Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

223.2.07
J 48
459017
R.130594 MFA

JMS

Universidad de Deusto
Biblioteca

CASA PROFESA - AYA

Universidad de Deusto
Biblioteca

21-22/E
Htr 226

APPENDICI

HVIC INEST QVADRVPLEX
Psalterium, uidelicet Hebræum, & Hebraica
ueritas, diuo Hieronymo interprete.
Græcum, & æditio ultima La-
tina autore incerto.

130.594

Universidad de Deusto

Dt CI non poteſt quàm gratulemur rem latinam ab interitu penè ſuperiori ſecu/lo reuocatam, Laurentij Vallæ primum opera, deinde proximis annis mirum in modum ſtudio Politiani Hermolaiq; Barbari coilluſtratam. Sed eſt cur non minus aggaudere debeamus, nempe quod hoc tẽpore ueteri probatæq; Theo/logiæ plurimum lucis acceſſurum ſperamus, ex hac caſtigatiſſima Hieronymianorum ope/rum ædítione, quam in primis Eraſmo, nonnihil etiam nobis ſtudioſis ferre debẽt acceptam. Emerſerunt ab hinc pauculos annos literæ Græcæ, & nunc quod animo geſtienti referimus cum in Gallijs, tum in Germanijs permulti feliciſſime græcantur, quod, haud ita diu, uel in ipſa Italia rarum erat. Sed & Hebraicæ illæ ſacratiſſimæ, quibus bona pars arcanæ ſcientiæ, hoc eſt, propheticorum myſteriorum nobis tradita eſt, doceri cœperũt, ſed quas nõ perinde multi complectantur, nimirum quod exemplaria non ſint obuia typis Hebraicis excuſa. Quapropter in rem ſtudioſorum huius linguæ, ſimul quod diuus Hieronymus, dum pſal/mos exponit, aut illorum utitur teſtimonio, lectionem Hebraicam, & Græcam, quæ eſt in/terpretum Septuaginta, frequentiſſime citat: nos huic octauo tomo corollarij uice quadru/plex Pſalterium adiecimus, uidelicet Hebraicũ, & huic oppoſitã diui Hieronymi uerſionem, quam uulgo Hebræam ueritatem appellant: Græcum item, cui reſpondet è regione tralatio quæ paſſim legitur, ἄδηλος, hoc eſt, autore incerto, nonnunquam (ut dicam id quod res eſt) δῆλος διὰ πασῶν ab exemplari Græco diſſidens, cuius rei culpa in interpretis ſcitantiam, an in librariorum iniuriam, aut quod uerſimilius ſit, alicuius nebulonis audacẽ imperitiam reijci debeat, nolo excutere in præſentia. Quid quod Hebraicam ueritatem, ut uocant, in Iudæo/rum noſtri temporis, ſi ſuſpicamur, gratiam: nã illorum expoſitionibus admodum fauet, nonnihil immutatam comperimus, ab aliquo Hebraice docto, ſiquidẽ exemplari Veneto, cum uetuſtiſſimis Hieronymi codicibus, multis locis non conueniebat. At enim nos pro ui/rili in hoc incubuimus, ut, quemadmodũ cætera noſtra, ſic hæc in manus hominum quàm emendatiſſima uenirent. Et in Hebraicis præcipue curauimus ut quàm minimum ab arche/typis & his antiquiſſimis diſcederemus. Cæterum puncta quæ nihil ad lectionem faciunt, ſed ad cantum potius, conſulto omiſimus, quando ea res recens, & Conſtantini Cæſaris ætate à Rabinis, quos uocant, adinuenta narratur, ut quidam Iacobus Valentius non o/mnino malus autor, prodit. Quod ſi ſomnus obrepſit nobis alicubi, facile ueniam dabit æquus lector, qui cum ipſam prouinciæ difficultatem, tum anguſtiam temporis, quo hæc feſtinantes abſoluere coacti ſumus, ſecum perpenderit. Porrò fatemur ingenue hoc negocij ὀυκ ἄνευ θεοῦ, quod aiunt, nos confeciſſe, ſed adiutos opera doctiſſimi pariter & humaniſſi/mi patris Chonradi Pelicani Rubeaquenſis, ex familia diui Franciſci, cuius auſpicio potiſſi/mum hæc res peracta eſt. Adiecimus ad ipſum pſalterij calcem, inſtar coronidis, inſtitutiun culam in literas Hebraicas, uidelicet legendi modum oſtendẽtes, idq; oppido per quam pau cis. Neq; enim is locus pati uidebatur, ut regularum quadrigas illuc inueheremus. Quod ſi cui illa non ſatisfaciunt, opus undecunq; doctiſſimi uiri Ioannis Reuchlini adeat, cui Rudi/mentorum Hebraicorum titulum præfixit. Bene uale & Amorbachijs fauſta precator. Baſileæ VIII. Calend. Septembreis. Anno M. D. XVI.

SCio quoſdam putare pſalterium in quinq; libros eſſe diuiſum, ut ubicunq; apud Septuaginta interpretes ſcriptum eſt, γένοιτο γένοιτο, id eſt, fiat fiat, finis librorum ſit, pro quo in Hebræo legitur: amen amen. Nos autem Hebræorum autoritatem ſecuti, & maxime apoſtolorum, qui ſemper in nouo teſtamẽto, pſalmorum librum nominãt, unum aſſerimus pſalmorum uolumen. Pſalmos omnes eorum teſtamur autorum, qui ponuntur in titulis, Dauid ſcilicet, Aſaph & Idithun, filiorum Core, Eman Ezrahitæ, Moyſi & Solomonis, & reliquorum quos Eſdras primo uolumine comprehendit. Si enim amen, pro quo Aquila tranſtulit πεπισωμένως in fine tantummodo librorum poneretur, & non interdum, aut in exordio, aut in calce ſermonis ſiue ſentẽtiæ, nunq; ſaluator in euãgelio loque retur: Amen amẽ dico uobis, nec Pauli epiſtolæ, in medio illud opere cõtinerẽt. Moyſes quoq; & Hieremias, & cæteri in hunc modum multos haberent libros, qui in mediis uoluminibus ſuis, Amen frequenter interſerunt. Sed & numerus uiginti duorum librorum Hebraicorum, & myſterium eiuſdem numeri commutabitur. Nam & titulus ipſe Hebraicus, ſepher tehillim סֵפֶר תְּהִלִּים quod interpretatur uolumen hymnorum, apoſtolicæ autoritati congruens, non plures libros, ſed unum uolumen oſtendit. Quia igitur nunc cum Hebræo diſputans, quæ/dam pro domino ſaluatore de pſalmis teſtimonia protuliſti, uolensq; te illudere, per ſermo/nes pene ſingulos aſſerebat non ita haberi in Hebræo ut tu de Septuaginta interpretibus op ponebas, ſtudioſiſſime poſtulaſti, ut poſt Aquilam & Symmachum & Theodotionem, no/uam æditionem latino ſermone tranſferrem. Aiebas enim te magis interpretum uarietate tur bari, & amorem tuum quo faberis, uel tranſlatione uel iudicio meo eſſe contentum. Vnde im pulſus à te, cui & quæ poſſum debeo, & quæ non poſſum, rurſum me obtrectatorum latrati/bus tradidi, maluiq; te uires potius meas, quàm uoluntatem in amicitia requirere. Certe con/fidenter dicam, & multos huius operis teſtes citabo, me nihil duntaxat ſententiæ de Hebrai/ca ueritate mutaſſe. Sicubi ergo æditio mea à ueteribus diſcreparit, interroga quemlibet He/bræorum, & liquido peruidebis, me ab æmulis fruſtra lacerari, qui malunt contemnere uideri præclara, quàm diſcere. Peruerſiſſimi homines. Nam cum ſemper nouas expetãt uoluptates, & gulæ eorum uicina maria non ſufficiant, cur in ſolo ſtudio ſcripturarum, ueteri ſapore con/tenti ſunt? Nec hoc dico, quo prædeceſſores meos mordeam, aut quicquam his arbitrer de/trahendum, quorum tranſlationem diligentiſſime emendatam, olim meæ linguæ hominibus dederim, ſed quod aliud ſit in eccleſijs Chriſto credentium pſalmos legere, aliud Iudæis ſin/gula uerba calumniantibus, reſpondere. Quod opuſculum meum, ſi in Græcum (ut polliceris) tranſtuleris, & imperitiæ meæ doctiſſimos quoſq; uiros teſtes facere uolueris, dicam tibi illud Horatianum: In ſyluam ne ligna feras. Niſi quod hoc habebo ſolamẽ ſi in labore communi intelligam mihi, & laudem & uituperationem tecum eſſe communem. Vale.

Δαυὶδ προφήτου καὶ βασιλέως μέλος.

Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη, καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν. Ἀλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός. Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ. Καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀποῤῥυήσεται, καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ κατευοδωθήσεται. Οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἢ ὡσεὶ χνοῦς ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει, οὐδὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων. Οτι γινώσκει κύριος ὁδὸν δικαίων, καὶ ὁδὸς ἀσεβῶν ἀπολεῖται.

Ανεπίγραφος παρ' ἑβδομήκοντα.

Ινα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ. Διαῤῥήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν, καὶ ἀποῤῥίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. Ο κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτούς, καὶ ὁ κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς. Τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταραξει αὐτούς. Εγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ σιὼν ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ, διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα κυρίου. Κύριος εἶπε πρός με, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου, πέρατα τῆς γῆς. Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεύη κεραμέως συντρίψεις αὐτούς. Καὶ νῦν βασιλεῖς σύνετε, παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν. Δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. Δράξασθε παιδείας μήποτε ὀργισθῇ κύριος, καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. Οταν ἐκκαυθῇ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ὅτε ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ προσώπου Αβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Κύριε τί ἐπληθύνθησάν οἱ θλίβοντές με, πολλοὶ ἐπανίστανται ἐπ' ἐμέ, πολλοὶ λέγουσι τῇ ψυχῇ μου, οὐκ ἔστι σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ. Σὺ δὲ κύριε ἀντιλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου καὶ ὑψῶν τὴν κεφαλήν μου. Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα, καὶ ἐπήκουσέ μου, ἐξ ὄρους ἁγίου αὐτοῦ. Εγὼ δὲ ἐκοιμήθην καὶ ὕπνωσα, ἐξηγέρθην ὅτι κύριος ἀντιλήψεταί μου. Ου φοβηθήσομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ περικύκλῳ στάντος ἐπιθεμένων μοι, ἀνάστα κύριε σῶσόν με ὁ θεός μου. Οτι σὺ ἐπάταξας πάντας τοὺς ἐχθραίνοντάς μοι ματαίως, ὀδόντας ἁμαρτωλῶν συνέτριψας. Τοῦ κυρίου ἡ σωτη-

Dauid prophetæ & regis Melos.

BEatus uir qui nō abijt in consilio impiorum, & in uia peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit. Sed in lege domini uolūtas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanq̄ lignum quod plantatū est secus decursus aquarū, quod fructum suū dabit in tēpore suo. Et foliū eius nō defluet, & omnia quæcunq; faciet, pſperabūtur.

Nō sic impij non sic, sed tanq̄ puluis quem proijcit uentus à facie terræ. Ideo non resurgent impij in iudicio, neq; peccatores in consilio iustorum. Quoniam nouit dominus uiam iustorum, & iter impiorum peribit.

Sine titulo apud Hebræos.

QVare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterūt reges terræ, & principes conuenerunt in unum aduersus dominum & aduersus Christū eius. Dirumpamus uincula ipsorum, & proijciamus à nobis iugū ipsorum. Qui habitat in cœlis irridebit eos, & dñs subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in furore suo cō turbabit eos. Ego autē constitutus sum rex ab eo super Sion mōtem sanctum eius, prædicans præceptū eius. Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatē tuam, & possessionem tuā terminos terræ. Reges eos in uirga ferrea, tanquam uas figuli cōfringes eos. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite dño in timore, & exultate ei cū tremore. Apprehēdite disciplinam ne quādo iratscatur dñs, & pereatis de uia iusta. Cum exarserit in breui furor eius, beati omnes qui cōfidunt in eo.

Psalmus Dauid quando fugiebat à facie Abesalom filij sui.

DOmine qd multiplicati sunt qui tribulāt me, multi insurgūt aduersum me. Multi dicūt animæ meæ, nō est salus ipsi i deo eius. Tu aūt dñe susceptor meus es, gloria mea & exaltans caput meū. Voce mea ad dñm clamaui, & exaudiuit me de monte sancto suo. Ego dormiui & soporatus sum & exurrexi, quia dñs suscepit me. Nō timebo milia populi circūdantis me, exurge dñe saluū me fac deus meus. Qm̄ tu percussisti oēs aduersantes mihi sine causa, dētes pctorū cōtriuisti. Dñi est salus,

תהלים

אשרי חאיש אשר־לא ת
חלך בעצת רשעים
וברך חטאים לא עמד ובמושב
לצים לא ישב ׃ כי אם בתורת
יהוה חפצו ובתורתו יהגה ׃
יומם ולילה ׃ והיה כעץ ש
שתול על־פלגי־מים אשר פריו
יתן בעתו ׃ ועלהו לא יבול ו
וכל אשר־יעשה יצליח ׃ לא־
כן הרשעים כי אם־כמוץ אשר־
תדפנו רוח ׃ על־כן לא יקמו
רשעים במשפט וחטאים בעדת
צדיקים ׃ כי יודע יהוה דרך צ
צדיקים ודרך רשעים תאבד ׃

ב

למה רגשו גוים ולאמים י
יהגו־ריק ׃ יתיצבו
מלכי־ארץ ורוזנים נוסדו יחד
על־יהוה ועל־משיחו ׃ נתקה
את־מוסרותימו ונשליכה ממנו
עבתימו ׃ יושב בשמים ישחק
ארני ילעג־למו ׃ אז ידבר א
אלימו באפו ובחרונו יבהלמו
ואני נסכתי מלכי על־ציון
הר־קדשי ׃ אספרה אל חק י
יהוה אמר אלי בני־אתה אני ת
היום ילדתיך ׃ שאל ממני נ
ואתנה גוים נחלתך ואחזתך א
אפסי־ארץ ׃ תרעם בשבט ב
ברזל ככלי יוצר תנפצם ׃ וע
ועתה מלכים השכילו הוסרו
שפטי־ארץ ׃ עבדו את־יהוה
ביראה וגילו ברעדה ׃ נשקו־בר
פן־יאנף ותאבדו דרך כי יבער
פמעט אפו אשרי כל־חוסי בו ׃

ג

מזמור לדויד בברחו מ
מפני אבשלום ב
פני ׃ יהוה מה רבו צרי רבים
קמים עלי ׃ רבים אמרים ל
לנפשי אין ישועתה לו באלהים
סלה ׃ ואתה יהוה מגן בעדי
כבודי ומרים ראשי ׃ קולי אל
־יהוה אקרא ויענני מהר קדשו
סלה ׃ אני שכבתי ואישנה ת
תקיצותי כי יהוה יסמכני ׃ לא
אירא מרבבות עם אשר סביב
שתו עלי ׃ קומה יהוה הושעני
אלהי כי־חכית את־כל־אויבי לחי
שני רשעים שברתה ׃ ליהוה
הישועה

σωτηρία, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου ἡ εὐλογία σου.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ὑμνουμένων ψαλμὸς τῷ Δαυίδ.

ΕΝ τῷ τὸ καλέσαί με εἰσήκουσέν μου ὁ θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου, ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς με, οἰκτείρησόν με, καὶ εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. υἱοὶ ἀνθρώπων ἕως πότε βαρυκάρδιοι, ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ ζητεῖτε ψεῦδος. καὶ γνῶτε ὅτι ἐθαυμάσωσε κύριος τὸ ὅσιον αὐτοῦ, κύριος εἰσακούσεταί μου ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτόν. ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ἃ λέγεται ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε. θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης καὶ ἐλπίσατε ἐπὶ κύριον, πολλοὶ λέγουσι, τίς δείξει ἡμῖν τὰ ἀγαθά. ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου κύριε, ἔδωκας εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου. ἀπὸ καιροῦ σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου αὐτῶν ἐπληθύνθησαν. ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι, καὶ ὑπνώσω. ὅτι σὺ κύριε κατὰ μόνας ἐπ' ἐλπίδι κατώκισάς με.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆς κληρονομούσης ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ε

ΤΑ ῥήματά μου ἐνώτισαι κύριε, σύνες τὴν κραυγήν μου, πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου, ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ θεός μου. ὅτι πρός σε προσεύξομαι κύριε, τὸ πρωὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου. τὸ πρωὶ παρασκευάσομαί σοι καὶ ἐπόψομαι, ὅτι οὐχὶ θεὸς θέλων ἀνομίαν σύ εἶ. οὐ παροικήσει σοι πονηρευόμενος, οὐδὲ διαμενοῦσι παράνομοι κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου. ἐμίσησας πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος. ἄνδρα αἱμάτων καὶ δόλιον βδελύσσεται κύριος. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου. εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου, προσκυνήσω πρὸς ναὸν ἅγιόν σου, ἐν φόβῳ σου. κύριε ὁδήγησόν με ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου, ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου κατεύθυνον ἐνώπιόν σου τὴν ὁδόν μου. ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια, ἡ καρδία αὐτῶν ματαία. τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, κρῖνον αὐτοὺς ὁ θεός. ἀποπεσέτωσαν ἀπὸ τῶν διαβουλιῶν αὐτῶν, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῶν ἔξωσον αὐτούς, ὅτι παρεπίκραναν σε κύριε. καὶ εὐφρανθείησαν πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπί σε, εἰς αἰῶνα ἀγαλλιάσονται καὶ κατασκηνώσεις ἐν αὐτοῖς. καὶ καυχήσονται ἐν σοὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι σὺ εὐλογήσεις δίκαιον κύριε. ὡς ὅπλῳ εὐδοκίας ἐστεφάνωσας ἡμᾶς.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ὑπὲρ τῆς ὀγδόης ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ς

κύριε

est salus, & super populũ tuũ benedictio tua.

In finẽ in hymnis Psal. Dauid. IIII

CVm inuocarem exaudiuit me deus iusticiæ meæ, in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei, & exaudi orationem meam. Filij hominũ usq; quo graues corde, ut quid diligitis uanitatẽ & quæritis mendacium. Et scitote qm̃ mirificauit dñs sanctũ suum: dominus exaudiet me cũ clamauero ad eũ. Irascimini & nolite peccare, quæ dicitis in cordibus uestris, & in cubilibus uestris compungimini. Sacrificate sacrificiũ iusticiæ & sperate in domino, multi dicũt quis ostendet nobis bona. Signatũ est super nos lumẽ uultus tui dñe, dedisti lætitiam in corde meo. A fructu frumẽti, uini, & olei sui multiplicati sunt. In pace inidipsum dormiã & requiescam. Qm̃ tu domine singulariter in spe, cõstituisti me.

In finem pro ea quæ hæreditatem consequitur. Psalmus Dauid. V

VErba mea auribus percipe domine, intellige clamorem meum. Intẽde uoci orationis meæ, rex meus, & deus meus. Quoniam ad te orabo domine, mane exaudies uocem meam. Mane astabo tibi & uidebo, quoniam nõ deus uolens iniquitatẽ tu es. Neq; habitabit iuxta te malignus, neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operãtur iniquitatẽ, perdes omnes qui loquuntur mendaciũ. Virum sanguinũ & dolosum abominabitur dominus, ego autẽ in multitudine misericordiæ tuæ. Introibo in domum tuã, adorabo ad templũ sanctũ tuum in timore tuo. Dñe deduc me in iusticia tua, propter inimicos meos dirige in cõspectu tuo uiam meam. Qm̃ nõ est in ore eorũ ueritas, cor eorũ uanũ est. Sepulchrũ patẽs est guttur eorũ, linguis suis dolose agebãt iudica illos deus. Decidãt à cogitationibus suis secundũ multitudinem impietatũ eorum expelle eos, quoniam irritauerunt te domine. Et lætẽtur omnes q sperant in te, in æternũ exultabũt & habitabis in eis. Et gloriabũtur in te omnes qui diligũt nomẽ tuum, quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bonæ uoluntatis tuæ coronasti nos.

In finem in hymnis pro octaua. Psalmus Dauid. VI

est salus sup populũ tuũ bñdictio tua. Sẽper. Victori in canticis psalmus Dauid.

IIII

INuocantem me exaudisti me deus iusticiæ meæ, in tribulatione dilatasti mihi, miserere mei, & exaudi orationem meam. Filij uiri usq; quo indyti mei, ignominiose diligitis uanitatem quærentes mẽdacium. Semper. Et cognoscite quoniam mirabilem reddidit dominus sanctum suũ, dñs exaudiet cum clamauero ad eũ. Irascimini & nolite peccare, loquimini in cordibus uestris super cubilia uestra, & tacete. Semper. Sacrificate sacrificia iusticiæ, & fidite in dño. Multi dicunt quis ostendit nobis bonũ, leua super nos lucẽ uultus tui dñe. Dedisti lætitiam in corde meo, in tempore frumentum eorum & uinum eorũ multiplicata sunt. In pace simul requiescã & dormiam, quia tu domine specialiter securum habitare fecisti me.

Victori pro hæreditatibus psalmus Dauid. V

VErba mea audi dñe, intellige murmur meũ. Aduerte ad uocem clamoris mei rex meus & deus meus quia te depcor. Dñe mane audies uocem meã, mane præparabor ad te & contemplabor. Qm̃ nõ deus uolens iniquitatem tu, nec habitabit iuxta te malignus. Non stabunt iniqui in cõspectu ocu lorum tuorum, odisti omnes operantes iniquitatem. Perdes loquẽtes mẽdaciũ, uirum sanguinum & dolosum abominabitur dominus. Ego autẽ in multitudine misericordiæ tuæ introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuũ in timore tuo. Dñe deduc me in iusticia tua propter insidiatores meos, dirige ante faciẽ meã uiã tuã. Nõ est enim in ore eorũ rectũ interiora eorũ insidiæ, sepulchrũ patens guttur eorũ, linguam suam leuificant. Condemna eos deus, decidant à cõsilijs suis iuxta multitudinẽ scelerũ eorum expelle eos qm̃ prouocauerũt te. Et lætẽtur omnes qui sperãt in te in perpetuũ laudabũt, proteges eos & lætabũtur in te qui diligũt nomen tuũ. Qm̃ tu benedices iusto, dñe ut scuto placabilitatis coronabis eum.

Victori in canticis super octaua. Psalmus Dauid. VI

Κυριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. ἐλέησόν με κύριε ὅτι ἀσθενής εἰμι· ἴασαί με κύριε ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀστᾶ μου. καὶ ἡ ψυχή μου ἐταράχθη σφόδρα, σὺ δὲ κύριε ἕως πότε. Ἐπίστρεψον κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου. σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μιμνησκόμενός σου, ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω. Ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου, ἐπαλαιώθην ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου. Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ὅτι εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ μου. Ἤκουσε κύριος τῆς δεήσεώς μου, κύριος τὴν προσευχήν μου προσεδέξατο. Αἰσχυνθείησαν καὶ ταραχθείησαν πάντες οἱ ἐχθροί μου, ἀποστραφείησαν καὶ καταισχυνθείησαν σφόδρα οἱ διὰ τάχους.

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ὃν ᾖσε τῷ κυρίῳ ὑπὲρ τῶν λόγων Χουσὶ υἱοῦ Ἰεμενεί. 3

Κύριε ὁ θεός μου ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, σῶσόν με ἐκ πάντων τῶν διωκόντων με, καὶ ῥῦσαί με. μήποτε ἁρπάσῃ ὡς λέων τὴν ψυχήν μου, μὴ ὄντος λυτροῦμένου μηδὲ σώζοντος. κύριε ὁ θεός μου εἰ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἔστιν ἀδικία ἐν χερσί μου. εἰ ἀνταπέδωκα τοῖς ἀνταποδιδοῦσί μοι κακά, ἀποπέσοι μοι ἄρα ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου κενός. καταδιώξαι ἄρα ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχήν μου καὶ καταλάβοι, καὶ καταπατήσαι εἰς γῆν τὴν ζωήν μου, καὶ τὴν δόξαν μου εἰς χοῦν κατασκηνώσαι. Ἀνάστηθι κύριε ἐν ὀργῇ σου, ὑψώθητι ἐν τοῖς τέρασι τῶν ἐχθρῶν μου. καὶ ἐξεγέρθητι κύριε ὁ θεός μου ἐν προστάγματι ᾧ ἐνετείλω, καὶ συναγωγὴ λαῶν κυκλώσει σε. καὶ ὑπὲρ ταύτης εἰς ὕψος ἐπιστρέφου, κύριος κρινεῖ λαούς. κρινόν μοι κύριε κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν ἀκακίαν μου ἐπ' ἐμοί. συντελεσθήτω δὴ πονηρία ἁμαρτωλῶν, καὶ κατεύθυνε δίκαιον, ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ θεὸς δίκαιος. Ἡ βοήθειά μου παρὰ θεοῦ τῶν σῴζοντας τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Ὁ θεὸς κριτὴς δίκαιος ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος, καὶ μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐὰν μὴ ἐπιστραφῆτε τὴν ῥομφέαν αὐτοῦ σιλεώσει, τὸ τόξον αὐτοῦ ἐνέτεινε καὶ ἡτοίμασεν αὐτό. καὶ ἐν αὐτῷ ἡτοίμασε σκεύη θανάτου, τὰ βέλη αὐτοῦ τοῖς καιομένοις ἐξειργάσατο. Ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν, συνέλαβε πόνον καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν. λάκκον ὤρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν, καὶ ἐνέπεσεν εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο. Ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται. Ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

κύριε

DOmine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Miserere mei dñe qm infirmus sum, sana me dñe qm cõturbata sunt ossa mea. Et anima mea cõturbata est ualde, & tu dñe usq; quo. Cõuertere dñe & eripe animam meã, saluum me fac propter misericordiam tuã. Qm nõ est in morte qui memor sit tui, in inferno autẽ quis cõfitebitur tibi? Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meũ lachrymis meis stratum meũ rigabo. Turbatus est à furore oculus meus, inueteraui inter omẽs inimicos meos. Discedite à me oẽs qui operamini iniquitatem, quoniã exaudiuit dñs uocẽ fletus mei. Exaudiuit dñs deprecationem meã, dñs orationem meã suscepit. Erubescãt & cõturbentur omnes inimici mei, cõuertantur & erubescant ualde uelociter.

Psalmus Dauid quẽ cantauit dño pro uerbis Chusi filij Iemeni. VII

DOmine deus meus in te speraui, saluum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me. Nequãdo rapiat ut leo animã meã, dũ nõ est qui redimat neq; qui saluũ faciat. Dñe deus meus si feci istud, si est iniqtas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animã meã & comprehẽdat & cõculcet in terra uitã meam, & gloriã meã in puluerẽ deducat Exurge domine in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum tuorũ. Et exurge dñe deus meus in præcepto quod mãdasti, & synagoga populorũ circũdabit te. Et propter hãc in altũ regrede re, dñs iudicat populos. Iudica me dñe secundũ iusticiã meã, & secũdũ innocentiã meã super me. Cõsummetur neqcia peccatorũ & diriges iustũ, scrutãs corda & renes deus. Iustũ adiutoriũ meũ à dño, qui saluos facit rectos corde. Deus iudex iustus fortis & patiẽs, nũ quid irascetur per singulos dies. Nisi cõuersi fueritis gladiũ suũ uibrabit, arcũ suũ tetẽdit & parauit illũ, & in eo parauit uasa mortis, sagittas suas ardẽtibus effecit. Ecce parturijt in iusticiã, cõcepit dolorẽ & peperit iniquitatem. Lacũ aperuit & effodit eũ, & incidit in foueã quã fecit. Cõuertet dolor eius in capite eius, & in uerticem ipsius iniquitas eius descendet.

Cõfitebor dño secundũ iusticiã eius, & psallam nomini dñi altissimi.

DOmine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me. Miserere mei domine qm infirmus sum ego, sana me dñe, qm cõturbata sunt ossa mea. Et anima mea conturbata est ualde, & tu domine usq; quo. Reuertere domine erue animã meam, salua me ꝓpter misericordiã tuã. Qm nõ est in morte recordatio tui, in inferno quis cõfitebitur tibi.

Laboraui in gemitu meo, natare faciã tota nocte lectũ meũ, lachrymis meis stratũ meũ rigabo. Caligauit præ amaritudine oculus meus, cõsumptus sum ab uniuersis hostibus meis. Recedite à me omnes qui operamini iniquitatẽ, quia audiuit dñs uocẽ fletus mei.

Audiuit dñs deprecationẽ meam, dominus orationem meam suscepit. Cõfundantur & conturbẽtur uehementer omnes inimici mei, reuertantur & confundãtur subito.

Psalmus Dauid quem cecinit domino super uerbis Chus filij Iemini.

Psalmus VII.

DOmine deus meus in te speraui, salua me ab omnibus persequẽtibus me & libera me. Ne forte capiat ut leo animã meã, laceret, & nõ sit qui eruat. Dñe deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi malũ, & dimisi hostes meos uacuos. Persequatur inimicus animã meã, & apprehendat & cõculcet in terra uitã meam, & gloriã meã in puluerem collocet. Semper. Surge dñe in furore tuo, eleuare indignãs super hostes meos, & cõsurge ad me iudicio quod mãdasti. Et cõgregatio tribuũ circũdet te, & pro hac in altũ reuertere. Dñs iudicabit populos, iudica me dñe scd'm iusticiam meã, & scd'm simplicitatẽ meã quæ est in me. Cõsummetur malũ iniquorũ. & cõfirmetur iustus, ꝓbator cordis & renũ deus iustus. Clypeus meus in deo qui saluat rectos corde. Deus iudex iustus & fortis, cõminãs tota die. Nõ cõuertẽti gladiũ suũ acuet, arcũ suũ tetẽdit & parauit illũ. Et in ipo præparauit uasa mortis, sagittas suas ad cõburendum operatus est. Ecce parturit iniquitatẽ, cõcepto dolore peperit mendaciũ. Lacũ aperuit & effodit eũ, & incidit in interitũ quem operatus est. Reuertetur dolor suus in caput eius, & sup uerticẽ eius iniquitas sua descẽdet.

Cõfitebor dño secũdũ iusticiam eius, & cantabo nomini domini altissimi.

תהלים

יחוה אַל־בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְ
וְאַל־בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי
חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי רְ
רָפָאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי
וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה
יְהוָה עַד־מָתָי׃ שׁוּבָה יְהוָה
חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַ
חַסְדֶּךָ׃ כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ
בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ׃ יָגַעְתִּי
בְּאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה מִ
מִטָּתִי בְּרִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה׃
עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְכָל־
צוֹרְרָי׃ סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל פֹּעֲלֵי
אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל בִּכְיִי׃
שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי
יִקָּח׃ יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל
אוֹיְבָי יָשׁוּבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע׃

שִׁגָּיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר־שָׁר ל
לַיהוָה עַל־דִּבְרֵי־
כּוּשׁ בֶּן־יְמִינִי׃ יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי מִכָּל־רֹדְפַי
וְחַצִּילֵנִי׃ פֶּן־יִטְרֹף כָּאֲרִיֵה נַפְשִׁי פֹּרֵק וְאֵין מַצִּיל׃ יְהוָה
אֱלֹהַי אִם עָשִׂיתִי זֹאת אִם־יֶשׁ
עָוֶל בְּכַפָּי׃ אִם־גָּמַלְתִּי שִׁלְמִי
רָע וַאֲחַלְּצָה צוֹרְרִי רֵיקָם׃ יִרְדֹּף
אוֹיֵב נַפְשִׁי וְיַשֵּׂג וְיִרְמֹס לָאָרֶץ
חַיָּי וְכְבוֹדִי לֶעָפָר יַשְׁכֵּן סֶלָה׃
קוּמָה יְהוָה בְּאַפֶּךָ הִנָּשֵׂא בְ
בְּעַבְרוֹת צוֹרְרָי וְעוּרָה אֵלַי מִ
מִשְׁפָּט צִוִּיתָ׃ וַעֲדַת לְאֻמִּים
תְּסוֹבְבֶךָ וְעָלֶיהָ לַמָּרוֹם שׁ
שׁוּבָה׃ יְהוָה יָדִין עַמִּים שׁ
שָׁפְטֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי וְכְתֻמִּי עָ
עָלָי׃ יִגְמֹר־נָא רַע רְשָׁעִים
וְתָכוֹן צַדִּיק וּבֹחֵן לִבּוֹת וְ
וּכְלָיוֹת אֱלֹהִים צַדִּיק׃ מָגִנִּי
עַל־אֱלֹהִים מוֹשִׁיעַ יִשְׁרֵי ל
לֵב׃ אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צַדִּיק וְאֵל
זוֹעֵם בְּכָל־יוֹם׃ אִם לֹא י
יָשׁוּב חַרְבּוֹ יִלְטוֹשׁ דָּרְכּוֹ דָרַךְ
וַיְכוֹנְנֶהָ׃ וְלוֹ הֵכִין כְּלֵי־מָוֶת
חִצָּיו לְדֹלְקִים יִפְעָל׃ הִנֵּה י
יַחֲבֹל אָוֶן וְהָרָה עָמָל וְיָלַד שׁ
שֶׁקֶר׃ בּוֹר כָּרָה וַיְחַפְּרֵהוּ וַיִּפֹּל
בְּשַׁחַת יִפְעָל׃ יָשׁוּב עֲמָלוֹ
בְּרֹאשׁוֹ וְעַל־קָדְקֳדּוֹ חֲמָסוֹ יֵרֵד׃
אוֹדֶה יְהוָה כְּצִדְקוֹ וַאֲזַמְּרָה שׁ
שֵׁם יְהוָה עֶלְיוֹן׃ ח

Κύριε ὁ κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. Οτι ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπειά σου, ὑπὲρ τοὺς οὐρανούς. Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον, ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου, τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν. Οτι ὄψομαι τοὺς οὐρανούς ἔργα τῶν δακτύλων σου, σελήνην καὶ ἀστέρας ἃ σὺ ἐτεμελίωσας. Τί ἐστιν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύτι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου. Πάντα ὑπέταξας ὑπὸ κάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πρόβατα καὶ βόας ἁπάσας, ἔτι δὲ καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου. Τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, τὰ διαπορευόμενα τρίβους θαλασσῶν. Κύριε ὁ κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν κρυφίων τοῦ υἱοῦ, ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. θ

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Εὐφρανθήσομαι καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐν σοί, ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε. Ἐν τῷ ἀποστραφῆναι τὸν ἐχθρόν μου εἰς τὰ ὀπίσω, ἀσθενήσουσι καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου σου. Οτι ἐποίησας τὸ κρίσιμόν μου καὶ τὸ δίκαιόν μου, ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου ὁ κρίνων τὸ δικαιοσύνην. Ἐπετίμησας ἔθνεσι καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής, τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐξήλειψας εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος, καὶ πόλεις κατεῖλες. Ἀπώλετο τὸ μνημόσυνον αὐτῶν μετ' ἤχου, καὶ ὁ κύριος εἰς τὸν αἰῶνα μένει. Ἡτοίμασεν εἰς κρίσιν τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Καὶ ἐγένετο κύριος καταφυγὴ τῷ πένητι, βοηθὸς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσι. Καὶ ἐλπισάτωσαν ἐπὶ σοὶ οἱ γινώσκοντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἐκζητοῦντάς σε κύριε. Ψάλατε τῷ κυρίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν Σιών, ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ. Οτι ἐκζητῶν τὰ αἵματα αὐτῶν ἐμνήσθη, οὐκ ἐπελάθετο κραυγῆς πενήτων. Ἐλέησόν με κύριε ἰδὲ τὴν ταπείνωσίν μου ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, ὁ ὑψῶν με ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου, ὅπως ἀναγγείλω πάσας τὰς αἰνέσεις σου ἐν ταῖς θύραις τῆς θυγατρὸς Σιών. Ἀγαλλιασόμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ ᾗ ἐποίησαν. Ἐν παγίδι ταύτῃ ᾗ ἔκρυψαν, συνελήφθη ὁ πούς αὐτῶν. Γινώσκεται κύριος κρίματα ποιῶν, ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός.

Ἀποσῶ

DOmine dominus noster, q̄ admirabile est nomen tuum in uniuersa terra. Q̄m eleuata est magnificētia tua super cœlos. Ex ore infantium & lactentiū perfeciſti laudem, propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & ultorem. Quoniā uidebo cœlos, opera digitorum tuorum, lunam & ſtellas quæ tu fundaſti. Quid eſt homo q̄ memor es eius, aut filius hominis q̄m uiſitas eū? Minuiſti eum paulominus ab angelis, gloria & honore coronaſti eū, & cōſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarū. Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius, oues & boues uniuerſas, inſuper & pecora campi. Volucres cœli & piſces maris, qui perambulant ſemitas maris. Domine dominus noſter, quàm admirabile eſt nomē tuum in uniuerſa terra.

In finem pro occultis filij. Pſalmus Dauid. IX

COnfitebor tibi dn̄e in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Lætabor & exultabo in te, pſallā nomini tuo altiſſime. In cōuertendo inimicum meum retrorſum, infirmabuntur & peribunt à facie tua. Quoniam feciſti iudicium meū & cauſam meam, ſediſti ſuper thronum qui iudicas iuſticiam.

Increpaſti gentes & perijt impius, nomen eorum deleſti in æternum, & in ſeculum ſeculi. Inimici defecerunt frameæ in finem, & ciuitates eorum deſtruxiſti. Perijt memoria eorum cū ſonitu, & dominus in æternū permanet. Parauit in iudicio thronum ſuū, & ipſe iudicabit orbem terræ in æquitate, iudicabit populos in iuſticia. Et factus eſt dn̄s refugium pauperi, adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et ſperēt in te qui nouerūt nomen tuū, q̄m nō dereliquiſti quærentes te domine. Pſallite dn̄o q habitat in Sion, annunciate inter gentes ſtudia eius. Q̄m requirens ſanguinē eorū recordatus eſt, non eſt oblitus clamorē pauperum. Miſerere mei dn̄e, uide humilitatem meā de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion. Exultabo in ſalutari tuo, infixæ ſunt gētes in interitu quem fecerūt. In laqueo iſto quem abſconderunt, comprehenſus eſt pes eorum.

Cognoſcetur dn̄s iudicia faciēs, in operibus manuum ſuarum comprehēſus eſt peccator.

Cōuertan

Victori pro torcularibus Pſalmus Dauid. VIII

DOmine dn̄ator noſter, q̄ grande eſt nomen tuū in uniuerſa terra: q poſuiſti gloriā tuā ſup cœlos. Ex ore infantiū & lactētiū perfeciſti laudem, propter aduerſarios tuos, ut quieſcat inimicus & ultor. Videbo enim cœlos tuos opera digitorum tuorum, lunam & ſtellas quæ fundaſti. Quid eſt homo q̄m recordaris eius, uel filius hois q̄m uiſitas eū? Minues eū paulominus à deo, gloria & decore coronabis eū. Dabis ei poteſtatē ſuper opera manuum tuarū, cūcta poſuiſti ſub pedibus eius. Oues & armenta omnia, inſuper & animalia agri. Aues cœli & piſces maris, qui tranſeunt ſemitas ponti. Domine dominator noſter, quàm grāde eſt nomē tuum in uniuerſa terra.

Victori ſuper morte filij canticū Dauid. IX

COnfitebor dn̄o in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Lætabor & gaudebo in te, canam nomini tuo altiſſime. Cum ceciderint inimici mei retrorſum, & corruerint & perierint à facie tua. Feciſti em̄ iudicium meū & cauſam meam, ſediſti ſuper ſolium iudex iuſticiæ. Increpaſti gentes perijt impius, nomen eorum deleſti in ſempiternum & iugiter. Inimici completæ ſunt ſolitudines in finē, & ciuitates ſubuertiſti, perijt memoria eorum cū ipſis. Dn̄s autē in ſempiternū ſedebit, ſtabiliuit ad iudicādū ſoliū ſuum. Et ipſe iudicabit orbem in iuſticia, iudicabit populos in æquitatibus. Et erit dn̄s eleuatio oppreſſo, eleuatio oportuna in anguſtia. Et confident in te qui nouerunt nomen tuum, quoniam nō dereliquiſti quærentes te domine. Cantate dn̄o habitatori Sion, annuncia te in populis cogitationes eius. Quoniam quærens ſanguinem eorum recordatus eſt, non eſt oblitus damoris pauperum. Miſerere mei domine uide afflictionem meam ex inimicis meis, qui exaltas me de portis mortis. Vt narrem laudes tuas in portis filiæ Sion, exultabo in ſalutari tuo. Demerſæ ſunt gentes in interitu quem fecerunt, in reti quod abſconderunt, captus eſt pes eorum.

Agnitus eſt dominus iudicium faciens, in opere manuum ſuarum corruit impius,

medita-

חכליים

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית מִ
מִזְמוֹר לְדָוִד׃
יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מַה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּ
בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־תְּנָה הוֹדְךָ עַ
עַל־הַשָּׁמָיִם׃ מִפִּי עוֹלְלִים׀
וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ
לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ כִּי
אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ
יָרֵחַ וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה׃
מָה־אֱנוֹשׁ כִּי־תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם
כִּי־תִפְקְדֶנּוּ׃ וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט
מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ׃
תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׂ
שַׂתָּה תַּחַת־רַגְלָיו׃ צֹנָה וּ
וַאֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם בַּהֲמוֹת שׂ
שָׂדָי׃ צִפּוֹר שָׁמַיִם וְדְגֵי הַיָּם
עֹבֵר אָרְחוֹת יַמִּים׃ יְהוָה א
אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָ
הָאָרֶץ׃ ט

לַמְנַצֵּחַ עַל־מוּת לַבֵּן מִ
מִזְמוֹר לְדָוִד׃
אוֹדֶךָּ יְהוָה בְּכָל־לִבִּי אֲסַפְּרָה כָּ
כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ אֶשְׂמְחָה וְ
וְאֶעְלְזָה בָּךְ אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ עָ
עֶלְיוֹן׃ בְּשׁוּב אוֹיְבַי אָחוֹר יִכָּשְׁלוּ
וְיֹאבְדוּ מִפָּנֶיךָ׃ כִּי־עָשִׂיתָ מִ
מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁ
שׁוֹפֵט צֶדֶק׃ גָּעַרְתָּ גּוֹיִם אִבַּדְתָּ
רָשָׁע שִׁמְּךָ מָחִיתָ לְעוֹלָם וָעֶד׃
הָאוֹיֵב תַּמּוּ חֳרָבוֹת לָנֶצַח וְעָרִים
נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם הֵמָּה׃ וְ
וַיהוָה לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט
פְּסָאוֹ׃ וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּ
בְּצֶדֶק יָדִין לְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים׃
וַיהִי יְהוָה מִשְׂגָּב לַדָּךְ מִשְׂגָּב
לְעִתּוֹת בַּצָּרָה׃ וְיִבְטְחוּ בְּ
בְּךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דָּ
דֹּרְשֶׁיךָ יְהוָה׃ זַמְּרוּ לַיהוָה יֹ
יֹשֵׁב צִיּוֹן הַגִּידוּ בָעַמִּים עֲ
עֲלִילוֹתָיו׃ כִּי־דֹרֵשׁ דָּמִים אָ
אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲ
עֲנִיִּים׃ חָנֵּנִי יְהוָה רְאֵה עָנְיִי
מְשֹׂנְאָי מֹרְמֵי מִשְּׁעָרֵי־מָוֶת׃
לְמַעַן אֲסַפְּרָה כָּל־תְּהִלָּתֶיךָ בְּ
בְּשַׁעֲרֵי בַת־צִיּוֹן אָגִילָה בְּ
בִּישׁוּעָתֶךָ׃ טָבְעוּ גּוֹיִם בְּשַׁחַת
עָשׂוּ בְּרֶשֶׁת זוּ טָמָנוּ נִלְכְּדָה רַ
רַגְלָם׃ נוֹדַע יְהוָה מִשְׁפָּט עָ
עָשָׂה בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ רָשָׁע

הגיון

Ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν ᾅδην, πάντα τὰ ἔθνη, τὰ ἐπιλανθανόμενα τοῦ θεοῦ. Οὐ οὐκ εἰς τέλος ἐπιλησθήσεται ὁ πτωχός, ἡ ὑπομονὴ τῶν πενήτων οὐκ ἀπολεῖται εἰς τέλος. Ἀνάστηθι κύριε μὴ κραταιούσθω ἄνθρωπος, κριθήτωσαν ἔθνη ἐνώπιόν σου. Κατάστησον κύριε νομοθέτην ἐπ' αὐτούς, γνώτωσαν ἔθνη, ὅτι ἄνθρωποί εἰσιν. Ἵνα τί κύριε ἀπέστης μακρόθεν, ὑπερορᾷς ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσιν. Ἐν τῷ ὑπερηφανεύεσθαι ἐμπυρίζεται ὁ πτωχός, συλλαμβάνονται ἐν διαβουλίοις οἷς διαλογίζονται. Ὅτι ἐπαινεῖται ὁ ἁμαρτωλὸς ἐπὶ ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀδίκως εὐλογῶν. Παρώξυνε τὸν κύριον ὁ ἁμαρτωλός, κατὰ πλῆθος τῆς ὀργῆς αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει. Οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, βεβέβηλοῦνται αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ. Ἀντανακεῖται τὰ κρίματά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ καταπυρεύσει. Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐ μὴ σαλευθῶ, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἄνευ κακοῦ. Οὗ ἀρᾶς τὸ στόμα αὐτοῦ γέμει καὶ πικρίας καὶ δόλου, ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ κόπος καὶ πόνος. Ἐγκάθηται ἐν ἕδρᾳ μετὰ πλουσίων, ἐν ἀποκρύφοις τοῦ ἀποκτεῖναι ἀθῷον. Οἱ ὀφθαλμοί αὐτοῦ εἰς τὸν πένητα ἀποβλέπουσιν, ἐνεδρεύει ἐν ἀποκρύφῳ, ὡς λέων ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτοῦ. Ἐνεδρεύει τοῦ ἁρπάσαι πτωχόν, ἁρπάσαι πτωχὸν ἐν τῷ ἑλκύσαι αὐτόν. Ἐν τῇ παγίδι αὐτοῦ ταπεινώσει αὐτόν, κύψας πεσεῖται ἐν τῷ αὐτὸν καταπυρεῦσαι πᾶν πένητα. Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ ὡς λήσω ἐγὼ ὁ θεός, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τοῦ μὴ βλέψαι εἰς τέλος. Ἀνάστηθι κύριε ὁ θεός μου ὑψωθήτω ἡ χείρ σου, μὴ ἐπιλάθῃ πᾶν πένητα σου εἰς τέλος. Ἕνεκεν τίνος παρώργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν θεόν, εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει. Βλέπεις ὅτι σὺ πόνον καὶ θυμὸν κατανοεῖς, τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς χεῖράς σου. Σοὶ ἐγκαταλέλειπται ὁ πτωχός, ὀρφανῷ σὺ ἦσθα βοηθός. Σύντριψον τὸν βραχίονα τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ πονηροῦ, ζητηθήσεται ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ. Κύριος βασιλεύει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ἀπολεῖσθε ἔθνη ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων εἰσήκουσας κύριε, τὴν ἑτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου. Κρῖναι ὀρφανῷ καὶ ταπεινῷ, ἵνα μὴ προσθῇ ἔτι τοῦ μεγαλαυχεῖσθαι ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. I

Ἐπὶ τῷ κυρίῳ πέποιθα, πῶς ἐρεῖτε τῇ ψυχῇ μου, μετανάστευε εἰς τὰ ὄρη ὡς στρουθίον. Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐνέτειναν τόξον, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν τοῦ κατατρξεῦσαι ἐν σκοτομήνῃ τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Ὅτι ἃ σὺ

Conuertantur peccatores in infernū, omnes gentes quæ obliuiſcuntur deum. Quoniam non in finem obliuio erit pauperis, patientia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo, iudicētur gētes in conſpectu tuo. Conſtitue domine legiſlatorem ſuper eos, ut ſciant gentes quoniā homines ſunt. Vt quid domine receſſiſti lōge, deſpicis in opportunitatibus in tribulatione.

Dum ſuperbit impius incenditur pauper, comprehēduntur in conſilijs quibus cogitāt.

Qm̄ laudatur peccator in deſyderijs animæ ſuæ, & iniquus benedicitur. Exacerbauit dominum peccator, ſcd'm multitudinē iræ ſuæ non inquiret. Nō eſt deus in cōſpectu eius, inquinatæ ſunt uiæ illius in omni tempore.

Auferūtur iudicia tua à facie eius, omnium inimicorum ſuorū dominabitur. Dixit enim in corde ſuo, non mouebor à generatione in generationem ſine malo. Cuius os maledictione plenū eſt & amaritudine & dolo, ſub lingua eius labor & dolor. Sedet in inſidijs cū diuitibus, in occultis ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperē reſpiciūt, inſidiatur in abſcōdito, quaſi leo in ſpelūca ſua. Inſidiatur ut rapiat pauperē, rapere pauperem dū attrahit eū In laqueo ſuo humiliabit eū, inclinabit ſe & cadet cū dominatus fuerit pauperū. Dixit em̄ in corde ſuo, oblitus eſt deus, auertit faciem ſuam ne uideat uſq; in finem.

Exurge dn̄e deus meus & exaltetur manus tua, ne obliuiſcaris pauperū in finē. Propter quod irritauit impius deū, dixit enim in corde ſuo nō requiret. Vides qm̄ tu laborem & dolorem conſyderas, ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adiutor. Cōtere brachium peccatoris & maligni, quæretur peccatū illius & nō inuenietur. Dn̄s regnabit in æternū & in ſeculū ſeculi, peribitis gēres de terra illius. Deſyderium pauperum exaudiuit dn̄s, præparationē cordis eorū audiuit auris tua. Iudicare pupillo & humili, ut non apponat ultra magnificare ſe homo ſuper terram.

In finem Pſalmus Dauid. x

IN domino confido quomodo dicitis animæ meæ, tranſmigra in montem ſicut paſſer. Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, parauerunt ſagittas ſuas in pharetra, ut ſagittēt in obſcuro rectos corde. Quoniā quæ perfe-

meditatione ſemper. Cōuertātur impij in infernū, oēs gētes quæ obliuiſcūtur deū. Qm̄ nō in æternū obliuioni erit paup, expectatio pauperū nō peribit in perpetuū. Surge dn̄e nō cōfortetur homo, iudicētur gentes ante faciem tuam. Pone domine terrorē eis, ſciant gentes homines eſſe ſe ſemper.

Pſalmus x

QVare domine ſtas à longe, deſpicis in temporibus anguſtiæ. In ſuperbia impij ardet pauper, capiantur in ſceleribus quæ cogitauerunt. Quia laudauit impius deſyderium animæ ſuæ, & auarus applaudens ſibi blaſphemauit dominum. Impius ſecūdum altitudinem furoris ſui non requiret, nec deus in omnibus cogitationibus eius. Parturiūt uiæ eius in omni tempore, longe ſunt iudicia tua à facie eius, omnes inimicos ſuos deſpicit.

Loquitur in corde ſuo, non mouebor, in generatione & generatione ero ſine malo. Maledictione os eius plenum eſt, & dolis & auaricia, ſub lingua eius dolor & iniquitas. Sedet inſidians iuxta ueſtibula in abſcōditis ut interficiat innocentem, oculi eius robuſtos circumſpiciunt. Inſidiatur in abſcondito quaſi leo in cubili, inſidiatur ut rapiat pauperem, rapiet pauperem cum attraxerit eum ad rete ſuum. Et confractum ſubijciet & irruet uiribus ſuis ualenter. Dixit in corde ſuo oblitus eſt deus, abſcondit faciem ſuam, non reſpiciet in perpetuum. Surge domine deus leua manum tuam, noli obliuiſci pauperum. Quare blaſphemat impius deum dicēs in corde ſuo quod non requirat. Vides quia tu laborem & furorem reſpicis, ut detur in manu tua, tibi relinquuntur fortes tui, pupillo tu es factus adiutor. Contere brachium impij & maligni, quæres impietatem eius & non inuenies. Dominus rex ſeculi & æternitatis, perierunt gentes de terra illius. Deſyderium pauperum audiſti domine, præparaſti ut cor eorū audiat auris tua. Vt iudices pupillum & oppreſſum, & nequaquam ultra ſuperbiat homo de terra.

Victori Dauid. pſalmus XI

IN domino ſperaui quomodo dicitis animæ meæ, tranſuola in montem ut auis.

Quia ecce impij tetenderunt arcum poſuerunt ſagittam ſuam ſuper neruum, ut ſagittent in abſcondito rectos corde. Quia leges

חִגִּיוֹן סֶלָה : יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים ל
לִשְׁאוֹלָה כָּל-גּוֹיִם שְׁכֵחֵי א
אֱלֹהִים : כִּי לֹא לָנֶצַח יִשָּׁכַח
אֶבְיוֹן תִּקְוַת עֲנָיִים תֹּאבֵד לָעַד
: קוּמָה יְהוָה אַל-יַעֹז אֱנוֹשׁ י
יִשָּׁפְטוּ גוֹיִם עַל-פָּנֶיךָ : שִׁיתָה
יְהוָה מוֹרָה לָהֶם יֵרְעוּ גוֹיִם א
אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶלָה : י

לָמָּה יְהוָה תַּעֲמֹד בְּרָחֹק
תַּעְלִים לְעִתּוֹת בְּצָרָה
: בְּגַאֲוַת רָשָׁע יִדְלַק עָנִי יִתָּפְשׂוּ
בְּמְזִמּוֹת זוּ חָשָׁבוּ : כִּי חָלַל ר
רָשָׁע עַל-תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וּבֹצֵעַ ב
בֵּרַךְ נִאֵץ יְהוָה : רָשָׁע בְּגֹבַהּ
אַפּוֹ בַּל-יִדְרֹשׁ אֵין אֱלֹהִים ב
כָּל-מְזִמּוֹתָיו : יָחִלוּ דְרָכָו בְּכָל
-עֵת מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנְגְּדוֹ
כָּל-צוֹרְרָיו יָפִיחַ בָּהֶם : אָמַר
בְּלִבּוֹ בַּל-אֶמּוֹט לְדֹר וָדֹר אֲשֶׁר-
לֹא בְרָע : אָלָה פִּיהוּ מָלֵא ו
וּמִרְמוֹת וָתֹךְ תַּחַת לְשׁוֹנוֹ עָמָל
וָאָוֶן : יָשַׁב בְּמַאְרַב חֲצֵרִים ב
בַּמִּסְתָּרִים יַהֲרֹג נְקִי עֵינָיו ל
לְחֶלְכָּה יִצְפֹּנוּ : יֶאֱרֹב בַּמִּסְתָּר
בְּאַרְיֵה בְסֻכּוֹ יֶאֱרֹב לַחֲטֹף עָנִי
יַחְטֹף עָנִי בְּמָשְׁכוֹ בְרִשְׁתּוֹ :
וְרָפַס יָשֹׁחַ וְנָפַל בַּעֲצוּמָיו ח
חֶלְבָּאִים : אָמַר בְּלִבּוֹ שָׁכַח א
אֵל הִסְתִּיר פָּנָיו בַּל-רָאָה לָנֶצַח
: קוּמָה יְהוָה אֵל נְשָׂא יָדֶךָ
אַל תִּשְׁכַּח עֲנִיִּים : עַל-מָה נ
נִאַץ רָשָׁע אֱלֹהִים אָמַר בְּלִבּוֹ
לֹא תִדְרֹשׁ : רָאִיתָה כִּי- א
אַתָּה עָמָל וְכַעַס תַּבִּיט לָתֵת ב
בִּידֶיךָ עָלֶיךָ יַעֲזֹב חֶלְבָּה יָתוֹם א
אַתָּה הָיִיתָ עוֹזֵר : שְׁבֹר ז
זְרוֹעַ רָשָׁע וָרָע תִּדְרוֹשׁ רש
רִשְׁעוֹ בַל-תִּמְצָא : יְהוָה מ
מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מ
מֵאַרְצוֹ : תַּאֲוַת עֲנָוִים שָׁמַעְתָּ
יְהוָה תָּכִין לִבָּם תַּקְשִׁיב א
אָזְנֶךָ : לִשְׁפֹּט יָתוֹם וָדָךְ ב
בַּל-יוֹסִיף עוֹד לַעֲרִיץ אֱנוֹשׁ מ
מִן-הָאָרֶץ : יא

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד בַּיהוָה ח
חָסִיתִי אֵיךְ ת
תֹּאמְרוּ לְנַפְשִׁי נוּדִי הָרְכֶם צִפּוֹר
: כִּי-הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קֶשֶׁת
כּוֹנְנוּ חִצָּם עַל-יֶתֶר לִירוֹת ב
בְּמוֹ-אֹפֶל לְיִשְׁרֵי-לֵב : כִּי

Universidad de Navarra Biblioteca

ἃ σὺ κατηρτίσω αὐτοῖ, καθεῖλον, ὁ δὲ δίκαιος τί ἐποίησε; Κύριος ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτου, κύριος ἐν οὐρανῷ ὁ θρόνος αὐτου. οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτου εἰς βμ πένητα ἐπιβλέπουσι, τὰ βλέφαρα αὐτου ἐξετάζει τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. κύριος ἐξετάζει τὸν δίκαιον καὶ τὸν ἄσεβῆ, ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Επιβρέξει ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς παγίδας, πῦρ καὶ θεῖον καὶ πνεῦμα καταιγίδος μερὶς τοῦ ποτηρίου αὐτῶν. Οτι δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύτητας εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτου.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆ ὀγδόης ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ια

Σῶσόν με κύριε ὅτι ἐκλέλοιπεν ὅσιος, ὅτι ὀλιγώθησαν αἱ ἀληθείαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησεν κακά. Εξολοθρεύσαι κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια, γλῶσσαν τὴν μεγαλορρήμονα. Τοὺς εἰπόντας τὴν γλῶσσαν ἡμῶν μεγαλυνοῦμεν, τὰ χείλη ἡμῶν παρ ἡμῖν ἐστι, τίς ἡμῶν κύριός ἐστιν; Ενεκεν τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τον στεναγμὸν τῶν πενήτων, νῦν ἀναστήσομαι λέγει κύριος. Θήσομαι ἐν σωτηρίῳ, παρρησιάσομαι ἐν αὐτῷ. τὰ λόγια κυρίου, λόγια ἁγνὰ, ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον τῆ γῆ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως. Σὺ κύριε φυλάξεις ἡμᾶς, καὶ διατηρήσεις ἡμᾶς, ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. κύκλῳ οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσι, κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. ιϛ

Εως πότε κύριε ἐκλείψεις μου εἰς τέλος, ἕως πότε ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ ἐμοῦ. Εως τίνος θήσομαι βουλὰς ἐν ψυχῇ μου, ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νυκτός. Εως πότε ὑψωθήσεται ὁ ἐχθρός μου ἐπ ἐμε, ἐμβλεψον εἰσάκουσόν μου κύριε ὁ θεός μου. φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον, μήποτε εἴπῃ ὁ ἐχθρός μου ἴσχυσα πρὸς αὐτόν. οἱ θλίβοντές με ἀγαλλιάσονται ἐὰν σαλευθῶ, ἐγὼ δὲ ἐπι τῷ ἐλέει σου ἤλπισα. Αγαλλιάσεται ἡ καρδία μου ἐπι τῷ σωτηρίῳ σου, ᾄσω τῷ κυρίῳ τῷ εὐεργετήσαντί με, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ ιγ

Ειπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτου οὐκ ἔστι θεός. Διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἐπιτηδεύμασιν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα. κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπι τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιὼν, ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν.

πάντες

quæ perfeciſti deſtruxerũt, iuſtus autem quid fecit? Dominus in templo ſancto ſuo, dñs in cœlo ſedes eius. Oculi eius in pauperem reſpiciunt, palpebræ eius interrogãt filios hominum. Dominus interrogat iuſtũ & impium, qui autem diligit iniquitatem, odit animam ſuam. Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis & ſulphur & ſpiritus procellarũ pars calicis eorũ. Qm̃ iuſtus dñs & iuſticias dilexit, æquitatem uidit uultus eius.

In finem pro octaua pſalmus Dauid.

XI

SAluum me fac domine quoniam defecit ſanctus, quoniam diminutæ ſunt ueritates à filijs hominum. Vana locuti ſunt unuſquiſq; ad proximum ſuũ, labia doloſa in corde & corde locuti ſunt mala. Diſperdat dominus uniuerſa labia doloſa, & linguam magniloquam. Qui dixerũt linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter dominus eſt? Propter miſeriam inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit dominus. Ponam in ſalutari, fiducialiter agam in eo. Eloquia domini eloquia caſta, argẽtum igne examinatum, probatum terræ, purgatum ſeptuplum. Tu domine ſeruabis nos & cuſtodies nos, à generatione hac in æternum. In circuitu impĳ ambulant, ſecundum altitudinem tuam multiplicaſti filios hominum.

In finem pſalmus Dauid. XII

VSquequo dñe obliuiſceris me in finem, uſquequo auertis faciem tuam à me. Qz̃diu ponã cõſilia in anima mea, dolorem in corde meo per diẽ. Vſquequo exaltabitur inimicus meus ſuper me, reſpice & exaudi me dñe deus meus. Illumina oculos meos neunquam obdormiã in morte, ne qñ dicat inimicus meus prævalui aduerſus eũ. Qui tribulant me exultabũt ſi motus fuero, ego autẽ in miſericordia tua ſperaui. Exultabit cor meũ in ſalutari tuo, cantabo dño qui bona tribuit mihi & pſallam nomini domini altiſſimi.

In finem pſalmus Dauid. XIII

DIxit inſipiẽs ĩ corde ſuo, nõ eſt deus. Corrupti ſũt & abominabiles facti ſũt in ſtudijs ſuis, nõ eſt q faciat bonũ, non eſt uſq; ad unũ. Dñs de cœlo, pſpexit ſup filios hominũ, ut uideat ſi eſt intelligens aut requirẽs deum.

Omnes

leges diſſipatæ ſunt, iuſtus quid operatus eſt.

Dominus in templo ſancto ſuo, dominus in cœlo thronus eius, oculi eius uident, palpebræ eius probant filios hominum. Dominus iuſtum probat, impium autem & diligentem iniquitatem, odit anima eius. Pluet ſuper peccatores laqueos ignis & ſulphur, & ſpiritus tempeſtatum pars calicis eorum. Quoniã iuſtus dominus iuſticias dilexit, rectum uidebunt facies eorum.

Victori pro octaua pſalmus Dauid.

XII

SAlua domine quoniam defecit ſanctus, quoniam imminuti ſunt fideles à filijs hominum. Fruſtra loquuntur unuſquiſq; proximo ſuo, labium ſubdolum, in corde & corde loquentur. Diſperdat dominus omnia labia doloſa, linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam noſtram roboremus, labia noſtra nobiſcum ſunt, quis noſter dominus eſt? Propter uaſtitatem inopum à gemitu pauperum, nunc conſurgam dicit dominus, ponam in ſalutari auxilium eorum. Eloquia domini eloquia munda, argentum igne probatum ſeparatum à terra, colatũ ſeptuplum.

Tu domine cuſtodies ea, ſeruabis nos à generatione hac in æternum. In circuitu impĳ ambulabunt, cum exaltati fuerint uiliſſimi filiorum hominum.

Victori pſalmus Dauid.

XIII

VSquequo dñe obliuiſceris mei penitus, uſquequo abſcõdis faciem tuam à me. Vſquequo ponã cõſilia in animã meã, dolorem in corde meo per diẽ, uſquequo exaltabitur inimicus meus ſuper me. Cõuertere exaudi me dñe deus meus, illumina oculos meos ne unquam obdormiã in morte. Ne quãdo dicat inimicus meus prævalui aduerſus eum, hoſtes mei exultabũt ſi motus fuero. Ego autem in miſericordia tua cõfido, exultabit cor meum in ſalutari tuo cantabo domino, qui reddidit mihi.

Victori Dauid. Pſalmus

XIIII

DIxit ſtultus in corde ſuo, non eſt deus, corrupti ſunt abominabiles facti ſunt ſtudioſe non eſt qui faciat bonũ. Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios hominũ, ut uideret ſi eſt intelligens, aut requirẽs deum.

Omnes

תהלים

חַשֹּׂתוֹת יַחַרְסוֹן צַדִּיק כִּוֹח־ם
פֶּעַל ׃ יְהוָה בְּחֵיכַל קָדְשׁוֹ י
יְהוָה בַּשָּׁמַיִם כִּסְאוֹ עֵינָיו יֶחֱזוּ
עַפְעַפָּיו יִבְחֲנוּ בְּנֵי אָדָם ׃
יְהוָה צַדִּיק יִבְחָן וְרָשָׁע וְאֹהֵב ח
חָמָס שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ ׃ יַמְטֵר ע
עַל רְשָׁעִים פַּחִים אֵשׁ וְגָפְרִית
וְרוּחַ זִלְעָפוֹת מְנַת כּוֹסָם ׃ כִּי־
צַדִּיק יְהוָה צְדָקוֹת אָהֵב יָשָׁר
יֶחֱזוּ פָנִימוֹ ׃ רב

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַשְּׁמִינִית
מִזְמוֹר לְדָוִד ׃
הוֹשִׁיעָה יְהוָה כִּי־גָמַר חָסִיד כ
כִּי־פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם ׃
שָׁוְא יְדַבְּרוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ ש
שִׂפַת חֲלָקוֹת בְּלֵב וָלֵב יְדַבֵּרוּ ׃
יַכְרֵת יְהוָה כָּל שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת ל
לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת ׃ אֲשֶׁר
אָמְרוּ לִלְשֹׁנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ
אִתָּנוּ מִי אֲדוֹן לָנוּ ׃ מִשֹּׁד ע
עֲנִיִּים מֵאַנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה א
אָקוּם יֹאמַר יְהוָה אָשִׁית בְּיֶשַׁע
יָפִיחַ לוֹ ׃ אִמְרוֹת יְהוָה א
אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת כֶּסֶף צָרוּף ב
בָּעִלִּיל לָאָרֶץ מְזֻקָּק שִׁבְעָתָיִם ׃
אַתָּה יְהוָה תִּשְׁמְרֵם תִּצְּרֶנּוּ מִן־
חַדּוֹר זוּ לְעוֹלָם ׃ סָבִיב ר
רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן כְּרֹם זְלוּת ל
לִבְנֵי אָדָם ׃ יג

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד ׃
עַד־אָנָה יְהוָה
תִּשְׁכָּחֵנִי נֶצַח עַד־אָנָה תַסְתִּיר
אֶת־פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי ׃ עַד אָנָה א
אָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי יָגוֹן בִּלְבָבִי
יוֹמָם עַד־אָנָה יָרוּם אוֹיְבִי עָלָי ׃
חַבִּיטָה עֲנֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי ת
הָאִירָה עֵינַי פֶּן־אִישַׁן הַמָּוֶת ׃
פֶּן־יֹאמַר אוֹיְבִי יְכָלְתִּיו צָרַי יָגִילוּ
כִּי אֲמוֹט ׃ וַאֲנִי בְחַסְדְּךָ בָטָחְתִּי
יָגֶל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה ל
לַיהוָה כִּי גָמַל עָלָי ׃ יד

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד ׃ אָמַר
נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין
אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ הִתְעִיבוּ ע
עֲלִילָה אֵין עֹשֵׂה טוֹב ׃ יְהוָה
מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם ל
לִרְאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת
אֱלֹהִים ׃ חבל

πάντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρεώθησαν, οὐκ ἔστιν ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οἱ ἐσθίοντες τὸν λαόν μου ἐδώδασιν ἄρτον. τὸν κύριον οὐκ ἐπεκαλέσαντο, ἐκεῖ ἐφάλησαν φόβῳ, οὗ οὐκ ἦν φόβος. ὅτι κύριος ἐν γενεᾷ δικαίᾳ, βουλὴν πτωχοῦ κατῃσχύνατε, ὁ δὲ κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ ἐστι. τίς δώσει ἐκ σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται Ἰακὼβ καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραήλ.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιδ

Κύριε, τίς παροικήσει ἐν τῷ σκηνώματί σου, ἢ τίς κατασκηνώσει ἐν ὄρει ἁγίῳ σου. πορευόμενος ἄμωμος, καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην. λαλῶν ἀλήθειαν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ὃς οὐκ ἐδόλωσεν ἐν γλώσσῃ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐποίησε τῷ πλησίον αὐτοῦ κακόν, καὶ ὀνειδισμὸν οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ τοῖς ἐγγίσασιν αὐτῷ. ἐξουδένωται ἐνώπιον αὐτοῦ πονηρευόμενος, τοὺς δὲ φοβουμένους τὸν κύριον δοξάζει. ὁ ὀμνύων τῷ πλησίον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀθετῶν, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ, καὶ δῶρα ἐπὶ ἀθῴοις οὐκ ἔλαβεν. ὁ ποιῶν ταῦτα, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Στηλογραφία τῷ Δαυίδ. ιε

Φύλαξόν με κύριε ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, εἶπα τῷ κυρίῳ, κύριός μου εἶ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρείαν ἔχεις. τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ, ἐθαυμάσωσεν ὁ κύριος, πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς. ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν, μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν. οὐ μὴ συναγάγω τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἀπὸ αἱμάτων, οὐδὲ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου. κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου, καὶ τοῦ ποτηρίου μου, σὺ εἶ ὁ ἀποκαθιστῶν τὸν κλῆρόν μου ἐμοί. σχοινία ἐπέπεσέ μοι ἐν τοῖς κραταίοις μου, καὶ γὰρ ἡ κληρονομία μου κραταιά μοι ἐστίν. εὐλογήσω τὸν κύριον τὸν συνετίσαντά με, ἔτι δὲ καὶ ἕως νυκτὸς ἐπαίδευσάν με οἱ νεφροί μου. προωρώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι. ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πλησμονῆς με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου, τερψιν ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος.

Προσευχὴ τῷ Δαυίδ. ις

Εἰσάκουσον κύριε δικαιοσύνης μου, πρόσχες τῇ δεήσει μου. ἐνώτισαι τὴν προσευχήν μου, οὐκ ἐν χείλεσι δολίοις. ἐκ προσώπου σου τὸ κρίμα μου ἐξέλθοι, οἱ ὀφθαλμοί μου ἴδοιεν εὐθύτητας.

Εδοκί-

Oẽs declinauerunt simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonũ,nõ est usq; ad unum.

Nõne cognoscẽt oẽs q operãtur iniquitatẽ, qui deuorant plæbem meã sicut escam panis.

Dñm nõ inuocauerũt,illic trepidauerunt timore ubi nõ erat timor. Qm̃ dñs in generatione iusta est, consiliũ inopis cõfudistis, qm̃ dñs spes eius est. Quis dabit ex Siõ salutare Israël,cũ auerterit dñs captiuitatẽ plæbis suæ lætetur Iacob & exultet Israël.

In finem Psalmus Dauid. XIIII

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo,aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula,& operatur iusticiam. Qui loquitur ueritatẽ in corde suo, qui nõ egit dolũ in lingua sua. Nec fecit proximo suo malum, & opprobrium nõ accepit aduersus ꝓximos suos. Ad nihilũ deductus est in cõspectu eius malignus,timẽtes autem dñm glorificat. Qui iurat,ꝓximo suo & non decipit, qui pecuniã suã nõ dedit ad usuram, & munera super innocẽtem nõ accepit. Qui facit hæc,nõ mouebitur in æternum.

Tituli inscriptio ipsi Dauid. XV.

COnserua me dñe qm̃ in te speraui, dixi dño deus meus es tu, qm̃ bonorũ meorum nõ eges Sãctis qui sunt in terra eius,mirificauit oẽs uolũtates meas in eis. Multiplicatæ sunt infirmitates:eorum, postea accelerauerũt. Nõ cõgregabo cõuẽticula eorũ de sanguinibus, nec memor ero nominũ eorũ p labia mea. Dñs pars hæreditatis meæ & calicis mei, tu es qui restitues hæreditatẽ meã mihi. Funes ceciderũt mihi in præclaris,etẽ hæreditas mea præclara est mihi. Benedicã dñm qui tribuit mihi intellectũ, insuper & usq; ad noctẽ increpauerũt me renes mei. Prouidebã dñm in cõspectu meo semp,qm̃ à dextris est mihi ne cõmouear. Propter hoc lætatum est cor meũ & exultauit lingua mea, insup & caro mea requescet in spe. Qm̃ nõ derelinques animã meã in inferno, nec dabis sanctũ tuũ uidere corruptionẽ. Notas mihi fecisti uias uitæ,adimplebis me lætitia cũ uultu tuo,delectationes in dextera tua usq; in finem.

Oratio Dauid. XVI

EXaudi dñe iusticiã meã,intẽde deꝑcationem meã. Auribus percipe orationem meã,nõ in labijs dolosis. De uultu tuo iudiciũ meũ prodeat,oculi mei uideãt æquitatẽ.

Probasti

Omnes recesserunt simul conglutinati sunt non est qui faciat bonũ,nõ est usq; ad unum.

Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatẽ, qui deuorant populum meum ut cibum panis, dominum non inuocauerunt.

Ibi timebunt formidine , quoniam deus in generatione iusta est. Consilium pauperum confudistis,quoniam dominus spes eius est.

Quis dabit de Sion salutare Israël,quando reduxerit dñs captiuitatem populi sui,exultabit Iacob lætabitur Israël.

Psalmus Dauid. XV

DOmine quis peregrinabitur in tentorio tuo, & quis habitabit in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula,& operatur iusticiam, loquiturq; ueritatem in corde suo.

Qui nõ est facilis in lingua sua,nec fecit amico suo malum, & opprobrium non sustinuit super uicino suo. Despicitur in oculis eius improbus,timentes autem dominum glorificabit,iurat ut se affligat & non mutat. Pecuniam suam nõ dedit ad usuram,& munera aduersum innoxium non accepit, qui facit hæc, non mouebitur in æternum.

Humilis & simplicis Dauid. XVI

CVstodi me deus,quoniam speraui in te. Dixi deo dñs meus es tu,bene mihi nõ est sine te. Sãctis qui in terra sunt,& magnificis omnis uoluntas mea in eis. Multiplicabuntur idola eorũ,post tergũ sequẽtium,non libabo libamina eorũ de sanguine, neq; assumam nomina eorũ in labijs meis. Dñs pars hæreditatis meæ & calicis mei, tu possessor sortis meæ. Lineæ ceciderũt mihi in pulcherrimis,& hæreditas speciosissima mea est. Benedicam dñm qui dedit mihi cõsiliũ,insuper & noctibus erudierũt me renes mei. Proposui dominũ in conspectu meo semper,quia à dextris meis est ne cõmouear. Propterea lætatũ est cor meũ & exultauit gloria mea,& caro mea habitauit cõfidẽter. Nõ enim derelinques animã meã in inferno,nec dabis sanctũ tuũ uidere corruptionẽ. Ostendis mihi semitam uitæ plenitudinẽ lætitiarũ ante uultum tuũ,decores in dextera tua æternos.

Oratio Dauid. XVII

AVdi deus iustũ intẽde deprecationem meã, auribus percipe orationẽ meam, absq; labijs mẽdacij. De uultu tuo iudicium meum prodeat,oculi tui uideant æquitates.

Probasti

חֲלַל סַר יַחְדָּו בְּאֲלֹחוּ אֵין עֹשֵׂה
טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד׃ חֲלָא י
יָדְעוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן אֹכְלֵי עַמִּי
אָכְלוּ לֶחֶם יְהוָה לֹא קָרָאוּ׃
שָׁם פָּחֲדוּ פָחַד כִּי אֱלֹהִים בְּדוֹר
צַדִּיק׃ עֲצַת עָנִי תָּבִישׁוּ כִּי י
יְהוָה מַחְסֵהוּ׃ מִי־יִתֵּן מִצִּיּוֹן
יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה ש
שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח י
יִשְׂרָאֵל׃ טו

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה מִי־י
יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ ו
וּמִי יִשְׁכֹּן בְּהַר קָדְשֶׁךָ׃ חֹלֵךְ
תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר אֱמֶת ב
בִּלְבָבוֹ׃ לֹא רָגַל עַל־לְשֹׁנוֹ לֹא
עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה וְחֶרְפָּה לֹא נ
נָשָׂא עַל־קְרֹבוֹ׃ נִבְזֶה בְּעֵינָיו
נִמְאָס וְאֶת־יִרְאֵי יְהוָה יְכַבֵּד ג
נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמִר׃ כַּסְפּוֹ
לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשֹׁחַד עַל־נָקִי ל
לֹא לָקָח עֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט
לְעוֹלָם׃ יו

מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל
כִּי חָסִיתִי בָךְ׃ ט
אָמַרְתְּ לַיהוָה אֲדֹנָי אָתָּה
טוֹבָתִי בַּל־עָלֶיךָ׃ לִקְדוֹשִׁים
אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל־ח
חֶפְצִי בָם׃ יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם א
אַחֵר מָהֲרוּ בַּל־אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם
מִדָּם וּבַל־אֶשָּׂא אֶת שְׁמוֹתָם ע
עַל־שִׂפָתָי׃ יְהוָה מְנַת־חֶלְקִי
וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי׃ ח
חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִימִים אַף
נַחֲלַת שָׁפְרָה עָלָי׃ אֲבָרֵךְ א
אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר־יְעָצָנִי אַף ל
לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי׃ שִׁוִּיתִי
יְהוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי
בַּל־אֶמּוֹט׃ לָכֵן שָׂמַח לִבִּי ו
וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן ל
לָבֶטַח׃ כִּי לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי ל
לִשְׁאוֹל לֹא־תִתֵּן חֲסִידְךָ לִרְאוֹת
שָׁחַת׃ תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים ש
שִׂבְעַ שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ נְעִימוֹת
בִּימִינְךָ נֶצַח׃ יז

תְּפִלָּה לְדָוִד שִׁמְעָה יְהוָה
צֶדֶק הַקְשִׁיבָה ר
רִנָּתִי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי בְּלֹא ש
שִׂפְתֵי מִרְמָה׃ מִלִּפָּנֶיךָ מִשְׁפָּטִי
יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים׃

Εδοκίμασάς μου τὴν καρδίαν μου, ἐπεσκέψω νυκτός, ἐπύρωσάς με καὶ οὐχ εὑρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδικία. Ὅπως μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς. Κατάρτισαι τὰ διαβήματά μου ἐν ταῖς τρίβοις σου, ἵνα μὴ σαλευθῶσι τὰ διαβήματά μου. Ἐγὼ ἐκέκραξα ὅτι ἐπήκουσάς μου ὁ θεός, κλῖνον τὸ οὖς σου ἐμοὶ, καὶ εἰσάκουσον τῶν ῥημάτων μου. Θαυμάσωσον τὰ ἐλέη σου, ὁ σώζων τοὺς ἐλπίζοντας ἐπί σε. Ἐκ τῶν ἀνθεστηκότων τῇ δεξιᾷ σου φύλαξόν με κύριε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. Ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου σκεπάσεις με, ἀπὸ προσώπου ἀσεβῶν τῶν θλιβόντων με. Οἱ ἐχθροί μου τὴν ψυχήν μου περιέσχον, τὸ στόμα αὐτῶν ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν. Ἐκβαλόντες με νῦν περιεκύκλωσάν με, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔθεντο ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ. Ὑπέλαβόν με ὡσεὶ λέων ἕτοιμος εἰς θήραν, καὶ ὡσεὶ σκύμνος οἰκῶν ἐν ἀποκρύφοις. Ἀνάστηθι κύριε προφθασον αὐτοὺς καὶ ὑποσκέλισον αὐτοὺς, ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ ἀσεβοῦς, ῥομφαίαν σου ἀπὸ ἐχθρῶν τῆς χειρός σου. Κύριε ἀπὸ ὀλίγων ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ τῶν κεκρυμμένων σου ἐπλήσθη ἡ γαστὴρ αὐτῶν. Ἐχορτάσθησαν υἱῶν, καὶ ἀφῆκαν τὰ κατάλοιπα τοῖς νηπίοις αὐτῶν. Ἐγὼ δὲ ἐν δικαιοσύνῃ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ σου, χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν σου.

ΚΑΘΙΣΜΑ Β

Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ κυρίου τῷ Δαυὶδ, ὃς ἐλάλησε τῷ κυρίῳ τοὺς λόγους τῆς ᾠδῆς ταύτης, ἐν ἡμέρᾳ ἧς ἐῤῥύσατο αὐτὸν ὁ κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς Σαοὺλ, καὶ εἶπε. 13

Ἀγαπήσω σε κύριε ἡ ἰσχύς μου, κύριος στερέωμά μου, καὶ καταφυγή μου, καὶ ῥύστης μου. Ὁ θεός μου βοηθός μου, καὶ ἐλπιῶ ἐπ' αὐτόν. Ὑπερασπιστής μου, καὶ κέρας σωτηρίας μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου. Αἰνῶν ἐπικαλέσομαι τὸν κύριον, καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι. Περιέσχόν με ὠδῖνες θανάτου, καὶ χείμαῤῥοι ἀνομίας ἐτάραξάν με. Ὠδῖνες ᾅδου περιεκύκλωσάν με, προέφθασάν με παγίδες θανάτου. Καὶ ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον, καὶ πρὸς τὸν θεόν μου ἐκέκραξα. Ἠκουσεν ἐκ ναοῦ ἁγίου αὐτοῦ φωνῆς μου, καὶ ἡ κραυγή μου ἐνώπιον αὐτοῦ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ. Καὶ ἐσαλεύθη καὶ ἔτρεμεν ἡ γῆ, καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν, καὶ ἐσαλεύθησαν ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ θεός. Ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καταφλεγήσεται, ἄνθρακες ἐξεκαύθησαν ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ ἔκλινεν οὐρανοὺς καὶ κατέβη, καὶ γνόφος ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

καὶ

Probasti cor meũ & uisitasti nocte, igne me examinasti, & nó est inuẽta in me iniquitas.

Vt nó loquatur os meũ opera hominum, ꝓpter uerba labiorũ tuorũ, ego custodiui uias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis, ut nó moueãtur uestigia mea. Ego clamaui, qm̃ exaudisti me deus, inclina aurẽ tuã mihi, & exaudi uerba mea. Mirifica misericordias tuas, qui saluos facis sperãtes in te. A resistentibus dexteræ tuæ, custodi me dn̄e, ut pupillã oculi. Sub umbra alarũ tuarũ protege me, à facie impiorum qui me afflixerũt. Inimici mei animã meã circũdederũt, adipem suum cõcluserũt, os eorum locutum est superbiam.

Proiȷciẽtes me nũc circũdederũt me, oculos suos statuerũt declinare in terrã. Susceperũt me sicut leo paratus ad prædã, & sicut catulus leonis habitans in abditis. Exurge dn̄e præueni eos & subuerte eos, eripe animã meam ab impio, frameã tuã ab inimicis manus tuæ. Dn̄e à paucis de terra diuide eos in uita eorũ, & de abscõditis tuis adimpletus est uenter eorum. Saturati sunt filijs, & diuiserunt reliquias suas paruulis suis. Ego autẽ in iustitia apparebo cõspectui tuo, satiabor cum apparuerit gloria tua.

In finem puero dn̄i Dauid, quæ locutus est dn̄o uerba cantici huius, in die qua eripuit eũ dn̄s de manu omniũ inimicorum eius, & de manu Saul, & dixit.

Psalmus XVII

Diligam te dn̄e fortitudo mea, dn̄s firmamentũ meũ & refugiũ meũ, & liberator meus. Deus meus adiutor meus, & sperabo in eũ. Protector meus & cornu salutis meæ, & susceptor meus. Laudans inuocabo dn̄m, & ab inimicis meis saluus ero. Circumdederunt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbauerunt me. Dolores inferni circumdederũt me, præoccupauerũt me laquei mortis. Et in tribulatione mea inuocaui dominũ, & ad deũ meũ clamaui. Et exaudiuit de templo sancto suo uocem meã, & clamor meus in cõspectu eius introiuit in aures eius.

Et commota est & cõtremuit terra, & fundamenta montiũ conturbata sunt & commota sunt, qm̃ iratus est eis deus. Ascendit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exarsit, carbones succensi sunt ab eo. Et inclinauit cœlos & descendit, & caligo sub pedibus eius.

Et ascẽdit

Probasti cor meũ uisitasti nocte cõflasti me & nó inueneris cogitationes meas transire os meũ. In opere hominũ propter uerbũ labiorum tuorũ, ego obseruaui uias latronis. Sustenta gressus meos in callibus tuis, & non labẽtur uestigia mea. Ego inuocaui te, quia ex audies me deus, inclina aurem tuã mihi, audi eloquium meũ. Mirabilẽ fac misericordiam tuã saluator sperãtium, à resistẽtibus dexteræ tuæ. Custodi me quasi pupillã intus in oculo, in umbra alarum tuarũ protege me. A facie impiorũ uastãtium me, inimici mei animam meã circũdederũt. Adipe suo cõcluserunt, & ore locuti sunt superbe. Incedẽtes aduersum me, nunc circũdederũt me, oculos suos posuerunt declinare in terrã. Similitudo eius quasi leonis desyderantis prædã, & quasi catuli leonis sedẽtis in abscõditis. Surge dn̄e præueni faciẽ eius incurua eũ, salua animã meã ab impio qui est gladius tuus. A uiris manus tuæ dn̄e qui mortui sunt in profundo, quorũ pars in uita, & quorum de absconditis tuis repleti uentrem, qui saturabuntur filijs, & dimittent reliquias suas paruulis eorũ. Ego in iustitia uidebo faciem tuã, implebor cũ euigilauero similitudine tua.

Psalmus XVIII

Victori seruo domini Dauid qui locutus est dn̄o uerba cantici huius, in die qua liberauit eum dn̄s de manu omniũ inimicorũ eius, & de manu Saul.

Et dixit diligã te domine fortitudo mea. Domine petra mea, & robur meum & saluator meus, deus meus fortis meus, & sperabo in eo, scutum meum, & cornu salutis meæ susceptor meus. Laudatum inuocabo dominum, & ab inimicis meis saluus ero.

Circumdederunt me funes mortis, & torrentes diaboli terruerũt me. Funes inferni circũdederũt me, præuenerunt me laquei mortis.

In tribulatione mea inuocabo dominum, & ad deum meum clamabo exaudiet de templo sancto suo uocem meam, & clamor meus ante faciem eius ueniet in aures eius. Commota est & contremuit terra, & fundamenta montium concussa sunt, & conquassata sunt quoniam iratus est eis. Ascendit fumus de furore eius, & ignis ex ore eius deuorans, carbones incensi sunt ab eo. Inclinauit cœlos & descendit, & caligo sub pedibus eius.

Et ascendit

תהלים

בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַיְלָה צְרַפְתַּנִי
בַל־תִּמְצָא זְמוֹתִי בַּל־יַעֲבָר־פִּי
לְפָעֳלוֹת אָדָם בִּדְבַר שְׂפָתֶיךָ
אֲנִי שָׁמַרְתִּי אָרְחוֹת פָּרִיץ
תָּמוֹךְ אֲשֻׁרַי בְּמַעְגְּלוֹתֶיךָ בְּ
בַּל־נָמוֹטּוּ פְּעָמָי אֲנִי קְ
קְרָאתִיךָ כִּי תַעֲנֵנִי אֵל חַטֵּ־א
אוֹנֶךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי חִ
חַפְלֵה חַסְדֶּיךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים
מִמִּתְקוֹמְמִים בִּימִינֶךָ שׁ
שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת־עָיִן בְּצֵל כְּ
כְּנָפֶיךָ תַסְתִּירֵנִי מִפְּנֵי רְשָׁעִים
זוֹ שָׁדוּנִי אוֹיְבַי בְּנֶפֶשׁ יַקִּיפוּ עָ
עֲלֵי חֶלְבָּמוֹ סָגָרוּ פִּימוֹ רִ
רְבָרוּ בְגָאוֹת אַשּׁוּרֵנוּ עַתָּה
סְבָבוּנִי עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּ לִנְטוֹת
בָּאָרֶץ דְּמִיוֹנוֹ כְּאַרְיֵה יִכְסוֹף
לְטָרֵף וְכִכְפִיר יֹשֵׁב בְּמִסְתָּרִים
קוּמָה יְהוָה קַדְּמָה פָּנָיו חִ
חַרְבֶּךָ מִמְּתִים יָדֶךָ יְהוָה מִ
מִמְּתִים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים וְ
וְצָפוּנְךָ תְמַלֵּא בִטְנָם יִשְׂבְּעוּ בָ
בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלְלֵיהֶם
אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה
בְּהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ יִ יח

לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד יְהוָה לְ
לְדָוִד אֲשֶׁר־ דִּבֶּר לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַ
הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל יְהוָה אֹתוֹ מִ
מִכַּף כָּל־אוֹיְבָיו וּמִיַּד שָׁאוּל
וַיֹּאמַר אֲרַחֲמְךָ יְהוָה חִזְקִי יִ
יְהוָה סַלְעִי וּמְצוּדָתִי וּמְפַלְטִי
אֵלִי צוּרִי אֶחֱסֶה־בּוֹ מָגִנִּי וְ
וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי מְחַלָּל אֶ
אֶקְרָא יְהוָה וּמִן אוֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ
אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי מָוֶת וְנַחֲלֵי בְ
בְלִיַּעַל יבעתני יְבַעֲתֻנִי חֶבְלֵי שְׁאוֹל
סַבְּבוּנִי קִדְּמוּנִי מוֹקְשֵׁי מָוֶת
בַּצַּר־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי
אֲשַׁוֵּעַ יִשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְ
וְשַׁוְעָתִי לְפָנָיו תָּבֹא בְאָזְנָיו
וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וְ
וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגָּזוּ וַ
וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ
עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּ
הָאֵבֶל גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ
וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרַד וַעֲרָפֶל תַּ
תַּחַת רַגְלָיו

וירכב

καὶ ἐπῆρεν ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ, κυκλόθεν αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ, σκοτεινὸν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων. Ἀπὸ τῆς παραυγάσεως ἐναντίον αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διῆλθον, χάλαζα καὶ ἄνθρακες πυρός. καὶ ἐβρόντησεν ἐξ οὐρανοῦ ὁ κύριος, καὶ ὁ ὕψιστος ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ. ἐξαπέστειλε βέλη καὶ ἐσκόρπισεν αὐτούς, καὶ ἀστραπὰς ἐπλήθυνε καὶ συνετάραξεν αὐτούς.

καὶ ὤφθησαν αἱ πηγαὶ τοῦ ὕδατος, καὶ ἀνεκαλύφθη τὰ θεμέλια τῆς οἰκουμένης. Ἀπὸ τῆς ἐπιτιμήσεώς σου κύριε, ἀπὸ ἐμπνεύσεως πνεύματος ὀργῆς σου. ἐξαπέστειλεν ἐξ ὕψους καὶ ἔλαβέ με, προσελάβετό με ἐξ ὑδάτων πολλῶν. ῥύσεταί με ἐξ ἐχθρῶν μου δυναστῶν, καὶ ἐκ τῶν μισούντων με ὅτι ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. προέφθασάν με ἐν ἡμέρᾳ κακώσεώς μου, καὶ ἐγένετο κύριος ἀντιλήμπτωρ μου. καὶ ἐξήγαγέ με εἰς πλατυσμόν, ἐρύσατό με ὅτι ἠθέλησέ με. καὶ ἀνταποδώσαί μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἀνταποδώσει μοι. ὅτι ἐφύλαξα τὰς ὁδοὺς κυρίου, καὶ οὐκ ἠσέβησα ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου. ὅτι πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ ἐνώπιόν μου, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ ἀπέστην ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἔσομαι ἄμωμος μετ' αὐτοῦ, καὶ φυλάξομαι ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου. καὶ ἀνταποδώσαί μοι κύριος κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἐναντίον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Μετὰ τοσίου ὅσιος ἔσῃ, καὶ μετὰ ἀνδρὸς ἀθώου ἄθωος ἔσῃ. καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ διεστραμμένου διαστρέψεις. ὅτι σὺ λαὸν ταπεινὸν σώσεις, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνων ταπεινώσεις. ὅτι σὺ φωτιεῖς λύχνον μου κύριε, ὁ θεός μου φωτιεῖ τὸ σκότος μου. ὅτι ἐν σοὶ ἐξωθήσομαι ἀπὸ παρατηχίου, καὶ ἐν τῷ θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος. ὁ θεός μου ἄμωμος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, τὰ λόγια κυρίου πεπυρωμένα, ὑπερασπιστής ἐστι πάντων τῶν ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτόν. ὅτι τίς θεὸς πάρεξ τοῦ κυρίου, ἢ τίς θεὸς πλὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν; ὁ θεὸς ὁ περιζωννύων με δυνάμει, καὶ ἔθετο ἄμωμον τὴν ὁδόν μου. καταρτίζων τοὺς πόδας μου ὡσεὶ ἐλάφου, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλά μου ἱστῶν με. διδάσκων χεῖράς μου εἰς πόλεμον, καὶ ἔθου τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχίονάς μου. καὶ ἔδωκάς μοι ὑπερασπισμὸν σωτηρίας, καὶ ἡ δεξιά σου ἀντελάβετό μου. καὶ ἡ παιδεία σου ἀνώρθωσέ με εἰς τέλος, καὶ ἡ παιδεία σου, αὐτή με διδάξει. Ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου ὑποκάτω μου, καὶ οὐκ ἠσθένησε τὰ ἴχνη μου. καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς μου καὶ καταλήψομαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι ἕως ἂν ἐκλίπωσιν. ἐκθλίψω αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι, πεσοῦνται ὑπὸ τοὺς πόδας μου.

καὶ

Et aſcẽdit ſuper cherubim & uolauit, uolauit ſuper pennas uentorum. Et poſuit tenebras latibulum ſuũ, in circuitu eius tabernaculum eius, tenebroſa aqua in nubibus aëris. Præ fulgore in conſpectu eius nubes tranſierunt, grando & carbones ignis. Et intonuit de cœlo dominus, & altiſſimus dedit uocem ſuam.

Miſit ſagittas ſuas & diſſipauit eos, & fulgura multiplicauit & cõturbauit eos. Et apparuerũt fontes aquarũ, & reuelata ſunt fundamẽta orbis terræ. Ab increpatione tua dñe, ab inſpiratione ſpiritus iræ tuæ. Miſit de ſummo & accepit me, & aſſũpſit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis, & ab his qui oderũt me, qm̃ cõfortati ſunt ſuper me. Præuenerũt me in die afflictionis meæ, & factus eſt dñs ꝓtectio mea. Et eduxit me in latitudinẽ, ſaluum me fecit qm̃ uoluit me.

Et retribuet mihi dñs ſecundũ iuſticiã meã, & ſcd'm puritatẽ manuũ mearũ retribuet mihi. Quia cuſtodiui uias dñi, nec impie geſſi à deo meo. Qm̃ omnia iudicia eius in cõſpectu meo, & iuſticias eius non repuli à me. Et ero immaculatus cũ eo, & obſeruabo me ab iniquitate mea. Et retribuet mihi dñs ſcd'm iuſticiã meã, & ſcd'm puritatẽ manuũ mearũ in cõſpectu oculorũ eius. Cũ ſancto ſanctus eris, & cũ uiro innocente innocẽs eris. Et cum electo electus eris, & cũ peruerſo peruerteris.

Qm̃ tu populum humilem ſaluum facies, & oculos ſuperborũ humiliabis. Qm̃ tu illumi nas lucernã meã dñe, deus meus illumina tenebras meas. Qm̃ in te eripiar à tentatione, & in deo meo trãſgrediar murũ. Deus meus impolluta uia eius, eloquia dñi igne examinata, protector eſt omniũ ſperantiũ in ſe. Qm̃ quis deus præter dñm, aut quis deus præter deũ noſtrũ? Deus qui præcinxit me uirtute, & poſuit immaculatã uiã meã. Qui perfecit pedes meos tanq̃ cerui, & ſuper excelſa ſtatuens me. Qui doces manus meas ad præliũ, & poſuiſti ut arcũ æreũ brachia mea. Et dediſti mihi protectionẽ ſalutis, & dextera tua ſuſcepit me. Et diſciplina tua correxit me in finem, & diſciplina tua ipſa me docebit. Dilataſti greſſus meos ſubtus me, & non ſunt infirmata ueſtigia mea. Perſequar inimicos meos & comprehendam illos, & non conuertar donec deficiant. Confringam illos nec poterunt ſtare, cadent ſubtus pedes meos.

Et præ

Et aſcẽdit ſuper cherub & uolauit, & uolauit ſuper pẽnas uẽti. Poſuit tenebras latibulum ſuũ, in circuitu eius tabernaculũ eius, tenebroſa aqua in nubibus ætheris. Præ fulgore in cõſpectu eius nubes tranſierunt, grãdo & carbones ignis. Et intonuit in cœlo dominus, & altiſſimus dedit uocem ſuam, grandinẽ & carbones ignis. Et emiſit ſagittas ſuas & diſſipauit eos, & fulgura multiplicauit & cõturbauit illos. Et apparuerũt effuſiones aquarũ, & reuelata ſunt fundamẽta orbis ab increpatione tua domine, ab inſpiratione ſpiritus furoris tui. Mittet de alto & accipiet me, & trahet me de aquis multis. Liberabit me de inimicis meis potentiſſimis, & de his qui oderunt me quoniã robuſtiores me erant. Præueniet me in die afflictionis meæ, & factus eſt dñs firmamẽtũ meũ. Et educet me in latitudinem, liberabit me quia placui ei. Retribuet mihi dominus ſecundũ iuſticiã meã, & ſcd'm munditiam manuũ mearum reddet mihi. Quia cuſtodiui uias dñi, & nõ egi impie à deo meo.

Omnia enim iudicia eius in cõſpectu meo, & præcepta eius non amoui à me. Et fui immaculatus cũ eo, & cuſtodiui me ab iniquitate mea. Et reſtituit mihi dñs ſcd'm iuſticiam meã, & ſcd'm mundiciã manuũ mearũ in conſpectu oculorũ eius. Cũ ſancto ſanctus eris, & cũ uiro innocente innocenter ages. Et cum electo electus eris, & cũ peruerſo peruerteris.

Quia tu populũ pauperem ſaluabis, & oculos excelſos humiliabis. Quia tu illuminas lucernã meam, dñe deus meus illumina tenebras meas. In te enim curram accinctus, & in deo meo trãſiliam murũ. Deus immaculata uia eius, eloquiũ dñi igne examinatũ, ſcutum eſt omnium ſperantium in ſe. Quis eſt deus præter dominum, & quis fortis præter deum noſtrum? Deus qui accingit me fortitudine, & poſuit immaculatã uiam meã. Coæquãs pedes meos ceruis, & ſuper excelſa ſtatuens me. Docens manus meas ad prælium, & componens quaſi arcũ æreum brachia mea. Dediſti mihi dypeum ſalutis tuæ & dextera tua cõfortauit me, & manſuetudo tua multiplicauit me. Dilatabis greſſus meos ſubtus me, & non deficiẽt tali mei. Perſequar inimicos meos & apprehẽdã eos, & nõ reuertar donec conſumam eos Cedam eos & non poterunt ſurgere, cadent ſub pedibus meis.

Accinxiſti

וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוּב וַיָּעָף וַיֵּרָא עַל־כַּנְפֵי רוּחַ ׃ וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְתָרוֹ סְבִיבֹתָיו סֻכָּתוֹ חֶשְׁרַת מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים ׃ מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ עָבָיו עָבְרוּ בָּרָד וְגַחֲלֵי־אֵשׁ ׃ וַיַּרְעֶם בַּשָּׁמַיִם יְהוָה וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ בָּרָד וְגַחֲלֵי אֵשׁ ׃ וַיְשַׁלַּח חִצָּיו וַיְפִיצֵם וּבְרָקִים רָב וַיְהֻמֵּם ׃ וַיֵּרָאוּ אֲפִיקֵי מַיִם וַיִּגָּלוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל מִגַּעֲרָתְךָ יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפֶּךָ ׃ יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי אַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים ׃ יַצִּילֵנִי מֵאוֹיְבִי עָז וּמִשֹּׂנְאַי כִּי־אָמְצוּ מִמֶּנִּי ׃ יְקַדְּמוּנִי בְיוֹם אֵידִי וַיְהִי יְהוָה לְמִשְׁעָן לִי ׃ וַיּוֹצִאֵנִי לַמֶּרְחָב יְחַלְּצֵנִי כִּי־חָפֵץ בִּי ׃ יִגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב לִי ׃ כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי ׃ כִּי כָל־מִשְׁפָּטָיו לְנֶגְדִּי וְחֻקֹּתָיו לֹא־אָסִיר מֶנִּי ׃ וָאֶהְיֶה תָמִים עִמּוֹ וָאֶשְׁתַּמֵּר מֵעֲוֹנִי ׃ וַיָּשֶׁב יְהוָה לִי כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי לְנֶגֶד עֵינָיו ׃ עִם־חָסִיד תִּתְחַסָּד גְּבַר תָּמִים תִּתַּמָּם ׃ עִם־נָבָר תִּתְבָּרָר וְעִם־עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל ׃ כִּי אַתָּה עַם־עָנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינַיִם רָמוֹת תַּשְׁפִּיל ׃ כִּי אַתָּה תָאִיר נֵרִי יְהוָה אֱלֹהַי יַגִּיהַּ חָשְׁכִּי ׃ כִּי בְךָ אָרֻץ גְּדוּד וּבֵאלֹהַי אֲרַלֵּג־שׁוּר ׃ הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ ׃ כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ ׃ הָאֵל חֲמַאְזְרֵנִי חָיִל וַיִּתֵּן תָּמִים דַּרְכִּי ׃ מְשַׁוֶּה רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל־בָּמֹתַי יַעֲמִידֵנִי ׃ מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה וְנִחֲתָה קֶשֶׁת נְחוּשָׁה זְרוֹעֹתָי ׃ וַתִּתֶּן־לִי מָגֵן יִשְׁעֶךָ וִימִינְךָ תִסְעָדֵנִי וְעַנְוָתְךָ תַּרְבֵּנִי ׃ תַּרְחִיב צְעָדַי תַּחְתָּנִי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָי ׃ אֶרְדְּפָה אוֹיְבַי וְאַשִּׂיגֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד־כַּלּוֹתָם ׃ אֶמְחָצֵם וְלֹא יְכֻלוּ קוּם יִפְּלוּ תַּחַת רַגְלָי ׃

והאזרני

Universidad de Navarra Biblioteca

καὶ πατέξωσάς με δύναμιν εἰς πόλεμον, σωτερόν μου κατέπεσας τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' ἐμὲ ὑπὸ κάτω μου. καὶ τοὺς ἐχθρούς μου ἔδωκάς μοι νῶτον, καὶ τοὺς μισοῦντάς με ἐξωλόθρευσας. ἐκέκραξαν καὶ οὐκ ἦν ὁ σώζων, πρὸς κύριον καὶ οὐκ ἐισήκουσεν αὐτῶν. καὶ λεπτυνῶ αὐτοὺς ὡσεὶ χοῦν κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, ὡς πηλὸν πλατειῶν λεανῶ αὐτούς. ῥύσῃ με ἀπὸ ἀντιλογίας λαοῦ, καταστήσεις με εἰς κεφαλὴν ἐθνῶν. λαός ὃν οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι, εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μου. υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι, υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν καὶ ἐχώλαναν ἀπὸ τῶν τριβῶν αὐτῶν. ζῇ κύριος καὶ εὐλογητὸς ὁ θεός, καὶ ὑψωθήτω ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου. ὁ θεὸς ὁ διδοὺς ἐκδικήσεις ἐμοί, καὶ ὑποτάξας λαοὺς ὑπ' ἐμέ, ὁ ῥύσης με ἀπὸ ἐχθρῶν μου ἀπὸ ἀντιλεγόντων μου. ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥύσαί με. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι κύριε, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. μεγαλύνων τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως, καὶ ποιῶν ἔλεος τῷ χριστῷ αὐτοῦ, τῷ δαυὶδ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

εἰς τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. 18

Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει στερέωμα. ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν. οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι ὧν οὐκ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ τοῦ θαλάμου αὐτοῦ. ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας τοῦ δραμεῖν ὁδόν, ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἔξοδος αὐτοῦ. καὶ ὁ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ· καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τὸ θέρμης αὐτοῦ. ὁ νόμος κυρίου ἄμωμος ἐπιστρέφων ψυχάς, ἡ μαρτυρία κυρίου πιστὴ σοφίζουσα νήπια. τὰ δικαιώματα κυρίου εὐθέα εὐφραίνοντα καρδίαν, ἡ ἐντολὴ κυρίου τηλαυγὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. ὁ φόβος κυρίου ἁγνὸς διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος, τὰ κρίματα κυρίου ἀληθινὰ, δεδικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτό. ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πολύν, καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον. καὶ γὰρ ὁ δοῦλός σου φυλάσσει αὐτά, ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτὰ ἀνταπόδοσις πολλή. παραπτώματα τίς συνήσει, ἐκ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με, καὶ ἀπὸ ἀλλοτρίων φείσαι τοῦ δούλου σου. ἐὰν μή μου κατακυριεύσωσι, τότε ἄμωμος ἔσομαι, καὶ καθαρισθήσομαι ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης.

καὶ

Et præcinxisti me uirtute ad bellum, supplãtasti oẽs insurgẽtes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odiẽtes me disperdidisti. Clamauerũt nec erat qui saluos faceret, ad dñm nec exaudiuit eos. Et comminuã eos ut puluerẽ ante faciẽ uenti, ut lutum platearum delebo eos. Eripies me de cõtradictionibus populi, constitues me in caput gentium. Populus quẽ nõ cognoui ser uiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Filiĳ alieni mentiti sunt mihi, filiĳ alieni inueterati sunt & claudicauerunt à semitis suis. Viuit dominus & benedictus deus, & exaltetur deus salutis meæ. Deus qui das uindictas mihi, & subdidisti populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracũdis Ab insurgentibus in me exaltabis me, à uiro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine, & nomini tuo psalmum dicam.

Magnificans salutes regis eius, & faciens misericordiã Christo suo, Dauid & semini eius usq; in seculum.

In finem psalmus Dauid.

XVIII

COeli enarrant gloriam dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum.

Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat sciẽtiam. Non sunt loquelæ neq; sermones, quorũ non audiuntur uoces eorum. In omnem terrã exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorũ. In sole posuit tabernaculum suũ, & ipse tanq; spõsus procedens de thalamo suo. Exultabit ut gigas ad currendam uiam, à summo cœlo egressio eius.

Et occursus eius usq; ad summũ eius, nec est qui se abscondat à calore eius. Lex domini immaculata conuertẽs animas, testimonium domini fidele, sapientiam præstans paruulis.

Iusticiæ domini rectæ lætificãtes corda, præceptum domini lucidum illuminans oculos.

Timor dñi sanctus permanens in seculum seculi, iudicia domini uera iustificata in semet ipsa. Desyderabilia super aurum & lapidem preciosum multum, & dulciora super mel & fauum. Etenim seruus tuus custodit ea, in custodiẽdis illis retributio multa. Delicta quis intelligit, ab occultis meis mũda me, & ab alienis parce seruo tuo. Si mei nõ fuerint dominati tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo.

Et erũt

תחלים

וַתְּאַזְּרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּי׃ וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִּי עֹרֶף וּמְשַׂנְאַי אַצְמִיתֵם׃ יְשַׁוְּעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ עַל־יְהוָה וְלֹא עָנָם׃ וְאֶשְׁחָקֵם כְּעָפָר עַל־פְּנֵי רוּחַ כְּטִיט חוּצוֹת אֲרִיקֵם׃ תְּפַלְּטֵנִי מְרִיבֵי עָם תְּשִׂימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עַם לֹא־יָדַעְתִּי יַעַבְדוּנִי׃ לְשֹׁמַע אֹזֶן יִשָּׁמְעוּ לִי בְּנֵי־נֵכָר יְכַחֲשׁוּ לִי׃ בְּנֵי נֵכָר יִבֹּלוּ וְיַחַרְגוּ מִמִּסְגְּרוֹתֵיהֶם׃ חַי־יְהוָה וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרוּם אֱלוֹהֵי יִשְׁעִי׃ הָאֵל הַנּוֹתֵן נְקָמוֹת לִי וַיַּרְבֵּר עַמִּים תַּחְתָּי׃ מְפַלְּטִי מֵאוֹיְבָי אַף מִן קָמַי תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חָמָס תַּצִּילֵנִי׃ עַל־כֵּן אוֹדְךָ בַגּוֹיִם יְהוָה וּלְשִׁמְךָ אֲזַמֵּרָה׃ מַגְדִּיל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם׃

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ חַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ׃ יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה־דָּעַת׃ אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם׃ בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם׃ וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח׃ מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ׃ תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי׃ פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־לֵב מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם׃ יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו׃ הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים׃ גַּם־עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב׃ שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ גַּם מִזֵּדִים חֲשׂוֹךְ עַבְדֶּךָ אַל־יִמְשְׁלוּ־בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃

יחיו

Victori psalmus Dauid.

XIX

COeli enarrant gloriam dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum.

Dies diei eructat uerbum, & nox nocti indicat scientiam. Non est sermo, & nõ sunt uerba, quibus non audiatur uox eorum. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in finibus orbis uerba eorum, soli posuit tabernaculum in eis. Et ipse quasi sponsus procedens de thalamo suo, exultauit ut fortis ad currendam uiam. A summitate cœli egressus eius, & cursus eius usq; ad summitatem illius, nec est qui se abscondat à calore eius. Lex domini immaculata conuertens animas, testimonium domini fidele, sapientiam præstans paruulis. Præcepta domini recta lætificãtia cor, mandatum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini mundus perseuerans in secula iudicia domini uera, iustificata in semetipsa. Desyderabilia super aurum & lapidem preciosum multum, & dulciora super mel & fauum redundantem. Vnde seruus tuus docebit ea, in custodiendis eis retributio multa. Errores quis intelligit, ab occultis mũ da me. A superbis quoq; libera seruũ tuum si non fuerint dominati mei, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo.

Et erũt

Universidad de Sevilla Biblioteca

καὶ ἔσονται εἰς εὐδοκίαν τὰ λόγια τῆ στόματός μου, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου ἐνώπιόν σου διὰ παντός. Κύριε βοηθέ μου καὶ λυτρωτά μου.

Εἰς τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. ιθ

Επακούσαί σου κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ὑπερασπίσαί σου τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ Ιακώβ. Εξαποστεῖλαί σοι βοήθειαν ἁγίου, καὶ ἐκ σιὼν ἀντιλάβοιτό σου. Μνησείη πάσης θυσίας σου, καὶ τὸ ὁλοκάυτωμά σου πιαίνατω. Δῴη σοι κύριος κατὰ τὴν καρδίαν σου, καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν σου πλη-ρῶσαι. Αγαλλιασόμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, καὶ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Πληρώσαι κύριος πάντα τὰ αἰτήματά σου, νῦν ἔγνων ὅτι ἔσωσε κύριος τὸν χριστὸν αὐτοῦ. Επακούσεται αὐτῷ ἐξ οὐρανοῦ ἁγίου αὐτοῦ, ἐν δυνασείαις ἡ σωτηρία τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ. Οὗτοι ἐν ἅρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν ὠκαλεσόμεθα. Αὐτοὶ ἐσκολοφίσθησαν καὶ ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνέσημεν καὶ ἀνορθώθημεν. Κύριε σῶσον τὸν βασιλέα καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ὠκαλεσόμεθά σε.

Εἰς τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κ

Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεύς, καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου ἀγαλλιάσεται σφόδρα. Τὸν ὠθυμίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ ἔδωκας αὐτῷ, καὶ τὸν θέλημα τῶν χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν. Οτι προέφθασας αὐτὸν ἐν εὐλογίαις χρηστότητος, ἔθηκας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου. Ζωὴν ἠτήσατό σε καὶ ἔδωκας αὐτῷ, μακρότητα ἡμερῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου, δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ὑπερθήσεις ἐπ᾽ αὐτόν. Οτι δώσεις αὐτῷ εὐλογίαν εἰς αἰῶνα αἰῶνος, εὐφρανεῖς αὐτὸν ἐν χαρᾷ μετὰ τοῦ προσώπου σου. Οτι ὁ βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ κύριον, καὶ ἐν τῷ ἐλέει τοῦ ὑψίστου οὐ μὴ σαλευθῇ. Εὑρεθείη ἡ χείρ σου πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς σου, ἡ δεξιά σου εὕροι πάντας τοὺς μισοῦντάς σε. Οὐ θήσεις αὐτοὺς ὡς κλίβανον πυρὸς εἰς καιρὸν τοῦ προσώπου σου, κύριος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξει αὐτούς, καὶ καταφάγεται αὐτοὺς πῦρ. Τὸν καρπὸν αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀπολεῖς, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων. Οὐ ἐκλιναν εἰς σε κακά, διελογίσαντο βουλάς, ἅς οὐ μὴ στώσωνται. Οὐ θήσεις αὐτοὺς νῶτον ἐν τοῖς περιλοίποις σου, ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπον αὐτῶν. Υψώθητι κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου, ἀσόμεθα καὶ ψαλοῦμεν τὰς δυνασείας σου.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ ἐωθινοῦ ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κα

Ο θεός ὁ θεός μου πρόσχες μοι, ἵνα τί ἐγκατέλιπές με, μακρὰν ἀπὸ τῆς σωτηρίας μου οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου.

ο θεός

Et erunt ut complaceãt eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in cõspectu tuo semper. Dñe adiutor meus, & redemptor meus.

In finem psalmus Dauid. XIX

EXaudiat te dominus in die tribulationis, protegat te nomen dei Iacob. Mittat tibi auxilium de sancto, & de Sion tueatur te. Memor sit omnis sacrificij tui, & holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi dominus secundum cor tuum, & omne consilium tuum confirmet. Lætabimur in salutari tuo, & in nomine domini dei nostri magnificabimur. Impleat dñs omnes petitiones tuas, nunc cognoui quoniã saluum fecit dominus Christum suũ. Exaudiet illũ de cœlo sancto suo, in potẽtatibus salus dexteræ eius. Hi in curribus & hi in equis, nos aũt in nomine dñi dei nostri inuocabimus. Ipsi obligati sunt & ceciderunt, nos autem surreximus & erecti sumus. Dñe saluum fac regẽ, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te.

In finem psalmus Dauid. XX

DOmine in uirtute tua lætabitur rex, & super salutare tuum exultabit uehemẽter. Desyderiũ cordis eius tribuisti ei, & uolũtate labiorũ eius nõ fraudasti eũ. Qm̃ præuenisti eũ in bn̄dictionibus dulcedinis, posuisti in capite eius coronã de lapide precioso. Vitã petijt à te & tribuisti ei, lõgitudinẽ dierum in seculũ & in seculũ seculi. Magna est gloria eius in salutari tuo, gloriã & magnũ decorem impones super eũ. Qm̃ dabis eũ in benedictione in seculũ seculi, lætificabis eum in gaudio cũ uultu tuo. Qm̃ rex sperat in dño, & & in misericordia altissimi nõ cõmouebit. In ueniat manus tua oĩbus inimicis tuis, dextera tua inueniat oẽs qui oderũt te. Pones eos ut clibanũ ignis in tẽpore uultus tui, dñs in ira sua conturbabit eos, & deuorabit eos ignis. Fructũ eorũ de terra perdes, & semen eorũ à filijs hominũ. Qm̃ declinauerũt in te mala, cogitauerũt cõsilia, quæ nõ potuerũt stabilire. Qm̃ pones eos dorsum, in reliquijs tuis præparabis uultũ eorũ. Exaltare dñe in uirtute tua, cãtabimus & psallemus uirtutes tuas.

In finem pro susceptione matutina psalmus Dauid. XXI

DEus deus meus respice in me, quare me dereliquisti, longe à salute mea uerba delictorum meorum.

Deus

Sint placẽtes sermones oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo: domine fortitudo mea, & redemptor meus.

Victori Psalmus Dauid. XX

EXaudiat te dominus in die tribulationis protegat te nomen dei Iacob. Mittat tibi auxilium de sancto, & de Sion roboret te. Memor sit omnis sacrificij tui: & holocaustũ tuum pingue fiat semper. Det tibi secundum cor tuum: & omnem uoluntatẽ tuam impleat. Laudabimus in salutari tuo, & in nomine dei nostri ducemus choros: impleat dominus omnes petitiones tuas. Nũc scio quoniã saluabit dominus Christũ suũ: exaudiet eum de cœlo sancto suo, in fortitudine salutis dexteræ eius. Hi in curribus & hi in equis: nos autẽ nominis domini dei nostri recordabimur. Ipsi incuruati sunt & ceciderunt: nos autẽ surreximus & erecti sumus. Domine salua: rex exaudies nos in die qua inuocauerimus te.

Victori Psalmus Dauid. XXI

DOmine in fortitudine tua lætabitur rex: & in salutari tuo exultabit uehementer. Desyderium cordis eius dedisti ei: & uolutate labiorum eius nõ fraudasti eum semper. Quoniam præuenisti eum in benedictionibus bonitatis: pones in capite eius coronam de obrizo. Vitam petiuit à te & dedisti ei: longitudinem dierum in seculum & in æternum. Magna gloria eius in salutari tuo: gloriam & decorem pones super eum. Pones enim eum in benedictionem sempiternam: & hilarabis eum lætitia apud uultum tuum. Quia rex confidet in domino: & in misericordia excelsi non decipietur. Inueniet manus tua omnes inimicos tuos: dextera tua inueniet odiẽtes te. Pones eos ut clibanum ignis in tempore uultus tui, dominus in furore suo præcipitabit eos: & deuorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes: & semen eorum de filijs hominum. Quoniam inclinauerunt super te malum, cogitauerunt scelus quod nõ potuerunt. Quoniam pones eos humerum, funes tuos firmabis contra facies eorum. Exaltare domine in fortitudine tua, cantabimus & psallemus fortitudines tuas.

Victori pro ceruo matutino, canticum Dauid. XXII

DEus meus deus meus quare dereliquisti me, lõge à salute mea uerba rugitus mei.

Deus

יִחִיו לְרָצוֹן אִמְרֵי־פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃

ב

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ יַעַנְךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃ יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָ׃ יִזְכֹּר כָּל־מִנְחֹתֶיךָ וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶלָה׃ יִתֶּן לְךָ כִּלְבָבֶךָ וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא׃ נְרַנְּנָה בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל יְמַלֵּא יְיָ כָּל־מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ׃ עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ יַעֲנֵהוּ מִשְּׁמֵי קָדְשׁוֹ בִּגְבוּרוֹת יֶשַׁע יְמִינוֹ׃ אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר׃ הֵמָּה כָּרְעוּ וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנוּ קַמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד׃ יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ׃

בא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ יְהוָה בְּעֻזְּךָ יִשְׂמַח־מֶלֶךְ וּבִישׁוּעָתְךָ מַה־יָּגֵל מְאֹד׃ תַּאֲוַת לִבּוֹ נָתַתָּה לּוֹ וְאֶרֶשֶׁת שְׂפָתָיו בַּל־מָנַעְתָּ סֶלָה׃ כִּי תְקַדְּמֶנּוּ בִּרְכוֹת טוֹב תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת פָּז׃ חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה לְאֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתֶךָ הוֹד וְהָדָר תְּשַׁוֶּה עָלָיו׃ כִּי תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד תְּחַדֵּהוּ בְשִׂמְחָה אֶת־פָּנֶיךָ׃ כִּי הַמֶּלֶךְ בֹּטֵחַ בַּיהוָה וּבְחֶסֶד עֶלְיוֹן בַּל־יִמּוֹט׃ תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל־אֹיְבֶיךָ יְמִינְךָ תִּמְצָא שֹׂנְאֶיךָ׃ תְּשִׁיתֵמוֹ כְּתַנּוּר אֵשׁ לְעֵת פָּנֶיךָ יְהוָה בְּאַפּוֹ יְבַלְּעֵם וְתֹאכְלֵם אֵשׁ׃ פִּרְיָמוֹ מֵאֶרֶץ תְּאַבֵּד וְזַרְעָם מִבְּנֵי אָדָם׃ כִּי־נָטוּ עָלֶיךָ רָעָה חָשְׁבוּ מְזִמָּה בַּל־יוּכָלוּ׃ כִּי תְשִׁיתֵמוֹ שֶׁכֶם בְּמֵיתָרֶיךָ תְּכוֹנֵן עַל־פְּנֵיהֶם׃ רוּמָה יְהוָה בְּעֻזֶּךָ נָשִׁירָה וּנְזַמְּרָה גְּבוּרָתֶךָ׃

בב

לַמְנַצֵּחַ עַל־אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד׃ אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי רָחוֹק מִישׁוּעָתִי דִּבְרֵי שַׁאֲגָתִי׃

אלהי

Universidad de Deusto Biblioteca

Ὁ θεός μου κεκράξομαι ἡμέρας καὶ οὐκ εἰσακούσῃ. καὶ νυκτὸς καὶ οὐκ εἰς ἄνοιαν ἐμοί. Σὺ δὲ ἁγίῳ κατοικεῖς ὁ ἔπαινος τοῦ Ἰσραήλ. Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν. ἤλπισαν καὶ ἐῤῥύσω αὐτούς. πρός σε ἐκέκραξαν καὶ ἐσώθησαν. ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν καὶ οὐ κατῃσχύνθησαν. Ἐγὼ δέ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουδένημα λαοῦ. πάντες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν με. ἐλάλησαν ἐν χείλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλήν. Ἤλπισεν ἐπὶ κύριον, ῥυσάσθω αὐτόν. σωσάτω αὐτόν, ὅτι θέλει αὐτόν. ὅτι σὺ εἶ ὁ ἐκσπάσας με ἐκ γαστρός, ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ μαστῶν τῆς μητρός μου. ἐπὶ σὲ ἐπεῤῥίφην ἐκ μήτρας. Ἀπὸ γαστρὸς μητρός μου θεός μου εἶ σύ, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ.

Ὅτι θλῖψις ἐγγύς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ βοηθῶν μοι. Περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί. ταῦροι πίονες περιέσχον με. Ἤνοιξαν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν, ὡς λέων ἁρπάζων καὶ ὠρυόμενος. Ὡς ὕδωρ ἐξεχύθην καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου. Ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὡσεὶ κηρὸς τηκόμενος ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. Ἐξηράνθη ὡς ὄστρακον ἡ ἰσχύς μου. καὶ ἡ γλῶσσά μου κεκόλλημαι τῷ λάρυγγί μου. καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με. Ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί. συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με. Ὤρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου. ἐξαριθμήσαντο πάντα τὰ ὀστᾶ μου. Αὐτοὶ δὲ κατενόησάν μὴ ἐπ' ἐμοὶ διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς. καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τὴν βοήθειάν σου ἀπ' ἐμοῦ. εἰς τὴν ἀντιλῆψίν μου πρόσχες. ῥῦσαι ἀπὸ ῥομφαίας τὴν ψυχήν μου. καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς τὴν μονογενῆ μου. Σῶσόν με ἐκ στόματος λέοντος. καὶ ἀπὸ κεράτων μονοκερώτων τὴν ταπείνωσίν μου. Διηγήσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. Οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον αἰνέσατε αὐτόν. ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰακὼβ δοξάσατε αὐτόν. Φοβηθήτω ἀπ' αὐτοῦ ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰσραήλ. ὅτι οὐκ ἐξουδένωσεν οὐδὲ προσώχθισε τῇ δεήσει τοῦ πτωχοῦ. οὐδὲ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἐν τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτὸν εἰσήκουσέ μου. Παρὰ σοῦ ὁ ἔπαινός μου, ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ ἐξομολογήσομαί σοι. τὰς εὐχάς μου ἀποδώσω ἐνώπιον τῶν φοβουμένων αὐτόν. Φάγονται πένητες καὶ ἐμπλησθήσονται, καὶ αἰνέσουσι κύριον οἱ ἐκζητοῦντες αὐτόν. ζήσονται αἱ καρδίαι αὐτῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Μνησθήσονται καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κύριον πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς. Καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν.

Ὅτι τοῦ κυρίου ἡ βασιλεία. καὶ αὐτὸς δεσπόζει τῶν ἐθνῶν. Ἐφαγον καὶ προσεκύνησαν πάντες οἱ πίονες τῆς γῆς. ἐνώπιον αὐτοῦ προπεσοῦνται πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς γῆν. καὶ ἡ ψυχή μου αὐτῷ ζῇ. καὶ τὸ σπέρμα μου δουλεύσει αὐτῷ. Ἀναγγελήσεται τῷ κυρίῳ γενεὰ ἡ ἐρχομένη. καὶ ἀναγγελοῦσι

Deus me⁹ clamabo per diē & nō exaudies: & nocte & nó ad inſipientiā mihi. Tu aūt in ſancto habitas laus iſraël. In te ſperauerūt patres noſtri: ſperauerunt & liberaſti eos. Ad te clamauerūt & ſalui facti ſunt: in te ſperauerūt & nō ſunt cōfuſi. Ego aūt ſum uermis & nō hō: opprobriū hoim & abiectio plebis. Oēs uidentes me deriſerūt me: locuti ſunt labijs mouerūt caput. Sperauit in dño eripiat eum: ſaluum faciat eum qm̄ uult eum. Qm̄ tu es qui extraxiſti me de uentre: ſpes mea ab uberibus matris meæ, in te proiectus ſum ex utero. De uentre matris meæ deus meus es tu: ne diſceſſeris à me. Qm̄ tribulatio proxima eſt: qm̄ nō eſt qui adiuuet. Circūdederūt me uituli multi, tauri pingues obſederūt me. Aperuerūt ſu per me os ſuū: ſicut leo rapiens & rugiens. Sicut aqua effuſus ſum: & diſperſa ſunt oia oſſa mea. Factū eſt cor meū tanq̄ cera liqueſcēs in medio uētris mei. Aruit tanq̄ teſta uirtus mea: & lingua mea adhæſit faucibus meis: & in puluerē mortis deduxiſti me. Qm̄ circūderūt me canes multi: cōciliū malignantiū obſedit me. Foderūt manus meas & pedes meos: dinumerauerūt oia oſſa mea. Ipſi uero cōſiderauerūt & inſpexerūt me: diuiſerūt ſibi ueſtimenta mea, & ſup ueſtē meā miſerūt ſortē. Tu aūt dñe ne elongaueris auxiliū tuū à me: ad defenſionem meā cōſpice. Erue à framea animā meam: & de manu canis unicam meā. Salua me ex ore leonis: & à cornibus unicorniū humilitatē meā. Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio eccleſiæ laudabo te. Qui timetis dñm laudate eū: uniuerſum ſemē Iacob glorificate eum. Timeat eum omne ſemen iſrael: quoniā nō ſpreuit neq; deſpexit deprecationē pauperis. Nec auertit faciem ſuā à me: & cum clamarē ad eum exaudiuit me. Apud te laus mea i eccleſia magna: uota mea reddā in conſpectu timentiū eū. Edent pauperes & ſaturabunt̄: & laudabūt dñm qui requirūt eum: uiuent corda eorū in ſæculū ſæculi. Reminiſcentur & cōuertentur ad dñm: uniuerſæ fines terræ. Et adorabūt in conſpectu eius uniuerſæ familiæ gentiū. Qm̄ dñi eſt regnum, & ipſe dominabitur gentiū. Manducauerūt & adorauerūt omnes pingues terræ: in cōſpectu eius cadent oēs qui deſcendūt in terrā. Et aia mea illi uiuet: & ſemē meū ſeruiet ipſi. Annunciabit̄ dño generatio uentura: & annunciabūt

Deus meus clamabo per diē & nō exaudies: & nocte nec eſt ſilentium mihi. Et tu ſancte: habitator laus Iſraël. In te confiſi ſunt patres noſtri: cōfiſi ſunt & ſaluaſti eos. Ad te clamauerūt & ſalui facti ſunt: in te cōfiſi ſunt & nō ſunt confuſi. Ego aūt ſum uermis & non homo: opprobriū hominū & deſpectio plæbis. Omnes uidentes me ſubſannāt me: dimittūt labiū, mouēt caput. Confugit ad dominū ſaluet eū: liberet eum qm̄ uult eum. Tu aūt propugnator meus ex utero: fiducia mea ab uberibus matris meæ. In te, iectus ſū ex uulua: de uentre matris meæ deus meus es tu. Ne longe fias à me, qm̄ tribulatio, pxima eſt: qm̄ nō eſt adiutor. Circundederūt me uituli multi: tauri pingues uallauerunt me. Aperuerunt ſup me os ſuū: quaſi leo rapiens & rugiēs. Sicut aqua effuſus ſum, & ſeparata ſunt omnia oſſa mea, factū eſt cor meū ſicut cera liquefacta in medio uētris mei. Aruit uelut teſta fortitudo mea, & lingua mea adhæſit palato meo, & in puluerē mortis detraxiſti me. Circūderunt me uenatores, cōſiliū peſſimorū uallauit me: fixerunt manus meas & pedes meos. Numeraui oia oſſa mea: quæ ipſi reſpicientes uiderūt in me. Diuiſerūt ueſtimēta mea ſibi: & ſup ueſtimentū meū miſerūt ſortē. Tu aūt dñe ne longe facias: fortitudo mea in auxiliū meū feſtina. Erue à gladio animā meā: de manu canis ſolitariam meam. Salua me ex ore leonis: & de cornibus unicornium exaudi me. Narrabo nomē tuum fratribus meis: in medio eccleſiæ laudabo te. Qui timetis dominū laudate eū, omne ſemen Iacob glorificate eū: & metuite eū uniuerſum ſemen Iſraël. Quoniā non deſpexit neq; cōtempſit modeſtiam pauperis, & nō abſcondit faciē ſuam ab eo: & cū clamaret ad eum exaudiuit. Apud te laus mea in eccleſia multa: uota mea reddam in cō ſpectu timentium eū. Comedent mites & ſaturabuntur, laudabunt dominum quærentes eum: uiuet cor ueſtrum in ſempiternū. Recordabuntur & conuertentur ad dominū omnes fines terræ: & adorabunt coram eo uniuerſæ cognationes gentiū. Quia domini eſt regnū & dominabit̄ gētibus. Comederūt & adorauerunt omnes pingues terræ ante faciē eius: curuabūt genu uniuerſi qui deſcendunt in puluerē: & anima eius nō uiuet. Semē ſerui et ei: narrabit̄ dño in generatione. Venient

& annūciabunt

אֵלִי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה
וְלַיְלָה וְלֹא־דֳמִיָּה לִי׃ וְאַתָּה
קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃
בְּךָ בָטְחוּ אֲבֹתֵינוּ בָּטְחוּ ר
וַתְּפַלְּטֵמוֹ׃ אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ
בְּךָ בָטְחוּ וְלֹא־בוֹשׁוּ׃ וַאֲנִי
תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם ר
וּבְזוּי עָם׃ כָּל רֹאַי יַלְעִגוּ לִי
יַפְטִירוּ בְשָׂפָה יָנִיעוּ רֹאשׁ׃
גֹּל אֶל־יְהוָה יְפַלְּטֵהוּ יַצִּילֵהוּ ב
כִּי־חָפֵץ בּוֹ׃ כִּי־אַתָּה גוֹחִי
מִבֶּטֶן מַבְטִיחִי עַל־שְׁדֵי אִמִּי׃
עָלֶיךָ הָשְׁלַכְתִּי מֵרֶחֶם מִבֶּטֶן א
אִמִּי אֵלִי אָתָּה׃ אַל־תִּרְחַק
מִמֶּנִּי כִּי־צָרָה קְרוֹבָה כִּי אֵין ע
עוֹזֵר׃ סְבָבוּנִי פָרִים רַבִּים
אַבִּירֵי בָשָׁן כִּתְּרוּנִי׃ פָּצוּ עָלַי
פִּיהֶם אַרְיֵה טֹרֵף וְשֹׁאֵג׃ כַּמַּיִם
נִשְׁפַּכְתִּי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל־עַצְמוֹתָי
הָיָה לִבִּי כַּדּוֹנָג נָמֵס בְּתוֹךְ מ
מֵעָי׃ יָבֵשׁ כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי וּלְשׁוֹנִי
מְדֻבָּק מַלְקוֹחָי וְלַעֲפַר־מָוֶת ת
תִּשְׁפְּתֵנִי׃ כִּי סְבָבוּנִי כְלָבִים
עֲדַת מְרֵעִים הִקִּיפוּנִי * כָּאֲרִי י * Alias כארו
יָדַי וְרַגְלָי׃ אֲסַפֵּר כָּל־עַצְמוֹתָי
הֵמָּה יַבִּיטוּ יִרְאוּ־בִי׃ יְחַלְּקוּ ב
בְגָדַי לָהֶם וְעַל־לְבוּשִׁי יַפִּילוּ ג
גוֹרָל׃ וְאַתָּה יְהוָה אַל־תִּרְחָק
אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה׃ חַצִּילָה
מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי׃
הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אַרְיֵה וּמִקַּרְנֵי ר
רְאֵמִים עֲנִיתָנִי׃ אֲסַפְּרָה שִׁמְךָ
לְאֶחָי בְּתוֹךְ קָהָל אֲהַלְלֶךָּ׃ יִרְאֵי
יְהוָה הַלְלוּהוּ כָּל־זֶרַע יַעֲקֹב כ
כַּבְּדוּהוּ וְגוּרוּ מִמֶּנּוּ כָּל־זֶרַע י
יִשְׂרָאֵל׃ כִּי לֹא־בָזָה וְלֹא
שִׁקַּץ עֹנִי עָנִי וְלֹא הִסְתִּיר פ
פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו ש
שָׁמָע׃ מֵאִתְּךָ תְּהִלָּתִי ב
בְּקָהָל רָב נִדְרַי אֲשַׁלֵּם נֶגֶד י
יְרֵאָיו׃ יֹאכְלוּ עֲנָוִים וְיִשְׂבָּעוּ
יְהַלְלוּ יְהוָה דֹּרְשָׁיו יְחִי לְבַבְכֶם
לָעַד׃ יִזְכְּרוּ וְיָשֻׁבוּ אֶל־ י
יְהוָה כָּל־אַפְסֵי אָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ
לְפָנֶיךָ כָּל־מִשְׁפְּחוֹת גּוֹיִם׃ כִּי
לַיהוָה הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם׃
אָכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ כָּל־דִּשְׁנֵי אֶרֶץ
לְפָנָיו יִכְרְעוּ כָּל־יוֹרְדֵי עָפָר ו
וְנַפְשׁוֹ לֹא־חָיָה׃ זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ
יְסֻפַּר לַאדֹנָי לַדּוֹר׃ יָבֹאוּ

ἀπαγγελοῦσι τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. λαῷ τῷ τεχθησομένῳ ὃν ἐποίησεν ὁ κύριος.

Ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. κβ

Κύριος ποιμαίνει με καὶ οὐδέν με ὑστερήσει. εἰς τόπον χλόης ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν. ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέ με. τὴν ψυχήν μου ἐπέστρεψεν. ὡδήγησέ με ἐπὶ τρίβους δικαιοσύνης. ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ἐὰν γὰρ καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου. οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου. αὐταί με παρεκάλεσαν. ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν. ἐξεναντίας τῶν θλιβόντων με. ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου, καὶ ὁ ποτήριόν σου μεθύσκον με ὡσεὶ κράτιστον. καὶ τὸ ἔλεός σου καταδιώξεται με πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. καὶ τὰ κατοικήσω με ἐν οἴκῳ κυρίου. εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

Ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ τῇ μιᾷ σαββάτων. κγ

Τοῦ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτήν. καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἡτοίμασεν αὐτήν. τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου. ἢ τίς στήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ. Ἀθῷος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὃς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ οὐκ ὤμοσεν ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ. οὗτος λήψεται εὐλογίαν παρὰ κυρίου. καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ. Αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸν κύριον. ζητούντων τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ Ἰακώβ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι. καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός. κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι. καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

ΚΑΘΙΣΜΑ. Γ.

Ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. κδ

Πρός σε κύριε ἦρα τὴν ψυχήν μου. ὁ θεός μου ἐπὶ σοι πέποιθα μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. Μηδὲ καταγελασάτωσάν με οἱ ἐχθροί μου. καὶ γὰρ πάντες οἱ ὑπομένοντές σε οὐ μὴ καταισχυνθῶσιν. Αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες διακενῆ. τὰς ὁδούς σου κύριε γνώρισόν μοι. καὶ τὰς τρίβους σου δίδαξόν με. ὁδήγησόν με ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν σου, καὶ δίδαξόν με. ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου. καὶ σὲ ὑπεμεινα ὅλην τὴν ἡμέραν. Μνήσθητι τῶν οἰκτιρμῶν σου κύριε. καὶ τὰ ἐλέη σου ὅτι ἀπὸ τοῦ αἰῶνός εἰσιν. Ἁμαρτίας νεότητός μου. καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῇς. Κατὰ τὸ ἔλεός σου μνήσθητί μου σύ. ἕνεκεν τῆς χρηστότητός σου κύριε. Χρηστὸς καὶ εὐθὺς ὁ κύριος, διὰ τοῦτο νομοθετήσει ἁμαρτάνοντας ἐν ὁδῷ ὁδηγήσει

annunciabunt iusticiam eius: populo qui nascetur quem fecit dominus.

Psalmus Dauid. XXII

DOminus regit me & nihil mihi deerit:in loco pascuæ ibi me collocauit. Super aquam refectionis educauit me: animā meam cōuertit. Deduxit me super semitas iustitiæ: propter nomen suum. Nam & si ambulauero in medio umbræ mortis:nō timebo mala, qm̄ tu mecū es. Virga tua & baculus tuus: ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam:aduersus eos qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meū:& calix meus inebrians q̄p præclarus est. Et misericordia tua subsequet̄ me:omnibus diebus uitæ meæ Et ut inhabitem in domo domini:in longitudinem dierum.

Psalmus Dauid prima sabbati. XXIII

DOmini est terra & plenitudo eius: orbis terrarum & uniuersi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundauit eum:& super flumina præparauit eū. Quis ascendet in montē domini: aut quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus & mundo corde:qui nō accepit in uano animā suam:nec iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionē à dño: & misericordiā à deo salutari suo. Hæc est generatio quærentiū eum:quærentiū faciē dei Iacob. Attollite portas principes uestras:& eleuamini portæ æternales,& introibit rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ: dns fortis & potens:dns potens in prælio. Attollite portas principes uestras:& eleuamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ:dominus uirtutū ipse est rex gloriæ. Psalmus Dauid. XXIIII

AD te domine leuaui animā meam:deus meus in te confido non erubescā. Neq; irrideant me inimici mei: etenim uniuersi qui sustinent te nō confundent̄. Confundantur omnes iniqua agentes superuacue. Vias tuas dñe demōstra mihi:& semitas tuas edoce me. Dirige me in ueritate tua & doce me:qa tu es deus saluator meus:& te sustinui tota die. Reminiscere miserationū tuarū dñe: & miscd'iarum tuarū quæ à sæculo sunt. Delicta iuuentutis meæ:& ignorantias meas ne memineris. Scd'm miscd'iam tuā memento mei tu:ppter bonitatē tuā dñe. Dulcis & rectus dns:propter hoc legem dabit delinquentibus in uia.

Diriget

& annunciabūt iusticiam eius:populo qui nascetur quem fecit.

Psalmus Dauid. XXIII

DOminus pascit me nihil mihi deerit. In pascuis herbarum acclinauit me: super aquas refectionis enutriuit me. Animā meā refecit:duxit me per semitas iustitiæ propter nomen suum. Sed & si ambulauero in ualle umbræ mortis:non timebo malum,qm̄ tu mecū es:uirga tua & baculus tuus,ipsa consolabuntur me. Pones coram me mensam ex aduerso hostium meorum:impinguasti in oleo caput meū,& calix meus inebrians. Sed & benignitas & misericordia subsequet̄ me, omnibus diebus uitæ meæ: et habitabo in domo domini,in longitudine dierum.

Psalmus Dauid. XXIIII

DOmini est terra & plenitudo eius: orbis & habitatores eius. Quia ipse super maria fundauit eum: & super flumina stabiliuit illum. Quis ascendet in montem domini: & quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus & mundo corde:qui non exaltauit frustra animam suam:& non iurauit dolose. Accipiet benedictionē à domino: & iustitiam à deo salutari suo. Hæc est generatio quærentium eum:quærentiū faciem tuam Iacob semper. Leuate portæ capita uestra,& eleuamini ianuæ sempiternæ:& ingredietur rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ,dominus fortis & potens:dominus potens in prælio. Leuate portæ capita uestra: & erigimini ianuæ sempiternæ:& ingredietur rex gloriæ. Quis est iste rex gloriæ,dominus exercituū:ipse est rex gloriæ semper.

Psalmus Dauid. XXV

AD te domine animam meam leuabo. Deus meus in te confisus sum non confundar:ne lætentur inimici mei mihi. Sed uniuersi qui sperant in te nō confundent̄:confundantur,qui iniqua gerunt frustra. Vias tuas dñe ostende mihi: & semitas tuas doce me. Deduc me in ueritate tua & doce me:qa tu es deus saluator meus:te expectaui tota die. Recordare miserationū tuarū dñe: & misericordiarum tuarū quia à sempiterno sunt. Peccata adolescentiæ meæ:& scelerū meorū ne memineris, secundū miscd'iam tuā recordare mei tu:ppter bonitatē tuam dñe. Bonus & rectus dns:ppterea docebit peccatores in uia.

Deducet

תחלים

וְיַגִּירוּ צִרְקָתוֹ לְעַם נוֹלָד כִּי עָ
עָשָׂה ׃ בג

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר ׃ בְּנָאוֹת
דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל־מֵי מְנוּחוֹת
יְנַהֲלֵנִי ׃ נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי
בְּמַעְגְּלֵי־צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ ׃ גַּם
כִּי־אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא
רָע כִּי־אַתָּה עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּ
וּמִשְׁעַנְתֶּךָ חֵמָּה יְנַחֲמֻנִי ׃ תּ
תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי
דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה ׃
אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל־יְמֵי
חַיָּי וְשַׁבְתִּי־בְּבֵית־יְהוָה לְאֹרֶךְ
יָמִים ׃

בר

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ
וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וּ
וְיוֹשְׁבֵי בָהּ ׃ כִּי הוּא עַל־יַמִּים
יְסָדָהּ וְעַל־נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ ׃ מִי־
יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי יָקוּם בּ
בְּמְקוֹם קָדְשׁוֹ ׃ נְקִי כַפַּיִם וּבַר־
לֵבָב אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא לַשָּׁוְא נ
נַפְשִׁי וְלֹא־נִשְׁבַּע לְמִרְמָה ׃
יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה
מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ ׃ זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו
מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה ׃ שְׂאוּ
שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פ
פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד ׃
מִי־זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וּ
וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה ׃ שְׂאוּ
שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְשְׂאוּ פִּתְחֵי
עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד ׃ מִי־
הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צ
צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה ׃

בח

לְדָוִד אֵלֶיךָ יְהוָה נַפְשִׁי א
אֶשָּׂא ׃ אֱלֹהַי בְּךָ ב
בָּטַחְתִּי אַל־אֵבוֹשָׁה אַל יַעֲלְזוּ
אֹיְבַי לִי ׃ גַּם כָּל־קֹוֶיךָ לֹא י
יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ הַבֹּגְדִים רֵיקָם ׃
דְּרָכֶיךָ יְהוָה חוֹרִיעֵנִי אֹרְחֹתֶיךָ
לַמְּדֵנִי ׃ הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ ו
וְלַמְּדֵנִי כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי א
אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל־הַיּוֹם ׃ זְכֹר
רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם
הֵמָּה ׃ חַטֹּאת נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל־
תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ זְכָר־לִי אַתָּה לְמַעַן
טוּבְךָ יְהוָה ׃ טוֹב וְיָשָׁר יְהוָה
עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ ׃

Universidad de Deusto Biblioteca

Οδηγήσῃ πραεῖς ἐν κρίσει. διδάξει πραεῖς ὁδοὺς αὐτου. Πᾶσαι αἱ ὁδοὶ κυρίου ἔλεος καὶ ἀλήθεια. τοῖς ἐκζητοῦσι τὴν διαθήκην αὐτου, & τὰ μαρτύρια αὐτου. Ενεκεν τοῦ ὀνόματός σου κύριε, καὶ ἱλάσθηκι τῇ ἁμαρτίᾳ μου, πολλή ἐστι. Τίς ὅστιν ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. νομοθετήσει αὐτῷ ἐν ὁδῷ ἣν ἐλέξατο. Η ψυχὴ αὐτου ἐν ἀγαθοῖς αὐλισθήσεται. καὶ τὸ σπέρμα αὐτου κληρονομήσει γῆν. Κραταίωμα κυρίου τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. καὶ ἡ διαθήκη αὐτου δηλώσει αὐτοῖς

Οἱ ὀφθαλμοί μου διὰ παντὸς πρὸς τὸν κύριον. ὅτι αὐτὸς ἐκκάμψει ἐκ παγίδος τοὺς πόδας μου. Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με. ὅτι μονογενὴς καὶ πτωχός εἰμι ἐγώ. Αἱ θλίψεις τῆς καρδίας μου ἐπληθύνθησαν. ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου ἐξάγαγέ με. Ἰδὲ πτωχείαν μου καὶ τὸν κόπον μου. καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. Ἰδὲ τοὺς ἐχθρούς μου ὅτι ἐπληθύνθησαν. καὶ μίσος ἄδικον ἐμίσησάν με. Φύλαξον τὴν ψυχήν μου καὶ ῥῦσαί με. μὴ καταισχυνθείην ὅτι ἤλπισα ἐπί σέ. Ακακοι καὶ εὐθεῖς ἐκολλῶντό μοι. ὅτι ὑπέμεινά σε κύριε. Λύτρωσαι ὁ θεὸς τὸν Ισραὴλ, ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτου.

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. κζ

Κρῖνόν μοι κύριε ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην. & ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἐλπίζων, οὐ μὴ ἀσθενήσω.

Δοκίμασόν με κύριε καὶ πείρασόν με. πύρωσον τοὺς νεφροὺς μου καὶ τὴν καρδίαν μου. Οτι τὸ ἔλεός σου κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐστί. καὶ ἐυηρέστησα ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. Οὐκ ἐκάθισα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος. καὶ μετὰ παρανομοῦντων οὐ μὴ εἰσέλθω.

Εμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων. καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω. Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου. καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σε κύριε. τοῦ ἀκοῦσαί με φωνὴν αἰνέσεώς σου. & διηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. Κύριε ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου. καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου. Μὴ συναπολέσῃς μετὰ ἀσεβῶν τὴν ψυχήν μου. καὶ μετὰ ἀνδρῶν αἱμάτων τὴν ζωήν μου. ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀνομία. ἡ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δώρων. Εγὼ δὲ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην. λύτρωσαί με κύριε & ἐλέησόν με. Ο πούς μου ἔστη ἐν εὐθύτητι. ἐν ἐκκλησίαις εὐλογήσω σε κύριε.

Ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ πρὸ τοῦ χριθῆναι. κη

Κύριος φωτισμός μου & σωτήρ μου. τίνα φοβηθήσομαι. Κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς μου. ἀπὸ τίνος δειλιάσω. Εν τῷ ἐγγίζειν ἐπ' ἐμὲ καὶ κακοῦντας. τοῦ φαγεῖν τὰς σάρκας μου. Οἱ θλίβοντές με καὶ οἱ ἐχθροί μου. αὐτοὶ ἠσθένησαν καὶ ἔπεσον. Ἐὰν παρατάξηται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή. οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου. Ἐὰν ἐπανασταθῇ ἐπ' ἐμὲ πόλεμος. ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω.

μίαμ

Diriget manſuetos in iudicio: docebit mites uias ſuas. Vniuerſæ uiæ domini miſericordia & ueritas: requirētibus teſtamentū eius, & teſtimonia eius. Propter nomē tuū dñe propiciaberis peccato meo, multū eſt eī. Quis eſt homo qui timet dñm: legem ſtatuit ei in uia quā elegit. Anima eius in bonis demorabit: & ſemē eius hæreditabit terrā. Firmamentū eſt dñs timentibus eum: & teſtamentū ipſius ut manifeſtetur illis. Oculi mei ſemp ad dñm: qm ipſe euellet de laqueo pedes meos. Reſpice in me & miſerere mei: quia unicus & pauper ſum ego. Tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt: de neceſſitatibus meis erue me. Vide humilitatē meā & laborē meū: & dimitte uniuerſa delicta mea. Reſpice inimicos meos qm multiplicati ſunt: & odio iniquo oderunt me. Cuſtodi animā meā & erue me: nō erubeſcam qm ſperaui in te. Innocentes & recti adhæſerunt mihi: quia ſuſtinui te dñe. Libera deus Iſraël: ex omnibus tribulationibus ſuis.

Pſalmus Dauid. XXV

IVdica me domine quoniā ego in innocentia mea ingreſſus ſum: & in domino ſperās non infirmabor. Proba me dñe & tenta me: ure renes meos & cor meum. Quoniā miſericordia tua ante oculos meos eſt: & cōplacui in ueritate tua. Non ſedi cum cōcilio uanitatis: & cum iniqua gerentibus non introibo. Odiui eccleſiam malignantiū: & cum impijs non ſedebo. Lauabo inter innocentes manus meas: & circūdabo altare tuum domine. Vt audiam uocem laudis tuæ: & enarrem uniuerſa mirabilia tua. Domine dilexi decorē domus tuæ: & locū habitationis gloriæ tuæ. Ne perdas cum impijs animā meā: & cum uiris ſanguinū uitā meā. In quorū manibus iniquitates ſunt: dextera corū repleta eſt muneribus. Ego autē in innocentia mea ingreſſus ſum: redime me dñe & miſerere mei. Pes enī meus ſtetit in directo: in eccleſijs benedicā te dñe.

Pſalmus Dauid priuſq; liniret. XXVI

DOminus illuminatio mea & ſalus mea: quem timebo. Dominus protector uitæ meæ: à quo trepidabo. Dum appropiant ſup me nocentes: ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei: ipſi infirmati ſunt & ceciderunt. Si conſiſtant aduerſum me caſtra: nō timebit cor meum. Si exurgat aduerſum me prælium: in hoc ego ſperabo.

Vnam

Deducet manſuetos in iudicio: & docebit mōdeſtos uiā ſuam. Omnes ſemitæ dñi miſericordia & ueritas: his qui cuſtodiunt pactum eius & teſtificationes eius. Propter nomē tuū dñe propiciare iniquitati meæ, qm grandis eſt Quis eſt iſte uir timens dñm: quem docebit in uia quam elegit. Anima eius in bono cōmorabitur: & ſemen eius hæreditabit terram. Secretum dñi timentibus eum: & pactum ſuum oſtendet eis. Oculi mei ſemper ad dñm: quia ipſe educet de reti pedes meos. Reſpice in me & miſerere mei: quoniam ſolus & pauper ſum ego. Tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt: de anguſtijs meis educ me. Vide humilitatem meā & laborē meum: & porta omnia peccata mea. Vide inimicos meos quia multiplicati ſunt: & odio iniquo oderunt me. Cuſtodi animā meam & libera me: non confundar quoniā ſperaui in te. Simplicitas & æquitas ſeruabunt me: quia expectaui te. Redime deus Iſraël: ex omnibus anguſtijs ſuis.

Dauid. XXVI

IVdica me deus quoniā ego in ſimplicitate mea ambulaui: & in dño confidens non deficiam. Proba me domine & tenta me: ure renes meos & cor meum. Quia miſericordia tua in conſpectu oculorū meorū eſt: & ambulabo in ueritate tua. Non ſedi cum uiris uanitatis: & cum ſuperbis non ingrediar. Odiui eccleſiam peſſimorū: & cum iniquis non ſedebo. Lauabo in innocentia manus meas: & circuibo altare tuum dñe. Vt audiā uocem laudis: & enarrem omnia mirabilia tua. Domine dilexi habitaculū domus tuæ: & locum tabernaculi gloriæ tuæ. Ne auferas cum peccatoribus animā meam: & cum uiris ſanguinum uitam meam. In quorū manibus ſcelus eſt: & dextera eorū repleta eſt muneribus. Ego autem in ſimplicitate mea gradiar, redime me & miſerere mei Pes meus ſtetit in recto: in eccleſijs benedicam domino.

Dauid. XXVII

DOminus lux mea, & ſalutare meū quem timebo: dñs fortitudo uitæ meæ quem formidabo. Dum appropinquarēt mihi maligni ut comederent carnem meā: hoſtes mei & inimici mei ipſi impegerunt & ceciderunt.

Si ſteterint aduerſus me caſtra, non timebit cor meum, ſi ſurrexerit contra me bellum: in hoc ego confidam.

Vnum

יַרְדֵּךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט וילמד ע
עֲנָוִים דַּרְכּוֹ : כָּל־אָרְחוֹת יְהוָה
חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ ו
וְעֵדֹתָיו : לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָה
וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב־הוּא : מִי־
זֶה הָאִישׁ יְרֵא יְהוָה יורנו בְּרֶרֶךְ
יִבְחָר : בְּטוּב תָּלִין וְזַרְעוֹ
יִירַשׁ אָרֶץ : סוֹד יְהוָה לִירֵאָיו
וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם : עֵינַי תָּמִיד
אֶל־יְהוָה כִּי־הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת
רַגְלָי : פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי־יָחִיד
וְעָנִי אָנִי : צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ
מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי : רְאֵה ע
עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל חַטֹּאתָי :
רְאֵה אֹיְבַי כִּי־רַבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס
שְׂנֵאוּנִי : שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְחַצְּלֵנִי
אַל־אֵבוֹשׁ־כִּי חָסִיתִי בָךְ : תֹּם
וְיֹשֶׁר יִצְּרֻנִי כִּי קִוִּיתִיךָ : פְּדֵה
אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל צ
צָרוֹתָיו : כו

לְדָוִד שָׁפְטֵנִי יְהוָה כִּי־אֲנִי
בְתֻמִּי הָלַכְתִּי ו
וּבַיהוָה בָּטַחְתִּי לֹא אֶמְעָד :
בְּחָנֵנִי יְהוָה וְנַסֵּנִי צָרְפָה כ
כִלְיוֹתַי וְלִבִּי : כִּי חַסְדְּךָ לְנֶגֶד
עֵינָי וְהִתְהַלַּכְתִּי בַּאֲמִתֶּךָ : לֹא־
יָשַׁבְתִּי עִם־מְתֵי־שָׁוְא וְעִם־ נ
נַעֲלָמִים לֹא אָבוֹא : שָׂנֵאתִי
קְהַל מְרֵעִים וְעִם־רְשָׁעִים לֹא
אֵשֵׁב : אֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי ו
וַאֲסוֹבְבָה אֶת מִזְבַּחֲךָ יְהוָה :
לַשְׁמֵעַ בְּקוֹל תּוֹדָה וּלְסַפֵּר כָּל־
נִפְלְאוֹתֶיךָ : יְהוָה אָהַבְתִּי מ
מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כ
כְּבוֹדֶךָ : אַל־תֹּאסֵף עִם־חַטָּאִים
נַפְשִׁי וְעִם־אַנְשֵׁי דָמִים חַיָּי :
אֲשֶׁר בִּידֵיהֶם זִמָּה וימינם מ
מָלְאָה שֹׁחַד : וַאֲנִי בְּתֻמִּי אֵלֵךְ
פְּדֵנִי וְחָנֵּנִי : רַגְלִי עָמְדָה נ
בְּמִישׁוֹר בְּמַקְהֲלִים אֲבָרֵךְ יְ :

כז

לְדָוִד יְהוָה אוֹרִי וְיִשְׁעִי
מִמִּי אִירָא יְהוָה מ
מָעוֹז חַיַּי מִמִּי אֶפְחָד : בְּקָרֹב
עָלַי מְרֵעִים לֶאֱכֹל אֶת־בְּשָׂרִי צ
צָרַי וְאוֹיְבַי לִי הֵמָּה כָּשְׁלוּ ו
וְנָפָלוּ : אִם־תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה
לֹא־יִירָא לִבִּי אִם־תָּקוּם עָלַי מ
מִלְחָמָה בְּזֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ :

אחת

μίαν ἠτησάμην παρὰ κυρίου ταύτην ζητήσω. ἵνα κατοικῶ με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. τοῦ θεωρεῖν με τὴν πρόνοιαν κυρίου. Καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν αὐτοῦ. ὅτι ἔκρυψέ με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν. ἐσκέπασέ με ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ σκηνώματος αὐτοῦ. ἐν πέτρᾳ ὕψωσέ με. Καὶ νῦν ἰδοὺ ὕψωσε κεφαλήν μου ἐπ' ἐχθροὺς μου. ἐκύκλωσα καὶ ἔθυσα ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀλαλαγμοῦ. ἄσω καὶ ψαλῶ τῷ κυρίῳ.

Εἰσάκουσον κύριε τῆς φωνῆς μου ἧς ἐκέκραξα. ἐλέησόν με καὶ εἰσάκουσόν μου. Σοὶ εἶπεν ἡ καρδία μου, κύριόν μου ζητήσω. ἐξεζήτησέ σε τὸ πρόσωπόν μου. τὸ πρόσωπόν σου κύριε ζητήσω. μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. καὶ μὴ ἐκκλίνῃς ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου. βοηθός μου γενοῦ μὴ ἀποσκορακίσῃς με. καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς με. ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου. ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με. ὁ δὲ κύριος προσελάβετό με. Νομοθέτησόν με κύριε ἐν τῇ ὁδῷ σου. καὶ ὁδήγησόν με ἐν τρίβῳ εὐθείᾳ. ἕνεκεν τῶν ἐχθρῶν μου. μὴ παραδῷς με εἰς ψυχὰς θλιβόντων με. ὅτι ἐπανέστησάν μοι μάρτυρες ἄδικοι. καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ. πιστεύω τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ κυρίου ἐν γῇ ζώντων. ὑπόμενον τὸν κύριον, ἀνδρίζου καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία σου, καὶ ὑπόμενον τὸν κύριον.

ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. κζ

Πρός σε κύριε κεκράξομαι, ὁ θεός μου μὴ παρασιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. εἰσάκουσον κύριε τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ δέεσθαί με πρός σέ. ἐν τῷ αἴρειν με χεῖρας μου πρὸς ναὸν ἅγιόν σου. μὴ συνελκύσῃς με μετὰ ἁμαρτωλῶν. καὶ μετὰ ἐργαζομένων ἀδικίαν μὴ συναπολέσῃς με. τῶν λαλούντων εἰρήνην μετὰ τοῦ πλησίον αὐτῶν. κακὰ δὲ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. δὸς αὐτοῖς κύριε κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ κατὰ πονηρίαν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν δὸς αὐτοῖς. ἀπόδος ἀνταπόδομα αὐτοῖς. ὅτι οὐ συνῆκαν εἰς τὰ ἔργα κυρίου, καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ. καθελεῖ αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσῃ αὐτούς. εὐλογητὸς κύριος ὅτι εἰσήκουσε τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. κύριος βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου. ἐπ' αὐτῷ ἤλπισεν ἡ καρδία μου καὶ ἐβοηθήθην. καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου. καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. κύριος κραταίωμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν σωτηρίων τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ ἐστίν. σῶσον τὸν λαόν σου. καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, καὶ ποίμανον αὐτοὺς ἕως τοῦ αἰῶνος. ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ ᾠδὴ ὑπὲρ τοῦ σκηνώματος.

Ενέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὶ θεοῦ. ἐνέγκατε (νῆς. κη τῷ κυρίῳ υἱοὺς κριῶν. ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ. προσκυνήσατε τῷ κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ.

φωνὴ

Vnã petij à dño hanc requirã: ut inhabitẽ in domo dñi oĩbus dieb9 uitæ meæ. Vt uideã uoluptatẽ dñi: & uisitẽ tẽplũ eius. Qm̃ abscõdit me in tabernaculo suo in die malorũ: protexit me in abscõdito tabernaculi sui. In petra exaltauit me: & nũc exaltauit caput meũ super inimicos meos. Circuiui & imolaui in tabernaculo eius hostiã uociferatiõis: cantabo et psalmũ dicam dño. Exaudi dñe uocẽ meã qua clamaui: miserere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meũ, exquisiuit te facies mea: faciẽ tuã dñe requirã. Ne auertas faciẽ tuã à me: ne declines in ira à seruo tuo. Adiutor meus esto ne derelinquas me neq; despicias me: deus salutaris me9 Qm̃ pater meus & mater mea dereliquerunt me: dñs autẽ assumpsit me. Legẽ pone mihi dñe in uia tua: & dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in aias tribulantiũ me: qm̃ insurrexerunt in me testes iniqui: & mẽtita est iniquitas sibi. Credo uidere bona dñi: in terra uiuentiũ. Expecta dñm, uiriliter age & confortet cor tuũ: & sustine dominum. Psalmus ipsi Dauid. XXVII

AD te dñe clamabo deus meus ne sileas à me: ne quando taceas à me: & assimilabor descendentibus in lacũ. Exaudi dñe uocem deprecatiõis meæ dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templũ sanctũ tuũ. Ne simul tradas me cũ peccatoribus, & cum operãtibus iniquitatẽ ne perdas me. Qui loquuntur pacẽ cum proximo suo: mala aũt in cordibus eorũ. Da illis dñe scd'm opera eorũ: & secundũ nequitiã adinuentionũ ipsorũ. Scd'm opera manuũ eorũ tribue illis: redde retributionẽ eorũ ipsis. Qm̃ nõ intellexerũt opa dñi: & in opera manuũ eius: destrues illos, & nõ ædificabis eos. Bñdictus dñs: qm̃ exaudiuit uocem deprecationis meæ. Dñs adiutor meus & protector meus: & in ipso sperauit cor meũ & adiutus sum. Et refloruit caro mea: & ex uolũtate mea confitebor ei. Dñs fortitudo plæbis suæ: & protector saluationum Christi sui est. Saluum fac populũ tuum domine & benedic hæreditati tuæ: & rege eos & extolle illos usq; in æternũ. Psalmus Dauid in cõsummationẽ tabernaculi. XXVIII

AFferte domino filij dei: afferte domino filios arietũ. Afferte domino gloriã & honorem: afferte domino gloriã nomini eius: adorate dominum in atrio sancto eius.

Vox

תחלים

Vnum petiui à dño hoc requiram, ut habitẽ in domo domini omnibus diebus uitæ meæ: ut uideam pulchritudinem dñi: & attendam templum eius. Abscondit em̃ me in umbra sua in die pessima, abscondet me in secreto tabernaculi sui: in petra exaltabit me. Nunc quoq; exaltauit caput meum super inimicos meos qui sunt in circuitu meo, & immolabo in tabernaculo eius hostias iubili: cantabo & psallam dño. Audi dñe uocem meã inuocantis: miserere mei & exaudi me. Tibi dixit cor meum quæsiuit uultus meus: faciẽ tuã dñe requiram. Ne abscõdas faciem tuam à me, ne declines in furore tuo à seruo tuo, auxiliũ meũ fuisti ne derelinquas me, & ne dimittas me deus saluator meus. Pater ení meus & mater mea dereliquerũt me: dñs autem collegit me. Ostende mihi dñe uiam tuam & deduc me in semita recta: propter insidiatores meos. Ne tradas me animæ tribulantiũ me: quoniã surrexerunt contra me testes falsi & apertũ mendacium. Ego aũt credo quod uideam bona dñi in terra uiuentiũ. Expecta dñm cõforta re, & roboretur cor tuum & sustine dominũ.

Dauid. XXVIII

AD te domie clamabo fortis meus, ne obsurdescas mihi, ne forte tacente te mihi comparer his qui descendũt in lacum. Audi uocem depræcationis meæ cũ clamauero ad te: cum leuauero manus meas ad oraculũ sanctum tuũ. Ne tradas me cũ impijs & cũ operantibus iniquitatẽ, qui loquunt pacem cum amicis suis: & est malum in corde corũ. Da eis secundũ opus suũ & scd'm malũ adinuentionũ suarũ, iuxta opus manuũ suarũ da eis: redde retributionẽ suam illis. Qm̃ nõ intelligunt opera domini, & opus manuum eius: destrues eos & nõ ædificabis: bñdictus dñs qm̃ audiuit uocẽ depræcationis meæ. Dñs fortitudo mea & scutũ meũ, in ipso cõfisum est cor meum, & habui adiutorium, gauisum est cor meum: & in cantico meo cõfitebor illi. Dñs fortitudo mea: & robur salutariũ Christi sui est. Salua populũ tuũ & benedic hæreditati tuæ: & pasce eos & subleua eos usq; in sempiternũ. Psalmus Dauid. XXIX

AFferte domino filios arietum: afferte domino gloriam & imperium. Afferte domino gloriam nomini eius: adorate dominum in decore sancto.

Vox

מזמור לדוד הבו ליהוה בני אלים הבו ליהוה כבוד ועז הבו ליהוה כבוד שמו השתחוו ליהוה בהדרת קדש קול

Universidad de Navarra Biblioteca

Φωνὴ κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων. ὁ θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε, κύριος ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν. Φωνὴ κυρίου ἐν ἰσχύϊ. φωνὴ κυρίου ἐν μεγαλοπρεπείᾳ. Φωνὴ κυρίου συντρίβοντος κέδρους. καὶ συντρίψει κύριος τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. καὶ λεπτυνεῖ αὐτὰς ὡς τὸν μόσχον τοῦ λιβάνου, καὶ ὁ ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων. Φωνὴ κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρός. Φωνὴ κυρίου συνείοντος ἔρημον. καὶ συνείσει κύριος τὴν ἔρημον κάδησ. Φωνὴ κυρίου καταρτιζομένου ἐλάφους καὶ ἀποκαλύψει συμπύκους. καὶ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν. κύριος τὸν κατακλυσμὸν κατοικιεῖ. καὶ καθιεῖται κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. κύριος ἰσχὺν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει. κύριος εὐλογήσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ.

ΨΑΛΜΟΣ ᾨΔΗΣ ΤΟΥ ΕΓΚΑΙΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΟἼΚΟΥ ΤΟΥ ΔΑΥΙΔ. κθ

Ὑψώσω σε κύριε ὅτι ὑπελάβες με. καὶ οὐκ εὔφρανας τοὺς ἐχθρούς μου ἐπ' ἐμέ. κύριε ὁ θεός μου ἐκέκραξα πρός σε, καὶ ἰάσω με. κύριε ἀνήγαγες ἐξ ᾅδου τὴν ψυχήν μου. ἔσωσάς με ἀπὸ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον. ψάλατε τῷ κυρίῳ οἱ ὅσιοι αὐτοῦ. καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ. ὅτι ὀργὴ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ. καὶ ζωὴ ἐν τῷ θελήματι αὐτοῦ. τὸ ἑσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμός. καὶ εἰς τὸ πρωὶ ἀγαλλίασις. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου. οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα. κύριε ἐν τῷ θελήματί σου. παρέσχου τῷ κάλλει μου δύναμιν. Ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἐταράχθην. πρός σε κύριε κεκράξομαι. καὶ πρὸς τὸν θεόν μου δεηθήσομαι. τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου. ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν; μὴ ἐξομολογήσεταί σοι χοῦς, ἢ ἀναγγελεῖ τὴν ἀλήθειάν σου; Ἤκουσε κύριος καὶ ἠλέησέ με. κύριος ἐγενήθη βοηθός μου. ἔστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί. διέρρηξας τὸν σάκκον μου. καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνην. ὅπως ἂν ψάλῃ σοι ἡ δόξα μου. καὶ οὐ μὴ κατανυγῶ. κύριε ὁ θεός μου εἰς τὸν αἰῶνα ἐξομολογήσομαί σοι.

Εἰς τέλος ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ ἐκστάσεως. λ

Ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου. τάχυνον τοῦ ἐξελέσθαι με. γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστήν. καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ σῶσαί με. ὅτι κραταίωμά μου καὶ καταφυγή μου εἶ σύ. καὶ ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὁδηγήσεις με καὶ διαθρέψεις με.

Ἐξάξεις με ἐκ παγίδος ταύτης ἧς ἔκρυψάν μοι. ὅτι σὺ εἶ ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε.

Εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμα μου. ἐλυτρώσω με κύριε ὁ θεὸς τῆς ἀληθείας.

Εμίσησα

Vox domini ſuper aquas: deus maieſtatis intonuit, dominus ſup aquas multas. Vox domini in uirtute: uox domini in magnificentia.

Vox domini cõfringentis cedros: & confringet dominus cedros libani. Et cõminuet eas tanq̃ uitulũ libani: & dilectus quemadmodũ filius unicornium. Vox domini intercidentis flammã ignis: uox domini cõcutientis deſertũ & commouebit dñs deſertũ caddes. Vox domini præparantis ceruos & reuelabit cõdenſa: & in templo eius omnis dicit gloriã. Dñs diluuium inhabitat: & ſedebit dominus rex in æternum. Dñs uirtutem populo ſuo dabit: dominus benedicet populo ſuo in pace.

Pſalmus cantici in dedicatione domus Dauid. xxix

EXaltabo te dñe quoniã ſuſcepiſti me: nec delectaſti inimicos meos ſuper me. Dñe deus meus clamaui ad te, & ſanaſti me. Dñe eduxiſti ab inferno animã meam: ſaluaſti me à deſcendentibus in lacum. Pſallite domino ſancti eius: & confitemini memoriæ ſanctitatis eius. Quoniam ira in indignatione eius: & uita in uoluntate eius. Ad ueſperũ demorabitur fletus: & ad matutinũ lætitia. Ego autem dixi in abundantia mea: non mouebor in æternũ. Dñe in uoluntate tua: præſtitiſti decori meo uirtutẽ. Auertiſti faciem tuã à me: & factus ſum conturbatus. Ad te dñe clamabo: & ad deum meum deprecabor. Quæ utilitas in ſanguine meo: dum deſcendo in corruptionẽ? Nunquid confitebit tibi puluis: aut annunciabit ueritatẽ tuã? Audiuit dñs & miſertus eſt mei: dñs factus eſt adiutor meus. Cõuertiſti planctum meũ, in gaudiũ mihi: cõ ſciditi ſaccũ meũ, & circũdediſti me lætitia. Vt cantet tibi gloria mea & non cõpungar: domine deus meus in æternum confitebor tibi.

In finem pſalmus Dauid pro ecſtaſi. xxx

IN te domine ſperaui non cõfundar in æternum: in iuſtitia tua libera me & eripe me. Inclina ad me aurem tuã: accelera ut eruas me. Eſto mihi in deum protectorem & in domũ refugij: ut ſaluum me facias. Quoniam fortitudo mea & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me & enutries me.

Educes me de laqueo hoc quem abſconderunt mihi: quoniam tu es protector meus domine. In manus tuas commendo ſpiritum meum: redemiſti me domine deus ueritatis.

Odiſti

Vox domini ſuper aquas, deus gloriæ intonuit: dominus ſuper aquas multas. Vox domini in fortitudine: uox domini in decore.

Vox domini confringentis cedros: & confringet dominus cedros libani. Et diſperget eas quaſi uitulus: libanus & ſarion quaſi filius rhinocerotis. Vox dñi diuidens flammas ignis. Vox dñi parturire faciẽs deſertũ: parturire faciet dñs deſertũ Cades. Vox dñi obſtetricãs ceruis, & reuelans ſaltus & in tẽplo eius: omis loquetur gloriã. Dñs diluuiũ inhabitat: & ſedebit dominus rex in æternũ. Dominus fortitudinem populo ſuo dabit: dominus benedicet populo ſuo in pace.

Pſalmus cantici ad dedicationem domus Dauid. xxx

EXaltabo te domĩe quoniam ſaluaſti me: & non dilataſti inimicos meos ſuper me. Domine deus meus: clamaui ad te & ſanaſti me. Domine eduxiſti ex inferno animã meam: uiuificaſti me, ne deſcenderem in lacum. Cantate domino ſancti eius: & confitemini memoriæ ſanctitatis eius. Quoniam ad momentum eſt ira eius, & uita in repropiciatione eius, ad ueſperum commorabitur fletus: & in matutino laus. Ego autem dixi in abundantia mea non mouebor in ſempiternum. Domine in uolũtate tua poſuiſti monti meo fortitudinem: abſcõdiſti faciem tuam à me, & factus ſum cõturbatus. Ad dominum clamabo, & dominum deprecabor. Quæ eſt utilitas in ſanguine meo, dum deſcendero in corruptionem, nunquid confitebitur tibi puluis: aut annunciabit ueritatẽ tuam. Audi domine & miſerere mei: domine eſto adiutor. Cõuertiſti planctum meum in chorũ mihi: ſoluiſti ſaccum meum, & accinxiſti me lætitia. Vt laudet te gloria & non taceat: dñe deus meus in ſempiternum confitebor tibi.

Victori Pſalmus Dauid. xxxi

IN te domine ſperaui non confundar in æternum: in iuſticia tua ſalua me. Inclina ad me aurem tuam uelociter, libera me, eſto mihi in lapidem fortiſſimum, & in domum munitam ut ſalues me. Quia petra mea & munitio mea tu es: & propter nomẽ tuum dux meus eris & enutries me. Educes me de rete qd̃ abſconderunt mihi: quia tu fortitudo mea es. In manu tua commendabo ſpiritum meum: redemiſti me domine deus ueritatis.

Odiſti

תהלים

קוֹל יְהוָה עַל־הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים׃ קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר׃ קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אַרְזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹון כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים׃ קוֹל יְהוָה חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ׃ קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ׃ קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד׃ יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם׃ יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃ ל

מִזְמוֹר שִׁיר־חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד׃ אֲרוֹמִמְךָ יְהוָה כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי׃ יְהוָה אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי׃ יְהוָה הֶעֱלִיתָ מִן שְׁאוֹל נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי מִיָּרְדִי בוֹר׃ זַמְּרוּ לַיהוָה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ׃ כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְשַׁלְוִי בַל־אֶמּוֹט לְעוֹלָם׃ יְהוָה בִּרְצֹנְךָ הֶעֱמַרְתָּה לְהָרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל׃ אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא וְאֶל־אֲדֹנָי אֶתְחַנָּן׃ מַה־בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל־שָׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ׃ שְׁמַע יְהוָה וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה עוֹזֵר לִי׃ הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה׃ לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ׃

לא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ בְּךָ יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם בְּצִדְקָתְךָ פַּלְּטֵנִי׃ הַטֵּה אֵלַי אָזְנְךָ מְהֵרָה הַצִּילֵנִי הֱיֵה לִי לְצוּר מָעוֹז לְבֵית מְצוּדוֹת לְהוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי־סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה וּלְמַעַן שִׁמְךָ תַּנְחֵנִי וּתְנַהֲלֵנִי׃ תּוֹצִיאֵנִי מֵרֶשֶׁת זוּ טָמְנוּ לִי כִּי אַתָּה מָעוּזִּי׃ בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָ אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת׃

שנאתי

βλέποντας τὰς διαφυλάσσοντας ματαιότητας διὰ κενῆς. Ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ κυρίῳ ἤλπισα. ἀγαλλιάσομαι καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ ἐλέει σου. ὃτι ἐπέβλεψας ἐπὶ τὴν ταπείνωσίν μου. ἔσωσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχήν μου. καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθροῦ. ἔστησας ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου. ἐλέησόν με κύριε ὅτι θλίβομαι. ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμός μου. ἡ ψυχή μου καὶ ἡ γαστήρ μου. ὅτι ἐξέλιπεν ἐν ὀδύνῃ ἡ ζωή μου. καὶ τὰ ἔτη μου ἐν στεναγμοῖς. ἠσθένησεν ἐν πτωχείᾳ ἡ ἰσχύς μου. καὶ τὰ ὀστᾶ μου ἐταράχθησαν. παρὰ πάντας τοὺς ἐχθρούς μου ἐγενήθην ὄνειδος. καὶ τοῖς γείτοσί μου σφόδρα καὶ φόβος τοῖς γνωστοῖς μου. οἱ θεωροῦντές με ἔξω ἔφυγον ἀπ' ἐμοῦ ἐπελήσθην ὡσεὶ νεκρὸς ἀπὸ καρδίας. Ἐγενήθην ὡσεὶ σκεῦος ἀπολωλός. ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν πάροικοι κυκλόθεν. Ἐν τῷ ἐπισυναχθῆναι αὐτοὺς ἅμα ἐπ' ἐμέ. τοῦ λαβεῖν τὴν ψυχήν μου ἐβουλεύσαντο. Ἐγὼ δὲ ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα. εἶπα σὺ εἶ ὁ θεός μου ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κλῆροί μου. ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου. καὶ ἐκ τῶν καταδιωκόντων με. Ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλόν σου. σῶσόν με ἐν τῷ ἐλέει σου. κύριε μὴ καταισχυνθείην ὅτι ἐπεκαλεσάμην σε. Αἰσχυνθείησαν ἀσεβεῖς καὶ καταχθείησαν εἰς ᾅδου. ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια. Τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν. ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει. ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου κύριε. ἣν ἔκρυψας τοῖς φοβουμένοις σέ. Ἐξειργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ σέ. ἐναντίον τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Κατακρύψεις αὐτοὺς ἐν ἀπορρήτῳ τοῦ προσώπου σου. ἀπὸ ταραχῆς ἀνθρώπων. Σκεπάσεις αὐτοὺς ἐν σκηνῇ. ἀπὸ ἀντιλογίας γλωσσῶν. Εὐλογητὸς κύριος ὅτι ἐθαυμάσωσέ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ἐν πόλει περιοχῆς. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου. ἀπερρίμμαι ἀπὸ προσώπου τῶν ὀφθαλμῶν σου. διὰ τοῦτο εἰσήκουσας τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. ἐν τῷ κεκραγέναι με πρός σέ. Ἀγαπήσατε τὸν κύριον πάντες οἱ ὅσιοι αὐτοῦ. ὅτι ἀλήθειαν ἐκζητεῖ κύριος. καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν. Ἀνδρίζεσθε καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία ὑμῶν. πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπὶ κύριον

ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ στενέστερος. λα.

Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι. καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. Μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν. οὐδὲ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος. Ὅτι ἐσίγησα, ἐπαλαιώθη τὰ ὀστᾶ μου. ἀπὸ τοῦ κράζειν με ὅλην τὴν ἡμέραν. ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χείρ σου. ἐστράφη εἰς ταλαιπωρίαν, ἐν τῷ ἐμπαρῆναί μοι ἄκανθαν. τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα. καὶ τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυψα. Εἶπα ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ κυρίῳ. καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου.

Odisti obseruãtes uanitates supuacue. Ego autem in dño speraui: exultabo & lætabor in misericordia tua. Qm respexisti humilitatẽ meam saluasti de necessitatibus animã meam. Nec cõclusisti me in manibus inimicorũ: statuisti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei dñe qm tribulor: cõturbatus est in ira oculꝰ meus, aĩa mea & uenter meꝰ. Qm defecit in dolore uita mea: & anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate uirtus mea: & ossa mea conturbata sunt. Sup oẽs inimicos meos factus sum opprobriũ & uicinis meis ualde: & timor notis meis. Qui uidebãt me foras fugerunt à me: & obliuioni datus sum tanquã mortuus à corde. Factus sũ tanq̃ uas perditũ: qm audiui uituperationem multorũ cõmorantiũ in circuitu. In eo dũ cõuenirẽt simul aduersum me accipe aĩam meã cõsiliati sunt. Ego aũt in te speraui dñe, dixi deus meus es tu: in manibus tuis sortes meæ. Eripe me de manu inimicorũ meorũ: & à psequẽtibus me. Illumĩa faciẽ tuã sup seruũ tuũ: saluũ me fac in misericordia tua dñe nõ cõfundar qm iuocaui te. Erubescãt impĩ & deducant in infernũ, muta fiãt labia dolosa. Quæ loquunt aduersus iustũ iniquitatẽ in superbia & in cõtemptu. Qm magna multitudo dulcedinis tuæ dñe, quã abscõdisti timẽtibus te. Perfecisti eis qui sperant in te, in cõspectu filiorũ hoim. Abscõdes eos in abscõdito faciei tuæ, à cõturbatione hoim. Proteges eos in tabernaculo: à cõtradictione linguarũ. Benedictus dñs, qm mirificauit misericordiam suam mihi in ciuitate munita. Ego aũt dixi in excessu mentis meæ, proiectus sum à facie oculorũ tuorũ. Ideo exaudisti uocẽ oratiõis meæ, dũ clamarẽ ad te. Diligite dñm oẽs sancti eius: qm ueritatẽ requiret dñs: & retribuet abũdanter faciẽtibus superbiã. Viriliter agite & cõfortetur cor uestrũ: omnes qui speratis in dño.

Psalmus Dauid intellectus XXXI

Beati quorum remissæ sunt iniquitates: & quorũ tecta sunt peccata. Beatus uir cui non imputauit dñs peccatũ: nec est in ore eius dolus. Quoniã tacui inueterauerũt ossa mea dum clamarẽ tota die. Qm die ac nocte grauata est super me manus tua: cõuersus sum in erumnã dum configit spina. Delictũ meum cognitũ tibi feci, & iniustitiã meam nõ abscondi. Dixi cõfitebor aduersum me iniustitiam meã dño: & tu remisisti impietatẽ cordis mei.

Odisti custodiẽtes uanitates frustra: ego autẽ in dño cõfisus sum. Exultabo & lætabor in misericordia tua, quia uidisti afflictionẽ meam: cognouisti tribulationes animæ meæ. Et non conclusisti me in manu inimici: statuisti in latitudine pedes meos. Miserere mei dñe qm tribulor, caligauit in furore oculus meus: anima mea & uenter meus. Quia consumptæ sunt in mœrore uitæ meæ, & anni mei in gemitu, infirmata est in iniquitate uirtus mea: & ossa mea cõtabuerunt. Apud omnes hostes meos factus sum opprobrium, & uicinis meis nimis & timor notis meis, qui uidebãt me in plateis, fugiebãt à me. Obliuioni traditus sum quasi mortuus à corde: factus sum quasi uas pditũ. Audiui eĩ opprobrium multorũ, cõgregatione in circuitu, dũ inirent cõsiliũ aduersum me: & ut auferrẽt animã meã cogitauerũt. Ego autẽ in te speraui dñe: dixi deus meus es tu. In manu tua tpa mea, libera me de manu inimicorũ meorũ: & psequẽtiũ me. Ostẽde faciẽ tuã sup seruũ tuũ: salua me in misericordia tua. Dñe ne cõfundar qm inuocaui te: cõfundant impĩ taceãt in inferno. Muta fiant labia mẽdatĩ: quæ loquunt cõtra iustũ dura: in supbia & despectioe. Quã multa est bonitas tua quã abscõdisti timẽtibus te, opatus es sperãtibus in te: in cõspectu filiorũ hominũ. Abscondes eos in ptection uultus tui, à duritia uiri: abscondes eos in umbra, à cõtradictione linguarũ. Benedictus dominus: qm mirabilem fecit misericordiã suã mihi, in ciuitate munita. Ego aũt dixi in stupore meo: proiectus sum de cõspectu oculorũ tuorũ. Ergo ne audisti uocem deprecationis meæ: cũ clamarẽ ad te. Diligite dñm omes sancti eius, fideles seruat dñs: & retribuet his q satis opant supbiã. Cõfortamini & roboret cor uestrũ: omes q expectatis dominum.

Dauid eruditio. XXXII

Beatus cui dimissa est iniquitas: & absconditũ est peccatum. Beatus homo cui non imputauit dominus iniquitatẽ: nec est in spi eius dolus. Quia tacui attrita sunt ossa mea: in rugitu meo tota die. Die enim & nocte grauatur super me manus tua: uersatus sum in miseria mea cum exardesceret æstas iugiter. Peccatum meum notum faciam tibi: & iniquitatem meam non abscondi. Dixi confitebor scelus meum domino: & tu dimisisti iniquitatem peccati mei.

תהלים

שֹׁנְאתִי הַשֹּׁמְרִים הַבְלֵי שָׁוְא וַ׃
וַאֲנִי אֶל־יְהוָה בָּטָחְתִּי ׀ אָגִילָה
וְאֶשְׂמְחָה בְחַסְדֶּךָ אֲשֶׁר רָאִיתָ
אֶת־עָנְיִי יָדַעְתָּ בְצָרוֹת נַפְשִׁי ׀
וְלֹא־הִסְגַּרְתַּנִי בְּיַד אוֹיֵב הֶעֱמַדְתָּ
בַּמֶּרְחָב רַגְלָי ׀ חָנֵּנִי יְהוָה כִּי־
צַר לִי עָשְׁשָׁה בְכַעַס עֵינִי נַפְשִׁי
וּבִטְנִי ׀ כִּי בָלוּ בְיָגוֹן חַיַּי וַ
וּשְׁנוֹתַי בַּאֲנָחָה כָּשַׁל בַּעֲוֹנִי כֹּחִי
וַעֲצָמַי עָשְׁשׁוּ ׀ מִכָּל־צוֹרְרַי
חָיִיתִי חֶרְפָּה וְלִשְׁכֵנַי מְאֹד וַ
וּפַחַד לִמְיָדָעַי רֹאַי בַּחוּץ נָדְדוּ
מִמֶּנִּי ׀ נִשְׁכַּחְתִּי כְּמֵת מִלֵּב
חָיִיתִי כִּכְלִי אֹבֵד ׀ כִּי שָׁמַעְתִּי
דִּבַּת רַבִּים מָגוֹר מִסָּבִיב בְּהִוָּסְדָם
יַחַד עָלַי לָקַחַת נַפְשִׁי זָמָמוּ ׀
וַאֲנִי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי יְהוָה א
אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה ׀ בְּיָדְךָ
עִתֹּתַי הַצִּילֵנִי מִיַּד אֹיְבַי וּ
וּמֵרֹדְפָי ׀ הָאִירָה פָנֶיךָ עַל־עַבְדֶּךָ
הוֹשִׁיעֵנִי בְחַסְדֶּךָ ׀ יְהוָה אַל־
אבושה כִּי קְרָאתִיךָ יֵבֹשׁוּ ר
רְשָׁעִים יִדְמוּ לִשְׁאוֹל ׀ תֵּאָלַמְנָה
שִׂפְתֵי־שֶׁקֶר חַרוֹכוֹת עַל־צַדִּיק
עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז ׀ מָה רַב טוּבְךָ
אֲשֶׁר־צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ ל
לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם ׀
תַּסְתִּירֵם בְּסֵתֶר פָּנֶיךָ מֵרְכְסֵי־
אִישׁ תִּצְפְּנֵם בְּסֻכָּה מֵרִיב ל
לְשׁוֹנוֹת ׀ בָּרוּךְ יְהוָה כִּי־
חִפְלִיא חַסְדּוֹ לִי בְּעִיר מָצוֹר ׀
וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי נִגְרַזְתִּי מִ
מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אָכֵן שָׁמַעְתָּ קוֹל
תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ ׀ אֶחֱבוּ
אֶת־יְהוָה כָּל־חֲסִידָיו אֱמוּנִים
נוֹצֵר יְהוָה וּמְשַׁלֵּם עַל־יֶתֶר ע
עֹשֵׂה גֵאוָה ׀ חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ
לְבַבְכֶם כָּל־הַמְיַחֲלִים לַיהוָה ׀

לב

לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי־נְשׂוּי
פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה ׀
אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ
עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה ׀ כִּי־
חָרְשׁוּ בְלוּ עַצְמַי בְּשַׁאֲגָתִי
כָּל־הַיּוֹם ׀ כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה
תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי ב
בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה ׀ חַטָּאתִי
אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא־כִסִּיתִי א
אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה
וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה ׀

ιτως ταύτης προσεύξεται πρός σε πᾶς ὅσιος ἐν καιρῷ εὑδέτῳ. πλὴν ἐν κατακλυσμῷ ὑδάτων πολλῶν. πρός αὐτὸν οὐκ ἐγγιοῦσι. Σύ μου εἶ καταφυγὴ ἀπὸ θλίψεως ἧς περιεχούσης με. τὸ ἀγαλλίαμά μου λύτρωσόν με ἀπὸ τῶν κυκλωσάντων με. Σωελῶ σε καὶ συμβιβῶ σε ἐν ὁδῷ ταύτῃ ᾗ πορεύσῃ. ἐπισκοπῶ ἐπὶ σὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Μὴ γίνεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος. οἷς οὐκ ἔστι σύνεσις. Ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄρξαις. τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρός σέ. Πολλαὶ αἱ μάστιγες τῶ ἁμαρτωλοῦ. ὁ δὲ ἐλπίζοντα ἐπὶ κύριον ἔλεος κυκλώσει. Εὐφράνθητε ἐπὶ κύριον καὶ ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι. Καὶ καυχᾶσθε πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.

ΚΑΘΙΣΜΑ. Δ

Ψαλμὸς τῷ Δαβίδ, ἀνεπίγραφος παρ' ἑβδομήκοντα. λϐ

Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν κυρίῳ. τοῖς εὐθέσι πρέπει αἴνεσις. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ. ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψάλατε αὐτῷ. Ἄσατε αὐτῷ ᾆσμα καινόν. καλῶς ψάλατε αὐτῷ ἐν ἀλαλαγμῷ. Ὅτι εὐθὺς ὁ λόγος τοῦ κυρίου. καὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πίστει. Ἀγαπᾷ ἐλεημοσύνην καὶ κρίσιν ὁ κύριος. τοῦ ἐλέους κυρίου πλήρης ἡ γῆ. τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. Συνάγων ὡσεὶ ἀσκὸν ὕδατα θαλάσσης. τιθεὶς ἐν θησαυροῖς ἀβύσσους. Φοβηθήτω τὸν κύριον πᾶσα ἡ γῆ. ἀπ' αὐτοῦ δὲ σαλευθήτωσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. Ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν. αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν. Κύριος διασκεδάζει βουλὰς ἐθνῶν. ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν. καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχόντων. Ἡ δὲ βουλὴ τοῦ κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει. λογισμοὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

Μακάριον τὸ ἔθνος οὗ ἐστι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. λαὸς ὃν ᾑρετίσατο εἰς κληρονομίαν ἑαυτῷ. Ἐξ οὐρανοῦ ἐπέβλεψεν ὁ κύριος. εἶδε πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἐξ ἑτοίμου κατοικητηρίου αὐτοῦ. ἐπέβλεψεν ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν. Ὁ πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας αὐτῶν. ὁ συνιεὶς εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. Οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν. καὶ γίγας οὐσωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ. Ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν. ἐν ᾧ πλήθει δυνάμεως αὐτοῦ οὐ σωθήσεται. Ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν. τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ῥύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ διαθρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῷ. Ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν ὑπομένει τὸν κύριον. ὅτι βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς ἡμῶν ἐστίν.

Ὅτι ἐν αὐτῷ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία ἡμῶν. καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ ἠλπίσαμεν. Γένοιτο κύριε τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς. καθάπερ ἠλπίσαμέν ἐπί σέ.

ψαλμὸς

Pro hac orabit ad te omis sanctus: in tempore opportuno. Veruntamen in diluuio aquarū multarū: ad eum nō approximabunt. Tu es refugiū meum à tribulatione quæ circūdedit me: exultatio mea erue me à circundantibus me. Intellectum tibi dabo & instruam te in uia hac qua gradieris: firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus & mulus: quibus non est intellectus. In camo & freno maxillas eorum cōstringe: qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris: sperantem autem in domino misericordia circundabit. Lætamini in domino & exultate iusti: & gloriamini omnes recti corde.

Psalmus Dauid. XXXII

EXultate iusti in domino: rectos decet laudatio. Cōfitemini domino in cithara: in psalterio decē chordarū psallite illi. Cantate ei canticū nouū: bene psallite ei in uociferatione. Quia rectū est uerbū dñi: & omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam & iudiciū dñs: misericordia dñi plena est terra. Verbo domini cœli firmati sunt: & spiritu oris eius, omnis uirtus eorum. Cōgregans sicut in utre aquas maris: ponens in thesauris abyssos. Timeat dñm omnis terra: ab eo aūt cōmoueantur oēs inhabitantes orbem. Qm ipse dixit & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt. Dñs dissipat consilia gentiū: reprobat aūt cogitationes populorū: & reprobat cōsilia principū. Consilium aūt domini in æternū manet: cogitationes cordis eius in generatione & generationē.

Beata gens cuius est dñs deus eius: populus quem elegit in hæreditatē sibi. De cœlo respexit dñs: uidit omnes filios hoim. De præparato habitaculo suo: respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit singillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorū.

Non saluatur rex per multam uirtutē: & gigas nō saluabitur in multitudine uirtutis suæ

Fallax equus ad salutem: in abundantia aūt uirtutis suæ non saluabitur. Ecce oculi dñi super metuentes eum: & in eis qui sperant super misericordia eius. Vt eruat à morte anias eorum: & alat eos in fame. Anima nostra sustinet dñm: qm adiutor & protector noster est. Quia in eo lætabitur cor nostrū: & in nomine sancto eius sperauimus. Fiat dñe misericordia tua super nos: quēadmodū sperauimus in te.

Psalmus

Pro hac orabit omis misericors ad te: tempus inueniens, ut cum inundauerint aquæ multæ ad illum non accedant. Tu es protectio mea, ab hoste custodies me, laus mea saluans: circū dabis me semper. Docebo te & mōstrabo tibi uiam per quam ambules: cogitabo de te oculo meo. Nolite fieri sicut equus & mulus quibus non est intelligentia, in camo & freno maxillas eorum cōstringe: qui non accedūt ad te. Multi dolores impij: confidentem autem in domino misericordia circundabit. Lætamini in domino & exultate iusti: & laudate eū omnes recti corde.

XXXIII

LAudate iusti dominum: rectos decet laudatio. Cōfitemini domino in cithara: in psalterio decachordo cantate ei. Cantate ei canticum nouum: diligenter psallite in iubilo.

Quoniam rectum est uerbum domini: & omne opus eius in fide. Diligit iustitiam & iudiciu m: misericordia domini plena est terra. Verbo domini cœli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis ornatus eorum. Cōgregans quasi in utre aquas maris: ponens in thesauris abyssos. Timeat dominū omnis terra: ipsum formident uniuersi habitatores orbis. Quia ipse dixit & factus est: ipso præcipiente stetit.

Dominus dissoluit consiliu m gentium: irritas facit cogitationes populorum. Consilium domini in æternum stabit: cogitationes cordis eius in generatione & generatione.

Beata gens cuius dominus deus eius: populus quem elegit in hæreditatem sibi.

De cœlo respexit dominus: uidit omnes filios Adam. De firmissimo solio suo perspexit ad uniuersos habitatores terræ. Fingens pariter cor eorum: intelligens omnia opera eorum. Non saluatur rex in multitudine exercitus: nec fortis liberabit in multitudine uirtutis. Fallax equus ad salutem: & in multitudine uirtutis suæ non saluabit. Ecce oculus domini super timentes eum: ad expectantes misericordiam eius. Vt eruat de morte animas eorum, & uiuificet eos in fame.

Anima nostra expectauit dominum: auxilium nostrum & clypeus noster est. In ipso enim lætabitur cor nostrum: quia in nomine sancto eius sperauimus. Fiat misericordia tua domine super nos: sicut expectauimus in te.

עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חָסִיד אֵלֶיךָ
לְעֵת מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ׃ אַתָּה
סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵי פַלֵּט
תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה׃ אַשְׂכִּילְךָ וְ
וְאוֹרְךָ בְּרֶרֶךְ זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה ע
עָלַיִךְ עֵינִי׃ אַל תִּהְיוּ כְּסוּס
כְּפֶרֶד אֵין חָבִין בְּמֶתֶג וָרֶסֶן ע
עֲדְיוֹ לִבְלוֹם בַּל קְרוֹב אֵלָיִךְ׃
רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ
בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ׃ שִׂמְחוּ
בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כ
כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב

לג

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה ל
לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה׃
הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר
זַמְּרוּ־לוֹ׃ שִׁירוּ לוֹ שִׁיר ח
חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בְּתרוּעָה׃ כִּי
יָשָׁר דְּבַר יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ ב
בֶּאֱמוּנָה׃ אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט
חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ׃ ב
בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ
פִּיו כָּל־צְבָאָם׃ כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי
הַיָּם נֹתֵן בְּאֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת׃
יִירְאוּ מֵיהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ
יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ כִּי־הוּא
אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃
יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מ
מַחְשְׁבוֹת עַמִּים׃ עֲצַת יְהוָה
לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ ל
לְדֹר וָדֹר׃ אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה
לוֹ׃ מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה
אֶת־כָּל־בְּנֵי־הָאָדָם׃ מִמְּכוֹן
שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל־כָּל־יוֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ׃ הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם
הַמֵּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם׃
אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב־חָיִל ג
גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ׃ ש
שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרוֹב ח
חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט׃ הִנֵּה עֵין
יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים ל
לְחַסְדּוֹ׃ לְהַצִּיל מִמָּוֶת נ
נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב׃ נ
נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ ו
וּמָגִנֵּנוּ הוּא׃ כִּי בוֹ יִשְׂמַח
לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ׃
יְהִי חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר י
יִחַלְנוּ לָךְ׃ לר

Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ὅτε μετέβαλε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἐξέλυσεν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθεν. λγ

Εὐλογήσω τὸν κύριον ἐν παντὶ καιρῷ· διαπαντὸς ἡ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου. ἐν τῷ κυρίῳ ἐπαινεθήσεται ἡ ψυχή μου· ἀκουσάτωσαν πραεῖς καὶ εὐφρανθήτωσαν. μεγαλύνατε τὸν κύριον σὺν ἐμοί· καὶ ὑψώσωμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. ἐξεζήτησα τὸν κύριον καὶ ἐπήκουσέ μου· καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεών μου ἐῤῥύσατό με. προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε· καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνθῇ. οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσεν αὐτοῦ· καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ ἔσωσεν αὐτόν. παρεμβαλεῖ ἄγγελος κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ ῥύσεται αὐτούς. γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. μακάριος ἀνὴρ, ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν. φοβήθητε τὸν κύριον πάντες οἱ ἅγιοι αὐτοῦ· ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν· οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν κύριον, οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ. Δεῦτε τέκνα ἀκούσατέ μου· φόβον κυρίου διδάξω ὑμᾶς. τίς ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωήν· ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς. παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ· καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν· ζήτησον εἰρήνην καὶ δίωξον αὐτήν. ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους· καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν. πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά· τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν· καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν ἐῤῥύσατο αὐτούς. ἐγγὺς κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν· καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι σώσει. πολλαὶ αἱ θλίψεις τοῦ δικαίου· καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος. φυλάσσει κύριος πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ· ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται. θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρός· καὶ οἱ μισοῦντες τὸν δίκαιον πλημμεληθήσονται. λυτρώσεται κύριος ψυχὰς δούλων αὐτοῦ· καὶ οὐ μὴ πλημμεληθήσονται πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν.

Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. λδ

Δίκασον κύριε τοὺς ἀδικοῦντάς με· πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με. ἐπιλαβοῦ ὅπλου καὶ θυρεοῦ· καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειάν μου. ἔκχεον ῥομφαίαν καὶ σύγκλεισον ἐξεναντίας τῶν καταδιωκόντων με. εἶπον τῇ ψυχῇ μου, σωτηρία σού εἰμι ἐγώ. αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν, οἱ λογιζόμενοί μοι κακά. γενηθήτωσαν ὡσεὶ χοῦς κατὰ πρόσωπον ἀνέμου· καὶ ἄγγελος κυρίου ἐκθλίβων αὐτούς.

γενηθήτω.

Psalmus Dauid cum immutauit uultum suũ coram Abimelech, & dimisit eum & abijt.

XXXIII

BEnedicam dominum in omni tempore: laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea: audiant mansueti & lætentur. Magnificate dominum mecum: & exaltemus nomẽ eius in idipsum. Exquisiui dominum & exaudiuit me: & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eũ & illuminamini: & facies uestræ non confundentur. Iste pauper clamauit & dominus exaudiuit eum: & de omnibus tribulationibus eius saluauit eum. Immittet angelus domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Gustate & uidete quoniam suauis est dominus: beatus uir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius, quoniam nõ est inopia timentibus eum. Diuites egueruntẽ & esurierunt: inquirentes autem dominum, non minuentur omni bono. Venite filij audite me: timorem domini docebo uos. Quis est homo qui uult uitam: diligit dies uidere bonos. Prohibe linguam tuam à malo: & labia tua ne loquantur dolum. Diuerte à malo & fac bonum: inquire pacem & persequere eam. Oculi domini super iustos: & aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt iusti & dominus exaudiuit eos: & ex omnibus tribulationibus eorũ liberauit eos. Iuxta est dñs his qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu saluabit. Multæ tribulationes iustorum: & de omnibus his liberabit eos dominus. Custodit dñs omnia ossa eorum: unũ ex his non conteretur. Mors peccatorũ pessima: & qui oderunt iustum delinquent. Redimet dominus animas seruorum suorum: & nõ delinquent omnes qui sperant in eo.

Psalmus ipsi Dauid. XXXIIII

IVdica domine nocentes me: expugna impugnantes me. Apprehende arma & scutum: & exurge in adiutorium mihi. Effunde frameam & conclude aduersus eos qui persequunt me: dic animæ meæ, salus tua ego sum Confundantur & reuereantur quærentes animam meã. Auertantur retrorsum & confundantur: cogitãtes mihi mala. Fiant tanq̃ puluis ante faciẽ uenti: & angelus dñi coartãs eos

Fiat

Dauid quando cõmutauit os suum coram Abimelech, & eiecit eum & abijt.

XXXIIII

BEnedicam dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea: audient mites & lætentur. Magnificate dominum mecum: & exaltemus nomẽ eius pariter. Quæsiui dominum & exaudiuit me: & de omnibus angustijs meis liberauit me. Aspicite ad eum & confluite: & uultus uestri non confundentur.

Hic pauper clamauit & dominus exaudiuit: & de omnibus tribulationibus eius saluauit eum. Circundat angelus domini in gyro: timentes eum & eruet eos. Gustate & uidete quoniã bonus dominus: beatus uir qui sperat in eo. Timete dominum sancti eius: quoniam non est inopia timentibus eum. Leones indiguerunt & esurierunt: quærentibus autem dominum, non deerit omne bonum. Venite filij audite me: timorem domini docebo uos. Quis est uir qui uelit uitam: diligens dies uidere bonos. Custodi linguã tuam à malo: & labia tua ne loquantur dolũ.

Recede à malo & fac bonum: quære pacem & persequere eam. Oculi domini ad iustos: & aures eius ad clamores eorum. Vultus domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum. Clamauerunt & dominus exaudiuit: & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos. Iuxta est dominus contritis corde: & confractos spiritu saluabit. Multæ tribulationes iusti: & ex omnibus illis liberabit eum dominus. Custodit omnia ossa eius: unum ex eis non confringetur. Interficiet impium malicia: & odientes iustum culpabuntur. Redimet dominus animas seruorum suorum: & non peccabunt omnes sperantes in eo.

Dauid. XXXV

IVdica domine aduersarios meos: pugna contra impugnantes me. Apprehende scutum & hastam: & consurge in auxilium meum. Euagina gladium & præoccupa ex aduerso persequentem me: dic animæ meæ salus tua ego sum. Cõfundantur & reuereantur: qui quærunt animam meam. Conuertantur retrorsum & confundantur: qui cogitãt malum mihi. Fiant sicut puluis ante faciem uenti: & angelus domini impellat.

Sit

לדוד בשנותו את־טעמו לפני אבימלך וי
וגרשהו וילך׃ אברכה את־
יהוה בכל־עת תמיד תהלתו ב
בפי׃ ביהוה תתהלל נפשי
ישמעו ענוים וישמחו׃ גדלו
ליהוה אתי ונרוממה שמו יח
יחדו׃ דרשתי את־יהוה ו
ענני ומכל־מגורותי חצילני׃
חביטו אליו ונהרו ופניהם א
אל־יחפרו׃ זה־עני קרא ו
יהוה שמע ומכל־צרותיו ה
הושיעו׃ חנה מלאך יהוה
סביב ליראיו ויחלצם׃
טעמו וראו כי־טוב יהוה א
אשרי הגבר יחסה־בו׃ יראו
את־יהוה קדושיו כי אין מ
מחסור ליראיו׃ כפירים
רשו ורעבו ודרשי יהוה לא־
יחסרו כל־טוב׃ לכו־בנים
שמעו־לי יראת יהוה אל
אלמדכם׃ מי־האיש החפץ
חיים אהב ימים לראות טוב׃
נצר לשונך מרע ושפתיך מ
מדבר מרמה׃ סור מרע
ועשה טוב בקש שלום ור
ודפהו׃ עיני יהוה אל־צ
צדיקים ואזניו אל־שועתם׃
פני יהוה בעשי רע
מארץ זכרם׃ צעקו ויהוה
שמע ומכל־צרותם הצילם׃
קרוב יהוה לנשברי לב ואת ר
דכאי רוח יושיע׃ רבות רעות
צדיק ומכלם יצילנו יהוה׃
שמר כל־עצמותיו אחת מ
מהנה לא נשברה׃ תמותת
רשע רעה ושנאי צדיק יאשמו׃
פדה יהוה נפש עבדיו ולא־י
יאשמו כל החוסים בו׃

לח

לדוד ריבה יהוה את־י
יריבי לחם את־ל
לחמי׃ החזק מגן וצנה
וקומה בעזרתי׃ והרק חנית
וסגור לקראת רדפי אמור ל
לנפשי ישועתך אני׃
יבשו ויכלמו מבקשי נפשי
יסגו אחור ויחפרו חשבי ר
רעתי׃ יהיו כמוץ לפני
רוח ומלאך יהוה רחה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

γένηθήτω ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκότος καὶ ὀλίσθημα. καὶ ἄγγελος κυρίου καταδιώκων αὐτούς. ὅτι δωρεὰν ἔκρυψάν μοι διαφθορὰν παγίδος αὐτῶν. μάτην ὠνείδισάν μου τὴν ψυχήν. ἐλθέτω αὐτῷ παγὶς ἣν οὐ γινώσκει. καὶ ἣν δήσει ἔκρυψε, συλλαβέτω αὐτόν. καὶ ἐν τῇ παγίδι πεσεῖται ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ ψυχή μου ἀγαλλιάσεται ἐπὶ τῷ κυρίῳ. τερφθήσεται ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ. πάντα τὰ ὀστᾶ μου ἐροῦσι. κύριε κύριε τίς ὅμοιός σοι; ῥυόμενος πτωχὸν ἐκ χειρὸς ἰσχυροτέρων αὐτοῦ. καὶ πτωχὸν καὶ πένητα ἀπὸ τῶν διαρπαζόντων αὐτόν.

Ἀναστάντες μοι μάρτυρες ἄδικοι. ἃ οὐκ ἐγίνωσκον ἠρώτων με. ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. καὶ ἀπεκνίαν τῇ ψυχῇ μου. ἐγὼ δὲ ὅτε ἐνωχλοῦντό μοι. ἐνεδυόμην σάκκον. καὶ ἐταπείνουν ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου. καὶ ἡ προσευχή μου, εἰς κόλπον μου ἀποστραφήσεται. ὡς πλησίον ὡς ἀδελφὸν ἦμεν μοι οὕτως ἠρεσκόμην. ὡς πενθῶν καὶ σκυθρωπάζων οὕτως ἐταπεινούμην. καὶ κατ' ἐμοῦ ἐυφράνθησαν καὶ συνήχθησαν. συνήχθησαν ἐπ' ἐμὲ μάστιγες, καὶ οὐκ ἐγνων. διεχίσθησαν καὶ οὐ κατενύγησαν, ἐπείρασάν με ἐξεμυκτήρισάν με μυκτηρισμῷ. ἔβρυξαν ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν. κύριε πότε ἐπόψῃ; ἀποκατάστησον τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῶν κακουργιῶν αὐτῶν. ἀπὸ λεόντων τὴν μονογενῆ μου. ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἐκκλησίᾳ πολλῇ. ἐν λαῷ βαρεῖ αἰνέσω σε. μὴ ὠχαριείσαμέν μοι οἱ ἐχθραίνοντές μοι ἀδίκως. οἱ μισοῦντες με δωρεάν, καὶ διανεύοντες ὀφθαλμοῖς. ὅτι ἐμοὶ μὲν εἰρηνικὰ ἐλάλουν. καὶ ἐπ' ὀργὴν δόλους διελογίζοντο.

Καὶ ἐπλάτυναν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν. εἶπον εὖγε εὖγε εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. εἶδες κύριε μὴ παρασιωπήσῃς. κύριε μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. ἔξεγέρθητι καὶ πρόσχες τῇ κρίσει μου. ὁ θεός μου καὶ ὁ κύριός μου εἰς τὴν δίκην μου. κρῖνόν μοι κύριε κατὰ τὴν δικαιοσύνην σου. κύριε ὁ θεός μου καὶ μὴ ἐπιχαρείσαμέν μοι. μὴ εἴποιεν ἐν καρδίαις αὐτῶν εὖγε εὖγε τῇ ψυχῇ ἡμῶν. μὴ δὲ εἴποισαν κατεπιόμεθα αὐτόν. αἰσχυνθείσαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα, οἱ ὠχαίροντες τοῖς κακοῖς μου. ἐνδυσάσθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπήν. οἱ μεγαλορρημονοῦντες ἐπ' ἐμέ. ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν. οἱ θέλοντες τὴν δικαιοσύνην μου. καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ κύριος. οἱ θέλοντες τὴν εἰρήνην τοῦ δούλου αὐτοῦ. καὶ ἡ γλῶσσα μου μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου. ὅλην τὴν ἡμέραν τὸν ἔπαινόν σου.

Εἰς τὸ τέλος τῷ παιδὶ τοῦ κυρίου

Δαβίδ. λε

Φησὶν ὁ παράνομος τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ. οὐκ ἔστι φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

ΟΤΙ

Fiat uia illorum tenebræ & lubricum: & angelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: superuacue exprobrauerunt animam meam. Veniat illi laqueus quē ignorat: & captio quā abscondit, apprehendat eum: & in laqueum cadat in ipso. Anima autem mea exultabit in domino: delectabitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicent: dñe domine quis similis tibi? Eripiens inopem de manu fortiorum eius: & egenum & pauperem à diripienti bus eum. Surgentes testes iniqui: quæ ignorabam, interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem animæ meæ. Ego autē cum mihi molesti essent: induebar cilicio. Et humiliabā in ieiunio animā meam: & oratio mea in sinu meo cōuertetur. Quasi proximum quasi fratrem nostrum sic complacebam: quasi lugens & contristatus sic humiliabar. Et aduersum me lætati sunt & conuenerunt: congregata sunt super me flagella & ignoraui. Dissipati sunt nec compuncti tentauerunt me: subsannauerūt me subsannatione: frenduerūt super me dentibus suis. Domine quando respicies: restitue animā meam à malignitate eorum: à leonibus unicā meam Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo graui laudabo te. Non supergaudeant mihi qui aduersantur mihi inique: qui oderunt me gratis & annuunt oculis. Quoniā mihi quidem pacifice loquebantur: & super iram dolose cogitabant. Et dilatauerunt super me os suum: dixerunt euge euge, uiderunt oculi nostri. Vidisti domine ne sileas: domine ne discedas à me. Exurge & intende iudicio meo: deus meus & dominus meus in causam meā. Iudica me domine secundū iustitiam tuā: dñe deus meus & nō supergaudeant mihi. Non dicant in cordibus suis euge euge animæ nostræ: nec dicant deuorauimus eū. Erubescant & reuereant simul: qui gratulātur malis meis Induantur confusione & reuerentia: qui maligna loquuntur super me. Exultent & lætent qui uolunt iustitiam meam: & dicant semper magnificetur dominus, qui uolunt pacem serui eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

In finem seruo dñi Dauid. XXXV

DIxit iniustus ut delinquat in semetipso: non est timor dei ante oculos eius.

Quoniam

Sit uia eorum tenebræ & lubricū: & angelus dñi persequatur eos. Quia frustra absconderunt mihi insidias retis sui: sine causa foderūt animæ meæ. Veniat ei calamitas quam ignorat, & rete suum quod abscondit comprehendat eum: & cadat in laqueum. Anima autē mea exultabit in domino: & lætabitur in salute sua. Omnia ossa mea dicent domine quis similis tui, eripiens inopem à ualidiore: & pauperem & mendicum à uiolento. Surgentes testes iniqui: quæ nesciebā interrogabant me. Reddebant mihi mala pro bono: sterilitatem animæ meæ. Ego autem cum infirmarer ab eis induebar cilicio, humiliabam in ieiunio animam meam: & oratio mea in sinum meum reuertetur. Quasi ad amicū quasi ad fratrem meū sic ambulabā: quasi lugens mater tristis incuruabar. Et in infirmitate mea lætabantur & cōgregabantur, collecti sunt aduersum me percutientes & nesciebam: scindentes & nō tacentes. In simulatione uerborū fictorum: frendebant contra me dentibus suis. Domine quanta aspicies conuerte animam meam à calamitatibus suis: à leonibus solitariā meam. Confitebor tibi in ecclesia grandi: in populo forti laudabo te. Non lætent super me inimici mei mendaces: odientes me frustra cōniuentes oculo. Non enim pacem loquuntur, sed in rapina terræ: uerba fraudulenta cōcinnant. Et dilatauerunt super me os suum, dixerunt uah uah: uidit oculus noster. Vidisti domine ne taceas: domine ne elongeris à me. Consurge & uigila in iudicium meum: deus meus & dominus meus in causam meam. Iudica me secundū iustitiam tuam dñe deus meus: & ne insultent mihi. Nec dicant in corde suo uah animæ nostræ: nec dicant absorbuimus eum. Confundant & reuereantur pariter qui lætantur in afflictione mea, induantur confusione & uerecundia: qui magnificantur super me. Laudent & lætentur qui uolūt iustitiam meam, & dicant semper magnificetur dñs: qui uult pacem serui sui. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

Pro uictoria seruo domini Dauid.
XXXVI

DIxit scelus impij in medio cordis eius: nō esse timorem dei ante oculos eius.

Quia

יְהִי דַרְכָּם חֹשֶׁךְ וְחַלְקְלַקּוֹת ו
וּמַלְאַךְ יְהוָה רֹדְפָם ׃ כִּי־ כִּ
חִנָּם טָמְנוּ לִי שַׁחַת רִשְׁתָּם ח
חִנָּם חָפְרוּ לְנַפְשִׁי ׃ תְּבוֹאֵהוּ
שׁוֹאָה לֹא יָדַע וְרִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־
טָמַן תִּלְכְּדֶנּוּ בְּשׁוֹאָה יִפָּל־בָּהּ ׃
וְנַפְשִׁי תָּגִיל בַּיהוָה תָּשִׂישׂ ב
בִּישׁוּעָתוֹ ׃ כָּל־עַצְמֹתַי ת
תֹּאמַרְנָה יְהוָה מִי כָמוֹךָ מַצִּיל
עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן
מִגֹּזְלוֹ ׃ יְקוּמוּן עֵדֵי חָמָס
אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתִּי יִשְׁאָלוּנִי ׃
יְשַׁלְּמוּנִי רָעָה תַּחַת טוּבָה ש
שְׁכוֹל לְנַפְשִׁי ׃ וַאֲנִי בַּחֲלוֹתָם
לְבוּשִׁי שָׂק עִנֵּיתִי בַצּוֹם נַפְשִׁי
וּתְפִלָּתִי עַל־חֵיקִי תָּשׁוּב ׃
כְּרֵעַ כְּאָח לִי הִתְהַלָּכְתִּי כַּאֲבֶל־
אֵם קֹדֵר שַׁחוֹתִי ׃ וּבְצַלְעִי
שָׂמְחוּ וְנֶאֱסָפוּ נֶאֱסְפוּ עָלַי נ
נַכִּים וְלֹא יָדַעְתִּי קָרְעוּ וְלֹא־
דָמּוּ ׃ בְּחַנְפֵי לַעֲגֵי מָעוֹג ח
חָרוֹק עָלַי שִׁנֵּימוֹ ׃ אֲדֹנָי
כַּמָּה תִּרְאֶה הָשִׁיבָה נַפְשִׁי מ
מִשֹּׁאֵיהֶם מִכְּפִירִים יְחִידָתִי ׃
אוֹדְךָ בְּקָהָל רַב בְּעַם עָצוּם א
אֲהַלְלֶךָּ ׃ אַל־יִשְׂמְחוּ לִי אֹיְבַי
שֶׁקֶר שֹׂנְאַי חִנָּם יִקְרְצוּ־עָיִן ׃
כִּי־לֹא שָׁלוֹם יְדַבֵּרוּ וְעַל־רַגְעֵי־
אֶרֶץ דְּבֵרֵי מִרְמוֹת יַחְשֹׁבוּן ׃
וַיִּרְחִיבוּ עָלַי פִּיהֶם אָמְרוּ הֶאָח
הֶאָח רָאֲתָה עֵינֵנוּ ׃ רָאִיתָה
יְהוָה אַל־תֶּחֱרַשׁ אֲדֹנָי אַל־ ת
תִּרְחַק מִמֶּנִּי ׃ הָעִירָה ו
וְהִקִּיצָה לְמִשְׁפָּטִי אֱלֹהַי וַאדֹנָי
לְרִיבִי ׃ שָׁפְטֵנִי כְּצִדְקְךָ י
יְהוָה אֱלֹהַי וְאַל־יִשְׂמְחוּ־לִי ׃
אַל־יֹאמְרוּ בְלִבָּם הֶאָח נַפְשֵׁנוּ
אַל־יֹאמְרוּ בִּלַּעְנוּהוּ ׃ יֵבֹשׁוּ
וְיַחְפְּרוּ יַחְדָּו שְׂמֵחֵי רָעָתִי י
יִלְבְּשׁוּ־בֹשֶׁת וּכְלִמָּה הַמַּגְדִּילִים
עָלָי ׃ יָרֹנּוּ וְיִשְׂמְחוּ חֲפֵצֵי צ
צִדְקִי וְיֹאמְרוּ תָּמִיד יִגְדַּל י
יְהוָה הַחֹפֵץ שְׁלוֹם עַבְדּוֹ ׃
וּלְשׁוֹנִי תֶּהְגֶּה צִדְקֶךָ כָּל ח
הַיּוֹם תְּהִלָּתֶךָ ׃ לו

לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד יְהוָה ל
לְדָוִד ׃ נְאֻם־
פֶּשַׁע לָרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי אֵין פ
פַּחַד אֱלֹהִים לְנֶגֶד עֵינָיו ׃

ολ ἐνόλωσεν ἐνώπιον αὐτου. τ ευρεῖν τ ἀνομίαν
αὐτου & μισῆσαι. τὰ ῥήματα του στόματος αὐτου ἀνο-
μία καὶ δόλος. οὐκ ἠθουλήθη συνιέναι του ἀγαθύναι.
Ἀνομίαν διελογίσατο ἐπὶ τ κοίτης αὐτου. παρέστη πά-
σῃ ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ, κακίαν δὲ οὐ προσώχθισε. Κύριε
ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ἔλεός σου. καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τ
νεφελῶν. Ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη θεοῦ. τὰ κρίμα-
τά σου, ἄβυσσος πολλή. Ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώ-
σεις κύριε. ὡς ἐπληθύνω ας τὸ ἔλεός σου ὁ θεός. οἱ δὲ
υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐν σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἐλπι-
οῦσι. Μεθυσθήσονται ἀπὸ πιότητος οἴκου σου. καὶ τὸν
χειμάῤῥουν τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτούς. Οτι παρὰ
σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς. πα-
ράτεινον τὸ ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί σε. καὶ τὴν δι-
καιοσύνην σου τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Μὴ ἐλθέτω
μοι πους ὑπερηφανίας. καὶ χεὶρ ἁμαρτωλῶν μὴ σαλεύ-
σαι με. Ἐκεῖ ἔπεσον πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνο
μίαν. ἐζώσθησαν καὶ οὐ μὴ δύνωνται στῆναι.

ψαλμὸς τῷ Δαβίδ λϛ

Μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις. μηδὲ ζήλου τοὺς
ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν. ὅτι ὡσεὶ χόρτος τα-
χὺ ἀποξηρανθήσονται. καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ
ἀποπεσοῦνται. Ἐλπισον ἐπὶ κύριον καὶ ποίει χρηστό-
τητα. & κατασκήνου τὴν γῆν. καὶ ποιμανθήσῃ ἐπὶ τῷ
πλούτῳ αὐτῆς. Καταῤῥύησον τὰ κυρίου. καὶ δώ-
σει τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου. Ἀποκάλυψον
πρὸς κύριον τὴν ὁδόν σου. καὶ ἔλπισον ἐπ αὐτόν
καὶ αὐτὸς ποιήσει. καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύ-
νην σου. καὶ τὸ κρῖμα σου ὡς μεσημβρίαν. ὑποτάγη
θι τῷ κυρίῳ καὶ ἱκέτευσον αὐτόν. Μὴ παραζήλ-
ου ἐν τῷ κατευοδουμένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. ἐν ἀνθρώ
πῳ ποιοῦντι παρανομίαν. παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς καὶ
ἐγκατάλιπε θυμόν. μὴ παραζήλου ὥς τε πονηρεύ-
εσθαι. Οτι οἱ πονηρευόμενοι ἐξολοθρευθήσονται.
οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν κύριον, αὐτοὶ κληρονομήσουσι
γῆν. Καὶ ἔτι ὀλίγον καὶ οὐ μὴ ὑπάρξῃ ὁ ἁμαρ
τωλός. καὶ ζητήσεις ἐν τόπῳ αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ εὕ-
ρῃς. Οι δὲ πραεῖς κληρονομήσουσι γῆν. καὶ κατα-
τρυφήσουσιν ἐπὶ πλήθει εἰρήνης. Παρατηρήσεται
ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον. καὶ βρύξει ἐπ αὐτὸν τοὺς
ὀδόντας αὐτου. Ο δὲ κύριος ἐκγελάσεται αὐ-
τόν. ὅτι προβλέπει ὅτι ἥξει ἡ ἡμέρα αὐτοῦ. Ρομ-
φαίαν ἐσπάσαντο οἱ ἁμαρτωλοί. ἐνέτειναν τόξον
αὐτῶν. του καταβαλεῖν πτωχὸν καὶ πένητα, του
σφάξαι τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Η ῥομφαία αὐτῶν
εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐτῶν. καὶ τὰ τόξα αὐτῶν συν
τριβείη. Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ, ὑπὲρ πλῆ
θος ἁμαρτωλῶν πολύ.

ὅτι/

Quoniã doloſe egit in conſpectu eius:ut inue
niatur iniquitas eius & odium. Verba oris
eius iniquitas & dolus:noluit intelligere ut be
ne ageret. Iniquitatẽ eſt meditatus in cubili
ſuo:aſtitit omni uiæ non bonæ: malitiam aũt
non odiuit. Domine in cœlo miſericordia
tua:& ueritas tua uſq; ad nubes. Iuſtitia tua
ſicut montes dei: iudicia tua abyſſus multa,
Homines & iumenta ſaluabis domine:quem
admodum multiplicaſti miſericordiam tuam
deus. Filij autem hominũ:in tegmine alarũ
tuarum ſperabunt. Inebriabuntur ab uber
tate domus tuæ:& torrẽte uoluptatis tuæ po
tabis eos. Quoniam apud te eſt fons uitæ:
& in lumine tuo uidebimus lumen. Præten
de miſericordiã tuam ſcientibus te: & iuſtitiã
tuã his qui recto ſunt corde. Non ueniat mi
hi pes ſuperbiæ: & manus peccatoris non mo
ueat me. Ibi ceciderũt qui operantur iniqui
tatem:expulſi ſunt nec potuerunt ſtare.

Pſalmus ipſi Dauid. XXXVI

NOli æmulari in malignantibus: neq; ze
laueris facientes iniquitatem. Quoniã
tanq; fœnum uelociter areſcent: & quemad
modũ holera herbarũ cito decident. Spera
in domino & fac bonitatem:& inhabita terrã
& paſceris in diuitijs eius. Delectare in do
mino,& dabit tibi petitiones cordis tui. Re
uela domino uiam tuam:& ſpera in eo & ipſe
faciet. Et educet quaſi lumen iuſtitiam tuã:
& iudicium tuum tanquam meridiem:ſubdi
tus eſto domino & ora eum. Noli æmulari
in eo qui proſperatur in uia ſua:in homine fa
ciente iniuſtitias. Deſine ab ira & derelinque
furorem:noli æmulari ut maligneris. Quo
niam qui malignantur exterminabũtur:ſuſti
nentes autem dominũ ipſi hæreditabunt ter
ram. Et adhuc puſillum & non erit pecca
tor:& quæres locum eius & non inuenies.
Manſueti autem hæreditabũt terram: & dele
ctabuntur in multitudine pacis. Obſerua
bit peccator iuſtũ:& ſtridebit ſuper eum den
tibus ſuis. Dominus aũt irridebit eum:quo
niam proſpicit quod ueniet dies eius. Gla
dium euaginauerunt peccatores: intenderunt
arcum ſuum. Vt decipiant pauperem & ino
pem:ut trucident rectos corde. Gladius eo
rum intret in corda ipſorũ:& arcus eorum cõ
fringatur. Melius eſt modicum iuſto:ſuper
diuitias peccatorum multas.

Quoniã

Quia doloſe egit aduerſus eum in oculis ſuis:
ut inueniret iniquitatem eius ad odiendum.
Verba oris eius iniquitas & dolus:ceſſauit co
gitare benefacere. Iniquitatem cogitat in cu
bili ſuo, ſtabit in uia non bona: malum non
abijciet. Domine in cœlo miſericordia tua:
fides tua uſque ad nubes. Iuſtitia tua qua
ſi montes domine, iudicia tua abyſſus multa,
hominem & iumentum ſaluos facies domine
Quàm præcioſa eſt miſericordia tua domi
ne, & filij Adam, in umbra alarum tuarum
ſperabunt. Inebriabuntur de pinguedine
domus tuæ:& torrente delitiarum tuarum po
tabis eos. Quoniam tecum eſt fons uitæ:in
lumine tuo uidebimus lumen. Attrahe mi
ſericordiã tuam ſcientibus te: & iuſtitiã tuam
rectis corde. Non ueniat mihi pes ſuperbiæ:
& manus impiorum ne me commoueat. Ibi
ceciderũt operantes iniquitatem:expulſi ſunt
& non potuerunt ſurgere.

Dauid. XXXVII

NOli cõtendere cum malignis:neq; æmu
leris facientes iniquitatem. Quoniam
ſicut herba uelociter conterentur: & ſicut olus
uiride marceſcẽt. Spera in domino & fac bo
num peregrinare in terra & paſcere fide, & de
lectare in domino,& dabit tibi petitiones cor
dis tui. Volue ſuper dominum uiam tuam:
& confide in eo & ipſe faciet. Et educet ſicut
lumen iuſtitiam tuam: & iudicium tuum ſi
cut meridiem. Tace domino expecta eum
noli contendere aduerſus eum: qui proficit in
uia ſua aduerſum uirum qui facit quæ cogi
tat. Dimitte iram & derelinque furorem:no
li contendere ut malefacias. Quoniam qui
malefaciunt interibũt:expectantes autem do
minum ipſi hæreditabunt terram. Adhuc
enim modicum & non erit impius: & cogita
bis de loco eius,& nõ ſubſiſtet. Mites autem
hæreditabũt terram:& delectabuntur in mul
titudine pacis. Cogitat impius de iuſto: &
frendet aduerſum eum dentibus ſuis. Domi
nus deridebit eum: uidens quod ueniat dies
eius. Gladium euaginauerunt impij inten
derunt arcum ſuum, ut percutiant egenum &
pauperem:& interficiant rectos in uia. Gla
dius eorum ingrediatur in cor eorum:& arcus
eorum confringantur. Melius eſt parum iu
ſto:quàm diuitiæ peccatorum multæ.

Quoniam

תחלים

כִּי חָלַק אֵלָיו בְּעֵינָיו לִמְצֹא
עֲוֹנוֹ לִשְׂנֹא : דִּבְרֵי־פִיו אָוֶן
וּמִרְמָה חָדַל לְהַשְׂכִּיל לְהֵיטִיב :
אָוֶן יֶחְשֹׁב עַל־מִשְׁכָּבוֹ יִתְיַצֵּב
עַל־דֶּרֶךְ לֹא־טוֹב רָע לֹא מָ
יִמְאָס : יְהוָה בַּהַשָּׁמַיִם חַ
סְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ עַד־שְׁחָקִים :
צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ
תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תּ
תוֹשִׁיעַ יְהוָה : מַה־יָּקָר
חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם ב
בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן : יִרְוְיֻן
מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ ת
תַּשְׁקֵם : כִּי עִמְּךָ מְקוֹר ח
חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־אוֹר : מ
מְשׁוֹךְ חַסְדְּךָ לְיוֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ
לְיִשְׁרֵי־לֵב : אַל־תְּבוֹאֵנִי ר
רֶגֶל גַּאֲוָה וְיַד רְשָׁעִים אַל־ת
תְּנִדֵנִי : שָׁם נָפְלוּ פֹּעֲלֵי־
אָוֶן דָּחוּ וְלֹא־יָכְלוּ קוּם :
לז

לְדָוִד אַל־תִּתְחַר בַּמְּרֵעִים
אַל־תְּקַנֵּא בְּעֹשֵׂי ע
עַוְלָה : כִּי־כֶחָצִיר מְהֵרָה י
יְמֹלָלוּ וּכְיֶרֶק דֶּשֶׁא יִבֹּלוּן : ב
בְּטַח בַּיהוָה וַעֲשֵׂה טוֹב שְׁכֹן־
אֶרֶץ וּרְעֵה אֱמוּנָה וְהִתְעַנַּג עַל־
יְהוָה וְיִתֶּן־לְךָ מִשְׁאֲלוֹת לִבֶּךָ :
גּוֹל עַל־יְהוָה דַּרְכֶּךָ וּבְטַח ע
עָלָיו וְהוּא יַעֲשֶׂה : וְהוֹצִיא כָאוֹר
צִדְקֶךָ וּמִשְׁפָּטְךָ כַּצָּהֳרָיִם :
דֹּם לַיהוָה וְהִתְחוֹלֵל לוֹ אַל־
תִּתְחַר בְּמַצְלִיחַ דַּרְכּוֹ בְּאִישׁ ע
עֹשֶׂה מְזִמּוֹת : הֶרֶף מֵאַף וְ
וַעֲזֹב חֵמָה אַל־תִּתְחַר אַךְ ל
לְהָרַע : כִּי מְרֵעִים יִכָּרֵתוּן
וְקֹוֵי יְהוָה הֵמָּה יִירְשׁוּ־אָרֶץ :
וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע וְהִתְבּוֹנַנְתָּ
עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינֶנּוּ : וַעֲנָוִים
יִרְשׁוּ אָרֶץ וְהִתְעַנְּגוּ עַל־רֹב ש
שָׁלוֹם : זוֹמֵם רָשָׁע לַצַּדִּיק
וְחָרֹק עָלָיו שִׁנָּיו : אֲדֹנָי י
יִשְׂחַק־לּוֹ כִּי רָאָה כִּי־יָבֹא י
יוֹמוֹ : חֶרֶב פָּתְחוּ רְשָׁעִים
וְדָרְכוּ קַשָּׁתָם־לְהַפִּיל עָנִי וְ
וְאֶבְיוֹן לִטְבוֹחַ יְשָׁרֵי־דָרֶךְ :
חַרְבָּם תָּבוֹא בְלִבָּם וְקַשְׁתוֹתָם
תִּשָּׁבַרְנָה : טוֹב מְעַט ל
לַצַּדִּיק מֵהֲמוֹן רְשָׁעִים רַבִּים :
כי

οὐ ξηραν̃ουσι βραχίονες ἁμαρτωλῶν· στηρίζει δὲ τοὺς δικαίους ὁ κύριος. γινώσκει κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμώμων· καὶ ἡ κληρονομία αὐτῶν εἰς αἰῶνα ἔσται. οὐ καταισχυνθήσονται ἐν καιρῷ πονηρῷ. καὶ ἐν ἡμέραις λιμοῦ χορτασθήσονται, ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπολοῦνται. οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ κυρίου ἅμα τῷ δοξασθῆναι αὐτοὺς καὶ ὑψωθῆναι. ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον. δανείζεται ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ οὐκ ἀποτίσει. ὁ δὲ δίκαιος οἰκτείρει καὶ δίδωσιν. οὗ γὰρ εὐλογοῦντες αὐτὸν κληρονομήσουσι γῆν. οἱ δὲ καταρώμενοι αὐτὸν ἐξολοθρευθήσονται. παρὰ κυρίου τὰ διαβήματα ἀνδρὸς κατευθύνεται. καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. ὅταν πέσῃ οὐ καταραχθήσεται. ὅτι κύριος ἀντιλαμβάνεται χεῖρα αὐτοῦ. νεώτερος ἐγενόμην καὶ γὰρ ἐγήρασα. καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους. ὅλην τὴν ἡμέραν ἐλεᾷ καὶ δανείζει ὁ δίκαιος. καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν ἔσται. ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν. καὶ κατασκήνωσον εἰς αἰῶνα αἰῶνος. ὅτι κύριος ἀγαπᾷ κρίσιν, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψει τοὺς ὁσίους αὐτοῦ. εἰς τὸν αἰῶνα φυλαχθήσονται. ἄνομοι δὲ ἐκδικηθήσονται. καὶ σπέρμα ἀσεβῶν ἐξολοθρευθήσεται.

Δίκαιοι δὲ κληρονομήσουσι γῆν. καὶ κατασκηνώσουσιν εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἐπ' αὐτῆς. στόμα δικαίου μελετήσει σοφίαν. καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσει κρίσιν. ὁ νόμος τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐχ ὑποσκελισθήσεται τὰ διαβήματα αὐτοῦ. κατανοεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον. καὶ ζητεῖ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν.

ὁ δὲ κύριος οὐ μὴ ἐγκαταλίπῃ αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. οὐδ' οὐ μὴ κατακρίνῃ αὐτὸν ὅταν κρίνηται αὐτῷ. ὑπόμεινον τὸν κύριον καὶ φύλαξον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ὑψώσει σε τοῦ κατακληρονομῆσαι γῆν. ἐν τῷ ἐξολοθρεύεσθαι ἁμαρτωλοὺς ὄψει. εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον. καὶ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. καὶ παρῆλθον καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν. ἐζήτησα αὐτὸν καὶ οὐχ εὑρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ. φύλαξαι ἀκακίαν καὶ ἴδε εὐθύτητα. ὅτι ἔστιν ἐγκατάλειμμα ἀνδρὶ εἰρηνικῷ. οἱ δὲ παράνομοι ἐξολοθρευθήσονται ὡσὶ τὸ αὐτό. τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν ἀσεβῶν ἐξολοθρευθήσεται. σωτηρία δὲ τῷ δικαίῳ παρὰ κυρίου. καὶ ὑπερασπιεῖ αὐτὸν ὅτιν ἐν καιρῷ θλίψεως. καὶ βοηθήσει αὐτοῖς κύριος καὶ ῥύσεται αὐτούς. καὶ ἐξελεῖται αὐτοὺς ἐξ ἁμαρτωλῶν. καὶ σώσει αὐτοὺς ὅτι ἤλπισαν ἐπ' αὐτόν.

ΚΑΘΙΣΜΑ. Ε.

Ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. εἰς ἀνάμνησιν περὶ τοῦ σαββάτου. λζ

Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με. μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι. καὶ ἐπεστήρισάς ἐπ' ἐμὲ τὴν χεῖρά σου. οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου. οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου. ὅτι

Qm̃ brachia peccatorũ conterent: confirmat aũt iustos dn̄s. Nouit dn̄s uias immaculatorum: & hæreditas eorum in æternũ erit. Non cõfundentur in tempore malo: & in diebus famis saturabuntur, quia peccatores peribunt. Inimici uero domini mox ut honorificati fuerint & exaltati: deficientes quemadmodũ fumus deficient. Mutuabitur peccator & nõ soluet: iustus autem miseretur & tribuit. Quia benedicentes ei hæreditabunt terram: maledicentes aũt ei diſperibunt. Apud dn̄m gressus hominis dirigentur: & uiam eius uolet nimis. Cum ceciderit non collidetur: quia dominus supponit manum suam. Iunior fui etenim senui: & non uidi iustum derelictum: nec semen eius quærens panem. Tota die miseretur & cõmodat: & semen illius in benedictione erit. Declina à malo & fac bonum: & inhabita in sæculum sæculi. Quia dominus amat iudicium: & non derelinquet sanctos suos, in æternum conseruabuntur. Iniusti punientur: & semen impiorum peribit. Iusti autem hæreditabunt terram: & inhabitabũt in sæculum sæculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiã: & lingua eius loquetur iudiciũ. Lex dei eius in corde ipsius: & non supplantabuntur gressus eius. Consyderat peccator iustum: & quærit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manus eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum & custodi uiam eius: & exaltabit te ut hæreditate capias terrã: cum perierint peccatores uidebis. Vidi impium superexaltatum: & eleuatum sicut cedros libani. Et transiui & ecce non erat: & quæsiui eum & non est inuentus locus eius. Custodi innocentiã & uide æquitatem: quoniã sunt reliquiæ homini pacifico. Iniusti autem diſperibunt simul: reliquiæ impiorum interibunt. Salus autem iustorum à dn̄o: & protector eorũ est in tempore tribulationis. Et adiuuabit eos dn̄s & liberabit eos: & eruet eos à peccatorib9: & saluabit eos quia sperauerunt in eo. Psalmus Dauid in rememoratione de sabbato. XXXVII

DOmine ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me. Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: & confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ: nõ est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.

Quoniam

Quoniam brachia impiorum confringentur: subleuat autem iustos dominus. Nouit dominus dies immaculatorum: & hæreditas eorum æterna erit. Non confundentur in tempore malo: & in diebus famis saturabuntur. Quia impij peribunt, & inimici domini gloriantes ut monocerotes: consumentur sicut fumus consumentur. Fœnus accipit impius & non reddit: iustus autem & donat & tribuit. Quia qui benedicti fuerint ab eo hæreditabũt terram: & qui maledicti interibunt. A domino gressus uiri firmantur: & uiam eius uolet. Cum ceciderit nõ allidetur: quia dominus sustentat manum eius. Puer fui siquidẽ senui, & non uidi iustum derelictum: neq; semen eius quærens panẽ. Tota die donat & commodat: & semen eius in benedictione. Recede à malo & fac bonum: & inhabita in sempiterno. Quia dominus diligit iudicium, & non derelinquet sanctos suos in æternum custoditi sunt: & semen impiorum peribit. Iusti hæreditabunt terram: & inhabitabũt in sæculum super eam. Os iusti meditabitur sapientiam: & lingua eius loquetur iudicium.
Lex dei eius in corde eius: non deficient gressus eius. Considerat impius iustum: & quærit ut occidat eum. Dominus nõ derelinquet eum in manu eius: & non condemnabit eum cum iudicatur. Expecta dominum & custodi uiam eius, & exaltabit te ut possideas terram: cum interibunt impij uidebis. Vidi impium robustum: & fortissimum sicut indigenam uirentem. Et transiui & ecce non erat: & quæsiui eum, & non est inuentus. Custodi simplicitatẽ & uide rectum: quia erit ad extremum uiro pax. Præuaricatores aũt delebuntur pariter: & nouissimũ impiorũ peribit. Salus aũt iustorũ à domino: fortitudo eorum in tempore tribulationis. Et auxiliabitur eis dominus, & liberabit eos, eruet eos ab impijs: & saluabit eos, quia sperauerunt in eo.

Canticum Dauid in commemoratione.
XXXVIII

DOmine ne in ira tua arguas me: neque in furore tuo corripias me. Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: & tetigit me manus tua. Non est sanitas in carne mea, à facie indignationis tuæ: non est pax ossibus meis à facie peccati mei.

Quoniam

בִּי זְרוֹעוֹת רְשָׁעִים תִּשָּׁבַרְנָה ו
וְסוֹמֵךְ צַדִּיקִים יְהוָה׃ יוֹדֵעַ
יְהוָה יְמֵי תְמִימִם וְנַחֲלָתָם ל
לְעוֹלָם תִּהְיֶה׃ לֹא־יֵבֹשׁוּ ב
בְּעֵת רָעָה וּבִימֵי רְעָבוֹן יִשְׂבָּעוּ׃
כִּי רְשָׁעִים יֹאבֵדוּ וְאֹיְבֵי יְהוָה ז
כִּיקַר כָּרִים כָּלוּ בֶּעָשָׁן כָּלּוּ׃
לֹוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם וְצַדִּיק ח
חוֹנֵן וְנוֹתֵן׃ כִּי מְבֹרָכָיו יִירְשׁוּ
אֶרֶץ וּמְקֻלָּלָיו יִכָּרֵתוּ׃ מֵיְהוָה
מִצְעֲדֵי־גֶבֶר כּוֹנָנוּ וְדַרְכּוֹ יָחְפָּץ׃
כִּי יִפֹּל לֹא יוּטָל כִּי יְהוָה ס
סוֹמֵךְ יָדוֹ׃ נַעַר הָיִיתִי גַּם־
זָקַנְתִּי וְלֹא־רָאִיתִי צַדִּיק נֶעֱזָב
וְזַרְעוֹ מְבַקֶּשׁ־לָחֶם׃ כָּל־חַיּוֹם
חוֹנֵן וּמַלְוֶה וְזַרְעוֹ לִבְרָכָה׃
סוּר מֵרַע וַעֲשֵׂה־טּוֹב וּשְׁכֹן ל
לְעוֹלָם׃ כִּי יְהוָה אֹהֵב מִשְׁפָּט
וְלֹא־יַעֲזֹב אֶת־חֲסִידָיו לְעוֹלָם
נִשְׁמָרוּ וְזֶרַע רְשָׁעִים נִכְרָת׃
צַדִּיקִים יִירְשׁוּ אֶרֶץ וְיִשְׁכְּנוּ ל
לָעַד עָלֶיהָ׃ פִּי צַדִּיק יֶהְגֶּה ג
חָכְמָה וּלְשׁוֹנוֹ תְּדַבֵּר מִשְׁפָּט׃
תּוֹרַת אֱלֹהָיו בְּלִבּוֹ לֹא תִמְעָד
אֲשֻׁרָיו׃ צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק ו
וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ׃ יְהוָה לֹא־
יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ וְלֹא־יַרְשִׁיעֶנּוּ ב
בְּהִשָּׁפְטוֹ׃ קַוֵּה אֶל־יְהוָה ז
וּשְׁמֹר דַּרְכּוֹ וִירוֹמִמְךָ לָרֶשֶׁת
אֶרֶץ בְּהִכָּרֵת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃
רָאִיתִי רָשָׁע עָרִיץ וּמִתְעָרֶה ב
כְּאֶזְרָח רַעֲנָן׃ וַיַּעֲבֹר וְהִנֵּה
אֵינֶנּוּ וָאֲבַקְשֵׁהוּ וְלֹא־נִמְצָא׃
שְׁמֹר־תָּם וּרְאֵה יָשָׁר כִּי־ א
אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם׃ ו
וּפֹשְׁעִים נִשְׁמְדוּ יַחְדָּו אַחֲרִית
רְשָׁעִים נִכְרָתָה׃ וּתְשׁוּעַת
צַדִּיקִים מֵיְהוָה מָעוּזָּם בְּעֵת
צָרָה׃ וַיַּעְזְרֵם יְהוָה ו
וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים
וְיוֹשִׁיעֵם כִּי־חָסוּ בּוֹ׃
לת

מִזְמוֹר לְדָוִד לְהַזְכִּיר׃
יְהוָה אַל־בְּקֶצְפְּךָ
תוֹכִיחֵנִי וּבַחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי׃
כִּי־חִצֶּיךָ נִחֲתוּ־בִי וַתִּנָּחֵת ע
עָלַי יָדֶךָ׃ אֵין מְתֹם ב
בִּבְשָׂרִי מִפְּנֵי זַעְמֶךָ אֵין ש
שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי׃
בי

Universidad de Sevilla
Biblioteca

Οτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλήν μου. ὡσεὶ φορτίον βαρὺ βαρυνθήσαν ἐπ' ἐμέ. προσώζεσαν οἱ ἑλκώσεις μου οἱ μώλωπές μου. ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. Ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους. ὅλην τὴν ἡμέραν σκυδρωπάζων ἐπορευόμην. Οτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων. καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου. Ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα. ὠρυόμην ἀπὸ στεναγμῶν τῆς καρδίας μου. Κύριε ἔναντίον σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου. καὶ ὁ στεναγμός μου ἀπό σοῦ οὐκ ἀπεκρύβη. Η καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ἰσχύς μου. καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου. καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. Οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἠγχιεναντίασάν μοι καὶ ἔστησαν. καὶ οἱ ἐγγύς μου, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἐβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι, ἐλάλησαν ματαιότητας καὶ ὁλοκλήρους ὅλην τὴν ἡμέραν ἐμελέτησαν. Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον. καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ. καὶ ἐγενόμην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων. καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς. Οτι ἐπί σοί κύριε ἤλπισα. σὺ εἰσακούσῃ κύριε ὁ θεός μου. Οτι εἶπα, μήποτε ἐπιχαρῶσί μοι οἱ ἐχθροί μου. καὶ ἐν τῷ σαλευθῆναί με τοὺς πόδας μου ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλοφρονήσαντο. Οτι ἐγὼ εἰς μάστιγας ἕτοιμος. καὶ ἡ ἀλγηδών μου ἐνώπιόν μου διὰ παντός. Οτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ. καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου. Οἱ δὲ ἐχθροί μου ζῶσι καὶ κεκραταίωνται ὑπὲρ ἐμέ. καὶ ἐπληθύνθησαν οἱ μισοῦντές με ἀδίκως. Οἱ ἀνταποδιδόντες μοι κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν ἐνδιέβαλλόν με. ἐπεὶ κατεδίωκον ἀγαθοσύνην. Μὴ ἐγκαταλίπῃς με κύριε ὁ θεός μου. μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ. πρόσχες εἰς τὴν βοήθειάν μου κύριε τῆς σωτηρίας μου.

Εἰς τέλος τῷ ἰδιθούμ ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. λθ

Ειπα φυλάξω τὰς ὁδούς μου. τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν με ἐν γλώσσῃ μου. Εθέμην τῷ στόματί μου φυλακήν. ἐν τῷ συσσῶσαι τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου. Εκωφώθην καὶ ἐταπεινώθην καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν. καὶ ἡ ἄλγημά μου ἀνεκαινίσθη. Εθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου. καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ. Ελάλησα ἐν γλώσσῃ μου. γνώρισόν μοι τὸ πέρας μου. καὶ τὸ ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν μου τίς ἐστιν. ἵνα γνῶ τί ὑστερῶ ἐγώ. Ιδοὺ παλαιὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ὡσεὶ οὐδὲν ἐνώπιόν σου. πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος ζῶν. Μέντοιγε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος. πλὴν μάτην ταράσσεται. Θησαυρίζει καὶ οὐ γινώσκει τίνι συνάξει αὐτά. καὶ νῦν τίς ἡ ὑπομονή μου, οὐχὶ κύριος; καὶ ἡ ὑπόστασίς μου παρὰ σοί ἐστιν.

Αὼ

Qm̃ iniquitates meæ supergressæ sunt caput meũ, sicut onus graue grauatæ sunt super me. Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ: à facie insipiẽtiæ meæ. Miser factus sum & curuatus sum usq; in finẽ: tota die cõtristatus ingrediebar. Qm̃ lumbi mei impleti sunt illusionibus: & nõ est sanitas in carne mea. Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei. Dn̄e ante te ome desyderiũ meũ: & gemitus meus à te nõ est absconditus Cor meũ conturbatũ est, dereliquit me uirtus mea & lumen oculorũ meorũ: & ipsum nõ est mecũ. Amici mei & proximi mei aduersũ me appropinquauerũt & steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt: & uim faciebant qui quærebãt animã meã. Et qui inquirebant mala mihi: locuti sunt uanitates, & dolos tota die meditabantur. Ego autẽ tanq̃ surdus nõ audiebã: & sicut mutus nõ aperiens os suũ. Et factus sũ sicut homo nõ audiẽs: & nõ habẽs in ore suo redargutiones. Qm̃ in te dn̄e speraui: tu exaudies me dn̄e deus meus. Quia dixi, ne qn̄ supergaudeãt mihi inimici mei: & dum cõmouent pedes mei, sup me magna locuti sũt. Quoniã ego in flagella paratus: & dolor meus in cõspectu meo semper. Qm̃ iniquitatem meã ego annunciabo: & cogitabo pro peccato meo. Inimici aũt mei uiuunt & confirmati sunt super me: & multiplicati sunt qui oderũt me inique. Qui retribuũt mala pro bonis detrahebãt mihi: qm̃ sequebar bonitatẽ. Ne derelinquas me dn̄e deus meus: ne discesseris à me. Intende in adiutoriũ meũ: domine deus salutis meæ.

In finem pro Idithum canticum Dauid. XXXVIII

DIxi custodiã uias meas, ut nõ delinquã in lingua mea. Posui ori meo custodiã: cũ cõsisteret peccator aduersum me. Obmutui & humiliatus sum & silui à bonis: & dolor meus renouatus est. Concaluit cor meũ intra me: & in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea: notũ fac mihi finem meũ. Et numerũ dierũ meorũ quis est: ut sciã quid desit mihi. Ecce mẽsurabiles posuisti dies meos: & substantia mea tanq̃ nihilũ ante te. Verũtamẽ uniuersa uanitas, oĩs homo uiuẽs. Verũtamen in imagine ptransit hõ: sed & frustra cõturbatur. Thesaurizat & ignorat cui cõgregabit ea: & nũc quæ est expectatio mea: nónne dominus? & substantia mea apud te est.

Ab omnibus

Quoniam iniquitates meæ transiuerũt caput meũ: quasi onus graue aggrauatæ sunt super me. Cõputruerunt & tabuerũt cicatrices meæ: à facie insipientiæ meæ. Afflictus sum & incuruatus sum nimis: tota die mœrens ambulaui. Qm̃ lumbi mei repleti sunt ignominia: & nõ est sanitas in carne mea. Euigilaui & afflictus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei. Domine in cõspectu tuo omne desideriũ meum: & gemitus meus à te nõ est absconditus. Cor meum fluctuabat, dereliquit me fortitudo mea: & lux oculorum meorum etiam ipsa nõ est mecũ. Chari mei & amici mei quasi cõtra lepram meã steterunt: & uicini mei longe steterunt. Et irruebant quærentes animã meam: & inuestigantes mala mihi loquebantur insidias, & dolos tota die meditabãtur. Ego autem quasi surdus non audiebam: & quasi mutus non aperiens os suum. Et eram quasi homo non audiens: nec habens in ore suo redargutiones. Te enim domine expectabam: tu exaudies domine deus meus. Quia dixi ne forte insultent mihi: & cum uacillauerint pedes mei super me magnificent. Quia ego ad plagas paratus sum: & dolor meus contra me est semper. Quia iniquitatẽ meam annuncio: sollicitus ero pro peccato meo. Inimici autem mei uiuentes confortati sunt: & multiplicati sunt odientes me mendaciter. Et qui reddũt malum pro bono, aduersabantur mihi quia sequebar bonum. Ne derelinquas me domine: deus meus ne elongeris à me. Festina in auxilium meum: domine salutis meæ.

Pro uictoria Idithun
Psalmus Dauid. XXXIX

DIxi custodiam uias meas ne peccẽ in lingua mea, custodiam os meum silentio: donec est impius contra me. Obmutui silentio tacui de bono: & dolor meus conturbatus est. Incaluit cor meum in medio mei, in meditatione mea incensus sum igni: locutus sum in lingua mea. Ostende mihi domine finem meum, & mensuram dierum meorum quæ sit: ut sciam quid mihi desit. Ecce breues posuisti dies meos: & uita mea quasi non sit in cõspectu tuo: omnia enim uanitas omnis homo stans semper. Tantum in imagine ambulat homo, tantum frustra conturbatur: congregat & ignorat cui dimittat ea. Nunc ergo quid expecto domine: præstolatio mea tu es.

Ab omnibus

תְּהִלִּים

כִּי עֲוֹנוֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי כְּמַשָּׂא
כָּבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי : הִבְאִישׁוּ
נָמַקּוּ חֲבֻרוֹתָי מִפְּנֵי אִוַּלְתִּי :
נַעֲוֵיתִי שַׁחוֹתִי עַד־מְאֹד כָּל־הַ
יּוֹם קֹדֵר הִלַּכְתִּי : כִּי־כְסָלַי
מָלְאוּ נִקְלָה וְאֵין מְתוֹם בִּ
בְשָׂרִי : נִפּוּגוֹתִי וְנִדְכֵּיתִי
עַד־מְאֹד שָׁאַגְתִּי מִנַּהֲמַת לִבִּי :
אֲדֹנָי נֶגְדְּךָ כָל־תַּאֲוָתִי וְאַנְחָתִי
מִמְּךָ לֹא נִסְתָּרָה : לִבִּי ס
סְחַרְחַר עֲזָבַנִי כֹחִי וְאוֹר עֵינַי
גַּם־הֵם אֵין אִתִּי : אֹהֲבַי ר
וְרֵעַי מִנֶּגֶד נִגְעִי יַעֲמֹדוּ וּקְרוֹבַי
מֵרָחֹק עָמָדוּ : וַיְנַקְּשׁוּ
מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי וְדֹרְשֵׁי רָעָתִי ר
דִּבְּרוּ הַוּוֹת וּמִרְמוֹת כָּל־הַיּוֹם
יֶהְגּוּ : וַאֲנִי כְּחֵרֵשׁ לֹא א
אֶשְׁמָע וּכְאִלֵּם לֹא־יִפְתַּח פִּיו :
וָאֱהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר־לֹא שֹׁמֵעַ
וְאֵין בְּפִיו תּוֹכָחוֹת : כִּי־
לְךָ יְהוָה הוֹחַלְתִּי אַתָּה תַּעֲנֶה
אֲדֹנָי אֱלֹהָי : כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־ ד
יִשְׂמְחוּ־לִי בְּמוֹט רַגְלִי עֲלַי ת
הִגְדִּילוּ : כִּי־אֲנִי לְצֶלַע
נָכוֹן וּמַכְאוֹבִי נֶגְדִּי תָמִיד :
כִּי־עֲוֹנִי אַגִּיד אֶרְאַג מֵחַטָּאתִי :
וְאֹיְבַי חַיִּים עָצְמוּ וְרַבּוּ שׂנְאַי
שֶׁקֶר : וּמְשַׁלְּמֵי רָעָה ת
תַּחַת טוֹבָה יְשִׂטְנוּנִי תַּחַת ר
רָדְפִי טוֹב : אַל־תַּעַזְבֵנִי־
יְהוָה אֱלֹהַי אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי :
חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי אֲדֹנָי תְּשׁוּעָתִי :

לט

לַמְנַצֵּחַ לִידִיתוּן מִזְמוֹר
לְדָוִד : אָמַרְתִּי
אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מִחֲטוֹא בִּלְשׁוֹנִי
אֶשְׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעוֹד ר
רָשָׁע לְנֶגְדִּי : נֶאֱלַמְתִּי ד
דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב וּכְאֵבִי
נֶעְכָּר : חַם לִבִּי בְּקִרְבִּי בְּהָגִגִי
תִּבְעַר־אֵשׁ דִּבַּרְתִּי בִּלְשׁוֹנִי :
הוֹדִיעֵנִי יְהוָה קִצִּי וּמִדַּת יָמַי
מַה־הִיא אֵדְעָה מֶה חָדֵל אָנִי :
הִנֵּה טְפָחוֹת נָתַתָּה יָמַי וְחֶלְדִּי
כְּאַיִן נֶגְדֶּךָ אַךְ כָּל־הֶבֶל כָּל־אָדָם
נִצָּב סֶלָה : אַךְ־בְּצֶלֶם יִתְהַלָּךְ־
אִישׁ אַךְ־הֶבֶל יֶהֱמָיּוּן יִצְבֹּר ר
וְלֹא־יֵדַע מִי־אָסְפָם : וְעַתָּה מַה־
קִוִּיתִי אֲדֹנָי תּוֹחַלְתִּי לְךָ הִיא :

Απὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν μου ῥῦσαί με. ὀνείδος ἄφρονι ἔδωκάς με. Εκωφώθην καὶ οὐκ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, ὅτι σὺ ἐποίησας. ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ τὰς μάστιγάς σου. Απὸ τῆς ἰσχύος τῆς χειρός σου, ἐγὼ ἐλιπάνθην. ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον. καὶ ἐξέτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. πλὴν μάτην πᾶς ἄνθρωπος. Εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου κύριε, καὶ τῆς δεήσεώς μου ἐνώτισαι. πρὸς τὰ δάκρυά μου μὴ παρασιωπήσῃς. Οτι πάροικος ἐγώ εἰμι παρὰ σοί. καὶ παρεπίδημος καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου. Ανες μοι ἵνα ἀναψύξω. πρὸ τοῦ με ἀπελθεῖν καὶ οὐκ ἔτι οὐ μή ὑπάρξω.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. λθ

Υπομένων ὑπέμεινα τὸν κύριον. καὶ προσέσχε μοι. Καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου. καὶ ἀνήγαγέ με ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος. Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου. καὶ κατεύθυνε τὰ διαβήματά μου. Καὶ ἐνέβαλε εἰς τὸ στόμα μου ᾆσμα καινόν. ὕμνον τῷ θεῷ ἡμῶν. Οψονται πολλοὶ καὶ φοβηθήσονται. καὶ ἐλπιοῦσιν ἐπὶ κύριον. Μακάριος ἀνήρ, οὗ ἐστὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐλπὶς αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας καὶ μανίας ψευδεῖς. Πολλὰ ἐποίησας σὺ κύριε ὁ θεός μου τὰ θαυμάσιά σου. καὶ ταῖς διαλογισμοῖς σου, οὐκ ἔστι τίς ὁμοιωθήσεταί σοι. Ἀπήγγελα καὶ ἐλάλησα. ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ ἀριθμόν. Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας. σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι. Ολοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἐξήτησας. τότε εἶπον ἰδοὺ ἥκω. Εν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπταί περὶ ἐμοῦ. τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. ὁ θεός μου ἠβουλήθην. καὶ τὸν νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. Ευηγγελισάμην δικαιοσύνην ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ. ἰδοὺ τὰ χείλη μου οὐ μὴ κωλύσω, κύριε σὺ ἔγνως. Τὴν δικαιοσύνην σου οὐκ ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου. τὴν ἀλήθειάν σου καὶ τὸ σωτήριόν σου εἶπα. Οὐκ ἔκρυψα τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἀπὸ συναγωγῆς πολλῆς. Σὺ δὲ κύριε μὴ μακρύνῃς τοὺς οἰκτιρμούς σου ἀπ' ἐμοῦ. τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου, διαπαντὸς ἀντελάβοντό μου. Οτι περιέσχον με κακά, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. κατέλαβόν με αἱ ἀνομίαι μου, καὶ οὐκ ἠδυνήθην τοῦ βλέπειν. Επληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου. καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατέλιπέ με. Ευδόκησον κύριε τοῦ ῥύσασθαί με. κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι πρόσχες. Καταισχυνθείησαν καὶ ἐντραπείησαν ἅμα. οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου τοῦ ἆραι αὐτήν. Αποστραφείησαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθείησαν, οἱ θέλοντές μοι κακά.

Κομισάθωσαν παραχρῆμα αἰσχύνην αὐτῶν. οἱ λέγοντές μοι, εὖγε εὖγε.

Αγαλλιάσθωσαν

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui & non aperui os meum, qm̃ tu fecisti: amoue à me plagas tuas. A fortitudine manus tuæ ego defeci: in increpationibus propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius: ueruntamen uanitas omnis homo. Exaudi orationẽ meã dñe: & deprecationem meã auribus percipe: lachrymas meas ne sileas. Quoniam aduena ego sũ apud te: & peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte mihi ut refrigerer: priusquã abeam & amplius non ero.

In finem Psalmus Dauid. XXXIX

EXpectans expectaui dñm: & intendit mihi. Et exaudiuit preces meas: & eduxit me de lacu miseriæ: & de luto fecis. Et statuit supra petram pedes meos: & direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticũ nouũ: carmen deo nostro. Videbunt multi & timebunt: & sperabunt in domino. Beatus uir cuius est nomen domini spes eius: & non respexit in uanitates & insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua: & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annunciaui & locutus sum: multiplicati sunt super numerũ. Sacrificiũ & oblationem noluisti: corpus aũt perfeciſti mihi. Holocaustũ & pro peccato nõ postulasti: tunc dixi ecce uenio. In capite libri scriptum est de me, ut facerem uoluntatem tuam: deus meus uolui, & legem tuam in medio cordis mei. Annunciaui iustitiam tuã in ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo, domine tu scisti. Iustitiã tuã nõ abscondi in corde meo: ueritatem tuam & salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam & ueritatem tuam: à concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas à me: misericordia tua & ueritas tua semper susceperunt me. Quoniã circũdederunt me mala quorũ non est numerus: cõprehenderunt me iniquitates meæ: & non potui ut uiderem. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me. Complaceat tibi dñe ut eruas me: dñe ad adiuuandum me respice. Confundant & reuereantur simul: qui quærũt animã meã ut auferant eam. Auertant retrorsum & cõfundant: qui uolunt mihi mala. Ferant cõfestim confusionem suam: qui dicunt mihi, euge euge.

Exultent

Ab omnibus iniqtatibus meis libera me: opprobriũ stulto ne ponas me. Obmutui non aperiã os meũ: quia tu fecisti. Tolle à me plagas tuas: à cõtentione manus tuæ ego cõsumptus sum. In increpationib⁹ pro iniqtate corripuisti uirũ, & posuisti quasi tineam desyderabilia eius, ueruntamẽ uanitas omnis homo semp. Audi orationẽ meam dñe, & damorẽ meum exaudi, ad lachrymã meã ne obsurdescas, quia aduena ego sum apud te: & peregrinus sicut omnes patres mei. Parce mihi ut rideam anteq̃ uadam, & non subsistam.

Pro uictoria Psalmus Dauid. XL

EXpectans expectaui dñm: & inclinatus est ad me, & audiuit clamorẽ meum. Et eduxit me de lacu sonitus de luto cœni. & statuit super petrã pedes meos stabiliuit gressus meos. Et dedit in ore meo canticũ nouũ laudem deo nostro. Videbũt multi & timebũt: & sperabũt in dño. Beatus uir qui posuit dominũ confidentiã suam: & non est auersus ad superbias pompasq̃ mendacij. Multa fecisti tu dñe deus meus mirabilia tua: & cogitationes tuas pro nobis, non inuenio ordinem coram te, si narrare uoluero & numerare, plura sunt q̃ ut narrari queant. Victimã & oblationem non uoluisti, aures fodisti mihi: holocaustum & pro peccato nõ petisti. Tunc dixi ecce ego uenio: in uolumine libri scriptum est de me. Vt facerem placitũ tibi deus meus uolui: & legem meã in medio uentris mei. Annunciaui iustitiã in ecclesia multa, ecce labia mea non prohibebo: domine tu nosti. Iusticiam tuam non abscondi in medio cordis mei, fidem tuam & salutare tuum dixi: non abscondi misericordiam tuam, & ueritatem tuam in ecclesia multa. Tu domine non prohibebis misericordias tuas à me: misericordia tua & ueritas tua iugiter seruabunt me. Circundederunt enim me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ & non potui uidere: plures factæ sunt, quàm capilli capitis mei & cor meum dereliquit me. Placeat tibi domine ut liberes me: domine ad adiuuandum me festina. Confundantur & reuereantur simul quærentes animam meam ut auferant eam: conuertantur retrorsum & confundantur, qui uolunt mala mihi.

Pereant post cõfusionem suam: qui dicunt mihi uah uah.

Gaudeant

תהלים

מִפָּל־פִּשְׁעַי הַצִּילֵנִי חֶרְפַּת נָבָל
אַל־תְּשִׂימֵנִי : נֶאֱלַמְתִּי לֹא־
אֶפְתַּח פִּי כִּי־אַתָּה עָשִׂיתָ :
הָסֵר מֵעָלַי נִגְעֶךָ מִתִּגְרַת יָדְךָ
אֲנִי כָלִיתִי : בְּתוֹכָחוֹת עַל־
עָוֹן יִסַּרְתָּ אִישׁ וַתָּמֵס כָּעָשׁ ח
חֲמוּדוֹ אַךְ הֶבֶל כָּל־אָדָם סֶלָה :
שִׁמְעָה־תְפִלָּתִי יְהוָה וְשַׁוְעָתִי ח
הַאֲזִינָה אֶל־דִּמְעָתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ
כִּי־גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ תוֹשָׁב כְּכָל־
אֲבוֹתָי : חֲשַׁע מִמֶּנִּי וְאַבְלִיגָה
בְּטֶרֶם אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי :

מ

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר :
קַוֹּה קִוִּיתִי י
יְהוָה וַיֵּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע שַׁוְעָתִי :
וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט הַיָּוֵן
וַיָּקֶם עַל־סֶלַע רַגְלַי כּוֹנֵן א
אֲשׁוּרָי : וַיִּתֵּן בְּפִי שִׁיר חָדָשׁ
תְּהִלָּה לֵאלֹהֵינוּ : יִרְאוּ רַבִּים
וְיִירָאוּ וְיִבְטְחוּ בַּיהוָה : א
אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־שָׂם יְהוָה
מִבְטַחוֹ וְלֹא־פָנָה אֶל־רְהָבִים ו
וְשָׂטֵי כָזָב : רַבּוֹת עָשִׂיתָ א
אַתָּה יְהוָה אֱלֹהַי נִפְלְאֹתֶיךָ ו
וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֵלֵינוּ אֵין עֲרוֹךְ א
אַגִּידָה וַאֲדַבְּרָה עָצְמוּ
מִסָּפ�ר : זֶבַח וּמִנְחָה לֹא ח
חָפַצְתָּ אָזְנַיִם כָּרִיתָ לִי עוֹלָה ו
וַחֲטָאָה לֹא־שָׁאָלְתָּ : אָז אָמַרְתִּי
הִנֵּה בָאתִי בִּמְגִלַּת סֵפֶר כָּתוּב
עָלָי : לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹהָי
חָפָצְתִּי וְתוֹרָתְךָ בְּתוֹךְ מֵעָי :
בִּשַּׂרְתִּי צֶדֶק בְּקָהָל רָב הִנֵּה ש
שְׂפָתַי לֹא אֶכְלָא יְהוָה אַתָּה י
יָדַעְתָּ : צִדְקָתְךָ לֹא־כִסִּיתִי
בְּתוֹךְ לִבִּי אֱמוּנָתְךָ וּתְשׁוּעָתְךָ
אָמָרְתִּי לֹא־כִחַדְתִּי חַסְדְּךָ וא
וַאֲמִתְּךָ לְקָהָל רָב : אַתָּה יְהוָה
לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חסדך
וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי : כִּי א
אָפְפוּ עָלַי רָעוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר
הִשִּׂיגוּנִי עֲוֹנוֹתַי וְלֹא־יָכֹלְתִּי ל
לִרְאוֹת עָצְמוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי
וְלִבִּי עֲזָבָנִי : רְצֵה יְהוָה לְהַצִּילֵנִי
יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה : יֵבֹשׁוּ
וְיַחְפְּרוּ יַחַד מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי ל
לִסְפּוֹתָהּ יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ
חֲפֵצֵי רָעָתִי : יָשֹׁמּוּ עַל־עֵקֶב
בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים לִי הֶאָח הֶאָח :

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ἀγαλλιάσθωσαν καὶ εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντες σε κύριε. καὶ εἰπάτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ κύριος, οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. Ἐγὼ δὲ πτωχὸς εἰμὶ καὶ πένης. κύριος φροντὶς ἐμοῦ. βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου εἶ σύ. ὁ θεός μου μὴ χρονίσῃς.

Εἰς τὸ τέλος, ψαλμὸς τῷ Δαβίδ, μ

Μακάριος ὁ συνιῶν ἐπὶ πτωχόν καὶ πένητα. ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ κύριος. κύριος διαφυλάξαι αὐτὸν καὶ ζῆσαι αὐτόν. καὶ μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ. καὶ μὴ παραδῷ αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν. κύριος βοηθήσει αὐτῷ ἐπὶ κλίνης ὀδύνης αὐτοῦ. ὅλην τὴν κοίτην αὐτοῦ ἔστρεψας ἐν τῇ ἀῤῥωστίᾳ αὐτοῦ. Ἐγὼ εἶπα, κύριε ἐλέησόν με. ἴασαι τὴν ψυχήν μου ὅτι ἥμαρτόν σοι. οἱ ἐχθροί μου εἶπον κακά μοι. πότε ἀποθανεῖται καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ εἰσεπορεύετο τοῦ ἰδεῖν, μάταια ἐλάλει. ἡ καρδία αὐτοῦ συνήγαγεν ἀνομίαν ἑαυτῷ. ἐξεπορεύετο ἔξω, καὶ ἐλάλει ἐπὶ τοαυτό.

Κατ' ἐμοῦ ἐψιθύριζον πάντες οἱ ἐχθροί μου. κατ' ἐμοῦ ἐλογίζοντο κακά μοι. λόγον παράνομον κατέθεντο κατ' ἐμοῦ. μὴ ὁ κοιμώμενος οὐχὶ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι; καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου ἐφ' ὃν ἤλπισα. ὁ ἐσθίων ἄρτους μου, ἐμεγάλυνεν ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν. Σὺ δὲ κύριε ἐλέησόν με. καὶ ἀνάστησόν με. καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς. ἐν τούτῳ γνώσομαι ὅτι θεληκάς με. ὅτι οὐ μὴ ἐπιχαρῇ ὁ ἐχθρός μου ἐπ' ἐμέ. ἐμοῦ δὲ διὰ τὴν ἀκακίαν ἀντελάβου. καὶ ἐβεβαίωσάς με ἐνώπιόν σου εἰς τὸν αἰῶνα. Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ. ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο γένοιτο.

Εἰς τὸ τέλος εἰς σύνεσιν τοῖς υἱοῖς Κορὲ

ψαλμὸς μα

Ον τρόπον ἐπιποθεῖ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχή μου πρός σε ὁ θεός. ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα. πότε ἥξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ. ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός, ὧν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἔστιν ὁ θεός σου. ταῦτα ἐμνήσθην, καὶ ἐξέχεα ἐπ' ἐμὲ τὴν ψυχήν μου. ὅτι διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ.

Ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἦχος ἑορτάζοντος. ἵνα τί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου. καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με; ἔλπισον ἐπὶ τὸν θεόν ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. σωτήριον τοῦ προσώπου μου ὁ θεός μου. πρὸς ἐμαυτὸν ἡ ψυχή μου ἐταράχθη. διὰ τοῦτο μνησθήσομαί σου ἐκ γῆς Ἰορδάνου. καὶ ἑρμωνιείμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ.

Exultent & lætentur super te omnes quærentes te domine:& dicant semp magnificetur dominus,qui diligunt salutare tuum. Ego autē mendicus sum & pauper:dñs sollicitus est mei Adiutor meus & protector meus es tu: deus meus ne tardaueris.

In finem psalmus Dauid. XL

BEatus qui intelligit super egenū & paupere:in die mala liberabit eum dñs. Dñs conseruet eum & uiuificet eum:& beatū faciat eum in terra:& nō tradat eum in animā inimicorum eius. Dñs opem ferat illi super lectum doloris eius: uniuersum stratū eius uersasti in infirmitate eius. Ego dixi,dñe miserere mei: sana animā meam quia peccaui tibi. Inimici mei dixerūt mala mihi:qñ morietur & peribit nomen eius. Et si ingrediebatur ut uideret uana loquebatur: cor eius cōgregauit iniquitatē sibi. Egrediebatur foras: & loquebatur in idipsum. Aduersum me susurrabant omnes inimici mei:aduersum me cogitabant mala mihi Verbum iniquū constituerunt aduersum me: nunquid qui dormit non adiiciet ut resurgat? Etenim homo pacis meæ in quo speraui: qui edebat panes meos: magnificauit sup me supplantationē. Tu aūt dñe miserere mei:& resuscita me & retribuam eis. In hoc cognoui qm̄ uoluisti me: qm̄ non gaudebit inimicus meus super me. Me aūt propter innocentiā suscepisti:& confirmasti me in conspectu tuo in æternum. Benedictus dñs deus Israēl à sæculo in sæculum:fiat fiat.

In finem intellectus filijs Core
Psalmus XLI.

QVemadmodū desyderat ceruus ad fontes aquarum: ita desyderat anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fortem uiuum:quando ueniam & apparebo ante faciem dei. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte:dum dicitur mihi quotidie ubi est deus tuus. Hæc recordatus sum & effudi in me animam meam:quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum dei. In uoce exultationis & confessionis sonus epulantis. Quare tristis es anima mea: & quare conturbas me? Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi:salutare uultus mei & deus meus. Ad meipsum anima mea cōturbata est:propterea memor ero tui de terra Iordanis: & Hermonijm à monte modico.

Abyssus

Gaudeant & lætent in te omnes qui quærunt te,dicant iugiter magnificetur dñs:qui diligūt salutare tuum. Ego autē sum egenus & pauper: dominus sollicitus erit pro me, auxilium meum & salutare meum tu es, deus meus ne moreris. Pro uictoria Psalmus Dauid.

XLI

BEatus qui cogitat de paupere:in die mala liberabit eum dominus. Dominus custodiet eum & uiuificabit eū, & beatus erit in terra: & non tradet eum animæ inimicorum suorum. Dominus confortabit eum in lecto infirmitatis: totum stratū eius uertisti in ægrotatione sua. Ego dixi domine miserere mei: sana animam meam quoniam peccaui tibi. Inimici mei loquentur malum mihi: quando morietur & peribit nomen eius. Et si uenerit ut uisitet uana loquetur cor eius, congregabit iniquitatem sibi:egrediens foras detrahet. Simul aduersum me murmurabant omnes odientes me:contra me cogitabant malum mihi. Verbum diaboli infundebāt sibi:qui dormiuit non addet ut resurgat. Sed & homo pacificus meus in quo habui fiduciā,qui manducabat panem meum: leuauit cōtra me plantam. Et tu domine miserere mei & eleua me & reddā eis. In hoc cognoui quod uelis me: quia nō insultabit inimicus meus mihi. Ego autem in simplicitate mea adiutus sum à te:& statues me ante faciem tuam in perpetuum. Benedictus dominus deus Israēl à sæculo: & usq; in sæculum amen amen.

Victori intellectus filijs Core.

XLII

SIcut areola præparata ad irrigatiōes aquarum:sic anima mea præparata ad te deus. Sitiuit anima mea ad deum fortem uiuum quando ueniam:& apparebo ante faciem dei. Fuerūt mihi lachrymæ meæ panes per diem & noctem:cum diceretur mihi tota die ubi est deus tuus. Horum recordatus sum & effudi in me animam meam,quia ueniam ad umbraculum tacebo usq; ad domum dei in uoce laudis & confessionis multitudinis festa celebrantis. Quare incuruaris anima mea & conturbas me,expecta deum quia adhuc confitebor ei salutaribus uultus eius. Deus meus in meipso anima mea incuruatur, propterea recordabor tui de terra Iordanis: & chermonim de monte minimo.

Abyssus

תהלים

יָשִׁישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ כָּל־ מְבַקְשֶׁיךָ וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְהוָה אֹהֲבֵי תְשׁוּעָתֶךָ : וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהוָה יַחְשָׁב־ לִי עֶזְרָתִי וּמְפַלְטִי אַתָּה אֱלֹהַי אַל־ תְּאַחַר : מא

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד : אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל־ דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְ יְהוָה : יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּהוּ יְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ וְאַל־ תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו : יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל־ עֶרֶשׂ דְּוָי כָּל־ מִשְׁכָּבוֹ חָפַכְתָּ ב בְּחָלְיוֹ : אֲנִי אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רָפְאָה נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי ל לָךְ : אֹיְבַי יאמְרוּ רַע לִי מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ : וְאִם־ בָּא לִרְאוֹת שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ־ אָוֶן לוֹ יֵצֵא לַחוּץ יְדַבֵּר : יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל־ שֹׂנְאָי עָלַי י יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי : דְּבַר בְּלִיַּעַל יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־ יוֹסִיף לָקוּם : גַּם־ אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר בָּטַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב : וְאַתָּה יְהוָה חָנֵּנִי וְהַקִּימֵנִי וַאֲשַׁלְּמָה לָהֶם : ב בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא יָרִיעַ אֹיְבִי עָלָי : וַאֲנִי בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ ל לְעוֹלָם : בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן :

מב

לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי־ קֹרַח : כְּאַיָּל ת תַּעֲרֹג עַל־ אֲפִיקֵי מָיִם כֵּן נַפְשִׁי תַּעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים : צָמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי א אָבוֹא וְאֵרָאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים : הָיְתָה לִי דִמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם ו וָלָיְלָה בֶּאֱמֹר אֵלַי כָּל־ הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהָיִךְ : אֵלֶּה אֶזְכְּרָה וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי כִּי אֶעְבֹר בְּסָךְ אַדִּיר עַד־ בֵּית אֱלֹהִים ב בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג : מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנָיו : אֱלֹהַי עָלַי נַפְשִׁי תִּשְׁתּוֹחָח עַל־ כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר מִצְעָר :

Αβυσσος ἀβυσσον ωὶ καλεῖ τὴ εἰς φωνὴν τ καταῤῥα
κτῶν σου. πάντες οἱ μετεωρισμοί σου, καὶ τὰ κύματά
σου, ἐπ' ἐμὲ διῆλθον. Ημέρας ἐντελεῖται κύριος τὸ ἔ
λεος αὐτου, καὶ νυκτὸς ᾠδὴ αὐτου παρ' ἐμοί. Προσευχὴ
τῷ θεῷ τῆ ζωῆς μου, ἐρῶ τῷ θεῷ ἀντιλήπτωρ μου εἶ.
Διὰ τί μου ἐπελάθου, καὶ ἵνα τί σκυθρωπάζων πο
ρεύομαι ἐν τῷ ἐκθλίβειν τὸν ἐχθρόν. Εν τῷ κατα
θλᾶσαι τὰ ὀστᾶ μου, ὠνείδισάν με οἱ ἐχθροί μου. Εν
τῷ λέγειν αὐτούς μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἔστιν ὁ
θεός σου. ἵνα τί περίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἵνα τί συν
ταράσσεις με. Ελπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσο
μαι αὐτῷ. σωτήριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου.
Ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. ἀνεπίγραφος παρέβημεν.

Κρῖνόν μοι ὁ θεός, καὶ δίκασον τὴν δίκην μου, ἐκ
ἔθνους οὐχ ὁσίου. ἀπὸ ἀνθρώπου ἀδίκου καὶ δο
λίου ῥῦσαί με. Οτι σὺ εἶ ὁ θεὸς κραταίωμά μου, ἵνα
τί ἀπώσω με, καὶ ἵνα τί σκυθρωπάζων πορεύομαι,
ἐν τῷ ἐκθλίβειν με ἐχθρόν. Εξαπόστειλον τὸ φῶς
σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου, αὐτά με ὡδήγησάν καὶ ἤγα
γόν με εἰς ὄρος ἅγιόν σου καὶ εἰς τὰ σκηνώματά σου.
Καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς τὸ θυσιαστήριον τ θεοῦ, πρὸς
τὸν θεὸν τὸν εὐφραίνοντα τὴν νεότητά μου. Εξομο
λογήσομαί σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ θεός ὁ θεός μου. ἵνα τί πε
ρίλυπος εἶ ἡ ψυχή μου, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με;
Ελπισον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐ
τῷ. σωτήριον τοῦ προσώπου μου καὶ ὁ θεός μου.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς Κορέ εἰς σύνεσιν. μγ

Ο θεός ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν. οἱ πατέρες
ἡμῶν ἀνήγγειλαν ἡμῖν. Εργον ὃ εἰργάσω
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν. ἐν ἡμέραις ἀρχαίαις. Η χεὶρ
σου ἔθνη ἐξωλόθρευσε καὶ κατεφύτευσας αὐτούς. ἐκά
κωσας λαοὺς καὶ ἐξέβαλες αὐτούς. Οὐ γὰρ ἐν τῇ ῥομ
φαίᾳ αὐτῶν ἐκληρονόμησαν γῆν. καὶ ὁ βραχίων αὐτῶν
οὐκ ἔσωσεν αὐτούς. Αλλ' ἡ δεξιά σου καὶ ὁ βραχίων σου
καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου σου. ὅτι εὐδόκησας ἐν αὐ
τοῖς. Συ εἶ αὐτός βασιλεύς μου, καὶ ὁ θεός μου. ὁ ἐντελλό
μενος τὰς σωτηρίας ἰακώβ. Εν σοὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν
κερματίσομεν. ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐξουδενώσομεν τοὺς
ἐπανισταμένους ἡμῖν. Οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ τόξῳ μου ἐλπιῶ.
καὶ ῥομφαία μου οὐ σώσει με. Εσωσας δὲ ἡμᾶς ἐκ τῶν
θλιβόντων ἡμᾶς. καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς κατῃσχυνας.
Εν τῷ θεῷ ἐπαινεθησόμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν. καὶ ἐν
τῷ ὀνόματί σου ἐξομολογησόμεθα εἰς τὸν αἰῶνα. Νυνὶ
δὲ ἀπώσω καὶ κατῃσχυνας ἡμᾶς. καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς
ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν. Απέστρεψας ἡμᾶς εἰς τὰ ὀ
πίσω παρὰ τοὺς ἐχθρούς ἡμῶν. καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διε
παίζοντο ἑαυτοῖς. Εδωκας ἡμᾶς ὡς πρόβατα βρώσεως. καὶ
ἐν τοῖς ἔθνεσι διεσπειρας ἡμᾶς. Απέδου τὸν λαόν σου ἄνευ
λόγου. καὶ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἐπιλάγμασιν ἡμῶν.
Εθου ἡμᾶς ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν. μυκτηρισμὸν καὶ
χλεύασμὸν τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. Εθου

Abyssus abyssum iuocat: in uoce catarractarũ
tuarũ. Omia excelsa tua & fluctus tui: sup me
trãsierũt. In die mãdauit dñs misericordiam suã: &
nocte canticũ eius. Apud me oratio deo uitæ
meæ: dicã deo susceptor meo es. Quare oblitus
es mei: & quare cõtristatus incedo, dũ affligit
me inimicus. Dũ cõfringunt ossa mea: expro
brauerũt mihi q tribulant me inimici mei. Dũ
dicũt mihi per singulos dies, ubi est deus tuus,
quare tristis es aia mea & quare cõturbas me.
Spera in deo qm̃ adhuc cõfitebor illi: salutare
uultus mei & deus meus. Psal. Dauid. XLII

IVdica me deus & discerne causam meã, de
gente non sancta: ab hoie iniquo & doloso
erue me. Quia tu es deus fortitudo mea: quare
me reppulisti, & quare tristis incedo, dũ af
fligit me inimicus. Emitte lucẽ tuã & ueritatẽ
tuã: ipsa me deduxerũt & adduxerũt in mon
tem sanctũ tuũ & in tabernacula tua. Et intro
ibo ad altare dei: ad deũ qui lætificat iuuentu
tem meã. Cõfitebor tibi in cithara deus deus
meus: quare tristis es ania mea & quare cõtur
bas me? Spera in deo qm̃ adhuc cõfitebor illi:
salutare uultus mei & deus meus. In finem
pro filijs Core ad intellectum. XLIII

DEus auribus nostris audiuimus: patres
nostri annunciauerũt nobis. Opus quod
operatus es in diebus eorũ: & in diebus antiqs
Manus tua gẽtes disperdidit & plantasti eos:
afflixisti pplos & expulisti eos. Nec eñ in gla
dio suo possederũt terrã: & brachiũ eorũ non
saluauit eos. Sed dextera tua & brachiũ tuum
& illuminatio uultus tui: qm̃ cõplacuisti in eis.
Tu es ípse rex meus & deus meus: qui mãdas
salutes Iacob. In te inimicos nostros uentilabi
mus cornu: & in nomine tuo spernemus insur
gentes in nobis. Non enim in arcu meo spera
bo: & gladius meus non saluabit me. Saluasti
enĩ nos de affligentibus nos: & odientes nos
confudisti. In deo laudabimur tota die: & in
nomine tuo confitebimur in sæculum. Nunc
autem reppulisti & confudisti nos: & nõ egre
dieris in uirtutibus nostris. Auertisti nos re
trorsum post inimicos nostros: & qui oderunt
nos diripiebant sibi. Dedisti nos tanquã oues
escarum: & in gentibus dispersisti nos. Vendi
disti populũ tuũ sine precio: & non fuit multi
tudo in cõmutationibus eorum. Posuisti nos
opprobrium uicinis nostris: subsannationẽ &
derisum his qui sunt in circuitu nostro.

Posuisti

Abyssus abyssum uocat, in uoce cataractarũ
tuarum: omnes gurgites tui & fluctus tui su
per me transierunt. Per diem mandauit do
minus misericordiam suam, & nocte canticũ
eius mecũ: oratio deo uitæ meæ. Dicam deo
petra mea, quare oblitus es mei, quare tristis
incedo affligente inimico? Dum me interfi
cerent in ossibus meis exprobrauerunt mihi
hostes mei: dicẽtes tota die ubi est deus tuus?
Quare incuruaris anima mea, & cõturbas me,
expecta dominũ quoniam adhuc confitebor
ei: salutibus uultus mei & deo meo.

XLIII

IVdica me deus & discerne causam meã de
gente nõ sancta: à uiro iniquo & doloso sal
ua me. Tu enĩ deus fortitudo mea quare pro
iecisti me, quare tristis incedo affligente inimi
co? Mitte lucem tuã & ueritatẽ tuam ipsa du
cent me: & introducẽt me ad montem sanctũ
tuũ, & in tabernaculũ tuũ. Et introibo ad al
tare dei ad deum lætitiæ & exultationis meæ,
& confitebor tibi in cithara deus deus meus.
Quare incuruaris anima mea & quare cõtur
bas me: expecta dominũ quoniã adhuc confi
tebor ei: salutibus uultus mei & deo meo.

Pro uictoria filijs Core eruditio. XLIIII

DEus auribus nostris audiuimus, patres
nostri narrauerũt nobis: opus quod ope
ratus es in diebus eorum in diebus antiquis.
Tu manu tua gentes delesti & plantasti eos:
afflixisti populos & emisisti eos. Non enim in
gladio suo possederunt terram neq; brachiũ
eorũ saluauit eos: sed dextera tua & brachium
tuum & lux uultus tui quia complacuisti eis.
Tu es ipse rex meus deus: præcipe pro saluti
bus Iacob. In te hostes nostros uentilabimus:
in nomine tuo conculcabimus aduersarios no
stros. Non eñ in arcu meo cõfidam: neq; gla
dius meus saluabit me. Quia saluasti nos de
hostibus nostris: & eos qui oderunt nos cõfu
disti. In dño gaudebimus tota die: & nomini
tuo in æternũ cõfitebimur, semper. Verum tu
proiecisti & cõfudisti nos: & non egredieris in
exercitibus nostris. Vertisti terga nostra hosti
& qui oderũt nos, diripuerũt sibi. Dedisti nos
quasi gregẽ ad uorandũ: & in gentibus dispers
sisti nos. Vendidisti populũ tuum sine precio:
nec grandis fuit cõmutatio eorũ. Posuisti nos
opprobrium uicinis nostris: subsannationem
& irrisum his qui erant in circuitu nostro.

Posuisti

תחלים

תְּהוֹם אֶל־תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל
צִנּוֹרֶיךָ כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָ
עָלַי עָבָרוּ : יוֹמָם יְצַוֶּה יְ
יְהוָה חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי
תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי : אֹמְרָה לְ
לְאֵל סַלְעִי לָמָּה־שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה
קֹדֵר אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב : בְּרֶצַח
בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי בְּאָמְרָם
אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ :
מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי
עָלַי חוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד
אוֹרֵנוּ יְשׁוּעוֹת פָּנַי וֵאלֹהָי :

מג

שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה
רִיבִי מִגּוֹי לֹא־
חָסִיד מֵאִישׁ מִרְמָה וְעַוְלָה תְּ
תְּפַלְּטֵנִי : כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי מָעוּזִּי
לָמָּה זְנַחְתָּנִי לָמָּה קֹדֵר אֶתְהַלָּךְ
בְּלַחַץ אוֹיֵב : שְׁלַח־אוֹרְךָ וַא
וַאֲמִתֶּךָ הֵמָּה יַנְחוּנִי יְבִיאוּנִי אֶל־
הַר קָדְשֶׁךָ וְאֶל־מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ :
וְאָבוֹאָה אֶל־מִזְבַּח אֱלֹהִים אֶל־
אֵל שִׂמְחַת גִּילִי וְאוֹדְךָ בְּכִנּוֹר
אֱלֹהִים אֱלֹהָי : מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי
נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי עָלַי חוֹחִילִי
לֵאלֹהִים כִּי עוֹד אוֹרֶנּוּ יְשׁוּעוֹת
פָּנַי וֵאלֹהָי : מד

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מַ
מַשְׂכִּיל : אֱלֹהִים
בְּאָזְנֵינוּ שָׁמָעְנוּ אֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־
לָנוּ פֹּעַל פָּעַלְתָּ בִּימֵיהֶם בִּימֵי
קֶדֶם : אַתָּה יָדְךָ גּוֹיִם הוֹרַשְׁתָּ
וַתִּטָּעֵם תָּרַע לְאֻמִּים וַתְּשַׁלְּחֵם :
כִּי לֹא בְחַרְבָּם יָרְשׁוּ אֶרֶץ וּזְרוֹעָם
לֹא תוֹשִׁיעַ לָמוֹ כִּי־יְמִינְךָ וּ
וּזְרוֹעֲךָ וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי רְצִיתָם :
אַתָּה הוּא מַלְכִּי אֱלֹהִים צַוֵּה
יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב : בְּךָ צָרֵינוּ נְנַגֵּחַ
בְּשִׁמְךָ נָבוּס קָמֵינוּ : כִּי לֹא בְ
בְּקַשְׁתִּי אֲבְטָח וְחַרְבִּי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי :
כִּי־הוֹשַׁעְתָּנוּ מִצָּרֵינוּ וּמְשַׂנְאֵינוּ
חֵבִישׁוֹתָ : בֵּאלֹהִים הִלַּלְנוּ כָל־
הַיּוֹם וְשִׁמְךָ לְעוֹלָם נוֹדֶה סֶלָה :
אַף־זָנַחְתָּ וַתַּכְלִימֵנוּ וְלֹא תֵצֵא
בְּצִבְאוֹתֵינוּ : תָּשִׁיבֵנוּ אָחוֹר מִנִּי
צָר וּמְשַׂנְאֵינוּ שָׁסוּ לָמוֹ : תִּתְּנֵנוּ
כַּצֹּאן מַאֲכָל וּבַגּוֹיִם זֵרִיתָנוּ :
תִּמְכֹּר עַמְּךָ בְלֹא־הוֹן וְלֹא רִבִּיתָ
בִּמְחִירֵיהֶם : תְּשִׂימֵנוּ חֶרְפָּה
לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ :

ἐθν ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι. κίνησιν κεφα
λῆς ἐν τοῖς λαοῖς. ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἐντροπή μου
κατέναντίον μου ἐστί. καὶ ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου μου
ἐκάλυψέ με. Ἀπὸ φωνῆς ὀνειδίζοντος καὶ καταλα
λοῦντος. ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ καὶ ἐκδιώκοντος. Ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ οὐκ ἐπελαθόμε
θά σου. καὶ οὐκ ἠδικήσαμεν ἐν τῇ διαθήκῃ σου. Καὶ οὐκ ἀπέστη εἰς τὰ ὀπίσω ἡ καρδία ἡμῶν. καὶ
ἐξέκλιναν τὰς τρίβους ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου. Ὅτι
ἐταπείνωσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως. καὶ ἐπεκάλυ
ψεν ἡμᾶς σκιὰ θανάτου. Εἰ ἐπελαθόμεθα τοῦ ὀνόμα
τος τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ εἰ διεπετάσαμεν χεῖρας ἡμῶν
πρὸς θεὸν ἀλλότριον. Οὐχὶ ὁ θεὸς ἐκζητήσει ταῦτα;
αὐτὸς γὰρ γινώσκει τὰ κρύφια τῆς καρδίας. Οὐ ἕνε
κά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν. ἐλογίσθημεν
ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἐξεγέρθητι ἵνα τί ὑπνοῖς κύ
ριε. ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος. Ἵνα τί τὸ πρό
σωπόν σου ἀποστρέφεις. ἐπιλανθάνῃ τῆς πτωχείας ἡ
μῶν καὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν; Οὐ ἐταπεινώθη εἰς χοῦν
ἡ ψυχὴ ἡμῶν. ἐκολλήθη εἰς γῆν ἡ γαστὴρ ἡμῶν. Ανά
στα κύριε βοήθησον ἡμῖν. καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἕνεκεν
τοῦ ὀνόματός σου.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων τοῖς υἱοῖς
Κορὲ εἰς σύνεσιν. ᾠδὴ τῷ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπητοῦ. μὲ

Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν. λέγω
ἐγὼ τὰ ἔργα μου τῷ βασιλεῖ. Ἡ γλῶσσα μου
κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. Ὡραῖος κάλλει
παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεί
λεσί σου. διὰ τοῦτο εὐλόγησέ σε ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶ
να. Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου, ἐπὶ τὸν μηρόν σου
δυνατέ. Τῇ ὡραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου. καὶ
ἔντεινον καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε. Ἕνεκεν ἀ
ληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης. καὶ ὁδηγήσει
σε θαυμαστῶς ἡ δεξιά σου. Τὰ βέλη σου ἠκονημένα
δυνατέ. λαοὶ ὑπὸ κάτω σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ
ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως. Ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς εἰς
τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ῥάβδος εὐθύτητος, ἡ ῥάβδος
τῆς βασιλείας σου. Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐ
μίσησας ἀνομίαν. διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός
σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.
Σμύρνα καὶ στακτὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου.
ἀπὸ βάρεων ἐλεφαντίνων. ἐξ ὧν εὐφρανάν σε θυγατέ
ρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου. Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ
δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ. περιβεβλημένη σε
ποικιλίαν. Ἄκουσον θύγατερ καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ
οὖς σου. καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ
πατρός σου. Καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους
σου. ὅτι αὐτός ἐστι κύριος σου καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ.
Καὶ θυγάτηρ Τύρου ἐν δώροις. τὸ πρόσωπόν σου λι
τανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ.

Posuisti nos in similitudinẽ in gẽtibus: cõmo
tionem capitis in populis Tota die uerecun
dia mea cõtra me est: & cõfusio faciei meæ co
operuit me. A uoce exprobrantis & obloquentis: a facie inimici & persequẽtis. Hæc o
mnia uenerunt sup nos nec obliti sumus te: &
inique nõ egimus in testamento tuo. Et nõ
recessit retro cor nostrũ: & declinasti semitas
nostras à uia tua. Quoniã humiliasti nos in
loco afflictionis: & coopuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomẽ dei nostri: & si ex
pandimus manus nostras ad deum alienum
Nónne deus requiret ista? ipse enim nouit ab
scondita cordis. Quoniam propter te mortifi
camur tota die: æstimati sumus sicut oues occi
sionis. Exurge quare obdormis dñe? exurge
& ne repellas in finem. Quare faciem tuam
auertis: obliuiseris inopiæ nostræ & tribula
tionis nostræ? Quoniã humiliata est in pul
uere anima nostra: conglutinatus est in terra
uenter noster. Exurge domine adiuua nos:
& redime nos propter nomen tuum.

In finẽ pro his qui cõmutabunt filijs Core
ad intellectũ, canticũ pro dilecto. XLIII

ERuctauit cor meum uerbum bonũ: dico
ego opera mea regi. Lingua mea cala
mus scribæ: uelociter scribentis. Speciosus
forma præ filijs hominum: diffusa est gratia
in labijs tuis: ꝓpterea benedixit te deus in æ
ternum. Accingere gladio tuo: super femur
tuum potentissime. Specie tua & pulchritu
dine tua: & intende & prospere procede & regna. Propter ueritatẽ & mansuetudinem & iu
sticiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.
Sagittæ tuæ acutæ: populi sub te cadent in cor
da inimicorũ regis. Sedes tua deus in sæculũ
sæculi: uirga directionis uirga regni tui. Di
lexisti iustitiam & odisti iniquitatẽ: propterea
unxit te deus deus tuus, oleo lætitiæ præ cõsor
tibus tuis. Myrrha & gutta & casia à uestimen
tis tuis: à domibus eburneis: ex quibus delecta
uerunt te filiæ regum in honore tuo. Astitit
regina a dextris tuis in uestitu deaurato: circũ
data uarietate. Audi filia & uide & inclina
aurem tuam: & obliuiscere populum tuum &
domum patris tui. Et concupiscet rex deco
rem tuum: quoniam ipse est dominus tuus &
adorabunt eum. Et filia Tyri in muneribus:
uultum tuum deprecabunt omnes diuites
plebis.

Omnis

תחלים

תְּשִׂימֵנוּ מָשָׁל בַּגּוֹיִם מְנֹד רֹאשׁ
בַּלְאֻמִּים : בָּל־הַיּוֹם כְּלִמָּתִי
נֶגְדִּי וּבֹשֶׁת פָּנַי כִּסְּתָנִי : מִ
מְקוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף מִפְּנֵי אוֹיֵב
וּמִתְנַקֵּם : כָּל־זֹאת בָּאָתְנוּ וְ
וְלֹא שְׁכַחֲנָוךָ וְלֹא שִׁקַּרְנוּ בִּ
בִּבְרִיתֶךָ : לֹא־נָסוֹג אָחוֹר
לִבֵּנוּ וַתֵּט אֲשֻׁרֵנוּ מִנֵּי אָרְחֶךָ :
כִּי רִפַּיְתָנוּ בִּמְקוֹם תַּנִּים וַתְּכַס
עָלֵינוּ בְּצַלְמָוֶת : אִם־ שָׁ
שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וַנִּפְרֹשׂ כ
כַּפֵּינוּ לְאֵל זָר : הֲלֹא אֱלֹהִים
יַחְקָר־זֹאת כִּי־הוּא יֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת
לֵב : כִּי־עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָּל־הַ
הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה :
עוּרָה לָמָּה תִישַׁן אֲדֹנָי הָקִיצָה
אַל־תִּזְנַח לָנֶצַח : לָמָּה פָנֶיךָ
תַּסְתִּיר תִּשְׁכַּח עָנְיֵנוּ וְלַחֲצֵנוּ :
כִּי־שֻׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ דָּבְקָה ל
לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ : קוּמָה עֶזְרָתָה
לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ :

מח

לַמְנַצֵּחַ עַל־שֹׁשַׁנִּים ל
לִבְנֵי קֹרַח מ
מַשְׂכִּיל שִׁיר יְדִידוֹת : רַחֵשׁ
לִבִּי דָּבָר טוֹב אֹמֵר אֲנִי מַעֲשַׂי
לְמֶלֶךְ לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מ
מָהִיר : יָפְיְפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם
חוּצַק חֵן בְּשִׂפְתוֹתֶיךָ עַל־כֵּן ב
בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם : חֲגֹר
חַרְבְּךָ עַל־יָרֵךְ גִּבּוֹר הוֹדְךָ ו
וַהֲדָרֶךָ : וַהֲדָרְךָ צְלַח רְכַב
עַל־דְּבַר אֱמֶת וַעֲנָוָה צֶדֶק וְת
וְתוֹרְךָ נוֹרָאוֹת יְמִינֶךָ : חִצֶּיךָ
שְׁנוּנִים עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ ב
בְּלֵב אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ : כִּסְאֲךָ
אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד שֵׁבֶט מִישׁוֹר
שֵׁבֶט מַלְכוּתֶךָ : אָהַבְתָּ צ
צֶדֶק וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע עַל־כֵּן מ
מָשָׁחֲךָ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן
שָׂשׂוֹן מֵחֲבֵרֶיךָ : מֹר וַאֲהָלוֹת
קְצִיעוֹת כָּל בִּגְדוֹתֶיךָ מִן־הֵיכְלֵי־
שֵׁן מִנִּי שִׂמְּחוּךָ : בְּנוֹת מ
מְלָכִים בִּיקָרוֹתֶיךָ נִצְּבָה שֵׁגָל
לִימִינְךָ בְּכֶתֶם אוֹפִיר : שְׁמְעִי
בַת וּרְאִי וְהַטִּי אָזְנֵךְ וְשִׁכְחִי
עַמֵּךְ וּבֵית אָבִיךְ : וְיִתְאַו
הַמֶּלֶךְ יֹפְיֵךְ כִּי הוּא אֲדֹנַיִךְ ו
וְהִשְׁתַּחֲוִי־לוֹ : וּבַת צֹר ב
בְּמִנְחָה פָּנַיִךְ יְחַלּוּ עֲשִׁירֵי עָם :

בל

Posuisti nos in similitudinẽ in gentibus: cõmotionem capitis in tribubus. Tota die confusio
mea cõtra me: & ignominia faciei meæ coope
ruit me. A uoce exprobrantis & blasphemantis: a facie inimici & ultoris. Omnia hæc ue
nerunt super nos & obliti non sumus tui: nec
mẽtiti sumus in pacto tuo. Non est cõuersum
retro cor nostrum: nec declinauerunt gressus
nostri a semita tua. Quoniam deiecisti nos
in loco draconũ: & operuisti nos umbra mortis. Si obliti sumus nominis dei nostri: & si
expandimus manus nostras ad deum alienũ.
Nunquid nõ deus inuestigabit istud: ipse eñ
nouit cogitationes cordis. Quoniam pro
pter te mortificati sumus tota die: reputati sumos ut grex occisionis. Consurge quare dormitas domine: euigila quare proijcis nos in
sempiternum. Quare faciem tuam abscondis: obliuiscris afflictiones & angustias nostras. Quoniam incuruata est in puluere anima nostra: adhæsit terræ uenter noster. Surge auxiliare nobis: & redime nos propter misericordiam tuã. Victori pro lilijs filiorũ Core, eruditionis canticum amantissimi.

XLV

ERuctauit cor meum uerbum bonum: dico ego opera mea regi: lingua mea stilus
scribæ uelocis. Decore pulchrior es filijs hominum, effusa est gratia in labijs tuis: propterea benedixit tibi deus in æternum. Accingere gladio tuo super femur fortissime: gloria
tua & decore tuo. Et decore tuo prospere ascẽde, propter uerbum ueritatis & mansuetudinem iusticiæ: & docebit te terribilia dextera
tua. Sagittæ tuæ acutæ populi sub te cadent:
in corde inimicorum regis. Thronus tuus de
us in seculum: & in æternum sceptrum æquitatis sceptrum regni tui. Dilexisti iustitiam &
odisti iniquitatem: propterea unxit te deus, de
us tuꝰ oleo exultationis præ participibus tuis.
Myrrha & stacte & casia in cunctis uestimentis tuis: de domibus eburneis quibus lætificauerunt te. Filiæ regum in honore tuo: stetit coniunx in dextera tua, in diademate aureo. Audi filia & uide & inclina aurem tuam: & obliuiscere populi tui & domus patris
tui. Et concupiscet rex decorem tuum: quia
ipse est dominus deus tuus & adora eum.
Et filia fortis in muneribus: faciem tuam deprecabunt diuites populi.

Omnis

πᾶσ ἡ δόξα θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν. ἐν κροσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη πεποικιλμένη.

Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς. αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονταί σοι. Ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει. ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως. Ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγενήθησαν οἱ σοὶ υἱοί. καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονταί σοι εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν Κορὲ ὑπὲρ τῶν κρυφίων ψαλμός. με

Ὁ θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις. βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὑρούσαις ἡμᾶς σφόδρα. Διὰ τοῦτο οὐ φοβηθησόμεθα ἐν τῷ ταράσσεσθαι τὴν γῆν. καὶ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν. ἠχησάν καὶ ἐταράχθησαν τὰ ὕδατα αὐτῶν. ἐταράχθησαν τὰ ὄρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτοῦ. Τοῦ ποταμοῦ τὰ ὁρμήματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ. ἡγίασεν τὸ σκήνωμα αὐτοῦ ὁ ὕψιστος. Ὁ θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ σαλευθήσεται. βοηθήσει αὐτῇ ὁ θεὸς τὸ πρωὶ πρωΐ. Ἐταράχθησαν ἔθνη, ἔκλιναν βασιλεῖαι. ἔδωκε φωνὴν αὐτοῦ ὁ ὕψιστος, ἐσαλεύθη ἡ γῆ.

Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ ἡμῶν. ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ. Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ. ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς. ἀναπαύων πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς. τόξον συντρίψει καὶ συνθλάσει ὅπλον. καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρί. Σχολάσατε καὶ γνῶτε, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ θεός, ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῇ.

Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ ἡμῶν. ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ θεὸς ἰακώβ.

ΚΑΘΙΣΜΑ. Ε.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν Κορὲ ψαλμός. με

Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας. ἀλαλάξατε τῷ θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. Ὅτι κύριος ὕψιστος, φοβερός, βασιλεὺς μέγας, ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν. καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. Ἐξελέξατο ἡμῖν τὴν κληρονομίαν ἑαυτῷ. τὴν καλλονὴν ἰακὼβ ἣν ἠγάπησεν. Ἀνέβη ὁ θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος.

Ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν, ψάλατε. ψάλατε τῷ βασιλεῖ ἡμῶν, ψάλατε. Ὅτι βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ὁ θεός. ψάλατε συνετῶς. Ἐβασίλευσεν ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη. ὁ θεὸς κάθηται ἐπὶ θρόνου ἁγίου αὐτοῦ. Ἄρχοντες λαῶν συνήχθησαν μετὰ τοῦ θεοῦ Ἀβραάμ. ὅτι τοῦ θεοῦ οἱ κραταιοί, σφόδρα ἐπήρθησαν.

ψαλμὸς

Omnis gloria filiæ regis ab intus: in fimbriis aureis circumamicta uarietate. Adducentur regi uirgines post eam: proximæ eius afferentur tibi. Afferentur in lætitia & exultatione: adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos principes super omnem terram. Memor ero nominis tui: in omni generatione & generatione. Propterea populi cõfitebuntur tibi in æternum: & in sæculum sæculi.

In finem filijs Core pro arcanis
Psalmus XLV.

DEus noster refugium & uirtus: adiutor in tribulationibus quæ inuenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris. Sonuerũt & turbatæ sunt aquæ eorum: conturbati sunt montes in fortitudine eius.

Fluminis impetus lætificant ciuitatem dei: sanctificauit tabernaculum suum altissimus.

Deus in medio eius non commouebitur: adiuuabit eam deus mane diluculo. Conturbatæ sunt gentes, inclinata sunt regna: dedit uocem suam altissimus, mota est terra.

Dominus uirtutum nobiscum: susceptor noster deus Iacob. Venite & uidete opera dei, quæ posuit prodigia super terram: auferens bella usque ad fines terræ. Arcum conteret & confringet arma: & scuta cõburet igni.

Vacate & uidete, quoniam ego sum deus: exaltabor in gentibus, exaltabor in terra.

Dominus uirtutum nobiscũ: susceptor noster deus Iacob.

In finem pro filijs Chore Psalmus XLVI.

OMnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in uoce exultationis. Quoniam dominus excelsus, terribilis: rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis: & gentes sub pedibus nostris. Elegit nos in hæreditatem sibi: speciem Iacob quam dilexit. Ascendit deus in iubilo: & dominus in uoce tubæ. Psallite deo nostro, psallite: psallite regi nostro, psallite. Quoniam rex omnis terræ deus: psallite sapienter.

Regnauit deus super gentes: deus sedet super sedem sanctam suam. Principes populorum cõgregati sunt cum deo Abraham: quoniam dei fortes terræ, uehementer eleuati sunt.

Psalmus

Omnis gloria filiæ regis intrinsecus: fascis aureis uestita est. In scutulatis ducetur ad regem uirgines sequentur eam amicæ eius: ducentur illuc. Ducentur in leticijs & exultatione: ingredientur thalamũ regis. Pro patribus tuis erunt filij tui: pones eos principes in uniuersa terra. Recordabor nominis tui in omni generatione & generatione: propterea populi confitebuntur tibi in seculum & in æternum.

Victori filiorum Core pro iuuentutibus canticum. XLVI

DEus nostra spes & fortitudo: auxilium in tribulationibus inuentus es ualidum. Ideo non timebimus cum fuerit translata terra: & concussi montes in corde maris. Sonãtibus & intumescentibus gurgitibus eius: & agitatis montibus in potentia eius semper. Fluminis diuisiones lætificant ciuitatem dei: sanctum tabernaculum altissimi. Deus in medio eius non commouebitur: auxiliabitur ei deus in ipso ortu matutino. Conturbatæ sunt gentes, concussa sunt regna: dedit uocem suam, prostrata est terra. Dominus exercituum nobiscum: protector noster deus Iacob semper. Venite & uidete opera domini: quantas posuerit solitudines in terra. Compescuit bella usq; ad extremum terræ, arcum confringet & concidet hastam: plaustra cõburet igni. Cessate & cognoscite quoniam ego deus: exaltabor in gentibus, exaltabor in terra. Dominus exercituum nobiscum: fortitudo nostra deus Iacob semper.

Victori filiorum Core Psalmus XLVII

OMnes populi plaudite manibus: iubilate deo in uoce laudis. Quoniam dominus altissimus terribilis: rex magnus super omnem terram. Congregauit populos subter nos: & tribus sub pedibus nostris. Elegit nobis hæreditatem nostram: gloriam Iacob quam dilexit semper. Ascendit deus in iubilo: dominus in uoce buccinæ. Canite deo canite: canite regi nostro canite. Quia rex uniuersæ terræ deus: canite erudite. Regnauit deus super gentes: deus sedet super thronum sanctum suum. Principes populorum congregati sunt populus dei Abraham: quoniam dij scuta terræ uehementer eleuati sunt.

Canticũ

פַּל כְּבוּדָה בַת־מֶלֶךְ פְּנִימָה מִ
מִשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁהּ :
לְרִקְמוֹת תּוּבַל לַמֶּלֶךְ בְּתוּלוֹת
אַחֲרֶיהָ רֵעוֹתֶיהָ מוּבָאוֹת לָךְ :
תּוּבַלְנָה בְּשִׂמְחוֹת וָגִיל תָּבֹאנָה
בְּחֵיכַל מֶלֶךְ : תַּחַת אֲבוֹתֶיךָ יִהְיוּ
בָּנֶיךָ תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים בְּכָל ח
הָאָרֶץ : אַזְכִּירָה שִׁמְךָ בְּכָל דּוֹר
וָדוֹר עַל כֵּן עַמִּים יְהוֹדוּךָ לְעוֹלָם
וָעֶד : מז

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח עַל
עֲלָמוֹת שִׁיר :
אֱלֹהִים לָנוּ מַחְסֶה וָעֹז עֶזְרָה ב
בְּצָרוֹת נִמְצָא מְאֹד : עַל כֵּן
לֹא נִירָא בְּהָמִיר אֶרֶץ וּבְמוֹט
הָרִים בְּלֵב יַמִּים : יֶהֱמוּ יח
יַחְמְרוּ מֵימָיו יִרְעֲשׁוּ הָרִים ב
בְּגַאֲתוֹ סֶלָה : נָהָר פְּלָגָיו
יְשַׂמְּחוּ עִיר אֱלֹהִים קְדֹשׁ מִ
מִשְׁכְּנֵי עֶלְיוֹן : אֱלֹהִים בְּקִרְבָּהּ
בַּל תִּמּוֹט יַעְזְרֶהָ אֱלֹהִים לִפְנוֹת
בֹּקֶר : הָמוּ גוֹיִם מָטוּ מַמְלָכוֹת
נָתַן בְּקוֹלוֹ תָּמוֹג אָרֶץ : יְהוָה
צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֶלָה : לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת
יְהוָה אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ :
מַשְׁבִּית מִלְחָמוֹת עַד קְצֵה ח
הָאָרֶץ קֶשֶׁת יְשַׁבֵּר וְקִצֵּץ חֲנִית
עֲגָלוֹת יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ : הַרְפּוּ ו
וּרְעוּ כִּי אָנֹכִי אֱלֹהִים אָרוּם ב
בַּגּוֹיִם אָרוּם בָּאָרֶץ : יְהוָה
צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ א
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה :
מח

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִ
מִזְמוֹר : כָּל
הָעַמִּים תִּקְעוּ כָּף הָרִיעוּ ל
לֵאלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה : כִּי יְהוָה
עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל
הָאָרֶץ : יַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ ו
וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ : יִבְחַר לָנוּ
אֶת נַחֲלָתֵנוּ אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב א
אֲשֶׁר אָהֵב סֶלָה : עָלָה אֱלֹהִים
בִּתְרוּעָה יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר : זַמְּרוּ
אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ ז
זַמֵּרוּ : כִּי מֶלֶךְ כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהִים
זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל : מָלַךְ אֱלֹהִים עַל
גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב עַל כִּסֵּא קָדְשׁוֹ :
נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם כִּי לֵאלֹהִים מָגִנֵּי אָרֶץ
מְאֹד נַעֲלָה : מט

Universidad de Deusto
Biblioteca

ψαλμὸς τῷ ἑνὶ τῶν υἱῶν Κορέ, δευτέρᾳ σαββάτου. μϛ

Μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα, ἐν πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν ὄρει ἁγίῳ αὐτοῦ. Εὐρίζων ἀγαλλιάματι πάσης τῆς γῆς, ὄρη Σιὼν τὰ πλευρὰ τοῦ βορρᾶ. ἡ πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου. ὁ θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκεται. ὅταν ἀναλαμβάνηται αὐτός. ὅτι ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν, διῆλθον ἐπὶ τὸ αὐτό. Αὐτοὶ ἰδόντες οὕτως ἐθαύμασαν, ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν, τρόμος ἐπελάβετο αὐτούς. Ἐκεῖ ὠδῖνες ὡς τικτούσης. ἐν πνεύματι βιαίῳ συντρίψεις πλοῖα Θαρσείς. Καθάπερ ἠκούσαμεν οὕτως εἴδομεν. ἐν πόλει κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ὁ θεὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. Ὑπελάβομεν ὁ θεός τὸ ἔλεός σου, ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ σου. Κατὰ τὸ ὄνομά σου ὁ θεός, οὕτως καὶ ἡ αἴνεσίς σου ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς. δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου. Εὐφραινέσθω ὄρος Σιών, καὶ ἀγαλλιάσθωσαν αἱ θυγατέρες τῆς Ἰουδαίας. ἕνεκεν τῶν κριμάτων σου κύριε. Κυκλώσατε Σιὼν καὶ περιλάβετε αὐτήν. διηγήσασθε ἐν τοῖς πύργοις αὐτῆς. Θέσθε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὴν δύναμιν αὐτῆς. καὶ διανοήθητε αὐτῆς τὰς βάρεις αὐτῆς. ὅπως ἂν διηγήσησθε εἰς γενεὰν ἑτέραν. Οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. αὐτὸς ποιμανεῖ ἡμᾶς εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς Κορὲ ψαλμός. μθ

Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη. συνετίσθητε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. οἵτε γηγενεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. ἐπὶ τοαυτὸ ὁ πλούσιος καὶ πένης. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν. κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου. ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου. Ἵνα τί φοβοῦμαι ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ. ἡ ἀνομία τῆς πτέρνης μου κυκλώσει με. Οἱ πεποιθότες ἐπὶ τῇ δυνάμει αὐτῶν. καυχώμενοι. Ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐ δώσει τῷ θεῷ ἐξίλασμα ἑαυτοῦ. καὶ τιμὴν ψυχῆς αὐτοῦ. καὶ ἐκοπίασεν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ζήσεται εἰς τέλος. Οὐκ ὄψεται καταφθορὰν ὅταν ἴδῃ σοφοὺς ἀποθνήσκοντας. ἐπὶ τοαυτὸ ἄφρων καὶ ἄνους ἀπολοῦνται. καὶ καταλείψουσιν ἀλλοτρίοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν. καὶ οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκίαι αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. σκηνώματα αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς γαιῶν. καὶ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε. παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. Αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτῶν σκάνδαλον αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν εὐδοκήσουσι. ὡς πρόβατα ἐν ᾅδῃ ἔθεντο, θάνατος ποιμανεῖ αὐτούς. καὶ κατακυριεύσουσιν αὐτῶν οἱ εὐθεῖς τὸ πρωί. καὶ ἡ βοήθεια αὐτῶν παλαιωθήσεται ἐν τῷ ᾅδῃ. ἐκ τῆς δόξης αὐτῶν ἐξώσθησαν.

πλὴν

Psalmus cãtici filijs Core, scd'a sabbati. XLVII

MAgnus dñs & laudabilis nimis: in ciuitate dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exultatione uniuersæ terræ: mons sion latera aquilonis, ciuitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur: cũ suscipiet eam Quoniã ecce reges congregati sunt: conuenerunt in unum. Ipsi uidẽtes sic admirati sunt: conturbati sunt, commoti sunt, tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis: in spiritu uehementi conteres naues tharsis. Sicut audiuimus sic uidimus, in ciuitate dñi uirtutũ in ciuitate dei nostri: deus fundauit eam in æternũ. Suscepimus deus misericordiã tuam: in medio templi tui. Scd'm nomen tuũ deus: sic & laus tua in fines terræ: iustitia plena est dextera tua. Lætetur mons sion, & exultent filiæ Iudæ: propter iudicia tua dñe. Circũdate sion & cõplectimini eam: narrate in turrib⁹ eius. Ponite corda uestra in uirtute eius: & distribuite domos eius, ut enarretis in progenie altera. Qm̃ hic est deus noster in æternũ & in sæculum sæculi: ipse reget nos in sæcula.

In finem pro filijs Core psalmus. XLVIII

AVdite hæc omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbẽ. Quiq; terrigenæ & filij hominũ: simul in unũ diues & pauper. Os meũ loquetur sapientiã: & meditatio cordis mei prudentiam. Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propositionẽ meã. Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei circũdabit me. Qui confidunt in uirtute sua: & in multitudine diuitiarum suarum gloriantur. Frater non redemit: redimet homo? non dabit deo placationem suam. Et precium redemptionis animæ suæ: & laborabit in æternũ, & uiuet in finem. Non uidebit interitum cum uiderit sapientes morientes: simul insipiens & stultus peribunt. Et relinquẽt alienis diuitias suas: & sepulchra eorum domus illorũ in æternũ. Tabernacula eorũ in progeniem & progeniem: uocauerunt nomina sua in terris. Et homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus & similis factus est illis. Hæc uia illorum scandalum ipsis: & postea in ore suo complacebunt. Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos: & dominabuntur eorũ iusti in matutino. Et auxiliũ eorum ueteraſcet in inferno: à gloria eorũ expulsi sũt.

Veruntamen

Canticũ psalmi filiorũ Core. XLVIII

MAgnus dñs & laudabilis nimis: in ciuitate dei nostri in monte sancto eius. Specioso germine gaudio uniuersæ terræ, monti sion lateribus aquilonis: ciuitatulæ regis magni. Deus in dominus eius: agnitus est in auxiliando. Quia ecce reges congregati sunt: uenerunt simul. Ipsi uidentes sic obstupuerunt: conturbati sunt, admirati sunt. Horror possedit eos ibi: dolor quasi parturientis. In uento uredinis: confringes naues tharsis. Sicut audiuimus ita uidimus in ciuitate dei exercituũ: in ciuitate dei nostri: deus fundauit eam usque in æternum semper. Estimauimus deus misericordiam tuam: in medio templi tui. Secundũ nomen tuum deus sic laus tua usque ad extremum terræ: iustitia repleta est dextera tua. Lætetur mons sion, exultent filiæ Iudæ: propter iudicia tua. Circũdate sion & circuite eam numerate turres eius. Ponite cor uestrum in mœnibus eius separate palacia eius: ut enarretis in generatione nouissima. Quia ipse est deus deus noster in sæculum & in perpetuũ: ipse erit dux noster in morte.

Victori filiorũ Core Psalmus. XLIX

AVdite hæc omnes populi: auribus percipite uniuersi habitatores occidẽtis. Tam filij Adam q̃ filij singulorũ: simul diues & pauper. Os meum loquetur sapientias: & meditatio cordis mei prudentias. Inclinabo ad parabolam aurem meã: aperiã in cithara ænigma meum. Quare timebo in diebus mali: iniquitas calcanei mei circũdabit me. Qui fiduciã habent in fortitudine sua: & in multitudine diuitiarum suarũ superbiunt. Fratrem redimens nõ redimet uir: nec dabit deo ppiationẽ pro eo. Neq; preciũ redemptionis animæ eorum: sed quiescet in sæcula. Et uiuet ultra in sempiternũ: & non uidebit interitũ. Cum uiderit sapientes morientes: simul insipiens & indoctus peribũt: & derelinquẽt alienis diuitias suas. Interiora sua domus suas in sæculo, tabernacula sua in generatione & generatione: uocauerunt nominibus suis terras suas. Et homo in honore nõ cõmorabit: & similatus est iumẽtis & exæquatus est. Hæc est uia insipientiæ eorum: & post eos iuxta os eorũ current semper. Quasi grex in inferno positi sunt: mors pascet eos, & subijcient eos recti in matutino, & figura eorũ cõteretur in inferno post habitaculũ suum.

Veruntamen

תהלים

שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח ׃
גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְ
מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ ׃
יְפֵה־נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ הַר־
צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ ר
רָב ׃ אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע
לְמִשְׂגָּב ׃ כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נ
נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו ׃ הֵמָּה רָאוּ
כֵן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ ׃ רְעָדָה
אֲחָזַתַם שָׁם חִיל כַּיּוֹלֵדָה ׃ בְּרוּחַ
קָדִים תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ ׃
כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר
יְהוָה צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ א
אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד עוֹלָם סֶלָה ׃
דָּמִינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ בְּקֶרֶב ה
הֵיכָלֶךָ ׃ כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן
תְּהִלָּתְךָ עַל קַצְוֵי אֶרֶץ צֶדֶק מ
מָלְאָה יְמִינֶךָ ׃ יִשְׂמַח הַר צִיּוֹן
תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מ
מִשְׁפָּטֶיךָ ׃ סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ
סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ ׃ שִׁיתוּ לִבְּכֶם
לְחֵילָהּ פַּסְּגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן
תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן ׃ כִּי זֶה
אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא
יְנַהֲגֵנוּ עַל־מוּת ׃ מט

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מִ
מִזְמוֹר ׃ שִׁמְעוּ
זֹאת כָּל־הָעַמִּים הַאֲזִינוּ כָּל יש
יֹשְׁבֵי חָלֶד ׃ גַּם בְּנֵי אָדָם גַּם
בְּנֵי אִישׁ יַחַד עָשִׁיר וְאֶבְיוֹן ׃
פִּי יְדַבֵּר חָכְמוֹת וְהָגוּת לִבִּי ת
תְּבוּנוֹת ׃ אַטֶּה לְמָשָׁל אָזְנִי
אֶפְתַּח בְּכִנּוֹר חִידָתִי ׃ לָמָּה א
אִירָא בִּימֵי רָע עֲוֹן עֲקֵבַי יְסוֹבְבֵנִי ׃
הַבֹּטְחִים עַל חֵילָם וּבְרֹב עָשְׁרָם
יִתְהַלָּלוּ ׃ אָח לֹא־פָדֹה יִפְדֶּה־
אִישׁ לֹא יִתֵּן־לֵאלֹהִים כָּפְרוֹ ׃
וְיֵקֶר פִּדְיוֹן נַפְשָׁם וְחָדַל לְעוֹלָם ׃
וְיִחְיֶה־עוֹד לָנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשָּׁחַת ׃
כִּי יִרְאֶה חֲכָמִים יָמוּתוּ יַחַד ב
כְּסִיל וָבַעַר יֹאבֵדוּ וְעָזְבוּ ל
לַאֲחֵרִים חֵילָם ׃ קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ
לְעוֹלָם מִשְׁכְּנוֹתָם לְדוֹר וָדוֹר
קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עֲלֵי אֲדָמוֹת ׃
וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין נִמְשַׁל כ
בַּבְהֵמוֹת נִדְמוּ ׃ זֶה דַרְכָּם כֶּסֶל
לָמוֹ וְאַחֲרֵיהֶם בְּפִיהֶם יִרְצוּ ס
סֶלָה ׃ כַּצֹּאן לִשְׁאוֹל שַׁתּוּ מָוֶת
יִרְעֵם וַיִּרְדּוּ בָם יְשָׁרִים לַבֹּקֶר
וְצוּרָם לְבַלּוֹת שְׁאוֹל מִזְּבֻל לוֹ ׃

πλὴν ὁ θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυχήν μου ἐκ χειρὸς
ᾅδου. ὅταν λαμβάνῃ με. μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ
ἄνθρωπος. ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ.
οὐ γὰρ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα.
οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ. οὐ γὰρ ψυχὴ
αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ εὐλογηθήσεται. ἐξομολογήσε
ταί σοι ὅταν ἀγαθύνῃς αὐτῷ. εἰσελεύσεται ἕως γε
νεᾶς πατέρων αὐτοῦ. ἕως αἰῶνος οὐκ ὄψεται φῶς. καὶ
ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε. παρασυνεβλήθη τοῖς
κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς.

ψαλμὸς τῷ Ασάφ. μθ

Θεὸς θεῶν κύριος ἐλάλησε, καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν.
ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν. ἐκ σιὼν
ἡ εὐπρέπεια τοῦ ὡραιότητος αὐτοῦ. ὁ θεὸς ἐμφανῶς
ἥξει. ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρασιωπήσεται. πῦρ ἐνώ-
πιον αὐτοῦ καυθήσεται. καὶ κύκλῳ αὐτοῦ καταιγὶς σφο-
δρά. προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω. καὶ τὴν γῆν
τοῦ διακρῖναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. συναγάγετε αὐτῷ
τοὺς ὁσίους αὐτοῦ. τοὺς διαθεμένους τὴν διαθήκην αὐ
τοῦ ἐπὶ θυσίαις. καὶ ἀναγγελοῦσιν οἱ οὐρανοὶ τὴν δι
καιοσύνην αὐτοῦ. ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστιν. ἀκουσον
λαός μου, καὶ λαλήσω σοι. Ἰσραὴλ καὶ διαμαρτύρω-
μαί σοι ὁ θεὸς ὁ θεός σου εἰμὶ ἐγώ. οὐκ ἐπὶ ταῖς θυ
σίαις σου ἐλέγξω σε. τὰ δὲ ὁλοκαυτώματά σου, ἐνώ-
πιόν μου ἐστὶ διαπαντός. οὐ δέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου
σου μόσχους. οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους. ὅτι
ἐμά ἐστι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ. κτήνη ἐν τοῖς ὄρεσι
καὶ βόες. ἔγνωκα πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.
καὶ ὡραιότης ἀγροῦ μετ' ἐμοῦ ἐστιν. ἐὰν πεινάσω,
οὐ μή σοι εἴπω. ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ πλήρω-
μα αὐτῆς. μὴ φάγομαι κρέα ταύρων. ἢ αἷμα τρά
γων πίομαι; θῦσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως. καὶ ἀπό
δος τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου. καὶ ἐπικάλεσαί με
ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. καὶ ῥύσομαί σε καὶ δοξάσεις με.
τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεός. ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ
δικαιώματά μου. καὶ ἀναλαμβάνῃς τὴν διαθήκην
μου διὰ στόματός σου; σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν. καὶ
ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω. εἰ ἐθεώ-
ρεις κλέπτην συνέτρεχες αὐτῷ. καὶ μετὰ μοιχῶν τὴν
μερίδα σου ἐτίθεις. τὸ στόμα σου ἐπλεόνασε κακί-
ας. καὶ ἡ γλῶσσά σου περιέπλεκε δολιότητας.
κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις.
καὶ κατὰ τοῦ υἱοῦ τῆς μητρός σου ἐτίθεις σκάνδαλον,
ταῦτα ἐποίησας, καὶ ἐσίγησα. ὑπέλαβες ἀνομίαν
ὅτι ἔσομαί σοι ὅμοιος. ἐλέγξω σε καὶ παραστήσω κατὰ
πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου. σύνετε δὴ ταῦ-
τα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ θεοῦ. μήποτε ἁρπάσῃ καὶ
οὐ μὴ ᾖ ὁ ῥυόμενος. θυσία αἰνέσεως δοξάσει με. καὶ
ἐκεῖ ὁδὸς ᾗ δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριόν μου.

ψαλμὸς

Veruntñ deus rẽdimet animã meã de manu
inferi:cum acceperit me. Ne timueris cũ diues
factus fuerit homo:& cum multiplicata fuerit
gloria domus eius. Quoniã cum interierit nõ
sumet omnia:neq; descendet cũ eo gloria eius
Quia anima eius in uita ipsius benedicetur:cõ
fitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usq;
in progenies patrum suorũ: usq; in æternũ nõ
uidebit lumen. Et homo cum in honore esset
non intellexit:cõparatus est iumentis insipien
tibus:& similis factus est illis.

Psalmus Asaph. XLIX

Deus deorũ dñs locutus est:& uocauit ter
ram. A solis ortu usq; ad occasum:ex si
on species decoris eius. Deus manifeste ueni
et:deus noster & non silebit. Ignis in conspe
ctu eius exardescet:& in circuitu eius tempe
stas ualida Aduocauit cœlum sursum:& terrã
discernere populũ suum. Congregate illi san
ctos eius:qui ordinant testamentũ eius super
sacrificia. Et annunciabũt cœli iustitiã eius:qm
deus iudex est. Audi populus meus & loquar
tibi:israel & testificabor tibi:deus deus tuus e
go sum. Non in sacrificijs tuis arguã te:holo
causta aũt tua in cõspectu meo sunt semp. Nõ
accipiã de domo tua uitulos:neq; de gregibus
tuis hircos. Qm meæ sunt omnes feræ syluarum:iumenta in montibus & boues. Cognoui omia uolatilia cœli:& pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis terræ & plenitudo eius. Nunquid manducabo carnes taurorũ: aut sanguinẽ hircorum potabo? Immola deo sacrificium laudis:& redde altissimo uota tua. Et inuoca me in die tribulationis tuæ: & eruam te & honorificabis me. Peccatori autem dixit deus: quare tu enarras iustitias meas:& assumis testamentum meũ per os tuum? Tu uero odisti disciplinã:& proiecisti sermones meos retrorsum. Si uidebas furem,currebas cum eo:& cũ adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundauit malicia: & lingua tua concinnauit dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris:& aduersus filiũ matris tuæ ponebas scandalum:hæc feciste & tacui. Existimasti iniquitatem quod ero tui similis: arguã te & statuã contra faciem tuam. Intelligite hæc qui obliuiscimini deum:ne quando rapiat & nõ sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo ostendam illi salutare dei.

Psalmus

Veruntamẽ deus redimet animã meã de manu inferni:cũ assumpserit me semper. Noli timere cum ditatus fuerit uir: cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Neq; enim moriens tollet omnia: nec descendet post eum gloria eius. Quia animæ suæ in uita sua benedicet: laudabũt te cũ benefeceris tibi. Intrabit usq; ad generationem patrum suorum: usq; ad finem non uidebunt lucem. Homo cum in honore esset non intellexit: cõparatus est iumentis & silebitur. Psalmus Asaph L

Fortis deus dominus locutus est & uocauit terram: ab ortu solis usq; ad occasum eius.De Sion perfecto decore deus apparuit. Veniet deus noster & nõ tacebit, ignis coram eo uorabit: & in circuitu eius tẽpestas ualida. Vocabit cœlum desursum: & terram ut iudicet populum suum. Congregate mihi sanctos meos:qui feriunt pactum meum in sacrificio. Et annunciabunt cœli iustitiam eius: quia deus iudex est semper. Audi populе meus & loquar, Israël & testificabor in te: deus deus tuus ego sum. Non propter uictimas tuas arguam te: & holocaustomata tua coram me sunt semper. Non accipiam de domo tua uitulũ:neq; de gregibus tuis hircos. Mea sunt enim omnia animalia syluarum: pecudes in montibus milium. Scio omnes aues montiũ: & uniuersitas agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis & plenitudo eius. Nunquid comedam carnem taurorum: aut sanguinẽ hircorum bibam. Immola deo laudem:& redde altissimo uota tua.Et inuoca me in die tribulationis:liberabo te & glorificabis me. Impio autem dixit deus quid tibi est cum enarratione præceptorũ meorum:ut assumas pactum meum in ore tuo. Qui odisti disciplinam : & proiecisti uerba mea post te. Si uidebas furem consentiebas ei: & cum adulteris erat pars tua. Os tuum dimisisti ad maliciam : & lingua tua concinnauit dolum. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris: & aduersus filium matris tuæ fabricabaris opprobrium. Hæc feciste & tacui : existimasti me futurum similem tui: arguam te & proponam te ante oculos tuos. Intelligite hoc qui obliuiscimini deum : ne forte capiam & non sit qui liberet. Qui immolat confessionem glorificat me : & qui ordinat uiam, ostendam ei salutare dei.

Victori

תחלים

אֵל־אֱלֹהִים יְהוָה דִּבֶּר וַיִּקְרָא־
שְׁאוֹל מִפִּי יְקֻחָנִי סֶלָה : אַל־
תִּירָא כִּי יַעֲשִׁיר אִישׁ כִּי־יִרְבֶּה
כְּבוֹד בֵּיתוֹ : כִּי לֹא בְמוֹתוֹ
יִקַּח הַכֹּל לֹא־יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ :
כִּי נַפְשׁוֹ בְּחַיָּיו יְבָרֵךְ וְיוֹדֶךָ כִּי
תֵיטִיב לָךְ : תָּבֹא עַד דּוֹר אֲ
בוֹתָיו עַד־נֶצַח לֹא יִרְאוּ אוֹר :
אָדָם בְּיִקָר וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל כַּב
בְּהֵמוֹת נִדְמוּ : ג

מִזְמוֹר לְאָסָף אֵל אֱלֹהִים
יְהוָה דִּבֶּר וַיִּקְרָא־
אֶרֶץ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ :
מִצִּיּוֹן מִכְלַל־יֹפִי אֱלֹהִים הוֹ
פִיעַ : יָבֹא אֱלֹהֵינוּ וְאַל־
יֶחֱרַשׁ אֵשׁ־לְפָנָיו תֹּאכֵל וּסְבִיבָיו
נִשְׁעֲרָה מְאֹד : יִקְרָא אֶל־
הַשָּׁמַיִם מֵעָל וְאֶל־הָאָרֶץ לָרִיב
עַמּוֹ : אִסְפוּ־לִי חֲסִידָי כְּרֹתֵי
בְרִיתִי עָלֵי־זָבַח : וְיַגִּידוּ שׁ
שָׁמַיִם צִדְקוֹ כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט
הוּא סֶלָה : שִׁמְעָה עַמִּי וְא
וַאֲדַבֵּרָה יִשְׂרָאֵל וְאָעִידָה בָּךְ
אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי : לֹא
עַל זִבְחֶיךָ אוֹכִיחֶךָ וְעֹלֹתֶיךָ ל
לְנֶגְדִּי תָמִיד : לֹא אֶקַּח מִבֵּיתְךָ
פָּר מִמִּכְלְאֹתֶיךָ עַתּוּדִים : כִּי
לִי כָּל חַיְתוֹ־יָעַר בְּהֵמוֹת בְּהָרֵי
אֶלֶף : יָדַעְתִּי כָּל עוֹף הָרִים
וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי : אִם אֶרְעַב
לֹא אוֹמַר לָךְ כִּי־לִי תֵבֵל וּ
וְמְלֹאָהּ : הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים
וְדַם עַתּוּדִים אֶשְׁתֶּה : זְבַח ל
לֵאלֹהִים תּוֹדָה וְשַׁלֵּם לְעֶלְיוֹן
נְדָרֶיךָ : וְקָרָאנִי בְיוֹם צָרָה
אֲחַלְּצֶךָּ וְתְכַבְּדָנִי : וְלָרָשָׁע א
אָמַר אֱלֹהִים מַה לְּךָ לְסַפֵּר חֻקָּי
וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עָלֵי־פִיךָ : וְאַתָּה
שָׂנֵאתָ מוּסָר וַתַּשְׁלֵךְ דְּבָרַי אָח
אָחֹרֶיךָ : אִם־רָאִיתָ גַּנָּב וַתִּרֶץ
עִמּוֹ וְעִם־מְנָאֲפִים חֶלְקֶךָ : פִּיךָ
שִׁלַּחְתָּ בְרָעָה וּלְשׁוֹנְךָ תַּצְמִיד
מִרְמָה : תֵּשֵׁב בְּאָחִיךָ תְּדַבֵּר
בֶּבֶן אִמְּךָ תִּתֵּן דֹּפִי : אֵלֶּה ע
עָשִׂיתָ וְהֶחֱרַשְׁתִּי דָּמִיתָ הָיוֹת
אֶהְיֶה כָּמוֹךָ אוֹכִיחֲךָ וְאֶעֶרְכָה ל
לְעֵינֶיךָ : בִּינוּ־נָא זֹאת שִׁכְחֵי
אֱלוֹהַּ פֶּן אֶטְרֹף וְאֵין מַצִּיל :
זוֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דָּרֶךְ
אַרְאֵנּוּ בִּישׁוּעַת אֱלֹהִים : נא

למנצח

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ὧν τρόπον ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν Νάθαν τὸν προφήτην, ἡνίκα εἰσῆλθε πρὸς Βηρσαβεὲ τὴν γυναῖκα οὐρίου.

ΕΛέησόν με ὁ θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου. ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. ἐπὶ πλεῖον πλύνον με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου. καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με. ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω. καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός. σοὶ μόνῳ ἥμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα. ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου. καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθην. καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίησέ με ἡ μήτηρ μου. ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας. τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι. ῥανεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι. πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ακουτιεῖς με ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην. ἀγαλλιάσονται ὀστέα τεταπεινωμένα. Απόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου. καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεός. καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Μὴ ἀποῤῥίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου. καὶ τὸ πνεῦμα σου τὸ ἅγιον μὴ ἀνταναιρήσῃς ἀπ' ἐμοῦ. Απόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου. καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με. Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδούς σου. καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι. Ρῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῆς σωτηρίας μου. ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου. Κύριε τὰ χείλη μου ἀνοίξεις. καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου. Οτι εἰ ἠθέλησας θυσίαν ἔδωκα ἄν. ὁλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία τῷ θεῷ, πνεῦμα συντετριμμένον. καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. Αγάθυνον κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών. καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη Ιερουσαλήμ. τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης ἀναφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα. τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους.

Εἰς τὸ τέλος συνέσεως τῷ Δαυὶδ, ὧν τρόπον ἐλθεῖν Δωὴκ ὁ Ιδουμαῖος καὶ ἀναγγεῖλαι τῷ Σαοὺλ, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ, ἀπῆλθε Δαβὶδ εἰς τὸν οἶκον Αβιμέλεχ. να

TΙ ἐγκαυχᾶ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατός. Ανομίαν ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσά σου. ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας δόλον. Ηγάπησας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθωσύνην. ἀδικίαν ὑπὲρ τὸ λαλῆσαι δικαιοσύνην. Ηγάπησας πάντα ῥήματα καταποντισμοῦ, γλῶσσαν δολίαν. Διὰ τοῦτο ὁ θεὸς καθελεῖ σε εἰς τέλος. ἐκτίλαι σε καὶ μεταναστῆσαί σε ἀπὸ σκηνώματός σου, καὶ ῥίζωμά σου ἐκ γῆς ζώντων.

ὀφονται

In finem psalmus Dauid, cum uenit ad eum Nathan propheta, quando intrauit ad Bersabee. L

MIserere mei deus: secundū magnā misericordiā tuam. Et secundum multitudinē miserationū tuarum: dele iniquitatem meam. Amplius laua me ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui & malum coram te feci: ut iustificeris in sermonibus tuis & uincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis cōcepit me mater mea. Ecce enim ueritatem dilexisti: incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Asperges me hyssopo & mundabor: lauabis me & super niuem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium & lætitiam: & exultabūt ossa humiliata. Auerte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus: & spiritum rectum innoua in uisceribus meis. Ne proijcias me à facie tua: & spiritū sanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitiam salutaris tui: & spiritu principali confirma me. Docebo iniquos uias tuas: & impij ad te conuertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis meæ: & exultabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuam. Quoniam si uoluisses sacrificium dedissem utiq; holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo, spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona uoluntate tua sion: & ædificentur muri Hierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ oblationes & holocausta: tunc imponent super altare tuum uitulos.

In finem intellectus Dauid cum uenit ad eū Doek Idumæus & nunciauit Saul & dixit: uenit Dauid in domum Abimelech. LI

QVid gloriaris in malicia: qui potens es in iniquitate. Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolum. Dilexisti maliciam super benignitatē: iniquitatem magis q̄ loqui æquitatem. Dilexisti omnia uerba præcipitationis: lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem: euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radicem tuam de terra uiuentium.

Videbūt

תחלים

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ בְּבוֹא אֵלָיו נָתָן
הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר־בָּא אֶל־בַּת־שָׁבַע׃
חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲ
רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְשָׁעָי׃ הָרְבֵּה
כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי׃
כִּי פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶ
נֶגְדִּי תָמִיד׃ לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי
וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי לְמַעַן תּ
תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ׃
הֵן בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי
אִמִּי׃ הֵן אֱמֶת חָפַצְתָּ בַּטֻּחוֹת
וּבְסָתֻם חָכְמָה תודיעני׃ תּ
תְּחַטְּאֵנִי בְאֵזוֹב וְאִטְהָר תְּכַבְּסֵנִי
וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין׃ תַּשְׁמִיעֵנִי
שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת
דִּכִּיתָ׃ הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי וְ
וְכָל־עֲוֹנוֹתַי מְחֵה׃ לֵב טָהוֹר
בְּרָא־לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ
בְּקִרְבִּי׃ אַל תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ
וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל־תִּקַּח מִמֶּנִּי׃
תָּשִׁיבָה לִי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ
נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי׃ אֲלַמְּדָה פ
פֹּשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ
יָשׁוּבוּ׃ הַצִּילֵנִי מִדָּמִים אֱלֹהִים
אֱלֹהֵי תְשׁוּעָתִי תְּרַנֵּן לְשׁוֹנִי צ
צִדְקָתֶךָ׃ אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח
וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃ כִּי לֹא־ת
תַּחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתְּנָה עוֹלָה לֹא
תִרְצֶה׃ זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה
לֵב־נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא ת
תִבְזֶה׃ הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת־
צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ אָז
תַּחְפֹּץ זִבְחֵי־צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל
אָז יַעֲלוּ עַל־מִזְבַּחֲךָ פָּרִים׃

גב

לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ בְּבוֹא דוֹאֵג ח
הָאֲרַמִּי וַיַּגֶּד לְשָׁאוּל וַיֹּאמֶר
לוֹ בָּא דָוִד אֶל־בֵּית אֲחִימֶלֶךְ׃
מַה תִּתְהַלֵּל בָּרָעָה הַגִּבּוֹר חֶסֶד
אֵל־כָּל־הַיּוֹם׃ הוות תַּחְשֹׁב
לְשׁוֹנְךָ כְּתַעַר מְלֻטָּשׁ עֹשֵׂה ר
רְמִיָּה׃ אָהַבְתָּ רָע מִטּוֹב
שֶׁקֶר מִדַּבֵּר צֶדֶק סֶלָה׃ א
אָהַבְתָּ כָּל־דִּבְרֵי בַלַּע לְשׁוֹן מ
מִרְמָה׃ גַּם־אֵל יִתֶּצְךָ לָנֶצַח
יַחְתְּךָ וְיִסָּחֲךָ מֵאֹהֶל וְשָׁרְשְׁךָ מ
מֵאֶרֶץ חַיִּים סֶלָה׃

וירא

Victori canticum Dauid: quando uenit ad eum Nathan propheta: quando ingressus est ad Bethsabee. LI

MIserere mei deus, secundum misericordiam tuam: iuxta multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas. Multū laua me ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me. Quoniā iniquitates meas ego cognoui: & peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccaui & malum coram te feci: ut iustificeris in sermonibus tuis & uincas cū iudicaberis. Ecce in iniquitate conceptus sum: & in peccato peperit me mater mea. Ecce enim ueritatem diligis abscónditum & arcanum sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Asperges me hyssopo & mundabor: lauabis me & super niuem dealbabor. Auditum mihi facies gaudium & lætitiam: & exultent ossa quæ confregisti. Absconde faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea mihi deus: & spiritum stabilem renoua in uisceribus meis. Ne proijcias me à facie tua: & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitiā Iesu tui: & spiritu potenti confirma me. Docebo iniquos uias tuas: & peccatores ad te conuertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis meæ: laudabit lingua mea iusticiam tuam. Domine labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuam. Non enim uis ut uictimam feram: nec holocaustum tibi placet. Sacrificium dei spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum: deus non despicies. Benigne fac in uoluntate tua Sion: & ædificentur muri Hierusalem. Tunc susципies sacrificium iusticiæ oblationes & holocausta: tunc imponent super altare tuum uitulos.

Victori eruditio Dauid: cum uenit Doēg Idumæus, & annunciauit Saul & dixit ei, uenit Dauid in domum Achimelech. LII

QVid gloriaris in malicia potens: misericordia dei tota die. Insidias cogitauit lingua tua: quasi nouacula acuta faciens dolū. Dilexisti malum magis quàm bonum: mendacium magis quàm loqui iusticiam semper. Dilexisti omnia uerba ad deuorandum linguam dolosam. Sed deus destruet te insempiternū terrebit te, & euellet de tabernaculo: & eradicabit te de terra uiuentium semper.

Videbunt

Οψονται δίκαιοι καὶ φοβηθήσονται. Καὶ ἐπ' αὐτὸν γελάσονται καὶ ἐροῦσιν. Ἰδοὺ ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἔθετο τὸν θεὸν βοηθὸν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπήλπισεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐτοῦ. Καὶ ἐνισχύσατο ἐπὶ τῇ ματαιότητι αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ. Ἤλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἐξομολογήσομαί σοι εἰς τὸν αἰῶνα ὅτι ἐποίησας. καὶ ὑπομενῶ τὸ ὄνομά σου ὅτι χρηστὸν ἐνώπιον τῶν ὁσίων σου.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ Μαελὲθ συνέσεως τῷ Δαβίδ. ν΄.

Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. οὐκ ἔστι θεός. Διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἀνομίαις. οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν. Ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιὼν, ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν. Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθησαν. οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός. Οὐχὶ γνώσονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν; οἱ κατεσθίοντες τὸν λαόν μου ἐν βρώσει ἄρτου. Τὸν θεὸν οὐκ ἐπεκαλέσαντο. ἐκεῖ ἐφοβήθησαν φόβον, οὗ οὐκ ἦν φόβος. Ὅτι ὁ θεὸς διασκορπίσει ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων. κατῃσχύνθης ὅτι ὁ θεὸς ἐξουδένωσεν αὐτούς. Τίς δώσει ἐκ σιὼν τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραήλ. ἐν τῷ ἐπιστρέψαι τὸν θεὸν τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἀγαλλιάσεται Ἰακώβ. καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραήλ.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμνοῖς συνέσεως τῷ Δαβίδ, ὅτε ἐλθόντες τοὺς ζιφαίους εἶπαν τῷ Σαοὺλ, οὐκ ἰδοὺ Δαβὶδ κέκρυπται παρ' ἡμῖν.

Ὁ θεὸς ἐν τῷ ὀνόματί σου σῶσόν με. καὶ ἐν τῇ δυνάμει σου κρινεῖ με. Ὁ θεὸς εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. ἐνώτισαι τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Ὅτι ἀλλότριοι ἐπανέστησαν ἐπ' ἐμέ. καὶ κραταιοὶ ἐζήτησαν τὴν ψυχήν μου. καὶ οὐ προέθεντο τὸν θεὸν ἐνώπιον αὐτῶν. Ἰδοὺ γὰρ ὁ θεὸς βοηθεῖ μοι. καὶ ὁ κύριος ἀντιλήπτωρ τῆς ψυχῆς μου. Ἀποστρέψει τὰ κακὰ τοῖς ἐχθροῖς μου. ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου ἐξολόθρευσον αὐτούς. Ἑκουσίως θύσω σοι. ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνόματί σου κύριε, ὅτι ἀγαθόν. Ὅτι ἐκ πάσης θλίψεως ἐῤῥύσω με. καὶ ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις συνέσεως τῷ Δαβίδ. ν΄.

Ἐνώτισαι ὁ θεὸς τὴν προσευχήν μου. καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὴν δέησίν μου. πρόσχες μοι καὶ εἰσάκουσόν μου. Ἐλυπήθην ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου καὶ ἐταράχθην. ἀπὸ φωνῆς ἐχθροῦ καὶ ἀπὸ θλίψεως ἁμαρτωλοῦ. Ὅτι ἐξέκλιναν ἐπ' ἐμὲ ἀνομίαν. καὶ ἐν ὀργῇ ἐνεκότουν μοι. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐν ἐμοί. καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ.

Videbunt iusti & timebunt & super eum ridebunt & dicent. Ecce homo, qui nō posuit deū adiutórem suū. Sed sperauit in multitudine diuitiarū suarū: & prævaluit in uanitate sua. Ego aūt sicut oliua fructifera in domo dei: speraui in misericordia dei in æternū, & in sæculū sæculi. Confitebor tibi in sæculū quia fecisti: & expectabo nomen tuum quoniam bonum, in conspectu sanctorum tuorum.

In finē Maeleth intellectus Dauid. LII

DIxit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonū. Deus de cœlo prospexit super filios hominum: ut uideat si est intelligēs, aut requirens deū. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonū: non est usq; ad unum. Nōne scient omnes qui operantur iniquitatē? qui deuorant plebem meā ut cibū panis. Deum nō inuocauerūt: illic trepidauerūt timore ubi non fuit timor. Qm̄ deus dissipauit ossa eorū qui hominibus placent: confusi sunt quoniā deus spreuit eos. Quis dabit ex sion salutare israël: cum conuerterit deus captiuitatem plebis suæ. Exultabit Iacob & lætabitur Israel.

In finem in carminibus intellectus Dauid, cum uenissent Ziphæi & dixissent Saul: nōne Dauid absconditus est apud nos. LIII

DEus in nomine tuo saluū me fac: & in uirtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam: auribus percipe uerba oris mei. Qm̄ alieni insurrexerunt aduersum me: & fortes quæsierūt animā meam: & non proposuerunt deū ante conspectū suū. Ecce enim deus adiuuat me: & dñs susceptor est animæ meæ. Auerte mala inimicis meis: in ueritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi: & confitebor nomini tuo dñe, quoniam bonum est. Quoniā ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus.

In finem in carminibus, intellectus Dauid. LIIII

EXaudi deus orationē meam: & ne despexeris deprecationem meam: intende mihi & exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea & conturbatus sum: à uoce inimici & à tribulatione peccatoris. Quoniā declinauerunt in me iniquitates: & in ira molesti erāt mihi. Cor meum conturbatum est in me: & formido mortis cecidit super me.

Videbunt iusti & timebunt: & super eum ridebunt. Ecce uir qui non posuit deum fortitudinem suam: sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum: confortatus est in insidijs suis. Ego autem sicut oliua uirens in domo dei: speraui in misericordia dei in sæculum sempiternum. Confitebor tibi in sæculum quoniā fecisti: & expectabo nomen tuum quoniam bonum in conspectu sanctorum tuorum.

Victori per chorū eruditio Dauid. LIII

DIxit stultus in corde suo non est deus: corrupti sunt & abominabiles facti sunt in iniquitate non est qui faciat bonum. Deus de cœlo prospexit: super filios hominum, ut uideret si esset intelligēs requirens deum. Omnes auersi sunt, pariter adhæserunt, non est qui faciat bonum: nō est usq; ad unum. Nunquid non cognouerunt qui operantur iniquitatem, qui comedunt populū meum ut cibum panis: deum non inuocauerunt. Ibi timuerunt timore ubi non est timor: quoniam deus dispersit ossa circundantium te: confunderis quia deus proiecit eos. Quis dabit ex Sion salutare Israël, cū reduxerit deus captiuitatem populi sui: exultabit Iacob: lætabitur Israël.

Victori in psalmis eruditio Dauid: quando uenerunt Ziphæi & dixerunt Saul: nōne Dauid absconditus est apud nos. LIIII

DEus in nomine tuo salua me: & in fortitudine tua ulciscere me. Deus exaudi orationem meā: auribus percipe uerba oris mei. Quia alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæsierunt animam meam: & non proposuerunt deum in conspectu suo semper. Ecce deus auxiliabitur mihi: dominus sustentans animam meam. Redde malum insidiatoribus meis: in ueritate tua disperde eos. Voluntarie sacrificabo tibi: confitebor nomini tuo domine, quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione liberauit me: & inimicos meos uidit oculus meus.

Victori in psalmis eruditio Dauid. LV

EXaudi deus orationem meam: & ne despicias deprecationem meam. Attende mihi & exaudi me: humiliatus sum in meditatione mea & conturbatus. A uoce inimici: à facie persequentis impij: quoniam proiecerūt super me iniquitatem: & in furore aduersabātur mihi. Cor meum doluit in uitalibus meis: & terrores mortis ceciderunt super me.

וְיִרְאוּ צַדִּיקִים וְיִירָאוּ וְעָלָיו יִ
יִשְׂחָקוּ׃ חִנָּה חֲגָבֶר לֹא שָׂם
אֱלֹהִים מָעוֹזוֹ וַיִּבְטַח בְּרֹב עָשְׁרוֹ
יַעַז בְּהַוָּתוֹ׃ וַאֲנִי כְּזֵית רַ
עֲנָן בְּבֵית אֱלֹהִים בָּטַחְתִּי בְחֶסֶד
אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד׃ אוֹדְךָ
לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וַאֲקַוֶּה שִׁמְךָ
כִּי־טוֹב נֶגֶד חֲסִידֶיךָ׃ נג

לַמְנַצֵּחַ עַל־מָחֲלַת מ
מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃
אָמַר נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים ח
הִשְׁחִיתוּ וְהִתְעִיבוּ עָוֶל אֵין־ע
עוֹשֵׂה טוֹב׃ אֱלֹהִים מִשָּׁמַיִם
הִשְׁקִיף עַל־בְּנֵי אָדָם לִרְאוֹת
הֵישׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת־אֱלֹהִים׃
כֻּלּוֹ סָג יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ אֵין עֹשֵׂה
טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד׃ הֲלֹא יֵדְעוּ־
פֹעֲלֵי־אָוֶן אֹכְלֵי עַמִּי אָכְלוּ לֶחֶם
אֱלֹהִים לֹא קָרָאוּ׃ שָׁם פָּחֲדוּ
פָחַד לֹא הָיָה פָחַד כִּי אֱלֹהִים
פִּזַּר עַצְמוֹת חֹנְךָ חֲבֵרִשְׁתָּ כִּי
אֱלֹהִים מְאָסָם׃ מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן
יְשׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב אֱלֹהִים
שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח
יִשְׂרָאֵל׃ נה

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מַשְׂכִּיל
לְדָוִד׃ בְּבוֹא
זִיפִים וַיֹּאמְרוּ לְשָׁאוּל הֲלֹא
דָוִד מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ׃ אֱלֹהִים
בְּשִׁמְךָ הוֹשִׁיעֵנִי וּבִגְבוּרָתְךָ ת
תָּרִיבֵנִי׃ אֱלֹהִים שְׁמַע תְּפִלָּתִי
הַאֲזִינָה לְאִמְרֵי־פִי׃ כִּי זָרִים
קָמוּ עָלַי וְעָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי
לֹא שָׂמוּ אֱלֹהִים לְנֶגְדָּם סֶלָה׃
הִנֵּה אֱלֹהִים עֹזֵר לִי אֲדֹנָי ב
בְּסֹמְכֵי נַפְשִׁי׃ יָשׁוּב הָרַע
לְשׁוֹרְרָי בַּאֲמִתְּךָ הַצְמִיתֵם׃
בִּנְדָבָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ אוֹדֶה שִׁמְךָ
יְהוָה כִּי טוֹב׃ כִּי מִכָּל־צָרָה
הִצִּילָנִי וּבְאֹיְבַי רָאֲתָה עֵינִי׃
נח

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מַשְׂכִּיל
לְדָוִד׃ חֲאֲזִינָה
אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאַל־תִּתְעַלַּם מִ
מִּתְחִנָּתִי׃ הַקְשִׁיבָה לִּי וַעֲנֵנִי
אָרִיד בְּשִׂיחִי וְאֶהֱמָה׃ מִקּוֹל
אוֹיֵב מִפְּנֵי עָקַת רָשָׁע כִּי־יָמ
מוּטוּ עָלַי אָוֶן וּבְאַף יִשְׂטְמוּנִי׃
לִבִּי יָחִיל בְּקִרְבִּי וְאֵימוֹת מָוֶת
נָפְלוּ עָלָי׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

φόβος ⁊ τρόμος ἦλθεν ἐπ' ἐμέ. ⁊ ἐκάλυψέ με σκότος. καὶ εἶπα τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς. καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω. ἰδοὺ ἐμάκρυνα φυγαδεύων. καὶ ηὐλίσθην ἐν τῇ ἐρήμῳ. προσεδεχόμην τὸν θεὸν τὸν σώζοντά με. ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ ἀπὸ καταιγίδος. καταπόντισον κύριε καὶ καταδιέλετας γλώσσας αὐτῶν. ὅτι εἶδον ἀνομίαν καὶ ἀντιλογίαν ἐν τῇ πόλει. ἡμέρας καὶ νυκτὸς κυκλώσει αὐτὴν ἐπὶ τὰ τείχη αὐτῆς. καὶ ἀνομία καὶ κόπος ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ ἀδικία. καὶ οὐκ ἐλέλιπεν ἐκ τῶν πλατειῶν αὐτῆς τόκος καὶ δόλος. ὅτι εἰ ὁ ἐχθρός ὠνείδισέ με, ὑπεμείνεκα ἄν. καὶ εἰ ὁ μισῶν με ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησεν, ἐκρυβόμην ἂν ἀπ' αὐτοῦ. σὺ δὲ ἄνθρωπε ἰσόψυχε ἡγεμών μου καὶ γνωστέ μου. ὃς ἐπὶ τοαυτὸ ἐγλυκαίνας μοι βρώματα. ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ ἐπορεύθημεν ἐν ὁμονοίᾳ. ἐλθέτω δὴ θάνατος ἐπ' αὐτούς. ⁊ καταβήτωσαν εἰς ᾅδου ζῶντες. ὅτι πονηρία ἐν ταῖς παροικίαις αὐτῶν, ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἐγὼ πρὸς τὸν θεὸν ἐκέκραξα. ⁊ ὁ κύριος εἰσήκουσέ μου. ἑσπέρας καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρίας διηγήσομαι καὶ ἀπαγγελῶ. καὶ εἰσακούσεταί μου φωνῆς μου. λυτρώσεται ἐν εἰρήνῃ τὴν ψυχήν μου ἀπὸ τῶν πολλοίς εἶσίν σωὶ ἐμοί. εἰσακούσεται ὁ θεὸς καὶ ταπεινώσει αὐτούς. ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων. οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἀντάλλαγμα ὅτι οὐκ ἐφοβήθησαν τὸν θεόν. ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῷ ἀποδιδόναι. ἐβεβήλωσαν τὴν διαθήκην αὐτου. διεμερίσθησαν ἀπὸ ὀργῆς τοῦ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἤγισαν αἱ καρδίαι αὐτῶν. ἠπαλύνθησαν οἱ λόγοι αὐτῶν ὑπὲρ ἔλαιον. καὶ αὐτοὶ εἰσὶ βολίδες.

Ἐπίῤῥιψον ἐπὶ κύριον τὴν μέριμνάν σου. καὶ αὐτός σε διαθρέψει. οὐ δώσει εἰς τὸν αἰῶνα σάλον τῷ δικαίῳ.

Σὺ δὲ ὁ θεός, καταξεις αὐτοὺς εἰς φρέαρ διαφθορᾶς. ἀνδρες αἱμάτων καὶ δολιότητος οὐ μὴ ἡμισεύσωσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν. ἐγὼ δὲ κύριε ἐλπιῶ ἐπὶ σέ.

ΚΑΘΙΣΜΑ. ϛ.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων τοῦ ἀπὸ τῶν ἁγίων μακρυσμένων. τῷ Δαβὶδ εἰς στηλογραφίαν ὅτε ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν γέθ. νε

Ἐλέησόν με ὁ θεὸς ὅτι κατεπάτησέν με ἄνθρωπος. ὅλην τὴν ἡμέραν πολεμῶν ἔθλιψέ με.

Κατεπάτησάν με οἱ ἐχθροί μου ὅλην τὴν ἡμέραν. ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντες με. ἀπὸ ὕψους ἡμέρας οὐ φοβηθήσομαι. ἐγὼ δὲ ἐλπιῶ ἐπὶ σέ.

Ἐν τῷ θεῷ ἐπαινέσω τοὺς λόγους μου. ἐπὶ τὸν θεὸν ἤλπισα, οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι σάρξ. ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους μου ἐδυσφήμουν. κατ' ἐμοῦ πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν εἰς κακόν. παροικήσουσι καὶ κατακρύψουσιν. αὐτοὶ τὴν πτέρναν μου φυλάξουσι. καθάπερ ὑπέμειναν τὴν ψυχήν μου.

ὑπὲρ

Timor & tremor uenit super me:& contexit me tenebra. Et dixi quis dabit mihi pennas sicut columbæ:& uolabo & quiescã. Ecce elongaui fugiens:& mansi in solitudine. Expectabam deum qui saluum me fecit:à pusillanimitate spiritus & tempestate.Præcipita dñe & diuide linguas eorũ: quoniã uidi iniquitatẽ & cõtradictionem in ciuitate. Die ac nocte circundabit eam super muros eius:iniquitas & labor in medio eius & iniustitia. Et non defecit de plateis eius:usura & dolus. Quoniã si inimicus meus maledixisset mihi:sustinuissem utiq; Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset:abscondissem me forsitan ab eo. Tu uero homo unanimis,dux meus,& notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos:in domo dei ambulauimus cum consensu. Veniat mors super illos:& descendant in infernum uiuentes. Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum:in medio eorum. Ego autem ad deũ clamaui:& dñs exaudiuit me. Vespere & mane & meridie narrabo & annũciabo:& exaudiet uocem meam.Redimet in pace animã meam ab his qui appropinquant mihi:qm̃ inter multos erant mecum. Exaudiet deus & humiliabit illos:qui est ante sæcula. Nõ enim est illis cõmutatio &non timuerunt deũ:extendit manum suam in retribuendo. Contaminauerũt testamentũ eius: diuisi sunt ab ira uultus eius: & appropinquauit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum:& ipsi sunt iacula. Iacta super dñm curam tuam:& ipse te enutriet: & nõ dabit in æternum fluctuationem iusto. Tu uero deus: deduces eos in puteũ interitus. Viri sanguinũ & dolosi non dimidiabũt dies suos:ego autem sperabo in te domine.

In finem pro populo qui à sanctis longe factus est Dauid,in tituli inscriptione cum tenerent cum Allophyli in Geth. LV

MIserere mei deus qm̃ conculcauit me homo:tota die impugnans tribulauit me. Conculcauerunt me inimici mei tota die:quoniam multi bellantes aduersum me. Ab altitudine diei non timebo: ego uero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos: in deo speraui,non timebo quid faciat mihi caro. Tota die uerba mea execrabantur: aduersum me omnes cogitationes eorũ in malum. Inhabitabunt & abscondent: ipsi calcaneũ meũ observabunt. Sicut sustinuerunt animã meam, pro ni-

Timor & tremor uenit sup me: & operuit me caligo. Et dixi quis dabit mihi pennas columbæ:ut uolem & requiescã. Vt procul abeam,& cõmorer in deserto semper. Festinabo ut saluer:à spiritu tempestatis & turbinis.Præcipita domine diuide linguas eorum:quoniã uidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate. Die & nocte circumeuntes muros eius:scelus & dolor in medio eius. Insidiæ in uitalibus eius: & non recedit de plateis eius damnum & fraudulentia. Non enim inimicus exprobrauit mihi ut sustineã,neq; is qui oderat,super me magnificatus est:ut abscondar ab eo. Sed tu homo unanimis meus,dux meus,& notus meus

Qui simul habuimus dulce secretũ:in domo dei ambulauimus in terrore. Veniat mors super eos, descendãt in infernum uiuentes: quia nequitiæ in cõgregatione eorum , & in medio eorum. Ego ad dominum clamabo:& dominus saluabit me. Vespere & mane & meridie: loquar & resonabo:& exaudiet uocem meam.

Redimet in pace animam meam , ab appropinquantibus mihi: multi enim fuerunt aduersum me. Exaudiet deus & humiliabit eos,qui iudex est ab initio semper,non enĩ mutantur: neq; timent deum. Extendit manum suam ad pacifica : contaminabit pactum suũ. Nitidius butyro os eius pugnat autem cor illius,molliores sermones eius oleo , cũ sint lanceæ. Proijce super dominũ charitatem tuam , & ipse enutriet te , non dabit in æternum fluctuationem iusto. Tu autẽ deus deduces eos in puteum interitus , uiri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos : ego autem fiduciam habeo tui.

Victori pro columba muta, eo quod procul abierit Dauid humilis & simplex quando tenuerunt eum allophyli in Geth. LVI

MIserere mei deus quoniã conculcauit me homo:tota die pugnans tribulauit me . Conculcauerunt me insidiatores mei tota die: multi enim qui pugnant contra me altissime. Quacunq; die territus fuero : ego in te confidam. In deo laudabo uerbum eius,in deo speraui non timebo:quid faciat caro mihi. Tota die sermonibus me affligebant : contra me omnes cogitationes eorum in malum. Congregabuntur abscondite plantas meas observabunt:expectantes animam meam.

Quia

תהלים

יִרְאָה וַרַעַד יָבֹא בִי וַתְּכַסֵּנִי פַּלָּצוּת׃ וָאֹמַר מִי יִתֶּן לִי אֶבְרָה כַּיּוֹנָה אָעוּפָה וְאֶשְׁכֹּנָה׃ חָנָּה אַרְחִיק נְרוֹד אָלִין בַּמִּדְבָּר סֶלָה׃ אָחִישָׁה מִפַּלֵּט־לִי מֵרוּחַ סוֹעָה מִסָּעַר׃ בַּלַּע אֲדֹנָי פַּלֵּג לְשׁוֹנָם כִּי רָאִיתִי חָמָס וְרִיב בָּעִיר׃ יוֹמָם וָלַיְלָה יְסוֹבְבוּהָ עַל־חוֹמוֹתֶיהָ וְאָוֶן וְעָמָל בְּקִרְבָּהּ׃ הַוּוֹת בְּקִרְבָּהּ וְלֹא־יָמִישׁ מִרְחֹבָהּ תּוֹךְ וּמִרְמָה׃ כִּי לֹא אוֹיֵב יְחָרְפֵנִי וְאֶשָּׂא לֹא־מְשַׂנְאִי עָלַי הִגְדִּיל וְאֶסָּתֵר מִמֶּנּוּ׃ וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי׃ אֲשֶׁר יַחְדָּו נַמְתִּיק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ׃ יָשִׁיד מָוֶת עֲלֵימוֹ יֵרְדוּ שְׁאוֹלָה חַיִּים כִּי־רָעוֹת בְּמְגוּרָם בְּקִרְבָּם׃ אֲנִי אֶל אֱלֹהִים אֶקְרָא וַיהוָה יוֹשִׁיעֵנִי׃ עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה וְאֶהֱמֶה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי׃ פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְּרָב־לִי כִּי בְרַבִּים הָיוּ עִמָּדִי׃ יִשְׁמַע אֵל וְיַעֲנֵם וְיֹשֵׁב קֶדֶם סֶלָה אֲשֶׁר אֵין־חִלִּיפוֹת לָמוֹ וְלֹא־יָרְאוּ אֱלֹהִים׃ שָׁלַח יָדָיו בְּשְׁלוֹמָיו חִלֵּל בְּרִיתוֹ׃ חָלְקוּ מֵחֶמְאוֹת פִּיו וְקֶרֶב־לִבּוֹ רָבּוּ רַכְּכוּ מִשְּׁמָנִים וְהֵמָּה פְּתִיחוֹת׃ הַשְׁלֵךְ עַל־יְהוָה יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ לֹא־יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק׃ וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר־שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח־בָּךְ׃

נֹן

לַמְנַצֵּחַ עַל־יוֹנַת אֵלֶם רְחֹקִים לְדָוִד מ מִכְתָּם בְּאָחְזוֹ אוֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים ב בְּגַת׃ חָנֵּנִי אֱלֹהִים כִּי שַׁאֲפַנִי אֱנוֹשׁ כָּל־הַיּוֹם לָחֵם יְלָחֲצֵנִי׃ שָׁאֲפוּ שׁוֹרְרַי כָּל־הַיּוֹם כִּי־רַבִּים לְחֹמְמִים לִי מָרוֹם׃ יוֹם אִירָא אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח׃ בֵּאלֹהִים אֲהַלֵּל דְּבָרוֹ בֵּאלֹהִים בָּטַחְתִּי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה בָשָׂר לִי׃ כָּל־הַיּוֹם דְּבָרַי יְעַצֵּבוּ עָלַי כָּל־מַחְשְׁבוֹתָם לָרָע׃ יָגוּרוּ יִצְפֹּנוּ הֵמָּה עֲקֵבַי יִשְׁמֹרוּ בַּאֲשֶׁר קִוּוּ נַפְשִׁי׃

עַל

ὑπὲρ τ μυθικοῦ ὥσῃς αὐτόν. ἐν ὀργῇ λαοὺς κατάξεις.
ὁ θεός πῶς ζωλύω μου δέησίν σοι. ἔθου τὰ δάκρυά
μου ἐνώπιόν σου. ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ σου. τότε
στρέψουσιν οἱ ἐχθροί μου εἰς τὰ ὀπίσω. ἐν ᾗ ἂν ἡμέ-
ρᾳ ὦ καλέσωμαί σε. ἰδοὺ ἔγνων ὅτι θεός μου εἶ σύ.
ἐπὶ τῷ θεῷ αἰνέσω ῥῆμα. ἐπὶ τῷ κυρίῳ αἰνέσω λό
γον. ἐπὶ τῷ θεῷ ἤλπισα. οὐ φοβηθήσομαι τί ποιή-
σαι μοι ἄνθρωπος. ἐν ἐμοὶ ὁ θεός εὐχαί. ἃς ἀπο-
δώσω αἰνέσεώς σου. ὅτι ἐῤῥύσω πῶς ψυχήν μου ἐκ
θανάτου. τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων. τοὺς
πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος. εὐαρεστήσω ἐνώπιον
κυρίου. ἐν φωτὶ ζώντων.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ Δαβὶδ εἰς στηλογρα
φίαν ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου
σαοὺλ, εἰς ἀσπήλαιον. ιε

ΕΛέησόν με ὁ θεός, ἐλέησόν με. ὅτι ἐπὶ σοί πέ-
ποιθεν ἡ ψυχή μου. καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτερύ-
γων σου ἐλπιῶ. ἕως οὗ παρέλθῃ ἡ ἀνομία. κεκρά-
ξομαι πρὸς τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον. τὸν θεὸν τὸν εὐεργετή
σαντά με. ἐξαπέστειλεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔσωσέ με.
ἔδωκεν εἰς ὄνειδος τοὺς καταπατοῦντάς με.
ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀλή-
θειαν αὐτοῦ. καὶ ἐῤῥύσατο τὴν ψυχήν μου ἐκ μέσου
σκύμνων. ἐκοιμήθην ταραγμένος. υἱοὶ ἀνθρώ
πων οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὅπλα καὶ βέλη. καὶ ἡ γλῶσ
σα αὐτῶν μάχαιρα ὀξεῖα. ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανούς
ὁ θεός. καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου. παγί-
δα ἡτοιμάσαντο τοῖς ποσί μου. κατέκαμψαν τὴν ψυ
χήν μου. ὤρυξαν πρὸ προσώπου μου βόθρον. καὶ ἐνέπε
σον εἰς αὐτόν. ἑτοίμη ἡ καρδία μου ὁ θεός, ἑτοίμη ἡ
καρδία μου. ἄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. ἔξε
γέρθητι ἡ δόξα μου, ἔξεγέρθητι ψαλτήριον καὶ κιθάρα,
ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. ἐξομολογήσομαί σοι ἐν
λαοῖς κύριε. ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσι. ὅτι ἐμεγαλώθη
ἕως τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου. καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ
ἀλήθειά σου. ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ θεός. καὶ
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ Δαβὶδ,
εἰς στηλογραφίαν. νζ.

ΕΙ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, εὐθείας κρί-
νετε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ
ἀνομίας ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ. διὰ κύπριαν αἱ χεῖρες ὑμῶν
συμπλέκουσιν. ἀπεξενώθησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ
ἀπὸ μήτρας. ἐπλανήθησαν ἀπὸ γαστρός. ἐλάλησαν
ψευδῆ. θυμὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφε-
ως. ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς καὶ βυούσης τὰ ὦτα αὐτῆς.
ἣτις οὐκ εἰσακούσεται φωνῆς ἐπᾳδόντων. φαρμα-
κοῦ πεφαρμακευμένου σοφῶς.

ο θεός

pro nihilo ſaluos facies illos: in ira populos cõ
fringes. Deus uitam meam annunciaui tibi:
poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo.
Sicut & in promiſſione tua: tunc conuertentur
inimici mei retrorſum. In quacũq; die inuoca
uero te: ecce agnoui quoniã deus meus es tu.
In deo laudabo uerbũ: & in dño laudabo ſer
monem: in deo ſperaui: nõ timebo quid faciat
mihi homo. In me ſunt deus uota: quæ red
dam laudationes tibi. Qm̃ eripuiſti animam
meam de morte: oculos meos à lachrymis: pe
des meos de lapſu. Vt placeam corã deo, in lu
mine uiuentiũ. In finem ne diſperdas.
Dauid in tituli inſcriptione cum fugeret à facie
Saul in ſpeluncam. LVI

MIſerere mei deus, miſerere mei: quoniam
in te confidit anima mea. Et in umbra
alarum tuarum ſperabo: donec tranſeat ini
quitas. Clamabo ad deum altiſſimũ: deum
qui bene fecit mihi. Miſit de cœlo & libera
uit me: dedit in opprobrium conculcantes me.
Miſit deus miſericordiam ſuam & ueritatem
ſuam: & eripuit animam meam de medio ca
tulorum leonum: dormiui conturbatus. Filij
hominum dentes eorum arma & ſagittæ: &
lingua eorum gladius acutus. Exaltare ſuper
cœlos deus: & ſuper omnem terrã gloria tua.
Laqueum parauerunt pedibus meis: & incur
uauerunt animam meam. Foderunt ante fa
ciem meam foueam: & inciderunt in eam.
Paratum cor meum deus: paratũ cor meum:
cantabo & pſalmum dicam domino. Exur
ge gloria mea: exurge pſalterium & cithara: ex
urgam diluculo. Confitebor tibi in populis
domine: pſalmum dicam tibi in gentibus.
Quoniam magnificata eſt uſq; ad cœlos mi
ſericordia tua: & uſq; ad nubes ueritas tua.
Exaltare ſuper cœlos deus: & ſuper omnem
terram gloria tua.

In finem ne diſperdas Dauid in ti
tuli inſcriptione. LVII

SIuere utiq; iuſtitiam loquimini: recta iudi
cate filij hominũ. Etenim in corde iniqui
tates operamini in terra: iniuſtitias manus ue
ſtræ concinnant. Alienati ſunt peccatores à
uulua: errauerunt ab utero: locuti ſunt falſa.
Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpen
tis ſicut aſpidis ſurdæ: & obturãtis aures ſuas.
Quæ non exaudiet uocem incantantium: &
uenefici incantantis ſapienter.

Deus

Quia nullus eſt ſaluus in eis: in furore popu
los detrahet deus. Secretiora mea numeraſti
pone lachrymam meam in conſpectu tuo: ſed
non in narratione tua. Tunc conuertentur
inimici mei retrorſum, in quacunq; die inuo
cauero: hoc ſcio quia deus meus es. In deo
laudabo uerbum: in domino prædicabo ſer
monem. In deo ſperaui non timebo: quid fa
ciat homo mihi. In me ſunt deus uota tua:
reddam gratiarũ actiones tibi. Quia eripui
ſti animam meam de morte, & pedes meos de
lapſu, ut ambulem corã deo: in lumine uiuen
tium. Victori ut non diſperdas Da
uid humilem & ſimplicem, quando fugit à fa
cie Saul in ſpeluncam.

LVII

MIſerere mei deus miſerere mei, quoniam
in te ſperauit anima mea, in umbra ala
rum tuarum ſperabo: donec tranſeant inſidiæ
Inuocabo deum altiſſimum: deum ultorem
meum. Mittet de cœlo & ſaluabit me, ex
probrabit conculcantibus me ſemper: mittet
deus miſericordiam ſuam & ueritatem ſuam.
Anima mea in medio leonum dormiuit fe
rocientium, filij hominum dentes eorum lan
ceæ & ſagittæ: & lingua eorum gladius acu
tus. Exaltare ſuper cœlos deus: in omni ter
ra gloria tua. Rete parauerunt greſſibus
meis, ad incuruandam animam meam, fode
runt ante me foueam: ceciderunt in medium
eius ſemper. Paratum cor meum deus pa
ratum cor meum, cantabo & pſallam. Sur
ge gloria mea, ſurge pſalterium & cithara ſur
gam mane. Confitebor tibi in populis do
mine: cantabo tibi in gentibus. Quia ma
gna uſq; ad cœlos miſericordia tua: & uſq; ad
nubes ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos de
us: in omni terra gloria tua.

Victori ut non diſperdas Dauid hũmi
lem ac ſimplicem. LVIII

SIuere utiq; iuſtitiam loquimini: recta iudi
cate filij hominum. Etenim in corde ini
quitates operamini in terra: iniquitates ma
nus ueſtræ appendunt. Alienati ſunt pecca
tores à uulua: errauerunt ab utero loquentes
mendacium. Furor eorum ſicut furor ſerpen
tis: ſicut reguli ſurdi obturantis aurem ſuam.
Vt non audiat uocem murmurantium: nec in
cantatoris incantationes callidas.

Deus

חחלים

עַל־אָוֶן פַּלֵּט לָמוֹ בְּאַף עַמִּים
חוֹנַד אֱלֹהִים׃ נָדִי סָפַרְתָּה
אַתָּה שִׂימָה דִמְעָתִי כְּמִצְהָרֶךָ ח
חֲלֹא בְסִפְרָתֶךָ׃ אָז יָשׁוּבוּ
אוֹיְבַי אָחוֹר בְּיוֹם אֶקְרָא זֶה לִי
יָדַעְתִּי כִּי־אֱלֹהִים לִי׃ בֵּאלֹהִים
אֲהַלֵּל דָּבָר בַּיהוָה אֲהַלֵּל דָּבָר׃
בֵּאלֹהִים בָּטָחְתִּי לֹא אִירָא מַה־
יַּעֲשֶׂה אָדָם לִי׃ עָלַי אֱלֹהִים
נְדָרֶיךָ אֲשַׁלֵּם תּוֹדוֹת לָךְ׃ כִּי־
חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת הֲלֹא רַגְלַי
מִדָּחִי לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים ם
בְּאוֹר הַחַיִּים׃

נז

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְ
דָוִד מִכְתָּם ב
בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי־שָׁאוּל בַּמְּעָרָה׃
חָנֵּנִי אֱלֹהִים חָנֵּנִי כִּי־בְךָ חָסָיָה
נַפְשִׁי וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ אֶחְסֶה עַד י
יַעֲבָר הַוּוֹת׃ אֶקְרָא לֵאלֹהִים
עֶלְיוֹן לָאֵל גֹּמֵר עָלָי׃ יִשְׁלַח
מִשָּׁמַיִם וְיוֹשִׁיעֵנִי חֵרַף שֹׁאֲפִי
סֶלָה יִשְׁלַח אֱלֹהִים חַסְדּוֹ וַאֲ
וַאֲמִתּוֹ׃ נַפְשִׁי בְּתוֹךְ לְבָאִים
אֶשְׁכְּבָה לֹהֲטִים בְּנֵי־אָדָם שִׁ
שִׁנֵּיהֶם חֲנִית וְחִצִּים וּלְשׁוֹנָם ח
חֶרֶב חַדָּה׃ רוּמָה עַל־הַשָּׁמַיִם
אֱלֹהִים עַל־כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃
רֶשֶׁת הֵכִינוּ לִפְעָמַי כָּפְפָה נַפְשִׁי
כָּרוּ לְפָנַי שִׁיחָה נָפְלוּ בְתוֹכָהּ
סֶלָה׃ נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים נָכוֹן
לִבִּי אָשִׁירָה וַאֲזַמֵּרָה׃ עוּרָה
כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָ
אָעִירָה שָׁחַר׃ אוֹדְךָ בָעַמִּים
אֲדֹנָי אֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים׃ כִּי־
גָדַל עַד־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁ
שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ׃ רוּמָה עַל־
שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל־כָּל־הָאָרֶץ כ
כְּבוֹדֶךָ׃ נח

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְ
לְדָוִד מִכְתָּם׃
הַאֻמְנָם אֵלֶם צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן מ
מֵישָׁרִים תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם׃
אַף־בְּלֵב עוֹלוֹת תִּפְעָלוּן בָּאָרֶץ
חֲמַס יְדֵיכֶם תְּפַלְּסוּן׃ זָרוּ ר
רְשָׁעִים מֵרָחֶם תָּעוּ מִבֶּטֶן דִּבְּרֵי
כָזָב׃ חֲמַת לָמוֹ כִּדְמוּת חֵמַת
נָחָשׁ כְּמוֹ־פֶתֶן חֵרֵשׁ יַאְטֶם א
אָזְנוֹ׃ אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע לְקוֹל
מְלַחֲשִׁים חוֹבֵר חֲבָרִים מְחֻכָּם׃
אלהים

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ θεὸς συντρίψει τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ στόματι
αὐτῶν. τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέθλασεν ὁ κύριος.
ἐξουδενωθήσονται ὡσεὶ ὕδωρ διαπορευόμενον. ἐντε-
ταμένου τοῦ τόξου αὐτοῦ ἕως οὗ ἀσθενήσωσιν. ὡσεὶ κηρὸς
τακεὶς ἀναναρεθήσονται. ἔπεσεν πῦρ ἐπ' αὐτοὺς καὶ
οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον. πρὸ τοῦ συνῆναι τὰς ἀκάνθας
ὑμῶν τῷ ῥάμνῳ, ὡσεὶ ζῶντας ὡσεὶ ἐν ὀργῇ κατα-
πίεται αὐτούς. εὐφρανθήσεται δίκαιος ὅταν ἴδῃ ἐκ-
δίκησιν. τὰς χεῖρας αὐτοῦ νίψεται ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἁ-
μαρτωλοῦ. καὶ ἐρεῖ ἄνθρωπος, εἰ ἄρα ἔστι καρπὸς τῷ
δικαίῳ. ἄρα ἔστιν ὁ θεὸς κρίνων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ.

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρῃς τῷ Δαὶδ εἰς
συνοχὴν, ὅπότε ἀπέστειλε σαοὺλ καὶ ἐ-
φύλαξε τὴν οἰκον αὐτοῦ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν.

να

Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὁ θεός. καὶ ἐκ τῶν
ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ, λύτρωσαί με. ῥῦσαι
με ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. καὶ ἐξ ἀνδρῶν
αἱμάτων σῶσόν με. ὅτι ἰδοὺ ἐθήρευσαν τὴν ψυχήν
μου. ἐπέπεσον ἐπ' ἐμὲ κραταιοί. οὐδὲ ἡ ἀνομία μου,
οὐδὲ ἡ ἁμαρτία μου κύριε. ἄνευ ἀνομίας ἔδραμον καὶ
κατεύθυνα. ἐξεγέρθητι εἰς συνάντησίν μου καὶ ἴδε.
καὶ σὺ κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ.
πρόσχες τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη. μὴ οἰκ-
τειρήσῃς πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν.
ἐπιστρέψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς
κύων. καὶ κυκλώσουσι πόλιν. ἰδοὺ αὐτοὶ ἀποφθέγξον-
ται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. καὶ ῥομφαία ἐν τοῖς χεί-
λεσιν αὐτῶν, ὅτι τίς ἤκουσε; καὶ σὺ κύριε ἐκγελά-
σῃ αὐτούς. ἐξουδενώσεις πάντα τὰ ἔθνη. τὸ κρά-
τος μου πρὸς σὲ φυλάξω. ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου
εἶ. ὁ θεός μου τὸ ἔλεός αὐτοῦ προφθάσει με. ὁ θεός
μου δείξει μοι ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου. μὴ ἀποκτείνῃς αὐ-
τούς, μήποτε ἐπιλάθωνται τοῦ νόμου σου. διασκόρ-
πισον αὐτοὺς ἐν τῇ δυνάμει σου. καὶ κατάγαγε αὐ-
τοὺς ὁ ὑπερασπιστής μου κύριε. ἁμαρτία στόματος αὐ-
τῶν, λόγος χειλέων αὐτῶν. καὶ συλληφθήτωσαν ἐν τῇ
ὑπερηφανίᾳ αὐτῶν. καὶ ἐξ ἀρᾶς καὶ ψεύδους διαγε-
λασθήσονται ἐν συντελείᾳ. ἐν ὀργῇ συντελείας καὶ οὐ
μὴ ὑπάρξωσι. καὶ γνώσονται ὅτι ὁ θεὸς δεσπό-
ζει τοῦ Ἰακὼβ. καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. ἐπιστρέ-
ψουσιν εἰς ἑσπέραν, καὶ λιμώξουσιν ὡς κύων. καὶ
κυκλώσουσι πόλιν. αὐτοὶ διασκορπισθήσονται
τοῦ φαγεῖν. ἐὰν δὲ μὴ χορτασθῶσι καὶ γογγύσουσι.
ἐγὼ δὲ ᾄσομαι τῇ δυνάμει σου. καὶ ἀγαλλιάσο-
μαι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου. ὅτι ἐγενήθης ἀντιλήπτωρ
μου. καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου.
βοηθός μου εἶ σύ, ψαλῶ. ὅτι ὁ θεὸς ἀντιλήπτωρ μου
εἶ. ὁ θεός μου τὸ ἔλεός μου.

Deus conteret dentes eorũ in ore ipsorũ:mo-
las leonum confringet dñs. Ad nihilum de-
uenient tanq̃ aqua decurrens:intendit arcum
suum donec infirmentur. Sicut cera quæ fluit
auferentur: supercecidit ignis & non uiderunt
solem. Priusquam intelligerent spinæ uestræ
rhamnũ:sicut uiuẽtes sicut in ira absorbet eos.
Lætabitur iustus cum uiderit uindictam:ma-
nus suas lauabit in sanguine peccatoris. Et di-
cet homo,si utiq; est fructus iusto:utiq; est de-
us iudicans eos in terra.

In finem ne disperdas Dauid in tituli inscri
ptione:quãdo misit Saul & custodiuit domũ
eius,ut interficeret eum. LVIII

ERipe me de inimicis meis deus:& ab insur
gentibus in me,libera me. Eripe me de o-
perantibus iniquitatẽ:& de uiris sanguinũ sal-
ua me. Quia ecce ceperunt animam meam:ir-
ruerunt in me fortes. Neq; iniquitas mea,ne-
que peccatũ meum domine:sine iniquitate cu-
curri & direxi. Exurge in occursum meum &
uide: & tu domine deus uirtutum deus Israël.
Intende ad uisitandas omnes gentes:non mi-
serearis omnibus qui operantur iniquitatem.
Conuertentur ad uesperam, & famem patien
tur ut canes:& circuibunt ciuitatẽ. Ecce loquen
tur in ore suo:& gladius in labijs eorum:quo-
niam quis audiuit? Et tu domine deridebis
eos:ad ni hilum deduces omnes gentes. Forti
tudinem meam ad te custodiã:quia deus susce
ptor meus es:deus meus miscd'ia eius præue-
niet me. Deus ostendet mihi super inimicos
meos:ne occidas eos,ne quando obliuiscantur
legis tuæ. Disperge illos in uirtute tua: & de-
strue eos protector meus dñe. Delictum oris
eorũ,sermonem labiorũ ipsorum:& compre-
hendantur in supbia sua. Et de execratione &
mendacio annunciabunt in consummatio-
ne: in ira consummationis & non erunt. Et
scient quia deus dominabitur Iacob:& finium
terræ. Cõuertentur ad uesperã & famem pa-
tientur ut canes:& circuibunt ciuitatẽ. Ipsi di-
spergentur ad manducandũ:si uero nõ fuerint
saturati & murmurabũt.Ego aũt cantabo for
titudinem tuã: & exaltabo mane misericordiã
tuã. Quia factus es susceptor meus:& refugiũ
meũ in die tribulationis meæ. Adiutor meus
tibi psallam:quia deus susceptor meus es:deus
meus misericordia mea.

In finem

Deus excute dentes eorum in ore eorum::mo
lares leonum confringe domine. Dissoluant
quasi aquæ quæ defluunt: intendit arcum suũ
donec conterantur. Quasi uermis tabefactus
pertranseant: quasi abortiuum mulieris quod
non uidit solem. Antequã crescant spinæ ue-
stræ in rhamnũ:quasi uiuẽtes quasi in ira tem-
pestas rapiet eos. Lætabitur iustus cum uide-
rit ultionẽ:pedes suos lauabit in sanguine im-
pij. Et dicet homo uere est fructus iusto: uere
est deus iudicans in terra.

Victori ut non disperdas Dauid humilem
& simplicem, quãdo misit Saul:& custodierũt
domum ut occiderent eum. LIX

ERue me de inimicis meis deus meus: & à
resistentibus mihi protege me. Libera
me ab operarijs iniquitatis, & à uiris sangui-
num salua me. Quia ecce insidiati sunt ani-
mæ meæ,cõgregantur aduersus me fortissimi:
absq; iniquitate mea & absq; peccato meo do
mine. Non egi inique & illi currunt & præpa
rantur:surge ex aduerso pro me & respice. Et
tu domine deus exercituum deus israël, euigi-
la ut uisites omnes gentes:non miserearis uni-
uersis qui operantur iniquitatem semper.
Reuertantur ad uesperam & latrent ut canes:
& circumeant ciuitatem. Ecce loquuntur in o-
re suo gladij,in labijs eorum: quasi nemo au-
diat Tu autem domine deridebis eos:subsan
nabis omnes gentes. Fortitudinem meam ad
te seruabo:quoniam tu deus eleuator meus.
Dei mei misericordia præueniet me:deus o-
stendit mihi insidiatores meos. Ne occidas
eos ne forte obliuiscantur populi mei,disperge
eos in fortitudine tua & destrue eos:protector
noster domine. In peccato oris sui in sermo-
ne labiorum suorum,& capiantur in superbia
sua:maledictionem & mendacium narrantes.
Consume in furore consume ut nõ subsistãt,
& scient quoniam deus dominator Iacob:in fi
nibus terræ semper. Conuertentur ad uespe
ram & latrent ut canes: & circumeant ciuitatẽ.
Ipsi uagabuntur ut comedant:& cum satura
ti non fuerint,murmurabunt. Ego autem can
tabo imperium tuum: & laudabo mane mise
ricordiam tuam:quoniam factus es fortitudo
mea:& refugium in die tribulationis meæ.
Virtutem meam tibi cantabo:quoniam deus
adiutor meus deus misericordia mea.

Victori

תחלים

אֱלֹהִים חֲרֹס שִׁנֵּימוֹ בְּפִימוֹ מ
מַלְתָּעוֹת כְּפִירִים נְתֹּץ יְהוָה :
יִמָּאֲסוּ כְּמוֹ מַיִם יִתְהַלְּכוּ לָמוֹ
יִרְרֹךְ חִצָּיו כְּמוֹ יִתְמוֹלָלוּ :
כְּמוֹ שַׁבְלוּל תָּמֵס יַהֲלֹךְ נֶפֶל
אֵשֶׁת בַּל־חֲזוּ שֶׁמֶשׁ : בְּטֶרֶם
יָבִינוּ סִירוֹתֵיכֶם אֲטָד כְּמוֹ־חַי
כְּמוֹ־חָרוֹן יְסַעֲרֶנּוּ : יִשְׂמַח
צַדִּיק כִּי־חָזָה נָקָם פְּעָמָיו יר
יִרְחַץ בְּדַם הָרָשָׁע : וְיֹאמַר
אָדָם אַךְ־פְּרִי לַצַּדִּיק אַךְ יֵשׁ א
אֱלֹהִים שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ :

נט

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת ל
לְדָוִד— מִכְתָּם
בְּשָׁלַח שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת ח
חַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ : חַלְּצֵנִי מֵאֹיְבָי
אֱלֹהָי מִמִּתְקוֹמְמָי תְּשַׂגְּבֵנִי :
חַלְּצֵנִי מִפֹּעֲלֵי־אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי ר
דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי : כִּי הִנֵּה אָרְבוּ
לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא־פ
פִּשְׁעִי וְלֹא־חַטָּאתִי יְהוָה :
בְּלִי־עָוֹן יְרוּצוּן וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה
לִקְרָאתִי וּרְאֵה : וְאַתָּה יְהוָה
אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל גּוֹיִם אַל־
תָּחֹן כָּל־בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה : יָשׁוּבוּ
לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַּכֶּלֶב וְיסֹובְבוּ־ע
עִיר : הִנֵּה יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם ח
חֲרָבוֹת בִּשְׂפָתוֹתֵיהֶם כִּי מִי ש
שֹׁמֵעַ : וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׂחַק־
לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם : עֻזּוֹ
אֵלֶיךָ אֶשְׁמֹרָה כִּי אֱלֹהִים מ
מִשְׂגַּבִּי : אֱלֹהֵי חַסְדִּי יְקַדְּמֵנִי
אֱלֹהִים יַרְאֵנִי בְשׁוּרָי : אַל־
תַּהַרְגֵם פֶּן־יִשְׁכְּחוּ עַמִּי הֲנִיעֵמוֹ
בְחֵילְךָ וְהוֹרִידֵמוֹ מָגִנָּנוּ אֲדֹנָי :
חַטַּאת־פִּימוֹ דְּבַר־שִׂפְתֵימוֹ וי
וְיִלָּכְדוּ בְגַאֲוָתָם וּמֵאָלָה וּמִכַּחַשׁ
יְסֻפָּרוּ : בַּלֵּה בְחֵמָה בַּלֵּה וְ
וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מוֹשֵׁל
בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֶלָה :
וְיָשֻׁבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַּכֶּלֶב וי
וְיסֹובְבוּ עִיר : הֵמָּה יְנִיעוּן
לֶאֱכֹל אִם־לֹא יִשְׂבְּעוּ וְילִינוּ :
וַאֲנִי אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַאֲרַנֵּן לַבֹּקֶר ח
חַסְדֶּךָ כִּי הָיִיתָ מִשְׂגָּב לִי וּמָנוֹס
בְּיוֹם צַר־לִי : עֻזִּי אֵלֶיךָ א
אֲזַמֵּרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי א
אֱלֹהֵי חַסְדִּי : ס

Εἰς τὸ τέλος τοῖς ἀλλοιωθησομένοις ἔτι εἰς σκλο-
γαρίαν τῷ Δαβίδ, εἰς διδαχήν. ὁπότε ἐνεπύρισε
τὴν μεσοποταμίαν συρίας, καὶ τὴν συρίαν σωβάλ. καὶ
ἐπέστρεψε ἰωὰβ, καὶ ἐπάταξε ἐν Δὼμ ἐν τῇ φάραγγι τῶν
ἁλῶν δώδεκα χιλιάδας. νθ

Ὁ θεὸς ἀπώσω ἡμᾶς καὶ καθεῖλες ἡμᾶς. ὠργί-
σθης καὶ ᾠκτείρησας ἡμᾶς. Σωέσθως τὴν
γῆν καὶ σωετάραξας αὐτήν. ἴασαι τὰ συντέμματα
αὐτῆς ὅτι ἐσαλεύθη. Ἐδείξας τῷ λαῷ σου σκληρά.
ἐπότισας ἡμᾶς οἶνον κατανύξεως. Ἔδωκας τοῖς φο-
βουμένοις σε σημείωσιν. τοῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου.
Ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου. σῶσον τῇ
δεξιᾷ σου, καὶ ἐπάκουσόν μου. Ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐν
τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσομαι καὶ διαμεριῶ σίκι-
μα. καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω.

Ἐμοὶ δὴ γαλαὰδ καὶ ἐμοὶ δὴ μανασσῆ. καὶ ἐ-
φραὶμ κραταίωσις τῆς κεφαλῆς μου. Ἰούδας βασι-
λεύς μου. μωὰβ λέβης τῆς ἐλπίδος μου. Ἐπὶ τὴν
ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου. ἐμοὶ ἀλλόφυλοι
ὑπετάγησαν. Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν περιοχῆς. ἢ
τίς ὡδήγησέ με ἕως τῆς ἰδουμαίας; οὐχὶ σὺ ὁ θεὸς
ὁ ἀπωσάμενος ἡμᾶς. καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς τὰς
δυνάμεις ἡμῶν. Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως.
καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Ἐν τῷ θεῷ ποιή-
σομεν δύναμιν. καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς θλίβον-
τας ἡμᾶς.

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις τῷ Δαβίδ. ξ

Ἐισάκουσον ὁ θεὸς τῆς δεήσεώς μου. πρόσχες τῇ
προσευχῇ μου. Ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς,
πρός σε ἐκέκραξα. ἐν τῷ ἀκηδιᾶσαι τὴν καρδίαν
μου, ἐν πέτρᾳ ὕψωσάς με. Ὡδήγησάς με ὅτι ἐ-
γενήθης ἐλπίς μου. πῦργος ἰσχύος ἀπὸ προσώπου
ἐχθροῦ. Παροικήσω ἐν τῷ σκηνώματί σου εἰς τοὺς
αἰῶνας. σκεπασθήσομαι ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων
σου. Ὅτι σὺ ὁ θεὸς εἰσήκουσας τῶν εὐχῶν μου. ἔδω
κας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σον.

Ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας τοῦ βασιλέως προσθήσεις. τὰ ἔτη
αὐτοῦ ἕως ἡμέρας γενεᾶς καὶ γενεᾶς. Διαμενεῖ εἰς
τὸν αἰῶνα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἔλεος καὶ ἀλήθειαν αὐ
τοῦ τίς ἐκζητήσει; Οὕτως ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου
εἰς τοὺς αἰῶνας. τοῦ ἀποδοῦναί με τὰς εὐχάς μου ἡ-
μέραν ἐξ ἡμέρας.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ ἰδιθοὺμ ψαλμὸς
τῷ Δαβίδ. ξα.

Οὐχὶ τῷ θεῷ ὑποταγήσεται ἡ ψυχή μου. παρ'
αὐτοῦ γὰρ τὸ σωτήριόν μου. καὶ γὰρ αὐτὸς
θεός μου καὶ σωτήρ μου. ἀντιλήπτωρ μου. οὐ μὴ σαλευ-
θῶ ἐπὶ πολέμου. Ἕως πότε ἐπιτίθεσθε ἐπ' ἄνθρω-
πον. φονεύετε πάντες ὑμεῖς, ὡς τοῖχῳ κεκλιμένῳ καὶ
φραγμῷ ὠσμένῳ.

πλὴν

In finem pro his qui commutabuntur in ti
tuli inscriptione Dauid doctrinā, cum suc
cendit Mesopotamiā Syriæ Syriam Sobal
& conuertit Ioab, & percussit Edom in ualle sa
linarum duodecim milia. LIX

Deus repulisti nos & destruxisti nos: iratus
es & misertus es nobis. Commouisti ter
ram & conturbasti eam: sana contritiones eius
quia commota est. Ostendisti populo tuo du
ra: potasti nos uino compunctionis. Dedisti
metuentibus te significationē: ut fugiant à fa
cie arcus. Vt liberentur dilecti tui: saluum fac
dextera tua & exaudi me. Deus locutus est in
sancto suo: lætabor & partibor Sicimā: & con
uallem tabernaculorum metibor. Meus est
Galaad & meus est Manasses: & Ephraim for
titudo capitis mei. Iuda rex meus: Moab ol
la spei meæ. In Idumæam extendam calcia
mentum meum: mihi alienigenæ subditi sunt
Quis deducet me in ciuitatem munitam: quis
deducet me usq; in Idumæam? Nōne tu de
us qui repulisti nos: & non egredieris deus in
uirtutibus nostris. Da nobis auxilium de tri
bulatione: & uana salus hominis. In deo fa
ciemus uirtutem: & ipse ad nihilū deducet tri
bulantes nos.

In finem in hymnis Dauid. LX

Exaudi deus deprecationem meam: inten
de orationi meæ. A finibus terræ ad te
clamaui: dum anxiaretur cor meum, in petra
exaltasti me. Deduxisti me qa factus es spes
mea: turris fortitudinis à facie inimici. Inhabi
tabo in tabernaculo tuo in sæcula: protegar in
uelamento alarum tuarum. Quoniam tu de
us meus exaudisti orationem meam: dedisti
hæreditatem timentibus nomen tuum. Dies
super dies regis adijcies: annos eius usq; in diē
generationis & generationis. Permanet in æ
ternum in conspectu dei: misericordiam & ue
ritatem eius quis requiret? Sic psalmum di
cam nomini tuo in sæculum sæculi: ut reddam
uota mea de die in diem.

In finem pro Idithum psalmus
Dauid. LXI

Nonne deo subiecta erit anima mea: ab
ipso enim salutare meum. Nam & ipse
deus meus & salutaris meus: susceptor meus,
non mouebor amplius. Quousq; irruitis in
hominem: interficitis uniuersi uos: tanquā pa
rieti inclinato & maceriæ depulsæ.

Veruntamen

Victori pro lilijs testimonium humilis &
simplicis Dauid ad docendum: quādo pugna
uit aduersus Syriam Mesopotamiæ, & aduer
sus Syriam Soba: & reuersus est Ioab & per
cussit Edom in ualle salinarum duodecim mi
lia. LX

Deus proiecisti nos scidisti nos: iratus es cō
uertisti nos. Commouisti terram & di
ripuisti eam: sana cōtritiones eius quoniā mo
ta est. Ostendisti populo tuo duritiam: pota
sti nos uino consopiente. Dedisti metuenti
bus te signū ut fugerent: à facie arcus semper.
Vt liberentur amici tui: salua dextera tua &
exaudi me. Deus locutus est in sanctuario suo,
lætabor diuidam siciman: & uallem soccot di
metiar. Meus est Galaad & meus est Manas
se, & Ephraim fortitudo capitis mei: Iuda legi
fer meus. Moab olla lauacri mei, super Idu
mæam incedam calciamento meo: mihi Palæ
stina fœderata est. Quis deducet me ad ciui
tatem munitam: quis deducet me usq; ad Idu
mæam? Nónne tu deus qui proiecisti nos: &
non egredieris deus in exercitibus nostris. Da
nobis auxilium de tribulatione: uana est eā
salus ab homine. In deo faciemus uirtutem:
& ipse conculcabit tribulantes nos.

Victori in psalmis Dauid. LXI

Exaudi deus laudationem meam: intende
orationi meæ. De nouissimo terræ ad te
clamabo cum triste fuerit cor meum: cum for
tis eleuabitur aduersum me tu eris ductor me
us. Fuisti spes mea: turris munitissima à fa
cie inimici. Habitabo in tabernaculo tuo iu
giter: sperabo in protectione alarum tuarum
semper. Tu enim deus exaudisti orationem
meam: dedisti hæreditatem timentibus nomē
tuum. Dies super dies regis adijcies: annos
eius donec est generatio & generatio. Sede
bit semper ante faciem dei: misericordia & ue
ritas seruabunt eum. Sic canam nomini tuo
iugiter: reddens uota mea per singulos dies.

Victori pro Idithun canticum
Dauid. LXII

Attamen apud deum silebit anima mea:
ex eo salus mea. Attamen ipse est scu
tum meū & salus mea: fortitudo mea non cō
mouebor amplius. Vsquequo insidiamini
cōtra uirum interficitis omnes, quasi murus in
clinatus & maceria corruens.

Partem

לַמְנַצֵּחַ עַל־שֹׁשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם
לְדָוִד לְלַמֵּד : בְּהַצֹּתוֹ אֶת־
אֲרַם נַהֲרַיִם וְאֶת־אֲרַם צוֹבָה ו
וַיָּשָׁב יוֹאָב וַיַּךְ אֶת־אֱדוֹם בְּגֵיא
מֶלַח שְׁנֵים־עָשָׂר אָלֶף : אֱלֹהִים
זְנַחְתָּנוּ פָרַצְתָּנוּ אָנַפְתָּ תָּשׁוֹבֵב
לָנוּ : הִרְעַשְׁתָּ אֶרֶץ פִּצַּמְתָּהּ
רְפָא שִׁבְרֶיהָ כִּי מָטָה : הֶרְאִיתָ
עַמְּךָ קָשָׁה הִשְׁקִיתָנוּ יֵין תַּר
תַּרְעֵלָה : נָתַתָּה לִירֵאֶיךָ נֵס
לְהִתְנוֹסֵס מִפְּנֵי קָשֶׁט סֶלָה :
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה
יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ : אֱלֹהִים דִּבֶּר
בְּקָדְשׁוֹ אֶעְלֹזָה אֲחַלְקָה שְׁכֶם ו
וְעֵמֶק סֻכּוֹת אֲמַדֵּד : לִי גִלְעָד
וְלִי־מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז רֹאשִׁי
יְהוּדָה מְחֹקְקִי : מוֹאָב סִיר
רַחְצִי עַל־אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי ע
עָלַי פְּלֶשֶׁת הִתְרוֹעָעִי : מִי
יוֹבִילֵנִי עִיר מָצוֹר מִי נָחָנִי עַד־
אֱדוֹם : הֲלֹא־אַתָּה אֱלֹהִים זֹ
זְנַחְתָּנוּ וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצ
בְּצִבְאוֹתֵינוּ : הָבָה לָנוּ עֶזְרַת
מִצָּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם :
בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה חָיִל וְהוּא יָבוּס
צָרֵינוּ : סא

לַמְנַצֵּחַ עַל־נְגִינַת ל
לְדָוִד : שְׁמַע
אֱלֹהִים רִנָּתִי הַקְשִׁיבָה תְּפִלָּתִי :
מִקְצֵה הָאָרֶץ אֵלֶיךָ אֶקְרָא בַּעֲטֹף
לִבִּי בְּצוּר יָרוּם מֶנִּי תַנְחֵנִי :
כִּי־הָיִיתָ מַחְסֶה־לִּי מִגְדַּל עֹז
מִפְּנֵי אוֹיֵב : אָגוּרָה בְאָהֳלְךָ
עוֹלָמִים אֶחְסֶה בְּסֵתֶר כְּנָפֶיךָ ס
סֶלָה : כִּי־אַתָּה אֱלֹהַי שָׁמַעְתָּ
לְנִדְרָי נָתַתָּ יְרֻשַּׁת יִרְאֵי שְׁמֶךָ :
יָמִים עַל־יְמֵי־מֶלֶךְ תּוֹסִיף שׁ
שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ דוֹר וָדוֹר : יֵשֵׁב
עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֶסֶד וֶאֱמֶת
מַן יְנַצְּרֵהוּ : כֵּן אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לָעַד
לְשַׁלֵּמִי נְדָרַי יוֹם יוֹם : סב

לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוּן מ
מִזְמוֹר לְדָוִד :
אַךְ אֶל־אֱלֹהִים דּוֹמִיָּה נַפְשִׁי
מִמֶּנּוּ יְשׁוּעָתִי : אַךְ־הוּא צוּרִי
וְיִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי לֹא־אֶמּוֹט ר
רַבָּה : עַד־אָנָה תְּהוֹתְתוּ עַל־אִישׁ
תְּרֹצְחוּ כֻלְּכֶם כְּקִיר נָטוּי גָּדֵר ת
תַּדְחוּהָ :

πλὴν τὴν ψυχήν μου ἐβουλεύσαντο ἀπῶσασθαι. ἐ-
δόλιζον ἐν δίψει, τῷ στόματι αὐτῶν εὐλόγουν, καὶ τῇ
καρδίᾳ αὐτῶν κατηρῶντο. πλὴν τῷ θεῷ ὑποτά-
γηθι ἡ ψυχή μου. ὅτι παρ' αὐτῷ ἡ ὑπομονή μου. ὅτι
αὐτός μου καὶ σωτήρ μου. ἀντιλήπτωρ μου οὐ μὴ
μεταναστεύσω. ἐπὶ τῷ θεῷ τὸ σωτήριόν μου καὶ ἡ δό-
ξα μου. ὁ θεὸς τῆς βοηθείας μου, καὶ ἡ ἐλπίς μου ἐπὶ
τῷ θεῷ. ἐλπίζετε ἐπ' αὐτὸν πᾶσα συναγωγὴ λα-
οῦ. ἐκχέατε ἐνώπιον αὐτοῦ τὰς καρδίας ὑμῶν, ὁ
θεὸς βοηθὸς ὑμῶν. πλὴν μάταιοι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώ-
πων. ψεῦδεις οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζυγοῖς, τοῦ ἀδι-
κῆσαι αὐτοὶ ἐκ ματαιότητος ἐπὶ ταυτό. μὴ ἐλπί-
ζετε ἐπ' ἀδικίαμ καὶ ἐπ' ἅρπαγμα μὴ ὠφελοθῆτε. πλοῦ-
τος ἐὰν ῥέῃ μὴ προσθεῖδε καρδίαμ. Απαξ ἐλάλη-
σεμ ὁ θεὸς δύο ταῦτα ἤκουσα, ὅτι δὲ κράτος τοῦ θεοῦ
καὶ σοῦ κύριε τὸ ἔλεος. ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κα-
τὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ ἐν τῷ εἶναι αὐ-
τὸμ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ἰουδαίας. §6

Ο θεὸς ὁ θεός μου. πρὸς σὲ ὀρθρίζω. ἐδίψησέ σε
ἡ ψυχή μου. ποσαπλῶς σοι ἡ σάρξ μου. ἐμ
γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ. οὕτως ἐν τῷ ἁ-
γίῳ ὤφθην σοι. τοῦ ἰδεῖμ τὴν δύναμίμ σου καὶ τὴν
δόξαμ σου. ὅτι κρεῖσσόμ δ' ἔλεός σου ὑπὲρ ζωάς. τὰ
χείλη μου ἐπαινέσουσί σε. οὕτως εὐλογήσω σε
ἐν τῇ ζωῇ μου. καὶ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖ-
ρας μου. ὡς ἐκ σέσης καὶ πιότητος ἐμπλησθείη ἡ
ψυχή μου. καὶ χείλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα
μου. εἰ ἐμνημόνευόν σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου. ἐν
τοῖς ὄρθροις ἐμελέτων εἰς σέ, ὅτι ἐγενήθης βοηθός
μου. καὶ ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερύγων σου ἀγαλλιά
σομαι. ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀν
τελάβετο ἡ δεξιά σου. Αυτοὶ δὲ εἰς μάτην ἐζήτη-
σαν τὴν ψυχήν μου. εἰσελεύσονται εἰς τὰ κατώτα
τα τῆς γῆς. παραδοθήσονται εἰς χεῖρας ῥομφαί-
ας. μερίδες ἀλωπέκων ἔσονται. Ο δὲ βασιλεὺς
εὐφρανθήσεται ἐπὶ τῷ θεῷ. ἐπαινεθήσεται πᾶς ὁ
ὀμνύων ἐν αὐτῷ. ὅτι ἐνεφράγη στόμα λαλούντων
ἄδικα.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. §γ

Εἰσάκουσόν ὁ θεὸς φωνῆς μου, ἐν τῇ δέεσθαί
με πρὸς σέ. ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ ῥύσαι τὴν
ψυχήν μου. σκέπασόν με ἀπὸ συσσοφῆς πονηρευο
μένων. ἀπὸ πλήθους ἐργαζομένων ἀδικίαν.

Οἵτινες ἐκόνησαν ὡς ῥομφαίαν τὰς γλώσσας αὐ-
τῶν. ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν, πρᾶγμα πικρόν. τοῦ
κατατοξεῦσαι ἐν ἀποκρύφοις ἄμωμον. ἐξά-
πινα κατατοξεύσουσιν αὐτόν, καὶ οὐ φοβηθήσονται.
ἐκραταίωσαν

Veruntamen precium meum cogitauerunt re-
pellere: cucurri in siti, ore suo benedicebant &
corde suo maledicebant. Veruntamen deo
subiecta esto anima mea: quoniã ab ipso pa-
tientia mea. Quia ipse deus meus & salua-
tor meus: adiutor meus non emigrabo. In
deo salutare meum & gloria mea: deus auxilij
mei & spes mea in deo est. Sperate in eo o-
mnis cõgregatio populi: effundite coram illo
corda uestra: quia deus adiutor noster in æter
num. Veruntamen uani filij hominũ: men-
daces filij hominum in statheris: ut decipiant
ipsi de uanitate in idipsum. Nolite sperare in
iniquitate, & rapinas nolite concupiscere: diui-
tiæ si affluant nolite cor apponere. Semel lo
cutus est deus duo hæc audiui, quia potestas
dei est: & tibi domie misericordia: quia tu red-
des unicuiq; iuxta opera sua.

In finem psalmus Dauid, cum esset
in deserto Iudææ. LXII

DEus deus meus: ad te de luce uigilo. Si-
tiuit in te anima mea: quàm multipliciter
tibi caro mea. In terra deserta inuia & ina-
quosa sic in sancto apparui tibi: ut uiderem uir
tutem tuam & gloriam tuam. Quoniam me
lior est misericordia tua super uitas: labia mea
laudabunt te. Sic benedicam te in uita mea:
& in nomine tuo leuabo manus meas. Sicut
adipe & pinguedine repleatur anima mea: &
labijs exultationis laudabit os meũ. Sic me-
mor fui tui super stratum meum: in matutinis
meditabor in te: quia fuisti adiutor meus. Et
in uelamento alarum tuarum exultabo: adhæ
sit anima mea post te: me suscepit dextera tua
Ipsi uero in uanum quæsierunt animam me-
am: introibunt in inferiora terræ: tradentur in
manus gladij, partes uulpium erunt. Rex
uero lætabitur in deo, laudabũtur omnes qui
iurant in eo: quia obstructum est os loquentiũ
iniqua.

In finem psalmus Dauid.
LXIII

EXaudi deus orationẽ meam, cum depre-
cor: à timore inimici eripe animã meam.
Protexisti me à conuentu malignantiũ: à mul
titudine operantiũ iniquitatem. Quia exacue
runt ut gladiũ linguas suas: intenderunt arcũ,
rem amarã: ut sagittent in occultis immacula-
tum. Subito sagittabũt eum & nõ timebunt:
firmauerũt

Partem enim eius cogitauerunt expellere pla-
cuerunt sibi in mendacio, ore suo singuli bene-
dicunt: & corde suo maledicunt semper. Ve-
runtamẽ deo retice anima mea: ab ipso enim
præstolatio mea. Sed ipse est fortitudo mea
& salus mea: susceptor meus non timebo.
In deo salutare meum & gloria mea: robur
fortitudinis meæ & salus mea in deo. Spera-
te in eo omni tempore, populi effundite co-
ram eo cor uestrum: deus spes nostra est sem-
per. Veruntamen uanitas filij Adam men
dacium filij uiri in statheris dolosis: fraudulen
ter agunt simul. Nolite confidere in calumnia
& in rapina, ne frustremini, diuitiæ si affluxe-
rint: ne apponatis cor. Vnum locutus est de-
us duo hæc audiui: quia imperium dei est.
Et tibi domine misericordia: quia tu reddes
unicuiq; secundum opus suum.

Psalmus Dauid, cum esset in deserto
Iudææ. LXIII

DEus fortitudo mea tu es de luce consur-
gam ad te sitiuit te anima mea desydera-
uit te caro mea: in terra inuia & consitiente ac
sine aqua. Sic in sancto apparui tibi: ut ui-
deam fortitudinem tuam & gloriam tuam.
Melior est enim misericordia tua quàm uitæ:
labia mea laudabunt te. Sic benedicam ti-
bi in uita mea: in nomine tuo leuabo manus
meas. Quasi adipe & pinguedine implebi-
tur anima mea: & labijs laudantibus canet os
meum. Recordans tui in cubili meo: per
singulas uigilias meditabor tibi. Quia fui-
sti auxilium meum: & in umbra alarum tuarũ
laudabo. Adhæsit anima mea post te: me
suscepit dextera tua. Ipsi uero interficere quæ-
runt animam meam: ingrediantur in extrema
terræ. Congregentur in manus gladij: pars
uulpium erunt. Rex autem lætabitur in deo,
laudabitur omnis qui iurat in eo: quia obstru
etur os loquentium mendacium.

Victori psalmus Dauid. LXIIII

AVdi deus uocem meam loquentis: à ti-
more inimici serua uitam meam. Ab-
sconde me à consilio malignorum: à tumul-
tu operantium iniquitatem. Quia exacue-
runt quasi gladium linguam suam: tetende-
runt sagittam suam uerbum amarissimum.
Vt sagittarent in absconditis simplicem: subi-
to sagittabunt eum & non timebunt.
Cõfortauerũt

ἐκραταίωσαν ἑαυτοῖς λόγον πονηρόν. Διηγήσαντο τοῦ κρύψαι παγίδας αὐτῶν, εἶπον, τίς ὄψεται αὐτούς; Ἐξηρεύνησαν ἀνομίαν, ἐξέλιπον ἐξερευνῶντες ἐξερεύνησας. προσελεύσεται ἄνθρωπος καὶ καρδία βαθεῖα. καὶ ὑψωθήσεται ὁ θεός. βέλος νηπίων ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν. καὶ ἐξεδειήσαν ἐπ' αὐτοὺς αἱ γλῶσσαι αὐτῶν. ἐταράχθησαν πάντες οἱ θεωροῦντες αὐτούς. καὶ ἐφοβήθη πᾶς ἄνθρωπος. καὶ ἀνήγγειλαν τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ. καὶ τὰ ποιήματα αὐτοῦ συνῆκαν. Εὐφρανθήσεται δίκαιος ἐν τῷ κυρίῳ. καὶ ἐλπιεῖ ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐπαινεθήσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.

ΚΑΘΙΣΜΑ. θ.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαυίδ, ᾠδὴ τῷ Ἱερεμίου καὶ Ἰεζεκιὴλ καὶ τοῦ λαοῦ τῆς παροικίας, ὅτε ἔμελλον ἐκπορεύεσθαι. ξδ.

Σοὶ πρέπει ὕμνος ὁ θεὸς ἐν Σιών. καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἰερουσαλήμ. Εἰσάκουσον προσευχῆς μου. πρὸς σὲ πᾶσα σὰρξ ἥξει. Λόγοι ἀνόμων ὑπερεδυνάμωσαν ἡμᾶς. καὶ ταῖς ἀσεβείαις ἡμῶν σὺ ἱλάσῃ. Μακάριος ὃν ἐξελέξω καὶ προσελάβου. κατασκηνώσει ἐν ταῖς αὐλαῖς σου. πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου. ἅγιος ὁ ναός σου, θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ. Εἰσάκουσον ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν. ἡ ἐλπὶς πάντων τῶν πράτων τῆς γῆς. καὶ τῶν θαλάσσῃ μακράν. Ἑτοιμάζων ὄρη ἐν τῇ ἰσχύϊ σου. περιεζωσμένος ἐν δυνάμει. Ὁ σωτάζων τὴν κύτος τῆς θαλάσσης. ἦχος κυμάτων αὐτῆς τὸν ὑποστήσῃ; ταραχθήσονται τὰ ἔθνη καὶ φοβηθήσονται, οἱ κατοικοῦντες τὰ πέρατα ἀπὸ τῶν σημείων σου. Ἐξόδους πρωΐας καὶ ἑσπέρας τέρψεις. ἐπεσκέψω τὴν γῆν καὶ ἐμέθυσας αὐτήν. πλουτίσαι αὐτὴν ὁ θεὸς ἐπληρώθη ὑδάτων. ἡτοίμασας τὴν βοσκὴν αὐτῶν, ὅτι οὕτως ἡ ἑτοιμασία. τὰς αὔλακας αὐτῆς μέθυσον. πλήθυνον τὰ γενήματα αὐτῆς, ἐν ταῖς σταγόσιν αὐτῆς εὐφρανθήσεται ἀνατελοῦσα. Εὐλόγησας τὸν στέφανον τῆς χρηστότητός σου. καὶ τὰ πεδία σου πλησθήσονται πιότητος. πιανθήσονται τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου. καὶ ἀγαλλίασιν οἱ βουνοὶ περιζώσονται. Ἐνεδύσαντο οἱ κριοὶ τῶν προβάτων. καὶ αἱ κοιλάδες πληθυνοῦσι σῖτον. κεκράξονται καὶ γὰρ ὑμνήσουσιν.

Εἰς τὸ τέλος ᾠδὴ ψαλμοῦ ἀναστάσεως. ξε

Ἀλαλάξατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. ψάλατε δὴ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. δότε δόξαν αἰνέσει αὐτοῦ. Εἴπατε τῷ θεῷ ὡς φοβεραὰ τὰ ἔργα σου. ἐν τῷ πλήθει τῆς δυνάμεώς σου ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου.

Πᾶσα ἡ γῆ προσκυνησάτωσάν σοι καὶ ψαλάτωσάν σοι. ψαλάτωσαν δὴ τῷ ὀνόματί σου ὕψιστε.

Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ. ὡς φοβερὸς ἐν βουλαῖς ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.

ο μετάστρεψον

firmauerunt sibi sermonem nequam. Narrauerunt ut absconderent laqueos: dixerũt quis uidebit eos? Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinia. Accedet homo ad cor altum: & exaltabitur deus. Sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ eorum: & infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum. Cõturbati sunt omnes qui uidebant eos: & timuit omnis homo. Et annunciauerunt opera dei: & facta eius intellexerunt. Lætabitur iustus in dño & sperabit in eo: & laudabuntur omnes recti corde.

In finem psalmus Dauid, canticum Hieremiæ, & Ezechielis & populi transmigrationis cum inciperet proficisci. LXIIII

TE decet hymnus deus in sion: & tibi reddetur uotum in Hierusalem. Exaudi oratione meam: ad te omnis caro ueniet. Verba iniquorum præualuerunt super nos: & impietatibus nostris tu propiciaberis. Beatus quem elegisti & assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tuæ: sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes omnium finium terræ & in mari longe. Præparans mõtes in uirtute tua, accinctus potentia: qui conturbas profundum maris, sonũ fluctuum eius. Turbabunt gentes & timebũt, qui habitant terminos à signis tuis: exitus matutini & uespere delectabis. Visitasti terram & inebriasti eam: multiplicasti locupletare eã. Flumen dei repletum est aquis: parasti cibum illorum, quoniam ita est præparatio eius. Rigans eius inebria: multiplica genimina eius: in stillicidijs eius lætabitur germinans. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: & campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti: & exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ouium: & ualles abundabunt frumento: clamabunt etenim hymnũ dicent.

In finem canticum psalmi resurrectionis. LXV

IVbilate deo omnis terra: psalmũ dicite nomini eius: date gloriam laudi eius. Dicite deo quàm terribilia sunt opera tua: in multitudine uirtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. Venite & uidete opera dei: terribilis in consilijs super filios hominum.

Qui cõuertit

Confortauerunt sibi sermonem pessimum narrauerunt ut absconderent laqueos: dixerũt quis uidebit eos? Scrutati sunt iniquitates defecerunt scrutantes scrutinio: & cogitatione singulorum & corde profundo. Sagittabit ergo eos deus iaculo repentino: inferentur plagæ eorum. Et corruent in semetipsos linguis suis: fugient omnes qui uiderint eos. Et timebunt omnes homines & annunciabunt opus dei: & opera eius intelligent. Lætabit iustus in domino & sperabit in eo: & exultabunt omnes recti corde.

Victori psalmus Dauid cantici.

LXV

TIbi silentium laus deus in sion: & tibi redetur uotum. Exaudi orationem: donec ad te omnis caro ueniat. Verba iniquitatum præualuerunt aduersum me: sceleribus nostris tu propiciaberis. Beatus quem elegeris & susceperis habitabit enim in atriis tuis, replebimur in bonis domus tuæ: sanctificatione templi tui. Terribilis in iustícia exaudi nos deus saluator noster: confidentia omnium finium terræ & maris longinqui. Præparans montes in uirtute sua: accinctus fortitudine. Compescens sonitum maris fremitum fluctuum eius: & multitudinem gentium. Et timebunt qui habitant in extremis à signis tuis: egressus matutini & uesperi laudantes facies. Visitasti terram & irriga eam, ubertate dita eam, riuus dei plenus aqua: præparabis frumentum eorum quia sic fundasti eam. Sulcos eius inebria, multiplica fruges eius: pluuijs irriga eam & germini eius benedic. Voluetur annus in bonitate tua: & uestigia tua rorabunt pinguedine. Pinguescent pascuæ deserti: & exultatione colles accingentur. Vestientur agnis greges & ualles plenæ frumento: coæquabuntur & canent.

Victori canticum psalmi.

LXVI

IVbilate deo omnis terra. Cantate gloriam nomini eius: date gloriam laudi eius. Dicite deo c̃ terribile opus tuum: in multitudine fortitudinis tuæ mentientur tibi inmici tui. Omnis terra adoret te & canat tibi: canat nomini suo semper. Venite & uidete opera dei, terribilia consilia super filijs hominum.

Conuertit

החלים

יְחַזְּקוּ־לָמוֹ דָּבָר רָע יְסַפְּרוּ לִ
לְטָמוֹן מוֹקְשִׁים אָמְרוּ מִי־
יִרְאֶה לָמוֹ : יַחְפְּשׂוּ עוֹלוֹת
תַּמְנוּ חֵפֶשׂ מְחֻפָּשׂ וְקֶרֶב אִישׁ
וְלֵב עָמֹק : וַיֹּרֵם אֱלֹהִים חֵץ
פִּתְאֹם הָיוּ מַכּוֹתָם : וַיַּכְשִׁילוּהוּ
עָלֵימוֹ לְשׁוֹנָם יִתְנוֹדְדוּ בָּל־ר
רֹאֵה בָם : וַיִּרְאוּ כָּל־אָדָם
וַיַּגִּידוּ פֹּעַל אֱלֹהִים וּמַעֲשֵׂהוּ
הִשְׂכִּילוּ : יִשְׂמַח צַדִּיק
בַּיהוָה וְחָסָה בּוֹ וְיִתְהַלְלוּ כָּל־
יִשְׁרֵי־לֵב : סה

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד
תְּהִלָּה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלְךָ יְשֻׁלַּם
נֶדֶר : שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל
בָּשָׂר יָבֹאוּ : דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ
מִנִּי פְשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם :
אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן ח
חֲצֵרֶיךָ נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ ק
קְרֹשׁ הֵיכָלֶךָ : נוֹרָאוֹת בְּצֶדֶק
תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְטָח כָּל
קַצְוֵי אֶרֶץ וְיָם רְחֹקִים : מֵכִין
הָרִים בְּכֹחוֹ נֶאְזָר בִּגְבוּרָה :
מַשְׁבִּיחַ שְׁאוֹן יַמִּים שְׁאוֹן־ ג
גַּלֵּיהֶם וַהֲמוֹן לְאֻמִּים : וַיִּירְאוּ
יֹשְׁבֵי קְצָוֹת מֵאוֹתֹתֶיךָ מוֹצָאֵי
בֹקֶר וָעֶרֶב תַּרְנִין : פָּקַדְתָּ ה
הָאָרֶץ וַתְּשׁוֹקְקֶהָ רַבַּת תַּעְשְׁרֶנָּה
פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם תָּכִין ר
דְּגָנָם כִּי־כֵן תְּכִינֶנָּה : תְּלָמֶיהָ
רַוֵּה נַחֵת גְּדוּדֶיהָ בִּרְבִיבִים ת
תְּמוֹגְגֶנָּה צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ : עִטַּרְתָּ
שְׁנַת טוּבֶךָ וּמַעְגָּלֶיךָ יִרְעֲפוּן־
דָּשֶׁן : יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְבָּר ו
וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרָנָה : לָבְשׁוּ
כָרִים הַצֹּאן וַעֲמָקִים יַעֲטְפוּ־
בָר יָתְרֹעֲעוּ אַף־יָשִׁירוּ :

סו

לַמְנַצֵּחַ שִׁיר מִזְמוֹר ח
הָרִיעוּ לֵאלֹהִים
כָּל־הָאָרֶץ : זַמְּרוּ כְּבוֹד שְׁמוֹ
שִׂימוּ כָבוֹד תְּהִלָּתוֹ : אִמְרוּ
לֵאלֹהִים מַה־נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ בְּרֹב
עֻזְּךָ יְכַחֲשׁוּ־לְךָ אֹיְבֶיךָ : כָּל־
הָאָרֶץ יִשְׁתַּחֲוּ לְךָ וְיזַמְּרוּ לָךְ
יְזַמְּרוּ שְׁמֶךָ סֶלָה : לְכוּ וּרְאוּ
מִפְעֲלוֹת אֱלֹהִים נוֹרָא עֲלִילָה
עַל־בְּנֵי אָדָם :

Universidad de Deusto
Biblioteca

ο μεταστρέφων τὴν θάλασσαν εἰς ξηρὰν. ἐν ποτα-
μῷ διελεύσονται ποσὶ. ἐκεῖ εὐφρανθησόμεθα ἐπ' αὐτῷ,
τῷ δεσπόζοντι ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτου τοῦ αἰῶνος. οἱ
ὀφθαλμοὶ αὐτου ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐπιβλέπουσιν. οἱ παρα-
πικραίνοντες μὴ ὑψούσθωσαν ἐν ἑαυτοῖς. Εὐλογεῖτε
ἔθνη τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ ἀκουτίσατε τὴν φωνὴν τῆς αἰ-
νέσεως αὐτοῦ. Τοῦ ψαλμοῦ τῇ ψυχῇ μου εἰς ζωήν.
καὶ μὴ δόντος εἰς σάλον τοὺς πόδας μου. Οτι ἐδο-
κίμασας ἡμᾶς ὁ θεός. ἐπύρωσας ἡμᾶς ὡς πυρὶ δὲ ἀρ-
γύριον. Εἰσήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν παγίδα. ἔθου θλί-
ψεις ἐπὶ τὸν νῶτον ἡμῶν. ἐπεβίβασας ἀνθρώπους ἐπὶ
τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδα-
τος. καὶ ἤγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν. Εἰσελεύσο-
μαι εἰς τὸν οἶκον σου ἐν ὁλοκαυτώμασιν. ἀποδώσω
σοι τὰς εὐχάς μου, ἃς διέστειλε τὰ χείλη μου. καὶ ἐλά-
λησε τὸ στόμα μου ἐν τῇ θλίψει μου. Ολοκαυτώμα-
τα μεμαλωμμένα ἀνοίσω σοι, μετὰ θυμιάματος καὶ
κριῶν. ἀνοίσω σοι βόας μετὰ χιμάρων. Δεῦτε ἀκ-
σατε καὶ διηγήσομαι ὑμῖν πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν
θεόν. ὅσα ἐποίησε τῇ ψυχῇ μου. πρὸς αὐτὸν τῷ στό-
ματί μου ἐκέκραξα. καὶ ὑψώθη ὑπὸ τὴν γλῶσσαν μου.
Ἀδικίαν εἰ ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου. μὴ εἰσακούσε-
ταί μου κύριος. Διὰ τοῦτο εἰσήκουσέ μου ὁ θεός.
προσέσχε τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου. Εὐλογητὸς ὁ
θεός, ὃς οὐκ ἀπέστησε τὴν προσευχήν μου. καὶ τὸ ἔλεος
αὐτου ἀπ' ἐμοῦ. §5

Εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. §6

Ο θεὸς οἰκτειρήσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς.
ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτου ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐ-
λεήσαι ἡμᾶς. τοῦ γνῶναι ἐν τῇ γῇ τὴν ὁδόν σου.
ἐν πᾶσιν ἔθνεσι τὸ σωτήριόν σου. Ἐξομολογησά-
σθωσάν σοι λαοί ὁ θεός. ἐξομολογησάσθωσάν σοι λα-
οὶ πάντες. Εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν
ἔθνη ὅτι κρινεῖς λαοὺς ἐν εὐθύτητι. καὶ ἔθνη ἐν τῇ γῇ ὁδή-
γησας. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοί ὁ θεός. ἐξο-
μολογησάσθωσάν σοι λαοὶ πάντες. γῆ ἔδωκε τὸν
καρπὸν αὐτῆς. Εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεός, ὁ θεὸς ἡ-
μῶν εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ θεός. καὶ φοβηθήτωσαν αὐτὸν
πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς.

Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαβὶδ ψαλμὸς ᾠδῆς. §7

Αναστήτω ὁ θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχ-
θροὶ αὐτου. καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτου,
οἱ μισοῦντες αὐτόν. ὡς ἐκλείπει καπνὸς ἐκλιπέτω
σαν. ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός. οὕτως
ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ. καὶ
οἱ δίκαιοι εὐφρανθήτωσαν, ἀγαλλιάσθωσαν ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ. περφθήτωσαν ἐν εὐφροσύνῃ. Ασατε τῷ θεῷ, ψά-
λατε τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι
ἐπὶ δυσμῶν. κύριος ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἀγαλλιᾶσθε
ἐνώπιον αὐτου. ταραχθήτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.
του πατρὸς

Qui conuertit mare in aridam:in flumine per
transibũt pede,ibi lætabimur in ipso. Qui do
minatur in fortitudine sua in æternũ: oculi ei9
super gentes respiciũt:qui exasperant nõ exal
tentur in semetipsis. Benedicite gentes deum
nostrũ:& auditam facite uocem laudis eius.
Qui posuit animã meam ad uitam: & non de
dit in cõmotionem pedes meos. Qm̃ proba
sti nos deus: igne nos examinasti sicut exami
natur argentũ. Induxisti nos in laqueum: po
suisti tribulationes in dorso nostro: imposui
sti homines super capita nostra. Transiuimus
per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrige
rium. Introibo in domũ tuam in holocaustis:
reddam tibi uota mea quæ distinxerunt labia
mea. Et locutum est os meum in tribulatione
mea. Holocausta medullata offeram tibi cum
incenso & arietibus: offeram tibi boues cũ hir
cis. Venite audite & narrabo omnes qui ti
metis deũ: quanta fecit aniæ meæ. Ad ipsum
ore meo clamaui: & exaltaui sub lingua mea.
Iniquitatem si aspexi in corde meo:non exau
diat me dñs. Propterea exaudiuit deus:& at
tendit uoci deprecationis meæ. Benedictus
deus:qui non amouit orationem meam,& mi
sericordiam suam à me. In finem in
hymnis psalmus Dauid. LXVI

DEus misereatur nostri & benedicat no
bis:illuminet uultum suum super nos &
misereatur nostri. Vt cognoscamus in terra
uiam tuam:in omnibus gentibus salutare tuũ
Confiteantur tibi populi deus:confiteantur ti
bi populi omnes. Lætentur & exultent gen
tes: quoniam iudicas populos in æquitate, &
gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi po
puli deus:confiteantur tibi populi omnes: ter
ra dedit fructum suum. Benedicat nos deus
deus noster benedicat nos deus: & metuant
eum omnes fines terræ.

In finem Dauid,psalmus cantici.
LXVII

EXurgat deus & dissipentur inimici eius:&
fugiant à facie eius qui oderunt eum. Si
cut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera à fa
cie ignis: sic pereant peccatores à facie dei. Et
iusti epulentur & exultent in conspectu dei: &
delectentur in lætitia. Cantate deo psalmum
dicite nomini eius:iter facite ei qui ascendit su
per occasum: dominus nomen illi. Exultate
in conspectu eius, turbabuntur à facie eius:

patris

Conuertit mare in aridã in flumine pertransi
bunt pede:ibi lætabimur in eo. Qui domina
tur in fortitudine sua sæculo, oculi eius gentes
aspiciunt: qui increduli sunt non exaltentur in
semetipsis semper. Benedicite populi deo no
stro:& auditam facite uocem laudis eius. Qui
posuit animam nostram ad uitam:& non de
dit in commotionem pedes nostros. Proba
sti enim nos deus:igne nos conflasti sicut con
flatur argentum. Introduxisti nos in obsi
dionem:posuisti stridorem in dorso nostro.
Posuisti homines super capita nostra transiui
mus per ignem & aquam:& eduxisti nos in re
frigerium. Ingrediar domum tuam in holo
caustis:reddam tibi uota mea. Quæ promise
runt labia mea:& locutum est os meum in tri
bulatione mea. Holocausta medullata offe
ram tibi cum incenso arietũ: faciã boues cum
hircis semper. Venite audite & narrabo o
mnes qui timetis deum: quanta fecerit animæ
meæ. Ipsum ore meo inuocaui:& exaltaui in
lingua mea. Iniquitatem si uidi in corde meo:
non exaudiet dominus. Ideo exaudiuit deus:
& attendit uocem deprecationis meæ. Bene
dictus deus,qui non abstulit orationẽ meam
& misericordiam suam à me.

Victori in psalmis canticum carminis.
LXVII

DEus misereatur nostri & benedicat nos:&
illustret faciem suam super nos semper.
Vt nota fiat in terra uia tua: in uniuersis gen
tibus salus tua. Confiteantur tibi populi de
us:confiteantur tibi populi omnes. Lætentur
& laudent gentes quoniã iudicas populos in
æquitate:& gentium quæ in terra sunt ductor
es sempiternus. Cõfiteantur tibi populi deus:
confiteantur tibi populi omnes. Terra dedit
germen suum:benedicat nobis deus deus no
ster. Benedicat nobis deus:& metuant eum o
mnes fines terræ.

Victori Dauid psalmus cantici. LXVIII

EXurgat deus & dissipentur inimici eius:
& fugiant qui oderunt eum à facie eius.
Sicut deficit fumus deficiant sicut tabescit
cera à facie ignis:sic pereant impij à facie dei.
Iusti autem lætentur & exultent in conspe
ctu dei, & gaudeant in lætitia. Cantate deo
canite nomini eius:præparate uiam ascenden
ti per deserta in domino nomen eius:& exul
tate coram eo.

Patre

החלים

חַפַּךְ יָם לְיַבָּשָׁה בַּנָּהָר יַעַבְרוּ
בְרַגְלָו שָׁם נִשְׂמְחָה בוֹ : מוֹשֵׁל
בִּגְבוּרָתוֹ עוֹלָם עֵינָיו בַּגּוֹיִם תְּ
תְצַפֶּינָה הַסּוֹרְרִים אַל־יָרִימוּ לָ
לָמוֹ סֶלָה : בָּרְכוּ עַמִּים אֱלֹהֵינוּ
וְהַשְׁמִיעוּ קוֹל תְּהִלָּתוֹ : ח
חַשָּׂם נַפְשֵׁינוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן
לַמּוֹט רַגְלֵינוּ : כִּי־בָחַנְתָּנוּ
אֱלֹהִים צְרַפְתָּנוּ כִּצְרֹף־כָּסֶף :
הֲבֵאתָנוּ בַמְּצוּדָה שַׂמְתָּ מוּעָקָה
בְּמָתְנֵינוּ : רָכַבְתָּ אֱנוֹשׁ ל
לְרֹאשֵׁינוּ בָּאנוּ בָאֵשׁ וּבַמָּיִם וְ
וַתּוֹצִיאֵנוּ לָרְוָיָה : אָבוֹא בֵיתְךָ
בְּעוֹלוֹת אֲשַׁלֶּם לְךָ נְדָרָי : אֲשֶׁר
פָּצוּ שְׂפָתַי וְדִבֶּר־פִּי בַּצַּר־לִי :
עוֹלוֹת מְחִים אַעֲלֶה־לְּךָ עִם־ק
קְטֹרֶת אֵילִים אֶעֱשֶׂה בָקָר עִם־
עִתּוּדִים סֶלָה : לְכוּ שִׁמְעוּ
וַאֲסַפְּרָה כָּל־יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר
עָשָׂה לְנַפְשִׁי : אֵלָיו פִּי־ק
קָרָאתִי וְרוֹמַם תַּחַת לְשׁוֹנִי :
אָוֶן אִם־רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא יִשְׁמַע
אֲדֹנָי : אָכֵן שָׁמַע אֱלֹהִים ח
חִקְשִׁיב בְּקוֹל תְּפִלָּתִי : בָּרוּךְ
אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־הֵסִיר תְּפִלָּתִי
וְחַסְדּוֹ מֵאִתִּי : סז

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר
שִׁיר : אֱלֹהִים
יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ
סֶלָה : לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ
בְּכָל גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ : יוֹדוּךָ ע
עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כ
כֻּלָּם : יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי־
תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישׁוֹר וּלְאֻמִּים
בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה : יוֹדוּךָ ע
עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם :
אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱ
אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ : יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים
וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ :
סח

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר
שִׁיר : יָקוּם א
אֱלֹהִים יָפוּצוּ אוֹיְבָיו וְיָנֻסוּ מ
מְשַׂנְאָיו מִפָּנָיו : כְּהִנְדֹּף עָשָׁן
תְּנַדֹּף כְּהִמֵּס דּוֹנַג מִפְּנֵי־אֵשׁ י
יֹאבְדוּ רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים :
וְצַדִּיקִים יִשְׂמְחוּ וְיַעֲלְזוּ לִפְנֵי
אֱלֹהִים וְיָשִׂישׂוּ בְּשִׂמְחָה : שִׁירוּ
לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב
בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו :
אבי

Universidad de Deusto
Biblioteca

πατρὸς τῶν ὀρφανῶν. καὶ κριτοῦ τῶν χηρῶν. Ο θεὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ. ὁ θεὸς κατοικίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ. Ἐξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ. ὁμοίως τοὺς παραπικραίνοντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τάφοις. Ο θεός ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ σου. ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ. Τῆ ἐσείσθη καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν, ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ τοῦ σινᾶ. ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ τοῦ Ἰσραήλ. Βροχὴν ἑκούσιον ἀφορίεις ὁ θεός τῇ κλη-
ρονομίᾳ σου. καὶ ἀσθένησε, σὺ δὲ κατηρτίσω αὐτῷ.
Τὰ ζῶα σου κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ. ἡτοίμασας ἐν τῇ χρηστότητί σου τῷ πτωχῷ ὁ θεός. Κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις, δυνάμει πολλῇ.
Ο βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγαπητοῦ. τῇ ὡραιότητι τοῦ οἴκου διελεῖσθαι σκύλα. Ἐὰν κοιμηθῆτε ἀναμέσον τῶν κλήρων. πτέρυγες περιστερᾶς πεπυρωμένα. καὶ τὰ μετάφρενα αὐτῆς ἐν χλωρότητι χρυσίου. Ἐν τῷ διασκεδάσαι τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς, χιονωθήσονται ἐν σελμών. Ορος τοῦ θεοῦ ὄρος πῖον. ὄρος τετυρωμένον ὄρος πῖον. Ινα τί ὑπολαμβάνετε ὄρη τετυρωμένα. Τὸ ὄρος ὃ εὐδόκησεν ὁ θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ. Καὶ γὰρ ὁ κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος. τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ μυριοπλάσιον, χιλιάδες εὐθηνούντων. Κύριος ἐν αὐτοῖς ἐν σινᾳ ἐν τῷ ἁγίῳ. ἀνέβης εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν. Ελαβες δόματα ἐν ἀνθρώποις. καὶ γὰρ ἀπειθοῦντας τοῦ κατασκηνῶσαι. Κύριος ὁ θεὸς εὐλογητός. εὐλογητὸς κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν. κατευοδώσει ἡμῖν ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν. ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ θεὸς τοῦ σώζειν. καὶ τοῦ κυρίου κυρίου αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου. πλὴν ὁ θεὸς συνθλάσει κεφαλὰς ἐχθρῶν αὐτοῦ. κορυφὴν τριχὸς διατρυφώντων ἐν πλημμελείαις αὐτῶν. Εἶπε κύριος ἐκ βασὰν ἐπιστρέψω. ἐπιστρέψω ἐν βυθοῖς θαλάσσης.
Οπως ἂν βαφῇ ὁ ποὺς σου ἐν αἵματι. ἡ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου ἐξ ἐχθρῶν παξ αὐτοῦ.
Ἐθεωρήθησαν αἱ πορεῖαί σου ὁ θεός. αἱ πορεῖαι τοῦ θεοῦ μου τοῦ βασιλέως τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ.
Προέφθασαν ἄρχοντες ἐχόμενα ψαλλόντων. ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν. Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε θν θεόν. κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραήλ.
Ἐκεῖ βενιαμὶν νεώτερος ἐν ἐκστάσει. ἄρχοντες Ἰούδα ἡγεμόνες αὐτῶν. Ἀρχοντες Ζαβουλὼν ἄρχοντες νεφθαλείμ. Εντελαι ὁ θεὸς τῇ δυνάμει σου. δυνάμωσον τοῦτο ὁ θεὸς ὃ κατειργάσω ἐν ἡμῖν.
Ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ Ἰερουσαλήμ. σοὶ οἴσουσι βασιλεῖς δῶρα. Επιτίμησον τοῖς θηρίοις τοῦ καλάμου. ἡ συναγωγὴ τῶν ταύρων ἐν ταῖς δαμάλεσι τῶν λαῶν. τοῦ ἐκλεῖσαι τοὺς δεδοκιμασμένους τῷ ἀργυρίῳ.

Διασκόρπισον

patris orphanorũ:& iudicis uiduarum. Deus in loco sancto suo:deus inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit sanctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant, qui habitãt in sepulchris. Deus cum egredereris in conspectu populi tui:cum pertransieris in deserto
Terra mota est, etenim cœli distillauerunt à facie dei Sinai:à facie dei israel. Pluuiam uoluntariam segregabis deus hæreditati tuæ: & infirmata est tu uero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea:parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit uerbũ euangelizantibus: uirtute multa. Rex uirtutum dilecti:& speciei domus diuidere spolia.
Si dormiatis inter medios cleros: pennæ columbæ deargẽtatæ,& posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit cœlestis reges super eam, niue dealbabũtur in Selmon:mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mons pinguis:ut quid suspicamini montes coagulatos? Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus multiplex: milia lætantiũ:dominus in eis in Sinai in sancto. Ascendisti in altum cœpisti captiuitatem: accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes:inhabitare dominum deum.
Benedictus dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus saluos faciendi:& domini domini exitus mortis. Veruntamen deus confringet capita inimicorum suorum:uerticem capilli perambulantium in delictis suis.
Dixit dominus ex Basan conuertam:conuertam in profundum maris. Vt intingatur pes tuus in sanguine:lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei regis mei qui est in sancto.
Præuenerunt principes coniuncti psallentibus:in medio iuuencularum tympanistriarũ.
In ecclesijs benedicite deo:domino de fontibus israél. Ibi Beniamin adolescentulus: in mentis excessu. Principes Iuda duces eorum: principes Zabulon & principes Nephthalim
Manda deus uirtuti tuæ:confirma hoc deus quod operatus es in nobis. A templo tuo in Hierusalem:tibi offerent reges munera.. Increpa feras arundinis cõgregatio taurorum in uaccis populorum: ut excludant eos qui probati sunt argento.

Dissipa

Patre pupillorũ,& defensore uiduarũ:deus in habitaculo sancto suo. Deus inhabitare facit solitarios in domo, educet uinctos in fortitudine:increduli autem habitauerunt in siccitatibus. Deus cum egredereris ante populũ tuũ: & ambulares per desertum semper. Terra cõmota est & cœli distillauerunt à facie tua deus hoc est in Sinai:à facie dei Israel. Pluuiam uoluntariam eleuasti deus:hæreditatem tuam & laborantem tu confortasti. Animalia tua habitauerunt in ea: præparasti in bonitate tua pauperi deus. Domine dabis sermonem,annunciatricibus fortitudinis plurimæ. Reges exercituũ fœderabuntur fœderabunt: & pulchritudo domus diuidet spolia. Si dormieritis inter medios terminos pennæ columbæ de argentatæ: & posteriora eius in uirore auri.
Cum diuideret robustissimus reges in ea niue dealbata est in Selmon. Mons dei mons pinguis:mons excelsus mons pinguis. Quare cõtenditis mõtes excelsi aduersus montẽ, quem dilexit deus ut habitaret in eo:siquidem dominus habitabit semper. Currus dei innumerabilis milia abundantium:dominus in eis in sinai in sancto. Ascendisti in excelsum, captiuã duxisti captiuitatem accepisti dona in hominibus:insuper & non credentes inhabitare dominum deum. Benedictus dominus per singulos dies, portabit nos: deus salutis nostræ semper. Deus noster deus salutis, & domini dei: mortis egressus. Veruntamen deus confringet capita inimicorum suorum uerticem crinis:perambulantium in delictis suis.
Dixit dominus de basan conuertam: conuertam de profundis maris. Vt calcet pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum: ex inimicis à temetipso. Viderunt itinera tua deus: itinera dei mei regis mei in sancto. Præcesserunt cantatores eos, qui post tergum psallebant in medio puellarum tympanistriarum.
In ecclesijs benedicite deo: domino de fontibus Israel. Ibi Beniamin paruulus continens eos, principes Iuda in purpura sua:principes Zabulon, principes Neptali. Præcepit deus tuus de fortitudine tua conforta deus: hoc quod operatus es in nobis. De templo tuo quod est in Hierusalem: tibi offerent reges munera. Increpa bestiam calami congregatio fortium, in uitulis populorum calcitrantium contra rotas argenteas:

dispergе

אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת א
אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ׃ אֱלֹהִים
מוֹשִׁיב יְחִידִים בַּיִת מוֹצִיא
אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת אַךְ סוֹרְרִים
שָׁכְנוּ צְחִיחָה׃ אֱלֹהִים בְּצֵאתְךָ
לִפְנֵי עַמֶּךָ בְּצַעְדְּךָ בִּישִׁימוֹן ס
סֶלָה׃ אֶרֶץ רָעָשָׁה אַף־שָׁמַיִם
נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינַי מִ
מִּפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים נַח
נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ׃
חַיָּתְךָ יָשְׁבוּ־בָהּ תָּכִין בְּטוּבְתְּךָ
לֶעָנִי אֱלֹהִים׃ אֲדֹנָי יִתֵּן אֹמֶר
הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רָב׃ מְלָכִי
צְבָאוֹת יִדּוֹדוּן יִדּוֹדוּן וְנוֵת־בַּיִת
תְּחַלֵּק שָׁלָל׃ אִם תִּשְׁכְּבוּן בֵּ
בֵּין שְׁפָתַיִם כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה
בַכֶּסֶף וְאֶבְרוֹתֶיהָ יְרַקְרַק חָר
חָרוּץ׃ בְּפָרְשׁ שַׁדַּי מְלָכִים
בָּהּ תַּשְׁלֵג בְּצַלְמוֹן׃ הַר אֱלֹהִים
הַר־בָּשָׁן הַר־גַּבְנֻנִּים הַר־בָּשָׁן׃
לָמָּה תִרְצְדוּן הָרִים גַּבְנֻנִּים ת
הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ אַף־
יְהוָה יִשְׁכֹּן לָנֶצַח׃ רֶכֶב אֱלֹהִים
רִבֹּתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן אֲדֹנָי בָּם ס
סִינַי בַּקֹּדֶשׁ׃ עָלִיתָ לַמָּרוֹם
שָׁבִיתָ שֶׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת ב
בָּאָדָם וְאַת־סוֹרְרִים לְשָׁכֵן יָהּ
אֱלֹהִים׃ בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם
יַעֲמֹס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה׃
הָאֵל לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְל
וְלֵיהוָה אֲדֹנָי לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת׃
אַךְ־אֱלֹהִים יִמְחַץ רֹאשׁ אֹיְבָיו
קָדְקֹד שֵׂעָר מִתְהַלֵּךְ בַּאֲשָׁמָיו׃
אָמַר אֲדֹנָי מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב
מִמְּצֻלוֹת יָם׃ לְמַעַן תִּמְחַץ
רַגְלְךָ בְּדָם לְשׁוֹן כַּלְבְּךָ מֵאוֹיְבִים
מְנָחוֹ׃ רָאוּ הֲלִיכוֹתֶיךָ א
אֱלֹהִים הֲלִיכוֹת אֵלִי מַלְכִּי ב
בַּקֹּדֶשׁ׃ קִדְּמוּ שָׂרִים אַחַר
נְגִנִּים בְּתוֹךְ עַלְמוֹת תֻּפֵּפוֹת׃
בְּמַקְהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי
מִמְקוֹר יִשְׂרָאֵל׃ שָׁם בִּנְיָמִן
צָעִיר רוֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם
שָׂרֵי זְבוּלֻן שָׂרֵי נַפְתָּלִי׃
צַוֵּה אֱלֹהֶיךָ עֻזֶּךָ עוּזָּה אֱלֹהִים
זוּ פָּעַלְתָּ לָנוּ׃ מֵהֵיכָלְךָ עַל־
יְרוּשָׁלַ͏ִם לְךָ יוֹבִילוּ מְלָכִים שֵׁי׃
גְּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אַבִּירִים ב
עֶגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס בְּרַצֵּי כֶסֶף
בזר

Διασκόρπισον ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα. ἥξουσι πρέσβεις ἐξ Αἰγύπτου. αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ θεῷ. Αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς ᾄσατε τῷ θεῷ, ψάλατε τῷ κυρίῳ, τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολάς. Ἰδοὺ δώσει τῇ φωνῇ αὐτοῦ φωνὴν δυνάμεως, δότε δόξαν τῷ θεῷ. Ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ. καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐν ταῖς νεφέλαις. Θαυμαστὸς ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. ὁ θεὸς Ἰσραήλ. Αὐτὸς δώσει δύναμιν καὶ κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, εὐλογητὸς ὁ θεός.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀλλοιωθησομένων ψαλμὸς τῷ Δαείδ. ξη.

Σῶσόν με ὁ θεός ὅτι εἰσῆλθον ὕδατα ἕως ψυχῆς μου. Ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ. καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης. καὶ καταιγὶς κατεπόντισέ με. Ἐκοπίασα κράζων, ἐβράγχιασεν ὁ λάρυγξ μου. Ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοί μου, ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με ἐπὶ τὸν θεόν μου. Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου οἱ μισοῦντες με δωρεάν. Ἐκραταιώθησαν οἱ ἐχθροί μου, οἱ ἐκδιώκοντές με ἀδίκως. Ἃ οὐχ ἥρπαζον, τότε ἀπεδίννυον. Ὁ θεός σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου. καὶ αἱ πλημμέλειαί μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβησαν. Μὴ αἰσχυνθείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ὑπομένοντές σε κύριε. κύριε τῶν δυνάμεων. Μὴ δὲ ἐντραπείησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ. Ὅτι ἕνεκά σου ὑπήνεγκα ὀνειδισμόν. ἐκάλυψεν ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν μου. Ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου. καὶ ξένος τοῖς υἱοῖς τῆς μητρός μου. Ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με. Καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. Καὶ συνεκάλυψα ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχήν μου. καὶ ἐγενήθη εἰς ὀνειδισμούς ἐμοί. Καὶ ἐθέμην τὸ ἔνδυμά μου σάκκον. καὶ ἐγενόμην αὐτοῖς εἰς παραβολήν.

Κατ' ἐμοῦ ἀδολέσχουν οἱ καθήμενοι ἐν πύλαις. καὶ εἰς ἐμὲ ἔψαλλον οἱ πίνοντες οἶνον. Ἐγὼ δὲ τῇ προσευχῇ μου πρός σε κύριε. καιρὸς εὐδοκίας ὁ θεός.

Ἐν τῷ πλήθει τοῦ ἐλέους σου ἐπάκουσόν μου. ἐν ἀληθείᾳ τῆς σωτηρίας σου, σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ ἵνα μὴ ἐμπαγῶ. Ῥυσθείην ἐκ τῶν μισούντων με, καὶ ἐκ τῶν βαθέων τοῦ ὕδατος. Μή με καταποντισάτω καταιγὶς ὕδατος. μὴ δὲ καταπιέτω με βυθός. μὴ ἐπισχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα αὐτοῦ. Εἰσάκουσόν μου κύριε ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου. κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου, ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου. ὅτι θλίβομαι, ταχὺ ἐπάκουσόν μου. πρόσχες τῇ ψυχῇ μου καὶ λύτρωσαι αὐτήν. Ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν μου ῥῦσαί με. σὺ γὰρ γινώσκεις τὸν ὀνειδισμόν μου καὶ τὴν αἰσχύνην μου. καὶ τὴν ἐντροπήν μου. Ἐναντίον σου πάντες οἱ θλίβοντές με. ὀνειδισμὸν προσεδόκησεν ἡ ψυχή μου καὶ ταλαιπωρίαν.

καὶ ὑπε-

Dissipa gentes quæ bella uolunt: uenient legati ex ægypto: æthiopia p̄ueniet manus eius deo. Regna terræ cātate deo: psallite deo psallite dn̄o qui ascendit super cœlum cœli ad orientem. Ecce dabit uoci suæ uocem uirtutis: date gloriā deo super israël: magnificentia eius & uirtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis: deus israël ipse dabit uirtutē & fortitudinem plæbi suæ: benedictus deus.

In finem pro his qui commutabuntur Psalmus ipsi Dauid. LXVIII

SAluum me fac deus: qm̄ intrauerunt aquæ usq; ad animā meam. Infixus sum in limo profundi: & non est substantia. Veni in altitudinem maris: & tempestas demersit me. Laboraui clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ: defecerunt oculi mei dum spero in deum meum. Multiplicati sunt sup capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: quæ nō rapui tunc exoluebā. Deus tu scis insipientiā meam: & delicta mea à te non sunt abscondita. Non erubescant in me qui expectant te dn̄e: domine uirtutū. Non confundantur super me: qui quærunt te deus israël. Qm̄ propter te sustinui opprobriū: operuit confusio faciem meā. Extraneus factus sum fratribus meis: & peregrinus filijs matris meæ. Qm̄ zelus domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantiū tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animā meam: & factum est in opprobrium mihi. Et posui uestimentū meum ciliciū: & factus sum illis in parabolam. Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta: & in me psallebant qui bibebant uinum. Ego uero orationē meā ad te dn̄e: tempus beneplaciti deus. In multitudine misēd'iæ tuæ: exaudi me in ueritate salutis tuæ. Eripe me de luto ut non infigar: libera me ab his qui oderunt me & de profundis aquarū. Non me demergat tempestas aquæ: neq; absorbeat me profundū, neq; urgeat super me puteus os suū. Exaudi me dn̄e qm̄ benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationū tuarum respice me. Et ne auertas faciem tuam à puero tuo: qm̄ tribulor, uelociter exaudi me. Intende animæ meæ & libera eam: ꝓpter inimicos meos eripe me. Tu scis improperiū meū & cōfusionē meā: & reuerentiā meā. In cōspectu tuo sunt oēs qui tribulant me: improperiū expectauit cor meū & miseriā. Et sustinui

dispergе populos qui bella uolunt. Offerantur uelociter ex ægypto: æthiopia festinet dare manus deo. Regna terræ cantate deo: cante domino semper. Qui ascendit super cœlū cœli à principio: ecce dabit uoci suæ uocem fortitudinis. Date gloriam deo: super israël magnificentia eius: & fortitudo eius in cœlis. Terribilis deus de sanctuario suo: deus Israël ipse dabit fortitudinem & robur populo benedictus deus.

Victori pro lilijs Dauid. LXIX

SAlua me deus: quoniā uenerunt aquæ usq; ad animā meam. Infixus sum in limo profundi & nō possum consistere: ueni in profundum aquarū: & flumen operuit me. Laboraui clamans exasperatum est guttur meum: defecerunt oculi mei: expectantes deum meum. Multiplicati sunt sup capillos capitis mei qui oderunt me gratis cōfortati sunt qui persequebantur me inimici mei iniuste: quæ non rapuerā tūc reddebā. Deus tu scis stulticiā meam: & peccata mea à te non sunt abscondita. Nō confundantur in me qui expectant te domine deus exercituum nō confundantur in me qui quærunt te: deus Israel. Quia propter te portaui opprobriū: operuit confusio faciem meā. Alienus factus sum fratribus meis: & peregrinus filijs matris meæ. Quia zelus domus tuæ comedit me: & opprobrium exprobrantiū tibi cecidit super me. Et fleui in ieiunio animam meam: & factum est in opprobrium mihi. Et posui uestimentū meum saccū: & factus sum eis in parabolā. Contra me loquebantur qui sedebant in porta: & cantabāt bibentes uinū. Mea antē oratio ad te domine tempus reconciliatiōis est deus in multitudine misericordiæ tuæ exaudi me in ueritate salutis tuæ. Erue me de luto ut nō infigar: libera me ab his qui oderunt me, & de profundis aquis. Ne operiat me fluuius aquæ & ne absorbeat me profundum: & non coronet super me puteus os suū. Exaudi me dn̄e quoniā bona est misericordia tua: secundū multitudinem miserationū tuarum respice ad me. Et ne abscondas faciē tuā à seruo tuo: quoniam tribulor cito exaudi me. Accede ad animā meam redime eam: propter inimicos meos libera me. Tu scis opprobriū meum & confusionem meam & ignominiam meā: corā te sunt omnes hostes mei. Opprobrio contritū est cor meum & desperatus sum: & expectaui

חחלים

מַיִם עַמִּים קְרַבוֹת יְחֻפָּצוּ ׃
יֶאֱתְיוּ חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרַיִם כּ
כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו לֵאלֹהִים ׃ מ
מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לֵאלֹהִים
זַמְּרוּ אֲדֹנָי סֶלָה ׃ לָרֹכֵב ב
בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ
קוֹל עֹז ׃ תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל-
יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים ׃
נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל י
יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת
לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים ׃
כט
לַמְנַצֵּחַ עַל-שֹׁשַׁנִּים ל
לְדָוִד ׃ חוֹשִׁיעֵנִי
אֱלֹהִים כִּי-בָאוּ מַיִם עַד-נָפֶשׁ ׃
טָבַעְתִּי בִּיוֵן מְצוֹלָה וְאֵין מָעֳמָד
בָּאתִי בְמַעֲמַקֵּי-מַיִם וְשִׁבֹּלֶת
שְׁטָפַתְנִי ׃ יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נָחַר
גְּרוֹנִי כָּלוּ עֵינַי מְיַחֵל לֵאלֹהָי ׃
רַבּוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי שֹׂנְאַי ח
חִנָּם עָצְמוּ מַצְמִיתַי אֹיְבַי שָׁקָר
אֲשֶׁר לֹא-גָזַלְתִּי אָז אָשִׁיב ׃
אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ לְאִוַּלְתִּי ו
וְאַשְׁמוֹתַי מִמְּךָ לֹא-נִכְחָדוּ ׃
אַל-יֵבֹשׁוּ בִי קוֹיֶיךָ אֲדֹנָי יְהוִה
צְבָאוֹת אַל-יִכָּלְמוּ בִי מְבַקְשֶׁיךָ
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ׃ כִּי עָלֶיךָ נ
נָשָׂאתִי חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה פ
פָּנָי ׃ מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי וְנָכְרִי
לִבְנֵי אִמִּי ׃ כִּי-קִנְאַת בֵּיתְךָ
אֲכָלָתְנִי וְחָרְפוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ
עָלָי ׃ וָאֲכַף בַּצּוֹם נַפְשִׁי
וַתְּהִי לַחֲרָפוֹת לִי ׃ וָאֶתְּנָה
לְבוּשִׁי שָׂק וָאֱהִי לָהֶם לְמָשָׁל ׃
יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר וְנֹגְנוֹת
שֹׁתֵי שִׁכֹּר ׃ וַאֲנִי תְפִלָּתִי ל
לְךָ יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב-
חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ ׃
הַצִּילֵנִי מִטִּיט וְאַל-אֶטְבָּעָה א
אִנָּצְלָה מִשֹּׂנְאַי וּמִמְּעֻמְקֵי-מָיִם ׃
אַל-תִּשְׁטְפֵנִי שִׁבֹּלֶת מַיִם וְאַל-
תִּבְלָעֵנִי מְצוּלָה וְאַל-תֶּאְטַר ע
עָלַי בְּאֵר פִּיהָ ׃ עֲנֵנִי יְהוָה
כִּי-טוֹב חַסְדֶּךָ כִּרֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה
אֵלָי ׃ וְאַל-תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מ
מֵעַבְדֶּךָ כִּי צַר-לִי מַהֵר עֲנֵנִי ׃
קָרְבָה אֶל-נַפְשִׁי גְּאָלָהּ לְמַעַן א
אֹיְבַי פְּדֵנִי ׃ אַתָּה יָדַעְתָּ חֶרְפָּתִי
וּבָשְׁתִּי וּכְלִמָּתִי נֶגְדֶּךָ כָּל צוֹרְרָי ׃
חֶרְפָּה שָׁבְרָה לִבִּי וָאָנוּשָׁה

Universidad de Deusto
Biblioteca

Καὶ ὑπ̓ωμεινα συλλυπούμενον & οὐχ ὑπῆρξε. καὶ παρακαλοῦντας & οὐχ εὗρον. καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολήν. καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν εἰς παγίδα. καὶ εἰς ἀνταπόδομα καὶ εἰς σκάνδαλον. σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν. & τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον. ἔκχεον ἐπ̓ αὐτοὺς τὴν ὀργήν σου. καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου καταλάβοι αὐτούς. γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτῶν ἠρημωμένη. καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν. ὅτι ὃν σὺ ἐπάταξας αὐτοὶ κατεδίωξαν & ἔσω ὁ κατοικῶν. οὗ ὃν σὺ ἐπάταξας αὐτοὶ κατεδίωξαν καὶ προσέθηκαν. πρόσθες ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. καὶ μὴ εἰσελθέτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου. ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων. καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν. πτωχὸς καὶ ἀλγῶν εἰμὶ ἐγώ. ἡ σωτηρία σου ὁ θεός ἀντιλάβοιτό μου. Αἰνέσω τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μετ̓ ᾠδῆς. μεγαλυνῶ αὐτὸ ἐν αἰνέσει. καὶ ἀρέσει τῷ θεῷ ὑπὲρ μόσχον νέον. κέρατα ἐκφέροντα καὶ ὁπλάς. ἰδέτωσαν πτωχοὶ καὶ εὐφρανθήτωσαν. ἐκζητήσατε τὸν θεόν, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν. ὅτι εἰσήκουσεν αὐτῶν πενήτων ὁ κύριος. καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἐξουδένωσεν. αἰνεσάτωσαν αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ. θάλασσα καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ ἐν αὐτῇ. ὅτι ὁ θεὸς σώσει τὴν σιών. καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ πόλεις τοῦ Ἰούδα. καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ καὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν. καὶ τὸ σπέρμα τῶν δούλων αὐτοῦ κατέξουσιν αὐτήν. καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, κατασκηνώσουσιν ἐν αὐτῇ.

Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαβὶδ εἰς ἀνάμνησιν,
εἰς τὸ σῶσαί με κύριον. ξθ

Ο θεὸς εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον. αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν, οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχήν μου. ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ καταισχυνθήτωσαν, οἱ βουλόμενοί μοι κακά. ἀποστραφήτωσαν παυτικὰ αἰσχυνόμενοι. οἱ λέγοντές μοι εὖγε εὖγε. ἀγαλλιάσθωσαν & εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε ὁ θεός. καὶ λεγέτωσαν διαπαντὸς μεγαλυνθήτω ὁ θεὸς οἱ ἀγαπῶντες τὸ σωτήριόν σου. ἐγὼ δὲ πτωχὸς εἰμὶ καὶ πένης. ὁ θεὸς βοήθησόν μοι. βοηθός μου καὶ ῥύστης μου εἶ σὺ κύριε μὴ χρονίσῃς.

ΚΑΘΙΣΜΑ. Ι

Ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ τοῦ ὑῶν Ἰωναδὰβ, καὶ τῶν πρώτων αἰχμαλωτισθέντων. ἀνεπίγραφος παῤ ἑβδομήκοντα. Ἐπὶ σοὶ κύριε ἤλπισα μὴ καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με. κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου. καὶ σῶσόν με. γενοῦ μοι εἰς θεὸν ὑπερασπιστὴν. καὶ εἰς τόπον ὀχυρὸν τοῦ σῶσαί με. ὅτι στερέωμά μου & καταφυγή μου εἶ σύ. ὁ θεός μου ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ. ἐκ χειρὸς παρανομοῦντος καὶ ἀδικοῦντος. ὅτι σὺ εἶ ἡ ὑπομονή μου κύριε, κύριε ἡ ἐλπίς μου ἐκ νεότητός μου. ἐπὶ σὲ

Et sustinui qui simul contristaretur & nō fuit: & qui consolaretur & non inueni. Et dederūt in escam meam fel: & in siti mea potauerūt me aceto. Fiat mensa eorum corā ipsis in laqueū: & in retributiones & in scandalū. Obscurentur oculi eorum ne uideant: & dorsum eorum semper incurua. Effunde super eos iram tuā: & furor iræ tuæ comprehendat eos. Fiat habitatio eorū deserta: & in tabernaculis eorū non sit qui inhabitet. Quoniā quē tu percussisti, persecuti sunt: & super dolorem uulnerū meorum addiderūt. Appone iniquitatē super iniquitatem eorum: & non intrent in iusticia tua. Deleantur de libro uiuentiū: & cum iustis non scribantur. Ego sum pauper & dolens: salus tua deus susceptit me. Laudabo nomen dei cū cantico: magnificabo eum in laude. Et placebit deo super uitulum nouellum: cornua producentem & ungulas. Videant pauperes & lætentur: quærite deum & uiuet anima uestra. Quoniam exaudiuit pauperes dñs: & uinctos suos non despexit. Laudent illum cœli & terra: mare & omnia reptilia in eis. Quoniā deus saluā faciet sion: & ædificabunt ciuitates Iudæ Et inhabitabūt ibi: & hæreditate acquirent eā. Et semen seruorum eius possidebit eam: & qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea.

In finem Dauid in rememoratione quod saluum fecit me dominus. LXIX

DEus in adiutoriū meū intende: dñe ad adiuuandū me festina. Cōfundantur & reuereantur qui quærūt animā meā. Auertantē retrorsum & erubescant: qui uolunt mihi mala. Auertantur statim erubescentes: qui dicūt mihi euge euge. Exultent & lætentur in te omnes qui quærūt te deus: & dicant semper magnificetur dñs, qui diligunt salutare tuū. Ego uero egenus & pauper sum: deus adiuua me. Adiutor meus & liberator meus es tu: dñe ne moreris. Psalmus Dauid filiorū Ionadab & priorum captiuorū. LXX

IN te domine speraui non cōfundar in æternum: in iustitia tua libera me & eripe me Inclina ad me aurem tuam: & salua me. Esto mihi in deum protectorem & in locum munitū: ut saluum me facias. Quoniam firmamentū meū, & refugiū meū es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris: & de manu contra legem agentis & iniqui. Qm̄ tu es patiētia mea domine: domine spes mea à iuuentute mea.

In te

& expectaui qui contristaretur & non fuit: & qui consolaretur & non inueni. Et dederunt in escam meam fel: & in siti mea potauerunt me aceto. Sit mensa eorū coram eis in laqueum: & in retributiones ad corruendum. Contenebrentur oculi eorū ne uideant: & dorsum eorū semper incurua. Effunde super eos indignationem tuam: & ira furoris tui cōprehendat eos. Fiat commoratio eorum deserta: in tabernaculis eorū non sit qui habitet. Quoniam quē tu percussisti persecuti sunt: & ut affligerent uulneratos tuos narrabāt. Da iniquitatem super iniquitatem eorum: & non ueniant in iusticia tua. Deleantur de libro uiuentium: & cum iustis non scribantur. Ego autem pauper & dolens: salus tua deus susceptit me. Laudabo nomen dei in cantico: & magnificabo eum in confessione. Et placebit domino super uitulum nouellum: cornua efferentem & ungulas. Videntes mansueti lætabuntur: qui quæritis deum uiuet anima uestra. Quoniam exaudiuit pauperes dominus: & uinctos suos non despexit. Laudent eum cœli & terra: mare & omnia quæ mouentur in eis. Quia deus saluabit Sion, & ædificabit ciuitates Iuda: & habitabunt ibi & possidebunt eam. Et semen seruorum eius possidebit eam: & qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

Victori Dauid ad recordandū: LXX

DEus ut liberes me: domine ut auxilieris mihi festina. Confundantur & erubescant, qui quærunt animam meam, conuertantur retrorsum & erubescant: qui uolunt mihi malum. Reuertantur ad uestigium confusionis suæ: qui dicunt uah uah. Gaudeant & lætentur in te omnes qui quærunt te: & dicāt semper magnificetur dominus: qui diligunt salutare tuum. Ego autem egenus & pauper deus festina pro me, auxilium meum & saluator meus tu: domine ne moreris.

LXXI

IN te domine speraui: non confundar in æternum. In iusticia tua erue me & libera me: inclina ad me aurem tuam & salua me. Esto mihi robustum habitaculum ut ingrediar iugiter, præcepisti ut saluares me: quia petra mea & fortitudo mea es tu. Deus meus salua me de manu impij: de manu iniqui & nocentis. Quia tu es expectatio mea: domine deus fiducia mea ab adolescentia mea.

A te

תהלים

וְאָנֹוכִי לָנוּד וְאֵין וְלַמְנַחֲמִים ר
וְלֹא מָצָאתִי : וַיִּתְּנוּ בְּבָרוּתִי
רֹאשׁ וְלִצְמָאִי יַשְׁקוּנִי חֹמֶץ :
יְהִי שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לְפָח ר
וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ : תֶּחְשַׁכְנָה
עֵינֵיהֶם מֵרְאוֹת וּמָתְנֵיהֶם ת
תָּמִיד הַמְעַר : שְׁפָךְ עֲלֵיהֶם
זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם :
תְּהִי טִירָתָם נְשַׁמָּה בְּאָהֳלֵיהֶם
אַל־יְהִי יוֹשֵׁב : כִּי־אַתָּה א
אֲשֶׁר־הִכִּיתָ רָדָפוּ וְאֶל־מַכְאֵב
חֲלָלֶיךָ יְסַפֵּרוּ : תֵּת עָוֹן עַל־
עֲוֹנָם וְאַל־יָבֹאוּ בִּצְדָקָתֶךָ : י
יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם־צַדִּיקִים
אַל־יִכָּתֵבוּ : וַאֲנִי עָנִי וְכוֹאֵב
יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנִי :
אֲהַלְלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וַא
וַאֲגַדְּלֶנּוּ בְּתוֹדָה : וְתִיטַב לַיהוָה
מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן וּמַפְרִיס : ר
רָאוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ דֹּרְשֵׁי א
אֱלֹהִים וִיחִי לְבַבְכֶם : כִּי־
שֹׁמֵעַ אֶל־אֶבְיוֹנִים יְהוָה וְאֶת־
אֲסִירָיו לֹא בָזָה : יְהַלְלוּהוּ־
שָׁמַיִם וָאָרֶץ יַמִּים וְכָל־רֹמֶשׂ
בָּם : כִּי אֱלֹהִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן
וְיִבְנֶה עָרֵי יְהוּדָה וְיָשְׁבוּ שָׁם
וִירִשׁוּהָ : וְזֶרַע עֲבָדָיו יִנְחָלוּהָ
וְאֹהֲבֵי שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ־בָהּ :

ע

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד לְהַזְכִּיר :
אֱלֹהִים לְהַצִּילֵנִי פ
יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה : יֵבֹשׁוּ
וְיַחְפְּרוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ א
אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי : י
יָשֻׁבוּ עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים
הֶאָח הֶאָח : יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ
בְּךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ וְיֹאמְרוּ תָּמִיד
יִגְדַּל אֱלֹהִים אֹהֲבֵי יְשׁוּעָתֶךָ :
וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן אֱלֹהִים חוּשָׁה
לִי עֶזְרָתִי וּמְפַלְטִי אַתָּה יְהוָה
אַל תְּאַחַר : א

בְךָ יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה פ
בְּצִדְקָתְךָ ת
תְּפַלְּטֵנִי וּתְחַלְּצֵנִי הַט אֵלַי א
אָזְנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי : הֱיֵה לִי לְצוּר
מָעוֹן לָבֹא תָּמִיד צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי
כִּי סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה : א
אֱלֹהַי פַּלְּטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף
מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ : כִּי־אַתָּה תִקְוָתִי
אֲדֹנָי יְהוִה מִבְטַחִי מִנְּעוּרָי :
עָלֶיךָ

Επί σὲ ἐπεστηρίχθην ἀπὸ γαστρός, ἐκ κοιλίας μητρός μου, σύ μου εἰ σκεπαστής. Ἐν σοὶ ἡ ὕμνησίς μου διαπαντός, ὡσεὶ τέρας ἐγενήθην τοῖς πολλοῖς, καὶ σὺ βοηθός μου κραταιός. Πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεώς σου, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου. Μὴ ἀπορρίψῃς με εἰς καιρὸν γήρως. ὅταν δὲ ἐκλείπῃ τὸ ἰσχύειν μου, μὴ ἐγκαταλίπῃς με. Ὅτι εἶπον οἱ ἐχθροί μου ἐμοί· καὶ οἱ φυλάσσοντες τὴν ψυχήν μου, ἐβουλεύσαντο ἐπὶ τὸ αὐτό. Λέγοντες, ὁ θεὸς ἐγκατέλιπεν αὐτόν· καταδιώξατε καὶ καταλάβετε αὐτόν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ ῥυόμενος. Ὁ θεός μου, μὴ μακρύνῃς ἀπ' ἐμοῦ· ὁ θεός μου εἰς τὴν βοήθειάν μου πρόσχες. Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐκλιπέτωσαν οἱ ἀντιδιαβάλλοντες τὴν ψυχήν μου· περιβαλέσθωσαν αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν, οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι. Ἐγὼ δὲ διαπαντὸς ἐλπιῶ ἐπὶ σέ· καὶ προσθήσω ἐπὶ πᾶσαν τὴν αἴνεσίν σου. Τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν δικαιοσύνην σου· ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν σωτηρίαν σου. Ὅτι οὐκ ἔγνων γραμματείας, εἰσελεύσομαι ἐν δυνασείᾳ κυρίου· κύριε μνησθήσομαι τῆς δικαιοσύνης σου μόνου. Ὁ θεός μου ἐδίδαξάς με ἐκ νεότητός μου. Καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπαγγελῶ τὰ θαυμάσιά σου. Καὶ ἕως γήρως καὶ πρεσβείου· ὁ θεός μου, μὴ ἐγκαταλίπῃς με· ἕως ἂν ἀπαγγελῶ τὸν βραχίονά σου τῇ γενεᾷ πάσῃ τῇ ἐρχομένῃ· τὴν δυνασείαν σου καὶ τὴν δικαιοσύνην σου, ὁ θεός, ἕως τοῦ ὑψίστου· ἃ ἐποίησάς μοι μεγαλεῖα, ὁ θεός· τίς ὅμοιός σοι; Ὅσας ἔδειξάς μοι θλίψεις πολλὰς καὶ κακάς· καὶ ἐπιστρέψας ἐζωοποίησάς με. Καὶ ἐκ τῆς ἀβύσσου τῆς γῆς ἀνήγαγές με. Ἐπλεόνασας ἐπ' ἐμὲ τὴν μεγαλωσύνην σου· καὶ ὡσεὶ στρέψας παρεκάλεσάς με. Καὶ ἐκ πολλῆς ἀβύσσου τῆς γῆς πάλιν ἀνήγαγές με. Καὶ δὲ ἐγὼ ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε· ἐν σκεύεσι ψαλμοῦ τὴν ἀλήθειάν σου ὁ θεός. Ψαλῶ σοι ἐν κιθάρᾳ ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ. Ἀγαλλιάσονται τὰ χείλη μου ὅταν ψάλω σοι· καὶ ἡ ψυχή μου ἣν ἐλυτρώσω. Καὶ γὰρ καὶ ἡ γλῶσσά μου, ὅλην τὴν ἡμέραν μελετήσει τὴν δικαιοσύνην σου. Ὅταν αἰσχυνθῶσι καὶ ἐντραπῶσιν, οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι.

Εἰς Σολομῶν ψαλμός. οα

Ὁ θεὸς τὸ κρῖμά σου τῷ βασιλεῖ δός· καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως· κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ· καὶ τοὺς πτωχούς σου ἐν κρίσει. Ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ· καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ· καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων· καὶ ταπεινώσει συκοφάντην. Καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ. Καὶ πρὸ τῆς σελήνης γενεᾶς γενεῶν. Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον· καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἐπὶ σάρυσσα ἐπὶ τὴν γῆν. Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη· καὶ πλῆθος εἰρήνης ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. Καὶ κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης· καὶ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης. Ἐνώπιον αὐτοῦ πεσοῦνται αἰθίοπες· καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦν λείξουσι.

Βασιλῆς

In te confirmatus sum ex utero: de uentre matris meæ tu es protector meus. In te cantatio mea semp: tanq; prodigiū factus sum multis, & tu adiutor fortis. Repleat' os meū laude, ut cantem gloriā tuā: tota die magnitudinē tuā. Ne proiicias me in tempore senectutis: cū defecerit uirtus mea, ne derelinquas me. Quia dixerūt inimici mei mihi: & qui custodiebāt animam meā, cōsiliū fecerūt in unū. Dicētes deus dereliquit eum, persequimini & cōprehendite eum: qa non est qui eripiat. Deus ne elongeris à me: deus meus in auxiliū meū respice. Confundātur & deficiant detrahentes aniæ meæ: operiant' cōfusione & pudore, qui quærūt mala mihi. Ego aūt semp sperabo in te: & adiiciā super oēm laudē tuā. Os meū annūciabit iustitiā tuā: tota die salutare tuū. Qm̄ nō cognoui litteraturā, introibo in potentias dñi: dn̄e memorabor iustitiæ tuæ solius. Deus docuisti me à iuuentute mea: & usq; nunc pronūciabo mirabilia tua. Et usq; in senectā & seniū: deus ne derelinq;s me. Donec annūciem brachiū tuū: generationi omni quæ uentura est. Potentiā tuā & iustitiā tuā deus usq; in altissima, quæ fecisti magnalia: deus quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas & conuersus uiuificasti me: & de abyssis terræ iterū reduxisti me. Multiplicasti magnificentiā tuam: & conuersus consolatus es me. Nam & ego confitebor tibi in uasis psalmi: ueritatem tuam deus, psallā tibi in cithara sanctus israēl. Exultabūt labia mea cū cantauero tibi: & anima mea quā redemisti. Sed & lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam: cum confusi & reueriti fuerint, qui quærunt mala mihi.

In Solomonem psalmus. LXXI

DEus iudicium tuū regi da: & iustitiam tuā filio regis. Iudicare populū tuum in iustitia: & pauperes tuos in iudicio. Suscipiāt montes pacem populo: & colles iustitiā. Iudicabit pauperes populi & saluos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorem. Et permanebit cum sole & ante lunam: in generatione & generationem. Descendet sicut pluuia in uellus: & sicut stillicidia stillantia super terrā. Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis, donec auferatur luna. Et dominabitur à mari usq; ad mare: & à flumine usq; ad termi nos orbis terrarum. Coram illo procident æthiopes: & inimici eius terram lingent.

Reges

A te sustētatus sum ex utero de uentre matris meæ tu es ꝓtector meus: in te laus mea semp. Quasi portentū factus sum multis: & tu spes mea fortissima. Impleat' os meū laude tua: tota die magnitudine tua. Ne proiicias me in tēpore senectutis: cū defecerit fortitudo mea ne derelinquas me. Quia dixerūt inimici mei mihi: & qui obseruabant animā meā, inierunt cōsiliū pariter. Dicentes deus dereliquit eū: persequimini & cōprehendite eum quia nō est qui eruat. Deus ne elongeris à me: deus meus in auxiliū meū festina. Confundant' & cōsumantur aduersarij animæ meæ operiantur opprobrio & cōfusione: qui quærūt malū mihi. Ego aūt iugiter expectabo: & adiiciā super omnes laudationes tuas. Os meū narrabit iusticiam tuā tota die salutare tuū: quia nō cognoui literaturas. Ingrediar in fortitudine domini dei recordabor iusticiæ tuæ solius. Deus docuisti me ab adolescentia mea: & usq; nunc annūciabo mirabilia tua. Et insuper usq; in senectutē & canos deus ne derelinquas me donec annūciem brachium tuū generationi: cunctisq; qui uenturi sunt fortitudines tuas. Et iusticiā tuam deus usq; in excelsum quāta fecisti magnalia: deus quis similis tibi. Qui ostendisti mihi tribulationes plurimas & malas, conuersus uiuificabis nos: & de abyssis terræ rursum educes nos. Multiplicabis magnitudinē meā & conuersus consolaberis me. Ego aūt cōfitebor tibi in uasis psalterij ueritatē tuam, deus meus cantabo tibi in cithara: sancte Israel. Laudabūt labia mea cū cantauero tibi: & anima mea quā redemisti. Insuper & lingua mea tota die meditabitur iusticiā tuā: quia confusi sunt & dehonestati quærentes malum mihi.

Solomoni. LXXII

DEus iudiciū tuū regi da: & iusticiā tuā filio regis. Iudicabit populū tuū in iusticia: & pauperes tuos in iudicio. Assument montes pacē populo. & colles iusticiā. Iudicabit pauperes populi, & saluabit filios pauperis: & cōfringet calumniatorem. Et timebunt te cū diu erit sol: & ultra lunā in generatione generationū. Descendet ut pluuia super uellus: ut stillæ irrorantes terrā. Germinabit in diebus eius iustus & multitudo pacis donec non sit luna. Et dominabitur à mari usq; ad mare: & à flumine usq; ad terminos terræ. Ante eum procident Æthiopes: & inimici eius puluerem lingent.

Reges

עָלֶיךָ נִסְמַכְתִּי מִבֶּטֶן מִמְּעֵי אִמִּי
אַתָּה גּוֹזִי בְךָ תְּהִלָּתִי תָּמִיד :
כְּמוֹפֵת הָיִיתִי לָרַבִּים וְאַתָּה מַ
מַחְסִי עֹז : יִמָּלֵא פִי תְּהִלָּתֶךָ כָּל
הַיּוֹם תִּפְאַרְתֶּךָ : אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי
לְעֵת זִקְנָה כִּכְלוֹת כֹּחִי אַל־ תּ
תַּעַזְבֵנִי : כִּי אָמְרוּ אוֹיְבַי לִי
וְשֹׁמְרֵי נַפְשִׁי נוֹעָצוּ יַחְדָּו : לֵאמֹר
אֱלֹהִים עֲזָבוֹ רִדְפוּ וְתִפְשׂוּהוּ כִּי־
אֵין מַצִּיל : אֱלֹהִים אַל־תִּרְחַק
מִמֶּנִּי אֱלֹהַי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה : יֵבֹשׁוּ
יִכְלוּ שֹׂטְנֵי נַפְשִׁי יַעֲטוּ חֶרְפָּה וּ
וּבְלַמָּה מְבַקְשֵׁי רָעָתִי : וַאֲנִי
תָּמִיד אְיַחֵל וְוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־
תְּהִלָּתֶיךָ : פִּי יְסַפֵּר צִדְקָתֶךָ כָּל־
הַיּוֹם תְּשׁוּעָתֶךָ כִּי לֹא־יָדַעְתִּי ס
סְפוֹרוֹת : אָבֹא בִּגְבוּרוֹת אֲדֹנָי
יְהוֹשֵׁעַ אַזְכִּיר צִדְקָתְךָ לְבַדֶּךָ :
אֱלֹהִים לִמַּדְתַּנִי מִנְּעוּרָי וְעַד־
הֵנָּה אַגִּיד נִפְלְאוֹתֶיךָ : וְגַם עַד־
זִקְנָה וְשֵׂיבָה אֱלֹהִים אַל־תַּעַזְבֵנִי
עַד־אַגִּיד זְרוֹעַ לְדוֹר לְכָל־יָבוֹא
גְּבוּרָתֶךָ : וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים
עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ גְּדוֹלוֹת
אֱלֹהִים מִי־כָמוֹךָ : אֲשֶׁר
הַרְאִיתַנִי צָרוֹת רַבּוֹת־וְרָעוֹת
תָּשׁוּב תְּחַיֵּינוּ וּמִתְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ
תָּשׁוּב תַּעֲלֶנוּ : תַּרְבֶּ גְּדֻלָּתִי
וְתִסֹּב תְּנַחֲמֵנִי : גַּם־אֲנִי א
אוֹדְךָ בִכְלִי־נֵבֶל אֲמִתְּךָ אֱלֹהָי
אֲזַמְּרָה לְךָ בְכִנּוֹר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל :
תְּרַנֵּנָה שְׂפָתַי כִּי־אֲזַמְּרָה־לָּךְ וּ
וְנַפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ : גַּם־
לְשׁוֹנִי כָּל־הַיּוֹם תֶּהְגֶּה צִדְקָתֶךָ
כִּי־בֹשׁוּ כִּי־חָפְרוּ מְבַקְשֵׁי רָעָתִי :

עב

לשלמה אֱלֹהִים מ
מִשְׁפָּטֶיךָ ל
לְמֶלֶךְ תֵּן וְצִדְקָתְךָ לְבֶן מֶלֶךְ :
יָדִין עַמְּךָ בְצֶדֶק וַעֲנִיֶּיךָ בְּמִשְׁפָּט :
יִשְׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לָעָם וּגְבָעוֹת
בִּצְדָקָה : יִשְׁפֹּט עֲנִיֵּי עָם י
יוֹשִׁיעַ לִבְנֵי אֶבְיוֹן וִידַכֵּא עָשֹׁק :
יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ ד
דּוֹר דּוֹרִים : יֵרֵד כְּמָטָר עַל־
גֵּז כִּרְבִיבִים זְרְזִיף אָרֶץ : יִפְרַח
בְּיָמָיו צַדִּיק וְרֹב שָׁלוֹם עַד־בְּלִי
יָרֵחַ : וְיֵרְדְּ מִיָּם עַד יָם וּמִנָּהָר
עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ : לְפָנָיו יִכְרְעוּ
צִיִּים וְאוֹיְבָיו עָפָר יְלַחֵכוּ :

מלכי H ;

Βασιλεῖς θαρσεῖς ⸂ νῆσοι δῶρα προσοίσουσι. βασιλῆς ἀράβων καὶ σαβὰ δῶρα προσάξουσι. καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ, πάντες οἱ βασιλεῖς τ γῆς. πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ. ὅτι ἐῤῥύσατο πτωχὸν ἐκ δυνάστου. ⸂ πένητα ᾧ οὐχ ὑπῆρχε βοηθός. φείσεται πτωχοῦ καὶ πένητος. καὶ ψυχὰς πενήτων σώσει. ἐκ τόκου ⸂ ἐξ ἀδικίας λυτρώσεται τὰς ψυχὰς αὐτῶν. ⸂ ἔνδοξον τὸ ὄνομα αὐτ, ἐνώπιον αὐτῶν. καὶ ζήσεται καὶ δοθήσεται αὐτῷ ἐκ τ χρυσίου φ ἀραβίας. καὶ προσεύξονται περὶ αὐτ διαπαντός. ὅλην τὴν ἡμέραν εὐλογήσουσιν αὐτόν. ἔσται στήριγμα ἐν τῇ γῇ ἐπ ἄκρων τῶν ὀρέων. τρα/θήσεται ὑπὲρ τὸν λίβανον ὁ καρπὸς αὐτ. καὶ ἐξανθήσουσιν ἐκ πόλεως, ὡσεὶ χόρτος φ γῆς. ἔσται τὸ ὄνομα αὐτ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας. πρὸ τ ἡλίου διαμένει τὸ ὄνομα αὐτ. καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ φυλαὶ φ γῆς. πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσιν αὐτόν. εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. καὶ εὐλογημένον τ ὄνομα φ δόξης αὐτ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ εἰς τ αἰῶνα τ αἰῶνος. καὶ πλη/ρωθήσεται φ δόξης αὐτ πᾶσα ἡ γῆ. γένοιτο γένοιτο.

ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι Δαβὶδ τοῦ υἱοῦ Ιεσσαί.

ψαλμὸς τῷ Ασάφ. οϛ.

Ως ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ ἰσραήλ, τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐξεκλίθησαν οἱ πόδες. παρολίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου. ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάνδυσις τῷ τῷ θανάτῳ αὐτῶν. καὶ στερέωμα ἐν τῇ μάστιγι αὐτῶν. ἐκ κόπου ἀνθρώπων οὐκ εἰσί. καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγωθήσονται, διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία εἰς τέλος. περιεβάλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν ἑαυτῶν. ἐξελεύσεται ὡς ἐκ στέατος ἡ ἀδικία αὐτῶν. διήλθοσαν εἰς διάθεσιν καρδίας. διενοήθησαν καὶ ἐλάλησαν ἐν πονηρίᾳ. ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν. ἔθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν. ⸂ ἡ γλῶσσα αὐτῶν διῆλθεν ἐπὶ φ γῆς. διὰ τοῦτο ἐπιστρέψει ὁ λαός μου ἐν ταὐτῷ. καὶ ἡμέραι πλήρεις εὑρεθήσονται ἐν αὐτοῖς.

καὶ εἶπον πῶς ἔγνω ὁ θεός. καὶ ἔστι γνῶσις ἐν τῷ ὑψίστῳ; ἰδοὺ οὗτοι ἁμαρτωλοὶ καὶ εὐθηνοῦντες εἰς τὸν αἰῶνα. κατέσχον πλοῦτον. καὶ εἶπα ἄρα ματαίως ἐδικαίωσα τὴν καρδίαν μου. καὶ ἐνιψάμην ἐν ἀθώοις τὰς χεῖράς μου. καὶ ἐγενόμην μεμαστιγωμένος ὅλην τὴν ἡμέραν. καὶ ὁ ἔλεγχός μου εἰς τὰς πρωΐας. εἰ ἔλεγον διηγήσομαι οὕτως. ἰδοὺ τῇ γενεᾷ τῶν υἱῶν σου ἠσθένηκας. καὶ ὑπέλαβον τ γνῶναι. τοῦτο κόπος ἔστιν ἐνώπιόν μου. ἕως οὗ εἰσέλθω εἰς τὸ ἁγιαστήριον τ θεοῦ. καὶ συνῶ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτῶν. πλὴν διὰ τὰς δολιότητας αὐτῶν ἔθου αὐτοῖς κακά. κατέβαλες αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι.

πῶς

Reges Tharsis & insulæ munera offerent: reges Arabum & Saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes seruient ei. Quia liberauit pauperem à potente: & pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi & inopi: & animas pauperum saluas faciet. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum coram illo. Et uiuet & dabitur ei de auro Arabiæ: & adorabūt de ipso semper: tota die benedicent ei. Erit firmamentū in terra in summis montium: superextolletur super libanum fructus eius: & florebunt de ciuitate sicut fœnum terræ. Sit nomen eius benedictum in sæcula: ante solem permanet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terræ: omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus israel: qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in æternum: & replebitur maiestate eius omnis terra, fiat fiat.

Defecerunt hymni Dauid filij Ieſſe.

Psalmus Asaph. LXXII

QVàm bonus Israél deus: his qui recto sunt corde. Mei autem penè moti sunt pedes: penè effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquos: pacem peccatorum uidens. Quia non est respectus morti eorum: & firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt: & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia: operti sunt iniquitate & impietate sua. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectū cordis. Cogitauerunt & locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in cœlum os suum: & lingua eorum transiuit super terram. Ideo conuertetur populus meus hic: & dies pleni inuenientur in eis. Et dixerunt quomodo scit deus: & si est scientia in excelso? Ecce ipsi peccatores & abundantes in sæculo: obtinuerunt diuitias. Et dixi, ergo sine causa iustificaui cor meum: & laui inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die: & castigatio mea in matutinis. Si dicebam narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorū reprobaui. Et existimabam ut cognoscerem: hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei: & intelligam in nouissimis eorum. Veruntamen propter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum alleuarentur.

Quomodo

Reges Tharsis & insulæ munera offerent: reges Arabiæ & Saba tributū conferent. Et adorabunt eum omnes reges: uniuersæ nationes seruient ei. Quia eruet pauperem à potente: & inopem cui non est adiutor. Parcet inopi & pauperi: & animas pauperū saluabit. Ab usura & iniquitate redimet animas eorum: & præciosus erit sanguis eorū corā oculis eius. Et uiuet & dabitur ei de auro Saba & orabunt de eo iugiter: tota die benedicent ei. Erit memorabile triticum in terra in capite montiū eleuabitur sicut libani fructus eius: & florebūt de ciuitate sicut fœnum terræ. Erit nomen eius in æternum ultra solem, perseuerabit nomē eius & benedicentur in eo: omnes gentes beatificabunt eum. Benedictus dñs deus deus Israël: qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomē gloriæ eius in sempiternū & implebitur gloria eius uniuersa terra: amen & amen.

Completæ sunt orationes, Dauid filij Ieſſe.

Canticum Asaph. LXXIII

ATtamen bonus est Israël, deus his qui mundo sunt corde. Mei autem penè uacillauerunt pedes: penè effusi sunt gressus mei Quia æmulatus sum contra iniquos: pacem impiorum uidens. Quod non recogitauerint de morte sua: & firma sint uestibula eorū. In labore hominum non sunt: & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo nutriti sunt ad superbiam: circundederunt iniquitatem sibi. Processerunt à pinguedine oculi eorum: transierunt cogitationes cordis. Irriserunt & locuti sunt in malicia calumniam: de excelso loquentes. Posuerunt in cœlum os suum: & lingua eorum deambulauit in terra. Propterea conuertetur populus eius huc: & quis plenus inuenietur in eis? Et dixerunt quomodo nouit deus: & si est scientia in excelso. Ecce isti impij: & abundantes in sæculo multiplicauerunt diuitias. Ergo ne frustra mundaui cor meum: & laui in innocentia manus meas. Et fui flagellatus tota die: & increpatio mea in matutinis. Dixi si narrauero sic: ecce generationē filiorum tuorum reliqui. Et cogitaui ut intelligerem istud: labor est in oculis meis. Donec ueniam ad sanctuaria dei: intelligam in nouissimo eorum Veruntamen in lubrico posuisti eos: deiecisti eos ad interitum.

Quomodo

תהלים

מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יָשִׁיבוּ מַלְכֵי שְׁבָא וְסְבָא אֶשְׁכָּר
יַקְרִיבוּ׃ וְיִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־מַ
לָכִים כָּל־גּוֹיִם יַעַבְדוּהוּ׃
כִּי־יַצִּיל אֶבְיוֹן מְשַׁוַּע וְעָנִי וְאֵין
עֹזֵר לוֹ׃ יָחֹס עַל־דַּל וְאֶבְיוֹן
וְנַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים יוֹשִׁיעַ׃ מִ
מְּתוֹךְ וּמֵחָמָס יִגְאַל נַפְשָׁם וְ
וְיָקַר דָּמָם בְּעֵינָיו׃ וִיחִי וְיִתֶּן
לוֹ מִזְּהַב שְׁבָא וְיִתְפַּלֶּל בַּעֲדוֹ
תָּמִיד כָּל־הַיּוֹם יְבָרְכֶנְהוּ׃
יְהִי פִּסַּת־בָּר בָּאָרֶץ בְּרֹאשׁ ת
הָרִים יִרְעַשׁ כַּלְּבָנון פִּרְיוֹ וְיָצִיצוּ
מֵעִיר כְּעֶשֶׂב הָאָרֶץ׃ יְהִי
שְׁמוֹ לְעוֹלָם לִפְנֵי־שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן
שְׁמוֹ וְיִתְבָּרְכוּ בוֹ כָּל־גּוֹיִם י
יְאַשְּׁרוּהוּ׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהִים
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת ל
לְבַדּוֹ׃ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ
לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־
הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן׃ כָּלוּ
תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן־יִשָׁי׃ עג

מִזְמוֹר לְאָסָף אַךְ טוֹב ל
לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים
לְבָרֵי לֵבָב׃ וַאֲנִי כִּמְעַט נָטוּ
רַגְלָי כְּאַיִן שָׁפְכָה אֲשֻׁרָי׃ כִּי
קִנֵּאתִי בְּהוֹלְלִים שְׁלוֹם רְשָׁעִים
אֶרְאֶה׃ כִּי־אֵין חַרְצֻבּוֹת ל
לְמוֹתָם וּבְרִיא אוּלָם׃ בַּעֲמַל
אֱנוֹשׁ אֵינָמוֹ וְעִם־אָדָם לֹא י
יְנֻגָּעוּ׃ לָכֵן עֲנָקָתְמוֹ גָּאוָה
יַעְטְפֵת־שִׁית חָמָס לָמוֹ׃ יָצָא
מֵחֵלֶב עֵינֵימוֹ עָבְרוּ מַשְׂכִּיּוֹת
לֵבָב׃ יָמִיקוּ וידברו בְּרָע ע
עֹשֶׁק מִמָּרוֹם יְדַבֵּרוּ׃ שָׁתוּ
בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהֲלַךְ
בָּאָרֶץ׃ לָכֵן יָשׁוּב עַמּוֹ הֲלוֹם
וּמֵי מָלֵא יִמְצוּ לָמוֹ׃ וְאָמְרוּ
אֵיכָה יָדַע אֵל וְיֵשׁ דֵּעָה בְּעֶלְיוֹן׃
הִנֵּה־אֵלֶּה רְשָׁעִים וְשַׁלְּוֵי עוֹלָם
הִשְׂגּוּ חָיִל׃ אַךְ־רִיק זִכִּיתִי
לִבָּבִי וָאֶרְחַץ בְּנִקָּיוֹן כַּפָּי׃ וָאֶהְי
נָגוּעַ כָּל־הַיּוֹם וְתוֹכַחְתִּי לַבְּקָרִים׃
אִם־אָמַרְתִּי אֲסַפְּרָה כְּמוֹ הִנֵּה
דור בָּנֶיךָ בָּגָדְתִּי׃ וָאֲחַשְּׁבָה
לָדַעַת זֹאת עָמָל הוּא בְעֵינָי׃
עַד אֲבוֹא אֶל־מִקְדְּשֵׁי אֵל אָבִינָה
לְאַחֲרִיתָם׃ אַךְ בַּחֲלַקּוֹת תָּשִׁית
לָמוֹ תַּפַּלְתָּם לְמַשּׁוּאוֹת׃

אך

Πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν ἀφάπινα. ἠξέλιπον ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. Ὡσεὶ ἐνύπνιον ἐξεγειρομένου. κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις. Ὠλιέκαυθη ἡ καρδία μου. καὶ οἱ νεφροί μου ἠλλοιώθησαν. Κἀγὼ ἐξουδενωμένος κοὐκ ἔγνων. κτηνώδης ἐγενήθην παρὰ σοί, κἀγὼ διαπαντὸς μετὰ σοῦ. Ἐκράτησας τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου. καὶ ἐν τῇ βουλῇ σου ὡδήγησάς με. καὶ μετὰ δόξης προσελάβου με. Τί γάρ μοι ὑπάρχει ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ ἀπὸ σοῦ τί ἠθέλησα ἐπὶ τῆς γῆς; Ἐξέλιπεν ἡ καρδία μου, καὶ ἡ σάρξ μου. ὁ θεὸς τῆς καρδίας μου καὶ ἡ μερίς μου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Ὠλιοῦνται γὰρ οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ σοῦ ἀπολοῦνται. ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. Ἐμοὶ δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ θεῷ, ἀγαθόν ἐστιν. τίθεσθαι ἐν τῷ κυρίῳ τὴν ἐλπίδα μου. Τοῦ ἐξαγγεῖλαι με πάσας τὰς αἰνέσεις σου, ἐν ταῖς πύλαις τῆς θυγατρὸς σιών.

Συνέσεως τῷ Ασάφ.

ογ.

Ινα τί ὁ θεὸς ἀπώσω εἰς τέλος. ὠργίσθη ὁ θυμός σου ἐπὶ πρόβατα νομῆς σου. Μνήσθητι τῆς συναγωγῆς σου. ἧς ἐκτήσω ἀπ' ἀρχῆς. ἐλυτρώσω ῥάβδον κληρονομίας σου. Ὄρος σιὼν τοῦτο ὃ κατεσκήνωσας ἐν αὐτῷ. ἔπαρον τὰς χεῖρας σου ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας αὐτῶν εἰς τέλος. Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου. καὶ ἐνεκαυχήσαντο οἱ μισοῦντές σε, ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. Ἔθεντο τὰ σημεῖα αὐτῶν σημεῖα. καὶ οὐκ ἔγνωσαν. ὡς εἰς πύλην ἐξόδου ὑπεράνω. Ὡς ἐν δρυμῷ ξύλων, ἀξίναις ἐξέκοψαν τὰς θύρας αὐτῆς ἐπὶ τοαυτό. ἐν πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ κατέβαλον αὐτήν. Ἐνεπύρισαν ἐν πυρὶ τὸ ἁγιαστήριόν σου. εἰς τὴν γῆν ἐβεβήλωσαν τὸ σκήνωμα τοῦ ὀνόματός σου.

Εἶπον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν οἱ συγγένεια αὐτῶν ἐπὶ τοαυτό. κατάπαυσωμεν πάσας τὰς ἑορτὰς τοῦ θεοῦ ἀπὸ τῆς γῆς. Τὰ σημεῖα αὐτῶν οὐκ εἴδομεν. οὐκ ἔστι ἔτι προφήτης, καὶ ἡμᾶς οὐ γνώσεται ἔτι. Ἕως πότε ὁ θεός ὀνειδιεῖ ὁ ἐχθρός, παροξυνεῖ ὁ ὑπεναντίος τὸ ὄνομά σου εἰς τέλος; ἵνα τί ἀποστρέφεις τὴν χεῖρά σου καὶ τὴν δεξιάν σου. ἐκ μέσου τοῦ κόλπου σου εἰς τέλος; Ὁ δὲ θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος. εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς.

Συ ἐκραταίωσας ἐν τῇ δυνάμει σου τὴν θάλασσαν. σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Σὺ συνέθλασας τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος. ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς αἰθίοψιν. Συ διέρρηξας πηγὰς καὶ χειμάρρους. σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς Ἠθάμ. Σή ἐστιν ἡ ἡμέρα, καὶ σή ἐστιν ἡ νύξ. σὺ κατηρτίσω φαῦσιν καὶ ἥλιον.

Σὺ ἐποίησας

Quomodo facti sunt in desolationem subito: defecerunt perierunt propter iniquitatem suã. Velut somnium surgentis: domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Quia inflammatũ est cor meum: & renes mei commutati sunt: & ego ad nihilum redactus sum & nesciui. Vt iumentum factus sum apud te:& ego semper tecum. Tenuisti manũ dexteram meam: & in uoluntate tua deduxisti me:& cum gloria suscepisti me. Quid enim mihi est in cœlo:& à te quid uoluì super terrã? Defecit cor meũ & caro mea:deus cordis mei & pars mea deus in æternum. Quia ecce qui elongant se à te peribunt: perdidisti omnem qui fornicatur abs te. Mihi autem adhærere deo,bonum est:ponere in dño deo spem meã Vt annunciem omnes laudes tuas: in portis filiæ Sion.

Intellectus Asaph.

LXXIII

VT quid deus repplusti in finem: iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ. Memor esto congregationis tuæ:quam possedisti ab initio. Redemisti uirgam hæreditatis tuæ:mons sion in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in superbias eorum in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te:in medio solennitatis tuæ. Posuerunt signa sua signa & non cognouerunt: sicut in exitu super summum. Quasi in sylua lignorum securibus excideruntianuas eius in idipsum:in securi & ascia deiecerunt eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum:in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerũt in corde suo cognatio eorũ simul: uenite quiescere faciamus omnes dies festos dei à terra. Signa nostra non uidimus:iam non est propheta:& nos nõ cognoscet amplius. Vsqquo deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomen tuũ in finem? Vt quid auertis manũ tuam & dexteram tuam:de medio sinu tuo in finem? Deus autem rex noster ante sæcula operatus est salutem in medio terræ. Tu confirmasti in uirtute tua mare: contribulasti capita draconum in aquis. Tu confregisti caput draconis: dedisti eum escam populis æthiopum. Tu dirupisti fontes & torrentes: tu siccasti fluuios Etham. Tuus est dies & tua est nox:tu fabricatus es auroram & solem.

Tu fecisti

Tu statuisti omnes terminos terræ:æstatem et hyemem tu plasmasti. Memento huius inimicus exprobrauit domino:& populus insipiens blasphemauit nomẽ tuum. Ne tradas bestijs animam eruditam lege tua:uitæ pauperũ tuorum ne obliuiscaris in perpetuum. Respice ad pactum:quia repletæ sunt tenebris terræ habitationes iniquæ subrutæ. Ne reuertatur confractus & confusus: egenus & pauper laudabunt nomẽ tuum. Surge deus iudica causam tuam:memẽto opprobrij tui ab insipiente tota die. Ne obliuiscaris uoces hostium tuorũ: sonitus aduersariorũ tuorum ascendit iugiter.

Victori ut non disperdas,psalmus Asaph cantici. LXXV

COnfitebimur tibi deus cõfitebimur & inxta nomen tuũ:narrabunt mirabilia tua. Cum accepero tempus: ego recta iudicabo. Dissoluetur terra cũ omnibus habitatoribus suis:ego appendi columnas eius semper. Dixi inique agentibus nolite inique agere:& impijs nolite exaltare cornu. Nolite extollere in excelsum cornu uestrũ:loquentes in ceruice uetteri. Quia neque ab oriente, neq; ab occidente: neq; à solitudine montium. Sed deus iudex: hunc humiliabit & hunc exaltabit. Quia calix in manu domini est uino meraco usq; ad plenum mixtus & propinabit ex eo,uerumtamen feces eius epotabũt bibentes:omnes impij terræ. Ego autem annunciabo in sempiternum: cantabo deo Iacob. Et omnia cornua impiorum cõfringam:& exaltabuntur cornua iusti.

Victori in carminibus psalmus Asaph canticum. LXXVI

COgnoscitur in Iudæa deus: in Israël magnum nomen eius. Et erit in Salem tabernaculum eius:& habitatio eius in sion. Ibi confringet uolatilia arcus: scutum & gladium & bellũ semper. Lumẽ tu es magnifice à montibus captiuitatis. Spoliati sunt superbi corde:dormitauerunt somnum suum, & non inuenerunt omnes uiri exercitus manus suas. Ab increpatione tua deus Iacob:cõsopitus est currus & equus. Tu terribilis es,& quis stabit aduersum te ex tunc ira tua. De cœlo annunciabis iudicium:terra timens tacebit. Cum surrexerit ad iudicandum deus:ut saluos faciat omnes mites terræ semper.

Quia

תהלים

אַתָּה הֲצַבְתָּ כָּל־גְּבוּלוֹת אָרֶץ ק
קַיִץ וְחֹרֶף אַתָּה יְצַרְתָּם : זְכֹר
זֹאת אוֹיֵב חֵרֵף יְהוָה וְעַם נָבָל
נִאֲצוּ שְׁמֶךָ : אַל־תִּתֵּן לַ
לְחַיַּת נֶפֶשׁ תּוֹרֶךָ חַיַּת עֲנִיֶּיךָ
אַל־תִּשְׁכַּח לָנֶצַח : הַבֵּט ל
לַבְּרִית כִּי־מָלְאוּ מְחֻשַּׁכֵי־אָרֶץ
נְאוֹת חָמָס : אַל־יָשָׁב דַּךְ ב
נִבְלַם עָנִי וְאֶבְיוֹן יְהַלְלוּ שְׁמֶךָ :
קוּמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבֶךָ זְכֹר
חֶרְפָּתְךָ מִנִּי־נָבָל כָּל־הַיּוֹם :
אַל־תִּשְׁכַּח קוֹל צֹרְרֶיךָ שְׁאוֹן ק
קָמֶיךָ עֹלֶה תָמִיד : עת

לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת מ
מִזְמוֹר לְאָסָף
שִׁיר : הוֹדִינוּ לְךָ אֱלֹהִים ת
הוֹדִינוּ וְקָרוֹב שְׁמֶךָ סָפְרוּ נ
נִפְלְאוֹתֶיךָ : כִּי־אֶקַּח מוֹעֵד אֲנִי
מֵישָׁרִים אֶשְׁפֹּט : נְמוֹגִים א
אֶרֶץ וְכָל־יוֹשְׁבֶיהָ אֲנֹכִי תָּכַנְתִּי
עַמּוּדֶיהָ סֶלָה : אָמַרְתִּי לַהוֹלְלִים
אַל תָּהֹלּוּ וְלָרְשָׁעִים אַל־תָּרִימוּ
קָרֶן : אַל־תָּרִימוּ לַמָּרוֹם קַרְנְכֶם
תְּרַבְּרוּ בְצַוָּאר עָתָק : כִּי־לֹא מ
מֹוצָאוֹ וּמִמַּעֲרָב וְלֹא מִמִּדְבַּר
חָרִים : כִּי־אֱלֹהִים שׁוֹפֵט זֶה י
יַשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים : כִּי־בוֹס בְּיַד
יְהוָה וְיַיִן חָמַר מָלֵא מֶסֶךְ וַיַּגֵּר
מִזֶּה אַךְ־שְׁמָרֶיהָ יִמְצוּ יִשְׁתּוּ
כֹּל רִשְׁעֵי־אָרֶץ : וַאֲנִי אַגִּיד ל
לְעֹלָם אֲזַמְּרָה לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב :
וְכָל־קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ תּ
תָּרוּמַמְנָה קַרְנוֹת צַדִּיק :

עו

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר
לְאָסָף שִׁיר :
נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל
גָּדוֹל שְׁמוֹ : וַיְהִי בְשָׁלֵם ס
סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן : שָׁמָּה
שִׁבַּר רִשְׁפֵי־קֶשֶׁת מָגֵן וְחֶרֶב ו
וּמִלְחָמָה סֶלָה : נָאוֹר אַתָּה
אַדִּיר מֵהַרְרֵי־טָרֶף : אָשְׁתּוֹלְלוּ
אַבִּירֵי לֵב נָמוֹּ שְׁנָתָם וְלֹא־מ
מָצְאוּ כָּל־אַנְשֵׁי־חַיִל יְדֵיהֶם :
מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדָּם ו
וְרֶכֶב וָסוּס : אַתָּה נוֹרָא אַתָּה
וּמִי יַעֲמֹד לְפָנֶיךָ מֵאָז אַפֶּךָ :
מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אֶרֶץ יָרְאָה
וְשָׁקְטָה : בְּקוּם לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים
לְהוֹשִׁיעַ כָּל־עַנְוֵי אֶרֶץ סֶלָה :
כִּי

Universidad de Deusto
Biblioteca

Οτι ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεταί σοι. καὶ ἐγκατάλειμμα ἐνθυμίου ἑορτάσει σοι. Εὔξασθε καὶ ἀπόδοτε κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. πάντες οἱ κύκλῳ αὐτοῦ οἴσουσι δῶρα. Τῷ φοβερῷ καὶ ἀφαιρουμένῳ πνεύματα ἀρχόντων. φοβερῷ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ Ἰδιθούμ, ψαλμὸς τῷ Ασάφ. ος.

Φωνῇ μου πρὸς κύριον ἐκέκραξα. φωνῇ μου πρὸς τὸν θεόν, καὶ προσέσχε μοι. Ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν θεὸν ἐζήτησα. τὰς χεῖρές μου νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀπατήθην. Ἀπεώσατο παρακληθῆναι ἡ ψυχή μου. ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ καὶ εὐφράνθην. ἀδολέσχησα καὶ ὠλιγοψύχησε τὸ πνεῦμα μου. Προκατελάβοντο φυλακὰς οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐταράχθην καὶ οὐκ ἐλάλησα. Διελογισάμην ἡμέρας ἀρχαίας. καὶ ἔτη αἰώνια ἐμνήσθην καὶ ἐμελέτησα. Νυκτὸς μετὰ τῆς καρδίας μου ἀδολέσχουν. καὶ ἔσκαλλε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπώσεται κύριος. καὶ οὐ προσθήσει τοῦ εὐδοκῆσαι ἔτι; Ἢ εἰς τέλος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπόκοψει. σωτερέσεσε ῥῆμα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; Μὴ ἐπιλήσεται τοῦ οἰκτειρῆσαι ὁ θεός. ἢ συνέξει ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τοὺς οἰκτιρμοὺς αὐτοῦ; Καὶ εἶπα νῦν ἤρξάμην. αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου. Ἐμνήσθην τῶν ἔργων κυρίου. ὅτι μνησθήσομαι ἀπ᾽ τῆς ἀρχῆς τῶν θαυμασίων σου. καὶ μελετήσω ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου. καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασί σου ἀδολεσχήσω. Ο θεὸς ἐν τῷ ἁγίῳ ἡ ὁδός σου. τίς θεὸς μέγας ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια. Ἐγνώρισας ἐν τοῖς λαοῖς τὴν δύναμίν σου. ἐλυτρώσω ἐν τῷ βραχίονί σου τὸν λαόν σου. τοὺς υἱοὺς Ιακὼβ καὶ Ιωσήφ.

Εἶδόσάν σε ὕδατα ὁ θεός, εἶδόσάν σε ὕδατα. καὶ ἐφοβήθησαν. Ἐταράχθησαν ἄβυσσοι πλῆθος ἤχους ὑδάτων. φωνὴν ἔδωκαν αἱ νεφέλαι. Καὶ γὰρ τὰ βέλη σου διαπορεύονται. φωνὴ τῆς βροντῆς σου ἐν τῷ τροχῷ. Ἐφαναν αἱ ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ. ἐσαλεύθη καὶ ἐτρόμος ἐγενήθη ἡ γῆ. Ἐν τῇ θαλάσσῃ ἡ ὁδός σου καὶ αἱ τρίβοι σου ἐν ὕδασι πολλοῖς. Καὶ τὰ ἴχνη σου, οὐ γνωσθήσονται. Ὡδήγησας ὡς πρόβατα τὸν λαόν σου. ἐν χειρὶ Μωυσῆ καὶ Ααρών.

Συνέσεως τῷ Ασάφ. οζ

Προσέχετε λαός μου τῷ νόμῳ μου. κλίνατε τὰ ὦτα ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. Ανοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου. φθέγξομαι προβλήματα ἀπ᾽ ἀρχῆς. Οσα ἠκούσαμεν καὶ ἔγνωμεν αὐτά. καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν διηγήσαντο ἡμῖν. Οὐκ ἐκρύβη ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῶν, εἰς γενεὰν ἑτέραν.

Ἀπαγγέλοντες

Quoniã cogitatio hominis cõfitebitur tibi: & reliquiæ cogitationis, diem festum agent tibi. Vouete & reddite dño deo uestro:omnes qui in circuitu eius,afferent munera. Terribili & ei qui aufert spiritum principũ: terribili apud reges terræ. In finem pro Idithum, psalmus Asaph. LXXVI

VOce mea ad dominũ clamaui:uoce mea ad deum & intendit mihi. In die tribulationis meæ deum exquisiui: manibus meis nocte contra eum:& non sum deceptus. Renuit cõsolari anima mea:memor fui dei & delectatus sum: exercitatus sum & defecit spiritus meus Anticipauerunt uigilias oculi mei: turbatus sum & non sum locutus. Cogitaui dies antiquos:& annos æternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cũ corde meo & exercitabar:& scopebam spiritum meum.

Nunquid in æternum proiiciet deus: & non apponet ut complacitior sit adhuc? Aut in finem misericordiam suam abscindet:à generatione in generationem? Aut obliuiscetur misereri deus:aut continebit in ira sua misericordias suas? Et dixi nunc cœpi:hæc mutatio dexteræ excelsi. Memor fui operũ domini:quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis: & in adinuentionibus tuis exercebor. Deus in sancto uia tua: quis deus magnus sicut deus noster? tu es deus qui facis mirabilia. Notam feciſti in populis uirtutem tuam: redemisti in brachio tuo populum tuum:filios Iacob & Ioseph. Viderunt te aquæ deus, uiderunt te aquæ & timuerunt: & turbatæ sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum uocem dederũt nubes. Etenim sagittæ tuæ transeunt: uox tonitrui tui in rota. Alluxerunt coruscationes tuæ orbi terræ: commota est & cõtremuit terra. In mari uia tua & semitæ tuæ in aquis multis:& uestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oues populũ tuũ:in manu Moysi & Aaron.

Intellectus Asaph. LXXVII

ATtendite populе meus legem meam: inclinate aurem uestrã in uerba oris mei. Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio. Quanta audiuimus & cognouimus ea: & patres nostri narrauerunt nobis. Non sunt occultata à filijs eorum:in generatione altera.

Narrantes

Conuertens hominem usq; ad contritionẽ: & dicẽs reuertimini filij Adam. Quia mille anni in oculis tuis sicut dies hesterna quæ pertransijt:& uigilia nocturna. Percutiente te eos ut somniũ erunt:mane quasi herba pertransiens. Mane floruit & abijt: ad uesperum cõteretur atq; siccabitur. Consumpti enim sumus in furore tuo:& in indignatione tua conturbati sumus. Posuisti iniquitates nostras coram te:negligentias nostras in luce uultus tui. Omnes enim dies nostri transierunt in furore tuo:consumpsimus annos nostros quasi sermonẽ loquens. Dies annorũ nostrorũ in ipsis septuaginta annis,si autem multum,octoginta anni, & qd' amplius labor & dolor: quoniã transibimus cito & auolauimus. Quis nouit fortitudinem iræ tuæ:& secundũ timorem tuũ indignationem tuam. Vt numerentẽ dies nostri sic ostende:& ueniemus corde sapienti. Reuertere dñe usquequo: & exorabilis esto super seruos tuos. Imple nos matutina misericordia tua:& laudabimus & lætabimur in cũctis diebus nostris. Lætifica nos pro diebus quibus afflixisti nos:& annis in quibus uidimus mala. Appareat apud seruos tuos opus tuũ: & gloria tua super filios eorum. Et sit decor domini dei nostri super nos,& opus manuũ nostrarũ facstabile sup nos:& opus manuũ nostrarũ cõfirma

XCI

QVi habitat in abscondito excelsi:in umbraculo domini cõmorabitur. Dicẽs domino spes mea & fortitudo mea:deus meus confidã in eo. Quia ipse liberabit te de laqueo uenantiũ:de morte insidiarũ. In scapulis suis obumbrabit tibi, & sub alis eius sperabis:scutum & protectio ueritas eius. Non timebis à timore nocturno:à sagitta uolante per diem. A peste in tenebris ambulante: à morsu insanientis meridie? Cadent à latere tuo mille & decem milia à dextris tuis:ad te autem non appropinquabit. Veruntamen oculis tuis uidebis:& ultionem impiorum cernes. Tu enim es domine spes mea: excelsum posuisti habitaculum tuum. Non accedet ad te malum:& lepra non appropinquabit tabernaculo tuo. Quia angelis suis mãdauit de te:ut custodiant te in omnibus uijs tuis. In manibus portabunt te: ne forte offendat ad lapidem pes tuus. Super aspidem & basiliscum calcabis:conculcabis leonem & draconem.

Quoniam

חחלים

תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם : כִּי־אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה : זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כָּחָצִיר יַחֲלֹף : בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ : כִּי־כ בְלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ : שַׁתָּ עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לְמָאוֹר פָּנֶיךָ : כִּי־כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כ כְּמוֹ הֶגֶה : יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרוֹת ש שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָם עָמָל ו וְאָוֶן כִּי־גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה : מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ ע עֶבְרָתֶךָ : לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן חוֹרֵץ וְנָבִיא לְבַב חָכְמָה : שׁוּבָה יְהוָה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־עֲבָדֶיךָ : שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־ יָמֵינוּ : שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת ע עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה : יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם : וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כ כּוֹנְנֵהוּ : צא

יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן : אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ : כִּי־הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת : בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ־לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צ צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ : לֹא־ תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם : מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם : יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ א אֵלֶיךָ לֹא־יִגָּשׁ : רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה : כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ : לֹא תְאֻנֶּה־ אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב ב בְּאָהֳלֶךָ : כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־ לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ : עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגֹּף ב בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ : עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין :

כי

οὐ ἐπεποίθησεν ἡ καρδία μου καὶ ἐβοηθήθην καὶ ἀνέθαλεν ἡ σάρξ μου, καὶ ἐκ θελήματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. Ὁ κατευθύνων τὴν ὁδόν μου ἐν τῷ ἀκακεῖν με, ἐν τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον ὤφθη μοι καὶ ἐπορεύθην ἐν αὐτῷ καὶ ἐκάλεσα τὸν ἐχθρόν μου καὶ ἐκραύγασα ἐν τῷ συναγαγεῖν με τὸν λαόν μου καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων μου. Ἐν τῷ ἐκπειράζει

Universidad de Deusto Biblioteca

ἐθέγξονται ⸀ λαλήσουσιν ἀδικίαν. λαλήσουσι πάν
τες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Τὸν λαόν σου κύ
ριε ἐταπείνωσαν. καὶ τὴν κληρονομίαν σου, ἐκάκωσαν.
χήραν καὶ προσήλυτον ἐφό
νευσαν. Καὶ εἶπαν οὐκ ὄψεται κύριος. οὐδὲ συνήσει ὁ θε
ὸς Ἰακώβ. Σύνετε δὴ ἄφρονες ἐν τῷ λαῷ. καὶ μω
ροί, πότε φρονήσατε. Ο φυτεύσας τὸ οὖς, οὐχὶ ἀκούει.
ἢ ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλμόν, οὐχὶ κατανοεῖ; Ο παι
δεύων ἔθνη, οὐχὶ ἐλέγξει. ὁ διδάσκων ἄνθρωπον σύ
νεσιν; Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώ
πων. ὅτι εἰσὶ μάταιοι. Μακάριος ἄνθρωπος ὃν ἂν
παιδεύσῃς κύριε. ⸀ καὶ ἐκ τοῦ νόμου σου διδάξῃς αὐτόν.
τοῦ πραΰναι αὐτὸν ἀφ' ἡμερῶν πονηρῶν. ἕως οὗ ὀρυ
γῇ τῷ ἁμαρτωλῷ βόθρος. ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύ
ριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, οὐκ
ἐγκαταλείψει. Εως οὗ δικαιοσύνη ὡσεὶ φῶς εἰς κρί
σιν. καὶ ἐκολουθοι αὐτῇ πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ.
Τίς ἀναστήσεταί μοι ἐπὶ πονηρευομένους. ἢ τίς συμ
παραστήσεταί μοι, ἐπὶ τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομί
αν; Εἰ μὴ ὅτι κύριος ⸀ ἐβοήθησέ μοι, παρεβραχὺ πα
ρῴκησε τῷ ᾅδῃ ἡ ψυχή μου. Εἰ ἔλεγον σεσάλευται
ὁ πούς μου. τὸ ἔλεός σου κύριε ἐβοήθει μοι. Κατὰ τὸ
πλῆθος τῶν ὀδυνῶν μου ἐν τῇ καρδίᾳ μου. αἱ παρα
κλήσεις σου, εὐφραναν τὴν ψυχήν μου. Μὴ συμπρο
σέσω σοι θρόνος ἀνομίας. ὁ πλάσσων κόπον ἐπὶ πρό
σταγμα; Θηρεύσουσιν ἐπὶ ψυχὴν δικαίου. καὶ αἷμα
ἀθῷον καταδικάσουσιν. Καὶ ἐγένετό μοι κύριος εἰς
καταφυγήν. καὶ ὁ θεός μου εἰς βοηθὸν ἐλπίδος μου.
Καὶ ἀποδώσει αὐτοῖς κύριος τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. καὶ
τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ἀφανιεῖ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός.

Αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαβὶδ. ἀνεπίγραφος παρὰ
ἑβραίοις. 5 δ.

ΔΕῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ. ἀλαλάξω
μεν τῷ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν. προφθάσω
μεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει. καὶ ἐν ψαλ
μοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ. ὅτι θεὸς μέγας κύριος,
καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ὅτι ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρέ
ων αὐτοῦ εἰσίν. ὅτι αὐτοῦ ἐστὶν ἡ θάλασσα. καὶ αὐ
τὸς ἐποίησεν αὐτήν. καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ
ἔπλασαν. Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν
αὐτῷ. ⸀ καὶ κλαύσωμεν ἐναντίον κυρίου τοῦ ποιήσαντος ἡ
μᾶς. Οὗ αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν. ⸀ ἡμεῖς λαὸς νομῆς
αὐτοῦ. καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ. Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐ
τοῦ ἀκούσητε. μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. ὡς ἐν
τῷ παραπικρασμῷ. κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν
τῇ ἐρήμῳ. οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν. ἐδοκί
μασάν με καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου. πεσαράκοντα ἔτη προ
σώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ. καὶ εἶπα ἀεὶ πλανῶνται τῇ
καρδίᾳ. αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσάν τὰς ὁδούς μου. Ως ὤμοσα
ἐν τῇ

Effabuntur & loquentur iniquitatē: loquentur omnes qui operantur iniuſtitiā. Populū tuū dñe humiliauerūt: & hæreditatem tuam uexauerunt. Viduam & aduenā interfecerūt: & pupillos occiderunt. Et dixerunt nō uidebit dñs: nec intelliget deus Iacob. Intelligite inſipiētes in populo: & ſtulti aliquādo ſapite. Qui plantauit aurem non audiet: aut qui finxit oculum non uidebit? Qui erudit gentes nō arguet: qui docet hominē ſcientiā? Dñs ſcit cogitationes hominū: quia uanæ ſunt. Beatus homo quē tu erudieris dñe: & de lege tua docueris eum. Vt mitiges ei à diebus malis: donec fodiatur peccatori fouea. Quia nō repellet dñs plæbē ſuā: & hæreditatē ſuā non derelinquet. Quoadusq; iuſtitia conuertatur in iudiciū: & qui tenent eam omnes recto ſunt corde. Quis cōſurget mihi aduerſus malignantes: aut quis ſtabit mecū aduerſus operātes iniquitatē? Niſi quia dñs adiuuit me: paulominus habitaſſet in inferno ania mea. Si dicebā motus eſt pes meus: miſericordia tua dñe adiuuabat me. Secundum multitudinē dolorū meorū in corde meo: cōſolationes tuæ, lætificauerunt animam meam. Nunquid adhæret tibi ſedes iniquitatis: qui fingis laborē in præcepto? Captabunt in animā iuſti: & ſanguinē innocentē condēnabunt. Et factus eſt mihi dñs in refugiū: & deus meus in adiutoriū ſpei meæ. Et reddet illis iniquitatem ipſorū: & in malicia eorū, diſperdet illos dominus deus noſter.

Laus cantici ipſi Dauid. XCIIII

VEnite exultemus dño: iubilemus deo ſalutari noſtro. Præoccupemus faciē eius in cōfeſſione: & in pſalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus: & rex magnus ſuper omnes deos. Quia in manu eius ſunt omnes fines terræ: & altitudines montiū ipſius ſunt. Quoniam ipſius eſt mare & ipſe fecit illud: & ſiccā manus eius plaſmauerūt. Venite adoremus & procidamus: & ploremus ante dominū qui fecit nos, quia ipſe eſt dñs deus noſter. Et nos populus paſcuæ eius: & oues manū eius. Hodie ſi uocē eius audieritis: nolite obdurare corda ueſtra. Sicut in irritatione: ſecundū diem tentationis in deſerto. Vbi tentauerunt me patres ueſtri: probauerunt & uiderunt opera mea. Quadraginta annis offenſus fui generationi illi: & dixi ſemper errant corde.

Et iſti non cognouerunt uias meas: ut iurauī in ira

Fluent loquentes antiquū: garriēt omnes qui operant iniquitatē. Populū tuū dñe cōterent: & hæreditatē tuā affligēt. Viduam & aduenā interficiēt: & pupillos occident. Et dixerunt nō uidebit dominus: & nō intelliget deus Iacob. Intelligite ſtulti in populo: & inſipientes aliqñ diſcite. Qui plantauit aurē non audiet: aut qui finxit oculum non uidebit? Qui erudit gentes nō arguet, qui docet hominem ſcientiā. Dominus nouit cogitationes hominum: quia uanæ ſunt. Beatus uir quē tu erudieris domine: & de lege tua docueris eū. Vt quieſcat à diebus afflictionis: donec fodiat impio interitus. Nō em derelinquet dominus populum ſuum: & hæreditatē ſuam nō deſeret. Quoniā ad iuſticiā reuertetur iudiciū: & ſequētur illud omnes recti corde. Quis ſtabit pro me aduerſum malos: quis ſtabit pro me aduerſum operarios iniquitatis. Niſi quia dominus auxiliator meus: paulominus habitaſſet in inferno anima mea. Si dicebam motus eſt pes meus: miſericordia tua domine ſuſtentabat me. In multitudine cogitationum mearū quæ ſunt in me intrinſecus: conſolationes tuæ delectabunt animam meā. Nunquid particeps erit tui thronus inſidiarū fingens laborem in præcepto. Copulabuntur aduerſum animā iuſti: & ſanguinē innocentē cōdemnabunt. Erit aūt mihi dominus in refugiū: & deus meus quaſi petra ſpei meæ. Et reſtituet ſuper eos iniquitatē ſuam & in malicia ſua perdet eos: perdet eos dñs deus noſter.

XCV

VEnite laudemus dominū: iubilemus petræ Ieſu noſtro. Præoccupemus uultum eius in actione gratiarū: in canticis iubilemus ei. Quoniā fortis & magnus dominus: & rex magnus ſup omnes deos. In cuius manu fundamenta terræ: & excelſa montiū ipſius ſunt. Cuius eſt mare ipſe em fecit illud: & ſiccā manus eius plaſmauerunt. Venite adoremus & curuemur: flectamus genua ante faciē domini factoris noſtri. Quia ipſe eſt deꝰ noſter & nos populus paſcuæ eius & grex manus eius: hodie ſi uocē eius audieritis. Nolite indurare corda ueſtra ſicut in cōtradictione: ſicut in die tentationis in deſerto. Vbi tentauerūt me patres ueſtri: probauerunt me & uiderunt opus meum. Quadraginta annis diſplicuit mihi generatio illa & dixi populus errans corde eſt: & non cognoſcens uias meas. Quibus iurauī in furore

יַבִּיעוּ יְרַבְּרוּ עָתָק יִתְאַמְּרוּ כָּל־
פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ עַמְּךָ יְהוָה יְ
יְרַפְּאוּ וַנַּחֲלָתְךָ יְעַנּוּ׃ אַלְמָנָה
וְגֵר יַהֲרֹגוּ וְיִתוֹמִים יְרַצָּחוּ׃
וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה־יָהּ וְלֹא־י
יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃ בִּינוּ
בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי ת
תַּשְׂכִּילוּ׃ הַנֹּטַע אָזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע
אִם־יֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט׃ ח
הַיֹּסֵר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ הַמְלַמֵּד
אָדָם דָּעַת׃ יְהוָה יָרַע מַחְשְׁבוֹת
אָדָם כִּי־חֲמַת חָבֶל׃ א
אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ
וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ׃ לְהַשְׁקִיט
לוֹ מִימֵי רָע עַד־יִכָּרֶה לָרָשָׁע
שָׁחַת׃ כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ
וְנַחֲלָתוֹ לֹא־יַעֲזֹב׃ כִּי עַד־צ
צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל־
יִשְׁרֵי־לֵב׃ מִי־יָקוּם לִי עִם־
מְרֵעִים מִי־יִתְיַצַּב לִי עִם־פ
פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ לוּלֵי יְהוָה עֶזְרָתָה
לִּי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי׃
אִם־אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ
יְהוָה יִסְעָדֵנִי׃ בְּרֹב שַׂרְעַפַּי
בְּקִרְבִּי תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעְשְׁעוּ נ
נַפְשִׁי׃ הֲיִחְבָּרְךָ כִּסֵּא הַוּוֹת
יֹצֵר עָמָל עָלֵי־חֹק׃ יָגֹדּוּ עַל
נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ׃
וַיְהִי יְהוָה לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי
לְצוּר מַחְסִי׃ וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת־
אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ צח

לכו

נְרַנְּנָה לַיהוָה נָרִיעָה
לְצוּר יִשְׁעֵנוּ׃ נְקַדְּמָה
פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִירוֹת נָרִיעַ לוֹ׃
כִּי־אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל
עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ אֲשֶׁר־בְּיָדוֹ
מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים
לוֹ׃ אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא ע
עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃ בֹּאוּ
נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי
יְהוָה עֹשֵׂנוּ׃ כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ
וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ
הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ׃ אַל־
תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם
מַסָּה בַּמִּדְבָּר׃ אֲשֶׁר נִסּוּנִי
אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָּעֳלִי׃
אַרְבָּעִים שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר וָא
וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא־
יָדְעוּ דְרָכָי׃ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי

φῷ τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

Αἶνος ᾠδῇ τῷ Δαβίδ, ὅτε ὁ οἶκος ᾠκοδόμητο μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. ϟε

Ασατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν. ᾄσατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ. Ἄσατε τῷ κυρίῳ, εὐλογήσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Ἀναγείλατε γὰρ τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Οὐ μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα. φοβερός ἐστιν ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. Οτι πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια. ὁ δὲ κύριος τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν. Ἐξομολόγησις καὶ ὡραιότης ἐνώπιον αὐτοῦ. ἁγιωσύνη καὶ μεγαλοπρέπεια, ἐν τῷ ἁγιάσματι αὐτοῦ. Ενέγκατε τῷ κυρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν καὶ τιμήν. ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ. Αρατε θυσίας καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ. προσκυνήσατε τῷ κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ. Σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὅτι κύριος ἐβασίλευσεν. καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Εὐφρανέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. σαλευθήτω ἡ θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. χαρήσεται τὰ πεδία καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς

Τότε ἀγαλλιάσεται πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἔρχεται. ὅτι ἔρχεται κρῖναι τὴν γῆν. κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ καὶ λαοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ αὐτοῦ.

Τῷ Δαβὶδ, ὅτε ἡ γῆ αὐτοῦ κατῴκισται. ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. ϟε.

Ο κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. Νεφέλη καὶ γνόφος κύκλῳ αὐτοῦ. δικαιοσύνη καὶ κρίμα κατόρθωσις τοῦ θρόνου αὐτοῦ. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύσεται. καὶ φλογιεῖ κύκλῳ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Εφαναν αἱ ἀστραπαὶ αὐτοῦ τῇ οἰκουμένῃ. εἶδε καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ.

Τὰ ὄρη ὡσεὶ κηρὸς ἐτάκησαν ἀπὸ προσώπου κυρίου. ἀπὸ προσώπου κυρίου πάσης τῆς γῆς. Ἀνήγγειλαν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. καὶ εἴδοσαν πάντες οἱ λαοὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. Αἰσχυνθήτωσαν πάντες οἱ προσκυνοῦντες τοῖς γλυπτοῖς. οἱ ἐγκαυχώμενοι ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. Προσκυνήσατε αὐτῷ πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ. ἤκουσε καὶ εὐφράνθη Σιών. καὶ ἠγαλλιάσαντο αἱ θυγατέρες τῆς Ἰουδαίας. ἕνεκεν τῶν κριμάτων σου κύριε. ὅτι σὺ κύριος ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. σφόδρα ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς. Οἱ ἀγαπῶντες τὸν κύριον μισεῖτε πονηρά. φυλάσσει κύριος τὰς ψυχὰς τῶν ὁσίων αὐτοῦ. ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ ῥύσεται αὐτούς.

Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ, καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ, εὐφροσύνη. Εὐφράνθητε δίκαιοι ἐν τῷ κυρίῳ, καὶ ἐξομολογεῖσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ.

ψαλμός

in ira mea: si introibunt in requiem meam.

Laus cantici Dauid, quando domus ædificabatur post captiuitatem. XCV

CAntate domino canticum nouum: cantate domino omnis terra. Cantate domino, benedicite nomini eius: annunciate de die in diem salutare eius. Annunciate inter gentes gloriam eius: in omnibus populis mirabilia eius. Quoniã magnus dñs & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium dæmonia: dñs autem cœlos fecit. Confessio & pulchritudo in conspectu eius: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius. Afferte dño patriæ gentiũ: afferte dño gloriam & honorem: afferte dño gloriam nomini eius. Tollite hostias & introite in atria eius: adorate dñm in atrio sancto eius. Cõmoueatur à facie eius uniuersa terra: dicite in gentibus quia dñs regnauit. Etenim correxit orbem terræ, qui nõ cõmouebitur: iudicabit populos in æquitate. Lætentur cœli & exultet terra: cõmoueatur mare & plenitudo eius: gaudebũt campi & omnia quæ in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna syluarum à facie domini, quia uenit: quoniam uenit iudicare terram. Iudicabit orbem terræ in æquitate: & populos in ueritate sua.

Ipsi Dauid, quando terra ei restituta est. XCVI

DOminus regnauit exultet terra: lætentur insulæ multæ. Nubes & caligo in circuitu eius: iustitia & iudicium correctio sedis eius Ignis ante ipsum præcedet: & inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terræ: uidit & commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt à facie domini: à facie domini omnis terra. Annunciauerunt cœli iustitiam eius: & uiderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia: qui gloriantur in simulachris suis. Adorate eum omnes angeli eius: audiuit & lætata est Sion. Et exultauerunt filiæ Iudæ: propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malũ: custodit dominus animas sanctorum suorũ: de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto: & rectis corde lætitia. Lætamini iusti in domino: & confitemini memoriæ sanctificationis eius.

Psalmus

in furore meo: ut nõ introirẽt in requiem meã.

XCVI

CAntate domino canticum nouum: cantate domino omnis terra. Canite domino benedicite nomini eius: annunciate de die in diem salutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius: in uniuersis populis mirabilia eius. Quia magnus dominus & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Omnes enim dii populorum sculptilia: dominus autem cœlos fecit. Gloria & decor ante uultum eius: fortitudo & exultatio in sanctuario eius. Afferte domino familiæ populorum: afferte domino gloriam & fortitudinem. Afferte domino gloriam nomini eius: leuate munera & introite in atria eius. Adorate dominum in decore sanctuarii: paueat à facie eius omnis terra. Dicite in gentibus dominus regnauit siquidẽ appendit orbem immobilem: iudicabit populos in æquitate. Lætamini cœli & exultet terra: tonet mare & plenitudo eius. Gaudeat ager & omnia quæ in eo sunt: tunc laudabunt uniuersa ligna saltus. Ante faciem domini quoniam uenit, quoniam uenit iudicare terram, iudicabit orbem in iusto: & populos in fide sua.

XCVII

DOminus regnauit exultet terra: lætabuntur insulæ multæ. Nubes & caligo in circuitu eius: iustitia & iudicium firmamentũ solii eius. Ignis ante faciem eius ibit: & exuret per circuitum hostes eius. Apparuerunt fulgura eius orbi: uidit & contremuit terra. Montes sicut cera tabefacti sunt à facie domini: à facie dominatoris omnis terræ. Annunciauerunt cœli iusticiam eius: & uiderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur uniuersi qui seruiunt sculptili qui gloriantur in idolis: adorate eum omnes dii. Audiuit & lætata est Sion & exultauerũt filiæ Iudæ: propter iudicia tua domine. Tu enim dominus excelsus super omnem terram: uehementer eleuatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum custodit animas sanctorum suorum: de manu impiorum eruet eos. Lux orta est iusto: & rectis corde lætitia. Lætamini iusti in domino: & confitemini memoriæ sanctæ eius.

Psalmus

תחלים

בְּאַפִּי אִם־יְבֹאוּן אֶל־מְנוּחָתִי׃

עז

שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַיהוָה כָּל־ הָאָרֶץ׃ שִׁירוּ לַיהוָה בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃ סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו׃ כִּי־ גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא־ הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ כִּי כָּל־ אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיהוָה שָׁמַיִם עָשָׂה׃ הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ׃ הָבוּ לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז׃ הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו׃ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִ מְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃ אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ׃ יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־עֲצֵי־יָעַר׃ לִפְנֵי יְהוָה כִּי־ בָא כִּי־בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ׃

עח

יְהוָה מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים׃ עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו צֶדֶק וּ וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ׃ אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו׃ הֵאִירוּ בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֶל הָאָרֶץ׃ הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְהוָה מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־ הָאָרֶץ׃ הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָּל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ׃ יִ יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים הִשְׁתַּחֲווּ־ לוֹ כָּל־ אֱלֹהִים׃ שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִ מִּשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה׃ כִּי אַתָּה יְהוָה עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ אֹהֲבֵי יְהוָה שִׂנְאוּ רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם׃ אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂ שִׂמְחָה׃ שִׂמְחוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ׃ תצ

τῷ Δαβὶδ ψαλμός. ϛζ.

Ασατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν. ὅτι θαυμαστὰ ἐποίησεν ὁ κύριος. Εσωσεν αὐτῷ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. καὶ ὁ βραχίων ὁ ἅγιος αὐτοῦ. Εγνώρισε κύριος τὸ σωτήριον αὐτοῦ. ἐναντίον τῶν ἐθνῶν, ἀπεκάλυψε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Εμνήσθη τοῦ ἐλέους αὐτοῦ τῷ ἰακὼβ. καὶ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ τῷ οἴκῳ ἰσραήλ. Εἶδοσαν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Αλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ. ᾄσατε καὶ ἀγαλλιᾶσθε καὶ ψάλατε. ψάλατε τῷ κυρίῳ ἐν κιθάρᾳ. ἐν κιθάρᾳ καὶ φωνῇ ψαλμοῦ, ἐν σάλπιγξιν ἐλατάαις, καὶ φωνῇ σάλπιγγος κερατίνης. Αλαλάξατε ἐνώπιον τοῦ βασιλέως κυρίου. σαλευθήτω ἡ θάλασσα καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. ποταμοὶ κροτήσουσι χερὶ ἐπὶ τὸ αὐτό. τὰ ὄρη ἀγαλλιάσεται ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἔρχεται. ὅτι ἥκει κρῖναι τὴν γῆν. κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ. καὶ λαοὺς ἐν εὐθύτητι.

ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. ἀνε/

πίγραφος. ϛη.

Ο κύριος ἐβασίλευσεν, ὀργιζέσθωσαν λαοί. ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, σαλευθήτω ἡ γῆ.

Κύριος ἐν σιὼν μέγας. καὶ ὑψηλός ἐστιν ἐπὶ πάντας τοὺς λαούς. Εξομολογησάσθωσαν τῷ ὀνόματί σου τῷ μεγάλῳ, ὅτι φοβερόν καὶ ἅγιον ἐστίν. Καὶ βασιλεύς, κρίσιν ἀγαπᾷ. Σὺ ἡτοίμασας εὐθύτητας. κρίσιν καὶ δικαιοσύνην ἐν ἰακὼβ σὺ ἐποίησας. ψάλατε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι.

Μωϋσῆς καὶ ἀαρὼν ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ. Καὶ σαμουὴλ ἐν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Επεκαλοῦντο τὸν κύριον καὶ αὐτὸς ἐισήκουεν αὐτῶν. ἐν στύλῳ νεφέλης, ἐλάλει πρὸς αὐτούς. ὅτι ἐφύλασσον τὰ μαρτύρια αὐτοῦ. καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς. Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, σὺ ἐπήκουες αὐτῶν. ὁ θεὸς σὺ ἐυίλατος ἐγίνου αὐτοῖς, καὶ ἐκδικῶν ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν. ὑψοῦτε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ, ὅτι ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ, εἰς ἐξομολόγησιν. ϛθ.

Αλαλάξετε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ. δουλεύσατε τῷ κυρίῳ ἐν εὐφροσύνῃ. Εἰσέλθετε ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. Γνῶτε ὅτι κύριος αὐτός ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν. αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς, καὶ οὐχ ἡμεῖς. Ημεῖς δὲ λαὸς αὐτοῦ καὶ πρόβατα νομῆς αὐτοῦ. Εἰσέλθετε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει. εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις. Εξομολογεῖσθε αὐτῷ, αἰνεῖτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅτι χρηστὸς κύριος. εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ ἕως γενεᾶς καὶ γενεᾶς ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ.

τῷ Δαβὶδ

Psalmus ipsi Dauid. XCVII

CAntate domino canticum nouum: quia mirabilia fecit dominus. Saluauit sibi dextera eius: & brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum: in cōspectu gentium, reuelauit iusticiā suam. Recordatus est misericordiæ suæ Iacob: & ueritatis suæ domui Israël. Viderunt omnes termini terræ, salutare dei nostri. Iubilate domino omnis terra: cantate & exultate & psallite. Psallite domino in cithara: in cithara & uoce psalmi: in tubis ductilibus, & uoce tubæ corneæ. Iubilate in cōspectu regis domini: moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarum & uniuersi qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul: montes exultabunt à conspectu domini, quoniam uenit: quoniam uenit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iusticia: & populos in æquitate.

Psalmus Dauid. XCVIII

DOminus regnauit irascantur populi: qui sedes super Cherubim moueatur terra. Dominus in Sion magnus: & excelsus super omnes populos. Confiteant nomini tuo magno: quoniā terribile & sanctum est: & honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones: iudicium & iusticiam in Iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum: & adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius: & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius. Inuocabant dominum & ipse exaudiebat eos: in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebāt testimonia eius: & præcepta quæ dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos: deus tu propicius fuisti eis, & ulciscens in omnia studia eorum. Exaltate dominū deum nostrum: & adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus dominus deus noster.

Psalmus Dauid in confessione.

XCIX

IVbilate deo omnis terra: seruite domino in lætitia. Introite in conspectu eius: in exultatione. Scitote quoniam dns ipse est deus noster: ipse fecit nos, & non ipsi nos. Nos autem populus eius & oues pascuæ eius, introite portas eius in cōfessione: atria eius in hymnis confitemini illi. Laudate nomen eius qm̄ suauis est dns: in æternū misericordia eius: & usq; in generationem & generationem ueritas eius.

Psalmus

Psalmus. XCVIII

CAntate domino canticum nouum, quia mirabilia fecit: saluauit sibi dextera eius & brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum: in conspectu gentium reuelauit iusticiam suam. Recordatus est misericordiæ suæ & ueritatis suæ domui israël uiderunt omnes fines terræ: salutare dei nostri. Iubilate deo omnis terra: uociferamini & laudate & canite. Canite domino in cithara: in cithara & uoce carminis. In tubis & clangore buccinæ: iubilate coram rege domino. Tonet mare & plenitudo eius: orbis & habitatores eius. Flumina plaudent manu: simul montes laudabunt. Ante dominum quia uenit iudicare terram, iudicabit orbem in iusticia: & populos in æquitatibus.

XCIX

DOminus regnauit commoueantur populi: sessor Cherubim concutiatur terra. Dominus in sion magnus: & excelsus est super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno & terribili sanctoq;. Imperium regis iudicium diligit tu fundasti æquitates: iudicium & iusticiam in Iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum & adorate scabellum pedum eius quia sanctus est. Moyses & Aaron in sacerdotibus eius & Samuel in his qui inuocant nomen eius: inuocabant dn̄m & ipse exaudiuit eos. In columna nubis loquebatur ad eos: custodierunt testimonia eius & præceptum quod dedit eis. Domine deus noster tu exaudisti eos: domine propicius fuisti eis: & ultor super commutationibus eorum. Exaltate dominum deum nostrum & adorate in monte sancto eius: quia sanctus dominus deus noster.

Psalmus in confessione.

C

IVbilate deo omnis terra. Seruite domino in lætitia: ingredimini coram eo in laude. Scitote quoniam dominus ipse est deus, ipse fecit nos & ipsius sumus: populus eius & grex pascuæ eius. Ingredimini portas eius in gratiarum actione atria eius in laude: confitemini ei benedicite nomini eius. Quia bonus dominus in sempiternum misericordia eius: & usque ad generationem & generationem fides eius.

CI

Dauid

תהלים

מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ כִּי-נִפְלָאוֹת
עָשָׂה הוֹשִׁיעָה-לּוֹ-יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ
קָדְשׁוֹ׃ הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ
לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ׃
זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂ
רָאֵל רָאוּ כָל-אַפְסֵי-אָרֶץ אֵת
יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃ הָרִיעוּ לַ
יהוָה כָּל-הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ
וְזַמֵּרוּ׃ זַמְּרוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר
בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה׃ בַּחֲצֹצְרוֹת
וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי ח
מֶלֶךְ יְהוָה׃ יִרְעַם הַיָּם
וּמְלוֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ נ
נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ-כָף יַחַד הָרִים
יְרַנֵּנוּ׃ לִפְנֵי יְהוָה כִּי-בָא ל
לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תֵּבֵל ב
בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃

צט

יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב
כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ׃
יְהוָה בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל-
כָּל-הָעַמִּים׃ יוֹדוּ שִׁמְךָ
גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא׃ ו
וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כ
וֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה
בְּיַעֲקֹב אַתָּה עָשִׂיתָ׃ רוֹמְמוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם
רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא׃ מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּק
רְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל-יְהוָה
וְהוּא יַעֲנֵם׃ בְּעַמּוּד עָנָן י
יְדַבֵּר אֲלֵהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק
נָתַן לָמוֹ׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
אַתָּה עָנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ ל
לָהֶם וְנֹקֵם עַל-עֲלִילוֹתָם׃
רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ
לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי-קָדוֹשׁ יְהוָה א
אֱלֹהֵינוּ׃ ק

מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ ל
לַיהוָה כָּל-הָאָרֶץ׃
עִבְדוּ אֶת-יְהוָה בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ
לְפָנָיו בִּרְנָנָה׃ דְּעוּ כִּי יְהוָה
הוּא אֱלֹהִים הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא א
אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ׃
בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרֹתָיו ב
בְּתִהִלָּה הוֹדוּ-לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ׃
כִּי-טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חַסְדּוֹ
וְעַד-דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ׃ קא

לדוד

Τῷ Δαβὶδ ψαλμός. ϛ

Ελεον καὶ κρίσιν ᾄσομαί σοι κύριε. ψαλῶ καὶ σωπήσω ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, πότε ἥξεις πρός με. Διεπορευόμην ἐν ἀκακίᾳ καρδίας μου. ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου μου. Οὐ προεθέμην πρὸ ὀφθαλμῶν μου, πρᾶγμα παράνομον. ποιοῦντας παραβάσεις ἐμίσησα. Οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβή. ἐκκλίνοντος ἀπ' ἐμοῦ τοῦ πονηροῦ οὐκ ἐγίνωσκον. Τὸν καταλαλοῦντα λάθρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ. τοῦτον ἐξεδίωκον. Ὑπερηφάνῳ ὀφθαλμῷ καὶ ἀπλήστῳ καρδίᾳ. τούτῳ οὐ συνήσθιον. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς. τοῦ συγκαθῆσθαι αὐτοὺς μετ' ἐμοῦ. πορευόμενος ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, οὗτός μοι ἐλειτούργει.

Οὐ κατῴκει ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας μου, ποιῶν ὑπερηφανίαν. Λαλῶν ἄδικα, οὐ κατεύθυνεν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου. Εἰς τὰς πρωΐας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς. τοῦ ἐξολεθρεῦσαι ἐκ πόλεως κυρίου, πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν.

ΚΑΘΙΣΜΑ. ιγ

Προσευχὴ τῷ πτωχῷ ὅταν ἀκηδιάσῃ, καὶ ἐνώπιον κυρίου ἐκχέῃ τὴν δέησιν αὐτοῦ. ϛα

Κύριε εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. καὶ ἡ κραυγή μου πρός σε ἐλθέτω. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ θλίβωμαι, κλῖνον πρός με τὸ οὖς σου. Ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσωμαί σε, ταχὺ ἐπάκουσόν μου. Ὅτι ἐξέλιπον ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι μου. καὶ τὰ ὀστᾶ μου, ὡσεὶ φρύγιον συνεφρύγησαν. Επλήγην ὡσεὶ χόρτος, καὶ ἐξηράνθη ἡ καρδία μου. ὅτι ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου. Ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου. ἐκολλήθη τὸ ὀστοῦν μου τῇ σαρκί μου. Ωμοιώθην πελεκᾶνι ἐρημικῷ. ἐγενήθην ὡσεὶ νυκτικόραξ ἐν οἰκοπέδῳ. Ηγρύπνησα καὶ ἐγενόμην ὡς στρουθίον μονάζον ἐπὶ δώματος. Ολην τὴν ἡμέραν, ὠνείδιζόν με οἱ ἐχθροί μου. καὶ οἱ ἐπαινοῦντες με κατ' ἐμοῦ ὤμνυον. Οτι σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον. καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων. Ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου καὶ τοῦ θυμοῦ σου. ὅτι ἐπάρας κατέῤῥαξάς με. Αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιὰ ἐκλίθησαν. κἀγὼ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθην. Σὺ δὲ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα μένεις. καὶ τὸ μνημόσυνόν σου, εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Σὺ ἀναστὰς οἰκτειρήσεις τὴν σιών. ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι αὐτήν, ὅτι ἥκει καιρός. Οτι εὐδόκησαν οἱ δοῦλοί σου τοὺς λίθους αὐτῆς. καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς οἰκτειρήσουσι. Καὶ φοβηθήσονται τὰ ἔθνη τὸ ὄνομα κυρίου. καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς τὴν δόξαν σου. Οτι οἰκοδομήσει κύριος τὴν σιών. καὶ ὀφθήσεται ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. Επέβλεψεν ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν. καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν.

γραφήτω

Ipsi Dauid psalmus. C

MIsericordiam & iudicium cãtabo tibi domine:psallam & intelligã in uia immaculata quando uenies ad me. Perambulabam in innocẽtia cordis mei:in medio domus meæ Non proponebam ante oculos meos rem iniustam:facientes præuaricationes odiui. Non adhæsit mihi cor prauum: declinantem à me malignum,non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo:hunc persequebar. Superbo oculo & insatiabili corde:cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terræ, ut sedeãt mecum:ambulans in uia immaculata, hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus meæ,qui facit superbiam:qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terræ:ut disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem.

Oratio pauperis cum anxiatus fuerit: & coram dño effuderit precem suam. CI

DOmine exaudi orationem meam:& clamor meus ad te ueniat. Non auertas faciem tuam à me:in quacunq; die tribulor,inclina ad me aurem tuam. In quacunq; die inuocauero te:uelociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei:& ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fœnum & aruit cor meũ:quia oblitus sum comedere panem meum. A uoce gemitus mei: adhæsit os meum carni meæ. Similis factus sum pelicano solitudinis: factus sum sicut nycticorax in domicilio. Vigilaui: & factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei:& qui laudabant me,aduersum me iurabant. Quia cinerem tanquam panem manducabam: & poculum meũ cum fletu miscebam. A facie iræ indignationis tuæ:quia eleuans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinauerunt:& ego sicut fœnum arui. Tu autem domine in æternum permanes: & memoriale tuum in generationem & generationem. Tu exurgens misereberis Sion:quia tempus miserendi eius,quia uenit tempus. Quoniam placuerũt seruis tuis lapides eius:& terræ eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen domini:& omnes reges terræ gloriam tuam. Quia ædificauit dominus Sion:& uidebitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium: & non spreuit precem eorum.

Scribantur

Dominus in cœlo stabiliuit thronum suum: & regnum illius omnium dominatur. Benedicite domino angeli eius fortes robore facientes uerbum eius: obedientes uoci sermonis eius. Benedicite domino omnes exercitus eius ministri eius qui facitis placitum illius. Benedicite domino uniuersa opera eius in omnibus locis potestatis eius: benedic anima mea domino.

CIIII

BEnedic anima mea domino, domie deus meus magnificatus es nimis: gloria & decore indutus es. Amictus luce quasi uestimento: extendens cœlos ut pellem. Qui tegis aquis cœnacula eius qui ponis nubes currum tuum:qui ambulas super pennas uenti. Qui facis angelos tuos spiritꝰ: ministros tuos ignem urentem. Qui fundasti terram super basem suam: non commouebitur in sæculum & in sæculum. Abyssο quasi uestimento operuisti eam:super mõtes stabunt aquæ. Ab increpatione tua fugient:à uoce tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes & descendũt campi:ad locum quem fundasti eis. Terminum posuisti quem non pertransibunt:nec reuertentur ut operiant terrã. Qui emittis fontes in cõuallibus:ut inter medios montes fluant. Vtbibant omnia animalia regionum:& reficiat onager sitim suam. Super ea uolucres cœli morabuntur:de medio nemorum dabunt uocem. Qui irrigas montes de cœnaculis tuis:de fructu operum tuorum implebitur terrã. Germinans herbam iumentis & fœnum seruituti hominum,ut educat panem de terra. Et uinum lætificat cor hominis ad exhilarandam faciem in oleo: panis autem cor hominis roborat. Saturabuntur ligna domini: cedri libani quas plantauit. Ibi aues nidificabunt,miluo abies domus eius. Montes excelsi ceruis:petra refugium herinaciis. Fecit lunam per tempora: sol cognouit occubitum suũ. Posuisti tenebras & facta est nox: in ipsa mouebuntur omnes bestiæ syluæ. Leones rugientes ad prædam: & quærentes à deo escam sibi. Oriente sole recedent: & in speluncis suis cubabunt. Egredietur homo ad opus suum: & ad seruitutem suam usq; ad uesperum.

Quàm

חחלים

יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַ
לְכוּתוֹ בַכֹּל מָשָׁלָה׃ בָּרְכוּ
יְהוָה מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי
דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׃
בָּרְכוּ יְהוָה כָּל־צְבָאָיו מְשָׁרְתָיו
עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ׃ בָּרְכוּ יְהוָה
כָּל־מַעֲשָׂיו בְּכָל־מְקוֹמוֹת מֶ
מְשַׁלְתּוֹ׃ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־
יְהוָה׃ קר

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה יְהוָ
אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד ה
הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ׃ עֹטֶה־
אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כ
יְרִיעָה׃ הַמְקָרֶה בַמַּיִם
עֲלִיּוֹתָיו הַשָּׂם עָבִים רְכוּבוֹ ה
הַמְהַלֵּךְ עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ׃ עֹשֶׂה
מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ
לֹהֵט׃ יָסַד אֶרֶץ עַל־מְכוֹנֶיהָ
בַּל־תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד׃ תְּהוֹם
כַּלְבוּשׁ כִּסִּיתָהוּ עַל־הָרִים יַע
יַעַמְדוּ־מָיִם׃ מִן גַּעֲרָתְךָ
יְנוּסוּן מִן־קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן׃
יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל־
מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם׃ גְּבוּל
שַׂמְתָּ בַל־יַעֲבֹרוּן בַּל־יְשׁוּבוּן ל
לְכַסּוֹת הָאָרֶץ׃ הַמְשַׁלֵּחַ
מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים בֵּין הָרִים יִה
יְהַלֵּכוּן׃ יַשְׁקוּ כָּל־חַיְתוֹ שָׂדָי
יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צמָאָם׃ עֲלֵיהֶם
עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן מִבֵּין ע
עֳפָאִים יִתְּנוּ קוֹל׃ מַשְׁקֶה
הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ
תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ׃ מַצְמִיחַ חָצִיר
לַבְּהֵמָה וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם
לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ׃ וְיַיִן
יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פ
פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ
יִסְעָד׃ יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה אַרְזֵי
לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע׃ אֲשֶׁר־שָׁם
צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים
בֵּיתָהּ׃ הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְעֵלִים
סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים׃ עָשָׂה
יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע מ
מְבוֹאוֹ׃ תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וְיהִי לָיְלָה בּוֹ
תִּרְמֹשׂ כָּל־חַיְתוֹ יָעַר׃ הַכְּפִירִים
שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל א
אָכְלָם׃ תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן
וְאֶל־מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן׃ יֵצֵא אָדָם
לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עַד־עָרֶב׃

מח M

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ως ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε. πάντα ἐν σο-
φίᾳ ἐποίησας. ἐπλήρωθη ἡ γῆ τῆς κτίσεώς σου. Αυ-
τη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος· ἐκεῖ ἑρπε-
τὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Ζῶα μικρὰ μετὰ μεγά-
λων. ἐκεῖ πλοῖα διαπορεύονται. Δράκων οὗτος ὃν ἔ-
πλασας ἐμπαίζειν αὐτῷ. πάντα πρὸς σε προσδοκῶ-
σι. Δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν καιρῷ. Δόντος
σου αὐτοῖς, συλλέξουσιν. ἀνοίξαντός σε τὴν χεῖρα,
τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος. Αποστρέψαν
τος δὲ σε τὸ πρόσωπον, ταραχθήσονται. ἀπανελεῖς τὸ
πνεῦμα αὐτῶν καὶ ἐκλείψουσι. καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν
ἐπιστρέψουσι. Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθή
σονται. καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

Ητω ἡ δόξα κυρίου εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐφρανθήσεται
κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ο ἐπιβλέπων ἐπὶ
τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμει. ὁ ἁπτόμενος τῶν
ὀρέων καὶ καπνίζονται. Ασω τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ
μου. ψαλῶ τῷ θεῷ μου, ἕως ὑπάρχω. Ηδυθείη
αὐτῷ ἡ διαλογή μου. ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ
κυρίῳ. Εκλείποιεν ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἄνο
μοι ὥστε μὴ ὑπάρχειν αὐτούς. εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν
κύριον.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνο
μα αὐτοῦ. ἀπαγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔργα
αὐτοῦ. Ασατε αὐτῷ καὶ ψάλατε αὐτῷ. διηγήσασθε
πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. Επαινεῖσθε ἐν τῷ ὀνό
ματι τοῦ ἁγίου αὐτοῦ. εὐφρανθήτω καρδία ζητούντων
τὸν κύριον. Ζητήσατε τὸν κύριον καὶ κραταιώθη-
τε. ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαπαντός. Μνήσθη-
τε ὧν θαυμασίων αὐτοῦ ἃ ἐποίησε. τὰ τέρατα αὐτοῦ
καὶ τὰ κρίματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. Σπέρμα Αβρα
ὰμ δοῦλοι αὐτοῦ. υἱοὶ Ιακὼβ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ. Αὐτὸς
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. ἐν πάσῃ τῇ γῇ τὰ κρίματα αὐ-
τοῦ. Εμνήσθη εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ. λόγου
οὗ ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς. Ον διέθετο τῷ Α-
βραὰμ. καὶ τοῦ ὅρκου αὐτοῦ τῷ Ισαάκ. Καὶ ἔστησεν
αὐτὸν τῷ Ιακὼβ εἰς πρόσταγμα. καὶ τῷ Ισραὴλ εἰς
διαθήκην αἰώνιον. Λέγων σοὶ δώσω τὴν γῆν χα-
ναάν. σχοίνισμα κληρονομίας ὑμῶν. Εν τῷ εἶναι
αὐτοὺς ἀριθμῷ ὀλιγοστοὺς καὶ παροίκους ἐν
αὐτῇ. Καὶ διῆλθον ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος. καὶ ἐκ βασι
λείας εἰς λαὸν ἕτερον. Οὐκ ἀφῆκεν ἄνθρωπον ἀδι
κῆσαι αὐτούς. καὶ ἤλεγξεν ὑπὲρ αὐτῶν βασιλεῖς. Μὴ
ἅπτεσθε τῶν χριστῶν μου. καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ
πονηρεύεσθε. Καὶ ἐκάλεσε λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν. πᾶν
σπέρμα ἄρτου συνέτριψεν. Απέστειλεν ἔμπροσθεν
αὐτῶν ἄνθρωπον. εἰς δοῦλον ἐπράθη Ιωσήφ.

Quàm magnificata ſunt opera tua domine: omnia in ſapiẽtia feciſti, impleta eſt terra poſ-
ſeſſione tua. Hoc mare magnum & ſpatio-
ſum: illic reptilia quorum non eſt numerus. Animalia puſilla cum magnis: illic naues per-
transibunt. Draco iſte quem formaſti ad il-
ludendum ei: omnia à te expectant, ut des illis eſcam in tempore. Dante te illis colligent: ape
riente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate. Auertente autem te faciem, turba-
buntur: auferes ſpiritum eorum & deficient: & in puluerem ſuum reuertentur. Emitte ſpiri-
tum tuum & creabuntur: & renouabis faciem terræ. Sit gloria domini in ſæculũ: lætabitur dominus in operibus ſuis. Qui reſpicit terrã & facit eam tremere: qui tangit mõtes & fumi-
gant. Cantabo domino in uita mea: pſallam deo meo q̃diu ſum. Iocundum ſit ei eloquiũ meum: ego uero delectabor in domino. De-
ficient peccatores à terra: & iniqui ita ut non ſint: benedic anima mea domino.

Alleluia. CIIII

COnfitemini domino & inuocate nomen eius: annunciate inter gentes opera eius. Cantate ei & pſallite ei: narrate omnia mirabi lia eius: laudamini in nomine ſancto eius. Lætetur cor quærentium dominum: quærite dominum & confirmamini: quærite faciem e-
ius ſemper. Mementote mirabiliũ eius quæ fecit: prodigia eius & iudicia oris eius. Se-
men Abrahã ſerui eius: filij Iacob, electi eius. Ipſe dominus deus noſter: in uniuerſa terra iu dicia eius. Memor fuit in ſæculum teſtamen ti ſui: uerbi quod mandauit in mille generatio nes. Quod diſpoſuit ad Abraham: & iura-
menti ſui ad Iſaac. Et ſtatuit illud Iacob in præceptum: & Iſraël in teſtamentũ æternum.

Dicens tibi dabo terram Chanaan: funicu-
lum hæreditatis ueſtræ. Cum eſſent nume-
ro breui: pauciſſimi & incolæ eius. Et per-
tranſierunt de gente in gentem: & de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis: & corripuit pro eis reges. Noli-
te tangere chriſtos meos: & in prophetis meis nolite malignari. Et uocauit famem ſuper terram: & omne firmamentum panis contri-
uit. Miſit ante eos uirum: in ſeruum uenun-
datus eſt Ioſeph.

Humiliauerunt

Quàm multa ſunt opera tua domine omnia in ſapientia feciſti: impleta eſt terra poſſeſſio-
ne tua. Hoc mare magnum & latum manibus ibi reptilia innumerabilia: animalia parua cũ grandibus. Ibi naues pertranſeunt: leuiathan iſtum plaſmaſti ut illuderet ei. Omnia in te ſperant: ut des cibum eis in tempore ſuo.

Dante te illis colligent: aperiente te manum tuam replebuntur bono. Abſcondes uultum tuum & turbabuntur, auferes ſpiritum eorum & deficient: & in puluerem ſuum reuertentur.

Emittes ſpiritum tuum & creabuntur: & in-
ſtaurabis faciẽ terræ. Sit gloria domini in ſem piternum: lætabitur dominus in operibus ſuis.

Qui reſpicit terram & tremet: tangit mõtes & fumabunt. Cantabo domino in uita mea: pſallam deo meo quàmdiu ſum. Placeat ei eloquium meum: ego autem lætabor in do-
mino. Deficiant peccatores de terra & impĩ ultra non ſint, benedic anima mea domino Halleluia.

CV

COnfitemini domino inuocate nomen ei-
ius: notas facite populis cogitatiões eius. Cantate ei & pſallite ei: loquimini in uniuerſis mirabilibus eius. Exultate in nomine ſan-
cto eius: lætetur cor quærentium dominum.

Quærite dominum & uirtutem eius: queri-
te faciem eius iugiter. Recordamini mirabi lium eius quæ fecit: ſignorum & iudiciorum oris eius. Semen Abraham ſerui eius: filij Iacob electi eius. Ipſe dominus deus noſter: in uniuerſa terra iudicia eius. Recordatus eſt in æternum pacti ſui: uerbi quod præcepit in mille generationes. Quod pepigit cum A-
braham: & iuramenti ſui cum Iſaac. Et fir-
mauit illud cum Iacob in lege: cum Iſraël in pactum ſempiternum. Dicens tibi dabo terram Chanaan: funiculum hæreditatis ue-
ſtræ. Cum eſſent uiri pauci: modici & ad-
uenæ in ea. Et tranſierunt de gente in gen-
tem: & de regno ad populum alterum.

Non dimiſit hominẽ ut noceret eis: & cor-
ripuit pro eis reges. Nolite tangere chriſtos meos: & prophetas meos nolite affligere. Et uocauit famem ſuper terram: omnem uirgam panis contriuit. Miſit ante faciem eorum uirum: in ſeruum uenundatus eſt Ioſeph.

Afflixerunt

Εταπείνωσαν ἐν πέδαις τοὺς πόδας αὐτου. σίδηρον διῆλθεν ἡ ψυχὴ αὐτου. Μέχρι του ἐλθεῖν τὸν λόγον αὐτου. τὸ λόγιον κυρίου ἐπύρωσεν αὐτόν. Ἀπέστειλε βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτόν. ἄρχων λαῶν καὶ ἀφῆκεν αὐτόν. Κατέστησεν αὐτὸν κύριον του οἴκου αὐτου. καὶ ἄρχοντα πάσης κτήσεως αὐτου. Του παιδεῦσαι τοὺς ἄρχοντας αὐτου ὡς ἑαυτόν. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτου σοφίσαι. Καὶ εἰσῆλθεν Ἰσραὴλ εἰς Αἴγυπτον. καὶ παρῴκησε Ἰακὼβ ἐν γῇ Χάμ. Καὶ ἠὔξησε τὸν λαὸν αὐτου σφόδρα. καὶ ἐκραταίωσεν αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐχθροὺς αὐτου. Μετέστρεψε τὴν καρδίαν αὐτου τοῦ μισῆσαι τὸν λαὸν αὐτου. του δολιοῦσθαι ἐν τοῖς δούλοις αὐτου. Ἐξαπέστειλε Μωυσῆν τὸν δοῦλον αὐτου. Ἀαρὼν ὃν ἐξελέξατο ἑαυτῷ. Ἔθετο ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους τῶν σημείων αὐτου. καὶ τῶν τεράτων αὐτου ἐν γῇ Χάμ.

Ἐξαπέστειλε σκότος καὶ ἐσκότασεν. ὅτι παρεπίκραναν τοὺς λόγους αὐτου. Μετέστρεψε τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰς αἷμα. καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἰχθύας αὐτῶν. Ἐξῆρψεν ἡ γῆ αὐτῶν βατράχους ἐν τοῖς ταμιείοις τῶν βασιλέων αὐτῶν. Εἶπε καὶ ἦλθε κυνόμυια καὶ σκνῖπες ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. Ἔθετο τὰς βροχὰς αὐτῶν χάλαζαν πῦρ καταφλέγον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε πᾶσαν ἄμπελον αὐτῶν. καὶ συνέτριψε πᾶν ξύλον ὁρίων αὐτῶν. Εἶπε καὶ ἦλθεν ἀκρίς. καὶ ἔρυσος οὗ οὐκ ἦν ἀριθμός. Καὶ κατέφαγε πάντα χόρτον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. καὶ κατέφαγε πάντα τὸν καρπὸν τῆς γῆς αὐτῶν. Καὶ ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. ἀπαρχὴν παντὸς πόνου αὐτῶν.

Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐν ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ. καὶ οὐκ ἦν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν ὁ ἀσθενῶν. Εὐφράνθη Αἴγυπτος ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτῶν. ὅτι ἐπέπεσεν ὁ φόβος αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. Διεπέτασε νεφέλην εἰς σκέπην αὐτοῖς. καὶ πῦρ του φωτίσαι αὐτοῖς τὴν νύκτα. Ἠτήσαν καὶ ἦλθεν ὀρτυγομήτρα. καὶ ἄρτον οὐρανοῦ ἐνέπλησεν αὐτούς. Διέῤῥηξε πέτραν καὶ ἐῤῥύη ὕδατα. ἐπορεύθησαν ἐν ἀνύδροις ποταμοί. Οὗ ἐμνήσθη του λόγου του ἁγίου αὐτου. τοῦ πρὸς Ἀβραὰμ τὸν δοῦλον αὐτου.

Καὶ ἐξήγαγε τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτου ἐν εὐφροσύνῃ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς χώρας ἐθνῶν. καὶ πόνους λαῶν κατεκληρονόμησαν. Ὅπως ἂν φυλάξωσι τὰ δικαιώματα αὐτου. καὶ τὸν νόμον αὐτου ἐκζητήσωσιν.

ΚΑΘΙΣΜΑ. ιδ

Ἀλληλούϊα. ϱε

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας του κυρίου. ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτου. Μακάριοι οἱ φυλάσσοντες κρίσιν. καὶ ποιοῦντες δικαιοσύνην ἐν παντὶ καιρῷ.

Μνήσθητι

Humiliauerunt in compedibus pedes eius: ferrum pertransijt animā eius: donec ueniret uerbum eius. Eloquium domini inflammauit eum: misit rex & soluit eum: princeps populorum & dimisit eum. Constituit eum dominum domus suæ: & principē omnis possessionis suæ. Vt erudiret principes eius sicut semet ipsum: & senes eius prudentiam doceret. Et intrauit Israël in Ægyptū: & Iacob accola fuit in terra Cham. Et auxit populum suum uehementer: & firmauit eum super inimicos eius Conuertit cor eorum ut odirent populū eius: & dolum facerent in seruos eius. Misit Moysen seruum suum: Aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis uerba signorum suorum: & prodigiorum in terra Cham. Misit tenebras & obscurauit: quia exacerbauerūt sermones eius Conuertit aquas eorum in sanguinem: & occidit pisces eorum. Ædidit terra eorum ranas: in penetralibus regum ipsorum. Dixit & uenit cynomyia & scinifes: in omnibus finibus eorum. Posuit pluuias eorum grandinem: ignem cōburentem in terra ipsorum. Et percussit uineas eorum & ficulneas eorum: & contriuit omne lignum finium eorum. Dixit & uenit locusta: & bruchus cuius non erat numerus. Et comedit omne fœnum in terra eorū: & comedit omnem fructum terræ eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorū: primitias omnis laboris eorū. Et eduxit eos cum argento & auro: & non erat in tribubus eorū infirmus. Lætata est Aegyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionē eorum: & ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt & uenit coturnix: & pane cœli saturauit eos. Dirupit petram & fluxerunt aquæ: abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit uerbi sancti sui: quod habuit ad Abrahā puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione: & electos suos in lætitia. Et dedit illis regiones gentium: & labores populorū possederunt. Vt custodiant iustificationes eius: & legem eius requirant.

Alleluia. CV

COnfitemini domino quoniā bonus: quoniam in sæculum misericordia eius. Quis loquetur potentias dñi: auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium: & faciunt iusticiam in omni tempore.

Memento

Recordare mei domine in repropiciatione populi tui: uisita me in salutari tuo. Vt uideam bona electorū tuorum & læter in læticia gentis tuæ: & exultem cum hæreditate tua. Peccauimus cum patribus nostris: inique fecimus impie egimus. Patres nostri in ægypto non intellexerunt mirabilia tua non sunt recordati multitudinis misericordiæ tuæ: & ad iracundiam prouocauerunt super mare in mari rubro. Saluauit autē eos propter nomen suū: ut ostenderet fortitudinem suam. Et comminatus est mari rubro & aruit: & transduxit eos per abyssos quasi in deserto. Et saluauit eos de manu odientis: & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua hostes eorum: unus de ipsis non superfuit. Et crediderunt uerbis eius: cecineruntq; laudem eius. Cito obliti sunt operum illius: nec expectauerunt uoluntatem eius. Et desyderauerunt desyderium in deserto: & tentauerunt deum in solitudine. Et dedit eis petitionem ipsorum: & misit tenuitatem in animam eorum. Et zelati sunt Moysen in castris: Aaron sanctum domini.

Aperta est terra & deuorauit Dathan: & operuit synagogam Abyram. Et succensus est ignis in synagoga eorum: flamma exussit impios. Fecerunt uitulum in Horeb: & adorauerunt conflatile. Et mutauerunt gloriam suam: in similitudine bouis comedentis fœnū. Obliti sunt dei saluatoris sui: qui fecit magnalia in ægypto. Mirabilia in terra Cham: terribilia super mare rubrū. Dixit ergo ut contereret eos nisi Moyses electus eius stetisset medius contra faciem illius: ut cōuerteret indignationem eius ut non interficeret. Et despexerunt terram desyderabilem: nec crediderunt sermoni eius. Et murmurauerunt in tabernaculis suis: non exaudierunt uocem domini. Et eleuauit manum suam super eos: ut deijceret eos in deserto. Et ut deijceret semen eorum in gentibus: & dispergeret eos in terris. Et consecrati sunt Beelphegor: & comederunt uictimas mortuorum. Et concitauerunt eum in studijs suis: & percussit eos plaga. Stetit autem Phinees & dijudicauit: & est retenta pecussio. Et reputatum est ei in iusticiā: in generatione & generatione usq; in æternū. Et prouocauerunt super aquam contradictionis: & afflictus est Moyses propter eos.

Quia

זָכְרֵנִי יְהוָה בְּרָצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנִי
בִּישׁוּעָתֶךָ ׃ לִרְאוֹת בְּטוּבַת
בְּחִירֶיךָ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶךָ
לְהִתְהַלֵּל עִם־נַחֲלָתֶךָ ׃ ח
חָטָאנוּ עִם־אֲבֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ הִ
הִרְשָׁעְנוּ ׃ אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם
לֹא הִשְׂכִּילוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא־ זּ
זָכְרוּ אֶת־רֹב חֲסָדֶיךָ וַיַּמְרוּ עַל־
יָם בְּיַם־סוּף ׃ וַיּוֹשִׁיעֵם
לְמַעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת־ גִם
גְּבוּרָתוֹ ׃ וַיִּגְעַר בְּיַם־סוּף
וַיֶּחֱרָב וַיּוֹלִיכֵם בַּתְּהֹמוֹת בּ
כַּמִּדְבָּר ׃ וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד
שׂוֹנֵא וַיִּגְאָלֵם מִיַּד אוֹיֵב ׃
וַיְכַסּוּ־מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם
לֹא נוֹתָר ׃ וַיַּאֲמִינוּ בִּדְבָרָיו
יָשִׁירוּ תְּהִלָּתוֹ ׃ מִהֲרוּ שׁ
שָׁכְחוּ מַעֲשָׂיו לֹא חִכּוּ לַעֲצָתוֹ ׃
וַיִּתְאַוּוּ תַאֲוָה בַּמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ אֵל
בִּישִׁימוֹן ׃ וַיִּתֵּן לָהֶם שׁ
שְׁאֵלָתָם וַיְשַׁלַּח רָזוֹן בְּנַפְשָׁם ׃
וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה לְאַהֲרֹן
קְדוֹשׁ יְהוָה ׃ תִּפְתַּח אֶרֶץ
וַתִּבְלַע דָּתָן וַתְּכַס עַל־עֲדַת א
אֲבִירָם ׃ וַתִּבְעַר־אֵשׁ בַּעֲדָתָם
לֶהָבָה תְּלַהֵט רְשָׁעִים ׃ יַעֲשׂוּ
עֵגֶל בְּחֹרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַסֵּכָה ׃
וַיָּמִירוּ אֶת־כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית ש
שׁוֹר אֹכֵל עֵשֶׂב ׃ שָׁכְחוּ־
אֵל־מוֹשִׁיעָם עֹשֶׂה גְדֹלוֹת ב
בְּמִצְרָיִם ׃ נִפְלָאוֹת בְּאֶרֶץ
חָם נוֹרָאוֹת עַל־יַם סוּף ׃
וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה
בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו ל
לְהָשִׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית ׃
וַיִּמְאֲסוּ־ בְּאֶרֶץ חֶמְדָּה לֹא ת
הֶאֱמִינוּ לִדְבָרוֹ ׃ וַיֵּרָגְנוּ
בְּאָהֳלֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל י
יְהוָה ׃ וַיִּשָּׂא יָדוֹ לָהֶם
לְהַפִּיל אוֹתָם בַּמִּדְבָּר ׃ ול
וּלְהַפִּיל זַרְעָם בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹתָם
בָּאֲרָצוֹת ׃ וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל
פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים ׃
וַיַּכְעִיסוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם וַתִּפְרָץ־
בָּם מַגֵּפָה ׃ וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס
וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה ׃ ר
וַתֵּחָשֶׁב לוֹ לִצְדָקָה לְדֹר וָדֹר
עַד־ עוֹלָם ׃ וַיַּקְצִיפוּ
עַל־ מֵי מְרִיבָה וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה
בַּעֲבוּרָם ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὅτι παρεπίκρανάν τὸ πνεῦμα αὐτῶν. καὶ διέσαλεν ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. οὐκ ἐξωλόθρευσαν τὰ ἔθνη, ἃ εἶπεν κύριος αὐτοῖς. καὶ ἐμίγνυντο ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἐδούλευσαν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν, καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς εἰς σκάνδαλον. καὶ ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις. καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον. αἷμα υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων αὐτῶν, οὓς ἔθυσαν τοῖς γλυπτοῖς Χανάαν. καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵμασιν. καὶ ἐμιάνθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν. καὶ ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν.

Καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐβδελύξατο τὸν κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν. καὶ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ μισοῦντες αὐτούς. καὶ ἐθλίψαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ ἐταπεινώθησαν ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν. πολλοπλασίως ἐῤῥύσατο αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ παρεπίκραναν αὐτὸν ἐν τῇ βουλῇ αὐτῶν. καὶ ἐταπεινώθησαν ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν. καὶ εἶδε κύριος ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς. καὶ τῷ αὐτὸν εἰσακοῦσαι τὴν δέησιν αὐτῶν. καὶ ἐμνήσθη τῆς διαθήκης αὐτοῦ. καὶ μετεμελήθη κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς εἰς οἰκτιρμούς. ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς. Σῶσον ἡμᾶς κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν. καὶ ἐπισυνάγαγε ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν. τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ. τοῦ ἐγκαυχᾶσθαι ἐν τῇ αἰνέσει σου. Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Ισραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαός, γένοιτο γένοιτο.

Αλληλούϊα. ψ ϙ.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Εἰπάτωσαν οἱ λελυτρωμένοι ὑπὸ κυρίου, οὓς ἐλυτρώσατο ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν, καὶ ἐκ τῶν χωρῶν συνήγαγεν αὐτούς. Ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν. καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης. Ἐπλανήθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν ἀνύδρῳ. ὁδὸν πόλεως κατοικητηρίου οὐχ εὗρον. πεινῶντες καὶ διψῶντες, ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἐξέλιπεν. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν, ἐῤῥύσατο αὐτούς. Καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς ὁδὸν εὐθεῖαν. τοῦ πορεύεσθαι εἰς πόλιν κατοικητηρίου. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ. καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενήν. καὶ ψυχὴν πεινῶσαν ἐνέπλησεν ἀγαθῶν. Καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου. πεπεδημένους ἐν πτωχείᾳ καὶ σιδήρῳ. ὅτι παρεπίκραναν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. καὶ τὴν βουλὴν τοῦ ὑψίστου ἠθέτησαν. Καὶ ἐταπεινώθη ἐν κόποις ἡ καρδία αὐτῶν. ἠσθένησαν καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς. καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. Καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ σκότους καὶ σκιᾶς θανάτου. καὶ τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διέῤῥηξεν.

Ἐξομολογησάσθωσαν

quia exacerbauerũt ſpiritũ eius. Et diſtinxit in labijs ſuis: nõ diſperdiderũt gentes, quas dixit dñs illis. Et cõmixti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorũ: & ſeruierũt ſculptilibus eorũ & factũ eſt illis in ſcandalũ. Et immolauerunt filios ſuos: & filias ſuas, dæmonijs. Et effuderunt ſanguinẽ innocentem: ſanguinem filiorũ ſuorũ & filiarũ: quas ſacrificauerunt ſculptilibus Chanaan. Et infecta eſt terra in ſanguinibus: & cõtaminata eſt in operibus eorũ: & fornicati ſunt in adinuentionibus ſuis. Et iratus eſt furore dñs in populũ ſuũ: & abominatus eſt hæreditatem ſuã. Et tradidit eos in manus gentiũ: & dominati ſunt eorũ quì oderũt eos. Et tribulauerunt eos inimici eorũ: & humiliati ſunt ſub manibus eorũ: ſæpe liberauit eos. Ipſi autẽ exacerbauerũt eum in conſilio ſuo: & humiliati ſunt in iniquitatibus ſuis. Et uidit cum tribularentur: cũ exaudiret orationẽ eorũ. Et memor fuit teſtamenti ſui: & pœnituit eum ſcdm multitudinẽ miſericordiæ ſuæ. Et dedit eos in miſericordias: in conſpectu omnium qui ceperant eos. Saluos fac nos dñe deus noſter: & cõgrega nos de nationibus. Vt confiteamur nomini ſancto tuo: & gloriemur in laude tua. Benedictus dñs deus Iſraël à ſæculo: & uſq; in ſæculum: & dicet omnis populus, fiat fiat.

Alleluia. CVI

CONfitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in ſæculum miſericordia eius. Dicant qui redempti ſunt à dño: quos redemit de manu inimici: de regionibus cõgregauit eos. A ſolis ortu & occaſu: ab aquilone & mari. Errauerunt in ſolitudine in inaquoſo: uiã ciuitatis habitationis non inuenerunt. Eſurientes & ſitientes: anima eorum in ipſis defecit. Et clamauerunt ad dominum cum tribularent: & de neceſſitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in uiam rectam: ut irent in ciuitatem habitationis. Confiteantur dño miſericordiæ eius: & mirabilia eius filijs hoim. Quia ſatiauit animã inanem: & animã eſurientẽ ſatiauit bonis. Sedentes in tenebris & in umbra mortis: uinctos in mendicitate & ferro. Quia exacerbauerũt eloquia dei: & conſiliũ altiſſimi iritauerunt. Et humiliatũ eſt in laboribus cor eorũ: & infirmati ſunt nec fuit qui adiuuaret. Et clamauerunt ad dñm cũ tribularentur: & de neceſſitatibus eorum liberauit eos. Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis: & uincula eorum diſrupit.

Confiteantur

Afflixerunt in compede pedes eius: in ferrum uenit anima eius. Vſq; ad tempus donec ueniret ſermo eius: eloquiũ domini probauit eum. Miſit rex & ſoluit eũ: princeps populorum & dimiſit illum. Poſuit eum dominum domus ſuæ: & principem in omni poſſeſſione ſua. Vt erudiret principes eius ſecundũ uoluntatẽ ſuam: & ſenes eius ſapientiã doceret. Et ingreſſus eſt Iſraël Aegyptũ: & Iacob aduena fuit in terra Cham. Et creſcere fecit populum ſuum nimis: & roborauit eum ſuper hoſtes eius. Conuertit cor eorum ut odio haberent populum eius: ut doloſe agerent cõtra ſeruos illius. Miſit Moyſen ſeruum ſuũ: Aaron quem elegit ſibi. Poſuit in eis uerba ſignorum ſuorum: & portentorũ in terra Cham. Miſit tenebras & contenebrauit: & non fuerunt increduli uerbis eius. Commutauit aquas eorum in ſanguinem: & occidit piſces eorum. Ebulliuit terra eorum ranas: in cubilibus regum eorum. Dixit & uenit muſca omnimoda: ſcinifes in uniuerſis terminis eorum. Dedit pluuias eorũ grandinem: ignem flammantem in terra eorum. Et percuſſit uineam eorum & ficum eorum: & confregit lignum finium eorũ. Dixit & uenit locuſta: & bruchus cuius nõ erat numerus. Et comedit omne fœnum terræ eorum: & deuorauit fructum terræ eorum. Et percuſſit omne primogenitum in terra eorum: primitias uniuerſi partus eorum. Et eduxit eos cum argento & auro: & non erat in tribubus eorum infirmus. Lætata eſt Aegyptus cũ egrederentur: quoniam irruerat terror eorum ſuper eos. Expandit nubem in tentorium: & ignem ut luceret nocte. Petierunt & adduxit ortygometrã: & pane cœli ſaturauit eos. Aperuit petram & fluxerunt aquæ: concurrerunt in aridis fluminа. Quia recordatus eſt uerbi ſancti ſui: cum Abraham ſeruo ſuo. Et eduxit populum ſuũ in lætitia: laudantes electos ſuos. Et dedit eis terras gentium: & laborem tribuum poſſederunt. Vt cuſtodirent cerimonias eius & leges eius ſeruarent Halleluia.

Halleluia. CVI

CONfitemini domino quoniã bonus: qm̃ in æternũ miſericordia eius. Quis loquetur fortitudines domini: auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui cuſtodiunt iudicium: & faciunt iuſticiam in omni tempore.

Recordare

עִנּוּ בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל בָּאָה נ
בַּמְשׂוֹ : עַד־עֵת בֹּא דְבָרוֹ
אִמְרַת יְהוָה צְרָפָתְהוּ : שַׁלַּח
מֶלֶךְ וַיְתִּירֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים וַיְ
וַיְפַתְּחֵהוּ : שָׂמוֹ אָרוֹן לְבֵיתוֹ
וּמֹשֵׁל בְּכָל־קִנְיָנוֹ : לֶאְסֹר
שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ וְזִקְנָיו יְחַכֵּם :
וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וְיַעֲקֹב ג
גָּר בְּאֶרֶץ חָם : וַיָּפֶר אֶת־
עַמּוֹ מְאֹד וַיַּעֲצִמֵהוּ מִצָּרָיו :
חָפַךְ לִבָּם לִשְׂנֹא עַמּוֹ לְהִתְנַכֵּל
בַּעֲבָדָיו : שָׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ
אַהֲרֹן אֲשֶׁר־בָּחַר בּוֹ : שָׂמוּ
בָם דִּבְרֵי אֹתוֹתָיו וּמוֹפְתִים ב
בְּאֶרֶץ חָם : שָׁלַח חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁךְ
וְלֹא מָרוּ אֶת־דְּבָרָיו : הָפַךְ
אֶת־מֵימֵיהֶם לְדָם וַיָּמֶת אֶת־
דְּגָתָם : שָׁרַץ אַרְצָם צְפַרְדְּעִים
בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם : אָמַר ו
וַיָּבֹא עָרֹב כִּנִּים בְּכָל־גְּבוּלָם :
נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ לֹהֲבוֹת־
בְּאַרְצָם : וַיַּךְ גַּפְנָם וּתְאֵנָתָם
וַיְשַׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם : אָמַר
וַיָּבֹא אַרְבֶּה וְיֶלֶק וְאֵין מִסְפָּר :
וַיֹּאכַל כָּל־עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל
פְּרִי אַדְמָתָם : וַיַּךְ כָּל־בְּכוֹר
בְּאַרְצָם רֵאשִׁית לְכָל־אוֹנָם :
וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאֵין בשׁ
בִּשְׁבָטָיו כּוֹשֵׁל : שָׂמַח
מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי־נָפַל פַּחְדָּם
עֲלֵיהֶם : פָּרַשׂ עָנָן לְמָסָךְ
וְאֵשׁ לְהָאִיר לָיְלָה : שָׁאַל
וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יִשׂ
יַשְׂבִּיעֵם : פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ
מַיִם הָלְכוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר :
כִּי־זָכַר אֶת־דְּבַר קָדְשׁוֹ אֶת־
אַבְרָהָם עַבְדּוֹ : וַיּוֹצֵא עַמּוֹ
בְשָׂשׂוֹן בְּרִנָּה אֶת־בְּחִירָיו :
וַיִּתֶּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל
לְאֻמִּים יִירָשׁוּ : בַּעֲבוּר י
יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרֹתָיו יִנְצֹרוּ ח
חַלְלוּ־יָהּ :

קו

הַלְלוּ־יָהּ הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ : מִי־יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת
יְהוָה יַשְׁמִיעַ כָּל־תְּהִלָּתוֹ :
אַשְׁרֵי שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט עֹשֵׂה צ
צְדָקָה בְּכָל־עֵת :
זִכְרֵנִי M

Μνήσθητι ἡμῶν κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ λαοῦ σου. ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῷ σωτηρίῳ σου. τοῦ ἰδεῖν ἐν τῇ χρηστότητι τῶν ἐκλεκτῶν σου. τοῦ εὐφρανθῆναι ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ ἔθνους σου. τοῦ ἐπαινεῖσθαι μετὰ τῆς κληρονομίας σου. ἡμάρτομεν μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν. ἠνομήκαμεν, ἠδικήσαμεν. οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ οὐ συνῆκαν τὰ θαυμάσιά σου. οὐκ ἐμνήσθησαν τοῦ πλήθους τῶν ἐλέους σου.

Καὶ παρεπίκραναν ἀναβαίνοντες ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. τοῦ γνωρίσαι τὴν δυναστείαν αὐτοῦ.

Καὶ ἐπετίμησε τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καὶ ἐξηράνθη. καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ἀβύσσῳ ὡς ἐν ἐρήμῳ.

Καὶ ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ χειρὸς μισοῦντος. καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθροῦ. Ἐκάλυψεν ὕδωρ τοὺς θλίβοντας αὐτούς. εἷς ἐξ αὐτῶν οὐχ ὑπελείφθη. Καὶ ἐπίστευσαν τοῖς λόγοις αὐτοῦ. καὶ ᾖσαν τὴν αἴνεσιν αὐτοῦ. Ἐτάχυναν ἐπελάθοντο τῶν ἔργων αὐτοῦ. οὐχ ὑπέμειναν τὴν βουλὴν αὐτοῦ.

Καὶ ἐπεθύμησαν τὴν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἐπείρασαν τὸν θεὸν ἐν ἀνύδρῳ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὰ αἰτήματα αὐτῶν. ἐξαπέστειλε πλησμονὴν εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Καὶ παρώργισαν Μωϋσῆν ἐν τῇ παρεμβολῇ. τὸν ἅγιον κυρίου.

Ἠνοίχθη ἡ γῆ καὶ κατέπιε Δαθάν. καὶ ἐκάλυψεν ἐπὶ τὴν συναγωγὴν Ἀβειρών. Καὶ ἐξεκαύθη πῦρ ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν. φλὸξ κατέφλεξεν ἁμαρτωλούς. Καὶ ἐποίησαν μόσχον ἐν Χωρήβ. καὶ προσεκύνησαν γλυπτῷ. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐν ὁμοιώματι μόσχου ἐσθίοντος χόρτον.

Καὶ ἐπελάθοντο τοῦ θεοῦ τοῦ σώζοντος αὐτούς. τοῦ ποιήσαντος μεγάλα ἐν αἰγύπτῳ, θαυμάσια ἐν γῇ Χάμ, φοβερὰ ἐπὶ θαλάσσης ἐρυθρᾶς. Καὶ εἶπε τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς. εἰ μὴ Μωϋσῆς ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ ἔστη ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον αὐτοῦ. τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς. καὶ ἐξουδένωσαν γῆν ἀπρόσιτον. οὐκ ἐπίστευσαν τῷ λόγῳ αὐτοῦ. καὶ ἐγόγγυσαν ἐν ταῖς σκηνώμασιν αὐτῶν. οὐκ εἰσήκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου. Καὶ ἐπῆρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς. τοῦ καταβαλεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ τοῦ καταβαλεῖν τὸ σπέρμα αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ διασκορπίσαι αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις. Καὶ ἐτελέσθησαν τῷ Βεελφεγώρ. καὶ ἔφαγον θυσίας νεκρῶν. Καὶ παρώξυναν αὐτὸν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. καὶ ἐπλήθυνθη ἐν αὐτοῖς ἡ πῶσις. Καὶ ἔστη Φινεὲς καὶ ἐξιλάσατο. καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. Καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν ἕως τοῦ αἰῶνος. Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος ἀντιλογίας. καὶ ἐκακώθη Μωϋσῆς δι' αὐτούς.

ὅτι παρεπίκρα

Memento noſtri domine in beneplacito populi tui:uiſita nos in ſalutari tuo. Ad uidendum in bonitate electorum tuorum:ad lætandum in læticia gentis tuæ:ut lauderis cum hæreditate tua. Peccauimus cum patribus noſtris:iniuſte egimus,iniquitatem fecimus. Patres noſtri in ægypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis miſericordiæ tuæ. Et iritauerunt aſcendentes in rubro mari: & ſaluauit eos propter nomen ſuum,ut notam faceret potentiam ſuam. Et increpuit mare rubrum & exiccatum eſt:& deduxit eos in abyſſis ſicut in deſerto. Et ſaluauit eos de manu odientium: & redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos:unus ex eis non remanſit. Et crediderunt uerbis eius:& laudauerunt laudem eius. Cito fecerunt obliti ſunt operum eius: & non ſuſtinuerunt conſilium eius. Et concupierunt concupiſcentiam in deſerto: & tentauerunt deum in inaquoſo. Et dedit eis petitionem ipſorū: & miſit ſaturitatem in animas eorum. Et iritauerunt Moyſen in caſtris: Aaron ſanctum domini. Aperta eſt terra & deglutiuit Dathan: & operuit ſuper congregationem Abiron. Et exarſit ignis in ſynagoga eorum:flamma combuſſit peccatores. Et fecerunt uitulum in Choreb:& adorauerunt ſculptile. Et mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem uituli comedentis fœnum. Obliti ſunt deum qui ſaluauit eos:qui fecit magnalia in ægypto:mirabilia in terra Cham:terribilia in mari rubro

Et dixit ut diſperderet eos:ſi non Moyſes electus eius ſtetiſſet in confractione,in conſpectu eius. Vt auerteret irā eius ne diſperderet eos: & pro nihilo habuerunt terram deſyderabilem. Non crediderunt uerbo eius:& murmurauerunt in tabernaculis ſuis:non exaudierunt uocem domini. Et eleuauit manū ſuam ſuper eos:ut proſterneret eos in deſerto. Et ut deiiceret ſemē eorum in nationibus:& diſperderet eos in regionibus. Et iniciati ſunt Beelphegor:& comederunt ſacrificia mortuorum.

Et iritauerunt eum in adinuentionibus ſuis: & multiplicata eſt in eis ruina. Et ſtetit Phinees & placauit:& ceſſauit quaſſatio. Et reputatum eſt ei ad iuſticiam: in generationem & generationem uſque in ſempiternum.

Et iritauerunt eum ad aquas contradictionis: & uexatus eſt Moyſes propter eos: quia exacer

Quia prouocauerūt ſpiritum eius:& præcepit labiis ſuis.Nō exterminauerūt populos:quos dixit dñs eis.Et cōmixti ſunt gentibus:& didicerunt opera eorū.Et ſeruierūt ſculptilibus eorum:& factū eſt eis in ſcandalū.Et immolauerūt filios ſuos & filias ſuas dæmonibus. Et effuderunt ſanguinē innocentē:ſanguinē filiorū ſuorū & filiarū ſuarū quos immolauerūt ſculptilibus Chanaan: & polluta eſt terra ſanguinibus. Et coinquinati ſunt in operibus ſuis: & fornicati ſunt in ſtudijs ſuis. Iratus eſt itaq; furor dñi in populū ſuū:& abominatus eſt hæreditatem ſuā.Et dedit eos in manu gentiū: & dominati ſunt eorū qui oderunt eos. Et afflixerūt eos inimici ſui:& humiliati ſunt ſub manu eorum. Multis uicibus liberauit eos ipſi uero prouocabant in conſiliis ſuis: & humiliati ſunt propter iniquitates ſuas. Et uidit tribulationem eorū:cum audiret eos rogantes. Et recordatus eſt pacti ſui cum eis:& pœnituit eum ſecundū multitudinē miſericordiæ ſuæ. Et dedit eos miſerabiles:coram omnibus qui cœperant eos. Salua nos domine deus noſter & cōgrega nos de gentibus ut cōfiteamur nomini ſancto tuo:& canamus in laude tua. Benedictus dñs deus Iſraël ab æterno & uſq; in æternum:& dicet omnis populus amen Halleluia.

CVII

COnfitemini dño quoniā bonus: quoniā in æternum miſericordia eius. Dicant qui redempti ſunt à dño: quos redemit de manu hoſtis.Et de terris congregauit eos,ab oriente & occidente:ab aquilone & mari. Errauerunt in ſolitudine,in deſerta uia: ciuitatem quæ habitaretur non reppererūt. Eſurientes & ſitientes:anima eorū in ipſis deficiebat. Et clamauerunt ad dñm in tribulatione ſua: de afflictione eorum eripuit eos. Et duxit illos per uiam rectam:ut uenirent in ciuitatem habitabilem. Confiteantur dño miſcd'ias eius: & mirabilia eius in filios hominū. Quia ſaturauit animā uacuam: & animā eſurientem impleuit bonis. Habitantes in tenebris & umbra mortis: alligatos inopia & ferro. Quia prouocauerūt ſermones dei:& conſiliū excelſi blaſphemauerūt Et humiliauit in labore cor eorū: ceciderunt & non erat qui adiuuaret. Et clamauerūt ad dominum in tribulatione ſua:& de anguſtijs eorum ſaluauit eos. Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis:& uincula eorum diſrupit.

Confiteantur

בִּי־חִמְרוּ אֶת־רוּחוֹ וַיְבַטֵּא ב
בִּשְׂפָתָיו׃ לֹא הִשְׁמִידוּ אֶת־ ג
הָעַמִּים אֲשֶׁר אָמַר־יְהוָה ל
לָהֶם׃ וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ ד
מַעֲשֵׂיהֶם׃ וַיַּעַבְדוּ אֶת־ ה
עֲצַבֵּיהֶם וַיִּהְיוּ לָהֶם לְמוֹקֵשׁ׃ ו
וַיִּזְבְּחוּ־אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־ ז
בְּנוֹתֵיהֶם לַשֵּׁדִים׃ וַיִּשְׁפְּכוּ ח
דָּם נָקִי דַּם־בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם
אֲשֶׁר זָבְחוּ לַעֲצַבֵּי כְנָעַן וַתֶּחֱנַף ט
הָאָרֶץ בַּדָּמִים׃ וַיִּטְמְאוּ ב
בְּמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם׃ י
וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיְתָעֵב
אֶת־נַחֲלָתוֹ׃ וַיִּתְּנֵם בְּיַד־ ג
גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שֹׂנְאֵיהֶם׃ יא
וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכָּנְעוּ תַּחַת
יָדָם׃ פְּעָמִים רַבּוֹת יַצִּילֵם יב
וְהֵמָּה יַמְרוּ בַּעֲצָתָם וַיָּמֹכּוּ ב
בַּעֲוֹנָם׃ וַיַּרְא בְּצַר לָהֶם יג
בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנָּתָם׃ וַיִּזְכֹּר
לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב חֲסָדָיו׃ יד
וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים לִפְנֵי כָּל־
שׁוֹבֵיהֶם׃ הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה טו
אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם ל
לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ
בִּתְהִלָּתֶךָ׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי טז
יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם
וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן הַלְלוּ־יָהּ׃

קז

הודו ליהוה כי־טוב כי ל א
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ יֹאמְרוּ ב
גְּאוּלֵי יְהוָה אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד־ ג
צָר׃ וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם מִמִּזְרָח
וּמִמַּעֲרָב מִצָּפוֹן וּמִיָּם׃ תָּעוּ ד
בַּמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ עִיר מ
מוֹשָׁב לֹא מָצָאוּ׃ רְעֵבִים גַּם־ ה
צְמֵאִים נַפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַטָּף׃ ו
וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם מ
מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יַצִּילֵם׃ וַיַּדְרִיכֵם ז
בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה לָלֶכֶת אֶל־עִיר מ
מוֹשָׁב׃ יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ ח
וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ כִּי־ ט
חִשְּׁבִיעַ נֶפֶשׁ שׁוֹקֵקָה וְנֶפֶשׁ ר
רְעֵבָה מִלֵּא־טוֹב׃ יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ י
וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֹנִי וּבַרְזֶל׃ כִּי־ יא
הִמְרוּ אִמְרֵי־אֵל וַעֲצַת עֶלְיוֹן
נָאָצוּ׃ וַיַּכְנַע בֶּעָמָל לִבָּם כָּשְׁלוּ יב
וְאֵין עֹזֵר׃ וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר
לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם׃ יג
יוֹצִיאֵם מֹחֶשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק׃ יד
יוֹדוּ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Εξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ. καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. ὅτι συνέτριψε πύλας χαλκᾶς. καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασε. Ἀπὸ λάσεως αὐτῶν ἐξ ὁδοῦ ἀνομίας αὐτῶν. διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, ἐταπεινώθησαν. Πᾶν βρῶμα ἐβδελύξατο ἡ ψυχὴ αὐτῶν. καὶ ἤγγισαν ἕως τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς. καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς. Ἀπέστειλε τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ ἰάσατο αὐτούς. καὶ ἐξείλατο αὐτοὺς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ. καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ θυσάτωσαν αὐτῷ θυσίαν αἰνέσεως. καὶ διηγειλάτωσαν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει. Οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις. ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδασι πολλοῖς. Αὐτοὶ εἶδον τὰ ἔργα κυρίου καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, ἐν τῷ βυθῷ. Εἶπε καὶ ἔστη πνεῦμα καταιγίδος. καὶ ὑψώθη τὰ κύματα αὐτῆς.

Ἀναβαίνουσιν ἕως τοῦ οὐρανοῦ. καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων. ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν κακοῖς ἐτήκετο.

Ἐταράχθησαν, ἐσαλεύθησαν ὡς ὁ μεθύων. καὶ πᾶσα ἡ σοφία αὐτῶν κατεπόθη. Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτοὺς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν, ἐξήγαγεν αὐτούς. Καὶ ἐστάθη τῇ καταιγίδι καὶ ἔσιγησαν αὔραν. καὶ ἐσίγησαν τὰ κύματα αὐτῆς. Καὶ εὐφράνθησαν ὅτι ἡσύχασαν. καὶ ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐπὶ λιμένα θελήματος αὐτῶν. Ἐξομολογησάσθωσαν τῷ κυρίῳ τὰ ἐλέη αὐτοῦ. καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὑψωσάτωσαν αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ λαοῦ. καὶ ἐν καθέδρᾳ πρεσβυτέρων αἰνεσάτωσαν αὐτόν. Ἔθετο ποταμοὺς εἰς ἔρημον. καὶ διεξόδους ὑδάτων εἰς δίψαν. γῆν καρποφόρον εἰς ἅλμην. ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ. Ἔθετο ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων. καὶ γῆν ἄνυδρον εἰς διεξόδους ὑδάτων. καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ πεινῶντας. καὶ συνεστήσαντο πόλεως κατοικησίας καὶ ἔσπειραν ἀγροὺς καὶ ἐφύτευσαν ἀμπελῶνας. καὶ ἐποίησαν καρπὸν γενήματος. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ ἐπληθύνθησαν σφόδρα. καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν οὐκ ἐσμίκρυνε. καὶ ὠλιγώθησαν καὶ ἐκακώθησαν. ἀπὸ θλίψεως κακῶν καὶ ὀδύνης. Ἐξεχύθη ἐξουδένωσις ἐπ' ἄρχοντας αὐτῶν. καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς ἐν ἀβάτῳ καὶ οὐχ ὁδῷ. καὶ ἐβοήθησε πένητι ἐκ πτωχείας. καὶ ἔθετο ὡς πρόβατα πατριάς. Ὄψονται εὐθεῖς καὶ εὐφρανθήσονται. καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς. Τίς σοφὸς καὶ φυλάξει ταῦτα. καὶ συνήσουσι τὰ ἐλέη τοῦ κυρίου;

Ὠδὴ ψαλμοῦ τοῦ Δαβίδ. ϱϛ

Ἑτοίμη ἡ καρδία μου ὁ θεός, ἑτοίμη ἡ καρδία μου. ἄσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου. ἐξεγέρθητι ἡ δόξα μου, ἐξεγέρθητι ψαλτήριον καὶ κιθάρα. ἐξεγερθήσομαι ὄρθρου. ἐξομολογήσομαί σοι ἐν λαοῖς κύριε. ψαλῶ σοι ἐν ἔθνεσι.

Confiteantur dño miſcd'iæ eius: & mirabilia eius filijs hoim. Quia cõtriuit portas æreas: & uectes ferreos cõfregit. Suſcepit eos de uia iniquitatis eorũ: propter iniuſticias eẽ ſuas humiliati ſunt. Omnem eſcã abominata eſt anima eorũ: & appropinquauerũt uſq; ad portas mortis. Et clamauerũt ad dñm cũ tribularentẽ de neceſſitatibus eorũ liberauit eos. Miſit uerbum ſuũ & ſanauit eos: & eripuit eos de interitionibus eorũ. Cõfiteantur dño miſcd'iæ eius: & mirabilia eius filijs hoim. Et ſacrificent ſacrificiũ laudis: & annuncient opera eius in exultatione. Qui deſcendũt mare in nauibus: facientes operationẽ in aquis multis. Ipſi uiderunt opera dñi: & mirabilia eius in profundo. Dixit & ſtetit ſpiritus procellæ: et exaltati ſunt fluctus eius. Aſcendunt uſq; ad cœlos: & deſcendunt uſq; ad abyſſos: anima eorũ in malis tabeſcebat. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebrius: & omnis ſapientia eorũ deuorata eſt. Et clamauerũt ad dñm cum tribularentur: & de neceſſitatibus eorũ, eduxit eos. Et ſtatuit procellas in auram: & ſiluerũt fluctus eius. Et lætati ſunt quia ſiluerunt: & deduxit eos in portũ uoluntatis eorũ. Cõfiteantur dño miſcd'iæ eius: & mirabilia eius filijs hoim. Et exaltent eum in eccleſia plæbis: & in cathedra ſeniorũ laudẽt eum. Poſuit flumina in deſertũ: & exitus aquarum in ſitim. Terram fructiferã in ſalſuginẽ: à malicia inhabitantiũ in ea. Poſuit deſertum in ſtagna aquarũ: & terram ſine aqua in exitus aquarũ. Et collocauit illic eſurientes: & cõſtituerunt ciuitatẽ habitationis. Et ſeminauerunt agros & plantauerũt uineas: & fecerũt fructum natiuitatis. Et benedixit eis & multiplicati ſũt nimis: & iumenta eorum non minorauit. Et pauci facti ſunt: & uexati ſunt à tribulatione malorum & dolore. Effuſa eſt cõtentio ſuper principes eorum: & errare fecit eos in inuio & non in uia. Et adiuuit pauperem de inopia: & poſuit ſicut oues familias. Videbunt recti & lætabuntur: & omnis iniquitas eorum oppilabit os ſuum. Quis ſapiens & cuſtodiet hæc: & intelliget miſericordias dñi? Alleluia.

Canticum pſalmi ipſi Dauid. CVII

PAratum eſt cor meum deus, paratum cor meum: cantabo & pſallam in gloria mea. Exurge gloria mea, exurge pſalteriũ & cithara: exurgam diluculo. Cõfitebor tibi in populis dñe: & pſallam tibi in nationibus.

Quia magna

Confiteantur dño miſericordias eius: & mirabilia eius in filios hominũ. Quia contriuit portas æreas: & uectes ferreos confregit. Stultos propter uiam ſceleris eorũ: & propter iniquitates afflictos. Omnem cibũ abominata eſt anima eorũ: & acceſſerũt ad portas mortis. Et clamauerunt ad dominũ in tribulatione ſua: de anguſtijs eorum ſaluauit eos. Miſit uerbum ſuũ & ſanauit eos: & ſaluauit de interitu eorũ. Cõfiteantur domino miſericordias eius: & mirabilia eius in filios hominũ. Et immolent hoſtias gratiarũ: & narrent opera eius in laude. Qui deſcendunt mare in nauibus: facientes opus in aquis multis. Ipſi uiderũt opera domini: & mirabilia eius in profundo. Dixit & ſurrexit uentus tempeſtatis: & eleuauit gurgites eius. Aſcendunt in cœlum & deſcendunt in abyſſos: anima eorũ in afflictione conſumitur. Obſtupuerunt & intremuerunt quaſi ebrius: & uniuerſa ſapientia eorum abſorpta eſt. Clamabunt autẽ ad dominũ in tribulatione ſua: & de anguſtia eorum educet eos. Statuet turbinem in tranquillitatem: & ſilebunt fluctus eius. Lætabuntur quoniã quieuerunt: & deducet eos ad portũ quem uoluerunt. Confiteantur dño miſericordias eius: & mirabilia eius in filios hominũ. Et exaltent eum in eccleſia populi: & in cathedra ſeniorũ laudent eum. Ponet flumina in deſertum: & fontes aquarũ in ſitim. Terrã fructiferã in ſalſuginem: præ malicia habitato rũ eius. Ponet deſertum in paludes aquarũ: & terram inuiã in fontes aquarũ. Et collocauit ibi eſuriẽtes: & formabũt urbem ad habitandũ. Et ſerent agros & plantabunt uineas: & facient fruges germina. Et benedicet eis & multiplicabũtur nimis: & pecora eorum nõ minuet. Imminuta ſunt autem & afflicta: propter anguſtiã mali & doloris. Et effundet deſpectionem ſuper principes: & errare eos faciet in ſolitudine deuia. Et ſubleuabit pauperẽ de inopia: & ponet quaſi gregem familias. Videbunt recti & lætabuntur: & omnis iniquitas contrahet os ſuum. Quis ſapiens & cuſtodiet hæc: & intelliget miſericordias domini.

Canticum pſalmus Dauid. CVIII

PAratum cor meum deus: cantabo & pſallam ſed & gloria mea. Conſurge pſalterium & cithara, conſurgam mane. Confitebor tibi in populis domine: & cantabo te in nationibus.

Quoniã

תהלים

יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ כִּי שִׁבַּר דַּלְתוֹת נְחשֶׁת וּבְרִיחֵי בַרְזֶל גִּדַּע׃ אִוִּילִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ׃ כָּל־אֹכֶל תִּתְעָב נַפְשָׁם וַיַּגִּיעוּ עַד־שַׁעֲרֵי מָוֶת׃ וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם׃ יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם וַיְמַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם׃ יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ וְיִזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹדָה וַיְסַפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה׃ יוֹרְדֵי הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת עֹשֵׂי מְלָאכָה בְּמַיִם רַבִּים׃ הֵמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וְנִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה׃ וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סְעָרָה וַתְּרוֹמַמְנָה גַּלָּיו׃ יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרָעָה תִּתְמוֹגָג׃ יָחֹגּוּ וְיָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר וְכָל־חָכְמָתָם תִּתְבַּלָּע׃ וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בַּצַּר לָהֶם וּמִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם׃ יָקֵם סְעָרָה לִרְמָמָה וַיֶּחֱשׁוּ גַּלֵּיהֶם׃ וַיִּשְׂמְחוּ כִּי יִשְׁתֹּקוּ וַיַּנְחֵם אֶל מְחוֹז חֶפְצָם׃ יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ וִירוֹמְמוּהוּ בִּקְהַל־עָם וּבְמוֹשַׁב זְקֵנִים יְהַלְלוּהוּ׃ יָשֶׂם נְהָרוֹת לְמִדְבָּר וּמֹצָאֵי מַיִם לְצִמָּאוֹן׃ אֶרֶץ פְּרִי לִמְלֵחָה מֵרָעַת יוֹשְׁבֵי בָהּ׃ יָשֶׂם מִדְבָּר לַאֲגַם מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה לְמֹצָאֵי מָיִם׃ וַיּוֹשֶׁב שָׁם רְעֵבִים וַיְכוֹנְנוּ עִיר מוֹשָׁב׃ וַיִּזְרְעוּ שָׂדוֹת וַיִּטְּעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְּרִי תְבוּאָה׃ וַיְבָרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד וּבְהֶמְתָּם לֹא יַמְעִיט׃ וַיִּמְעֲטוּ וַיָּשֹׁחוּ מֵעֹצֶר רָעָה וְיָגוֹן׃ שֹׁפֵךְ בּוּז עַל־נְדִיבִים וַיַּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא־דָרֶךְ׃ וַיְשַׂגֵּב אֶבְיוֹן מֵעֹנִי וַיָּשֶׂם כַּצֹּאן מִשְׁפָּחוֹת׃ יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ וְכָל־עַוְלָה קָפְצָה פִיהָ׃ מִי חָכָם וְיִשְׁמֹר־אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי יְהוָה׃

קח

שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד׃ נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה אַף־כְּבוֹדִי׃ עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר׃ אוֹדְךָ בָעַמִּים יְהוָה וַאֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים׃

כי

Οτι μέγα ἐπάνω τῶν οὐρανῶν τὸ ἔλεός σου. Καὶ ἕως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλήθειά σου. ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανούς ὁ θεός, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου.

Ὅπως ἂν ῥυσθῶσιν οἱ ἀγαπητοί σου. σῶσον τῇ δεξιᾷ σου καὶ ἐπάκουσόν μου. Ὁ θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ. ὑψωθήσομαι καὶ διαμεριῶ Σίκιμα. καὶ τὴν κοιλάδα τῶν σκηνῶν διαμετρήσω. Ἐμὸς ἐστὶ Γαλαάδ, καὶ ἐμὸς ἐστὶ Μανασσῆς. καὶ ἐφραὶμ ἀντίλημψις τῆς κεφαλῆς μου. Ἰούδας βασιλεύς μου. Μωὰβ λέβης τῆς ἐλπίδος μου. Ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἐκβαλῶ τὸ ὑπόδημά μου. ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν. Τίς ἀπάξει με εἰς πόλιν περιοχῆς. ἢ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς Ἰδουμαίας; οὐχὶ σὺ ὁ θεὸς ὁ ἀπωσάμενος ἡμᾶς. Καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ ὁ θεὸς ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν;

Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως. καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. Ἐν τῷ θεῷ ποιήσομεν δύναμιν. καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν.

Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαβὶδ ψαλμός.

ϱν.

Ὁ θεὸς τὴν αἴνεσίν μου μὴ παρασιωπήσῃς. ὅτι στόμα ἁμαρτωλοῦ καὶ στόμα δολίου ἐπ' ἐμὲ ἠνοίχθη. Ἐλάλησαν κατ' ἐμοῦ γλώσσῃ δολίᾳ. καὶ λόγοις μίσους ἐκύκλωσάν με. καὶ ἐπολέμησάν με δωρεάν. Ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν με, ἐνδιέβαλλόν με. ἐγὼ δὲ προσηυχόμην. Καὶ ἔθεντο κατ' ἐμοῦ κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. καὶ μῖσος ἀντὶ τῆς ἀγαπήσεώς μου. Κατάστησον ἐπ' αὐτὸν ἁμαρτωλόν. καὶ διάβολος στήτω ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. Ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν, ἐξέλθοι κατάδικος. καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν. Γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὀλίγαι. Καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος.

Γενηθήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὀρφανοί. καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ χήρα. Σαλευόμενοι μετανασταθήτωσαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἐπαιτησάτωσαν, καὶ ἐκβληθήτωσαν ἐκ τῶν οἰκοπέδων αὐτῶν. Ἐξερευνησάτω δανειστὴς πάντα ὅσα ὑπάρχει αὐτῷ. καὶ διαρπασάτωσαν ἀλλότριοι τοὺς πόνους αὐτοῦ. Μὴ ὑπαρξάτω αὐτῷ ἀντιλήπτωρ, μηδὲ γενηθήτω οἰκτίρμων τοῖς ὀρφανοῖς αὐτοῦ. Γενηθήτω τὰ τέκνα αὐτοῦ εἰς ὀλοθρευσιν. ἐν γενεᾷ μιᾷ ἐξαλειφθείη τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἀναμνησθείη ἡ ἀνομία τῶν πατέρων αὐτοῦ ἔναντι κυρίου. καὶ ἡ ἁμαρτία τῆς μητρὸς αὐτοῦ, μὴ ἐξαλειφθείη. Γενηθήτωσαν ἐναντίον κυρίου διαπαντός. καὶ ἐξολοθρευθείη ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ. Ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος, καὶ κατεδίωξεν ἄνθρωπον πένητα καὶ πτωχόν. καὶ κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ τοῦ θανατῶσαι. Καὶ ἠγάπησε κατάραν καὶ ἥξει αὐτῷ. Καὶ οὐκ ἠθέλησεν εὐλογίαν καὶ μακρυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Καὶ ἐνεδύσατο

Quia magna ſuper cœlos miſericordia tua: & uſque ad nubes ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos deus: & ſuper omnem terrā gloria tua: ut liberentur dilecti tui. Saluum fac dextera tua & exaudi me: deus locutus eſt in ſancto ſuo. Exultabo & diuidam ſicimam: & cōuallem tabernaculorū dimetiar. Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſes: & Ephraim ſuſceptio capitis mei. Iuda rex meus: Moab lebes ſpei meæ. In Idumæam extendam calcia mentum meum: mihi alienigenæ ſubditi ſunt

Quis deducet me in ciuitatem munitam: aut quis deducet me uſq; in Idumæam? Nónne tu deus qui reppuliſti nos: & non exibis deus in uirtutibus noſtris? Da nobis auxilium de tribulatiōe: & uana ſalus hominis. In deo faciemus uirtutem: & ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros.

In finem pſalmus Dauid.

CVIII

DEus laudem meā ne tacueris: quia os peccatoris & os doloſi ſuper me apertū eſt. Locuti ſunt aduerſum me lingua doloſa: & ſermonibus odij circundederunt me: & expugnauerunt me gratis. Pro eo ut me diligerent detrahebant mihi: ego autem orabam.

Et poſuerunt aduerſum me mala pro bonis: & odium pro dilectione mea. Conſtitue ſuper eum peccatorem: & diabolus ſtet à dextris eius. Cum iudicatur exeat condemnatus: & oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci: & epiſcopatū eius accipiat alter. Fiant filij eius orphani: & uxor eius uidua. Nutantes transferantur filij eius & mendicent: & eiciantur de habitationibus ſuis. Scrutetur fœnerator omnem ſubſtantiam eius: & diripiant alieni labores eius. Non ſit illi adiutor: nec ſit qui miſereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum: in generatione una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conſpectu domini: & peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum ſemper: & diſpereat de terra memoria eorum: pro eo quod non eſt recordatus facere miſericordiam. Et perſecutus eſt hominem inopem & mendicum: & compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem & ueniet ei: & noluit benedictionem & elongabitur ab eo.

Et induit

Quoniā magna ſuper cœlos miſericordia tua: & uſq; ad æthera ueritas tua. Exaltare ſuper cœlos deus: & ſuper omnem terrā gloria tua. Vt liberentur dilecti tui: ſalua dextera tua & exaudi me. Deus locutꝰ eſt in ſanctuario ſuo gaudebo diuidam Sichem: & uallem Soccoth dimetiar. Meus eſt Galaad & meus eſt Manaſſe & Ephraim hæreditas capitis mei: Iuda dux meus. Moab lebes peluis meæ ſup Idumæam proſciam calciamentum meum: cum Philiſtijm fœderabor. Quis deducet me in ciuitatem munitā: quis deducet me uſq; in Idumæam. Nónne tu deus qui proieceras nos: & non exieras deus in exercitibus noſtris. Da nobis auxilium in tribulatione: uana eſt enim ſalus ab homine. In deo erimus fortes: & ipſe conculcabit hoſtes noſtros.

Victori Dauid pſalmus.

CIX

DEus laudabilis mihi ne taceas. Quia os impij & doloſi contra me apertum eſt: locuti ſunt de me lingua mendacij. Verbis odij circūdederunt me: & expugnauerunt me fruſtra. Pro eo quod eos diligebam aduerſabantur mihi, ego autem orabam. Et poſuerunt cōtra me malum pro bono: & odium pro dilectione mea. Conſtitue ſuper eum impium: & ſatan ſtet à dextris eius. Cum fuerit iudicatus exeat condemnatus: & oratio eius ſit in peccatū. Fiant dies eius parui: epiſcopatum eius accipiat alter. Sint filij eius pupilli: & uxor eius uidua. Inſtabiles uagentur filij eius & mendicent: & quærantur in parietinis ſuis. Scrutetur exactor uniuerſa quæ habet: & diripiant alieni labores eius. Non ſit qui eius miſereatur: nec qui demēs ſit in pupillos eius. Fiat nouiſſimum eius interitus: in generatione altera deleatur nomen eius.

Redeat in memoriam iniquitas patrum eius apud deum: & iniquitas matris eius non deleatur. Sint contra dominum ſemper: & intereat de terra memoria eorum. Eo quod non eſt recordatus facere miſericordiam & perſecutus eſt uirum inopem & pauperem: & compunctum corde ut interficeret.

Et dilexit maledictionem quæ ueniet ei: & noluit benedictionem quæ elongabitur ab eo.

Et indutus

תהלים

בִּי־גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ
וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ׃ רוֹמָה
עַל שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל־כָּל־ ח
חָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן
יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃
אֱלֹהִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ אֶעְלֹזָה א
אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת א
אֲמַדֵּד׃ לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה
וְאֶפְרַיִם מָעוֹז רֹאשִׁי יְהוּדָה מ
מְחֹקְקִי׃ מוֹאָב סִיר רַחְצִי עַל־
אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי פְּלֶשֶׁת
אֶתְרוֹעָע׃ מִי יוֹבִלֵנִי עִיר
מְבֻצָר מִי נָחָנִי עַד אֱדוֹם׃ חֲלֹא־
אַתָּה אֱלֹהִים זָנַחְתָּנוּ וְלֹא־תֵצֵא
אֱלֹהִים בְּצִבְאֹתֵינוּ׃ הָבָה לָנוּ
עֶזְרַת מִצָּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם׃
בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה חָיִל וְהוּא יָבוּס
צָרֵינוּ׃

קט

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר
אֱלֹהֵי תְהִלָּתִי
אַל־תֶּחֱרַשׁ׃ כִּי־פִי־רָשָׁע וּפִי
מִרְמָה עָלַי פָּתָחוּ דִּבְּרוּ אִתִּי ל
לְשׁוֹן שֶׁקֶר׃ וְדִבְרֵי שִׂנְאָה ס
סַבְּבוּנִי וַיִּלָּחֲמוּנִי חִנָּם׃ תַּחַת־
אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְפִלָּה׃
וַיָּשִׁימוּ עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה
וְשִׂנְאָה תַּחַת אַהֲבָתִי׃ הַפְקֵד
עָלָיו רָשָׁע וְשָׂטָן יַעֲמֹד עַל־י
יְמִינוֹ׃ בְּהִשָּׁפְטוֹ יֵצֵא רָשָׁע
וּתְפִלָּתוֹ תִּהְיֶה לַחֲטָאָה׃ יִהְיוּ
יָמָיו מְעָטִים פְּקֻדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר׃
יִהְיוּ בָנָיו יְתוֹמִים וְאִשְׁתּוֹ א
אַלְמָנָה׃ וְנוֹעַ יָנוּעוּ בָנָיו
וְשָׁאָלוּ וְדָרְשׁוּ מֵחָרְבוֹתֵיהֶם׃
וְנָקֹשׁ נוֹשֶׁה לְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְיָבְזוּ
זָרִים יְגִיעוֹ׃ אַל־יְהִי־לוֹ מ
מוֹשֵׁךְ חָסֶד וְאַל־יְהִי חוֹנֵן ל
לְיתוֹמָיו׃ יְהִי־אַחֲרִיתוֹ לְהַכְרִית
בְּדוֹר אַחֵר יִמַּח שְׁמָם׃ יִזָּכֵר
עֲוֹן אֲבֹתָיו אֶל יְהוָה וְחַטַּאת א
אִמּוֹ אַל־תִּמָּח׃ יִהְיוּ נֶגֶד
יְהוָה תָּמִיד וְיַכְרֵת מֵאֶרֶץ זִב
זִכְרָם׃ יַעַן אֲשֶׁר לֹא זָכַר עֲשׂוֹת
חֶסֶד וַיִּרְדֹּף אִישׁ עָנִי וְאֶבְיוֹן ר
וְנִכְאֵה לֵבָב לְמוֹתֵת׃ וַיֶּאֱהַב
קְלָלָה וַתִּבְוֹאֵהוּ וְלֹא־חָפֵץ ב
בִּבְרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ׃
וילבש

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον. καὶ εἰσῆλθεν ὡσεὶ ὕδωρ εἰς τὰ ἔγκατα αὐτοῦ. καὶ ὡσεὶ ἔλαιον ἐν τοῖς ὀστέοις αὐτοῦ. γενηθήτω αὐτῷ ὡς ἱμάτιον ὃ περιβάλλεται. καὶ ὡσεὶ ζώνη ἣν διαπαντὸς περιζώννυται.

Τοῦτο τὸ ἔργον τῶν ἐνδιαβαλλόντων με παρὰ κυρίου. τῶν λαλούντων πονηρὰ κατὰ τῆς ψυχῆς μου. καὶ σὺ κύριε κύριε ποίησον μετ' ἐμοῦ ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου. ὅτι χρηστὸν τὸ ἔλεός σου. ῥῦσαί με ὅτι πτωχὸς καὶ πένης εἰμὶ ἐγώ. καὶ ἡ καρδία μου τετάρακται ἐν τοῖς μου.

Ὡσεὶ σκιὰ ἐν τῷ ἐκκλίναι αὐτὴν ἀπενεχθήσομαι. ἐξεζινάχθην ὡσεὶ ἀκρίδες. τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας. καὶ ἡ σάρξ μου ἠλλοιώθη δι' ἔλαιον. κἀγὼ ἐγενήθην ὄνειδος αὐτοῖς. εἰδόσάμ με, ἐσάλευσαν κεφαλὰς αὐτῶν. βοήθησόν μοι κύριε ὁ θεός μου. καὶ σῶσόν με κατὰ τὸ ἔλεός σου. καὶ γνώτωσαν ὅτι ἡ χείρ σου αὕτη. καὶ σὺ κύριε ἐποίησας αὐτήν. καταράσονται αὐτοὶ καὶ εὐλογήσεις σύ. ὁ ἐπανιστάμενοί μοι αἰσχυνθήτωσαν ὁ δὲ δοῦλός σου εὐφρανθήσεται. ἐνδυσάσθωσαν οἱ ἐνδιαβάλλοντές με ἐντροπὴν καὶ περιβαλέσθωσαν ὡς διπλοΐδα αἰσχύνην αὐτῶν. ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ σφόδρα ἐν τῷ στόματί μου. καὶ ἐν μέσῳ πολλῶν αἰνέσω αὐτόν. ὅτι παρέστη ἐκ δεξιῶν πένητος. τοῦ σῶσαι ἐκ τῶν καταδιωκόντων τὴν ψυχήν μου.

Ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. ρθ

Εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου. κάθου ἐκ δεξιῶν μου. ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου. ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι κύριος ἐκ σιών. καὶ κατακυρίευε ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου. μετὰ σοῦ ἡ ἀρχὴ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου, ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου. ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. ὤμοσε κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται. σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ. κύριος ἐκ δεξιῶν σου. συνέθλασεν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ βασιλεῖς. κρινεῖ ἐν τοῖς ἔθνεσι, πληρώσει πτώματα. συνθλάσει κεφαλὰς ἐπὶ γῆς πολλῶν. ἐκ χειμάρρου ἐν ὁδῷ πίεται, διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλήν.

Ἀλληλούϊα. ρι

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. ἐν βουλῇ εὐθέων καὶ συναγωγῇ. Μεγάλα τὰ ἔργα κυρίου. ἐξεζητημένα εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ. Ἐξομολόγησις καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ. καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Μνείαν ἐποιήσατο τῶν θαυμασίων αὐτοῦ. ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ κύριος. τροφὴν ἔδωκε τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Μνησθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ. ἰσχὺν ἔργων αὐτοῦ ἀνήγγειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ. τοῦ δοῦναι αὐτοῖς κληρονομίαν ἐθνῶν.

ἔργα

Et induit maledictionem sicut uestimentum: & intrauit sicut aqua in interiora eius: & sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut uestimentū quo operitur: & sicut zona qua semper præcingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dñm: & qui loquunt mala aduersus animam meam. Et tu domine domine fac mecū propter nomē tuum: quia suauis misericordia tua. Libera me quia egenus & pauper sum ego: & cor meum conturbatum est intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus sum: & excussus sum sicut locustæ. Genua mea infirmata sunt à ieiunio: & caro mea immutata est propter oleum. Et ego factus sum opprobriū illis: uiderunt me & mouerūt capita sua. Adiuua me domine deus meus: saluum me fac secundum misericordiā tuam. Et sciant quia manus tua hæc: & tu dñe fecisti eam. Maledicent illi & tu benedices: qui insurgunt in me confundantur: seruus aūt tuus lætabitur. Induantur qui detrahunt mihi pudore: & operiātur sicut diploide confusione sua. Confitebor dño nimis in ore meo: & in medio multorū laudabo eum. Quia astitit à dextris pauperis: ut saluam faceret à persequentibus animam meam.

Psalmus Dauid. CIX

DIxit dominus dño: sede à dextris meis. Donec ponam inimicos tuos: scabellum pedum tuorum. Virgam uirtutis tuæ emittet dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum. Tecum principium in die uirtutis tuæ: in splendoribus sanctorum: ex utero ante luciferum genui te. Iurauit dñs & nō pœnitebit eum: tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedek. Dominus à dextris tuis: confregit in die iræ suæ reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas: conquassabit capita in terra multorū. De torrente in uia bibet: propterea exaltabit caput.

Alleluia. CX

COnfitebor tibi domie in toto corde meo: in consilio iustorum & congregatione. Magna opera domini: exquisita in omnes uoluntates eius. Confessio & magnificentia opus eius: & iusticia eius manet in sæculum sæculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator dominus: escam dedit timentibus se. Memor erit in sæculum testamenti sui: uirtutem operū suorū annunciabit populo suo. Vt det illis hæreditatem gentiū:

opera

Et indutus est maledictione quasi uestimento suo & ingredietur quasi aqua in uiscera eius: & quasi oleum in ossa eius. Sit ei quasi pallium quo circundatur: & quasi cingulū quo semper accingitur. Hæc est retributio his qui aduersantur mihi à domino: & qui loquuntur malum contra animam meā. Tu autem domine deus fac mecum propter nomen tuum: quoniā bona est misericordia tua libera me. Quoniā egenus & pauper sum: & cor meum uulneratum est intrinsecus. Quasi umbra cū inclinatur abductus sum: & excussus quasi locusta. Genua mea uacillauerūt à ieiunio: & caro mea immutata est absq; oleo. Et ego factus sum opprobrium eis: uidentes me mouerūt caput suum. Adiuua me domine deus meus: salua me secūdum misericordiam tuam. Et sciant quoniam manus tua hæc tu domine fecisti eā. Maledicent illi & tu benedices restiterunt & cōfundentur, seruus autē tuus lætabitur. Induantur aduersarij mei confusione: & operiantur quasi uestimento confusione sua. Confitebor domino uehementer in ore meo: & in medio populorum laudabo eum. Quoniam stabit à dextris pauperis: ut saluet à iudicibus animam eius.

Psalmus Dauid. CX

DIxit dominus dño meo sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorū. Virgam fortitudinis tuæ emittet dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum. Populi tui spontanei erunt in die fortitudinis tuæ in mōtibus sanctis quasi de uulua orietur: tibi ros adolescentiæ tuæ. Iurauit dominus & non pœnitebit eū tu es sacerdos in æternum: secundū ordinē Melchisedek. Dominus à dextera tua: percussit in die furoris sui reges. Iudicabit in gentibus implebit ualles: percussit caput in terra multa. De torrēte in uia bibet: propterea exaltabit caput.

Halleluia. CXI

COnfitebor domino in toto corde: in consilio iustorum & congregatione. Magna opera domini: exquirenda in cunctis uoluntatibus suis. Gloria & decor opus eius: & iusticia eius perseuerans semper. Memoriam fecit mirabilium suorum: clemens & misericors dominus. Escam dedit timentibus se: memor erit in sempiternum pacti sui. Fortitudinem operum suorum annunciabit populo suo: ut det eis hæreditatem gentium.

Opus

תהלים

וַיִּלְבַּשׁ קְלָלָה כְּמַדּוֹ וַתָּבֹא כַמַּיִם
בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו׃
תִּהְי־לוֹ כְּבֶגֶד יַעְטֶה וּלְמֵזַח תָּ
תָמִיד יַחְגֹּרֶהָ׃ זֹאת פְּעֻלַּת
שׂטְנַי מֵאֵת יְהוָה וְהַדֹּבְרִים ר
רָע עַל־נַפְשִׁי׃ וְאַתָּה יְהוָה
אֲדֹנָי עֲשֵׂה אִתִּי לְמַעַן שְׁמֶךָ
כִּי־טוֹב חַסְדְּךָ הַצִּילֵנִי׃ כִּי־
עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי חָלַל ב
בְּקִרְבִּי׃ כְּצֵל כְּנָטוֹתוֹ נֶהֱלָכְתִּי
נִנְעַרְתִּי כָּאַרְבֶּה׃ בִּרְכַּי כ
כָּשְׁלוּ מִצּוֹם וּבְשָׂרִי כָּחַשׁ מ
מִשֶּׁמֶן׃ וַאֲנִי הָיִיתִי חֶרְפָּה
לָהֶם יִרְאוּנִי יְנִיעוּן רֹאשָׁם׃
עָזְרֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי הוֹשִׁיעֵנִי כ
כְּחַסְדֶּךָ׃ וְיֵדְעוּ כִּי־יָדְךָ זֹאת
אַתָּה יְהוָה עָשִׂיתָהּ׃ יְקַלְלוּ־
הֵמָּה וְאַתָּה תְּבָרֵךְ קָמוּ וַיֵּבֹשׁוּ
וְעַבְדְּךָ יִשְׂמָח׃ יִלְבְּשׁוּ ש
שׂוֹטְנַי בֹּשֶׁת וְיַעֲטוּ כַמְעִיל
בָּשְׁתָּם׃ אוֹדֶה יְהוָה מְאֹד
בְּפִי וּבְתוֹךְ רַבִּים אֲהַלְלֶנּוּ׃
כִּי יַעֲמֹד לִימִין אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיעַ
מִשּׁוֹפְטֵי נַפְשׁוֹ׃ סִי

לְדָוִד מִזְמוֹר נְאֻם יְהוָה
לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי
עַד־אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ׃
מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח יְהוָה מִצִּיּוֹן ת
רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ׃ עַמְּךָ נ
נְדָבֹת בְּיוֹם חֵילֶךָ בְּהַדְרֵי־קֹדֶשׁ
מֵרֶחֶם מִשְׁחָר לְךָ טַל יַלְדֻתֶךָ׃
נִשְׁבַּע יְהוָה וְלֹא יִנָּחֵם אַתָּה כ
כֹהֵן לְעוֹלָם עַל־דִּבְרָתִי מַלְכִּי־
צֶדֶק׃ אֲדֹנָי עַל יְמִינְךָ מָחַץ
בְּיוֹם אַפּוֹ מְלָכִים׃ יָדִין כ
בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ
עַל־אֶרֶץ רַבָּה׃ מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ
יִשְׁתֶּה עַל־כֵּן יָרִים רֹאשׁ׃
קיא
הַלְלוּ־יָהּ אודך יְהוָה ב
בְּכָל־לֵבָב בְּסוֹד י
יְשָׁרִים וְעֵדָה׃ גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי
יְהוָה דְּרוּשִׁים לְכָל־חֶפְצֵיהֶם׃
הוֹד וְהָדָר פָּעֳלוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת
לָעַד׃ זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו
חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה׃ טֶרֶף נָתַן
לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ׃
כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לָתֵת
לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם׃

מעשי

ἔργα χειρῶν αὐτοῦ, ἀλήθεια καὶ κρίσις. πιστὰ πάντα τὰ ἐντολὰς αὐτοῦ. ἐστηριγμένα εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. πεποιημένα ἐν ἀληθείᾳ καὶ εὐθύτητι. ἀπέστειλε τῷ λαῷ αὐτοῦ. ἐνετείλατο εἰς τὸν αἰῶνα διαθήκην αὐτοῦ. Ἅγιον καὶ φοβερὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἀρχὴ σοφίας φόβος κυρίου. Σύνεσις δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτά. ἡ αἴνεσις αὐτοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Ἀλληλούϊα. ρια.

Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται ὁ σπέρμα αὐτοῦ. γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ἐξανέτειλεν ἐν σκότει φῶς τοῖς εὐθέσιν. ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων καὶ δίκαιος. Χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτείρων καὶ κιχρῶν. οἰκονομήσει τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν κρίσει. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα οὐ σαλευθήσεται.

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος. ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς, οὐ φοβηθήσεται. Ετοίμη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον. ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ οὐ μὴ φοβηθῇ. ἕως οὗ ἐπίδῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Εσκόρπισεν ἔδωκε τοῖς πένησιν. ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. τὸ κέρας αὐτοῦ, ὑψωθήσεται ἐν δόξῃ. Αμαρτωλὸς ὄψεται καὶ ὀργισθήσεται. τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ ἐρύξει καὶ τακήσεται. ἐπιθυμία ἁμαρτωλοῦ ἀπολεῖται.

Ἀλληλούϊα. ριγ.

Αἰνεῖτε παῖδες κύριον. αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου. Εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον. ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν. αἰνετὸν τὸ ὄνομα κυρίου. Ὑψηλὸς ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη ὁ κύριος. καὶ ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ἡ δόξα αὐτοῦ. Τίς ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν. καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ. Ο ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτωχόν. Ⓒ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα.

Τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ ἀρχόντων. μετὰ ἀρχόντων λαοῦ αὐτοῦ. Ο κατοικίζων στεῖραν ἐν οἴκῳ. μητέρα ἐπὶ τέκνοις εὐφραινομένην.

Ἀλληλούϊα. ριδ.

Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου. οἶκου Ἰακὼβ ἐκ λαοῦ βαρβάρου. Εγενήθη Ἰουδαία ἁγίασμα αὐτοῦ. Ἰσραὴλ ἐξουσία αὐτοῦ. Ἡ θάλασσα εἶδε καὶ ἔφυγεν. ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω.

Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοί. καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων. Τί σοι ἦν θάλασσα ὅτι ἔφυγες. καὶ σὺ Ἰορδάνη ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω. Τὰ ὄρη ὅτι ἐσκιρτήσατε ὡσεὶ κριοί. καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων.

Ἀπὸ προσώπου

opera manuũ eius, ueritas & iudicium. Fidelia omnia mandata eius,confirmata in sæculũ sæculi: facta in ueritate & æquitate. Redemptionem misit populo suo: mandauit in æternum testamentũ suum. Sanctum & terribile nomen eius:initium sapientiæ timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio eius manet in sæculum sæculi.

Alleluia. CXI

Beatus uir qui timet dominum:in mandatis eius uolet nimis. Potens in terra erit semen eius:generatio rectorum benedicetur Gloria & diuitiæ in domo eius: & iusticia eius manet in sæculum sæculi. Exortum est in tenebris lumen rectis:misericors & miserator & iustus. Iucundus homo qui miseretur & commodat:disponet sermones suos in iudicio: qa in æternum non commouebitur. In memoria æterna erit iustus: ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino:cor eius non commouebitur:donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus, iusticia eius manet in sæculum sæculi:cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator uidebit & irascetur:dentibus suis fremet & tabescet:desyderiũ peccatorum peribit.

Alleluia. CXII

Laudate pueri dominum: laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictũ: ex hoc nunc & usque in sæculum. A solis ortu usque ad occasum:laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus:& super cœlos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster, qui in altis habitat:& humilia respicit in cœlo & in terra. Suscitans à terra inopem:& de stercore erigens pauperem. Vt collocet eum cum principibus:cũ principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum lætantem

Alleluia. CXIII

In exitu Israël de Ægypto: domus Iacob de populo barbaro. Facta est Iudæa sanctificatio eius:Israël potestas eius. Mare uidit & fugit:Iordanis conuersus est retrorsum. Montes exultauerunt ut arietes: & colles sicut agni ouium. Quid est tibi mare quod fugisti: & tu Iordanis quia conuersus es retrorsum. Montes exultastis sicut arietes:& colles sicut agni ouium.

A facie

Opus manuum eius ueritas & iudicium: fidelia omnia præcepta eius. Firmata in sempiternum iugiter:facta in ueritate & æquitate. Redemptionẽ misit populo suo mandauit in æternum pactum suum:sanctum & terribile nomen eius. Principium sapientiæ timor domini doctrina bona cunctis qui faciunt eã: laus eius perseuerat iugiter.

Halleluia. CXII

Beatus uir qui timet dominum:in mandatis eius uolet nimis.Potens in terra erit semen eius: generatio iustorum benedicetur. Substantia & diuitiæ in domo eius:& iusticia eius perseuerans semper. Ortum est in tenebris lumen iustis: demens & miserator & iustus.Bonus uir demens & fœnerans:dispensabit uerba sua in iudicio. Quia in æternum nõ cõmouebitur: in memoria sempiterna erit iustus. Ab auditu malo non timebit: paratum cor eius confidens in domino. Firmũ cor eius non timebit:donec aspiciat in hostibus suis. Dispersit dedit pauperibus, iusticia eius permanet in æternum: cornu eius exaltabitur in gloria.Impius uidebit & irascet dentibus suis frendet & tabescet:desyderiũ impiorũ peribit.

Halleluia. CXIII

Laudate serui dominum: laudate nomen domini.Sit nomen domini benedictum: amodo & usq; in æternum.Ab ortu solis usq; ad occasum eius: laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus: supra cœlum gloria eius.Quis ut dominus deus noster:qui in excelsis habitans. Humilia respicit: in cœlo & in terra. Suscitans de terra inopem: & de stercore eleuat pauperem. Vt eum sedere faciat cum principibus:cum principibus populi sui.Qui collocat sterilem in domo,matrẽ filiorum lætantem Halleluia.

CXIIII

Cvm egrederetur Israël de Aegypto: domus Iacob de populo barbaro. Factus est Iudas in sanctificatione eius: Israël potestas eius.Mare uidit & fugit: Iordanis conuersus est retrorsum. Montes subsilierunt quasi arietes: colles quasi filij gregis. Quid tibi est mare quia fugisti:Iordanis quia conuersus es retrorsum. Montes subsultastis quasi arietes: colles quasi filij gregis.

A facie

תהלים

מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט נֶאֱמָנִים כָּל־פִּקּוּדָיו : סְמוּכִים
לָעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת וְ
וָיָשָׁר : פְּדוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ
צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא
שְׁמוֹ : רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת
יְהוָה שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עֹשֵׂיהֶם
תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד :

קיב

הַלְלוּ־יָהּ אַשְׁרֵי־אִישׁ יָרֵא
אֶת־יְהוָה בְּמִצְוֹתָיו
חָפֵץ מְאֹד : גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה
זֶרַע יְשָׁרִים יְבֹרָךְ : הוֹן־
וָעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת
לָעַד : זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים
חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק : טוֹב א
אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו
בְּמִשְׁפָּט : כִּי לְעוֹלָם לֹא י
יָמוֹט לְזֵכֶר עוֹלָם יִהְיֶה צַדִּיק :
מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן
לִבּוֹ בָּטֻחַ בַּיהוָה : סָמוּךְ לִבּוֹ
לֹא יִירָא עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְצָרָיו :
פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ א
עֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד :
רָשָׁע יִרְאֶה וְכָעַס שִׁנָּיו יַחֲרֹק
וְנָמָס תַּאֲוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד :

קיג

הַלְלוּ־יָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי י
יְהוָה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם
יְהוָה : יְהִי־שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם : מִמִּזְרַח־
שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם
יְהוָה : רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְהוָה
עַל־הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ : מִי כַּיהוָה
אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת :
הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּב
וּבָאָרֶץ : מְקִימִי מֵעָפָר דָּל
מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן : לְהוֹשִׁיבִי
עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ :
מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם הַבָּנִים
שַׁמֵּחַ הַלְלוּ־יָהּ : קיד

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם
בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם
לֹעֵז : הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ
יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו : הַיָּם רָאָה
וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר : הֶהָרִים
רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן :
מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן ת
תִּסֹּב לְאָחוֹר : הֶהָרִים תִּרְקְדוּ
כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן :

מלפני

Ἀπὸ προσώπου κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ. ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Ἰακώβ. τοῦ στέψαντος τὴν πέτραν εἰς λίμνας ὑδάτων. καὶ τὴν ἀκρότομον εἰς πηγὰς ὑδάτων. μὴ ἡμῖν κύριε μὴ ἡμῖν. ἀλλὰ τῷ σῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν. ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου. μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν; ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ. πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν. τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον. ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. στόμα ἔχουσι, καὶ οὐ λαλήσουσιν. ὀφθαλμοὺς ἔχουσι, καὶ οὐκ ὄψονται. ὦτα ἔχουσι, καὶ οὐκ ἀκούσονται. ῥῖνας ἔχουσι, καὶ οὐκ ὀσφρανθήσονται. χεῖρας ἔχουσι, καὶ οὐ ψηλαφήσουσι. πόδας ἔχουσι καὶ οὐ περιπατήσουσι. οὐ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν. ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντα αὐτά. καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. οἶκος Ἰσραὴλ ἤλπισεν ἐπὶ κύριον. βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστιν. οἶκος Ἀαρὼν ἤλπισεν ἐπὶ κύριον. βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστι. οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἤλπισαν ἐπὶ κύριον. βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστι. Κύριος μεμνημένος ἡμῶν. εὐλόγησεν ἡμᾶς. Εὐλόγησεν τὸν οἶκον Ἰσραήλ. εὐλόγησε τὸν οἶκον Ἀαρών. Εὐλόγησε τοὺς φοβουμένους τὸν κύριον. τοὺς μικροὺς μετὰ τῶν μεγάλων. προσθείη κύριος ἐφ' ὑμᾶς. ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν. εὐλογημένοι ὑμεῖς τῷ κυρίῳ. τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ὁ οὐρανὸς τῷ οὐρανοῦ τῷ κυρίῳ. τὴν δὲ γῆν ἔδωκε τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. οὐχ οἱ νεκροὶ αἰνέσουσί σε κύριε. οὐδὲ πάντες οἱ καταβαίνοντες εἰς ᾅδου. ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ζῶντες εὐλογήσομεν τὸν κύριον. ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ἀλληλούϊα.

ρις.

Ηγάπησα ὅτι εἰσακούσεται κύριος τῆς φωνῆς τῆς δεήσεώς μου. ὅτι ἔκλινε τὸ οὖς αὐτοῦ ἐμοί. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις μου ἐπικαλέσομαι.

Περιέσχόν με ὠδῖνες θανάτου. κίνδυνοι ᾅδου εὗρόν με. θλῖψιν καὶ ὀδύνην εὗρον. καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπεκαλεσάμην. Ὦ κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου. ἐλεήμων ὁ κύριος καὶ δίκαιος. καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ. φυλάσσων τὰ νήπια ὁ κύριος. ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με. Ἐπίστρεψον ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου. ὅτι κύριος εὐηργέτησέ σε. ὅτι ἐξεῖλετο τὴν ψυχήν μου ἐκ θανάτου. τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων. καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος. Εὐαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου, ἐν χώρᾳ ζώντων.

Ἀλληλούϊα.

A facie domini mota est terra: à facie dei Iacob. Qui conuertit petram in stagna aquarum: & rupem in fontes aquarum. Non nobis domine, non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua & ueritate tua: nequando dicant gentes, ubi est deus eorum?

Deus autem noster in cœlo: omnia quæcũq; uoluit fecit. Simulacra gentium argentum & aurum: opera manuum hominum. Os habent & non loquentur: oculos habent & nõ uidebunt. Aures habent & non audient: nares habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabunt: pedes habent & nõ ambulabunt: non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis. Domus Israel sperauit in domino: adiutor eorum & protector eorum est.

Domus Aaron sperauit in domino: adiutor eorum & protector eorum est. Qui timent dominum sperauerunt in domino: adiutor eorum & protector eorum est. Dominus memor fuit nostri: & benedixit nobis. Benedixit domui Israël: benedixit domui Aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum: pusillis cum maioribus. Adijciat dominus super uos: super uos & super filios uestros. Benedicti uos à domino: qui fecit cœlum & terram. Cœlum cœli domino: terrã autem dedit filijs hominũ. Non mortui laudabunt te domine: neq; omnes qui descendunt in infernum.

Sed nos qui uiuimus benedicimus domino: ex hoc nunc & usq; in sæculum.

Alleluia. CXIIII

Dilexi quoniam exaudiet dominus: uocem orationis meæ. Quia inclinauit aurem suam mihi: & in diebus meis inuocabo.

Circumdederunt me dolores mortis: pericula inferni inuenerunt me. Tribulationem & dolorem inueni: & nomen domini inuocaui. O domine libera animam meam: misericors dominus & iustus: & deus noster misereturi. Custodiens paruulos dominus: humiliatus sum & liberauit me. Conuertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi. Qui eripuit animam meam de morte: oculos meos à lachrymis: pedes meos à lapsu. Placebo domino, in regione uiuorum.

Alleluia.

A facie domini contremiscit terra: à facie dei Iacob. Qui conuertit petram in paludes aquarum: silicem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis sed nomini tuo da gloriam: propter misericordiam tuam & ueritatem tuam. Ne dicant gentes: ubi est deus eorum. Deus autem noster in cœlo: uniuersa quæ uoluit fecit. Idola gentium argentũ & aurum: opus manuum hominum. Os habent & non loquentur: oculos habent & non uidebunt.. Aures habent & non audient: nasum habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabunt pedes habent & nõ ambulabunt: nec sonabunt in gutture suo.

Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis. Israél confidit in domino: auxiliator & protector eorum est. Domus Aaron confidit in domino: auxiliator & protector eorum est. Timentes dominum confidunt in domino: auxiliator & protector eorum est. Dominus recordatus est nostri benedicet, benedicet domui Israël: benedicet domui Aaron. Benedicet timentibus dominũ: paruis & magnis. Addat dominus super uos: super uos & super filios uestros. Benedicti uos à domino: qui fecit cœlum & terrã. Cœlum cœlorum domino: terram autem dedit filijs hominum. Non mortui laudabunt dominum: nec omnes qui descendunt in silentium. Sed nos benedicemus domino: amodo & usq; in æternum Halleluia.

CXV

Dilexi quoniam exaudiet dominꝰ: uocem deprecationis meæ. Inclinauit aurem suam mihi: & in diebus meis inuocabo. Circumdederunt me funes mortis & munitiones inferni inuenerunt me: angustiam & dolorem repperi. Et nomen domini inuocaui, obsecro domine libera animam meam. Clemens dominus & iustus: & deus noster misericors. Custodit paruulos dominus: attenuatus sum & saluauit me. Reuertere anima mea in requiem tuam: quia dominus reddet tibi. Quia eruet animam meam de morte oculos meos à lachrymis: pedes meos ab offensa. Deambulabo coram domino: in terris uiuentium.

Credidi

מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי
אֱלוֹהַ יַעֲקֹב׃ הַהֹפְכִי הַצּוּר
אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מ
מַיִם׃ לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא ל
לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל־
חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ׃ לָמָּה
יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם׃
וֵאלֹהֵינוּ בַּשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר ח
חָפֵץ עָשָׂה׃ עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף
וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ פֶּה
לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם
וְלֹא יִרְאוּ׃ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא
יַשְׁמָעוּ אַף לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן׃
יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְ
וְלֹא יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם׃ כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר
בָּטַח בָּהֶם׃ יִשְׂרָאֵל בְּטַח ב
בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃
בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַּיהוָה עֶזְרָם
וּמָגִנָּם הוּא׃ יִרְאֵי יְהוָה ב
בִּטְחוּ בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃
יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־
בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית א
אַהֲרֹן׃ יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה
הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים׃ יֹסֵף
יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־ פ
בְּנֵיכֶם׃ בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה
עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ הַשָּׁמַיִם
שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן ל
לִבְנֵי־אָדָם׃ לֹא הַמֵּתִים
יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָּל־ יֹרְדֵי ר
דוּמָה׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּ־יָהּ׃
קטו

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְהוָה
אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי׃
כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא׃
אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁ
שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן א
אֶמְצָא׃ וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא
אָנָּה יְהוָה מַלְּטָה נַפְשִׁי׃ ח
חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מ
מְרַחֵם׃ שֹׁמֵר פְּתָאיִם יְהוָה
דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃ שׁוּבִי
נַפְשִׁי לְמְנוּחָיְכִי כִּי יְהוָה גָּמַל
עָלָיְכִי׃ כִּי־חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מ
מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה
אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי׃ אֶתְהַלֵּךְ
לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃
האמנתי

Αλληλούϊα. ρις.

Επίσθυσε δ᾽ ὀλίγα ἐλάλησα. ἐγὼ δὲ ἐταπεινώθην σφόδρα. Ἐγὼ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου. πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ. περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι. ποτήριον σωτηρίου λήψομαι. καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον πάντος τοῦ λαοῦ αὐτου. Τίμιος ἐναντίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτου. Ω κύριε ἐγὼ δοῦλος σός. ἐγὼ δοῦλος σὸς καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου. Διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου. σοὶ θύσω θυσίαν αἰνέσεως. καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τὰς εὐχάς μου τῷ κυρίῳ ἀποδώσω ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ αὐτου. ἐν αὐλαῖς οἴκου κυρίου, ἐν μέσῳ σου Ἱερουσαλήμ.

Αλληλούϊα. ρις.

Αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη. ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. Οτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτου ἐφ᾽ ἡμᾶς. καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Αλληλούϊα. ρις.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Εἰπάτω δὴ οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι ἀγαθός. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Εἰπάτω οἶκος Ἀαρὼν ὅτι ἀγαθός. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Εἰπάτωσαν δὴ πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ὅτι ἀγαθός. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Ἐκ θλίψεως ἐπεκαλεσάμην τὸν κύριον. καὶ ἐπήκουσέ μου εἰς πλατυσμόν. Κύριος ἐμοὶ βοηθός. καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Κύριος ἐμοὶ βοηθός. κἀγὼ ἐπόψομαι τοὺς ἐχθρούς μου.

Αγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ κύριον. ἢ πεποιθέναι ἐπ᾽ ἄνθρωπον. Αγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ κύριον. ἢ ἐλπίζειν ἐπ᾽ ἄρχουσι. Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με. καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Κυκλώσαντες ἐκύκλωσάν με. καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον. καὶ ἐξεκαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις. καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Ὠθούμενος ἀνετράπην τοῦ πεσεῖν. καὶ ὁ κύριος ἀντελάβετό μου. Ισχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ κύριος. καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν.

Φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας. ἐν σκηναῖς δικαίων. Δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν. δεξιὰ κυρίου ὕψωσέ με. δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν. Οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι. καὶ διηγήσομαι τὰ ἔργα κυρίου. Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ κύριος. καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με. Ανοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης. εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς, ἐξομολογήσομαι τῷ κυρίῳ. Αὕτη ἡ πύλη τοῦ κυρίου. δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκουσάς μου. καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν.

Λίθον

Alleluia. CXV

CRedidi propter quod locutꝰ sum: ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax. Quid retribuam domino: pro omnibus quæ retribuit mihi. Calicem salutaris accipiã: & nomen domini inuocabo. Vota mea domino reddam coram omni populo eius: preciosa in cõspectu domini, mors sanctorũ eius. O domine quia ego seruus tuus: ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ. Dirupisti uincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis: & nomen domini inuocabo. Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius: in atriis domus domini, in medio tui Hierusalem.

Alleluia. CXVI

LAudate dominũ omnes gentes: laudate eum omnes populi. Quoniã confirmata est super nos misericordia eius: & ueritas dñi manet in æternum.

Alleluia. CXVII

COnfitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in sæculum misericordia eius. Dicat nunc Israël, qm̃ bonus: qm̃ in sæculum misericordia eius. Dicat nunc domus Aaron, qm̃ bonus: qm̃ in sæculũ misericordia eius. Dicant nunc omnes qui timent dñm: qm̃ in sæculum misericordia eius. De tribulatione inuocaui dñm: & exaudiuit me in latitudine dñs. Dñs mihi adiutor: nõ timebo quid faciat mihi homo. Dñs mihi adiutor: & ego despiciã inimicos meos. Bonũ est cõfidere in dño: q̃ cõfidere in homine. Bonum est sperare in dño: q̃ sperare in principibus. Omnes gentes circuierũt me: & in nomine dñi quia ultus sum in eos. Circũdantes circumdederũt me: & in nomine dñi, quia ultus sum in eos. Circũdederunt me sicut apes & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine dñi quia ultus sum in eos. Impulsus euersus sum ut caderẽ: & dñs suscepit me. Fortitudo mea & laus mea dñs: & factus est mihi in salutẽ. Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorũ. Dextera dñi fecit uirtutem: dextera dñi exaltauit me: dextera domini fecit uirtutem. Non moriar sed uiuam: & narrabo opera domini. Castigans castigauit me dñs: & morti nõ tradidit me. Aperite mihi portas iusticiæ: ingressus in eas confitebor dño: hæc porta dñi: iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me: & factus es mihi in salutem.

Lapidem

Credidi propter quod locutus sum: ego afflictus sum nimis. Ego dixi in stupore meo: omnis homo mendacium. Quid reddam dño pro omnibus quæ retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam: & nomen domini inuocabo. Vota mea domino reddam: coram omni populo eius. Gloriosa in cõspectu domini: mors sanctorum eius. Obsecro domine quia ego seruus tuus ego seruus tuus filius ancillæ tuæ: dissoluisti uincula mea. Tibi immolabo hostiam laudis: & in nomine domini inuocabo. Vota mea dño reddam: in conspectu omnis populi eius. In atriis domus domini: in medio tui Hierusalem Halleluia. CXVI

LAudate dominũ omnes gentes: collaudate eum uniuersi populi. Quia confortata est sup nos misericordia eius: & ueritas domini in æternum Halleluia. CXVII

COnfitemini domino quoniã bonus: quoniam in æternum misericordia eius. Dicat nunc Israël: quoniam in æternũ misericordia eius. Dicat nunc domus Aaron: quoniam in æternũ misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum: quoniam in æternum misericordia eius. Cum tribularer inuocaui dominum: & exaudiuit me in latitudine dominus. Dominus meus es nõ timebo: quid faciat mihi homo. Dominus mihi auxiliator: & ego despiciam odientes me. Melius est sperare in domino: quàm sperare in homine. Melius est sperare in domino: quàm sperare in principibus. Omnes gentes circumdederunt me: & in nomine domini ultus sum eas. Circumdederunt me & obsederunt me: sed in nomine domini quia ultus sum eas. Circumdederunt me quasi apes extinctæ sunt quasi ignis spinarũ: in nomine domini quia ultus sum eas. Impulsus pellebar ut caderem: & dominus sustentauit me. Fortitudo mea & laudatio mea dominus: & factus est mihi in salutem. Vox laudis & salutis in tabernaculis iustorum: dextera domini fecit fortitudinem. Dextera domini excelsa, dextera domini fecit fortitudinem. Non moriar sed uiuam: & narrabo opera domini. Corripiens arguit me dominus: & morti non tradidit me. Aperite mihi portas iusticiæ: ingressus eas confitebor domino. Hæc porta domini: iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me: & factus es mihi in salutem.

Lapidem

תחלים

חֲאֲמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי
מְאֹד : אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־
חָאָדָם כֹּזֵב : מַה־אָשִׁיב לַיהוָה
כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי : כּוֹס־
יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָה א
אֶקְרָא : נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם
נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ : יָקָר בְּעֵינֵי
יְהוָה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו : אָנָּה
יְהוָה כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ
בֶּן אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי : לְךָ
אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה
אֶקְרָא : נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם
נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ : בְּחַצְרוֹת
בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלִַם ח
חַלְלוּיָהּ : סיו

חַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם
שַׁבְּחוּהוּ כָּל־חָאֻמִּים :
כִּי־גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת יְהוָה
לְעוֹלָם חַלְלוּיָהּ :
סיז

חודו לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי ל
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ : יֹאמַר
נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ :
יֹאמְרוּ־נָא בֵית אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ : יֹאמְרוּ־נָא יִרְאֵי יְהוָה
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ : מִן־חַמֵּצַר
קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַּמֶּרְחָב יָהּ :
יְהוָה לִי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה
לִי אָדָם : יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי
אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי : טוֹב לַחֲסוֹת
בַּיהוָה מִבְטֹחַ בָּאָדָם : טוֹב
לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְטֹחַ בִּנְדִיבִים :
כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה
כִּי אֲמִילַם : סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי
בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם : סַבּוּנִי
כִּדְבוֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים כִּ
בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילַם : דָּחֹה
דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהוָה עֲזָרָנִי :
עֻזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה :
קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַ
צַדִּיקִם יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל :
יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה יְמִין יְהוָה
עֹשָׂה חָיִל : לֹא־אָמוּת כִּי־
אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי־יָהּ : יַסֹּר
יִסְּרַנִּי יָהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי :
פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא־
בָם אודֶה יָהּ : זֶה־הַשַּׁעַר
לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ : אודְךָ
כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה :
אבן

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη. καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. Αὕτη ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος. ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ. Ο κύριε σῶσον δή. ὦ κύριε εὐόδωσον δή. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Ευλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου κυρίου. Θεὸς κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν. Συστήσασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν. ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. Θεός μου εἶ σύ, καὶ ἐξομολογήσομαί σοι. θεός μου εἶ σὺ καὶ ὑψώσω σε. Ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι ἐπήκουσάς μου καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

ΚΑΘΙΣΜΑ. ις

Αλληλουϊα. ρικ.

Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ κυρίου. Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν.

Οὐ γὰρ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ ἐπορεύθησαν. Σὺ ἐνετείλω τὰς ἐντολάς σου. τοῦ φυλάξασθαι σφόδρα. Οφελον κατευθυνθείη ἡ ὁδός μου. τοῦ φυλάξασθαι τὰ δικαιώματά σου.

Τότε οὐ μὴ αἰσχυνθῶ. ἐν τῷ με βλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς σου. Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν εὐθύτητι καρδίας. ἐν τῷ μεμαθηκέναι με τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Τὰ δικαιώματά σου φυλάξω. μὴ με ἐγκαταλίπῃς ἕως σφόδρα. Ἐν τίνι κατορθώσει νεώτερος τὴν ὁδόν αὐτοῦ. ἐν τῷ φυλάξασθαι τοὺς λόγους σου. Ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξεζήτησά σε. μὴ ἀπώσῃ με ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγια σου. ὅπως ἂν μὴ ἁμάρτω σοι. Ευλογητὸς εἶ κύριε. δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ἐν τοῖς χείλεσί μου ἐξήγγειλα πάντα τὰ κρίματα τοῦ στόματός σου. Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην. ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. Ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου ἀδολεσχήσω. καὶ κατανοήσω τὰς ὁδούς σου. Ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω. οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου

Ανταπόδος τῷ δούλῳ σου. ζήσομαι καὶ φυλάξω τοὺς λόγους σου. Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου. καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. Πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γῇ. μὴ ἀποκρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ τὰς ἐντολάς σου.

Επεθύμησεν ἡ ψυχή μου τοῦ ἐπιθυμῆσαι τὰ κρίματά σου ἐν παντὶ καιρῷ. Επετίμησας ὑπερηφάνοις. ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου.

Περίελε ἀπ' ἐμοῦ ὄνειδος καὶ ἐξουδένωσιν. ὅτι τὰ μαρτύριά σου ἐξεζήτησα. Καὶ γὰρ ἐκάθηντο ἄρχοντες καὶ κατ' ἐμοῦ κατελάλουν. ὁ δὲ δοῦλος σου ἠδολέσχει ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. Καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μού ἐστι. καὶ αἱ συμβουλίαι μου τὰ δικαιώματά σου.

Εκολλήθη

Lapidem quem reprobauerunt ædificantes: hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris Hæc est dies quam fecit dominus: exultemus & lætemur in ea. O dñe saluum fac: o dñe bene prosperare: benedictus qui uenit in nomie domini. Benediximus uobis de domo domini: deus dominus & illuxit nobis. Constituite diem solennem in condensis: usque ad cornu altaris. Deus meus es tu & confitebor tibi: deus meus es tu & exaltabo te. Confitebor tibi quoniam exaudisti me: & factus es mihi in salutem. Cõfitemini domino quoniam bonus: quoniã in sæculum misericordia eius.

Alleluia. CXVIII

Beati immaculati in uia: qui ambulant in lege domini. Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatẽ: in uijs eius ambulauerunt. Tu mandasti: mandata tua custodiri nimis. Vtinã dirigantur uiæ meæ: ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc nõ confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici iudicia iusticiæ tuæ. Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas usq; quaq;. In quo corrigit adolescentior uiã suam in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me à mandatis tuis. In corde meo abscõdi eloquia tua: ut nõ peccem tibi. Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas. In labijs meis: pronuncia ui omnia iudicia oris tui. In uia testimoniorũ tuorum delectatus sum: sicut in omnibus diuitijs. In mandatis tuis exercebor: & consydera bo uias tuas. In iustificationibus tuis medita bor: non obliuiscar sermones tuos. Retribue seruo tuo: uiuifica me & custodiam sermones tuos. Reuela oculos meos: & consyderabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra: nõ abscondas à me mandata tua. Cõcupiuit anima mea desyderare iustificationes tuas, in omni tempore. Increpasti superbos: maledicti, qui declinant à mandatis tuis. Aufer à me opprobrium & cõtemptum: quia testimonia tua exquisiui. Etenim sederunt principes & aduersum me loquebantur: seruus autem tuus, exercebatur in iustificationibus tuis. Nam & testimonia tua meditatio mea est: & cõsilium meũ iustificationes tuæ.

Adhæsit

Lapidem quem reprobauerunt ædificantes: factus est in caput anguli. A domino factum est istud: & hoc est mirabile in oculis nostris. Hæc est dies quam fecit dominus: exultemus & lætemur in ea. Obsecro domine salua obsecro: obsecro domine prosperare obsecro. Benedictus qui uenit in nomine domini: benediximus uobis de domo domini. Deus dominus & apparuit nobis frequẽtate solennitatem in frondosis: usq; ad cornua altaris. Deus meus es tu & confitebor tibi, deus meus es tu & exaltabo te. Confitebor domino quoniam bonus: quoniam in æternũ misericordia eius.

CXVIII

Beati immaculati in uia: qui ambulant in lege domini. Beati qui custodiunt testimonia eius: in toto corde requirunt eum.

Nec enim qui operantur iniquitatem: in uijs eius ambulauerunt. Tu mandasti præcepta tua custodiri nimis. Vtinam dirigantur uiæ meæ ad custodienda præcepta tua. Tunc nõ cõfundar: cum respexero ad omnia mandata tua. Cõfitebor tibi in directione cordis: cum didicero iudicia iusticiæ tuæ. Præcepta tua custodiã: ne derelinquas me nimis. In quo corrigit iuuenis semitam suã: cum custodierit uerba tua. In toto corde meo exquisiui te: ne errare me facias à mãdatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Benedictus tu domine doce me præcepta tua. In labijs meis narraui omnes iusticias oris tui. In uia testimoniorũ tuorum delectatus sum: quasi in omnibus diuitijs. In præceptis tuis meditabor: & contemplabor semitas tuas. In iusticijs tuis delectabor: non obliuiscar uerba tua. Retribue seruo tuo uiuam: & custodiam uerba tua. Reuela oculos meos & uidebo: mirabilia de lege tua. Aduena ego sum in terra: ne abscondas à me mandata tua Desyderauit anima mea desyderare: iudicia tua in omni tempore. Increpasti superbos maledicti: qui recedunt à mandatis tuis.

Aufer à me opprobrium & contemptũ: quoniam testimonia tua custodiui. Etenim sederunt principes aduersum me loquebantur: seruus autem tuus meditabatur præcepta tua. Sed & testimonia tua uoluntas mea quasi uiri amicissimi mei.

Adhæsit

חתלים

אֶבֶן מְאָסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ
פִּנָּה : מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹּאת
זֹאת חִדָּא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ :
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נָגִילָה וְ
וְנִשְׂמְחָה בוֹ : אָנָּא יְהוָה
הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה
נָּא : בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְה
יְהוָה בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה :
אֵל־יְהוָה וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג
בַּעֲבֹתִים עַד־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ :
אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲ
אֲרוֹמְמֶךָּ : הוֹדוּ לַיהוָה
כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ :
סיח

אַשְׁרֵי תְמִימֵי דָרֶךְ ח
הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת
יְהוָה : אַשְׁרֵי נֹצְרֵי עֵדְוָתָיו
בְּכָל־לֵב יִדְרְשׁוּהוּ : אַף לֹא־
פָּעֲלוּ עַוְלָה בִּדְרָכָיו הָלָכוּ :
אַתָּה צִוִּיתָה פִּקֻּדֶיךָ לִשְׁמֹר מְ
מְאֹד : אַחֲלַי יִכֹּנוּ דְרָכַי
לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ : אָז לֹא אֵבוֹשׁ
בְּהַבִּיטִי אֶל־כָּל מִצְוֹתֶיךָ :
אוֹדְךָ בְיֹשֶׁר לֵבָב בִּלְמֹדִי מִ
מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ : אֶת־חֻקֶּיךָ
אֶשְׁמֹר אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־מְאֹד :
בַּמֶּה יְזַכֶּה־נַּעַר אֶת־אָרְחוֹ ל
לִשְׁמֹר כִּדְבָרֶךָ : בְּכָל־לִבִּי
דְרַשְׁתִּיךָ אַל־תַּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ :
בִּלְבִּי צָפַנְתִּי אִמְרָתֶךָ לְמַעַן
לֹא אֶחֱטָא־לָךְ : בָּרוּךְ א
אַתָּה יְהוָה לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ :
בִּשְׂפָתַי סִפַּרְתִּי כֹּל מִשְׁפְּטֵי־
פִיךָ : בְּדֶרֶךְ עֵדְוֹתֶיךָ שַׂשְׂתִּי
כְּעַל כָּל־הוֹן : בְּפִקּוּדֶיךָ א
אָשִׂיחָה וְאַבִּיטָה אׇרְחֹתֶיךָ :
בְּחֻקֹּתֶיךָ אֶשְׁתַּעֲשָׁע לֹא אֶשְׁכַּח
דְּבָרֶיךָ : גְּמֹל עַל־עַבְדְּךָ א
אֶחְיֶה וְאֶשְׁמְרָה דְבָרֶךָ : גַּל־
עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ :
גֵּר אָנֹכִי בָּאָרֶץ אַל־תַּסְתֵּר מִ
מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ : גָּרְסָה נַפְשִׁי
לְתַאֲבָה אֶל מִשְׁפָּטֶיךָ בְּכָל־
עֵת : גָּעַרְתָּ זֵדִים אֲרוּרִים
הַשֹּׁגִים מִמִּצְוֹתֶיךָ : גַּל מִ
מֵעָלַי חֶרְפָּה וָבוז כִּי־עֵדְוֹתֶיךָ
נָצָרְתִּי : גַּם יָשְׁבוּ שָׂרִים בִּי
נִדְבְּרוּ עַבְדְּךָ יָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ : גַּם־
עֵדְוֹתֶיךָ שַׁעֲשָׁעַי אַנְשֵׁי עֲצָתִי :
רבקח

Εκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχή μου. ζήσον με κατὰ τὸν λόγόν σου. Τὰς ὁδούς μου ἀνήγγειλα καὶ ἐπήκουσάς μου. δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Ὁδὸν δικαιωμάτων σου συνέτισόν με. καὶ ἀδολεχήσω ἐν τοῖς θαυμασίοις σου. Ἐνύσταξεν ἡ ψυχή μου ἀπὸ ἀκηδίας. βεβαίωσόν με ἐν τοῖς λόγοις σου. Ὁδὸν ἀδικίας ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ. καὶ τοῦ νόμου σου ἐλέησόν με. Ὁδὸν ἀληθείας ἐξελεξάμην. καὶ τὰ κρίματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Εκολλήθην τοῖς μαρτυρίοις σου κύριε. μή με καταισχύνῃς. Ὁδὸν ἐντολῶν σου ἔδραμον. ὅταν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν μου. Νομοθέτησόν με κύριε, τὴν ὁδὸν τῶν δικαιωμάτων σου. καὶ ἐκζητήσω αὐτὴν διαπαντός. Συνέτισόν με καὶ ἐξερευνήσω τὸν νόμον σου. καὶ φυλάξω αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου. Ὁδήγησόν με ἐν τῇ τρίβῳ τῶν ἐντολῶν σου. ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα. Κλῖνον τὴν καρδίαν μου εἰς τὰ μαρτύριά σου. καὶ μὴ εἰς πλεονεξίαν. Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα. ἐν τῇ ὁδῷ σου ζήσόν με

Στῆσον τῷ δούλῳ σου τὸ λόγιόν σου. εἰς τὸν φόβον σου. Περίελε τὸν ὀνειδισμόν μου ὃν ὑπώπτευσα. ὅτι τὰ κρίματά σου χρηστά. Ἰδοὺ ἐπεθύμησα τὰς ἐντολάς σου. ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου, ζήσόν με. καὶ ἐλθοί ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός σου κύριε. τὸ σωτήριόν σου, κατὰ τὸν λόγον σου. καὶ ἀποκρίσομαι τοῖς ὀνειδίζουσί μοι λόγον. ὅτι ἤλπικα ἐπὶ τοῖς λόγοις σου. Καὶ μὴ περιέλῃς ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον ἀληθείας ἕως σφόδρα. ὅτι ἐπὶ τοῖς κρίμασί σου ἐπήλπικα. Καὶ φυλάξω τὸν νόμον σου διαπαντός. εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Καὶ ἐπορευόμην ἐν πλατυσμῷ. ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξεζήτησα. καὶ ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐναντίον βασιλέων. καὶ οὐκ ᾐσχυνόμην. Καὶ ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου. αἷς ἠγάπησα σφόδρα. Καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου ἃς ἠγάπησα. καὶ ἠδολέχουν ἐν τοῖς δικαιώμασί σου.

Μνήσθητι τοῦ λόγου σου τῷ δούλῳ σου. ᾧ ἐπήλπισάς με. Αὕτη με παρεκάλεσεν ἐν τῇ ταπεινώσει μου. ὅτι τὸ λόγιόν σου ἔζησέ με. Ὑπερήφανοι ἐσπούδασάν με ἕως σφόδρα. ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐξέκλινα. Ἐμνήσθην τῶν κριμάτων σου ἀπ' αἰῶνος κύριε. καὶ παρεκλήθην. Ἀθυμία κατέσχε με. ἀπὸ ἁμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου. ταλτὰ ᾄσματά μοι τὰ δικαιώματά σου. ἐν τόπῳ παροικίας μου. Ἐμνήσθην ἐν νυκτὶ τοῦ ὀνόματός σου κύριε. καὶ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου. Αὕτη ἐγενήθη μοι. ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐξεζήτησα. Μερίς μου εἶ κύριε. εἶπα τοῦ φυλάξασθαι τὸν νόμον σου. Ἐδεήθην τοῦ προσώπου σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ μου. ἐλέησόν με κατὰ τὸ λόγιόν σου. Διελογισάμην τὰς ὁδούς σου. καὶ ἐπέστρεψα τοὺς πόδας μου, εἰς τὰ μαρτύριά σου.

Ητοιμάσθην

Adhæsit pauimento anima mea: uiuifica me secundū uerbum tuum. Vias meas enunciaui & exaudisti me: doce me iustificationes tuas. Viam iustificationū tuarū instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis. Dormitauit anima mea præ tædio: confirma me in uerbis tuis. Viam iniqtatis amoue à me: & de lege tua miserere mei. Viam ueritatis elegi: & iudicia tua nō sum oblitus. Adhæsi testimoniis tuis dñe: noli me confundere. Viam mandatorū tuorū cucurri: cū dilatasti cor meū. Legem pone mihi dñe, uiam iustificationū tuarum: & exquirā eam semper. Da mihi intellectū & scrutabor legem tuā: & custodiā illam in toto corde meo Deduc me in semita mandatorū tuorū: quia ipsam uolui. Inclina cor meum in testimonia tua: & non in auaritiā. Auerte oculos meos ne uideant uanitatem: in uia tua uiuifica me. Sta tue seruo tuo eloquiū tuū: in timore tuo. Amputa opprobriū meum quod suspicatus sum: quia iudicia tua iucunda. Ecce concupiui mandata tua: in æquitate tua uiuifica me. Et ueniat super me miscdia tua dñe: salutare tuū secundum eloquiū tuū. Et respondebo exprobrantibus mihi uerbū: quia speraui in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo uerbū ueritatis usq; quaq;: quia in iudicijs tuis supersperaui. Et custodiā legem tuā semper: in sæculū & in sæculū sæculi. Et ambulabā in latitudine: quia māndata tua exquisiui. Et loquebar in testimonijs tuis in cōspectu regū: & non confundebar Et meditabar in māndatis tuis quæ dilexi. Et leuaui manus meas ad mandata tua quæ dilexi: & exercebor in iustificationibus tuis. Memor esto uerbi tui seruo tuo: ī quo mihi spem dedisti. Hæc me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum uiuificauit me. Superbi inique agebant usq; quaq;: à lege autem tua non declinaui. Memor fui iudiciorū tuorum à sæculo domine: & consolatus sum. Defectio tenuit me: pro peccatorib⁹ derelinquentibus legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ: in loco peregrinationis meæ. Memor fui nocte nominis tui dñe: & custodiui legem tuā. Hæc facta est mihi: quia iustificationes tuas exquisiui. Portio mea dñe: dixi custodire legem tuā. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundū eloquiū tuum. Cogitaui uias meas: & conuerti pedes meos in testimonia tua.

Paratus sum

Adhæsit pulueri anima mea: uiuifica me iuxta uerbum tuum. Vias meas exposui & exaudisti me: doce me iusticiam tuam. Viam præceptorum tuorū fac me intelligere: & loquar in mirabilibus tuis. Distillauit anima mea præ stultitia: serua me iuxta eloquiū tuum. Viam mendacij̄ aufer à me: & legem tuam dona mihi. Viam fidei elegi: iudicia tua proponebam Adhæsi testimonijs tuis: domine ne cōfundas me. Viam mandatorum tuorū curram: quoniam dilatasti cor meum. Ostende mihi domine uiam præceptorum tuorum: & custodiā eam per uestigium. Doce me & obseruabo legem tuam: & custodiam eam in toto corde. Deduc me in semita mandatorum tuorum: quia ipsam uolui. Inclina cor meum ad testimonia tua: & non ad auariciam. Auerte oculos meos ne uideant uanitatem: in uia tua uiuifica me. Suscita seruo tuo eloquium tuū: in timorem tuum. Auerte opprobrium meum quod reueritus sum: quia iudicia tua bona. Ecce desyderaui præcepta tua: in iusticia tua uiuifica me. Et ueniant mihi misericordiæ tuæ dñe: & salus tua iuxta eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus mihi sermonem: quia speraui in sermone tuo. Et ne auferas de ore meo uerbum ueritatis usq; nimis: quoniā iudicia tua expectaui. Et custodiā legem tuā iugiter: in sempiternum & ultra. Et ambulabo in spacioso: quia præcepta tua quæsiui. Et loquar in testimonijs tuis coram regibus: & non confundar. Et delectabor in mandatis tuis: quæ dilexi. Et leuabo manus meas ad māndata tua quæ dilexi: & loquar in præceptis tuis. Memento sermonis seruo tuo: quē me sperare fecisti. Hæc est cōsolatio mea in afflictione mea: quia eloquium tuū uiuificauit me. Superbi deridebant me nimis: à lege tua non declinaui. Recordatus sum iudiciorum tuorum à sæculo: domine & cōsolatus sum. Horror obtinuit me ab impijs: qui dereliquerūt legem tuam. Carmina erant mihi præcepta tua: in domo peregrinationis meæ. Recordatus sum in nocte nominis tui domine: & custodiui legem tuam. Hoc factum est mihi: quia præcepta tua custodiui. Pars mea domine: dixi ut custodiā uerbū tuū. Deprecatus sum uultum tuū in toto corde: miserere mei secundum eloquiū tuum. Recogitaui uias meas: & conuerti pedes meos ad testimonia tua.

Festinaui

דָּבְקָה לֶעָפָר נַפְשִׁי חַיֵּנִי כִּדְבָרֶךָ׃
דְּרָכַי סִפַּרְתִּי וַתַּעֲנֵנִי לַמְּדֵנִי ח
חֻקֶּיךָ׃ דֶּרֶךְ פִּקּוּדֶיךָ הֲבִינֵנִי
וַאֲשִׂיחָה בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ׃ דָּלְפָה
נַפְשִׁי מִתּוּגָה קַיְּמֵנִי כִּדְבָרֶךָ׃
דֶּרֶךְ שֶׁקֶר הָסֵר מִמֶּנִּי וְתוֹרָתְךָ
חָנֵּנִי׃ דֶּרֶךְ אֱמוּנָה בָּחָרְתִּי מ
מִשְׁפָּטֶיךָ שִׁוִּיתִי׃ דָּבַקְתִּי ב
בְעֵדְוֹתֶיךָ יְהוָה אַל־תְּבִישֵׁנִי׃
דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ אָרוּץ כִּי תַל
תַּרְחִיב לִבִּי׃

הוֹרֵנִי יְהוָה דֶּרֶךְ חֻקֶּיךָ וְאֶצְּרֶנָּה
עֵקֶב׃ הֲבִינֵנִי וְאֶצְּרָה תוֹ
תוֹרָתֶךָ וְאֶשְׁמְרֶנָּה בְכָל־לֵב׃
הַדְרִיכֵנִי בִּנְתִיב מִצְוֹתֶיךָ כִּי־בוֹ
חָפָצְתִּי׃ הַט־לִבִּי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ
וְאַל־אֶל־בָּצַע׃ הַעֲבֵר עֵינַי
מֵרְאוֹת שָׁוְא בִּדְרָכֶךָ חַיֵּנִי׃ הָקֵם
לְעַבְדְּךָ אִמְרָתֶךָ אֲשֶׁר לְיִרְאָתֶךָ׃
הַעֲבֵר חֶרְפָּתִי אֲשֶׁר יָגֹרְתִּי כִּי
מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים׃ הִנֵּה תָאַבְתִּי
לְפִקֻּדֶיךָ בְּצִדְקָתְךָ חַיֵּנִי׃

וִיבֹאֻנִי חֲסָדֶךָ יְהוָה תְּשׁוּעָתְךָ
כְּאִמְרָתֶךָ׃ וְאֶעֱנֶה חֹרְפִי דָבָר
כִּי בָטַחְתִּי בִּדְבָרֶךָ׃ וְאַל־תַּצֵּל
מִפִּי דְבַר־אֱמֶת עַד־מְאֹד כִּי ל
לְמִשְׁפָּטֶיךָ יִחָלְתִּי׃ וְאֶשְׁמְרָה
תוֹרָתְךָ תָמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ ר
וְאֶתְהַלְּכָה בָרְחָבָה כִּי פִקֻּדֶיךָ דָּ
דָרָשְׁתִּי׃ וַאֲדַבְּרָה בְעֵדְוֹתֶיךָ נֶגֶד
מְלָכִים וְלֹא אֵבוֹשׁ׃ וְאֶשְׁתַּעַשַׁע
בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי׃ וְאֶשָּׂא
כַפַּי אֶל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר־ א
אָהַבְתִּי וְאָשִׂיחָה בְּחֻקֶּיךָ׃

זְכֹר־דָּבָר לְעַבְדֶּךָ עַל־אֲשֶׁר
יִחַלְתָּנִי׃ זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי
כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי׃ זֵדִים ח
חֵלִילוּנִי עַד־מְאֹד מִתּוֹרָתְךָ לֹא
נָטִיתִי׃ זָכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ מִ
מְּעוֹלָם יְהוָה וָאֶתְנֶחָם׃ זל
זַלְעָפָה אֲחָזַתְנִי מֵרְשָׁעִים עֹזְבֵי
תוֹרָתֶךָ׃ זְמִירוֹת הָיוּ־לִי ח
חֻקֶּיךָ בְּבֵית מְגוּרָי׃ זָכַרְתִּי
בַלַּיְלָה שִׁמְךָ יְהוָה וָאֶשְׁמֹרָה
תוֹרָתֶךָ׃ זֹאת הָיְתָה־לִּי כִּי
פִקֻּדֶיךָ נָצָרְתִּי׃

חֶלְקִי יְהוָה אָמַרְתִּי לִשְׁמֹר ר
דְּבָרֶיךָ׃ חִלִּיתִי פָנֶיךָ בְכָל־
לֵב חָנֵּנִי כְּאִמְרָתֶךָ׃ חִשַּׁבְתִּי
דְרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ׃

Ητοιμάσθην καὶ οὐκ ἐταράχθην. τοῦ φυλάξασθαί τὰς
ἐντολάς σου. Σχοινία ἁμαρτωλῶν περιεπλάκησάν
μοι. καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην. Μεσονύκτιον
ἐξηγειρόμην. τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τὰ κρίματα
τῆς δικαιοσύνης σου. Μέτοχος ἐγώ εἰμι πάντων
τῶν φοβουμένων σε. καὶ τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντο-
λάς σου. Τοῦ ἐλέους σου κύριε πλήρης ἡ γῆ. τὰ δι-
καιώματά σου δίδαξόν με. Χρηστότητα ἐποίησας
μετὰ τοῦ δούλου σου κύριε. κατὰ τὸν λόγον σου.

Χρηστότητα καὶ παιδείαν καὶ γνῶσιν δίδαξόν με.
ὅτι ταῖς ἐντολαῖς σου ἐπίστευσα. Πρὸ τοῦ με ταπει-
νωθῆναι ἐγὼ ἐπλημμέλησα. διὰ τοῦτο τὸ λόγιόν σου
ἐφύλαξα. Χρηστὸς εἶ σὺ κύριε. καὶ ἐν τῇ χρηστότητί σου
δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Επληθύνθη ἐπ' ἐμὲ ἀδικία ὑπερηφάνων. ἐγὼ δὲ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου ἐξε-
ζητήσω τὰς ἐντολάς σου. Ετυφώθη ὡς γάλα ἡ καρ-
δία αὐτῶν. ἐγὼ δὲ τὸν νόμον σου ἐμελέτησα. Αγα-
θόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με. ὅπως ἂν μάθω τὰ δι-
καιώματά σου. Αγαθός μοι ὁ νόμος τοῦ στόματός
σου. ὑπὲρ χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου.

ΣΤΑΣΙΣ Β.

Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με.
σωφέτισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου.
Οἱ φοβούμενοί σε ὄψονταί με καὶ εὐφρανθήσονται. ὅτι
εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Εγνων κύριε ὅτι δι-
καιοσύνη τὰ κρίματά σου. καὶ ἀληθείᾳ ἐταπείνωσάς με
γενηθήτω δή σου τὸ ἔλεός σου τοῦ παρακαλέσαί με. κατὰ
τὸ λόγιόν σου τῷ δούλῳ σου. Ελθέτωσάν μοι οἱ
οἰκτιρμοί σου καὶ ζήσομαι. ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη
μού ἐστίν. Αἰσχυνθήτωσαν ὑπερήφανοι. ὅτι ἀδίκως ἐ-
νόμησαν εἰς ἐμέ. ἐγὼ δὲ ἀδολεσχήσω ἐν ταῖς ἐντολαῖς
σου. Επιστρεψάτωσάν με οἱ φοβούμενοί σε. καὶ οἱ
γινώσκοντες τὰ μαρτύριά σου. Γενηθήτω ἡ καρδία
μου ἄμωμος ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. ὅπως ἂν μὴ
αἰσχυνθῶ. Εκλείπει εἰς σωτήριόν σου ἡ ψυχή μου.
εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Εξέλιπον οἱ ὀφθαλ
μοί μου εἰς τὸ λόγιόν σου. λέγοντες πότε παρακαλέ-
σεις με. Οὖ ἐγενήθην ὡς ἀσκὸς ἐν πάχνῃ. τὰ δικαιώ
ματά σου, οὐκ ἐπελαθόμην. Πόσαι εἰσὶν αἱ ἡμέραι
τοῦ δούλου σου. πότε ποιήσεις μοι ἐκ τῶν καταδιω-
κόντων με κρίσιν. Διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀ-
δολεσχίας. ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ νόμος σου κύριε. πᾶσαι αἱ
ἐντολαί σου ἀλήθεια. ἀδίκως κατεδίωξάν με βοήθη-
σόν μοι. Παραβραχὺ συνετέλεσάν με ἐν τῇ γῇ. ἐ-
γὼ δὲ οὐκ ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολάς σου. Κατὰ τὸ
ἔλεός σου ζῆσόν με. καὶ φυλάξω τὰ μαρτύρια τοῦ στό-
ματός σου. Εἰς τὸν αἰῶνα κύριε ὁ λόγος σου διαμέ
νει ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἰς γενεὰν καὶ γενεάν ἡ ἀλήθειά
σου. ἐθεμελίωσας τὴν γῆν καὶ διαμένει. Τῇ διατά-
ξει σου διαμένει ἡ ἡμέρα. ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλά σά.
Εἰμὴ ὅτι

Paratus sum & nō sum turbatus: ut custodiā mandata tua. Funes peccatorū circūplexi sunt me: & legem tuā non sum oblitus. Media nocte surgebam: ad confitendum tibi, super iudicia iustificationis tuæ. Particeps ego sum omnium timentiū te: & custodientiū mandata tua. Misericordia tua domine plena est terra: iustificationes tuas doce me. Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine: secundū uerbū tuū. Bonitatem & disciplinā & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi. Priusquā humiliarer ego deliqui: propterea eloquiū tuum custodiui. Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborū: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatū est sicut lac cor eorū: ego uero legem tuā meditatus sum. Bonū mihi quia humiliasti me: ut discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui: super milia auri & argenti.

MAnus tuæ fecerunt me & plasmauerunt me: da mihi intellectum & discam mandata tua. Qui timent te uidebunt me & lætabunt: quia in uerbo tuo supersperaui. Cognoui dñe quia æquitas iudicia tua: & in ueritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut cōsoletur me: secundū eloquiū tuum seruo tuo. Ueniant mihi miserationes tuæ & uiuā: quia lex tua meditatio mea est. Confundant superbi, quia iniuste iniquitatē fecerunt in me: ego aūt exercebor in mandatis tuis. Cōuertantur mihi timentes te: & qui nouerunt testimonia tua Fiat cor meū immaculatū: in iustificationibus tuis, ut non confundar. Defecit in salutari tuo anima mea: in uerbum tuū supersperaui. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina: iustificationes tuas nō sum oblitus. Quot sunt dies serui tui: quando facies de persequentibus me iudiciū. Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua. Omnia mandata tua ueritas: iniqui persecuti sunt me adiua me. Paulominus consumauerunt me in terra: ego autē non dereliqui mandata tua. Secundū misericordiam tuam uiuifica me: & custodiā testimonia oris tui. In æternum dñe: uerbum tuum permanet in cœlo. In generatione & generatione ueritas tua: fundasti terrā & permanet. Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia seruiunt tibi.

Nisi quod

Festinaui & non neglexi: custodire mandata tua. Funes impiorum implicauerunt me: legē tuam non sum oblitus. Medio noctis surgam ad cōfitendum tibi: super iudicia iusticiæ tuæ. Particeps sum ego omnium timentiū te: & custodientiū præcepta tua. Misericordia tua domine cōpleta est terra, præcepta tua doce me.

Benefeciſti seruo tuo: domine secundū uerbum tuum. Bonum sermonē & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi. Antecp̄ audirem ego ignoraui: nunc aūt eloquium tuum custodiui. Bonus es tu & beneficus, doce me præcepta tua. Applicabant mihi mendacium superbi: ego auté in toto corde seruabam præcepta tua. Incrassatum est uelut adeps cor eorum: & ego in lege tua delectabar. Bonum mihi quia afflictus sum: ut discerem præcepta tua. Melior est mihi lex oris tui: super milia auri & argenti.

Manus tuæ fecerūt me & firmauerunt me: doce me & discam mandata tua. Quia timentes uidebunt me & letabuntur: quia sermonem tuum expectaui. Scio domine quia iustum iudicium tuum: & uere afflixisti me. Sit obsecrō misericordia tua in consolatione mea: sicut locutus es seruo tuo. Veniant mihi misericordiæ tuæ & uiuam: quia lex tua delectatio mea. Confundantur superbi quoniam inique contriuerunt me: ego autem loquar in præceptis tuis. Reuertantur ad me qui timent te: & qui sciunt testimonium tuum. Fiat cor meum perfectum in præceptis tuis: ut non confundar.

Defecit in salutare tuum anima mea: in uerbum tuum expectaui. Consumpti sunt oculi mei in uerbum tuum: dicentes quando consolaberis me. Et cum essem quasi uter in pruina: præcepta tua non sum oblitus. Quot sunt dies serui tui: quando facies in persequentibus me iudicium. Foderunt mihi superbi foueas: quæ non erant iuxta legem tuā. Omnia mandata tua uera: falso persequuti sunt me auxiliare mihi. Paulominus consumpserunt me in terra: ego autem non dimisi præcepta tua. Secundum misericordiam tuam uiuifica me: & custodiam testimonium oris tui.

In æternum domine: uerbum tuum perstat in cælo. In generatione & generatione fides tua: fundasti terram & stat. Iudicio tuo stant usq; hodie: quia omnia seruiunt tibi.

Nisi

חַשְׁתִּי וְלֹא חָתַמְתִּי לִשְׁמֹר
מִצְוֹתֶיךָ׃ חֶבְלֵי רְשָׁעִים עִ
עַוְּרֻנִי תּוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת ל
לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃ חָבֵר
אֲנִי לְכָל־אֲשֶׁר יְרֵאוּךָ וּלְשֹׁמְרֵי
פִקּוּדֶיךָ׃ חַסְדְּךָ יְהוָה מָלְאָה
הָאָרֶץ חֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃
טוֹב עָשִׂיתָ עִם־עַבְדְּךָ יְהוָה
כִּדְבָרֶךָ׃ טוּב טַעַם וָדַעַת
לַמְּדֵנִי כִּי בְמִצְוֹתֶיךָ הֶאֱמָנְתִּי׃
טֶרֶם אֶעֱנֶה אֲנִי שֹׁגֵג וְעַתָּה א
אִמְרָתְךָ שָׁמָרְתִּי׃ טוֹב אַתָּה
וּמֵטִיב לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ טָפְלוּ
עָלַי שֶׁקֶר זֵדִים אֲנִי בְכָל־לֵב א
אֶצֹּר פִּקּוּדֶיךָ׃ טָפַשׁ כַּחֵלֶב
לִבָּם אֲנִי תּוֹרָתְךָ שִׁעֲשָׁעְתִּי׃
טוֹב־לִי כִּי עִנֵּיתָ לְמַעַן אֶלְמַד
חֻקֶּיךָ׃ טוֹב־לִי תוֹרַת פִּיךָ
מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף׃
יָדֶיךָ עָשׂוּנִי וַיְכוֹנְנוּנִי הֲבִינֵנִי
וְאֶלְמְדָה מִצְוֹתֶיךָ׃ יְרֵאֶיךָ י
יִרְאוּנִי וְיִשְׂמָחוּ כִּי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃
יָדַעְתִּי יְהוָה כִּי־צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ
וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי׃ יְהִי־נָא חַסְדְּךָ
לְנַחֲמֵנִי כְּאִמְרָתְךָ לְעַבְדֶּךָ׃
יְרוּאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאֶחְיֶה כִּי ת
תּוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃ יֵבֹשׁוּ זֵדִים
כִּי־שֶׁקֶר עִוְּתוּנִי אֲנִי אָשִׂיחַ ב
בְּפִקּוּדֶיךָ׃ יָשׁוּבוּ לִי יְרֵאֶיךָ
וְיֹדְעֵי עֵדֹתֶיךָ׃ יְהִי לִבִּי תָמִים
בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ׃
כָּלְתָה לִתְשׁוּעָתְךָ נַפְשִׁי ל
לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ כָּלוּ עֵינַי
לְאִמְרָתֶךָ לֵאמֹר מָתַי תְּנַחֲמֵנִי׃
כִּי־הָיִיתִי כְּנֹאד בְּקִיטוֹר חֻקֶּיךָ
לֹא שָׁכָחְתִּי׃ כַּמָּה יְמֵי ע
עַבְדֶּךָ מָתַי תַּעֲשֶׂה בְּרֹדְפַי מ
מִשְׁפָּט׃ כָּרוּ לִי זֵדִים שׁ
שִׂיחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְתוֹרָתֶךָ׃
כָּל־מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שֶׁקֶר ר
רְדָפוּנִי עָזְרֵנִי׃ כִּמְעַט כִּלּוּנִי
בָאָרֶץ וַאֲנִי לֹא־עָזַבְתִּי פ
פִּקּוּדֶיךָ׃ כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי וְאֶשְׁמְרָה
עֵדוּת פִּיךָ׃
לְעוֹלָם יְהוָה דְּבָרְךָ נִצָּב ב
בַּשָּׁמָיִם׃ לְדֹר וָדוֹר אֱמוּנָתֶךָ
כּוֹנַנְתָּ אֶרֶץ וַתַּעֲמֹד׃ לְמִשְׁפָּטֶיךָ
עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ׃
לוּלֵי

εἰμὶ ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μου ἐστί. τότε ἂν ἀπω
λόμην ἐν τῇ ταπεινώσει μου. Εἰς τὸν αἰῶνα οὐ μὴ ἐπι
λάθωμαι τῶν δικαιωμάτων σου. ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζησάς
με. Σὸς εἰμι ἐγὼ, σῶσόν με. ὅτι τὰ δικαιώματά σου
ἐζήτηκα. Εμε ὑπέμειναν ἁμαρτωλοὶ τοῦ ἀπολέ
σαί με. τὰ μαρτύριά σου συνῆκα. Πάσης συντελείας
εἶδον πέρας. πλατεῖα ἡ ἐντολή σου σφόδρα. Ως ἠγά
πηκα τὸν νόμον σου κύριε. ὅλην τὴν ἡμέραν μελέτη
μού ἐστιν. Υπὲρ τοὺς ἐχθρούς μου ἐσόφισάς με τῇ
ἐντολῇ σου. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνά μοί ἐστιν. Υπὲρ πάν
τας τοὺς διδάσκοντάς με συνῆκα. ὅτι τὰ μαρτύριά σου
μελέτη μού ἐστιν. Υπὲρ πρεσβυτέρους συνῆκα. ὅτι τὰς
ἐντολάς σου ἐξεζήτηκα. Ἐκ πάσης ὁδοῦ πονηρᾶς ἐκώλυ
σα τοὺς πόδας μου. ὅπως ἂν φυλάξω τοὺς λόγους σου.
Ἀπὸ τῶν κριμάτων σου οὐκ ἐξέκλινα. ὅτι σὺ ἐνομο
θέτησάς με. Ως γλυκέα τοῖς λάρυγξί μου τὰ λόγιά
σου. ὑπὲρ τὸ μέλι τῷ στόματί μου. Ἀπὸ τῶν ἐντο
λῶν σου συνῆκα. διὰ τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδὸν ἀδι
κίας. Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου. καὶ φῶς
τοῖς τρίβοις μου. ὤμοσα καὶ ἔστησα τοῦ φυλάξασθαι
τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Ετάπεινώθην ἕως
σφόδρα κύριε. ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου. Τὰ ἑκ
ούσια τοῦ στόματός μου εὐδόκησον δή κύριε. Τὰ κρί
ματά σου δίδαξόν με. Η ψυχή μου ἐν ταῖς χερσί
σου διαπαντός. καὶ τὸν νόμον σου οὐκ ἐπελαθόμην.
Εδεντο ἁμαρτωλοί παγίδα μοι. καὶ ἐκ τῶν ἐντο
λῶν σου οὐκ ἐπλανήθην. Εκληρονόμησα τὰ μαρτύ
ριά σου εἰς τὸν αἰῶνα. ὅτι ἀγαλλίαμα τῆς καρδίας μου
εἰσίν. Εκλινα τὴν καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὰ δι
καιώματά σου εἰς τὸν αἰῶνα, δι' ἀντάμειψιν. Πα
ρανόμους ἐμίσησα. τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. Βοη
θός μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ σύ. εἰς τοὺς λόγους σου
ἐπήλπισα. Εκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ πονηρευόμενοι. καὶ
ἐξερευνήσω τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ μου. Αντιλαβοῦ
μου κατὰ τὸ λόγιόν σου, καὶ ζήσομαι. καὶ μὴ κα
ταισχύνῃς με, ἀπὸ τῆς προσδοκίας μου. Βοήθησόν
μοι καὶ σωθήσομαι. καὶ μελετήσω ἐν τοῖς δικαιώ
μασί σου διαπαντός. Εξουδένωσας πάντας τοὺς
ἀποσατανῶντας ἀπὸ τῶν δικαιωμάτων σου. ὅτι ἄ
δικον τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν. Παραβαίνοντας ἐλο
γισάμην πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς. διὰ τοῦ
το ἠγάπησα τὰ μαρτύριά σου. Καθήλωσον ἐκ τοῦ
φόβου σου τὰς σάρκας μου. ἀπὸ γὰρ τῶν κριμάτων
σου ἐφοβήθην. Εποίησα κρίμα καὶ δικαιοσύνην.
μὴ παραδῷς με τοῖς ἀδικοῦσί με. Εκδέξαι τὸν
δοῦλόν σου εἰς ἀγαθόν. μὴ συκοφαντησάτωσάν με
ὑπερήφανοι. Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐξέλιπον εἰς τὸ σω
τήριόν σου. καὶ εἰς τὸν λόγιον τῆς δικαιοσύνης σου.
Ποίησον μετὰ τοῦ δούλου σου κατὰ τὸ ἔλεός σου. καὶ
τὰ δικαιώματά σου δίδαξόν με.

Δοῦλος

Nisi quòd lex tua meditatio mea est: tunc forte perijssem in humilitate mea. In æternũ non obliuiscar iustificationes tuas: quia in ipsis uiui ficasti me. Tuus sum ego saluum me fac: quo niam iustificationes tuas exquisiui. Me expe ctauerũt peccatores ut perderent me: testimo nia tua intellexi. Omnis consummationis ui di finem: latum mandatum tuum nimis. Quomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me feciſti mandato tuo: quia in æ ternum mihi est. Super omnes docentes me intellexi: qa testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi: quia mandata tua quæ siui. Ab omni uia mala prohibui pedes me os: ut custodiam uerba tua. A iudicijs tuis nõ declinaui: quia tu legem posuisti mihi. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo. A mandatis tuis intellexi: propterea o diui omnem uiam iniquitatis. Lucerna pedi bus meis uerbum tuum: & lumen semitis meis Iuraui & statui custodire iudicia iusticiæ tuæ. Humiliatus sum usquequaq; domine: uiuifica me secundũ uerbum tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: & iudicia tua do ce me. Anima mea in manibus meis semper: & legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi: & de mandatis tuis non erraui. Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternũ: quia exultatio cordis mei sunt. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificatio nes tuas in æternum, propter retributionem. Iniquos odio habui: & legem tuam dilexi. Adiutor & susceptor meus es tu: & in uerbum tuum superſperaui. Declinate à me maligni: & scrutabor mandata dei mei. Suscipe me se cundum eloquium tuum & uiuam: & nõ con fundas me ab expectatione mea. Adiuua me & saluus ero: & meditabor in iustificationibus tuis semper. Spreuisti omnes discedẽtes à iu dicijs tuis: quia iniusta cogitatio eorum. Præ uaricantes reputaui omnes peccatores terræ: ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas: à iudicijs enim tuis timui. Fe ci iudicium & iusticiam: non tradas me calu mniantibus me. Suscipe seruum tuum in bo num: non calumnient me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquiũ iusti ciæ tuæ. Fac cum seruo tuo secundũ misericor diam tuam: & iustificationes tuas doce me.

Seruus

Nisi quod lex tua delectatio mea: forte perisſem in pressura mea. In sempiternum nõ obli uiscar præceptorũ tuorum: quia per ipsa uiui ficasti me. Tuus ego sum salua me: quoniam præcepta tua quæsiui. Me expectauerunt im pij ut perderent me: testimonium tuum con syderabo. Omnis cõsummationis uidi finem: latum mandatum tuum nimis.

Quàm dilexi legem tuam: tota die medita tio mea. Super inimicos meos instruis me mã dato tuo: quia in sempiternum hoc est mihi. Super omnes qui docebant me eruditus sum: quia testimonia tua meditatio mea. Super se nes intellexi: quia præcepta tua seruaui. Ab o mni semita mala prohibui pedes meos: ut cu stodirem uerba tua. A iudicijs tuis non recessi: quia tu illuminasti me. Quàm dulce gutturi meo eloquium tuum super mel ori meo. Præ cepta tua consyderabam: propterea odiui o mnem semitam mendacij.

Lucerna pedi meo uerbum tuũ: & lux semi tæ meæ. Iuraui & perseuerabo: ut custodiam iudicia iusticiæ tuæ. Afflictus sum usq; nimis: domine uiuifica me iuxta uerbum tuum. Vo luntaria oris mei complaceãt tibi domine: & secundum iudicia tua doce me. Anima mea in manu mea semper: & legis tuæ non sum obli tus. Posuerũt impij laqueum mihi: & à præce ptis tuis nõ aberraui. Hæreditas mea testimo nia tua in sempiternũ: quia gaudiũ cordis mei sunt. Inclinaui cor meum ut facerem iusticias tuas propter æternam retributionem.

Tumultuosos odiui: & legem tuam dilexi. Protectio mea & scutum meũ tu es: uerbum tuum expectaui. Recedite à me maligni: & cu stodiã mandata dei mei. Confirma me secun dum uerbum tuum & uiuam: & noli me con fundere ab expectatione mea. Auxiliare mihi & saluus ero: & delectabor in præceptis tuis iu giter. Abiecisti omnes qui auersantur præce pta tua: quia mendax cogitatio eorum. Quasi scoriam computasti omnes impios terræ: pro pterea dilexi testimonia tua. Horripilauit à ti more tuo caro mea: & iudicia tua timui.

Feci iudicium & iusticiam: ne derelinquas me his qui calumniantur me. Sponde pro ser uo tuo in bonũ: ne calumnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: & in eloquium iusticiæ tuæ. Fac cũ seruo tuo iuxta misericordiam tuã & præcepta tua doce me.

Seruus

תחלים

לולי תורתך שעשעי אז אבדתי
בעניי ׃ לעולם לא־אשכח פ
פקודיך כי־בם חייתני ׃ לך
אני הושיעני כי פקודיך ר
רשעים קוו לאבדני
עדתיך אתבונן ׃ לכל־תכלה
ראיתי קץ רחבה מצותך מאד ׃
מה־אהבתי תורתך כל־היום
חיא שיחתי ׃ מאיבי תחכמני
מצותך כי לעולם חיא־לי ׃
מכל־מלמדי השכלתי כי ע
עדותיך שיחה לי ׃ מזקנים
אתבונן כי־פקודיך נצרתי ׃
מכל ארח רע כלאתי רגלי ל
למען אשמר דברך ׃ ממשפטיך
לא סרתי כי־אתה הורתני ׃ מה
נמלצו לחכי אמרתך מדבש
לפי ׃ מפקודיך אתבונן על־
כן שנאתי כל־ארח שקר ׃
נר לרגלי דברך ואור לנ
לנתיבתי ׃ נשבעתי ואקימה
לשמר משפטי צדקך ׃ נעניתי
עד־מאד יהוה חיני כדברך ׃
נדבות פי רצה־נא יהוה ומ
ומשפטיך למדני ׃ נפשי ב
בכפי תמיד ותורתך לא שכחתי ׃
נתנו רשעים פח לי ומפקודיך
לא תעיתי ׃ נחלתי עדותיך
לעולם כי־ששון לבי המה ׃
נטיתי לבי לעשות חקיך ל
לעולם עקב ׃
סעפים שנאתי ותורתך א
אהבתי ׃ סתרי ומגני אתה
לדברך יחלתי ׃ סורו ממני
מרעים ואצרה מצות אלהי ׃
סמכני באמרתך ואחיה ואל
תבישני משברי ׃ סערני ו
ואושעה ואשעה בחקיך ת
תמיד ׃ סלית כל שגים
מחקיך כי־שקר תרמיתם ׃
סיגים חשבת כל־רשעי־ארץ
לכן אהבתי עדתיך ׃ סמר
מפחדך בשרי וממשפטיך י
יראתי ׃
עשיתי משפט וצדק בל-
תניחני לעשקי ׃ ערב עבדך
לטוב אל־יעשקני זדים ׃
עיני כלו לישועתך ולאמרת
צדקך ׃ עשה עם עבדך ב
בחסדך וחקך למדני ׃

Δοῦλος σου εἰμὶ ἐγώ. σωέτισόμ με, ἵν γνῶσομαι
τὰ μαρτύριά σου. Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ κυρίῳ. δι-
σκέδασαν τὸν νόμον σου. Διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰς
ἐντολάς σου. ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον. Διὰ τοῦ-
το πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην. πᾶσαν
ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα. Θαυμασὰ τὰ μαρτύριά σου.
Διὰ τοῦτο ἠρεύνησεν αὐτὰ ἡ ψυχή μου. Ἡ δήλω-
σις τῶν λόγων σου φωτιεῖ. καὶ συνετιεῖ νηπίους.
Τὸ στόμα μου ἤνοιξα καὶ εἵλκυσα πνεῦμα. ὅτι τὰς
ἐντολάς σου ἐπεθύμουν.

ΣΤΑΣΙΣ γ.

Ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλέησόν με. κατὰ τὸ κρί-
μα τῶν ἀγαπώντων τὸ ὄνομά σου. Τὰς διαβή-
ματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου. καὶ μὴ
κατακυριεύσάτω μου, πᾶσα ἀνομία. Λύτρωσαί με
ἀπὸ συκοφαντίας ἀνθρώπων. καὶ φυλάξω τὰς ἐν-
τολάς σου. Τὸ πρόσωπόν σου ἐπίφανον ἐπὶ τὸν δῦ
λόν σου. καὶ δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου. Διε-
ξόδους ὑδάτων κατέδυσαν οἱ ὀφθαλμοί μου. ἐπεὶ
οὐκ ἐφύλαξα ὁ νόμον σου. Δίκαιος εἶ κύριε. καὶ
εὐθεῖς αἱ κρίσεις σου. Ενετείλω δικαιοσύνῃ τὰ μαρ
τύριά σου. καὶ ἀλήθειαν σφόδρα. Ἐξέτηξέ με ὁ ζῆ-
λος σου. ὅτι ἐπελάθοντο τῶν λόγων σου οἱ ἐχθροί
μου. Πεπυρωμένον τὸ λόγιόν σου σφόδρα. καὶ ὁ
δοῦλός σου ἠγάπησεν αὐτό. Νεώτερος εἰμὶ ἐγὼ
καὶ ἐξουδενωμένος. τὰ δικαιώματά σου οὐκ ἐπελαθό
μην. Ἡ δικαιοσύνη σου δικαιοσύνη εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ
ὁ νόμος σου ἀλήθεια. Θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὗρο-
σάν με. αἱ ἐντολαί σου μελέτη μου. Δικαιοσύνη
τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα. σωέτισόν με καὶ ζή-
σομαι. Ἐκέκραξα ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου, ἐπάκουσόν
μου κύριε. τὰ δικαιώματά σου ἐκζητήσω. Ἐκέκραξά
σοι σῶσόν με. καὶ φυλάξω τὰ μαρτύριά σου. Προέ-
φθασα ἐν ὠρίᾳ καὶ ἐκέκραξα. εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλ
πισα. Προέφθασαν οἱ ὀφθαλμοί μου πρὸς ἑσπερινόν τοῦ
μελετᾶν τὰ λόγιά σου. Τῆς φωνῆς μου ἄκουσον κύ
ριε κατὰ τὸ ἔλεός σου. καὶ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με. Προ
σήγγισαν οἱ καταδιώκοντές με ἀνομίᾳ. ἀπὸ δὲ τοῦ νό
μου σου ἐμακρύνθησαν. Ἐγγὺς εἶ σύ κύριε. καὶ πᾶσαι
αἱ ὁδοί σου ἀλήθεια. Κατ' ἀρχὰς ἔγνων ἐκ τῶν μαρ
τυρίων σου. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά.

Ἰδὲ πρὸς ταπείνωσίν μου καὶ ῥῦσαί με. ὅτι τὸν νό
μον σου οὐκ ἐπελαθόμην. Κρῖνον πρὸς κρίσιν μου,
καὶ λύτρωσαί με. διὰ τὸν λόγον σου ζῆσόν με.
Μακρὰν ἀπὸ ἁμαρτωλῶν σωτηρία. ὅτι τὰ δικαιώ
ματά σου οὐκ ἐξεζήτησαν. Οἱ οἰκτιρμοί σου πολ-
λοὶ κύριε. κατὰ τὸ κρίμα σου ζῆσόν με. Πολλοὶ οἱ
διώκοντές με καὶ θλίβοντές με. ἐκ τῶν μαρτυρίων
σου οὐκ ἐξέκλινα. Εἶδον ἀσυνετοῦντας καὶ ἐξετή-
κόμην. ὅτι τὰ λόγιά σου οὐκ ἐφυλάξαντο.

Ἰδὲ ὅτι

Seruus tuus sum ego: da mihi intellectum ut
sciam testimonia tua. Tempus faciendi domi
ne: dissipauerũt legem tuã. Ideo dilexi man-
data tua: super aurum & topazion. Propterea
ad omnia mandata tua dirigebar: omnem uiã
iniquã odio habui. Mirabilia testimonia tua:
ideo scrutata est ea anima mea. Declaratio ser
monum tuorũ illuminat: & intellectũ dat par
uulis. Os meum aperui & attraxi spiritũ: quia
mandata tua desyderabam.

Aspice in me & miserere mei: secundũ iu-
dicium diligentiũ nomen tuũ. Gressus
meos dirige secundũ eloquiũ tuum: & non do
minetur mei omnis iniusticia. Redime me à
calumniis hominũ: & custodiã mandata tua.
Faciem tuã illumina super seruum tuũ: & doce
me iustificationes tuas. Exitus aquarũ dedu-
xerunt oculi mei: quia nõ custodierunt legem
tuam. Iustus es dñe: & rectum iudiciũ tuum.
Mandasti iusticiã testimonia tua: & ueritatem
tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus:
quia obliti sunt uerba tua inimici mei. Ignitũ
eloquiũ tuũ uehementer: & seruus tuus dilexit
illud. Adolescentulus sum ego & cõtemptus:
iustificationes tuas non sum oblitus. Iusticia
tua iusticia in æternũ: & lex tua ueritas. Tribu
latio & angustia inuenerunt me: mandata tua
meditatio mea. Æquitas testimonia tua in æ-
ternum: intellectũ da mihi & uiuam. Clama-
ui in toto corde meo exaudi me domine: iusti-
ficationes tuas requiram. Clamaui ad te sal-
uum me fac: & custodiam mandata tua. Præ
ueni in maturitate & clamaui: qa in uerba tua
supersperaui. Præuenerunt oculi mei ad te di
luculo: ut meditarer eloquia tua. Vocem meã
audi domine secundũ misericordiam tuam: se
cundum iudiciũ tuum uiuifica me. Appropin
quauerunt persequentes me iniquitati: à lege
autem tua longe facti sunt. Prope es tu dñe:
& omnes uiæ tuæ ueritas. Initio cognoui de
testimoniis tuis: quia in æternum fundasti ea.
Vide humilitatem meam & eripe me: quia le-
gem tuã non sum oblitus. Iudica iudiciũ meũ
& redime me: propter eloquiũ tuũ uiuifica me
Longe à peccatoribus salus: quia iustificatiões
tuas nõ exquisierũt. Misericordiæ tuæ multæ
dñe: secd'm iudiciũ tuũ uiuifica me. Multi qui
persequunt me & tribulant me: à testimoniis
tuis non declinaui. Vidi præuaricantes & ta-
bescebam: quia eloquia tua non custodierunt.

Vide qm̃

Seruus tuus sum ego intrue me: & cognoscã
testimonia tua. Tempus est ut facias domine:
præuaricati sunt legem tuam. Propterea dile-
xi mandata tua: super aurum & topaziũ. Pro
pterea in uniuersa præcepta tua direxi: omnẽ
semitam mendr[illegible] odio habui.

Mirabilia test[illegible]monia tua: idcirco custodiuit
eaanima mea. O[illegible]ium sermonũ tuorum luci-
dũ docẽs paruulos. Os meum aperui & respi
raui: quia mandata tua desyderabam. Respice
ad me & miserere mei: iuxtã iudicium diligen-
tium nomen tuum. Gressus meos firma in ser
mone tuo: & nõ des potestatem in me uniuer-
sæ iniquitati. Redime me à calumnia hominũ
& custodiã præcepta tua. Vultum tuũ osten-
de seruo tuo: & doce me præcepta tua. Riui a-
quarum fluebant de oculis meis: quia non cu-
stodierunt legem tuam.

Iustus es domine: & rectum iudiciũ tuum.
Præcepisti iusticiam testimonij tui: & ueritatẽ
tuam nimis. Cõsumpsit me zelus meus: quia
obliti sunt uerborum tuorum hostes mei. Pro
batus sermo tuus nimis & seruus tuus dilexit
illum. Paruulus ego sum & cõtemptibilis: sed
præcepta tua non sum oblitus. Iusticia tua iu
sticia sempiterna: & lex tua ueritas. Tribulatio
& angustia inuenerunt me: mandata tua uo-
luntas mea. Iusta testimonia tua semper do-
ce me & uiuam.

Clamaui in toto corde exaudi me domine
præcepta tua custodiã. Inuocaui te saluũ me
fac: & custodiam testimonia tua. Surgebã ad
huc in tenebris & clamabam: uerbum tuũ ex-
pectans. Præueniebant oculi mei uigilias: ut
meditarer in sermonibus tuis. Vocem meam
exaudi iuxta misericordiam tuam: dñe secun-
dum iudiciũ tuum uiuifica me. Appropinqua
uerunt psecutores mei sceleri: & à lege tua pro
cul facti sunt. Prope es tu dñe: & omnia man-
data tua ueritas. A principio noui de testimo
niis tuis: quod in æternũ fundaueris ea.

Vide afflictionem meam & eripe me: quia
legis tuæ nõ sum oblitus. Iudica causam meã
& redime me: in sermone tuo uiuifica me.
Longe ab impijs salus: quia præcepta tua non
quæsierunt. Misericordiæ tuæ multæ dñe: iu-
xta iudicia tua uiuifica me. Multi qui perse-
quuntur me & affligunt me: à testimoniis tuis
nõ declinaui. Vidi præuaricatores tuos & mœ
rebam: quia uerbum tuũ non custodierunt.

Vide

חחלים

עַבְדְּךָ אָנִי — הֲבִינֵנִי וְאֵרְעָה עֵ
עֵרְתֶיךָ : עֵת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה
חֵפְרוּ תּוֹרָתֶךָ : עַל־כֵּן אָהַבְתִּי
מִצְוֹתֶיךָ מִזָּהָב וּמִפָּז : עַל־
כֵּן־כָּל־פִּקּוּדֵי־כֹל יִשָּׁרְתִּי כָּל־
אֹרַח שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי :
פְּלָאוֹת עֵדוֹתֶיךָ עַל־כֵּן נ
נְצָרָתַם נַפְשִׁי : פֵּתַח דְּבָרֶיךָ
יָאִיר מֵבִין פְּתָיִים : פִּי פ
פָּעַרְתִּי וָאֶשְׁאָפָה כִּי לְמִצְוֹתֶיךָ
יָאָבְתִּי : פְּנֵה־אֵלַי וְחָנֵּנִי כ
כְּמִשְׁפָּט לְאֹהֲבֵי שְׁמֶךָ : פְּעָמַי
הָכֵן בְּאִמְרָתֶךָ וְאַל־ תַּשְׁלֶט־
בִּי כָּל־אָוֶן : פְּדֵנִי מֵעֹשֶׁק
אָדָם וְאֶשְׁמְרָה פִּקּוּדֶיךָ : פָּנֶיךָ
הָאֵר בְּעַבְדֶּךָ וְלַמְּדֵנִי אֶת־ ח
חֻקֶּיךָ : פַּלְגֵי־מַיִם יָרְדוּ עֵינָי
עַל לֹא־שָׁמְרוּ תוֹרָתֶךָ :
צַדִּיק אַתָּה יְהוָה וְיָשָׁר מ
מִשְׁפָּטֶיךָ : צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ
וֶאֱמוּנָה מְאֹד : צִמַּתַתְנִי ק
קִנְאָתִי כִּי־שָׁכְחוּ דְבָרֶיךָ צָרָי :
צְרוּפָה אִמְרָתְךָ מְאֹד וְעַבְדְּךָ א
אֲהֵבָהּ : צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה
פִּקֻּדֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי : צִדְקָתְךָ
צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת :
צַר וּמָצוֹק מְצָאוּנִי מִצְוֹתֶיךָ ש
שַׁעֲשֻׁעָי : צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ ל
לְעוֹלָם הֲבִינֵנִי וְאֶחְיֶה :
קָרָאתִי בְכָל לֵב עֲנֵנִי יְהוָה
חֻקֶּיךָ אֶצֹּרָה : קְרָאתִיךָ הוֹשִׁיעֵנִי
וְאֶשְׁמְרָה עֵדֹתֶיךָ : קִדַּמְתִּי ב
בַנְּשֶׁף וָאֲשַׁוֵּעָה לִדְבָרֶיךָ יִחָלְתִּי :
קִדְּמוּ עֵינַי אַשְׁמֻרוֹת לָשִׂיחַ ם
בְּאִמְרָתֶךָ : קוֹלִי שִׁמְעָה כְחַסְדֶּךָ
יְהוָה כְּמִשְׁפָּטֶךָ חַיֵּנִי : קָרְבוּ
רֹדְפֵי זִמָּה מִתּוֹרָתְךָ רָחָקוּ :
קָרוֹב אַתָּה יְהוָה וְכָל־מִצְוֹתֶיךָ
אֱמֶת : קֶדֶם יָדַעְתִּי מֵעֵדֹתֶיךָ
כִּי לְעוֹלָם יְסַדְתָּם :
רְאֵה עָנְיִי וְחַלְּצֵנִי כִּי תוֹרָתְךָ ר
לֹא שָׁכָחְתִּי : רִיבָה רִיבִי וּ
וּגְאָלֵנִי לְאִמְרָתְךָ חַיֵּנִי : רָחוֹק
מֵרְשָׁעִים יְשׁוּעָה כִּי חֻקֶּיךָ לֹא
דָרָשׁוּ : רַחֲמֶיךָ רַבִּים יְהוָה ק
כְּמִשְׁפָּטֶךָ חַיֵּנִי : רַבִּים רֹדְפַי
וְצָרָי מֵעֵדְוֹתֶיךָ לֹא נָטִיתִי :
רָאִיתִי בֹגְדִים וָאֶתְקוֹטָטָה א
אֲשֶׁר אִמְרָתְךָ לֹא שָׁמָרוּ :

ראה

ἐδε ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα κύριε. ἐν τῷ ἐλέει σου ζήσόν με. Ἀρχὴ τῶν λόγων σου ἀλήθεια. καὶ εἰς τὸν αἰῶνα πάντα τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Ἄρχοντες κατεδίωξάν με δωρεάν. καὶ ἀπὸ τῶν λόγων σου ἐφοβήθη ἡ καρδία μου. Ἀγαλλιάσομαι ἐγὼ ἐπὶ τὰ λόγιά σου. ὡς ὁ εὑρίσκων σκῦλα πολλά. Ἀδικίαν ἐμίσησα καὶ ἐβδελυξάμην. τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα. Ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε. ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. Εἰρήνην πολλὴν τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου. καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον.

Προσεδόκων τὸ σωτήριόν σου κύριε. καὶ τὰς ἐντολάς σου ἠγάπησα. Ἐφύλαξεν ἡ ψυχή μου τὰ μαρτύριά σου. καὶ ἠγάπησεν αὐτὰ σφόδρα. Ἐφύλαξα τὰς ἐντολάς σου καὶ τὰ μαρτύριά σου. ὅτι πᾶσαι αἱ ὁδοί μου ἐνώπιόν σου κύριε. Εγγισάτω ἡ δέησίς μου ἐνώπιόν σου κύριε. κατὰ τὸ λόγιόν σου σῶσόν με. Εἰσέλθοι τὸ ἀξίωμά μου ἐνώπιόν σου κύριε. κατὰ τὸ λόγιόν σου ῥῦσαί με. Ἐξερεύξαιντο τὰ χείλη μου ὕμνον. ὅταν διδάξῃς με τὰ δικαιώματά σου. Φθεγξαιτο ἡ γλῶσσά μου τὰ λόγιά σου. ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου δικαιοσύνη. Γενέσθω ἡ χείρ σου τοῦ σῶσαί με. ὅτι τὰς ἐντολάς σου ἐξελεξάμην. Ἐπεθύμησα τὸ σωτήριόν σου κύριε. καὶ ὁ νόμος σου μελέτη μου ἐστί. Ζήσεται ἡ ψυχή μου καὶ αἰνέσει σε. καὶ τὰ κρίματά σου βοηθήσει μοι. Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. ζήτησον τὸν δοῦλόν σου. ὅτι τὰς ἐντολάς σου οὐκ ἐπελαθόμην.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκθ.

Πρὸς κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα καὶ εἰσήκουσέ μου. Κύριε ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων. καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας. Τί δοθείη σοι ἢ τί προστεθείη σοι, πρὸς γλῶσσαν δολίαν Τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς. Οἴμοι ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη. κατεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων Κηδάρ, πολλὰ παῴκησεν ἡ ψυχή μου. Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην, ἤμην εἰρηνικός. ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν.

Ὠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκ

Ηρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη. ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. Η βοήθειά μου παρὰ κυρίου. τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Μὴ δῴῃ εἰς σάλον τὸν πόδα σου. μὴ δὲ νυσάξῃ ὁ φυλάσσων σε. Ἰδοὺ οὐ νυσάξει οὐδὲ ὑπνώσει, ὁ φυλάσσων τὸν Ἰσραήλ. Κύριος φυλάξει σε. κύριος σκέπη σοι ἐπὶ χειρὶ δεξιᾷ σου. Ημέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε. οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα. Κύριος φυλάξει σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ. φυλάξει τὴν ψυχήν σου ὁ κύριος.

κύριος

Vide quoniã mandata tua dilexi dñe: in miſericordia tua uiuifica me. Principiũ uerborum tuorũ ueritas: & in æternũ omnia iudicia iuſticiæ tuæ. Principes perſecuti ſunt me gratis: & à uerbis tuis formidauit cor meũ. Lætabor ego ſuper eloquia tua: ſicut qui inuenit ſpolia multa. Iniquitatẽ odio habui & abominatus ſum legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi: ſuper iudicia iuſticiæ tuæ. Pax multa diligentibus legem tuam: & nõ eſt illis ſcandalum. Expectabam ſalutare tuum domine: & mandata tua dilexi. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua: & dilexit ea uehementer. Seruaui mandata tua & teſtimonia tua: quia omnes uiæ meæ in cõſpectu tuo. Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo domine: iuxta eloquiũ tuum da mihi intellectũ. Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo: ſecundum eloquiũ tuum eripe me. Eructabunt labia mea hymnum: cum docueris me iuſtificationes tuas. Pronunciabit lingua mea eloquiũ tuum: quia omnia mandata tua æquitas. Fiat manus tua ut ſaluet me: quoniã mandata tua elegi. Concupiui ſalutare tuum domine: & lex tua meditatio mea eſt. Viuet anima mea & laudabit te: & iudicia tua adiuuabunt me. Erraui ſicut ouis quæ perijt: quære ſeruũ tuum quia mandata tua non ſum oblitus.

Canticum graduum. CXIX

AD dominũ cum tribularer clamaui: & exaudiuit me. Domine libera animã meã: à labijs iniquis & à lingua doloſa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi: ad linguã doloſam? Sagittæ potentis acutæ: cum carbonibus deſolatorijs. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt: habitaui cũ habitantibus Cedar: multũ incola fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum. CXX

LEuaui oculos meos in montes: unde ueniet auxilium mihi. Auxiliũ meum à domino: qui fecit cœlum & terram. Non det in cõmotionem pedem tuum: neq; dormitet qui cuſtodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet: qui cuſtodit Iſraël. Dominus cuſtodit te: dominus protectio tua, ſuper manũ dexteram tuam. Per diem ſol non uret te: neq; luna per noctẽ. Dominus cuſtodit te ab omni malo: cuſtodiat animam tuam dominus.

Dominus

Vide quoniã præcepta tua dilexi: domine iuxta miſericordiam tuam uiuifica me. Caput uerborum tuorum ueritas: & in ſempiternum omne iudicium iuſticiæ tuæ. Principes perſecuti ſunt me ſine cauſa: uerba autẽ tua timuit cor meũ. Gaudens ego ſum in eloquio tuo: ſicut qui inuenit ſpolia multa. Mendacium odio habui & deteſtatus ſum: legem tuam dilexi. Septies in die laudaui te: ſuper iudicijs iuſticiæ tuæ. Pax multa diligentibus legem tuam: & non eſt illis ſcandalum. Expectaui ſalutare tuum domine: & mandata tua feci. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua: & dilexit ea nimis. Cuſtodiui præcepta tua & teſtimonia tua: quia omnes uiæ meæ in conſpectu tuo. Ingrediatur laus mea coram te domine: ſecundum uerbum tuum doce me. Veniat deprecatio mea ante uultum tuum: ſecundum eloquiũ tuum libera me. Fundant labia mea hymnum: docebis enim me præcepta tua. Loquetur lingua mea ſermonẽ tuũ: quia oĩa mandata tua iuſta. Sit manus tua auxiliatrix mea: quia præcepta tua elegi. Deſyderaui ſalutare tuũ domine: & lex tua uoluptas mea. Viuet anima mea & laudabit te: & iudicia tua auxiliabuntur mihi. Erraui quaſi ouis perdita quære ſeruum tuũ: quia mandatorum tuorum non ſum oblitus.

Canticum graduum. CXIX

AD dominum in tribulatione mea: clamaui & exaudiuit me. Domine libera animam meã à labio mendacij: à lingua doloſa. Quid detur tibi aut quid apponat tibi ad linguam doloſam? Sagittæ potẽtis acutæ: cum carbonibus iuniperorum. Heu mihi quia peregrinatio mea prolongata eſt: habitaui cum tabernaculis Cedar. Multũ peregrina eſt anima mea: cum odientibus pacem. Ego pacifica loquebar: & illi bellantia.

Canticum graduum. CXX

LEuaui oculos meos in montes: unde ueniet auxilium mihi. Auxilium meũ à domino: factore cœli & terræ. Non det in cõmotionem pedem tuum nec dormitet qui cuſtodit te. Ecce nõ dormitabit neq; dormiet: qui cuſtodit Iſraël. Dominus cuſtodit te: dominus protectio tua ſuper manũ dexterã tuam. Per diem ſol non percutiet te neq; luna per noctem. Dominus cuſtodit te ab omni malo: cuſtodiat animam tuam.

Dominus

רְאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ אָהָבְתִּי יְהוָה
בְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי׃ רֹאשׁ־דְּבָרְךָ
אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ׃
שָׂרִים רְדָפוּנִי חִנָּם וּמִדְּבָרְךָ
פָּחַד לִבִּי׃ שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִ
אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב׃ שֶׁקֶר
שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֵבָה תּוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃
שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי
צִדְקֶךָ׃ שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ
וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל׃ שִׂבַּרְתִּי לִ
לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצְוֹתֶיךָ עָ
עָשִׂיתִי׃ שָׁמְרָה נַפְשִׁי עֵדֹתֶיךָ
וָאֹהֲבֵם מְאֹד׃ שָׁמַרְתִּי פִקּוּדֶיךָ
וְעֵדֹתֶיךָ כִּי כָל־דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ׃
תִּקְרַב רִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה כ
כִּדְבָרְךָ הֲבִינֵנִי׃ תָּבֹא תְחִנָּתִי
לְפָנֶיךָ כְּאִמְרָתְךָ חַלְּצֵנִי׃ ת
תַּבַּעְנָה שְׂפָתַי תְּהִלָּה כִּי תְלַמְּדֵנִי
חֻקֶּיךָ׃ תַּעַן לְשׁוֹנִי אִמְרָתֶךָ
כִּי־כָל־מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק׃ תְּהִי־
יָדְךָ לְעָזְרֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ בָחָרְתִּי׃
תָּאַבְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וְתוֹרָתְךָ
שַׁעֲשׁוּעָי׃ תְּחִי־נַפְשִׁי וּתְהַלְלֶךָּ
וּמִשְׁפָּטֶיךָ יַעְזְרוּנִי׃ תָּעִיתִי
כְּשֶׂה אֹבֵד בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ כִּי־מ
מִצְוֹתֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃

קיט

שִׁיר חַמַּעֲלוֹת אֶל־יְהוָה
בַּצַּרָתָהּ לִי קָרָאתִי ו
וַיַּעֲנֵנִי׃ יְהוָה הַצִּילָה נַפְשִׁי
מִשְּׂפַת שֶׁקֶר מִלְּשׁוֹן רְמִיָּה׃
מַה־יִּתֶּן לְךָ וּמַה־יֹּסִיף לָךְ ל
לְשׁוֹן רְמִיָּה׃ חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים
עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים׃ אוֹיָה־לִי
כִּי־גַרְתִּי מֶשֶׁךְ שָׁכַנְתִּי עִם־א
אָהֳלֵי קֵדָר׃ רַבַּת שָׁכְנָה־לָּהּ
נַפְשִׁי עִם שׂנֵא שָׁלוֹם׃ א
אֲנִי־שָׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הֵמָּה
לַמִּלְחָמָה׃ קכ

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי
אֶל־הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא
עֶזְרִי׃ עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה עֹשֵׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ אַל־יִתֵּן לַמּוֹט
רַגְלֶךָ אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶךָ׃ הִנֵּה לֹא
יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל׃
יְהוָה שֹׁמְרֶךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל־
יַד יְמִינֶךָ׃ יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־
יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה׃ יְהוָה יִשְׁמָרְךָ
מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ׃
יְהוָה

κυρίου φυλάξει τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου. ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ὠδὴ τῷ Δαυίδ. ρκα.

Εὐφράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσί μοι. εἰς οἶκον κυρίου πορευσώμεθα. Εστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν. ἐν ταῖς αὐλαῖς σου Ἰερουσαλήμ. Ἰερουσαλὴμ οἰκοδομουμένη ὡς πόλις. ἧς ἡ μετοχὴ αὐτῆς ἐπὶ τὸ αὐτό. ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαί. φυλαὶ κυρίου μαρτύριον τῷ Ἰσραὴλ. τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι κυρίου. Οτι ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι εἰς κρίσιν. θρόνοι ἐπὶ οἶκον Δαυίδ. Ερωτήσατε δὴ τὰ εἰς εἰρήνην τὴν Ἰερουσαλήμ. καὶ εὐθηνία τοῖς ἀγαπῶσί σε. Γενέσθω δὴ εἰρήνη ἐν τῇ δυνάμει σου. καὶ εὐθηνία ἐν ταῖς πυργοβασίαις σου. Ἕνεκα τῶν ἀδελφῶν μου καὶ τῶν πλησίον μου. ἐλάλουν δὴ εἰρήνην περὶ σοῦ. Ἕνεκα τοῦ οἴκου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ἐζήτησα ἀγαθά σοι.

Ὠδὴ τῷ Δαυίδ. ρκβ.

Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου. τὸν κατοικοῦντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ιδοὺ ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων αὐτῶν. ὡς ὀφθαλμοὶ παιδίσκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐτῆς. Οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. ἕως οὗ οἰκτίρησαι ἡμᾶς. Ελέησον ἡμᾶς κύριε. ἐλέησον ἡμᾶς. ὅτι ἐπὶ πολὺ ἐπλήσθημεν ἐξουδενώσεως. Εως πλέον ἐπλήσθη ἡ ψυχὴ ἡμῶν. τὸ ὄνειδος τοῖς εὐθηνοῦσι. καὶ ἡ ἐξουδένωσις τοῖς ὑπερηφάνοις.

Ὠδὴ τῷ Δαυίδ. ρκγ.

Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ. εἰ μὴ ὅτι κύριος ἦν ἐν ἡμῖν. ἐν τῷ ἐπαναστῆναι ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς. ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς. ἐν τῷ ὀργισθῆναι τὸν θυμὸν αὐτῶν ἐφ' ἡμᾶς. ἄρα τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόντισεν ἡμᾶς. Χείμαῤῥους διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν. ἄρα διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπόστατον. Εὐλογητὸς κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν. Η ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐῤῥύσθη, ἐκ παγίδος τῶν θηρευόντων. Η παγὶς συνετρίβη. καὶ ἡμεῖς ἐῤῥύσθημεν. Η βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι κυρίου. τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Ὠδὴ τῷ Δαυίδ. ρκδ.

Οἱ πεποιθότες ἐπὶ κύριον ὡς ὄρος Σιών. οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ κατοικῶν Ἰερουσαλήμ. Ορη κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ὁ κύριος κύκλῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Οτι οὐκ ἀφήσει κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων. Οπως ἂν μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν. Αγάθυνον κύριε τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ. Τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλιάς. ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

Ὠδὴ

Dominus custodiat introitū tuum & exitum tuum: ex hoc nunc & usq; in sæculum.

Canticum graduum. CXXI

LAetatus sum in his quæ dicta sunt mihi: in domum domini ibimus. Stantes erant pedes nostri: in atrijs tuis Hierusalem. Hierusalem quæ ædificatur ut ciuitas: cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus domini testimoniū Israël: ad confitendū nomini dñi. Quia illic sederunt sedes in iudicio: sedes super domū Dauid. Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalē: & abundantia diligētibus te. Fiat pax in uirtute tua: & abundantia in turribus tuis. Propter fratres meos & proximos meos: loquebar pacē de te. Propter domū dñi dei nostri: quæsiui bona tibi.

Canticum graduum. CXXII

AD te leuaui oculos meos: qui habitas in cœlis. Ecce sicut oculi seruorū: in manibus dominorū suorum. Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: ita oculi nostri ad dñm deum nostrum: donec misereatur nostri. Miserere nostri dñe miserere nostri: quia multū repleti sumus despectione. Quia multū repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, & despectio superbis.

Canticum graduum. CXXIII

NIsi quia dominus erat in nobis dicat nūc Israël: nisi quia dominus erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos: forte uiuos deglutissent nos. Cum irasceretur furor eorū in nos: forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem pertransiuit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra, aquam intolerabilem. Benedictus dñs: qui nō dedit nos in captionē dentibus eorū. Anima nostra sicut passer erepta est: de laqueo uenantiū. Laqueus contritus est: & nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine domini: qui fecit cœlū terrā.

Canticum graduum. CXXIIII

QVi confidunt in dño sicut mons sion: nō cōmouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem. Montes in circuitu eius: & dñs in circuitu populi sui, ex hoc nunc & usq; in sæculum. Quia nō relinquet dñs uirgam peccatorum, super sortem iustorū: ut nō extendāt iusti ad iniquitatē manus suas. Benefac dñe: bonis & rectis corde. Declinantes autem in obligationes: adducet dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israël.

Canticum

Dominus custodiat exitum tuum & introitū tuum: amodo & usq; in æternum.

Canticum graduū Dauid. CXXI

LÆtatus sum eo quod dixerint mihi: in domum dñi ibimus. Stantes erant pedes nostri: in portis tuis Hierusalem. Hierusalē quæ ædificatur: ut ciuitas cuius participatio eius simul. Quia ibi ascenderunt tribus tribus domini testimoniū israël: ad confitendū nomini domini. Quia ibi sederunt sedes in iudicio: sedes domui Dauid. Rogate pacē Hierusalē: sit bñ his qui diligūt te. Sit pax in muris tuis: abundantia in domibus tuis. Propter fratres meos & amicos meos: loquar pacē tibi. Propter domum domini dei nostri: quæram bona tibi.

Canticum graduū Dauid. CXXII

AD te leuaui oculos meos qui habitas in cœlis. Ecce sicut oculi seruorum ad manum dominorū suorum, sicut oculi ancillæ ad manum dominæ suæ, sic oculi nostri ad dominum deum nostrum: donec misereatur nostri. Miserere nostri domine miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione. Multum repleta est anima nostra opprobrio abundantium: & despectione superborum.

Canticum graduū Dauid. CXXIII

NIsi dominus fuisset in nobis: dicat nunc Israël. Nisi dominus fuisset in nobis: cū exurgerent super nos homines. Forsitan uiuos absorbuissent nos: cū irasceretur furor eorum super nos. Forsitan aquæ circūdedissent nos: torrens transisset super animam nostram Forsitan transissent super animam nostram: aquæ superbiæ. Benedictus dominus: qui nō dedit nos in prædam dentibus eorū. Anima nostra quasi auis erepta est de laqueo uenantium: laqueus contritus est: & nos liberati sumus. Auxilium nostrum in nomine domini: qui fecit cœlum & terram.

Canticum graduū. CXXIIII

QVi confidunt in dño: quasi mons sion, immobilis in æternū habitabilis. Hierusalem montes in circuitu eius & dominus in circuitu populi sui: amodo & usq; in æternū. Quia nō requiescet uirga impietatis: super sortem iustorū, ut non mittant iusti in iniquitatē manus suas. Benefac domine bonis: & rectis corde. Qui autē declinant ad prauitates suas deducet eos dominus cum his qui operantur iniquitatem: pax super Israël.

Canticum

חחלים

יְהוָה יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵ
עַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ קבא

שיר חַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי
בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְהוָה
נֵלֵךְ׃ עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ ב
שְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ יְרוּשָׁלַ͏ִם
הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה־לָּהּ יַחְדָּו׃
שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי־יָהּ
עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת לְשֵׁם י
יְהוָה׃ כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִסְאוֹת
לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד׃
שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַ͏ִם יִשְׁלָיוּ
אֹהֲבָיִךְ׃ יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ
שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ׃ לְמַעַן
אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם ב
בָּךְ׃ לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃ קבב

שיר חַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי
אֶת־עֵינַי הַיֹּשְׁבִי ב
בַּשָּׁמָיִם׃ הִנֵּה כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֶל־
יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד
גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ
עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ׃ חָנֵּנוּ יְהוָה חָנֵּנוּ כִּי
רַב שָׂבַעְנוּ בוּז׃ רַבַּת שָׂבְעָה לָּהּ
נַפְשֵׁנוּ הַלַּעֲג הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז ל
לְגַאֲוֹנִים׃ קבג

שיר חַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לוּלֵי
יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר
נָא יִשְׂרָאֵל׃ לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה
לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם׃ אֲזַי ח
חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ׃
אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר
עַל־נַפְשֵׁנוּ׃ אֲזַי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ
הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים׃ בָּרוּךְ יְהוָה
שֶׁלֹּא־נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם׃
נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח י
יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נ
נִמְלָטְנוּ׃ עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְהוָה עֹשֵׂה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ קבד

שיר חַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים ב
בַּיהוָה כְּהַר־צִיּוֹן לֹא־
יִמּוֹט לְעוֹלָם יֵשֵׁב׃ יְרוּשָׁלַ͏ִם
הָרִים סָבִיב לָהּ וַיהוָה סָבִיב ל
לְעַמּוֹ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ כִּי
לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט רִשְׁעַת עַל גּוֹרַל
הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא־יִשְׁלְחוּ ח
הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם׃
הֵיטִיבָה יְהוָה לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים
בִּלְבוֹתָם׃ וְהַמַּטִּים עֲקַלְקַלּוֹתָם
יוֹלִיכֵם יְהוָה אֶת־פֹּעֲלֵי הָאָוֶן
שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל׃ שיר

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ϱκε

Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν σι-
ών. ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι. τότε
ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν. καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν
ἀγαλλιάσεως. τότε ἐροῦσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ἐμεγά-
λυνε κύριος τοῦ ποιῆσαι μετ' αὐτῶν. ἐμεγάλυνε κύ-
ριος τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν. ἐγενήθημεν εὐφραινό-
μενοι. ἐπίστρεψον κύριε τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν.
ὡς χειμάῤῥους ἐν τῷ νότῳ. οἱ σπείροντες ἐν δάκρυ-
σιν. ἐν ἀγαλλιάσει θερίσουσι. πορευόμενοι ἐπορεύ-
οντο καὶ ἔκλαιον. βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν.
ἐρχόμενοι δὲ, ἥξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει. αἴροντες τὰ
δράγματα αὐτῶν.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ϱκϛ.

Ἐὰν μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον. εἰς μάτην ἐ-
κοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες. ἐὰν μὴ κύριος φυ-
λάξῃ πόλιν. εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων.
Εἰς μάτην ὑμῖν ἐστι τὸ ὀρθρίζειν. ἐγείρεσθε μετὰ τὸ
καθῆσθαι, οἱ ἐσθίοντες ἄρτον ὀδύνης. ὅταν δῷ τοῖς
ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ὕπνον. ἰδοὺ ἡ κληρονομία κυρίου
υἱοί. ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γαστρός. ὡσεὶ βέλη ἐν
χειρὶ δυνατοῦ. οὕτως οἱ υἱοὶ τῶν ἐκπεπληγμένων.
Μακάριος ὃς πληρώσει τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ἐξ αὐ-
τῶν. οὐ καταισχυνθήσονται ὅταν λαλῶσι τοῖς ἐχ-
θροῖς αὐτῶν ἐν πύλαις.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ϱκζ.

Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον. οἱ
πορευόμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. τοὺς πό-
νους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι. μακάριος εἶ καὶ
καλῶς σοι ἔσται. ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθηνοῦσα.
ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου. οἱ υἱοί σου ὡς νεόφυ-
τα ἐλαιῶν. κύκλῳ τῆς τραπέζης σου. ἰδοὺ οὕτως
εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος. ὁ φοβούμενος τὸν κύριον.
Εὐλογήσαί σε κύριος ἐκ σιών. καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ
Ἰερουσαλήμ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ
ἴδοις υἱοὺς τῶν υἱῶν σου. εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ϱκη.

Πολεμούντες ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου. εἰ-
πάτω δὴ Ἰσραήλ. πολεμούντες ἐπολέμησάν με
ἐκ νεότητός μου. καὶ γὰρ οὐκ ἠδυνήθησάν μοι.
Ἐπὶ τὸν νῶτόν μου ἐτέκτηναν οἱ ἁμαρτωλοί. ἐ-
μάκρυναν τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. κύριος δίκαιος συν-
έκοψεν αὐχένας ἁμαρτωλῶν. αἰσχυνθήτωσαν καὶ
ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες
Σιών. γενηθήτωσαν ὡσεὶ χόρτος δωμάτων. ὃς πρὸ τοῦ
ἐκσπασθῆναι ἐξηράνθη. οὗ οὐκ ἐπλήρωσε τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ ὁ θερίζων. καὶ τὸν κόλπον αὐτοῦ ὁ τὰ δρά-
γματα συλλέγων. καὶ οὐκ εἴπαν οἱ παράγοντες, εὐ-
λογία κυρίου ἐφ' ὑμᾶς. εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐν ὀνόμα
τι κυρίου.

Ωδὴ τῶν

Canticum graduum. CXXV

IN conuertendo dominus captiuitatem sion facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes: magnificauit dominus facere cum eis. Magnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus lætantes.

Conuerte domine captiuitatem nostram: sicut torrens in austro. Qui seminant in lachrymis: in exultatione metent. Euntes ibant & flebant: mittentes semina sua. Venientes autem uenient cum exultatione: portãtes manipulos suos.

Canticum graduum. CXXVI

NIsi dominus ædificauerit domum: in uanum laborauerunt qui ædificant eam. Nisi dominus custodierit ciuitatem: frustra uigilat qui custodit eam. Vanum est uobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis: qui manducatis panem doloris. Cum dederit dilectis suis somnũ: ecce hæreditas dñi filij, merces fructus uentris. Sicut sagittæ in manu potentis: ita filij excussorũ. Beatus uir qui impleuit desyderiũ suum ex ipsis: non cõfundentur cum loquentur inimicis suis in porta.

Canticum graduum. CXXVII

BEati omnes qui timent dominũ: qui ambulant in uijs eius. Labores manuũ tuarum manducabis: beatus es & bene tibi erit. Vxor tua sicut uitis abundans in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellæ oliuarũ: in circuitu mensæ tuæ. Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex sion: & uideas bona Hierusalem omnibus diebus uitæ tuæ. Et uideas filios filiorum tuorum: pacem super Israël.

Canticum graduum. CXXVIII

SÆpe expugnauerũt me à iuuentute mea: dicat nunc Israël. Sæpe expugnauerũt me à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatem suam. Dominus iustus concidet ceruices peccatorũ: confundantur & conuertantur retrorsum, omnes qui oderunt sion. Fiant sicut fœnum tectorũ: quod priusquã euellatur exaruit. De quo non implebit manũ suam qui metet: & sinum suũ qui manipulos colliget. Et non dixerunt qui præteribant: benedictio domini super uos, benedixim⁹ uobis in nomine domini.

Canticum

Canticum graduum. CXXV

CVm conuerteret dominus captiuitatem Sion: facti sumus quasi somniantes. Tũc implebitur risu os nostrũ & lingua nostra laude, tunc dicent in gentibus: magnificauit dominus facere cum istis. Magnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus sicut lætantes. Conuerte dñe captiuitatem nostrã: sicut riuus in austro. Qui seminant in lachrymis in exultatione metent. Qui ambulans ibat & flebat portans ad seminandũ sementem ueniens ueniet in exultatione: portans manipulos suos.

Canticum graduum Solomoni.

CXXVI

NIsi dominus ædificauerit domũ in uanũ laborauerunt qui ædificant eam: nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat qui custodit eam. Frustra est uobis de mane consurgere postquã sederitis, qui manducatis panem dolorũ: sic dabit diligentibus se somnũ. Ecce hæreditas dñi filij: merces fructus uentris Sicut sagittæ in manu potentis: ita filij iuuentutis. Beatus uir qui impleuit pharetram suã ex ipsis non confundentur, cum loquentur inimicis suis in porta.

Canticum graduũ. CXXVII

BEatus omnis qui timet dominũ: qui ambulat in uijs eius. Laborem manuũ tuarum comedes: beatus tu & bene tibi erit. Vxor tua sicut uitis fructifera in penetralibus domus tuæ, filij tui sicut germina oliuarum: in circũitu mensæ tuæ. Ecce sic benedicetur uiro: qui timet dominũ. Benedicat tibi dominus ex Sion, & uideas bona Hierusalem: omnibus diebus uitæ tuæ. Et uideas filios filiorũ tuorum: pacem super Israël.

Canticum graduũ. CXXVIII

SÆpe expugnauerunt me ab adolescentia mea: dicat nunc Israël. Sæpe expugnauerunt me ab adolescentia mea: sed non potuerunt mihi. Supra ceruicem meam arabant arantes: prolongauerunt sulcum suũ. Dominus iustus: concidet laqueos impiorum. Confundantur & reuereant retrorsum: omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut fœnum tectorum, quod statim ut uiruerit arescet. De quo non implebit manum suam messor: & sinum suũ manipulos faciens. De quo nõ dixerũt transeuntes benedictio domini super uos: benedixim⁹ uobis in nomine domini.

Canticum

קבח

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְהוָה
אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ
כְּחֹלְמִים : אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּ
פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אָז יֹאמְרוּ
בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת עִ
עִם־אֵלֶּה : הִגְדִּיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת
עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים : שׁוּבָה
יְהוָה אֶת־שְׁבִיתֵנוּ כַּאֲפִיקִים
בַּנֶּגֶב : הַזֹּרְעִים בְּרִמְעָה בְּרִנָּה
יִקְצֹרוּ : הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה נֹשֵׂא
מְשֶׁךְ־הַזָּרַע בֹּא יָבֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא
אֲלֻמֹּתָיו : קבו

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִ
אִם־יְהוָה לֹא־יִבְנֶה־
בַּיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ אִם־
יְהוָה לֹא־יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד
שׁוֹמֵר : שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי
קוּם מְאַחֲרֵי־שֶׁבֶת אֹכְלֵי לֶחֶם
הָעֲצֵבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא :
הִנֵּה נַחֲלַת יְהוָה בָּנִים שָׂכָר פִּ
פְּרִי הַבָּטֶן : כְּחִצִּים בְּיַד־גִּבּוֹר
כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים : אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר
אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם
לֹא יֵבֹשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת־אוֹיְבִים
בַּשָּׁעַר : קבו

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל־
יְרֵא יְהוָה הַהֹלֵךְ ב
בִּדְרָכָיו : יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל
אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ : אֶשְׁתְּךָ פִּ
בְּגַפֶּן פֹּרִיָּה בִּירְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ
כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ :
הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יִ
יְהוָה : יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן
וּרְאֵה בְטוּב יְרוּשָׁלִַם כֹּל יְמֵי
חַיֶּיךָ : וּרְאֵה בָנִים לִבָּנֶיךָ שָׁ
שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל : קבח

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת רַבַּת עֲרָרוּנִי
מִנְּעוּרַי יֹאמַר נָא יִ
יִשְׂרָאֵל : רַבַּת עֲרָרוּנִי מִנְּעוּרָי
גַּם לֹא־יָכְלוּ לִי : עַל־גַּבִּי חָרְשׁוּ
חֹרְשִׁים הָאֱרִיכוּ לְמַעֲנוֹתָם :
יְהוָה צַדִּיק קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים :
יֵבֹשׁוּ וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כֹּל שֹׂנְאֵי צִ
צִיּוֹן : יִהְיוּ כַּחֲצִיר גַּגּוֹת שֶׁקַּדְמַת
שֶׁלֹּא יָבֵשׁ : שֶׁלֹּא מִלֵּא־כַפּוֹ
קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר : וְלֹא אָמְרוּ
הָעֹבְרִים בִּרְכַּת־יְהוָה אֲלֵיכֶם
בֵּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְהוָה :
קבט

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρκθ

Εκ βαθέων ἐκέκραξά σοι κύριε. κύριε εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου. γενηθήτω τὰ ὦτά σου προσέχοντα εἰς τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου. Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃ κύριε. κύριε τίς ὑποστήσεται. ὅτι παρὰ σοὶ ἱλασμός ἐστιν. Ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὑπέμεινά σε κύριε. ὑπέμεινεν ἡ ψυχή μου εἰς τὸν λόγον σου. ἤλπισεν ἡ ψυχή μου ἐπὶ τὸν κύριον. Ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός. ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον. Ὅτι παρὰ τῷ κυρίῳ τὸ ἔλεος. καὶ πολλὴ παρ' αὐτῷ λύτρωσις. Καὶ αὐτὸς λυτρώσεται τὸν ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλ

Κύριε οὐχ ὑψώθη ἡ καρδία μου. οὐδὲ ἐμετεωρίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου. Οὐδὲ ἐπορεύθην ἐν μεγάλοις. οὐδὲ ἐν θαυμασίοις ὑπὲρ ἐμέ. Εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν, ἀλλὰ ὕψωσα τὴν ψυχήν μου. Ὡς τὸ ἀπογεγαλακτισμένον ἐπὶ τῇ μητέρα αὐτοῦ. ὡς ἀνταπόδοσις ἐπὶ τὴν ψυχήν μου. Ἐλπισάτω ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν κύριον. ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλα

Μνήσθητι κύριε τοῦ Δαβὶδ καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ. Ὡς ὤμοσε τῷ κυρίῳ. εὔξατο τῷ θεῷ ἰακώβ. Εἰ εἰσελεύσομαι εἰς σκήνωμα οἴκου μου. εἰ ἀναβήσομαι ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου. Εἰ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμὸν καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου. Ἕως οὗ εὕρω τόπον τῷ κυρίῳ. σκήνωμα τῷ θεῷ ἰακώβ. ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν ἐφραθᾶ. εὕρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ. Εἰσελευσόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. προσκυνήσωμεν εἰς τὸν τόπον οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ. Ἀνάστηθι κύριε εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου. σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματός σου. Οἱ ἱερεῖς σου ἐνδύσονται δικαιοσύνην. καὶ οἱ ὅσιοί σου ἀγαλλιάσονται. Ἕνεκεν Δαβὶδ τοῦ δούλου σου, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου. Ὤμοσε κύριος τῷ Δαβὶδ ἀλήθειαν. καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτήν. ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου, θήσομαι ἐπὶ τὸν θρόνον σου. Ἐὰν φυλάξωνται οἱ υἱοί σου τὴν διαθήκην μου. καὶ τὰ μαρτύριά μου ταῦτα ἃ διδάξω αὐτούς. Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἕως τοῦ αἰῶνος καθίσονται ἐπὶ τοῦ θρόνου σου. Ὅτι ἐξελέξατο κύριος τὴν σιών. ἠγαπήσατο αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῷ. Αὕτη ἡ κατάπαυσίς μου εἰς αἰῶνα αἰῶνος. ὧδε κατοικήσω ὅτι ἠγάπησα αὐτήν. Τὴν θήραν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω. τοὺς πτωχοὺς αὐτῆς χορτάσω ἄρτων. Τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἐνδύσω σωτηρίαν. καὶ οἱ ὅσιοι αὐτῆς ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται. Ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρας τῷ δαβίδ. ἡτοίμασα λύχνον τῷ χριστῷ μου. Τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐνδύσω αἰσχύνην. ἐπὶ δὲ αὐτὸν ἐξανθήσει τὸ ἁγίασμά μου.

Ωδὴ τῶν

Canticum graduum. CXXIX

DE profundis clamaui ad te domine: domine exaudi uocem meam. Fiant aures tuæ intendentes: in uocem deprecationis meæ. Si iniquitates obseruaueris dñe: domine quis sustinebit? Quia apud te propiciatio est: & propter legem tuā sustinui te dñe. Sustinuit ania mea in uerbo eius: sperauit ania mea in dño. A custodia matutina usq; ad noctem: speret Israël in dño. Quia apud dñm misericordia: & copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet Israël ex omnibus iniquitatibus eius.

Canticum graduum. CXXX

DOmine non est exaltatū cor meum: neq; elati sunt oculi mei. Neque ambulaui in magnis: neq; in mirabilibus super me. Si nō humiliter sentiebam: sed exaltaui animā meā. Sicut ablactatus est super matre sua: ita retributio in anima mea. Speret Israël in domino ex hoc nunc & usq; in sæculum.

Canticum graduum. CXXXI

MEmento dñe Dauid: & omnis mansuetudinis eius. Sicut iurauit domino: uotum uouit deo Iacob. Si introiero in tabernaculum domus meæ: si ascendero in lectū stra ti mei. Si dedero somnū oculis meis: & palpebris meis dormitationem. Et requiem tempo ribus meis: donec inueniam locum domino, tabernaculum deo Iacob. Ecce audiuimus eam in Ephrata: inuenimus eam in campis syluæ. Introibimus in tabernaculū eius: adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Surge dñe in requiem tuam: tu & arca sanctificationis tuæ. Sacerdotes tui induantur iustitia: & sancti tui exultent. Propter Dauid seruū tuum: non auertas faciem Christi tui. Iurauit dñs Dauid ueritatē & nō frustrabitur eum: de fructu uentris tui, ponā super sedem tuā. Si custodierint filij tui testamentū meum: & testimonia mea hæc quæ docebo eos. Et filij eorū usq; in sæculum: sedebunt super sedem tuam. Quoniam elegit dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi. Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo quoniā elegi eam. Viduam eius benedicens benedicā: pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari: & sancti eius exultatione exultabunt. Illuc producam cornu Dauid: paraui lucernam christo meo. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem florebit sanctificatio mea.

Canticum

Canticum graduum. CXXIX

DE profundis clamaui ad te domine. Domine exaudi uocem meā, fiant aures tuæ intendentes: ad uocem deprecationis meæ. Si iniquitates obseruabis domine: domine quis sustinebit? Quia tecum est propiciatio: cū terribilis sis. Sustinui dominum, sustinuit anima mea: & uerbū eius expectaui. Anima mea ad dominum: à uigilia matutina usq; ad uigiliā matutinam. Expectet Israël dominum quia apud dominum misericordia: & multa apud eū redemptio. Et ipse redimet Israël: ex omnibus iniquitatibus eius.

Canticum graduum Dauid. CXXX

DOmine non est exaltatum cor meum neq; elati sunt oculi mei: & non ambulaui in magnis & in mirabilibus super me. Si non proposui & silere feci animam meam, sicut ablactatus ad matrem suam: ita ablactata ad me anima mea. Expecta Israël dominum: amodo & usq; in æternum.

Canticum graduum. CXXXI

MEmento domine Dauid: & omnis afflictionis eius. Qui iurauit domino uotū uouit deo Iacob. Si intrauero in tabernaculū domus meæ: si ascendero super lectū stramnis mei. Si dedero somnum oculis meis: & palpebris meis dormitationē. Donec inueniam locum domino: tabernaculū deo Iacob. Ecce audiuimus illum in Ephrata: inuenimus illū in regione saltus. Intremus in tabernacula eius: adoremus scabellum pedum eius. Surge domine in requiem tuam: tu & arca fortitudinis tuæ. Sacerdotes tui induant iusticiam: & sancti tui laudent. Propter Dauid seruum tuum: ne auertas faciem Christi tui. Iurauit dominus Dauid ueritatem, non auertetur ab ea, de fructu uentris tui: ponam super sedem tuam. Si custodierint filij tui pactum meū & testificationē meam quā docuero eos, & filij eorum usq; in æternū: sedebunt super thronum tuum. Qm̄ elegit dominus Sion: desyderauit eam in habitaculū sibi. Hæc est requies mea in sempiternū: hic habitabo quia desyderaui eā. Venationem eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo pane. Sacerdotes eius induam salutare: & sancti eius laude laudabūt. Ibi oriri faciam cornu Dauid: paraui lucernā Christo meo. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem florebit diadema eius.

Canticum

שִׁיר חַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים
קְרָאתִיךָ יְהוָה : אֲדֹנָי
שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ
קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי : אִם־
עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר־יָהּ אֲדֹנָי מִי י
יַעֲמֹד : כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה ל
לְמַעַן תִּוָּרֵא : קִוִּיתִי יְהוָה
קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי :
נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר
שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר : יַחֵל יִשְׂרָאֵל
אֶל־יְהוָה כִּי־עִם־יְהוָה הַחֶסֶד
וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת : וְהוּא יִפְדֶּה
אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנֹתָיו :
קל
שִׁיר חַמַּעֲלוֹת לְדָוִד יְהוָה
לֹא־גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָ
רַמּוּ עֵינָי וְלֹא הָלְכְתִּי בִּגְדֹלוֹת
וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי : אִם־לֹא
שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי כְּגָמֻל
עֲלֵי אִמּוֹ כַּגָּמֻל עָלַי נַפְשִׁי :
יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה מֵעַתָּה
וְעַד־עוֹלָם : קלא
שִׁיר חַמַּעֲלוֹת זְכוֹר יְהוָה
לְדָוִד אֵת כָּל־עֻנּוֹתוֹ :
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיהוָה נָדַר לַאֲבִיר
יַעֲקֹב : אִם־אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם
אֶעֱלֶה עַל־עֶרֶשׂ יְצוּעָי : אִם־אֶתֵּן
שְׁנָת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה :
עַד־אֶמְצָא מָקוֹם לַיהוָה מ
מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב : הִנֵּה
שְׁמַעֲנָהּ בְּאֶפְרָתָה מְצָאנֻהוּ ב
בִּשְׂדֵי יָעַר : נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו
נִשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדֹם רַגְלָיו : קוּמָה
יְהוָה לְמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ :
כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ י
יְרַנֵּנוּ : בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־
תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ : נִשְׁבַּע יְהוָה
לְדָוִד אֱמֶת לֹא־יָשׁוּב מִמֶּנָּה
מִפְּרִי בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסֵּא־לָךְ :
אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ בְּרִיתִי וְעֵדוּתִי
זוֹ אֲלַמְּדֵם גַּם־בְּנֵיהֶם עֲדֵי־עַד
יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא לָךְ : כִּי בָחַר יְהוָה
בְּצִיּוֹן אִוָּה לְמוֹשָׁב לוֹ : זֹאת
מְנוּחָתִי עֲדֵי־עַד פֹּה אֵשֵׁב כִּי־
אִוִּיתִיהָ : צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ א
אֶבְיוֹנֶיהָ אַשְׂבִּיעַ לָחֶם : וְכֹהֲנֶיהָ
אַלְבִּישׁ יֶשַׁע וַחֲסִידֶיהָ רַנֵּן יְרַנֵּנוּ :
שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד עָרַכְתִּי
נֵר לִמְשִׁיחִי : אוֹיְבָיו אַלְבִּישׁ
בֹּשֶׁת וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ : סלב

Ωδὴ τῷ Δαυΐδ ἀναβαθμῶν. ρλβ.

Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν. ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὸν πώγωνα. τὸν πώγωνα τὸν Ἀαρών. τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. Ὡς δρόσος Ἁερμὼν, ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών. Ὅτι ἐκεῖ ἐνετείλατο κύριος τὴν εὐλογίαν ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ωδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. ρλγ

Ἰδοὺ δὴ εὐλογεῖτε τὸν κύριον πάντες οἱ δοῦλοι κυρίου. Οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου. ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. Ἐν ταῖς νυξὶν ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον. Εὐλογήσαι σε κύριος ἐκ Σιών. ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

ΚΑΘΙΣΜΑ. ιη

Ἀλληλουΐα. ρλδ

Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα κυρίου, αἰνεῖτε δοῦλοι κύριον. Οἱ ἑστῶτες ἐν οἴκῳ κυρίου. ἐν αὐλαῖς οἴκου θεοῦ ἡμῶν. Αἰνεῖτε τὸν κύριον ὅτι ἀγαθὸς κύριος. ψάλατε τὸ ὀνόματι αὐτοῦ, ὅτι καλόν. Ὅτι τὸν Ἰακὼβ ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ κύριος. Ἰσραὴλ εἰς περιουσιασμὸν ἑαυτῷ. Ὅτι ἐγὼ ἔγνωκα, ὅτι μέγας ὁ κύριος. καὶ ὁ κύριος ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς θεούς.

Πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν. ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ. ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀβύσσοις. Ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς. ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησεν. Ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ. ὃς ἐπάταξε τὰ πρωτότοκα αἰγύπτου, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. Ἐξαπέστειλε σημεῖα καὶ τέρατα ἐν μέσῳ σου αἴγυπτε. ἐν φαραὼ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ὃς ἐπάταξεν ἔθνη πολλὰ, καὶ ἀπέκτεινε βασιλεῖς κραταιούς. τὸν σηὼν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων. καὶ τὸν Ὤγ βασιλέα τῆς Βασάν. καὶ πάσας τὰς βασιλείας Χαναάν. καὶ ἔδωκε τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν. κληρονομίαν Ἰσραὴλ λαῷ αὐτοῦ. Κύριε τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τὸ μνημόσυνόν σου εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

Ὅτι κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. Τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἀργύριον καὶ χρυσίον. ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. Στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν. ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται. Ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἐνωτισθήσονται. οὐδὲ γάρ ἐστι πνεῦμα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιοῦντες αὐτά. καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς. Οἶκος Ἰσραὴλ εὐλογήσατε τὸν κύριον. οἶκος Ἀαρὼν εὐλογήσατε τὸν κύριον.

Οἶκος

Canticum graduum. CXXXII

ECce quàm bonum & quàm iucundũ: habitare fratres in unum. Sicut unguentum in capite:quod descendit in barbam: barbam Aaron. Quod descendit in oram uestimenti eius:sicut ros Aermon, qui descendit in montem Sion. Quoniam illic mandauit dominus benedictionẽ:& uitam usq; in sæculũ.

Canticum graduũ. CXXXIII

ECce nunc benedicite domino:omnes serui domini. Qui statis in domo domini: in atriis domus dei nostri. In noctibus extollite manus uestras in sancta:& benedicite domino. Benedicat tibi dominus ex Sion: qui fecit cœlum & terram.

Alleluia. CXXXIIII

LAudate nomen domini:laudate serui dominum. Qui statis in domo domini: in atriis domus dei nostri. Laudate dominum quia bonus dñs: psallite nomini eius quoniã suaue. Quoniam Iacob elegit sibi dominus: Israël in possessionem sibi. Quia ego cognoui quod magnus est dominus: & deus noster præ omnibus diis. Omnia quæcunq; uoluit dominus fecit,in cœlo & in terra: in mari & in omnibus abyssis. Educens nubes ab extremo terræ:fulgura in pluuiam fecit. Qui producit uentos de thesauris suis:qui percussit primogenita Aegypti,ab homine usq; ad pecus. Et misit signa & prodigia in medio tui Aegypte:in Pharaonem & in omnes seruos eius.

Qui percussit gentes multas:& occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum & Og regem Basan:& omnia regna Chanaan. Et dedit terram eorum hæreditatem: hæreditatem Israël populo suo. Domine nomen tuum in æternum:domine memoriale tuum in generatione & generationem. Quia iudicabit dominus populum suum:& in seruis suis deprecabitur. Simulacra gentium argentum & aurum:opera manuum hominum. Os habent & non loquentur:oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea:& omnes qui confidunt in eis. Domus Israël benedicite domino: domus Aaron benedicite domino.

Domus

Canticum graduum Dauid. CXXXII

ECce quàm bonum & quàm decorum:habitare fratres in unum. Sicut unguentum optimum in capite quod descẽdit in barbam barbam Aaron: quod descendit super oram uestimentorum eius. Sicut ros Hermon qui descendit super montana Sion,quoniam ibi mãdauit dominus benedictionem: uitam usque in æternum.

Canticum graduum. CXXXIII

ECce benedicite domino, omnes serui domini:qui statis in domo domini in noctibus. Leuate manus uestras ad sanctum:& benedicite dominum. Benedicat te dominus ex Sion:factor cœli & terræ.

Halleluia. CXXXIIII

LAudate nomen domini: laudate serui dominum. Qui statis in domo domini: in atriis domus dei nostri. Laudate dominum quoniam bonus dominus: cantate nomini eius quoniã decens. Quoniam Iacob elegit sibi dominus: Israël in peculiũ suum. Quia ego scio quod magnus dominus: & dominus noster præ omnibus diis. Omnia quæ uoluit dominus fecit in cœlo & in terra: in mari & in omnibus abyssis. Leuans nubes de summitatibus terræ, fulgura in pluuiam fecit: educens uentos de thesauris suis. Qui percussit primitiua Aegypti:ab homine usq; ad pecus. Emisit signa & portenta in medio tui Aegypte: in Pharao & in cunctos seruos suos. Qui percussit gentes multas: & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum & Og regem Basan:& omnia regna Chanaan. Et dedit terrã eorum hæreditatem: hæreditatem Israël populo suo. Domine nomen tuum in æternum: domine memoriale tuũ in generatione & generatione. Quia iudicabit dominus populũ suum: & in seruos suos erit placabilis. Idola gentium argentum & aurum: opera manuũ hominum. Os habent & non loquentur: oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient:sed nec est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciũt ea:& omnes qui confidunt in eis. Domus Israël benedicite domino: domus Aaron benedicite domino.

Domus

תהלים

שִׁיר חַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה
מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים
שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד ׃ בַּשֶּׁמֶן
חַשּׁוּב עַל־הָרֹאשׁ יֹרֵד עַל־ח
חִזְקָן זְקַן אַהֲרֹן שֶׁיֹּרֵד עַל־פִּי
מִדּוֹתָיו ׃ כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיֹּרֵד
עַל־הָרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צִוָּה י
יְהוָה אֶת־ הַבְּרָכָה חַיִּים עַד־
הָעוֹלָם ׃ קלג

שִׁיר חַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרְכוּ
אֶת־יְהוָה כָּל־עַבְדֵי י
יְהוָה הָעֹמְדִים בְּבֵית־יְהוָה ב
בְּלֵילוֹת ׃ שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ
וּבָרְכוּ אֶת־יְהוָה ׃ יְבָרֶכְךָ יְהוָה
מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ ׃
קלד

הַלְלוּ־יָהּ הַלְלוּ אֶת שֵׁם
יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי
יְהוָה ׃ שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה
בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ ׃ הַלְלוּ־
יָהּ כִּי־טוֹב יְהוָה זַמְּרוּ לְשְׁמוֹ
כִּי נָעִים ׃ כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ
יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ ׃ כִּי אֲנִי י
יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ
מִכָּל־אֱלֹהִים ׃ כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ
יְהוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ ב
בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת ׃ מַעֲלֶה
נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים
לַמָּטָר עָשָׂה מוֹצֵא רוּחַ מ
מְאֹצְרוֹתָיו ׃ שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי
מִצְרַיִם מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה ׃
שָׁלַח אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי
מִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו ׃
שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מ
מְלָכִים עֲצוּמִים ׃ לְסִיחוֹן
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְלְעוֹג מֶלֶךְ ח
הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן ׃
וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה יש
לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ ׃ יְהוָה שִׁמְךָ
לְעוֹלָם יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר ׃
כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו
יִתְנֶחָם ׃ עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף
וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם ׃ פֶּה
לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם
וְלֹא יִרְאוּ ׃ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא
יַאֲזִינוּ אַף אֵין־יֶשׁ רוּחַ בְּפִיהֶם ׃
בְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל א
אֲשֶׁר־ בֹּטֵחַ בָּהֶם ׃ בית
יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־ יְהוָה בית
אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת־ יְהוָה ׃

Οἶκος Λευὶ εὐλογήσατε τὸν κύριον. οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον εὐλογήσατε τὸν κύριον. Εὐλογητὸς κύριος ἐκ Σιών, ὁ κατοικῶν Ἰερουσαλήμ. Ἀλληλούϊα. ρλε.

Ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι ἀγαθός. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τῶν θεῶν. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Ἐξομολογεῖσθαι τῷ κυρίῳ, τῷ κυρίων. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τῷ ποιήσαντι θαυμάσια μεγάλα μόνῳ. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τῷ ποιήσαντι τοὺς οὐρανοὺς ἐν σοφίσει. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τῷ ποιήσαντι φῶτα μεγάλα μόνῳ. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τὸν ἥλιον εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τῷ πατάξαντι Αἴγυπτον σὺν τοῖς πρωτοτόκοις αὐτῶν. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Καὶ ἐξαγαγόντι τὸν Ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τῷ κατα διελόντι τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Καὶ διαγαγόντι τὸν Ἰσραὴλ διὰ μέσου αὐτοῦ. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Καὶ ἐκτινάξαντι φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτου εἰς θάλασσαν ἐρυθράν. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τῷ διαγαγόντι τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τῷ πατάξαντι βασιλεῖς μεγάλους. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Καὶ ἀπεκτείναν βασιλεῖς κραταιούς. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Τὸν Σηὼν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Καὶ τὸν Ὼγ βασιλέα τῆς Βασάν. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Καὶ δόντι τὴν γῆν αὐτῶν κληρονομίαν. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Κληρονομίαν Ἰσραὴλ δούλῳ αὐτου. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου.

Ὅτι ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ κύριος. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Ὁ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκί. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου. Ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτου.

Ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ εἰς αἰχμαλωσίαν. ρλς

Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν. ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς σιών. Ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς. ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν. ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτεύσαντες ἡμᾶς. λόγους ᾠδῶν. καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς. ὕμνον ἄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν σιών.

πῶς ἄσομεν

Domus Leui benedicite domino: qui timetis dominū benedicite domino. Benedictus dominus ex Sion: qui habitat in Hierusalem. Alleluia. CXXXV

COnfitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in sæculum misericordia eius. Confitemini deo deorū: qm̃ in sæculū misericordia eius. Confitemini dño dominorū: qm̃ in sæculū misericordia eius. Qui facit mirabilia magna solus: qm̃ in sæculū misericordia eius. Qui fecit cœlos in intellectu: qm̃ in sæculū misericordia eius. Qui firmauit terrā super aquas: quoniā in sæculum misericordia eius. Qui fecit luminaria magna qm̃ in sæculū misericordia eius. Solem in potestatem diei: qm̃ in sæculum misericordia eius. Lunam & stellas in potestatē noctis: quoniā in sæculū misericordia eius. Qui percussit Ægyptum cum primogenitis eorū: qm̃ in sæculū misericordia eius. Qui eduxit Israël de medio eorū: qm̃ in sæculū misericordia eius. In manu potenti & brachio excelso: quoniā in sæculum misericordia eius. Qui diuisit mare rubrū in diuisiones: qm̃ in sæculū misericordia eius. Et eduxit Israël per mediū eius: qm̃ in sæculū misericordia eius. Et excussit Pharaonē & uirtutem eius in mari rubro: qm̃ in sæculū misericordia eius. Qui transduxit populū suum per desertū: qm̃ in sæculum misericordia eius. Qui percussit reges magnos: quoniā in sæculū misericordia eius. Et occidit reges fortes: quoniā in sæculū misericordia eius. Seon regem Amorræorū: quoniā in sæculū misericordia eius. Et Og regem Basan: quoniā in sæculū misericordia eius. Et dedit terrā eorum hæreditatē: qm̃ in sæculū misericordia eius. Hæreditatē Israel seruo suo: quoniā in sæculū misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniā in sæculū misericordia eius. Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniā in sæculū misericordia eius. Qui dat escam omni carni: quoniam in sæculū misericordia eius. Cōfitemini deo cœli: quoniā in sæculū misericordia eius.

Psalmus Dauid Hieremiæ. CXXXVI

SVper flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus: dum recordaremur tui Sion. In salicibus in medio eius: suspendimus organa nostra. Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos: uerba cantionum. Et qui abduxerunt nos: hymnum cantate nobis de canticis Sion.

Quomodo

Domus Leui benedicite domino: timētes dominum benedicite domino. Benedictus dñs ex Sion, qui habitat in Hierusalem Halleluia.

CXXXVI

COnfitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in æternum misericordia eius. Confitemini deo deorū: qm̃ in æternū misericordia eius. Cōfitemini dño dominorū: qm̃ in æternū misericordia eius. Qui fecit mirabilia magna solus: qm̃ in æternū misericordia eius. Qui fecit cœlos in sapientia: qm̃ in æternū misericordia eius. Qui firmauit terrā super aquas: qm̃ in æternū misericordia eius. Qui fecit luminaria magna: qm̃ in æternū misericordia eius. Solem in potestatem diei: quoniā in æternū misericordia eius. Lunā & stellas in potestatē noctis: quoniā in æternū misericordia eius. Qui percussit Ægyptum cum primitiuis eius: qm̃ in æternū misericordia eius. Et eduxit Israël de medio eorum: quoniā in æternū misericordia eius. In manu ualida & brachio extento: qm̃ in æternū misericordia eius. Qui diuisit mare rubrū in diuisiones: quoniā in æternū misericordia eius. Et eduxit Israël in medio eius: quoniā in æternum misericordia eius. Et cōuoluit Pharao & exercitum eius in mari rubro: quoniā in æternū misericordia eius. Qui duxit populū suū per desertum: quoniam in æternū misericordia eius. Qui percussit reges magnos: qm̃ in æternū misericordia ei9. Et occidit reges magnificos: quoniam in æternū misericordia eius. Seon regem Amorræorū: quoniā in æternū misericordia eius. Et Og regem Basan: quoniā in æternū misericordia eius. Et dedit terram eorū hæreditatem: quoniā in æternū misericordia eius. Hæreditatē Israël seruo suo: quoniā in æternū misericordia eius. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniā in æternum misericordia eius. Et redemit nos de hostib9 nostris quoniā in æternū misericordia eius. Qui dat panem omni carni: quoniā in æternum misericordia eius. Cōfitemini deo cœli: quoniam in æternum misericordia eius.

CXXXVII

SVper flumia Babylonis ibi sedimus & fleuimus: cum recordaremur Sion. Super salices in medio eius: suspēdimus citharas nostras Qm̃ ibi interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos uerba carminis & qui affligebant nos læti: canite nobis de canticis Sion.

Quomodo

בֵּית חַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה יִרְאֵי
יְהוָה בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה ׃ בָּרוּךְ
יְהוָה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלִָם ח
הַלְלוּ־יָהּ ׃ סלו

חורך לַיהוָה כִּי־ טוֹב כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ חורו
לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם ח
חַסְדּוֹ ׃ חורו לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת
גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כִּי ל
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ לְרֹקַע הָאָרֶץ
עַל־הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃
לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ ׃ אֶת־ הַשֶּׁמֶשׁ ל
לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם כִּי לְעוֹלָם ח
חַסְדּוֹ ׃ אֶת־ הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים
לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ ׃ לְמַכֵּה מִצְרַיִם ב
בִּבְכוֹרֵיהֶם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם כִּי ל
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ בְּיָד חֲזָקָה
וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃
לְגֹזֵר יַם־ סוּף לִגְזָרִים כִּי ל
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹכוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ ו
וְנָעַר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְּיַם־סוּף כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ
בַּמִּדְבָּר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ ל
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ ׃ וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ לְסִיחֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ ׃ וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל
עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ ש
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם
חַסְדּוֹ ׃ וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּי
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ נֹתֵן לֶחֶם לְכָל
בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃ חורו
לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ ׃
סלו

עַל־נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ
גַּם־ בָּכִינוּ בְּזָכְרֵנוּ אֶת־
צִיּוֹן ׃ עַל־עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ ת
תָּלִינוּ כִּנֹּרוֹתֵינוּ ׃ כִּי שָׁם
שְׁאָלוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דִּבְרֵי־ שִׁיר ו
וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה שִׁירוּ לָנוּ מ
מִשִּׁיר צִיּוֹן ׃

πῶς ᾄσομεν τὴν ᾠδὴν κυρίου. ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας.
Ἐὰν ϖλησθῶμαί σου ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθείη ἡ δε-
ξιά μου. κολληθείη ἡ γλῶσσα μου τῷ λάρυγγί μου.
ἐὰν μή σου μνησθῶ. ἐὰν μὴ προανατάξωμαι τὴν ἱε-
ρουσαλήμ. ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς εὐφροσύνης μου. Μνήσθητι
κύριε τῶν υἱῶν ἐδώμ. τὴν ἡμέραν ἰερουσαλήμ. τῶν
λεγόντων ἐκκενοῦτε ἐκκενοῦτε. ἕως τῶν θεμελίων αὐ-
τῆς. Θυγάτηρ βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος. μακάριος
ὃς ἀνταποδώσει σοι τὸ ἀνταπόδομά σου, ὃ ἀνταπε-
δωκας ἡμῖν. Μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ
νήπιά σου πρὸς τὴν πέτραν.

ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ ζαχαρίου.

ρλζ.

Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου.
καὶ ἐναντίον ἀγγελῶν ψαλῶ σοι. ὅτι ἤκουσας
πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου. προσκυνήσω
πρὸς ναὸν ἅγιόν σου. καὶ ἐξομολογήσομαι τῷ ὀνό
ματί σου. Ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου. ὅτι
ἐμεγάλυνας ἐπὶ πᾶν τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου. Ἐν ᾗ
ἂν ἡμέρᾳ ϖαλέσωμαί σε. ταχὺ ἐπάκουσόν μου.
ϖολυωρήσεις με ἐν ψυχῇ μου δυνάμει σου. Ἐξομο
λογησάσθωσάν σοι κύριε πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς.
ὅτι ἤκουσαν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός σου.
Καὶ ᾄσάτωσαν ἐν ταῖς ὁδοῖς κυρίου. ὅτι μεγάλη ἡ
δόξα κυρίου. Οτι ὑψηλὸς κύριος καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφο
ρᾷ. καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀπὸ μακρόθεν γινώσκει. Ἐὰν ϖο
ρευθῶ ἐν μέσῳ θλίψεως, ζήσεις με. ἐπ' ὀργὴν ἐχθρῶν
μου ἐξέτεινας χεῖρα σου, καὶ ἔσωσέ με ἡ δεξιά σου.
Κύριος ἀνταποδώσει ὑπὲρ ἐμοῦ. κύριε τὸ ἔλεός σου
εἰς τὸν αἰῶνα. τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου μὴ παρίδῃς.
Εἰς τὸ τέλος τῷ Δαβὶδ ψαλμὸς ζαχαρίου,
ἐν τῇ διασπορᾷ. ρλη.

Κύριε ἐδοκίμασάς με καὶ ἔγνως με. σὺ ἔγνως τὴν
καθέδραν μου καὶ τὴν ἔγερσίν μου. Σὺ συνῆ
κας τοὺς διαλογισμούς μου ἀπομακρόθεν. τὴν τρί-
βον μου καὶ τὴν κοινόν μου σὺ ἐζήτησας. καὶ πά-
σας τὰς ὁδούς μου προεῖδες. ὅτι οὐκ ἔστι δόλος ἐν τῇ
γλώσσῃ μου. Ἰδοὺ κύριε σὺ ἔγνως πάντα τὰ ἔσχα-
τα καὶ τὰ ἀρχαῖα. σὺ ἔπλασάς με καὶ ἔθηκας ἐπ' ἐμὲ τὴν
χεῖρα σου. Εθαυμαστώθη ἡ γνῶσις σου ἐξ ἐμοῦ. ἐκρα-
ταιώθη, οὐ μὴ δύνωμαι πρὸς αὐτήν. ποῦ πορευθῶ
ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου. καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύ
γω; Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ. ἐὰν κατα
βῶ εἰς τὸν ἅδην πάρει. Ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγάς
μου κατ' ὄρθρον. καὶ κατασκηνώσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θα
λάσσης. Καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χείρ σου ὁδηγήσει με. καὶ κατέ
ξει με ἡ δεξιά σου. Καὶ εἶπα ἄρα σκότος καταπα-
τήσει με. καὶ νὺξ φωτισμὸς ἐν τῇ τρυφῇ μου. Οτι σκό
τος οὐ σκοτώσει σε ἀπὸ σοῦ. καὶ νὺξ ὡς ἡμέρα φωτισθήσε
ται. ὡς δὲ σκότος αὐτῆς, οὕτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς.

Οτι σὺ

Quomodo cantabimus canticũ dñi: in terra
aliena? Si oblitus fuero tui Hierusalem: obli-
uioni det dextera mea. Adhæreat lingua mea
faucibus meis: si nõ meminero tui. Si nõ pro-
posuero tui Hierusalẽ in principio lætitiæ meæ:
Memor esto dñe filiorũ Edom: in diem Hieru
salem. Qui dicunt exinanite exinanite: usq; ad
fundamentum in ea. Filia Babylonis misera
beatus qui retribuet tibi retributionem tuam:
quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit &
allidet: paruulos tuos ad petram.

Psalmus ipsi Dauid. CXXXVII

CONfitebor tibi domie in toto corde meo
quoniã audisti omnia uerba oris mei.
In conspectu angelorũ psallam tibi: adorabo
ad templum sanctum tuum, & confitebor no
mini tuo. Super misericordia tua & ueritate
tua: quoniam magnificasti super omne nomẽ
sanctum tuum. In quacunq; die inuocauero
te exaudi me: multiplicabis in anima mea uir-
tutem. Confiteantur tibi dñe omnes reges ter
ræ: quia audierũt omnia uerba oris tui. Et can
tent in uijs dñi: quoniam magna gloria dñi.
Quoniã excelsus dñs & humilia respicit: & al-
ta à longe cognoscit. Si ambulauero in medio
tribulationis uiuificabis me: & super iram ini-
micorum meorũ extendisti manum tuã: & sal
uum me fecit dextera tua. Dñs retribuet pro
me: dñe misericordia tua in sæculũ: opera ma-
nuum tuarum ne despicias.

In finẽ psalmus Dauid. CXXXVIII

DOmine probasti me & cognouisti me: tu
cognouisti sessionem meã & resurrectio-
nem meã. Intellexisti cogitatiões meas delon
ge: semitã meam & funiculũ meũ inuestigasti.
Et omnes uias meas præuidisti: quia nõ est ser
mo in lingua mea. Ecce dñe tu cognouisti oia
nouissima & antiqua: tu formasti me & posui
sti super me manũ tuã. Mirabilis facta est sci-
entia tua ex me: confortata est & non potero
ad eam. Quo ibo à spiritu tuo: & quo à facie
tua fugiã. Si ascendero in cœlũ tu illic es: si de-
scendero in infernũ ades. Si sumpsero pennas
meas diluculo: & habitauero in extremis ma-
ris. Etenim illuc manus tua deducet me: & te-
nebit me dextera tua. Et dixi forsitan tenebræ
conculcabũt me: & nox illuminatio mea in de
liciis meis. Quia tenebræ nõ obscurabuntur à
te: & nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ
eius, ita & lumen eius.

Quia tu

Quomodo cantabimus canticũ domini: in ter
ra aliena? Si oblitus fuero tui Hierusalem, in
obliuione sit dextera mea. Adhæreat lingua
mea gutturi meo si non recordatus fuero tui, si
non proposuero Hierusalem, in principio læti
ciæ meæ. Memento domine filiorũ Edom in
die Hierusalem, dicentium euacuate euacuate:
usq; ad fundamentum eius. Filia Babylonis
uastata, beatus qui retribuet tibi: uicissitudinẽ
tuam quã tu retribuisti nobis. Beatus qui te-
nebit & allidet paruulos tuos ad petram.

Dauid. CXXXVIII

CONfitebor tibi dñe in toto corde meo: in
conspectu deorum cantabo tibi. Adora
bo in templo sancto tuo & confitebor nomini
tuo super misericordia tua & ueritate tua: quia
magnificasti super omne nomen eloquiũ tuũ.
In die inuocabo & exaudies me: dilatabis ani-
mæ meæ fortitudinem. Confiteantur tibi do-
mine omnes reges terræ: quoniam audierunt
eloquia oris tui. Et cantent in uijs domini: quo
niam magna gloria domini. Quoniam excel
sus dominus & humilia respicit: & excelsa de
longe cognoscit. Si ambulauero in medio tri
bulationis uiuificabis me, super furorem inimi
corum meorum mittes manum tuam: & salua
bit me dextera tua. Dominus operabitur pro
me domine misericordia tua in æternum: ope-
ra manuum tuarum ne dimittas.

Victori psalmus Dauid.
CXXXIX

DOmine inuestigasti me & cognouisti.
Tu cognouisti sessionem meam & resur-
rectionem meam: intellexisti malum meum
delonge. Semitam meã & accubationem meã
euentilasti: & omnes uias meas intellexisti.
Quia non est eloquium in lingua mea: ecce do
mine nosti omnia. Retrorsum & ante forma
sti me: & posuisti super me manum tuam. Su
per me est scientia: & excelsior est non potero
ad eam. Quo ibo à spiritu tuo: & quo à facie
tua fugiam? Si ascendero in celum ibi es tu: si
iacuero in inferno ades. Si sumpsero pennas
diluculo: habitauero in nouissimo maris. Etiã
ibi manus tua deducet me: & tenebit me de-
xtera tua. Si dixero forte tenebræ operient me
nox quoq; lux erit circa me. Nec tenebræ ha-
bent tenebras apud te, & nox quasi dies lucet:
similes sunt tenebræ & lux.

Quia

אִיךְ נָשִׁיר אֶת־שִׁיר יְהוָה עַל
אַדְמַת נֵכָר׃ אִם־אֶשְׁכָּחֵךְ יְ
יְרוּשָׁלָ͏ִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי׃ תִּדְבַּק
לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם־לֹא אֲזְכְּרֵכִי
אִם־לֹא אַעֲלֶה אֶת־יְרוּשָׁלַ͏ִם עַל
רֹאשׁ שִׂמְחָתִי׃ זְכֹר יְהוָה
לִבְנֵי אֱדוֹם אֶת־יוֹם יְרוּשָׁלָ͏ִם
הָאֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד
בָּהּ׃ בַּת־בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה א
אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם־לָךְ אֶת־גְּמוּלֵךְ
שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ׃ אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז
וְנִפֵּץ אֶת־עֹלָלַיִךְ אֶל־הַסָּלַע׃
קלח
לְדָוִד אוֹדְךָ בְכָל־לִבִּי נֶגֶד
אֱלֹהִים אֲזַמְּרֶךָּ׃
אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ וְ
וְאוֹדֶה אֶת־שִׁמְךָ עַל־חַסְדְּךָ
וַעֲל־אֲמִתֶּךָ כִּי־הִגְדַּלְתָּ עַל כָּל־
שִׁמְךָ אִמְרָתֶךָ׃ בְּיוֹם קָרָאתִי
וַתַּעֲנֵנִי תַּרְהִבֵנִי בְנַפְשִׁי עֹז׃
יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַלְכֵי־אֶרֶץ כִּי־
שָׁמְעוּ אִמְרֵי־פִיךָ׃ וְיָשִׁירוּ
בִּדְרָכֵי יְהוָה כִּי־גְדוֹל כְּבוֹד יְ
יְהוָה׃ כִּי־רָם יְהוָה וְשָׁפָל
יִרְאֶה וְגָבֹהַּ מִמֶּרְחָק יְיֵדָע׃ אִם
אֵלֵךְ בְּקֶרֶב צָרָה תְּחַיֵּנִי עַל אַף
אֹיְבַי תִּשְׁלַח יָדֶךָ וְתוֹשִׁיעֵנִי יְ
יְמִינֶךָ׃ יְהוָה יִגְמֹר בַּעֲדִי יְהוָה
חַסְדְּךָ לְעוֹלָם מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אַל־
תֶּרֶף׃ קלט

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר יְ
יְהוָה חְקַרְתַּנִי
וַתֵּדָע׃ אַתָּה יָדַעְתָּ שִׁבְתִּי וְ
וְקוּמִי בַּנְתָּה לְרֵעִי מֵרָחוֹק׃
אָרְחִי וְרִבְעִי זֵרִיתָ וְכָל־דְּרָכַי
חְסַכָּנְתָּה׃ כִּי אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי
הֵן יְהוָה יָדַעְתָּ כֻלָּהּ׃ אָחוֹר
וָקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה׃
פְּלִאִי דַעַת מִמֶּנִּי נִשְׂגְּבָה לֹ
לֹא־אוּכַל לָהּ׃ אָנָה אֵלֵךְ
מֵרוּחֶךָ וְאָנָה מִפָּנֶיךָ אֶבְרָח׃
אִם־אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְ
וַאֲצִיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ׃ אֶשָּׂא
כַנְפֵי־שָׁחַר אֶשְׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם׃
גַּם־שָׁם יָדְךָ תַּנְחֵנִי וְתֹאחֲזֵנִי יְ
יְמִינֶךָ׃ וְאֹמַר אַךְ חֹשֶׁךְ יְשׁוּפֵנִי
וְלַיְלָה אוֹר בַּעֲדִנִי׃ גַּם־חֹ
חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ וְלַיְלָה
כַּיּוֹם יָאִיר כַּחֲשֵׁכָּה כָּאוֹרָהּ׃

כִּי

ΟΤΙ σὺ ἐκτήσω τοὺς νεφρούς μου. ἀντελάβου μου ἐκ γαστρὸς μητρός μου. Ἐξομολογήσομαί σοι ὅτι φοβερῶς ἐθαυμασώθης. Θαυμάσια τὰ ἔργα σου. καὶ ἡ ψυχή μου γινώσκει σφόδρα. Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὀστοῦν μου ἀπὸ σοῦ, ὃ ἐποίησάς με ἐν κρυφῇ. καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς. Τὸ ἀκατέργαστόν μου, εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου. καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται. ἡμέρας πλασθήσονται, καὶ οὐδεὶς ἐν αὐταῖς. Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησάν οἱ φίλοι σου ὁ θεός. λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν. Ἐξαριθμήσομαι αὐτοὺς καὶ ὑπὲρ ἄμμον πληθυνθήσονται. ἐξηγειρόμην καὶ ἔτι εἰμὶ μετὰ σοῦ. Εἰ μὴ ἀποκτείνεις ἁμαρτωλούς ὁ θεός. ἄνδρες αἱμάτων ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ. Ὅτι ἐρεῖς εἰς διαλογισμούς. λήψονται εἰς ματαιότητας τὰς πόλεις σου. Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε κύριε ἐμίσησα. καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην. Τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς. εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. Δοκίμασόν με ὁ θεός, καὶ γνῶθι τὴν καρδίαν μου. ἔτασόν με καὶ γνῶθι τὰς τρίβους μου. Καὶ ἴδε εἰ ὁδὸς ἀνομίας ἐν ἐμοί. καὶ ὁδήγησόν με ἐν ὁδῷ αἰωνίᾳ.

Εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ Δαβίδ.

ϱλθ.

Ἐξελοῦ με κύριε ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ. ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαί με. Οἵτινες ἐλογίσαντο ἀδικίαν ἐν καρδίᾳ. ὅλην τὴν ἡμέραν παρετάσσοντο πολέμους. Ἠκόνησαν γλῶσσαν αὐτῶν ὡσεὶ ὄφεως. ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν. Φύλαξόν με κύριε ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ. ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ἐξελοῦ με. Οἵτινες διελογίσαντο τοῦ ὑποσκελίσαι τὰ διαβήματά μου. ἔκρυψαν ὑπερήφανοι παγίδα μοι.

Καὶ σχοινίοις διέτειναν παγίδα τοῖς ποσί μου. ἐχόμην τρίβου, σκάνδαλα ἔθεντό μοι. Εἶπα τῷ κυρίῳ, θεός μου εἶ σύ. ἐνώτισαι κύριε τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου. Κύριε κύριε δύναμις τῆς σωτηρίας μου. ἐπεσκίασας ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου, ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. Μὴ παραδῷς με κύριε ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μου τῷ ἁμαρτωλῷ. διελογίσαντο κατ' ἐμοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς με, μήποτε ὑψωθῶσιν. Ἡ κεφαλὴ τῶν κυκλούμενον αὐτῶν. κόπος τῶν χειλέων αὐτῶν καλύψει αὐτούς. Πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες ἐν πυρί. καταβαλεῖς αὐτοὺς ἐν ταλαιπωρίαις, οὐ μὴ ὑποστῶσιν. Ἀνὴρ γλωσσώδης οὐ κατευθυνθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. ἄνδρα ἄδικον κακὰ θηρεύσει εἰς διαφθοράν.

Ἔγνων ὅτι ποιήσει κύριος τὴν κρίσιν τῶν πτωχῶν. καὶ τὴν δίκην τῶν πενήτων. Πλὴν δίκαιοι ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματί σου. καὶ κατοικήσουσιν εὐθεῖς σὺν τῷ προσώπῳ σου.

ψαλμὸς

Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris meæ. Cõfitebor tibi quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua & anima mea cognoscet nimis. Non est occultatum os meum à te, quod fecisti in occulto & substãtia mea in inferioribus terræ. Imperfectum meũ, uiderunt oculi tui: & in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur & nemo in eis. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos & super arenã multiplicabuntur: exurrexi & adhuc sum tecũ. Si occideris deus peccatores: uiri sanguinum declinate à me. Quia dicitis in cogitatione: accipiant in uanitate ciuitates suas. Nónne qui oderunt te domine oderam: & super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos: inimici facti sunt mihi. Proba me deus & scito cor meum: interroga me & cognosce semitas meas. Et uide si uia iniquitatis in me est: & deduc me in uia æterna.

In finem psalmus Dauid.

CXXXIX

ERipe me domine ab homine malo: à uiro iniquo eripe me. Qui cogitauerũt iniquitates in corde: tota die constituebant prælia.

Acuerunt linguam suam sicut serpentes: uenenum aspidum sub labijs eorum. Custodi me domine de manu peccatoris: ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitauerunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum mihi. Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt mihi.

Dixi domino, deus meus es tu: exaudi domine uocem deprecationis meæ. Domine domine uirtus salutis meæ: obumbrasti super caput meum in die belli. Ne tradas me domine à desyderio meo peccatori: cogitauerũt contra me, ne derelinquas me ne forte exaltentur.

Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones, in ignem dejcies eos: in miserijs nõ subsistent.

Vir linguosus non dirigetur in terra: uirum iniustum mala capient in interitu. Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis: & uindictam pauperum. Veruntamen iusti confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cũ uultu tuo.

Psalmus

Psalmus Dauid. CXLI

DOmine clamaui ad te festina mihi: exaudi uocem meam clamantis ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in cõspectu tuo eleuatio manuũ mearũ sacrificiũ uespertinũ. Pone domine custodiã ori meo: serua pauperem labiorũ meorũ. Ne declines cor meum in uerbũ malum uoluere cogitationes impias cum uiris operantibus iniquitatem: neq; comedere in delitijs eorum. Corripiat me iustus in misericordia & arguat me, oleũ amaritudinis non impinguet caput meum: quia adhuc oratio mea pro malicijs eorũ. Sublati sunt iuxta petram iudices eorum: & audient uerba mea quoniã decora sunt. Sicut agricola cum scindit terram: sic dissipata sunt ossa nostra in ore inferni. Quia ad te dñe deus oculi mei: in te speraui ne euacues animã meam. Custodi me de manibus laquei quem posuerunt mihi: de offendiculis operantiũ iniquitatem. Incident in rete eius impij: simul autem ego transibo.

Eruditio Dauid, cum esset in spelunca, oratio. CXLII

VOce mea ad dominũ clamaui: uoce meã ad dominum deprecatus sum. Effundã in conspectu eius eloquiũ meum: tribulationẽ meam coram illo annunciabo. Cum anxius in me fuerit spiritus meus tu enim nosti semitam meam in uia hac qua ambulabo: absconderunt laqueum mihi. Respice ad dexterã & uide quia non sit qui agnoscat me perijt fuga à me: & non qui quærat animam meam. Clamaui ad te domine dixi tu es spes mea: pars mea in terra uiuentium. Auscultа deprecationem meam quoniam infirmatus sum nimis; libera me à persecutoribus meis: quoniam cõfortati sunt super me. Educ de carcere animã meam ut confiteatur nomini tuo, in me coronabuntur iusti: cum retribueris mihi.

Psalmus Dauid. CXLIII

DOmine exaudi orationem meam auscul ta deprecationem meam: in ueritate tua exaudi me in iustitia tua. Et non uenias ad iudicandum cum seruo tuo: quia non iustificabitur in cõspectu tuo omnis uiuens. Persecutus est enim inimicus animã meam cõfregit in terra uitam meã: posuit me in tenebris quasi mortuos antiqs. Et anxius fuit in me spiritus meus in medio mei sollicitum fuit cor meum.

Recordabor

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה קְרָאתִיךָ חוּשָׁה
לִי הַאֲזִינָה קוֹלִי בְּקָרְאִי-לָךְ׃
תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מַ
מַשְׂאַת-כַּפַּי מִנְחַת-עָרֶב׃ שִׁיתָה
יְהוָה שְׁמֹרָה לְפִי נִצְּרָה עַל-דַּל
שְׂפָתָי׃ אַל-תַּט לִבִּי לְדָבָר
רָע לְהִתְעוֹלֵל עֲלִילוֹת בְּרֶשַׁע
אֶת-אִישִׁים פֹּעֲלֵי אָוֶן וּבַל-א
אֶלְחַם בְּמַנְעַמֵּיהֶם׃ יַהֲלְמֵנִי
צַדִּיק חֶסֶד וְיוֹכִיחֵנִי שֶׁמֶן רֹאשׁ
אַל-יָנִי רֹאשִׁי כִּי-עוֹד וּתְפִלָּתִי
בְּרָעוֹתֵיהֶם׃ נִשְׁמְטוּ בִידֵי-
סֶלַע שְׁפָטֵיהֶם וְשָׁמְעוּ אֲמָרַי
כִּי נָעֲמוּ׃ כְּמוֹ פֹלֵחַ וּבֹקֵעַ
בָּאָרֶץ נִפְוְרוּ עַצְמֵינוּ לְפִי שְׁ
שְׁאוֹל׃ כִּי אֵלֶיךָ יְהוִה אֲדֹנָי
עֵינָי בְּכָה חָסִיתִי אַל-תֶּעֱר נַ
נַפְשִׁי׃ שָׁמְרֵנִי מִיְּדֵי פַח יָקְשׁוּ
לִי וּמִקְשׁוֹת פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ יִפְּלוּ
בְּמִכְמֹרָיו רְשָׁעִים יָחַד אֲנִכִי ע
עַד אֶעֱבוֹר׃ קמב

מַשְׂכִּיל לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ
בַּמְּעָרָה תְּפִלָּה׃
קוֹלִי אֶל-יְהוָה אֶזְעָק קוֹלִי אֶל-
יְהוָה אֶתְחַנָּן׃ אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו
שִׂיחִי צָרָתִי לְפָנָיו אַגִּיד׃ ב
בְּהִתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי וְאַתָּה י
יָדַעְתָּ נְתִיבָתִי בְּאֹרַח-זוּ אַהֲלָךְ
טָמְנוּ פַח-לִי׃ הַבֵּיט יָמִין וּ
וּרְאֵה וְאֵין-לִי מַכִּיר אָבַד מָנוֹס
מִמֶּנִּי אֵין דֹּרֵשׁ לְנַפְשִׁי׃ ז
זָעַקְתִּי אֵלֶיךָ יְהוָה אָמַרְתִּי אַתָּה
מַחְסִי חֶלְקִי בְּאֶרֶץ חַיִּים׃
הַקְשִׁיבָה אֶל-רִנָּתִי כִּי-רַלּוֹתִי
מְאֹד הַצִּילֵנִי מִרֹּדְפַי כִּי אָמְצוּ
מִמֶּנִּי׃ הוֹצִיאָה מִמַּסְגֵּר נַפְשִׁי
לְהוֹדוֹת אֶת-שְׁמֶךָ כִּי יַכְתִּרוּ צ
צַדִּיקִים כִּי-תִגְמֹל עָלָי׃

קמג

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה שְׁמַע
תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה
אֶל-תַּחֲנוּנָי בֶּאֱמוּנָתְךָ עֲנֵנִי ב
בְּצִדְקָתֶךָ׃ וְאַל-תָּבֹא בְמִשְׁפָּט
אֶת-עַבְדֶּךָ כִּי לֹא-יִצְדַּק לְפָנֶיךָ
כָּל-חָי׃ כִּי רָדַף אוֹיֵב נַפְשִׁי
דִּכָּא לָאָרֶץ חַיָּתִי הוֹשִׁיבַנִי ב
בְּמַחֲשַׁכִּים כְּמֵתֵי עוֹלָם׃
וַתִּתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי בְּתוֹכִי יִשְׁ
יְשֹׁתּוֹמֵם לִבִּי׃

 זכרתי

Εμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελετησά σου πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων. Διεπέτασά σοι τὰς χεῖράς μου. ἡ ψυχή μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι. Ταχὺ εἰσάκουσόν μου κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ακουσόν ποίησόν μοι τὸ πρωὶ τὸ ἔλεός σου. ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα. Γνώρισόν μοι κύριε ὁδόν, ἐν ᾗ πορεύσομαι. ὅτι πρὸς σὲ ἦρα τὴν ψυχήν μου.

Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου κύριε πρὸς σὲ κατέφυγον. δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου. ὅτι σὺ εἶ ὁ θεός μου. Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ. ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου κύριε ζήσεις με. Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τὴν ψυχήν μου. Καὶ ἐν τῷ ἐλέει σου ἐξολοθρεύσεις τοὺς ἐχθρούς μου. Καὶ ἀπολεῖς πάντας τοὺς θλίβοντας τὴν ψυχήν μου. ὅτι ἐγὼ δοῦλος σου εἰμί.

ΚΑΘΙΣΜΑ. ιθ.

Τῷ Δαβὶδ πρὸς Γολιάθ. ϱμγ.

Ευλογητὸς κύριος ὁ θεός μου, ὁ διδάσκων τὰς χεῖράς μου εἰς παράταξιν. τοὺς δακτύλους μου εἰς πολέμον. Ελεός μου καὶ καταφυγή μου. ἀντιλήπτωρ μου καὶ ῥύστης μου. Υπερασπιστής μου καὶ ἐπ' αὐτῷ ἤλπισα. ὁ ὑποτάσσων τὸν λαόν μου ὑπ' ἐμέ.

Κύριε τί ὄφθη ἄνθρωπε, ὅτι ἐγνώσθης αὐτῷ. ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι λογίζῃ αὐτῷ. Ανθρωπος ματαιότητι ὡμοιώθη. αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ σκιὰ παράγουσι.

Κύριε κλῖνον οὐρανοὺς καὶ κατάβηθι. ἅψαι τῶν ὀρέων καὶ καπνισθήσονται. Αστραψον ἀστραπὴν καὶ σκορπιεῖς αὐτούς. Εξαπόστειλον τὰ βέλη σου καὶ συνταράξεις αὐτούς. Εξαπόστειλον τὴν χεῖρα σου ἐξ ὕψους. ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με ἐξ ὑδάτων πολλῶν, ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων. Ων τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητα. καὶ ἡ δεξιὰ αὐτῶν, δεξιὰ ἀδικίας. Ο θεὸς ᾠδὴν καινὴν ᾄσομαί σοι. ἐν ψαλτηρίῳ δεκαχόρδῳ ψαλῶ σοι. Τῷ διδόντι σωτηρίαν τοῖς βασιλεῦσι. Τῷ λυτρουμένῳ Δαβὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἐκ ῥομφαίας πονηρᾶς. Ρῦσαί με καὶ ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων. ὧν τὸ στόμα ἐλάλησε ματαιότητα. καὶ ἡ δεξιὰ αὐτῶν, δεξιὰ ἀδικίας. Ων οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὡς νεόφυτα ἐβρυωμένα ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν. Αἱ θυγατέρες αὐτῶν κεκαλλωπισμέναι. πεοικεκοσμημέναι ὡς ὁμοίωμα ναοῦ. Τὰ ταμιεῖα αὐτῶν πλήρη. ἐξερευγόμενα ἐκ τούτου εἰς τοῦτο. Τὰ πρόβατα αὐτῶν πολύτοκα. πλησθέοντα ἐν ταῖς ἐξόδοις αὐτῶν. οἱ βόες αὐτῶν παχεῖς. οὐκ ἔστι κατάπτωμα φραγμοῦ, οὐδὲ διέξοδος, οὐδὲ κραυγὴ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν. Εμακάρισαν τὸν λαὸν ᾧ ταῦτα ἐστί. μακάριος ὁ λαός, οὗ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν.

Αἴνεσις

Memor fui dierum antiquorum: meditatus sum in omnibus opibus tuis: in factis manuū tuarū meditabar. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi me domine: defecit spiritus meus. Non auertas faciem tuam à me: & similis ero descendentibus in lacum. Auditam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speraui. Notam fac mihi uiam in qua ambulem: quia ad te leuaui animā meā. Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi: doce me facere uoluntatem tuā, quia deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuū domine, uiuificabis me in æquitate tua. Educes de tribulatione animam meā: & in misericordia tua disperdes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribulant animā meam: quoniā ego seruus tuus sum.

Dauid aduersus Goliath. CXLIII

Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prælium: & digitos meos ad bellum. Misericordia & refugium meum: susceptor meus & liberator meus. Protector meus & in ipso speraui: qui subdis populum meum sub me. Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis quia reputas eum? Homo uanitati similis factus est: dies eius sicut umbra prætereunt. Domine inclina cœlos tuos & descende: tange montes & fumigabunt. Fulgura coruscationem & dissipabis eos: emitte sagittas tuas & conturbabis eos. Emitte manum tuam de alto: eripe me & libera me de aquis multis: de manu filiorum alienorum. Quorum os locutum est uanitatem: & dextera eorum, dextera iniquitatis. Deus canticum nouum cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi. Qui das salutem regibus: qui redemisti Dauid seruum tuum: de gladio maligno eripe me. Et erue me de manu filiorū alienorū, quorum os locutum est uanitatem: & dextera eorū dextera iniquitatis. Quorum filij sicut nouellæ plantationes: in iuuentute sua. Filiæ eorū compositæ: circūornatæ ut similitudo templi. Promptuaria eorum plena: eructantia ex hoc in illud. Oues eorum fœtosæ, abundantes in egressibus suis: boues eorum crassæ. Non est ruina maceriæ: neque transitus neq; clamor in plateis eorum. Beatū dixerunt populum cui hæc sunt: beatus populus cuius dominus deus eius.

Laudatio

Recordabar dierum antiquorū meditabar omnia opera tua: facta manuū tuarum loquebar. Expandi manus meas ad te: anima mea quasi terra sitiens ad te semper. Cito exaudi me domine defecit spirirus meus ne abscondas faciē tuam à me: & cōparabor descendentibus in lacum. Fac me audire mane misericordiam tuā quoniam in te confido, notā fac mihi uiam in qua ambulē: quoniam ad te leuaui animam meā. Libera me de inimicis meis domine: à te protectus sum. Doce me ut faciā uoluntatem tuā quia tu deus meus, spiritus tuus bonus: deducet me in terram rectam. Propter nomen tuum domine uiuificabis me: in iustitia tua educes de angustia animam meam. Et in misericordia tua dissipabis inimicos meos & perdes omnes ligantes animam meam: ego enim sum seruus tuus.

Dauid. CXLIIII

Benedictus dominus fortis meus qui docet manus meas ad prælium: digitos meos ad bellum. Misericordia mea & fortitudo mea auxiliator meus & saluator meus scutum meum & in ipso speraui: qui subiecit populos mihi. Domine quid est homo quia agnoscis eū: filius hominis quia computas eū. Homo uanitati assimilatus est: dies eius quasi umbra pertransiens. Domine inclina cœlos tuos & descende: tange montes & fumigabunt. Mica fulmine & dissipa eos: mitte sagittam tuam & interfice illos. Extende manum tuam de excelso libera me & erue me de aquis multis: de manu filiorum alienorum. Quorum os locutum est uanitatem: & dextera eorum dextera mendacij. Deus canticum nouum cantabo tibi: in psalterio decachordo psallam tibi. Qui dat salutem regibus qui eruit Dauid seruum suum, de gladio pessimo. Libera me & erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutū est uanitatem: & dextera eorum dextera mendacij. Vt sint filij nostri quasi plantatio crescens in adolescentia sua, filiæ nostræ quasi anguli: ornati ad similitudinem templi. Promptuaria nostra plena & superfundētia ex hoc in illud, pecora nostra in milibus: & innumerabilia in computis nostris. Tauri nostri pingues non est interruptio & non est egressus: & non est ululatus in plateis nostris. Beatus populus cuius talia sunt: beatus populus cuius dominus deus suus.

Laudatio

זָכַרְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם הָגִיתִי בְכָל־
פָּעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲשׂוֹחֵחַ :
פָּרַשְׂתִּי יָדַי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי כְאֶרֶץ
עֲיֵפָה לְךָ סֶלָה : מַהֵר עֲנֵנִי
יְהוָה כָּלְתָה רוּחִי אַל־תַּסְתֵּר
פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־
יֹרְדֵי־בוֹר : הַשְׁמִיעֵנִי בַבֹּקֶר
חַסְדֶּךָ כִּי־בְךָ בָטָחְתִּי הוֹדִיעֵנִי
דֶּרֶךְ זוּ אֵלֵךְ כִּי אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי
נַפְשִׁי : הַצִּילֵנִי מֵאֹיְבַי יְהוָה
אֵלֶיךָ כִסִּיתִי : לַמְּדֵנִי לַעֲשׂוֹת
רְצוֹנֶךָ כִּי־אַתָּה אֱלוֹהַי רוּחֲךָ ט
טוֹבָה תַנְחֵנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר :
לְמַעַן־שִׁמְךָ יְהוָה תְּחַיֵּנִי ב
בְּצִדְקָתְךָ תוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשִׁי :
וּבְחַסְדְּךָ תַּצְמִית אוֹיְבָי וְהַאֲבַדְתָּ
כָּל־צֹרְרֵי נַפְשִׁי כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ :

קמר

לְדָוִד בָּרוּךְ יְהוָה צוּרִי ח
הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְרָב
אֶצְבְּעֹתַי לַמִּלְחָמָה : חַסְדִּי ו
וּמְצוּדָתִי מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי לִי
מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי הָרֹדֵד עַמִּי
תַּחְתִּי : יְהוָה מָה־אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ
בֶּן־אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ : אָדָם ד
לַהֶבֶל דָּמָיוּ יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר :
יְהוָה חַשׁ־שָׁמֶיךָ וְתֵרָדָ גַּע ב
בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ : בְּרוֹק בָּרָק
וּתְפִיצֵם שְׁלַח חִצֶּיךָ וּתְהֻמֵּם :
שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי וְהַ
וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים מִיַּד ב
בְּנֵי נֵכָר : אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־
שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר :
אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ אָשִׁירָה ל
לָךְ בְּנֵבֶל עָשׂוֹר אְזַמְּרָה־לָּךְ :
הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפֹּצֶה
אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה :
פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי נֵכָר
אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם
יְמִין שָׁקֶר : אֲשֶׁר בָּנֵינוּ
כִּנְטִעִים מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם
בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹת מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית
הֵיכָל : מְזָוֵינוּ מְלֵאִים מְ
מְפִיקִים מִזַּן אֶל־זַן צֹאנֵנוּ מְ
מַאֲלָפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ :
אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים אֵין פֶּרֶץ וְ
וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְוָחָה ב
בִּרְחֹבוֹתֵינוּ : אַשְׁרֵי הָעָם
שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּהוָה
אֱלֹהָיו : קמח

Αἴνεσις τοῦ Δαβίδ. ρμδ.

Ὑψώσω σε ὁ θεός μου ὁ βασιλεύς μου. καὶ εὐλογήσω τὸ ὄνομά σου, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Καθ' ἑκάστην ἡμέραν εὐλογήσω σε. καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Μέγας κύριος καὶ αἰνετὸς σφόδρα. καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας. Γενεὰ καὶ γενεὰ ἐπαινέσει τὰ ἔργα σου. καὶ τὴν δύναμίν σου ἀπαγγελοῦσι. Τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης τῆς ἁγιωσύνης σου λαλήσουσι. καὶ τὰ θαυμάσιά σου διηγήσονται. Καὶ τὴν δύναμιν τῶν φοβερῶν σου ἐροῦσι. καὶ τὴν μεγαλωσύνην σου διηγήσονται. Μνήμην τοῦ πλήθους τῆς χρηστότητός σου ἐξερεύξονται. καὶ τῇ δικαιοσύνῃ σου ἀγαλλιάσονται. Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος. μακρόθυμος καὶ πολυέλεος. Χρηστὸς κύριος τοῖς σύμπασι. καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ, ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἐξομολογησάσθωσάν σοι κύριε, πάντα τὰ ἔργα σου. Καὶ οἱ ὅσιοί σου εὐλογησάτωσάν σε. Δόξαν τῆς βασιλείας σου ἐροῦσι. καὶ τὴν δυναστείαν σου λαλήσουσι. Τοῦ γνωρίσαι τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὴν δυναστείαν σου. καὶ τὴν δόξαν τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς βασιλείας σου. Ἡ βασιλεία σου, βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων. Καὶ ἡ διεξοδία σου, ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Πιστὸς κύριος ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ. Καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ὑποστηρίζει κύριος πάντας τοὺς καταπίπτοντας. Καὶ ἀνορθοῖ πάντας τοὺς κατῃγμένους. Οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σε ἐλπίζουσι. Καὶ σὺ δίδως τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ. Ἀνοίγεις σὺ τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐμπιπλᾷς πᾶν ζῶον εὐδοκίας. Δίκαιος κύριος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἐγγὺς κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν, πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ. Θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει. καὶ τὴν δέησιν αὐτῶν εἰσακούσεται καὶ σώσει αὐτούς. Φυλάσσει κύριος πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν. Καὶ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐξολοθρεύσει. Αἴνεσιν κυρίου λαλήσει τὸ στόμα μου. Καὶ εὐλογείτω πᾶσα σὰρξ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ, εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Ἀλληλούϊα. Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου. ρμε.

Αἶνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, αἰνέσω κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου. ψαλῶ τῷ θεῷ μου, ἕως ὑπάρχω. Μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων. οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν. Μακάριος οὗ ὁ θεὸς Ἰακὼβ βοηθὸς αὐτοῦ. ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ. Τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. Τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα. ποιοῦντα κρίμα τοῖς ἀδικουμένοις, διδόντα τροφὴν τοῖς πεινῶσι.

Κύριος

Laudatio Dauid. CXLIIII

EXaltabo te deus meus rex: & benedicam nomini tuo in sæculū & in sæculū sæculi. Per singulos dies benedicā tibi: & laudabo nomen tuum, in sæculū & in sæculū sæculi. Magnus dñs & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non est finis. Generatio & generatio laudabunt opera tua: & potentiā tuam pronunciabunt. Magnificentiā gloriæ sanctitatis tuæ loquentur: & mirabilia tua narrabunt. Et uirtutem terribiliū tuorum dicent: & magnitudinem tuā narrabunt. Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt: & iusticia tua exultabunt. Miserator & misericors dominus: patiens & multum misericors. Suauis dominus uniuersis: & miserationes eius super omnia opera eius. Confiteant tibi domine omnia opera tua: & sancti tui benedicant tibi. Gloriā regni tui dicent: & potentiam tuam loquentur. Vt notam faciant filijs hominū potentiā tuā: & gloriam regni tui. Regnum tuum, regnum omnium sæculorū: & dominatio tua, in omni generatione & generatione. Fidelis dominus in omnibus uerbis suis: & sanctus in omnibus operibus suis. Alleuat dñs omnes qui corruūt: & eriget omnes elisos. Oculi omniū in te sperant: & tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manū tuam: & imples omne animal benedictione. Iustus dominus in omnibus uijs suis: & sanctus in omnibus operibus suis. Prope est dominus omnibus inuocantibus: inuocantibus eum in ueritate. Voluntatē timentium se faciet: & deprecationem eorum exaudiet: & saluos faciet eos. Custodit dominus omnes diligentes se: & omnes peccatores disperdet. Laudationem domini loquetur os meū: & benedicat omnis caro nomini sancto eius: in sæculum & in sæculum sæculi.

Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLV

LAuda anima mea dominū: laudabo dominum in uita mea: psallam deo meo q̄diu fuero. Nolite confidere in principibus: in filijs hominum in quibus non est salus. Exibit spiritus eius & reuertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorū. Beatus cuius deus Iacob adiutor eius: spes eius in domino deo ipsius: qui fecit cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt. Qui custodit ueritatem in sæculum, facit iudicium iniuriam patientibus: dat escam esurientibus.

Dominus

Laudatio Dauid. CXLV

EXaltabo te deus meus rex: & benedicam nomini tuo in æternum & ultra. In omni die benedicam tibi: & laudabo nomen tuum in sempiternum iugiter. Magnus dominus & laudabilis nimis: & magnificentiæ eius non est inuentio. Generatio ad generationem laudabit opera tua: & fortitudines tuas annunciabunt. Decorem gloriæ magnitudinis tuæ: & uerba mirabilium tuorum loquar. Et fortitudinem horribilium tuorum loquentur: & magnitudines tuas narrabunt. Memoriam multæ bonitatis tuæ loquentur: & iusticias tuas laudabunt. Clemens & misericors dominus: patiens & multæ miserationis. Bonus dominus omnibus: & misericordiæ eius in uniuersa opera eius. Confiteantur tibi domine omnia opera tua: & sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent: & fortitudines tuas loquent. Vt ostendant filijs hominū fortitudines eius: & gloriam decoris regni eius. Regnum tuū regnum omnium sæculorum: & potestas tua in omni generatione & generationē. Sustentat dominus omēs corruentes: & erigit omnes iacentes. Oculi omnium in te sperant: & tu das eis escam suam in tempore suo. Aperis manus tuas: & imples omne animal refectione. Iustus dominus in omnibus uijs suis: & sanctus in omnibus operibus suis. Iuxta est dominus omnibus qui inuocant illū: omnibus qui inuocant illum in ueritate. Placitum timentiū se faciet: & clamorē eorū exaudiet & saluabit eos. Custodit dominus omnes diligentes se: & uniuersos impios conteret. Laudē domini loquetur os meum: & benedicēt omnis caro nomini sancto eius in æternum & iugiter.

Halleluia. CXLVI

LAuda anima mea dominum. Laudabo dominum in uita mea: cantabo deo meo q̄diu sum. Nolite confidere in principibus: in filio hominis cui non est salus. Egredietur spiritus eius & reuertetur in humum suam: in die illa peribunt cogitationes eius. Beatus cuius deus Iacob auxiliator eius: spes eius in domino deo suo. Qui fecit cœlos & terram mare & omnia quæ in eis sunt: qui custodit ueritatem in sempiternum. Qui facit iudicium calumniam sustinentibus & dat panem esurientibus: dominus soluit uinctos.

Dominus

תהלים

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ
אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַ
וַאֲבָרְכָה־שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ בְּכָל
יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ ל
לְעוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל
מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ דּוֹר
לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ
יַגִּידוּ׃ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי
נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃ וְעֹזּוּז נ
וֹרָאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ א
אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ
וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם י
יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד׃
טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־
כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל
מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם
גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים
וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר׃
סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־ הַנֹּפְלִים וְ
זוֹקֵף לְכָל־ הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי
כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־
לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ
אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי ר
רָצוֹן׃ צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־ ר
דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־ מַעֲשָׂיו׃
קָרוֹב יְהוָה לְכָל־ קֹרְאָיו לְכֹל־
אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן־
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־ שַׁוְעָתָם י
יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר י
יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֶת־כָּל־
הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת
יְהוָה יְדַבֶּר־פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר
שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃

קמו

הַלְלוּ־יָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־
יְהוָה׃ אֲהַלְלָה יְהוָה
בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃
אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם
שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה׃ תֵּצֵא רוּחוֹ
יָשָׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא א
אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו׃ אַשְׁרֵי שֶׁאֵל
יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־ יְהוָה
אֱלֹהָיו׃ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ
אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם ח
הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם׃ עֹשֶׂה
מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נוֹתֵן לֶחֶם ל
לָרְעֵבִים יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים׃

יהוה

Κύριος λύει πεπεδημένους. κύριος σοφοῖ τυφλούς. Κύριος ἀνορθοῖ κατῃγμένους. κύριος ἀγαπᾷ δικαίους. Κύριος φυλάσσει τοὺς προσηλύτους, ὀρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται. καὶ ὁδὸν ἁμαρτωλῶν ἀφανιεῖ. Βασιλεύσει κύριος εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ θεός σου σιὼν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

Ἀλληλούϊα. Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου. ρμς

Αἰνεῖτε τὸν κύριον ὅτι ἀγαθὸν ψαλμός. τῷ θεῷ ἡμῶν ἡδυσθείη αἴνεσις. Οἰκοδομῶν ἰερουσαλὴμ ὁ κύριος. τὰς διασπορὰς τοῦ ἰσραὴλ συνάξει.

Ὁ ἰώμενος τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν. καὶ δεσμεύων τὰ συντρίμματα αὐτῶν. Ὁ ἀριθμῶν πλήθη ἀστέρων. καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν. Μέγας ὁ κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ, οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Αναλαμβάνων πραεῖς ὁ κύριος. ταπεινῶν δὲ ἁμαρτολοὺς ἕως γῆς

Ἐξάρξατε τῷ κυρίῳ ἐν ἐξομολογήσει. ψάλατε τῷ θεῷ ἡμῶν ἐν κιθάρᾳ. Τῷ περιβάλλοντι τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις. τῷ ἑτοιμάζοντι τῇ γῇ ὑετόν. Τῷ ἐξανατέλλοντι ἐν ὄρεσι χόρτον. καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν. καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. Οὐκ ἐν τῇ δυνασείᾳ τοῦ ἵππου θελήσει. οὐδὲ ἐν ταῖς κνήμαις τοῦ ἀνδρὸς εὐδοκεῖ. Εὐδοκεῖ κύριος ἐν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν καὶ ἐν τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

Ἀλληλούϊα. Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου. ρμζ

Ἐπαίνει ἰερουσαλὴμ τὸν κύριον. αἶνει θεόν σου σιών. Οτι ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς τῶν πυλῶν σου. εὐλόγησε τοὺς υἱούς σου ἐν σοί. Ο τιθεὶς τὰ ὅριά σου εἰρήνην. καὶ σεμιδαλεως πυροῦ ἐμπίπλων σε.

Ο ἀποστέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῇ γῇ. ἕως τάχους δραμεῖται ὁ λόγος αὐτοῦ. Διδόντος χιόνα αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον. ὁμίχλην ὡσεὶ σποδὸν πάσσοντος. Βάλλοντος κρύσταλλον αὐτοῦ ὡσεὶ ψωμούς. κατὰ πρόσωπον ψύχους αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; Ἐξαποστελεῖ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ τήξει αὐτά. πνεύσει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ῥυήσεται ὕδατα. Ο ἀπαγγέλλων τὸν λόγον αὐτοῦ τῷ ἰακὼβ. δικαιώματα καὶ κρίματα αὐτοῦ τῷ ἰσραήλ. οὐκ ἐποίησεν οὕτως παντὶ ἔθνει. καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ οὐκ ἐδήλωσεν αὐτοῖς.

Ἀλληλούϊα. Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου. ρμη.

Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν. αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τοῖς ὑψίστοις. Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ. αἰνεῖτε αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ.

Αἰνεῖτε αὐτὸν ἥλιος καὶ σελήνη. αἰνεῖτε αὐτὸν πάντα τὰ ἄστρα καὶ τὸ φῶς. Αἰνεῖτε αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου. Οτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγενήθησαν. αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν.

Dominus soluit compeditos: dominus illuminat cæcos. Dominus erigit elisos: dominus diligit iustos. Dñs custodit aduenas: pupillũ & uiduam suscipiet: & uiam peccatorũ disperdet. Regnabit dñs in sæcula: deus tuus Sion, in generationem & generationem.

Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLVI

LAudate dominũ quoniam bonus est psalmus: deo nostro sit iucunda laudatio. Ædificans Hierusalem dominus: dispersiones Israelis congregabit. Qui sanat contritos corde: & alligat contritiones eorum. Qui numerat multitudinem stellarũ: & omnibus eis nomina uocãs. Magnus dominus noster & magna uirtus eius: & sapientiæ eius nõ est numerus. Suscipiens mansuetos dñus: humilians autem peccatores usq; ad terrã. Præcinite dño in confessione: psallite deo nostro in cithara. Qui operit cœlum nubibus: & parat terræ pluuiam. Qui producit in montibus fœnũ: & herbam seruituti hominũ. Qui dat iumentis escã ipsorum: & pullis coruorũ inuocantibus eum. Non in fortitudine equi uoluntatem habebit: nec in tibijs uiri beneplacitum erit ei. Beneplacitum est dño super timentes eum: & in eis qui sperant super misericordia eius.

Alleluia. Aggæi & Zachariæ.

CXLVII

LAuda Hierusalem dñm: lauda deum tuũ Sion. Quoniã confortauit seras portarũ tuarũ: benedixit filijs tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem: & adipe frumenti satiat te. Qui emittit eloquiũ suum terræ: uelociter currit sermo eius. Qui dat niuem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit. Mittit crystallum suum sicut buccellas: ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Emittet uerbũ suum & liquefaciet ea: flabit spiritus eius & fluent aquæ. Qui annunciat uerbum suũ Iacob: iusticias & iudicia sua Israël. Nõ fecit taliter omni nationi: & iudicia sua non manifestauit eis.

Alleluia. Aggæi & Zachariæ. CXLVIII

LAudate dominũ de cœlis: laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes uirtutes eius. Laudate eũ sol & luna: laudate eum omnes stellæ & lumẽ. Laudate eum cœli cœlorum: & aquæ omnes quæ super cœlos sunt, laudent nomen domini. Quia ipse dixit & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt.

Statuit

Dominus illuminat cæcos, dominus erigit alisos: dominus diligit iustos. Dominus custodit aduenas, pupillum & uiduam susciet: & uiam impiorum conteret. Regnabit dominus in æternum, deus tuus Sion: in generationem & generationem Halleluia.

CXLVII

LAudate dominum quoniam bonum est canticum dei nostri: quoniam decorũ est pulchra laudatio. Aedificabit Hierusalem dominus: eiectos Israël congregabit. Qui sanat contritos corde: & alligat plagas eorum. Qui numerat multitudinẽ stellarum: & omnes nomine suo uocat. Magnus dominus noster & multus fortitudine: & prudentiæ eius non est numerus. Suscipiens mansuetos dominus: humilians impios usq; ad terram. Canite domino in confessione: canite deo nostro in cithara. Qui operit cœlos nubibus & præbet terræ pluuiam: & oriri facit in montibus germen. Qui dat iumentis panem suum: filijs corui clamantibus. Non est in fortitudine equi uoluntas eius: neq; in tibijs uiri placetur ei. Placetur domino in his qui timent eum: & expectant misericordiam eius.

Lauda Hierusalem dominum: cane deum tuum Sion. Quia confortauit uectes portarum tuarum: benedixit filijs tuis in medio tui. Qui posuit terminum tuum pacem: adipe frumenti saturauit te. Qui emittit eloquium suum terræ: uelociter currit uerbum eius. Qui dat niuem quasi lanam: pruinas quasi cinerem spargit. Proijcit glaciem suam quasi buccellas: ante faciẽ frigoris eius quis stabit? Mittet uerbum suum & soluet illa: spirabit spiritu suo & fluent aquæ. Qui annunciat uerbum suum Iacob: præcepta sua & iudicia sua Israël. Non fecit similiter omni genti, & iudicia eius non cognoscent Halleluia.

Halleluia. CXLVIII

LAudate dominum de cœlis: laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes exercitus eius. Laudate eum sol & luna: laudate eum omnes stellæ luminis. Laudate eum cœli cœlorum: & aquæ quæ super cœlos sunt. Laudent nomen domini: quoniã ipse mandauit & creata sunt.

Statuit

הַחֹלִים

יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים : יְהוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְ וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת : יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּ־יָהּ :

סמז

הַלְלוּ־יָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה : בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס : הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם : מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא : גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר : מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְ יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עָרֵי־א אָרֶץ : עֱנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר : הַמְכַסֶּה ש שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר : נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ : לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה : רוֹצֶה יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־ח חֹמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ : שַׁבְּחִי יר יְרוּשָׁלַם אֶת־יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן : כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ : הַשָּׂם גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ : הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ : הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר : מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְּפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד : יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם : מַגִּיד דְּבָרָו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל : לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם הַלְלוּ־יָהּ :

קמח

הַלְלוּ־יָהּ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים : הַלְלוּהוּ כָּל־מ מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־ צְבָאָי : הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־בּוֹכְבֵי־אוֹר : הַלְלוּהוּ ש שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מ מֵעַל הַשָּׁמָיִם : יְהַלְלוּ אֶת־ח שֵׁם יְהוָה כִּי־הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ :

Εστησεν αὐτὰ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, πρόσταγμα ἔθετο καὶ οὐ παρελευσεται. Αἰνεῖτε τὸν κύριον ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι. πῦρ, χάλαζα, χιὼν, κρύσταλλος. πνεῦμα καταιγίδος, τὰ ποιοῦντα τὸν λόγον αὐτου. Τὰ ὄρη καὶ πάντες οἱ βουνοί. ξύλα καρποφόρα καὶ πᾶσαι κέδροι. Τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη. ἑρπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτά. Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες λαοί. ἄρχοντες καὶ πάντες κριταὶ γῆς. Νεανίσκοι ⁊ παρθένοι, πρεσβῦται μετὰ νεωτέρων. αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα κυρίου. ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτου μόνου. Ἡ ἐξομολόγησις αὐτου ἐπὶ γῆς ⁊ οὐρανου. ⁊ ὕψωσε κέρας λαοῦ αὐτου. ὕμνος πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτ. υἱοῖς ἰσραὴλ λαῷ ἐγγίζοντι αὐτῷ.

Αλληλούϊα. ρμθ.

Ασατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινόν. ἡ αἴνεσις αὐτου ἐν ἐκκλησίᾳ ὁσίων. Εὐφρανθήτω ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ ποιήσαντι αὐτόν. ⁊ υἱοὶ σιὼν, ἀγαλλιάσθωσαν ἐπὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν. Αἰνεσάτωσαν τὸ ὄνομα αὐτου ἐν χορῷ. ἐν τυμπάνῳ καὶ ψαλτηρίῳ ψαλάτωσαν αὐτῷ. Οτι εὐδοκεῖ κύριος ἐν τῷ λαῷ αὐτου. καὶ ὑψώσει πραεῖς ἐν σωτηρίᾳ. Καυχήσονται ὅσιοι ἐν δόξῃ. καὶ ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν. Αἱ ὑψώσεις τοῦ θεου ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν. ⁊ ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Τοῦ ποιῆσαι ἐκδίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ἐλεγμοὺς ἐν τοῖς λαοῖς. Τοῦ δῆσαι τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἐν πέδαις. καὶ τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν ἐν χειροπέδαις σιδηραῖς. Τοῦ ποιῆσαι ἐν αὐτοῖς κρίμα ἔγγραπτον. δόξα αὕτη ὅσι πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτου.

Αλληλούϊα. ρν.

Αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτου. αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι δυνάμεως αὐτου. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐπὶ ταῖς δυνατείαις αὐτου. αἰνεῖτε αὐτὸν κατὰ τὸ πλῆθος τῆς μεγαλωσύνης αὐτου. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος. αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρᾳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ. αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις. αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις ἀλαλαγμοῦ. πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν κύριον.

ΤΕΛΟΣ.

Statuit ea in sæculum & in sæculum sæculi: præceptum posuit & non præteribit. Laudate dominum de terra: dracones & omnes abyssi. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quæ faciunt uerbū eius. Montes & omnes colles: ligna fructifera & omnes cedri. Bestiæ & uniuersa pecora: serpentes & uolucres pennatæ. Reges terræ & omnes populi: principes & omnes iudices terræ. Iuuenes & uirgines, senes cum iunioribus laudent nomē domini: quia exaltatum est nomen eius solius Confessio eius super cœlum & terrā: & exaltauit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius: filijs Israël, populo appropinquanti sibi. Alleluia. CXLIX

CAntate dño canticum nouū: laus eius in ecclesia sanctorum. Lætetur Israël in eo qui fecit eum: & filij Sion exultent in rege suo Laudent nomen eius in choro: in tympano & psalterio psallant ei. Quia beneplacitū est domino in populo suo: & exaltauit mansuetos in salute. Exultabunt sancti in gloria: lætabunt in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum: & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam uindictam in nationibus: increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in cōpedibus & nobiles eorū in manicis ferreis. Vt faciant in eis iudicium conscriptū: gloria hæc est omnibus sanctis eius.

Alleluia. CL

LAudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento uirtutis eius. Laudate eum in uirtutibus eius: laudate eū secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tubæ: laudate eum in psalterio & cithara, Laudate eū in tympano & choro: laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus: laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominum.

Finis.

Statuit ea in sæculum & in æternum: præceptum dedit & non præteribit. Laudate dominum de terra: dracones & omnes abyssi. Ignis & grando nix & glacies: uentus turbo quæ facitis sermonem eius. Montes & omnes colles: lignum frugiferum & uniuersæ cedri. Bestiæ & omnia iumenta: reptilia & aues uolantes. Reges terræ & omnes populi: principes & uniuersi iudices terræ. Iuuenes & uirgines: senes cum pueris. Laudent nomen domini quoniam sublime nomen eius solius: gloria eius in cœlo & in terra. Et exaltauit cornu populi sui laus omnibus sanctis eius, filijs Israël populo appropinquanti sibi Halleluia.

Halleluia. CXLIX

CAntate domino canticum nouum: laus eius in congregatione sanctorum. Lætetur Israël in factore suo: filij Sion exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro: in tympano & cithara cantent ei. Quia complacet sibi dominus in populo suo: exaltabit mansuetos in Iesu. Exultabunt sancti in gloria: laudabūt in cubilibus suis. Exaltationes dei in gutture eorum: & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam uindictam in gentibus: increpationes in populis. Vt alligent reges eorum catenis, & inclytos eorum in cōpedibus ferreis. Vt faciant in eis iudicium conscriptum, decor est omnium sanctorum eius Halleluia.

Halleluia. CL

LAudate dominum in sancto eius: laudate eum in fortitudine potentiæ eius. Laudate eum in fortitudinibus eius: laudate eum iuxta multitudinem magnificentiæ suæ. Laudate eum in clangore buccinæ: laudate eum in psalterio & cithara. Laudate eum in tympano & choro: laudate eum in chordis & organo. Laudate eum in cymbalis sonantibus: laudate eum in cymbalis tinnientibus. Omne quod spirat laudet dominum Halleluia.

Finis.

וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חֹק נָתַן
וְלֹא יַעֲבוֹר ׃ הַלְלוּ אֶת־יְהוָה
מִן הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת׃
אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ ס
סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ ׃ הָהָרִים
וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל א
אֲרָזִים ׃ הַחַיָּה וְכָל בְּהֵמָה
רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף ׃ מַלְכֵי־
אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־
שֹׁפְטֵי־אָרֶץ ׃ בַּחוּרִים וְגַם
בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים ׃
יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי־נִשְׂגָּב
שְׁמוֹ לְבַדּוֹ ׀ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ ו
וְשָׁמָיִם ׃ וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ
תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשׂ
יִשְׂרָאֵל עַם־קְרֹבוֹ הַלְלוּ־יָהּ ׃

קמט

הַלְלוּ־יָהּ שִׁירוּ לַיהוָה
שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ
בִּקְהַל חֲסִידִים ׃ יִשְׂמַח י
יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ
בְמַלְכָּם ׃ יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל
בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ ׃ כִּי־
רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפַאֵר עֲנָוִים
בִּישׁוּעָה ׃ יַעְלְזוּ חֲסִידִים ב
בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם ׃
רוֹמְמוֹת אֵל־בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פ
פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם ׃ לַעֲשׂוֹת
נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים ׃
לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִים וּ
וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל ׃
לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב
הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּ־יָהּ ׃

קנ

הַלְלוּ־יָהּ הַלְלוּ־אֵל ב
בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ ב
בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ ׃ הַלְלוּהוּ בִּגְבוּרֹתָיו
הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ ׃ הַלְלוּהוּ
בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל ו
וְכִנּוֹר ׃ הַלְלוּהוּ בְּתֹף וּמָחוֹל
הַלְלוּהוּ בְמִנִּים וְעֻגָב ׃ הַלְלוּהוּ־
בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי
תְרוּעָה ׃ כֹּל־הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל־
יָהּ הַלְלוּ־יָהּ ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

aaa
Octauus
Diui
lius
Mane
bbb
patris in
tes in
dem
illumina
ccc
ris me
te uirtus
Et reue
Dilataſti
ddd
mihi,faci
Qui
plenitudo
que
eee
Iudæi
Nónne
Id eſt
Excidi
fff
peſcendas
ſanctis
Quaſi
iniquitatem
ggg
uanitates
hoc
abſtracta
Quemadmodũ
hhh
enter
Quoniam
Et diſtri
die
iii
non ſolum
mines
ſpiritua
dus
kkk
gnetur
dei
hauriamus
quitatem
lll
ctrina
Vel
In finem
In Sa
mmm
montes
hunc
propheta
lumbæ
nnn
Ioſeph
pſalmus
deus: Quid
rus
ooo
bus noſtris
periorem
Nunquid
me
ppp
mini
nus ei
& unuſquiſq;
Hæc enim
qqq
mundum
iſtius
Præparent
tuam
rrr
Quærite
Et percuſ.
Et tenta.
uocati.
sss
ditoris
In gene.
Nos
ruinam
ttt
dominum
credidi
Q̃m confir
Beati imma.
uuu
ſed
neris
Ab initio
implens
xxx
Si introi
cuit
Ariani
lum
yyy
Intende
ſio
bus appel.
ſunt
zzz
interpretatur
Diximus
Præceptum
Exultent
A
APPENDICI
Diui Hiero.
beatus.
eſt ſalus
B
meditatione
leges
Omnes
Probaſti
C
Sint placen.
Deus meus
& annunciabunt.
Deducet
D
Odiſti cuſto.
Pro hac
Dauid
Sit uia
E
Quoniam
Ab omnibus
Gaudeant
Abyſſus
F
Canticum
Veruntamen
uictori
uidebunt
G
Deus
uictori
partem
Confortauerunt
H
diſperge
& expectaui
A te ſuſten.
Reges tharſis
I
Quia ira
Narrantes
Furor
Audiuit
K
Gebal
Dimiſiſti
Reſpice
Circũdederunt
L
Quoniam
fluent loquen.
in furore
Pſalmus
M
Dominus in
Quàm multa
Afflixerunt
Recordare
N
Quoniam mag.
Et indutus
Opus manuum
A facie domini
O
Adhæſit
feſtinaui
Niſi quod
Seruus tuus
P
Canticum
Canticũ graduũ
Canticũ graduũ
Domus Leui
Q
Pſalmus Dauid
Recordabar
Laudatio
Dominus

FINIS

PRoxime cum Origenis pſalterium,quod enchiridion ille uocabat,ſtrictis & neceſſarijs interpretationibus adnotatũ,in cõmune legeremus: ſimul utercp deprehendimus nónulla eum uel perſtrinxiſſe leuiter,uel intacta penitus reliquiſſe:de quibus in alio opere latiſſime diſputauit:quo ſcilicet non putaret rem magnam breui ſermone concludere. Igitur pro familiaritate quæ inter nos eſt,ſtudioſe & ſedule poſtulaſti,ut quæcunq; mihi digna memoria uidebantur,ſignis quibuſdam potius quàm interpretationibus adnotarem.Et quod ſolent hi facere qui in breui tabella,terrarum & urbium ſitus pingunt:& latiſſimas regiones in modico ſpacio conantur oſtendere:ita in Pſalterij opere latiſſimo quaſi præteriens aliqua perſtringerem: ut ex paucis quæ tetigiſſem,intelligantur & cætera quæ omiſſa ſunt,quã uim habeant atq; rationem.Non quod putem à me poſſe dici quæ ille præterijt:ſed quod ea quæ in tomis uel homilijs ipſe diſſeruit,uel ego digna arbitror lectione,in hunc anguſtum cõmentariolum referã. Pſalterium Græcum eſt,& Latine organum dicitur,quod Hebræi נבל nebel uocant.Pſalmus dicitur,eo quod à pſalterio nomen accepit,uel pro pſallendo.Quãuis Dauid omnes pſalmos cantaſſet,tamen omnes pſalmi in perſona Chriſti pertinent:& qui prætitulati eſſe non uidentur apud Hebræos,pro uno pſalmo habentur.Nam per titulum intelligitur uniuſcuiuſq; pſalmi intellectus.Quid eſt titulus, niſi clauis? Vt ita dixerim,in domũ non ingreditur niſi per clauem:ita & uniuſcuiuſq; pſalmi intellectus per clauem,hoc eſt,per titulum intelligitur, in cuius perſona cantatur:aut in perſona Chriſti,aut in perſona eccleſiæ,aut in perſona prophetæ.

LIBER COMMENTARIORVM DIVI Hieronymi preſbyteri in Pſalterium.

BEatus uir qui non abijt in cõſilio impiorũ.) Quidã dicunt hunc pſalmũ quaſi præfationem eſſe ſpiritus ſancti:& ideo titulũ non habere. Alij in eo qd primus ſit,ordinis ſui habere principiũ: & πλεονασμὸν eſſe uitium eum primũ dicere,ante quẽ nullus ſit.Aliter. Apud Hebræos & primus & ſecũdus unus eſt pſalmus:qđ in apſorum quoq; Actibus comprobat.Denicq; quia à beatitudine cœperat, in beatitudine deſiuit,dicens: Beati omnes qui cõfidunt in eum.Aliter.Beatus q nõ cogitauit,nõ fecit,non docuit mala.Aliter.Beatus qui non eſt Iudæus,gẽtilis,hæreticus.Aliter. Tertullianus in libro de ſpectaculis, aſſerit hũc pſalmũ & de Ioſeph poſſe itelligi,q corpus domini ſcpeliuit, & de his qui ad ſpectacula gentium nõ cõueniunt. b ¶Et in uia peccatorũ non ſtetit.) Non dixit,& in uia peccatorũ nõ ambulauit: Hoc quippe impoſſibile eſt: quia nullus abſq; peccato,nec ſi unius quidem horæ fuerit uita eius:nullum ſine peccato dicit:ſed in uia peccatorum nõ ſtetit:hoc eſt,qui non pſeuerauit in delicto,ſed per pœnitentiã ad meliorã conuerſus eſt. c ¶Et in cathedra peſtilentiæ nõ ſedit.) Pro peſtilentibus in Hebræo deluſores habet:quod ſcilicet omes diſcipulos peruerſus doctor illudat. Vnde Hieremias: Non ſedi,ait,in conſilio ludentium. d ¶Sed in lege dñi uoluntas eius.) Tribus duo rettulit, ut habeat uoluntatem:& uoluntati iungat & ſtudium. e ¶Et in lege eius meditabit die ac nocte.) Meditatio legis eſt,nõ ſolũ in legẽdis ſcripturis,ſed etiã in his quæ ſcripta ſunt faciendo.Iuſtus igitur ſiue mãducat, ſiue bibat, ſiue dormit, in nomine dñi omnia faciens,meditatur legẽ eius die ac nocte. f ¶Et erit tanq; lignũ quod plãtatum eſt ſecus decurſus aquarũ.) Pro plantatũ, tranſplantatũ Aquila tranſtulit. Lignũ aũt cui uir beatus comparat̃,ſapientiã puto: de qua & Salomon loquit̃:Lignum uitæ eſt his qui ſequunt eã. Sapientia aũt per Apoſtolũ Chriſtus dei filius declaratur.Chriſtum,ait,dei uirtutẽ & dei ſapientiã: hoc eſt, Chriſto filio dei, conformis utiq; factus, corpori gloriæ eius. g ¶Quod fructum ſuũ dabit in tempore ſuo.) Dabit em̃ fructum non quocũq; tempore,ſed præſcripto:illo ſcilicet cum deuictis poteſtatib⁹ principatibuſq; tradiderit regnũ deo patri,conformatus claritati corpis ſui.Quod autẽ ſe arborẽ dñs dici uoluit,ait:Aut facite arbo/

D Hiere.

Pro.3

1.Cor

Mat.

rem bonã & fructũ eius bonũ. Quod lignũ, ita di
Matt.12.c xit: Si in uiridi ligno hoc faciunt, in arido qd fiet:
Luc.23.c. a ¶Et foliũ eius nõ decidet.) Verba doctrinæ q̃
ad salutẽ gentibus proficiunt: iuxta illud Apocaly
Apoc.22.a psis: Et folia ligni huius ad sanitatẽ gẽtiũ. b ¶Et
omnia quæcunq; fecerit
psperabunt.) Iudæi hũc
psalmũ dictum esse exi
stimant de Iosia: q̃ solus
inter pphanos reges nõ
abierit in consilio impio
rum, sed sequutus sit le
gẽ dei. Verũ hoc qd̃ mo
do lectũ est, & oĩa quæ
cunq; faciet prosperabũ,
tur: nõ solũ de Iosia, sed
de nullo sanctorũ accipi
potest: nisi forte in futu
ro seculo. Melius igit̃ de
eo intelligimus homine
qui à saluatore nostro as
sumptus est atq; saluat9:
non quo aliũ assumpsis
se, aliũ assumptũ esse te
stemur: sed quo unus at
q; idem filius dei & filius
hominis qui ante secula
uerbũ semp fuit, ipse po
stea & carnẽ est digna
tus assumere. c ¶Non
sic impĩj.) Id quod secundo dicitur, non sic, in He
bræis uoluminibus nõ habetur: sed ne in ipsis qui
dẽ Lxx. interpretibus. Nã in exẽplis Origenis in
Cæsarien si bibliotheca legens, semel tantũ scriptũ
reperi. Inter impiũ & peccatorẽ hoc interest: q̃ im
pius est, negat deũ: q̃ pctor est, cõfitẽ & peccat. Si
cut iustus uir cõpat̃ ligno, sic impi9 cõpat̃ puluer i.
Qui iustus est, ligno paradisi cõpat̃: q̃ aũt impius
est, puluer i cõparat̃. d ¶Quẽ ꝓiecit uentus à fa
cie terræ) Puluis licet de terra sit, tñ defluit esse ter
ra. Tam infelix erit impius, ut nec terrenus quidẽ
sit puluis. Videtur quidẽ habere terræ substantiã,
sed habet suã substantiã: nihil habet solidũ, sed qd̃
habet, ad pœnam habet. Huc illucq; dispergit̃, nũ
q̃ in uno loco est: quocũq; uẽtus traxerit, illuc ei9
impetus dirigit̃. Sic & impius, qui semel deũ nega
uerit: quocũq; illum aura diaboli traxerit, illuc er
rore perducitur. e ¶Ideo nõ resurgunt impĩj in
iudicio.) Nõ quia non resurgant, sed quia in iudi
cio non resurgant: iam em̃ de his præiudicatũ est.
f ¶Neq; peccatores in cõsilio iustorũ.) Si non re
surgunt peccatores in cõsilio iustorum, diuersa est
peccatorũ iustorum q̃; resurrectio. g ¶Quia co
gnoscit dñs uiam iustorum.) Nihil aliud cogno
2.Tim.2.c scit dominus, nisi quod noticia eius dignũ est. Co
Matt.11.d. gnoscit quippe dominus eos qui ei9 sunt: & siquis
nescit, nescietur. Et ad peccatores dicit̃: Discedite
à me operarĩj iniquitatis, non noui uos. Viam au
Ioã.14.a tem iustorum illum puto esse qui loquit̃: Ego sum
Hierc.6.d. uia. De quo & propheta dicit: Videte quæ sit uia
bona. h ¶Et iter impiorum peribit.) Quàm de
mẽter, non impĩj peribunt, sed impietas. Psal.11.

QVare fremuerunt gentes: & populi medita
ti sunt inania.) Audacis est hũc psalmũ in
terpretari uelle post Petrum: imò de eo sentire ali
ud quàm in Actib9 apo
stolorũ dixerit Petrus.
k ¶Astiterunt reges ter
ræ: & principes cõuene
runt in unũ, aduersus do
minũ & aduersus christũ
eius.) Non solum He
rodes rex, sed etiã illi re
ges aduersus dominũ cõ
stiterunt: quorũ regna ei
in puncto temporis dis
bolus ostendit. l ¶Di
rumpamus uincula eo
rum.) Quatuor præce
dentes uersus, uel angeli
uel prophetæ sunt loqui
ti: mirantes ꝛre humana
temeritas aduersus dei fi
lium cõsurrexerit. A qu
to autẽ uersiculo domi
nus ipse respõdit, cohor
tãs populum gentilium
& omnes qui sibi ex Iu
dæis crediturí sunt, ut le
galia uincula dissoluant
& graue onus legis abijciant: quod non potuerũt
portare patres eorũ, sed sequant̃ eũ cuius iugũ sua
ue est & onus leue. m ¶Qui habitat in cœlis ir
ridebit eos.) Per humanæ sermocinationis exem
pla, affectus dei discimus: non quo ille quẽpiã de
rideat, sed q̃ nos derisu digna faciamus. n ¶Et
dominus subsannabit eos.) Subsannatio proprie
rugata fronte & contracto naso exprimitur. Absit
itaq; hoc nos de deo corporaliter existimare, qd̃
etiam in grauibus uiris quidam reprehensione di
gnum arbitrantur. o ¶Tunc loquetur ad eos in
ira sua.) De ira dei & Lactantius librum pulch̃er
rimum scripsit: & ipse Origenes creberrime dispu
tat, nõ tam iram esse q̃ necessariã correptionẽ: ut
patris in filium, medici in ægrotum, magistri in di
scipulũ. Ira autẽ patientibus uideri potest: non qd̃
deus emẽdet iratus. p ¶Et in furore suo cõturba
bit eos.) Sicut in epistola ad Romanos: Reuelat̃,
inquit, ira dei: ut qui eam uenturam intelligũt, stu
deant deuitare: ita & in præsenti loco benigne, nõ
ait puniet, sed turbabit, ut absq; pœnis qui turba
tus est corrigatur. q ¶Ego autẽ.) Vox Christi.
r ¶Constitutus sum rex.) Pro parte carnis dici
tur. s ¶Ab eo.) Deo patre. t ¶Super Sion.) Id
est super ecclesiam. Sion specula uitæ interpretat̃.
u ¶Montem sanctũ eius.) Mons est ecclesia uel
ipse Christus: ut illud: Et erit in nouissimis diebus Esa.2.
præparatus mons domus domini in uertice mon
tiũ. x ¶Prædicans præceptũ domini.) Hoc est,
doctrinã euangelij. y ¶Dominus dixit ad me, fi
lius

lius meus es tu: ego hodie genui te.) Iesus Chri
stus est heri & hodie, & in æternũ. Recte autẽ eiq
natus est in tẽpore dicit̃: a ¶Postula à me & da
bo tibi gentes hæreditatẽ tuã.) Ac si dicat: dum Iu
dæi te noluerũt recipere: omnes gentes tibi ueniẽt
in hæreditatẽ. b ¶Re
ges eos in uirga ferrea.)
In dura disciplina Ro
manoꝝ. Vel per uirgam
ferreã, disciplina intole
rabilis: quia corda illorũ
tortuosa erant. c ¶Tã
q̃ uas figuli cõfringes e
os.) Vas figuli antẽq̃ in
testã fuerit obduratum:
si dissipetur reformabile
Hierc.19.d est. Lege Hieremiam. Si
aũt semel testa fracta fue
rit, nequaq̃ in integrum
compingi potest. Verũ
quæ apud homines im
possibilia sunt, apud deũ
possibilia. Figulus, Chri
Ibi.18.d stus: uas, homo: ut est il
lud: Sicut uas in manu fi
guli, sic uos i manu mea,
dicit dñs. Aliter. Cõfrin
gitur in pœnitentia hic:
uel in die iudicij in ignẽ.
B d ¶Nunc reges intelli
gite.) Reges seculi oẽs,
uel reges sancti aposto
li, intelligite ista supradi
cta. e ¶Erudimini.)
hoc est, uosmetipsos uel
alios. f ¶Qui iudica
tis terram.) Sanctam ec
clesiam. g ¶Seruite do
mino in timore.) Timore dixit, ut elationẽ eis tol
leret: quia reges eos appellarat. h ¶Et exultate
Matt.5.b. ei.) Vt eos iterũ cõfortaret: ut illud: Gaudete & ex
ultate. i ¶Cum tremore.) Vt cũ tremore essent:
id est, tremore corporis & timore aniæ. k ¶Ap
prehendite disciplinã, ne quando irascatur dñs.)
Pro eo quod in Græco dicitur ἐφάξασθε παιδίας: in
Hebræo legit̃ נַשְּׁקוּ־בַר nasku bar, quod interpta
ri potest, adorate filiũ. Apertissima itaq; de Chri
sto, pphetia, & ordo præcepti, adorate filiũ: ne for
te iratscatur dominus, hoc est, pater. l ¶Et perea
tis de uia iusta.) Iudæis qui noluerunt adorare fi
lium, iratus est dñs: & perierunt de uia recta. Via
iusta uel recta Christus est. In uia sumus, quando
mandata dei implemus. De uia perimus, quando
ab eis declinamus. m ¶In breui ira eius.) Hoc
est, in exitu uniuscuiusq; hominis. Vel breui ira in
2.Thes.5.a die iudicij: ut illud: Cum enim dixerint homines,
pax & securitas: tunc ueniet eis repentinus interi
tus. n ¶Beati omnes qui confidunt in eũ.) Nõ
in hominibus, neq; in semetipsis, sed in deum. Iste
psalmus, ut præfati sumus, in beatitudinẽ termina
tur, unde superior incipit: & ideo apud Hebræos
pro uno habentur. o ¶Psalmus Dauid quando
fugit à facie Absalom filij sui.) Iste psalmus poste
rior est sequentibus plurimis: qui ad Saulis uiden
tur historiam pertinere. Ante si quidem Dauid à
Saul est passus insidias, quàm Absalom aduer
sus eum arma corripet.
Sed quia propositum ei
erat, ut nõ tantũ de se re
ferret quæ passus est, q̃
ut per exemplũ sui oĩes
homies instituer et: ideo
primis secunda præposu
it, ut tentationũ ordinẽ
doceat. Si quidẽ ante p
pter peccata corripimur
& postea propter uirtu
tẽ probamur. In Dauid
uero tentationum ordo
mutatus est. Sub Saul p
secutione, innocens fuit:
sub Absalom, manifestis
sime criminis reus tene
tur Vria interfecto. Le
ge quinquagesimi psal
mi titulum: & intelliges
eum iuxta ordinem pri
orem esse q̃ tertium.

Psalmus III.

DOminẽ quid multiplicati sunt qui tri
bulãt me: multi exurgũt aduersus me.
Multi dicunt animæ meæ: non est salus ipsi
in deo eius. Tu aũt dñe susceptor meus es:
gloria mea & exaltans caput meum. Voce
q mea ad dominũ clamaui: & exaudiuit me
r de monte sancto suo. Egò dormiui & sopo
ratus sum & exurrexi: quia dominus susce
s pit me. Nõn timebo milia populi circũdan
tis me: exurge dñe saluũ me fac deus meus.
t Quoniã tu percussisti omnes aduersantes mi
v hi sine causa: dentes peccatorum contriuisti.
Dñi

dixit ad me, fili9 me9 es tu: ego hodie genui
a te. Postula à me, & dabo tibi gentes hæredi
tatẽ tuã: & possessionẽ tuã terminos terræ.
b c d Reges eos in uirga ferrea: tánq̃ uas figuli
e f confringes eos. Et nũc reges intelligite: erũ
g dimini qui iudicatis terram. Seruite dño in
h timore: & exultate ei cũm tremore. Appre
k hẽndite disciplinam ne quando irascat̃ do
l minus: & pereatis de uia iusta. Cum exarse
m n rit in breui ira ei9, beati oẽs qui cõfidũt i eũ.
o Psalmus Dauid quando fugit à facie Ab
salom filij sui. III.
p DOminẽ quid multiplicati sunt qui tri
bulãt me: multi exurgũt aduersus me.
Multi dicunt animæ meæ: non est salus ipsi
in deo eius. Tu aũt dñe susceptor meus es:
gloria mea & exaltans caput meum. Voce
q mea ad dominũ clamaui: & exaudiuit me
r de monte sancto suo. Egò dormiui & sopo
ratus sum & exurrexi: quia dominus susce
s pit me. Nõn timebo milia populi circũdan
tis me: exurge dñe saluũ me fac deus meus.
t Quoniã tu percussisti omnes aduersantes mi
v hi sine causa: dentes peccatorum contriuisti.
Dñi

uit me de monte sancto suo.) Montem sanctũ pu
to unigenitũ esse filiũ dei, ad quẽ in nouissimis di
ebus populi confluituri sunt: Esaia & Michea hoc Esa.56.c.
ipsum uaticinantibus. Sed & de ecclesia intelligit̃: Mich.4.d
quia nõ potest ciuitas abscondi sup montẽ posita.
r ¶Ego dormiui & soporat9 sum & exurrexi: qa
dñs susc epit me.) Quasi somnus, inquit, & locus
eius psecutio fuit. s ¶Nõ timebo milia populi
circũdãtis me.) Et Dauid potest hoc de Absalom
& exercitu eius dicere: & dñs de Iudæis frementi
bus aduersum se & clamãtibus: Tolle, tolle crucifi Ioã.19.c
ge eũ. t ¶Quoniã tu percussisti oẽs aduersantes
mihi sine causa.) Percutit dñs & uineas alienige
narũ in grandine: & saluator qui p nobis fact9 est
omnia, percussus à patre scribit̃. Percutiã pastorẽ: Zach.13.c
& oues dispergent̃. Pro sine causa aũt, maxilla le
git̃ in Hebræo, id est, לְחִי lehi. Et quia maxillã præ
miserat: cõsequẽter inferẽt. u ¶Dentes peccato
rũ cõtriuisti.) Respondeãt ergo amici solius histo
riæ: quomodo deus maxillã percutiet, & confrin
gat dentes peccatorũ pugilũ contra se more cõ-
tiũ. Dentes peccatorũ cõtriuisti. Princip- Iudæo-

E rum: dentes uel hæretici doctores uel uerba ipsorum. a ¶Domini est salus.) Hoc est, non ab homine, sed à deo. Ipse solꝰ potest, & p ipsum à morte in uitã transire. b ¶Et super populũ tuum.) Hoc est populũ Christianum. c ¶Benedictio tua.) Populo credentiũ benedictionẽ infundit: transmittẽs eis spiritum sanctũ: uel in futuro q̃ndo dicturus erit: Venite benedicti patris mei, percipite regnũ qd' uobis paratum est ab origine mũdi. d ¶In finẽ in carminibus, psalmus Dauid.) In finẽ, id est, in Christo. Finis enim legis Christꝰ ad iustitiã omni credenti. In carminibꝰ, hoc est, in laudibus. Psalmus Dauid, hoc est, laus Christi.

Matt. 25.c

Psalmus IIII.

CVm inuocarẽ exaudiuit me deus iusticiæ meæ.) Incongruũ est hoc de Dauid accipere: ut qui in supiori psalmo propter occisionem Vriæ penè est interfectꝰ à filio: nunc audeat dicere: Exaudiuit me deus iusticiæ meæ. Totus itaq; psalmus ad Christum & per Christũ ad iustos referendũ est. Horũ simile quid etiam Iacob loquutus est, dicens: Exaudiet me cras iustitia mea.

Genes. 30.c

f ¶In tribulatione mea dilatasti mihi. Miserere mei, & exaudi orationẽ meã.) Licet mihi auxiliũ tuleris, & in tribulatione mea dilatasti mihi: tamẽ ego misericordia tua semper indigeo. g ¶Vt qd diligitis uanitatẽ & quæritis mendaciũ.) Diapsalma. Verbũ סֶלָה sela, Lxx. interpretes: Symmachꝰ & Theodotio, diapsalma transtulerũt. Aquila uero, semp: & puto aut musici cuiusdã soni esse signaculũ: aut certe perpetuitatẽ eorũ quæ prædicta sũt indicari: ut ubicunque sela: hoc est, diapsalma siue semp apponit: ibi sciamus nõ tantũ ad præsens tẽpus, uerũ ad æternũ, uel quæ sequunt, uel quæ præcesserint pertinere. h ¶Quæ dicitis in cordibus uestris, & in cubilibus uestris cõpungimini.) Qd' in die cogitando peccatis, nocte expiate p lachrymas. i ¶Sacrificate sacrificiũ iusticiæ et sperate in dño.) Sacrificiũ deo immolate iustitiã: & cõsequẽter sperabitis in dño. k ¶Signatũ est sup nos lumẽ uultus tui dñe.) In cuius facie lumẽ dñi signatũ est: iste reuelata facie gloriã dñi cõtemplat. Ta-

Exech. 9.b

le nũ & in gemẽtiũ frõtibus in libro Ezechielis propheta notari dñs præcepit. l ¶A fructu frumenti & uini eorũ repleti sunt.) Id quod in pluribus codicibus inuenitur, et olei eorũ, cũ uetustum Origenis exemplũ psalterij reuoluerem qd' ipsius manu fuerat emendatũ: nec in Hebræo, nec in cæteris æditionibus, nec apud ipsos Lxx. interpretes reperi. m ¶In finẽ pro ea quæ hæreditatẽ consequitur: psalmus Dauid.)

Psalmus V.

VErba mea auribus percipe dñe.) Nullus habet hanc fiduciam nisi ecclesia. Qui peccator est, nõ est ausus dicere: uerba mea auribus percipe dñe: qui irascitur & maledicit, non est ausus dicere: uerba mea auribꝰ percipe dñe: sed optat ut deus claudat aures suas. o ¶Intellige clamorem meũ.) Clamor in scripturis non uocis, sed cordis est. Denique ad Moysen

Exo. 14.d

dicitur: Quid clamas ad me, cũ Moyses ante non clamasset. Intellige clamorẽ meum. Et Apostolus: Clamantes in cordibus nostris, abba pater.

Gal. 4.b

Vtiq; qui clamat, non in corde clamat, sed in lingua clamat. Et quomodo dicit Apostolus, clamantes in cordibus nostris? Quando igitur gemitus noster & conscientia deprecatur, illum clamorẽ intelligit deus. Vnde dicit & Hieremias: Non fileat pupilla oculi mei. Vi

Tren. 2.f

dete quid dicat: Non taceat pupilla oculi mei: & aliquando pupilla oculi clamat ad deum. Vtiq; si clamat, lingua clamat, non pupilla oculi. Sed quomodo clamamus in cordibus nostris, quando cũ gemitu dominũ deprecamur: sic quando lachrymas ad deum fundimus, eo tempore pupilla oculi nostri clamat ad dominum. p ¶Rex meus & deus meus.) Ille uere ausus est dicere, rex meus et deus meus: cui non regnat peccatum in mortali corpore. Rex meus & deus meus: quia regnas in me, & non regnat peccatum: propterea deus meus es. Tu es deus meus: quia non est uenter deus meus: quia non est aurum deus meus: quia non est libido deus meus. Quoniam tu uirtus es, & ego cupio habere uirtutes: propterea tu es deus meus, hoc est, uirtus mea.

¶Mane

a ¶Mane exaudies &c.) Quidã simplicius interptanr: hoc est, exurgo diluculo ad orãdũ et deprecor te. Et q̃ est ista interptatio, q̃ dicitur: mane nos exaudit: uespe nõ exaudit: media nocte nõ exaudit. Sed uidete qd dicat: Q̃diu in tenebris erroris sum, nõ me exaudit. Q̃n uero sol iusticiæ uenerit in corde meo, tũc me exaudit. mane exaudies uocẽ meã. nõ dixit tertia hora: non dixit sexta hora: non dixit plena luce, sed uidete qd dicat: Mane, statim ut tenebræ fugere cœpint exaudis: statim i principio boni opis me exaudis: nõ q̃ris finẽ. Est eñ meũ uelle, tuũ pficere b ¶Mane astabo tibi.) Videte ordinem: mane, nõ uespe: nõ in tenebris, sed mane. Mane astabo tibi: stabo cõstãter & imitabor Moysen. Mane astabo tibi: tibi astabo, nõ alijs. Cũ aũt mane fuerit & stetero, & tibi stetero: tunc merebor te uidere.

a niam ad te orabo domine: mãne exaudies
b uocem meam. Mãne astabo tibi & uidẽbo:
c quoniam non deus uolens iniquitatẽ tu es.
e f Neq; habitabit iuxta te malignus: neq; per
manebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti
g õmnes qui operantur iniquitatem: perdes
i omnes qui loquuntur mẽdaciũ. Virum sanguinũ & dolosum abominabit' dominus:
k ego autẽ in multitudine misericordiæ tuæ.
l Introibo in domũ tuam: adorabo ad tem-
m plum sanctum tuum in timore tuo. Dñmi-
n ne deduc me in iusticia tua propter inimicos meos: dirige in conspectu tuo uiã meã.

Quoniã

c ¶Et uidebo.) Subaudit', te uidebo. Multi male legũt, & dicũt: καὶ ἐποψομαι: sed sciam⁹ errorẽ esse: sic dicitur, καὶ ἐπόψομαι: hoc est, uidebo: ut sit ordo quẽ dixim⁹: incipiẽte luce uirtutũ in ania mea, q̃n stare tibi cœpo: nõ sedere, nõ iacere, sed stare: et statues supra petram pedes meos: tunc per istos gradus merebor te uidere. d ¶Qm̃ tu es deus non uolens iniqtatẽ.) Propterea non me exaudies plena luce, sed mane: quoniam non uis deus iniquitatem. Cũ enim recedere cœpero ab iniquitate, stabitim merebor exauditionẽ tuam. e ¶Neq; habitim merebor exaudit' iuxta te malignus.) Quando aliquis recedit à nobis qui malus est, gratulemur: hoc in nobis fit quod factũ est & in dño. Videte eñ qd dicat spiri

2.Cor. 6.c

tus sanct⁹: Neq; habitabit iuxta te malignus. Quę enim cõmunicatio luci & tenebris? Qui cõsensus Christo & Belial? Quando ergo recedunt aliqui

Ioã. 12.c

ex nobis, dicamus et nos: Exierũt ex nobis, sed nõ fuerunt ex nobis. Si enim fuissent ex nobis, mansissent utiq; nobiscum. Dicitur ad deum: Nõ habi

Deut. 4.d

tabit iuxta te malignus. Si enim deus ignis est & ignis consumens, quicunq; stipula est, quicunq; lignum est: fugit ab igne, ne consumatur ab igne.

f ¶Neq; permanebunt iniusti ante oculos tuos.) Quando dicitur, neq; permanebunt: ostendit' qd' aliquando manserint. Manserũt aut̃ aliquando iniusti ante oculos dei: manserunt deo expectante pœnitentiã ipsorum: sed quoniã permanserunt iniusti, ꝓpterea non pmanserunt ante oculos dei. g ¶Odisti omnes qui operantur iniquitatem.) Infelix est, quem odit deus. Quis est ille quẽ odit deus? Qui operatur iniquitatem. Si enim omnes peccamus: & quicunq; peccat, odio habet' à deo: ergo odio habemur à domino. Si autem odio habemur à domino, quomodo gratia saluati sum⁹? Odisti omnes qui operantur iniquitatem. Nõ dixit, qui operati sunt iniquitatem: sed qui operãtur iniquitatem. Qui perseuerant in peccato, illi odio habentur à domino: qui autem dimiserunt, illi amantur à dño. h ¶Perdes omnes qui loquuntur mendacium.) Rem nouam uideo: Qui malum operatur, odio habetur: qui mentitur, perit. Videamus quid sit plus, odio haberi à domino, an perire. Infelix quidem est qui odio habetur à domino: sed adhuc uiuit. Qui autem loquitur mẽdacium & perit, iam esse desistit. Ergo infelicior est qui mendacium loquitur, quàm ille qui operatur iniquitatẽ. Qui enim operatur iniquitatem, odio habetur: qui autem loquitur mendacium, perit. Os enim

Sap. 1.c

quod mentitur, occidit animam. Et quomodo scriptum est: ut sit deus uerax, omnis autem homo mendax. Si autem quicunque loquitur mendacium, iam perit & occidit animam suam: omẽs autem mentimur: ergo omnes peribimus? Hoc autem quod dicit: Perdes omnes qui loquuntur mendacium: & ex consequentibus psalmi, & ex ipso ordine intelligere possumus, quia de hæreticis dicit: Qui enim operatur iniquitatem, suam tantum animam occidit: qui autem hæreticus est & loquitur mẽdacium, tot occidit homines quot induxerit. i ¶Virum sanguinum & dololum abominabitur dominus.) Vir sanguinum, omnis hæreticus est: quotidie animarum sanguinem fundit. Recte dixit dolosum: & homicida est & dolosus. k ¶Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ, introibo in domum tuam.) Illi in iniquitate sua egrediuntur de domo tua: ego in tua misericordia ingrediar in domum tuam. Introibo in domum tuam, quæ est ecclesia. l ¶Adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.) Ipsa est domus quæ & templum. m ¶Domine deduc me in tua iusticia.) Ego autẽ cupio intrare in domum tuam: & uolo intrare per uiam tuam rectã: sed quoniam continuata semitis scandala ponunt inimici mei, & mihi in domum tuam ire cupienti, laqueos ponunt in itinere: propterea quæso te, ut tu dirigas pedes meos usq; ad finẽ. Meũ est pedes ponere in uia tua: tuũ est corrigere gressus meos. n ¶Propter inimicos meos dirige i cõspectu tuo uiã meã.) Hoc est, uiã tuã rectã fac propter inimicos meos q insidiant' mihi. Quæ est autẽ ista uia? Lectio scripturarũ: hoc est, ne in scripturis tuis p quas ingredi cupio in ecclesiã tuã, corruã. Omnis eñ q male intelligit scripturas, in uia dei

E a ¶Quoniã non eſt in ore eorũ ueritas.) Deſcri
buntur hæretici:deſcribit̃ uir ſanguinarius & do/
loſus,quẽ abominabit̃ dñs.Non eſt in ore eorum
ueritas.Non habẽt Chriſtũ ueritatẽ in ore ſuo: qa
nec in corde habẽt. b ¶Cor eorũ uanũ eſt.) Me
lius habetur in Hebræo:
קִרְבָּם cirbom. Vere em̃
inſidiatur cor hæretico/
rum omnibus quos deci
pit. c ¶Sepulchrũ pa/
tens eſt guttur eorum.)
Infelices ſunt hæretici, q
ſepulchra ſunt dealbata,
plena oſſibus mortuor̃.
Sepulchrum patens eſt
guttur eorum.Arius,Eu
nomius,& cæteri hæreti
ci línguas ſagittas habẽt:
fauces ſuas ſepulchrũ ha
bent.Sepulchrum patẽs
eſt guttur eorum.Et recte dixit,patens: Quando
cũq; enim uult aliquis deceptus intrare, parat⁹ eſt
hæreticus,& ſuſcipit.Nunq; hæretici claudunt os
ſuũ,ſed ſemp aperiũt os ſuũ. d ¶Línguis ſuis do
loſe agebãt.) Aliud in corde tenebant:aliud in ſer
mone pollícebanť.Pietatẽ loquebanť, & impieta
tem cælabant.Chriſtum loquunť,& occultant an
tichriſtum.Sciunt enim q̃ nemo poſſit induci, ſi
proferant antichriſtũ.Lucẽ proferunt,ut cælẽt te
nebras:ut per lucẽ ducant ad tenebras. e ¶Iudi
ca illos deus.) Sciunt te iudicẽ: ſciunt te reſpicere
F res humanas.Qui iudicaturus in fine es,etiam in
præſenti iudica.Qui generaliter iudicatur⁹ es,nũc
ex parte iudica.Qui patrẽ ſentire nolunt,ſentiant
iudicẽ. Iudica illos deus. Quare? Qua de cauſa?
Sequitur: f ¶Decidant à cogitatiõibus ſuis.) Si
em̃ in præſenti reddideris illis quod merenť, inci/
piunt recedere à malis cogitationibus ſuis: q̃ diu
te iudicẽ nõ ſentiunt,nõ timent.Decidant à cogi/
tationibus ſuis.Egregie dixit,à cogitationibus ſu/
is.Quotidie em̃ hæretici immutant dogmata ſua.
Deniq; ſi uir eccleſiaſticus de ſcripturis eruditus
cõtenderit contra eos:& ſcripturis ſanctis coargu
erit eos,ſtatim requirunt,quomõ aliud nouũ do/
gma reperiant.Non quærunt quomodo ſaluenť,
ſed quomodo ſuperent.Propterea nũc dixit:De/
cidant à cogitationibus ſuis:& te habeant unã co/
gitationem. g ¶Secundũ multitudinẽ impieta/
tũ eorum expelle eos.) Non dixit,unde eos expel
lat:de cœlo eos expellat:de terra eos expellat.Vn
de eos expellat,ſcriptura nõ dicit:ſed ὑπερβατὸν eſt
& ὕστερον πρότερον.Debemus ergo legere:Secundũ
multitudinẽ impietatũ eor̃ expelle eos.Quod di
cit,hoc eſt:ab impietatibus ſuis multis propter tu
am miſericordiam expelle eos:hoc eſt,non ſint in
multis impietatibus ſuis.Poteſt & aliter interpre/
tari:Quoniã plurimũ impij fuerunt:& noluerunt
decidere à cogitationibus ſuis:& impietates impi
etatibus augent: & quotidie congregãt, & plures
habent impietates:propterea expelle eos.Vndeť

Ab ea quæ hæreditatẽ cõſequitur. Tu expelle eos
inde:ut quoniã fidem non habent eccleſiæ,ne uer
ſentur in ea. h ¶Quoniam iritauerũt te domi/
ne.) Tu domine per naturam dulcis es:ſed quicũ
q̃ peccatores ſunt & hæretici, naturam tuæ dulce/
dinis uitio ſuo uertũt in
amaritudinẽ. i ¶Et læ/
tentur omnes qui ſperãt
in te.) Illi pereant, & ec/
cleſiaſtici lætẽť. k ¶In
æternũ exultabũt.) Hic
in æternum, non de præ
ſenti ſeculo debemus di/
cere,ſed de futuro.Deni
q̃ non dixit:in ſeculo ex
ultant,ſed exultabũt, de
futuro dicitur.Hic enim
triſtícia eſt, ibi uero læti/
cia.Hæretici de præſenti
rident,ſed in futuro luge
bunt.Nos uero in præſenti lugemus, ut in futuro
rideamus.In æternum exultabunt.Quæ erit exul/
tatio ſanctorum uirorum? l ¶Et inhabitabis in
eis.) Felices erunt qui Chriſtum hoſpitem habere
merebuntur:felices qui tabernaculũ Chriſti erũt.
m ¶Et gloriabunť in te omnes qui diligunt no/
men tuũ.) Quicũq; diligit deum,gloriabit̃ in do/
mino.Qui diligũt.Nõ dixit:qui timẽt,ſed qui di/
ligunt.Vbicũq; em̃ timor eſt,ibi non eſt dilectio.
Perfecta quippe dilectio foras mittit timorẽ.Qui 1.Ioã.4.d
cũq; enim diligũt nomẽ dñi,illi gloriabuntur.Glo H
riabuntur:Futura eſt beatitudo noſtra:totum qd̃
ꝓmittit̃,de futuro eſt.Alij regnẽt,alij poſſideant,
alij glorientur.Nos hic ſumus miſeri,ut poſtea fe/
lices ſimus.Sequamur Chriſtum dominum no/
ſtrum.Qui dicit ſe in Chriſto credere,debet quo/
modo ille ambulauit,& ipſe ſic ambulare. Chriſt⁹ Matth.20.d
dei filius nõ uenit ut miniſtrareť, ſed ut miniſtra/
ret.Non uenit ut imperaret,ſed ut ſeruiret. Nõ ue
nit ut lauarenť illi pedes,ſed ut lauaret pedes diſci
pulorũ.Nõ uenit ut cæderet,ſed ut cædereť. Non
dedit alapã,ſed accepit.Nõ crucifixit,ſed crucifix⁹
eſt.Nõ alios occidit,ſed ipſe paſſus eſt. Paup fuit,
ut nos diuites faceret. Ille accepit ꝓ nobis plagã,
ut nos uerberati nõ doleremus. Quotieſcũq; cæ/
dimur,præbeamus maxillã:dorſum opponamus:
imitemur Chriſtũ. Qui cẽdit, Chriſtũ imitat̃:qui
cædit,antichriſtũ.Hoc totũ quare dico? Vt in præ
ſenti ſeculo quod ſuſtinemus,pro Chriſto gloriſi/
cemus nomẽ dñi.Dum loquimur, dum ambula/
mus,repẽte ſubtrahimur.Ego ipſe qui uobis ho/
die loquor:die craſtina qd de me futuꝝ ſit,neſcio.
Si uenerit leuis febricula,ubi eſt iſta uox? Vbi eſt
ſuperbia? Repẽte uertiť in cinerẽ.Quid gloriatur Eccli.10.b
terra & cinis? Secundũ corporis naturã,terra & ci
nis ſumus. Terra es,& in terrã ibis:& terra gloria/
tur contra factorẽ ſuũ.Sequitur: n ¶Quoniam
tu benedices iuſto.) In futurum ergo differ̃ beati
tudo. o ¶Domine ut ſcuto bonæ uolũtatis tuæ
coronaſti nos.) Apud ſeculum aliud eſt ſcutũ,ali/
ud coro/

Universidad de Sevilla Biblioteca

ud corona:apud deum uero ipſe eſt ſcutũ,ipſe eſt
& corona:quaſi ſcutum protegit,quaſi deus coro
nat. Ipſe eſt ſcutum noſtrũ,ipſe eſt & corona no/
ſtra:& ob hoc dicit:Domine ut ſcuto bonæ uolun
tatis tuæ coronaſti nos. Protexiſti nos ſcuto tuo:
& protectio tua corona
noſtra fuit,hoc eſt,coro/
na noſtra ſcutum tuũ fu/
it,id eſt noſtra uictoria.
Corona em̃ uictoria in/
terpretatur.Gratias aga/
mus deo,& deprecemur
illum,ut in bona uolun/
tate ſua ipſe ſit ſcutum &
corona noſtra:ut nunq̃
recedamus ab eo:ut ſeq̃/
mur illũ, & dicamus cũ
Trem.3.c Hieremia:Et poſt te ſub
ſequẽs nõ laboraui.Dñe
ut ſcuto bonæ uolũtatis
tuæ coronaſti nos. Scu/
to protegimur: & cũ pfe
cti fuerim⁹,coronamur.
a ¶In finem pro carmi
nibus,p octaua pſalmus
Dauid.) Iſte & undeci/
mus pſalmus, pro octa/
ua inſcriptionẽ habẽt, re
ſurrectionis & pœniten
tiæ:ac per hoc ſalutis no
B ſtræ myſteriũ cõtinentes. In quo humanũ genus
poſtulat,ut corrigamur q̃dẽ & iudicemur à deo,
ſed non in ira & in furore eius. Longũ eſt de ſacra
mẽto huius numeri plura exẽpla reuocare. Octo
animæ ingreſſæ ſunt in arcã Noë, quæ in diluuio
ſaluatæ ſũt. Octauus filius Ieſſe Dauid fuit: qui &
deſperatur à patre,& à deo ſolus eligitur. Octauo
die circũciduntur primogenita, & immunda eſſe
deſiſtunt. Zacharias quoq; pater Ioannis octaua
die circũciſionis filij ſui loquitur. Et poſt dies octo
ſiue ſex (utrũq; enim in diuerſis euangeliſtis legi/
tur) dñs trãſformatur in monte:ut ſic octonarius
in ſexto numero cõtineatur:quomodo nũc in ſe/
xto pſalmo,inſcriptio ponit̃ ogdoadis.

Pſalmus VI.

DOmine ne in furore tuo arguas me: neq; in
ira tua corripias me.) Pœnitentiæ pſalmus
eſt:& nõ emendari refutat & corripi:ſed in furore
& in ira,quia infirm⁹ ſit: & turbata ſint oſſa eius.
Et aliquãdo prius furor eſt,& poſtea ira: ſed maxi
me unũ eſt. Tamẽ furor in præſenti,ira in futuro.
c ¶Miſerere mei domine.) Vox eccleſiæ:Miſere
re mei,quia miſer ſum.Et ipſe miſericordiã dei in/
uenit,qui ſe miſerũ cõfiteť. d ¶Quoniam in fir/
mus ſum,ſana me dñe.) Ac ſi dicat: Infirmus ſum
pro peccato:ſana me,qa medicus es.Ego ſũ ægro/
tus:tu es medicus.Ego habeo infirmitatem,tu ha/
bes ſanitatem.Ego ſum infirmus per peccatum:tu
ſana per miſericordiã. e ¶Quoniam conturba

ta ſunt omnia oſſa mea.) Ac ſi dicat:omnes uirtu C
tes quæ oſſa appellauit,in primo homine tranſgreſ
ſæ ſunt ſiue perditæ. f ¶Anima mea exinde tur/
bata eſt.) Per pœnitentiam,ut emendemur.
g ¶Et tu domine uſq; quo.) Subauditur,uſq; quo
animã meã quæ eſt con/
turbata uehementer, nõ
eripis,non corrigis, non
emendas? h ¶Conuer
tere domine & eripe ani
mam meam.) Niſi ani/
mam noſtram ante con
uerterit,non eam poteſt
eruere de periculo. Vel il/
lud:Domine qui auerti/
ſti uultũ tuũ à nobis,con
uertere & nos uidere di/
gnare:& erue animã no
ſtram. i ¶Quoniã nõ
eſt in morte qui memor
ſit tui.) Non enim mor/ Pſal.113.d
tui laudabũt te domine,
ſed nos qui uiuentes ſu/
mus: quia non eſt deus
mortuorũ,ſed uiuorum.
k ¶In inferno aũt quis
confitebitur tibi?) Non
pro impoſſibili,ſed ꝓ ra/
ro poſuit. In oñibus em̃
dei iudicijs delectat̃ ſan/ D
ctũ,& laudat iudicia ei⁹.
l ¶Laboraui in gemitu
meo.) Miſerere mei, qa hæc & hæc quæ ſequun/
tur, feci, m ¶Lauabo per ſingulas noctes le/
ctum meum.) Qui quotidie lachrymis ſtratum
rigat, non poteſt in cogitatione eius libidinum
pompa ſurrípere. n ¶In lachrymis meis ſtra/
tum meum rigabo.) Quanta multitudo lachry/
marum,ut ſtratum eius lachrymis rigatum ſit.
o ¶Turbatus eſt à furore oculus meus.) Vbi
ſunt amici literæ? Certe oculus iſte corporeus ab
ira non conturbatur,niſi forte in tantam rabiem
extollimur:ut uultus quoq; noſtri & ora muten/
tur. Ille itaq; turbatur oculus: qui ſi ſcandalizatus
fuerit,eruetur. Non autem ait: Ab ira mea turba/
tur oculus meus, ſed ab ira tua.O deus,per quem
ſupplicia mihi timeo præparata: turbata eſt mens
mea, & totum cordis mei principale contremuit.
p ¶Inueteraui in omnibus inimicis meis.) Non
noua aduerſum me inimici bella gerunt,meus ho
ſtis antiquus eſt. Aliter. Pubertatem eius homi/
nis qui renouatur de die in diem, non poſſum cõ
ſequi:quia ueterem hominem cum uitijs & con/
cupiſcentijs eius inimicis meis aduerſum me por/
to pugnantibus. q ¶Diſcedite à me oẽs qui ope
ramini iniquitatem.) Poſtquãm ipſe miſericor/
diam conſequutus eſt, cæteros docet, uel cohor/
tatur, ut à ſe abeant. Non enim uult iniquorum
habere conſortium. Simul autem & illud notan/
dum eſt,quod iã ſuperius diximus:quod non eos

qui

quí operati ſunt iniquitatẽ: ſed qui operantur, à ſe iubeat recedere. a ¶ Cõuertanť & erubeſcãt ual de uelociter.) Non cõtra inimicos, ſed ꝓ inimicis orat: ut cõuertanť & erubeſcant à peccatis ſuis: & erubeſcant nõ leuiter, ſed uehementer: nec recraſtinato tẽpore, ſed cito.

b ¶ Pſalmus Dauid quẽ cantauit dño pro uerbis Chuſi filij Iemini.) Pleri q; (& maxime hi qui Hebræi ſermonis ſcientiam non habẽt) hunc pſalmũ arbitrantur eo tempore eſſe cantatũ, quo Chuſi
2.Re.15.g filius Arachi amicus Dauid deſtruxit conſilium Achitophel: & ad eũ nũcios miſit, ne i eremo ultrà ſederet, ſed procul fugeret, ne opprimeretur a filio. Verum ſciẽdũ eſt uehementer errare. Primũ, ꝙ nomen Chuſi per ס, ſamech literã ſcriptum eſt: hic uero ꝑ ש, ſin. Deinde quod nunq; Dauid qui Ioab & cæteris ducibus exercitus ſui præce-
2.Re.18.b perat, dicens: Parcite puero Abeſſalon, de morte filij loqueretur: Cõcepit dolorem & peperit iniquitatẽ: Lacum aperuit & effodit eũ, & incidit in foueã quã fecit: maxime q morte eius audita operuit caput ſuũ, & eiulãs clamaret: Filius meus Abeſſalon, filius meus Abeſſalon. Ad extremũ quod illic Chuſi amicus Dauid, filius Arachi ſcriptũ eſt: hic uero filius Iemini. Sciendum itaq; Chuſi interpretari Aethiopẽ: & totũ pſalmũ contra Saul eſſe cõſcriptum, qui perſequebať eũ: et in foueã quã foderat, ipſe incidit. Quem Aethiopẽ uocat ꝓpter ſanguinarios, & tetros, & crudeles mores. Iemini uero familia, quod ad tribũ pertineat Beniamin: de qua Saul ortus eſt, Regnorũ libri teſtimonio ſũt: in qbus ſcriptura cõme
1.Re.9.a. morat: Et erat uir de filijs Beniamin: & nomẽ eius Cis, filij Abihel, filij Sareth, filij Bechor, filij Aphi, filij uiri Iemini, uir potens, & huic filius, & nomen
2.Re.17.b. eius Saul. Semei quoq; ille qui lapides & puluerẽ in Dauid iaciebat, de familia Saul, hoc eſt, Iemineus fuit: ſicut in eiſdem libris ſcribitur: Egrediebaťuir de ꝓpinquitate domus Saul, & nomen ei Semei, filius Gera: de quo poſtea Dauid loquens inducitur: Ecce filius meus qui egreſſus eſt de uentre meo, quærit animã meã: & quanto magis nũc filius Iemini? Aquila hũc locũ ita interꝓtatus eſt: Pro ignoratione Dauid, qui cecinit dño pro uerbis Aethiopis: Symmachus in hunc modum: Pro ignoratione Dauid, quod cecinit domino ꝓ uerbis Chuſi filij Iemini. Hæc omnia latius executus ſum: quia eruditiſſimi uiri putauerunt hunc pſalmũ non contra Saul, ſed contra Abeſſalon eſſe compoſitum: quod pro parte nõ eſſe monſtraui.

Pſalmus VII.

Domine deus meus in te ſperaui.) Non ſperaui in gladio meo: non ſperaui in uirtute mea, ſed ſperaui in auxilio tuo. d ¶ Ne quando rapiat ut leo animam meã.) Hoc cõuenit Sauli, Abeſſalon non conuenit. Quomodo enim poterat Abeſſalon leonem uocare, de quo dicit: Parcite puero meo Abeſſalon? Si ibi illum puerum uocat: & quaſi infantulũ & ignorantẽ, quomodo hic leonẽ uocat? Hoc interim ſecundũ hiſtoriam & multa ſunt quæ dicantur: & totus pſalmus in ꝓſona Saul interꝓtari poteſt. Cæterum quia nobis curæ eſt, nõ ſolum ſecundum hiſtoriã, ſed & ſecundum ſpirituale intelligentiam interpretari: Chuſi iſtum Aethiopem non alium, niſi diabolum interpretamur.

Exaudiuit dñs deprecationẽ meã: dñs orationẽ meã ſuſcepit. Erubeſcant & conturbentur
a uehementer omnes inimici mei: cõuertãtur & erubeſcant ualde uelociter.

b Pſalmus Dauid, quem cantauit domino pro uerbis Chuſi filij Iemini. Pſal. VII.

c Domine deus meus in te ſperaui: ſaluũ me fac ex oibus ꝑſequẽtibꝰ me, & libera me. Nẽ qñ rapiat ut leo animã meã: dum
d nõ eſt qui redimat, neq; qui ſaluum faciat.
e f Domine deus meus ſi feci iſtud: ſi eſt iniquitas in manibus meis. Si rẽddidi retribuenti-
g h bus mihi mala: decidam merito ab inimicis
i meis inanis. Perſequatur inimicus animam
k meam & comprehendat: Et cõnculcet in ter-
l ra uitam meam: & gloriam meam in puluerem deducat. Exurge dñe in ira tua: & exal-
m n tare

Quæriť, iſte Chuſi quomodo filius ſit Iemini: quomodo diabolus Aethiops filiꝰ eſt dextræ? Quod Aethiops uitio ſuo eſt; ꝙ filius dextræ eſt creatus à deo: recte de iſto dicitur: Ne quando rapiat ut leo animã meã. Aduerſarius noſter diabolus quaſi leo rugiens, quærens quẽ rapiat. e ¶ Domine deꝰ meus ſi feci iſtud.) Ecce uenit princeps mundi iſtius, & in me nõ inuenit quicq; f ¶ Si eſt iniquitas in manibꝰ meis.) Quia peccatũ nõ fecit, nec dolus inuentus eſt in ore eius. g ¶ Si reddidi retribuentibus mihi mala.) Saul bis in manus eius traditus eſt, quẽ nõluit interficere, dicens: Non tangam Chriſtum domini. Hoc eſt ergo nõ reſtituere ei pro malis, mala: qui ſibi pro bonis mala reſtituere. Si, inquit, inimicis meis mala reddidi pro malis, nõ reſurgam: & ſi pro malis mala quæſiui, illi pro bonis mala reſtituãt. h ¶ Decidã merito ab inimicis meis inanis.) In Hebræo ꝓ inani ריקם recam ſcribiť. Vnde intelligimus id quod in euangelio continetur: Qui fratri ſuo dixerit, raca & fatue, quam habeat interpretationẽ. i ¶ Perſequatur inimicus animam meã & comprehendat.) Nouiſſima animæ inimica deſtructa eſt mors. k ¶ Et conculcet in terra uitam meam.) Non poteſt conculcari: quia non fecit ſupra dicta. l ¶ Et gloriam meã in puluerẽ deducat.) Si, inquit, inimicis meis mala reddidi pro malis, nõ reſurgam. m ¶ Exurge domine in ira tua.) Quoniam te nõ ſenſerũt per beneficia, ſentiant per iracundiam. n ¶ Et exaltare in finibus inimicorum meorũ.) Pro inimicis rogat, ut in inimicorum finibus exaltetur. Cum inimici eſſe

eſſe ceſſauerint, tũc tu domine exaltaberis in eis.
a ¶ Et exurge dñe deus meus in præcepto quod mandaſti &c.) Hoc nos dicimus: hoc credentes loquimur. Semper enim perſonæ mutãtur in pſalmis. Multum eſt nunc ſi uelimus dicere in quot, quantæ perſonæ mutantur. Exurge domine deꝰ meus in ꝑcepto qd mãdaſti: hoc nos dicimus, pro nobis paſſus es: crucifixus es: exurge & ſalua nos. Propterea exurge, ut credat in te plurima multitudo. Cũ ergo exurrexeris, quid aliud deprecamur, niſi reuertere ad patrem? b ¶ Et ꝓpter hãc in altum regredere.) Pro qua? pro ſynagoga populorũ. Quod mortuus es, pro nobis mortuus es: quod reſurrexiſti, nobis reſurrexiſti: qd aſcendiſti ad patrem, nobis aſcendiſti. Et propter hãc in altum regredere.
Ioã.3.b Nemo aſcendit in cœlũ, niſi qui de cœlo deſcendit: filius hominis qui eſt in cœlis. c ¶ Iudica me domine ſcd'm iuſticiam meam: & ſcd'm innocẽtiam meã ſuper me.) Hoc Dauid dicere non poteſt: hoc propriè ſaluatori conuenit, qui non peccauit. d ¶ Conſumetur nequitia peccatorum, & dirĩges iuſtum.) Nõ poteſt mea iuſticia dirigi, niſi illorum iniquitas impleta fuerit: uidelicet Iudæorum. e ¶ Niſi conuerſi fueritis, gladium ſuum uibrabit.) Iſte locus duplicem recipit intelligentiam. Multi enim putant de deo dictum, ut dicatur ad peccatores. Et quid dicit? Niſi cõuerſi fueritis, gladium ſuum uibrabit: hoc eſt, niſi egeritis pœnitẽtiam, dominus uos gladio ſuo percutiet. Sed uideamus ſi conſequẽtia aptari poſſint perſonæ domini. f ¶ Arcũ ſuum tetendit, & parauit illum.) Hoc poteſt dici de deo. g ¶ Et in illũ parauit uaſa mortis.) Hoc difficile eſt: Dominus enim non habet uaſa mortis, ſed uaſa uitæ. Sed & hoc poteſt intelligi ſuper ꝓſona ſaluatoris. Hoc uero quod ſequiť: h ¶ Ecce parturit iniuſticiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem.) Hoc eſt, ut hæretici in contemptum dei concitarentur. i ¶ Lacum aperuit, & effodit eum.) Quo eos perderet. k ¶ Et incidit in foueam quam fecit.) In foueã enim mortis quam patefecerat, ipſe prior periit: ſicut de Ario ſcriptum eſt, hoc eſt: niſi conuerſi fueritis: niſi egeritis pœnitentiam, ſemper diabolus paratum habet arcum: emittit ſagittas, quibus nos percutiat. Quorũ enim corda ardent libidine, uitijs, & paſſionibus: Iſti uicti ſunt à diabolo. Sagittas ſuas ardentibus effecit. Pulchre dixit, ardentibus: non dixit, arſuris, hoc eſt: q arſuri ſunt ſagittis ipſius: ſed quorumcunq; corda ardere uiderit, illos percutit. Dicit enim Apoſtolus dæmones habere diabolum ſagittas. Ecce parturit iniuſticiam: concepit dolorem: & peperit iniquitatem. Diabolus ſic concipit, ſic parturit, ſic nutrit, ſic exaltat. Lacũ aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. Diabolus ipſe eſt lacus, ipſe eſt foſſa. Lacũ aperuit. Sed quoniã non poteſt aquam continere ſcd'm Hieremiam: ꝓptea lacus illius uerſus eſt in foueam. Omnia conciliabula hæreticorũ, foueæ diaboli ſunt. Sed qd ſuperius præteriuimus: Scrutans corda & renes deus, iuſtum adiutoriũ meũ à deo: In Hebræo ita ſcriptum eſt: Scrutãs corda & renes deus iuſtus: ut poſtea conſequatur: Adiutorium meum à deo qui ſaluos facit rectos corde. Nunquid ira ſcetur per ſingulos dies? Melius pro hoc in Hebræo habeť: Cõminatur in omni die: quod Aquila quoq; trãſtulit. Et pulchre ait: Comminans & infrendens in omni die. Qui enim propter patientiam ſuam ita delicta nõ punit: quaſi iratus & comminatus, diem ultionis expectat: ut metu corrigat delinquentem. Exequamur ordinem. l ¶ Cõuertetur dolor eius in caput eius: & in uerticẽ ipſius iniqtas eius deſcẽdet.) Quomodo ſi aliqs mittat in altũ lapidem, & non ſit cautus, & lapis uenerit in caput eius, ſuo uulnere uulneratur: ſic & diabolus occiditur ſua ſuꝑbia, exaltaťur, & corruit. Modo exaltare uult caput, & nõ poteſt: qm̃ conuertetur dolor eius in caput eiꝰ: & deprimit illũ. Diabolus ſecundũ regulã ſcripturarum lectus eſt in Geneſi: Ipſe eſt coluber, ipſe ſerpens, qui loquebať ad Euã: qm̃ totus terræ hæret. Cætera animalia licet ambulent in terra: tñ non omne corpus in terra iacens habent: licet habeant pedes in terra, tamẽ aliam partẽ corporis ſurſum habent. Cæterum diabolus, hoc eſt, ſerpens & coluber antiquus, ſecundũ Eſaiam totus in terra eſt: & caput & reliquum corpus æquale habet. Reuertetur dolor eius in caput eius: in uerticem ipſius iniquitas eius deſcendet. Vide quid dicat: & in caput eius, & in uerticem capitis. Cum autem iniquitas caput premit, & uerticem premit, ubi eſt potentia diaboli? Iſte finis diaboli: Reuertetur dolor eius in caput eius: & in uerticem ipſius iniquitas eius deſcendet.

Eph.6.c

Hierc.48.g

Gen.3.

Eſa.14.g

¶ Confitebor

B a ¶Confitebor dño scd'm iu[s]ticiam eius Qui non permisit timentes se disperdi. b ¶Et psallã nomini domini altissimi.) Qui nos à lamẽtis tristiciæ,in gaudia sempiterna perduxit. c ¶In finem pro torcularibus: psalmus Dauid.) Tres ꝓ torcularib⁹ psalmi diuersorum hominũ præscribuntur:Dauid, Asaph,filiorum Chore,& qui ad mysterium ecclesiæ pertinẽt: propterea octauũ & octogesimum numerum tenent. Quod autẽ octogesimus tertius extremus est psalmus, q ꝓ torcularibus prænotat: hoc ostendit, in trinitate sacramẽtum resurrectionis ecclesiæ contineri.

Psalmus VIII.

DOmine dominus noster.) Prius nomen dñi apud Hebræos q̃tuor literarũ est,י Iod, ה He,ו Vou,ה He:quod proprie dei uocabulum sonat:& legi potest Iaho & Hebraï ἀξέστοπον,id est, ineffabile opinantur. Secundũ uero אֲדֹנָי, adonai omniũ cõmune est: quod sæpe & in hominibus ponitur. e ¶Dñe dñs noster q̃ admirabile est nomen tuũ in uniuersa terra.) Quod pro nobis homo factus es,qd' mortuus,quod resurrexisti,in cũctis gentibus est uulgatũ. f ¶Quoniam eleuata est magnificentia tua super cœlos.) Quod post resurrectionem cœlos cũ triumpho gloriæ conscendisti. g ¶Ex ore infantium & lactentiũ perfecisti laudem.) Licet per seniorũ prophetarũ doctrinam,multa sint quæ dñi contineant laudem:tñ hunc uersiculum in euangelio completum,ipse dominus esse declarat,clamantibus pueris:Osanna filio Dauid.

Matth.21.d h ¶Propter inimicos tuos.) Ad confusionem Iudæorũ. i ¶Vt destruas inimicum & ultorem.) Hæreticũ, qui cũ nequitia sua impugnat ecclesiã, defendere eam tñ assimulat. k ¶Quoniã uidebo cœlos opera digitorum tuorũ.) Cœlos,scripturas intelligimus sanctas:quæ per dei digitum,hoc est,per spiritũ sanctum sunt prolatæ.Quoniam uidebo cœlos opera digitorum tuorũ.Qui se uisurũ esse ꝓmittit:necdum præsentẽ uidet. Videbo, inquit. Tunc enim etiam rationem operis eius cursumq̃ cognoscã. Aliter uidet gubernator nauim: aliter medicus ægrotãtem:aliter picturam pictor, q̃ imperitorum rudes oculi. l ¶Lunam & stellas quas tu fundasti.) Ecclesiã,uel doctores eius. m ¶Quid est homo qd' memor es eius?) Quale meritum stat hominis,ut memor eius factus,ꝓ eius redemptione suscipias carnem. n ¶Aut filius hominis,quoniam uisitas eum.) Filius dei,factus est filius hominis:id est,filius uirginis Mariæ: qui uisitauit corpus humilitatis nostræ,quod assumere est dignatus.

o ¶Minorasti eũ paulo minus ab angelis.) In Hebræo,ꝓ eo quod est, ab angelis, qui dicuntur מַלְאָכִים malachim, deũ habet,hoc est אֱלֹהִים elohim.Hunc locum Apostolus in epistola ad Hebræos super Christo interpretatur. p ¶Gloria & honore coronasti eũ.) Gloria, cũ in eius descensu inferi claruerunt.Honore,cum uicit mortem. Corona,cum circũdatus sanctorum choro, triumphans rediit ex inferno. q ¶Et constituisti eum super opera manuum tuarum.) Vt sint ei subiecta præter eum qui illa sibi subiecit. r ¶Omnia subiecisti pedibus eius.) Cũ ascenderet ad cœlos. s ¶Oues & boues uniuersas.) Animas sanctas, fructum innocẽtiæ operantes. t ¶Insuper & pecora campi.) Inferioris meriti homines. u ¶Volucres cœli.) Qui ꝓ superbiam,iniquitatem in excelso loquuntur. x ¶Et pisces maris qui perambulãt semitas maris.) Qui per nimiam curiositatem non contemplantes cœlestia:inter huius seculi fluctus putant esse uitam æternam. y ¶Dñe dominus noster, q̃ admirabile est nomen tuum in uniuersa terra.) De beatitudine incipit,uel de laude,& in laudem terminatur.Hoc admiratꝰ ecclesia,quomodo sancti uoluntariꝫ pro nomine Christi patiuntur: uel quomodo sumus omnes à creatore mũdi redempti. z ¶In finẽ pro absconditis filij,psalmus Dauid.)Licet Aquila pro absconditis filij,adolescẽtiã filij posuerit:tamen sciẽdum in Hebræo haberi, ꝓ morte filij.Deniq; & Symmachus in hunc modũ transtulit,pro uictoria de morte filij. Totus igitur psalmus per Tropologiam ad Christi pertinet sacramentũ. Vnde & Septuaginta interpretes,Christi passionem & resurrectionem,quæ ignota prius mundo fuit, per uerbum absconsionis cælare uoluerunt:ne à gentibus illo tempore facile noscerẽtur.Hic de isto filio quod superius dixit, non de illo filio scd'm historiam Dauid, id est Abessalon dicit:cuius opera nõ occulta,sed manifesta & mala fuerũt contra patrem:sed hoc de unigenito dei patris in

IX.

Confiteris meriti homines. u ¶Volucres cœli.) Qui ꝓ superbiam,iniquitatem in excelso loquuntur.

a Cõfitebor domino scd'm iusticiam eius.
b Et psallã nomini domini altissimi. In fi
c nẽ ꝓ torcularibus: psalmus Dauid. VIII.
d e DOminẽ dominus noster: q̃ admirabile est nomen tuum in uniuersa terra.
f Quoniam eleuata est magnificentia tua su
g per cœlos. Ex ore infantium & lactentium
h perfecisti laudem.Propter inimicos tuos:ut
i k destruas inimicum & ultorem. Quoniam
l uidebo cœlos opera digitorum tuorũ: lunã
m & stellas quas tu fundasti. Qd̃ est homo
n quod memor es eius:aut filius hois,quoniã
o uisitas eum. Minorasti eum paulominus
p ab angelis:gloriã & honore coronasti eum,
q & cõstituisti eum super opera manuum
r tuarum. Omniã subiecisti pedibus eius:
s o t ues & boues uniuersas: insuper & pecora
v x campi. Volucres cœli,& pisces maris:qui ꝓ
y ambulãt semitas maris. Dñe dominus noster:q̃ admirabile est nomen tuũ in uniuersa terra.) Quod pro nobis homo factus es,qd' mortuus,quod resurrexisti,in cũctis gentibus est uulgatũ. f ¶Quoniam eleuata est magnificentia tua super cœlos.) Quod post resurrectionem cœlos cũ triumpho gloriæ conscendisti. g ¶Ex ore infantium & lactentiũ perfecisti laudem.) Licet per seniorũ prophetarũ doctrinam,multa sint quæ dñi contineant laudem:tñ hunc uersiculum in euangelio completum,ipse dominus esse declarat,clamantibus pueris:Osanna filio Dauid.
h ¶Propter inimicos tuos.) Ad confusionem Iudæorũ. i ¶Vt destruas inimicum & ultorem.) Hæreticũ, qui cũ nequitia sua impugnat ecclesiã, defendere eam tñ assimulat. k ¶Quoniã uidebo cœlos opera digitorum tuorũ.) Cœlos,scripturas intelligimus sanctas:quæ per dei digitum,hoc est,per spiritũ sanctum sunt prolatæ.Quoniam uidebo cœlos opera digitorum tuorũ.Qui se uisurũ esse ꝓmittit:necdum præsentẽ uidet. Videbo, inquit. Tunc enim etiam rationem operis eius cursumq̃ cognoscã. Aliter uidet gubernator nauim: aliter medicus ægrotãtem:aliter picturam pictor, q̃ imperitorum rudes oculi. l ¶Lunam & stellas quas tu fundasti.) Ecclesiã,uel doctores eius. m ¶Quid est homo qd' memor es eius?) Quale meritum stat hominis,ut memor eius factus,ꝓ eius redemptione suscipias carnem. n ¶Aut filius hominis,quoniam uisitas eum.) Filius dei,factus est filius hominis:id est,filius uirginis Mariæ: qui uisitauit corpus humilitatis nostræ,quod assumere est dignatus.
o ¶Minorasti eũ paulo minus ab angelis.) In Hebræo,ꝓ eo quod est, ab angelis, qui dicuntur מַלְאָכִים malachim, deũ habet,hoc est אֱלֹהִים elohim.Hunc locum Apostolus in epistola ad Hebræos super Christo interpretatur. p ¶Gloria & honore coronasti eũ.) Gloria, cũ in eius descensu inferi claruerunt.Honore,cum uicit mortem. Corona,cum circũdatus sanctorum choro, triumphans rediit ex inferno. q ¶Et constituisti eum super opera manuũ tuarum.) Vt sint ei subiecta præter eum qui illa sibi subiecit. r ¶Omnia subiecisti pedibus eius.) Cũ ascenderet ad cœlos. s ¶Oues & boues uniuersas.) Animas sanctas, fructum innocẽtiæ operantes. t ¶Insuper & pecora campi.) Inferioris meriti homines. u ¶Volucres cœli.) Qui ꝓ superbiam,iniquitatem in excelso loquuntur.

Heb.2.b

A patris intelligitur.Scimus duos aduentus, primũ & secundũ.In primo aduentu,& manifestus & occultus uenit.Manifestus carne,occultus diuinitate.Et in secundo aduentu, & occultus & manifestus ueniet.Occultus,quia nescimus diẽ neq; horam.Manifestus,quia uidebit eũ omnis oculus. Et alio modo occultus: quia nescimus occultum iudiciũ dei:hoc est, quia repudiati sunt Iudæi: electæ sunt gentes. Aliter. Videmus sanctos tribulari, & nescimus an pro ꝓbatione,an pro emẽdatiõe,ut ad melius crescat eorũ gloria. Videmus alios tribulari,quorũ pœna hic incipit: & in futuro cum ipsis ꝓmanet. Videmus alios nec tribulari,nec iniuriã pati:sed sanos corpore,lætícia temporali omnibus abundare.Isti tales piculosi sunt: quia credimus q̃ ipsos deus non uisitat: quia non sunt digni uisitari:ut postmodũ sine fine puniantur. Iste psalmus totꝰ in psona ecclesiæ per ꝓphetam de antichristo cantatur. Psalmus IX.

COnfitebor tibi domine.) Vox ecclesiæ. Trina confessio hic sonat:id est,peccatorũ,martyrum,confessorũ:gratiarumactio,siue laus:ut in
B Matt.11.d. euangelio: Cõfiteor tibi pater domine cœli & terræ:& hic trina dilectio intelligiꝫ:id est, diliges dominũ deum tuũ ex toto corde tuo,& ex tota anima tua,& ex totis uiribus tuis. b ¶Narrabo oia mirabilia tua.) Quomodo dicit,se omnia mirabilia dei narrare:quia nullus homo potest nec uidere,nec cõprehendere deũ? Nam omnia mirabilia dei si narrare uelimus,impossibile est. Cur nõ.possumus? quia alio loco dicit:Pronunciabo oẽia iu
Psal.18.b dicia.Nec ipsum potest facere homo. Quomodo
Ioã.15.b nõ potest? quia dominus dicit: Omnia quæcunq; audiui à patre meo,nota feci uobis. Sed quare nõ narrauit diem iudicij,sed dixit:nõ est uestrũ nosse tempora uel momẽta,quæ pater posuit in sua potestate.Sed in hoc soluitur hæc quæstio, cum subiunxit,omnia iudiciæ:postea dixit,oris tui: ac si dicat propheta uel unusquisq; sanctus: Quantũ me docuisti,tantũ narrabo:quia si tantũ narras quantum intelligis,omnia mirabilia dei narras: quãuis in semetipsa plura sint. Vel narrabo omnia mirabilia tua,nõ illa tantũ q̃ mortui resuscitantur, cæci illuminant,uel cætera:sed & quod per te animæ ꝓditæ,saluti insperatæ reddunt. c ¶Lætabor & exultabo in te.) Lætabor,in spe:& exultabo,in re:iu
2.Cor.10.d xta illud apostoli: Qui gloriatur, in domino glorietur. d ¶Et psallã nomini tuo altissime.) Psallam,opere compleã.Nomini tuo. Nomen patris filius est,altissimus ipse est deus. Vel psallã nomini tuo:hic laus cum opere. e ¶In conuertendo inimicum meum retrorsum.) Qualẽ inimicũ? Id est diabolum,quia dominus dixit: Vade retro sathana.Ante aduentum Christi diabolus dux itineris mortis fuit.sed postea retro ecclesiam sequens,est quasi canis. Vnde alibi dicit: Tu conteres caput illius: & illa calcaneũ tuũ obseruabit, hoc est, finẽ uitæ uniuscuiusq;. Mulier ecclesia,serpens diabolus. f ¶Infirmabuntur & peribunt à facie tua.) Impij utiq; ab impietate sua peribũt. Vel sicut superius dixit singulariter, ita & hic pluraliter,id est omnes satellites suos in simul cõprehendit,q peribunt in die iudicij. Quare infirmabunt? qa prius fortes erant ꝓpter peccata nostra: sed modo infirmitas dei nos fecit fortes,& illos ifirmos:
1.Cor.1.d. ut dicit Apostolus:Quod infirmũ est dei, fortius est hominib⁹. g ¶Quoniã fecisti iudiciũ meũ.) Vox ecclesiæ,ac si dicat:Aperte gentes elegisti,& Iudæos reprobasti.Q̃ dicit iudiciũ meũ: hic apparet quod ecclesia ex gẽtibus uenit. h ¶Et causam meã.) Ac si dicat ecclesia:Causasti pro me cõtra aduersarios,& uindicasti me: & fecisti causam meã bonã. i ¶Sedisti super thronũ.) Thronus D
Esa.66.d. Græcũ est,Latine sedes,quia unusquisq; sanctꝰ sedes dei est:ut ipse ait:Cœlũ mihi sedes est.Et alibi:
Sap.7.d Anima iusti,sedes est sapientiæ. Dicit unus thronus ex ipsis,id est,Paulus: An experimentũ eius
2.Cor.13.d quæritis,qui in me loquitur Christus? k ¶Qui iudicas æquitatẽ.) Hoc est iusticiã: iudicasti iuste tu pater causam meã,ut me resuscitares:quia iniuste me tradiderunt morti. l ¶Increpasti gẽtes.) Per prædicatores,qui idola adorabant,ligna & lapides. m ¶Et periit impius.) Diabolus qui in ipsis lignis uel lapidibus adoratꝰ:uel per prædicati onẽ apostolicã increpatæ sunt gentes:& ab impio factus est pius. n ¶Nomen eorũ delesti in æternũ.) Id est,memoriã eorũ.Non memorabitꝰ in his ultra nomẽ impietatis:quia credẽtes in te,acceperunt nomẽ tuũ nouũ,quod benedicetur in terris. o ¶Inimici defecerunt frameæ in finẽ.) Quasi dicat:arma diaboli,q̃ erãt pctõribus mẽbra sua, per quos diabolus alios psequebatꝰ defecerũt. Vel aliter: Inimici defecerũt framea, q̃si dicat de framea: qd' est uerbũ dei, in futuro iudicio deficient,q̃n ꝓ ipsũ uerbũ iudicandi erũt. p ¶Et ciuitates eorũ destruxisti.) Id est,peccatores. Quot sũt uitia peccatorũ,tãtæ & ciuitates,hoc est,munitiões,in quibus diabolus regnabat:ac si dicat:Defecerũt ꝓ tuos prædicatores. q ¶Perijt memoria eorũ cũ sonitu.) Sonus doctrinæ illorũ,uel hæreticorũ mala cũ ipsis perijt. Vel cũ sonitu,id est,à ꝑdicatione euãgelij. r ¶Et dñs in æternũ ꝑmanet.) Et ipse &

E sui sancti:cū tumultuatione sua peribunt in secula
domino permanente,ut diximus, & suis sanctis.
a ¶Parauit in iudicio sedē suā.) Omne enim iudi
cium dedit filio. Parauit in iudicio sedem suam,id
est,ecclesiam:de qua ipse iudicabit orbem terræ:
quod sunt omes gentes.
b ¶In æquitate iudica
bit populos cū iustitia.)
Quod est ægtas, hoc est
& iustitia,id est,Christ9.
Vel iterato scilicet aduē
tu cum iustis præmia,in
iustis infernum & pœ
nam. c ¶Et factus est
dominus refugium pau
peri.) Inter pauperē &
aduersarium,hoc est,dia
bolū, iudex erit Christ9:
qui iudicabit inter eccle
siā & aduersariū,hoc est,
diabolū. Vñ & in Apo
Apoc.12.c. calypsi dicit: Qui est ac
cusator fratrum nostro
rum. Vel illi pauperes, q
propter eū paupes facti,
diuitias suas in cibos di
stribuunt pauperum.
d ¶Adiutor in oppor
tunitatib9.) Adiutor est
F ecclesiæ suæ. e ¶In tri
bulatione.) Quādo op
portunū est, ut ait Apo
stolus: Fidelis deus q nō
patietur uos tētari supra
id quod potestis:sed faci
et cum tentatione etiam
prouentū, ut possitis su
stinere,ne cum peccato
ribus in supplicio dāneē
æterno. f ¶Sperent in te.) Id est,nō in se,sed in
te:& nō in cōcupiscentijs seculi. g ¶Qui noue
runt nomē tuū.) Siue potentiam,siue magnificen
tiam tuā. Vel nomen tuū,id est,filium tuū. Qua
re? propter hoc quod sequitur. h ¶Quoniā nō
dereliquisti quærentes te domine.) Ideo sperāt in
Matt.10.d te:ut illud:si corpus occidunt,animā autē nō pos
sunt occidere. Tamē permittit illos tentari:sed nō
usq;quaq;. i ¶Psallite dño.) Id est,cantate dño,
prædicate,opere implete. k ¶Qui habitat in Si
on.) Sion specula, id est, Hierusalē, hoc est, uisio
pacis:modo ecclesia hic speculatio: quia speculaē
de futuro iudicio dei. Sed cū uenerit ad Hierusalē
cœlestē,nō erit tunc speculatio,sed uisio. Vnde di
1.Cor.13.d cit Paulus: Videmus nunc per speculū in ænigma
te,tunc autē facie ad faciē. l ¶Annunciate inter
gentes studia eius.) Vox prophetæ admonet præ
dicatores ut prædicent. Annunciate studia eius:
hoc est,prædicate mādata eius. Forsitan illi dicēt:
Moriemur si ad gentes ambulauerimus: sed adiū
gitᵗ ꝓpheta: m ¶Qm requirēs sanguinē eorū.)
Et dns:Nolite timere:quia si occidunt corpus,ani G
mam nō possunt occidere. n ¶Memoratus est Luc.12.d
dns:& nō est oblitus orationē pauperis.) Ac si di
cat, ꝓpheta:Nō est oblitus uindicare sanguinē ue
strū. Vnde ipse dns dixit:Deus aūt non faciet uin Luc.18.d
dictā electorū suorū cla
mantium ad se die ac nō
cte. o ¶Miserere mei
dñe &c.) Vox ecclesiæ.
p ¶Vide humilitatem
meā de inimicis meis: q
exaltas me de por. mor
tis.) Portæ mortis sūt stu
dia parentū, qui colebāt
diuersos deos dæmonio
rū. Ipsi erant portæ mor
tis:quorum doctrina ad
mortē ducebat. Aliter.
Portæ mortis,hæretico
rū doctrina:de qb9 por
tis exaltata est ecclesia:et
missa est in portas filiæ
Sion,quæ sunt portæ ui
tæ. Sicut per malā doctri
nā quasi portas mortis i
telligim9,quæ nos ad in
teritū ducunt:ita & por
tas uitæ intelligimus bo
nos prædicatores, q nos
p suā doctrinā ad uitam H
æternā ducunt. q ¶Ex
ultabo in salutari tuo.)
Exultabo, id est,gaude
bo:In salutari tuo,i Chri
sto tuo. r ¶Infixæ sunt
gentes in interitu quē fe
cerūt.) Hoc est,in malis
opibus quæ fecerunt, ibi
infixæ sunt,de quibus iu
dicādæ sunt. s ¶In laqueo isto quē absco derūt,
cōprehensus est pes eorum.) Quia unusquisq; la
queū quē alteri parat ad cadendū, ipse prius in eo
cadet. t ¶Cognoscetur dns iudicia faciēs.) Co
gnoscet,hoc est,ad iudiciū. u ¶In operibus ma
nuū suarū cōprehensus est peccator.) Quia unus
quisq; pctōr ipse sibi secū portat & funes & uincu
la & tormēta,unde sustineat mala. Nā ab alijs nō
est necesse præparari unde torqueaē,cū ipse sibi p
paret quæ ad pœnā ptinēt. x ¶Conuertant pec
catores in infernū.) Id est,qui ultra finē seculi uiue
re uolūt,cōuertant in infernū. y ¶Oēs gentes q
obliuiscunt deū.) Hoc est,qui dicūt ꝙ deus obli
uiscat,& nō habeat curā de rebus suis,ipsi obliui
scant à dño:quia nō dicūt uerū ꝙ deus obliuiscat
creaturas suas:quia dicit: z ¶Qm nō in finē ob
liuio erit paupis &c.) Quia si differt,nō aufert su
um auxiliū à sanctis suis. a ¶Exurge dñe,nō p
ualeat homo.) Vox ecclesiæ sonat cōtra antichri
stū:Exurge,in iudiciū:nō præualeat homo, id est,
homo peccator antichristus. b ¶Iudicent gen
tes in

A tes in cōspectu tuo.) Duobus modis. Primū iā in
præscientia dei iudicati sunt. Quare? quia ad eccle
siam nō pertinent,sed ad antichristū: quia dictum
Ioā.3.c est:Qui aūt nō credit, iam iudicatus est. a ¶Cō
stitue domine legislatorem super eos.) Id est anti
christum: qui lator legis
malæ doctrinæ est, ut ait
2.Thes.2.c Paulus:Noluerūt recipe
re ueritatem,sed cōsense
runt iniquitati. b ¶Sci
ant gentes quoniā homi
nes sunt.) Cū cōdemna
tæ fuerint, tunc cogno
scent quia spem in homi
ne poluerunt, & non in
deū:qui solus saluare po
test. c ¶Vt quid domi
ne recessisti lōge.) Qua
re elongas salutare tuum
cū nos inflāmati sum9 ab
expectatione aduentus
tui? Vnde dominus di
Matt.24.b xit in euāgelio: Nisi bre
uiati fuissent dies illi, nō
fieret salua omnis caro.
d ¶Despicis in oppor
tunitatibus in tribulatio
ne.) Tunc uidet despice
re,quādo opportunū tē
pus est ecclesiæ ut adiu
B uet:& non statim occur
rit illi i tribulatiōe. Qua
re? ut illā exerceat secun
dum suam uoluntatem:
quia quanto magis dif
fert,tanto magis ecclesia
dilatat in desiderio suo.
e ¶Dum superbit impi
us,incēditur paup.) Dū
superbit impius,antichri
stus:accenditur pauper,ecclesia in tribulatione, à
superbia ipsius antichristi. f ¶Cōprehenduntur
in consilijs quibus cogitant.) Ab ipsis enim cogi
tationibus suis alligantur,qui contra deum sunt.
g ¶Quoniā laudatur peccator in desiderijs ani
mæ suæ:& iniquus benedicit.) Ab adulatoribus,
& nō à iustis laudaē peccator,tūc quando pecca
tor peccatorē laudat,alius aliū: dū se inuicem lau
dant,occidūt. h ¶Exacerbauit dñm peccator.)
Ipse antichristus. i ¶Secundū multitudinē iræ
suæ.) Quia flagella correptionis non accepit.
k ¶Nō quæret.) Vt se quasi deum adorent: hoc
est,non est dignus ut requiratur,sed ut puniatur.
l ¶Non est deus in conspectu eius.) Quia nihil
ei dignū operaē. m ¶Inquinatæ sūt uiæ illius in
omni tēpore.) Non enim per uiam rectā gradit,
quæ est Christus. n ¶Auferent iudicia tua à fa
cie eius.) Quia nō credit in se futurū esse iudiciū.
o ¶Omniū inimicorū suorū dominabit.) Chri
stianorū utiq; ad probandū,qui eū sequi cōtēnūt.
p ¶Dixit em in corde suo:nō mouebor à genera G
tionē in generationē sine malo.) Semp em sedu
cam homines,ut in malis perseuerantes,uolunta
ti dei resistāt. Dixit enim,hoc est, antichristus: qc.
dixit? Non mouebor à generatione in generatio
nē sine malo:id est,tanta
mala faciā in una gente,
ut anteq; ueniā ad alterā
gentē,antea meā famam
audiant & timeant. Ali
ter:Non mouebor à ge
neratione carnali,in ge
nerationē spiritualem:id
est,de terra cum corpo
re in cœlū cōscendā sine
malo:ac si dicat,si nulla i
uuria. Cum uoluerit ascē
dere ad montē Oliueti,
dns eum interficiet spiri
tu oris sui. Voluit unus
de membris suis Simon
magus cœlū conscende
re,sed interijt. q ¶Cui9
os maledictione & ama
ritudine plenū est.) Ac si
dicat: Qui se sua iustitia
iactat ut ūt de9, apud de
um maledictus est.
r ¶Sub lingua ei9.) Sub D
corde eius. s ¶Labor
& dolor.) Dolor sibi est,
& aliorū temperat labo
rem & dolorē. t ¶Se
det in insidijs cum diuiti
bus.) Id est,diabolus in
sidiatur per membra sua
in qbus præsidet, & alijs
nocet. u ¶Vt interfici
at innocentē.) Id est, ut
de innocētibus faciat no
centes:& sibi primū noceat. x ¶Oculi eius.) Id
est oculi antichristi. y ¶In pauperē respiciunt.)
Hoc est,in ecclesiam: quæ est corpus Christi: ad
nocendum respicit,& non ad adiuuandum.
z ¶Insidiatur in occulto sicut leo in cubili suo.)
Diabolus,& leo & draco potest dici. Draco,quan
do occulte nocet:& leo,quando aperte persequi
tur. a ¶Vt rapiat pauperem.) Id est, Christia
num. b ¶Rapere pauperē,dū attrahit eum.) In la
queo suo humiliabit eum:inclinabit se & cadet.)
Videtur inclinare se quasi ad humilitatem, ut ui
deatur quasi mitis & sanctus,& cum se inclinaue
rit,tunc casurus est:quia dum sperat longe se esse
à morte,tunc repentinus ei superueniet interitus.
c ¶Dixit em in corde suo,oblitus est deus: auer
tit faciem suam,ne uideat usq; in finem.) Oblitus
est:ac si dicat:Mea sunt omnia q̄ diu seculū fuerit:
& in obliuione tradidit illa deus:& nunq; usus est
illis:sed mea sunt,qa ego deus sum. d ¶Exurge
dñe.) Hoc est,ad iudiciū. Ecclesia dicit cōtra anti
christū.

E christum. a ¶Et exaltetur manus tua.) Id est,potentia tua: dū antichristus se taliter iactat omnia possidere sine fine. b ¶Ne obliuiscaris pauperū in finem.) Dum ille se dicit regnare usq; in finem. Propter hoc superius dicit: c ¶Iritauit impius deū.) Id est,antichristus.

d ¶Dixit enim in corde suo,non requiret deus.) Dicit antichristus: nō curat deus de isto præsenti. e ¶Vides quoniam tu laborē & dolorē consideras.) Propheta loquitur ad deum:Quia antichristus meditatur ut noceat,tu cōsideras: f ¶Vt tradas eos in manus tuas.) Manus dei illi dicuntur,qui iustā uindictam dei exercent super peccatores. Propter hoc manus:quia per illos uindicatur deus. Aliter: Vt tradas eos in manus tuas, id est,in operibus suis:ut digne sint tradi,qui indigna gesserunt:quia ipsi sibi suis miseriis tradiderunt:& dimisit illos in omnes uoluntates suas.

F g ¶Tibi em derelictus est pauper.) Id est,ecclesia. Ac si dicat:tua est ad saluandū. h ¶Pupillo tu eris adiutor.) Pupillꝰ dicitur,qui nō habet patrē:orphanus, qui nec patrem nec matrē habet.Pupillus dicit, qui patrē di
Matt.25.d abolum non habet:ut in euangelio: Nolite uocare uobis patrē super terrā. Et qui nō habet matrē, id est,gentilitatē. Ac si dicat:ad istū eris adiutor.

i ¶Conterens brachiū peccatoris.) Ista ad antichristū pertinent:quia confringet dns fortitudinē eiꝰ. k ¶Et maligni.) Ipse est maligⁿ. l ¶Quæretur delictū eius,nec inueniet.) Hoc est,ad emēdationē nō est dignus uenire.Et aliter:Non inuenietur,ut habeat peccatū:sed sit sicut deus qui peccatū nō habet,quantū apud ipsum. m ¶Dominus regnabit in æternū sine fine.) Quia tunc erit
1.Cor.15.e regnū cum tranquillitate,ut Paulus ait: Cum tradiderit regnum deo & patri,quando erit deus oia in omnibus. n ¶Peribitis gētes de terra illius.) Qui antichristum receperunt,peribunt ab ecclesia:hoc est,de ecclesia,regnante Christo,gētes criminū à corpore humano depereunt. o ¶Desideriū pauperū exaudiuit dns.) Id est,ecclesiā suā exaudiuit dns ut uindicet.Exaudiuit,ut eis tribueret regna cœlorū. p ¶Præparationē cordis eoꝝ audiuit auris tua.) Hoc est,clementia tua. Aures dni audire dicunt,cū exaudire dignat:id est,ætnā uitā,quā ecclesia desiderat,cū eā ei dederit: ut

a domine deus & exaltetur manus tua:ne ob
b liuiscaris pauperum in finem.Propter quid
c iritauit impius deum: dixit enim in corde
c suo,non requiret. Videꝫ quoniam tu labo/
f rem & dolorem consideras:ut trādas eos in
g manus tuas. Tibi derelictus est pauper:or/
h phano tu eris adiutor. Contere brachiū pec
i k catoris & maligni:quæretur peccatum illius
l m & non inueniet. Dominus regnabit in æter
n num & in seculum seculi:peribitis gentes de
o terra illius. Desiderium pauperum exaudi/
p uit dominus:præparationē cordis eorū au/
q diuit auris tua . Iudicare pupillo & humili:
r ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

s In finem psalmus Dauid x.

t IN dómino confido,quomodo dicitis animæ meæ:trānsmigra in montē sicut pas/
v ser.Quoniam ecce peccatores intenderūt ar
x cum:parauerunt sagittas suas in pharetra:
a ut sagittent in obscuro rectos corde . Quo/
b niam quæ tu perfecisti , destruxerunt:

iustus

G q ¶Iudicare pupillo & humili.) Hic em dātiuo,nō accusatiuo casu loquit:hoc est,non ut pupillū iudicet,sed ut iudicet pupillo & humili:ut accipiāt uitā æternā. r ¶Vt nō apponat ultra magnificare se homo super terrā.) Vt ex hoc nō erigat antichristus sup electos dei,neq; tētet illos: quia oppressus regno filij dei amplius non erit. Nos quoq; oremus dominū,ut nos ab eius opibus custodire dignet illæsos:ut ab eo pupilli facti,patrē Christum dnm cognoscentes, ipsum seq̄mur fide: ipsum retineamus corde:ipsum gloriū cemus in ope:qa ipsi est cū æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secla seculoꝝ.Amē. s ¶In finē psalmus Dauid.) Decimus psalmus cōtra hæreticos & male credētes canit. Psal.x.

H IN dño cōfido.) Vox ecclesiæ,cōtra hæreticos:siue Christi cōtra demones. u ¶Transmigra i mōtē sicut passer.) Vult iustū ad deserta migrare,ut ibi eū facilius elidat . Vel qa hæretici doIsa.5.e losi sunt,de qbus ait ꝓpheta: Væ his qui dicūt dulce amarū,& amarū dulce: ideo uolunt ad se seducere iustum,dicentes:ad nos transmigra. Qui respondit eis:In domino est spes mea. Quomodo, inquit,ad uestros montes,hoc est,ad uestram superbiam trāsmigrabo? Quod autem ait, sicut passer:sæpe passerem loco prudentiæ poni legimus. Ideo isti dicunt: Transi ad nos sicut prudens,cum eorum prudentia sit stulta. x ¶Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum.) Id est, hæretici ora illorum contra ecclesiam intenderunt arcum, potentiam uerbositatis suæ. y ¶Parauerunt sagittas suas.) Hoc est,uerba. z ¶In pharetra.) In semetipsis. Quia ipsi sunt pharetræ: ubi uerba inania & sententias uenenosas quas de scripturis sanctis conficiunt, occultas retinent. a ¶Vt sagittent in obscuro rectos corde.) Nunquā enim in luce pugnant,sed semper in tenebris. Quapro/
Psal.10.a pter iustus aiebat: Lucerna pedibus meis, uerbū tuum domine. Vt sagittent in obscuro rectos corde. Vt cum uiderint in ecclesia imperitos quosq;, uel simplices,laqueis dolosis ac occultis illiceant. b ¶Quoniam quæ tu perfecisti, destruxerunt.) Quid est quod fecisti? Ecclesiā tuā in unitate. Vnde dicit:Ex ore infantiū & lactentiū perfecisti laus
Psal.8.a dem.

A dem.Hæretici destruere uolunt hoc & in se,& in aliis:quia unitatē scindūt. Aliter: Quē tu perfecisti Christū de spiritu sancto conceptū, Iudæi occiderunt. a ¶Iustus aūt quid fecit?) Cū calumniantur hæretici & discordant inter se, hoc respondet ecclesia in psona ecclesiæ. Inter uos discordamini,sed de uobis christus nō tacet:quia dixit:
Ioā.14.d Pacem meam do uobis: pacem meā relinquo uobis. Et aliter: Quid fecit iustus? Hoc est, redemit mundū:& seipsum dedit pro mūdo. b ¶Dominꝰ in tēplo sancto suo.) Ac si dicat propheta: Qꝫuis uos hæretici auersemini ecclesiā, tamen dominus in templo sancto suo sedet,et in tēplo erit, hoc est,in ecclesia . Dicit
1.Cor.6.d Apostolus: Vos estis tēplū dei uiui. Dns in templo sancto suo: In ecclesia quā sibi exhibuit sanctam. c ¶Dns in cœlo sedes eius.) In cœlo,hoc
Isa.66.a est,in sancto prædicatore. Vnde dixit:Cœlū mihi
B sedes est:& anima iusti,sedes sapietiæ:in anima iusti,quæ cœlestia meditat. d ¶Oculi eius in pauperem respiciūt.) Oculi Christi,aspectu diuinitatis ad populū Christianū respiciūt. Ad quid respiciunt? Hoc est,ad adiuuandū. e ¶Palpebræ eius interrogant filios hominū.) Subtilitas diuinitatis, id est,iudicia dei occulta:in quibꝰ nos interrogat: quia per hoc cognoscit quid habet unusquisq;: qa iudicia dei occulta sunt. Sicut scriptura aliquando obscurat, ut nos infirmitatē nostrā cognoscamus: Iterum alleuamur,ne desperemus. Et alio modo: Per prospera & aduersa interrogat: quia per hoc ꝓbat deus qualis quisq; fuerit. Alio modo: Videmus unam gentē flagellari, & scimus ꝓ qua causa flagellatur:hic manifesta iudicia sunt.Et alio modo: Videmus flagellari,& nescimus pro qua causa:& hic occulta iudicia.Per hæc superius comprehensa. f ¶Iustum & impiū interrogat dns.) Id est,probat. g ¶Qui autē diligit iniquitatē,odit animā suam.) Hoc est,perdit illā. h ¶Pluet sup peccatores laqueos ignis.) Hoc secundū historiā factū fuit:quando dominus pluit sulphur & ignē
Iude.b sup Sodomā. Vt ait apostolus Iudas, in exemplū ignis æterni factū fuit. Pluet super peccatores. Duobus modis & hæretici pluunt mala doctrina. Et sicut una pluuia irrigat terrā fœcundā & aridā, sic & una prædicatio est à deo,quæ infundit terrā bonā,id est,sanctos:& terrā malā,peccatores:quibus ꝓtinēt ista quæ sequunt. Ignis,cupiditas: sulphur, putredo peccatorū:spūs procellarū,spūs tempestatis.Spūs procellarū,pœnā æterni iudicij,& uerbera indicat peccatorū:quos ignis exurit,tempestas

a b iūstus autem quid fecit? Dominus in tem/
c plo sancto suo:dominus in cœlo sedes eius.
d e Oculi eius in pauperem respiciūt:pālpebræ
f eius interrogant filios hominū . Dominus
g interrogat iustum & impium: qui autem di
h ligit iniquitatem,odit animā suam.Pluet su
per peccatores laqueos:ignis & sulphur, &
i k spiritus procellarum,pars calicis eorū.Quo/
niā iustus dominus,& iusticias dilexit:æqui
tatem uidit uultus eius.

l In finem psalmus Dauid ꝓ octaua. XI.

m n SAluum me fac domine, quoniam defe/
o cit sanctus:quoniam diminutæ sunt ue/
p ritates à filiis hominum. Vana locuti sunt,
q unusquisque ad proximum suum : labia dolo,

examinat.Et propheta dicit:In circuitu eius tem/ C
pestas ualida. i ¶Pars calicis eorum.) Quare di Psal.49.d.
xit partē? Quia unicuiq; ꝓ parte sua,quasi de calice,id est,iustā uindictā recipiet ,put gessit mise/ Psal.61.c
riam suā: ut ait ꝓpheta: Reddet deus unicuiq; se Hiere.25.d
cūdū opa sua. k ¶Qm iustus dns,& iusticias dilexit:æquitatē uidit uultus eius.) Quia unusquisq; quasi in speculo cū uenerit in cōspectu eius, uidebit iniquitatē suam:& ipse præuidet iniquitatē illorū. Vel præsentia dei uidet sanctos ad regendū. Diligit em iusticiam: quia unūquēq; secūdum opus proprium iudicat. Æquitatē uidit uultus eius:ut sanctis præmia: peccatoribus tribuat pœnā. Qui nos uocatione sua dignetur dignos effi cere:& nō secūdū peccata nostra,nobis supplicia inferat,sed secundū magnā misericordiā suā ueniam largiat: quia ipsi est cū æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorū . Amen. D

l ¶In finē pro octaua,psalmus Dauid.) Iste psalmus de passione Christi cantatur. Pro octaua,sicut superius diximus. Psalmus XI

SAluum me fac dne.) Vox Christi ad patrē ꝓ parte carnis in passione. n ¶Quoniā defecit sanctus.) Præter te non supereſt,qui possit saluare. o ¶Quoniā diminutæ sunt ueritates à filiis hominū.) Quare dixit ueritates,dū unū scimꝰ qui est ueritas:ut ait:Ego sum uia & ueritas? Sicut Ioā.14.a.
multæ ecclesiæ & una ecclesia,sic multæ ueritates: quia multorū iustorū opa,& multi iusti qui faciūt bonū. Sed q̄re diminutæ? Quia ante aduētū Christi,siue ꝓphetæ,siue patriarchæ,tā bonæ naturæ q̄ q ex parte deiecti uidebant seruire,in multis modis diminuti erāt:quia caput,id est,ueritas,qui est Christus,nondū uenerat.Mēbra diminuta erant, usq;quo caput eorum quod est Christus,aduenit.
p ¶Vana locuti sunt &c.) Primū Petrus, qn dixit:Et si oportuerit me mori tecū,nō te negabo. Si Matt.26.d.
militer & oēs discipuli dixerūt:Sed hi oēs uana locuti sunt:dū adimplere qd ꝓposuerūt, nō potuerūt.Et hæretici,mali doctores,qui doctrinā puersam docēt,uana locuti sunt unusquisq; ad ꝓximū suū. Christus dns qui hæc loquit,est omniū proximus:qui fecit misericordiā,ut morte sua alligaret uulnera nostra. Cōtra quem ludæi in uaniloquio exercebantur. q ¶Labia dolosa in corde . &c.) Symmachus ita transtulit:Labia lubrica in corde aliud est,& aliud loquit. Labia dolosa, bilingues dicuntur:quia duabus linguis loquuntur: quia aliud dicunt,& aliud retinēt. Sic labia dolosa,qui de

E corde in corde loquuti sunt mala: scelus quod conceperunt corde, protulerunt ore: perfecerunt in ope. a ¶Dispердat dominus uniuersa labia dolosa.) Nunquid maledicendo dicit? Non: quia nō est mos sanctorū maledicere, sed pronunciando quod futurum est dixit: nō optando, sed prophetādo. Qui sunt labia dolosa? Hæretici & malipdicatores. b ¶Et linguam magniloquā.) Id est, qui superba loquuntur. c ¶Qui dixerunt, linguā nostrā magnifi.) Hoc est, qui semetipsos in inuicem laudant, et opera sua magnificant.

d ¶Labia nostra à nobis sunt.) Ac si dicat: Doctores nostros ex nobis ipsis habemus, nō aliunde. Plaudunt enim in una uerbositate, dicentes:
Ioā.8.c. Nos filij Abrahæ sumus: & nemini unq̄ seruiimus. e ¶Quis noster est dns.) Ac si dicāt: Nullum habemus dominū: quia omnia scimus.

F f ¶Propter miseriam inopum, & gemitū pauperum.) Vox patris est. Quis erat miser, nisi humanum genus in seculo, quod in istam miseriam uenit in qua gemebat in peccatis? Et gemitus erat in inferno, in illis qui in pœnis habitabāt. g ¶Nūc exurgam, dicit dominus.) Hoc est, mittam filium meū qui eos redimat: & illos qui in miseria sunt in mundo, uel eos qui in inferno cōmorant. Quod ita factum est: Misit deus pater filium suū ad nos miseros, ut nos liberaret: & illius paupertate diuites essemus. h ¶Ponam in salutari meo.) Dixit in salutari: & nō dixit, quid ponam: subauditur, salutem gentium. Et adhuc quid ponam? Cōtra gemitum, læticiam: & contra paupertatē, diuitias spirituales. i ¶Fiducialiter agam in eo.) Vox patris de filio. Ac si dicat: Cum fiducia omnia facio peum: quia diuinitas firmauit humanitatem: ut scriptum est, libere egit. k ¶Eloquia domini, eloquia casta.) Vtriusq̄ testamenti doctrinā insimul comprehendit. Tunc casta sunt, si à bonis prædicatoribus incorruptibiliter & sine corruptiōe prædicentur. Tunc erit istud: si quando prædicant nō parentū prouocati amore, nō potentū timore, nō ꝓpter dona præsentia, nō pro honore uano. Aliter: Qui nec audēt addere aliqd amplius, nec minuere tā in ueteri q̄ in nouo testamēto, sed fideliter prædicāt. l ¶Argētū igne examinatū.) Hoc est, spiritu sancto probatū. Non illi eloquia diuina probāt: sed spūs sanctus illos illuminat, qui ipsa p-
Esa.6.b dicāt: sicut in Esaia ille angelus, qn̄ accepit calculū ab altari & tetigit labia eius, dicēs: Ecce tetigi hoc labia tua, & auferet iniq̄tas tua: & peccatū tuū mūdabit. Per argentū, uetus testamentū: per aurū, nouū. Sic est litera & spūalis intellectus: q̄si ex argento ꝓducat aurū. m ¶Probatū terræ.) Hoc est, ecclesia. Illa eloquia diuina probata sunt per spiritum sanctū, quem accepit ecclesia. Aliter: Probatū terræ, id est, Christus dns: qui uenit in humanitate illa pro parte carnis, quam ex Maria accepit: quasi terrā dominus suscepit. n ¶Purgatum septuplū.) Septem dona quæ in Christo fuerunt: nō ut ille purificaret, sed qui ipsa dona accepturi erant, purificarentur.

o ¶Tu domine seruabis nos.) Hoc est, in fide: ecclesia rogat. p ¶Et custodies nos à generatione hac.) Omniū malorū turbā simul cōprehēdit: hæreticorū, dialecticoꝝ, et reliquorū. Ab istorum generatione dns separauit ecclesiā suā. Vnde & in euangelio: Hæc omia Mat.24
uenient uniuersæ generatiōi illi, à sanguine Abel H
qui effusus est: uel à sanguine Zachariæ filij Barachiæ, quē occiderunt inter tēplū & altare. q ¶In circuitu impij ambulant.) Cum transtulerit nos de præsenti seculo in futurū, tūc impij foris ambulant: nec poterunt intrare cū sanctis, quos tu secūdū magnitudinē tuā, tua solicitudine cōseruasti. In circuitu impij ambulant: quia in æternā uitam nō perucnient. Et aliter: Cū electi recepti fuerint, extra ianuam clamabunt: Domine, dne aperi nobis. Aliter: In circuitu erunt, & dicetur eis: Nescio uos. r ¶Secundū altitudinē tuā multiplicasti filios hominū.) Filios dei. Secundū multitudinē, iuxta abundantiā misericordiæ tuæ: qua multiplicatur ecclesia: hoc est, de pietate & misericordia ipsius: cū in retributione futuræ beatitudinis ꝓmissa tua percipientes, cōformes effecti fuerint corporī gloriæ tuæ: in quo tibi est cū æterno patre, & spiritu sancto, honor & gloria in secula seculoꝝ. Amē.
s ¶In finem psalmus Dauid.) Duodecimus psalmus uocē cōtinet animæ fidelis, requirentis deū.

In finēm psalmus Dauid XII.

V Squequo domine obliuiscēris me in finem: usq̄quo auertis faciā tuam à me. Qdiu
Psal. XII. finē.) Vox ecclesiæ. Ac si dicat: Qdiu? Quare in finē dicit? Quatuor elementis cōstat homo, igne, aēre, aqua & terra. Terra inferior est ab his creaturis: quia finis creaturarū terra est: ideo dicit ecclesia: Et si uilior sum & uilissima quasi terra, usq̄quo obliuiscēris me? Non propterea quia infima sum, & finis aliarum creaturarum: nō propter hoc me obliuiscaris in finem. u ¶Vsq̄quo auertis faciē tuam à me.) Vt nō habeam notitiā, neq̄ illumina-

A illuminationē cognitionis tuæ ante terminū uitæ huius? a ¶Quādiu ponā consilia in ania mea.) Patior hæc, inquit, quoadusq̄ per spirituale consilium te requirā. b ¶Dolorē in corde meo p diem.) Per illud scilicet lumē noticiæ tuæ quod diu perdideram, apponā dolorē super tenebras peccatorum meoꝝ, hoc est, agā pœnitētiā. c ¶Vsq̄ quo exaltabitur inimicus meus sup me?) Quādiu ad te cōuersus nō fuero, erigitur aduersus me diabolus, q̄ est humani generis inimicus. Vsq̄quo exaltabitur inimicus meus super me? Quasi dicat: Quamdiu habet aduersarī dominationē ecclesiæ? Vsq̄ in finem?
d ¶Respice & exaudi me dne deus me⁹.) Oratio ecclesiæ est. De trib⁹ personis potest intelligi: Respice in tribulatione, uel in auxilio: & exaudi in hoc quod deprecor.
e ¶Illumina oculos meos.) Id est, oculos cordis.
B f ¶Ne unq̄ obdormiā in morte.) Scimus q̄a nō potest homo dormire qui in torměto est, sed dormire pro nocte illa ponit. Vnde supius ait: Mors sine morte, & defectus sine defectu. Et dominus dormiuit in naui, cū suscitatur à discipulis. Notandum, ꝓ dns dormiebat, quando fides apostolorū titubabat. Vnicuiq̄ dns pro fide sua uigilat: & per fidem excitatur. Et si non habetur fides, quasi dormire uiderur. Vnde dicit: Excita fidem tuā: & tūc suscitas Christum. Respice & exaudi me dne deus me⁹. Illumina oculos meos, ne unq̄ obdormiam in morte. Tu es enim lux uera quæ illuminas omnē hominē uenientē in hunc mundū. Tu enim illuminas oculos cordis nostri, ne nos æternæ mortis obrepat somnus. g ¶Ne quando dicat inimicus meus prævalui aduersus eū.) Ne q̄ndo, hoc est, in futuro iudicio, dicat inimicus meus prævalui aduersus eum, id est, seduxi eū ut decipere. Ac si dicat: Si nos potest aduersarius in somno infidelitatis inuenire, tunc prævalet super nos.
h ¶Exultabunt si motus fuero.) Ipsi, quorum pedes moti: quia in ueritate dei nō steterunt, si meos pedes, hoc est, sensus, de fide catholica potuerint elongare: tunc exultabunt, id est, gaudebūt: ut ait propheta: Mei aūt penè moti sunt pedes: sed ego in tua misericordia spero, ut stabiliar in fide. i ¶Exultabit cor meū in salutari tuo.) In dño Iesu Christo. k ¶Cantabo dño.) Id est, laudabo, prædicabo. l ¶Qui bona tribuit mihi.) Hoc est, istī⁹ uitæ præsentis subsidia, quibus subsistimus: ut despectis pompis seculi, spūalia mēte cōspicerē. Aliter: Bona tribuit, uirtutes ecclesiæ: id est, fidem, spem, & charitatē: & in futuro uitā æternā. m ¶Psallā nomini tuo altissime.) Hoc est, qd canto & prædico, ope impleā. Merito ergo dne Iesu Christe, nomini tuo psallit: q diues pietate, & iustis uictoriā præstas: & peccatores ut ad te cōuertant, inuitas: tibi gloria & honor cum æterno patre & spū sctō in secula seculorū. Amē.

C

Tertiusdecimus psalmus nō habet inscriptionē, sed redēptionem nostrā ex Sion ꝓcessuram esse ꝓnunciat. Et primo quidē cōtra impios loquitur: q cōfidētes in diuitijs seculi, deū q has largitur ignorāt. Psal. XIII

Dixit insipiēs in cor suo. XIII

D Ixit insipiens in corde suo, non est deus. Cōrrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis: nōn est qui faciat bonum: non est usq̄ ad unum. Dominus de cœlo prospexit super filios hominum: ut uideat si est intelligens aut requirēs deum. Omnes

D

Dixit insipiēs in corde suo.) Pro eo qđ est insipiens: in Hebræo נבל, Nabal positum est. Vnde & Abigail de uiro suo Nabal ait in monte Carmelo: Vere secundū nomen suū insipiens est. Nō est q faciat bonū, nō est usq̄ ad unū. Hunc psalmū de passione Christi referūt, qn̄ oēs dnm reliquerūt: intantū ut Petrus quoq̄ qui apostolorū fuit princeps, negauerit. Qui dixerūt in corde suo nō est deus. In corde dixerunt, nō in ore. Quare? Quia non ausi sunt: ne forte deorū suorū numina uiolarent. Dixit insipiens, populus Iudaicus: q dicūt in corde, nō est deus: nō est Christus filius dei. Vnus ex eis nō solū pro deo nō habuit, sed nec, ꝓphetā credidit, dū dixit: Hic si esset ꝓpheta, sciret Luc.7.f
utiq̄ quæ & qualis esset mulier quæ tāgit eū: quia peccatrix est. Et aliter: Si filius dei est, descēdat nūc Mar.15.c
de cruce, & credimus ei. o ¶Corrupti sūt.) Ab illa integritate bonæ naturæ degeneres. p ¶Abominabiles facti sūt.) Id est, odibiles. q ¶In uoluntatibus suis.) Id est, in factis suis. Corrupti sūt, & abominabiles facti sunt in uoluntatibus suis. Si em̄ dei noticiā habuissent, corrupti & abominabiles nō fuissent. r ¶Nō est q faciat bonū, nō est usq̄ ad unū.) Nisi qs cognouerit Christū, q est unicus patris, bonus prorsus esse nō poterit. Non est q faciat bonū, nō est usq̄ ad unum. Hic apparet q̄ iste psalmus ad passionē ptinet: qa nullus de discipulis, neq̄ Petrus q caput ecclesiæ est: qa & ipse negauit: nullus de hominibus: quia totus mūdus ad inferiorē partē declinauerat, præter unū hominē, qui est Christus. s ¶Dns de cœlo ꝓspexit.) Salutē generi humano dare. Vel, de cœlo, id est, de sanctis. t ¶Sup filios ho.) Quos sctōs suos faciat. Vel, de sancto suo. Sup filios hoim: id est, super genus humanū. u ¶Vt uideat.) Hoc est, ut uidere sanctos suos faciat: ꝓ quos respicit, & in quibus

habitat

habitat. Dominus de cœlo prospexit super filios hominũ: ut uideat si est intelligens aut requirens deum.) Prospicit p animas sanctas, quas sæpe cœlum diximus: ut uideat si sit sapiens qui deũ mente requirat: nam apud diuinã potentiã nihil habetur obtectũ. a ¶Omẽs declinauerũt simul.) Declinauerat totũ genꝰ humanũ ad inferiorẽ partem. b ¶Inutiles facti sunt.) Et sibi & alijs. Oẽs declinauerunt, simul inutiles facti sunt. c ¶Nõ est qui faciat bonum, nõ est usq; ad unum.) Dicit eñ hæc de gentibus. Sed quia interponit oẽs, adiungit Iudæos intelligẽdos: qui sæpe se in uoluptabris atque idololatrijs gẽtiũ miscuerũt. d ¶Sepulchrũ patẽs est guttur eorũ.) Ab hoc uersu usq; ad eum, ubi dicit: Nõ est timor dei in conspectu oculorũ eorũ: in Hebræis codicibus nõ habetur. Quærit ergo quomodo Apostolꝰ hoc usus sit testimonio in epistola quã

Rom.3.b. ad Romanos scripsit. Respondemus Apostolum de Deuteronomio ac Psalterio & cæteris scripturarũ locis hoc testimoniũ texuisse. Ibi timuerũt timore: hoc quod sequit: Vbi nõ erat timor: in Hebræis uoluminibus non habet. Sepulchrũ patens est guttur eorũ. Per seductiones suas in ora. tanq; in sepulchra homines cõgesserunt. Nam & alibi si

Psal.123.a mile huic ponit: Nisi dns fuisset in nobis, forsitan uiuos deglutissent nos. e ¶Linguis suis dolose agebant.) Corrũpentes mores bonos colloquijs malis. f ¶Venenũ aspidum sub labijs eorum.) Quia sicut aspides, ita obturãt aures suas, ne præcepta diuinæ legis exaudiant. Venenũ eñ, dolus iniquorũ colloquiorũ intelligit. g ¶Quorũ os maledictione & amaritudine plenũ est.) Benedictio adulationis, maledictionẽ infert. Amaritudo eñ ad id refert: quia dulcia eloquia dei male sentiendo, in suam perniciẽ amara fecerũt. Quorum os maledictione & amaritudine plenũ est: quia & sibi & alijs nocet eorum doctrina: & in futuro cõdemnat. h ¶Veloces pedes eorũ ad effundendum sanguinẽ.) Et corporaliter & spiritualiter occidunt, dum Christũ (qui uita est animæ) ab ipso effundere desiderant. i ¶Cõtritio & infelicitas in uijs eorũ.) Contritio corporis, infelicitas aniæ. In uijs eorũ, in operibus eoꝝ. Semp peccatores in uia sua infeliciter conterunt. k ¶Quia uiam pacis non cognouerũt.) Quæ est Christus dns: nec per fidem, nec per operationẽ. Quare nõ cognouerũt? Propter hoc quod sequitur: l ¶Quia nõ

a Omnes declinauerunt, simul inutiles facti
b sunt: nõn est qui faciat bonum, non est usq;
c ad unũ. Sepulchrum patens est guttur eo-
d rum: linguis suis dolose agebant, uenenum
e aspidum sub labijs eorum. Quorũ os ma-
f ledictione & amaritudine plenum est: uelo-
g ces pedes eorum ad effundendum sangui-
h nem. Cõtritio & infelicitas in uijs eorum:
i et uiam pacis non cognouerunt: nõ
k est timor dei ante oculos eorum. Nonne co-
l gnoscet omnes qui operantur iniquitatem:
m qui deuorant plebem meam sicut escam pa-
n nis: dominũ non inuocauerunt. Illic trepida-
o uerunt timore, ubi non erat timor. Quoniã
p dominus in generatione iusta est: cõsilium
q inopis confudistis: quoniam dominus spes
r eius est. Quis dabit ex Sion salutare Israël,
s cum auerterit dns captiuitatem plebis suæ:
t exultabit

est timor dei ante oculos eorum.) Nõ proposuerunt deũ ante sensus eorũ, in memoria & sancto timore. Non est timor dei ante oculos eorum. Nõ enim metuunt futurũ iudiciũ, ideo nõ obseruant mandata eius. m ¶Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem:) Venturã ultionẽ. Ac si dicat: Si modo nõ cognoscunt, cognoscent in iudicio quando uenturus est. n ¶Qui deuorãt plebẽ meã sicut cibũ panis.) Hæretici populũ Christianum. Sicut panis in omes cibos currit, & sine ipso satiari nõ potest, sed cũ omibus cibis sumitur: sic & hæretici nunq; satiantur iniquitatibus suis, nisi de plebe dei, uel de ecclesia: quos possunt capere inde latiantur. Qui deuorant plebem meã, populũ ecclesiasticũ: sicut cibũ panis: quia nõ est panis uiuus, nisi qui de cœlo descendit. o ¶Dñm nõ inuocauerũt.) Si enim inuocassent, salui utiq; fuissent. H

Aliter: Deũ nõ inuocauerũt. Quare? Quia male inuocãt, sed nõ deũ, sed aliã rẽ quã desiderãt habere, p deo, nõ ipsum deũ. p ¶Illic trepidauerũt timore, ubi non erat timor.) Et gentes, suos timent deos: & ipsos potentes Iudæi, qñ de Christo dixerũt: Si dimittimus eũ uiuere, ueniẽt Romani & tollent nostrũ regnũ & gentẽ. Illic trepidauerũt timore, ubi nõ erat timor: In idolis utiq; & uanis simulacrorũ ritibus. q ¶Quoniã dns in generatione iusta est.) In populo Christiano. Et in Iudæis fuit: quia ex ipsis carnẽ sumsit. r ¶Cõsilium inopis cõfudistis.) Christũ Iudæi credere noluerunt: hoc est, de aduentu mysteriũ incarnatiõis eius credere noluerunt. Inops dicitur Christus, ut ait Paulus: Quia cũ diues esset, inops factus est: ut illi⁹ inopia nos diuites faceret. Consiliũ inopis confudistis, id est, Christi: nõ intelligentes eũ à deo processisse cũ præberet cõsiliũ, dicens: Pœnitentiã agite. s ¶Quia dns spes eius est.) Pater utiq; propter assumptam carnem: quia humanitas cõfortata est à diuinitate. t ¶Quis dabit ex Sion salutare Isrl.) Quis nisi deus qui est in Sion? ille dedit salutem ipsum Christũ in ecclesia sancta. Aliter: Quis dabit ex Sion salutare Israël? Christus dominus, quẽ habitatores illius terrenæ Sion non crediderunt. u ¶Dũ auerterit dominꝰ captiuitatẽ plebis suæ.) Iam redempti sumus de illa captiuitate transgressionis, sed adhuc in captiuitate uitæ istius sumus. Et aliter: De parte Iudæorum, q ipsa auertat de captiuitate tempore Eliæ & Enoch, ut Paulus dixit:

Cum

A Cum plenitudo gentiũ subintrauerit, tunc omnis
Rom.11.c. Israël saluus fiet. Aliter: Dum auertet dominus captiuitatem plebis suæ per proprima passionem.
a ¶Lætet Iacob & exultet Israël.) Ipse est Iacob qui & Israël: sed hic Iacob, & illic Israël. Hic supplãtator uitiorum, & illic uidens deum facie ad faciem: qñ erit deus omia in omnibus: qui relictis secularibus, mẽte dñm cõtuetur. Qui nobis tribue re dignẽ: ut nos actu Iacob effecti, supplantatis uitijs, & uere Israëlitæ, ipsum mẽte uidere: ipsũ corde tenere mereamur cui est cum æterno patre & spũ sctõ honor & gloria in secula seculorum. Amen.

b ¶Psalmus Dauid.) Opportune q̃rtusdecimus psalmus lectus est: & secundũ ordinẽ ita euenit, ut propemodũ de industria lectus esse uideatur. Secundũ ordinẽ lectus est psalmus. Ex dispensatione dei puto factũ esse: ut qd uobis proderat, in ordine exponẽdi hodie recitaretur. Quartusdecimus psalmus lectus est, qui præscribit, psalmꝰ Dauid. Dauid autẽ noster, Christus est: ut sæpe diximus. Deinde legimus in Exodo: quia quartadecima die agnus immolatur. Quartadecima die immolatur, qñ luna plena est, qñ nihil deest de lumine. Videte ergo q Christus nõ immolat, nisi in perfecto & pleno lumine. Quoniã ergo quartadecima die immolandus est uobis agnus, nunc, pphetam mirat & interrogat.

Psalmus XIIII.

a exultabit Iacob & lætabitur Israël.
b Psalmus Dauid XIIII.
c DOmine quis habitabit in tabernaculo
d tuo: aut quis requiescet in monte san-
e cto tuo? Qui ingreditur sine macula: et o-
f peratur iusticiam. Qui loquitur ueritatem
g in corde suo: qui non egit dolum in lin-
h gua sua. Nec fecit proximo suo malum:
& op-

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo:) Vos qui uultis habitare in tabernaculo dñi, audite quæ dicit dns: Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo? Tabernaculũ hic pro æternitate accipimus, q̃uis in alijs locis opa intelligat: quia hic in tabernaculo præsenti qđ est ecclesia, multi habitant corpore & non fide: quia hic dũ inferiores sumus, quasi in tabernaculo cõsistim⁹: usq; quo post uictorima in domũ perueniatur. Aliter: Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo? Quis, inquit, terrenus poterit templũ dei effici, & habitare in ciuitate uiuentis dei? De qua Apostolus multa loquit. d ¶Aut quis requiescet in monte sancto tuo?)
Heb.12.f Rom.9.f. Dan.2.g. Quis, ait, dignus erit conformis fieri imagini filij dei, qui sæpe mons dicit? Hic est lapis excisus de monte sine manibus: hic factus est mõs magnus: hic impleuit latitudinẽ orbis terræ: in hoc sanctorũ animæ requiescũt. In hoc ergo nullus accipit requiẽ, nisi qui ingredit sine macula, & operat iusticiã: qui immunis est ab omni labe peccati: & præcepta dei inuiolabiliter custodierit. Aliter: Aut qs requiescet in monte sancto tuo? Nõ prius in monte, & postea in tabernaculo: sed prius in tabernaculo, & ita in monte. Tabernaculum nõ est firma domus: tabernaculum non habet fundamẽtum, sed huc illucq; mutatur: & cum transmigrante migrat: quia tabernaculũ non habet fundamentum, sed est domus incerta: domus autem firma habet fundamenta. Mons pro uita æterna ponitur.

C e ¶Qui ingredit sine macula.) Hoc est, sine mortalibus peccatis: quia si ne minutis esse nõ possumus. Vnde dicit: Si dicimus quia peccatũ nõ habemus, ipsi nos seducimus: & ueritas in nobis non est. Vel aliter: Qui ingreditur sine macula. Videte quid præcipitur. Non dixit: qui uenit ad finẽ sine macula, sed qui adhuc i itinere est, & maculam nõ habet. Dicere
1.Ioã.1.c aliquis potest: Non habeo maculã, non feci malum. Non sufficit nobis malũ non facere, nisi fecerimus & bonũ. Deniq; sequit: f ¶Et operatur iusticiam.) Non dixit, operatur castitatem, operatur sapientiam, operatur fortitudinem. Et hæc quidem uirtutes optimæ sunt. Sapientia nobis prodest: fortitudo nobis prodest, ut persecutionibus resistamus. Deinde temperantia & castitas nobis necessariæ sunt, ne perdamus animas nostras. Iusticia sola magna uirtus est, & mater omnium. Dicat aliquis: Quomodo iusticia maior est cæteris uirtutibus? Cæteræ uirtutes habentem delectant: iusticia non delectat habentem, sed alios. Si sapies sum, sapientia me delectat: si fortis sum, fortitudo mea me delectat: si fuero castus, castitas mea lætitia mea est. Cæterum iusticia non prodest habentibus, sed cæteris miseris non habentibus. Vel aliter: Et operatur iusticiam, hoc est, custodit mandata: ut illud: Si uis ad uitam uenire, serua mandata. g ¶Qui loquitur ueritatem in corde suo.) Multi loquuntur ueritatem in labijs, sed nõ in corde: qui uidentur uera dicere, sed cor cum labijs nõ consonat. Aliter: Qui loquitur ueritatem in corde suo: ut uera de ueritate cogitet, qui est Christus: nec se assertionibꝰ hæreticis misceat, quę falsæ semper inueniuntur ac uacuæ. Vnde Paulus dixit: Corde creditur ad iusticiam: ore autem confessio Rom.10.b
fit ad salutem. h ¶Qui non egit dolum in lingua sua.) Non protulit dolose doctrinam catholicam ad decipiendum: sed quæ loquutus est ore, compleuit opere. Ille dolose agit, qui aliud cogitat & aliud dicit: sicut propheta ait: Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. i ¶Nec fecit proximo suo malum.) Qui facit misericordiã, ipse est proximus. Christus dominus fecit misericordiam, ut nos sua passione redimeret: cuius doctrinã nullus in malũ uertat, sicut hæretici faciunt. Proximus noster omnis homo Christianus est. Quod tibi nõ uis fieri, alij ne Tob.4.c.
facias. Et alibi dicit: Diliges proximũ tuũ, sicut te- Matt.22.d
ipsum. Et iterũ dicit: Declina à malo, & fac bonũ. Psal.36.c
Quidã putant proximũ esse fratrẽ, aut uicinum,

aut

E aut cognatũ,aut cõsanguineum. Sed dñs noster docet in euangelio in ca parabola:ubi quidã descẽdit de Hierusalẽ in Hiericho:sacerdos transiuit:leuita transiuit,& nõ est misertus:Samaritanus trãsiuit, & misertus est: Et interrogat postea dominus & dicit: Quis horũ proximus fuit? Statim dicit: q̃ benefecit. Et infert dominus: Ite,& uos similiter facite. Omes ergo homines nobis ꝓximi sũt: & nulli debem⁹ malũ facere. a ¶Et opprobriũ nõ accepit aduersus ꝓximos suos.) Nunq̃ à suis uicinis quasi noxius accusat̃. Timentes autem dñm glorificat. Non diuites glorificat:nõ potentes,sed eos tantũ qui dominũ timent. Et opprobriũ nõ accepit aduersus ꝓximos suos. Opprobriũ detractionis de fratre tũc nõ accepit,si prius nõ credit illa anteq̃ ꝓbet. Ac si dicat: Qui ista custodit quæ superius dixit, ille est sine macula & operat̃ iustitiã. Et iste habitat in tabernaculo,& requiescet in monte sancto tuo, hoc est,in uita æterna. b ¶Ad nihilũ deductus est in cõspectu eius malignus.) In illius iusti cõspectu diabolus. Nam in ecclesia quicũq̃ malus est,in cõspectu sancti pro nihilo cõputat̃. Ad nihilũ deductus est:quia apud talẽ sanctũ pro nihilo habetur: dum angelus fuit,& refuga factus est: & sicut fuit factus ex nihilo,postea q̃ bona pdidit, redactus est ad nihilũ. Et dum nihil est, fortissimi sancti nõ eum timẽt. c ¶Timẽtes autẽ dominũ magnificat.) Vox ecclesiæ. Qui timent dñm timore sancto,dñs eos magnificat. Aliter ad sensum moralẽ: Timentes autẽ dominũ magnificat. Scit em̃ in his habitare deũ,sicut ait dñs: Qui uos diligit,me diligit. d ¶Qui iurat proximo suo & non decipit.) Iste iam minor est à perfectiõe,& si bona facit: qa & si pro iuramento non decipit,tamen uituperat pro illo præcepto quo dicit: Nõ iurare omnino, neq̃ per cœlũ,neq̃ per terrã: Sit aũt sermo uester, est,est:non,non. Quia ista sentẽtia perfectorum est,nõ iurare. Quia anima q̃ promittit dei præcepta custodire,si proximus corpus est:tunc illũ decipit,si hoc quod ꝓmittit,nõ obseruat. e ¶Qui pecuniã suã nõ dedit ad usurã.) Et si nõ peccet qs eo q̃ quantũ dat,tantũ recipit: tamẽ perfectio nõ est:quia dictũ est:Frange elurienti panẽ tuum. Et beatius est magis dare,q̃ accipere. Vsquequo ad ista peruenit,minor est à perfectiõe. Aliter: Pecunia,dñi est prædicatio: Multi nolũt illam donare, si exinde preciũ nõ recipiunt. Tamẽ licet uictũ & uestitũ de ipsa prædicatiõe accipere,sicut sanctus Paulus dicit:amplius exinde nihil habere,sicut dicit: Qui euangeliũ prædicant,de euangelio uiuere. Et dominus ait: Dignus est operarius cibo suo. Sed qui plus requirere uoluerit,in usuram reputa-

Luc.10.c.

1.Cor.9.c.
Matt.10.b

tur. Vnde Paulus dicit: Si uobis spiritualia seminauimus,magnum est si uestra carnalia metam⁹. Ac si dicat: Non est magnum aduersus illa spiritualia quæ uobis annunciamus. Habentes autem uictum & uestitum,his contenti simus. Sicut em̃ uisibilis pecunia prohibet̃ ad usuram dari: ne is qui cõmodat,magis spolietur: ita & uerbum dei, quod est magna pecunia: non tantum diuitibus qui pascunt & munerant, uerũ etiã indigentibus & pauperibus gratis debet insinuari: domino sic dicente: Gratis accepistis, gratis date. f ¶Et munera super innocentem nõ accepit.) Vt nõ conturbent iudicium ueritatis, munera offerentes. Et aliter: Ne similis Iudæ efficiatur: qui accepto argenti pondere, uendidit innocentem. Sicut propheta dicit: Qui excutit manus suas ab omni munere,iste in excelsis habitabit. g ¶Qui facit hæc,non cõmouebit̃ in æternum.) Hæc omnia sicut allegorice retinere, ita & secũdũ literã exposita custodire debẽt in moribꝰ. Quæ si quis irreprehensibiliter custodierit,nõ solum à cõmotione æterni iudicis securus erit, uerũ etiam ipsum montem tabernaculũq̃ cœleste possidere merebitur in Christo Iesu domino nostro: cui est honor & gloria cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

a & ꝏpprobrium non accepit aduersus proxi
b mos suos. Ad nihilũm deductus est in con
c spectu eius malignus: timẽtes autẽ domi
d num,glorificat. Qui iurat ꝓximo suo & nõ
e decipit: qui pecuniam suã non dedit ad usu
f ram: et munera super innocentem non acce
g pit. Qui facit hæc nõ cõmouebit̃ in æternũ.
h Tituli inscriptio ipsi Dauid. XV.

C Onserua me domine, quoniam spera
i Cui in te: dixi dominõ, deus meus es tu:
k quoniã

Esa.33.c.

Matt.11.d

Matt.27.d

H

Psalmus XV.

C Onserua me domine,quoniã in te speraui.) Vox Christi ad patrem in passione in persona hominis assumpti. Ac si dicat: A patre, à quo exiui,in passione custodiar: quia tu es spes mea. k ¶Dixi domino, deus meus es tu.)

Ostendit

Ostendit se hominẽ in humilitate carnis, cũ æqualis sit in omnipotentia maiestatis: quia si dixisset: dñs meus es tu,filiũ mínorẽ demonstrasset, patrẽ maiorẽ. Propterea dixit: Dixi dño, deus meus es tu: quia in diuinitate æqualis est patri. a ¶Quia bonorũ meorum nõ indiges.) Eandem lineam & in Iob scriptã legim⁹. Quid prodest,si tu similem facias uiam tuã? Vniuersa igit̃ bona quæ dñs secundũ formã serui in carne monstrauit: nõ patri prosunt,sed generi humano. Quoniã bono rũ meorũ nõ eges. Vox Christi. Quæ sunt bona Christi? Hoc est, incarnatio,passio, resurrectio & redẽptio nostra. Vel aliter: Bona, sunt cœli & quæ in eis sũt: & terra bona,& quæ in ea sunt,quę deus creauit. Hæc pater nec postq̃ facta sunt,indiguit: nec antea. Ista patri nõ sunt opus, nec necessaria. Sed cui? b ¶Sãctis qui in terra sũt eius.) Istis hæc omnia sunt necessaria. In terra sunt eius, id est,in ecclesia. c ¶Mirificauit omnes uoluntates suas inter illos.) Christus per sanctos suos mysteria sua mirificauit, hoc est, magnificauit. d ¶Multiplicatæ sunt infirmitates eorum: postea accelerauerunt.) Gentes de quibus nũc ecclesiam cõgrego: anteq̃ idola eorũ multiplicarent̃, deũ naturaliter nouerant. Sed postq̃ multiplicata sunt idola,quod Lxx. infirmitates interpretati sunt: relinquẽtes ea,ad me celerrime sũt reuersi. e ¶Nõ cõgregabo cõuenticula eorum de sanguinibus.) Quia spũalis est religio noui testamẽti. f ¶Nec memor ero nominũ eorũ per labia mea.) Mutamur quippe in lauacro: & ex filijs hominum uocamur filij dei. Nec memor ero nominũ eorũ per labia mea. Vox Christi. Nec memor ero istorũ apostolorũ nominũ,quæ prius ante fidem habuerũt, quando infidelitatẽ habuerunt. Illa non recordabor: quia crescẽtibus meritis,nomina addita sunt noua,sicut Abraham,sicut & Sara,sicut Petro,& reliquis: qui antea serui peccati,sed postea amici: sicut dñs dixit: Iam non dicam uos seruos,sed amicos. Et sanctus Paulus fuerat,quando dicebat: Fuimus aliquãdo & nos stulti & increduli sicut & cæteri: sed misericordiã dei consequuti sumus. Et itẽrũ: Sed abluti estis,sed sanctificati estis. g ¶Dñs pars hæreditatis meæ.) Vox Christi ad patrẽ. Hæreditas Christi,ecclesia est: & dñs est pars corporis sui. Pro parte hominis assumpti dicit: quia ille accepit de nostro humanitatem,& nos de suo immortalitatem. h ¶Et calicis mei.) Quare dixit

a b quõniam bonorum meorũ non eges. Sãc
c ctis qui sunt in terra eius,mirificauit omnes
d uoluntates suas in eis. Multiplicatæ sunt in
e firmitates eorũ: postea accelerauerũt. Nõ
congregabo conuenticula eorum de sangui
f nibus: nec memor ero nominũ eorũ per la
g bia mea. Dominus pars hæreditatis meæ,
h & calicis mei: tu es qui restitues hæreditatẽ
k meam mihi. Funes ceciderunt mihi in præ
claris: etem̃ hæreditas mea prædara est mi
l hi. Benedicam dominũ qui tribuit mihi in
m tellectum: insuper & usq̃ ad noctem increpuerunt me renes mei. Prouidebam domi
n num in conspectu meo semper: quoniam
o à dextris est mihi ne commouear. Propter
p hoc lætatum est cor meum,& exultauit lin
q gua mea: insup & cro mea requiescet in spe.

Quoniã

Ioã.15.b
Tit.3.a

1.Cor.6.c

C

calicem? Quia per calicem accipit unusquisq̃ iuxta mẽsuram: sed Christus plusq̃ membra sua: ut ait Paulus. Qui est primogenitus in multis fratribus. i ¶Tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.) Hoc est quod in euangelio dicit̃: Nemo uenit ad me,nisi pater meus traxerit eũ ad se. Secundum historiã,Christi hæreditas Iudæi fuerũt, ad quos Christ⁹ uenit. Sed tunc dissipata est,quãdo eum crucifixerunt: sed restituetur in futuro, cum plenitudo gentiũ subintrauerit. Aliter. Restituet deus pater hæreditatẽ Christi,quando electos suos,corp⁹ sanctæ ecclesiæ ad illã integritatẽ attraxerit,ut post resurrectionẽ acceptis corporibꝰ suis,incorrupti & immortales uiuant: quia illam immortalitatem in Adã pdiderũt. k ¶Funes ceciderũt mihi in ꝑclaris.) In optimis. Pro uno Israël,uniuersi orbis hæreditatem sum consequutus. Funes in hæreditatẽ dant̃: quia qd̃ dixit, ceciderũt mihi in ꝑclaris: tantundẽ est,ac si dicat, in patriarchis & prophetis atq̃ apostolis: uel quos cũq̃ aduocauerit pater, Christus secũ recipit. Propterea dixit in ꝑclaris, sanctis uel aplis. l ¶Bndicã dñm qui tribuit mihi intellectũ.) Vox capitis cũ mẽbris. Tribuit intellectũ discernen diinter bonũ & malũ: inter sensum & literã: inter deũ & ꝓximũ: inter lucẽ & tenebras. Benedicã dñm qui mihi tribuit intellectũ. Qui sapientia dei est,nõ indiget ipsa sapientia: sed secundũ illud accipiendũ, qd̃ in euangelio dicit̃: Iesus proficiebat ætate,sapiẽtia & gratia corã deo & hominibus: m ¶Insup & usq̃ ad noctẽ increpuerũt me renes mei.) Noctẽ, tempus significat passionis: in quo interiori erudita est diuinitate humana fragilitas. Insuper & usq̃ ad noctẽ increpuerunt me renes mei. Delectationes carnales tunc me increpant,q̃n mihi suggerũt ut peccẽ: quando delectatur caro. Sed nisi tu fuisses à dextris, forsitan infirmarer. n ¶Prouidebã dominũ in conspectu meo semper.) Filius patrẽ, ecclesia Christum. o ¶Quoniam à dextris est mihi ne cõmouear.) Ac si dicat: Si tu non fuisses à dextris, forsitan cõmotus essem de fide ad infidelitatem, de bono ad malum. p ¶Propter hoc lætatum est cor meum.) Propter resurrectionem lætatus sum: quia per eam liberatus est mũdus. Aliter. Propter hoc lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea. Propter istud, quod me adiuuas, cor meum lætatur, lingua mea prædicat.

Luc.2.g.

D

q ¶Insuper & caro mea requiescet in spe.) Vox Christi

E Christi. Pro persona corporis requieſcit in spe. Ac si dicat: Eccleſia quæ est caro mea modo requieſcit in spe: id est, in spe resurrectionis: ut ubi caput præceſſit, membra sequantur. a ¶Quoniã nõ derelinques animã meã in inferno. Nõ derelinques: quia propterea illuc deſcẽdit, ut electos suos exinde eĩceret, & diabolũ ligaret. Diabolus antea se taliter iactabat, ut oĩa regna mũdi haberet: sed modo non solũ illũ tenere non potuit: sed potius à Christo ligatus phibetur. b ¶Nec dabis sanctũ tuũ uidere corruptionẽ.) Quomodo dicit, non dabis uidere corruptionẽ: dum alibi dicit: Quæ utilitas in sanguine meo dum descendero in corruptionẽ? Non de corruptione corporis Christi in sepulchro dicit, sed de cæterorũ sanctorum. c ¶Notas mihi feciſti uias uitæ.) Vox capitis, p corpore. Viæ uitæ, mandata Christi sũt: Luc.19.c ut ſcriptũ est: Si uis ad uitã ingredi, serua mãdata.

F d ¶Adimplebis me lætitia cũ uultu tuo.) Tunc erit plena lætitia, cũ adunatum fuerit corpus eccleſiæ in regnũ dei: hoc est, cũ tradiderit regnum deo patri suo: tũc erit deus omnia in oĩbus. e ¶Delectationes in dextera tua usq; in finẽ.) Dextera patris, filiꝰ est. Delectatio uitæ æternæ in dextera: id est, in proſperitate quæ filio daẽ: usq; in finẽ: ac si dicat, sine fine: quia finis legis Christus est ad iusticiam omni credenti: quia plenitudo legis charitas: & finis præcepti charitas. Aliter. Delectationes in dextera tua usq; in finẽ. In illa delectabili potentia tua qua tecũ sancti sunt regnaturi, quæ nullo fine cõcluditur. Vnde eos deprecamur, ut ab his neq; q; diſiũcti: si nõ meremur ueſtiri gloria: nõ excludamur à uenia. Tibi est eĩm cũ æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in seĉa seculoꝝ. Amẽ.

¶Sextusdecimus psalmus orationẽ continet psonæ domínicæ cõiuncto sibi corpore, quod est eccleſia. f ¶Oratio Dauid.) Ad tres psonas intelligiẽ. Hæc oratio in quatuor psalmis habeẽ. Iste psalmus cantaẽ ex psona Christi cõtra Iudæos: & ex psona eccleſiæ cõtra hæreticos. Exponunt Hebræi quod quãdo psalmũ Dauid cantauit, quia dixit: Exaudi dñe iusticiã meã: pro ipsa præsumptione qua se exaudire, p sua iustitia iactabat, cecidiſſe in crimen. Psalmus. XVI.

E Xaudi dñe iusticiã meã.) Iuxta Lxx. deus iusticiæ, uel deus iustus natura. Nã exaudi deꝰ iustitiã meã: hic psona Christi daẽ intelligi. Exaudi deus iustitiam meam: Vox Christi in passiõe: & uox eccleſiæ in tribulatione. Vel iustitiam dicit eccleſia suam, & nõ suam. Quid suã, si implet mandata dei in opere. Non suam: quia à deo datur, nõ à se. Exaudi deus iustitiã meã: qa tibi usq; ad mortem obediens fui. h ¶Intende deprecationem meã.) Differentia est inter orationẽ & deprecationem. Oratio, sanctorũ est pro deuotis, ut perseuerent in bono. Deprecatio, p peccatis suis uel aliorũ. Totius est deprecatio. i ¶Auribus percipe orationẽ meã.) Hoc est, in hoc quod rogo, auribus pcipe orationẽ meam. Orat enim nõ diminutio deitatis, sed infirmitas carnis. k ¶Non in labijs dolosis.) Sed p puritatẽ quæ tibi est placita. l ¶De uultu tuo iudiciũ meũ, pdeat.) Nõ in labijs dolosis. Ac si dicat: Exaudi orationẽ meam, quia ex toto corde oro: nõ sicut illi qui in labijs dolosis: quia aliud loquunt, & aliud habẽt in corde, siue hæretici siue Iudæi. De uultu tuo iudicium meũ, p deat, nõ in labijs dolosis. Vox Christi ad patrẽ. Quia qui labia habent dolosa, me iudicant: sed illos tu iudica in futuro. Propheta non optando, sed pronũciando dicit. Hoc ostẽdit qd facturus est dñs in iudicio. m ¶Oculi mei uideant æquitatẽ.) Oculi Christi, sancti prædicatores: uideant, id est, intelligant: æquitatẽ, id est, æqualitatẽ: ut iustitiã quam prædicant, opere impleant. n ¶Probasti cor meum deus & uisitasti nocte.) Etiã in angustijs me probasti: quia tristis & uelut in quadã pressura sum noctis tenebrosæ. Probasti cor meũ deus. Vox Christi ad patrẽ. Probasti Christũ in passione, & eccleſiam in tribulatione. o ¶Igne me examinasti.) Id est, per ipsam tribulationẽ peccata mea cõfudisti. p ¶Et non est inuẽta in me iniquitas.) Vt nõ loquaẽ os meũ opera hominũ.) Qualia sunt opera hominũ? Vanitates quas ipsi amant: uel diuersa negocia, ista sunt hominũ opa: sicut in euangelio dñs dicit: Quod si de uerbo ocioso reddiẽ ratio: quãto magis de operibus hominũ, quæ ex ipso sensu studiose loquũt. q ¶Propter uerba labiorũ tuorũ ego custodiui uias duras.) Propter prædicationẽ, & propter ea quæ, pmittũt in cœlis, custodiui uias duras. Quomodo dicit hic duras, dum in euangelio dicit: Iugum meũ suaue est, & onus meũ leue? Suaue est uolentibus: durũ est nolentibus. Quãuis durũ uideaẽ esse ad sanctos, pter corporalem tribulationem, tamẽ suaue est: quia habent spem uitæ æternæ. Vel aliter. Propter uerba labiorũ tuorum ego custodiui uias duras. Ac si dicat: timẽs futura supplicia, quæ legis trãsgreſſoribus cõminatus es, duris me

Matt.11.d

A ris me laboribus exercui, & subieci corpus animæ potestati. a ¶Perfice gressus meos in semitis tuis.) Sensus meos in mandatis tuis perfice. Vox eccleſiæ. Quia à deo est incipere, & à deo est finire. Gressus, sensus. b ¶Vt nõ moueantur uestigia mea.) Ab his quorũ motibus sunt pedes: id est, quicũq; male fecerũt. c ¶Ego clamaui quoniã exaudisti me deus.) Quare dixit clamaui? Quia credidit per fidẽ, propterea dixit ego clamaui. d ¶Inclina aurem tuã mihi & exaudi uerba mea.) Christus aurem inclinat, quãdo exaudire dignaẽ. Per similitudinem infirmi rogat qui in lecto est, ut ueniat medicus, & sanet infirmitates suas. Sic & genus humanum infirmũ erat: qñ iacebat in lecto: id est, in peccato. Rogabat ut ueniret uerus medicus, qui est Christus in carne, & sanaret languores suos. e ¶Mirifica misericordias tuas domine: qui saluos facis sperãtes in te.) Nunquid antea nõ fuerant mirificatæ? Sed tunc mirificauit misericordias suas: quãdo per sanctos apostolos & sanctos suos infirmitates curabat. f ¶A resistentibus dexteræ tuæ.) Saluos facis à resistentibus dexteræ tuæ tripliciter: Dæmones deũ, Iudæi Christũ, hæretici eccleſiã. g ¶Custodi me dñe ut pupillã oculi.) Vox eccleſiæ. Oculus intelligitur corpus eccleſiæ, & pupilla humilitas Christi: per cuius exemplum uiuimus & uidemus. Hoc supplicat eccleſia, ut possit illam humilitatẽ obseruare quã Christus docuit. Quia si per pupillam nõ custoditur oculus, nequaquã uidet. Quia oculi prædicatores intelliguntur, per pupillam sensus spiritualis: Hoc rogat corpus Christi quæ est eccleſia, ut custodiatur sensus prædicatorũ qui est oculus: ne rapiatur in infidelitate hæreticorum. h ¶Sub umbra alarũ tuarũ protege me.) Vmbra duabus rebus cõstat: lumine & corpore. Per lumen, diuinitas: per corpus, humanitas intel-
Luc.1.d ligitur. Vnde & Mariæ dicitur: Spiritus sanctus superueniet in te, & uirtus altissimi obumbrabit tibi. Sub ista umbra, p tege me, ut me nõ rapiat mi luus. Et sub duabus testamẽtorũ alis: id est, ipsorũ doctrinis quibus uiuitur & custoditur ac tegitur sicut gallina: quia per gallinam intelligitur sapientia dei patris. Quia sicut gallina sub alis pullos suos abscondit propter miluos: sic & sapientia diuina, & duæ alæ, quæ sunt duo testamenta: protegũt eccleſiam à miluo: hoc est, à diabolo. i ¶A facie impiorum qui me afflixerunt.) Iudæi Christũ in passione & hæretici eccleſiam. k ¶Inimici mei animam meam circundederunt.) Iudæi Christum in passione. Animam dixit nõ corpus: quia diabolus in anima intrinsecus nescit quid cogitat homo, nisi per exteriores motus intelligat, & in quo unumquenq; delectare uidet, diuersas suggestiones infert. Istud ad eccleſiam pertinet.

C l ¶Adipem suum concluserunt.) Quid per adipem: nisi malicia Iudæorum designatur? Quæ in ueteri testamento adipem manducare prohibetur: quia cor eorũ incrassatum erat. Vnde dixit in cantico Deuteronomij: Incrassatus est dilectus & recalcitrauit. Deut.32.b Quare? Quia incrassatus erat de malicia, & recalcitrauit: quia nolebat mandata dei obseruare. Dilectus à deo fuit populus Iudaicus: quia mãna diuinum pluit illis: quod ad nos pertinet, quia manducamus Christum. Sed Iudæi cõtemserunt semetipsos: hoc est, obligauerunt se in malicia. m ¶Os eorum locutum est superbiam.) D Os impiorum: quia contra Christum & contra eccleſiam faciunt. n ¶Proijcientes me nunc circundederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram.) Quãdo Christus passus est, omnis terra tremuit, & sydera obscurata sunt, & petræ sciſſæ sunt. Sed Iudæi oculos in terram statuerunt, quia hominem solum existimauerunt, & diuinitatem non intellexerunt. Vel oculos suos in terram statuerunt, quia de terrenis actibus cogitabant, sed de cœlestibus non meditabantur. o ¶Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam, & sicut catulus leonis habitans in abditis.) Sicut leo paratus est ad prædam, sic susceperũt Iudæi Christum in passione. Et sicut catulus leonis. Leo, diabolus: Catulus, filius eius antichristus. Vel aliud. Leo, diabolus: & filij eius, Iudæi. In absconditis, in eorum cordibus quasi in obscuro. Diabolus uel membra illius in quibus diabolus habitat: appellantur loca abscondita. p ¶Exurge domine præueni eos & supplanta eos.) Vox Christi loquitur ad diuinitatem, ut præueniat animæ suæ: ne rapiatur à principe diabolo, quod ita & fecit. Præuenit cum & alligauit, & ad infernum deduxit. Veniebat diabolus aliquid de suo requirere in Christo, sed in eo nihil inuenit, ut dixi in euangelio: Venit princeps huius mundi, & in me nõ in- Ioan.14.d uenit quicquàm. Et sancta eccleſia rogat antequã supplantetur à diabolo, & in eius insidijs, qui sunt hæretici: ut ueniat catholicus noster, qui est Christus, & subuertat astutias inimici: id est, supplãtet.

E a ¶Erue animam meam ab impio, gladium tuum ab inimicis manus tuæ.) Oro, gladiũ manus tuæ erue ab inimicis tuis. Inimicus enim accepit potestatem ut propter peccata nos puniat. Quos tradidi satanæ, ut discant nõ blasphemare, ait Apostolus: Erue animam meam ab impio. Vox Christi ad deum patrem loquitur: Hoc est, erue animam meam à diabolo. Et uox ecclesiæ ad Christum hoc rogat, ut liberetur à diabolo uel ab hæreticis, & ab unoquoque homine malo. b ¶Framea meam tuam ab inimicis manus tuæ.) Framea de Christo & de ecclesia intelligitur. Framea dei patris, anima Christi est, de qua facit iustam uindictam. Diabolus framea eius est, de qua framea uindictam facit in mundo. c ¶Domine à paucis à terra diuide eos. Vox ecclesiæ. A paucis à terra. Vult ecclesia separari à carnalibus & à zizania & à paleis ante diem iudicij: sed sine causa: quia à deo accepit responsum, sicut dñs dixit in euangelio: Sinite crescere usq; ad messem: hoc est, usq; in diem iudicij. Quia hic ecclesia commixta est cum peccatoribus: rogat pro illis qui prædestinati sunt, ut ueniant & separentur ab illis qui non sunt prædestinati, ut dicitur: Multi uocati: pauci uero electi. Supplãta eos qui in impietate sunt: ut hic emẽdari debeant, aut in futuro supplantentur in uindicta. d ¶De absconditis tuis adimpletus est uenter eorum.) Tripliciter hic intelligitur uenter. Venter, castitas, intellectus, ut dicit Eucherius. Et angelorum uenter repletus fuit mysterijs dei antequam cecidissent, & Iudæorum uenter de mysterijs legis, & hæreticorum uenter de mysterijs ecclesiæ. e ¶Saturati sunt filijs.) Iudæi saturati sunt: quia multiplicati sunt in procreatione filiorũ & in rebus seculi. Quando dicit saturati sunt porcina: hoc Iudæorum immunditiam designat.
f ¶Dimiserunt reliquias suas paruulis suis.) Hoc est illam iustam uindictam quæ illis debetur. Reliquerunt reliquias suas paruulis suis: hoc est, quãdo dixerunt: Sanguis eius super nos & super filios nostros. Et hæreticorum filij similiter condemnationem habebunt. Qui sunt reliquiæ eorũ? Ipsorum discipuli, qui de illa mala doctrina eorum regenerati sunt. Saturati sunt filijs, & reliquerunt residua paruulis suis. Propter ambiguitatem uerbi, quidam pro filijs, porcinam scriptum arbitrantur, quod Symmachus Hebræam exprimens ueritatem: transtulit, saturabuntur filijs, & relinquent residua paruulis suis. Saturati sunt filijs, & dimiserũt reliquias suas, immunditiã & iniquitatẽ: concul-

1. Tim. 1. d

cantes margaritas sermonum tuorum. Et dimiserunt reliquias suas paruulis suis, clamantes: Sanguis eius super nos & filios nostros. g ¶Ego autem cũ iustitia apparebo in conspectu tuo.) Vox ecclesiæ. Cum iustitia: hoc est, mandata tua adimplere. Apparebo in conspectu tuo: hoc est, i præsentia tua in futuro.
h ¶Satiabor.) Cœlesti refectione. i ¶Cũ apparuerit gloria tua.) Filius tuus, qui est salus & uita, & sanctorũ omnium gloria: quia Christus & salus & gloria dicitur. Ego autem in iustitia apparebo, deuicta morte. In conspectu tuo satiabor, cœlos ascẽdens. Cũ apparuerit gloria tua, sãctis & electis tuis qui p me crediderũt: quia meum est quod illis est præstitum. Nam ego in illis sum, & ipsi in me tecum. Nos uero à te redempti domine Iesu, tantam potentiam pietatemq; cernentes, supplices exoramus, ut examinati diuino igne, non simus humanorum operum detractores, sed in te stabiles fixiq; tuam gloriam iugiter extollamus in opere, proferamus in fide: laudemus in uoce. Amen.
k ¶In finem pro puero domini Dauid: quæ locutus est domino uerba cantici huius, in die qua eripuit eum dominus de manu omnium inimicorũ eius, & de manu Saul.) Totus hic psalmus sub persona Dauid ad Christũ pertinet. Dauid Christi typum tenet, qui est manu fortis, de cuius semine est noster Dauid qui est Christus. Puero domini: hoc est, dei patris, sicut ait propheta: Magnum est tibi uocari filium meũ. Etenim ecce ego & pueri mei quos dedit mihi deus. Et propheta Esaias: Puer datus est nobis, filius natus est nobis. Quæ locutus est domino uerba cantici huius. Et Dauid secundum historiam cantauit istud canticum cũ persequeretur ab inimicis, & Christus qui est caput nostrum, ad patrem cantauit in passione: ecclesia in persecutione. Eripuit eum dominus: hoc est, & Dauid à persecutione Saul, & Christum in passione deus pater eripuit de manu inimicorũ: hoc est, de manu Iudæorũ & de manu Saul. Saul appetitio interpretatur, quia contra uoluntatem dei expetierunt eum regem. Iste Saul typum diaboli gessit. Isti inimici membra diaboli sunt: id est, Iudæi qui persecuti sunt Christum, & dæmones uel membra eorum qui persequuntur ecclesiam.

Psalmus. XVII.

Dilígam te domine uirtus mea.) Alij dicunt fortitudo mea, sed unum est uirtus & fortitudo. Totus hic psalmus sub persona Dauid ad Christum pertinet: qui est uera fortitudo. Diligã te uirtus

Matth. 13. d

Matth. 22. b

Esa. 49. b

Ibi. 8. d. 9. b

A te uirtus mea. Vox Christi. Virtus mea: hoc est, diuinitas: uirtus hominis assumpti. Et ecclesiæ uirtus Christus est, qui dicit: dilígã te domine. Si uox Christi est, cum sint unum & una substantia diuinitatis, quia dictum est: Vna potestas, una uoluntas, una maiestas patris & filij & spiritus sancti: quomodo dicit dilígam te domine? Pater dicitur eo quod habet filium, & filius dicitur eo quod habeat patrem. Spiritus sanctus nec pater est nec filius, sed dilectio quã habet pater in filio & filius in patre. Vnde Paulus apostol⁹ dixit: Quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritũ sanctũ qui datus est nobis. a ¶Dominus firmamentũ meum.) Vox Christi & uox ecclesiæ. Firmamentum, sicut ait propheta: turris fortitudinis à facie inimici.
b ¶Et refugium meũ.) Vox Christi & uox ecclesiæ. Refugium Christi in patre, & refugiũ ecB clesiæ in Christo. c Et liberator meus.) In tribulatione. d ¶Deus meus.) Qui me creasti.
e ¶Adiutor meus.) De necessitatibus. f ¶Sperabo in eum.) In ipsum totam spem ponam.
g ¶Protector meus.) Qui me protegis uel defendis. h ¶Et cornu salutis meæ.) Cornu salutis: quia infirmitatem nostram confortauit. Quia ante aduentum Christi ecclesia infirmata erat per peccatum, sed postea confortata per Christum, sicut ait propheta: Erexit cornu nobis salutis nostræ. Ac si dicat: Dedit nobis regnum forte, ut illud: Et fecit nos regnum deo patri suo. Non ergo in cornu illud superbiæ, sed in cornu salutis tuæ, adiutorium habere confido. i ¶Susceptor meus.) Susceptus est Christus à patre in humanitate, & ecclesia susc ipitur in fide. k ¶Laudãs inuocabo dominum.) Iusti laudant: quia de omnibus malis liberauit eos. Pro eo quod sequitur:
l ¶Et ab inimicis meis saluus ero.) Inuocaui dominum. Christus inuocauit deum patrem: ecclesia Christum. Et ab inimicis meis saluus ero. Christus à Iudæis, & ecclesia ab hæreticis. m ¶Circũdederũt me gemitus mortis.) Vox Christi & uox ecclesiæ. Circundederunt Christum illi qui in inferno gemebant, qui in inferno erant, & ecclesia similiter. n ¶Et torrentes iniquitatis cõturbauerũt me.) Torrẽtes aquas dicit quæ pertranseunt. Torrens dicitur qui non de fonte neque de uiua aqua, sed à pluuijs uel de montibus in ualles descẽdit, & in mare uadit. Quid per torrentes, nisi universas gentes significat, quæ per montẽ carnis in mare illud descẽdũt? Vnde scriptũ est: Generatio uadit, & generatio uenit. Et aliter: Et torrẽtes iniquitatis cõturbauerũt me. Turbæ iniquorũ, quæ sicut torrentes in hyeme intumescũt, protinus defluentes. o ¶Dolores inferni circundederunt me.) In die detrahẽtium, quæ mortem infernalem operantur. p ¶Præuenerunt me laquei mortis.) Præuenerunt Christum inimici in passione ante uindictã crucis. Laquei mortis, quos mihi aduersarij intendebãt. q ¶Et in tribulatiõe mea inuocaui dñm.) Hũanitas inuocauit diuinitatẽ, & ecclesia Christum: nõ oris uoce sed cordis. r ¶Et ad deum meũ clamaui, & exaudiuit de tẽplo sancto suo uocẽ meã.) Templum corpus dñicũ, ubi exaudita est humanitas à diuinitate, & ecclesia similiter à Christo. In templo, in sancta ecclesia. Et aliud. In corde meo qd' D sanctificauit: in quo tẽplo sancto inhabitat. s ¶Et clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius.) Aures eius: hoc est, uis auditionis. Vis fortitudo est, qua sancti fortiter deprecantur, quia dictum est: Regnũ cœlorũ uim patitur, & uiolẽti diripiũt illud. t ¶Cõmota est & cõtremuit terra.) Secundũ historiã factũ fuit: quando Moyses accepit legẽ in monte Sina. Terra tremuit, quod præsignauit passionẽ Christi: quia in passione Christi omnis terra tremuit: qñ noua lex data est populo Christiano. Aliter. Cõmota est terra, qñ de infidelitate ad fidem uenerũt, & credentibus terrenis, factum est cœlũ. u ¶Fundamenta montiũ cõturbata sunt & cõmota sunt.) Hic mõtes superbi intelliguntur. Fundamenta eorũ, dæmones sunt: sicut & fundamẽta sanctorũ, prophetæ & apli sunt. Vnde dicit sanctus Paulus: Aedificati sup fundamenta prophetarum & apostolorũ. Fundamenta montium coturbata sunt, & cõmota sunt, eorũ superbia qui in hoc mundo confidunt. x ¶Quoniam iratus est eis deus.) Hoc est, eis mõtibus uel persecutoribus: dissipans spem mundialium uoluptatum. y ¶Ascendit fumus in ira eius, & ignis à facie eius exardescet.) Fumus ex duabus rebus fit: ex igne & aqua. Per fumum, lachrymæ excitantur, & per ignem compunctio cordis intelligitur, & per lachrymas, aqua. z ¶Carbones succensi sunt ab eo.) Quid per carbones, nisi bonæ naturæ genus humanum, extinctum per Adam, in aduẽtu Christi illuminatum per baptismũ siue per pœ-

Eph. 2. d

Enitentiam designatur? Extinguũtur carbones ab aqua, quæ est cupiditas, & illuminantur per gratiam, quæ est spiritus sanctus. a ¶Inclinauit cœlos & descendit.) Hoc est quod in alio psalmo ait:
Psal. 71.a Descendit sicut pluuia in uellus: quia humilem se nobis & in forma serui occultum præbuit & latentem. Vel aliud. Cœli, angeli inclinati sunt, quãdo Gabriel ad Mariam uenit, & descendit Christus & uenit in carnem. Vel aliter. Cœli, sancti apostoli uel imitatores eorũ. Inclinauerũt ab altitudine: hoc est, de contemplatione, ut doceant brutos & infirmos in ecclesia propter compassionem proximorũ. Vel
1.Cor.7.a ad cõiugatos, ut sanctus Paulus ait: Vir reddat debitum uxori, & uxor similiter uiro. b ¶Et caligo sub pedibus eius.) Inuisibilem substantiam dei, & iudiciorum occulta significat. Vel aliud. Et caligo sub pedibus eius. Caligo: hoc est, profunditas scripturarum: quam dedit deus pedibus suis: qui sunt sancti sui: id est, ecclesiæ suæ: quia in sensu sanctorum ibi est pro-
f funditas scripturarum, & Christus super illos præsidet. c ¶Et ascendit super cherubim.) Hoc est super plenitudinem scientiæ. Christus ascendit cũ corpore suo super omnes angelos & archangelos. Cherubim, interpretatur plenitudo scientiæ, quæ est charitas: quia plenitudo legis est dilectio, hoc est charitas. Christus super hoc ascendit, sicut
Ioan.15.b in euangelio ipse dominus dicit: Maiorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Quod ita Christus fecit: qui animam suam pro amicis dedit. d ¶Et uolauit: uolauit super pennas uentorum.) Secũdum historiam quod prius est uolauit super pennas uẽtorum: quia uelocior est uentus omnibus creaturis, & dominus uelocior est uento: quia penetrat usq; ad fines terræ, & omnia suauiter disponit: Quia ultra uentum ipse est, ideo uelocior. Et ad moralem sensum: animam significare uoluit uento. Sicut uentus iste inuisibilis est, ita & anima. Ventus mouet corpus, & anima mouet corpus similiter. Sed cur uentum appellauit animam? Hoc est, quia deus insufflauit in Adam. Nõ quod corporalis sit deus pater: sed tunc insufflauit, quando animam dedit, ut ait propheta: Tu domine creas omnem flatum. Per hæc intelligimus omnes animas à deo esse creatas. Et uolauit: uolauit super pennas uentorum: hoc est, uirtutes sanctarum animarum, quia Christus uelocior est uẽto, & leuior quàm anima, & præcelsior angelis & sanctis. e ¶Posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eius.) Latibulum ipsum dixit in scripturis. In circuitu eius tabernaculum eius. Christus in Maria quasi spõsus in thalamo, & corpus Mariæ quasi tabernaculum. Tenebras dicit: eo quod nobis obscura est incarnatio uel natiuitas eius.

a Inclinãuit cœlos & descendit: & cãligo sub
c pedibus eius. Et ascendit super cherubim
d & uõlauit: uolauit super pennas uentorũ. Et
e põsuit tenebras latibulũ suũ in circuitu eius
f tabernaculũ eius: tenebrosa aqua in nubibus
g aëris. Præ fulgure ẽ cõspectu eius nubes trã
b sierunt: grãndo & carbones ignis. Et into-
k nuit de cœlo dominus, & altissimus dedit
uocem suam: grando & carbones ignis. Et
l misit sagittas suas & dissipauit eos: & ful-
m gura multiplicauit & conturbauit eos. Et
n apparuerũt fontes aquarum:

& reuelata

f ¶Tenebrosa aqua in nubibus aëris.) Nubes prophetæ sunt: & aqua, doctrina eorum, quia obscuræ sunt scripturæ prophetarum. Quia sicut nubes pluuiam portant & terram aridam irrigant, sic & prophetæ per eorum doctrinam irrigant corda arida.

g ¶Præ fulgure in conspectu eius nubes transierunt.) Fulgura, illuminatio spiritus sancti. Ipsæ nubes scilicet prophetæ, transierunt de Iudæis ad gentes, spiritu sancto gubernante. Per fulgura ignis, compunctio cordis intelligitur. h ¶Grando & carbones ignis.) In grandine, uerbera: in igne, charitatis accensio ostenditur: quibus fidelium corda mouentur ad cognoscendum deum.

i ¶Et intonuit de cœlo dominus.) Per sanctos suos intonuit: quasi de cœlo per iustorum corda euangelizauit. k ¶Et altissimus dedit uocem suam.) Per euangelistas maliciam humanam disperdidit. Altissimus uocem suam dedit: hoc est, prædicationem, ut ait propheta: Vox tonitrui tui Psal.76.d
in rota: id est, prædicatio eorum in toto mundo.

l ¶Misit sagittas suas & dissipauit eos.) Misit uerba sua sancta quasi sagittas, quæ pleniter & malis & bonis prædicant. Bonos remunerat deus si faciunt, & malos conterit, si audiunt & non faciunt. Vnde sanctus Apostolus ait: Alijs quidem sumus odor uitæ in uitam, & alijs odor mortis in mortem. 2.Cor.2.d
Odor uitæ sunt his, qui audiunt & faciunt: & odor mortis sunt his qui audiunt & non faciunt. Quia prædicatores nesciunt qui sunt prædestinati: tamen fiducialiter prædicant.

m ¶Et fulgura multiplicauit & conturbauit eos.) Fulgura, miracula, atque claritas uirtutis suæ. Conturbauit illos. Per illa miracula apostolorum compuncti sunt & illi qui dixerunt ad Petrum: Quid faciemus uiri fratres? Et ille: Pœnitentiam, inquit, agite: & baptizetur unusquisque uestrum. n ¶Et apparuerunt fontes aquarum.) Fontes apostoli, quasi aquis de uno fonte potati sunt. De uno fonte qui est Christus, fatiati fuerunt apostoli, sicut in euangelio dominus dixit: Qui biberit aquam quam ego dabo ei: non sitiet in æternum. Et aliter. Fontes aquarum illi, qui per baptismi sacramentum facti sunt peccatoribus fons aquæ uiuæ salientis in uitam æternam. Ioan.4.b

¶Et reue-

A a ¶Et reuelata sunt fundamenta orbis terræ.) Prophetæ atq; apostoli super quos omnium ecclesiarum fundamenta locantur. Reuelata sunt fundamenta orbis terræ, secundum historiam: quando in passione uelum templi scissum est deorsum usq; deorsum, & illa quæ in templo erant apparuerunt. Et ad sensum de litera sensus spiritualis: quia quod ibidem latebat in figura: omnibus patuit per mysteria. b ¶Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus iræ tuæ.) Ab increpatiõe tua
Ioan.8.d domine, cum diceres: Nisi uos filius liberauerit: moriemini i peccatis uestris. Ab inspiratione spiritus iræ tuæ promittens in his appropinquare regnum dei. c ¶Misit de summo & accepit me.) Vocãdo me. d ¶Et assũpsit me de multitudine aquarum.) Aduersantiũ populorum. Vel aliter. Misit de summo & accepit me, & assumpsit me
B de multitudine aquarũ. Deus pater misit filiũ suum, sicut dictũ est: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Misit sponsus ad sponsam: uerum sponsum iunxit spõsæ: hoc est, carnẽ in utero uirginis Mariæ. Assumpsit me de multitudine aquarum: id est, de multitudine populi, ecclesia collecta est. Aquæ multæ, populi multi. e ¶Eripuit me de inimicis meis fortissimis.) Deus pater eripuit Christũ à Iudæis, & ecclesiam ab hæreticis. f ¶Et ab his qui oderunt me, quoniam confortati sunt super me.) Oderũt Iudæi dñm, & hæretici ecclesiã. Quia cõfortati sunt super me, quasi uincere potuissent. g ¶Præuenerunt me in die afflictionis meæ: & factus est dominus protector meus.) Deus pater filium suum protexit, & filius ecclesiã suam. i ¶Eduxit me in latitudine.) Eduxit ecclesiam de tribulatione, quasi de angustia: In latitudine: quæ est spes futuri, uel remuneratio uitæ æternæ. k ¶Saluum me fecit, quoniam uoluit me.) Vox ecclesiæ. Qui me uoluit, ut exhiberet sibi ecclesiam. Quoniam uoluit me. Volũtate propria, & non ex meo merito me uocauit, dicente
Ephe.2.a Apostolo: Gratia estis saluati per fidem, & hoc non ex uobis. l ¶Et retribuet mihi dominus secundum iusticiam meam, & secundum innocentiam manuum mearum retribuet mihi.) Quæ autem sit iusticia & innocentia manuum eius: audi quid sequitur: Quia, inquit, custodiui, ut uiæ C
dei custodiantur, & nihil impie de eo cum hæreticis sentiatur. m ¶Quia custodiui uias domini:) id est, sua mandata. n ¶Nec impie gessi à deo meo.) Vt ad idolum conuerterem laudem.

a & reuelata sunt fundamenta orbis terra-
b rum. Ab increpãtione tua domine: ab inspi-
c ratione spiritus iræ tuæ. Misit dẽ summo &
d accepit me: & assumpsit me de aquis mul-
e tis. Eripuit mẽ de inimicis meis fortissimis:
f & ab his qui oderunt me, quoniam confor-
g tati sunt super me. Præuenerunt me in die
b afflictionis meæ: & factus est dominus pro-
i tector meus. Et eduxit me in latitudinẽ: sal-
k uum me fecit quoniam uoluit me. Et retri-
l buet mihi dominus secundum iusticiã me-
am: & secundum puritatem manuum mea-
m rum retribuet mihi. Quia custodiui uias do-
n mini: nec impie gessi à deo meo. Quoniam
o omnia iudicia eius in cõspectu meo: & iu-
p stici is eius non repuli à me. Et ero imma-
q culatus cum eo: & obseruabo me ab iniqui-
r tate mea. Et rẽtribuet mihi dominus secun-
dum iusticiam meam: & secundum purita-
tem manuum mearum in conspectu ocu-
s lorum eius. Cum sancto sanctus eris: &
t cum uiro innocente, innocens eris. Et cum
v electo electus eris: & cum peruerso peruer-
teris.

o ¶Quoniam omnia iudicia eius in cõspectu meo sunt semper.) Quatuor sũt iudicia dei: duo de præsenti, & duo de futuro. In præsenti, prosperitas malorum, & tribulatio sanctorum. In futuro, remuneratio sanctorum & cõdemnatio peccatorũ. Ecclesia adhæret Christo, quia Christus non fecit peccatum: nec inuentus est in ore eius dolus. Et ecclesia Christo adhæret, quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo sunt semper. p ¶Et iusticias eius non repuli à me.) Sed amplexus sum eas. q ¶Et ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea.) Perseuerabo in illa innocentia, in qua uocatus sum. Et obseruabo me ab iniquitate mea: id est, non conuertar ad illam iniquitatem ubi prius fui in infidelitate. D

r ¶Et retribuet mihi dominus secundum iusticiam meam, & secundum puritatem manuũ mearum in conspectu oculorum eius.) Per oculos, aspectus diuinitatis intelligitur: quia ipse aspicit quicquid operatur homo in mandatis dei. In retributione beatorum, quia eam per altitudinem spei considero. s ¶Cum sancto sanctus eris.) Cũ eo qui à te sanctificatur. t ¶Et cum uiro innocente, innocens eris.) Cum eo qui non corruperit uitijs uitam suã. u ¶Et cum electo, electus eris.) Cum illo quem præscitum scis. x ¶Et cũ peruerso, subuerteris.) Cum hæretico, qui male intelligendo peruertit diuina eloquia, sicut alibi Iudæis ipse dominus loquitur: Si incesseritis peruerse coram me: incedam & ego peruersus uobis. Cum sancto sanctus eris. Tu Christe sanctus natura es, quem tu sanctificaueris: ab illo cognosceris, quoniã tu sanctus es. Vox prophetæ ad Christum. Quem tu innocentem feceris: ab illo cognoscêris quod tu innocens es: quia nulli noces, ideo innocens. Quem tu elegeris ut sit electus, ab illo cognoscêris quod electus es, ut Paulus dixit: Cõprehẽdam autem à quo comprehensus sum. Peruersi dicuntur, qui de rectitudine declinant ad

E peruersitatem:ut diabolus,& Iudas,& hæretici,& omnes superbi. Quoties deus facit iustam uindictam, reprehendunt illum: cum elegit pauperes & reprobat potentes: cum elegit piscatores, sicut Petrum:& reliquit nobiles. Hoc peruersum uidetur esse apud peruersos,

Osee. 14.d ut propheta ait: Viæ domini rectæ, sed uiæ uestræ peruersæ. a ¶Quoniam tu populum humilem saluũ faciés.) Quod superius diximus.

b ¶Et oculos superborum humiliabis.) Quoniam tu populum humilem saluum facies,pœnitentiam agentem,& oculos superborum humiliabis: quia elati superbia, pœnitentiam agere dedignantur. c ¶Quoniam tu illuminas lucernam meam.) Quid est lucerna nisi intellectus animæ? Sicut oculi corporis si de lucerna exteriori non habent lumen in tenebris non uident: ita & intellectus animæ nisi illuminetur ab altero:hoc est à Christo,non uidet,

F sicut in euangelio dicit: Erat lumen uerum, quod illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. d ¶Domine deus meus illumina tenebras meas.)Hoc est ignorantiam cordis. Vn

Matth.6.c de scriptum est: Si lumen quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Et Apostolus

Ephe.5.b ait:Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. e ¶Quoniam in te eripiar à tentatione.) Vox ecclesiæ. Nisi à deo eripiar: per me nequaquàm possum. f ¶Et in deo meo transgrediar murum.) Murum dicit ecclesia peccata nostra:quem ædificamus,peccatis peccata augendo.Nisi à deo destruantur illa peccata:non possumus per nos transire ad deum. g ¶Deus meus impolluta uia eius.) Impolluta uia:hoc est, incarnatio eius:quia non est ex uirili semine,sed de spiritu sancto conceptus.Et aliter. Fides perfecta ecclesiæ, impolluta uia eius dicitur per quam deus uenit ad nos. h ¶Eloquia domini igne examinata.) Eloquia domini sua mandata, in hoc deo sunt placita:nõ qđ ipsa sint examinata ab igne,aut quod fuissent inquinata, sed qui illa acceperit, faciant eum ut aurum mũdum,purificatum per ignem. i ¶Protector est omnium sperantium in se.) Qui in eum credũt. Deus illos protegit qui sancto timore illum timent. k ¶Quoniam quis deus præter dominum:aut quis deus præter deum nostrum?) Hic trinitas intelligitur. Præter dominum quod dixit,deus pater intelligitur.Præ

a teris.Quõniam tu populum humilem sal/
b uum facies:& oculos superborum humilia/
c bis. Quõniam tu illuminas lucernam me/
d am:dominẽ deus meus illumina tenebras
e meas.Quoniam in te eripiar à tentatione:
f & in deo meo transgrediar murum. Deus
g h meus impolluta uia eius: eloquia domini
i igne examinata:protector est omnium spe
k rantium in se. Quõniam quis deus præter
dominum:aut quis deus præter deum no/
l strum? Deus qui præcinxit me uirtute:&
m posuit immaculatam uiam meã. Qui per/
n fecit pedes meos tanquàm ceruorum: & su/
o p per excelsa statuit me. Qui docet manus
q meas ad prælium:& posuisti ut arcum ære/
r um brachia mea.Et dedisti mihi protectio/
s nem salutis tuæ:& dextera tua suscepit me.
t Et disciplinã tua correxit me in finem:& di/
v sciplinã tua ipsa me docebit.

Dilatasti

ter deũ nostrum,filius:& tertia persona:id est,spiri G
tus sanctus:quia deus pater,deus filius, deus spiritus sanctus,unus est deus. l ¶Deus qui præcinxit me uirtute.) Per similitudinẽ,sicut homo præcingit uestimenta sua,ut nõ noceant pedibus, qui sunt sensus: & manibus, quæ sunt opera. Præcinxit: hoc est, ut restringãt sinus cupiditatis, ut supra dixi,ne impediant cupiditatem. Vel aliter. Deus q præcinxit me uirtute:spiritus sanctus qui nos armat aduersus potestates iniquas,secundũ Apostolũ: Induite uos Ephe.6.c arma dei,& gladiũ spiritus sancti,ut possitis resistere diabolo.Cõticescãt nũc hæretici aspicientes hic trinitatẽ expressam, & cognoscãt filiũ quẽ minorẽ patre dicũt, primũ à propheta prænũciatũ, nõ quasi priorẽ,sed nihil inferiorẽ. m ¶Et posuit immaculatã uiã meam.) Hoc est, fidẽ meã: immaculatã uiã meã, ne ab ea uiolarer. n ¶Qui pfecit pedes meos tanq̃ ceruo H
rum.) Sicut cerui calcãt pedibus spinas & trãsiliũt syluas:ita sancti calcant spinas:id est,peccata:trãsiliunt syluas:id est,infidelitatem:& subeunt usq; ad deũ:hoc est,usq; ad altitudinẽ charitatis. Qui perfecit pedes meos tanq̃ ceruorũ,ad transilienda seculi huius impedimẽta. o ¶Et super excelsa statuit me.) Excelsa,sancta ecclesia est: & Christus super excelsa,& excelsa sup excelsa:id est,super sublime ecclesiæ.Super excelsa statuit me,spem meã in cœlestibus collocauit. p ¶Qui docet manus meas ad prælium.) Opera mea aduersus diabolum destructorẽ.Qui docet manus meas ad prælium,ad debellanda facinora. q ¶Et posuit ut arcum æreum brachia mea.) Arcum æreũ: id est, intentio:brachia,fortitudo:hoc est, ut nõ deficiãt bene agere. r ¶Dedisti mihi protectionem salutis tuæ.)Vox ecclesiæ ad Christũ. Salutis: quia ipse est salus nostra,ut dicit: Dñi est salus. Dedisti mihi protectionem salutis tuæ:ne opprimar à malis. s ¶Et dextera tua suscepit me.) Dextera patris Christus est.Suscepit me ecclesiam per incarnationẽ. t ¶Disciplina tua correxit me in finẽ.) Quem enim diligit dominus corripit. Erigimur ergo qui prius corrueramus, cum cæsi à domino fuerimus. u ¶Et doctrina tua ipsa me docebit.) Necesse est dũ sumus hic, sub doctrina esse. Hebr.12.a Vnde Paulus ait:Omnis,inquit,doctrina in præsenti non uidetur esse gaudij sed mœroris,sed postea in futurum reddit fructum plurimum.

¶Dilatasti

a ¶Dilatasti gressus meos subtus me.) Sẽsus ecA
clesiæ sub me,sub potestate ecclesiæ.Dilatasti gressus meos subtus me,in amplitudie charitatis tuæ.
b ¶Et non sunt infirmata uestigia mea.) Vestigia,exemplo ecclesiæ,non sunt infirmata à successoribus:quia impressi sequentibus me.Hinc uox Christi post resurrectionẽ. c ¶Persequar inimicos meos & comprehendam illos.) Iudæos utiq; qui ei iniuste inimici sunt facti. Vel aliter. Persequar inimicos meos,affectus carnales. Et comprehendam illos antecq̃ ego comprehendar ab illis. d ¶Et non cõuertar donec deficiant,) Non conuertar pugnate contra illos:uel nõ cõuertar ab hac intentione donec deficiãt,siue à malicia,siue à cogitatiõibus prauis. Affligam illos in multis malis,sicut iam factum tempore legimus Titi. e ¶Nec potuerũt stare.)Quia iniqui & superbi erecti fuerant.

B f ¶Cadent subtus pedes meos.) Siue ut adorent siue ut conculcent. g ¶Præcinxisti me uirtute ad bellum.) Contra mortem siue ministros eius. Præcinxisti me uirtute,id est,fortitudine contra diabolum, uel contra ista supradicta uitia. h ¶Supplantasti insurgentes in me subtus me.)Illos qui super caput meum erigebant. i ¶Et inimicos meos dedisti mihi dorsum.) Noluerunt enim conuertere faciem suam ad me.Et inimicorum meorum dedisti mihi dorsum. Inimici mei dorsum dant,quando cõfugiunt,& quando post me uadunt. k ¶Et odientes me disperdidisti.)Omnes inimicos ecclesiæ:uel ipsa uitia & peccata disperdidit deus.Et odiẽtes me disperdidisti. Vnusquisque enim in malicia sua dispersus est. l ¶Clamauerunt,nec erat qui saluos faceret eos:ad dominum nec exaudiuit eos.)Quia indigni erant exaudítione eius. Clamabunt.Qui clamabunt? Impij dæmones & Iudæi & hæretici clamabunt in futuro iudicio:nec erit qui saluos faciat eos:quia quãdo clamauit deus ad illos per prophetas uel per reliquas scripturas:audire noluerunt:propterea illi clamabunt & Prouerb.1.c non erit qui exaudiat eos:ut Salomon ait: Vocaui,& renuistis:extendi manum meam,& non fuit qui aspiceret.Despexistis omne consilium meum: & increpationes meas neglexistis.Propterea & ego in interitu uestro ridebo: cum uobis quod timebatis superuenerit. Subsannabo,cũ irruerit super uos repẽtina calamitas. Tũc iuocabitis me, & nõ exaudiam. m ¶Et comminuã illos ut puluerẽ C
ante faciẽ uenti.) Cõminuam illos,id est,illos supradictos affectus carnales pro nihilo deducam. Et comminuam illos ut puluerem ante faciem uẽti: quia aridi & sine imbre misericordiæ fuerunt proiecti, & comminuti sunt in superbia sua, & quasi puluis cãpi dipersi. n ¶Vt lutum platearũ delebo eos.) In modum turbidi luti.

o ¶Eripe me de cõtradictiõibus populi: cõstitues me in caput gẽtiũ.) Vox Christi ad patrem. Eripies me de contradictionibus populi Iudaici utiq;: quia cum aliqui dicerent,uerax est:illi cõtrario dicebant:non, sed seducit turbam.Erue me de illis populis infidelibus qui mihi contradicũt. Tu erue à Iudæis infidelibus,& eorũ caput, id est gẽtium constitue. p ¶Populus quem nõ cognoui seruiuit mihi.) D
Id est gentes quæ me nõ cognouerunt neq; per fidem neq; per legem, seruient mihi.Populus quẽ non cognoui seruiet mihi.Ignorabã em eũ cũ idolis seruiret: nunc credẽs, cognitus ac seruiẽs fact⁹ est mihi. q ¶In auditu auris obaudiuit mihi.)Obaudierũt mihi auribus qã nõ uiderunt mirabilia,neq; meam præsentiam corporalem.Postea audierũt & crediderunt. Inbuentibus prædicatoribus accepit ecclesia aurem spiritualẽ:qua intelligens custodiat præcepta diuina. r ¶Filij alieni.)Hoc idem & Esaias loquit: Vę genti peccatrici,filijs alienis,ppl'o pleno peccatis. Antiquo uocabulo,Iudæi filij dei appellati sũt: Esa.1.d sed alienati:quia filij diaboli effecti sunt. Et idem Iudæi,quorum pater diabolus est. s ¶Mentiti sunt mihi.) Quia in ueritate non steterunt sicut & pater eorum. t ¶Filij alieni inueterauerũt.)
Hoc est,quia noui hominis non receperunt aduẽtum:in ueteri homine permanserũt. u ¶Et claudicauerunt à semitis suis.) Claudicant:quia patrẽ credunt, & filium non credunt. Vnum pedẽ habent & alium non habent:inde claudicant in legis litera. Vox ecclesiæ. x ¶Viuit dominus.) Quem in sepulchro sub signaculorum positione clauserant. y ¶Et benedictus deus meus.) A deo patre. Viuit dominus, & benedictus deus meus. Nunquid antea non uiuebat? Sed hoc pro incarnatiõe dicit:sicut sanctus Paulus dicit: Qui Rom.6.b mortuus est ad tempus ex infirmitate carnis, sed uiuit ex uirtute dei. Iam enim non moritur:mors illi ultra non dominabitur.

E a ¶ Et exaltetur deus salutis meæ.) Vox eccle/siæ ad Christū: Quia Christus exaltatus est in ascē/sione. Vel aliter. Exaltetur deus salutis meæ. In me semper excelsus sit: cuius uocatio salus mea est: ne quicq̄ de eo uile sentiā. b ¶ Deus qui das uin/dictam mihi. Subuerten do Iudæos: uel ipsum tra ditorem Iudam. Vel ali/ter. Deus qui das uindi/ctam mihi. Vox ecclesię ad Christum. Dedit de/us potestatem ecclesiæ li gandi & soluendi, & di/sciplinā faciendi: ut ha/buit potestatem Petrus & Paulus per spiritū do/mini: sicut dixit: Ecce de/di uobis potestatem cal/care sup serpentes & scor piones, & super omnem uirtutem inimici.

Luc.10.c

c ¶ Et subdidisti popu los sub me.) Sub potesta te ecclesiæ ad regendum gentes incredulas.

d ¶ Liberator meus dominus de gentibus i/racundis.) Christus in passione à Iudæis clamantibus: Crucifige, cru/cifige eum, & ecclesia ab hæreticis, & anima ab uniuersis uitijs: quæ appellauit gentes.

Ioan.19.b

F e ¶ Et ab insurgentibus in me exaltabis me.) Id est, à persecutoribus. f ¶ A uiro iniquo eripies me.) Id est, à diabolo: ut dictum est, inimicus ho mo hoc fecit. g ¶ Propterea confitebor tibi in populis domine.) Ecclesia dicit: Laudabo te i cre/dentibus. Psalmum dicam tibi inter gentes, id est, laudabo & operabor. Propterea cōfitebor tibi in populis domine. h ¶ Psalmum dicam nomini tuo.) Quia ego in his sum: ego confitebor tibi pa ter, & psallā. Vox prophetæ. i ¶ Magnificās sa lutem regis ipsius.) Christi domini quod resurre/xit. Vel aliter. Propheta ad deum patrem loquit: Quia sanitatem facit & salutem per singulos: quia animas attrahit per prædicationem, ut sit salus cre dentium qui credunt in salutem regis ipsius.

k ¶ Et faciens misericordiam Christo suo Da/uid.) Hoc est, unigenito suo. Dauid manu fortis interpretatur quod est Christus. l ¶ Et semi/ni eius usq̄ in finem.) Semen eius: hoc sunt sancti eius. Facit misericordiam dominus semper cū san ctis suis sine fine. Et faciens misericordiam Chri/sto suo, Dauid & semini eius usq̄ in seculum: Ipsi mediatori Iesu domino, & populo ecclesiastico, q per uerbum eius credidit. Ipse fortissimus libera/tor nos ab hoc mundo dignetur eruere, & in fide stabilire p euangelium: quia ipsi gloria & imperi/um cum æterno patre & spiritusancto in cuncta secula seculorum. Amen.

m ¶ In finem psalmus Dauid.) Psalmus uocem continet prophetæ de Christo loquentis. Iste psal/mus in persona Christi cantatur per prophetā & in persona ecclesiæ. Psalmus XVIII.

G C Oeli enarrant gloriam dei.) Ex creaturis cō/sequenter creator agnoscit̄. Aliter. Cœli enar rant gloriam dei: Terra non potest enarrare. Se/cundum historiam cœlū & terra cum cæteris crea turis suis gloriā dei nar/rant: ut ait Paulus: Per ea quæ facta sunt intelle/cta conspiciuntur, id est, ab intelligentibus intelle cta conspiciūtur. Cœlū, hoc est firmamentū. Vñ dixit. Et posuit deus fir/mamentum inter medi/dium aquarū, id est, cœ/lum. Aliter secūdum sen sū: Cœli apostoli, et qđ est gloria, hoc est opus, & quod est narrant, hoc est annunciant: quia præ dicant gloriam dei. Et ut sciamus quia hoc est fir/mamentum quod & cœ lū, dicit in Genesi: Et ap/pellauit deus firmamentum cœlum. Annunciant. Vnde & dominus ad discipulos: Omia quæcūq̄ audiui à patre meo, annūciaui uobis. o ¶ Dies diei eructat uerbū & nox nocti indicat scientiā.) Paria paribus retulit, quod ex ordine temporum, ad dei magis noticiam perueniamus. Dies diei e/ructat uerbum: & nox nocti indicat scientiam. Di/es hesternus, diem hodiernum annunciauit, & ho diernus dies, crastinum diem. Secundum sensum: dies, Christus. Et aliter. Dies, apostoli. Quomodo Christus dies est, sicut dicit: Ego sum lux mundi: sic & apostoli dies sunt, sicut ait: Vos estis lux mū di. Et unus dies, duodecim horas habet. Vnde i/pse dominus in euāgelio dixit: Nónne duodecim horæ sunt diei? ipsæ intelliguntur duodecim apo/stoli. Nox nocti. Nox Iudas: nocti Iudæis: indi/cat scientiā, id est, quando dixit: Quem oscula tus fuero, ipse est, tenete eū. Aliter. Nox profunditas scripturarū in prophetis, nunciat profunditatem ueteris testamenti. p ¶ Non sunt loquelæ neq̄ sermones: quorum non audiātur uerba eorum.) Non sunt loquelæ: ac si dicat, linguæ: neq̄ sermo/nes, quia linguæ multi sermones sunt. Siue diuersi tates uerborum intelliguntur per sermones: ac si dicat: Non fuerunt ullæ locutiones quas apostoli in uarietate linguarum nō acceperint, & ideo nō fuerunt ullæ linguæ quæ sermones apostolorum non audissent: dum dicit: In omnē terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorum. Hoc est, in omnes insulas uel fines mūdi. q ¶ In omnē terrā exiuit son9 eorū, & in fines orbis terræ uerba eoꝝ.) Apostoloꝝ scilicet atq̄ euangeliorū.

¶ In so

Matth.16.d

A a ¶ In sole posuit tabernaculum suum.) In He/bræo ita habet: Soli posuit tabernaculum in eis: id est, in cœlis. Deus in sole posuit tabernaculum su/um, & ipse tanq̄ sponsus procedens de thalamo suo. In sole, in utero sanctæ Mariæ uirginis. Maria interpretatur stella ma/ris. Lumē solis magis lu/cet quàm stellarum. Sol iusticiæ dominus, ut ait propheta: Orietur uobis sol iusticiæ: q̄d est Chri/stus. Illuminauit sol iste, stellam, id est, Mariā ut esset sicut sol. Ideo posuit tabernaculum suum in sole, quando corpus as/sumpsit de utero suo.

Malach.4.d

b ¶ Et ipse tanq̄ sponsus procedens de thalamo suo.) Sponsus, uerbum patris: spōsa, caro huma na: cum qua de thalamo processit: id est, de utero uirginis. c ¶ Exulta/uit ut gigas ad currendā uiam.) Per solem mysti ce Christus intelligitur. Exultauit ut gigas ad cur rendam uiam. Hic gigas pro fortitudine Christi

B ponitur, eo quod ipse alligauit fortem diabolum, & uasa eius (quæ nos fuimus) diripuit. Ad currē/dam uiam: quia non habuit hic moras. Quomo/do? Hic natus uenit in passionē, resurrexit & ascē dit. d ¶ A summo cœlo egressio eius, & occur/sus eius usq̄ ad summū eius.) A summo cœlo, id est, à patre, quod est principale nomen: non ideo q̄d maior sit filio secundū diuinitatē: sed pro no/mine patris. A summo, id est, ab æternitate egres/sus eius. Et occursus eius usq̄ ad summum eius. Occursus eius: in coæqualitate æternitatis. Quia ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram patris: ubi antea & semper fuit cū ipso. e ¶ Et non est qui se abscondat à calore eius.) Nullus quippe est, qui nō habeat semina intellectus dei. Nec est qui se abscondat à calore eius. Nullus est qui de calo/re suo nō habeat aliquid q̄d ei nō dedisset ex mul tis diuisiōibus gratiarū actionū: sicut dixit Paulus

1.Cor.12.d Alij dat̄ sermo sapiētiæ: alij sermo scientiæ. Lex dñi irreprehēsibilis. Lex ipse est Christus, qui nō ue/nit legem soluere sed adimplere. Irreprehensibilis: quia non habuit peccatum. f ¶ Lex domini im maculata.) Qui per creaturas deum ante lauda/uerat: nunc eum per donationē legis incipit præ dicare. g ¶ Conuertens animas.) De captiui/tate in libertatem. h ¶ Testimoniū domini fi/dele.) Quale testimoninm: Nisi quia dixit: Disci/te à me: quia mitis sum & humilis corde, & inueni etis requiē animabus uestris? Fidele: quia nō men titur. i ¶ Sapientiam præstans paruulis.) Par/uulis nō sensu sed humilitate. Vnde scriptum est: Quia abscondisti hæc à sapientibus & prudenti/bus, & reuelasti ea paruulis. k ¶ Iustitiæ domi ni rectæ lætificantes corda.) Iustitiæ, id est, iudicia: Rectæ: quia recte iudicat deus, et à rectis recta ha bentur. Lætificantes cor da: animas sanctorum.

Matth.16.d

C l ¶ Præceptum domi/ni lucidum, nouum testa mentum. m ¶ Illumi/nās oculos.) Hoc est o/culoscordis. n ¶ Ti/mor domini sanctus per manet in seculū seculi.) Timor cum charitate: Vñ dixit: Perfecta chari/tas foras mittit timorē. Timeat no ntimore ge/hennæ aut timore pœ/næ, sed timore sancto. sic timeat: ut quem amat non perdat per negligē/tiam. o ¶ Iudicia do/mini uera iustificata in sē metipsa.) Non ab alio: sed à semetipsis. Neminē em fallit deus. p ¶ De siderabilia super aurum & lapidē precio sum mul tum.) Super omnes the/

1.Ioan.4.d

D sauros mundiales dilecta. q ¶ Et dulciora sup mel & fauum.) Quia nullum metallum precio sū, iudicijs aut sapientiæ dei comparari potest: neque aurum aut lapis precio sus, neq̄ quod ad ornamē tum & uestitum pertinet: neq̄ mel unde pascitur. His duabus rebus homo uestit̄ et pascitur: ut Pau lus: Habentes uictum & uestitum, his contenti si/mus. Si fueris lapis precio sus, & probatus sicut au rum: mereberis intelligere iudicia & sapientiā dei.

1.Tim.3.d

r ¶ Etenim seruus tuus custodit ea, in custodiēn/dis illis retributio multa.) Propter quid custodit ea: nisi in custodiendis illis retributio multa? Si cu stodieritis, inquit dominus, præcepta mea: mane/bitis in dilectione mea. Quæ maior retributio cū ut quis diligatur à deo? s ¶ Delicta quis intelli git?) Qui in delictis est, id est, in peccatis: iudicia dei nō intelligit, neq̄ sua peccata: q̄diu est in deli/ctis. Delicta qs itelligit? Tertia laudis diuisio, qua docet impossibile legis, quo p̄ uaricationē legis p̄cm magis apparuerat in mūdo, euāgelij gratia fuisse cōpletū: neq̄ posse quēq̄ à cogitationū sor/dibus liberari: nisi p aduētū spiritussancti. Delicta quis itelligit: nisi scrutator cordiū deus q & pōt ea dimittere? t ¶ Ab occultis meis mūda me, & ab alienis parce seruo tuo.) Ab occultis, id est, p̄teri/tis p̄cīs: & ab alienis, hoc est quæ futura sūt, & ad/huc ad me nō uenerūt. Vel aliter. Ab occultis. i. oī/bus q̄ in me sunt, & ab alienis, peccatis: qa diabo/lus habuit in occulto supbiā & piectus est: postea alienus erat ab Adā ant̄q̄ ipse Adā peccasset. Sed

Ioan.15.b

post̄q

E postq̃ cõsensit ei, superbia & uoluntate coniun/
cti sunt,& de uno peccato fecit sibi duo iudicia di
abolus,ut dupliciter iudicaretur: quia & se & aliũ
occidit. a ¶ Si mei non fuerint dominati tunc
immaculatus ero.) Si ista peccata non fuerint mi
hi dominata: tunc ero immaculatus. b ¶ Et
emundabor à delicto maximo.) Id est à super/
bia: quia superbia initiũ est ois peccati. c ¶ Et
erunt ut complaceant e/
loquia oris mei.) Tunc
tibi placebũt eloqa mea.
d ¶ Et meditatio cor/
dis mei in cõspectu tuo
semp.) Id est,de recorda
tiõe hũilitatis. e ¶ Do
mine adiutor meus & re
demptor meus.) Adiu/
tor in tribulatione & in
necessitatibus.Et redem/
ptor meus:quia tu me re
demisti sãguine tuo pre/
cioso. Tu es adiutor hu/
mani generis: cum nos
ad te accedere facis. Tu
es redemptor: quia nos
F tua passione ac resurre/
ctione ab interitu rede/
misti: qui nos iugiter in
lege tua gradientes cu/
stodire digneris: quia ti
bi est cum æterno patre
& spiritusãcto honor &
gloria in secula seculorum.Amen. f ¶ In finem
psalmus Dauid.) Istum psalmũ propheta in per/
sona ecclesiæ canit de Christo.Præuidebat ꝓphe/
ta Christum ad redemptionem nostram uenire
in carne, & pro inimicis orare. Inde dixit:Exau/
diat. Psalmus. XIX.

EXaudiat te dominus in die tribulationis.) In
die tribulationis pro parte carnis dixit. Qui/
dam hunc psalmum dictum putãt ex uoce popu/
li ad Christum loquẽtis,ut ad regem pariter & sa/
cerdotem. h ¶ Mittat tibi auxilium de sancto.)
Qui formam serui acceperat:recte ei quasi homi
ni imprecatur auxilium. Mittat tibi auxilium de
sancto:hoc est,de semetipso: quia illa diuinitas in
ipso corpore erat. i ¶ Et de Sion suscipiat te.)
Hoc est de ecclesia ipsa Sion quæ & ecclesia: & i/
pse est in ecclesia. K ¶ Memor sit dominus o/
mnis sacrificij tui.)Hoc est,ut redimat per passio
nem suam. Quia Christus ipse est rex & sacer/
dos,& hostia:qui semetipsum obtulit in passione
quia pro nobis sanguinem suum dedit.
l ¶ Holocaustum tuum pingue fiat.) Id est,ac/
ceptabile sit deo.Holocaustum est totum combu
stum: quia Christus cum corpore & anima ascen
dit in crucem. Omnes uictimæ tuæ, sacrificium

a Si mei non fuerint dominati tunc immacu
b latus ero,et ẽmundabor à delicto maximo.
c Et erũt ut complaceant eloquia oris mei,
d & meditãtio cordis mei in conspectu tuo
e semper. Dõmine adiutor meus,& redem/
ptor meus.
f In finẽm psalmus Dauid. XIX.
g EXaudiat tẽ dominus in die tribulatio/
b i nis:protegat te nomen dei Iacob.Mit/
k tãt tibi auxilium de sancto: & dẽ Sion susci
l m piat te.Memõr sit omnis sacrificij tui,& ho/
locaũstum tuum pingue fiat. Tribũat tibi
n dominus secundum cor tuum & õmne con
o silium tuum confirmet.Lætabimũr in salu/
p tari tuo,& in nõmine domini dei nostri ma
q gnificabimur.Implẽat dominus omnes pe
r titiones tuas:nunc cõgnoui quoniam saluũ
e fecit dominus Christum suum. Et exãudit
t illum de cœlo sancto suo:in potẽtãtibus sa/
v lus dexteræ eius.Hi in cũrribus & hi i equis:
x nos autem in nomine domini dei nostri in/
uocabimus.

Ipsi obli

Christi est: siue quod ei omnes offerimus depre/ G
cando: siue quod pro omnibus suum ipse sangui
nem fudit. Et est sensus. Ne patiaris quenquàm
perire: cum pro omnibus mortuus sis,& omnem
uoluntatem tuam impleat pater. Vnde ait: Volo Ioan.17.d
ut quomodo ego & tu
unum sumus: sic & isti
in nobis unum sint.
m ¶ Tribuat tibi do/
minus secundum cor tu
um.) Id est,siue pro hu/
manitate carnis Christi:
siue ꝓ corpore suo: hoc
est,ecclesia, ut exaudia/
tur optat. n ¶ Et o/
mne consilium tuum cõ
firmet.) Id est,consilium
trinitatis. o ¶ Lætabi
mur i salutari tuo.) Vox
ecclesiæ. In salutem quã
dedisti patiẽdo. p ¶ Et
in nomine dñi dei nostri
magnificabimur.)Nõ in
nobis:sed in illo:qa in ec
clesia in tuo sumus noie
cõgregati. q ¶ Imple/
at dominus omnes peti
tiones tuas.) Vsque huc
de passione dixit:modo H
de resurrectione & ascen
sione & remuneratione.
Duæ sunt petitiões Chri
sti cum dicit:Exaudiat te
dñs & ipleat oẽs petitio
nes tuas.Qñ dixit Chrs
ad patrẽ:Clarifica me pr̃ apud temetipm claritate Ioan.17.d
quã habui priusq̃ mũdus fieret. Et alibi:Pater sctẽ
serua eos i noie tuo quos dedisti mihi, ut quomõ
nos unũ sum⁹,sic & illi unũ sint. r ¶ Nũc cogno
ui:qm̃ saluũ fecit dñs Chrm suũ.) Nũc dicit ꝓphe/
ta ad tẽpus qm̃ accepit spm̃sanctũ. Tũc cognouit,
qd̃ saluaret deus pr̃ filiũ suũ. s ¶ Et exaudiuit il
lũ de cœlo sctõ suo.) Id est,de semetipso,& de sctã
eccl'ia. t ¶ In potẽtatibus salus dexteræ eⁱ⁹.)Po
tẽtatib⁹,sãctę eccl'iæ:qbus salus facta est ꝓ Christũ
q est dextera eius.i.dei pris:qa habet ecclesia ligã/
di et soluẽdi potestatẽ,et disciplinã faciẽdi.Et dñs: Luc.10.c
Ecce dedi uobis potestatẽ calcare sup serpẽtes, & 1.Cor.4.d
uirtutes oẽs inimici. Vñ Paulus dicit: Quid uul/
tis? In uirga ueniã ad uos,an ĩ charitate? In potẽ/
tatibus salus dexteræ eius. In illa potẽtia q̃ uictor
ab iferis resurrexit. u ¶ Hi in curribⁱ⁹ & hi in eqs.)
Currus & equus semp in Aegyptijs arguunt̃.Alij
credãt idolis atq; dęmonijs:nos cõfidam⁹ i Chro.
Vel aliter.Hi i curribⁱ⁹ & hi in eqs.Per currus uolu
ptas mũdi siue mũdanoꝝ oĩm cupiditas designat̃
quia q̃si rotæ q̃ instabiles sunt,sic ipi in mẽte huc il
lucq; discurrũt.Per equos,supbi,& ipi sũt cupidi.
x ¶ Nos aũt in nomine dñi dei nostri inuocabi
mus.)Non in his supra dictis,sed in nomine dñi.
¶ Ipsi

A mihi,facies quod orauí.Deus meus clamabo per
diem,nec exaudies & nocte. Clamauit Christus
in cruce & orauit pro suis:exauditus & non exau
ditus.Exauditus pro prædestinatis: sicut in octo
milibus,uel pro illis centum uiginti & quingentis
fratribus. Et non exaudi
tus:hoc est pro illis q nõ
erant prædestinati. Vn/
de dixit euangelista:San
guis eius super nos, & su
per filios nostros. Ergo
dies hic,ꝑ bonis, & nox
pro malis intelligit̃. Vel
dies & nox, prosperitas
& aduersitas in ecclesia.
Ecclesia non exaudit̃ in
prosperitate,ut nõ se ex/
tollat, & non exauditur
in aduersitate, ut ampli⁹
mundetur.Et non ad in/
sipientiam mihi:id est fi/
lius coæternus patri, scit
omnia,cur non sit exau/
ditus in die passionis: id
est pro filijs mortis, & ꝑ
speritate & tribulatione
ecclesiæ suæ. a ¶ Tu
autẽ in sancto habitas:
laus Israël.) Vox ꝓphe/
tæ.In sancto habitas,hoc est in suo corpore,uel in
B cœlo,siue in ecclesia. b ¶ In te sperauerunt pa/
tres nostri dñe,sperauerunt & liberasti eos. Ad te
clamauerunt & salui facti sunt, in te sperauerũt &
non sunt confusi.) Sperauerunt patriarchæ & ꝓ/
phetæ,uel reliqui,& liberasti eos: id est de Aegy/
pto uel de Babylonia.Non sunt confusi: quia qd̃
promisisti adimplesti:hoc est terram repromissio/
nis & uitam longam.Aliter.In te sperauerunt pa/
tres nostri,doctores ecclesiæ.Non sunt cõfusi: qa
spes ipsorum semper es. c ¶ Ego autẽ sum uer/
mis & non homo.) Hoc propter humilitatem as/
sumpti corporis loquitur:Esaia quoq; eadem con
cinente:Ne timeas uermis Iacob. d ¶ Oppro/
brium hominũ & abiectio plebis.) Quod maius
opprobrium q̃ crucis? Et despectio plebis: id est
Iudaici populi derisus.Cur uermis & non homo:
dum dicit in euangelio: Venit filius hominis redi
mere quod perierat? Christus & uermis dicit̃ &
homo.Vermis,ut ait propheta: Noli timere uer/
mis Iacob. Et homo, qa ex Maria natus,assimula
tur sua natiuitas uermi: quia uermis qui in ligno
nascitur non habet patrem,nisi matrem.Et Chri/
stus ex Maria est natus absq; coitu uiri.Duo habi
tacula fecit deus,cœlum & terram. Cœlum habi/
tatio angelorum,& terra habitatio uermium. Fe/
cit deus uermem ascẽdere in cœlum, & angelum
in terram.Christus per humilitatem super omnes
angelos ascendit,& diabolus per superbiam pro/
iectus est in terram.Opprobrium hominũ & abie
ctio plebis.Opprobriũ,qñ dixerũt Iudæi: Tu di/

a Tũ autem in sancto habitas:laus Israël. In
b tẽ sperauerunt patres nostri:sperauerunt &
liberasti eos.Ad te clamauerũt & salui facti
sunt:in te sperauerunt & non sunt confusi.
c Egõ autem sum uermis & non homo: op/
b prõbrium hominum & abiectio plebis.
e f Omnẽs uidentes me deriserunt me: locúti
g sunt labijs & mouerunt caput. Speraũit in
dño eripiat eum:saluum faciat eum quoniã
b uult eum.Quõniam tu es qui extraxisti me
i de uẽtre:spes mẽa ab uberibus matris meæ
in te proiectus sum ex utero. De uentre ma
k tris meæ deꝰ me⁹ es tu:ne discesseris à me.
l Quõniam tribulatio proxima est: & non
m n est q adiuuet.Circũdederunt me uituli mul
o p ti:tauri pingues circũdederunt me. Aperuẽ/
q runt super me os suum:sicũt leo rapiens &
rugiẽs

scipulus illius fis.Abiectio, quando eiecerũt eum C
extra ciuitatẽ & crucifixerunt eum. e ¶ Om̃es
uidentes me irridebunt me.) Pro parte malorum
dicit:sicut & ipsi Iudæi dixerunt:Si filius dei es,de Matth.27.e
scende de cruce:uel,Aue rex Iudæorũ. f ¶ Locu
ti sunt labijs & mouerũt
caput.) Locuti sunt la/
bijs, quia quod habebãt
in corde,hoc loquebant̃
in uerbis. Mouerunt ca/
put,id est,reliq̃runt unũ
caput quod est Christ⁹,
& fecerunt multa sibi ca
pita dæmoniorum.
g ¶ Sperauit in domi/
no,eripiat eum, saluum
faciat eum quoniã uult
eum.) Vox ꝓphetæ de
humanitate loquit̃.Spe/
rauit in dño,hoc est hu/
manitas in diuinitate.E/
ripiat eum, id est de Iu/
dæis:Quoniã uult eum
id est deus pater uoluit
talem filium habere sine
peccato,per quem pecca
ta mũdi tolleret:ut ait ꝓ
pheta: Ipse infirmitates Esa 53.b
nr̃as accepit, & ægritu/ D
h dines nostras portauit. ¶ Qm̃ tu es qui edu/
xisti me de uentre.) Vox hũanitatis: Eduxisti me
de uentre,id est de utero sanctæ Mariæ,uel de sy/
nagoga,quia per uaticinium prophetarũ conce/
ptus est,& ad sensum spiritualem,quasi de uentre
eductus est. i ¶ Spes mea ab uberibus matris
meæ.) Id est,ubera matris nõ dedignatus est suge
re Christus:id est,ab uberibus Mariæ. Vel ubera
matris:lex synagogæ.Duo ubera habere dicunt̃,
quia literam & sensum habent: Sed ipsi, id est Iu/
dæi,una ubera susceperũt:hoc est quia literã legis
tantũmodo obseruant. K ¶ Deus meus es tu,ne
discedas à me.) In die passionis. l ¶ Qm̃ tribu/
latio ꝓxima est.) Vt ipse dixit:Surgite eamus:ec/ Ioã.14.d
ce appropinquabit qui me traditurus est.
m ¶ Non est qui adiuuet.) Neq; angelus,neq;
homo nisi tu pater. n ¶ Circũdederunt me ui=
tuli multi.) Vituli lasciuientes,id est,Iudæi qui lasci
uientes & incõtinentes erãt. o ¶ Tauri pingues
circũderũt me.) Pro pinguibus Symmachus alti/
les interꝓtatus est. In Hebræo uerbũ ponit̃ בְּשָׁן,
quod & ignominia transferri potest:quia circũde
derunt me.Tauri dicuntur propter superbiam il/
lorum:id est,principes illorum Anna & Caiphas,
uel reliqui.Pingues,propter crassitudinem mali/
ciæ. p ¶ Aperuerunt in me os suum.) Quan/
do dixerunt,crucifigatur. q ¶ Sicut leo rapi/
ens & rugiens.) Id est, quando de illo cogitabant
quomodo eum interficerent. Rapiens, quãdo cũ
gladijs & fustibus eum comprehenderunt.

E a ¶ Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt oia ossa mea.) Sic uoluerunt Iudæi Christum extinguere quasi aquam, quæ hauritur & dispergitur et non reuertitur. Dispersa sunt omnia ossa mea. Ossa Christi, apostoli dicuntur: quia sicut caro ab ossibus roborat: ita & corpus Christi, quod est ecclesia, ab aplis uel doctoribus firmatur. b ¶ Factum est cor meũ.) Cor Christi, ecclesia intelligitur, antecz Christus ascenderet in crucem: quæ dura uidebat esse: quia pauci pro nomine illius patiebantur. Vnde dicitur:
Rom.5.d Pro iusto quis moritur?
c ¶ Tancz cera liquescens.) Quia postcz Christus ascendit in crucem: postea omnes sancti coperunt tribulationem p ipo sustinere, ppter spem retributionis futuri muneris. d ¶ In medio uentris mei.) Hoc est in medio ecclesiæ. Factum est cor meum tancz cera liquescens in medio uentris mei. Sapientia mea quæ prius non intelligebatur: accensa igni passionis incaluit: & susceptа est ab ecclesia. e ¶ Exaruit tācz testa uirtus mea.) Testa antecz in igne ponatur, infirma est: postcz in igne ponitur, roboratur. Et Christus posteacz in patibulum crucis ascendit: suam ecclesiã roborauit. Ergo nõ aruit sicut fœnũ ut caderet: sed quasi testa ut firmaret. f ¶ Lingua mea adhæsit faucibus meis.) Id est linguæ aplorũ obmutuerunt tempore passionis: licet unus locutus est: tamẽ negando non cõfitendo, id est Petrus. Nam discipuli seruãtes præcepta mea: de me in posterũ loquũtur. g ¶ Et in limum mortis deduxerunt me.) Hoc est in incarnationẽ uel in infernũ, qñ animas sanctorũ exinde deduxit secum. Et in limũ mortis deduxerunt me. Sicut impios quos uentus proicit: ita me existimauerũt in mortem decidere: tancz si resurgere non ualerem. h ¶ Quoniam circũdederunt me canes multi.) Canum proprium est, ut domino suo congaudeant, & latronem allatrent. Canes hic Iudæi intelliguntur, qui allatrauerunt Christum, & latroni congauisi sunt: hoc est Barrabbæ: quando illum petierunt, & Christum occiderunt. Quoniam circundederunt me canes multi: non loquentes recta, sed latrantes iniqua. i ¶ Concilium malignãtium obsedit me.) Congregatio Iudæorum. Canes multi. Pro canibus in Hebræo habet chelabim כְּלָבִים, quod Aqla & Theodotio uenatores interpretati sunt. Concilium malignãtium obsedit me. Iudæi obsederũt: id est circũdederunt Christum. k ¶ Foderunt manus meas & pedes meos.) Præteritum pro futuro ponitur. Foderunt, clauos fixerunt, & fructũ magnum inuenerunt: id est salutem gentium.
l ¶ Et dinumerauerunt omnia ossa mea.) In cruce distenta conspexerũt membra sua. m ¶ Ipsi uero considerauerunt & conspexerunt me.) Dicẽtes: Alios saluos fecit: seipsum nõ potest saluum facere. n ¶ Diuiserunt sibi uestimenta mea.) Faciẽtes unicuiq; militi partem suam. o ¶ Et super uestem meam miserunt sortem.) Tractantes de tunica: Non scindamus eam: sed sortiamur de ea cuius sit. Vel aliter. Diuiserũt sibi uestimẽta mea: & super uestem meã miserunt sortem. Quod q̃tuor milites fecerũt quatuor partes, & tunicam non diuiserunt: significabat unitatẽ ecclesiæ, qđ non scinderetur. Volũt hæretici eã scindere, sed non possunt. p ¶ Tu autem domine ne elongaueris auxilium tuum à me.) Humanitas ad diuinitatem loquitur: ut auxilietur ei in tempore passionis. Tu autem domine ne elongaueris auxilium tuum à me, sed protinus me resuscita.
q ¶ Ad defensionem meam conspice.) Ne quid mihi pars inferni illa uoracis præualeat.
r ¶ Erue à framea animam meam.) Erue à gladio uel malicia Iudæorum. Vel erue animam meam de illa potestate quæ seducendo iugulat.
s ¶ Et de manu canis unicam meam.) Canes, Iudæi. Vnica: id est anima Christi. Vnica dicitur, quia non habet peccatum illa anima: & aliæ animæ ab ipsa mundantur. Vel unica, ecclesia: & de manu canis, de ore inferni: qui more canino auide deuorat. t ¶ Saluum me fac de ore leonis.) Os leonis, populus Iudaicus: propter fortitudinem malicię suæ. u ¶ Et à cornibus unicorniũ humilitatem meam.) Vnicornis, ipse populus Iudaicus intelligitur: quia unum cornu habet: id est unam legem: unde uentilabat omnes gentes ante præuaricationem illorum. Et à cornibus unicornium humilitatem meam. A satellitibus satanæ: per quos homines singulariter in superbia exaltantur. Vsq; huc de passione dixit: iam de resurrectione loquitur cum dicit: x ¶ Narrabo nomen tuum fratribus meis.) Vox Christi. Fratres, apostoli, postcz resurrexit, ut ipse ait: Ite nunciate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me uidebunt. Matth.28.c
y ¶ In medio ecclesiæ laudabo te.) Hoc est in unitate ecclesiæ: in medio, credentium populorum. Laudabo te, prædicabo te.

¶ Qui

z ¶ Qui timetis dominum laudate eum.) Oẽs sancti qui timore sancto illum timent, laudant eũ.
b ¶ Vniuersum semen Iacob magnificate eum.) Id est, populus minor, supplantores uitiorum magnificate illum: Christianorum utiq; semen: cui seruiet maior. c ¶ Timeat eum omne semen Isrl'.) Hoc est omnes uidentes deum, qui renati per baptismum, uidetis mentem deum. d ¶ Quoniam nõ spreuit neq; despexit deprecationem pauperum.) Meam qui pro uobis factus sum pauper. Vel populos Christianos nõ spreuit deus, sed exaudiuit. e ¶ Neque auertit faciem suam à me.) Sed resuscitauit me à mortuis. f ¶ Et cum clamarem ad eum exaudiuit me.) Respondens: Et clarificaui, & iterum clarificabo: Christus exauditus est in passione: & ecclesia in tribulatione. g ¶ Apud te laus mea.) Id est apud patrem: ut dixit: Ego & pater unũ sumus. Apud te laus mea in ecclia magna: quæ per omnem orbem terrarum credulitate diffusa est. h ¶ Vota mea domino reddã coram timentibus eum.)

a dabo te. Qui timetis dominum laudate eũ:
b uniuersum semen Iacob glorificate eum.
c Timeat eum omne semen Israël: quoniam
d nõn spreuit neq; despexit deprecationem
e pauperis. Nec auertit faciem suam à me: &
f cum clamarem ad eum exaudiuit me.
g Apud te laus mea in ecclesia magna: uota
h mea reddam in conspectu timẽtium eum.
i Edent pauperes & saturabuntur: & laudabunt dominum qui requirunt eum: uiuent
k corda eorum in seculum seculi. Remini-
l scentur & conuertẽtur ad dominũ uniuersæ
m fines terræ. Et adorabunt in conspectu eius
n uniuersæ familiæ gentium. Quoniam domini est regnum: & ipse dominabitur gen-
o tium. Manducauerunt & adorauerunt o-
p mnes pingues terræ: in cõspectu eius ca-
q dent omnes qui descendunt in terram. Et
r anima mea illi uiuet: & semen meum ser-
s uiet ipsi. Annũnciabitur domino generatio
t uentura: & annũnciabunt cœli iusticiam
u eius: populo qui nascetur quem fecit dominus. Psalmus Dauid. XXII.
x
y Dominus regit me, & nihil mihi deerit: in

Vota Christi, natiuitas uel passio: uota ecclesiæ, opera bona. Vel mysterium corporis ac sanguinis mei offeram: cũ his qui in eius timore hæc celebrant. i ¶ Edent pauperes & saturabuntur.) Pauperes, apostoli: edent, corpus Christi.
k ¶ Laudabunt dominum qui requirũt eum.) Per fidem & opera cognoscentes, quod ipse est panis uiuus qui de cœlo descendit. l ¶ Viuent corda eorum in seculum seculi.) Cor, anima ipsorum. Sine fine, quia qui manducauerit ex hoc pane, uiuet in eo spiritualis sensus in sempiternum.
m ¶ Reminiscentur & conuertentur ad dominum omnes fines terræ.) Hoc est, fecit dominus deus populum Christianum, ut recordaretur in eum: & reuerteretur de uijs suis prauis. Omnis multitudo gentium recognoscunt se in tenebris inuolutos: ideo accedunt ut illuminentur.
n ¶ Et adorabunt in conspectu eius uniuersæ familæ gentiũ.) Et hic adorant & in futuro: Quia iuxta Apostolum ipsi flectentur omnia genua. Philip.2.b
o ¶ Quoniam domini est regnum: & ipse dominabitur gentium.) Regnum diabolo cecidit: & regnum Christi aduenit. Ascendente eo in cœlis: omnia subiecta sunt ei. p ¶ Manducauerunt & adorauerunt omnes diuites terræ.) Id est, apostoli uel cæteri sancti, manducauerũt corpus Christi, ut dixit superius. Diuites terræ: hoc est in fide & opere uel uirtutibus: cognoscentes, quia suauis est dominus.
q ¶ In conspectu eius cadent uniuersi qui descendũt in terram.) Proficient: id est, peccatores in die iudicij in conspectu dei erunt. Descendunt à superbia seculi: ut adorent in sensu humilitatis puræ. r ¶ Anima mea illi uiuet.) Ecclesia, quæ iam non sibi uiuit: uiuit autem Christus in ea. Vel aliter. Anima mea illi uiuet: & semen meum seruiet ipsi. Anima Christi uiuit deo patri: & mors ei ultrà non dominabitur. Vel ecclesia uiuet Christo. Semen meum, filij ecclesiæ: seruiet ipsi, populus credentium. s ¶ Annunciabitur domino generatio uentura.) Propheta dicit. Generatio uentura, hoc est, populus gentium: qui uenturi erant antequàm Christus ueniret in mũdũ ad credendũ ei. Vel generatio uentura, hoc est in diẽ iudicij tota integra claritas. t ¶ Annunciabũt cœli iusticiam eius.) Hoc est, apostoli uel doctores. Iusticiam eius, hoc est mandata illius. u ¶ Populo qui nascetur.) Hoc est per uerbum prædicationis. x ¶ Quem fecit dominus.) Hoc est, prædestinauit ante secula. Populo qui nascetur, quem fecit dominus. Qui per fidem accedẽs, per baptismum est renatus in Christo. Qui nobis præstare dignetur in cospectu nostro habere uulnera eius: & cum Thoma palpãtes fixuram clauorum illius: uel de omni humilitate passionis eius iugẽ memoriam facientes: cum suspirio etiam eum pro peccatis nostris inferna penetrasse recolentes, ea semper agamus in hoc corpore terreno, ut ipsi copulari mereamur in regno. Amen. y ¶ Psalmus iste continet uocem ecclesiæ, collaudantis Christum. Ioã.20.f

Psalmus XXII.

Dominus pascit me, & nihil mihi deerit.) De isto pastore & Ezechiel loquitur: Suscitabo pastorem, & pascet eos seruus meus Dauid. Ezech.34.f

Vel aliter: Pastor bonus, qui animã suam pro me posuit: æquo me moderamine regit: ideo nullius egeo. Vel aliter: Regit me: Ecclesia fiducialiter loquitur per fidem: quia ante aduentum Christi, diabolus regebat mundum: sed modo Christus regit ecclesiã suam. Quod nos dicimus: Dominus regit me: Hebræi dicunt, sicut superius est scriptũ: Dominus pascit me, & nihil mihi deerit. Qui deum habet: & qui deo adhæret, nihil boni deest ei: ut ait ꝓpheta: Nihil deest timentibus eum.

a ¶ In loco pascuæ ibi me collocauit.) Ac si dicat: In unitatem fidei, in unitatem ecclesiæ. In loco pascuæ ibi me collocauit: In futura beatitudine cõposuit spem meam. Pascua enim futura intelligitur beatitudo.

b ¶ Super aquam refectionis educauit me.) Abluendo per baptismũ me enutriuit, uel doctrina patriarcharum & ꝓphetarum, siue apostolorum.

c ¶ Animam meam conuertit.) Ad se cognoscẽdum: id est, animam ecclesiæ: quia antea ad infernum descendebat per culpam primi hominis Adæ: sed modo ad Christum conuersa est per fidem.

d ¶ Deduxit me super semitam iusticiæ.) Id est, super semitam mandatorum per artam uiam.

e ¶ Propter nomen suum.) Non propter meum meritũ.

f ¶ Nã & si ambulauero in medio umbræ mortis.) Per huius seculi obscuritates.

g ¶ Non timebo mala, quoniam tu mecum es.) Domine, te corde retineo. Vel aliter: Vmbra duobus modis, id est, à corpore, & à lumine fit. Per corpus, mors intelligitur: per umbram, peccata & ignorantia. Et tamen q̃uis ecclesia inter hæc supradicta ambulet, non timet: quia dominum apud se habet, ut ipse dixit: Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usq; ad cõsummationem seculi. Propterea ecclesia non timet.

h ¶ Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.) Quem enim diligit dominus, corripit. Per uirgam intelligitur tribulatio uel disciplina patris, aut persecutio ecclesiæ. Et baculus tuus quo filios castigas spirituales. Vel p baculũ, sustentatio & cõsolatio futura. Ipsa me consolata sunt. Erudierunt me consolando, non afflixerũt mortificando.

i ¶ Parasti in cõspectu meo mensam.) Vt iam non lacte quasi paruulus alar, sed solido cibo: id est, ut spũali dente ruminãs scripturas sanctas, possim peruersis resistere. Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me. Mensa, id est scriptura diuina. Sicut post laborem, in mensa inuenitur cõsolatio & refectio: sic & sancti per mensam, id est per scripturã diuinam habẽt cõsolationẽ & refectionẽ, id est, spem, fidem, & charitatẽ. Aduersus eos qui tribulãt me. Persecutores ecclesiæ: q̃ sunt dæmones, Iudæi, & hæretici. Cõtra istos oẽs in scripturis sacris inuenimus consolationem.

k ¶ Impinguasti in oleo caput meũ.) Per caput, id est, principale mentis, ecclesia intelligitur. Mẽs etenim caput uocat̃: q̃ sicut à capite regunt̃ mẽbra: ita cogitationes mẽte disponuntur. Per oleũ intelligitur consolatio: quia sicut per oleum cõsolatur corpus: ita & per consolationem scripturarum, mens ecclesiæ. Impinguasti in oleo caput meum: Lætificasti spirituali lætitia mẽtem meam, quæ caput est totius corporis.

l ¶ Et calix meus inebrians q̃ præclarus est.) Calix intelligitur uerbũ dei. Inebrians, quia per prædicationẽ cõpungitur homo in mente, q̃n̄ separat hominẽ, id est, patrem à filio: filium à patre suo: matrẽ à filia, & filiã à matre sua: & nurum aduersus socrũ suam. Tũc nos inebriat, quãdo ista facit. Per calicẽ, mẽsura intelligit̃: quia unicuiq; iuxta quod meretur uel potest capere, sic illi diuidit deus, id est, dat. Vel mystico me calice inebriasti, ut obliuioni traderem delectationes priꝰis uitæ.

m ¶ Misericordia tua domine subsequetur me.) Vox ecclesiæ ad Christum. Misericordia dei, & præuenit & subsequitur. Præuenit, per fidẽ: subsequitur, in custodiendo mandata dei.

n ¶ Omnibus diebus uitæ meæ.) Quamdiu in hoc corpore dego.

o ¶ Vt inhabitem in domo dñi.) Ecclesia hic q̃si in tabernaculo cõsistit. Quia sicut tabernaculũ mutatur de loco in locum: sic & ecclesia de isto tabernaculo transfertur in domũ, hoc est, in uitam æternam siue perpetuam: ubi sine fine habitabunt sancti.

p ¶ In longitudinem dierũ.) Diebus sine fine.

Vt inhabitẽ in domo dñi in longitudinem dierũ: id est, cœlestem Hierusalẽ cõmuniter cum omnibus sanctis congregatis in me per fidem inhabitem.

q ¶ Psalmus Dauid in prima sabbati.) Psalmus iste continet interdum uocem prophetæ de ecclesia loquentis.

Psalmus XXIII.

r Domini est terra & plenitudo eius: orbis

Ioã.10.b

Matth.vlti.

Prouer.3.b

A plenitudo eius, hoc est, habitatores mundi istius. Vel domini est terra, hoc est, ecclesia: & plenitudo eius, id est, omnes sancti.

a ¶ Orbis terrarum, & uniuersi qui habitant in ea.) Clarificato lesu, omnium gentium fides fit una ecclesia.

b ¶ Ipse super maria fundauit eam.) Per maria, fluctuationes istius mundi: quia calcant & superãt ecclesiam ab initio fluctuationes seculi. Sed fũdauit, hoc est, corroborauit ecclesiam suã in fide. Super fluctus huius seculi stabiliuit eam, ne ab his dilabatur.

c ¶ Et super flumina præparauit illam.) Per flumina intelligũtur potentes seculi uel cupiditates huius seculi: ut ait Salomon: Omnia flumina intrant in mare. Sic & ipsi potentes licet magnum habeant cẽsum, nunq̃ satiantur. Super ista flumina est ecclesia, ut illis prædicet: & conuertantur qui potestatẽ habent. Si audire noluerint: super flumina præparauit illam. Super cupiditates huius seculi constituit eam: ut ipsa superior esset, munda sine macula & ruga.

B d ¶ Quis ascendet in montem domini?) Vox prophetæ interrogantis: id est, in cœlestem Hierusalem? Quis, pro raritate ponitur. Vel mons hic pro alta iusticia: ut illud: Vade uende omnia quæ habes, & da pauperibus: & habebis thesaurum in cœlis.

e ¶ Aut quis stabit in loco sancto eius.) Super altissimam iusticiam eius: ac si dicat: qui perseuerabit: Quia multi ascendũt, & non perseuerant.

f ¶ Innocens manibus & mundo corde.) Purus in opere: quia per manus, opera intelliguntur, & mundo corde, id est mundis sermonibus. Vel mundo corde, sanctus in cogitatione.

g ¶ Qui non accepit in uanum animam suam.) Qui nullis eam fecibus peccaminũ post baptismũ maculauit. Ille in uanum non accepit animam suam, qui opera bona agit.

h ¶ Nec iurauit in dolo proximo suo.) Ille in dolo non iurat proximo suo: qui quæ cogitat, hæc prædicat: & in opere implet. Multi sunt enim qui dolose iurant, ut decipiant proximum: quod abominat̃ pater luminũ deus, dicẽte Petro: Nõ es homínibus mentitus, sed deo. Ergo q se ab his custodierit maculis:

i ¶ Hic accipiet bñdictionẽ à domino: & misericordiã à deo salutari suo.) A Christo æq̃li patre, cuius morte saluatus est. Vel aliter: Hic accipiet bñdictionem à dño. De isto supradicto dicit: Qui nõ iurat in dolo proximo suo, accipiet benedictionem à domino, quando dicturus erit: Venite benedicti patris mei, percipite paratũ uobis regnum à constitutione mundi. Et misericordiam à deo saluatori suo. Misericordiam à deo cõsequitur, qui se putat esse miserum.

k ¶ Hæc est generatio quærentium dominum.) Superius singulariter dixit, hic accipiet benedictionẽ: modo pluraliter, quia ecclesia ex pluribus personis congregatur: & tamen una dicitur, propter unitatẽ fidei. Generatio hæc id est, populus Christianorũ: quæ in tenebris iacens, uerum dominum saluatoremq; quæsiuit.

l ¶ Requirentium faciem dei Iacob.) Id est, populus Christianus requirit faciem dei Iacob. Vnde dictum est: Maior seruiet minori: quia posterius nato primatum dedit. Intercedit diapsalma, ut immutet personam. Ipse enim dominus nunc cœlestia regna repetens, nũciatur. Ascẽdente ergo cum angelis, hi qui præcedebant siue comitabantur, alijs eorum principibus acclamabant.

m ¶ Tollite portas principes uestras: & eleuamini portæ æternales.) Hoc est, reserate cœlestes aditus: pateat æternalis ingressus. Vel tollite portas principes uestras. Vox angelorum bonorum, ad angelos malos: quorum princeps diabolus est. Portas principes uestras, id est, cupiditatem & timorem. Bene coniunxit cupiditatem & timorem: quia quicunq; per cupiditatem congregat, per timorem & maliciam custodit, ut non perdat. Et qui timorem & cupiditatem & maliciam habet, spiritum malignum de se non deijcit. Et eleuamini portæ æternales, id est, fides & charitas. Aeternales dicuntur: quia ab Adam usq; ad Christum in imo iacuerunt: & ideo eleuari dicuntur.

n ¶ Et introibit rex gloriæ.) Hoc est, Christus, quia per fidem & charitatem introiuit Christus in ecclesiam. Et introibit rex gloriæ: Christus dominus immensæ claritatis retinens regnum. Hi quoque attoniti, & mentis stupore perculsi dicunt.

o ¶ Quis est iste rex gloriæ?) Vox maiorũ dæmonum. Ac si dicerent: Nos nostrum regem habemus diabolum: iste rex gloriæ quis est? Quis, inquit, est iste rex gloriæ? Respondet qui loquitur:

p ¶ Dominus fortis & potens.) Vox angelorum bonorum. Fortis est, qui alligauit fortẽ principem uestrum. Fortis, cum suscepit mortem: potens, cum uicit infernum.

q ¶ In prælio.) Cum spoliato Tartaro, reduxit secum multitudinem captiuorum. Clamat iterato, & dicit:

r ¶ Tollite portas principes uestri, & eleuamini portæ æternales.) Eleuentur ætereæ ianuæ: aperiantur æternales

narum ædium ualuæ. a ¶ Et introibit rex gloriæ.) Quia non ſolum poſt reſurrectionem, immenſam poſſedit claritatem: uerumetiam & illam quam æqualem cū patre habuit priuſq; fieret mūdus. Adorantes igitur hi tantæ gloriæ unicam ſingularemq; potentiam, aiunt: b ¶ Quis eſt iſte rex gloriæ? Reſpōdetur his: c ¶ Dominus uirtutum ipſe eſt rex gloriæ.) Pluraliter hic uirtutum, Chriſtus intelligitur: quia ſuper nouē uirtutes cœlorum ſedet. Vel uirtutum dicit: quia ſuper oēs uirtutes diaboli, dominus eſt. Vel uirtutū dicitur: quia diabolus nouem ordines angelorum ſub ſua habuit dominatione, ſiue bonos, ſiue malos. Tollite portas. Vox angelorum bonorum. Vel uox dominica ad angelos bonos. Tollite portas, hoc eſt: quia quādo Adam peccauit, portæ paradiſi clauſæ fuerūt: & data eſt romphæa ignea angelo Seraphim, ut eum cuſtodire deberet. Sed poſtq; Chriſtus uenit in mundum, & luctauit cum diabolo, aperuit infernum: & animas ſanctorum ſecum eduxit: & cum angelis bonis ad cœleſtia remeauit. Tunc portæ paradiſi quæ ante clauſæ fuerāt, apertæ ſūt. Vel portæ æternales, angeli dicūtur: per quorum cuſtodiam, ad cœleſtia conſcendimus. Eleuatæ dicūtur: quia antea omnes animæ ſanctorum ad infernum deſcendebant. Sed poſtq; Chriſtus aſcendit unà cum corpore ſuo ſuper omnes uirtutes cœlorum, poſtea angeli lætati ſunt: quia animas ſanctorum apud ſe illuc deduxit. Quis eſt iſte rex gloriæ? Vox angelorum, qui apud patrē ſemper fuerant. Ac ſi dicerēt: Nos patrem & filiū ſemper inſimul eſſe uidemus: iſte rex gloriæ quis eſt? Pro parte carnis dicebant. Tollite portas. Vox prophetæ de Iudæis. Tollite portas, id eſt, ſuperbiam, & cupiditatem, & auariciam: quia per has tres, omnis homo ad infernum deſcēdebat. Vel eleuate portas principes ueſtras: p quo in Hebræo poſitum eſt: Leuate portæ capita ueſtra: recto feranſtras, & eleuamini portæ æternales: & introī
b bit rex gloriæ. Quis eſt iſte rex gloriæ: do-
c minus uirtutum ipſe eſt rex gloriæ. Pſal-
d mus Dauid.

Pſalmus XXIIII.

e AD tē domine leuaui animam meam:
f g Adeus meus in te confido non erube-
b ſcam. Neq; irrideant me inimici mei: etē

deum regnaturi ſunt. Dominus uirtutum, ipſe eſt rex gloriæ. Pro domino uirtum: in Hebræo legitur, dominus ſabaoth: quod in alio loco Septuaginta interpretes, omnipotentem tranſtulerunt. Merito uirtutum dominus, qui pro nobis homo factus eſt: morti traditus, infernalibus eſt tenebris addictus, quod clementer ſuſcepit, patienter tolerauit, fortiter uicit, mirabiliter cōſummauit. Qui cum uirtute propria calcans inferos: cum triumpho rediens ad ſupernos: cum gloria aſcendit ad cœlos: ſedet nunc ad dexteram dei patris omnipotentis, interpellans noſtris iugiter pro delictis. Amen. d ¶ Vigeſimusquartus pſalmus mediatoris noſtri miſſam ad patrem continet uocem: interdum habet eccleſiæ ſupplicantis clamorem.

Pſalmus XXIIII.

AD te domine leuaui animam meam.) Hic uox eccleſiæ intelligitur ad Chriſtum. Leuaui dicit, id eſt, eleuaui: quia prius in ualle lachrymarum uel in imo iacebat eccleſia, anteq; Chriſtus ueniret in mundum. In quid eleuauit? Hoc eſt, in ſpe, fide, & charitate per ſanctificationem: quia triticum ſi in imo iaceat, computreſcit: ſi ſurſum eleuatur, cuſtoditur. Sic & anima ſi in peccatorum putredine, hoc eſt, ſi in imo iaceat, computreſcit & perit. Nam ſi ſurſum eleuatur in his ſupradictis, ſpe, fide, & charitate, cuſtoditur à deo. Vel ad te domine leuaui animam meam, per crucem. f ¶ Deus meus in te confido.) Eccleſiæ confeſſio eſt. In te confido, non in me, ſed in te.

g ¶ Non erubeſcam.) Quia in homine non confido: de quibus dictum eſt: Maledictus homo qui ſpem ſuam ponit in homine. Et: Benedictus uir qui confidit in domino. Non ſit dilatio reſurrectionis, quæ opprobrium generet inter credentes. h ¶ Neque irrideant me inimici mei.) Qui me irriſerant prius cū dicerem: Poſſum deſtruere templum: & hoc in triduo reædificare. Ne-

que

que irrideant me inimici mei: id eſt, illi qui in hoc mihi tantummodo confidunt, quia poſt eaquàm ille defectus fuerit, inimici ipſorum irrident ei: & inimici eccleſiæ, ſunt dæmones, hæretici, uitia & peccata. a ¶ Etenim uniuerſi qui te expectant.) Qui te ſuſtinent.

a b etēnim uniuerſi qui ſuſtinent te, nōn con-
c fundentur. Cōfundantur iniqua agen-
b tes: ſuperuacue. Viās tuas domine de-
monſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me.
e f Dirigē me in ueritate tua & doce me: quia
tu es deus ſaluator meus: & te ſuſtinui to
g tā die. Reminiſcēre miſerationum tua-
b rum domine: & miſericordiarum tuarum
i quæ à ſeculo ſunt. Delictā iuuētutis meæ:
& ignorantias meas ne memineris. Secun
k dum miſericōrdiam tuam memento mei
l tu: propter bōnitatem tuam domine.
m n Dulcis & rēctus dominus: propter hoc le-
gem dabit delinquentibus in uia. Diri-
o gēt manſuetos in iudicio: docēbit mites ui
p q as ſuas. Vniuerſæ uiæ domini miſericor-
r dia & ueritas: rēquirentibus teſtamentum
s eius & teſtimōnia eius. Propter nomen
tuum domine propiciaberis peccato meo:
v multum eſt enim.

Quis eſt

b ¶ Non confundentur.) Neque hic, neq; in futuro: apoſtoli, uel hi qui crediturī ſūt per uerbum eorum in te.

c ¶ Confundantur iniqua agētes ſuperuacue.) Propheta non optando, ſed prophetando dicit: Confundātur in die iudicij illi, qui uſq; in finem in malicia ipſorum perſeuerant: illi qui ſuper perpetratum in me ſcelus illud addiderunt: ut figillis tumulum communirent. Vſq; huc dominus de paſſione ſua: hinc uox ſuccedit eccleſiæ: quæ poſt reſurrectionem dominicam ſe ſupplicat edoceri.

d ¶ Vias tuas domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me.) Illas per quas uenitur in regnum tuum. Vel uias tuas, hoc eſt, mādata tua: notas fac, hoc eſt, demōſtra mihi. Semitas tuas edoce me. Semita minor eſt q̄ uia, per ſemitā intelligit̄ arta & anguſta uia, quæ ducit ad uitam. e ¶ Dirige me in ueritate tua.) Vox eccleſiæ. Dirige me, quia ego tortuoſus ſum. In ueritate tua, hoc eſt, in Chriſto tuo: edoce me, ut nihil peruerſe agam.

f ¶ Quia tu es deus ſalutaris meus.) Tua enim reſurrectione, meum ſalutare mihi collatum eſt.

g ¶ Et te ſuſtinui tota die.) Hoc eſt, toto tempore. Videbant me pro te ſuſtinere per omne uitæ huius tempus. Audieram enim per uoces prophetarum te uenturum eſſe in mundum. Suſtinui autem per lumen fidei, donec me uocares.

h ¶ Reminiſcere miſerationum tuarum domine.) In quibus ut nos redimeres, homo factus es. Vel populus Chriſtianus loquitur: ut rectos eos faciat de ſua miſeratione: ut illud: miſericordiæ tuæ multæ ſunt domine. Et: Miſericordiæ tuæ à ſeculo ſunt. Et: miſericordias tuas ab initio ſeculi, p miſiſti nobis. i ¶ Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris domine.) Illa quæ in adoleſcentia geſſi, priuſquàm de domo patris iniqui procederem. Aut delicta iuuentutis, ante baptiſmum: & ignorantiæ meæ, hoc eſt, poſt baptiſmum. k ¶ Secundum magnam miſericordiam tuam memor eſto mei deus.) Id eſt, non ſecundum merita, ſed ſecundum tuam miſericordiam. Immenſa eſt enim miſericordia tua: qui uocas ea quæ non ſunt tanquàm quæ ſunt.

l ¶ Propter bonitatem tuam domine.) Qua prouocas peccatores ad pœnitentiam.

m ¶ Quia dulcis & rectus dñs.) Dulcis, quia eſt panis uitæ. Dulcis, quia promittit præmia futura. Rectus, quia reddit unicuiq; ſecundum opera ſua. n ¶ Propter hoc legem dabit delinquentibus in uia.) Legem charitatis: per quā dimittentes offenſas, reconciliamur deo. Delinquentibus in uia, peccatoribus in iſta uita.

o ¶ Diriget mites in iudicio.) Mites & humiles corde diriget in iudicio: hoc eſt, diſcretionē facit hic in præſenti inter corpus & animā: ut ſe in uicem corrigant in uiis mandatorum dei. Vel illud quod ſuperius ſcriptum eſt: Peccata adoleſcentiæ meæ & ignorantiæ meæ ne memineris. Iſtum & ætas excuſat & ignorantia. Vnde intelligimus eum qui peccat in adoleſcentia, & non ignorat, ueniam non habere. Seruus quippe qui nouit uoluntatem domini ſui & non facit, uapulabit multum. Omnes uiæ domini, miſericordia & ueritas: quia & ipſa miſericordia, æquis eſt librata ponderibus. p ¶ Docebit manſuetos uias ſuas.) Miſericordiam & ueritatem: & ut ſe ex toto corde diligant, quæ eſt uera uia. Sic enim ſequitur: q ¶ Vniuerſæ uiæ domini miſericordia & ueritas.) Miſericordia, quia nos redemit: & ueritas, quia impios iudicabit. Dulcis & rectus dominus: Quia qui ſe miſerum confitetur, miſeretur illi deus. r ¶ Requirentibus teſtamentū eius.) Illis facit miſericordiam, qui requirunt nouum teſtamentum: quo nos ſanguine ſuo reconciliauit deo patri. s ¶ Teſtimonium eius.) Prophetas & apoſtolos: quorum teſtimoniis eſt eccleſia congregata. t ¶ Propter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo.) Non propter mea merita, ſed propter tuam miſericordiā. u ¶ Multum eſt enim.) Grande eſt peccatum meum. Grande eſt, inquit, generale peccatum: quod niſi deus per baptiſmum delere dignetur, aliter non abluetur.

E a ¶ Quis est homo qui timet dominum: legem statuit ei in uia quam elegit.) Vt ad ea quæ elegit, deflectatur. Simile huic per Moysen ad populum dominus protestatur, dicens: Ecce hodie statui ante oculos tuos ignem & aquam, bonum & malum, uitam & mortē: elige uitam, & uiues.

Deu.30.c

b ¶ Anima eius in bonis demorabitur.) Si elegerit uitam. c ¶ Et semen eius hæreditabit terram.) Per opa iustitiæ, hæreditatem capiet in regione uiuorum. Vel anima eius in bonis demorabitur: id est, sperabit in præmijs futuris: & semē eius hæreditate possidebit terram. Semen eius, opera eius: possidebunt terram, id est uitam perpetuam. d ¶ Firmamētum est dominus timentibus eum.) Nos infirmi & imbecilles sumus: sed ab illo hortamur ne ab huius seculi fluctibus quatiamur. e ¶ Et testamentum ipsius ut manifestetur illis.) Hoc est nouū testamentū. Lex quæ eum annunciauit p literam uelata, in Christo manifestatur.

F

f ¶ Oculi mei semper ad dominū.) Oculi cordis intenta mente ad deū: de quibus dicitur: Oculi sapientis in capite eius.

Eccēs.2.b

g ¶ Quia ipse euellet de laqueo pedes meos.) Hoc est, de laqueo diaboli sensus meos, à quo prius per uoluptates seculi capiebar. h ¶ Respice in me & miserere mei.) Respice, in adiutorium: & miserere, quia miser sum. i ¶ Quia unicus & pauper sum ego.) Ad Christū pertinet: quia Christus unicus sine peccato: ut ait ꝓpheta: Qui peccatum non fecit. Pauper pro nobis, ut Paulus dicit: Qui cum diues esset, pauper factus est: ut illius inopia, nos diuites essemus. Vel unicus, populus Christianus. Sed bene se unicum dicit, quia unigenitus est patris. Qui pauper natus in carne, factꝰ est unicum precium mundi. Quia unicus & pauper sum ego. Sic & Elias solus remansit: & Hieremias solus sedit & fleuit, à malis omnibus separatus. Vnde & Dauid alibi dicit: Habitare facit unimoris in domo. k ¶ Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt.) Per passionem. l ¶ De necessitatibus meis erue me.) Necessitates meæ sūt, ut homo pro hominibus moriar: & ideo à te eripiar, ut resurgam. m ¶ Vide humilitatem meā.) Per quam carnem suscepi. n ¶ Et laborē meū.) Quo morti subdor. Vel aliter: Vide humilitatē meam & laborem meū. Ecclesia loquitur ad Christum. Humilitatem: quia humiliant eam peccatores. Laborem, in tribulatione. o ¶ Et dimitte omnia peccata mea.) Populi delicta quæ in me suscepi. p ¶ Respice inimicos meos.) Iudæos utiq; ut confundantur.

Eccēs.2.b
Esa.53.c
2.Cor.8.b
3.Reg.18.d
Hiere.15.d
Psal.67.a

G

q ¶ Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt.) Vox ecclesiæ de persecutoribus.

r ¶ Odio iniquo oderunt me.) Iniquū odiū, ad distinctionē iusti dicitur. Si enim nō odissent me, nō utiq; condemnassent morte. s ¶ Custodi animā meam & eripe me.) Ecclesia supplicat ut custodiatur, & eripiatur ab omni malo. t ¶ Nō confundar, quia inuocaui te.) In manus tuas cōmendo spiritum meum.

Psal.30.b

Non cōfundar, neq; hic, neq; in futuro, quia inuocauī te. u ¶ Innocentes & recti adhæserunt mihi.) Innocentes, qui pūritatem uitæ ab exordio natiuitatis custodierūt. Sicut collo adhæret caput, & membra in eodem corpore cōtinentur: sic & ecclesia per iustitiam adhæsit Christo: & membra eius in eodem corpore continentur. Innocentes, id est, successores apostolorum, uel cæteri sancti & recti: quorum cor nō fuit peruersum post deos alienos. Adhæserunt mihi, reuertēti ex inferis. x ¶ Quoniā sustinui te domine.) Impleui pater uoluntatem tuam. y ¶ Libera me deus Israēl, ex omnibus tribulationibus meis.) Vt mihi mors ultrà non dominetur: sicut Apostolus ait: Scitote, quia Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur: mors illi ultrà non dominabit.

Rom.6.d

H

Sciendum tamen quod humilitas orationis non ad diuinitatem, sed ad humilitatem assumptæ carnis est referēda. Nos uero deprecemur dominū, ut uiuentes immaculati, ab infernalibus angustijs liberari mereamur. Quia sustinui te domine. Libera me deus Israēl. Israēl, id est, animarum uidentium deum. Ex omnibus angustijs, ex omnibus tribulationibus meis. z ¶ In finem psalmus Dauid.) Psalmus iste de homine & Christo testatur: & omnis ecclesiæ in Christo perfectæ, continet uocem.

Psalmus xxv.

IVdica me domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: & in dño

Psalmus xxv.

1 IVdicā me domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: &

a Quis est homo qui timet dominum: legem
b statuit ei in uia quam elegit. Animā eius in
c bonis demorabitur: & semēn eius hæredita
d bit terram. Firmāmentum est dominus ti-
e mentibus eum: & testāmētum ipsius ut ma
f nifestetur illis. Oculi mei semper ad domi-
s num: quōniam ipse euellet de laqueo pedes
h meos. Respicē in me & miserere mei: quia
i unicus & pauper sum ego. Tribulationes
k cordis mei multiplicatæ sunt: de nēcessitati-
l bus meis erue me. Vide humilitatē meā
m & labōrem meum: & dimittē uniuersa deli-
n o cta mea. Respicē inimicos meos, quōniam
p q multiplicati sunt: & odiō iniquo oderunt
r me. Custōdi animam meam & erue me: nō
s erubescam, quoniam speraui in te. Innocen-
t tēs & recti adhæserunt mihi: quiā sustinui
v te domine. Liberā deus Israēl, ex omnibus
x tribulationibus suis. Psalmus Dauid.

Psal.30.b

1 IVdicā me domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: &

K tuum misericordia: quoniam per innocentiæ gratiam uiam. Superius dictum est: Iudica me domine. Vox ecclesiæ ad Christū. Iudica me, non quod iudicium futurum rogat à deo, sed discretionem: de qua in alio psalmo legimus: Iudica me deus & discerne causam meam: hoc est, ut non me iudices in futuro, sicut cæteri peccatores iudicandi sunt. Quoniā ego in innocentia mea ingressus sum. Pro parte sua dicit ecclesia. Ac si dicat: Parata sum innocenter uiuere: quia nulli nocuit, nec nocere desiderat ecclesia. Ingressus sum, id est, inter peccatores: ubi usq; in finē habitat. a ¶ Et in dño sperans non infirmor.) Sed firmor in fide. Non infirmor, id est, inter hos peccatores: propterea qa in te spero nō in me. b ¶ Proba me domine & tēta me.) Probari se rogat ecclia: ut se nosca & ab alijs cognoscatur probata. Sicut Iob probatus est: ut se cognosceret, & alij eum cognoscerent: sicut illi reges fecerunt qui eum uisitauerunt. Proba me domine, in tentationibus: & tenta me, ne aliquid in me delicti remaneat. c ¶ Vre renes meos & cor meum.) Quid renes sonent, in corde, significat: quia misericordia tua in conspectu oculorum meorum est. Sic petit iudicium, ut misericordiæ recordetur. Vre renes meos & cor meum. Spiritum sanctum adhibe delectationibus & cogitationibus meis: q utraq; exurens, me dignum efficiat. Vre, hoc est,

Psal.142.

Luc.12.f

igne spiritus sancti: de quo igne dicit: Ignem ueni mittere in terram. d ¶ Quoniam misericordia tua añ oculos meos est.) Vt ab hoc igne arguar, & nō exurar. e ¶ Et complacui in ueritate tua.) In Christo tuo: ut non in meo mendacio, sed in tua ueritate placerem. f ¶ Non sedi in concilio uanitatis.) Non sum coniunctus his qui cōtra te Christum meum uanum agebant concilium. Nō sedi in concilio uanitatis: id est, qui de terrenis cogitant semper: non sedit ecclesia in eorum concilio. g ¶ Et cum iniqua gerentibus non introibo.) Non posui cum his absconditam conscientiā meam. h ¶ Odiui ecclesiam malignantium.) Iudæorū siue hæreticorum. i ¶ Et cum impijs nō sedebo.) Pactum cum his non inibo. Et cum impijs non sedebo: id est nō solū cogitauerunt in uerbo, sed perfecerunt in opere. K ¶ Lauabo inter innocentes manus meas.) In bonis operibus lauabo manus meas, quæ peccatis ante sordebant. Manus lauabo, id est opera. Lauat per lachrymas, per baptismum, & pœnitentiam. l ¶ Et circuibo altare tuum domine.) Amplectar sublimia tua, ut discam laudare te. Altare, id est, fides. Circūdabo, id est, operibus bonis. Vnusquisq; sanctius altare domini in se habet: qd est fides. m ¶ Vt audiam uocem laudis tuæ & enarrem uniuersa mirabilia tua.) Vt cum dicero, exponam cæteris miraculum illud: qualiter ꝓ nobis uel passus es, uel resurrexisti. Et enarrem uniuersa mirabilia tua, laudis tuæ: id est, qcqd boni agimus, à deo reputatur esse: & quicqd mali facimꝰ, à nobis est. Laus dei perfecta est: & laus hominum imperfecta. n ¶ Dñe dilexi decorē domus tuæ: & locū habitationis gloriæ tuæ) Pulchram effeci mētem meam, ut esset tibi commoratio digna: in q̄ habitans glorifices me gloria tua. Domus dñi, est ecclesia. Sacerdotes & habitatio gloriæ tuæ, ipsi sunt in quibus habitat deus.

a in dominō sperans non infirmabor. Proba
b c mē domine & tenta me: ure renēs meos &
d cor meum. Quōniam misericordia tua ante
e oculos meos est: & cōplācui in ueritate tua.
f Non sedi cum concilio uanitatis: & cum ini
g quā gerentibus non introibo. Odiui eccle
b siam malignantium: & cum impijs nō se-
i debo. Lauābo inter innocētes manus meas:
k & circūdabō altare tuum domine. Vt aū-
l diam uocem laudis tuæ: & enarrem uniuer-
m n sa mirabilia tua. Dominē dilexi decorē do-
o mus tuæ: & locum habitationis gloriæ tuæ.
p Ne pērdas cum impijs animam meam: &
q cum uiris sanguinum uitam meam. In quo
r rum manibus iniquitates sūt: dextera eorū
s repleta est muneribus. Egō autem in inno-
t centia mea ingressus sum: redimē me & mi-
v x sererē mei. Pes em̄ meus stetit in directo: &

B in eccle-

o ¶ Ne perdas cum impijs animam meā.) Cū his qui per impietatē, mitem tradiderūt. p ¶ Et cū uiris sanguinum uitam meam.) Qui dolose in fidiantes, effuderunt sanguinē tuū. q ¶ In quorū manibus iniquitates sunt.) Hoc est, in operibꝰ eorū. r ¶ Dextera eorū repleta est muneribus.) Abstinēdū à muneribus docet: culpans eos q accipiūt munera: q iniquitatē agētes, quæstū huius impietatis lucrū aliquod arbitrati sunt: sicut ipse ꝓditor Iudas fecit. Dextera eorum repleta est muneribus. De sinistra fecerūt sibi dexterā: quia uita futura, dextera dicit: & sinistra, uita præsens. Illi ꝓ dextera, habuerunt sinistrā: ut est illud: Est munus à lingua: & est munus à manu: & est munus ab obsequio. A lingua, laus: hoc est, fauor humanus. A manu, à rebus terrenis. Ab obsequio, seruitiū inde bite impensum. Sed melius est, quod ait prophe-

Esa.33.c

ta: Qui excutit manus suas ab omni munere, iste in excelsis habitat. s ¶ Ego autem in innocentia mea ingressus sum.) Ecclesia loquitur pro parte bonorum: Per studium sanctæ uitæ à prioribus delictis. Ingressus, inter peccatores.

t ¶ Libera me.) De tribulatione.

u ¶ Et miserere mei.) Quia miser sum.

x ¶ Pes enim meus stetit in uia recta.) Sensus meus in Christo: quia ipse est uia. Pes em̄ meus (ne

mihi

mihi prævaleant) ſtetit in uia recta: ille ſcilicet, in quo ad te accedere cœpi per iuſticiæ uiam.

a ¶ In eccleſijs benedicam dominum.) De unitate congregationis dicit. In eccleſia, non in latebris, ſed in conuenticulis populorum te benedicēs. Prædicabo dilectionē illā, q̄ tuo me ſanguine redemiſti: baptiſmo abluiſti: ac pane cœleſti & ſacris dapibus adimpletū, innocentiæ me melioris uitæ reſtituiſti.

b ¶ In finem pſalmus Dauid anteq̄ ungeret̄.) Ter unctus eſt Dauid: Semel ſub patre ſuo Ieſſe in Bethlehem: ſcd'o, in Hebron: tertio, quando regnauit ſuper omnem Iſraël in Hieruſalē. Quare ergo cui potiſſimum hic pſalmus cōueniat unctioni. Sciendum autem quod anteq̄ ungeretur, in Hebræis uoluminib⁹ nō habetur. Sed de iſtis tribus unctionibus, media ad iſtū pertinet pſalmū. Dauid figuram Chriſti tenet: quia & ipſe unctus eſt in baptiſmo, quando in ſpecie columbæ ſpiritus ſanctus ſuper eum uenit. Dauid à prima unctione nō accepit regnū: ſic nec Chriſtus ſecundum carnem tempore paſſionis accepit regnum, niſi poſteaq̄ aſcendit.

Pſalmus XXVI.

DOminus illuminatio mea: & ſalus mea quē timebo.) Nullis tenebris obtegi formidat, quem dominus illuminat ſemper & ſaluat. Dominus illuminatio mea: & ſalus mea quem timebo. Vox eccleſiæ ad Chriſtum. In omnibus pſalmis uerba ſpiritus ſancti ſunt. Sicut oculi corporis illuminantur ab alia luce: ſic & oculi cordis noſtri à uirtute fidei, hoc eſt, à Chriſto illuminantur. Vnde dictum eſt: Qui illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. Ioā. 1.

d ¶ Dominus defenſor uitæ meæ à quo trepidabo.) Ipſe eſt em̄ fidelis animæ protectio: idcirco non metuit inimicum. Defenſor eſt ipſe qui & ſalus: ſed tamen defenſor, adiutor dicitur. A quo trepidabo? Dicit eccleſia: A nullo, nec à diabolo, neq; ab hæretico, neq; à perſecutore, dum ipſum habeo defenſorē.

e ¶ Dū appropinquant ſuper me nocentes: ut edant carnes meas.) Accedunt: ut excitatis in me prioribus delictis, corpus meum rabido dente dilacerent. Vel dum appropinquant ſuper me nocentes, ut edant carnes meas: id eſt, dæmones uel perſecutores. Carnes uero, id eſt, affectus carnis: quia hoc eſt cibus ipſorum. Et tamen dantur illis carnes edere, id eſt, corpora ſanctorum ad perſequendum. Sed habent ſancti conſolationem à domino: ut ait in euāgelio: Nolite timere eos qui occidunt corpus: animam autem non poſſunt occidere. Matth. 10.

f ¶ Qui tribulant me inimici mei: ipſi infirmati ſunt & ceciderūt.) Quia dominus illuminatio mea eſt: q̄ tribulant me inimici mei, dæmones, uel perſecutores: ipſi infirmati ſunt & ceciderunt. Tunc infirmati ſunt, quando Chriſtus noſtram ſuſcepit humanitatem.

g ¶ Si conſiſtant aduerſum me caſtra: non timebit cor meum.) Dominus enim bellator fortis, ipſe pugnabit pro me. Si conſiſtant aduerſum me caſtra, id eſt, fortitudo dæmoniorū, uel perſecutorum. Caſtra dicit ſecundum illud: Caſtrametati ſunt. Non timebit cor meum. Eccleſia dicit, propter illud quod dominus dixit: Ecce ego uobiſcum ſum omnibus diebus, uſq; ad conſummationem ſeculi. Num. 11. Matth. ult.

h ¶ Si exurgat in me prælium, in hoc ego ſperabo.) Et ſi moueantur aduerſus me pugnæ, confidens ſum in his: eo quod poſſit deus (qui eſt ſpes mea) iniqua tela in inimicorum ora detorquere. Si inſurgat in me prælium. Iſta ſupradicta prælia, pugna dæmoniorum. Ego (dicit eccleſia) in auxilium tuum & defenſionem tuam ſperabo.

i ¶ Vnam petij à domino: hanc requiram.) Quidam putant unam charitatem ſiue gratiam, aut certe unam petitionem dici: cum אַחַת, ahat uerbum Hebræum, abſolute unum neutrali genere ſonet: & legatur: Vnum petij à domino, id eſt, ipſum dominum. Hunc requiram, id eſt, ipſum dominum.

k ¶ Vt inhabitem in domo domini omnibus diebus uitæ meæ.) In domo domini, in uita perpetua: quia quamuis eccleſia hic dicatur domus: tamen non proprie, ſed nuncupatiue. Vnde dicit: Beati qui habitant in domo tua domine. Pſal. 83.

l ¶ Vt uideam uoluntatem domini.) Id eſt, dilectionem dei: ut illud: Videbimus eum ſicuti eſt: ſed hic per ſpeculum. Vnam petij à domino, hanc requiram. Videamus quæ eſt una petitio: Vt inhabitem, inquit, in domo domini omnibus diebus uitæ meæ: ut in hac uita mortali, templum ſanctum efficiar: in quo deus inhabitare dignetur. 1. Ioā. 3.

m ¶ Et uiſitem templum eius.) Eis qui in terris poſiti, cœleſtē uitam agunt, particeps fiam. Et, ptegar in tēplo ſancto eius: id eſt, ptectionē ab ipo ſupra dicto

pra dicto habeam.

a ¶ Quoniam abſcondit me in tabernaculo ſuo.) In quo per fidē inhabitet me, cum: ne mihi tentationum obuiarent procellæ. Tabernaculū diuinitatis, humanitas Chriſti eſt. Abſcondit eccleſiam in tabernaculo ſuo: quia caput noſtrum Chriſtus eſt: & nos mebra illius. Abſcondit ergo eccleſiā apud ſe, ut dictum eſt: Mortui enim eſtis: & uita ueſtra abſcondita eſt cum Chriſto in deo.

b ¶ In die malorum.) Nūquid dies mali ſunt? Non, ſed in noſtris operibus mali dicuntur, ut Paulus dicit: Quoniam dies mali ſunt. De iſtis præſentibus diebus dicit. Quia quámuis caput ſurſum ſit, membra tamen adhuc deorſum ſunt uſq; in finem. Quia & hoc puto ſignificari, quando ipſe ſolus in mō te: nauicula in mari iacta batur fluctibus: & ideo ab ipſo protectione indigent. In die malorum: in inſidiantium felicitate. Eph. 5. d

c ¶ Protexit me in abſcōdito tabernaculi ſui.) In corde credenti ad iuſticiam.

d ¶ In petra exaltauit me.) In Chriſto exaltauit per fidem. Petra, Chriſtus: ut Paulus ait: Petra autem erat Chriſtus. In petra exaltauit me: In ſe qui eſt ſtabilis petra, ac ueriſſimum fundamentum. 1. Cor. 10.

e ¶ Et nūc exaltauit caput meū ſuper inimicos meos.) Nunc, in præſenti: ſuper inimicos, id eſt ſup iſtos ſupra dictos, exaltatum eſt caput noſtrū, quod eſt Chriſtus: ſuper omnes inimicos eccleſiæ. Et nunc exaltauit caput meum, ſuper inimicos meos, ſuper motus carnales, qui me ſæpe humiliabant, ne cœleſtia contemplarer.

f ¶ Circuibo & immolabo in tabernaculo eius hoſtiam tribulationis.) Circuibo, id eſt, exercitabor in creaturis dei: cōſiderans orbem in Chriſto credentem. Quia conſiderat creaturas dei: cū aliquis cœlum & terram, uel mare cum ſuis ornamētis cōſpexerit: inuenit quid immolet deo, hoc eſt, laudem. Circuibo, hoc eſt, per quatuor partes mū di exempla ſanctorum inquiro: & ibi inuenīt laus dei. Et immolabo in tabernaculo eius hoſtiā uocis. Et immolabo in tabernaculo eius hoſtiā uociferationis. Quod pro nobis ad tempus humiliatem ſuſtinuit, gaudens prædicabo: quia talibus hoſtijs delectatur. Hoſtiam iubilationis, hoc eſt, prædicationis. Iubilus dicitur, qui nec per literas, nec per ſyllabas, nec uerbis poteſt comprehendere magnitudinem laudationis dei. Hoſtia dicitur, quæ per partes diuiditur: & ſanguis circa altare effūditur: & ipſa hoſtia foris comburitur. Sacrificium dicitur uinum & oleum, & medium animal. Et holocauſtum, totum cōbuſtum: & uictima, anteq̄ occidatur. Vnde Paulus: Hoſtiā uiuam. Rom. 12. a

g ¶ Cantabo & pſalmum dicam domino.) Cantabo, præ dicabo: pſalmum dicam, opere compleam: uel laudes ſpirituales mente concinam dilatata.

h ¶ Exaudi domine uocē meā qua clamaui ad te: miſerere mei & exaudi me.) Per interioris enim hominis clamorem deprecor ut exaudias me.

i ¶ Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te facies mea: faciem tuam domine requiram.) Merito cor iuſti, uultum uiuentis dei requirit: quia eum uidere poſſe cōfidit. Beati enim mundo corde: quoniam ipſi deum uidebunt. Quæſiuit facies mea faciē tuam, hoc eſt, eccleſia mea faciē tuā requiſiuit: hoc eſt, præſentiam tuā.

k ¶ Ne auertas faciem tuam à me.) Alibi dicit: Auerte faciē tuam à peccatis meis. Et hoc orandum eſt. Sed hic dicit: Ne auertas faciem tuam, id eſt ne dimittas me in propria uoluntate, ſicut dictum eſt: Tradidit illos deus in reprobum ſenſum: hoc eſt, permiſit. Pſal. 50. b

l ¶ Ne declines in ira à ſeruo tuo.) Seruus ſi dominum terrenum offendit, cum pauore & metu eſt: quāto magis homo, ſi deum cœleſtem offendat? Ergo hoc rogat eccleſia, ut illam hic corripiat: & illam uideat. Vt non ab illa cum ira diſcedat, ſed ut illa gerat ea à quibus non declinet: ſed facie propiciata reſpiciat. Rom. 1. d

m ¶ Adiutor meus eſto domine, ne derelinquas me, neque deſpicias me deus ſalutaris meus.) Adiutor in præſenti. Eſto tam de præſenti, quàm de futuro pertinet. Ne derelinquas me: neq; hic, neq; in futuro. Neq; deſpicias me deus ſalutaris meus. Saluta ris noſter Chriſtus eſt: & hoc rogat eccleſia, ut non deſpiciatur ab illo: id eſt, non committat illud peccatum per quod à deo deſpiciatur. Ne derelinquas me: cum crucifigo carnes meas cum uitijs & concupiſcentijs. Neq; deſpicias me deus ſalutaris meus: quia & ſi mortalis ſum, tamen cœleſtia quæro.

n ¶ Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me.) Pater diabolus: mater, Babylonia uel gentilitas: antequàm Chriſtus ueniret in mundum, parentes nobis fuerunt. Modo pater noſter, deus eſt: & mater noſtra, Hieruſalem cœleſtis: ut ait Paulus: Hieruſalem quæ eſt mater noſtra. Quoniam pater meus & mater mea dereliquerūt me: dominus autem aſſumpſit me. Regnum mundi & ciuitates huius ſeculi quæ me genuerunt, & caduca promittebant, reli-

Gal. 4. d

qui

E qui,& à te assumptus,ab his sum derelictus.Quia pater meus & mater mea dereliquerunt me. Potest et de Dauid simpliciter accipi,quod minimus inter fratres,à parentibus contemptus: à deo electus est per Samuelem. In cõmune uero, parentũ in filijs amor morte finitur:dei amor crescit in tẽpore. a ¶ Legem mihi constitue dñe.) Legẽ, temetipsum,quia ipse est lex. b ¶ In uia tua.) Id est,mandatis tuis. Quæ sunt illa mãdata? Vt nõ declines ad dexterã,neq; ad sinistram,& nõ respicias retro, ut illud: Nemo ponens manũ suam in aratro & aspiciens retro,aptus est regno cœlorum. Et item: Memores estote uxoris Lot. Et ea quæ sursum sunt quærite, nõ quæ super terrã. Legem pone mihi domine in uia tua. c ¶ Et dirige me in semita recta.) Vt non declinem à dextris & sinistris, sed tua sequens mandata,uiamq; regiam gradiens, terram repromissionis ingrediar. d ¶ Propter inimicos meos.) Carnales motus,dæmones,hæreticos persecutores. e ¶ Ne tradideris me in animas persequentium me.) Vt non satietur anima eorũ de aduersitatibus quæ accidunt mihi. f ¶ Quoniã insurrexerunt in me testes iniq, & mentita est iniquitas sibi.) Insurrexerunt in me,dicentes mẽdacium:sed cum in te cõfiderem, destructi sunt in medacio suo.Quoniã insurrexerunt in me testes iniqui.Contra Christum testes iniqui surrexerũt, quando dixerũt Iudæi:Hic dixit:destruite templũ hoc:& in triduo reædificabo illud.Vel contra ecclesiã dicunt aduersarij.Mentita est iniquitas sibi: id est,sibimetipsis mentiti sunt, & non mihi: quia uniuscuiusq; uitiũ in suum recurrit autorẽ.Et mentita est iniquitas sibi.Testes flagitiosi,in eo q̃ contra alios mentiuntur:sibi mentiunt,dum in se supplicia præparant:putantes deũ nõ uindicare mendacia. g ¶ Credo uidere bona dñi,in terra uiuẽtium.) Vox ecclíæ.In terra uiuentiũ,quia pignus nostrum illuc sursum habemus,quod est Christ⁹. Ille accepit de nostra terra mortale corpus, & nos ab ipso accepimus spem & fidem,& per spem & fidem credentes,peruenìemus in terram uiuentiũ: in qua sancti capient hæreditatem regni cœlorũ. h ¶ Expecta dominũ.) Id est usq; in finem seculi quicquid tibi acceserit,pro Christo patienter sustine. i ¶ Viriliter age.) Id est fortiter age:ut dixit angelus ad Iesum: Cõfortare & esto robustus. k ¶ Et confortetur cor tuum.) Hoc est, anima tua. l ¶ Et expecta dominum.) Hoc est,sustine dominũ.Propheta hic hortatur fidelem illum,qui usq; nunc locutus est,dicens:Expecta primum;ut contra certamina mundi à deo conforteris. Expecta deinceps,ut uictor ab eodem dño coroneris: quia nõ coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Nos uero depcemur dominũ: ut ipso cõfortãte, sustinendo uiriliter mundialium fluctuũ procellas expectemus per fidẽ quoaduscq; ueniat reddere,quæ dignatus est polliceri. m ¶ Psalmus ipsi Dauid.) Psalmus uocẽ habet ipsius mediatoris, passiõis in cõflictu loqntis ad patrem.Quæ autẽ inimicis optantur: non maliciæ est,sed ratio prophetiæ prædicentis: quæ eis pro malis suis immineant.Vel uox hominis assumpti in diuinitate: Clamauit Iesus in cruce, & dixit: Eli, Eli.

a assumpsit me.Legẽm pone mihi domine in uiã tua, & dirige mẽ in semita recta propter inimicos meos.Ne tradideris me in animas tribulantium me:quoniam insurrexerunt in me testes iniqui:& mẽtita est iniquitas sibi.Crẽdo uidere bona domini:in terra uiuẽtium,expecta dominum.Viriliter age, & confortetur cor tuum, & expecta dominum. Psalmus ipsi Dauid. XXVII.

Luc.9.g

Luc.17.g

Matth.26.f

Iosue.1.b

Mar.15.c

AD tẽ dñe clamabo deus meus,ne sileas à me:ne quando taceas à me: & assimilabor descendentibus in lacum. Exaudi dñe uocem orationis meæ dũ oro ad te: dũ extollo manus meas ad tẽplũ sanctũ tuũ. Ne simul tradas me cũ peccatoribus: & cũ operãtibus iniqtatẽ ne perdas me.Cũm his

Psalmus XXVII.

AD te dñe clamaui deus meus.) Vt me clarifices illa claritate quã habui apud te prius q̃ mundus fieret:quia nunc hominem assumpsi. o ¶ Ne sileas à me.) Sed loquaris: quia æqualẽ tecum habeo æternitatem.Ne sileas à me,hoc est, non me derelinquas. p ¶ Et ero similis descendentibus in lacum.) Id est,in miseriam istius uitæ, quia si diuinitas ab eo recessisset, similis nobis in miseria fuisset.Si silueris, ero similis pereuntibus: tamen si taceas,non cognosceris. q ¶ Exaudi uocem deprecationis meæ dum oro ad te.) Oravit Christus in cruce pro toto mundo, & pro Iudæis,& pro apostolis. r ¶ Dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.) Extollo manus meas,id est extendi eas in cruce. Ad templũ sanctum,id est ad hoc extendi,ut templũ tibi præpararem, hoc est, corpus ecclesiæ. Et assimilabor descendentibus in lacum. Lacus significat infernum:locum uidelicet eorum qui sub custodía retinentur.Et alibi scribitur: Vsq; ad captiuam quæ erat in lacu. Exaudi uocem deprecationis meæ, dum oro ad te,dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum:in cruce scilicet pro credentibus,qui tẽplum tuũ futuri sunt. s ¶ Ne simul tradas me cũ peccatoribus.) Peccatores, latrones inter quos pendebat:ut ait propheta: Et inter iniquos deputatus est. t ¶ Cum operantibus iniquitatem ne perdas me.) Id est,in die iudicij cũ his latronibus,aut cæteris malis.Tam ad Christũ, q̃ ad ecclesiam pertinet:ut non sic peream mortẽ suscipiens, sicut operarij iniquitatis. u ¶ Cum his qui loquuntur pacem cum proximo suo: mala autem sunt in cordibus eorum.) Loquebantur Iudæi

A Iudæi pacem cum Christo dicentes:Magister scimus quia uerax es, & qa à deo uenisti magister: & uiam dei in ueritate doces.Mala autem sunt in cordibus eorum,quando interrogabant eum:Licet tributum dari Cæsari, an non? a ¶ Da illis secundum opera eorum.) Qui te non intelligũt per beneficia, intelligant per cruciatus: ut male agentes, bona tua inuenire nõ possint.Propheta non optando, sed pronunciando,dicit.Ac si dixisset:Daturus es illis uindictam in die iudicij. b ¶ Et secundum nequitiam adinuentionum ipsorum &c.) Studia eorum sunt, ut mihi noceant, & laqueos tentationum intẽdant:ideo iustum est, ut in his ipsi deficiant. c ¶ Redde retributionem eorum ipsis.) Ipsi enim reddiderunt mala pro bonis, te non intelligentes.

B d ¶ Quoniam non intellexerunt opera domini &c.) Machinæ eorũ quæ contra ecclesiã meã erigunt nihil præualeãt. e ¶ Benedictus dominus.) Pater. f ¶ Quoniam exaudiuit uocẽ deprecatiõis meæ.) Respondens ante passionem:Et clarificaui,& iterum clarificabo. g ¶ Dominus adiutor meus.) In passione. h ¶ Et protector meus.) In morte. i ¶ Et in ipso sperauit cor meum.) Humanitas in diuinitate. k ¶ Et adiutus sum.) In tribulatione, ut resurgerẽ. l ¶ Et refloruit caro mea.) Caro Christi in resurrectione refloruit. Vel refloruit caro mea:refloruerunt apostoli: quia post negationẽ, ad fidem uenerunt.Refloruit caro mea,procedẽs è tumulo incorrupta. Et refloruit caro mea. Pro carne,Theodotio, cor interpretatus est. Aliter: Quippe resurreximus cum Christo.Et de resurrectione dicitur:Ossa uestra ut herba orientur.

Ioan.12.c

Matth.11.d

1.Pet.5.a

Psal.53.b

m ¶ Et ex uoluntate mea confitebor illi.) Ipsi patri: ut illud: Confiteor tibi pater domine cœli et terræ: quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus,& reuelasti ea paruulis.Et ecclesia Christo:ut illud,prouidentes gregem:non coacte: sed uoluntarie:Et item: Voluntarie sacrificabo tibi,& confitebor nomini tuo.Et ex uoluntate mea confitebor ei,non ex necessitate. Confitebor tibi per baptismum. n ¶ Dominus fortitudo plebi suæ.) Populo Christiano. o ¶ Et protector salutarium Christi sui est.) Quicunq; in Christo baptizatus est,& ipse Christus uocat. Sciendũ autẽ, qd & iste psalmus,excepta una litera: in Hebræis uoluminibus scriptus sit secundũ ordinẽ literarũ. Protector, hoc est,defensor. Salutariũ Christi sui est. Pluraliter dicit:quia oẽs uirtutes Christi,diuinitas custodit. p ¶ Saluum fac populum tuum dñe.) Hoc est, populum Christianum. Vel saluã fac plebẽ tuã dñe, quam morte mea redemi.

C q ¶ Et bñdic hæreditati tuæ.) Quam per corporis & sãguinis mei mysterium in ecclesia cõgregasti.Hæreditas Christi, sua ecclesia:de qua dixit: Dabo tibi gentes i hæreditate tuã. r ¶ Et rege eos & extolle illos usq; in seculũ.) Rege illos,ac si dicat:Tu rege,nõ diabolus,nec peccatum. Et extolle eos usq; in seculum, hoc est,defende eos usq; in seculum, in uita æterna.Tu dñe rege & eleua nos: quia populus tuus sumus:ut in hac uita quę tibi sunt placita faciẽtib⁹ ab hac mortalitate in immortalitatẽ te cõmutãte extollamur:id est,in cœlestibus eleuemur,regnaturi cũ sctis tuis. s ¶ In finẽ psalmus Dauid, in cõsũmatione tabernaculi.) Qn arca de captiuitate Philistinoꝝ reducta est,p q̃ multa mala habuerat: dimissa est in Silo, & Dauid ædificauit ei tabernaculũ:i quo hortat populũ,ut offerãt sacrificia deo. Dauid apertissime figurã Christi tenet,& arca figurã ecclesiæ.Sicut Dauid reduxit arcã de captiuitate:sic & Christus reduxit arcã,hoc est,sanctã ecclesiam de captiuitate,id est, de potestate diaboli. Psalmus ergo uocẽ cõtinet prophetæ,loquẽtis de perfectione ecclesiæ in hoc seculo congregatæ.

Psal.2.b

D

Psalmus XXVIII.

AFferte dño filij dei.) Qui p gratiã in adoptionẽ filioꝝ uocati estis. Vox Chri p̃dicatores admonet:Afferte prædicationẽ,& exẽplũ, uel fidẽ & opa: u ¶ Afferte dño filios arietũ.) Quos per euãgeliũ duces gregũ apostoli genuerũt.Arietes,apostoli dicunt.Arietes in capite duo cornua habẽt.Et sancti aplí duo cornua habuerũt, id est, duo testamẽta prædicauerũt.Filij arietũ, successores apostoloꝝ sunt:quos generauerunt per uerbũ p̃dicationis. Cõsũmatio tabernaculi secundũ sensum,perfectio ecclesiæ est: coniũcta de Iudæis & gentibus hic in præsenti. x ¶ Afferte dño gloriam & honorem.) Vt per opera uestra glorificẽt æternus deus per uerbũ & exẽplũ.Vñ dicit:honorificabãt & glorificabãt.Filios generãt(ut dixim⁹)

afferte

per prædicationem,ut Paulus dixit:Per euangeli
1.Cor.4.d um ego uos genui.Hoc est gloria & honor dei.
a ¶ Afferte dño gloriam nomini eius.) Glorio/
sum per uos nomẽ eius in cunctis innotescat. No
men patris,filius est:gloria Christi,ecclesia est.
b ¶ Adorate dominũ in atrio sancto eius.) Di/
latate cor uestrum in san ctificatiõe pfecta in qua deus habitet,id est,in ec/ clesia,uel in conscientia: ubi unusquisq; ipsum ad/ orare debet. c ¶ Vox domini.) Prædicatio do mini. d ¶ Sup aquas.) Sup populos . Vt illud:
Apoc.17.d Aquæ multæ,populi mꝫ ti. Vel uox dñi sup aq̃s, id est, in baptismo super Christũ:ut dicit: Hic est
Matth.3.d filiꝰ meus dilectꝰ in quo mihi complacui. Super aquas:quia populus qui ibidem aderat,uocẽ au/
Matth.ult. diuit . Vel super aquas,ut apostolis ait:Ite bapti zate omnes gẽtes in nomine patris & filij & spiri/ tussancti e ¶ Deus maiestatis.) Deus potesta/ tis. f ¶ Intonuit dominus super aquas multas.)
F De tabernaculo corporis assumpti,terribiliter po pulis conuersionem prædicauit,dicens:Pœniten/ tiam agite,appropinquabit enim regnum cœlo/
Matth.3.a rum.Sicut tonitruum à nube procedit,ita & Chri stus intonuit à nube,hoc est,de corpore suo,quã/ do dixit: Pœnitentiam agite g ¶ Vox domini in uirtute.) In credẽtibus potẽs facta, qñ dixit:La
Ioan.11.c zare uenì foras . Vel in uirtute,qua in unoquoq; sancto loquitur h ¶ Vox domini in magnifi/ centia.) Quando magnificatur per opera sancto/ rum,Magnificentia, ecclesijs dilatata. i ¶ Vox domini confringentis cedros.) Cedri dicuntur o/ mnes sublimes,& excelsi,uel superbi . Confringet illos,aut per pœnitentiam,aut in die iudicij in uin
Luc.3.b dicta.Cedros,superbos quosq;.Ecce securis ad ra/ dices arborum posita est.Cõfringentis cedros hu milians superbos.Sciendum,quod Cedrus duas habet intelligẽtias,sicut & unicornis:hoc est, si ad bonam partem,iustos:si ad malam, peccatores ac superbos ostendit K ¶ Et confringet dominus cedros Libani.) Cõteret per pœnitentiã elatiões eius:ac collidet dum ignobilia elegit:ut fortia con terat & confundat. l ¶ Et comminuet eos ut uitulos Libani.) Ramus earum & uirgulta calci/ bus uerberans.Pro hoc in Hebræo habet, & uitu lus Libani.Excisa superbia ac petulantia , adducit eos ad imitationem humanitatis suæ : quia tanq̃ uitulus immolatus est . Iste uitulus est saginatus qui occisus est,hoc est,Christus pro salute mun/ di . Sicut confringit uitulus de cornibus uirgulta tenera: ita Christus confregit Iudæos . Vnde di/
Matth.3.c xit:Iam securis ad radices arborum posita est.

a afferte domino gloriam nomini eius: ado/
b ra̅te dominum in atrio sancto eius . Vox
c domini super aq̃as: deus maiestatis into
d nuit,dñs sup aquas multas. Vox domini in
e uirtute,uox domini in magnificentia. Vox
f domini confringentis cedros, & confringet
g
b
i
k domini confringentis cedros, & confringet
l dominus cedros Libani.Et comminuet eos
m tanq̃ uitulum Libani ,& dilectus quemad
n modum filius unicornium. Vox domini in
o tercidentis flammam ignis:uox domini cõ
p cutientis desertum, & commouebit domi/
q nus desertum Cades. Vox domini præpa/
r rantis ceruos, & reuelabit condensa:
& in tem
m ¶ Et dilectus q̃admodũ filius unicornium.) Factus est dilectus filius dei per assumptionẽ cor/ poris,filius Iudæorum,& contriuit eos qui per su perbiam singularem,suam erigere iusticiam cona bantur.Christus est filius Iudæorum:quia ex stir/ pe eorũ secũdũ carnẽ fu/ it.Iudaï unicornes dicũ/ tur,pro una lege quã ha buerunt,per quam in su perbiam se extulerunt.
n ¶ Vox dñi intercidẽtis flammã ignis.) Pœ nitẽtiam Ioannes in de/ serto prædicãs, omnem gehẽnæ restinguebat ar/ dorem.Intercidentis, id est,diuidentis persecuto rum furentem iracundi/ am:cum alij dicerent,hic Ioan.7.b est Christus:alij autẽ di/ cebant,non: sed seducit turbam.Ille uero præci/ dens hunc furorem,cre/ dentes asciuit charitati suæ:incredulos autem reliquit . Post flãmã sonus uenit:ita & post prædicationẽ psecutio. Vox dñi intercidentis,id est,auxiliũ illius inter persecuto/ res:quia suis sanctis subuenit.Intercidentis flãmã illam flãmam idoli,ubi tres pueri fuerũt. Vel quo tidie in unoquoque nostrum, flammã libidinis p cõfessionem & gratiam sancti spiritus intercidit, H id est,per orationem sacerdotis facit cessare :sicut Num.16.g legimus per Aaron,deum fecisse in deserto.
o ¶ Vox domini concutientis desertũ.) Anima quæ deserta fuerat occupantibus ante se uitijs,ad uerba pœnitentiæ cõmouebitur:ut exeũtibus ui/ tijs ab illa,habitabilis deo fiat . Vox dñi cõcutiẽtis desertum. Ad fidẽ cõmouẽs gẽtes desertas:in qui/ bus nullus sulcus prædicationis impositus erat ad suscipiendum uerbum dei. Vel gẽtes quæ desertæ erant,conuersæ sunt de infidelitate ad fidẽ per uer bũ prædicationis. p ¶ Et cõmouebit dñs desert tum Cades.) Tunc celebrabũtur hac mũdi solitu dine uerba sancta legis,quæ prius à Iudæis nõ in telligebantur:quia Cades,interpretaꝫ sancta. Vel aliter: Cõmotio tineæ.Bene illos tineæ cõparauit: quia sicut tinea pannos comedit:sic conscientia e/ orum eos comedebat. Cõmotio tineæ dicitur:eo quod commouit illos de illorum conscientia pra/ ua,ad fidem ecclesiæ. q ¶ Vox domini præpa/ rantis ceruos.) Ceruos uolunt quidam quasi sepa ratores uenenosarum linguarum in ecclesia . Cer/ ui,prædicatores. Præparauit illos,quando misit i/ psos prædicare. Cerui transeunt & calcant spinas uel serpentes, sic & prædicatores uenena diaboli, & spinas peccatorũ transeunt,& ad altiora fugiũt, id est,ad theoricam uitam. r ¶ Et reuelabit cõ/ densa.) Oscura diuinarũ scripturarũ siue mysterio rum cœlestiũ,per spiritũ sanctũ patefecit. Vnde in euangelio illi duo quibus ipse apparuit, dicebant:
Nõne

Nónne cor nostrũ ardẽs erat in nobis cũ loquere
A Luc.24.c tur in uia & aperiret nobis scripturas? a ¶ Et in templo eius.) Hoc est,in ecclesia. b ¶ Omnes dicent gloriam.) Collaudant claritatem dei. Vel gloria patri,& filio,& spiritui sancto. c ¶ Dñs diluuium inhabitare fa/ cit.) Aridam terrã deus non possidet.Simul attẽ de uim uerbi: quod non dixerit aquas,sed diluui/ um:ut abundantiam gra tiæ spiritualis ostẽderet: tãq̃ in arca Noë sanctos à fluctibus seculi huius protegens.Et modo in/ habitat diluuium in con scientia per abundantiã spiritussancti, per quem delent peccata. d ¶ Et sedebit dominus rex in æternũ.) In ecclesijs,uel in sanctis, qui sedes eius effecti sunt:uel humani/ tas Christi ad dexteram dei patris . Reges, sancti dicuntur,qui se regunt.
a & in tẽplo eius omnes dicent gloriam .
b
c Dominus diluuium inhabitare facit , & se/
d debit dominus rex in æternũ. Dominus usq;
f tutẽ populo suo dabit:dominus benedicet
g populo suo in pace. Psalmus cantici in dedicatione domus Dauid. XXIX.
b
i
k Exaltabo te domine quoniam suscepi/
l sti me:nec delectasti inimicos meos su
m per me. Dñe deus meus clamaui ad te:& sa
n nasti me. Domine eduxisti ab inferno ani/
mam meam:saluasti mẽ à descendentibus
in lacum. Psallitẽ domino sancti eius,& cõ/
fitemini memoriæ sanctitatis eius. Quoniã
o irã in indignatione eius:& uita in uolunta/
p te eius: Ad uesperum demorabitur fletus:
& ad
e ¶ Dñs uirtutem populo suo dabit.) Id est, uirtutẽ fidei. Populo suo,ppl'o Christiano:dimi/ canti contra huius mundi turbines ac procellas.
B f ¶ Et benedicet populo suo in pace.) Populo Christiano benedicet & hic & in futuro, quando
Matth.25.c dicturus erit: Venite benedicti patris mei. In pace in semetipso:quia ipse est pax nostra , qui fecit u/ traq; unum. In seipso nos benedicit pax uera Chri stus dominus,qui sumus ecclesiastica plebs.
g ¶ Psalmus cantici in dedicatione domus Da/ uid.) Psalmus cantici ,laus cum opere:dedicatio domus Dauid,resurrectio saluatoris intelligitur: in qua omnia uitæ corpora dedicantur. Dauid fi/ guram Christi tenet. Domus Dauid,domus Chri sti,id est,humanitas,domus est diuinitatis. Tunc ædificauit domum,quando humanitatem carnis assumpsit. Et tunc dedicauit,quãdo à mortuis eũ resurgere fecit. Et modo ædificaꝫ domus Dauid, id est,Christi:hoc est,ecclesia usq; in finem ædifica tur:sed in resurrectiõe dedicatur,quando immor/ talitatem acceptura est. Vocem redemptoris no/ stri continet:qui per resurrectionem corporis sui ecclesiam (quæ omnium mater est) acquisitã , suo nomini dedicauit. Psalmus XXIX.
Exaltabo te domine quoniam suscepisti me.) Excelse te glorificabo pater:quoniam susce/ pisti me de morte. Exaltabo te dñe . Vox Christi ad patrem,& uox ecclesiæ ad Christum. Exaltabo te,laudabo te. Quoniam suscepisti me:id est, Chri stum ad dexteram patris. Et Christus suscepit ec/ clesiã,qñ humanitatẽ carnis assumpsit. i ¶ Nec delectasti inimicos meos super me.) Vt meo iucũ darentur interitu. Quomodo dicit,nec delectasti inimicos,dũ & Iudæi Christũ crucifixerũt,& con/ spuerũt,& flagellauerũt,& persecutores delectan/ C tur super ecclesiã,quando persequunt? Sed nec Iu dæi delectati super Christũ fuerunt:quia non po/ tuerunt eum extinguere sicut uoluerunt. Sed hic non intelligendũ de hominibus , sed de dæmoni/ bus,quia delectari cœpe runt,quando æstimaue/ runt eum cũ latronibus ad infernum ducẽdum: sicut in montem se per/ misit ab eodẽ duci : Sed non fuerũt delectati dæ/ mones:quia tunc & pn/ cipem & suos subiectos ligauit:ita nec sup ecclesi am erũt delectati in die iudicij , quando dicturi erũt sancti: Vbi est mors
1.Cor.15.g aculeꝰ tuus:ubi est mors uictoria tua? Absorpta est mors in uictoria , id est,in uictoria sanctorũ disrupta est. k ¶ Do/ mine deus meus clama/ ui ad te, & sanasti me.) Dñe deus meus. Oratio Christi siue ecclesiæ. Sanasti me, resurgere me fecisti: ut corpus mortalitati obnoxiũ, non corrũperet à morte. l ¶ Reuocasti ab inferis animam meã.) Id est,animam Christi cum alijs animabus sancto D rum deus de inferno reuocauit. Ipse se resuscitatũ à patre pronunciat,sicut ait Apostolus: Qui cre/
Rom.4.d diderit quod deus illum suscitauit à mortuis , sal/ uus erit. m ¶ Saluasti me à descendẽtibus in lacum. Id est,de miseria istius uitæ præsentis. Vel de lacu inferni,ubi animæ peccatorum sunt:ne si/ cut illi , præceps caderẽ in mortem. Hinc tam im/ mensum miraculum prophẽta cernẽs , exultat & dicit. n ¶ Psallite domino sancti eius,& confite mini memoriæ sanctitatis eius:) Qd memoratus uestri sanctificauit uos ,uocando ad agnitionem nominis sui. Psallite domino sancti eius. Prophe/ ta hortatur sanctos,ut laudent illum à quo saluati sunt. Et confitemini memoriæ sanctitatis eius. Me moria,id est,ut memores sitis beneficiorum eius: qualiter uos de peccato redimere uenit.
o ¶ Quoniã ira in indignatione eius, & uita in uoluntate ipsius.) Non quod ira aut indignatio in deo sit,sed iusta uindicta . Indignatio dei fuit, quando Adã peccauit.Ira,iusta uindicta intelligi tur:quãdo eũ à paradiso deiecit.Et uita i uolunta/ te ipsius,id est sicut per deum iusta uindicta super ipsum Adam uenit: ita per ipsum,id est,deum,ui ta restituta est,quando humanitatẽ carnis assum/ psit.Quoniam ira in indignatione eius:cum se de impijs uindicat.Et uita in uoluntate ipsius: ut qui fecerit uoluntatem eius , maneat in æternum.
p ¶ Ad uesperum demorabitur fletus.) Cum in passione eius tenebris obtecta omnia essent,apo stoli in fletu & gemitu morabantur.

B a ¶ Et ad matutinum lætícia.) Futuram domini gloriam,quæ matutina eius resurrectione præfloruit,figurauit. Ad uesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætícia. Vesper post meridiē dícitur. Post meridiem Adam in paradiſo uocē domini audiuit deambulātis,& ſub arboris foliis ſe contexit:tremefactus,eo quod pactum transgreſſus eſſet. Veſpera,tota iſta uita præſens intelligitur: quia per peccatum Adæ,omnes uſq; in finē ſeculi gemūt. Fletus,quia fletum habet homo,quādo recordatur bona paradiſi quæ perdidit in Adam. Et ad matutinū lætícia,id eſt,in reſurrectione, quando ſimul iam ad libertatem reſtitues. Vel ueſperum, quando flebat Maria & apoſtoli in paſſione domini. Et mane lætícia,quando reſurrexit,ut dictū eſt mulieribus:Ite nunciate fratribus meis ut eant in Galilæā,ibi me uidebūt. Et dixerunt mulieres ad apoſtolos: Vidimus dñm,& hæc dixit nobis. Ad ueſperū demorabitur fletus, & ad matutinū lætícia. Ioan.20.f

F Poteſt hoc & de tēpore paſſionis (ſicut ſuperius) & de reſurrectione,& cōſūmatione ſeculi accipi. b ¶ Ego aūt dixi in abūdātia mea, nō mouebor in æternū.) Hæc redēptus populus dícit: Iā nullā à te ſatiatus patior egeſtatē:neq; in te defixus, cōmoueor. Ego aūt dixi in abundantia mea,nō mouebor in æternū. Vox Adā in paradiſo: quia ſine fine ibidē ſe putabat eſſe. Et dum ſic cogitaſſet,& tanta bona ei dediſſet: cœpit cogitare quid eſſet cauſæ,cur præcepiſſet ei deus ne cōtingeret de pomo uetito. Hoc uero,inquit,probare uolo. Ei contigit,& probauit:quia proiectus eſt. c ¶ Domine i uolūtate tua præſtitiſti decori meo uirtutē.) Et ipſa eſt uox Adæ poſtq; proiectus eſt de paradiſo pro ſua culpa. Tunc cognouit qd' ſapiētia lucis ab eo receſſiſſet:& qd' à deo in paradiſo collocatus fuerat abūdantiæ,nō à ſemetipſo. d ¶ Auertiſti faciē tuā à me,& factus ſum cōturbatus.) Tunc auertit faciem ſuam deus ab Adam, quando peccauit. Et tūc cōturbatus eſt,qñ ſub maledictione de paradiſo proiectus eſt. Et unuſquiſq; homo qñ de ſuis cōturbat' peccatis. Vel aliter: Dñe in uolūtate tua,& nō ex mea:p̄ſtitiſti decori meo, corpori aſſumpto:uirtutē,ut te cognoſcerē. Auertiſti faciē tuā à me,cū peccarē,& factus ſum cōturbatus. Ignorabā ēm adhuc lumē ueritatis tuæ.

e ¶ Ad te dñe clamabo,& ad deū meū deprecabor. Chriſtus dñs hoc dícit,qui pro redēpto populo interpellat ad patrē. Chriſtus clamauit i cruce:& eccleſia in perſecutione. f ¶ Quæ utilitas in ſanguine meo:dū deſcendo in corruptionem.) Si non reſurrexero:nā quia effuſus eſt ſanguis meus,ſurgam & ſit utilitas:ut acquirā omnes gentes reſurrectione mea. Humanitas Chriſti ad patrem loquit̄:ac ſi dixiſſet. Nulla eſt utilitas quod ſanguinē effudi, niſi reſurrexero à mortuis. Vel q̄ utilitas ī ſanguīe meo.i.in gēte mea:Iudæoꝝ nulla eſt utilitas:quia non credūt, niſi hominem purū tantum. Non ſolum nō crediderunt,ſed etiam latus eius aperuerūt. g ¶ Nūquid cōfitebitur tibi puluis.) Non poterit turba impiorū,quæ adhuc uelut puluis omni uento doctrinæ mouetur,iuſtificari, ſi ego non reſurgam. Si ego non reſurrexero,non confitebitur tibi puluis. Puluis, id eſt, impij uel infructuoſi.

h ¶ Aut annūciabit ueritatē tuā.) Id eſt,Chr̄m tuū:ac ſi dicat: Si nō reſurrexero,nō annunciāt.

H i ¶ Audiuit dñs & miſert' eſt mei) Audiuit dñs, de' pater,& miſertus eſt mei. Vox Chri,qa reſurgere me fecit à mortuis. k ¶ Dñs factus eſt adiutor me'.) Defenſor meus,qui me fecit primogenitū mortuorū. l ¶ Conuertiſti planctū meū.) Cū dicerem: Triſtis eſt anima mea uſq; ad mortem.

m ¶ In gaudiū mihi.) Cū reſurgēs dixi:Ite nunciate fratribus meis,ut eant in Galilæā, ibi me uidebūt. Sed hæc ſicut à Chriſto,ita etiā ab eccleſia dicunt̄:cuius plāctus reſurgēte domino, in gaudiū eſt conuerſus,& quæ deinceps cū ipo domino,et ad ipſum dñm iam mundata agni ſanguine dícit:

n ¶ Conſcidiſti ſaccum meum.) Velamentum peccatorum meorum: quia ſaccus & cilicium ad peccatores pertinet. Dum ergo dícit: conſcidiſti ſaccum meum, & alibi dícit: Induebam me cilicio,& humiliabam in iciunio animam meam, & quidem Chriſtus non eſt uſus iſto indumento. Quid eſt ſaccus Chriſti,niſi mortalitas quam de nobis aſſumpſit? Tunc conſciſſus eſt iſte ſaccus, quando reſurrexit & immortalis effectus eſt. Et licet habuit ſaccum,ſed nō habuit opus ſacci, id eſt, peccatum:de quo ſcriptum eſt:Qui peccatū nō fecit:nec dolus inuentus eſt in ore eius. Nobis ergo neceſſe eſt ſaccū & ciliciū induere:quia opus ſacci habuimus,id eſt,peccatū. o ¶ Præcinxiſti me lætícia.) Id eſt,lætícia reſurrectionis, ſiue Chriſtū, ſiue eccleſiā in futuro,induēs me ſtola prima imortalitatis per reſurrectionē tuā. p ¶ Vt cantet tibi gloria mea.) In his qui crediderūt glorię reſurrectionis. q ¶ Et non cōpungar.) A ſtimulis peccatoꝝ. Neq; Chriſtus:quia nullū habuit peccatū. r ¶ Dñe deus meus in æternum cōfitebor tibi.)

Id eſt

A Id eſt ſine fine laudabo te:In his (ut iam dixi) tibi concinam atq; confitear:qui in me cōgregati ſunt per reſurrectionem meam. Omnia ēm quę in hoc pſalmo humiliter de Chriſto dicuntur:ad aſſumptionem corporis magis referenda ſunt,quàm adpotentiam deitatis. Nos quoq; ſupplices deprecamur:ut conuertat dominus in gaudium planctū noſtrum remiſſa mole facinorum: ac myſterio reſurrectionis ſuæ lætificatos,attollere dignetur in cœlum:pro quibus deſcendere dignatus eſt in infernum. a ¶ In finē pſalmus Dauid.) Pſalm' ipſius mediatoris initio continet uocē:deinde redēpti ſanguine eius populi, gratias agentis, ex ipſius interponitur perſona prophetæ. Ait ergo redemptor ad patrem.

Pſalmus. XXX.

IN te domine ſperaui, non confundar in æternum.) In te pater ſpes eſt corroborationis meæ, dum mihi ranquàm cæteris hominibus inſultant aduerſarij,uel illudunt. Vel uox prophetæ ex perſona eccleſiæ dicit,non confundar:quia recte confiteor fidem trinitatis. In te domine ſperaui: In te, non in me. Non confundar in æternum: quia qui illum integre confitentur,non confundentur neque hic,neq; in futuro. c ¶ Et in tua iuſticia libera me & eripe me.) De fouea quam ſtatuerunt animæ meæ. Quia niſi à deo iuſtificemur,p nos non poſſumus iuſtificari. Vnde ſcriptum eſt. Qui ſe iuſtificat, ipſe ſe condemnat. Vnde & Paulus de quibuſdā dícit: Suā quærētes ſtatuere iuſticiā: iuſticiæ dei nō ſunt ſubiecti. d ¶ Inclina ad me aurem tuam.) Vox eccleſiæ ad Chriſtum. Per aurem benignitas dei intelligitur. Inclinat Chriſtus aurem,quando exaudire dignatur. Vel tunc inclinauit deus aurem ſuam,quando miſit uerbum ſuum,& nos exaudiuit in mundo:& intantum inclinauit,ut noſtra peccata digito in terra ſcriberet.

e ¶ Accelera ut eripias me.) Accelera,id eſt, feſtina:ut eripias me. Vult ſctā eccleſia liberari de corpore, ut ait Paulus: Cupio diſſolui, & eſſe cū Chriſto. f ¶ Eſto mihi in deum protectorē.) Vox eccleſiæ. In deum protectorē,in deum defenſorē:quia multi ſunt dij nociui qui nō ,pſunt. Vñ Paulus dicit:Sunt quidē dij multi,et dñi multi:nobis tamē unus deus,una fides,unū baptiſma. Eſto mihi in deū protectorē tanq; proximus. g ¶ Et in domum refugij ut ſaluū me facias.) Quia eccleſia tēpeſtate perſecutionis,ad deum habet refugium. Vt ſaluum me facias à peccatoribus. Domus autem refugij ipſe eſt in quo pater inhabitāt. Multi uolūt fugere à præſentia dei:ſed nō poſſunt euadere,ut ait propheta:Et à facie tua quō fugiā? Sednos (dicit eccleſia) in ſimul in domo habemus refugiū, hoc eſt,in ipſo qui eſt de'. h ¶ Quoniā firmamētū meū & refugiū meū es tu.) Ad ſuſtinēdos eos q in me ſæuiūt. Vel firmamentū fidei,& refugiū meū es tu: refugiū meū dicit: qa eccleſia in Chro habet refugiū, ut ait ,ppheta: Dñe refugiū fact' es nobis. i ¶ Propter nomen tuū educes me.) Vt hoc notū faciā gēti bus crediturīs. Propter nomē tuū dux mihi eris:Qñ ego facio aliqd boni,nomen dñi ex hoc glorificatur. k ¶ Et enutries me.) Aggregatis paulatim ſanctis,educas eccleſiam tuā,quæ in me fundat̄. Et enutries me. Tunc enutriuit eccleſiā, qñ noſtrā carnē ſuſcepit. Vnde & Paulus: Nemo enim carnē ſuā odio habet,ſed nutrit & fouet. Et enutriuit nos, ut ſortes ſimus. l ¶ Et educes me de laqueo quē abſconderunt mihi.) Laqueus dicitur captio: quia q̄diu in uia es,hoc eſt,in Chriſto, non times in laqueū cadere:quia laquei ſecus uiā ponuntur. Via, Chriſtus eſt:ſicut ipſe ait:Ego ſum uia. Et tu ſi es in uia, hoc eſt,in Chriſto,nō times cadere in laqueū diaboli:quia omnis laqueus ab ipſo eſt. m ¶ Qm tu es protector meus:in manus tuas cōmendo ſpiritū meū.) Vox Chriſti ad patrē in paſſione: quādo cōmēdauit animam ſuā,& dixit:Pater,in manus tuas cōmendo ſpiritū meū. Quod commēdatur,ſaluū recipitur. Et ipſe dixit: Poteſtatē habeo ponendi animam meam, & poteſtatē habeo iterū ſumendi eam. Tu es protector meus. Vox eccleſiæ: In manus tuas cōmendo ſpiritum meum: hoc eſt,in poteſtatē tuā commēdo animā meam. Hoc exēplum accepit eccleſia à Chriſto. Hoc & ſanctus Stephanus fecit:hoc & ſancti orant,quādo exeunt de corpore:ut illud:Fideli creatori cōmendant animas ſuas in benefactis. Hoc in cruce poſitus dñs dixit,quod in patris manus ſpiritum commēdauerit:cito eum ipſo reſuſcitante ſumptu rus. Dicat nunc populus redēptus ſanguine agni:

n ¶ Redemiſti me domine de' ueritatis.) Qui es ueritas & uita: quia quod promiſit deus, non mētitur. Sicut promiſit per ſeruos ſuos ,pphetas: ita & uenit,& redemit nos ſanguie ſuo. Vñ et Paulus dicit: Empti ēm eſtis precio magno. o ¶ O, diſti omnes obſeruantes uanitatem,ſuperuacue.) Superuacue dicit:nō quod deus odiat quēquàm. Abſit hoc ſentire. Sed qui iſtam tantummodo uitam præſentem amant, & cœleſtia contemnunt: ſperantes inaniter in beatitudinem ſeculi ſeducentis, odit illos deus. Non quod odium (ſicut dixi)

Pſal.138.b

a In finēm pſalmus Dauid pro ecſtaſi. XXX.

b IN te domine ſp̄raui,non cōfundar in æ

c ternum:in iuſticiā tua libera me, & eripe

d me. Inclinā ad me aurem tuam:accelera ut

e f eruās me. Eſtō mihi in deum protectorem,

g & in dōmum refugij, ut ſaluum me facias.

h Quoniam fortitudo mea & refugium me

i um es tu,& propt̄er nomen tuum deduces

k me & enutries me. Educēs me de laqueo hoc

l quem abſconderunt mihi: quoniam tu es

m protector meus. In manus tuas commen

n do ſpiritum meum: redemiſti mē domine

o deus ueritatis. Odiſti obſeruantes uanitates: ſuperuacue.

Pſal.89.a

Epheſ.5.f

Luc.23.f

Ioan.20.d

Ioan 14.a

Act.7.g

1.Cor.6.d

E in deum cadat,ſed odire deus, qui ſic faciunt,dici tui:id eſt,repudiare:quia repudiat illos deus.
a ¶ Egó autem in te domine ſperaui.) Vox eccleſiæ.Non in me,ſed in te ſperaui & ſpero:expectans reſurrectionẽ tuam.
b ¶ Exultabo & lætabor i miſericordia tua.) Pro quo exultabo,& pro quo lætabor? Pro hoc qđ ſequit. c ¶ Quia reſpexiſti humilitatẽ meam.) Exultabo corpore, lætabor mente. Tunc reſpexit,quando carnẽ ſuſcepit:quia contemptibilis, & captiua, & deſpecta erat eccleſia. Exultabo & lætabor in miſericordia tua:pro tantæ pietatis commodo, ut me tua morte redimeres. quia reſpexiſti humilitatem meã, in ſpe illa poſitam:per quã ea quæ non uidentur deſiderantur.
d ¶ Saluaſti de neceſſitatibus aiam meã. Neceſſitates corporis multę ſũt, id eſt,mãducare, bibere,dormire:uel aliud qđ neceſſario eſt faciẽdũ:ſed neceſſariũ animæ,omnino unum eſt, id eſt, uita æterna. Saluauit deus animam de ſua neceſſitate:quia dedit ei uitam æternam, quod eſt ſua neceſſitas. Proinde ſaluaſti de neceſſitatibus mortis perpetuæ animam meam, quæ tibi erat charitate deuincta. e ¶ Nec concluſiſti me in manus inimici.) Illi concluduntur in manus inimici,qui perſeuerant in peccatis ſuis. Sed ego (dicit eccleſia) non concludar: quia nõ uolo perſeuerare in malis. f ¶ Statuiſti in loco ſpacioſo pedes meos.) Dilataſti unitatem eccleſiæ in toto mundo. Quomodo dicit,in loco? Nũquid localis eſt deus? Et localis,& non localis. Localis eſt ad ſe uenientibus, & non localis,quia ubique eſt,ſed inuenitur in loco pure quærentibus. Act.4.f Vt illud: Et motus eſt locus in quo erant ſedẽtes. In loco ſpacioſo pedes meos. Pedes, ſancti prædicatores:qui portãt uerbũ prædicatiõis in toto mũdo:uel in eccleſiã,quã tua reſurrectiõe dilataſti in amplitudinẽ libertatis. g ¶ Miſerere mei dñe qm tribulor.) Miſerere mei:ac ſi dicat:Fac in me miſericordiã,quoniã tribulor. Illoꝝ uox,qui tribulantẽ à qualibet tribulatiõe. Miſerere mei domine,quoniam tribulor. Non iam mortem timens, ſed inſectationem metuens uitiorum. h ¶ Conturbatus eſt in ira oculus meus.) Eccleſia conturbatur de uitijs & peccatis, tam de ſuis, quàm & de aliorum. Sed orandum eſt, ut ira non uertatur in odium,neque de feſtuca fiat trabs. Vel conturbatur oculus de futuro iudicio. Conturbatus eſt in ira oculus meus, quo te mente cernebam.
i ¶ Anima mea.) qua te diligebam. k ¶ Et uenter meus.) Quo tui recordabar. Hæc omnia conturbata ſunt, propter priora delicta.
l ¶ Quoniam defecit in dolore.) Ideo in dolore: quia eccleſia non poteſt emendare malos: nec ſegregare malos à ſanctis uſque in finem. Vnde dominus dixit: *Sinite utraque creſcere uſque* Matth.13.d *ad meſſem*, & in tempore meſſis dicam meſſoribus: Colligite primum zizania, & colligate faſciculos ad comburendum. m ¶ Vita mea & anni mei in gemitibus.) Quàmdiu eſt hic in præſenti uita, habet gemitum & fletum unuſquiſque homo. Quoniam defecit in dolore uita mea, & anni mei in gemitibus: Donec perſecutionem patior propter nomen tuum. Præſens uita deficit, quia mihi tempora ſunt,perpetuitatem confiteri.
n ¶ Infirmata eſt in paupertate uirtus mea.) Vox eccleſiæ. Infirmata eſt eccleſia inter homines malos, inter quos habitat hic in præſenti uita: quia plures ſunt peccatores, & pauci ſunt ſancti. Vel aliter: Infirmata eſt in paupertate uirtus mea. Sanitas huius corporis, inter cruciatus paſſionum. o ¶ Et oſſa mea conturbata ſunt.) Fortitudo utique mea. Oſſa: fortes ſancti: uel oſſa, uirtutes eccleſiæ, uel ſanctorum. Conturbata ſunt, ab illo. Vnde ſuperius dicit ſecundum Apoſtolum: Scimus quia Rom.8.e omnis creatura congemiſcit: non ſolum illa, ſed & nos intra nos gemimus p ¶ Super omnes inimicos meos factus ſum opprobrium. Qui me propter tuum nomen perſequuntur. Factus ſum opprobrium uicinis meis. Vox Chriſti: & uox eccleſiæ. Domino Iudæi multa opprobria dixerunt, & hæretici,& perſecutores,dicũt eccleſiæ.
q ¶ Et uicinis meis ualde.) Qui ad credendum appropinquabit. r ¶ Et timor notis meis.) Quia amici mei propter metum inimicorum, à me longe receſſerũt. Totus pſalmus, et ſuper David iuxta hiſtoriam, & ſuper dominum iuxta prophetiam intelligi poteſt. Nimium & timor notis meis, id eſt, apoſtolis: qui timuerunt in paſſione. Vel noti, mali Chriſtiani: qui dicunt ſe credere in deum, & operibus negant, & deſpiciunt uitam ſanctorum. Vicini dicuntur per fidem, & noti, propter Chriſtianitatem.
s ¶ Qui uidebãt,foras fugiebant à me.) Id eſt, apoſtoli: qui uiderunt Chriſtum comprehendi in paſſione,& relicto eo,fugerunt. Vel Iudæi fugiunt ſacramenta myſterij eccleſiæ,id eſt,corpus & ſanguinem Chriſti. Oĩes qui uidebant me, foras fugerũt à me:non intelligẽtes interiorẽ ſpem meam,pro qua patior:ad exteriora uiſibilia fugiebãt.

¶ Excidi

a ¶ Excidi tanq̃ mortuus à corde.) Obliti ſunt me corde,tanq̃ ſi fuerim iam defunctus. Excidi tãq̃ mortuus à corde: Id eſt,ſic habuerũt Iudæi Chriſtum,quaſi hominem mortuũ pro nihilo. b ¶ Et factus ſum ſicut uas perditum.) Sic habuerunt Iudæi Chriſtum quaſi uas perditum,id eſt,hominẽ mortuũ in ſuo peccato. Sic ſunt ſancti apud hæreticos, uelut homo perditus. c ¶ Qm̃ audiui uituperationem multorum.) Id eſt,Chriſti à Iudæis,& eccleſiæ ab hæreticis. d ¶ In circuitu inhabitantiũ.) Id eſt, in circuitu Chriſti, & in circuitu eccleſiæ: quos ipſi ſupradicti circundederũt. Qm̃ audiui uituperationem multorum cõmorãtium in circuitu. Erant uituperantes me, poſiti in peregrinatiõe huius terræ: ſequentes circuitũ tẽporum, & ad patriã æternam redire nolentes.
e ¶ Dum cõuenirent ſimul aduerſum me: accipere animã meam conſiliati ſunt.) Congregati ſunt perſecutores,& fecerunt conſilium,ut acciperent animam meã,ad cõſentiendum ſibi in ſceleribus mortis. Vt acciperẽt animam meam, id eſt: Iudæi Chriſtum:& hæretici, eccleſiam. Conſiliati ſunt mala conſilia,& non bona. Conſiliati ſunt, ut quærerent:& ut tollerent animam Chriſti, Iudæi & hæretici animam eccleſiæ. f ¶ Ego autẽ in te ſperaui domine:dixi deus meus es tu.) Qui ſolus fortis es ad liberandũ. Vel uox eccleſiæ. In te ſperaui:in te,non in me. Et peccatores dicũt: In te ſperaui. Sed ſancti & fidem & opera habent. Peccatores ſperant in deum,& non timent illũ. g ¶ In manibus tuis ſortes meæ.) Id eſt,gratia ſpiritusſancti. Non per memetipſum,ſed à te actio uitæ huius,quæ in hoc ſeculo geritur. h ¶ Eripe me de manu inimicorum meorum,& à perſequẽtibus me.) Ne mihi prævaleãt. i ¶ Illuſtra faciem tuam ſuper ſeruum tuum.) Illuſtra,hoc eſt,cerne & diſcerne quicunq; ſit melior de ſanctis tuis. k ¶ Et ſaluum me fac in miſericordia tua: domine non confundar quoniam inuocaui te.) Illuminatio reſpectus tui ſuper me refulgeat: ut non confundar, ſed ſaluer ab his perſecutoribus. l ¶ Erubeſcãt impij, & deducantur in infernum.) Erubeſcant impij,dæmones,hæretici,uel qui non credunt reſurrectionem. Erubeſcant tunc,quando illos ſanctos quos in deſpectionem habuerunt,uidebunt coronatos,& ſe condemnatos. Vel qui relinquẽtes uerum deum,ligna adorant,ac lapides uenerantur.
m ¶ Muta fiant labia doloſa, quæ loquuntur aduerſus iuſtum iniquitatem:in ſuperbia & in abuſione.) Crucifixum irridentes,& ignorantes reſurgentem. Iſta cernẽs propheta, exclamat exultãs & dicit:
n ¶ Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine: quã abſcondiſti timentibus te.) Quia multifarie copioſa dulcedo tua eſt,quam reſeruaſti timentibus nomen tuum. Nec eã in his tentationibus oſtẽdiſti: ne accepta ſecuritate,excederem⁹ à uia iuſticiæ. Vel quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine:id eſt,quãtam gloriam, quãta præmia præparaſti eccleſiæ tuæ,ut eſſet ſemper cum angelis ſine fine in æternum mãſura. Quam abſcondiſti timentibus te:id eſt, bona ſanctorum in temetipſo abſcondiſti. o ¶ Et perfeciſti eis q ſperãt in te.) Perfeciſti,ac ſi dicat:perfecturus eris. p ¶ In cõſpectu filiorũ hominũ.) Qui non erubuerũt confiteri quod credunt,ante reges & poteſtates, ut ait propheta: Et loquebar Pſal.118.f in teſtimonijs tuis in conſpectu regum,& nõ confundebar. Quam abſcondiſti timentibus te: Quia hic per tribulationem pleniter non accipiunt præmium, ſed in futuro expectant. Et perfeciſti eis qui ſperant in te. Conſummata ſpe, retribuiſti expectata in ſpecie. In conſpectu filiorum hominum:qui humana,& non cœleſtia quæſierũt. Vel cum ibunt in ſupplicium æternum: iuſti autem in uitam æternam. q ¶ Abſcondes eos in abſcõdito faciei tuæ,à conturbatione hominum.) Illuminatio enim uultus tui teget eos: ne ab humana malicia conturbentur. In abſcondito uultus tui, ſcilicet iuſticiæ tuæ abditis: hoc eſt, in ſecreto tuo, ſicut Iob:& ipſe & omnia quæ habuit, abſcõſa fuerunt in deum. A conturbatione hominum,à perſecutione peccatorum. r ¶ Proteges eos in tabernaculo tuo, à contradictione linguarum.) In tabernaculo fidei: à ſtrepitu malarum linguarum uelantur,qui dicunt: Quis nouit hæc: aut quis reuiuit ex inferis? s ¶ Benedictus dominus.) Cui benedicit omnis creatura. Quomodo dicit: Benedictus dominus? Nunquid illi opus eſt noſtra benedictio? Non, ſed ut nos ab ipſo benedictionem accipere mereamur.

a me: & obliuioni datus ſum tanq̃ mortuus
b à corde. Factus ſum tanquã uas perditum:
c quoniam audiui uituperationem multorũ
d commorantium in circuitu. In eo dum conuenirent ſimul aduerſum me: accipere animam meam conſiliati ſunt. Egó autem in te
f ſperaui domine: dixi deus meus es tu in mã
g nibus tuis ſortes meæ. Eripe me de mãnu inimicorũ meorũ: & à perſequentibus me.
i Illuſtra faciem tũam ſuper ſeruũ tuũ, ſaluũ
k mẽ fac in miſericordia tua: dñe nõ cõfundar
l quoniã inuocaui te. Erũbeſcant impij & de
m ducantur in infernum: mũta fiant labia doloſa. Quæ loquuntur aduerſus iuſtum iniquitatẽ: in ſuperbia & in abuſione. Quàm
n mãgna multitudo dulcedinis tuæ domine:
o quam abſcondiſti timentibus te. Pẽrfeciſti
p eis qui ſperant in te: in conſpectũ filiorũ ho
q minum. Abſcõndes eos in abſcondito fa
r ciei tuæ: à conturbatione hominum. Protẽges eos in tabernaculo tuo: à contradictio
s ne linguarum. Benedictũs dominus: qm̃ mi

E a ¶Quoniam mirificauit misericordiam suã in ciuitate munita.) In ciuitate Hierusalem,in medio mundo. In ciuitate munita dicitur,.eo quod firma ta uel robusta sit,& in gyro omnes gentes illã circundant. In circuitu ecclesiæ,totius diffusæ: ibi mirificauit misericordiã suã

a quõniam mirificauit misericordiam suam
b in ciuitate munita. Egõ autem dixi in ex/
c cessu mẽtis meæ:prõiectus sum à facie ocu/
d lorum tuorum.Ideo exaudisti uocem ora/
e tionis meæ: dum clamarem ad te. Diligitẽ
dominum omnes sancti eius:quoniam ue/
f ritatem requiret dominus:& retribuet abun
g danter facientibus superbiam. Viriliter ági/
te & cõfortetur cor uestrum:omnes qui spe/
ratis in domino.

b Intellectus Dauid. XXXI.

i BEati quorum remissæ sunt iniquitates:
k & quorum tecta sunt peccata. Beatus
uir cui non imputabit dominus peccatum:
l nec est in ore eius dolus. Quoniam tacui in/
m ueterauerunt ossa mea:dum clamarem to/
ta die.

Psal. 73.c

F

Matth. 24.c

B

C

D

quoniam mirificauit misericordiam suam b in ciuitate munita. Egõ autem dixi in excessu mẽtis meæ: c proiectus sum à facie oculorum tuorum. d Ideo exaudisti uocem orationis meæ, e dum clamarem ad te. f Diligite dominum omnes sancti eius: g quoniam ueritatem requiret dominus, h & retribuet abundanter facientibus superbiam. i Viriliter agite, & confortetur cor uestrum, k omnes qui speratis in domino. l Beatus uir cui non imputabit dominus peccatum: m nec est in ore eius dolus. n Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea, o dum clamarem tota die.

Psalmus XXXI.

p BEati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. q Beatus uir cui non imputabit dominus peccatum: r nec est in ore eius dolus. s Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea, t dum clamarem tota die.

a ¶Quoniam mirificauit misericordiam suã in ciuitate munita.) In ciuitate Hierusalem,in medio mundo. In ciuitate munita dicitur,.eo quod firma ta uel robusta sit,& in gyro omnes gentes illã circundant. In circuitu ecclesiæ,totius diffusæ: ibi mirificauit misericordiã suã dominus:quia ibi natus, ibi passus, ibi resurrexit, & inde ascẽdit ad cœlos, ut ait propheta: Operatus est salutem in medio terræ. Vel aliter: Hierusalem cœlestis munita de cõgregatione angelorũ & hominum. b ¶Ego autẽ dixi in excessu mentis meæ.) Ecclesia quando recordatur de paradiso, quomodo immortalis poterat esse, & cogitat qualiter ibidem poterat esse: & meminit qualis est, & qualiter deus p angelum Adæ loquebatur, & quomodo oculis interioribus deum uidebat:quando ista cogitat, tunc in excessu mẽtis est ecclesia. c ¶Ego aũt dixi in excessu mẽtis meæ: proiectus sum à facie oculorum tuorum.) Populus hæc dicit ille conuersus ad Christum:Existima ui me,inquit,proiectum esse à contemplatione luminum tuorum:& expaui,cum me tanta propter nomen tuũ pati permitteres. Vel proiectus sum à uultu oculorum tuorum. Adam, quando transgressus fuit mandatum dei,tunc proiectus est à facie dei:& ipse,& nos,& omnis posteritas sua post eum. d ¶Ideo exaudisti uocem deprecationis meæ,dum clamarẽ ad te.) Ideo,dicit ecclesia,exaudisti uocem orationis meæ:quia cognoui, ubi poteram esse:& cognosco,ubi modo sum. Exaudisti uocem interioris hominis,te in mentis splendore precantis,& amouisti horribiles tribulationes. e ¶Diligite dominum omnes sancti eius: quoniam ueritatẽ requiret dominus,& retribuet abũdanter facientibus superbiam.) Humiliatis his,statuet sanctos suos in magna cõstantia. Diligite dominum omnes sancti eius. Diligite:id est,amate illum. Quoniam ueritatem requiret dominus, qui perseuerant usq; in finem in bonitate, ut dictum est:Qui perseuerauerit usq; in finẽ, hic saluus erit. f ¶Viriliter agite.) Hoc est immobiliter. g ¶Et cõfortetur cor uestrum, omnes qui speratis in domino.) Cor uestrum:hoc est, anima uestra:in domino semper. Viriliter agite & cõfortetur cor uestrum:omnes qui speratis in domino. Fortiter atq; constanter custodite propositum, ut fructũ metatis in Christo. Quem supplices deprecamur ut insinuet mentibus nostris curam se diligendi, pro nobis passum iugiter confiteri,ut mereamur con/

tra iniquam superbiam,humilitatis armis uiriliter repugnare. h ¶Intellectus Dauid.) Intellectus Christi. Duplex intellectus est in isto titulo,maxime de illo publicano & pharisæo qui in tẽplo orabant:quia unus se iustificabat,& alius se cõdemnabat:id est,accusabat. Psalmus uocem cõtinet prophetæ,ostẽdentis hominem nõ propriis meritis sed dei gratia posse saluari,si confiteatur admissa. Luc.18.b

Psalmus XXXI.

BEati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorũ tecta sunt peccata.) Beatus immortalis,laudabilis siue gloriosus. Sed tamẽ nullus potest apud se esse beatus, nisi ab illo accipiat q iustificat impium: hoc est, deo. Vnde & Paulus dicit: Credenti aũt in eo q iustificat impiũ: deputat fides eius ad iusticiã. Beati quorũ remissæ sunt iniquitates: quorũ peccata per cõfessionẽ à dño diluuntur. Quibus modis remittuntur peccata? Tribus. Remittuntur per baptismũ: teguntur per charitatem:nõ imputantur per martyriũ. Et quorũ tecta sunt peccata,per charitatẽ secundũ illud: Charitas operit multitudinẽ peccatorum. Vel quorũ tecta sunt peccata:hoc est,ut hic uelentur per pœnitentiam:ne in iudicio reuelentur. k ¶Beatus uir cui nõ imputabit dñs peccatũ.) Qui se in hoc seculo diligenter potuerit expurgare,uel per martyrium. Quod tegitur,nõ uidetur: quod nõ uidetur,nõ imputatur:quod nõ imputat, nec puniet. l ¶Nec est in ore eius dolus.) Hoc est in illius ore qui se confitetur esse peccatorem, sicut Nathanaël. Vñ dñs dixit: Ecce uere Israëlita: in quo dolus nõ est. Et de illo publicano,de quo superius dixim⁹:qui se cõfitebatur esse peccatorẽ dicẽs: Deus ,ppitius esto mihi peccatori. Nec est in ore eius dolus,sed in ueritate credens deũ. Hoc corde retinuit quod ore cõfitebatur. m ¶Qm̃ tacui inueterauerunt in me omnia ossa mea.) Nõ protuli cõfessionem ad salutẽ: ideo omnis fortitudo mea in carnis infirmitate consenuit. Quoniam tacui inueterauerunt in me omnia ossa mea dum clamarem tota die. Tacui, uox malorum est. Tacui, id est,tacent illorum peccata,& in confessione nolũt dicere. Inueterauerũt ossa:id est,uirtutes quas debuerant habere,inueterauerũt per peccatum. Dũ clamarem:id est,clamant. Si aliquid boni habẽt: per uanitatem demonstrant, ut ille pharisæus impius faciebat qui dicebat: Deus gratias tibi ago, qa nõ sum sicut cæteri homines:raptores, adulteri. Dum clamarẽ tota die: in istius uitæ momẽto. ¶Qm̃ die

Ioan.1.g Luc.18.b

H

Iacob. 5.d

A a ¶Quoniam die ac nocte grauata est super me manus tua.) Potentia tua. Cũ essem impius & blasphemus,grauata est super me manus tua: id est, potestas tua:quia qui hic nõ emendant: grauatur super illos manus dei:id est, potestas uindictæ in die iudicij. b ¶Cõuersus sum in ærũna.) In assidua tribulatione flagellorum tuorum. c ¶Dũ configit mihi spina.) Stimulus cõscientiæ peccatricis. Conuersus sum in ærumna dum configitur mihi spina: ærũna:id est, miseria. Dum configitur mihi spina:id est,dũ pungit me conscientia peccati. d ¶Delictũ meũ cognitũ tibi feci, & iniusticias meas nõ abscondi.) Sed confessus sum & patefeci omnia. Scio enim te cito remittere delicta cum tibi fuerint integre relata,& ideo dixi. e ¶Cõfitebor aduersus me iniusticias meas dño.) Nõ enim aduersus dñm, sed auersus me has pronũciaui ut iustificarer. Dixi pronunciaui aduersus me iniusticias meas dño, & tu remisisti iniquitatẽ peccati mei. In persona illorũ dicit propheta qui cõuertuntur, sicut ille filius qui peregre profectus est & dixit: Ibo ad patrẽ meũ. Dixit in corde,ubi deus uidet. f ¶Et tu remisisti impietatẽ peccati mei.) Quæ prius gesserã: misericorditer indulsisti. g ¶Pro hac impietate orabit ad te omnis sanctus in tpe opportuno.) Tẽpus opportunũ ad exorandũ pro peccatis hæc uita est: in qua ideo sancti orãt:qa nemo est à peccatis immunis. Pro hac,iniqtate,uel pro hac remissione, qd̃ superius dixit:remissæ sunt iniquitates, & quorũ tecta sunt pctã. Omnis sanctus:hoc est,p baptismũ,& q post baptismũ peccat,postea dimittit illi p pœnitentiã aut per martyriũ. h ¶Veruntn̄ in diluuio aquarũ multarũ ad eũ nõ approximabũt.) Multi fluctus diluuiorũ in iudicio impios uallabũt,q sanctis nocituri nõ erũt. Verũtn̄ in diluuio aquarum multarũ ad eũ nõ appropinquabũt. Sine ãgustijs, ait:quæ quasi aquis inundãtibus cõparant̃:ad deũ sancti appropinquare nõ poterũt: qa qui sustinuerit usq; in finẽ, hic saluus erit. Vel in diluuio aquarũ:id est, uarietate doctrinarũ hæreticorũ: per hoc ipsi ad deũ nõ approximabũt. i ¶Tu mihi es refugiũ à tribulatione quæ circũdedit me.) Vox ecclesiæ ad Christũ. De huius seculi pressuris hæc dicit: k ¶Exultatio mea.) Quia in te gaudeo. l ¶Erue me à circũdãtibus me.) Vel ab inimicis publicis uel à peccatis. Dũ dicit exultatio mea, re/

dime me à circũdãtibus me: quomõ dicit, redime me: cũ ille qui redimit in captiuitate est,& illi q exultãt,redẽptione nõ indigẽt? Hoc ad sensum pertinet. Vox illorũ est qui cũ deo sunt, & rogãt pro illis q in ista captiuitate tribulant̃. m ¶Intellectũ tibi dabo & instruã te in uia hac qua gradieris.) Qualẽ intellectũ dat deus ecclesiæ suæ. Vt itelligat pro qua causa anxiat̃ sanctus, & facit prosperare pctores. Intellectũ dabo tibi & instruã te i uia hac qua gradieris. In uia scilicet cõfessionis istius docẽa te sapiẽtiã, ut nõ recedas ab ea. Intellígere te faciã,& docebo te in uia hac qua gradieris. Vox dñi loquentis inducit̃ & docentis: quõ homo suũ mereat̃ auxiliũ, si dei uidelicet præcepta custodiens recto feratur itinere. Itaq; ad pfectũ mũdiciæ dicit hominẽ uenire nõ posse. Et quanq; ad pfectũ mũdiciæ uenire non ualeat:tn̄ in animaliũ modũ pronus nõ ferat̃ in uitia. n ¶Firmabo sup te oculos meos.) Vox Christi ad ecclesiã. Firmabo super te oculos meos:id est aspectũ diuinitatis. Firmabo sup te oculos meos, ut in dilectiõe luminis mei pmaneas. o ¶Nolite fieri sicut equus & mulus in qbus nõ est intellectus.) Qui nõ dei uolũtate,sed proprio motu se regere uolũt,& effrenes in luxuriã decidũt: hos propheta coẽrcet uerbis terribilibus dicẽs. p ¶In camo & freno maxillas eorũ cõstringe.) Freno & camo moderationis suæ, deus coartat impiorũ superuacuas blasphemias. Equus,indomitus:mulus,piger. Hoc rogat ecclesia deũ patrẽ,ut per frenũ: id est,prædicationẽ, populum gentilẽ, quos equos nominauit,de lata uia & spaciosa seculi huius,faciat ad se appropinquare:& populũ Iudaicũ,quos mulos nominauit, qui piger est ad deũ credendũ:per camũ:id est, contritionẽ cordis,faciat ad se uenire. q ¶Qui non approximant ad te) .Sed per superbiam elongãtur. r ¶Multa flagella peccatorũ.) Quia aliqui peccatores sunt,quorum in ista uita initiantur flagella,quæ postea in futuro habebunt sine fide. Multa flagella peccatorum:quia pœnitentiam agere noluerunt. s ¶Sperantes autem in domino misericordia circundabit.) Illa misericordia, ut uitam mereantur æternam. Qui rectam spem & fidem in deo habent:ipsos misericordia dei circundabit, ut illud: Misit angelum dominus in circuitu timentium eum. Et alibi: Custodit dominus omnes diligentes se. Psal.33.b Ibi.144.d

¶Lætamini

E a ¶Lætamini in domino & exultate iusti.) Propheta hortatur ecclesiã lætari de spe uitæ æternæ & regenerationis: Tamen lætatur & hic ecclesia in tribulatione. b ¶Et gloriamini omnes recti corde.) Vt Paulus: Qui gloriatur, in domino glorietur. Recti corde dicũtur, quibus omnia iudicia dei placẽt, & se accusant de suis peccatis: & deum siue in prosperis siue in aduersis semper laudãt. Lætamini in domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Vt gloria uestra ad eum referatur, sicut ait Apostolus: Qui gloriatur, in domino glorietur. Quẽ supplices deprecemur, ut obtectis per indulgentiam peccatis: nec repugnatis ultra delictis, meream sanctorũ exultationis ppetuæ esse pticipes.

1.Cor.1.d

a Lætãmini in domino & exultate iusti: &
b gloriãmini omnes recti corde.
c In finem psalmus Dauid. XXXII.
d e EXultãte iusti in domino: rectos decet
f collaudatio. Confitẽmini domino in ci
g thara: in psalterio decem chordarum psal
b i lite illi. Cantãte ei canticum nouum: bene
k l psallite ei in uociferatione. Quia rectũ est
m uerbum domini: & omnia opera eius in fi
n de. Diligit misericordiam & iudicium do
o minus: misericordia domini plena est terra.
p Verbo domini cœli firmati sunt: & spiritu
q oris eius omnis uirtus eorum.

c ¶In finem psalmus Dauid.) Psalmus iste uocẽ continet prophetæ ad deum hortantis populos: atq; monentis iustos in quem debeant exultare.

Psalmus XXXII.

F EXultate iusti in domino.) Propheta hortatur sanctos ut laudent deum. Exultate iusti. Alibi dicit: Gaudete: sed unum est. Alij exultant in rebus huius seculi: alij in circo: alij in theatro: Sed tu, dicit propheta unicuiq; sancto: in domino exulta, & non in prosperitatibus mundi.

e ¶Rectos decet collaudatio.) Rectos dicit, qui in regulam ueritatis corda illorum dirigunt,

Esa.5.c non iniquos, dicente propheta: Væ his qui dicũt dulce amarum, & amarum dulce. f ¶Confitemini domino in cithara.) Cithara deorsum habet cauamen, & sex chordas habet. Opera sanctorum intelliguntur per citharam, quæ sunt sex opera misericordiæ. Et de illis chordis aliæ bene cantant: aliæ murmurant. Sic & sancti, alij sic: alij uero sic. Confitemini domino in cithara. In carne, uitijs & concupiscentijs mortificata per crucẽ dominicam. g ¶In psalterio decem chordarũ psallite ei.) In decalogo mandatorum. Psalterium desursum habet cauamen: prædicatio uel mandata intelligitur in sanctis, quæ de supernis ueniunt.

Iacob.1.c Vnde dixit: Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est descendens à patre luminum: apud quem non est transmutatio, uel uicissitudinis obumbratio. Decem chordarum: id est, decem uerba legis. Tria mandata in una tabula, quæ ad fidem trinitatis pertinent hæc sunt. Primum: Audi Israël, dominus deus tuus deus unus est. Secundum: Non habebis nomen dei tui inuanum. Tertium: Obserua diem sabbati. Septem in altera tabula, ad dilectionem proximi pertinent. h ¶Cantate ei cãticum nouum.) Id est, psallite ei nouum canticum: id est, nouam uitam: quia nouus homo uenit in mundum: nouam legem instituit nobis, & nouam ecclesiã per baptismum. Cantate ei canticum nouum, quia resurrexit, quia sedet ad dexteram patris. i ¶Bene psallite ei.) Ille bene psallit, qui implet in opere quod cãtat: id est, prædicat. k ¶In iubilatione.) Iubilus dicitur: qd nec uerbis, nec syllabis, nec literis, nec uoce potest erumpere aut comprehendere quãtum homo deum debeat laudare. Bene psallite ei in uociferatione. Quia rectũ est uerbum domini: & omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam & iudicium dominus: misericordia domini plena est terra. Verbo domini cœli firmati sunt: & spiritu oris eius omnis uirtus eorum.

Cõgregans

Nec in aliquo curuatur, sed prosperabit in his ad quæ dirigit illũ. m ¶Et omnia opera eius in fide.) Sicut ait in euãgelio: Si habueritis fidẽ integrã, & Matth.17.b dixeritis huic monti: transfer te & mitte te in mare, fiet. Et omnia quæcũq; fideliter petieritis: credite quia accipietis, & uenient uobis. Quia rectus est sermo dni, & omnia opa eius in fide. Rectus est in rectis. Opera eius in fide. in fide sanctorũ: quia qd promittit deus sanctis suis, nõ mẽtitur. n ¶Diligit misericordiã & iudicium dns.) Quomõ dicit, diligit misericordiã, cũ in alio loco dicat: Ne misereris pauperi in iudicio: id est, nõ propter pauperẽ, nec propter diuitẽ, nõ propter proximũ & lõginquum, nõ propter cognitũ & incognitũ declines à recto iudicio, sed prius iudica rectũ iudicium, & postea subueniat misericordia. Diligit misericordiã, qui nos assumpta carne redemit: & iudiciũ, q inter impios iustosq; discernit. o ¶Misericordia dni plena est terra.) Totus mundus. Vel terra, sancta ecclesia de misericordia dei plena est: qa sicut ille ubiq; est, & sua misericordia cũ illo & ab illo inseparabilis est: qa nõ tantũ ut iustos custodiat descẽdit, sed ut pctores redimeret uel saluos faceret. p ¶Verbo dni cœli firmati sunt.) Verbũ patris, filius est. Cœli firmati sunt: sancti apostoli p ipsum in fide. Verbo dni cœli firmati sunt. In ipo uerbo, quod erat in principio apud deũ: siue uisibiles cœli, siue apostoli sunt creati. Verbo dni cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis uirtus eorum. Trinitatis maiestas manifestissime declaratur: dominus, uerbũ spiritus domini. q ¶Et spiritu oris eius omnis uirtus eorum.) Paracleto scilicet cooperante, horum uirtutes cœlorum creatæ sunt. Nam in domino pater, in uerbo filius, in spiritu oris, spiritus sanctus declaratur. Et quia dicit, oris eius: non procedens quasi minor credatur.

Nam

A Nam sicut filius à patre & æqualis patri: ita & spiritus sanctus æqualis patri habetur ac filio. Vel spiritu oris eius omnis uirtus eorum: Id est, per spiritũ sanctum uirtutes illorum. Quia per spiritum sanctum habuerunt diuersas gratias: id est, uirtutes. Nam per nos nihil boni habuimus nisi p ipsum.

a ¶Cõgregans sicut in utre aquas maris: ponens in thesauris abyssos. Timeat dominũ
b c omnis terra: ab eo aũtem commoueantur
d omnes inhabitantes orbem. Quoniam
e ipse dixit & facta sunt: ipse mandauit & cre
f ata sunt. Dominus dissipat consilia gen
g tium: reprobat autem cogitationes popu
b lorum, & reprobat consilia principum. Con
i silium aũtem domini in æternum manet: &
k cogitationes cordis eius in generationem &
l generationem. Beata gens cuius est domi
m nus deus eius: populus quem elegit in hæ
n reditatem sibi. De cœlo respexit dominus:
o uidit omnes filios hominũ. De præparato habitaculo suo respexit sup omes qui habitant terrã. Qui finxit sigillatim corda eorũ: qui

a ¶Cõgregans sicut in utre aquas maris.) Clausum littoribus mare ostẽdit. Congregans sicut in utre aquas maris. Per aquas, seculi tribulationes significat & persecutiões sanctorum: quia sicut homo in utre aquas strin
1.Cor.10.c git & quando uult spargit, sic dns tribulationes ecclesiæ, ut ait Paulus: Fidelis deus qui non patietur uos tẽtari super id qd potestis ferre, sed faciet etiam prouentũ ut possitis sustinere. Cõgregãs sicut in utre, in nouo ecclesiæ homine: aquas maris, seculi populos, ut sint unum nouum, sicut do
Matth.9.b minus ait, in utres nouos: id est, euangelicum præ
B ceptum, recõditũ in cordibus credentiũ. b ¶Ponens in thesauris abyssos.) O magna creatoris potentia, recondens in thesauris abyssos: producens de thesauris uentos. Tamen hic abyssos, mysteriorum cœlestium altitudinem intelligimus, iuxta il
Rom.11.d lud Apostoli: O altitudo diuitiarũ sapientiæ & scientiæ dei. Vel in thesauris: id est, in abscõditis dei. Thesaurus: id est, largitas: hoc est profundum scri
Psal.134.d pturarum. Vnde alio loco dicit: Qui producit uẽtum de thesauris suis. Nam quantũ uoluit per seruos suos nobis demonstrare. tantũ per nos intelligere potuimus: ipsam profunditatem scripturarũ nequaq; possumus. c ¶Timeat dnm omnis terra.) Qui terrena sapiunt, ipsum potius & nõ creaturam adorent. d ¶Ab eo autem commoueantur omnes inhabitantes orbem.) Hæc quidam de futuro arbitrantur iudicio, sed ad sequẽtem expositionem magis respiciunt. Ab ipso autem cõmoueantur uniuersi, omnes qui inhabitant orbẽ. Ab ipso deo commoueantur uniuersi: id est, de infidelitate ad fidẽ. Vel uniuersi: omnes creaturæ ab ipso ueniunt, & non sicut peccatores dicunt, quod tẽpus illas adducit & non deus: quia & tempora & dies & annos uel etiam momenta deus cõstituit. e ¶Quia ipse dixit & facta sunt: ipse mãdauit & creata sunt.) Ideo ipsum cuncta timeant: quia ab ipso uel facta sunt uel creata. Ipse dixit: hoc est per filium, qui uerbum est dixit: Mandauit per impe
Prou.21.d rium: hoc est, inenarrabiliter. f ¶Dominus dissipat cõsilia gentium.) Secundum illud: Nõ est cõsilium, non est prudentia, non est sapientia, nõ est fortitudo contra deum. Dominus dissipat cõsilia C gentium: Iudæorũ scilicet, qui tanquàm increduli contra deum Christum susurrant. Vel dissipat: cõsilia eorum, qui turrim ædificare uoluerunt destruxit, ut illud: Venite confundamus ibidem linguas Gen.11.b eorum. g ¶Reprobat autem cogitationes populorũ.) Hoc est Iudæorum consilia, quia nõ potuerũt illa facere nisi quãtum à deo præfinitũ fuit. Reprobat autem cogitationes populorum. Pharisæorum & Sadducæorum, uel reliquarum protestatũ genera. h ¶Et reprobat consilia principum.) Hoc est Annæ & Caiphæ, quia ipsi principes erant ipsorum sacerdotum qui primatum tenebãt huius sceleris. Hos omes cũ suis cõsilijs, dns resurgendo destruxit. i ¶Cõsiliũ uero dni manet in æternũ.) Consiliũ dni fuit, ut resurgeret à mortuis, sicut & fecit. Istud consiliũ, Iudæi uel principes illorũ destruere nõ potuerũt. k ¶Cogitationes cordis eius in D generatiõe & generatione.) Nihil ex eis diminuetur, iuxta illud: Cœlũ & terra transibũt: uerba aũtẽ Matth.24.e mea nõ præteribũt. l ¶Beata gẽs cuius est dns deus eius.) Hoc est qui credũt quod dns creauit illas creaturas, unde superius mentionẽ fecit: nõ qd tempus illas adducat. Vel beata gens Christianorum, cuius dns deus eius. Dnm em elegit habere deum, idolis derelictis. m ¶Populus quẽ elegit dns in hæreditatẽ sibi.) Ipsum populũ Christianũ in hæreditatẽ sibi, ut dixit in alio psalmo: Dabo ti- Psal.2.b bi gentes in hæreditatẽ tuã, & possessionẽ tuã terminos terræ. Et alibi: Dns pars hæreditatis meæ. Ibi. 15.b Et item: Portio mea dominus. In hæreditatẽ sibi. Ibi. 118.b Repulsis Iudæis nos sumus in hæreditatem asciti. n ¶De cœlo respexit dns: uidit omnes filios hominum.) Vt omnibus misereatur: quia nunq; respectus eius sine misericordia fuit. Vel dns de cœlo prospexit: hoc est, misertus est nobis. Super filios hominum. Filij hominum: filij Adam. Vel filij hominum: successores apostolorũ. o ¶De præparato habitaculo suo respexit super omes qui inhabitant terram. Qui finxit sigillatim corda eorum.) Vt alij detur sermo scientiæ: alij interpretatio sermonũ: alij genera linguarũ, & reliqua: quæ operatur unus atque idem spiritus. Vel qui finxit per singulos corda eorum. Quidã hunc locũ mendaciter ad illud referunt, quod animam ex anima existiment esse generatã, & in Adam omniũ animas cõtineri, quia id quod Græce dicitur καταμόνας, non unum, sed per multos quenq; significet.

Qui

E Qui finxit sigillatim corda eorum. Qui finxit: id est,fecit.Sigillatim.Per singulos omnes intelligit, & insimul omnes recognoscit. Corda illorũ: opera illorum. a ¶Qui intelligit omnia opera eorum.) Ipse est enim speculator prospiciens de die in diẽ actus humanos. Qui intelligit omia opera eorum: hoc est, qualiter donũ dei unaquæq; anima habeat ipse dispẽsat. b ¶Non saluabit rex per multam uirtutẽ, & gigas non saluabit in multitudie uirtutis suæ.) Sed per iusticiam & auxilium dei. Nam & Goliæ fortitudinem confudit deus per manum Dauid pueri sui.Nõ fuit saluus rex per multitudinẽ uirtutis suæ. Quare? qa alibi dicit: Domini est salus. Nec gigas saluus erit in multitudine fortitudinis suæ.Gigas,p sua fortitudine dicitur. Nec ipse saluus esse potest per fortitudinem suam,sicut superius de Golia & Dauid. c ¶Fallax equus ad salutem,in abundantia autem uirtutis suæ non saluabit.)Nisi deus fuerit ascensor eius.Fallax equus ad salutem.Equus,corpus humanum, iumentum est animæ,ideo fallax. In abundantia autem uirtutis suæ non erit saluus:id est,nec gigas nec rex.

d ¶Ecce oculi domini super timentes eũ.) Oculi dei,aspectus diuinitatis. Super timentes eum, qui eum timent timore sancto. Deus enim sperantes in se inspectione cœlesti protegit ac defendit.

e ¶Et in eis qui sperant in misericordia eius. Vt eruat à morte animas eorum.) Id est, in hoc spẽrãt in misericordia eius:id est dei , ut à morte perpetua eruat animas eorum. Vel à morte:hoc est,à diabolo. f ¶Vt eruat à morte animas eorũ: Et alat eos in fame.) Cum alij uerbi dei penuriã patiuntur:isti ab eo uiuificantur. g ¶Anima autẽ nostra sustinet dominũ.) Id est, patiens est in domino.Quicquid accesserit ei siue bonum siue malum,sustinet propter deum,ut ait Paulus: Omnia mihi placẽt. Vel alat eos in fame:id est, pascit eos. Vnde dixit:Et aluit eos quadraginta annis in deserto.Quia quotiescunq; homines habent famẽ: deus pascit seruos suos:licet de cibo terreno,sed tamen plus est,unde pascit eos de cibo spirituali: id est,de sua doctrina & suo uerbo. Anima autẽ nostra sustinet dominum:quoniam adiutor & protector noster est.Et in ipso lætabitur cor nostrum & in nomine sancto eius sperauimus. Scimus eñ quod nullus sperauit in eum, & cõfusus abscessit.

h ¶Quoniam adiutor & protector noster est.) Hoc est,quia ipse est & adiutor & defensor eccle-

a qui intelligit omnia opera eorum. Non sal
b uabit rex per multã uirtutem : & gigas nõ
saluabitur in multitudine uirtutis suæ. Fal-
c lax equus ad salutem:in abundantia autem
d uirtutis suæ non saluabitur. Eccẽ oculi do-
e mini super metuentes eum:& in eis qui spe-
rãt super misericordia eius. Vt eruat à mor
f te animas eorum: & alat eos in fame. Ani-
g ma autem nostra sustinet dominum: quo-
h niam adiutor & protector noster est. Quia
i in eo lætabitur cor nostrum : & in nomine
k sancto eius sperauimus. Fiat misericordia
l tua domine super nos: quemadmodũ sperauimus in te.

m Psalmus Dauid cum immutauit uultũ suũ coram Abimelech : & dimisit eum & abijt. Benedicam

siæ. i ¶Et in ipso lætabitur cor nostrũ.) Id est, anima nostra lætabitur de spe futuræ remunerationis:& lætabitur ecclesia in tribulatione. k ¶Et in nomine sancto eius sperauimus.) Nomen patris filius est. l ¶Fiat misericordia tua domine super nos: sicut speramus in te.) Oratio ecclesiæ est:tamen istum uersiculũ cogitare debet unusquisq; anteq; legatur, ut fidcliter dicat,sicut speramus in te: ne alibi uacet mens sua. Fiat domine misericordia tua super nos: sicut sperauimus in te. Vt qui nos per baptismum abluisti,spiritussancti infusione confirmes, sicut in Actibus apostolorum cernimus esse factum. Qui nũc in nobis uenire dignetur , ut per eius lumen effici mereamur hæredes gloriæ sempiternæ. Amen.

m ¶Psalmus Dauid cũ mutauit faciem suam coram Abimelech: & dimisit eum & abijt.) Mutatio faciei,in uerborum mutatione monstratur: quãdo à Saul se missum esse simulauit. Aut si ueram mutationem uultus uolumus intelligere: Abimelech sciamus dictũ esse pro Achis. Nec in nomine error est,cũ ex patre generatus: etiam Abimelech potuerit appellari Abimelech quippe interpretat pater meus rex. Quomodo dicit,commutauit uultum suum corã Abimelech? Quia in Regũ sic legimus:quod in Geth ciuitatem ad regem Achis fugit in Philistijm. Vel quomodo ausus fuit ibidem ambulare , quia inimicus illorum erat,& ipse interfecit antea Goliam principem illorum? Propterea illuc ambulauit p hoc quod mulieres dixerunt : Percussit Saul mille, & Dauid decem milia : & postea intrauit diabolus in Saul per inuidiã, & dixit: Quid superest ei,nisi tantum ut regnum habeat? Et peruenit Dauid ad regem Achis.Sed postea Achis misit missos suos ut Dauid ad se ducerent,ut eum interficeret.Et cum inuenissent eum ad portam ciuitatis, cognouit Dauid quod ipsum interficere uolebãt, ne cessitate compulsus ad arcem declinauit. Misericordia dei prouidẽte,cecidit spiritussanctus super ipsum:& cœpit labi,& saliuam mittebat super suã barbam. Et cum adduxissent eum ad regem,dixit illis rex:Pro qua causa adduxistis istum hominẽ arreptiuum & furibundum super me? Dauid pulcher homo erat, & quando eum apprehenderũt, tympanizabat ad portam ciuitatis,& in manibus suis ferebatur. Et cum eũ dimisissent & fugisset, istum psalmum cantauit:qui totus circa pietatem, totus circa inspectionem diuinã, totus circa com-

pescendas

pescendas sanctorũ tribulationes cõmemoratur. Dauid figurã Christi tenet: Saul figuram diaboli. Abimelech interpretat regnum patris mei. Achis interpretat,quomodo est, uel ignorantia,uel niger. Dauid uenit in Geth ad regẽ Achis:& dns uenit i regnũ patris sui:hoc est,ad regnũ Iudæorum. Mutauit uultũ suũ corã Abimelech:hoc est,corã regno patris sui. Vñ sanctus Paulus dixit : Qui cũ in forma dei esset, nõ rapinã arbitratus est esse se æqualẽ deo, sed formã serui accepit: in similitudinẽ hominũ fact?:& habitu inuentus ut homo: humiliauit semetipsum factus obediens usq; ad mortẽ. Vel aliter:Mutauit uultũ suũ:id est,in sacerdotiũ. Tunc cõmutauit, qñ Melchisedec obtulit panẽ & uinũ.Immutauit uultũ:quia quãtum aduentus Christi appropinquabat,tantum illæ figuræ apertæ erant : quia antea hostias offerebant,sed postea spũaliter impletũ fuit in nouo testamẽto secundũ ordinẽ Melchisedec:non dixit,secundũ ordinẽ Aaron,sed secundũ ordinem Melchisedec. Tympanizabat ad portã ciuitatis. Tympanũ de corio extenditur. Et dns extendit manus suas in cruce. Porta ciuitatis, initiũ fidei nostræ intelligit,qñ credimus incarnationẽ Christi. Per saliuã,infirmitatẽ carnis quã dignatus est suscipere. Illa barba,fortitudo diuinitatis. Dimisit eũ & abijt. Dimisit Christus Iudæos, & uenit in gentibus. Vnde dictũ est : Quia indignos uos iudicastis uitæ æternæ: nos ex hoc ibimus ad gentes.

Psalmus XXXIII.

BEnedicam dnm in omni tẽpore &c̃.) Cũ ait, omni tempore & semp,docet nos nec in aduersis succumbere debere,nec in secundis extolli, sed tã pspera q̃ cõtraria æquanimiter ferre: ac beatũ ante oculos ponentes,in omnibus quæ accidcrint,dei benedicere nomẽ.Benedicam dnm in omni tempore.Benedicã,id est, laudabo dnm. In omni tẽpore:in pperis & aduersis.Fecit hoc Dauid,& modo ecclesia.Semp laus eius in ore meo. In ore & corde,intenta mente deũ semp laudare.

b ¶In dño laudabitur anima mea.) Hoc est,uita mea.Cum huic studio anima dedita,aspera mũdi æquo animo sustinuerit:ab his qui sũt dni, collaudatur. c ¶Audiant mansueti.) Id est,sancti.

d ¶Et lætent.) Non de terrenis,sed de cœlestib?: qui nõ habẽt pugnã uitiorũ in se,illi qui glebã corporis sui tali tentamento cohercent.Beati eñ mãsueti:quoniã ipsi possidebunt terrã. e ¶Magnificate dnm mecũ.) Patrẽ dnm laudate. f ¶Et exaltemus nomen eius in idipsum.) Ac si dicat ppheta:Quomodo ego amo,& uos sic facite. Vel,exaltemus nomẽ eius in idipsum,Filiũ cui pater dedit nomẽ,qd est sup omne nomẽ. g ¶Inquisiui dominũ.) Spiritũ sanctum. h ¶Et exaudiuit me:& ex omnibus tribulationi bꝰ meis eripuit me.) Cõsumens corruptelam carnis:quæ mihi tribulationes peccaminum ingerebat,ne eũ attẽtius deprecarer. i ¶Accedite ad dnm.) Credite in eum. Accedite ad dnm,nõ loco,sed fide & opere.

k ¶Et illuminamini.) Id est,in mente intelligite: quia nisi crediderit is, nõ intelligetis. l ¶Et facies uestræ nõ cõfundẽtur.) In iudicio quo impij cõfundentur in condemnationẽ,in die iudicij. m ¶Iste pauper clamauit.) Christus dns q̃ p nobis pauper factus est, ad patrẽ in passione clamauit. Vel,iste pauper, id est,Dauid clamauit quãdo dixit:Dñe deus, uanũ fac consiliũ Achitophel.Et ecclesia clamat modo.

n ¶Et dns exaudiuit eum:& ex omnibus tribulationibus eius liberauit eum.) Resuscitans illum à mortuis. o ¶Emittit angelum dns in circuitu timentiũ eum & eripiet eos.) Hoc est,angelum magni consilij dedit illis.Haud dubiũ est, timẽtes dominũ ab angelis custodiri:sicut ipse dns per euangelium docet:Amen amendico uobis: quia angeli eorum quotidie uident faciẽ patris mei qui est in cœlis. Vallantur ergo præsidio angelico,qui de cordis puritate timuerint deum. p ¶Gustate & uidete,quoniã suauis est dns.) Gustus per fauces discitur:uisus per oculos:quia per oculos uidetur. Propheta dicit,gustaui. Et quomodo gustaui: sic inueni per fidem,per spem,& per opera bona.

q ¶Beatus uir q̃ sperat in eum.) Quare beatus? Quia illũ habet q̃ oia habet:hoc est,deũ. Ergo hic dicit gustus:ut cũ quis cognouerit deũ, timeat illũ:quia tanq̃ de gustu ita alibi dixit: Initiũ sapientiæ timor dni. Cum aũt timere cæperit,tũc præcepta custodit:& tunc sciet quia suauis est dns: quia ipse est panis uiuus qui satietatẽ dat huic mundo. Beatus uir q̃ sperat in eũ,& non in incerto diuitiarũ. r ¶Timete dnm oes sancti eius.) Qui firmi statis in pmissis eius timete, ne accepta securitate decipiamini. s ¶Qm nihil deest timẽtibus eũ.) Quorũ deus est Christus,nihil deest eis:id est,nihil boni deest eis. Quærite regnũ dei & iusticiam eius,& cætera apponunt uobis. Iusticia enim dei omnia pstat. t ¶Diuites eguerunt & esurierũt: inquirentes aũt dnm non minuent omni bono.)

B Multi sunt mundi locupletes,& egent gloria dei:
Luc.16.c. de quibus fuit & diues ille,ante cuius ianuã Lazarus decumbebat:qui sitiens in tormẽtis,quia non fecerat misericordiã,nõ meruit accipere guttam. Inquirens autẽ Lazarus non purpuras, sed cœlestia regna,meruit in sinu Abrahæ bonis omnibus adimpleri. a ¶Venite filij audite me:timorẽ domini docebo uos.) Mos est propheticus,ut discipulos filios nuncupet, sicut Paulus: Filioli,quos iterum parturio, donec formetur Christus in uobis. Hos docet,ut primo omniũ sapientia:id est,timore domini imbuant. Venite filij audite me. Vocat Christus ecclesiã ad se uenire:id est, per fidem. Sancti filij dei dicũtur: iuxta quod dictũ est in euãgelio: Quotquot aũt receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri. Et Ioannes dicit in epistola sua: Nunc filij dei sumus. Timorẽ domini docebo uos. Vt illud: Initiũ sapientiæ timor dñi. Et alibi dicit: De timore nascitur compũctio salutaris. Ad hoc debet unusquisq; uenire, ut timorem domini debeat habere. b ¶Quis est homo qui uult uitã.) Aeternã utiq;. c ¶Et cupit dies uidere bonos.) In quibus cũ sanctis iocundet in regno dei. Vel uox prophetæ interrogando:& alius dicit,ego uolo:& ille dicit: Si uis,fac ergo qd'sequitur,& uidebis uitam:hoc est,habebis uitã æternã:& dies bonos,hoc est,dies æternos. d ¶Prohibe linguã tuã &c̃.) Prohibe linguã tuã,id est, à detractione uel ab amaritudine: quia dictum est: Mors & uita in manibus linguæ. Quia q custodit linguã suã,custodit animã suam. Et alibi dicit: Custos iusticiæ,silentiũ & pax. Si quis putat se esse religiosum nõ refrenans linguã suã, huius erit uana religio. Et labia tua ne loquant dolũ: ne aliud ore assimiles,aliud corde retineas. e ¶Diuerte à malo & fac bonum.) Hoc est,destrue uitia & ædifica uirtutes. Nihil pdest,si destruis & nõ ędificas. hoc est,si destruis uitia,& nõ ædificas uirtutes. Ac si dicat: Quis est hõ q sine his uelit uitã? Nullus. Quia in eo nullũ bonũ fuit,q nullũ malũ destruit. Diuerte à malo & fac bonũ. Mala omnia à diaboli instinctu pcedũt,sicut bona à dei. Relinque ergo quæ instigat diabolus,& opare quæ præcipit Christus. f ¶Inquire pacẽ & psequere eã.) Secũdũ Aplm pacem sequimini & sanctimoniã, sine qua nemo uidet regnum dei. Vel Iudæi quæsierunt pacem: id est, Christum ad occidendum, non ad imitandum: quia sequi,imitari dicitur. Inquire pacem, & sequere eam,id est,Christum: quia ipse est pax nostra. Vel sequere,imitare. Vnde in euangelio dictum est: Qui uult post me uenire,abneget semet ipsum, & tollat crucem suam & sequatur me. Inquire pacem & sequere eam. Non sufficit malum fugere, nisi bonum quoq; feceris. g ¶Oculi domini super iustos.) Pietatis em̃ inspectione eos iugiter contemplatur.

Luc.9.c

Ecclı.1.b.

F

Pro.18.d
Esa.32.d.

Heb 12.d

eguerunt & esurierunt:inquirentes autẽ dominũ non minuetur omni bono. Venite filij audite me:timorẽ dñi docebo uos. Quis est hõ qui uult uitam:diligit dies uidere bonos. Prohibe linguam tuam à malo: & labia tua ne loquantur dolum. Diuerte à malo & fac bonum:inquire pacem & persequere eam. Oculi domini super iustos: & aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super faciẽtes mala:ut perdat de terra memoriam eorum. Clamauerũt iusti,& dominus exaudiuit eos:& ex omnibus tribulationibus eorũ liberauit eos. Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde:& hũmiles spũ saluabit. Multæ tribulatiões iustorũ: & de omnibus his liberabit eos dñs. Custodit dñs omnia ossa eorũ:unũ ex his nõ cõtereť.

Mors

ra memoriam eorum.) Hoc est, de terra uiuentiũ: ut ait propheta: Deleant de libro uiuentiũ. Vultũ hic furorẽ intelligimus,qui minando irã, memoriã peccati à terra disperdit, ut radices benignitatis suæ (unde eam exciderat) plantet. Quæ de auribus,oculis,ac de uultu dicunt: non ad corporatio nẽ deitatis,sed ad maiestatis potentiã referẽda sũt. l ¶Clamauerunt iusti,& dñs exaudiuit eos:& ex oĩbus tribulatiõibus eoꝝ liberauit eos.) Quia de puritate cordis integra clamauerunt. Vel tres pueri inter flãmas clamauerũt: & dñs exaudiuit eos. Filij Machabæorũ, uel modo unusquisq; sanctus: & illos & modo unũquẽq; ex omnibus tribulationibus liberat. m ¶Iuxta est dñs his qui tribulato sunt corde.) Nunq; elongatur ab eis qui propter illũ sustinẽt. Cũ ipsis est in tribulatiõe: nõ loco, sed auxilio: quia deus nõ est localis. n ¶Et humiles spũ saluabit.) Vt eis regna cœlestia largiat. Humiles spũ: id est, mites: ut illud: Discite à me: qa mitis sum & humilis corde. Vel illud: Beati em̃ pauperes spũ: quoniã ipsorũ est regnũ cœlorũ. o ¶Multæ tribulationes iustorũ.) Ergo qui tribulationẽ non patitur, iustus nõ est. Mors peccatoꝝ pessima est. Iustorum tribulatio morte finit: peccatorum uero supplicia post mortẽ incipiunt. Vel, multæ tribulationes iustorum: & de omnibus his liberauit eos dñs. Tentantur em̃, ut probati manifesti fiãt. Sed in tempore erit respectus ipsorum, cũ iudicauerint nationes,& dominati fuerint populis. p ¶Dñs custodit omnia ossa eorũ.) Id est, uirtutes eorum. q ¶Vnũ ex his non conteret.) De

Matt.xi.d

ibi.5.a

Psal.62.a

sanctis

sanctis suis in futuro iudicio, quomodo dicit: unũ ex his non conteretur: quia multi habent ossa fracta, sicut legimus de sanctis martyribus? Sed hic ossa, firmamentũ uel uirtutes animæ intelligũtur. Dominus custodit omnia ossa eorum: unũ ex his nõ conteretur. Aeternitatem perpetuæ uitæ dicit, quam per spem fidei gerũt, siue fortitudinem quam in ipso habẽt deo custodire: ne in his tribulationibus tepescant aut conterantur in aliquo.

A

a ¶Mors peccatorum pessima: & qui oderunt iustum, delinquent. Redemit dominus animas seruorum suorum: & nõ derelinquet omnes qui sperant in eum.

B

e In finẽm psalmus ipsi Dauid. XXXIIII.

f Iudica domine nocentes me: expugna impugnantes me. Apprehende arma & scutum: & exurge in adiutoriũ mihi. Effunde frameam, & conclude aduersus eos qui persequũtur me: dic ánimæ meæ, salus tua ego sum. Confundant̃ & reuereantur quærentes animam meam. Auert̃ntur retrorsum, & confundant̃ cogitantes mihi mala. Fiant tanq; puluis ante faciẽ uenti, & angelus domini

C

Rom.12.d

Ibi.8.f.

Ephe.6.b

Act.7.g

D

Act.5.a
4.Re.2.b

Rom.10.d

Ioan.14.d

Luc.7.c.

a ¶Mors peccatorum pessima.) Quia & hic iniquitantur, & in futuro sine fine torquent̃. b ¶Et qui oderũt iustũ, delinquẽt.) Christum uel testamentum eius Iudæi oderunt. Oderunt iustum, id est, Christum, & sine causa. Delinquent, hoc est, peccabunt. Vel qui odit modo iustum: hoc est, unũquẽq; sanctũ, peccat. c ¶Redemit dominus animas seruorũ suorũ.) Redemit nos Christus sanguine suo precioso: & modo per singulos dies redimit. Vel redemit dñs animas seruorũ suorum, de potestate secundæ mortis. d ¶Et nõ derelinquet omnes qui sperant in eum.) Qui in deo sperant, non derelinquet eos neq; hic neq; in futuro: sed cũ ipsis est secundũ promissionẽ suã usq; ad cõsummationẽ seculi. Qui nobis præstare dignetur, ut sit iugiter laus eius in ore nostro: eiusq; doctrina mediocriter utentes, nec extollere ꝑspera, nec incõmoda ualeant inclinare.

e ¶In finẽ psalmus ipsi Dauid.) In finẽ, id est, in Christũ: ut illud: Finis legis ad iusticiã omni credẽti. Vel finis, perfectio Christi. Vnde & apostoli dixerunt: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Et dñs: Qui me uidet, uidet & patrẽ meũ: quia ego in patre & pater in me est. In hoc est perfectio Christi. Dauid, fortis manu interpretatur si ue desiderabilis. Et dñs manu fortis: qa tetigit loculũ, et surrexit iuuenis filius uiduæ. Vel fortis per quẽ facta sunt omnia. Desiderabilis, quia intantũ desiderãt sancti uidere Christũ: ut etiam corpora sua pro ipso tradant in martyriũ. Vel passionis dominicæ psalmus cõtinet sacramentũ. In quo notandũ est, q̃ ea quæ in humilitate, fletu ac lamẽtatiõe dicunt: nõ diuinitati, sed assumptæ carni conueniunt. Orat ergo dñm patrẽ, dicẽs: Psal. XXXIIII Iudica dñe nocentes me: expugna impugnantes me.) Iudæos & principes sacerdotũ, q in carne positũ dñm sæpe impugnantes, nocere uoluerunt. Iudica dñe nocentes me. Vox Christi in passione, & uox ecclesiæ in tribulatione. Iudica: hoc est, iudicio discretionis. Vel iudica, id est, discerne inter me & Iudæos: inter ecclesiam & psecutores.

E lus: Domini: quia dñs illum creauit: & dñs illū habet in potestate. Malignus, nō natura, sed sua adinuentione. Diabolus habet uoluntatē nocendi, sed nō habet potestatē faciendi: ut ait propheta: Immissiones per angelos malos: id est, tantam habet potestatem, quantū dominus ei permittit.

Psal. 77.c

a mini persequens eos. Fiant uiæ illorum tenebræ & lubricū: & angelus domini ꝓsequens
b eos. Quoniam gratis absconderūt mihi interitum laquei sui: superuacue exprobraue-
c runt animā meā. Veniat illis laqueus quem
d ignorant: & captio quam abscondit apprehendat eos: & in laqueū cadāt in idipsum.
f Animā aūt mea exultabit in domino: & de-
g lectabitur super salutari suo. Omnia ossa
mea dicent: Domine quis similis tibi. Eri-
i piens inopem de manu fortiorum eius: egē
k num & pauperem à diripientibus eū. Exur-
l gentes testes iniqui: quæ ignorabāt interro-
m gabant me. Rētribuebant mihi mala ꝓ bo-
n nis: sterilitatem animæ meæ. Egō autem
o cum mihi molesti essent, induebar cilicio.
Et humiliabam in ieiunio animam me-
p am: & orātio mea in sinu meo conuertetur.

a ¶ Fiant uiæ eorum tenebræ & lubricum.) Tenebræ, ignorātiæ. Lubricū, id est, luxuria. Quia q istis mēte est deditus, diabolus illum persequitur.) Vel aliter: Non cognoscant ueritatis lumē, nec firma statione consistant: sed lubrici fiāt gressus eorū qui in hac passione grassant, atq; ab angelo claritatis dominicæ affligantur. b ¶ Quoniam gratis absconderūt mihi interitū laquei sui.) Bene sui: quia quē putabant domini interitum, eorū effectus est laqueus. Quoniā gratis abscōderunt mihi interitū. Gratis, id est, sine causa: tā ludæi Christū q̄ persecutores ecclesiam. Ipsi semetipsos laqueauerunt in uindictam. c ¶ Superuacue exprobrauerūt animā meā.) Nihil enim utile habuit exprobatio eorū. d ¶ Veniat illis laqueus quē ignorāt.) Excidium illud minatur, quod temporibus Vespasiani super eos aduenit. Vel unusquisq; peccator funiculis uitiorū suorum cōstringitur in die iudicij. e ¶ Et captio quā abscondit apprehendat eos, in laqueum cadant in ipso.) In mortē utiq; repentinā: quā occulte ipsi domino nostro moliebant: ut illud: Foderunt ante faciē meam foueam, & ipsi inciderūt in eam. Et item dicit: Foueam quam fratri tuo paraueras, in eā cades. f ¶ Anima aūt mea exultabit in domino.) Et Christus in patre, & ecclesia in Christo. g ¶ Delectabitur sup salutari eius.) Cū ab eo resuscitatus fuerit. Vel delectabitur, hoc est, lætabitur super salutari eius. Salutaris noster Christus est: quia in ipso delectatur ecclesia: ut ait Salomon: Quæ est ista quæ ascendit dealbata & innixa super fratruelē suū? h ¶ Omnia ossa mea dicent: domine quis similis tibi?) In ossibus, æternitas siue fortitudo intelligit, quod ad apostolos refert: ut q̄bus uisa fuerint primū uerba resurrectionis q̄si deliramēta, nūc collaudēt & dicāt: Quis similis tibi? hoc est, quis ut tu potuit de morte reuocare? Vel ossa, fortiores sancti, uel uirtutes sanctorū. Quis similis tibi? Ac si dicat, nemo. Alio loco dicit: Deus q̄s similis tibi: id est, nullus. i ¶ Eripiens inopē de manu fortiorum eius.) Inops Christus ꝓ nobis, ut illius inopia nos diuites faceret. De manu fortiorū: id est, de manu ludæorū liberauit eū deus pater. Inops Christus, ex ꝑsona mēbrorū suorū loquit̄. k ¶ Egenū & pauperē à diripientibus eū.) A potestatibus tenebrarū. Quorū maxima uirtus est ut possint diripere paupes tuos. l ¶ Exurgētes testes &c.) Euāgeliū falsos testes dicit: ꝓpheta iniquos. Et falsi q̄s euangeliū uocat, interrogant: de q̄b⁹ uero ꝓpheta loquitur, interrogant. Vñ intelligēdū est q̄ principes sacerdotū sunt iniq̄ testes: q̄ interrogauerūt q̄ nesciebāt, dicētes: Aduiuramus te p deum, ut dicas nobis si tu es filius dei. Dicēte aūt illo, ego sū, scidерūt uestimēta sua: & q̄si in testimoniū clamauerūt: Ipsi audistis blasphemiā: qd adhuc quærim⁹ testes? Falsum em̄ erat testimoniū, ut dicerent eū blasphemasse, q̄ dixerat ueritatē. m ¶ Et retribuebāt mihi mala ꝓ bonis: sterilitatē animæ meæ.) Exhibēte me uitā, condēnauerūt me morti: & fœcūditatē bonorū cœlestiū ꝓmittēti, uitæ penuriā intulerūt. Sic fecerūt ludæi Christo: ꝓ bonis mala reddiderūt. Sterilitatē animæ meæ: id est, quomō illorū aniæ steriles erāt de bono & plenæ de peccato: sic uoluerūt ut anima Christi fuisset. n ¶ Ego autē cū mihi molesti essent, induebar cilicio.) Hæc sunt arma sanctorū. Totus aūt psalmus ex ꝑsona Christi est: & p Christū ad oēs sanctos referri pōt. o ¶ Induebar cilicio. Et humiliabā in ieiu. ani. meā.) Legimus illius ieiuniū, nō legim⁹ cilicium. Sed p cilicium pctōres: qa uestit⁹ pœnitētiæ est. Induebar cilicio. Ac si dicat: Induit se diuinitas carne, & de pctō dānauit peccatū. Ego aūt cū mihi molesti essent, induebar cilicio: & humiliabā in ieiunio animā meā, & oratio mea in sinu meo cōuertet̄. Induit em̄ dñs asperitatē passiōis, & luctū de duricia ppli nō credētis: celebrauit ieiuniū usq; ad uesperā, cū in uespera mūdi oblatus est ꝓ mūdi salute. Cōuersa est oratio ei⁹ in sinū patris, cū in nihilo est frustratus à patre: & pater nō q̄si minori ꝑstitit, sed ut assumptū hominē declararet. Christus nō carnaliter sed spūaliter ieiunauit. Esuriēs uenit ad arborē sici: sitiens uenit ad fontē. Esuriebat salutē humani generis: sitiebat fidē ecclesiæ. Esuriebat in passiōe, q̄n oēs, maxime apostoli negauerūt: nisi tantū latro in cruce cōfessus est. p ¶ Et oratio mea in sinu meo cōuertet̄.) Hoc est, in secreto dei patris agebat. Et sancti orāt in secreto: id est, in corde, ubi de⁹ uidet̄: ut in euāgelio: Cū oras, intra in cubiculū tuū, & ora patrē tuum in abscondito. Et Anna orabat in templo.

Quasi

Psal. 56.b
Pro. 26.d.
Cant. 3.c
Psal. 70.d
Matt. 14.c
1. Reg. 1

A a ¶ Quasi proximū, quasi fratrē nostrū.) Si ex ꝑsona Dauid psalmū accipimus, proximum accipimus Saulē. Si ex Christi, Iudam proditorē proximum uocat. Vel proximus & frater Christus Iudæis: quia de ipsis humanitatē attraxit. b ¶ Ita cō placebam.) Id est, deo patri: frater ac ꝓximus erat ꝓpter generationē corpoream. c ¶ Quasi lugēs & cōtristatus, sic humiliabar.) Lugebat em̄, cum confortante angelo, guttæ sudoris eius tanq̄ sanguis defluebant ad terram. Et cōtristatus est cū diceret: Tristis est anima mea usq; ad mortē. Tanq̄ lugēs & contristatus. Lugebat Christus ꝓ parte nostra: ut illud: Videns, inquit, ciuitatē, fleuit sup eam. Ita humiliabar: quia Christus humiliatus est in passiōe. Vel sic complacebā: quia cōplacebat patri per fidē & spem. d ¶ Aduersus me lætati sunt.) Lætati sunt ludæi, quādo Christum apprehēderunt, ut eum crucifigerēt. e ¶ Et cōuenerunt in unū.) Ad hoc conuenerunt, ut Christum crucifigerēt, nō ut crederēt. Vel aduersus me congregati sunt & conuenerunt, cum traditionis meæ promissionē haberent. f ¶ Cōgregata sunt in me flagella.) Flagellauerunt Christum, sicut dixit: Cum gladijs & fustibus ad me uenistis. Et Pilatus dixit: Dimittam eum emendatū: id est, flagellatū dimittā. g ¶ Et non cognoui.) Quid non cognouerit, quæritur. Quidam putant dolorē uulnerum quæ patiebat̄ in cruce. Sed melius ad peccata refertur, quod nō habuerit conscientiam peccatorum, quare crucifixus sit. Et ignoraui, nō quod ignoret Christus aliquid: sed ignoraui, quia propter quod istud mihi accidit, non cōmisi. Vel ignorauerunt, quod deus sub carnis uelamēto lateret. h ¶ Dissipati sunt.) A uinculo charitatis. i ¶ Nec cōpuncti.) Vt agerent pœnitentiā. k ¶ Tentauerunt me.) Multis modis tentauerunt ludæi Christū, sicut dixit unus ex ipsis: Magister, quod est primum mandatum? l ¶ Subsannauerunt me subsannatione.) Deludētes atq; dicentes: Aue rex Iudæorū. m ¶ Frenduerunt super me dentibus suis.) Clamantes, crucifige eum. Per motus corporis, ostendit̄ motus animæ. Per dentes intelligit̄ malicia: quia per malicia ipsum crucifixerunt, & in hūc dentibus stridерūt. n ¶ Dñe quando respicies.) Propheta ex persona ecclesiæ dicit. Ac si dicat: Respice malorū iniquitatem, & meā iusticiā ab ipsis discerne. o ¶ Et restituet̄ animā meā à malignitate eorum, à leonibus unicā meā.) Leones ipsos ꝑsecutores dicit, qui animā eius deglutire ore nitebant̄: sed eius resurrectione cōfusi sunt. Ecce cōuersa est oratio eius in sinū eius, cū unica: id est, ipsa anima integra corpori restituta est. Et quis, inqs, eā restituit? Ipse cū paterna uoluntate, q̄ dixit: Potestatē habeo tollēdi animā meā, & potestatē habeo iterū sumendi eā. Et à leonibus unicā meam. Leo ipse populus Iudaicus, propter fortitudinē malicię suæ. Vnicam meā: quia unica fuit anima Christi sine peccato secundū prophetā. Qui peccatū nō fecit, nec dolus inuētus est in ore ei⁹. p ¶ Cōfitebor tibi dñe in ecclesia ma.) Id est in toto mūdo diffusa. q ¶ In populo graui lauda. te.) Id est in populo Christiano, ibi te laudabo. Grauis dicit̄: quia non est leuis ad peccandū. Non leui, quē uentus ut puluerem à facie terræ ꝓiciet: sed in graui & supra petrā fundato, firmiterq; ꝓ cepta custodiēte. Hinc iterū recordat̄ passiōis suæ quo potius eis iudiciū mortis adnunciet, dicens: r ¶ Nō supgaudeāt mihi qui aduersant̄ mihi ini.) Iudæi Christo, & persecutores ecclesiæ. s ¶ Qui oderūt me gratis & annuūt oculis.) Hæc dicit ut nō sit iterata passio: qa nec redēptio ueniet iterata. Et annuerūt oculis: qa nihil boni in ope ostēderūt. t ¶ Q̄m mihi qdē pa.lo.) Vt illud: Magister licet tributū dari Cæsari an nō? Vel q̄n dixerunt: Magister, scimus qa uerax es, & in ueritate uiā dei doces. Sed hæc pacifica, plena erant dolo & ira. u ¶ Et in ira do.co.) Sic loquebant̄, sed cogitabāt ut apprehenderēt eū, & ligarēt eū: sicut postea fecerūt. In ira hoc fecerūt, sicut Iacob⁹ ait: Ira uiri iustitiā dei nō opat̄. Et sicut alibi dicit: Irascimini & nolite peccare. Sol non occidat sup ira cundiā uestrā. x ¶ Dilatauerūt sup me os suū.) Dilatauerūt, q̄n ac cusauerūt in blasphemijs. Et dilatauerūt sup me os suū: qa nō solū peccauerūt in me: sed etiā insultauerūt, dicentes: Si filius dei est, descendat de cruce & credimus ei. y ¶ Dixerūt euge euge.) Sicut dicit in euāgelio: Euge serue bone & fidelis. Vel uox Iudæorū est: ac si dicāt: Bene, bn̄ uidemus qd̄ expectauim⁹, illę uirtutes q̄s faciebas, q̄ nihil erāt. Vel dixerūt bn̄, bn̄: sed dolose. z ¶ Viderūt ocu. no.) Quia nō accipis ꝑsonā hois: nec est tibi cura de aliquo. a ¶ Vidisti dñe.) Pater, illusiōes eorū. Ac si dicat: Vidisti illos ad iudicandū. b ¶ Ne fileas domine.) Ne taceas. Tacet modo & nō tacet: id est, non tacet mandatū, tacet iudicium. Te in testimo-

Matt. 26.c
Luc. 23.c
Matt. 22.d
Matt. 22.b
Iaco. 1.c
Psal. 4.a
Ephe. 4.f
Luc. 19.c.

nium aduoco, cum iudicauero mundū. a ¶Ne discedas à me.) Quia pater à filio nō discessit in passione. Sed tuæ adhæreā dexteræ, donec digna uirtione puniātur. b ¶Exurge domine exurge.) Hoc est, in adiutoriū. c ¶Intende iudiciū meū.) Id est, discerne inter me & ludæos. Intende iudiciū meū: quia par est pœna, & dispar est culpa. Id est, quādo cū illis latronibus pendebat: quia ipse innocēs pendebat. Exurge & intende iudiciū meum, q̄liter iudicātes condemnauerūt me morti. d ¶Deus meus & dominus meus in causa mea.) Vox humanitatis ad diuinitatē: p parte carnis loquit̄. Iudica me secundum magnam misericordiā tuā. Vnde dixit, intēde iudiciū meū: id est, fac discretionē inter me & illos. e ¶Iudica me secūdum iustitiā tuam domine deus meus.) Iudicaui ego adulteram ut nō cōdēnaretur: iudicauerunt & isti me innocentē, dignum morte: ideo unusquisq; secundū opus proprium iudicium mereat̄. f ¶Non lupergaudeant mihi inimici mei: ne dicant in cordibus suis, euge euge animæ nostræ: nec dicāt, deuorabimus eū.) Non pateſiat ultra os eorū ad me deuorādum: ne dicant, deuorauimus eum. Deuorat homo quod in os mittit. Sed in hoc dicit deuorare: quia peccatores uolunt illos sanctos deuorare: id est, ut unū corpus efficiantur. g ¶Erubescant & reuereātur simul qui gratulantur malis meis.) Id est, dæmones, Iudæi, hæretici, & persecutores, qui gratulantur malis meis: hoc est, non solum qui faciunt, sed etiā qui cōsentiunt facientibus. h ¶Induant̄ cōfusione & reuerentia qui maligna loquunt̄ aduersum me.) Isti supra dicti cōfusione æterna. Vnde Matt.25.d dicit: Discedite à me maledicti in ignē æternū. Vt qui me quasi hominē iudicauerunt: ut deū uideāt iudicantem. Hinc propheta ad patrem loquitur: i ¶Exultent & lætentur qui uolūt iustitiā meā.) Christū expectantes, q̄ est iustitia patris. Vel exultent & lætentur qui uolunt iustitiā meā: id est, sancti qui uolunt iustitiā dei implere, ipsi exultent & lætentur de remuneratiōe uitæ æternæ. k ¶Et dicant, semp magnificet̄ dn̄s: qui uolunt pacem serui eius.) Ipse dn̄s est pax nostra: iuxta Apostolū. Ephe.2.c Seruui eius: id est, Christi: qui est seruus dei patris. Esa.49.b Vnde dicit: Magnū est tibi uocari seruū meū: pro parte carnis. l ¶Sed & lingua mea meditabitur iustitiam tuam.) Lingua mea sancti sunt, qui meditantur mandata Christi. m ¶Tota die laudem tuā.) Tota die, toto tempore laudare deū. Sed & lingua mea meditabitur iustitiam tuam: quia pro uita populi mortuus, non es in tartaro derelictus. Tota die laudem tuam: quia deuicta triumphās morte in cœlis es iusceptus à patre: cum quo tibi & spiritu sancto est honor & gloria. Amen.

n ¶In finem puero domini psalmꝰ Dauid.) Iste psalmus personam peccatoris designat, superbi am notat, fontem æterni luminis monstrat.

Psalmus xxxv.

Dixit iniustus ut delinquat sibi.) Id est sibimetipsi. Iniustus, hoc est diabolus cū suis satellitibus: id est, populis ludæorum: uel reliquis suis membris sibi deliquit. Nec alius quisq; per iniustitiam sic loquit̄ ut peccet: sicut ille qui dixit: Ponam solium meū sup sydera, & ero similis altissimo. Semp em̄ iniquitas proprio se confodit iaculo: iuxta illud: Fili, si malus euaseris, solus hauries mala. Vel aliter: Dixit iniquus ut delinqueret sibi: id est, decreuit se peccare debere. p ¶Non est timor dei ante oculos ei⁹.) Si em̄ timorē dei ante oculos haberet, nunq̄ execrabilia & abominādā cōmitteret. Non est timor dei ante oculos eius: id est, ante populum Iudaicum: quia si timorē domini habuissent ante oculos cordis, nunq̄ tanta mala fecissent. q ¶Quoniam dolose egit in conspectu eius.) Diabolus & Iudæi ante cōspectum dei. Vel, dolose egit in conspectu eius, iniquæ cōcupiscentiæ flamma stimulatus. r ¶Vt inueniat̄ iniquitas eius & odium.) Dum cōcupisceret contra iustitiā iniquitatē, dum auferre nō potest, odium possedit. Sed & ad Iudam proditorē hæc ptinere sequentia docent. s ¶Verba oris eius iniquitas & dolus.) Dixit aut̄ m: Aue rabbi: & osculo magistrum tradidit inimicis. Ecce uerba oris, plena dolo atque iniquitate. Verba oris eius iniquitas & dolus: & in diabolo & in populo Iudæorum. t ¶Noluit intelligere ut bene ageret.) Id est, diabolus & sui satellites: quia aliud est non posse, aliud est nolle. Et Iudas uidebat quotidie cum apostolis Christum multa mirabilia operantē, sed nō intelligebat. In maliuolā em̄ animā nō ingredit̄ sapientia. u ¶Iniquitatem meditatus est in cubili suo.) In cordis secreto, in quo compungi debuit, iniquitatē meditatus est, unde iam superius mentionem fecimus. In cubili, id est, in corde eorum. a ¶Astitit omni uiæ nō bonæ.) Quia ibi astitit, ideo ad nullum iusticiæ fructū potuit peruenire. b ¶Malicia aūt nō odiuit.) Sed dilexit: quia non solū nō oderunt, sed amplexati sunt. c ¶Domine in cœlo misericordia tua.) Id est, in sanctis angelis, qui ibidem firmati fuerūt, & nō ceciderunt. Vel i cœlo misericordia tua: id est, in sancta ecclesia. Dn̄e in cœlo misericordia tua. Christus dn̄s qui humanos miseratus labores descendit de cœlo: ut colligaret uulnera nostra. d ¶Et ueritas tua usq; ad nubes.) Veritas, Christus est: ut illud: Ioā.14.d Ego sum uia & ueritas. Nubes, sancti prædicatores. Vnde dicit̄: Esa.45.b Mandabo nubibus meis ut non pluāt imbrē super eam. Quia sicut nubes pluuiā portāt, & irrigant terrā: sic sancti prædicatores pluuiam, id est, doctrinā euangelij portant, & irrigāt corda arētia. Et ueritas tua usq; ad nubes. Qui spūaliter scripturas nolunt intelligere: quærendū est ab eis, quomō ueritas dei sit usq; ad nubes. e ¶Iustitia tua sicut mōtes dei.) Mons dei sapientia: mons dei iudicium: mons dei sanctificatio est. Sunt & huiusce modi montes plurimi, in qbus recondunt̄ arcana dei: q̄ difficile humanitas potest inuestigare: iuxta Apo Rom.11.d stolū: Q̄ inscrutabilia sūt iudicia eius: & inuestigabiles uiæ eius. Vel aliter. Iustitia tua sicut montes dei. Iustitia tua, mādata tua. Mōtes dei, sancti maioris meriti: sicut sanctus Ioannes uel cæteri apostoli. Montes prius à sole illuminantur, & postea Baruch.4.d ualles. Sed montes, id est, sancti nō à semetipsis nisi à sole, id est, à Christo. Vnde dixit: Orietur uobis sol iustitiæ. f ¶Et iudicia tua uelut abyssus multa.) Abyssus multa, iudicia dei occulta: quia Ibi.1.d unū reprobat & aliū assumit: sicut dixit: Iacob dilexi, Esau odio habui. Vel iudicia sunt, quibus uel iustis beatitudo, uel impijs pœna infertur. Quæ ideo abysso cōparant̄: quia in noui ueteriscq; testamenti profunditatibus cōtemplant̄. g ¶Homines & iumenta saluos facies dn̄e.) Rationabiles irrationabilesq; personas: iuxta illud Apostoli: Rom.1.d. Sapientibus & insipientibus debitor sum. h ¶Quē admodū multiplicasti misericordiam tuā deus.) Ab initio quidem, pflua fuit misericordia tua: sed tunc multiplicata est, cū nos cruore proprio redemisti. i ¶Filij autem hominū in tegmine alarū tuarum sperabunt.) Non progenies uiperarū, sed illi qui ad imaginem dei mente perfecti sunt, sperant sub crucis tuæ defensione munirī. Vel filij hominum, id est, filij Christi: quia ipse hominis filius est, & sancti filij hominum. In protectiōe alarum tuarum, uel in tegmine. Duæ alæ, duo testamēta: quia inde teguntur sancti à Christo. k ¶Et inebriabuntur.) Id est, ipsi filij: inebriabūtur quidem ab ubertate domus tuæ, à pinguedine gratiæ spiritus sancti. Domus tuæ, sanctæ ecclesiæ. Vel inebriabunt̄, ut oblitis flagitijs, uirtutib⁹ copulētur. l ¶Ab ubertate domus tuæ.) Ab intellectu dogmatum ecclesiasticorū. m ¶Et torrēte uoluptatis tuę potabis eos.) Torrens uoluptatis dei, spiritus sanctus est: qui irrigat omnem animam spiritualibus fluentis: ut fructum exhibeat sanctitatis. n ¶Quoniā apud te domie est fons uitæ.) Et tu es, & apud te est origo omniū bonorum: & tu præstas baptismū: per quod ablutis facinoribus, uitam largiaris æternam. Vel fons uitæ: quia doctrina dei, animæ uita est. o ¶In lumine tuo uidebim⁹ lumē.) Lumen patris Christus est. In Christo patris lumine: lumen spiritum sanctum uidebimus. Lumen tuum pater est: cuius uoluntatem faciens, ueniſti illuminare occulta tenebrarum: ut in te, qui es lux mundi, mereremur illud lumen cernere in gratia mentis puræ. Sic enim ait ad Philippum: Ioā.14.b. Qui uidet me, uidet & patrem meum. In lumine eius: id est, in Christo, uidebimus lumen: id est, spiritum sanctum, qui super apostolos in specie ignis illuminantis apparuit. Et in lumine tuo uidebimus lumen: id est, à Christo illuminabimur: ut ait in euangelio: Erat lumen uerum quod illuminat Ioā. 1. omnem hominem uenientem in hunc mundum. p ¶Prætende misericordiam tuam sciētibus te.) Qui te uenturum in mundum nouerunt. De quibus postmodum in euangelio dicis: Multi iusti & Matt.13.b. prophetę cupierunt uidere quæ uidetis, & non uiderunt. Non superbis & subdolis, sed mundis corde. Vel, ostende misericordiam tuam scientibus te: id est, qui te sciunt & te intelligunt, ipsis ostende misericordiam tuam domine. q ¶Et iustitiam tuam his qui recto sunt corde.) Iustitiam tuam, mandata tua. Qui recto sunt corde: id est, qui non habent duplicitatem cordis. r ¶Non ueniat mihi pes superbiæ.) Ne elatus uanitate, incidam in laqueum diaboli, & euadere nō possim. s ¶Et manus peccatorum non moueat me.) Id est opera malorū me nō moueant de bono in malum. Non me moueat, ut à te diuellar.

E a ¶Ibi ceciderunt omnes qui operant iniquitatem.) In hac superbia atq; uanitate cōtra quā stare debuerant, ceciderūt. b ¶Expulsi sunt.) A rege dei. c ¶Nec potuerunt stare.) Expulsi sunt dæmones de cœlo: nec potuerunt stare. Cœlum eos nō potuit tenere: qa in pedes supbiæ iā corruerant. Nos uero oremus dñm, ut nobis nominis sui timorē insinuet, miseri cordiam de cœlo solite largiat: superbiā à nobis bonis suis inimicā auferat, atq; omnē dolū auertat: nosq; sacro sanctī luminis sui cognitione illuminatos, regno suo dignos efficiat. Amen.

d ¶Psalmus Dauid.) Trigesimussextus psalmus psonam iusti glorificat, iniusti notat: mores instruit, bonitatē dei docet: prauitatem euellit.

Psalmus XXXVI.

NOli æmulari i malignantibus.) Multas habet æmulatio interpretatiōes, quæ loco suo debēt uel intelligi uel exponi. Nam hic dicit: noli particeps esse malignis: neq; ad zelū, neq; ad inuidiā, quia zelus ira est, secundū illud qd' per prophetā dns ait: In indignatione magna zelatus sum Sion. Inuidia aūt liuor est: iuxta illud: Occidi adolescentulū in liuore meo. f ¶Neq; zelaueris facientes iniquitatē.) Non imiteris eos qui per iniquas fraudes diuitias cōgregāt, honoremq; requirunt: sed deū attendens, bonitatē apostolicā qre. g ¶Quoniā tanq; fœnum uelociter arescent: & quēadmodū holera herbarū cito decidēt.) Recte hæc carnalis gloria & mūdana potētia, fœno (iuxta Esaiā) cōparat. Omnis, inquit, caro fœnum, & omnis gloria eius sicut flos fœni. Aruit enim fœnū, & flos eius decidit. Huic sententiæ addidit Iacobus apostolus: Ita & diues in itinerib⁹ suis marcescet. Simili ratione & de holeribus sentiendum est: quia nō omnia holera infirmis sunt opportuna. h ¶Spera in dño & fac bonitatem.) Tanq; ægro tibi loquit sermo diuinus: ut inter reliqs gratias quæ sunt fructus spūs exhibeas bonitatē. Spera in dño: spem habeas semp in dño. Et fac bonitatem: hoc est, adimple mādata. i ¶Inhabita terram.) Sanctā ecclesiā: uel corpus tuum. Tu dñator carni: nō caro tibi. k ¶Et pasceris in diuitijs ei⁹) In sacris uoluminibus. Si hæc terra fructū exhibeat sanctitatis, tunc & tu iocūdaberis in diuitijs dei. l ¶Delectare in dño, & dabit tibi petitiones cordis tui.) Cor semper sapientiā petit. Ergo si admissis his iocunditatibus in dño delecteris, dabit tibi thesauros sapientiæ suæ, uel quicquid petieris per fidem. Vnde dixit: Quia si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re quā petierint à patre meo, fiet eis. m ¶Reuela domino uiam tuam.) Quomodo dicit, reuela: nunquid aliquid nescit deus? Non, sed tu qd' habes in corde, patefacere debes deo in sermone per confessionem tuā. Confitere ei actiōes tuas, & spera in eū semp: & ipse tibi dimittet peccata tua. n ¶Et spera in eū.) Quod possit remittere delinquenti.

o ¶Et ipse faciet.) Et qd inquis, faciet? p ¶Et educet quasi lumē iusticiam tuam.) Ad claritatē qua eum credidisti. Iusticiam tuā: id est, in claritate opera tua. q ¶Et iudiciū tuū.) Quo ea quæ bona sūt elegisti. r ¶Tāq; meridiem.) In pleno splendore gratiæ suæ, cū reuelat coram angelis suis. Vel meridies, opa sanctorum intelliguntur.

s ¶Subditus esto domino.) Nō peccato, sed humilis esto corā dño. t ¶Et ora eū.) Pro delictis præsentibus & antiquis. Vnde Paul⁹ dixit: Primo oim fieri orōnes, obsecratiōes, postulatiōes, gratiarū actiones: pro regibus & omnibus q in sublimitate sunt. u ¶Noli æmulari in eo.) Ne inuidus ei sis: sicut superius. Et iudiciū tuū tanq; meridies. Tunc em iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorū: & erunt clara omnia q̄ nunc abscōdita sunt. Vel noli æmulari in eo qui ꝓsperе agit in uia sua. Non te terreat impij felicitas breuis. Quiesce ab ira & derelinque furorē. Noli æmulari ut malefacias. Depone irā, ne iniqua patiens, uicem reddere cōpellaris. x ¶Qui ꝓsperatur in uia sua.) Qui feliciter agit in hoc seculo. y ¶In homine faciēte iniusticiā.) Ipse em se peccando præcipitat, ne cū illo esse desideres qui iniquitatē facit. z ¶Desine ab ira.) Quæ dei iusticiā non operat. a ¶Et derelinque furorem.) Qui secundū Salomonem etiam sapientes perdit. Vel desine, cessa ab ira animi, & furore corporis. b ¶Noli æmulari ut malignеris.) Ne alios prouocando ad nequitiam, ipse nequā efficiaris. c ¶Quoniā qui malignant exterminabunt.) Quia non habent radicē pietatis. Vel exterminabunt de terra uiuentiū. d ¶Sustinentes autē dominū, ipsi hæreditabunt terram.) Id est, terram repromissionis, quæ fluit mel & lac.

e ¶Adhuc pusillum & nō erit peccator.) Modice expecta, & non erit peccator, qui tolletur hinc: quia diuina opprimetur ultione. a ¶Et quæres locum eius & nō inuenies.) In futurū non erit: neq; locum quietis accipiet. Et quæres locū eius & non inuenies. Si locus diaboli peccatū est, erit tempus quando peccatū nō erit.

Hoc autē tunc erit, cum exultauerimus in multitudine pacis. b ¶Mansueti autē hæreditabunt terrā.) Quos nullus turbo furoris exagitat: neq; cōcupiscentiæ ignis inflāmat. Hæreditabunt terram illam uiuentiū: quia mites & humiles possidebūt terram: hoc est, uitam æternā. c ¶Et delectabuntur in multitudine pacis.) Delectabunt, id est, lætabunt, in multitudine pacis: id est, i christo: cum in regno Christi coniuncti fuerint, qui est pax nostra. d ¶Observabit peccator iustū.) Vt inuento loco noceat ei: quia per illa opera sanctorum ipsi cruciātur & torquent in ista præsenti uita: id est, in mente in⁹ malicia & inuidia quā habent. e ¶Et stridebit sup eum dentibus suis.) Nequitiæ & maliciæ dentibus quibus eum nititur deuorare. Per motum corporis, ut diximus, ostendit motum animæ. f ¶Dominus autē irridebit eū: quia prospicit quod ueniēt dies eius.) Dies ultionis iræ dei. Nunquid dominus aliquē irridet? Non, sed quia digni sunt ipsi ut irrideantur in uindicta. Quoniam prospicit ꝙ ueniāt dies eius: hoc est, dominus scit quando ueniet perditio eius.

g ¶Gladium euaginauerunt peccatores: intēderūt arcum suū.) Gladius siue sagittæ peccatorum, uerba seductiōis sūt. Arcus uero uel uagina, mēs est eorum de quibus proferuntur. Vel gladiū euaginauerunt peccatores: id est, gladium persecutorum in persecutione. Intenderunt arcū: id est, tendicula ipsorū contra sanctos. h ¶Vt decipiant pauperē & inopem.) Non diuitē mundi, sed pauperem Christi. i ¶Vt trucident rectos corde.) Vt eos qui bene credunt seducendo interimant. Quia tunc animæ sanguis funditur, cū quis blande seducitur, & cadit in peccatū. Sed hæc ad hæreticos referenda sunt, contra quos debemus fortes stare: ut eis quod propheta adiecit, aduenīat.

k ¶Gladius eorum intret corda ipsorū: & arcus eorum cōfringatur.) Vnusquisq; enim qui contra deum loquitur: aut cuius mens in stulta arrogantiæ uanitate supfluit: nec scripturis spiritualiter intendens, uitiosa eas interpretatione corrūpit: ipse se proprio interimit pugione. Et sicut ad apostolos pax eorum, si indigna sit domus, reuertitur: ita & in corda istorum gladius si contra insontē euaginetur, infigitur. Vel gladius eorum intret, in corda ipsorū: hoc est, uindicta in animas ipsorum. Et arcus eorum confringatur: tendicula ipsorum.

l ¶Melius est modicum iusto super diuitias peccatorū multas.) Metuit em illud quod dns ait in euangelio: Quid ꝓdest homini si mundum uniuersum lucretur: animæ autem suæ detrimētū patiatur? Modicū autē qd' dixit, fides est. Quæ quā q̄ grano synapis comparetur, magnam tamē habet uirtutem. Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Quāuis parua sint, meliora sunt: quia dixit Salomon: Melior est exigua portio cum requie, q̄ plena manus cū iniquitate. m ¶Quoniā brachia peccatorum conterentur.) Brachia, id est, fortitudo illorum conterē in uindicta, ne innocentibus noceant. n ¶Confirmat autem iustos dominus.) In fide conuersantium infirma corroborat. o ¶Nouit dominus uias immaculatorum.) Id est, conuersationem illorum. Nouit dominus qui sunt eius: immundos autem & eos qui eum ignorant, nescit. Omnis enim ignorans ignorabitur. p ¶Et hæreditas eorum in æternum erit.) In Christo, qui est perpetuus & æternus. Vel in æternum erit, hoc est, in uita æterna. q ¶Non confundentur in tempore malo: & in diebus famis saturabuntur.) Tempus malum, iudicij tempus ostendit: in quo cum iusti non patiantur famem: de peccatoribus dicitur: Væ uobis qui saturati estis: quoniam esurietis. Non confundentur in tempore malo. In tempore discussionis, quod impijs malum erit. Et in diebus famis saturabuntur: & si desinant esse ministratores uerbi dei, hi in Christo qui panis est uiuus, reficientur. Vel in diebus famis saturabuntur: hoc est, quando illi peccatores erunt uacui, tunc sancti saturabuntur de gratia dei. r ¶Quia peccatores peribunt.) Quia non custodiunt mandata dei, si non emendauerint. s ¶Inimici uero domini mox ut honorificati fuerint.) In potestate terrena.

t ¶Et exaltati.) In uana gloria. u ¶Deficientes quemadmodum fumus deficient.) Adueniente autem morte, omnis gloria eorum tanq; fumus aut nebula tabescet: quia cito omnia transeunt.

¶Mutuabit

a Ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

Psalmus Dauid. XXXVI.

NOli æmulari in malignātibus: neq; zelaueris facientes iniquitatē. Quoniam tanq; fœnum uelociter arescent: & quemadmodū holera herbarū cito decident. Spera in domino, & fac bonitatem, & inhabita terram: & pasceris in diuitijs eius. Delectare in domino: & dabit tibi petitiones cordis tui. Reuela domino uiam tuam & spera in eo: & ipse faciet. Et educet quasi lumē iusticiam tuam, & iudicium tuū tanq; meridiem: subditus esto domino & ora eum. Noli æmulari in eo qui prosperatur in uia sua: in homine faciente iniusticiam. Desine ab ira & derelinque furorem: noli æmulari ut malignеris. Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autē dominū ipsi hæreditabunt terrā. Et adhuc pusillū & nō erit peccator: & quæres locum eius & non inuenies. Mansueti autem hæreditabūt terram: & delectabuntur in multitudine pacis. Obseruabit peccator iustum: & stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod ueniet dies eius. Gladium euaginauerūt peccatores: intenderūt arcum suum. Vt decipiant pauperem & inopem: ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum: & arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus. Nouit dominus uias immaculatorum: & hæreditas eorum in æternum erit. Non confundentur in tempore malo: & in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt. Inimici uero dñi mox ut honorificati fuerunt & exaltati: deficientes quēadmodū fumo deficient.

Mutuabit

Gene. 4.d
Esa. 40.b
Iaco. 1.b
Rom. 14.a.
Matt. 15.f
Pro. 19.b
1. Tim. 5.a
Matt. 16.d
Eccl. 4.b
Luc. 6.d
2. Tim. 2.c.
1. Cor. 14.g

E

a ¶Mutuabit peccator & non retribuet.) Quia non restituet pecuniā dñi cum usuris. Mutuū accepit à domino:id est,quinq; sensus corporis, uel diuitias:& non gratias agit deo. b ¶Iustus autē miseretur & cōmodat.) Id est,& in se facit miseri/cordiā & in alijs:hoc est, discernit ipsos qnq; sen/sus corporis. Vel iustus miseretur & commodat. Accepit uerbū,& spūalibus spiritualia subminis/trat:ut nō solum se, sed alios lucrifaciat. In hoc uero uersiculo, etiā miseratio pauperū intelligenda est. c ¶Quia benedicentes ei hæreditabūt terrā.) In qua bona dei reposita sunt. Qui semp deū laudant,& ipsi possi debūt terrā: id est, & istā terram solent possidere: & postea terrā uiuētium possidebunt. d ¶Male dicentes autē ei dispe/ribunt.) Promittente do/mino: Inimicus ero ini/micis tuis:& affligā affli/gētes te. e ¶Apud dominum gressus hominis dirigent.) Quibus ad eū transire conat. *Sic & Re*
Exo.23.c
Gene.24.
becca abijt interrogare,
Exo.5.c.
non de loco ad locū,sed de uita ad uitam:& Moyses solutis uinculis pedum,trāsiuit uidere rubum. Et tu si apponas animū ut transeas à morte ad uitam:nō pedū gressus,sed animi uirtute,dirigun/tur à domino gressus tui. Ad dominū gressus hominū dirigentur,sensus uniuscuiusq; : ut ait Salomon:Hominis est præparare uiam suā,sed dominus diriget gressus suos. f ¶Et uiam eius uolet.) Vt ad se ueniat qui est uia,ueritas & uita. Vel mā data eius desiderat. g ¶Cū ceciderit nō collidetur.) Quare? h ¶Quia dñs firmat manū eius.) Id est,opera eius. Cum ceciderit propter infirmitatem carnis:quia septies cadit iustus & resurgit, nō collidetur:quia dñs supponit manū suā. Ageti pœnitentiā statim miseret. *Sic & Dauid & Petrus,co*
1.Cor.14.
gnitum lachrymis purgauerunt delictū, & à dño cōfirmati sunt. i ¶Iunior fui,& senui:& nō uidi iustū derelictū.) Nolite,inqt Apostolus,pueri effici sensibus uestris,sed malicia paruuli estote. Ergo iste ab initio ætatis suæ paruulus in malicia,sed senex in uirtute diuina:intellexit nunq; posse iustū à dño derelinqui:nec semen eius quærens panem doctrinæ cœlestis:de qua uerbū insipientibus præbuit. k ¶Nec semē eius quærens panē.) Semen eius,opera eius. Quærens panē,id est,uerbū dei. l ¶Tota die miseretur & cōmodat.) Dies est cū unusquisq; bonū exercet. Iste ergo omnibus diebus uitæ suæ fœnerat domini sui pecuniā, non ad lucra mundana,sed ad cœlestia conquirēda. Tota die,omni tempore. Miseretur à deo, id est, quia alijs ministrat doctrinā dei. m ¶Et semē eius in benedictione erit.) Opera quæ gessit, uel doctrinam quā docuit:à domino benedicent. Sed & semen ad Christianū refertur populū: qui in ecclesia assidua benedictione ditatur. Et semen eius in benedictione erit,in abū dātia & gloria. n ¶Declina à malo.) Opere. o ¶Et fac bonū.) Q̄d deus præcepit. Declina à malo & fac bonū. Declina à malo, à diabolo, uel à peccato: & fac bonum,hoc est,imple mandata. p ¶Et inhabita in seculū seculi.) In ecclesia in unitate fidei,esto cum eo ppetuus. q ¶Quia dñs amat iudicium.) Rectum iudiciū,quo iustos impiosq; discernit. r ¶Et nō derelinquet sanctos suos.) Qui in eum totā spem locauerunt. s ¶In ætternū cōseruabuntur.) Hoc est, in perpetuum: quia æterna cōcupierūt. t ¶Iniusti punientur.) In uindicta. u ¶Et semē impiorum peribit.) Semen impiorū,hoc est,opera illorum cum ipsis punientur in tormentis:& omne opus eorum dilperdetur: quia iniquum est. x ¶Iusti autem hæreditate possidebunt terram.) Terram uiuentium. y ¶Et inhabitabunt in seculum seculi super eam.) Super illā quæ est sine fine: de qua fugit dolor & gemitus. z ¶Os iusti meditabitur sapientiam.) Id est,Christum: unde dicit:Et in lege eius meditabitur die ac nocte. Cum ait,meditabitur,futurum significat tempus,quod in regno dei intelligitur agendum:in quo non uino luxuriæ,neq; cibis uoluptuosis,sed sapiētia dei, iustorum ora replebuntur. a ¶Et lingua eius loquetur iudicium.) Cum omnia ponderate & nō fraudulēter,neq; cum ira,sed iusto iudicio,quæ de deo sentit,enarrat. In quo enim abūdat gratia spiritualis,omnia perscrutatur etiam alta dei.

a Mutuabitur peccator & non soluet: iustus
b autem miseretur & retribuet. Quiā benedi/
c centes ei hæreditabunt terram: māledicētes
d autem ei disperibunt. Apud dominū gres/
e sus hominis dirigentur: & uiam eius uolet.
f Cum ceciderit nō collidetur: qa dominus
g firmat manum suam. Iunior fui,& senui: &
h non uidi iustum derelictum: nec semē eius
i quærens panem. Totā die miseretur & com/
l modat:& semen illius in benedictione erit.
m Declinā à malo & fac bonum: & inhabita
n in seculum seculi. Quiā dominus amat iudi/
o ciū:& nón derelinquet sanctos suos:in ætēr/
p num conseruabunt. Iniusti punientur:& se/
q men impiorum peribit. Iusti autem hæredi/
r tabunt terrā:& inhabitabunt in seculū secu/
s li super eam. Os iusti meditabit sapiētiā: &
t linguā eius loquet iudicium. Lex dei eius in
u corde ipsius:et nō supplātabunt gressus ei9.
x Cōsiderāt pctor iustū:et qrit mortificare eū.
Dñs
t ¶Iniusti punientur.) In uindicta. u ¶Et semē impiorum peribit.) Semen impiorū,hoc est,opera illorum cum ipsis punientur in tormentis:& omne opus eorum dilperdetur: quia iniquum est. x ¶Iusti autem hæreditate possidebunt terram.) Terram uiuentium. y ¶Et inhabitabunt in seculum seculi super eam.) Super illā quæ est sine fine: de qua fugit dolor & gemitus. z ¶Os iusti meditabitur sapientiam.) Id est,Christum: unde dicit:Et in lege eius meditabitur die ac nocte. Cum ait,meditabitur,futurum significat tempus,quod in regno dei intelligitur agendum:in quo non uino luxuriæ,neq; cibis uoluptuosis,sed sapiētia dei, iustorum ora replebuntur. a ¶Et lingua eius loquetur iudicium.) Cum omnia ponderate & nō fraudulēter,neq; cum ira,sed iusto iudicio,quæ de deo sentit,enarrat. In quo enim abūdat gratia spiritualis,omnia perscrutatur etiam alta dei.
b ¶Lex dei eius in corde ipsius.) Hoc est in mente iusti. Non solum in ore ac lingua, sed etiam in alto cordis eius fructificabunt per legem dei,opera sanctitatis. c ¶Et non supplantabuntur.) Ab aduersario. d ¶Gressus eius.) Quibus ad deum peruenire nititur. Vel non supplantabuntur gressus eius. Sensus eius à diabolo, uel a peccato. e ¶Considerat peccator iustum:& quærit mortificare eum.) Intuebatur enim populus

A

populus Iudæorum iustum filium dei, & stridebat in eum: quia grauis ei erat etiam ad uidendum. *Sic & nunc inimicus considerat unūquenq; nostrū ut perdat.* Sed si uigilanter resistat,eueniet quod sequit. a ¶Dñs aūt nō derelinquet eū in manibus eius.) In potestate utiq; illi9. b ¶Nec damnabit eū cū iudicabitur illi.) Dat iudiciū impius ut pereat iustus: & dñs nō damnat eū: quia custodiuit legē eius. Sed illū iustū nō condemnat in die iudicij cū impiū iudicat. c ¶Expecta dominum, & custodi uias eius.) Per spem firmā & indeficientē mandatorū custodiā expectat deus: ideo nō debemus cōfundi in diuersis mundi tentationibus. Expecta dominū: Quicquid tibi accidat in ꝓsperis & in aduersis, patiēter expecta: id est,sustine. d ¶Exaltabit te ut hæreditate capias terram.) Illam utiq; æternæ beatitudinis telurē:in qua iusti post terminatos labores exaltabuntur. e ¶Cū perierint peccatores uidebis.) Tūc iusti peccatores perire uidebunt,cū fructum mercedis dño tribuente percipient. f ¶Vidi impium exaltatū & eleuatū super cedros Libani. Et transiui & ecce nō erat.) Cum mundi huius pelagum transierimus,tunc uidebimus nō esse diabolum:& locum eius nequaq; apparere peccatū. Cedrus duas habet interpretationes,sed in hoc loco eius explanatio hæc est. *Sicut enim cedrus sup excelsos montes apparet exaltata,& impulsu uentorum sæpe delabitur:ita & impius qui relicto deo in diuitijs mundi confidit:quālibet floreat, quālibet extollatur & eleuetur,non inuenietur cum ab hoc mundo migrauerit. Sed & ad Iudā traditorē ista referunt. Vel cedrus Libani,sancti ꝓpter altitudinem meritorum ipsorū: & sacerdotes, odore boni operis. Impij super ipsos sunt:quia calcant et opprimunt illos. Transiui & ecce non erat. Dicat hoc apostolicus cœtus:quia transiui procellā passionis Iesu:& illo resurgente,hic nō erat:quia abijt,*
Act.1.d
& laqueo se suspendit. g ¶Quæsiui eū & nō est inuentus locus eius.) Quod autē non sit inuentus locus eius,& habitatio eius desolata remanserit: Petrus in actibus apostolicis prodidit,cū Matthiam in eius ordinem subrogauit. Vel,transiui et ecce non erat:quæsiui eum,& non est inuentus locus eius:id est,ipsius impij. Non est inuentus locus eius:pro tanta uelocitate qua deficiunt.
h ¶Custodi innocentiam,& uide æquitatem.) Si nulli noceas:si cum nullo litigiosus fis, uidebis Christum:quia sicut uia,ueritas & uita:ita & æquitas intelligitur. i ¶Quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.) Qui hic pacifice uixerit,ut filij dei uocetur:huius reliquiæ, hoc est, corpus mortale reseruatur ad gloriam resurrectionis: iuxta illud
1.Cor.15.g
Apostoli:Oportet mortale hoc induere immortalitatem. Reliquiæ impiorum peribūt. Pro reliquijs in Hebræo, nouissima habet. k ¶Iniusti aūt &c. reliquiæ impiorū pibūt.) Nō reseruāt eorū reliquiæ ex supbia ut in æternū uiuāt:sed ut in pœnā gehēnæ ignis iniquitatis. l ¶Salus aūt iustorū à dño.) Per quē & ꝑsentem uitā capiunt: et adipisci præstolātur æternam. Salus autem iustorū à domino. Ipse est nostra salus. m ¶Et protector eorum est in tempore tribulationis. Adiuuabit eos & liberabit eos à peccatoribus. Saluos faciet eos, quoniam sperauerunt in eū.) Pro pterea saluos faciet eos:& protector eorum est in tempore tribulationis,cum per artam uiam, quæ ad uitam ducit incedunt,plenam doloribus & ærumnis. Et adiuuabit eos dominus & liberabit eos à peccatoribus:saluos faciet eos quia sperauerunt in eum: cum ad perfectionem puræ mentis perducit. Ad eum uenire meruerūt: quoniam sperauerunt in eum. In omnibus enim angustijs in eum spem locauerunt,qui dixit:Ego sum deus: & abſq; me non est alius. Ego occidam & uiuere faciam:percutiam & ego sanabo. Qui sanet omnes infirmitates mentium nostrarum:nobisq; præstet toto corde erigere spem nostrā,& in se tribuat collocari:ut à peccatis liberati,mereamur ipso distribuente etiam æternitatis præmium adipisci.
Deut.32.f

a Dominus autem non derelinquet eum in
b manibus eius:nec damnabit eum cum iudi/
c cabitur illi. Expectā dominū & custodi uiā
d eius:& exaltabit te ut hæreditate capias ter/
e ram:cum perierint peccatores uidebis. Vidi
f impiū superexaltatum: & eleuatum sicut
cedros Libani. Et transiui & ecce non erat:&
g qsiui eum & non est inuentus locus eius.
b Custodi innocentiam, & uide æquitatem:
i quoniā sunt reliquiæ homini pacifico. Iniu/
k sti autem disperibunt simul:reliquiæ impi/
l orum interibunt. Salus autem iustorū à do/
m mino:& protector eorum est in tempore tri/
bulationis. Et adiuuabit eos dominus & liberabit eos, & eruet eos à peccatoribus: &
saluabit eos:quia sperauerunt in eo.

n Psalmus Dauid in rememoratione diei sabbati. XXXVII.

o Dñe ne in furore tuo arguas me: neq;

Dñe ne in furore tuo arguas me: neq; in ira tua corripias me.) Totus psalmus exp/sona pœnitētis est:sed ad Christū referri potest:si/cut & sexagesimusoctauus. Dñe ne in furore tuo arguas me:neq; in ira tua corripias me. Ira est, ut sæpe dixim9,cōmotio animi. Furor uero uindicta irrationabilis

irrationabilis,cū fellis amaritudine. Ideo iste qui se peccatorē scit:non ira,sed per misericordiā: nec in furore,sed per patientiam se argui postulat.

a ¶Quoniā sagittæ tuæ infixæ sunt mihi.) Verba doctrinæ quæ ut iaculum transuerberarūt cor meū, ut agerē pœnitentiam. b ¶Et confirmasti super me manū tuā.) Vt tāq; bonus magister uerberibus castigationis afflictū redderes emēdatum. c ¶Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ.) Vidi faciē iræ tuæ:& nō ipsam irā: hoc est, intellexi per scripturas sanctas,quanta minaris peccatoribus:& extabui,petens ne ipsa sup me ira descenderet.

d ¶Nō est pax ossibus meis à facie peccatorum meorū.) Nullam quietē indulsi uel ossib⁹ uel mēbris meis donec ea pœnitēdo purgarē. e ¶Quoniā iniquitates meæ supergressæ sunt caput meū.) Inualuerunt enim mihi, ut sequit̄. f ¶Sicut on⁹ graue gra. sunt sup me.) Nō est em̄ mihi leue peccatū meū, sed recognosco ꝙa graue mihi iudiciꝝ pondus imposuit: & super uerticē capitis mei excreuit. Sicut pondus grāde, sic peccata mea sup me.

g ¶Putruerūt & corruptæ sunt cicatrices meæ.) Porcorū mos est cœno,aut stercoribus pro bonis odoribus uti:nec intelligunt se in his sordidissime uolutari. Nam mihi fœtent & cōputrescūt uulnera peccatorū,desideranterq; expeto medicum. Et cur,inquis,cōputruerunt? h ¶A facie insipiētiæ meæ.) Quia nolebā agere pœnitentiā. A facie insipientiæ meæ. Per hoc putruerunt,scilicet per insi
1.Cor.1.d. pientiā meā:ut Paulus dicit: Quod infirmum est dei,fortius est hominibus. i ¶Miser factus sum & curuatus sum usq; in finē.) Vsq; dū confitendo purgarer:quia sine cōfusione & mœstitia non dimittuntur peccata. k ¶Tota die cōtristatus ingrediebar.) Indignū me esse iudicans:qui uel oculos ad cœlū leuare auderem:sed percutiēs pectus
Luc.18.c. meū, aiebam: Deus ꝓpicius esto mihi peccatori. l ¶Qm̄ lumbi mei impleti sunt illusiōibus: & nō est sanitas in carne mea.) Illis illusionibus se profitetur esse infirmatū,atq; repletū: quibus diabolus humanum genus allicit ut delinquat. Deus tu cognouisti insipientiā meā:quia lumbi mei impleti sunt illusionibus. Se unusquisq; cōsideret, & titillā tē corporis intelligat uoluptatē:& tunc dicere potest cū Paulo apl̄o: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et illud: Neq; em̄ qđ uolo hoc facio,sed qđ nolo. m ¶Incuruatus sum & humiliatus sum nimis.) Ad pœnitentiam. n ¶Rugiebā à ge.cord. mei.) Petens cū luctu remissionē. Aliud est gemitus corporis,& aliud gemit⁹ cordis. Gemit⁹ corporis,est ꝓpter res terrenas:uel propter mortem gemere. Gemitus cordis ꝓpter sua peccata uel aliorū. Sed Christus nō habuit qđ gemeret:qa non fecit peccatū. o ¶Et gemitus meus nō est abscōditus à te.) Id est,quicqd habet hō,deus scit. Quicquid deliqui, quicqd mali gessi,omnia tibi cū gemitu reseraui:sciens quia tibi nō occultant occulta. p ¶Cor meū cōturbatū est in me:dereliquit me uirt⁹ mea.) Quia irā quam supius memoraui, incurrere expauesco.

q ¶Et lumē oculorum meorū nō est mecum.) Quia postposito ueritatis lumie,in tenebras decidērā peccatorū. Sic em̄ ꝓphetā omnē ordinem huius psalmi ex peccatoris pſona prosecutum fuisse,anteriores nostri docuerūt. Sentiāt illi quod libet. Ego uero ab illo loco,ubi ait: Amici mei & proximi mei, usq; ad finē psalmi,uideo dn̄m meū Iesum Christum à Iudæis circūdari:in cruce suspendi:& ex inferno resurgere. Ait ergo ipse dn̄s de passione sua. r ¶Amici mei & ꝓximi mei aduersus me appro.) Amici dicunt Iudæi ꝓpter Abrahā. Proximi,eo ꝙ ab eorū generatiōe assumpserit carnē: qui appropiauerūt ei,ut cōprehenderet. Amici mei & noti mei contra me steterunt. Potest & de discipulis accipi:qui in passiōe metu territi,à dn̄o recesserūt:intantū ut etiā eū Petrus denegaret. Vel steterunt,causantes cōtra eū. s ¶Et q iuxta me erāt de longe stete.) Apostoli uel reliq discipuli,de q̄bus ait euāgelista: Cū aūt apprehendissent eū,stabāt oēs noti eius à Luc.23.f longe. t ¶Et uim faciebāt q quærebāt ani.meā.) Faciebāt uim,nō noti,sed Iudæi:uel Petro,cū dicerēt: Nā & tu ex illis es. Vel Iacobo:q cū traheretur Luc.24.f relicta syndone,nudus aufugit ab eis. Et uim faciebāt q quærebāt animā meā:scilicet Iudæi,quasi illorū fortitudo esset: & à deo ipsam potestatē nō accepissent. u ¶Et qui q̄rebāt mala mihi locuti sūt uanitates

Mar.14.g

uanitates,& dolos tota die meditabantur.) Mul-
Matth.22.b Ioan.8.a tos quidem dolos meditati sunt: cum interrogarent,si deberent dare censum Cæsari an non:aut si mulier deprehensa lapidaretur. Sed tūc aperte dolum ingerunt,cum falsos testes adducūt. Vel qui inquirebant mala mihi, locuti sunt uanitatē, quā
Luc.11.b do dixerunt: In Beelzebub eiecit dæmonia.

a ¶Ego autem tāquàm surdus nō audiebam,& sicut mutus non aperiēs os suū.) Semper quæ exprobrabant,sustuli: & iugiter silui. Hoc & Pilatus
Ioan.19.b manifestat, cū dicit: Mihi non respōdes? An nescis quia potestatem habeo dimittere te? Ego autem tanquàm mutus nō aperiens os suū. Et apud Pilatum dominus non est locutus. Et Esaias de
Esa.53.c eodem loquitur: Tanq̄ agnus ad uictimam ductus,non aperiens os suum. b ¶Factus sum sicut homo non audiens, & nō habens in ore suo redargutiones.) Nam cū me sputis linirent: arundine uerberarent:illudentiq; genu flexo, nihil eis motus respōdi. Et nō habens in ore suo redargutiones. Sic tacui accusatus,quasi nō habens qđ pro me respondere deberem. Christus in omnibus exemplum dedit, ut homo flagella & correctionem patienter portare debeat. c ¶Quoniam in te domine sperauí:tu exaudies me domine deus meus.) Vt me resuscites. Vel tu exaudies me,hoc est:uide illorum superbiam, & meam humilitatem. d ¶Quia dixi nequando supergaudeant mihi inimici mei,& dum commouētur pedes mei.) Pedes Christi in passiōe: Vel sancti apostoli,qui pedes Christi esse debuerant: commoti sunt de fide ad infidelitatem. Cōmoueri possunt pedes mei à stabilitate sua,& inimici in me insultare:si in hac crucis morte humiliatus, non resurgam. e ¶In me magna locuti sunt.) Dicentes: Si filius dei es,descende de cruce. f ¶Ego autē in flagella paratus sum.) Præparo me ad sustinendam crucem,lanceam,fel,acetum,ut per hāc mortem meo sanguine redimam populum pereuntem,quia Christus ad hoc uenit, ut passionem sustineret. g ¶Et dolor meus in cōspectu meo semper.) Donec eiciam uictoriam in iudicium.
h ¶Quoniam iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo.) Sicut enim maledictioni subiacuit,ut nos à maledicto legis eruaret,ita & peccatorem se profitetur, qui peccata nostra portauit,ut pio cogitatu ac misericordiæ consilio,nos ab eisdē erueret. Et solicitus ero pro peccato meo. Peccatum Christi,humani delicta sunt generis:propter quæ & patri dicitur nūc esse subiectus. i ¶Inimici autē mei uiuunt.) Quia non sunt statim ultione diuina puniti. k ¶Et confirmati sunt super me.) Confirmati sunt in legis litera: in qua spiritualiter nunciatū non intellexerūt. l ¶Et multiplicati sūt, q oderūt me inique.) Certe inique & nō rationabiliter: quia in hac litera,semen suum,ceu astra cœli multiplicari credebant. m ¶Qui retribuebant mihi mala pro bonis.) Dulcedinē æternæ uitæ afferentem, age to potauerunt, ac felle.
n ¶Detrahebāt mihi.) Dicentes: Alios saluos fe Luc.23.d cit:semetipsum non potest saluum facere.
o ¶Quoniā sequebar bonitatem.) Vt implens uolūtatem patris, pro uita populi susciperē mortem. p ¶Non derelinquas me domine deus meus: ne discesseris à me.) Cum profunda inferni penetrauero.
q ¶Intende in adiutorium meum, domine deus salutis meæ.) Manifestū est domine Iesu, quia intēdit in te pater suscitans te à mortuis tertia die, & collocans ad dexteram suam in cœlestibus super omnem principatum & potestatem:dans tibi nomen quod est supra omne nomen. Ergo quia graues sunt pugnæ carnis, tu domine intende in adiutorium nostrum,& esto nobis salus in tempore tribulationis. r ¶In finem pro idithun canticum Dauid.) Idithun, trāsiliens eos interpretat̄. Iste psalmus patientiā docet: ut refrenās homo os suum,obseruet ne per fatuitatem uerborum, incidat in peccatum:quia scit propheta etiam de uerbis ociosis rationem esse reddendam. Docet etiā ut ea thesaurizemus in seculo, quæ ad profectum pertineant animarum.

Psalmus XXXVIII.

Dixi custodiam uias meas:ut non delinquam in lingua mea.) Non aliter scio uitæ meæ cura dire uias:nisi ut non loquar fatua,ac diuersa,sed ociosa. Ex uerbis,inquit dominus,tuis iustificaberis,& ex uerbis tuis condemnaberis. Dixi custodiam uias meas: id est, disposui custodire opera mea:scilicet quinq; sensus corporis. Vt non delin-

XXXVIII.

Dixi custodiam uias meas: ut non delinquam in lingua mea. Posui

E quam in lingua mea. Non delinquam, non pec/
Prou.18.d cem: quia qui custodit linguam suã, custodit ani/
mam suam: quia mors & uita in manibus linguæ.
Esa.32.d Et item: Cultus iusticiæ, silentium & pax. a ¶Po/
Eccl.28.d sui ori meo custodiam.) Iuxta illud: Pecuniam &
aurum tuum alliga be/
ne: & facito ori tuo ostiũ
& seram. Beatum enim
hominem, oris custodia
facit: cum nõ profert ina
nia, sed quæ deo sunt di/
gna. b ¶Cũ cõsisteret
peccator aduersus me.)
Id est, diabolus, qui iu/
stis maledicit ac detra/
hit: & instigator eorum
est, qui sanctis insidian/
tur. c ¶Obmutui.)
Ne obiurgãtibus me ob
Esa.53.c streperem. Obmutui, &
non aperui os meũ: quia
tu fecisti. Ideo patienter
fero: quia te scio ad pro/
bationem me tentationi
bus reliquisse. d ¶Et
humiliatus sum.) Ad su/
stinenda eorum impro/
peria. e ¶Et silui à bo
nis.) De bona conscien/
F tia procedebat mihi secu
ritas: ideo me non iustificaui corã hominibus: ne/
q; bona quæ in me erãt, diuulgauit: quia scio quod
pater qui uidet in absconso, reddet mihi.
f ¶Et dolor meus renouatus est.) Nondum
enim ueneram ad perfectum uirum. Nam & si su
stinebam cum dolore improperia, non tamen sci
ebam maledicentibus benedicere. Vel dolor me/
us renouatus est. In hoc dicit dolor Christi: quia
illi non fuerunt digni audire uerba mysterij, ut ait
Esa.6.b propheta: Væ mihi quia tacui. Vel illud: Adhære
Exech.3.g re faciam linguam tuam palato tuo, quia domus
exasperans est. g ¶Concaluit cor meum in/
tra me.) Dicit ecclesia: A recordatione delictorũ
priorum. h ¶Et in meditatione mea exarde/
scet ignis.) Quid inquis meditabaris? Illud nem/
pe, qualiter ignem illum reperire possim, qui pec/
cata consumeret: mentem illuminaret: qui est spi/
ritus sanctus, de quo Cleophas & qui cũ eo erat,
Luc.24 dicebant: Nonne cor nostrum ardens erat in no/
bis, cum loqueretur in uia: & aperiret nobis scri/
pturas? i ¶Locutus sum in lingua mea.) Hoc
Exech.3 est, prædicaui omnibus hominibus, ut illud: Si nõ
annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sangui/
nem eius de manu tua requiram. k ¶Notum
fac mihi domine finem meum. Et numerum die/
rum meorum quis est? Nõ istius uitæ finem quæ/
rit sibi notum fieri propheta: sed illum in quo eua/
cuatis potestatibus, ac destructa morte, Christo
iungatur qui est finis legis. Neq; istorum dierum
numerum uult scire, sed illorum de quibus dicit
dominus: Apud patrem meum mansiones mul/
tæ sunt. Et numerum dierum meorum quis est? Ioan.14.d
Hoc est, numerus sine numero, dies sine die, tem/
pora sine tempore. Quis est? Qui semper est.
l ¶Vt sciam quid desit mihi.) Hoc est, ut me fa/
cias intelligere omia bo/
na: ut cum hæc nota ha/
buero, sciam quid adhuc
in seculo degẽti desit ad
palmam beatitudinis cõ
sequendam. Perfectus e/
nim erat Paulus qui di/
cebat: Certamẽ bonum
certaui: cursum consum/
maui. Nunc autem deest
mihi corõa iusticiæ quã
dominus retribuet mi/
hi. Quod autem non de
suis diebus hæc loqua/
tur, sequentia docent.
m ¶Ecce mensurabiles
posuisti dies meos.) Se/
cundum ueterem homi
nem usq; nunc fuerunt:
nunc nouum desidero,
illũ quem Abraham ui/ Ioan.8.g
dit & gauisus est. In quo
alibi hortamur lætari, in
quo deus dominus illu/
xit nobis. Qui non à so/ H
le, neq; à luna illuminabitur: sed ab ipso domino
perpetua luce refulget. n ¶Et substantia mea
tanquàm nihilum ante te.) Suscipiens altiori mẽ/
te claritatem tuam: pro nihilo iudicaui substan/
tiam meam. o ¶Veruntamen uniuersa uani/
tas, omnis homo uiuens.) Si peccator est & in de/
licijs fluxerit, uanitati subsistit. Si iustus, & deside/
rat dissolui, & cum Christo esse: uana est ei nihi/
lominus uita præsens. p ¶Veruntamen in
imagine dei pertransit homo, sed frustra contur/
batur.) Omnis homo ad imaginem dei factus
est. Si ergo in ea ambulare uideatur, & in rapinis
uersetur atque concupiscentijs, conturbatur in
actione. q ¶Thesaurizat, & ignorat cui con/
gregabit ea.) Sæpe enim pleriq; thesaurizant, &
congregant multa, quæ aut desidia filiorum euer/
tit, aut fiscus occupat, aut diripiunt alieni. Bea/ Matth.6.d
tus autem ille est: qui ibi thesaurizat, ubi fures
non effodiunt, nec furantur: ubi audire mereatur.
Quàm diu fecistis uni ex minimis istis, mihi feci/ Matth.25.d
stis. r ¶Et nunc quæ est expectatio mea, nón
ne dominus? & substantia mea apud te est.) Re/
lictis omnibus, te domine præstolabor: quia sub/
stantia uitæ istius non comparatur ad illam bea/
titudinem sempiternam. s ¶Ab omnibus ini
quitatibus meis erue me.) Præteritis, præsentibus,
& futuris. t ¶Opprobrium insipienti dedi/
sti me.) Dum peccator fui, opprobrium factus
sum insipienti diabolo, qui est omnium criminũ
& incentor & accusator. Ideo purgari cupio in
hoc

A hoc seculo: ne ille me accuset in iudicio tuo.
a ¶Obmutui & non aperui os meum: quoni/
am tu fecisti.) Cum me conuicijs, iracundijs, ac di
uersis improperijs lacesseret: cogitans me à te fa/
ctum: nihil ad ea quæ inferebantur, respondi.
b ¶Amoue à me pla/
gas tuas.) Quia me sen/
tio emendatum.
c ¶A fortitudine ma/
nus tuæ ego defeci.) In/
cumbente manu uindi/
ctæ, uirtus delicti defe/
cit, sicut Paulus aposto/
2.Cor.12.c lus ait: Cum autem infir
mor, tunc potens sum.
d ¶Ab increpationi/
bus propter iniquitatem
corripuisti hominem.)
Increpatur omnis ho/
mo propter iniquitatẽ:
quem perdere non uult
Hebr.12.b diuina maiestas. Flagel/
lat autem omnem filium
quem recipit. e ¶Ta
bescere fecisti sicut ara/
neam animam eius.) Ta
bescit anima, cum caro
à luxurijs & concupiscẽ
tijs refrenatur. Hoc est
B tabescere, obstupescere
de anterioribus delictis.
Ille uero qui ea agit quæ
mundanæ uanitati sunt
apta, telas texit araneæ,
iuxta Esaiam prophetã:
Esa.59.a hoc est, die noctúque in
opere uano uacat: & non utilia, sed dissolubilia &
corruptibilia operatur. Sed quia propheta ani/
mam ceu araneam tabescere dicit: hoc intelligen/
dum est, ut ad tantam subtilitatem per abstinen/
tiam decoquatur, ut ad instar filorum illorũ de/
ducatur: scilicet ut nihil crassum, durúmue pecca
ti contineat. f ¶Veruntamen uane conturba
tur omnis homo.) Viuens in uanitatibus huius
seculi. Sed & qui in deo uiuit, uana est ei & inutilis
hæc mundana conturbatio. g ¶Exaudi ora
tionem meam domine & deprecationem meam:
auribus percipe lachrymas meas.) Pro eo quod
à te peregrinor, & desiderium habeo dissolui &
ad te transire. h ¶Ne sileas, quoniam adue/
na sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres
mei.) Incolam atq; peregrinum se dicit, sicut o/
mnes sancti: quia sicut & illi dum erant in corpo
re, peregrinatur à domino. i ¶Remitte mihi
ut refrigerer prius quàm abeam, & amplius non
ero.) Hic remitte domine si quid deliqui: quia in
inferno nulla est remissio: quia nec confessio ua/
let. Qui nos ab huius seculi ereptos peregrinatio/
ne, facere digneris ciues sanctorum & domesti/
cos dei patris, ut ædificati super firmissimum fun/
damẽtum in templum sanctum, effici mereamur C
conformes corpori gloriæ tuæ. Amen.
k ¶In finem psalmus Dauid.) Hic psalmus in
exordio uocem habet populi ex gentibus in hæ/
reditatem uocati, inde ipsius mediatoris ad patrẽ.

Psalmus XXXIX.

EXpectans expecta
ui dominum.) In
promissionibus prophe/
tarum, in quibus me illu
minauit: quia præuide/
bat prophetа Christum
per spiritum sanctũ uen/
turum esse in carne.
m ¶Et intendit mihi.)
Per splendorem euange
liorum, in quibus me il/
luminauit. n ¶Et ex/
audiuit preces meas.)
Quia prophetis & patri
archis se abdidit, sicut
ipse postmodum dixit:
Quia multi prophetæ & Luc.10.d
iusti cupierunt uidere q̃
uidetis, & non uiderunt.
Ipse mihi in nouo testa/
mento refulget. o ¶Et
eduxit me de lacu misе/
riæ, & de luto fecis.) In
quibus immersus eram, D
cũ simulacra muta ado/
rarem. Vel de luto fecis:
quia adhæseram terrenis
desiderijs. p ¶Sta/
tuit supra petram pedes
meos.) Supra petram,
hoc est, super Christum. Pedes meos, sensus me/
os, ut illud: Petra autem erat Christus. In se, qui est 1.Cor.10.c
stabilis petra confirmauit me: ne ab huius seculi
nutarem impulsibus. q ¶Et direxit gressus
meos.) Ne ad eum ueniens, post tergum respice/
rem. Et direxit gressus meos: id est, sensus bono/
rum operum. Ecclesiæ dirigit: quia unusquisq; per
se tortuosus est. r ¶Et immisit in os meum
canticum nouum.) Laudem utiq; suam: quia no
uus homo uenit in mundum: nouam legem de/
dit mundo. s ¶Carmen deo nostro.) Lau
dem deo nostro, ut iam non sonos turpes & thea
trales concinam, sed in dei uiuentis hymnis per
harmoniam noui testamenti delecter. t ¶Vi
debunt multi.) Annunciatum ueniſſe.
u ¶Et timebunt.) Qui se intelligunt peccatores.
x ¶Et sperabunt in domino.) Vt eis pristina re
mittantur delicta. y ¶Beatus uir cuius est
nomen domini spes ipsius.) In qua bonis omni/
bus impleatur. Felix illa anima, quæ habet fidem
firmam, & spem directam in Christo. z ¶Et
non respexit in uanitates & insanias falsas.) O/
mnia quæ in mundo sunt, iuxta Salomonem: ua Eccẽs.1.d
nitas est. Insaniæ autem falsæ sunt, iræ, rixæ, dire/

E ptiones, & reliqua: in quibus homines insaniunt
Gal. 5.c ut peccent: quæ Apostolus opera carnis esse dicit.
a ¶Multa fecisti tu domine deus meus mirabi/
lia tua, & cogitationibus tuis non est qui similis sit
tibi.) Ostendisti patribus nostris mirabilia tua mul
ta, quæ non crediderũt.
Reuelasti eis te uenturũ
in lege, & non intellexe/
runt: nos uero credidi/
mus. Vsque huc creden/
tium populus: hinc ipse
dominus ad patrem ita
exorsus est. b ¶An
nũciaui & locutus sum.)
Matth.3.d Dicens: Pœnitentiam a/
gite, appropinquauit e/
nim regnum cœlorum.
c ¶Multiplicati sunt su
per numerum.) Iudæi in
malicia sua. Vel sup nu
merum, hoc est, peccato
res super numerum, &
foris numerũ sunt: quia
non sunt digni numera/
ri in numero iustorum.
d ¶Sacrificium & obla
tiones noluisti: aures au/
tem perfecisti mihi. Ho
locausta & pro peccato
F non postulasti.) Aperte
hæc Apostolus declarat:
Hebr.10.a quod adueniente domi
no, cessauerint sacrificia
Iudæorum. Impossibile
est, inquit, sanguine hir/
corum, aut taurorum au
ferri peccata. Ideo ingre/
diens mũdum, dicit: Ho
stiam & oblationem no
luisti: corpus autem apta
sti mihi. Holocaustum & pro peccato nõ tibi pla
cuit: nisi meipsum pro totius mũdi delicto, tibi sa
crificium exhiberes. e ¶Tunc dixi ecce uenio.
In capite libri scriptum est de me.) Quia sacrificia
& ceremonias Iudæorum, & sabbata, & superstí/
tiones legis ueteris, spiritualis euangelij religione
mutasti: propterea lætus in mundum uenio, & de
me scribitur: In principio erat uerbum: & uerbum
erat apud deum, & deus erat uerbum. Tunc dixi
ecce uenio, ut assumam carnẽ in qua patiar. In ca
pite libri scriptum est de me. Caput libri testamen
ti ueteris, tale sumit exordium: In principio fecit
deus cœlum & terram: id est, in Christo domino.
Hoc mysterium & Ioannes cernẽs, sic euangeliũ
Ioan.1 inchoauit: In principio, inquit, erat uerbum: & uer
bum erat deus. Nam & ipse interrogantibus Iu/
dæis quis esset, respõdit: Principium. Caput ergo
libri, intellige principiũ: quod est Christus Iesus,
qui in hoc libri capite nũciatus est. f ¶Vt faciã
uoluntatẽ tuã deus meus uolui.) Descendi emi de
cœlo: non ut faciam uoluntatẽ meam, sed tuã pa/
ter. Non uoluntas est carnis, sed patris: ut pro uita
hominum moriar. g ¶Et legẽ tuã in medio cor
dis mei.) Quam non ueni soluere, sed adimplere.
h ¶Annunciaui iusticiã tuã in ecclesia magna.)
Gratias tibi ago saluator
mundi, quod magnã fe/
cisti ecclesiã tuam, à qua
tuor mũdi partibus euã/
gelica prædicatione uo/
catam, tua passione colle
ctam, tua resurrectione
mundatã. In ecclesia ma
gna, in toto mũdo diffu/
sa. i ¶Ecce labia mea
nõ prohibebo: dñe tu sci
sti &c.) Non silui, nihil
clam locutus sum, sed o/
mnẽ uirtutẽ tuã quod iu
stus, quod uerax, q̃ mise
ricors, quod salus omniũ
es: nõ solũ in ecclesijs po
pulorum, sed etiam in sy
nagogis Iudæorũ incel/
sabiliter prædicaui. Ecce
labia mea non phibebo.
Labia Christi, sancti sũt.
Nõ, phibet illos p̃dicare,
sicut sanctus Paulus di/
cit: Verbũ dei nõ est alli H
gatũ. Tu cognouisti: tu
scis quod non feci: id est,
nõ prohibui. Iusticiã tuã
non abscondi in corde
meo, hoc est, mandata
tua. Veritatẽ tuã & salu/
tare tuũ dixi. Veritas &
salutare, Christ9 est: hoc
prædicant sancti. Nõ cæ
laui misericordiam tuã,
& ueritatẽ tuã synagogæ multæ: id est, in tota ple/
be annunciaui. k ¶Tu aũt domine ne longe fa
cias miserationes tuas à me: misericordia tua & ue
ritas tua semper susceperunt me. Quoniam circũ/
dederunt me mala quorum non est numerus: cõ/
prehenderunt me iniquitates meæ & nõ potui, ut
uiderẽ. Multiplicatæ sunt sup capillos capitis mei,
& cor meum dereliquit me &c.) Quod misericor
diã patris postulat, q̃ à Iudæis se circũdatũ & iniq/
tates super se multiplicatas dicit: q̃ à corde derelí/
ctus, rursum patris præsidiũ deprecatur: omnia ad
infirmitatem carnis sunt referenda: ut sicut uerus
deus, ita uerus homo credatur. Tu autẽ domine
ne longe facias misericordias tuas à me. Non lon
ge, sed prope. Misericordia tua & ueritas tua sem/
per susceperunt me. Misericordia facit peccata di
mittere. Veritas reddit unicuiq; quod fecit. Com/
prehenderunt me iniquitates meæ, & non potui
ut uiderem: id est, genus humanũ circundatur ori
ginalibus peccatis, & non potui ut uiderem: quia

a uanitates & insanias falsas. Multa fecisti tu
domine deus meus mirabilia tua: & cogi/
tationibus tuis non est qui similis sit tibi.
b c Annũciaui & locutus sum: multiplicati
b sunt super numerum. Sacrificium & obla/
tionem noluisti: aures autem perfecisti mi/
hi. Holocausta & pro peccato non postula/
e sti: tunc dixi eccẽ uenio. In capite libri scri/
f ptum est de me ut facerem uoluntatem tu/
g am deus meus uolui: & legẽm tuam in me/
h dio cordis mei. Annũciaui iusticiam tuam
i in ecclesia magna: eccẽ labia mea non pro/
hibebo domine tu scisti. Iusticiam tuam
non abscondi in corde meo: ueritatem tu/
am & salutare tuum dixi. Non abscondi
misericordiam tuam & ueritatem tuam: à
k consilio multo. Tu aũtem domine ne lon/
ge facias miserationes tuas à me: misericor
dia tua & ueritas tua semper susceperunt
me. Quoniã circundederunt me mala quo/
rum non est numerus: comprehenderunt
me iniquitates meæ: & non potui ut uide/
rem. Multiplicatæ sunt super capillos ca/
pitis mei, & cor meum dereliquit me. Com
placeat tibi domine ut eruas me: domine
ad adiuuandum me respice.

Cõfundantur

A abstracta fuerat illa lux ueritatis. Vnde dictũ est:
De terra excæcaberis, & de terra illuminaberis.
Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: id est
ipsæ iniquitates super genus humanum. Cor me/
um dereliquit me. Quando homo peccat, cor su/
um nõ habet. Vnde Da
1.Reg.7.d uid dixit: Inuenit seruus
tuus cor suum. Ergo an/
tea quando peccauit, nõ
habuit illud. Complace/
at tibi domine, libera me
domine. Ecclesia rogat
ad Christũ: Hoc tibi cõ,
placeat, ut me liberes. In
auxilium meum respice.
Infirmitas uoluntatẽ ha
bet impetrandi, non po/
testatem habet.
a ¶Confundantur.) In
cogitationibus prauis: ut
ea quæ sunt recta, perci/
piant: Aut hic emendẽt,
aut in futuro. b ¶Et
reuereantur.) Hoc est, ut
reuerentiam habeant.
c ¶Auertantur retrorsum.) Qui malum cur/
sum habuerunt.
d ¶Ferant confestim
B confusionem suam: qui
dicunt mihi euge, euge.)
Misericorditer eos dep/
catur confundi, ut confe
stim cognoscant iustici/
am. Portent confusionem suam, qui se non emen
dauerint. Qui dicunt mihi euge, euge. Duos ho/
stes habet ecclesia, adulationes, & blasphematio/
nes. e ¶Exultent & lætentur qui uolunt iusti
ciam meam.) Hoc est, fidem & opera. f ¶Et
dicant semper magnificetur dominus.) Magnifi/
Matth.5.b cetur populus sanctorum. Vnde dixit: Videãt ue
stra bona opera, & glorificent patrem uestrum
qui in cœlis est. g ¶Qui diligunt salutare tu/
um.) Id est, Christum tuum. Hæc propheta dicit
de his, quibus ipse dominus per euangelium ait:
Ioan.15.d Si dilexeritis me, & uerba mea in uobis manse/
rint: omnia quæcunq; petieritis. fient uobis.
h ¶Ego uero egenus & pauper sum, deus adiu/
ua me.) Egenus & pauper Christus: cum dives
esset, egenus factus est. Egenus dicitur: qui aliqd
habet, & aliquo indiget. Et pauper dicitur, qui ni/
hil habet. Inops: id est, sine ope. i ¶Adiutor
& liberator meus esto domine, deus meus ne tar
daueris.) ¶Et hæc ad trepidationem corporalem
sunt referenda. Nam diuinitas quæ fuit in assum/
pto homine, nulli est obnoxia passioni, sed in ea/
dem potentia qua fuit, & permanet, & permane/
bit: & nunc, & tunc in secula seculorum. Amen.
k ¶In finem psalmus Dauid.) Istum psalmum
propheta per spiritum sanctum in persona Chri/
sti cantauit. Psalmus uocem continet prophetæ C
de Christo pronunciantis in initio: deinde ipsi9
mediatoris loquẽtis ad patrem, quæ maxime sunt
in euangelijs impleta.

Psalmus XL.

BEatus qui intelligit super egenũ & pau
perem.) Qui cognoscit
Christum in assumpta
carne uenisse: in qua pro
nobis pauper factus est
& egenus, hic beatitudi/
num cœlestium opes ca
pit. Ipse autem dominus
factus est pauper: cũ nõ
haberet, ubi caput recli/ Luc.9.b
naret. Egenus, cum se in
egentibus refici demon
strauit. Beatus qui intelli
git. Beatus & felix qui in
telligit super egenum &
pauperem. Christus ege
nus & pauper factus est
pro nobis, ut illius ino/
pia nos diuites faceret.
Qui intelligit: id est, qui
intelligit illum uerum de
um, & uerum hominem
esse. m ¶In die mala
liberabit eũ dominus.) D
In die iudicij, in qua Iu/
dæos non intelligentes,
damnabit Christus. Ade
rit tibi dies mala: si non
intellexeris super egenũ & pauperem. n ¶Do
minus conseruet eum.) Ne ab hoc intellectu rece
dat in præsenti. o ¶Et uiuificet eum.) In hac
sapientia perseuerantem, transferat à morte in ui
tam. p ¶Et beatum faciat eum.) Cum sanctis
suis in regno cœlorum. q ¶In terra.) In san
cta ecclesia, uel in die æternitatis. r ¶Et non
tradat eum in manus inimicorum eius.) Id est, in
potestatem diaboli: qui credulitati nostræ semper
inimicus exstitit. s ¶Dominus opem ferat illi
super lectum doloris eius.) Opem ferat illi, hoc
est, adiutorium præstet illi. In lecto doloris, in infir
mitate carnis. Vel de illo paralytico potest intelli
gi, quando dominus dixit: Surge tolle lectum tu/
um: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat ani
mam, & inhabitatio terrena deprimit sensum mul
ta cogitantem. In huius corporis ægrotatione: in
quo anima tanquàm in lectulo requiescit, ope do
minici præsidij consoletur. t ¶Vniuersum stra
tum eius uersasti in infirmitate eius.) Corpus, ut
diximus, quod pro strato accipitur: in diuersis tri/
bulationibus inquietasti, ut probatum atq; ab ille/
cebris expurgatum, assumeres. Hic propheta im/
mutat ordinem, & profert uocem dominici ho/
minis dicentis: u ¶Ego dixi, domine miserere
mei: sana animam meam quia peccaui tibi.) Quæ

Inimici

E nœsta usq; ad mortem: nō ab originali facinore, sed pro delictis populi contristatur. Vel miserere mei, ecclesia dicit: quia multi sunt qui peccata committunt, sed uerba excusationis prætendunt. Vnde ecclesia dicit: Ego me accuso pro meis peccatis: qa ego peccaui. a ¶ Inimici mei dixerunt mala mihi: quando morietur & peribit nomen eius.) Quando uidebāt cæcos illuminari: leprosos mūdari: sabbata dissoluī: Lazarum resuscitari, quando dicebant: Ecce mundus totus post eū abijt: quid aliud poterant cogitare, nisi ut morte ei hæc uirtus eriperet? Nā & unus ex illis Caiphas nomine, licet nesciens quæ diceret, aiebat: Expedit ut unus moriatur p populo, ut nō tota gens pereat. Quando moriet? Hoc est qđ in euangelij parabola scribitur, colonis dicentibus: Iste est hæres, uenite interfi ciamus eum: & nostra erit hæreditas, & nō memoretur nomē eius amplius. b ¶ Et si ingrediebantur ut uideret, uana loquebaī cor eorū.) Introëuntes prætoriū, loquebantur de corde malo, dicentes: Omnis qui se facit regem contradicit Cæsari. Vel ad hoc ingrediebātur, ut extinguerēt ecclesiam, & explorarent, sicut Paulus dicit: Falsi fratres qui subintroierunt explorare libertatē nostram. Vana locutum est cor eorum: lingua ficta in dilectione, ut illud: Magister, scimus: qa uerax es: & uiam dei in ueritate doces. Hoc uanum est. c ¶ Congregauerunt iniquitatem sibi.) Claman tes, quid ad nos? Tu uideris. Sāguis eius sup nos, & super filios nostros. d ¶ Egrediebanī foras.) Foras, cū Pilato. e ¶ Et loquebanī in idipsum. Aduersum me susurrabāt omnes inimici mei: aduersum me cogitabant mala mihi.) Adhibētes testes iniquos & quærentes me interficere. Aduersum me susurrabant, id est, murmurabāt. Omnes inimici mei cogitabant mala mihi: supradicti Iudæi, uel modo cōtra ecclesiam hæretici. f ¶ Verbum iniquum constituerunt aduersus me.) Aientes: Nobis non licet occidere quenq̄: sed tu accipe & crucifige eum. Vel quando dixerunt: In Beelzebub eijcit dæmonia, & nō solum super uiuum, sed etiam super mortuum falsos testes miserunt. g ¶ Nunquid qui dormit, non adijciet ut resurgat?) Sic me interficere festinabāt, quasi post mortem resurgere non haberem. Hoc est dicere: Qui ab iniquis iniuste somno mortis opprimitur, non resurget? Sicut alius propheta dixit: Nunquid qui cadit, non resurget? Cecidit enim granum frumēti, & messis copiosa surrexit. h ¶ Etenim homo pacis meæ in quo sperauī: qui edebat panes meos, magnificauit sup me supplantationem.) Manifestissime hic ludam, denūciat proditorē, sicut ipse dominus in euangelio ait: Cui ego panē intinctum dedero ipse est. Et alibi: Leuabit aduersum me calcaneū. Quod autem ait: qui edebat, hoc est, qui cœlestem cibum, uitam huic mundo dantem sumebat, & alijs distribuebat, cū esset apostolus: ipse hanc uitam morti, propter cupiditatis precium destinauit. i ¶ Tu autem domine miserere mei: & resuscita me, & retribuā eis.) Resuscitat? est dominus noster uirtute paterna, ad cuius dexterā sedet. Antequàm resurgeret, anticipauit ultio Iudam, cū eum interitus debitus sugillauit. Quod autē ait: retribuam illi: futurū ei iudicium comminatur. k ¶ In hoc cognouī quoniam uoluisti me.) Resuscitans me. l ¶ Quoniam non gaudebit inimicus meus super me.) Diabolus: cuius instinctu hæc Iudæi sunt operati: non est gauisus eum retinendo in inferis. m ¶ Me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternū.) Maxima est hæc innocentia, cū iustus pro impijs moritur: qui nō sua, sed nostra peccata portauit. Propter quā innocentiā, & à patre deuicta morte, cum assumpta carne susceptus est in cœlestibus. n ¶ Benedictus dñs deus Israēl à seculo, & usq; in seculum fiat: fiat.) Pro fiat, fiat, in Hebræo scribit̄ אמן אמן, amen, amen: quod Aquila, πεπισομένως, id est uere, siue fideliter transtulit. Et sciendum primum librū psalterij hic esse finitum. Secundum uero esse à quadragesimoprimo, usq; ad septuagesimumprimum. Tertium à septuagesimosecundo, usq; in octogesimū octauum. Quartum ab octogesimonono, usque in centesimumquintum. Quintum uero à centesimosexto, usq; ad finem. o ¶ In finem intellectus filijs Core, psalmus.) In finem, in Christo: intellectus: hoc est, intellectus spiritualis. Filijs Core, id est, filijs Christi: qui sunt credentes. Psalmus uocem continet ecclesiæ, siue fidelis uiri deum desiderantis.

Quēadmodū-

Psalmus XLI

A Quemadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus.) Primū enim intelligendū est, quare uel qualiter desiderat ceruus ad fontes aquarum. Mos est enim eius, ut inuentum serpentem naribus hauriat: & post hæc exardescens, extinguat sitim. Ergo homo ecclesiæ, q̄ diu i actu uenenoso degebat: ubi se perspicit cœno fornicatiōis, idololatriæ fœtore repletū: desiderat uenire ad Christū, in quo est fons luminis: ut ablut̄ baptismo, accipiat donum remissiōis. Scit em̄ quia nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritusancto, nō habebit uitā æternā. Sed & si quis hodie nostrū extinctis uitijs ingnescat in desideriū dominicæ cōtemplationis, potest & ipse dicere: qa desiderat anima mea ad te deus, hoc est relicto seculo, ad te desidero transire. b ¶ Sitiuit ania mea ad deum fortem uiuum. Nō ad mortua simulacra, sed ad illum qui dixit: Viuo ego dicit dñs, quia mihi flectetur oē genu. Viuus, quia ipse dicit: sicut misit me uiuens pater, & ego uiuo ꝓpter patrē, et qui credit in me, & ipse uiuet ꝓpter me. c ¶ Qn̄ ueniā & apparebo ante faciē dei mei?) Ac si diceret: Qn̄ erit tempus: ut illa gloria qua efficiuntur sancti cōformes gloriæ tuæ, ego in claritate cū illis appaream? Vel qn̄ ueniā: id est, qn̄ erit illud tp̄s, quo ecclesia uult dissolui à corpore & esse cum Christo? Et parebo ante faciē dei mei, id est, ante conspectū diuinitatis, & tunc uidebimus eū sicuti est. d ¶ Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.) Quomodo potest de lachrymis panis fieri? Potest: qa sicut corpus satiatur de pane, ita anima de lachrymis: quia exinde sperat remissionem peccatorum habere. Fletus ac gemitus erant mihi ac lamentatio, ob desideriū tui. e ¶ Dū dicitur mihi quotidie, ubi est deus tuus.) Siquidem pagani deos suos digito ostendunt, & ob hoc ingerunt mihi improperia. Vnde sciant quia ego mente deum meum reconditum teneo: & per interiorem hominē cum ipso habito. f ¶ Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam.) Dum hoc improperium quotidie sustinens memorarē, liquefacta est in me anima mea, & tabui in tractatu: cum neq; in cœlo, neq; in terra deū meū cernere possim uisibiliter: sed inueniens eum in mente mea gubernātē me, ac dirigētē in illo tabernaculo sempiterno: de quo loquor. g ¶ Qm̄ transibo in locum tabernaculi admirabilis usq; ad domū dei.) Tabernaculū dei, ecclesia est: quæ adhuc peregrinatur à dño: per quā ad æterna tabernacula, id est, ad cœlestē Hierusalē (quæ est mater oīm nostrū) uenit̄.

Psalmus XLI.

a Quemādmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima b mea ad te deus. Sitiuit animā mea ad deū c fortem uiuum: quando ueniām & appare- b bo ante faciem dei. Fuerūt mihi lachrymæ e meæ panes die ac nocte: dūm dicitur mihi f quotidie, ubi est deus tuus. Hæc recordatus g sum & effudi in me animam meam: quōniam transibo in locum tabernaculi admira- b bilis usq; ad domum dei. In uoce exultātio- i nis & confessionis, sonus epulantis. Quare tristis es anima mea: & quare conturbas k me? Sperā in deo, quoniam adhuc confitē- bor illi: salutare uultus mei & deus meus. m Ad me ipsum anima mea cōturbata est: n propterea memor ero tui de terra Iordanis & Hermonijm à monte modico. o Abyssus abyssum inuocat:

in uoce uocibus & sanctorū concētibus celebrant. Quod dum iste adhuc in seculo positus, mēte suspiceret: ingemiscēs cur ab eo hæc differtur habitatio: mœstæ animæ ait: i ¶ Quare tristis es anima mea: & quare &c.) Quia inquit, suauitatē hāc præsens nondū accepi, & insidiator meus adhuc cōtra me uigilat, adhuc mihi laqueos intēdit. Et ille inquit: k ¶ Spera in dño.) Per patientiā sustine. Vel spera in deo. Anima semetipsam hortatur: uel interior homo hortat exteriorē l ¶ Qm̄ adhuc cōfitebor illi salutare uultus mei & deus meus.) Confessus sum iam delicta: confitebor deinde laudem eius, per quā me saluauit à morte perituram: uel illicit ad æterna. m ¶ Ad me ipsum anima mea conturbata est.) Ob recordationē delictorū prio rū. n ¶ Propterea memor &c̄.) Iordanis pro baptismo accipit: Hermō: anathema iterpretat̄. Igit̄ iste qui erat peccator: qui sicut ceruus desiderabat fontes aquarū, memor fuit in hūilitate pœnitētiæ: & baptismi ablutiōe abluit uetera delicta: anathematizauit peccata sua: & nō se extulit magnū gloriādo, sed effecit paruulū pœnitētdo. o ¶ Abyssus abyssū inuocat.) Mlt̄æ sūt de abysso opiniōes, q̄ opportunis locis explanabunt. Nā hic abyssus abyssum inuocat: cū uel uetus testamētū nouū annūciat: uel nouū, uetus in testimoniū uocat. Vetus annunciat nouum, cum dicit Moyses: Prophetam uobis suscitabit deus de fratribus uestris. Nouum uero uetus in testimonium uocat, cū di-

Deut.18.c

Universidad de Sevilla Biblioteca

E cit Paulus: bibebant de sequenti petra: petra autē erat Christus. Propter profunditatem enim intelligentiæ, dicūtur abyssus. a ¶ In uoce cataractarum tuarum.) In uoce prophetarū, quæ aduentū domini annūciauit. Ideo em̄ cataractæ dicūtur, ga obscurus in eorum prophetia aductus domini fuit, nec à Iudæis est intellectus. Annunciat em̄ hæc uox iudicium futurū, uel de beatorū meritis uel de supplicijs impiorum. b ¶ Omnia ex celsa tua & fluctus tui super me transierūt.) Excelsæ sunt atq; potentes hominæ, per quas mortis iudicium minabaris: qa non statim decidūt propter immensam patientiam tuam. Fluctus autē sunt: dum ea adueniunt, quæ fuerunt commināta. Ideo iste dicit ea sup se ingressa: cum in desiderijs mortalibus degēs, uerberatus plagis, erudi-
F tus est: ut desideret dominum uiuū. c ¶ In die mandauit dominus misericordiam suā.) Quia per lucē eam scripturaq; sanctarū p̄misit. d ¶ Et nocte canticum eius.) In tribulationibus posito eam ostendit: e ¶ Apud me oratio.) Mea, & nō extra me. f ¶ Deo uitæ meæ.) Vt ei merear liber ab hoc seculo qnq; cōiūgi. g ¶ Dicā deo, susceptor meus es.) Licet in tribulationibus exercear: semper tamen à te pe-
to p̄tegi ac defendi. h ¶ Quare oblitus es mei? Et quare me repulisti? Cur tā diu differs, ut nō inducas me in illum locū tabernaculi admirabilis? i ¶ Quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?) Diabolus, qui multas mihi tetendit insidias: uel persecutores ecclesiam. k ¶ Dum cō fringuntur ossa mea.) Dum fortiores ecclesiæ, scādalis ac diuersis iurgijs cedere uideo. Vel ossa, uirtutes ecclesiæ: quasi cōfringunt: per illas tribulationes, quas sustinent sancti. l ¶ Exprobrauerūt me inimici mei.) Vel in martyribus, uel in alijs cōfessoribus. m ¶ Dum dicitur mihi per singulos dies: ubi est deus tuus? Cū ego te per pœnitentiā & afflictionē corporis aniaq; placare desiderarē: inimici mei quasi incassum hæc facerem, dicebāt: Vbi est deus tuus? nescientes illa occulta quæ præparauit deus diligentibus se. n ¶ Quare tristis es anima mea, & quare cōturbas me?) Quia meū desiderium prolōgatur. o ¶ Spera in deo quoniam confitebor illi salutare uultus mei & deus meus.) In ipso nostra sit spes semper attenta: ipse omnes fluctus mitiget: ipse nos in tentationibus conseruet: ipse sitim nostram sua contemplatione satiet: nosq; uultus sui salutari uiuificet.

p ¶ Psalmus Dauid.) Iste psalmus licet in aliquibus uersiculis passionē dominicam signet: tamē uocem habet animę fidelis, lucem huius mundi, id est, Christum desiderantis. Psalmus. XLII.

IVdica me deus & discerne causam meam de gēte non sancta.) Expeto iudiciū tuum, quia misericors es. Tu autem discerne me à paleis inter quas in hoc seculo ingemisco, superuestiri cupiens: ut absorbeatur qd̄ mortale est à uita. Sed et domini uox est, quibus prius dixerat: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, & non impleuerunt. r ¶ Ab homine iniquo & doloso erue me.) Quia tu es deus fortitudo mea: quare me repulisti & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus. Emitte lucē tuā & ueritatem tuam: ipsa mē deduxerunt & adduxerunt in montem sanctū tuū & in tabernācula tua. Et introibo ad altare dei: ad deum qui lætificat iuuentutem meam.

Confitebor tibi in cithara deus deus meus: quare tristis es ania mea, & quare cōturbas me? Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare uultus mei & deus meus.

In finē pro filijs Core, intellectus.

Psalmus XLIII.

DEus auribus nostris audiuimus patres nostri annūnciauerūt nobis. Opus qd̄ operatus es in diebus eorū, & in diebus antiquis. Manus tua gentes dissperdidit, & plantasti eos: afflixisti populos & expulisti eos. Nō enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non saluauit eos. Sed dextera tua et brachiū tuum & illuminatio uultus tui: qm̄ cōplacuisti in eis. Tu es ipse rex meus & deus meus: qui mādas salutes Iacob. In tē inimicos nostros uentilabimus cornu, & in nomine tuo sperne-
mus insurgētes in nobis. Nō enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me. Saluasti enim nos de affligentibus nos, & odientes nos confudisti. In deo laudabimur tota die, & in nomine tuo confitebimur tibi in seculū. Nunc autem repulisti & confudisti nos, & non egrediēris deus in uirtutibus nostris. Auertisti nos retrorsum post inimicos nostros: & qui

purgato fermento ueteri in nouo me hoie tāq; iuuenculū cōsolat. a ¶ Cōfitebor tibi i cithara deus deus meus.) Per mortificationē carnis: qa crucifixus est mihi mūdus, & ego mūdo. b ¶ Quare tristis es anima m. &c̄.) Quia desidero uidere, i quo spē posui. c ¶ Spera in deo qm̄ adhuc cōfitebor illi, &c̄.) Ipsum cōfiteā: ab ipso peccata sua dimitti postulat. Ipm salutare uultus sui dicit: ipsum inuocat & adorat. Quē & nos confitentes exposcimus: ut mereamur eius luce illuminari uia dirigi: ueritate corrigi: uita locupletari. Vel salutare uultus mei deus meus. Saluatio animæ meæ deus meus est: et uultus, hoc est, aspectus aniæ meæ deus me? est. d ¶ In finē pro filijs Core intellectus.) Core interpretatur, decaluatio, & dominus in mōte Caluariæ fuit crucifixus. Filij Core, filij Christi: sancti apostoli, uel martyres sunt. Vnde dictum est: Non possunt filij sponsi lugere, cāq; diu cū illis est sponsus. Intellectus, hoc est, ut intelligamus illum qui initium sumpsit secūdum carnem ex tempore, & ante secula est genitus. Vel intellectus est: ut intelligamus de prosperitate præsenti peccatorū, & de tribulatione præsenti sanctorū. Psalmus nō anteriora facta docet, sed ecclesiā in Christo renasci pronūciat: ac fideles in ea prouocat ad agonē: ostendens nemi-
nem posse nisi qui legitime certauerit, coronari: in quo etiā plerūq; uoces martyrū proferuntur.

Psalmus. XLIII.

DEus auribus nostris audiuimus.) Per spiritu alē sensū cognouimus iuxta illud dñi: Qui habet aures audiēdi, audiat. f ¶ Et patres nr̄i.) Apostoli & prophetæ: quorum prædicatione renati sumus ad uitā. g ¶ Annunciauerunt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorū, & in diebus antiquis.) Annunciauerūt prophetæ quæ sunt gesta illorum tempore. Annunciauerūt apostoli, quæ te uiderūt operantē. h ¶ Manus tua gētes dissperdidit, et plātasti eos.) Dissperdidisti ab ecclesia onera uitioq;, & plantasti ornamēta uirtutum, id est, homines iustos, qui fructū exhibeant sanctitatis. i ¶ Afflixisti populos & expulisti eos.) Illos, qui te relicto ad idololatriā declinabant. K ¶ Nō em̄ in gladio suo possederūt terrā.) Sed in mansuetudine mentis: quia beati mansueti, ipsi hæreditabunt uiuentiū terrā. l ¶ Et brachiū eorū nō saluabit eos: sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio faciei tuæ.) Dextera patris, Christus est: ut illud: Dextera enim sua exaltauit, nos, id est, brachiū: sicut alibi: Et brachiū dñi cui reuelatū est? Ipse & illūinatio: ut ibi: In lumīe tuo uidebimus lumen. Hic est igit̄ missus à patre, ut liberaret suos. Et cur eos liberauerit, adiecit. Esa. 53.1

m ¶ Quoniā cōplacuisti i eis.) Vult em̄ deus: ut sicut ei beneplacitum est in filio, ita & nos beneplacētes simus in ipo, si uolumus liberari.

n ¶ Tu es ipse rex meus.) Qui i me regnas, et nō peccatū. o ¶ Et deus meus.) A quo sum acquisitus. p ¶ Qui mādas salutes Iacob.) Hoc est, populo Christiano: qui supplantato seniore, mandatū salutis per doctrinam prophetica atq; apostolicā susceipit.

q ¶ In te em̄ inimicos nr̄os uētilabim? cornu: & in nomine tuo sperne-
mus insurgētes in nobis.) A cornib? aliqd uētilat̄, ut Sedechias: qui factis duobus ferreis cornib? dicebat: Sic uētilabis totā Syriā. Cornu uero nr̄m, Chr̄s est. Idē & nomē patris, in quo aduersarij nostri uel uētilant̄ uel spernunt̄. r ¶ Nō em̄ in arcu. &c̄.) Sed uirtus tua. s ¶ Saluasti em̄ nos à tribulantibus nos.) Quia in armis meis sperare nō debeā: hæc causa est, qd̄ saluasti nos semp à persequētibus, & absq; nostra uirtute, nr̄oq; gladio custodisti. Saluasti em̄ nos de affligētib? nos: & odiētes nos cōfudisti: auersæ sūt potestates: qb? cōfusis, à Chr̄o dño liberati sumus. 3. Reg. 22.b

t ¶ In deo laudabimur tota die.) Quia ipse est laus & gloria nr̄a. u ¶ Et in noie tuo cōfitebimur &c̄.) Qd̄ à te Christo, Christiani uocamur. x ¶ Nūc aūt repulisti & confud. &c̄.) Cū ait nūc p̄sens tēpus ostēdit. Ergo in p̄senti tpe ad exercitationē repellimur, ut in æternū glorificemur. Sæpe em̄ & martyres in tpe dicūt. y ¶ Et nō egredieris deus &c̄.) Vt nos in posteq; perpetua uirtute corroborares. z ¶ Auertisti nos retrorsū post inimicos nr̄os.)

Sic

B Sic & Petrum dñs retrorsum conuertit, ut in me/
lius repararet. Ergo & nos debemus retrorsum cõ
F uerti, ne in uijs prauis perduret iter nostrũ. Debe/
mus & inimicos nostros ante nos habere, ut scia/
mus quid cauere debeamus. Q d & si post Chri/
stũ cõuertimur ut Petr⁹:
habentes eũ ante nos, ni
hil ultra metuemus.
a ¶ Et qui oderũt nos,
diripiebãt sibi.) Propter
nomẽ em̃ tuũ diripiebãt
nos: cũ in carceribus, in
plagis, in reliquis nos ue
xarent tormẽtis. Sed nõ
nos separauit à charita/
te tua illa tribulatio.
b ¶ Dedisti nos tanq̃
oues escarũ.) Sicut enim
dñs tanq̃ ouis ad occisi/
onẽ ductus, datus est e/
sca populis, cũ dicit: Nisi
Ioan.6.f manducaueritis carnem
filij hominis, non habe/
bitis uitã in uobis: ita &
sancti (sicut superius di/
ximus) in multis tribula/
tionibus dati, facti sunt
pabulum gentibus: ul cũ
alimenta æternæ uitæ mi
F nistrant: uel dum rapa/
citatem eorũ de suis æ/
rũnis exatiant. c ¶ Et
in nationibus dispersisti
nos.) Vt ad tẽpus dñarẽ
tur nostri. d ¶ Vendi
disti populũ tuũ sine pre
cio.) Vsq; nũc de se locu
ti sunt martyres: nũc de

a & q̃ oderunt nos, diripiebant sibi. Dedisti
b nos tanq̃ oues escarum, & in gentibus di/
c spersisti nos. Vendidisti populũ tuum sine
d precio: & non fuit multitudo in commutati
e onibus nostris. Posuisti nos opprobriũ uici
f nis nostris: subsannationem & derisum his
g qui in circuitu nostro sunt. Posuisti nos in si
h militudinẽ gentibus: cõmotionẽ capitis in
i populis. Tota die uerecundia mea cõtra me
k est, & cõfusio faciei meæ coopuit me. A uo/
l ce exprobrantis & obloquẽtis, à facie inimi/
m ci & p̃sequentis. Hæc omia uenerunt sup
n nos nec obliti sumus te: & iniquè non egi/
o mus in testamẽto tuo. Et non recessit retro
p cor nostrum, & declinasti semitas nostras à
q uia tua. Quoniam humiliasti nos in loco af
r flictiõis & cõoperuit nos umbra mortis. Si
s obliti sumus nomẽ dei nostri, & si expandi/
t mus manus nostras ad deũ alienũ. Nonẽ
deus requiret ista? Ipse em̃ nouit abscondi/
u ta cordis. Quoniam propter te mortifica/
x mur tota die: æstimati sumus sicut oues oc
y cisiõis. Exurge quare obdormis dñe, exurge
z & ne repellas in finẽ. Quarè faciẽ tuã auertis
a obliuiscẽris inopiæ nr̃æ & tribulatiõis nr̃æ.

Esa.50.a Iudæorũ populo dicit quibus dictũ est: In pecca/
tis uestris uẽditi estis. Et ideo sine p̃cio: qa nõ est
effusus agni sanguis pro eis. e ¶ Et nõ fuit mul/
titudo in cõmutatiõibus nostris.) Vilior em̃ erat
merces quæ fuit uẽdita: ideo nõ est cõmutatio fa/
cta. Nã dñs populũ quẽ emit: nõ auro neq; argẽ/
1.Pet.1.c to, sed precioso ac p̃prio eũ sanguie cõparauit: si/
cut ait Petrus Apl̃us. f ¶ Posuisti nos oppro/
briũ uicinis nostris: subsannationẽ & derisum his
qui in circuitu nostro sunt.) Vicini dicti p̃secuto/
2.Par.32.d res, propter cohabitationẽ mundanã qui sæpe ex/
probrãt irridẽdo, dicẽtes: Veniat deus uester: & e/
ruat uos de manibus nostris. g ¶ Posuisti nos
in similitudinẽ gẽtibus.) In tuã utiq; similitudinẽ:
ut sicut te mũdus odio habuit prius, ita & nos de/
inceps odiret. h ¶ Cõmotionẽ capitis i ppl̃is.)
Sicut enim in passione tua trãseuntes mouebãt ca
pita sua, ita et in martyribus tuis faciũt. Sed et si qs
nũc in te pie uoluerit uiuere: protinus iniqui blas/
phemant cũ irrisione, uel capitis cõmotione.
i ¶ Tota die uerecundia mea cõtra me est: & cõ
fusio faciei meæ coopuit me.) Dñs hæc in assum/
pta loquit carne, qui pro nobis uerecundiã patit,
maledicitur, atq; cõfundit, usq; ad ipsum etiã pati
bulũ crucis. k ¶ A uoce exprobrãtis & obloquẽ
tis.) Cũ ei diceret: Si filius dei es, descẽde de cruce.
l ¶ A facie inimici.) Iudæ. m ¶ Et persequen/
tis.) Populi Iudaici.
n ¶ Hæc omnia uene/
runt super nos: nec obli/
ti sumus te.) Martyres i/
sta dicunt: quia omnia
quæ tu domine Iesu per/
tulisti, & nos eadem per
tulimus: sed te semper cõ
fessi sumus. o ¶ Et ini/
que nõ egimus in testa/
mento tuo.) Sed ueraci/
ter te prædicauimus.
p ¶ Et nõ recessit re/
tro cor nostrum.) Vt er/
rores phanaticos unde
digressi fuimus, sequere/
mur. q ¶ Et declinasti
semitas nostras à uia tu/
a.) Actio nostra non est
à tuis iustificationibus se
parata. r ¶ Quoniam
humiliasti nos in loco af
flictionis.) In corpore i/
sto, in quo uersamur &
affligimur propter te. H
s ¶ Et opuit nos umbra
mortis.) Bene umbra
mortis in hoc seculo op/
primit, & nõ ipsa mors:
quia martyres ul reliqui
sancti, & si affligũtur, & si
morti destinãt, uiuũt tñ
deo, & hęc mors, umbra
eis est, & nõ ueritas mortis. t ¶ Si obliti sumus
nomẽ dei nostri.) Id est, Christũ. u ¶ Et si expã
dimus manus nostras ad deũ alienũ.) Ad idolũ.
x ¶ Nõne deus regret ista: ipse em̃ nouit abscõ/
dita cordis.) q d cognoscat deus cogitatiões hoim
ipse in euãgelio, pdit ad pharisæos dicẽs: Quid co Luc.5.c
gitatis nequã in cordibus uris? Sic & martyres di
cũt: Si alicubi excellimus a uijs dei: ipse q arcana
cordis nouit, inquirat. y ¶ Q m̃ p̃pter te morti
ficamur tota die.) In diuersis tribulatiõibus oppri
mimur, ppter te: sed spõte p̃bemus colla cædẽtib⁹.
z ¶ Aestimati sumus ut oues occisiõis.) Dixeras
em̃, q d missur⁹ nos esses tãq̃ oues i medio lupor̃:
Nũc aũt qa ab his tẽtatiõibus elõgatus es, & tãq̃ si
in naui dormiẽs, nõ nos à tẽpestate defendis, exci
tamus te dñe, cõfessione supplici deprecantes.
a ¶ Exurge q̃re dor. &c̃.) Vt q mortuus es p no
bis & resurrexisti: exciteris i cordib⁹ eor̃, q te mor
tuũ cõfitẽr & resurrexisse nõ credũt: ut tãdẽ desinẽ
tes nos p̃seq, nõ usq; in finẽ æternæ mortis itereãt.
b ¶ Quare faciẽ tuã a. &c̃.) Auertit em̃ deus faciẽ
ad tps, ut p̃bet electos suos. c ¶ Obliuiscẽris &c̃.)

Patimur

A Patimur inopiam, pro nihilo habentes huius mũ
di diuitias, regnum cœleste desideramus. Tribu/
lamur enim, cum elõgatur desiderium nostrum.
a ¶ Quoniam humiliata est in puluere anima
nostra.) Vt ab illis inclinaremur, quos uentus ut
puluerẽ à facie terræ, p̃/
cit. b ¶ Conglutina
tus est in terra uenter no
ster.) Ac si diceret: Caro
infirmatur: sed sensus in
cœlestibus est attentus.
c ¶ Exurge domine ad
iuua nos, & redime nos
propter nomen tuum.)
Iam tuum in tribulatio/
nibus auxilium merea/
mur, ut liberemur ab his
pressuris: non propter
meritum nostrũ, sed pro
pter nomen tuum.
d ¶ In finẽ pro his qui
cõmutabũtur filijs Co/
re, ad intellectum canti/
cũ pro dilecto. Pro quo
in Hebræo ita habet:

a Quoniam humiliata est in puluere anima
b nostra: cõglutinatus est in terra uẽter no/
c ster. Exurge domine adiuua nos, & redime
nos propter nomen tuum.
d In finem̃ pro his qui commutabuntur filijs
Core ad intellectum, canticũ pro dilecto.

Psalmus XLIIII.

e ERuctauit cor meum uerbum bonum:
f dicó ego opera mea regi: Linguã mea
g calamus scribæ: uelociter scribentis. Spẽcio/
i sus forma præ filijs hominũ: diffusa est grã
k tia in labijs tuis: propt̃erea benedixit te de/
l us in æternum. Accingẽre gladio tuo super
fœmur tuum: potentissime.

Specie

לַמְנַצֵּחַ עַל שֹׁשַׁנִּים לִבְנֵי קֹרַח מַשְׂכִּיל שִׁיר יְדִידוֹת
Lamnaxeah alsosanim libne corah mas/
kil sir Ididoth: quod nos in Latinum uertimus.
Victori pro filijs liliorum Core, eruditionis can/
ticum amantissimum. Quod autem ait, pro dile/
cto, totus psalmus refertur ad Christum: de quo
B Matth.17.d pater loquitur in euangelio: Hic filius est meus di
lectus in quo mihi complacui. Vel psal mus spiri
tualium nuptiarum cõtinet sacramentum: id est,
coniunctionem Christi cum ecclesia. Initiatur er/
go à uoce paterna. Psalmus XLIIII
ERuctauit cor meum uerbum bonum.) Non
de cõiunctione corporea, sed de corde p̃tu/
lit æquale sibi uerbũ per quod facta sunt om̃ia. Bo
num est enim hoc uerbum: quia quod factum est
in eo, uita est. f ¶ Dico ego opera mea regi.)
Loquor ipsi uerbo, regi filio, & cuncta perficiun/
tur. g ¶ Lingua mea calamus scribæ uelociter
scribentis.) Sicut em̃ quæ scribũtur nõ sunt leuia
neq; facilia, sed utilia atque salubria: sic & dei elo/
quiũ tanq̃ scribat, ita perficit. De uelocitate ue/
ro, hoc est, quod non tardantur quæ dixerit, sed
uelociter adimplentur: ideo calamus dicit. Et ad
quid pertinet calamus? Aut quomodo compara/
tur calamus Christo? Quia sicut pertinet petra
ad Christum, leo, dextera, mons, uel alia his simi/
lia: sic pertinet & calamus scilicet quia mensurator
Ezech.40 & scriptor est. Vnde dixit in propheta: Surge &
accipe calamum: & metire templum & ciuitatẽ.
Matth.13.g Calamus scribæ: Scriba ipse est Christus. Vnde di
xit in euangelio: Omnis scriba doctus in regno
cœlorum, similis est patrifamilias. Velociter scri
bentis. Quia nullus tam cito scribit, sicut ipse do
minus in cordibus sanctorum scribit. Quid scri/
bit, nisi fidem, spem, & charitatem suam, uerbũ

prædicationis tribuit? h ¶ Speciosus forma C
præ filijs hominum.) Vt non ex æquo ut alius ho
mo, sed cum homine dei filius intelligatur: & i/
deo pulchrior dicitur præ alijs filijs hominũ. For/
ma autem de qua loquitur, non magnitudini de/
putanda est, sed decori.
Vel quomodo specio/
sus, cum Esaias dicit: Vi Esa.53.d
dimus eum non haben/
tem speciem neque de/
corem: sed quasi despe/
ctum, & humiliatum, &
percussum, & flagellatũ
à deo? Propheta Esaias
ex persona Iudæorũ di/
cit hoc: quia illi humani
tatem carnis, quasi pu/
rum hominem esse cre/
diderunt. Sed hic pro/
pheta secundum diuini
tatem loquitur. Item E/
saias propheta præscie/
bat per spiritumsanctũ
illam humanitatem à fo
ris quam uiderũt Iudæi:
sed intrinsecus diuinitatẽ non potuerunt intelli/
gere. i ¶ Diffusa est gratia in labijs tuis.) Cũ
morbos uerbo curas, cum mare quiescere facis:
cum uentis silentium indicis: cum febrem discede
re iubes: cum Lazarum uocas, & uenit: patrem D
interpellas, & audit, & non solum audit: sed etiã
respondet: & omnia quæ loqueris, gratia labiorũ
tuor̃ perficiunt. Diffusio gratiæ in scripturis san/
ctis gratia spiritussancti est, ul Christi. Diffusa est
gratia spiritussancti in baptismo, in specie colũbæ:
cum descendit in capite, uenit in barbam: deinde
in oram uestimenti eius. Caput nostrum, Chri/
stus est: barba, sancti apostoli: ora uestimẽti eius,
sancti prædicatores: sicut ait propheta: Sicut un/ Psal.132.a
guentũ in capite quod descendit in barbã Aaron:
& quod descendit in oram uestimenti eius. Gra/
tia in labijs tuis: quia lex per Moysen data est: gra Ioan.1.b
tia et ueritas p Iesum Christũ facta est. k ¶ Pro
pterea benedixit te deus in æternũ.) Ob hãc gra/
tiam. Nam cum semper Christus dominus in pa/
tre fuerit benedictus, in assumpta benedicitur car
ne: cum descendente spiritussancto super eũ in ba/
ptismo, dicit pater: Hic est filius meus dilectus in Matth.3.d
quo mihi complacui. Vel benedixit pater deus fi/
lium suum, & Christus suam ecclesiam. l ¶ Ac
cingere gladio tuo sup fœmur tuũ potentissime.)
Gladiũ circa fœmur. Per gladiũ uerbũ: p fœmur,
incarnatio. Accingit homo gladiũ ad pugnandũ.
Sed accingere gladiũ potẽtissime: Ac si dicat pro/
pheta: Tu Christe indue carnẽ: pugna cõtra dia/
bolũ, & libera genus humanũ de inferno. Accin/
gere gladio, uerbo prædicatiõis, qui diuisit filiũ à
patre: filiã à matre: nurũ à socru. Circa fœmur tuũ,
super carnem assumptam. Potentissime: non se/
gniter neq; leuiter, sed uiriliter.

¶ Specie

B a ¶ Specie tua & pulchritudine tua.) Sanctitate atq; iustitia: uel ad diuinitatem pertinet. b ¶ Intende prospere procede & regna.) Si tibi intendis, semper tibi prospera erunt. Procede, id est, de cœlo ueni. Et regna: quia regnum diaboli antea erat. Vnde dicimus in oratiõe dominica: Veniat regnum tuũ in nobis, & discedat regnũ diaboli. Intende prospere: uide feliciter. Procede, de thalamo uteri uirginalis & regna oppresso mortis imperio. c ¶ Propter ueritatem, & mãsuetudinem, & iusticiam.) Veritas, ipse Christus: quia ipse est ueritas. Vñ de illa muliere dixit ad Iudæos: Qui sine peccato est uestrum, prior in illam lapidem mittat. Mã suetudo: qñ dixit: Nec ego te condemnabo. Iustícia, quando dixit: Vade mulier, & amplius noli peccare. Propter ueritatem: qua illa quæ per prophetas promiseras adimplesti. Et mansuetudinẽ: quia sicut ouis pro uita populi immolaris. Et iustícia: cũ nõ potestate, sed humilitate eripuisti homiF nẽ. d ¶ Et deducet te mirabiliter dextera tua.) Potẽtia siue uirtus. Vel potestas deducet te, scilicet in cœlũ. e ¶ Sagittæ tuæ acutæ.) Prædicationes, corda hominũ transfigentes. Acutæ: qa usq; ad interiora cordis penetrant. f ¶ Populi sub te cadent in corda inimicorũ regis.) A compunctione prædicationis, in corde corruunt: ut nõ superbiant, sed humiliter credant. Qui fuerant non credẽdo inimici regis, fiant credẽdo amici. Quia qui Christi inimici erãt postea amici effecti sunt. g ¶ Sedes tua deus in seculum seculi.) Non temporalis, sed æterna. Vel sedes dei, ſacta ecclesia est, aut ania: qa ania iusti, est sedes sapiẽtiæ. h ¶ Virga directiõis, uirga regni tui.) Per uirgã, correptio disciplinæ: quia per ipsam regulam ueritatis, corda illorũ dirigũtur, quæ tortuosa erant. i ¶ Dilexisti iusticiam & odisti iniquitatẽ. Id est manda-

Luc.11.a

Ioan.8.a

ta dei patris impleuisti. Et odisti iniquitatẽ, nõ qd odium cadat in deũ: sed odire deus dicit, id est, repudiare. Iniquitas, ipse diabolus intelligit. Vel uirga, disciplina cœlestis accipitur: per quam iniquã tortuositatem nostram quã odiuit, ad suã direxit iusticiã. k ¶ Propterea unxit te deꝰ deus tuus.)

Heb.1.c

Deũ, inquit, Apostolus) & Christum: deus illũ fecit. l ¶ Oleo lætitiæ præ cõsortibus tuis.) Alij reges qui typum illius prætulerunt, & regnando cõsortes dicti sunt, oleo corruptibili sunt inuncti: hic uero filius dei a deo patre, oleo exultationis, hoc est, resurrectionis, ascensionis, dominationisq; est delibutus: quia Christus natura unctus: nos per gratiã: quia in illo pleniter fuit diuinitas: nam in sanctis per partes datur. m ¶ Mirrha & gutta & casia à uestimentis tuis.) Mirrha pro sepultura ponitur: gutta contra uenena accipitur. In casia, homo qui sæpe arbor dicitur, demonstratur. Ergo defluxerũt hæc à uestimẽtis eius, id est, ab assumpta carne, qua uelut uestimentum se diuinitas circundedit. Stillauit odor mirrhæ, cũ est traditus sepulturæ. Fluxit gutta, cum compresso serpentis ueneno, tartarea restrinxit incẽdia. Prodiuit & casia: cum in eo homine per quem euicit inferos, ascendit in cœlos. n ¶ A domibꝰ eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ regum in honore tuo.) Domus eburneas, propter magnitudinem elephantorum, domus amplas accipimus. Ampla est enim uia quæ ducit ad pditionẽ. Sed ebur nisi radaſ limis, diuidaſ serris: ac subulis pforeſ, obscuꝛ et horribile est: sic & apostoli erãt anteq; uocarenſ & inhabitarẽtur. Sed postq; uocati sunt, serris secti, unH gulis rasi, scalpellis scalpti, flammis igniti: ac diuersis supplicijs elimati, facti sunt domus dei: in qua ipse Christus dignaretur inhabitare. Horum exẽpla sequentes martyres, effecti sunt suorũ corpoꝛũ reges. Istorum regũ sunt filiæ, animæ sanctæ: quæ Christum delectatæ sunt, honorando nomen manifestatis eius, & præconando misericordiam eius. A domibus eburneis: de quibus lætificauerunt te. Multi per errorem pro domibus graues dicunt: quia apud Græcos, uerbum βάρεσω utrunq; significat. o ¶ Astitit regina à dextris tuis.) Quia nihil est in regno tuo sinistrum. p ¶ In uestitu deaurato.) Spiritualis credulitatis ornamento.

Cant.5.e

Matth.25.d

q ¶ Circundata uarietate.) Gentium ac populorum. Ipsi nunc ecclesiæ propheta loquitur. Regina, ecclesia est. Vnde dicit in canticocanticorũ: Quæ est ista quæ ascendit dealbata, innixa super fratruelem suũ? Regina dicitur: quia regit sua uitia & peccata. A dextris tuis. Vt illud: Statuet quidem oues à dextris suis: qñ dicturus erit: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod uobis paratum est ab origine mũdi. In uestitu, id est, nõ nuda, sed uestita sensu spirituali. Circũamicta uarietate. De septuaginta et duabus linguis: id est, de diuersitate gentium, uel gratiarum actione. r ¶ Audi filia & uide.) Crede ut munderis. Filia: quia ab eo renata. Sponsa, quia ipsi es sociata. Vel Christus uocat ecclesiam suam per fidem filiam. Filia dicit: ut casta sit mente & corpore.

s ¶ Et inclina aurem tuam.) Humiliter ac sapienter

A enter ausculta uel desidera. Et audi, aure cordis, ut illud: Qui habet aures audiendi audiat. Et uide, hoc est, oculis cordis unde deus uidetur, ut ait: Beati mundo corde, quoniã ipsi deum uidebunt.

Luc.8.a

Matth.5.a

a ¶ Et obliuiscere populum tuum.) Consortia dæmoniorum, uel uitia & peccata & domũ patris tui diaboli q te prius genuerat: quia totus mũdus in maligno positus erat: ideo inclina aurem tuam. b ¶ Quoniam concupiuit rex decorem tuum.) Christus Iesus à quo regeris: quia nigra eras in domo patris: nũc autem ascendis post baptismum, uel uitijs ablata, uel gratia fidei candida. c ¶ Quia ipse est dominus.) A quo redẽpta es. d ¶ Deus tuus.) Quem nunc relictis simulacris, excolis, & adoras. Quomodo dicit speciem & pulchritudinem tuam: cum non tam pulchra, nec speciosa, quàm antea fœtida & deformis erat ecclesia? Sed postea pulchra & speciosa per lauacrum baptismi: qa iustus, p impijs mortuus est, id est, Christus: mundans eam per lauacrum sanguinis sui, ut ait Apostolus: Non habentem maculam aut rugam. e ¶ Et adorabũt eum filiæ Tyri.) Tyrus interpretatur, angustia. Filiæ Tyri, filiæ angustiæ. Ipsi adorant Christũ, qui sunt in angustia. Vel animæ credẽtes ex gẽtibus.

Eph.5.f

f ¶ In muneribus uultum tuũ deprecabunt diuites plebis.) Istæ recondentes thesauros suos, de corde te mũdo requirũt: quia ubi sunt thesauri eorum, ibi erit & cor eorum. Fecerunt hoc magi, qui cum thure, & mirrha, & auro uenerunt: quia non tantum uerbis, sed etiam muneribus adorauerũt Christum. g ¶ Omnis gloria eius filiæ regis.) Animæ fidelis. h ¶ Ab intus in fimbrijs aureis circumamicta uarietatibus.) Superius diximus, uarietate gentium: hic, gratiarum. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus: id est, seniores ecclesiæ, uel reges & potentes: qui habent modo spem, fidem, & charitatem: ipsi obtulerunt ab intus, hoc est, in conscientia ecclesiæ. In fimbrijs aureis circumamicta uarietate. Non solum litera, sed etiam sensu spirituali, illi qui intrant, obtulerunt: uel uarietate uirtutum repleti sunt. i ¶ Adducentur regi uirgines post eam proximæ eius.) Per unam ecclesiã, apostolica institutione fundatam, multi conuertũtur ad Christum. k ¶ Afferentur tibi in lætitia & exultatione.) Non in tristícia peccati, neq; in lachrymis pœnitentiæ: sed in lætitia uirtutum, & exultatione gratiarum. l ¶ Adducentur in templum regis.) Vidit enim Ioannes Hierusalem ciuitatem sanctam descendentem de cœlo, habentem claritatẽ dei: sed templum in ea non uidit: dominus, inquit, est templũ eius. Inducentur ergo in hoc templũ uirgines istæ, hoc est, animæ sanctorum: ut conformes efficiantur corpori gloriæ eius. m ¶ Pro patribus tuis nati sunt tibi filij.) Fuerũt ò ecclesia apostoli patres tui: quia ipsi te genuerunt. Nunc autem quia illi recesserunt à mundo, habes pro his episcopos filios, qui à te creati sunt. Sunt enim & hi patres tui: quia ab ipsis regeris. n ¶ Cõstitues eos principes super omnem terram.) Cõstituit Christus sanctos suos super omnes populos. In nomine enim dei dilatatũ est euãgeliũ in omnibus finibus mũdi: in quibus principes ecclesiæ, id est, episcopi constituti sunt. o ¶ Memores erũt nominis tui: in omni gene-

Apoc.21.d

C

D

ratione & generatiõe.) Ideo memores erunt: qa nunq; obliuiscuntur, sed semper te prædicabunt, siue ædificabunt in generationibus sanctorum. p ¶ Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi.) Ob eorum prædicationem semper tibi delicta populi confitentur: tuam gloriam enarrabunt: tuam laudem annũciabunt. q ¶ In finem pro filijs Core pro arcanis, psalmus.) Pro arcanis, id est, pro occultis de uocatione gentium: & de reprobatione Iudæorum. Psalmus docet nos spem nostram in illum debere ponere, qui solus potest de tribulationibus liberare.

Psalmus XLV.

r DEus nóster refugium & uirtus: adiutor in tribulationibus quæ inuenerũt nos nimis. Própterea non timebimus dũ túrbabitur terra. Et tránsferentur montes in cor maris

s t u

Matth.17.c

Psalmus XLV.

DEus noster refugium & uirtus: adiutor in tribulationibus quæ inuenerũt nos nimis.) Plenus est enim mundus erumnis atq; pressuris: ideoq; quia sunt alia adiutoria regum, uirtutes potentium, refugia ciuitatum: nostra munitio Christus est, qui nos ab his potenter eripere potest. s ¶ Propterea non timebimus.) Quia in ipso credulitatem habemus. t ¶ Dum turbabitur terra.) Generatio Iudæorum, qui terrena sapiunt. u ¶ Et transferentur montes in cor maris.) Prædicationes apostolicæ in corda gentilium huius mundi, sicut in euangelio: Si habueritis, inquit, fidem sicut granum sinapis, dicetis huic monti: trãsi, & faciet. In corde maris, id est, in gentilitate.

B a ¶ Sonuerunt & turbatæ ſunt aquæ eorum.) Aquæ,populi:motus,dæmones intelligũtur. Qui iunc turbati ſonum dederunt:cum euerſoribus ſimulacrorum,uel reſtiterunt, uel mortem parare uoluerunt. b ¶ Conturbati ſunt montes in fortitudine eius.) Excelſiores ſeculi poteſtates.

c ¶ Fluminis impetus lætificat ciuitatem dei.) Poſt euerſos cultus dæmoniorum, ablutio baptiſmi uel irrigatio ſpiritus ſancti lætificat animã ciuitatem dei,ſiue eccleſiam,quæ eſt ciuitas dei, quæ ſuper montem poſita,non abſconditur.

d ¶ Sanctificauit tabernaculũ ſuũ altiſſimus.) Congregationẽ fidelĩũ, in qua per fidẽ habitat.

e ¶ Deus in medio eius non cõmouebitur.) Sed firmatur,ut ait:Ne timeas Maria: uel eccleſia in tribulatione. f ¶ Adiuuabit eam deus mane diluculo.) Inſpectione ſancta,qua mundum,p/merebitur cor.Beati emũ mundo corde:quoniam ipſi deum uidebunt. g ¶ Conturbatæ ſunt gentes. Vitiorum ac criminũ. h ¶ Et inclinata ſunt regna.) Poteſtates dæmoniorum, ſub poteſtate Chriſti. i ¶ Dederunt uocem ſuam.) In prædicationibus. k ¶ Mota eſt terra.) Obſtupuerunt gentes in incredulitate ſua,hoc eſt,gẽtilitas de infidelitate ad fidẽ Chriſti. l ¶ Dñs uirtutũ nobiſcum.) Per aſſumptionẽ carnis, particeps factus eſt nobis.Ideo & Emanuel,hoc eſt, nobiſcũ deus. Dominus uirtutum, angelorum & hominum.

m ¶ Suſceptor noſter deus Iacob.) Ipſe uirtutum dominus,qui uicit diabolum. Ipſe ſuſceptor noſter,ut nos in æternũ conſeruet. Adiutor deus Iacob.Per Iacob,ſupplantatio uitiorũ. n ¶ Venite & uidete opera domini.) Chriſtus uocat ſuã eccleſiam ad fidem, uel ad credulitatem. Videte, id eſt,intelligite: opera domini, uirtutes domini.
Dan.2.g Vel opera domini:quia iuxta Danielem,lapis exciſus de mõte ſine manibus,cõminutis regnis mũdi occupauit latitudinẽ omnis terræ. o ¶ Quæ poſuit prodigia ſuper terram.) Multa enim ſigna uel ante aduentum corporeum,uel poſt illũ oſtẽdit in populis. p ¶ Auferens bella uſq; ad fines terræ.) Omnia bella in aduentu domini quieuiſſe,multorum narrant hiſtoriæ. Sed & nunc in eccleſia ſua quotidie bella coërcet, ut nõ ſæuiant uel hæretici,uel Iudæi. Vel auferẽs, tollens bella, hoc eſt,pugnam: quia ſemper eſt pugna uitiorum & peccatorum. Vſq; ad fines terræ,uſq; ad finem ſeculorum. Dominus aufert à nobis iſtam pugnã: G
nam per nos non poſſumus. q ¶ Arcum conteret.) Occultas malorum inſidias. r ¶ Et cõfringet arma.) Præſentes pugnas. s ¶ Et ſcuta comburet igni.) Inſanas diabolicæ protectionis phantaſias:quæ omnia illo igni ſpũali conſumit: de quo ait: Ignem ueni mittere Luc.12.f
in terram, hoc eſt, in eccleſiam. t ¶ Vacate & uidete quoniã ego ſum dominus.) Ego feci, & ego feram:ego creaui,& Eſa.46.b
ego ſuſtineam:redimam uos,& dimittam peccata ueſtra, ait dominus. Vacate ergo ut me cognoſcatis: & nõ in aliud cõturbemini. u ¶ Exaltabor in gentibus.) Quæ fuerint ad crudelitatem conuerſæ. x ¶ Et exaltabor in terra.) Si ex Iudæorum gente ad me reuerſi fuerint:quos nõ terrena ſapere manifeſtum eſt. y ¶ Dominus uirtutum nobiſcum ſuſceptor noſter deus Iacob.) Semper enim cum credentibus dignãter inhabitat:ſicut apoſtolis poſt reſurrectionem pollicitus eſt,dicens:Ecce ego uobiſcum ſum o/ Matth.28.b
mnibus diebus uſq; ad conſummationem ſeculi. z ¶ In finem pro filijs Core pſalmus.) Filij Core,filij calui. Vox deridentis eſt. Hoc de illis quadraginta duobus pueris dicit,qui Heliſeum deriſerunt, & dixerunt: Aſcende calue, aſcende calue:& maledixit eos in nomine domini. Et egreſſi 4.Reg.2.d
duo urſi,comederunt eos. Heliſeus figuram Chriſti tenet:illi pueri figuram Iudæorum,qui dixerũt: Aue rex Iudæorum. Vnde Paulus dicit: Nolite 1.Cor.14.d
pueri effici ſenſibus,ſed malicia paruuli eſtote. Venit medicus ſanare ægrotos, ſed ægroti occiderũt medicũ. Vrſi ,ppríe dæmones intelliguntur: quia deuorauerunt corda illorum. Pſalmus uocem cõtinet apoſtolicam, admonentem, ut in ipſo ſolo lætemur,cuius ſumus ſanguine liberati.

Pſalmus XLVI.

OMnes gentes plaudite manibus.) Spiritus ſanctus per prophetam uocat ad fidem oẽs gentes uenire.Omnes gentes, id eſt, totus mundus,ſimul plaudite manibus. Plaudere, laudare. Plauſus nanq; laus dicitur.Gaudete,in bonis operibus. b ¶ Iubilate deo in uoce exultationis.) Voce ſublimi dominum confitemini in ipſo corde:& omi membrorum officio exultate. Propter magnitudinem lætitiæ dicit. Vox exultatiõis eſt: quod nec uerbis,nec literis,nec ſyllabis poteſt homo cõprehendere,quantũ deum laudare debeat.

¶ Qm̃

A a ¶ Quoniam deus excelſus terribilis.) Ille qui quondam iritabatur à Iudæis, obtentis gentibus excelſus cœlos aſcendens,terribilis factus eſt,reſidens ad dexteram patris. b ¶ Et rex magnus ſuper omnem terram.) Non ſolum ſuper Iudæorum gentem, ſed ſuper omnes nationes terræ. Vel ſuper omnem terram,id eſt ſuper omnem eccleſiã:quia eccleſia terra dicitur. Chriſtus ſup eam:quia data eſt ei poteſtas in terra & in cœlo. Vel de quo nũc apoſtoli dicunt. c ¶ Subiecit populos nobis: & gentes ſub pedibus noſtris. Elegit nobis hæreditatẽ ſuam.) Subiectas ſibi à Chriſto gentes, & populos dicunt:quorum malicia cõculcata, dignos in hæreditatem Chriſti fecerunt. Vel hæreditas Chriſti,ſancta eccl'ia eſt. Vnde dixit in alio loco:
Pſal.15.b Domínus pars hæreditatis meæ. Et nos ſua,& ilIbi.118,b le noſtra:ſcd'm illud:Portio mea dominus.

d ¶ Speciem Iacob quam dilexit.) De pulchritudine emũ Iacob elegit apoſtolos:qui ab eius ſtirB pe deſcendentes,hæc dicunt. Quod autem eum Malach.1.a diligat,audi ,pphetã: Iacob dilexi: Eſau autẽ odio habui. e ¶ Aſcendit deus in iubilo.) Claruit enim aſcenſio eius: in qua multitudo angelorum cũ magna iubilatione dicebat: Tollite portas prin cipes ueſtras: iam redit uictor ex prælijs.

f ¶ Et dominus in uoce tubæ.) In qua duo angeli tanq; tuba,illo aſcendente apoſtolis clamaAct.1.b runt:Hic ieſus qui receptus eſt à uobis, ſic ueniet quemadmodum uidiſtis eum euntem in cœlum. Vel poſt uictoriam,qua uicit diabolum, ſic aſcenPſal.23.b dit. Vnde dicit in alio pſalmo: Tollite portas prin cipes ueſtras,& eleuamini portæ æternales: & inAct.1.b troibit rex gloriæ. Vel ſicut legimus in actib9 apoſtolorum,quando aſcendit de monte oliueti: Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cœlum? Hic leſus qui aſſumptus eſt à uobis in cœlum: ſic ueniet quemadmodum uidiſtis eum euntem in cœlum.

g ¶ Pſallite deo noſtro,pſallite: pſallite regi noſtro,pſallite.) Qui oppreſſo mortis dominatu:carnem cum qua iacuit in tumulo,euexit ad cœlum.

h ¶ Quoniam rex omnis terræ deus.) Quia iam non ſolum in Iudæa & Hieruſalem notus,ſed in omni terra fidei lumine declaratus. i ¶ Pſallite ſapienter.) Vt quæ canitis per literam, intelligatis ſpiritualiter dicta. k ¶ Regnabit dominus ſuper omnes gentes.) Quas in hæreditatem
Pſal.2.b accepit à patre. Vnde & in alio pſalmo dicit: Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionẽ
Ibi.ad.2.d tuam terminos terræ. Vel excelſus dominus ſuper C
omnes gentes,& ſuper cœlos gloria eius.

l ¶ Deus ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam.) Ad dexteram patris. Vel angeli,pro innocentia eorũ dicuntur ſedes:quia non peccauerunt. Inde dixit:
Eſa.66.a Cœlũ mihi ſedes eſt. Deus ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuã,hoc eſt in eccleſia. Vnde dictũ eſt: Ani-
Sap.7.d ma iuſti,ſedes eſt ſapientiæ. m ¶ Principes populorum.) Apoſtoli.

n ¶ Congregati ſunt.) Ad iudicandũ. Vel principes populorum,id eſt, ſeniores Chriſtianorũ: quorum figuram tenebat centurio: Vel modo illi qui tenent ipſam fidẽ, quam habuit Abraham.
Matth.8.b Vnde dictum eſt:Multi uenient ab oriente & occidẽte: & recumbent cũ Abrahã, Iſaac, & Iacob in regno cœlorum.

o ¶ Cum deo Abraham.) Deus Abrahæ, deus uerus eſt:qui eſt deus uiuentium,cum quo iuſti iudiciũ faciẽt. Sic enim & dominus in euãgelio ait: Cum ſederit filius ho-
Matth.19.d minis in ſede maieſtatis ſuæ:ſedebitis & uos ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrl'. D

p ¶ Quoniam dij fortes terræ uehementer eleuati ſunt.) Dij, ſancti ſunt:ſicut ait idem ,ppheta:
Pſal.81.b Ego dixi dij eſtis,& filij excelſi omes. Eleuati ſunt uehementer. Eleuati ſunt per fidem & prædicationem. Vel illi qui eleuati ſunt in ſuperbia:& relictis cœleſtibus,terrena concupierunt: quibus dicitur: Sicut homines moriemini:iſti à deo Abrahæ, uel apoſtolis eius ſunt iudicandi. Nos uero oremus dominum:ut depoſito omi tumore ſuperbiæ, ita illi coniungamur in hoc ſeculo:ut in iudicio à ſiniſtra parte diſiuncti,nõ inueniatur in nobis quod damnet in pœnã: ſed qd' pietate multiplici ,puehat ad coronam. q ¶ Pſalmus cantici filijs Core ſecunda ſabbati.) Per pſalmum,opus uel prædicatio intelligitur.Per canticũ, ſcietia & laus. Filij Core,ſancti apoſtoli uel martyres. Prima ſabbati,feIoã.1. cit lucem:ſecunda ſabbati,fecit firmamentum.Lucem,angelos:firmamentum,homines. Habet inde aliquid in nouo teſtamento. Prima ſabbati,reſurrexit lux Chriſtus. Vnde dicit in euãgelio:Erat lumen uerum quod illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundũ. Secunda ſabbati, firmata eſt eccleſia in fide, quando dixit dominus:
Matth.16.c Et ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Pſalmus totus circa ſanctam plebem, totus circa eccleſiaſtica myſteria commoratur.

Pſalmus XLVII.

Magnus

MAgnus dñs & laudabilis nimis.) Vox ecclesiæ. Magnus dicitur: non pro cõparatione, sed p magnitudine gloriæ suæ: Quasi interrogaretur, ubi magnus, ubi laudabilis? Respondet:
b ¶ In ciuitate dei nostri.) Anima sancta: cuius ciues atq; domestici, boni actus intelliguntur.
c ¶ In monte sancto eius.) In assumpto dñici hominis corpore.
d ¶ Fundatur exultatione uniuersæ terræ.) Terram quæ prius peccatis & maledictionibus subiacebat, ascẽsione sua occupauit: atq; in ea credulitatis suæ exultationẽ ac lætitiã dilatauit. Vel fũdata fuit et est ecclesia, in toto mundo in fide.
e ¶ Mons Sion, latera aqlonis, ciuitas regis magni.) Ad hũc montem: id est, ad Christũ dñm, accesserunt duo populi ex Sion: unus de lateribus aquilonis qui est ex præputio: alter ex circũcisione. Christus ergo dominus q est pax nostra:
F abstulit maceriam inimicitiæ de medio, & fecit utraq; unũ: & collocauit in ecclesia sua, quæ est ciuitas regis magni, hos pplos per fidem. Vel mons Sion: hoc est sancta ecclesia. De latere aquilonis: quia de malis est congregata. Vnde dictum est:
Hiere.1.c Ab aquilone exorientur mala quæ sunt super terram.
Can. 4.d Hic aquilo diabolus: cui dicitur: Veni aquilo perfla hortum meum: hoc est ecclesiam tentatio-
2. Cor.11.d nibus. Vnde Apostolus dicit: Oportet hæreses esse: ut qui probati sunt manifesti fiant in uobis. Vel ciuitas regis magni: hoc est sancta ecclesia.
f ¶ Deus in domibus eius cognoscetur cum suscipiet eam.) Suscepit eam per gratiam. Cognoscitur autẽ in gradibus eius: id est in apostolis uel reliquis prædicatoribus: per quos ecclesiæ fides annunciata est. Gratia enim sumus saluati per fidem: & hoc non ex nobis. Dei donum est, ut nemo de se glorietur. Vel in domibus: id est in sancta ecclesia. Cum suscipiet eam in fide: quia antea inter malos erat.
g ¶ Quoniam ecce reges terræ cõgregati sunt.) Principes seculi, quorum regnũ in cultu idolorum atq; dæmoniorum erat. Ex lateribus aquilonis: id est diaboli accedentes. Vel congregati sunt, & conuenerunt in unum: id est in unitatem ecclesiæ.
h ¶ Conuenerunt in unum.) Lapidem summum angularem in fundamento fundatum.
i ¶ Ipsi uidentes sic admirati sunt.) Gloriam ac potẽtiam redemptoris. Vel uirtutes apostolorum admirati sunt: & cõmoti sunt de infidelitate ad fidem.
k ¶ Conturbati sunt & commoti sunt, tremor apprehendit eos.) A conscientia delictorum: quia dictum est: A timore tuo concepimus & peperimus spiritum salutis. Esa.26.a
l ¶ Ibi dolores ut parturientis: in spiritu uehementi.) Cũ corpora exercere per abstinentiam cœperint: in spiritu fortissimo, id est, sancto.
m ¶ Conterens naues Tharsis.) Humilians superbiã gentiũ: qa Tharsis in principio suo à nauigatione negociatorũ superba ac præcelsa facta est. Ideo hic cõparantur huic nauigio, qui in huius seculi fluctibus circũferuntur omni uento luxuriæ atq; uanitatis: Ipsi nũc in ea credẽtes dicũt.
n ¶ Sicut audiuimus.) Per pphetas.
o ¶ Sic uidimus in ciuitate dñi uirtutũ, in ciuitate dei nostri: deus fundauit eam in æternũ.) Vidimus in euãgelio, quæ est ciuitas uirtutũ. Vidimus in ecclesia, quæ est ciuitas dei in illo regno magno fũdata.
p ¶ Suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui.) In ecclesia tua suscepimus sanctum spiritum, sicut & illi prius super quos in Actibus apostolorum est effusus.
q ¶ Scd'm nomen tuum deus: sic & laus tua in fines terræ.) Cum accepto spiritu sancto, cũctarũ gentiũ locuti sunt linguis. Sed & in amplitudine fidelis populi: semp tua laudatio cõmoratur.
r ¶ Iustitia plena est dextera tua.) In his q in iudicio in dextera parte sunt collocandi.
s ¶ Lætetur mons Sion.) Ecclesia in Christo.
t ¶ Et exultent filiæ Iudæ.) Animæ confessorum: quia Iudas confessio interpretatur.
u ¶ Propter iudicia tua dñe.) Quia custodierũt ea ut pœnitentiã agerent. Vel iudicia tua, iudicia dei occulta: quia reprobati sunt Iudæi & electæ sunt gentes in fide.
x ¶ Circũdate Sion.) Id est, defendite ecclesiam in credulitate uestra.
y ¶ Et cõplectimini eã.) In charitate.
z ¶ Narrate in turribus eius.) Laudem & gloriam Christi. Narrate: hoc est prædicate. Turres: hi sunt principes ecclesiæ tuæ: quia turris fortis est: & undiq; speculat. Sic & sancti & fortes & speculatores debẽt eẽ in gẽte hũana.
a ¶ Ponite corda uestra in uirtute eius.) Ne separemini à charitate quã docuit. Ponite: hoc est intelligite. In uirtute eius, in charitate eius: quia nõ solum docere, sed etiam quod prædicat, opere debẽt implere.

¶ Et distri-

A a ¶ Et distribuite domos eius.) O uos doctores ecclesiarum: distribuite gradus ordinationũ, canonice & sancte: non præmijs corrupti: non psonarũ acceptione per adulationem decepti.
b ¶ Vt enarretis in progenie altera.) Nõ solum his qui credũt, sed & his qui crediturí sunt. Sed quid inquis enarremus?
c ¶ Quoniam hic est deus noster in æternũ & in seculũ seculi: & ipse reget nos in secula.) Deus: quia per ipsum facti sumus. Rex, quia ab ipo regimur. Ipse em lubricos & tortuosos gressus nostros direxit in se: qui est uia pacis & pax nostræ salutis.
d ¶ In finem p filijs Core: psalmus.) Filij Core, sancti apostoli uel martyres sunt. Istum psalmũ spiritus sanctus per prophetam in persona prædicatorum cantauit. Vel ideo iste psalm⁹, eo quod doceat mundi diuitias cũ uanis honoribus spernendas: cauendas etiam serpentis astutias: & omnem orbẽ ad audiendum dei uerbum instanter admonet dicens.

Psalmus. XLVIII.

AVdite hæc omnes gentes: auribus percipite qui habitatis orbem.) Sapienter intelligite in spiritualibus auribus, quas dñs ad audiendũ elegit. In euangelio aurem cordis requirit, unde deus auditur. Qui habitatis orbem: id est corpora uestra.
f ¶ Quiq; terrigenæ & filij hominum: in unum diues & pauper.) Intelligendum est quod omnes habitatores terræ ad audiendum dei uerbum uocat: scilicet ut nulli hominum occultentur diuina uel iudicia uel mandata. Vel simul in unũ diues & pauper: hoc est seruus & liber. Vel pauper: unde dixit: Beati pauperes spiritu: qm ipsorũ est regnũ cœlorũ.
g ¶ Os meũ loquet sapiẽtiã.) Loquet illã sapientiã q occulta est ab hui⁹ seculi sapiẽtibus, & reuelata est paruulis: hoc est ut cognoscãt paruuli eccliæ, qa Christus est sapiẽtia patris: de quo omnes prophetæ loquuntur. Vel os meũ loquetur sapientiam: id est, Christũ quem prædicat ecclesia.
h ¶ Et meditatio cordis mei prudentiam.) Semper in corde meditabar, ut relinquentes homines stolidam uanitatẽ, Christi prudentiam sequerentur.
i ¶ Inclinabo in parabolam aurem meam.) Quia scit propheta Christũ dominũ uenturum in mundum, qui in similitudine loquatur: ideo se ad audiendũ præparat: id est, spiritualiter intelligendum. Vel inclinabo aurem cordis ad humilitatem. In parabola: id est, in similitudine intelligam.
k ¶ Aperiam in psalterio p positionem meam.) Hoc propono, ut quod illa decalogus prædixit si custodiatur, cœlestia regna largiuntur. Vel quod p posui in corde, prædicabo in sermone & intelligam.
l ¶ Cur timebo in die malaꝝ.) In die iudicij.
m ¶ Iniquitas calcanei mei circũdabit me.) Quia in calcaneo quisquis peccauerit, labitur. Sed & iniquitas calcanei, originale peccatũ accipitur ex Adam: ut dictum est ad mulierẽ: Inimicitias ponam inter te & serpẽtem, & semẽ tuũ & semen illius. Tu obseruabis: id est conteres caput suum: & ipse calcaneum tuum.
n ¶ Qui confidunt in uirtute sua: & in multitudine diuitiarum suarum gloriant.) Isti labuntur in calcaneo: quia per illũ non incedunt qui est uia ueritas & uita: uel qui cõfidunt in uirtute sua: qq; in abundantia diuitiarũ suarũ gloriant.
o ¶ Frater nõ redemit, redimet homo.) Si Christus non redemit qui se fratrem dixit apostolorum: & resurgendo factus est primogenitus resurgentium: nõ redimet Adam, quia primus homo mortuus nõ resurrexit. Nam frater noster Christus est deus & homo, qui nos redemit. Vel quod non redemit Moyses, redemit Christus. Matth.12.d
p ¶ Non dabit deo placationem suam.) Qui non agit pœnitentiam: per quam placatur deus.
q ¶ Et precium redemptionis animæ suæ.) Non fecit eleemosynam per quam peccata delentur.
r ¶ Laborauit in æternum.) In tormentis perpetuis positus.
s ¶ Et uiuet in finem.) Quia non interficitur, sed semper reparatur ad pœnam.
t ¶ Non uidebit interitũ.) Non intelligit imminere sibi mortem.
u ¶ Cũ uiderit sapientes morientes.) Si uiderit hominem sapientem in deo ab hoc mundo migrare, dicit: Quid huic ieiunia? Quid castitas? Quid eleemosynæ profuerũt? Nõne & ipse mortuus est? Tale quiddam & redemptori nostro Iudæi insultantes, dicebant: Nũquid tu maior es patre nostro Abraham qui mortuus est: & prophetæ mortui sunt? Ioã.8.
x ¶ Simul insipiens & stultus peribunt: & relinquent alienis diuitias suas.) Insipiens est, qui dei noticiam habere contemnit: de quo Apostolus ait: Omnis ignorans ignorabitur. Stultus uero

E est qui in diuitijs & non in deum sperat. Perdunt ergo ambo diuitias: quia ibi congregant ubi fures effodiunt & furantur. a ¶ Sepulchra eorũ domus illorum in æternum. Tabernacula eorum in progenie & progenie.) Hæc illis erit perpetua habitatio: quia nõ resurget ut habeant æternam uitam; sed ut damnent in pœna. b ¶ Vocauerũt noia sua in terris suis.) Sæpe enim pagani super defunctorum epulantes sepulchra, atq; in nomine eorũ qui mortui sunt bibentes: inania cũ quodam modulamine cantant: sed nihil prodest in inferno damnatis.

c ¶ Homo cũ in honore esset nõ intellexit.) Esse se ad imaginẽ dei formatũ. d ¶ Cõparatus est iumẽtis insipientibus & similis factꝰ est illis.) Deposita forma cœlesti: factus est in similitudinẽ insipientium iumentorum.

e ¶ Hæc uia illorũ scãdalũ ipsis.) Quia de iudicio ad pœnam eos deducit. f ¶ Et postea in ore suo complacebunt.) Sed nihil proficit cõfessio in inferno. g ¶ Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos.) Merito à morte depascuntur qui Christum noluerunt habere pastorem. h ¶ Et dominabuntur eorũ iusti in matutino.) In resurrectiõe. i ¶ Et auxiliũ eorũ uetерascet in inferno.) Habuerũt diuitias, sed cũ descenderẽt in infernũ euanuerũt. k ¶ A glia sua.) Quia non quæsierunt gloriam Christi qui nunc de se loquitur. l ¶ Verũtamen deus redimet animam meam de manu inferi cum acceperit me.) Homo deus nõ rapinam arbitratus est esse se æqualẽ deo: sed semetipsum exinaniuit formam suscipiẽs serui. Suscepta etiam morte, resuscitatus paterna uirtute: hominem qui corruerat reparauit.

m ¶ Ne timueris cum dines factus fuerit homo: & cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit, non sumet omnia: neque descẽdet cum eo gloria eius.) Dines effectus est Iudas proditor uendẽdo magistrum: sed nihil precij quod assumpserat secum cum moritur deportauit. Sic ergo nunc unusquisq; oppresso paupere dines efficitur & multiplicatur. Noli timere: cito præterit, & nihil secum de his quæ rapuerat tollit: domino in euangelijs sic dicente: Stulte hac nocte animam tuam repetent à te: quæ autem parasti cuius erunt? n ¶ Quia anima eius in uita ipsius benedicetur.) Benedicitur à stultis propter potẽtiam: sed uictus affluentia ac potus, proferũt non de bene uiuente, sed de bene pascente sententiam. Sed non hæc excusant à pœna.

o ¶ Cõfitebitur tibi cũ benefeceris ei.) Tũc gratias agit, quando aliquid lucri conquirit. p ¶ Et introibit usque ad progenies patrum suorum: in æternum non uidebit lumen.) Magis in diuitijs q̃ in deo sperauit sicut parentes eius: ideoq; de eo dicitur: Eijcite eũ in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentiũ. q ¶ Homo cũ in honore esset nõ intellexit: comparatus est iumentis insipientibus: & similis factus est illis.) Nõ cognouit, quia hæc omnia ei à deo fuerãt attributa: idcirco insipientia eius iumentis insensibilibus cõparatur. Nos uero deprecemur dñm: ut ipse nobis tribuat intellectum: ut dũ ea quæ uidentur abijsciamus: illa quæ non uidentur adipisci mereamur.

r ¶ Psalmus Asaph.) Asaph interpretatur cõgregatio. Psalmus discernit iustos ab impijs: cœlestes à terrenis: sanctos à peccatoribus protestatur. In quo non propheta se locutum, sed ipsum dominũ pronunciat dicens.

Psalmus XLIX.

DEus deorum dñs locutus est.) Deus in trinitate, pater & filius & spiritus sanctus, unus deus: Deorũ deus: quia credentes deos uoluit nũcupari. Dedit enim eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Dñs autem est: eo quod omnium dominantiũ dominet. Et utiq; ipse qui dudum in patriarchis loquebat atq; prophetis, ipse nunc loquitur. Et quid inquis loquitur?

t ¶ Et uocauit terram.) Non partem aliquam: sed audi quid adiecit. u ¶ A solis ortu usq; ad occasum.) Nihil reliquit, quod nõ sua uocatione faceret dignũ. x ¶ Ex Sion species decoris eius.) Quæ est fides atq; credulitas quæ ex Sion incipit. Vnde dominus in euangelijs: Oportebat eũ hæc Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die

A die: & prædicari in nomine eius pœnitẽtiam & remissionem peccatorũ in omnes gentes: incipientibus ab Hierusalem, quæ est Sion. a ¶ Deus manifeste ueniet.) Non occultus. Vel deus manifeste ueniet: hoc est in die iudicij: quia omnis homo eum uidebit: ut in Apocalypsi ait: Et uidebit eũ ois oculus. b ¶ Deꝰ noster & nõ silebit.) Quia ad iudicãdum ueniet: iuxta illud: Tacui, nunqd semp tacebo? Modo tacet. Tamen & si tacet iudicio: non tacet mandato. In primo aduentu tacuit: quia humilis apparuit. c ¶ Ignis in conspectu eius ardebit.) Duplicem hic ignis intelligitur habere uirtutem. Illuminat eñ & exurit. Gaudeant iusti: quia illuminantur ex eo. Timeant peccatores: quia exurendi sunt ab eo.

d ¶ Et in circuitu eius tẽpestas ualida.) Quæ flagellat & corrigit peccatores: triticumq; secernit à paleis. Et quos ignis exurit, tẽpestas inuoluit. Et in alio loco dicit: Purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum: paleas autem comburet igni inextinguibili. e ¶ Et uocauit cœlum desursum.) Apostolos uel reliquos sanctos: q despectis terrenis quæ sursum sunt sapiũt. f ¶ Et terrã discernere populum suum.) Discernit autem & terrenos: ut cum cœlestes ponuntur ad dexteram, hi ad sinistram collocentur. Vel discernet populum suum, in futuro iudicio quãdo dicturus erit: Ite maledicti in ignem æternum. Et ad sanctos: Ite in uitam æternam. g ¶ Cõgregate illi sanctos eius.) O q̃ mirabiliter hæc euangelio sancto conueniunt. Dominus enim post dispositionem finis: audi quid dicit: Mittet filius hominis angelos suos cum tuba & uirtute magna: & congregabunt electos eius à quatuor uentis, à summo cœlorum. Et hic dicit: Congregate illi omnes sanctos eius. Intelligite ergo per hæc: unum ueteris nouiq; testamenti esse dispositorem. h ¶ Qui ordinant testamentum eius super sacrificia.) In quorum miserationibus deus super omnibus sacrificijs delectatur. Vel ordinant, prædicant & implent testamentum nouũ sup uetus: quia transeunt uetera, & ecce facta sunt omnia noua. i ¶ Et annunciabunt cœli iusticiam eius.) Euangelistæ uel lex Moysi.

k ¶ Quoniam deus iudex est.) Qui separare facit bonos à malis. Vel cœli, sancti: annunciabũt, prædicabunt: ut illud: Cœli enarrant gloriam dei. Iusticiam eius, mandata eius. Quoniam deus iudex est: quia ipse est iudex uiuorum & mortuorũ. Et aduocatus noster est, & iudex est, & deus noster est. l ¶ Audi populus meus: & loquar tibi Israël.) Vox dei patris, ad populum Iudaicum loquitur: Audi populus meus. Aurem cordis requirit: Vnde ait propheta: Audiam quid loquatur in me dominus deus. Et alibi: Audi Israël: dominus deus tuus, deꝰ unus est. Vel accipe aures audiẽdi, ut intelligas Israël.

m ¶ Et testificabor tibi.) Si mente spirituali perspexeris. Vel testificabor tibi: id est per patriarchas & prophetas: sicut dixit: Ego sum qui sum. n ¶ Quoniam deus deus tuꝰ ego sum.) Deus sum omnipotentia: tuus sum autem deus per gratiam: non simulacra muta & surda quæ hactenus ueneratus es. Vel ego sum qui semper sum ipse. o ¶ Non in sacrificijs tuis arguam te.) Quia corde cõtrito delector. p ¶ Holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.) Si odorem rectæ orationis tanq̃ suauitatis incẽsum ad me usq; direxeris. q ¶ Non accipiam de domo tua uitulos: neq; de gregibus tuis hircos.) Ista enim spreui: quia sanguis ueri agni effusus est pro peccatis populi mei. Vel non accipiam de domo tua uitulos: id est incontinentes & superbos. Neq; de gregibus tuis hircos: Hircos qui fœtidi sunt in peccato. r ¶ Quoniam meæ sunt omnes feræ syluarum: iumenta in montibus & boues.) Irrationabiles & diuersis motibus uacantes hoies: quos oportet uocatiõe filij dei saluos fieri. s ¶ Cognoui omnia uolatilia cœli.) Siue hæreticos siue diuites huius mundi: qui per mundanam superbiam & irrationabilem scientiam extolluntur. t ¶ Et species agri mecum est.) Quia ubi uoluero, rerũ omnium copia uel diffunditur uel negatur. Vel species agri mecum est: uirtus sanctæ ecclesiæ. Volatilia cœli quæ mihi offers, turtures & columbas, ego tibi dedi: & omnia antecq̃ fiant apud deum uiuunt: & quali loco essent & q̃li tẽpore uenerint: & in pondere & in mẽsura oia apud deũ sunt: ut ait in euãgelio: Nã & capilli capitis uestri oẽs nũerati sunt. Vel uolatilia cœli, sancti angeli. u ¶ Si esuriero non dicam tibi.) Esurire dei est, non in escis corruptibilibus, sed ut faciat quis uoluntatem eius: sicut ipse ait in euangelio: Meus cibus est ut faciam uoluntatem patris mei. Ergo tacet Christus suam esuriem: quia expectat peccatores ad pœnitentiam.

meus

E a ¶ Meus est em̃ orbis terræ & plenitudo eius.) Totus mundus. Vel orbis terræ, sancta ecclesia. Ac si diceret, suo eam esse sanguine redemptam.
b ¶ Nunquid manducabo carnes taurorũ, aut sanguinem hircorũ potabo.) Vetera hic sacrificia euacuanda esse declarat:
Ideoq; in morib⁹ bonis sacrificiũ requirit, dicẽs:
c ¶ Immola deo sacrificium laudis: & redde altissimo uota tua.) Hoc est sacrificium acceptabile: hoc est holocaustum pingue: ut laudetur deus ab homine quẽ creauit, quem redemit: cui & regnũ cœleste promittit.
Vel uox prophetæ admonet sanctos immolare spũaliter: & uota reddere, ut ait: In me sũt de⁹ uota tua: quæ reddã laudationes tibi. d ¶ Inuoca me in die tribulationis tuæ & eruam te & honorificabis me.) Tentamur ut probemur: per seueremus in fide: inuocemus in tribulatione: magnificemus eum cum fuerimus à periculis liberati. e ¶ Peccatori aũt dixit deus: quare tu enarras iusticias meas: & assumis testamentũ meum per os tuum?) Audiant hæc doctores uel episcopi ecclesiarum: qui peccata populorum resecant prædicãdo. Vnde sanctus
1.Tim.5.d Paulus dicit: Manifesti sunt qui præceptũ Christi
Matth.23.a non sustinuerũt: id est nõ implent in opere quod prædicant. Vnde dñs dixit apostolis: Quæ dixerint uobis facite: scd'm opera uero illorum nolite facere. f ¶ Tu uero odisti disciplinam: & proiecisti sermones meos retrorsum.) Quæ prædicabas in ecclesia: non custodiebas in uita. g ¶ Si uidebas furem currebas cum eo: & cum adulteris portionem tuam ponebas.) Cucurristi cum fure, participatus es adultero: quando eis uel in adulatorijs laudibus: uel in consentaneis uoluptatibus es adiunctus. Quod dixit superius, portionem tuam ponebas: id est portionem quam cũ deo & angelis habere debueras: ponis illam in inferno.
h ¶ Os tuum abundauit malicia & lingua tua concinnabat dolos.) Illo male agente: tu nequiter ac dolose bene agere collaudabas. Vel lingua tua concinnabat dolum: id est Iudas contra Christũ. Os suum abundauit nequitia, quando consilium fecit cum Iudæis, ut eum crucifigerent.
i ¶ Sedens aduersum fratrem tuum loquebaris: & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalũ.) Filius dicitur Christus: quia de synagoga ꝓcessit.

a meus est em̃ orbis terræ & plenitudo eius.
b Nunquid manducabo carnes taurorũ: aut
c sanguinem hircorum potabo. Immola deo sacrificiũ laudis: & redde altissimo uota tua.
d Et inuoca me in die tribulatiõis tuæ: & eruã
e te & honorificabis me. Peccatori autem dixit deus: quare tu enarras iusticias meas: & assumis testamẽtum meum per os tuum?
f Tu uero odisti disciplinam: & proiecisti ser
g mones meos retrorsum. Si uidẽbas furem currebas cum eo: & cum adulteris portionẽ
h tuam ponebas. Os tuum abundauit mali
i cia: & lingua tua cõcinnabat dolos. Sedens aduersum fratrem tuum loquebaris: & adk uersus filiũ matris tuæ ponebas scandalũ:
l hæc fecisti & tacui. Existimasti inique quod
m n ero tui similis: arguam te & statuam contra
o faciem tuam. Intelligitẽ hæc qui obliuiscimi
p ni deum: nẽquando rapiat & non sit qui eri
q piat. Sacrificium laudis honorificabit me: &
r s illic itẽr quo ostendam illi salutare dei.

Psalmus

Vel Iudas frater dñi dicit: ut ait ꝓpheta: Narrabo nomẽ tuũ fratribus meis. Vel aliter. Fratres fortio res sancti. filij, simpliciores. Vnde sanctus Paulus dixit: Nos qui firmiores sumus, debem⁹ infirmio- Rom.15.a res fratres sustinere. Sedẽs aduersus fratrẽ tuũ loq̃ baris: q tibi in baptismo est renatus. Et aduersus filium matris tuæ ponebas scandalũ: quem ecclesia dei sicut teipsum ꝑ fidem exhibuit Christo.
k ¶ Hæc fecisti & tacui.) Quia examinanda ea in futuro iudicio reseruauí. Et tacui: quia nõ statim uindicaui, sed sustinui. l ¶ Existimasti inique qd' ero tui similis.) Dum non uindico in p̃senti: arbitratus es ea mihi placere, sicut tibi placent tua mala & aliorũ.
m ¶ Arguam te.) Cum in sinistra parte sedis fueris collocatus, in futuro iudicio. n ¶ Et statuã illa cõtra faciem tuam.) Vt his confusus damneris in morte ꝑpetua: hoc est, ꝑ illa mandata quæ H nõ custodisti: ul' tua pec cata & aliorũ, quæ post te reliqsti, ut illud: Quia si nõ annunciaueris iniquo iniquitatẽ suã: sanguinẽ eius de manu tua requirã. Vtinam nos in hoc seculo poneremus ante nos peccata nostra: & nõ de⁹ ea in iudicio statueret ante faciẽ nostrã: ubi iã nõ castigatio, sed iudiciũ mortis accedit. o ¶ Intelligite nũc hæc qui obliuiscimini deũ.) Vox ꝓphetæ ammonet unũquẽq; ut nõ ponat dñm in obliuione, nec sua mãdata. p ¶ Ne qñ rapiat & nõ sit qui eripiat.) Ne qñ rapiat ad mortem uel ad diem iudicij: unde dixit: Et non est qui de manu tua possit eruere. Vel rapit ille: hoc est in mortẽ præcipitat obliuiscentes sẽ: & nemo eripere potest. q ¶ Sacrificium laudis honorificabit me.) Quia de omni bono quod sancti faciunt deus honoraꝛ. Vnde dixit Paulus: Omnia quæcũq; facitis in uerbo aut in ope: omia 1.Cor.10.g in gloriã dei facite: ut & in euãgelio: Vt uideãt ue Matth.5.b stra opa bona, & glorificẽt patrẽ uestrũ qui est in cœlis. Ob hoc me honorat ille coram angelis: quia ego eũ honorificaui corã hoibus in sacrificijs laudis: impleuitq; quod in euãgelijs est locutus: Qui Luc.12.d me cõfessus fuerit corã hominibus, ego eũ cõfitebor corã patre meo & angelis eius. r ¶ Et illic iter est.) Christi iter per opera sanctoꝝ est.
s ¶ In quo ostendam illi salutare dei.) Salutaris dei patris, filius est. In hoc sacrificio indicat uiam q̃ ducit ad uitã: id est ad Christũ. Qui nobis præstare digneꝫ

A re digneꝫ: ut discreti à paleis, impleti fructu sancti
fications, offeramus ei sacrificium laudis: ut ipso il
luminãte intelligere mereamur uiã nostræ salutis.
Amen. a ¶ In finẽ psalmus Dauid cũ uenit ad eũ Nathã ꝓpheta: qñ intrauit ad Bethsabeæ.) Iste qnquagesimus psalmus uocẽ cõtinet pœnitentis personæ: ostendens, ut q ceciderit in crimine: cõfitẽdo mala sua redeat ad salutẽ. Psalmus L.

a Psalmus in finem Dauid qñ uenit ad eum Nathan propheta, quando intrauit ad Bethsabeæ. Psalmus L.

b Miserere mei deus: scd'm magnã miseri
c cordiam tuã. Et scd'm multitudinẽ mi
serationũ tuarũ: dele iniquitatẽ meam. Am
d pliꝰ laua me ab iniquitate mea: & à pecca
e to meo munda me. Quóniã iniquitatẽ meã
f ego cognosco: & peccatũ meũ contra me est
g semper. Tibi soli peccaui & malũ coram te
h feci: ut iustificeris in sermonibus tuis & uin
i cas cũ iudicaris. Eccẽ enim in iniquitatibus
conceptus sum: & in peccatis concepit me
k mater mea. Eccẽ enim ueritatem dilexisti, in
l certa & occulta sapientiæ tuæ manifestasti
m mihi. Aspergẽs me dñe hyssopo et munda
n bor: lauabis mẽ & super niuem dealbabor.

B Auditui

Miserere mei deus secundũ magnã misericordiam tuã.) Confiteor immensam miseriã: ideo peto magnam misericordiã. Quia q se miserũ putat esse de suis peccatis: cũ illo facit deus misericordiã magnã. Quia minor misericordia est hic in p̃senti: hoc est, qa homo cũ nõ esset, ex nihilo creauit illũ deus ut eẽt: & regit & gubernat. Maior misericordia dicitur: qñ ipsum hominem quẽ creauit, in futuro remunerat. c ¶ Et scm multitudinẽ miserationũ tuarũ &c̃.) Cõfugio ad miserationes tuas: ut gravibus uulneribus tyriacam remissionis infũdas. Miserationum dicit: quia multa sunt peccata mea, & miserationes tuæ multæ. Vnde dicit propheta in alio loco: Miserationes tuæ multæ sunt domine.
d ¶ Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me.) Expeto ut ea abluas fonte misericordiæ: qui non uis in æternum peccati uulnera reseruare. Ac si dicat: Tu potes plus mihi remittere q̃ ego intelligam rogare. e ¶ Quoniã iniquitatem meam ego cognosco.) Ante faciẽ em̃ meam eas pono. Si tu pronuncias in confessione tua peccata, deus ignoscet tibi. f ¶ Et peccatum meum contra me est semper.) Quia mea peccata à tuæ bonitatis diuitijs separant. Quia non trado illud in obliuionem, propono illud semper ante oculos meos. Quia si tu ponis illud ante te: deus illud non ponit ante se. g ¶ Tibi soli peccaui & malum coram te feci.) Tibi enim delinquit quisq; cum peccauerit: quia tu solus sine peccato es: dicẽte Apostolo: Est deus uerax: omnis autem homo Rom.3.d mendax. Vel dicit Dauid: Ego peccaui, & tu solus Esa.53.c sine peccato es, sicut dicit Esaias: Qui peccatũ nõ fecit: nec inuentus est in ore eius dolus. Vel illud: Ioã.8.f Quis arguet me de peccato? Et item dicit: Venit Ioã.14.d princeps mundi huius: & in me nõ inuenit q̃q̃.
h ¶ Vt iustificeris in sermonibus tuis & uincas cũ iudicaris.) Quia tu rectũ iudiciũ iudicas. Propter nos trãsgressores & peccatores ille fuit iudicatus & damnat⁹. Vnde dictũ est: Iustus ab iniquis iudicat⁹ est. Sed ille in futuro iudicio, erit alios iudicaturus & cõdemnaturus. Iustificat⁹ es dñe Iesu C in sermonibus tuis: cũ ductus ꝑ ppli peccatis ad mortẽ, nõ est inuẽtus dolus in ore tuo. Vicisti iudicatus: cũ in te nihil dignũ morte princeps tenebrarũ inuenit. Cõsuetudo ꝓphetæ est, ut acta ꝑ agẽdis loquaꝛ. i ¶ Ecce em̃ in iniqtatibus conceptus um: & in peccatis cõcepit me mater mea.) Hic uersiculus totiꝰ gnis hũani casum exponit: sicut in Iob: Nec si uniꝰ diei Iob.15.b sit sup terrã, põt esse mũ- et.25.b dus à sorde peccati. Concipit aũt & nascit in originali pctõ, qd' ex Adã trahit: sed baptismo per gratiã Christi purificaꝛ. Vel ut iustificeris in sermonibus tuis, & uincas cũ iudicaris. Hũc locũ diligẽtiꝰ in epistola ad Ro Rom.3.d manos Paulus edisserit: qd' deus cũ possit de nobis iudicis autoritate discernere, nõ hoc facit: sed nobiscũ uult iudicari, ut magis iustitia appareat iudicantis. In peccatis cõcepit me mater mea. Ob scurus locus, & altius retractandus. k ¶ Ecce D enim ueritatem dilexisti.) Cum per prophetã peccantẽ famulũ increpasti, ueritatem dilexisti. Veritas Christus est: quia pater diligit filium suum: uel diligit confessionem ex ore peccatoris. l ¶ Incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.) Hoc est quod in alio loco ait: Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Incertum Psal.11.c.g & abditũ mihi erit, si remittis tale facinus. Sed manifestũ est: cũ ignoscere dignatus es delinquẽti. Sapientiæ em̃ tuæ est ut prius increpes, sic remittas. Nam & Niniuitis occulta erat sapientia pietatis tuæ, cũ dicerent: Quis scit si conuertaꝛ deus à furore suo & nõ peribimus? Vel deus p Nathan pro- Ione.3.d phetã incerta & occulta manifestauit: id est narrauit Dauid: qñ dixit: Dimissum est peccatũ tuum: 2.Reg.12.e sicut Niniuitæ cõuersi sũt de malo in bonũ: p prædicationẽ Ionæ. m ¶ Asperges me dñe hyssopo & mũdabor.) Sicut em̃ hyssopus terrenus, curandis pulmonibus aptus est ut auertat inflationem: ita cœlesti quis respersus hyssopo: id est humilitate cordis: ab omni superbiæ malignitate purgaꝛ.
n ¶ Lauabis me & super niuẽ dealbabor.) Vt qa peccata mea sunt phœniceo similia, quasi nix dealbentur. Tu, inquam, domine potens es peccatum piceum in lacteum candorem transferre: fuligino sumq; hebenum in crystalli fulgorem conuertere. Vel lauabis me: hoc est per pœnitentiam & baptismum. Et super niuem dealbabor, sicut dixit Esaias: Si fuerint peccata uestra sicut phœni- Esa.1.e ceum, uelut niuem dealbabor.

Auditui

E a ¶ Auditui meo dabis gaudium & læticiam.) Cum iacens in infirmitate peccati, audire meruero: Homo dimissa sunt tibi peccata tua. Vel auditui dicit: quando dixit Nathan: dimissum est peccatum tuum. b ¶ Et exultabunt ossa humiliata.) Id est, uirtutes quæ prius fuerãt peccatis humiliatæ. Vel æternitas speí meæ, quæ peccante me humiliata fuerat: te indulgente persultat.

c ¶ Auerte faciem tuã à peccatis meis.) Nec ea sic aspicias ut reuertãtur in cõmemorationẽ tuã. Auerte faciem tuam. Ac si dicat: ne uideas, nec recorderis illa. d ¶ Et omnes iniquitates meas dele.) Præteritas, præsentes atq; futuras. e ¶ Cor mundum crea in me deus.) Quo te uideam. Sicut rogabat Dauid: ita & unusquisq; debet facere. Cor mũdũ crea in me deus. Propterea rogabat ut mundus fieret à peccato. f ¶ Et spiritũ rectum innoua in uisceribus meis.) Quo te recte cõfitear. Vel spiritum rectum ad uidẽdum & discernendum: sicut antea rectus fuit in me.

g ¶ Ne proijcias me à facie tua.) Sicut Cain ut exul à te efficiar. A facie tua: id est à præsentia tua. h ¶ Spiritum sanctum tuum ne auferas à me.) Sed ab eo consumptis delictis, tuo statuas conspectui Spiritum sanctum tuum ne auferas à me: Id est spiritum prophetiæ. i ¶ Redde mihi lætitiã salutaris tui.) Christi tui: illam exultationem quã in eo habui prius q̃ peccauerim. Salutaris dei patris, Christus est. Ac si dicat: sicut antea præuidebam per spiritum, Christum in carne uenturum: & modo sic faciam. k ¶ Spiritu principali confirma me.) Vt ipse in me: & non uitia principentur. Tu uero qui legis sanctam scripturam: sanctã hic trinitatem intellige. Vel cõfirma me, in regno. Spiritum rectum: hoc est innouãdo spiritum sanctum: hoc est spiritum prophetiæ. Spiritum principalem, patrem. Spiritum rectum, filium: spiritũ sanctum, spiritum sanctũ. l ¶ Docebo iniquos uias tuas: & impij ad te conuertentur.) Vt declinantes à uijs prauis: pœnitentiam agentes misericordiam consequantur: sicut & ego à te misericordiam consecutus sum. Docebo iniquos uias tuas: & impij ad te cõuertent̃: hoc est, ponam meip̃m: ut meum exemplũ alij imitentur. m ¶ Libera me de sanguinibus deus.) De peccatis multis: De quibus & Paulus ait: qa caro & sanguis regnũ dei nõ possidebunt. n ¶ Deus salutis meæ.) A quo post peccatum uiuificor. Quia alius nullus potest hoc facere. o ¶ Et exultabit lingua mea iusticias tuas.) Per quas punito in me peccato, misericordiam præbuisti. Vel prædicabit mea lingua mandata tua. p ¶ Domine labia mea aperies: & os meũ annũciabit laudem tuã.) Si aperias os meũ sicut Moysi quondam: ego præconabo: qa sanctus, quia pius, quia misericors es. Vel clausa erant p peccatũ: nec locus erat, nec tps, nec plona, nec exẽplũ poterãt dare: qa nõ est pulchra laus in ore peccatoris. q ¶ Qm̃ si uoluisses sacrificiũ dedissem utiq;, holocaustis nõ delectaberis) Audiãt ludæi sacrificia sua cessasse: intelligãt etiã per aliũ pphetam deũ loquentẽ: Sabbata, holocausta nec omenias q; uestras odiuit anima mea. Quid ergo tu homo offeres? Audi qd subiecit. r ¶ Sacrificũ deo, spũs contribulatus: cor contritũ & humiliatũ deus non spernit.) Merito inter reliq̃s beatitudines euãgelicas: beatitudo hæc cõtinet principatũ. Beati, inqt, pauperes spũ: qm̃ ipsoꝝ est regnũ cœloꝝ. Qui nõ in uanitatib⁹ secl'i inflãt: sed à deo accipiũt spiraculũ uitæ: atq; cõtritionẽ anxij cordis in eũ refundũt, q p nobis hũilis fact⁹ est. Vel mlti habẽt cor cõtritũ, sed nõ habẽt hũiliatũ: quia plangũt qd' fecerũt: & postea ad ipm reuerti desiderãt qd' antea fecerũt: & de præterito nolũt pœnitere. s ¶ Benigne fac dñe.) Hoc ẽ placitã fac spem nostrã t ¶ In bona uolũtate tua Sion.) Qua te cõtẽplamur. u ¶ Et ædificent muri Hierlm.) Munitiones fidei charitatisq; illius q̃s in eccl'ia positi in te collocauimus. x ¶ Tũc acceptabis sacrificiũ iusticiæ, oblatiões & holocausta.) Cũ uel te p nobis offers patri: uel à nobis laudes & gratiarũ accipis actiões. Vel muri Hierlm, uirtutes aniæ uel ecclesiæ. Tũc acceptabis sacrificiũ: id est confessionẽ ex ore peccatoris. Oblationẽ: hoc est laudationẽ, & holocausta. y ¶ Tũc imponent sup altare tuũ uitulos.) Altare, fides: qa qcq̃ offers, per fidẽ offerre debes. Vitulũ, laudes, uel cogitatiões uel uictimas scilicet ut meip̃m offeram hostiam uiuam, sanctã, placentẽ tibi. Nos quoq; famuli tui supplices deprecamur dñe Iesu Christe: ut pietatis cõsilio, magnis facinoribus nostris, immensam misericordiã largi

a Auditui meo dabis gaudium & læticiam:
b & exultabunt ossa humiliata. Auerte faciẽ
c tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates
e meas dele. Cor mundum crea in me deus:
f & spiritum rectum innoua in uisceribus me
g is. Ne proijcias me à facie tua: & spiritũ san
b ctum tuum ne auferas à me. Reddẽ mihi læ
i titiam salutaris tui: & spiritu principali con
k firma me. Docebo iniquos uias tuas: & im
l pij ad te conuertentur. Libera me de sangui
m nibus deus deus salutis meæ: & exultabit
n lingua mea iusticiam tuam. Dominẽ labia
o mea aperies: & os meum annũciabit laudẽ
p tuam. Quoniam si uoluisses sacrificium de
q disses utiq;, holocaustis non delectaberis.
r Sacrificium deo, spiritus contribulatus: cor
contritum & humiliatum deus non despi
s cit. Benignẽ fac domine in bona uoluntate
t tua Sion: & ædificentur muri Hierusalem.
v Tunc acceptabis sacrificium iusticiæ obla
x tiones & holocausta: tunc imponent super
y altare tuum uitulos.

In finem

titudines euãgelicas: beatitudo hæc cõtinet princi patũ. Beati, inqt, pauperes spũ: qm̃ ipsoꝝ est regnũ cœloꝝ. Qui nõ in uanitatib⁹ secl'i inflãt: sed à deo accipiũt spiraculũ uitæ: atq; cõtritionẽ anxij cordis in eũ refundũt, q p nobis hũilis fact⁹ est. Vel mlti habẽt cor cõtritũ, sed nõ habẽt hũiliatũ: quia plangũt qd' fecerũt: & postea ad ipm reuerti desiderãt qd' antea fecerũt: & de præterito nolũt pœnitere. s ¶ Benigne fac dñe.) Hoc ẽ placitã fac spem nostrã t ¶ In bona uolũtate tua Sion.) Qua te cõtẽplamur. u ¶ Et ædificent muri Hierlm.) Munitiones fidei charitatisq; illius q̃s in eccl'ia positi in te collocauimus. x ¶ Tũc acceptabis sacrificiũ iusticiæ, oblatiões & holocausta.) Cũ uel te p nobis offers patri: uel à nobis laudes & gratiarũ accipis actiões. Vel muri Hierlm, uirtutes aniæ uel ecclesiæ. Tũc acceptabis sacrificiũ: id est confessionẽ ex ore peccatoris. Oblationẽ: hoc est laudationẽ, & holocausta. y ¶ Tũc imponent sup altare tuũ uitulos.) Altare, fides: qa qcq̃ offers, per fidẽ offerre debes. Vitulũ, laudes, uel cogitatiões uel uictimas scilicet ut meip̃m offeram hostiam uiuam, sanctã, placentẽ tibi. Nos quoq; famuli tui supplices deprecamur dñe Iesu Christe: ut pietatis cõsilio, magnis facinoribus nostris, immensam misericordiã largi

Matth. 5.d

Eccl. 15.c

Esa. 1.d

H

A largiaris: noscq; per cõtritionem cordis humiliati, mactando uitia, iugulãdo delicta, dignum tibi acceptabilecq; præpares holocaustum. a ¶ In finẽ intellectus Dauid cum uenit ad eum Doẽc Idumæus & annũciauit Sauli & dixit: Venit Dauid in domũ Achimelech.)

In regnorum libro & in ipso Hebraico psalterio Abimelech scriptum est: sed quoniam beth ב & caph כ apud Hebræos literæ, modico apice distinguuntur: ideo error facilius obrepsit. Abimelech interpretatur regnũ patris mei. Dauid interpretatur fortis manu. Venit in domum Abimelech: & Christus uenit in regnũ Iudæoꝝ. Per Saul intelligitur mors: per Dauid uita. Quid est quod mors persequitur uitam: nisi qd' ab initio secli semper mors persequit' uitã nostram? Quia qui ista præsentia amant: persequuntur sanctam ecclesiam: id est illos qui cœlestia diligunt. Psalmus uocem cõtinet prophetæ peccata Iudaici populi exprobrantis: ad ipsum enim hæc loquitur, dicens.

Psalmus LI.

Quid gloriaris in malicia.) Cur monitis diuinis obuiãs, pphetas interficis? c ¶ Qui potens es in iniquitate.) Nam cũ ope dei crescẽs, interficis prophetas eius: hoc ad cumulum auxisti maliciæ, ut ipsum dñm traderes neci. Vel qd gloriaris in malicia: hoc est Adam & diabolus: quia quod deus ædificauit: illi destruxerũt in semetipsis, imaginem dei & angelorum. Qui potẽs es in iniquitate. Non in bonitate, sed in iniquitate.

d ¶ Tota die.) Omne tempus uitæ tuæ in quo hæc malicia usq; ad effusionem dñici sanguinis p pagata est. e ¶ Iniusticiã cogitauit lingua tua.) Cogitatio sapientium, corde concipitur, & ore pfertur. Nam in ore stultorum, cor eorũ. Ac si diceret: Non tractauit corde, quod uomit ex ore: ideo hæc ad cogitationem detulit linguæ. Vel hic lingua pro corde ponitur: scd'm illud: Tu qui dixisti in corde tuo, in cœlum ascendam, super astra cœli ponam sedem meã, in monte testamenti, in lateribus aquilonis: ascendam super altitudinem nubiũ similis ero altissimo. f ¶ Sicut nouacula acuta fecisti dolum.) Dolus est cum aliud agitur, aliud simulatur. Et nouacula si assimulet agere uultus nitorem, & genas uulnere suo sauciet, dolum faciet. Quia cum ait acutam: indicauit dolo uersutam. Sic & Iudæi dñm, quem colere debuerant, nõ solum non coluerunt: sed diuersis dolis superare nitentes, interfecerunt. Vel aliter: Nouacula persecutores intelliguntur: quia nouacula capillum incidit: sed per capillum superfluitas diuitiarum intelligitur. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. Ille facit dolum, qui in negocio circũuenit fratrem suũ. Vnde Paulus ait: Nemo circũueniat aut supergrediatur in negocio fratrẽ suũ: quia de his omnibus uindex est dñs. g ¶ Dilexisti malicíam super benignitatẽ, iniquitatẽ magis q̃ loqui æquitatẽ.) Dilexit populus ille maliciã, cũ eũ qui benignitate, propria ad liberandũ uenerat interemit. Sed & nũc ipsi Iudæi falsa de eo in quẽ nõ crediderũt prolo quunt̃. h ¶ Dilexisti omnia uerba præcipitationis lingua dolosa.) In excelsum em̃ iniquitatẽ loquentes, ipsi se præcipitant in laqueum damnationis. Verba præcipitationis dicit: qa semetip̃os præcipitauerũt: sicut diabolus de cœlo, sicut & Adã de paradiso. In lingua dolosa: qa aliud habuerũt in sermone, aliud in corde. i ¶ Propterea deus destruet te in finẽ: & euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo: & radicẽ tuã de terra uiuentiũ.) Omnia hæc in Iudaico impleta sunt populo: quia & à legis litera destructus, & euulsus de ciuitate: migratusq; est de tabernaculo dei. Sed & de his hæc intelligunt̃, qui nõ credũt dñici corporis tabernaculũ: qa extermi nabunt̃ à cõsortio claritatis eius: ac de beatæ sedis habitaculo: uel de uiuentiũ terra quã sancti hæreditabũt. Vel destruet te de⁹ in finẽ: hoc est memoriã diaboli. Vt alibi: Vt nõ apponat ultrà magnifi care se homo sup terrã. Vnde sanct⁹ Paulus apl'us dixit: In finem seculorũ inimica destruetur mors: id est diabolus. Euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra uiuentium. Vt mors in Adam data est: ita omnibus eius filijs dñat̃. Vnde dictum est: Terra es & in terrã ibis. Diabolus & Adã eradicauerũt se: & unusq;q; sic facit qñ peccat. k ¶ Videbũt iusti & timebũt.) Ne talia appetant. l ¶ Et super eum ridebunt.) De ultione calamitatis eius. Videbunt: hoc est intelligent eoꝝ pœnã: & timebunt sicut sanctus Paulus dicit: Vide ne tu tenteris. Vel timebunt, id est nescient exitũ illoꝝ. Vnde dictũ est: Nescit homo finem suũ. Adhuc. Et super eũ ridebũt. Duo tẽpora sunt: Tẽpus flendi, & tempus ridendi. Hic habent sancti tempus flendi, & in futuro tẽpus ridendi. m ¶ Et dicẽt: ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum: sed sperauit in multitudine diuitiarũ suarũ: & præualuit in uanitate sua.) Ideo sup eũ hæc uindicta descendit. Vel de illo diuite dicit, qui in

a ¶ In finẽ intellectus Dauid cũ uenit ad eũ Doëc Idumæus & nunciauit Sauli: & dixit ei: uenit Dauid in domum Abimelech.

Psalmus LI.

b Quid gloriaris in malicia: qui potens
c es in iniquitate? Tota die iniusticiã
d cogitauit lingua tua: sicut nouacula acuta fe
e cisti dolum. Dilexisti maliciam super beni
f gnitatem: iniquitatem magis q̃ loqui æqui
g tatem. Dilexisti omnia uerba præcipitatio
b nis lingua dolosa. Propterea deus destruet
i te in finem: euellet te & emigrabit te de ta
bernaculo tuo: & radicem tuam de terra ui
k uentium. Videbunt iusti & timebunt: &
l super eum ridebunt & dicent: ecce homo
m qui non posuit deum adiutorem suum.

Sed

B

C

D

1. Cor. 15.f

1. Thess. 4.a

Psal. 9.g

1. Cor. 15.c

Gen. 3.d

Gal. 6.a

Eccles. 9.c

E qui in inferno torquebatur: quia bona receperat
Luc.12.c in uita sua:& de illo alio, cui dicit: Stulte hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autē parasti cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat, & non est in deum diues. Nunquid malum sit diuitias habere, tantū ut de iusto habeantur:& deo gratiæ referātur qui eas dedit? Non, sed malū est spem in diuitijs ponere: cū in alio
Psal.61.c psalmo dicat: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Diuitias licet habere ad necessitatē, & non licet possidere ex amore. Nam & Abraham & reliqui boni diuitias habuerunt: sed spem in diuitias non miserunt.

a ¶ Ego autē sicut oliua fructifera in domo dei.) Comparat se propheta oliuæ fructiferæ pinguedinem sapientiæ: ut in ecclesia dei collocatus, uiuens in legis allegoria, euangelica profe/rat poma. Vnus est ēm deus ueteris nouiq; testa
F mēti prolator. Oliua fructifera, sancta eccl'ia est: ut illud: Promptuaria eorum plena, eructantia. Hic in bonam partem. Itē oliua non fructifera: sicut ait propheta: Vocauit dns nomen tuum à uoce loquelæ grandis, exarsit ignis in ea:& combusta sunt fruteta eius. Et illud:
Hiere.11.c Oliuam uberem, pulchram, fructiferā, speciosam: sed conuersa es in oleastrum. Item in bonam par/
Rom.11.c tem dicit: Tu autem cū oleaster esses, insertus es in bonam oliuam, id est in fidem patriarcharum.

b ¶ Speraui in misericordia dei in æternum & in seculum seculi.) Quia non est humanæ fragilitatis facultas ut per se quis saluus fiat, sed per misericordiam dei. c ¶ Confitebor tibi in seculū quia fecisti.) Deprecans ut in hoc sec'o, qd' uerbo creasti, confessionē merear, & illud clemētia solita largiatur. d ¶ Et expectabo nomen tuū: quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorū.) Nomen illud ante cuncta secula benedictū, quod redit sanctis debitum præmiū. Quod propheta si/tiens postulat: ut in conspectu eius æternæ beatitudinis accipiat sortē. Qui nobis præstare dignet', ut ab omni dolo liberi, ab omni iniquitate munda/ti, filium dei æqualem patri spirituiq; sancto cōfessi: mereamur sicut oliua fructifera in Hierusalem cœlesti plantari. e ¶ In finem pro Amalech intellectus ipsi Dauid.) Amalech interpretatur dolens, siue parturiens: corpus Christi intelligitur. Et dns doluit pro peccatis nostris: quia uerū corpus fuit & parturiuit filios. Et ecclesia corpus Christi, dolet pro peccatis suis & aliorū:& parturiuit filios G
per uerbum prædicationis: ut illud: Per euangeliū 1.Cor.4.d
ego uos genui. Et item: Filioli mei quos iterū par/ Gal.4.c
turio donec formetur Christus in uobis. Hic psalmus uocem continet prophetæ, peccatores atq; impios increpantis.

Psalmus LII.

Sed sperauit in multitudine diuitiarum sua
a rum:& prævaluit in uanitate sua. Egō autē
b sicut oliua fructifera in domo dei: speraui in misericordia dei in æternum & in seculum
c seculi. Cōfitebor tibi in seculum quia feci/
b sti:& expectabo nomē tuum: quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.
e In finem intellectus Dauid p Mahalath.

Psalmus LII.

f DIxit insipiēs in corde suo: nō est deus.
g b Corrupti sunt, & abominabiles facti
i k sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bo/
l num. Deus de cœlo prospexit sup filios hominum: ut uideat si est intelligens aut requi
m rens deum. Omnes declinauerunt, simul in/
n utiles facti sunt: nōn est qui faciat bonum,
o non est usq; ad unum. Nōnne scient omēs qui operantur iniquitatem: qui deuorāt plebem meam ut cibum panis. Deum non in/uoca nunq; tamen faciunt. l ¶ Dns de cœlo prospe/xit super filios hominum: ut uideat si est intelligēs aut requirens dominū.) Id est, ut inueniret quos eligeret: sicut quōdam in prophetis patriarchisq; fecit: inuentumq; tanq; pprium māciparet alumnum. Prospicere & uidere, ignorantis & quærentis est. Nunquid deus aliquid ignorat? Non, sed
Psal.138.d cœli sancti sui sunt: ut ait propheta: Cœli enarrant
Philip.3.d gloriā dei. Et alibi iuxta Apostolum: Nostra autē conuersatio in cœlis est: quia spiritus sanctus facit sanctos amare & diligere deū, & ipse spiritus sanctus deus est. Prospicit deus p suos sanctos: quia ille prædicat & loquitur per illos: ut dns ait: Nō ēm
Matth.10.c uos estis qui loquimini: sed spiritus patris uestri q loquitur in uobis. m ¶ Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt.) Hi insipientes, quia nō requirebant deum, omnes declinauerunt in passiones, simul inutiles facti sunt. Inutilis dicitur qui nō
Ibidē.25.c operat' aliquid boni. Vnde dicit in euāgelio: Tollite talentū ab eo, & inutilem seruum proijcite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentiū. Sibimetipsis sunt inutiles, qui mandata dei ad implere non uolunt. n ¶ Non est qui faciat bonū: nō est usq; ad unū.) Nullus enim ex his implet uoluntatem patris cœlestis. o ¶ Nōne cognoscent omnes qui operātur iniquitatem: qui deuorant plebem meam sicut escam panis. Deū nō inuocauerūt.) Cognoscūt ēm se impie agere: & non solum

A non solum non emendant, sed etiam dei populū deuorāt dentibus malitiæ suæ: deumq; inuocare contemnunt. a ¶ Illic trepidauerūt timore ubi non erat timor.) Idola ac simulacra mortua timu erunt: qui deum timere debuerant. b ¶ Quo niā deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent.) Conteret enim spem æternitatis eorum deus qui in eius cōtumeliam magis sibi q; illi placuerunt. Sibi placentes cōfusi sunt, id est, qui hominibus placent & non deo. c ¶ Cōfusi sunt quoniam deus spreuit eos.) Merito spernitur à deo qui reliquerit deum: & qui eū reliquit, digne tanq; ignotus ab eo con
1.Cor.14.g fundītur, dicente apostolo: Omis ignorans ignorabitur. d ¶ Quis dabit ex Sion salutare Israël.) De Sion ut ait pphe ta exibit lex, & uerbū domini de Hierusalē. Quis dabit? Deus pater dedit filium suum in Sion: hoc est in sanctam ecclesiam. Salutare Israël. Salutaris
B noster Christus est. Quis dabit nisi dns in aduentu suo, per quem gloriam æternitatis speculamur? e ¶ Cum auerterit dominus captiuitatem plebis suæ.) Ipse quoque auersa captiuitate uitiorum erexit nos in libertatem uirtutum. De qua captiuitate dicit: Iam redempti sunt de peccato Adæ: sed tamē adhuc in captiuitate detinemur: quia nō
Rom.7.d est integra libertas: quia dum sumus in corpore, peregrinamur à dño. Et item dicit: Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrū. Sed in die iudicij quando inimica destruet' mors, tunc erit uera redemptio f ¶ Exultabit Iacob et lætabitur Israël.) Vtrūq; Christianus populus audit: qui est Iacob, dum supplantat Iudaicum populum, benedictionemq; eius accipit, & Israël, dū deum fidei oculis intuetur. Igitur & nos supplices deprecemur deum, ut declinātes à loquacitate superflua, ipso instruēte intelligamus omnia in eius dominatione consistere: qui dignetur ablata captiuitate uitiorum, erigere nos in libertatem uirtutū. g ¶ In finē in carminibus intellectus Dauid cū ueniunt Ziphæi, & dicunt Saul: Dauid absconditus est apud nos in spelunca.) Ziph uicus est, & inde Ziphæi dicuntur. Ziphæi interpretātur flo/rentes, id est, peccatores, qui quasi florentes & ui/
Isa.40.b rides sunt in præsenti uita: ut ait propheta: Omis caro fœnum, & omnis gloria eius sicut flos agri: quia q'd' siccū est, igni reseruat'. Isti deputant' i pœnā: sancti ad regnū. Sicut herba hodie quasi uiridis uidet' esse usq; quo fuerit æstus: sic peccatores qui uident' florere, in die iudicij arescent, & sancti C
qui hic uident' quasi aridi & sicci, tūc erunt floren/tes & uirides. Vñ dictū est: Iustus ut palma flore/
Psal.91.c bit. Dauid fuit absconditus in inferiori parte terræ: & dns in utero sanctæ Mariæ, & in una gente Iudæor;, & diuinitas in carne Christi. Iste psalmus orationē dominici hoīs continere dinoscit', formā serui accipientis, accedētisq; ad passionē in forma serui. Psal. LIII.

DEus i nomine tuo saluū me fac.) Postulat hęc à patre, ut ostē/dat carnis infirmitatē. In nomine tuo: hoc est in illo nomine hūilitatis qd' est saluatio. i ¶ Et in uirtute tua iudica me.) Vult se iudicari, ut illud hōorabile maiestatis nomen diuinitate conscendat. Humilitas fuit, quando uenit de cœlo in uterū, de utero in præsepe, & sustinuit multa, id est,
D alapas, sputa & reliqua. Virtus fuit, quando resurrexit & ascendit in cœlos quadragesimo die, et qn quagesimo die uenit spiritussanctus sup apl'os, et prædicauerunt doctrinā euangelij in toto mūdo.
Phil.2.b Vnde dictū est: Et dedit illi nomen quod est sup omne nomen: ut in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestiū, terrestriū & infernorum: & omis lingua confiteatur: quia dns Iesus Christus in gloria est dei patris. Et qui mortuus est ad tempus ex infirmitate carnis, uiuit ex uirtute dei. Et item dicit Apostolus: Nihil existimaui me scire inter uos
1.Cor.2.d nisi Christum Iesum, & hunc crucifixū. Vel iudica me. Vox ecclesiæ, discretionē rogat. k ¶ Deus exaudi orationem meam.) Et hoc rogat ut merea/tur à deo exaudiri. Nouerat enim ille solus orare constanter, nec ignorare ut homo quid peteret: iu/xta illud Apostoli: Nam quid oremus sicut opor/
Rom.8.e tet nescimus. l ¶ Auribus percipe uerba oris mei.) Vox ecclesiæ. Aures dni dicuntur, qñ exaudire dignatur. m ¶ Quoniam alieni insurrexerunt aduersus me.) Hoc est Iudæi, qui cum peculiares dei essent, alienos se per transgressionem ab eo fecerunt: non cognitione, sed uita & operibus.
Psal.17.g Vnde dicit: Filij alieni mentiti sunt mihi. Et si filij, quomodo alieni? De una tribu erant: sed alieni erant, quia eius uitam qui illos uenerat uiuificare uolebant tollere. n ¶ Et fortes quæsierunt animā meā: & non

E a ¶ Non proposuerunt deum ante cõspectũ su-
um.) Non intellexerunt sub persona corporea la-
tere diuinitatem. Diapsalma interpositum, oratio
nem immutat: ut eum qui prius precabatur quasi
homo: ostendat effectum orationis obtinuisse. I
deoq; subiecit. b ¶ Ec
ce em deus adiuuat me.)
Quia dns descendit in
mortem. c ¶ Et dns
susceptor est aniæ meæ.)
Cito eũ redditurus. Vel
deus pater suscepit filiũ
suum, & Christus suam
ecclesiam in fide.
d ¶ Auerte mala ini-
micis meis, & in ueritate
tua disperde illos.) Qui
me non intellexerunt p
maliciã suã: dispergant
in ueritate tua: sicut nũc
cernimus factũ. Disper-
si sunt enim in regioni-
bus. Veritatem dicit: qa
uerus est, id est, reddet u
nicuiq; secundum opera
sua. Disperde illos in di-
e iudicij & in tua iusta
uindicta: hoc est, dia-
bolum & membra sua.
F e ¶ Volũtarie sacrifica
bo tibi.) Bene uolunta-
rie: quia propria uolun-
tate ipse sacerdos & hostia pro delictis populi se
obtulit patri, ut hoc sacrificium uitã tribueret mũ-
do. Voluntarie sacrificabo tibi. Vox ecclesiæ. Vo
luntarie dicit, id est, nõ necessitate aut coacte, sed
1. Pet. 5. a uoluntarie, secundũ illud: Prouidentes gregẽ non
coacte sed spontanee. f ¶ Et confitebor nomi-
ni tuo quoniam bonũ est.) Confessus sum in mũ
do: quia descendi de cœlo, nõ ut faciam uolunta-
tem meam, sed tuã quia bona est. Confitebor: hoc
est laudabo nomen tuum: hoc bonum est.
g ¶ Quoniã ex omni tribulatione eripuisti me:
& super inimicos meos despexit oculus meus.)
Quia orationem mũdam fudit in principio psal-
mi: ideo ut deus omnia præuidens, ereptum se à
tribulationibus, & inimicos despectos inspectio-
ne paterna pronunciat: scilicet ut illa eum intelli-
gas regnare potentia: qua post resurrectionem ui
ctor remeauit ad astra. Quẽ nos supplices depre-
camur, ut eius adiutorio ab inimicis saluati, à tri-
bulationibus mundanis erepti, ipsum caput no-
strum dnm Iesum Christum quem in cœlis suspi-
cimus, mente & opere prosequamur. h ¶ In fi-
nem in carminibus intellectus Dauid.) In finẽ, in
Rom. 10. a Christo: ut illud: Finis enim legis Christus ad iu-
sticiam omni credenti. In finem: semper de Christo
intelligitur. Vnde & sancti apostoli dixerunt: Do
mine: ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Nõ
potes legem implere, nisi ab ipso impleatur. Qis
scriptura sancta de illo est. In carminibus, id est, in
laudibus: Sicut carmina seculi sunt, sic & carmina
ecclesiæ: unde laus dei cantatur: & consolatio san-
ctorum est: quia dictum est: Tunc iusti fulgebunt Ioan. 14. a
sicut sol in regno patris eorũ: æquales angelis. Psal Matth. 13. f
mus uocẽ continet me-
diatoris, q cũ deus esset,
formã seruilem pro no-
stra libertate suscepit.

a & nõn proposuerũt deũ ante conspectũ su
b um. Eccẽ enim deus adiuuat me, & domi-
c nus susceptor est aiæ meæ. Auẽrte mala ini
d micis meis, & i ueritate tua dispde illos. Vo
f luntarie sacrificabo tibi, & cõfitebor no-
g mini tuo domine, quoniam bonũ est. Quo
niam ex omni tribulatione eripuisti me, &
super inimicos meos despexit oculus meus.
h In finem in carminibus intellectus Da-
uid. Psalmus LIIII.
i EXaudi deus orationem meam & ne de
spexeris deprecationem meam: intẽde
k mihi & exaudi me. Cõtristatus sum in ex-
l ercitatione mea, & conturbatus sum à uoce
m inimici, & à tribulatione peccatoris. Quoni-
o am declinauerunt in me iniquitates, & in ira
p molesti erant mihi. Cor meum conturbatũ
q est in me, & formidõ mortis cecidit super
r me. Timor & tremor uenerunt super me:
s & cõtexerunt me tenebræ.

Psalmus LIIII.

EXaudi deus orationem meam, & ne de
spexeris deprecationẽ meam: intẽde mihi & ex
audi me.) Triplex hæc deprecatio, ideo ostendi
tur: quod primã homo deus in statu seruili ma-
nens, à cõscientia sanctitatis emittit. Secundam:
quia se scit iustum, obedientiam nõ despici po-
stulat. Tertiã, propter in firmitatẽ carnis, ut sibi i-
tendat exorat. Qua ratione intellige ò hõ: qa nisi
pura cõscientia deprecaris, à deo prorsus nõ ex-
audieris. k ¶ Contristatus sum in exercitatione mea.) Quam p mũ-
di uita suscepi: quia sem-
per exercitatio ad res utiles ac necessarias agitur.
l ¶ Cõturbatus sum à uoce inimici.) Qui me Sa
maritanũ & dæmoniũ habentẽ, cũ deus essem an-
te secula, increpabant. Vel uox ecclesiæ. Duos ini-
micos habet ecclesia. Vnũ aperte, & unũ occulte.
Vnũ debet diligere, & aliũ odire. Diligere proximũ
ut illud: Diligite inimicos uros: bnẽ facite his qui o- Luc. 6. d
derũt uos. Et aliũ cõtẽnere & odire, id est, diabolũ
qui occulte uenit per suggestiões & delectatiões.
m ¶ Et à tribulatiõe peccatoris.) Qui mihi semp
tribulationũ insidias intendebat. Propter hoc tri-
bulat deus peccatores: aut ut emẽdentur, aut ut p
illos corrigat bonos. n ¶ Qm declinauerũt in
me iniquitates. Populus utiq; declinat ad iniqui-
tatẽ: qui mendaciũ profert super proximũ. Vel lu- Matth. 12. b
dæi sup dnm, sicut dixerũt: In beelzebub principe
dæmoniorũ eijcit dæmonia. o ¶ Et in ira mole-
sti erãt mihi.) Persequẽtes me in iuidia sua. Et i ira
molesti erãt. Molestus, id est sæuus. In ira, festuca,
trabs, odium. Ira cõturbat: trabs excæcat: ut illud:
Turbatus est p ira oculus meus. p ¶ Cor meũ Psal. 6. b
cõturbatũ est.) Secũdũ hominẽ, sed uirtute diuia
cõfortatũ est. Nã & angelus, inquit euangelista, ac Luc. 22. a
cedẽs cõfortabat eũ. q ¶ Et formido mortis ce
cidit sup me:) Timor aniæ & tremor corporis.
r ¶ Timor & tremor uenit &c.) Si quidẽ ipse di
xit. Tristis est ania mea usq; ad mortẽ. s ¶ Con Matth. 26. d
texerunt me tenebræ.) Tenebræ dicunt mali ho-
mines

A mines qui persequũtur ecclesiam, & qui tegunt i
psam in odio, quia qui odit fratrem suum, in tene-
bris est. Et contexerunt me tenebræ: sed quia lux
erat, nõ me comprehenderũt. a ¶ Et dixi: quis
dabit mihi pennas sicut columbæ & uolabo & re
quiescam.) Non ab alio
sumam euolationẽ eua-
dendæ mortis, nisi à me
ipso. Potestatem habeo
Ioan. 10. d ponẽdi animam meam:
& potestatẽ habeo iterũ
sumendi eam: ut de tene
bris ad cœlestia reuer-
tar. In columba autẽ spi-
rituale naturã designat,
sicut in baptismo osten-
sum est. Columba sim-
plex animal est absq; fel-
le, & à malicia fellis alie-
num: quia osculũ charita
tis animæ significat: quia
ecclesia duas pennas ha-
bet, hoc est duo præce-
pta charitatis, dilectionẽ
dei uidelicet & proximi.
B b ¶ Ecce elongaui fugi
ens.) A Iudæis. Longe
est enim à peccatoribus
salus. c ¶ Et mãsi in
solitudine.) Cũ gẽtibns
incredulis: quas aduẽtu
meo florere feci. De qui-
bus alius ait propheta:
Esa. 35. d Lætetur & floreat deser-
tum. Ecce elongaui fugi-
ens & mansi in solitudi-
ne. Columba fugit à cõuersatione humana, & san
cti fugiunt à consortio hominũ, non corporaliter
sed spiritualiter: hoc est in conscientia: quia cogitãt
quomodo se cõtra suggestiões diaboli uel hæreti-
corũ defendere debeant. d ¶ Expectabã eũ qui
saluũ me fecit à pusillanimitate spũs & tẽpestate.)
Expectat in corpore positus, nõ solum saluationẽ
patris, ut à diuersis tẽpestatibus eruat: sed etiã ut
ultionẽ de inimicis accipiat. Sequitur. e ¶ Præ
cipita dne & diuide linguas eorũ.) In aqua aliquis
sæpe præcipitat. Ergo hi ita demergant sicut in di
luuio: & dispergant diuisis linguis, ceu factũ est in
ædificatione turris. Sed cur ista fiant adiecit.
f ¶ Quoniã uidi iniquitatẽ & contradictionẽ in
ciuitate.) Iniquitatẽ, cũ nõ crediderũt. Cõtradicti-
onẽ cũ exprobrãt, cõtradicẽtes: Nõne hic est filius
Marc. 6. d Ioseph fabri? Et alia multa. g ¶ Die ac nocte.)
Id est omni tempore. Die, cũ doceret turbas, & illi
non crediderũt. Nocte, cum pateretur, & illi blas-
phemarẽt. Ergo taliter circundata repletaq; est e-
orũ ciuitas, id est, Hierosolyma: ut supra muros re
dũdaret iniquitas eius. h ¶ Et nõ defecit de pla
teis eius usura & dolus.) Omia em quæ in lege p-
hibita sunt, ad augẽdi peccati cumulũ excreuerũt.
In lege em usuræ accipi prohibẽtur. Vsura est plus C
accipe q dare. Vñ propheta dicit: Non fœnerauí Hier. 15. c
neq; fœnerauit mihi quisq. Et si uis qd tibi dimit
tat, dimitte. i ¶ Qm si inimicus meus maledi-
xisset mihi, sustinuissem utiq;, & si is q oderat me,
sup me magna locutus
fuisset: abscondissem me
forsitan ab eo.) Non hic
tãtũ de passiõe dns que-
ritur: sed & de discipulo
pditore. Nã legimus in
euangelijs: quia abscõde
rit se à Iudæis. A Iuda au
tẽ nõ se abscõdit: sed eũ Ioan. 8. g
etiã cõuiuio sctõ asciuit,
sicut sequit. k ¶ Tu
uero homo unanimis.)
Qui cũ alijs coniunctus
eras aplis. l ¶ Dux
meus.) Ad pdicandũ cũ
cæteris missus. m ¶ Et
notus meus.) Quia me
per legis mysterium co-
gnoueras esse uẽturum.
Dux meq & notus meq.
Vox Chri de Iuda. Vna
nimis dicit: quia uidebat
ab alijs quasi bonq. Dux
dicit, ppter qd Christũ
tradidit, dux mortis fuit. D
Notus, qn misit eos bi-
nos ante faciẽ suã in præ Luc. 10. a
dicatione. n ¶ Qui si
mul mecũ dulces capie-
bas cibos.) Cũ mãdatis
uitæ & uoluntate patris
plerũq; refectus es. Cibus em dulcis est, patris fa-
cere uoluntatẽ: ut illud: Qui intingit mecum ma- Matth. 26. b
nũ in paropside, leuabit cõtra me calcaneũ suum.
Vel cibus dulcis, id est, corpus & sanguis Christi:
qd ipse accepit indignus. o ¶ In domo dei am
bulauimus cũ consensu.) Sæpe em cũ ipso dño in
tẽplo Salomonis cũ prædicationis cõsensu abijt.
p ¶ Veniat mors super illos & descẽdant ad in-
fernũ uiuẽtes.) Vt maiorẽ sui cordis dolorẽ secun
dũ hominẽ ostenderet: ideo quasi in maledictiõe
quæ eis erant uentura prædixit. Veniat mors sup
illos, & descẽdant ad infernũ uiuentes. Factũ fuit
hoc de Dathan & Core & Abiron, & simul uenit Num. 16. c
ignis & mortui fuerunt, & terra absorbuit eos ui-
uos. q ¶ Quoniã nequitia in habitaculis eorũ
in medio ipsorũ. Etem tam opere q cogitatione,
nequitia pleni sunt. r ¶ Ego autẽ ad dnm cla-
maui, & dns saluabit me. Vespere & mane & me-
ridie.) Vespere, cum passionem suscepit: mane cũ
resurrexit: meridie, cũ omni claritate uirtutis suæ
adimpleta, cœlos ascendit, sedet ad dexteram pa-
tris. s ¶ Narrabo & annunciabo: & exaudiet
uocem meam. Redimet in pace animam meam
ab his qui appropinquant mihi.) Narrat scilicet

quod eum uelociter pater exaudiuit: quod eũ de tribulationibus mortis eripuit: quod in pace animam eius ab inimicis, qui ei ob inferendam mortem propinquauerãt, liberauit. Vel narrabo, quasi minora, & annunciabo, quasi maiora. Liberauit in pace animam meam:
In pace: hoc est in semet ipso, ut Paulus dixit: Ipse est pax nostra, qui fecit utraq; unum. Ab his qui appropinquãt mihi. Appropinquãt corpore, nõ uita nec merito.
a ¶ Quoniã inter multos erant mecum.) Inter multos, sed non in paucis. In multis uero, id est, in baptismo & in fide nõ ficta. In paucis non sunt: hoc est i fide firma & spe & charitate. Inter multos credentes erant mecum, & non credebant.
b ¶ Exaudiet deus.) Me benedicentem, nõ illos maledicentes. Exaudiet deus: sanctos suos.
c ¶ Et humiliabit eos.) Hoc est superbos.
d ¶ Qui est ante secula.) Pater utiq;, quem in me manere non cognouerunt, qui est ante secula & manet in æternum.
Ille qui initiũ sumpsit ex Maria, ante secula genit⁹ est.
e ¶ Nõ est eñ illis cõmutatio. De malo in bonũ, nõ cõmutant, nõ trãsferunt secundũ euãgeliũ de morte in uitã.
f ¶ Et nõ timuerũt deum.) Ideo causa ad ultionẽ descẽdit, sicut sequitur.
g ¶ Expãdit manũ suã in retribuẽdo.) Quia cũ eis ad auxiliũ porrecta fuisset: nõ eã recepert. Nõ timuerũt deũ: ꝓpterea nõ declinauert de malo in bonũ: qa nõ cognouerũt. Et extẽdit manũ suã i retribuẽdo illis. Extẽdit manũ suã, ut ait ꝓpheta: To
Esa. 65.a ta die expãdi manus meas ad populũ, nõ credẽtẽ, & cõtradicentẽ mihi: ideo qa non credit opa mea & potentiã meã. In retribuẽdo illis: hoc est in uindicta in die iudicij: pstim cũ Abrahæ dixit: In se-
Gen.22.d mine tuo bñdicent oẽs gẽtes terræ, id est, i Chro.
Psal.2.b & in alio loco: Et dabo tibi gẽtes hæreditatẽ tuã, & possessionẽ tuã terminos terræ. Chrs p nouũ te stamẽtũ acqsiuit hæreditatẽ suã.
h ¶ Cõtamina uerũt testamẽtũ eius.) Quia nõ intellexerũt dñm Iesũ sanctorũ uiroꝝ pconio repromissũ.
i ¶ Et diuisi sunt ab ira uultus eius.) Ab spũali ꝓuidẽtia, diuisa est contẽplatio eorũ: ideo pars eorũ cũ infidelibus posita est. Post eorũ exprobrationẽ ad ludã sermo refert dicẽs: Et appropinquauit cor illi⁹, ut ipletũ à diabolo traderet Christũ. Cõtaminauerũt testamẽtũ eius: & diuisi sunt ab ira uultus eius, id est, hæretici qui uoluerũt cõtaminare testamẽtũ dei, diuisi erunt in die iudicij qñ accipiẽt sentẽtiã dãnationis: Ite maledicti in ignẽ æternum.
k ¶ Et appropinquauit cor illius. Volũtas eius: qa qđ intelligũt de scripturis in malũ uertũt: quia de fide trinitatis nõ recte credũt. Vñ dictũ est: 1.Cor.11.d
Oportet esse hæreses: ut qui probati sunt manifesti fiant in uobis.
l ¶ Molliti sunt sermones eius sup oleũ, & ipsi sunt iacula.) Cũ ait molliti sunt: de pluribus dicit cũ prius de uno locutus fuisset. Ergo intellige diabolũ nuncupatũ & ludã q leniores oleo fecit sermones suos cũ ait: Aue rabbi, et osculatus est eũ. Tale oleũ renuẽtes, ut in tribulatiõibus positi, del petamus auxiliũ, ipe nos deus suo exẽplo docuit dicens.
m ¶ Iacta in dñm curã tuã, & ipse te enutriet.) Vt ab eo educatus inimicis fortis resistas.
n ¶ Nõ dabit in æternũ fluctuationẽ iusto.) Si eñ iustus fueris, nõ te patitur ab iniquis fluctib⁹ fatigari. Qui fluctuat, in mari est. Per mare, mũdus iste intelligit: in quo sancti fluctuant.
o ¶ Tu uero deus deduces illos in puteũ interitus.) Vt qui noluerũt bibere de fonte aquæ uiuæ: in puteũ interitus demergant. In puteũ interitus: hoc est, in infernũ, iusta uindicta super illos.
p ¶ Viri sanguinũ & dolosi.) Qui sunt effusores sanguinis redẽptoris nostri.
q ¶ Non dimidiabũt dies suos.) Nõ solũ non impleuerũt æternitatis dies, sed nec ad dimidiũ tẽporis eius uenire meruerũt. In modico enim spacio in ultione dñica ab hostibus trucidati sunt.
r ¶ Ego aũt sperabo in te dñe.) Vt pleni iueniant dies mei. Et nos supplices deprecamur, ut à te dñe exauditi: nec peccati oleo deliburi, à te enutriti: à te ab huius seculi fluctibus liberati, à te mereamur longitudinem dierũ pro bonis actibus adipisci. Amẽ.
s ¶ In finẽ pro populo q à sanctis longe factus est: Dauid in tituli inscriptionem qñ tenuerũt eũ alienigenæ in Geth.) In hebræo ita habet. Pro colũba muta lõgi tudinũ Dauid humilis atq; pfecti, cũ tenuisset eũ Philistijm in Geth. Colũba muta, & Dauid hũilis atq; pfectus, Christus in passione monstratur.

animam meam ab his qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.
a Exaudiet deus & humiliabit illos: qui est ante secula. Non enim est illis commutatio
b & non timuerunt deum: extendit manum
c suam in retribuendo. Contaminauerũt te-
d stamentum eius: diuisi sunt ab ira uultus e-
e ius, & appropinquauit cor illius: Molli-
f ti sunt sermones eius super oleum, & ipsi
g sunt iacula. Iactã super dominum curam tu-
h am, & ipse te enutriet, nõ dabit in æternum
i fluctuationem iusto. Tu uero deus dedu-
k ces eos in puteum interitus. Viri sanguinũ
l & dolosi nõn dimidiabunt dies suos, ego
m autem in te speraui dómine.

In finem pro populo qui à sanctis longe factus est, ipsi Dauid in tituli inscriptióem cum tenuerunt eum Allophyli in Geth.

Psalmus LV.

Miserere mei de⁹ qm̃ cõculcauit me homo tota die ipugnans tribulauit me.

Concul

Psalmus LV.

Miserere mei deus qm̃ cõculcauit me homo: tota die ipugnãs tribulauit me.) In homine atq; bellante: diaboli uel reliquarum nequitiarum spiritua

spiritualium ostendit immissionem: quorũ instinctu dominus passus est. In die autem corporalẽ ætatem mõstrat. Miserere mei dñe. Ac si dicat: Fac in me misericordiam. Quoniam conculcauit me homo, id est, Christus à Iudæis in passione cõculcatus est, & ecclesia à persecutoribus. Homo unus pro multis dicitur: & plures ꝓ uno dicunt. Vnus hoc est pro unitate maliciæ. Duæ ciuitates sunt i mundo: Babylon, & Hierusalem. Per Babyloniam intelligũtur mali qui persequũtur sanctos: Sic & Hierusalem, id est, anima electa, non cessat orare pro inimicis. Tota die ꝑpugnans tribulauit me. Tota die, toto tempore pugnæ.
a ¶ Conculcauerũt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes aduersum me. Ab altitudine diei timebo: egõ uero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos: in deo sperabo: non timebo quid faciat mihi caro.
b ¶ Tota die uerba mea execrabantur: aduersum me omnes cogitationes eorum in malum. Inhabitabunt & abscõndent: ipsi calcaneum meum obseruabũt. Sicut sustinuerunt animam meam ꝓ nihilo saluos faces illos, i ira ꝓpulos cõfringes. Deus uitam meã annunciaui tibi: posuisti lachrymas meas in cõspectu tuo sicut & in promissione tua: tunc conuertentur inimici mei retrorsum. In quacunq; die inuocauero te: ecce cognoui qm̃ deus meus es. In deo laudabo uerbum: in dño laudabo sermonem, in deo speraui: non timebo qd faciat mihi homo.
B In me
um affirmando, timebo altitudinem, hoc est altitudinem diuinitatis: quia qui non timet, præsumptuose agit.
d ¶ Quoniam multi bellantes aduersum me.) Ab altitudine diei timebunt: quia nõ in deum sed in rebus transitorijs posuerunt spes suas.
e ¶ Ego uero, in te sperabo: in deo laudabo sermones meos.) Quia in eius ope præsidioq; confido, sicut dominus dixit: Mea doctrina non est mea, sed eius qui me misit patris. Quanto magis nos qui omnia ab illo accepimus & illum accepimus: ipsum semper laudare debemus.
f ¶ In deo sperabo non timebo quid faciat mihi homo.) In ipso confirmatus, non timebo bella quæ mihi aduersarius mouet: quia dictum est: Si
Matth.10.d corpus occidunt: animam autem non possunt occidere.
g ¶ Tota die uerba mea execrabantur aduersum me.) Cum dicerent: nõ est hic prophe ta, sed seducit turbam.
h ¶ Omnia consilia eorum in malum.) In malum enim eis cõuersa sunt: cum eos diuina ultio post dominicæ passionis scelera uerberauit. Omnia consilia eorum in malũ. Iudæi cõtra Christũ: & peccatores cõtra sanctos.
i ¶ Inhabitabunt.) Vnanimiter.
k ¶ Et abscondent.) Laqueos nequitiæ suæ.
l ¶ Ipsi calcaneum meum obseruabunt.) Vt me supplantare possint, sicut uoluerunt: uel in numismate census: uel in muliere deprehensa. Ipsi calcaneum meum obseruabunt. Iudæi finem Christi, & pecca-
Prouer.24.e tores finem ecclesiæ: quia septies in die cadit iustus & resurgit. Vel calcaneum meum obseruabunt: sicut dictum est de illa muliere & serpente. Per caput, initium suggestionis malæ; & per calcaneum, finem uitæ. Vel hæretici in qualicunq; sermone, finem obseruare quærunt.
m ¶ Sicut sustinuerũt animam meam.) Vt captum in uerbis accusarent apud principes.
n ¶ Pro nihilo saluos facies illos.) Saluantur enim pro nihilo, cũ non commutantur ad gloriam: sed ad supplicia trãsferuntur. Pro nihilo saluos facies illos: quia non fecit Christus, ꝓpter qđ sustinuit, sed expetiuerũt Iudæi ut illum interficerent.
o ¶ In ira populos cõfringes.) Quia impacti sunt in petram offensionis & lapidem scãdali. Post hanc ultionem propheta gaudens, præuidens futura decantat.
p ¶ Deus uitam meã annunciaui tibi.) Tu es enim uita mea, omnisq; populi: qui ad redemptionem uenturus es mundi. Vnusquisq; debet nũciare per confessionem:
D 1.Tim.1.c sicut Paulus fecit: qñ dicebat: Qui prius fui blasphemus & persecutor & cõtumeliosus: sed misericordiã cõsecutus sum: quia ignorans feci in incredulitate. Et item dicebat: Viuo aũt iam nõ ego: ui-
Gal.2.d uit uero in me Christ⁹.
q ¶ Posuisti lachrymas meas in cõspectu tuo sicut & in promissione tua. Tũc cõuertent inimici mei retrorsũ.) Promissiones tuæ erant, ut ueteres lachrymas, cõuersis post tergũ inimicis, in gaudia nouella transferres: meq; cũ sanctis cæteris tua gloria munerares. Posuisti lachrymas meas i cõspectu tuo: hoc est audisti & uidisti. Sicut in ꝓmissione tua. Deus, ꝓmisit sanctis
Esa.43.d suis bona: sed tamẽ dicit: Confiteri tu prius iniquitates tuas, ut iustificeris. Tunc cõuertentur inimici mei retrorsum. Optãdo dicit ecclesia: ut qui currunt ad infernũ, cõuertant ad deũ.
r ¶ In quacunq; die inuocauero te: ecce cognoui qm̃ deus meus es.) In omni eñ necessitate tu deus assistis: misericordiam præstans tuis. In quacũq; die inuocauero te, id est, aut in prosperis aut in aduersis. Ego cognoui qm̃ deus meus es tu. Vox ecclie. Ali qui cognoscũt per creaturã cœli & terræ: sicut sanctus Paulus dicit: Per ea quæ facta sunt intellecta
Rom.1.c consp̃iciunt. Et alij per deũ, qui inspirat in animas illorũ: sicut Thomæ dixit: Infer digitum tuũ huc: & mitte manum tuã in latus meũ, & cognosce loca clauoꝝ: & noli esse incredulus sed fidelis. Et ipe
Ioan.20.g recordatus dicit: Dñs me⁹, & deus meus.
s ¶ In deo laudabo uerbũ & in dño laudabo sermonẽ: in deo sperabo, nõ timebo qd faciat mihi homo.)

E Laudat iterum propheta uerbū illud siue sermonem qui erat in principio apud patrem: quia sperans in eum non metuit aduersarij minas, dicens.
a ¶ In me sunt deus uota tua: quæ reddam laudationes tibi.) Hæc sunt uota prophetæ ut laudē dominicā celebret: sicut alibi dicit: Immola deo sacrificium laudis. Et cur hæc faciat adiecit.
Psal.49.c
b ¶ Quoniam eripuisti animam meā de morte.) Secunda utiq;
c ¶ Oculos meos à lachrymis.) Ne iam necesse esset peccata deflere: ut illud: Absterget deus
Apoc.7.d omnem lachrymam ab oculis eorum in die iudicij: quia dictum est: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.
Matth.5
d ¶ Pedes meos à lapsu.) Ne ultra laberentē in peccata. Pedes meos: hoc est sensus: à lapsu: qa non erit tunc suggestio mala nec tribulatio.
e ¶ Vt placeam coram deo &c̄.) Lumē uitētiū Christus est: secundum
Ioan.8.b illud: Ego sum lux mundi. Et item: Erat lumē uerū quod illuminat omnē hominē uenientē in hūc
Ibidem.1.a mundū. Sicut in Apocalypsi de illa sancta ciuitate: Lucerna non erat ibi: quia dns deus omipotēs
Apoc.21.g illūinauit eā, & lucerna eius est agnus, quo sancti ab huius mūdi tenebris eruti clarificanē. Hæc propheta nō pro se tātū, sed & ꝓ nobis orat. Vn nos deprecemur: ut cōpressis bellis corporeis, superatis seculi tentamētis, mereamur Iesu Christo in ipso lumine complacere. Amen.
F f ¶ In finem ne disperdas, ipsi Dauid in tituli inscriptione cum fugeret à facie Saul regis Israël in speluncā.) Ipsi Dauid in tituli inscriptione ne disperdas: hoc est, ne corrumpas tituli inscriptionē: qn̄ scripsit Pilatus super dn̄i crucē linguis tribus: Iesus rex Iudæorū. Et illi: Noli scribere rex Iudæorum: sed quia ipse dixit rex sum Iudæorū. Et Pilatus dixit: Qd̄ scripsi, scripsi. Dauid in spelūca absconditus, hoc est in inferiore parte terræ: præfigurabat corpus humanū, ubi il
Psal.87.b la maiestas fuit abscondita in corpore Christi: ut
1.Cor.2.b illud: Traditus sum et nō egrediebar. Et Paulus dicit: Si enim intellexissent, nunq̄ dominum gloriæ crucifixissent.

Psalmus LVI.

MIserere mei deus miserere mei: qm̄ in te cōfidit anima mea. Geminata postulatione misericordiæ, cōfidentia suam quā in patre habet adiungit: ut facilius audiatur. Quoniā in te confidit ania mea. Quasi unus homo dicit: sed unus pro multis: quia dictum est: A finibus terræ ad te clamaui domine. Et alibi: Erat illis ania una & corum. h ¶ Et in umbra alarum tuarū sperabo.) Id est in protectiōe paterna. A calore umbra quæ
Psal.16.e Act.4.f rītur: sed per calorem persecutio uel tribulatio intelligitur, & per umbrā protectio diuinitatis: ubi semper confugere debemus. Sed duæ alæ, duo testamenta, uel duo præcepta charitatis.
i ¶ Donec trāseat iniq tas.) Insultatio iniquorū. Docet enim per Hæc in spiritualium alarum sperare protectionē. Hinc propheta loquitur.
k ¶ Clamabo ad deū altissimum: deum qui benefecit mihi.) Hæc sunt quæ post dinumerata bona sequuntur. Donec transeat iniquitas: hoc est diabolus cū suis membris uel suis satellitibus. Clamabo ad deū altissimū. Clamauit Christus ad deum patrem, & orauit ꝓ fallis fratribus. Et ecclesia pro inimicis orat. Et ad deum qui benefecit mihi, id est, fecit me ex nihilo ad suam imaginem, & dedit mihi oīa bona p̄sentis uitæ & postea in futuro uitam æternā promisit.
l ¶ Misit de cœlo & liberauit me.) Misit filiū suū de cœlis, ut hominē à peccato erueret: uel genus humanū de potestate diaboli uel de inferno.
m ¶ Dedit in opprobriū cōculcātes me.) Impios & peccato obnoxios q uerbū propheticū neglígebāt. Vel ut alibi: Dedit apostolis potestatē calcādi sup serpētes & scorpiōes: et sup omnē uirtutē inimici.
n ¶ Misit deus &c̄.) Misericordia & ueritas Christus est. In uno continent: nec una sine altera. Si sola misericordia fuisset, licētia fuisset peccare, & si sola ueritas, nō potuisset homo sustinere.
o ¶ Animā meā eríp. &c.) Leones, p̄ncipes Iudæorū: catuli, plebs subiecta q clamabāt, crucifige eū. Leo diabolus iuxta epistolā Petri. Aduersarius uester diabolus circuit quasi
1.Pet.5.b leo, quærēs quē deuoret. Propterea ipse dn̄s misericordia ac ueritas intelligit, q missus à patre, aias nr̄as eripuit de dæmonū potestate: q nos ceu seculi leōes deuorare nitebant. Qui et nūc loq̄t, dicēs.
p ¶ Dormiui cōturbatus.) Dormiuit em̄ in sōno passiōis cū diceret: Nūc aia mea turbata ē: qa dictū
Psal.3.b est: Ego dormiui & soporat⁹ sum, & exurrexi: qm̄
Ioan.10.c dn̄s suscitauit me: f̄m illud: Potestatē habeo ponē di aiam meā, & potestatē iterū sumēdi eā.
q ¶ Filij hoim dentes eorū &c̄.) Inimicorū dentes quasi arma impugnantiū esse dicit quos dn̄s sua resurrectiōe cōfregit.
r ¶ Exaltare &c̄.) Null⁹ est modus

A dus exaltationis diuinæ. Nos uero nihil aliud de cœlis quàm quæ uidimus nouimus. Nam cū ait, super cœlos: noticiam excedit humanam. De gloria autem quæ super terram est, illud intelligitur
Matth.ultī. quod alibi ipse dominus ait: Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi. Hinc iterum dn̄s.
a ¶ Laqueum parauerunt pedibus meis.) Cū mihi interrogationes inferebant dolosas.
b ¶ Et incuruauerūt animam meam.) In morte, sed non fuit perpetua liter subdita morti. Sic uoluerunt Iudæi Christum incuruare: ut non nominaret̄ nomen eius.
c ¶ Foderunt ante faciem meam foueā, & ipsi inciderunt in eam.) Cū post resurrectionem inimicis traditi: capti, interfecti atq; dispersi sunt.
d ¶ Paratum cor meū deus, paratum cor meum: cantabo & psalmum dicam domio.) Exultat & cōcinit de triūpho mortis illius liber. Cantabo, prædicabo: psalmum dicam: opere complebo.
B e ¶ Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara: exurgam diluculo.) Diluculo enim resurrexit, mane cum adhuc tenebræ essent super terrā. Sic enim psalterium & cithara: hæc enim dictio Dauidica cecinerat: exurge psalterium & cithara. Quid significant ista organa? Vnum de supernis: aliud de terrenis. Quid intelligitur psalterium?
Matth.11.a Christus intelligitur, ut illud: Ite dicite Ioāni quæ uidistis & audistis: Ad lumen redeunt cæci, mortui resurgunt: pauperes euangelizantur: & beatus qui in me non fuerit scandalizatus: hoc est diuinitas operata per carnem. Cithara de terrenis: hoc est lassescere, dormire, egere, esurire, sitire uel cætera. Aliter. Psalterium ad nos pertinet: spes, fides, charitas, lōganimitas, bonitas, uel alia his similia. Per citharā, sex opera misericordiæ intelliguntur, quæ debemus implere: id est esuriui, sitiui, hospes erā, nudus, infirmus, in carcere. Item psalterium, id est, in tribulatione gratias agere deo: de supernis uenit per quem sustines. Cithara, persecutio & tribulatio quæ in corpore sustines. Exurgam diluculo. Respondit Christus ad patrem. Vnde superius dixit: exurge gloria mea.
f ¶ Cōfitebor tibi in populis dn̄e: hoc est postq̄ resurrexero. Psalmum dicā tibi inter gentes: id est, prædicare, opere implere.
g ¶ Quoniam magnificata est usq; ad cœlos misericordia tua.) Mea em̄ resurrectione pacificata sunt omnia tibi, quæ in cœlo & quæ in terra sunt.
h ¶ Et usq; ad nubes ueritas tua.) Complēs per prophetas quæ nobis prædixeras. Cœli sunt sancti qn̄ de supernis cōtemplant: nubes qn̄ irrigant corda humana de prædicatiōe.
i ¶ Exaltare sup cœlos deus.) Propheta hæc dicit de gl'iosa Christi ascēsione.
k ¶ Et sup omnē terram gloria tua.) Cum effuderis donū spiritus sancti in omnē carnem. Qd̄ & nūc nobis p̄stare digneris, ut i cūctis p̄ssuris ac tribulatiōibus uniuersis mittas spiritū tuū sanctū: cuius ope ac præsidio siue munitione ꝓtecti, ad æterna gaudia p̄parari & ad cœlestia trāsferri præmia mereamur. Amen.
l ¶ In finē ne disperdas Dauid in tituli inscriptione.) Vos suggeritis falsitatē, ego nō corrūpā ueritatē: qd̄ scripsi, scripsi. Psalmus uocē cōtinet ꝓphetæ de iudicijs atq; iustitia cōmonētis.

Psalmus LVII.

SI uere utiq; iusticiā loquimini &c.) Edocet ut quisquis mortaliū iudicio usus fuerit publico, si uerum loquitur, & uerū iudicet: nec ponat blādi cijs sermonum, muscipulam deceptionis per quā occulte interimat innocētes. Si uere utiq; iusticiā loquimini: iusta iudicate filij hominū. Iudæi iusta loquebantur ad Christum, quando dicebant: Ma
Matth.22.b gister scimus quia uerax es, & in ueritate uiam dei doces. Nō iudicabant iusta, qn̄ petierūt Barrabbā filiū mortis, & interfecerunt Christū filiū uitæ. Vel aliter. Iusta iudicate, id est, uos q iudicatis iusticiā bonā esse, recta iudicate: hoc est, qd̄ tibi nō uis, alteri ne facias.
n ¶ Etem̄ in corde iniq tates operamini in terra.) In hac terra quā habitatis, cogitatione mala, dū bona uidemini loqui.
o ¶ Iniq tatē manus uestræ cōcinnāt.) Opa em̄ uestra quæ secū dū Allegoriā manus accipiunt, iniquitate repleta sunt.
p ¶ Alienati sunt pc̄tōres.) Quidā de descē su animæ in corpus: alij uero de Iudæis intelligunt qd̄ abalienati sunt à deo: ex quo Maria genuit saluatorē.
q ¶ Alienati sunt pc̄tōres à uulua: erraue runt ab utero, locuti sunt falsa.) Præscius futurorū deus: iniquitatē ipsam, prius q̄ nasceret̄ exterminat. Ideo peccatores falsa loqui dicit, eosq; errare atq; alienari prophetat, sicut quōdam de Esau qui prius q̄ gigneretur ab hæreditate dei est repulsus.

Furor illis

E a ¶Furor illis secundum similitudinẽ serpentis.) Illis qui obiter per iram deuorare ueneficis morsibus dei famulos uolunt,& per pœnitentiã negligunt. b ¶Sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas &c.) Diabolum,uel satellites eius dicit:qui cum quotidie noceãt & eis utiq; qui cãticum per inuocationem dominici nominis indicamus: illi obturato aurium aditu, sæuire nõ desinũt. Aspis genus serpentis. Ille homo qui incantat,Marsus dicitur, & trahit illas de tenebris ad lumen.

c ¶Deus conteret dentes eorum in ore ipsorũ: molas leonum confringet dominus.) In dentibus,aperta persecutio:in molaribus significat abscondita. Deus conteret dentes eorũ in ore ipsorum:ne lacerare ualeant iniquis morsibus seruos eius.Molas leonum confringet dominus. Malarum nequitiarum insidias:qui quasi molares leonũ dẽtes ad ualidiorẽ morsum habent. d ¶Ad nihilum deueniẽt tanq; aqua decurrẽs.) Sicut eñ aqua decurrens,aut absorbetur à terra,aut in mari deficit,ita & isti ad hoc deducunt ut pereant: Sicut aqua quæ ab initio seculi in gyro uadit:ita iporũ est doctrina.Aqua decurrens, quod est torrẽs: hoc est,aqua quæ de montibus decurrit in ualles. Vel sicut aquæ hyemales cũ ueniunt,statim siccantur:sic isti cito trãseunt. Vnde dictũ est:De torrente in uia bibit.Dñs de torrẽte in uia bibit: quia de nostro accepit. e ¶Intendit arcũ suũ donec infirmẽtur.) Per arcũ,iræ & cõminationes dei intelliguntur. Vnde dixit:Nisi cõuersi fueritis:id est,de superbia ad humilitatem:arcũ suum uibrauit,sicut Paulus audiuit:Saule,Saule quid me persequeris? Intendit arcũ suũ,futurum iudiciũ:donec infirmẽtur,hoc est,usq; dum euanescant insidiæ eorum.

f ¶Sicut cera quæ fluit,auferent.) Sicut eñ cera igne dissoluit,ita & isti futuro iudicij igne pdent.

g ¶Supercecidit ignis.) Iudiciũ mortis.

h ¶Et uiderũt solem.) Nõ intellexerũt Christũ dñm, qui est sol iustitiæ, de quo in iudicio dicturi sunt impij: Et sol iustitiæ nõ luxit nobis. Cecidit ignis, & nõ uiderunt solem. Peccatores Christum ignẽ uident,iusti solẽ iustitiæ. Aliter: Qui cõminationibus scripturarum territus agit pœnitentiã: huic per ignẽ suppliciorũ,sol uerus ostendit.

i ¶Antequ intelligant spinæ uestræ rhamnum.) Quasi uiuos,quasi in ira absorbet eos. Antequ peccata uestra ad finem usq; perueniant,& cogitationum spinæ in arborem ebulliant peccatorũ:deus uos corripiet non iratus,sed quasi iratus. Non est quippe dei ira,sed emẽdatio:& corripiet uos nõ ut uiuos, sed quasi uiuos.Qui enim spinas habent delictorum,uiui non merentur uocari. Priusq; intelligerent spinæ uestræ rhamnum.Hæc ad populũ peccantem loquitur. Rhamnus, sentiũ genus est asperrimum aculeis, & flore gratissimum. Vnde intelligit duplã habere uirtutem,ultionis & bonorum retributionis:id est, iustis floret ad ornatum, peccatoribus præbet spinas ad confringendum.

k ¶Sicut uiuentes,sicut in ira absorbet eos.) Velociter eos absorbet pœna:quia qui non credidit,iam iudicatus est. Viuẽtes,id est, sapiẽtes mũdi:qui per illorum sapiẽtiã putant se quasi uiuentes sint. Sed sapientia huius mundi, stultitia est apud deum. Sed ira dei quã dicit, iusta uindicta est. l ¶Lætabit iustus cum uiderit uindictam.) Impiorum:quia quãdo illi damnantur in pœnis, isti lætificãtur in præmijs. m ¶Manus suas lauabit in sanguine peccatorũ.) Quia difficilis est hic uersiculus ad intelligẽdũ: ipsa uerba quæ anteriores tractauerunt,educã. Hilarius beatus antistes, & ut ita dicã,inter procellas mundi magnus sustẽtator ecclesiæ, ita de eo dicit: Iustus manus suas, non peccatorũ sanguine abluit, sed cũ peccatores in sanguine sint,quia rei sunt sanguinũ:manus suas ille ab omni reatu sanguinis cõtinebit ablutas. Tunc lauat iustus manus in sanguine peccatorũ, cum uindictã de ipsis uiderit nõ procurãtibus sanctis,& tunc lætabitur:cũ post exitũ eorũ,eius opera gloriose refulgent. n ¶Et dicet homo si utiq; est fructus iusto.) Tunc enim erit eius fructus,cũ ei Christus dñs cœlorum regna participauerit.

o ¶Vtiq; est deus iudicans eos in terra.) Illi ante iudicium finis in hac terra iudicantur, de quibus superius diximus:Qui non crediderit,iam iudicatus est. Et nos si in præceptis dei,aures non obturamus:si sanctorum monita, cum innocentia exequamur:si nostrorum spinis facinorum nõ affligamur: si manus ab omni sanguine immunes cum innocentibus abluamus: honorabit nos Iesus dominus dignis præmijs:quibus sancti cum ipso perpetualiter collætantur.Amen.

p ¶In finem ne disperdas Dauid inscriptione tituli:quando misit Saul custodire domũ eius &c.) Iste psalmus quia Dauid docet per titulum custodire,dominicæ passionis declarat mysteriũ dicẽs.

Psalmus LVIII.

Eripe me

A Eripe me de inimicis meis &c.) Per hos inimicitiarum gradus usq; ad effusionẽ ascendit sanguinis. Inimici etenim fuerunt Iudæi Iesu Christo dño nostro,cũ ei inuidebant occulte. Insurrexerunt cõtra eũ,cum præceptis eius obuiauerũt. Operarij iniquitatis effecti sunt,cũ manus armauerunt ad interfectionẽ. Viri sunt facti cruoris,cũ sanguinẽ iusti supse suosq; filios futurũ eẽ dixerunt. b ¶Quia ecce ceperunt animã meam &c.) Vt me traderẽt morti. c ¶Neq; iniquitas mea &c.) Non hæc Dauid de se dicere potuit,q se in alio psalmo plenũ peccatis esse cognouit:sed de eo qui peccata nostra portans, sine ullo iniqtatis põdere usq; ad exitũ corporeæ mortis cucurrit. Sine iniquitate cucurri & direxi. Et iste psalmus ex persona dñi intelligi potest. Ait quippe: Venit princeps mundi istius,& inuenit in me nihil. Vel certe cucurrit, id est,de cœlo uenit i uterũ: de utero in præsepe: de præsepi in crucem: de cruce in sepulchrum: de sepulchro ad inferos: de inferis uictor remeauit ad cœlos. Et direxit, non sensus suos, sed nostros: quia praui erant & tortuosi. Vnde propheta dixit: Et erunt praua,in directa,& aspera in uias planas. d ¶Exurge in occursum meum.) Ad patrẽ hæc loquitur, à quo se in euangelijs clarificari precatur. Qui & tanquã occurrens,manumq; porrigens, respondit dicẽs: Et clarificaui,& iterum clarificabo. Quem occursum usque ad uisitationem gentium extendi postulat,dicens:Sed exurge in occursum mihi,id est, fac illos intelligere de illo cursu quem habui,quod ego æqualis tibi. Vnde ait: A summo cœlo egressio eius, & occursus eius usq; ad summum eius, hoc est,deus pater super omnes creaturas spirituales. e ¶Et uide.) Ac si dicat: ut facias tu eos uidere,id est, ut credant me æqualem tibi.

f ¶Et tu domine deus uirtutum deus Israël: intende ad uisitandas omnes gentes: non miserearis omnibus qui operãtur iniquitatem.) Vt cum iustos uisitatio diuina respicit, illos peccati pœna constringat. Et tu domine deus uirtutum,id est, angelorum & hominum.Deus Israël, hoc est, deus animarum uidentium deum. Christus ad patrem: Intende ad uisitandas omnes gentes:non solum in Iudæa,sed etiam & in gentibus. g ¶Cõuertantur ad uesperum, & famem patientur ut canes:& circũibunt ciuitatẽ.Ecce loquent in ore suo:& gladius in labijs eorũ,quoniã quis audiuit.Et tu dñe deridebis eos : & ad nihilũ deduces omnes gẽtes. Fortitudinem meam ad te custodiã : quiã deus susceptor meus es:deus meus misericordia eius præueniet me.Deus ostẽdit mihi sup inimicos meos ne occidas eos:nequando obliuiscantur populi mei. Dispẽrge illos in uirtute tua: & depone

B

a Eripẽ me de inimicis meis deus meus: & ab insurgẽtibus in me libera me.Eripe me de operantibus iniquitatẽ:& de uiris b sanguinũ salua me. Quia ecce ceperũt animam meã:irruerunt in me fortes.Neq; iniq c tas mea,neq; peccatũ meũ dñe: sine iniquitate cucurri & direxi. Exurgẽ in occursum d meũ & uide:& tu dñe deus uirtutũ deus Israël.Intende ad uisitãdas omnes gẽtes:non miserearis omnibus q operãtur iniquitatẽ. e Conuertãtur ad uesperã, & famẽ patientur f ut canes:& circũibunt ciuitatẽ.Ecce loquent g in ore suo:& gladius in labijs eorũ, quoniã h quis audiuit.Et tu dñe deridebis eos : & ad i nihilũ deduces omnes gẽtes. Fortitudinem k meam ad te custodiã : quiã deus susceptor l meus es:deus meus misericordia eius præ m ueniet me.Deus ostẽdit mihi sup inimicos meos ne occidas eos:nequando obliuiscan n tur populi mei.Dispẽrge illos in uirtute tua: & depone

C

nes.) Vsq; ad exitum uitæ suæ, famem uerbi dei patientur:nec arguuntur in diuersis malis, ut pœnitentiam agerent. h ¶Et circuibunt ciuitatem.) Sed nullam solennitatum iocunditatem ac sacrificiorum in ea reperiunt. Vel de his loquitur, qui in fine ex Iudæis credituri sunt. Cum enim subintroierit plenitudo gentium,tunc omnis Israël saluus erit. Rom.11.e

i ¶Ecce loquentur in ore suo : & gladius in labijs eorũ.) Blasphemiæ & infidelitates eorũ, gladio comparatæ sunt.

k ¶Quoniam quis audiuit.) Nemo enim hominum audit, cum hi à domino irridentur,sicut sequitur: l ¶Et tu domine deridebis eos.) Qui te in risu & despectu habent. m ¶Pro nihilo deduces omnes gẽtes.) Illas quæ te resurrexisse non credunt. Nam sunt in his multi credentes:qui non irridentur à deo. Vel omnes gentes, qui ligna & lapides adorabãt:nullis meritis præcedentibus, adducit illos deus ad cognoscendam ueritatem. n ¶Fortitudinem meam ad te custodiam.) Id est, omnes uirtutes meas ad te custodiam: non ad me, sed ad te : quia semper in ipsis tibi laudes refero, non meis uiribus. Vnde Paulus dicit:Si enim accepisti,quid gloriaris quasi non acceperis? 1.Cor.4.b

o ¶Fortitudinem meam ad te custodiam , quia deus susceptor meus es.) Fortitudinem illam custodiam dicit: quia animã eius nemo auferre potuit , ipso dicente: Nemo eam auferet à me:sed ego potestatem habeo tollendi,resumendiq; eam. Ioan.10.d

p ¶Deus meus misericordia eius præueniet me.) Præuenit illum misericordia patris : cum prius centurio cum deum confessus est,quàm uideret ab inferis resurrexisse.Sed & multi percutientes pectora sua, reuertebantur dicentes: Vere filius dei erat iste. Mar.15.d

q ¶Deus ostendit mihi super inimicos meos:ne occidas eos nequãdo obliuiscantur populi mei.) Vt & si non credant, tamen intelligant eum esse deum,iuxta illud:Et uidebit omnis caro salutare dei nostri. Et non occidas illos, ne forte obliuiscantur nominis tui. Luc.3.b

r ¶Dispẽrge eos in uirtute tua.) Noli penitus delere Iudæos : quia populus tuus semper est appellatus, sed in toto eos orbe dispẽrge,ut saltem sic emendati, superbire desistant, ut uel in hac dispersione scelus suum pœnitendo deplorent.

¶Et depone

E a ¶Et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermones labiorum ipsorum.) Destruantur in malicia sua: propter uerba, quibus Christum tuum negauerunt, & tamen filios Abrahæ se esse iactitant. b ¶Comprehendantur in superbia sua.) Hoc est, humiles fiant. c ¶Et de execratione & mendacio annũciabuntur in cõsummatione.) Execrabantur enim dominum: cum eum filium Ioseph fabri dicebant. Innectebant mendacium: cũ eum dæmonium habere aiebant. d ¶In ira cõsummatiõis & nõ erũt.) Vt non possint perseuerare in malicia sua, sed in ea consummantur.

Mar. 6.a

e ¶Et scient quia deus dominabitur Iacob & finium terræ.) Nam sunt nonnulli qui se descendere ab Iacob genere gloriantur. Et finium terræ, id est, omnium gentium.

f ¶Cõuertentur ad uesperam & famem patientur ut canes, & circuibũt ciuitatẽ. Ipsi dispergẽtur ad manducandũ: si uero non fuerint saturati, & murmurabũt.) Post diapsalma, iterat sententiã, qua inimici famẽ patientur ut canes: dum legis literam cũ circuncisione carnali, & sacrificia de nece pecudũ prosequũtur. Sed qa in peregrinatiõe hæc celebrant, nec ab his reficiuntur spũaliter murmurant cõtra deũ. Hinc propheta dñicæ mysteriũ resurrectionis cõtuens exultat & dicit: g ¶Ego autem cantabo fortitudinẽ tuã dñe.) Quia uicisti mortem. Vel fortitudinẽ diuinitatis: quomodo uicit diabolũ, hoc prædicabo. h ¶Et exultabo mane misericordiam tuã.) Quia diluculo surrexisti. Mane, hoc est, qñ cõuertit in iuuẽtute. Vel mane, initium fidei catholicæ: uel mane, ut dixi, resurrectionem. i ¶Quia factus es susceptor meus & refugiũ meũ in die tribulationis meæ.) Suscepisti me protectione præsidij tui: ne cũ his cõiungeret conscientia mea. k ¶Adiutor meus tibi psallã: quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia mea.) Ipsi se dño propheta pollicetur iugiter psallere: cuius ope adiutus atq; susceptus est. Qui & nobis præstare dignet, ut adiutorio eius muniti, misericordia adiuti, resurrectiõe glorificati, mereamur in ecclesia sancta, laudes eius immaculatis sensibus exaltare. Amen. l ¶In finẽ pro his qui cõmutabuntur in tituli inscriptione ipsi Dauid in doctrinã, cũ succendit Mesopotamiã Syriæ & Syriam Sobal, & cõuertit Ioab & percussit Edom in ualle Salinarum duodecim milia.) Quærit ubi hæc historia scripta sit. In Regnorũ libris, quæ hic manifestissime legit. Sed ibi pro ualle Salinarũ, Lxx. interpretes ipsa Hebræa uerba posuerũt, גֵּיא מֶלַח ge melah. Sed quia interpretatũ nõ est, ab his qui Hebræi sermonis nõ habẽt noticiã qd significet ignoratur.

2. Reg. 8.d

Universidad de Barcelona Biblioteca

a & depõne eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermonem labiorũ ipsorum: & cõprehendantur in superbia sua.
b Et de exẽcratione & mendacio annunciabũtur in consummatione: in irã cõsummatiõnis & non erunt. Et sciẽt quia deus dominabitur Iacob, & finium terræ. Conuertẽtur
c ad uesperam & famem patientur ut canes: & circuibunt ciuitatem. Ipsi dispergũtur ad manducandum: si uero non fuerint saturati
d & murmurabunt. Egõ autem cantabo fortitudinem tuã: & exultabo mane misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus
e & refugium meũ: in die tribulationis meæ.
f Adiutor meus tibi psallam: quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia mea.
g In finem pro his qui cõmutabuntur in tituli inscriptione ipsi Dauid in doctrinã cũ succẽdit Mesopotamiam Syriæ & Syriam Sobal: & conuertit Ioab & percussit Edom in ualle Salinarum duodecim milia. LIX.

m n o p q r s t DEus repulisti nos & destruxisti nos: iratus es & misertus es nobis. Commouisti terram & conturbasti eã: sana contritiones eius quia commota est. Ostendisti populo tuo dura: potasti nos uino compunctionis. Dedisti metuentibus te significationem: ut fugiant à facie arcus.

Vt liberentur dilecti tui: saluum fac dextera tua & exaudi me. Deus locutus est in sancto suo: lætabor & partibor Sicemam: & cõuallem tabernaculorum metibor. Meus est Galaad, & meus est Manasses: & Ephraim
f fortitudo capitis mei. Iuda rex meus: Moab ollã spei meæ. In Idumæam extendam
i calciamentum meum: mihi alienigenæ subditi sunt. Quis deducet me in ciuitatem munitam: aut quis deducet me usq; in Idumæam? Nonne tu deus qui repulisti nos:
n & non egredieris deus in uirtutibus nostris.
o Da nobis auxilium de tribulatione: & uana salus hominis. In deo faciemus uirtutem:
p & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.
q In finẽ in hymnis, psalmus Dauid. LX.

Exaudi deus deprecationem meam: intende orationi meæ. A
a ab extremo terræ ad te clamabo: dum anxiaretur cor meum.
b In petra exaltasti me: & deduxisti me, quia factus es spes mea.
c Turris fortitudinis à facie inimici.
d Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula: protegar in operimento alarum tuarum.
e Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hæreditatem timentibus nomen tuum.
f Dies super dies regis adijcies: annos eius usq; in diem generationis & generationis.
g Permanebit in æternum in conspectu dei: misericordiam & ueritatem quis requiret?
h Sic psallam nomini tuo in sæculum sæculi: ut reddam uota mea de die in diem.

Psalmus LX.

Exaudi

a ¶Saluum fac dextera tua.) Christo tuo, qui est salus nostra. b ¶Et exaudi me.) Cum te inuocauero. Dextera patris, filius est. Saluum fac. De illis dicit qui saluandi erunt: quando illius tuus mittet me in dexteram tuam in die iudicij. Vnde in alio loco dicit: Dextera domini fecit uirtutem.

Psal. 117.c

c ¶Deus locutus est in sancto suo.) Pater ī deo homine, de quo Gabriel ad Mariã ait: Quod nascetur ex te sanctum, uocabitur filius dei. Vel ut

Luc. 1.d

1. Cor. 4.d

sanctus Paulus dicit: Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi.

d ¶Lætabor & diuidam Sicemam, & cõuallem tabernaculorum metibor.) Quidã Sicemã Samariam putant: conuallem uero tabernaculorum, hanc habitationem terrenam. Ergo cũ uenerit dominus in lætitia splendoris æterni iudicare mundum, diuidet Samariam: ac cõuallem tabernaculorum dimetietur. Tunc aliam partem ad beatitudinem transferet: aliam uero quam iustam reperiet, cum infidelibus puniet. e ¶Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Ephraim fortitudo capitis mei.) In Galaad atq; Manasse, totum sibi subiectum indicat mundum. In Ephraim uero populi futuri: id est, ecclesiæ congregandæ speciem signat: propter benedictionẽ Iacob, quam in eum effudit. Fortitudinem autem ipsam, ecclesiã dicit: cuius factus est caput. Meus est Galaad, meus est Manasses. Vniuersa hæc de gentium uocatione dicuntur: quarum diuersæ uirtutes, sub singulorum nominum interpretatione referendæ erunt. f ¶Iuda rex meus.) Quia ex tribu Iuda ortus est Christus. Quia non deficiet princeps de stirpe eius: donec ueniat dominus, ut dixit Iacob: Iuda te laudabunt fratres tui: manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum. Tu dominaberis super fratres tuos. Christus intelligit per Iudã, ut illud: Vicit leo de tribu Iuda. g ¶Moab olla spei meæ.) Moab in Genesi maledictionis suscepit opprobrium: qui post decem generationes recipitur in ecclesia dei. Ideóque & olla spei, quasi post conuersionem urens crudelitate peccati. Spes enim dei de peccatoribus hæc est, ut decoctis peccatis, conuertantur & uiuant. Inde dicit Hieremias propheta: Vidi ollam succensam, & facies eius à facie aquilonis. Et alibi dicit: Ab aquilone exardescent mala, quæ sunt super terram: id est, tribulationes ueniũt à diabolo super terram, quæ est ecclesia, sicut Paulus dicit: Tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationẽ: probatio uero spem: spes uero non confunditur: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris, per spiritum sanctum qui datus est nobis. h ¶In Idumæam extendam calciamentum meum.) Vsque in regionem Esau, apostolorum pedes dirigendos esse pronũciat: quia in calciamentis, pedes: in pedibus uero gressus apostolici intelligũtur, iuxta illud: Quàm speciosi pedes euangelizantiũ pacem, euangelizãtium bona. Idumæa interpretatur, sanguinea, siue terrena. Ac si dicat: In istos tales ostendã calciamentum meum, id est, mea exempla. i ¶Mihi alienigenæ subditi sunt.) Alienigenæ, id est, gentes: subditæ sunt ecclesiæ. In Allophylis, alienarũ gentium prauitates ostẽdit: qui usq; ad aduẽtum Christi, in ignorantiæ tenebris residebant. Nunc autem subditæ: id est, humiliter auscultantes prophetiam, quæ Christum annunciat: per fidem suam, lucem uident magnam. k ¶Quis deducet me in ciuitatem munitam.) Christus dominus qui auertit impietatem ab Iacob: ipse deducet nos in ciuitatem Hierusalem: in qua sancti diuinam circunstant maiestatem. Vel in ciuitatẽ munitam, hoc est, in ecclesiam: quæ munita est per fidem. l ¶Aut quis deducet me usque in Idumæam.) Ille qui se superius calciamenta extendere repromisit. Ipse enim prophetam: id est, prædicationem propheticam dirigi iubet in eam.

Naum. 1.d

Rom. 10.c

m ¶Nonne tu deus qui repulisti nos?) Vt probatos agnosceres. Repulisti propter transgressionem nostram: uel peccatum Adæ, hoc est, destruxit idololatriam: uel nostra uitia & peccata.

n ¶Et nõ egredieris deus in uirtutibus nostris.) Quia peccatis infirmi sumus. o ¶Da nobis auxilium de tribulatione: quia uana salus hominis.) Audiant hæc qui spes suas in potẽtatibus hominum, uel in terrenarum diuitiarum splendoribus ponunt: quia uana est salus hominis: & deus solus, opportunum tribulationibus nostris præstat auxilium. p ¶In deo faciemus uirtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.) In ipso sit uirtus nostra: in ipso omnis gloria, & ipse ad nihilum rediget tam uitia, quæ nos tribulant: quàm inimicos, qui nos impugnant: & à spe æternitatis reuocare conantur.

q ¶In finem in hymnis psalmus Dauid.) Vocem continet gratulantis prophetæ de æternitatis beatitudine.

Psalmus LX.

Exaudi deus

B EXaudi deus deprecationem meam.) Fiducialiter se audiri postulat: quia scit se sanctũ.
b ¶ Intende orationi meæ. Ac si diceret: Vide eã si iusta uel pura sit, ubi tu solus audis & uides, in
Exo. 14.d corde sicut ad Moysen dictum est: Quid clamas ad me? Nunqd uoce clamoris dicit? Non: sed uoce cordis clamat. c ¶ A finibus terræ ad te clamaui: dum anxiaretur cor meum.) Non de extremis terræ terminis, sed de huius corporis habitaculo quod superinduere cupit: & ex intimi cordis dolore clamauit: ut absorbeat hoc quod mortale est à uita. A finibus, id est, à quatuor partib⁹ mũdi: quasi unus homo clamet. Vel unus homo, est una ecclesia. Propter unitatẽ dicitur una. Vnde & in Canticocantico
Cant. 6.c rum dicitur: Vna est columba mea: id est, ecclesia in toto mundo diffusa. Dũ anxiaretur: id est,
F propter transgressionem dum nescit homo exitum suũ. d ¶ In petra exaltasti me: deduxisti me quia factus es spes mea.) In Christo se exaltatum dicit, qui secundum Apostolum, & petra stabilis, & credentium spes nominatur. In petra exaltasti me, hoc est, in temetipso, ut
1. Cor. 10.a illud: Petra autem erat Christus. Petus de petra.
Matth. 16.c Vnde dns dixit: Tu es Petrus: & super hanc petrã
Ibid. 7.d ædificabo ecclesiam meã. Et alibi: Venerunt flumina & flauerunt uenti, & irruerunt in domũ illã & non cecidit: fundata enim erat supra firmã petrã, quæ est Christus. Deduxisti me: id est, in temet ipso: quia tu es dux meus, tu es uiator meus. Quia factus es spes mea. Vox ecclesiæ ad Christũ. Ac si dicat: Quomõ tu resurrexisti immortalis, & nos sic credimus resurgere. e ¶ Turris fortitudinis à facie inimici.) Hæc enim spes, Christus dns: turris nobis factus est à facie diaboli, uel nequitiarũ eius, ut nos ab eius insidijs muniat ac defendat. Sed & deus pater factus est nobis turris fortitudinis: exaltans nos in petra, id est, in Christo suo. Tu Christe turris fortitudinis: qui uicisti diabolum, & dignatus es pati propter nos. Sunt ergo turres infirmitatis: id est, illi qui confidunt in uirtute sua, si
Luc. 14. f cut in euangelio dicitur: Si quis uult turrem ædificare: & non computat sumptus eius: & reliqua: postea qui uiderint, illudẽt ei dicẽtes: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit cõsummare. f ¶ Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula.) In illo utiq; ubi sine fine mansuri deum iugiter contemplabimur g ¶ Protegar in uelamento alarum tuarum &c.) Dum adhuc cõmoror in hoc corpore, tua muniar ꝓtectione. Protegar, id est, defendar. G
In uelamẽto alarũ. Alæ duæ, duo testamẽta sunt: quibus protegit ecclesia. Vel sub protectione diuinitatis. h ¶ Dedisti hæreditatẽ timẽtibus nomen tuum.) Id est, in regno cœlorũ præstitisti eis, ut uitam æternam hæreditent. i ¶ Dies super dies regis.) Regi æterno, id est, Christo dño, dies æterni sunt, qui quotidie super dies augentur: eo quod claritatẽ eius nulla discriminet nox.

a EXaudi deus deprecationem meam: in
b tende ōrationi meæ. A finibus terræ ad
c tẽ clamaui: dum anxiaretur cor meum, in
d pẽtra exaltasti me. Deduxisti me, qa factus
e es spes mea: turris fortitudinis à facie ini
f mici. Inhabitabo in tabernaculo tuo in secu
g la: protegar in uelamento alarum tuarum.
Quoniam tu deus meus exaudisti oratio
h nem meam: dedisti hæreditatem timenti
i bus nomen tuum. Dies super dies regis:
k adijcies annos eius usq; in diem generatio
l nis & generationis. Permanet in æternum
m in conspectu dei: misericordiam & ueritã
n tẽ eius quis requiret? Sic psalmum dico no
o mini tuo in seculum seculi: ut reddam uota mea de die in diem.

In finem

k ¶ Adijcies annos eius usq; in diẽ generationis & generationis.) Generatio igit huius regis prima est: qua de deo patre ineffabiliter nascitur. Secunda, qua factus est primogenitus mortuorum quæ extenditur usq; ad illã generationẽ futuri iudicij, de qua dns ait: Vos
Matth. 19.d qui secuti estis me in regeneratione, cũ sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & uos super sedes duodecim, iudicãtes duodecim tribus Israël. Ergo adijcientur inter istas generatio- H
nes regis huius, & dies & anni: cum cõgregatis electis, supplantatisq; inimicis sub pedibus: tradiderit regnũ deo patri, ipsis simul cõgregatis sanctis, sicut sequitur: l ¶ Permanet in æternũ in cõspectu dei.) Manebit enim æternus in his, quos tradidit deo patri in regnum cœlorum, & fecit cohæredes & cõformes ac participes sibi nullo iam in his mortis dominio dominãte. In cõspectu dei, id est, ubi nõ erit mutabilitas. m ¶ Misericordiã & ueritatem eius quis requiret.) Misericordia est: quia indulget nostra peccata. Veritas, ut amplius non peccemus, ut peccatum super peccatũ nõ inducamus. Quis, propter qd hic dicit? Quia pauci sunt qui aliquid boni habeant, & deũ requirãt, sed plus dicũt eorũ uirtute uel suis uiribus, q̃ dei donum. Misericordiam & ueritatẽ quis requiret eius? Nõ eius requiritur misericordia ac ueritas ab eis, qui in plenitudine dei cõsistunt: Sed nec his quicquã
Ioan. 16.c deest, iuxta illud oraculum saluatoris: In die illa nihil rogabitis patrem. In hac ergo plenitudine propheta spem ponens, subiecit. n ¶ Sic psallã nomini tuo deus in seculũ seculi.) Vox ecclesiæ. Psallam, prædicabo: & opere cõplebo. o ¶ Vt reddam uota mea de die in diem.) Vt reddam uota mea: id est, quicquid spopõdimus deo custodire. De die in diem, hoc est, & hic te semper laudare, & in futuro sine fine. Psallet assidue, & uota iugiter reddet, cum corruptio corporis huius induet incorruptionẽ, & mortale hoc induerit immortalitatem, & refulserit. Quod & nobis præstare dignetur,

A gnetur, ut cõformes facti gloriæ suæ: eruti à corruptione mortis secundæ, psallere mereamur nomini eius in spũalium oblatione uotorum.
a ¶ In finẽ pro Idithun psalmus Dauid.) Iste psalmus plenũ in deo affectũ, pphetæ edocet, dicens:

Psalmus LXI.

NOnne deo subiecta erit ania mea: ab ipso eñ salutare meum.) Potest hoc & homo ille dicere: q relictis uanæ delyramentis philosophiæ, ac erroris idolatriæ cœno, mundo se corde domino subdidit:
c ¶ Nã & ipse deus meus & salutaris meus.) Scit eñ salutare mũdi, Iesum Christũ hominis formã susceпisse: qui se transferat à morte in uitã. Ab ipso eñ deo salutare meum: sicut dixit Symeon:
Luc. 2.c Quia uiderũt oculi mei salutare tuũ. Et in alio loco dicit: Salutare uultus
Psal. 41.b mei deus meus. d ¶ Adiutor meus non mouebor amplius.) Firmiter eñ se in eo staturum cõfidit. Adiutor meus in p̃senti, susceptor in æternitate. Ipse postea non timet cadere. Non habet ubi currat amplius, nisi usq; ad deum. Apostoli
Ioã. 14.a dixerunt ad Christũ: Domine, ostende nobis patrẽ, & sufficit nobis. e ¶ Quousq; irruitis in hominẽ, interficitis uniuersi uos: tanq; parieti inclinato, & maceriæ depulsæ? Non uult acquiescere iniquis, qui tenues hominũ ac uitiosas mentes, in noua facinora inclinare compellunt. Interficietis uos omnes. Qui uolũtatẽ habet occidendi: etiã si non percutiat, occidit. Quasi parieti inclinato & maceriæ depulsæ. Cum ego passionẽ pati aduenerim, uos quasi inuitum mori cogitis. Aliter (iuxta Symmachi tamẽ interpretationem) Naturalis in uobis inuersus est sensus: ut cũ recti sitis creati, ꝑ ni ad ruinã ferimini. f ¶ Verũtamen preciũ meum cogitauerunt repellere: cucurri in siti.) Declinat à talibus: qui non solũ peccatores impugnant, sed etiã iustis honorem auferre nituñ. Ideo currit in sancta siti: quia beati sunt qui esuriunt & sitiunt iusticiã. Cucurri in siti. Cucurrit Christus de cœlo, uenit in uterũ: de utero in præsepiũ: uel cætera his similia. Cucurrit sitiens, uenit ad fontẽ: esuriẽs
Psal. 109.a uenit ad arborẽ. Vel sitiuit, id est, in cruce salutem humani generis sitiuit. Vnde dictũ est: De torrente in uia bibit. Et sancti currunt & sitiũt. Currunt,
1. Tim. 4.b ut Paulus dicit: Cursum consummaui, fidem ser-

a In finẽ prõ Idithun, psalmꝰ Dauid. LXI.
b NOnnẽ deo subiecta erit anima mea:
c ab ipso enim salutare meum. Nam
b & ipse deus meus & salutaris meus: susce-
e ptor meus non mouebor amplius. Quousq;
irruitis in hominem, interficitis uniuersi
uos: tanq; parieti inclinato & maceriæ de-
f pulsæ. Verũtamen precium meum cogita-
g uerunt repellere, cucurri in siti: ore suo bene-
b dicebant, & corde suo maledicebant. Verũ-
tamen deo subiecta erit anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Quia ipse deus meus & saluator meus: adiutor meus non emigrabo. In deo salutare meum & gloria mea: deus auxilij mei, & spes mea in deo est.
i Sperate in eo omnis congregatio populi: ef-
k fundite corã illo corda uestra: deus adiutor
l noster in æternum. Verũtamẽ uani filij hominum: mendaces filij hominũ in statheris
m ut decipiãt: ipsi de uanitate in idipsum. Nõlite sperare in iniquitate: & rapinas nolite cõcupiscere: diuitiæ si affluant, nolite cor appo-
n nere. Semel loquutus est deus duo hæc audiui: uaui. Sitiunt, ut dictum est: Beati qui esuriunt & sitiunt iusticiam: quoniã ipsi saturabunt. g ¶ Ore suo benedicebant: & corde suo maledicebãt.) Proferebant ad seducendum ore uenefico bona, cum mala cordibus retinerent. h ¶ Verũtamen deo subiecta erit anima mea: ab ipso eñ salutare meũ. Nam & ipse deus meus, & salutaris meꝰ, adiutor meus non emigrabo. In deo salutare meũ, gloria mea deus auxilij mei, & spes mea i deo est.) Post interiectionẽ diapsalmatis profitetur se siue adiutorijũ, siue gloriã ab ipso habere: qui nobis de his omnibus à passiõis suæ contumelia reliquit exẽpla. i ¶ Sperate in eo omnis cõgregatio populi.) Ipse est & auxiliũ & spes: in quo omis cœtus ecclesiasticus sperare debet ac deprecari, sicut sequitur. k ¶ Effundite coram illo corda uestra: deꝰ adiutor noster in æternum.) Si cum fletu ei occulta cordium reseramus, ut omnes faciũt sancti: adiutoria eius adipiscemur. Nã quia hæc peccatores omittũt, adiecit:
l ¶ Verũtamẽ uani filij hominũ: mẽdaces filij hominũ in statheris ut decipiãt, ipsi in uanitate in id ipsum.) Qui sub iusticiæ ponderatione atq; eloquentiæ uanitate, decipiunt innocẽtes. Filij homi
Psal. 4.a nis, filij Adã, filij trãsgressoris. Vnde dicit: Filij hominũ usq; quo graui corde. Mẽdaces filij hominũ
Pro. 20.b in statheris. Salomon dicit: Pondus & põdus, mẽsura & mensura, utrũq; abominabile apud deum.
Ibi. 11.d Et alio loco dicit: Stathera dolosa abominabilis dño: & pondus æquũ uoluntas eius. m ¶ Nolite sperare in iniquitate: & rapinas nolite concupiscere: diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.) Quia qui in his sperauerit, regnũ capere cœleste nõ po-
1. Tim. 6.d test. Vnde dicit Apostolus ad Timotheũ: Præcipe diuitibus huius seculi nõ sperare in incerto diuitiarũ, sed in deo uiuo: qui præstat nobis omnia abundãter ad fruendũ. n ¶ Semel loquutus est deus duo.) Q̃ ait semel, firmitatẽ dictorũ ostẽdit: q̃ duo, noui ueteris q̃ testamẽti, unũ demonstrat autorẽ. Semel loquutus est deus duo, hæc audiui. Semel non ad numerum referẽdũ est, sed ad sentẽtiæ firmitatẽ. Quæ sunt autẽ quæ duo pariter audiuit? Et posse deum omnia, & in sui iudicij ueritate misereri. Quidã ita dicunt: Semel deus loquutus est in lege: & eadẽ rursus in euãgelio præcipit.

E

2 ¶Hæc audiui,qa poteſtas dei eſt.) Per hæc duo teſtamẽta,poteſtatẽ,miſericordiam, iuſticiãq; dei cognouit:ſicut ſequitur. b ¶Et tibi domine miſericordia:quia tu reddes unicuiq; iuxta opa ſua.) Ioan.5.d Ipſe enim omne iudiciũ accepit à patre: ut negligẽtibus damnationem, pœnitentibus miſericordiam,iuſtis præmia præparet: qui nos à iudicio mortis eripiat:nosq; ſibi quaſi alumnos proprios ſubdat:cõformesq; corpori ſuo factos,æternitati perpetuæ dignãter aſciſcat. Quia poteſtas dei eſt.Poteſtas fuit:quia omnes creaturas ex nihilo creauit.Miſericordia, in regendo & gubernando.Poteſtas fuit in diluuio:miſericordia liberauit Noë.Quia tu reddes unicuiq; iuxta opa ſua: bona bonis,mala malis. Damnas peccatores: remuneras iuſtos.

c ¶Pſalmus Dauid cũ eſſet i deſerto Idumææ.) Dauid figurã tenet Chriſti.Dauid interpretatur fortis manu,ſiue deſiderabilis.Idumæa interpretat̃ ſanguinea ſiue terrena. Deſertum,hoc eſt,derelictum:id eſt,ipſe populus Iudaicus:uel gentilis,qui in ſanguine uel terrenis uidentur cõmorari. Pſalmus aduentus dominici declarat myſterium:de quo ſe propheta quaſi illuminatũ cernẽs exultat & dicit. Pſalmus LXII.

D Eus deus meus,ad te de luce uigilo.) Licet omnes ſancti in deo die noctuq; uigilẽt:hic tamẽ in oratione ſua,pleno diuinæ lucis ſplendore refulget. e ¶Sitiuit in te anima mea, & multipliciter tibi caro mea. In terra deſerta et inuia & inaquoſa.) Sitit in deo,& animæ & cordis affectu: nihil dubiũ,nihil aduerſum in ſe retinẽs: ſed inter ariditates ac ſolitudines iſtius ſeculi,eũ tota mente deſiderat:illum habens ardorẽ,quo iuſticia dei ſitit̃ur.Sitiuit in te anima mea,& multipliciter tibi caro mea.Anima quidem deſiderat deum:ſed ad deſideratũ finẽ carnis laboribus pueniſ̃.Ideo multipliciter caro deũ quærit:quia multis afficiſ̃ iniurijs.Deſcribit iuſti uiri egeſtatẽ, tormẽta, uigilias, ægrotationẽ.Sitiuit dñs fidẽ eccleſiæ:& eſuriuit ſalutẽ humani generis. Sic & eccleſia quotidie ſitit Matt.5.a Chriſtũ.Vnde dicit̃:Beati qui eſuriunt & ſitiũt iuſticiã:quoniã ipſi ſaturabunt̃ . Multipliciter caro: quia plus ſuſtinet caro & anima . Quãuis anima per cogitationẽ cruciet̃ in corpore:corpus tamen ſuſtinet à foris tribulationem. Vult liberari,id eſt, deponere mortalitatẽ.In terra deſerta, in inuio & inaquoſo.In deſerto,ubi nõ eſt uia neq; aqua,mũdus intelligit̃.Deſertum,propter peccatores dicitur. f ¶Sic in ſancto apparui tibi.) In hac ſiti deſiderans,ſanctus apparebo tibi. Hic propheta ꝓpter ſpem ſuã,futurũ pro præterito poſuit. g ¶Vt uidere uirtutẽ tuam & gloriã tuam.) Chriſtũ utiq; qui (iuxta Apoſtolum) patris & uirtus & claritas 1.Cor.1.d eſt. Virtutẽ:quia uicit diabolum, & liberauit genus humanũ. Virtute dicit:quia quod infirmum eſt dei,fortius eſt hominib9.Sic in ſancto apparui tibi:id eſt,in ſctõ deſiderio. Et gloriã tuam: id eſt gloriam reſurgentis à mortuis,ſedentis ad dexterã patris. h ¶Quia melior eſt miſericordia tua ſuper uitas.) Miſericordia tua uitam præſtat æternã. Vita præſens ſæpe mortẽ operat̃. Miſericordia tua ,qua liberaſti nos de poteſtate diaboli. i ¶Labia mea laudabũt te dñe. Sic benedicã te in uita mea.) Bene in uita ſua labijs deum laudat,qui in eo uiuit: quia ſcit alibi dictũ: Nõ mortui laudabunt te domine. Poſt miſericordiã,laus: hic orando,illic laudando. k ¶Et in nomine tuo leuabo manus meas. Perfecti operis bono à te ſublimabor.Chriſtus tota die expandit manus in cruce ad populum non credentem,& contradicentem ſibi.Velut Paulus in perſona ſanctorum 1.Tim.2.c leuans manus puras ſine ira & diſceptatione. Per manus,opera intelliguntur. l ¶Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea:& labijs exultationis laudabit os meum.) Non in adipe ac pinguedine hircorum uel agnorum: ſicut priſcorum holocauſtomatum mos eſt:ſed corde puro,& ore mundo concinam nomini tuo. Sicut illud holocauſtum in anterioribus acceptum tibi fuit:ſic repleatur anima mea de pinguedine gratiæ ſpiritus ſancti.Labijs exultationis laudabit os meum.Hic orationes,& illic laudationes & lætitia ſempiterna. m ¶Sic memor fui tui ſuper ſtratum meũ.) In lectulo pudicitiæ atque ſanctitatis memor ſum tui:quia immemor ſum delectationis mundanæ. Sic memor fui tui.Dicit hæc eccleſia:& in requie, & in tribulatione non tui fui oblitus.

n ¶In matutinis meditabor in te:quia fuiſti adiutor meus.) Merito confitetur adiutorem:quia per integritatem fidei,matutina eius delectatur reſurrectione.Vtinam & nos per ſplendorem puri pectoris mereremur in eo in ſpirituali lætitia delectari. o ¶Et in uelamento alarum tuarum exultabo.) Cœleſtis auxilij protectione ſe tutandũ putat:ideo in eo exultat. p ¶Adhæſit anima mea poſt te:me ſuſcepit dextera tua.) Relicto ſeculo dei

A dei dextera,id eſt,ab eius ſalutari ſe ſuſceptum teſtat̃. a ¶Ipſi uero.) Hoc eſt,inimici. b ¶In uanum quæſierunt animã meam.) Quia incaſſum ei nocere uoluerunt. c ¶Introibunt in inferiora terræ.) In inferno damnabunt̃. d ¶Tradentur in manus gladij.) In perpetuitatẽ tormentorum, qbus detruncandi ſunt. e ¶Partes uulpiũ erũt.) Sortem Herodis, Luc.13.g qui à domino uulpes dictus eſt, ſuſcepturi.

f ¶Rex uero lætabit̃ in domino.) Chriſt9 in patre poſt reſurrectionem.

g ¶Et laudabunt̃ omes qui ſperãt in eo.) Qui ſuſcepta ſacramẽta eius inuiolabiliter ſeruauerunt.

h ¶Quia obſtructũ eſt os loquentium iniqua.) Iudæorũ & principũ ſacerdotum os reſurgente domino oppilatum eſt, creſcente teſtimonio ueritatis.Et nos depcemur dominũ: ut in eius lucẽ uigilantes,ipſum iugiter fitiẽtes:mereamur eo largiente,bonis operib9 ad impleri.

B i ¶In finẽ pſalmus Dauid.) Pſalmus uocẽ continet prophetæ deum iugiter deprecantis: ut nõ ſolum ſua peccata, ſed & alia malorũ uenena ipſo ꝓtegẽte poſſit euadere. Sed & nos itelligere debemus id quod in eo canitur,in credẽtibus poſſe impleri. Pſal.LXIII.

E Xaudi deus orationem meam cũ deprecor:à timore inimici eripe animã meã.) Credenti deum, multa ſunt tentamenta, ſecundũ Apoſto- 2.Tim.3.c lum:Omnes,inquit,qui uolũt pie uiuere in Chriſto Ieſu,perſecutionẽ patiuntur. Vnde intẽte nos in orationibus uigilare oportet,ut repugnare poſſimus uitijs. A timore inimici,id eſt,diaboli perſe- Matt.10.c cutoris:ut illud:Nolite timere eos qui occidũt corpus:animã aũt nõ poſſunt occidere: ſed potius eũ timete,qui poteſt corpus & animã perdere in gehennã. l ¶Protexiſti me à conuentu malignantiũ,à multitudine operantiũ iniquitatẽ: quia exacuerunt ut gladiũ linguas ſuas.) Malignantur iniqui & acuunt linguas ſuas ut blaſphement:ſed ſanctus hic nõ conturbatur:quia à deo ꝓtegit̃.A conuentu malignantium,id eſt,Iudæorum,uel perſecutorum.Exacuerunt ut gladiũ linguas ſuas.Alio Pſal.56.a loco dicit:Lingua eorũ gladius acutus. m ¶Intenderunt arcum ſuum.) Doctrinam ſuam.

n ¶Rem amaram.) Vt doctrinis doloſis decipiant paruulos Chriſti,ſiue neophytũ in baptiſmo: ſiue illum qui adhuc ignorat myſteriũ doctrinæ cœleſtis. o ¶Subito ſagittabunt eum & non timebunt.) Cum eum doloſe uenenoſi ſagittãt. Subito,quaſi ex improuiſo, id eſt,in exceſſu. Et nõ timebũt,hoc eſt, deum & iudiciũ eius. p ¶Firma uerunt ſibi ſermonẽ nequam. Narrauerũt ut abſconderẽt laqueos:dixerunt,quis uidebit eos:) Cum ſe in hac malicia firmant, ut hos deceptiõis laqueos huic rudi intendant:non putãt hoc deũ poſſe cognoſcere:cui nihil occultum latet:qui & noſtras quoq; anias potens eſt à ſagittis eorum largis pietatis ſuæ armis defendere. q ¶Scruta ti ſunt iniquitates:defecerunt ſcrutãtes ſcrutinio.) Hæretici quoq; ſcrutant̃ ſcripturas ſanctas: & nõ ſpiritualiter tractãtes, uanas exinde proferunt q̃ſtiones:quibus nos ꝓ ini- D quitatẽ & dolum cupiũt illaqueare.Sed nil preualentes, ipſi potius à deo ſcrutati atq; exinaniti, relicti ſunt uacui. r ¶Accedet homo ad cor altũ: & exaltabit̃ deus.) Si cũ ſapientia dei ad alti cordis intellectũ quis accedens iſta diſcriminet: id eſt,ueritatem ac falſitatem diſcernat,tunc deus exaltabitur.Qui cum ſit altiſſimus,tamẽ de eo qñ recte ſentimus,ſublimat̃ in nobis. s ¶Sagittæ paruulorum factæ ſunt plagæ eorum.) Intelligentes enim iuſti cum uiderint hunc paruulum quem ſuperius expoſuimus, ab hoc perſuaſionis ueneno inficiſ:cum eleuauerint uocem ſuam ut eum corrigant,protinus erunt iniquis uerba eorũ quaſi plagæ. t ¶Et infirmata eſt contra eos lingua eorũ.) Nullam capit ſtabilitatem elocutio eorum:ſed dolus eorum reddet eos infirmos. u ¶Conturbati ſunt omnes qui uidebant eos.) Confuſi & conturbati ſunt,qui ſe ſimili errore implicitos recognoſcunt. x ¶Et timuit omnis homo.) Iudicium ſibi imminere diuinum. y ¶Et annunciauerunt opera dei:& facta eius intellexerũt.) Compuncti enim corde, intelligunt, annunciantq; mirabilia dei. z ¶Lætabitur iuſtus in domino & ſperabit in eo.) Sicut impius pro infidelitate ſua formidat: ita iuſtus per ſpem æternitatis ſuæ exultat in dño.

a ¶Et laudabunt omnes recti corde.) Quia deū uisuri sunt. Beati enim mundo corde: quoniā ipsi deum uidebunt. Qui nobis præstare dignetur: ut à sagittis inimicorū liberi, ab arcu falsitatis erepti, mereamur ab eo protegi: qui sanctis oībus prospe salutis, gloriā tribuit immortalitatis.

b ¶¶In finem psalmus Dauid, canticum Hieremiæ & Ezechiel & populi de captiuitate) Iste psalmus in persona Christi cantat: & de reuersione Babyloniæ in Hierusalē: & de nostra ad cœlestē Hierusalem.

Psalmus LXIIII.

TE decet hymnus deus in Sion: & tibi reddetur uotū in Hierusalē.) Non theatralibus neq; simulacrorū templis, sed tibi omnipotēs, laus ac uotum iugiter est reddendum in Sion, id est, in ecclesia, tuam gloriam speculāte: uel in cœlesti Hierusalem dignus commoraris ihabitator. Redde ergo tibi laus, quia deus es: uotum, quia redemptor es. d ¶Exaudi orationem meā.) Per spiritū sanctū: qui gemitibus inenarrabilibus interpellat pro nobis.

e ¶Ad te oīs caro uenīet.) Ac si diceret: Ad te cōuertetur oīs homo.

f ¶Verba iniquorum.) Dogmata philosophorum, fatuitatesq; gentilium. g ¶Præualuerūt super nos.) Cum te nesciremus, quomodo Hieremias dixit: Vere mendaciū & uanitatem loquuti sunt patres nostri, & nō profuit eis. h ¶Et impietatibus nostris tu propiciaberis.) Vsq; in finē nos fuissem⁹ in errore, nisi tu ꝓpicius fuisses nostri: q nos sanguine proprio mercatus es. Sic & Paulus apostolus ait: Qui nos recōciliauit deo patri per crucē. i ¶Beatus quem elegisti & assumpsisti: inhabitabit in atrijs tuis.) Vocat deus omnes: nec ullum spernit, sed pauci sequunt. Ergo qui se dignū eius electioni præbuerit, cohabitat ei cū apostolis sanctis in tabernaculis sempiternis. k ¶Replebimur in bonis domus tuæ.) Id est, ecclesiæ, quæ diuersis munerum spiritualium exuberat bonis.

l ¶Sanctū est templū tuū.) Homo ille in quo plenitudo diuinitatis inhabitat: de quo dicit ad Mariam: Et quod nascetur ex te sanctū, uocabit filius dei: cū in ea dns carnē assumpturus inhabitabit.

m ¶Mirabile in æquitate.) Quia nō credētibus iudæis, mirabiliter ipse dominus ueritatē aperuit.

n ¶Exaudi nos deus salutaris noster: spes omniū finium terræ & in mari longe.) Prouidens ꝓphetā, terræ, maris, ac finium omniū, spem Christum esse annunciauit. Quod autem se ab eo exaudiri postulat, sic intelligit: ac si diceret: Iam ueni, ut ꝑ te saluari merear.

o ¶Præparans montes in uirtute tua accinctus potentia.) Ipse dns uerbum caro factum est in assumpto homie. Accinctus potentia, celsitudinē montiū diabolicæ dominationis oppressit: & sempiternis ignibus præparauit. Accinct⁹ dei cō trahit uestimentū. Non enim possumus expansam fortitudinis suæ uestem cognoscere.

p ¶Qui cōturbas ꝓfundum maris.) Seculi hui⁹ profundam iactantiam, prædicatione apostolica cōmouēs. q ¶Sonū fluctuū eius.) Quis sustinebit: In euersione enim simulacrorū dant dæmonia sonū: illicientes paganos ut interimāt sanctos dei. Sed hic son⁹, dei potentia ꝙ oppilat. r ¶Turbabuntur gentes.) Cum sanctis prævalere nō potuerint. s ¶Et timebūt termini terræ à signis tuis.) A uirtute crucis, quæ eis prius stultitia erat: uel ab his mirabilibus compunguntur. t ¶Exitus matutini & uespere dele.) Matutinis uespertinisq; hymnis ecclesiæ delectat deus, ꝓ animā fidelē: quæ relicto inaniū superstitionū ritu, eū deuote laudauerit. Per mane, lætitia: ꝓ uesperū, tristitia. u ¶Visitasti terram.) Visitauit utiq; terrā nostri corpis, assumēdo materiā carnis. x ¶Et inebriasti eā.) Nō uino luxuriæ, sed infusione spūs sancti. y ¶Multiplicasti locup. eā.) Diuersarū opib⁹ gratiarū. z ¶Flumē dei re. est aqs.) Denicq; dicit dns in euāgelio: Qui crediderit i me, flumina de uētre eius fluēt aquæ uiuæ. Attēde euāgelistā: hoc em dicebat de spū sancto, quē accepturi erāt credētes in eū. Nos ergo q credidimus, iam flumē dei sumus. Replebimur aq̄, cū baptismo abluimur: & si digni sum⁹, ut spū sancto impleamur. Locupletamur ab eodē spūalis infusiōis imbre, cū uitæ perennis fonte repleti, donis spūalibus irrigamur. a ¶Parasti cibū illorū, qm̄ ita est præparatio eius.) Præparasti, inquā, dñe cibū nostrū in cōmunione beati corpis ac sanguinis tui: ꝙ si digne hauriamus, iudicium mortis effugimus. Tu es em̄ panis uitæ descendens de cœlo: & uitam tribuens mundo. a ¶Riuos eius inebrians, multiplicans genimina eius: in stillicidijs eius.) Riui em̄ in nobis à flumine illo, id est, à spiritu sancto emanant: qui nos diuersis gratiarū donis inebriāt: ut alij detur sermo sapientiæ, alij prophetia, alij curatio, alij interpretatio, uel reliquæ donationes: quas operatur unus atq; idē spiritus, diuidens unicuiq; prout uult. Per quæ donationum genera, multiplicantur ecclesiæ. Quæ primū quidem quasi stillicidia in nobis defluunt dehinc riui fiūt. Post hęc multiplicantur in generationibus: ut afferāt fructum, aliud cētesimum, aliud tricesimū. b ¶Lætabitur germinans.) Terra scilicet lætabitur: cum in ea hic fructus spūalis exorietur. c ¶Benedices coronam anni benignitatis tuæ.) Qua sanctos præmijs, & temetipsum eorū agminibus coronabis. Annū uero acceptabilem, ipsum esse dominū alius propheta cōmemorat. Benedices coronā anni eius. Circulum & semper in se currentia anni tēpora, coronam uocauit. Aut certe quia in passione domini uictoria de toto orbe susceptа est.

d ¶Et campi tui replebuntur ubertate.) Campi, legis: qui nullum iocunditatis fructum in litera ꝓ tulerunt: nunc spiritualiter intellecti, fructus euangelici dogmatis ubertate complent. e ¶Pingue scent speciosa deserti.) Ecclesia scilicet, quæ diuina dei gratia fluit. f ¶Et exultatione colles accingētur.) Martyres siue reliqui sancti: qui immensis à deo præmijs honorati, perpetuis gaudijs accingētur. g ¶Induti sunt arietes ouium.) Patriarchæ, prophetæ, siue apostoli: qui duces fuerunt ouium gregis ecclesiastici, translati à morte in uitam: induuntur immortalitate perpetua. h ¶Et ualles abundabunt frumento.) Clamabūt sancti minoris meriti, & coronam non capient: fructibus tamen æternæ uitæ alentur. i ¶Clamabunt, etem̄ hymnū dicent.) Omnes promiscue electi pro diuersorum munerū donis, deo perpetuas cōcinūt laudes. Quorum ut cōgregemur meritis, deꝑcantes oramus, ut iungamur præmijs: ut si non mereamur honorari præmijs, uel ornari coronis: saltē ueniā consecuti, pœna careamus æterni iudicij. Amē

k ¶In finem canticum psalmi resurrectiōis.) Per canticum, intelligentia spiritualis intelligitur. Per psalmū, opus resurrectionis: quia iste psalmus ad resurrectionem Christi pertinet. Psal. LXV.

IVbilate deo omnis terra: psalmū dicite nomini eius.) Quod ait, omnis terra: omne humanum genus terrenū esse demonstrat. Cui iugiter iubilationē ad deum oportet emittere, ut à nequitijs spūalibus eruat. Psalmū dicite nomini eius. Multi laudāt, sed nō implent opere. m ¶Date gloriā laudi eius.) Vt sicut ei uocibus iubilatis, ita in eum ꝓ bonis actibus gloriemini: ut uidentes homines opera uestra bona, glorificent patrē uestrū qui est in cœlis. Vel illud: Non nobis dñe non nobis, sed nomini tuo da gloriā. Psal. 113.b n ¶Dicite deo, q̄ terribilia sūt opera tua dñe.) Scilicet ut nō creaturā colāt, sed creatoris uirtutē in his q̄ cōtemplant, intellígant. Quàm terribilia sūt opera tua. Terribile est ꝙ potestis mirari, & nō potestis cōprehendere: id est, de populo Iudaico electo, & postea reprobato: & gentes primitus cōdemnatas, & postea electas. Vel qui uidentur quasi sancti & reprobati: & de peccatoribus q uidēt quasi reprobati & electi. Occulta sunt iudicia dei: terribilia, id est, timenda. o ¶In multitudine uirtutis tuæ mentient tibi inimici tui.) Quando uiderūt in Aegypto uirtutes, & signa: & in mari rubro. Mentiti sunt quando dixerūt: Omnia quæcūq; præceperit nobis dñs, faciemus. Vnde dicit: Iniquitas mētita est sibi: & inimici dñi mentiti sunt ei. Exo. 24.b Psal. 26.d. p ¶Omnis terra adoret te deus & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.) Te adoret, te uenereꝰ: tibi cōcinat non creaturæ, quā eius usibus subiecisti. Hic interponit diapsalma, ut ad nos uerba cōuertat, dicens: q ¶Venite & uidete opera dñi: terribilis in consilijs super filios hominū.) Gentes q̄ diu in errore phanatico uixerūt: sicut quondā patres nostri ad deū agnoscendū inuitat. Qui terribilibus cōsilijs hūano generi cōsuluit: ut cognoscētes creatoris opa, scirēt operꝰ cōditorē. Venite & uidete opa dñi. Venite, credite, uidete, intelligite. Vox ꝓdicatorū. Quàm terribilis in cōsilijs sup filios hoim. Terribilis, hoc est, q̄ mō unus reprobat, & alter eligit. Reprobant Iudæi, & eligunt gētes: sicut dixit in euāgelio: Duo i agro: unus assumet, & unus relinquet. Matt. 24.d Duæ molētes: una assumet, & alia relinquet. Duo in lecto: unus assumet & unus relinquet. Terribile est, dum de una massa fuerūt creati: & alij eligunt, & alij reprobant. r ¶Qui cōuertit mare in aridam: in flumine pertransibunt pede.) Ipsum adorare do-

B cet qui ad transitū Israëlis,& mare siccauit, & Iordanis undas appendit. Sed & ipse dominus dux, hæc quasi pede præterijt,populo prosequente. Ergo sicut tunc hæ aquæ ipso duce diuisæ,populo uiam in terram repromissionis aperuerunt: ita nūc nobis si baptismū nō polluamus per ipsum abluti præeunte eo, in quo renati sumus:in regionem uiuorū ingredimur. Vel pertransibunt pede,sancti prædicatores fortiter ambulauerunt prædicādo:quia deus præparat illis uiam. Vnde dictū est:

Ephe.6.e Calciate pedes uestros in præparatione euangelij pacis. a ¶Ibi lætabimur in idipsum:qui dominatur in uirtute sua in æternū.) In idipsum,hoc est,in Christo:quia q hic fuit humiliatus, ipse dominatur in æternitate. Sicut em̄ eius uirtutis dominatio,nullo claudit̄ fine: ita nostra lætitia q̄ ei conformes efficiemur perpetuo permanebit.

F b ¶Oculi eius super gētes respiciunt.) Vt reprobentur Iudæi, & eligant̄

Psal.93.b. gentiles:ut illud:Qui finxit oculum,non considerat. Contemplatione sancta,inspicit populos credituros:nam nullis penitus distinguitur mēbris.

c ¶Qui exasperant,non exaltētur in semetipsis.) Iudæi scilicet,dum per fellis amaritudinē in Abrahæ natiuitate carnali,dei gloriam collocant,semp humiliantur. Interiectio diapsalmatis ordinē dictorum immutat:ut à prophetica uaticinatione, ad apostolicam transeat exhortationē. d ¶Benedicite gentes dominū deum nostrum: & audi/tam facite uocem laudis eius. Apostoli hæc prædicant,ut ipsum benedicant gētes deum:quē ijdem apostoli dicunt suum,obaudiantq; ipsum in quē sunt renati per baptismum. Hinc iterum prophe/ta loquitur: e ¶Qui posuit animā meam ad uitam.) Ne eam perpetua consumeret mors. Mors occidit mortem:id est,mors Christi occidit mortem nostram. f ¶Et non dedit in cōmotionem pedes meos.) Sed stabiliuit me in prædicationib⁹ quas gentibus intuli. Hinc succedit uox martyrū.

g ¶Quoniā probasti nos deus: igne nos examinasti,sicut examinat̄ argētū:& induxisti nos in laqueū:posuisti tribulationes in dorso nostro:imposuisti homines sup capita nostra.) Id est,diabolū, ut sup nos erigeret̄ ad probandū. Vel aliter: Non dixit de angelis neq; sanctis,sed de peccatoribus, id est:peccatores fecisti esse super nos:ut nos fastigneamus per patientiā. Vt illud: Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei. C Act.14.d

h ¶Transiuimus per ignē & aquam: & eduxisti nos in refrigeriū.) Martyrū hic ostendit uictorias quas in diuersis passionibus meruerūt:& ad unū eos dicit refrigerium, id est, Christū dnm: per laqueos,per cruces, p uerbera, per ignes, æstusq;, & alia diuersa supplicia (per quæ & holocaustū acceptum effecti sunt) peruenisse. Ignis uorat:aqua absorbet. Ignis,tentatio: aq̄,prosperitas. Vel ignē spūs sancti. Induxisti nos in refrigeriū, hoc est, in beatitudinem æternam.

i ¶Introibo in domum tuā in holocaustis.) Hic propheta nō de se tantū loquit̄,sed et de his quos supius memorauit: q introierūt in domum dei: ut nō solū se exhiberent deo hostiam uiuam, sed & illos qui eorum exemplo p nomine dnī passi sunt. k ¶Vt reddā tibi uota mea:q̄ distinxerūt labia mea.) Quæ uota distinxerunt,nisi ut alios sibi in martyriū copularent? Vel promissum,ut deum laudemus:& cōfiteamur illum creatorem. l ¶Locutū est os meū in tribulatione mea.) Locuti sunt enim: ut nunq; eos separaret à charitate Christi ulla persecutio. m ¶Holocausta medullata offerā tibi.) Fidē animæ,uel corporis affectū, uel corpus Christi. Ossa,inferiora carni:& medulla,inferior ossibus. Medullata,hoc est,uiscerata cū corpore & anima. n ¶Cū incenso.) Cū accepta bili orationis odore. o ¶Et arietes.) Apostoli, uel doctores ecclesiarū. p ¶Offerā tibi boues.) Qui reiecta cōtumacia legis,iugo dni ceruices suas,qd suaue est subdiderūt. q ¶Cū hircis.) Qui post peccatū cōuersi,fideliter in martyrio perstiterūt. Hic aūt oēs dno p holocaustū pacificū offerūtur:ad quos nūc ppheta post diapsalma cōuertit sermonē,dicēs: r ¶Venite & audite,& narrabo oēs q timetis deū:quāta fecit animæ meæ. Ad ipsū ore meo clamaui:& exaltaui sub lingua mea.)

Vos q dnm metuitis,accedite & cōsiderate q̄liter animā meā in beatitudinē cōstituerit sempiternā: p eo q̄ nō solū ore postulo,sed etiā in arcanis cordis puri clamaui ad dnm. Ad ipsū ore meo clamaui. Manifestissime declarat̄ in hoc loco clamorē i scripturis nō uocis accipiēdū eē,sed cordis. s ¶Iniquitatē

A quitatē si aspexi in corde meo:nō exaudiet dominus. Propterea exaudiuit me deus meus: & intendit uoci deprecationis meæ.) Vidi em̄ puritatem mētis meæ:ideo petere præsumpsi. a ¶Bndictus dns:qui nō amouit orationē meā & misericordiā suā à me.) Plenus miseri cordia nō amouit deprecationē meā à se:qa quæ iusta erant,postulabam. Nam semp piæ aures eius⁹ iustorū precibus patent. Sed nos supplic̄ dominū deprecemur,ut aperiat aures suas ad preces nostras: & ipse nos data peccatoꝝ remissione,de præsentibus ærumnis eripiat:sibiq; holocaustum purum effectos, mactatis uitijs,sanctorū agminibus iungat. Amen.

b ¶In finem in hymnis psalmus cantici Dauid.) Iste psalmus licet paruus sit, tamē apostolorū prophetarūq; cōtinet uocem:qui aut uenisse,aut uenturum dominum gentibus nunciauerunt.

Psalmus LXVI.

B Deus misereatur nostri & benedicat nobis.) Prima deprecatio est,ut misericordiā præbeat deus:deinde benedictionē. Benedictio ergo quæ succedit misericordiæ,talis sit:ut cōpressa dominatione carnali,spiritū faciat triumphare. Non nostri iudex sit,sed misericors. Deus misereat nostri. Vox apostolorū est,loquentiū ad plebē de gētibus cōgregatā. Credidistis quidē ad uocem nostram. Ecce hæc ecclesia cōgregata est in nomine dnī:propterea nos dicimus: Deus misereat̄ nostri & benedicat nobis. Maledictionē primā in homine,sua benedictiōe dissoluat. d ¶Illuminet uultum suū super nos.) Non illum tristem uideamus in peccatis nostris,sed gaudentem in uirtutibus. Non eum sentiamus iudicem,sed patrē. Illuminet uultū suū sup nos. Dei facies quæ est? Vtiq; imago

Rom.8.f. eius. Dicit enim & Apostolus,imaginē patris esse filiū. Ergo imagine sua nos illuminet,hoc est, imaginem suam filiū:illuminet super nos, ut ipse nos illuminet. Lux enim patris,lux filij est. Qui uidet patrem,uidet & filium. Vbi nulla est distantia inter gloriam & gloriam:uterq; est gloria. Precātur hæc apostoli & prophetæ:ut uultu dei illuminati, fiat prædicatio eorum lumen omnium gentium.

e ¶Vt cognoscamus in terra uiam tuā:& in omnibus gentibus salutare tuum.) Sic enim inualescat prædicatio nostra:ut uia siue salutare tuum,id est, Christus dominus in his qui nunc terrena sapiūt, & in gentilitatis uersantur errore,cernatur. Vt cognoscamus in terra uiam tuam. Hoc autem petimus,ut illumines uultum tuum: hoc est, imaginē tuam super nos:quæ apud te semper abscōdita fuit:et quasi in secreto & tenebris erat mysteriorum tuorum:secundum illud quod scriptum est:Posuit tenebras latibulum suum. Hoc petimus, ut illumines sup nos: ut mysterium quod à generatiōnibus absconditum fuit, iuxta Apostolum, reueletur in nobis. Hoc autē totum quare poscimus, quare desideramus? Nisi illuminaueris imaginem tuam super nos, uiam tuam & scientiam tuā nosse non possumus:ut manifestatē tuam quæ in cœlis nota est,notam habeamus & in terra. Vt cognoscamus in terra uiā tuā. Ego sum,inquit,uia, uita& ueritas. Vt cognoscamus in terra uiam tuam. In terra cognoscamus:Fiat uoluntas tua si cut in cœlo & in terra:ut quem angeli adorant in cœlis,homines quoque adorent in terra. Sed dicet aliquis: qa nota erat uia dei: Notus em̄ in Iudæa deus:in Israël magnum nomen eius. Notus erat deus,sed dei uia nō erat nota in Iudæa. Quoniam ergo uia dei patris non erat nota in Iudæis, propterea nunc dicit:In omnibus gentibus salutare tuum. Non in uno populo,sed in cunctis gētibus. In omnibus gētibus salutare tuum. Vbi nos habemus in Latino,salutare: in Hebræo,Iesus dicitur. Deniq; & angelus hoc loquitur: Et uocabis Luc.1.c nomen eius Iesum. Hic enim saluabit populum suum. In omnibus gentibus salutare tuum. Ecce cōpletum est,quod apostoli deprecati sunt: In omnibus gentibus notum est salutare eius. Quocunq; humanus sermo esse potest,ibi Iesus resonat.

f ¶Confiteantur tibi populi deus:confiteantur tibi populi omnes.) Confiteantur tibi populi, Iudæorum? Non:sed populi omnes confiteantur. Quomodo omnes gentes, sic & omnes populi. Confiteantur tibi populi deus. Quid confiteantur? Vtiq; peccata sua:uel certe confiteantur imaginem tuam esse in te. In filio te confiteantur: in illo te uideant:in illo te adorent.

g ¶Letentur & exultent gentes.) Quoniam de captiuitate diaboli liberatæ sunt: quoniā quæ ante incuruabantur ad adoranda idola, ligna & lapides,nunc erecto uultu cœlos respiciunt.

h ¶Quoniam iudicas populos in æquitate.) Vbicunque æquitas est atque iudicium: ibi non lætitia, sed formido est peccatorū. Et quomodo dixit: Deus misereatur nostri & benedicat nos: & nunc dicit:Lætentur & exultent gentes: quoniam iudicas populos in æquitate? Videtur sibi esse

E esse cõtrarius. Si enim misericordia indigent, quomodo lætantur & exultant: quoniã iudicas populos in æquitate. Vbicunq; eñ misericordia est, ibi non est iudiciũ: ubi autem iudicium est et æquitas iudicij, ibi procul est misericordia. Sed iste sensus est: Lætentur & exultent gentes. Quare lætentur? Quoniam iudicas populos in æquitate: quoniam nequaquam accipis personã unius gẽtis, sed omniũ deus es. Non tibi soli Iudæi placẽt: sed omnis mundus tuus est. Dicat aliquis: Vim facis scripturæ, nõ hoc sensu dixit. Interpretatur seipsa scriptura, quæ loquit̃: Qm̃ iudicas populos in æquitate. Quos populos & gẽtes in terra dirigis? Gentes quæ ante nõ recto pede gradiebant̃, fecisti eas ut ambularent in uiam tuã. Vt cognoscerem⁹ in terra uiam tuam: ut ambularemus in uia, nõ in inuijs, & per unam uiã uniremus ad te, de quo nascit̃ uia. Non enim imus ad patrẽ, nisi per filiũ. Dicat aliquis: Arianorũ dogma est. Ergo per filium uenitur ad patrem. Ego hoc dico: quoniã per imaginẽ imus ad faciẽ: & in lumine uidemus lumen: in filio uidemus patrem. Mysteriũ & dispensatio est quæ loquitur. Cæterũ si quis putat esse blasphemũ: quoniã uiã diximus esse filiũ: & per uiam imus quasi ad deum: uidea-
Ioã.6.e mus hæc ipsa uia quid dicat: Nemo uenit ad me,
F nisi pater meus adduxerit eum ad me. Quomodo ergo filius ducit ad patrẽ: sic & pater ducit ad filium. Hæc humana uerba sunt. Cæterum & filius ducit ad patrẽ, & pater ducit ad filium: & una natura, & una substantia est. a ¶ Confiteantur tibi populi deus.) Iam supra dixerat: & in isto paruulo psalmo, hos duos uersiculos iterũ repetit. Dixerat eñ supra: Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes: Lætentur & exultent gentes, & cætera: & nunc rursus repetit hos uersiculos, quasi apostoli præcinant cunctis gentibus. Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, dicat
Psal.128. nunc Israel: Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea. Videte quomodo illi præcinũt: & omniũ gẽtium turba respondet. Sic & nunc dicentibus illis in principio: Confiteantur tibi populi oẽs: & præcipientibus apostolis, & dicentibus: Confiteantur tibi populi deus: confiteant̃ tibi populi omes: quoniam illos uident reticescere, ꝓpterea idipsum iterant & dicunt: Cõfiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes. Semel diximus, nõ audistis: iterũ dicimus, ut canatis. Hoc aũt totũ, quare diximus & semel & secũdo ut cõfiteant̃ populi deo? Quare hoc dicimus: quare hoc præcipim⁹? Quoniã iudicas populos in æquitate. Iudæos, qui præ nimietate maliciæ, populi accipiunt̃: iuxta illud: Populi meditati sunt inania. Et gentes in terra dirigis. Diriget eas in uia uitæ, data peccatorũ remissione. Cum dicitur, omnes: non solum pro gentium populo, sed etiam pro Iudæorum orat ut & ipsi conuersi, confiteantur Christum filium G
dei. b ¶ Terra dedit fructum suũ.) Terra, sancta Maria: de nostra terra, de nostro semie: de hoc luto, de hoc limo, de Adam. Terra es, & in terram Gene.3.d
ibis. Terra ista dedit fructum suũ. Quod perdidit in paradiso, inuenit in filio. Terra dedit fructum suũ. Primũ dedit florem. Dicit & in Canticocanti
Can.2.d corum: Ego flos campi, & lilium cõuallium. Iste igitur flos, fructus factus est: ut nos illum comederemus: ut nos manducaremus carnes eius. Vultis scire quis sit iste fructus? Virgo de uirgine: dominus de ancilla: deus ex homine: filius ex matre: fructus ex terra. Videte quid
Ioã.12.d dicat ipse fructus: Nisi granum frumenti ceciderit in terram & mortuũ fuerit, non potest facere fructus multos. Terra dedit fructum suũ: dedit granum frumẽti. Quod granum frumenti cecidit in terram & mortuum est: & ideo multos fructus affert. Multiplicatum est in spica, quod unum ceciderat, in multis resurrexit. Cecidit enim granũ tritici in terram: & seges copiosa surrexit. Terra dedit fructum suũ. Propterea confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes. Terra dedit fructum suum. Quis est iste fructus? c ¶ Benedicat nos deus deus noster, bñdicat nos deus.) H
Deus, pater: deus noster, filius. Ipse enim deus noster. Et uocabis, inquit, nomẽ eius emanuel, id est, nobiscum deus. Deus noster benedicat nos: deus spiritus sanctus. Videte mysteriũ trinitatis in uno uersiculo comprehensum. Terra dedit fructũ suũ. In isto fructu, trinitatis mysterium continetur. Benedicat nos deus deus noster. Qui deus est omnium per naturam, noster proprie factus est deus. Benedicat nos deus. Expellat ueterem maledicti-onem. Maledictio nos eiecit de paradiso: reducat benedictio. d ¶ Et metuant eum oẽs fines terræ.) Non dixit: Diligant eum omnes fines terræ. Perfecta quippe dilectio, foras mittit timorẽ. Timere incipientium est: diligere, perfectorũ. Qui adhuc timet, in initio est positus: non habet perfectam & plenam fidem. Qui autem diligit deum, omnia ei prouenient in bonum. Videtur breuis & simplex esse sententiola. Sed uentilemus eam: & in istis simplicibus uerbis, ingentia mysteria reperiemus. Inueniemus intrinsecus, quod forinsecus latet. Diligentibus autem dominũ, omnia cooperantur in bonum. Iob uir sanctus tentatus est: perdidit filios & filias: domus ipsius corruit, uniuersa perdidit: omnia repente perdidit: nec pater, nec dominus: nihil enim illi remãsit in corpore sanitatis, nisi sola lingua per quam blasphemare posset. Videte tentatorem diabolũ. A planta, inquit, pedis usq; ad uerticem percussit eum uulnere pessimo, hoc est, elephantia. Inde toto corpe uermes fluebant, & sanies & putredo. Solam linguam integrã ei reseruauit, ut posset dominũ suũ blaspheIN PSALMVM LXVII. 59

A mare. In omnibus his non peccauit Iob labijs suis. Videte magnitudinem tentationis: uidete magnitudinem uirtutis. Videte & considerate sentẽ-
Rom.8.c tiam Apostoli esse completam: Diligentibus autẽ dominũ, omnia cooperantur in bonum. Eo tempore quo perdebat res suas, quo filios amittebat uidebantur quidẽ ei esse cõtraria quæ accidissent: sed quoniã diligebat dominum: illa mala quæ ei infert, cooperãtur illi bona. Illi uero uermes corporis, præparabãt ei cœli coronam. Antequam tentaretur, deus ei nunquam loquutus fuerat: postquàm autem tentatus est, uenit ad eum deus: & familiariter loquitur, quasi amicus cũ amico suo. Veniant plagæ, omnia pœnarum genera: dũ post plagas, Christus aduenìat. Egressi sumus de psalmo, sed nõ inutiliter: quia dixeramus: Et metuant eum omnes fines terræ: & dixeram⁹, quoniam metuere paruulorum est: cæterum diligere, perfectorum: & dixeramus ad hoc compro-
B bandum de Apostolo: Diligentibus autem dominum, omnia cooperantur in bonum. Et timeãt eũ omnes fines terræ. Nequaquam sola Iudæa, sed omnes fines terræ. Secundum Tropologiam autẽ, omnes fines terræ: non medietas terræ: Nõ illi qui in terra sunt media, sed qui in fine terræ sunt: qui relinquunt terram, & ad cœlos ire festinant. Hoc igitur quod apostoli dixerũt in principio, nos dicamus in fine. Deus misereatur nostri & benedicat nobis: illuminet uultum suum super nos & misereatur nostri: & notam faciet in terra uiam suã. Cum manifestus in claritate uenerit Christus, tũc omnibus notum faciet: cur tanta carnis humilitate descenderit. Terra dedit fructum suum: Maria genuit saluatorem.

a ¶ In finẽ psalmus cantici Dauid.) Psalmus, opera: canticum, intelligentia mentis spiritualis. Sexagesimusseptimus psalmus si intelligatur spirituali-ter, refertus legis euangeliorumq; reperitur sacramentis: qui sic inchoat ex uoce prophetica:

Psalmus LXVII.

E Xurgat deus & dissipentur inimici eius.) Et specialiter intelligitur iste psalmus, & generaliter. Specialiter de ipso dño, ut resurgat à mortuis: & disperdat inimicos suos, hoc est, diabolum et exercitum eius, aut Iudæos. Generaliter aũt, quando in tribulatione sumus & angustia, & dicimus:
Psal.43.d. Exurge, ut quid dormitas domine? Exurge & adiuua nos. Quomodo & apostoli in nauicula exci-
Matt. 8.c. tant dominũ dormientem, dicentes: Magister, salua nos, perimus. c ¶ Et fugiant qui oderũt eum à facie eius.) Non dixit, pereant, sed fugiant: quia C
peccatores in conspectu dei non possunt stare. Præuidens propheta orat: ut eo exurgente, diabolicæ dominationes effugiant: quia & nunc indubitanter credendum est, quod ad inuocationẽ eius nominis stare non possint. d ¶ Sicut deficit fumus, deficiant.) Non ut in nihilum reducantur, sed ut quiescant à peccatis suis. e ¶ Sicut fluit cera à facie ignis.) Sicut cera soluitur & non perdit naturam suã, sed molescit: sic & isti non pereant, sed deponant maliciam suam: & sic conuertantur ad pœnitentiã & saluentur. f ¶ Sic pereant peccatores à fa. dei.) Quia peccatores nõ sũt digni uidere deũ. g ¶ Et iusti epulentur.) Qui permanent in sua iusticia, quitia nõ habent, delectẽ-
tur in domino. Vel aliter: Pœna eos iudicij prosequat̃: ut quasi fumi tenuitas deficiãt: & ut cera ante ignis faciẽ dissoluantur, epulantibus sanctis in cœlestibus bonis. h ¶ Exultent in cõspectu dei.) D
Grandis fiducia est, exultare in cõspectu domini. Sicut dispensator creditam sibi à domino substantiã si male tractauerit & perdiderit, timet dñi præsentiã: ita & qui bene dispensauerit, exultat in dñi præsentia. Exultent in conspectu dei, & delectent̃ in lætitia: nõ solũ de uindicta, sed etiã de beatitudine sempiterna. i ¶ Cantate deo, psalmum dicite nomini eius.) Cantare in theoria semp significat scriptura: hoc est, considerare mysteria, & sensum diuinæ scripturæ. Psallere aũt in bono opere significat scriptura: uerbi gratia, ut auditus suũ opus ꝑfet. Similiter & os, & oculi, & manus, & oẽia mẽbra, si cõsentiunt, & ita percutiunt psalteriũ in uirtutibus. Largitori læticiæ sempiternæ canite: eũq; uocibus honorate. k ¶ Iter facite ei qui ascendit super occasum: dominus nomẽ est illi.) Docet ut cõpressis peccati tumoribus, plenã ei in cordibus nostris uiam per iusticiam præparemus: qui super occasum mortis ascendens, uictor remeauit ex inferis. Si non nobis occidat sol iniquitatis, non potest nobis oriri sol iusticiæ, cuius sanitas in cœlis est. l ¶ Exultate in conspectu eius.) In eius enim nos conspectibus gaudere oportet: & non in huius seculi illecebris delectari. m ¶ Turbabuntur à facie eius patres orphanorum & iudices uiduarum.) Illi qui se nunc tutores & iudices dicunt: & hac occasione decipiunt res inopum: confundentur, cum respicere cœperit altissimus.
n ¶ Deus in loco sancto suo.) In anima fideli. Semper deus in sanctis suis habitat. Vbicunq; sanctitas est, ibi habitaculum dei est. o ¶ Deus

qui

E qui inhabitare facit unius moris in domo.) In ecclesia, in qua fideliter cõsistentibus spiritum charitatis infundit: qui unius moris sunt & non mutantur. Siquidem iustus non mutatur: quia semel
Eccli.27.b iudicauit in iustitia permanere. Peccator autẽ mutatur. Insipiẽs enim sicut luna mutat. In Hebræo autem habet: Dñs inhabitare facit monachos i domo: id est, in qbus nõ cohabitat peccatum.

a ¶Qui educit uinctos in fortitudine.) Ipse deus sua uirtute educit eos, q ligati sũt à diabolo ī pec-
Luc.13.b catis: sicut illa mulier in euangelio, quæ ligata fuerat decem & octo ãnis à diabolo. b ¶Similiter eos qui exasperãt, qui habitant in sepulchris.) Deus natura dulcis est. Qui autẽ ad amaritudinẽ eum adducunt, peccatores sunt, & faciunt sibi amarũ deum. Non naturam suam mutant, sed ipsi sibi peccatores faciunt amarum deum. Qui habitant in sepulchris. Alligatum infra domũ suã fortẽ, id est, diabolum: qui peccatis uincti tenebant, absoluit: & illos qui idolis dediti, deum iritauerant: & tanꝯ in sepulchris
F iacebant mortui, liberauit: sicut illud in euãgelio:
Matt.23.c Væ uobis scribæ & pharisæi: quoniã similes estis sepulchris dealbatis. Sicut sanctus, templũ dei est: sic sepulchrum sibi efficitur peccator. c ¶Deus cũ egredereris in cõspectu populi tui.) Hoc secundum historiã, quãdo deus antecedebat populum suũ egredientẽ de Aegypto. d ¶Cum pertransires in deserto.) Deus non immoratur in deserto, sed pertransit. e ¶Terra mota est: etem cœli distillauerunt à facie dei Sinai.) Cœli distillauerunt, hoc est, manna. Sinai interpretatur, tẽtatio. Ergo deus in eis habitat, qui tentant & superant. In eis aũ qui in delicijs sunt, nõ inhabitat. Etenim cœli distillauerunt à facie dei Sinai, à facie dei Israël. Vnũ nouí ueteriscꝯ testamenti hic designat autorem. Nam qui coram Israëlitico populo in deserto præcessit, ipse in euangelijs deserta gentium uisitauit. Et per quem tunc in Sina huic generatiõi mãna defluxit: ipse Christianæ genti corporis sanguinisq; sui manna in ecclesia subministrat. f ¶Pluuiam uolũtariam segregabis deus hæreditati tuæ. Prædicationem sanctã, quæ per apostolos in corda hominũ proflua irrigatione descendit. Vel de lege dicit, quæ data est per Moysen. g ¶Etenim infirmata est.) Vel cum Paulus iudiciũ mortis in se habuit: uel cũ Petrus dñm ter negauit: siue cum reliqui apostoli, relicto in passione domino fugerunt. Infirmata est lex: quoniã nemo potuit imple-
Matt.5.b re eam, nisi dñs qui dixit: Nõ ueni soluere legẽ, sed
Gal.4.d adimplere. Et secũdum Apostolum: impossibilita-

a in domo. Qui educit uinctos in fortitudi-
b ne: similiter eos qui exasperant, qui habitãt
c in sepulchris. Deus cum egredereris in con-
d spectu populi tui: cum ptransires in deserto
e terrã mota est: etenim cœli distillauerũt à fa-
f cie dei Sinai: à facie dei Israël. Pluuiam uo-
g lũtariam segregabis deus hæreditati tuæ, et
h infirmata est: tu uero perfecisti eã. Anima-
i lia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedi-
ne tua pauperi deus. Dominus dabit uer-
k bum euangelizantibus, uirtute multa. Rex
l uirtutũ dilecti dilecti: & speciei domus diui-
m dere spolia. Si dormiatis iter medios cleros

tem enim legis in quo infirmabatur, deus filiũ suũ G
misit: factum ex muliere, factum sub lege: ut eos q
sub lege erant, redimeret. h ¶Tu uero perfecisti eam: animalia tua habitabunt in ea.) Resurrectio enim tua quod titubabat auertens, ita hanc prædicationem ad perfectũ duxit: ut in ea gentes quæ prius tanquam irrationabilia habebant animalia, cõmorarent. Animalia tua habitabunt in ea: hoc est, in hæreditate. Animalia aũt dixit eos, q in deo uiuunt, hoc est, sanctos. Vel aliter: Pluuiam uolũtariam segregabis. Pluuiam uoluntariã aut præcepta, aut mãna debemus accipere. Et infirmata est: tu uero perfecisti eam. Lex quæ p trãsgressionem Iudæorũ fuerat infirmata, euangelij gratia ueniente comple-
ta est. i ¶Parasti in dulcedine tua pauperi deus: dominus dabit uerbum euangelizantibus uirtute multa.) In Hebræo habet: Quæ euangelizant, hoc est, mulieribus: quæ euangelizabant aplis: Matt.28.c
ubi dicit: Eũtes dicite fratribꝰ meis, & cætera. Aut animas significat, quæ crediderunt in Christo. Se- H
cundum septuaginta autem interpretes, ad apostolos dicitur: quia dominus dedit eis uirtutẽ prædicandi euangeliũ. Hæc dulcedo pluuiæ, quæ melis ac faui saporem uincit: in pauperibus, id est, in sanctis dei defluxit: quæ ab ore apostolorũ iubente deo, cum multa uirtute processit. k ¶Rex uirtutum dilecti dilecti.) Virtutes dilecti dei, id est, Christi, apostoli sunt. Dominus ergo q est rex uirtutum dilecti, dabit euangelizantibus uirtutẽ multam in prædicando: ut ecclesiæ deuictis hostibus, Iudæis, siue dæmonibus, spolia partiãtur. Pulchritudo domus, ecclesia est: cuius diuisa referunt spolia: id est, cum credentes diuisi ab idolis, diuersos ministeriorum gradus in ea sortiti sunt: distribuẽte ipso dilecto patris, & cooperãte paracleto. Rex uirtutum dilecti. Rex, pater: uirtutum, hoc est, sanctoꝝ. Dilecti, filij. Ecce filius meus dilectus, ipsum audite. Dilecti. Si quis aliquem diligit, semper in ore eum habet. Ergo spiritus sanctus ꝓpter amorem quem habet in filium, frequenter eius memi-
nit. l ¶Et speciei domus diuidere spolia.) Ipsi apostoli diuidunt in ecclesijs spolia, quæ acceperũt de idolis. m ¶Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ: & posteriora dorsi eius in pallore auri.) Cum duobus crediderís testamentis, inuenies in utroq; spiritum sanctum. Et licet sit pulchritudo etiam iuxta literam scire quæ legas: tamen uis decoris omnis in sensu est. Exterior itaq; uerborum ornatus in argẽti nomine demonstratur: occultiora uero mysteria in recon-

ditis

ditis auri muneribus continent. Si dormiatis in-
A ter medios cleros: hoc est, si quiescatis inter nouũ & uetus testamẽtũ: inuenietis in duobus testamẽtis gratiã spũs sancti. Cleri dicunt singuli libri, hoc est, Genesis, Exodus, Iudicum, Euangelia, Apostolus. Pennæ columbæ deargentatæ. Deargẽtatæ, clarũ uerbũ significat diuinæ scripturæ. Et posteriora dorsi eius in pallore auri, hoc est, in interioribus, spũaliter mysteria intelligunt. Si usq; ad cõsummationem uitæ præsentis, quæ sæpe somnus accipitur, inter duo testamenta, id est, nouum uetusq; testamentũ quiescatis: inuenietis in his spiritum sanctũ: cuius pennæ in prædicatoribus deargentate, pro eloquij pulchritudine resplendẽt. In posteriora uero, quæ scapulæ dicunt, eo ꝙ pectus operiant, bonæ cõscientiæ fructus ostendit: quæ post peractũ euãgeliũ in auri specie, id est, in honore regio cõmutantur.

a ¶Dum discernit cœlestis reges sup eã niue de-
B albabuntur in Selmon.) Reges dixit sanctos, qui repugnant suis passionibus. Isti ergo sancti diuiduntur in ecclesijs: sicut Paulus in gẽtibus, Petrus in circũcisione. Cœlestis dñs, separatos hos ab idolatrijs quos superius diximus, constituit in illius domus pulchritudine reges. Sed prius niue dealbabuntur in Selmon. Hoc est qd dicit, licet sancti sint: sed tamẽ in isto seculo sũt quasi umbra, ex parte cognoscentes. Selmon, umbra interpretat. Cũ igitur rex cœlestis Christus in ecclesia sua cœperit apostolos & principes constituere atq; diuidere: nõ habebũt plenam lucẽ, sed partẽ aliquã sciẽtiæ: quia nunc ex parte uidemus, & ex parte ꝓpheta-
mus. b ¶Mons dei, mons pinguis: mons coagulatus, mons pinguis.) Iste est mons ad quem et
Esa.2.d in Esaia & in Michea: ut ascendẽtes pergant, se in-
Mich.4.d uicẽ cohortantur. Quod aũt ait, coagulatus: apo-
1.Cor.3.d stoli cõgruit uerbis, qui ait: Lac uobis potũ dedi,
Deut.26. nõ escã. Vel mons, qui in Ezechiele uulnerat principem Tyri. Montẽ autem dicit ipsum dominũ.

c ¶Vt qd suspicamini montes coagulatos.) Hoc
ad Iudæos dicit, qui existimant Moysen & ꝓphetas similes esse saluatori. d ¶Mons in quo complacuit deo habitare in eo.) Sensus iste est: Nõ debetis existimare plures esse ecclesias, quæ habeant ubera doctrinarũ: & possint credentes scientiæ lacte nutrire. Vna est ecclesia, & unus Christus spõsus ecclesiæ. In nullo enim alio inhabitabit iugiter spũs sanctus, nisi in saluatore, Ioanne dicente: In
Ioã.1.c quem uideris spiritũ descendentẽ & manẽtem in eo: ipse est qui exclusus sine manibus, impleuit latitudinẽ omnis terræ: id est, dominicũ hominem.

e ¶Etenim dominus habitabit in finem.) In cor- C
pore, quod accepit de sancta Maria: quia cũ eo est euectus in cœlum. f ¶Currus dei decẽ milibus multiplex.) Hyppolice dicit administratorias potestates & sanctos: quia innumerabiles sunt, sicut
Dan.7.c dixit in Daniele: Mille milia ministrabant illi: & decies centena milia assistebant ei. Et in Ezechiele describitur, Cherubim
Ezech.1.et 10 quatuor pennas habere, in quatuor angulis habere quatuor personas: cuius auriga deus est. Cherubim autem interpretatur, scientiæ plenitudo. Significat autẽ persona leonis, regalem, hoc est, regnare passionibus: psona hominis, rationabilem: persona uituli, in opere: persona aquilæ, in cõtemplatione, hoc est, in theoria: quæ nos exaltat in uirtutibus. Simul autẽ ut dicamus: Thronus dei in sanctis est. Decem milibus multiplex. Multa em milia curruum secularium, deuicerunt euangelizantes Christum in uniuerso mundo. g ¶Milia lætantium dominus in illis.) Ministeria diuina hic esse indicat. h ¶In Sinai in sancto.) Hoc est, in D
sanctis est deus quãdo tentant: & post tentationẽ sequit sanctitas. Impossibile est enim aliquẽ (licet sanctus sit) sine tentatione transire in hoc seculo,
Iob.7.d. secundũ Iob: Tentatio est uita hominis super terram. i ¶Ascendisti in altum, cepisti captiuitatem.) Ascendisti in cœlos: captiuasti nos, qui captiui tenebamur à diabolo. Qui quondam in Sinai descendens, populo legẽ distribuit: ipse nunc in sancto, id est, in assumpto homine (de quo angelus ad Mariam: Quod nascetur ex te, sanctum
Luc.1.d uocabitur) cœlorum excelsa conscendens: eos qui in captiuitate diaboli tenebantur, absoluit: ac post se tanquam captiuos deductos æternæ uitæ restituit. Sic & carnem assumptam, quasi captiuam euexit ad sydera. k ¶Accepisti dona in hominibus.) Bene dixit, accepisti. A patre accepit: accepit ut homo: dat ut deus: et qd accepit, hominibus accepit ut det. Ipse enim plenus est, & nihil indiget. Dedit dona spiritualiũ gratiarum hominibus: qui per fidem ad eum deinceps accesserũt. l ¶Etenim nõ credẽtes, inhabitare dominũ deũ.) Et his hominibus, id est, ex gẽtibus populo largitus est Christus: qui nõ credebãt deũ inhabitare posse mortalibus, & hos saluasti: qui non credebãt quod possibile est deum habitare in hominibus, hoc est, saluatorem accipere carnẽ. Vel etiã eis ministrauit bona, qui erãt sine spe, quod in ecclesia eius inhabitare possint. m ¶Benedictus dominus die quotidie.) Qui ꝓficit, quotidie potest benedicere deum. Quid enim mihi prodest,

si heri

E si heri benedixi:& hodie nō possum benedicere? Et pro superioribus beneficijs: & quod nūc nobis ad se ueniendi planū præparat iter, assidue est bn̄dicendus. a ¶Prosperū iter faciet nobis deus salutarium nostrorū.) Quia ab ipso saluamur. Prosperum iter faciet nobis deus salutariū nostrorū. Securꝰ esto peccator: noli dubitare ꝙ ḡtidie possis benedicere deū. Ecce em̄ dicit: Prosperū iter faciet nobis deus. Ergo deus adiuuat nos, et cooperaf̄ nobis. Salutariū nostrorū. Benedixit pluraliter, salutariū: ꝙ quanta pctā cōmisimus, tot et salutes habemus. Diapsalma i Hebræo habet סֶלָה sela: hoc est, semp & iugiter. Ergo deus semper nos adiuuat. b ¶Deus noster.) Quia p̄ter ipsū aliū nescimus. c ¶Deus saluos faciendi: & dn̄i dn̄i exitus mortis.) Præsto est em̄ ut saluos faciat pereuntes: quia ꝓ redēptione nostra natus. Et dn̄i dn̄i est exitus mortis: quia prior mortis exitū patefecit, dicente Apostolo: Factus est, inquit, primogenitus mortuorum: quoniā ipse resurrexit à mortuis, & nos simul fecit resurgere. Aliter. Diabolus introitꝰ est mortis: dn̄s uero educit. d ¶Verūtamē deus cōfringet capita inimicorū suoꝝ.) Ab exitibus mortis egressus cōfregit capita diaboli & oēs uirtutes eius. Tu cōfregisti capita draconis in aqua. Quot peccata sunt, tot capita habet diabolus: Principatus & potestates quæ tanꝯ caput cūctis eminebāt: hoc est, diabolicas dn̄ationes. e ¶Verticē capilli pambulantiū in delictis suis.) Sūmitatē extollentiæ eorū qui pœnitentiā negligētes, pdurāt in peccatis. Intantū em̄ cōfringit caput eius ut non remaneat in eo aliqua uirtus qua stimulet peccantes. Summū capitis, capillus est: & capilli, uertex. Ergo hoc dicit qđ nec minimū remaneat in diabolo, qđ nō frangaf̄. f ¶Dixit dn̄s ex basan cōuertā, conuertā in profundū maris. Vt intingaf̄ pes tuus in sanguine, lingua canū tuorū ex inimicis ab ipso.) Basan, cōfusio interpretaf̄. De cōfusione igit̄ nos cōuertit deus. Hoc aūt ideo, quia crucē sustinuit: & pes eius proprio cruore pfusus est, clamātibus cōtra eū Iudæis atꝯ dicentibus: Crucifige, crucifige eū. Qui Iudæi stimulati fuerunt ab inimicis Christi: hoc est, à dæmonibus. Vt autem hoc totum fieret, ipsius saluatoris uoluntas fuit ꝙ hæc passus est fieri. Vel de confusione huius seculi conuertā humanum genus: hoc est per passionē meam & crucem: quæ isti putant stultitiam & confusionē. Cōuertam basan, populum meum. Conuertā in profundum maris: id est, de profundis uitijs & peccatis seculi istius: de cōmotione & fluctibus conuertam populum meum. Vt intingaf̄ pes tuus in sanguine. Quoniā pes ipsius intinctus est in sanguine suo. Torcular calcaui solus: & de gentibus uir nō fuit mecū. Et iterū: Quis est iste qui ascendit ex Edom: fuluida uestimēta eius ex Bosor. Edom interpretatur sanguis: Bosor caro. Ipsum dominū nostrū significat crucifixum. g ¶Lingua canū tuorum ex inimicis ab ipso.) Canes dicit ipsos Iudæos: ut superius. Qui clamauerunt, crucifige, crucifige talem: non habemus regem nisi cæsarem. Ex inimicis autem submissi à dæmonibꝰ negare saluatorem & blasphemare eum. Aliter. Quoniā ipse tua uoluntate uenisti & passus es: & tua uoluntate crucifixus es à Iudæis. Tinctus est em̄ pes domini in sanguine, cū caro assumpta in qua diuinitas latebat, lancea uerberatur. Ab ipso igitur sanguine & eoꝝ lingua tincta est, qui dixerunt: En sanguis eius super nos & sup filios nostros. Sed post gloriosum dn̄i cæ ascensionis triumphū, ultione dominica, & hostium pes in eorum sanguine tinctus est: & canina scilicet inimicorum rabies ab eo est satiata. h ¶Viderunt ingressus tuos deus, ingressus dei mei, regis mei qui est in sancto.) O quàm admirabiliter in hoc psalmo uetus testamentum cū euangeliorum dictis concordat. Visa sunt enim itinera Christi in ingressu maris rubri: uisa sunt & in euangelijs ipsius regis nostri: cum in sancto homine eleuatus, cœlis inuectus est. i ¶Præuenerunt principes coniuncti psallentibus: in medio iuuencularum tympanistriarum.) Et quidem in illo maris transitu præuenerunt principes: id est, prius egressi sunt uel Moyses uel reliqui seniores, & coniuncti sunt iuuenculis cœlesti itinere. Præuenerūt principes angelorum sanctorum animas, qui laudes domini mortificato corpore concinebant, dicentes: Tollite portas principes uestras: quia iam redit triumphator inferni. Ideo autem tympanistriarum: quoniam mortuū est corpus ipsorū peccato. Et Maria soror Moysi & Aaron tenens tympanum in Exodo, antecedebat psallentes & dicebat: Cantemus domino, glorioſe enim honorificatus est. Aliter. Præuenerunt principes iuncti psallentibus in medio iuuencularum tympanistriarū. Apostoli cum ecclesijs, iuncto pariter præcesserūt gradu. Bene eos præuenisse testatur: quia principes fidei de Iudæis sunt. k ¶In ecclesijs benedicite dominū.) Manifestius est loquutus, quas supra dixerit tympanistrias. l ¶Dominū de fontibus Israël.) Quia salus ex Iudæis est: & inde prima ecclesia. Ex adumbratione enim legis, ecclesiæ doctrina

a prōsperum iter faciet nobis deus salutariū
b nostrorum. Dēus noster dēus saluos facien
c di: & domini domini exitus mortis. Vērūta
men deus confringet capita inimicorū suo-
e rum: uērticem capilli perambulantiū in deli
f ctis suis. Dixit dominus ex Basan, cōuertā:
conuertā in profundū maris. Vt intingatur
g pes tuus in sanguine: linguā canū tuorū ex
h inimicis ab ipso. Vidērūt ingressus tuos de-
us: ingressus dei mei, regis mei qui est in san
i cto. Præuēnerunt principes coniuncti psal-
lentibus: in medio iuuencularum tympani-
k striarū. In ecclesijs benedicite deo: dómino de fon-

Psa.67.c
Ibi.55.d
Ier.48.19.
Exo.15.d

A ctrina processit: in qua nunc dominus, qui ex Israelitica stirpis propagine carnem suscepit benedicitur. a ¶Ibi beniamin.) Paulus apostolus qui ex tribu Beniamin descendit: ibi in ecclesia.
b ¶Adolescentulus.) Nouissimus omnium apostolorum. c ¶In mētis excessu.) Quem pertulit in Damascum cum iret. d ¶Principes Iuda duces eorum.) Apostoli sunt principes Iuda: hoc est domini, quemadmodum dicit Iacob: Iuda te laudabunt fratres tui. e ¶Principes Zabulon & principes Neptalim.) Zabulon interpretatur fluxus noctis. Neptalim latitudo. Qñ liberati fuerimus de passione libidinis, hoc est illius fluxus: tunc incipimus latitudines uirtutū. Vel aliter. Principes Zabulon & principes Neptalim. Petrū & Andreā apostolorum principes monstrat: qui in crassitudine tenebrarū illius lucem magnam annunciantes, doctores sunt euangelij constituti, iuxta illud: Terra Zabulon & terra Neptalim: uia maris trans Iordanem Galilææ gentium, populus qui sedebat in tenebris, uidit lucem magnam. f ¶Manda deus uirtuti tuæ.) Christo tuo. g ¶Cōfirma hoc deus quod operatus es in nobis.) Vt donum baptismi quod cōtulit: spiritus sancti infusione confirmet. Confirma hoc deus quod operatus es in nobis: hoc est, salutare quod donasti nobis per tuam passionem cōfirma, & da auxilium: quoniam homines sumus, & non possumus incedere in uirtutibus si nō adepti fuerimus auxilium tuū. h ¶A templo tuo quod est in Hierusalem: tibi offerent reges munera.) Reges dicit qui regnant sibimetipsis, secundū quod scriptum est: Cor regis in manu dei. Ipsi offerent deo munera. Virtutes sanctorum munera sunt dei. Vel à templo illo corporali, quod bene uiuendo sanctum fecerunt. Reges in quibus peccatum ultra non regnat, offerent in cœlesti Hierusalem quæ est primitiuorum ecclesia, munera regi æterno: scilicet seipsos offerentes hostiam uiuam, placentem deo in conspectu omnium angelorū. i ¶Increpa bestias calami.) Bestiæ calami, dæmones sunt, fragilis infirmæꝯ uirtutis. Vel hæretici sunt, qui tractant & scribunt contra te ut deciant nos. Oportet enim & hæreses esse in nobis. Feræ enim dicuntur ab eo quod capiunt animas & interficiunt. Vel increpa feras arundinis: Iudæorum beluinam superbiam. k ¶Congregatio taurorum in uaccis populorum.) Ipsos hæreticos significat: quia neminem possunt decipere nisi simpliciores & parūos: hoc est, uaccas minores. Tauros enim non possunt decipere, hoc est, magnos. l ¶Vt excludant eos qui probati sunt argento.) Et propterea simpliciores decipiunt: hoc est, multitudinem, ut ueniant usq; ad sanctos, & excludāt eos de regno cœlorum. Vel in tauris, duces Iudæorum: qui persecutionem in dominum uel in sanctos eius intulerunt, indicat, ut illud: Tauri pingues obsederunt me. In uaccis uero stultas populi sequentis animas demonstrat. Quod ibi ostēditur, cum uaccas aureas in Samaria sub Hieroboam adorauit. Ergo cōsilium eorum quod habent ut sanctos de uia iustitiæ retrahant: in eorū animabus requiescat, iuxta illud: Gladius eorum intret in cor ipsorum, ut hi non excludantur à regno dei, qui per multas tribulationes tanquàm argentum probati, inuenti sunt iusti. Tale consilium præuidebat Iacob cū diceret: In consilio eorū non introeat anima mea. m ¶Dissipa gentes quæ bella uolunt.) Hæreticos uel Iudæos: qui plerunq; contra ecclesiam certamina parant. n ¶Venient legati ex Aegypto: Aethiopia præueniet manus eius deo.) In tribulationibus ac erroribus idololatriæ positi: uel qui peccatis nigri siue tenebrosi sunt: credentes quod Christus dominus ipse est deus filius dei: offerunt ei munera: id est, mentes puras, auro argentoq; lucidiores: Quia ubi abūdauit peccatum: superabūdauit gratia. o ¶Regna terræ cantate deo, psallite domino.) Vos utiq; qui prius terrenum regnum diligentes ignorabatis deum: nunc euicto carnali liuore, cœlestia regna penetratis.
p ¶Psallite deo qui ascendit super cœlos cœli ad orientem.) Illi utiq; qui quondam mortis occasu ascenderat in crucem, inuectus est nunc super syderа: uictorꝯq; mortis residet gloriosus. Ad orientem autem usq; siue quia ipse oriens sit dictus: siue quia per eum omnes oriantur ad uitam.
q ¶Ecce dabit uoci suæ uocem uirtutis suæ.) Voci domini tunc dabitur uox uirtutis, cum quod præcipit efficitur: quam mortui cum audierint resurgent. r ¶Date gloriam deo super Israël.) Magis deum quàm carnalem Israël honorate. Aliter. Nō labijs ut Israël, sed corde honorate deum.
s ¶Magnificētia eius & uirtus eius in nubibus.) In apostolis & prophetis. Vnde dicit: Mandaui nubibus meis: ne pluant super Israël imbrem.

a de fontibus Israël. Ibi Beniāmin adolescētu
b lūs: in mēntis excessu. Principes Iuda duces
c eōrū: principēs Zabulon & prīcipes Nepta
f lim. Manda deūs uirtuti tuæ: confirma hoc
g deūs quod operatus es in nobis. A tem-
b plo tūo in Hierusalem: tibi offerunt reges
i munera. Increpā feras arundinis congrega-
k tiō taurorum in uaccis populorum: ut ex-
l clūdant eos qui probati sunt argento. Dissi
m pā gentes quæ bella uolunt: uenient lega-
n ti ex Ægyptō: Æthiopia præueniet manus
o eius deo. Regnā terræ cantate deo: psallite
p domino. Psallite deō qui ascendit super cœ
q lum cœli ad orientem. Eccè dabit uoci
r suæ uocem uirtutis, datè gloriam deo: su-
s per Israël magnificēntia eius: & uirtus eius
in nubibus.

Gen.49.b
Psal.21.c
Psal.36.c
Gen.49.d
Rom.5.d
Esa.5.b

Mirabilis

E a ¶Mirabilis deus in sanctis suis.) In hoc mirabilis est deus: quoniam ita dilexit humanum genus ut signa faciat in sanctis suis. In istis magis mirabilis est deus q̄̄ in cæteris creaturis, quod eos post multas tribulationes euexit in sublimitatē cœlorū. b ¶Deus Israël ipe dabit uirtutem & fortitudinem plebi suæ.) Ad tolerādas passiones mūdanas uel spirituales negtias. c ¶Benedictus deus.) Qui nos à morte in uitam, à corruptione in incorruptionē demutare dignetur, ut sanctis eius participes facti, sempiternis in eum gaudijs exultemus. Amen.

d ¶In finem pro his qui cōmutabūtur psalmus Dauid.) Iste psalmus de passione Christi sonat: et ex persona membrorū suorum: licet quidam in eo putent ei minime cōuenire. Pro his qui commutabuntur. Commutauit se Christus: dū æqualis patri erat, formam serui accipiens. Vel nos cō mutamur de infidelitate ad fidē: quia ut diximus iste psalmus uocem continet dominici hominis uenientis ad passionem.

Psalmus LXVIII.

SAluū me fac deus: quoniam intrauerūt aquæ usq; ad animā meam.) Saluare eam patrē, secundū infirmitatis conditionem postulat: quoniam quidem motus populi sæuientis irruerūt in eum. f ¶Infixus sum in limo profundi.) In uetеribus peccatis huius populi. g ¶Et nō est substātia.) Per quam exinde euadam: nisi tu salues. h ¶Veni in altitudinem maris.) In profundū seculi istius. i ¶Et tempestas demersit me.) Procella Iudæorum. k ¶Laboraui clamās: raucæ factæ sunt fauces meæ.) Licet à peccatoribus urgeatur: clamare tamen salutaria præcepta nō desinit. l ¶Defecerunt oculi mei dū spero in deū meū.) Secundum imbecillitatē carnis sperauit, ut ab eo calix iste transiret, sed secundū diuinitatē impleuit uoluntatē patris. m ¶Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. Confortati sunt &c.) Ideo super capillos capitis mei, multiplicantur atq; cōfortātur: quia semper maior est iniquorum numerus q̄̄ iustorū. n ¶Quæ nō rapui tunc exoluebam.) Nō enim erat debitor mortis atq; peccati, sed in passione hostiā utrāq; cōpleuit. o ¶Deus tu scis insipientiā meam: & delicta mea &c.) Scit pater q d' non ea de cœlis attulit, sed de nobis assumpsit: ut ait propheta: Ipse iniqtates nostras accepit, & ægritudines nostras portauit. Et Paulus dicit: Quia qđ stultum est dei, sapiētius est hominibus, & qđ infirmū est dei, fortius est hominibus. Delicta mea à te nō sunt abscōdita, ut illud: Delictū meū cognitum tibi feci. p ¶Non erubescāt in me qui expectant te dñe: dñe uirtutū. Nō cōfundant &c.) Nō euacuetur spes credentium de passione mea: sed cognoscant quia uolūtatem tuā facere ueni, sicut sequit: q ¶Qm̄ ppter te sustinui opprobrium: operuit &c.) Propter uolūtatē patris, malorū impropería supportauit, & uerecundia tectus est, cū in assumpta carne collidit: quia una uoluntas fuit patris & filij qđ' sustinuit passionem. Vel operuit cōfusio: qn̄ negauerūt apostoli. r ¶Extraneus factꝰ sum fratribus meis: & peregrinus &c.) Filius em̄ erat synagogæ sicut & illi, secundū ordinē corporatiōis terrenæ: à quibus exter & hospes habitus est: qa illi sceleribus erant pleni: hic uero expers peccati. Extraneus factus sum fratribus meis. Fratres dñi, apostoli. Vnde dixit: Nunciabo nomen tuū fratribus meis. Peregrinus filijs matris meæ. Christus pegrinus, ut ait Cleophas: Tu solus peregrinus es in Hierusalē. Solus, quia solus & primus resurrexit immortalis. Et mater synagoga. s ¶Qm̄ zelus domus tuæ comedit me.) Quia fecerunt eā speluncam latronū. t ¶Et opprobria exprobrantiū tibi ceciderūt super me.) Exprobrationum enim iurgium super eum proiecerunt, cū eum & Samaritanum & dæmonium habentē uocarent. Vnde Iudæi cōtra Christum dicebant: Si filius dei es: descēde de cruce & credimus tibi. Alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere. Qui exprobrant filiū, & patrem exprobrant: quia qui nō credit filiū, nec patrē habet. u ¶Operui in ieiunio animam meā: & factū est in opprobriū mihi. &c.) Opprobriū em̄ ei inferre conabat: cū tētans eū satanas ait: Dic ut lapides isti panes fiant.

Vel

a Mirabilis deus in sanctis suis, deus Israël:
b ipse dabit uirtutē & fortitudinem plebi
c suæ: benedictus deus.
d In finē pro his qui commutabuntur psalmus ipsi Dauid. LXVIII.
e SAluum me fac deus: quoniam intrauerunt aquæ usq; ad animam meā. Infixus
f sum in limo profundi: & nō est substan-
g tia. Veni in altitudinē maris: & tempe-
h stas demersit me. Laborauī clamans, raucæ
i factæ sunt fauces meæ: defecerūt oculi mei
k dum spero in deum meū. Multiplicati sunt
l super capillos capitis mei: qui oderunt me
m gratis. Cōfortati sunt qui persecuti sunt me
n inimici mei iniuste: quæ nō rapui tunc exo-
o luebam. Deus tu scis insipientiam meam:
& delicta mea à te non sunt abscondita.
p Nō erubescant in me qui expectant te do-
mine: domine uirtutum. Non confundantur super me: qui quærunt te deus Israël.
q Quōniam propter te sustinui opprobrium:
r operuit cōfusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis: & peregrinus filijs
s matris meæ. Quōniam zelus domus tuæ co-
t medit me: & oppróbria exprobrantium ti-
v bi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam: & factum est in opprobrium mihi.

Et posui meis. Fratres dñi, apostoli. Vnde dixit: Nunciabo nomen tuū fratribus meis. Peregrinus filijs matris meæ. Christus pegrinus, ut ait Cleophas: Tu solus peregrinus es in Hierusalē. Solus, quia solus & primus resurrexit immortalis. Et mater synagoga.

Psal.31.b
Psal.21.e
Luc.24.c
Matth.27.d
Matth.4.d

A Vel quando dixerunt discipuli: Rabbi manduca-
Ioan.4.d Ille dixit: Ego cibum habeo māducare quem uos
nescitis. Et in alio loco: Operamini cibum nō qui
Ioan.6.c perit, sed qui permanet in uitam æternam. Sed esuriebat Christus salutem humani generis. Vel esuriebat fidem ecclesiæ: qa nullum cibum à Iudæis inueniebat. a ¶Posui uestimentum meum cilicium & factus sum illis in parabolam.) In sacco luIoan.11.e ctus ostēditur uel fletus: quo in morte Lazari usus, in parabolam factus est Iudæis, cum eo flente dicerēt: Ecce quomodo amabat eum. Alij uero: Non poterat hic qui aperuit oculos cæci nati facere, ut & hic non moreretur. b ¶Aduersus me exercebātur qui sedebāt in porta.) Illi scilicet qui habentes clauem sciētiæ: neq; introibant, neq; alios introire permittebāt: scribæ & pharisæi qui discernebant causas, cū sederēt in publico iudicio.
B c ¶Et in me psallebant qui bibebant uinū.) Repleti enim uino iniquitatis, qualiter eum interficerent concinebant. Stulte enim psallit qui in deum molitur insidias. Sciens enim propheta stultum in aliquibus esse psallere: audi qliter doceat quosdam: Psallite, inquit, sapienter. Vel ebrij erant de uino, quando operiebāt
Luc.22.g caput eius & dicebant: Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? d ¶Ego uero orationem meam ad te domine.) Non enim uincor his passionibus: quia tecum sum in oratione. Ego uero orationem meam ad te deus. Iudæis mihi maLuc.23.c ledicentibus atq; dicētibus: Crucifige, crucifige eū: ego pro eis orans loquebar: Pater ignosce eis: nō enim sciunt quid faciunt. e ¶Tempus placendi deus.) Tempus placendi, tempus est passionis in quo pater aiebat: Hic est filius meus dilectus in quo mihi cōplacui. Tempus beneplaciti deus in multitudine misericordiæ tuæ. Omnia enim tēpora tua beneplacita sunt, sed præsertim hoc tempus quo mea passione genus humanū redimis, quodāmodo plus beneplacitū facis. f ¶Exaudi me dñe in ueritate salutis tuæ.) Vt post uerā mortē, resurrectionis ueritas approbetur. g ¶Eripe me de luto ut nō infigar.) Quære iuxta quosdā ne forsitan lutum carnis quam suscepit significet uilitatē. Orat ut non in luto & puluere sicut omne humanum genus dissoluitur, corrumpatur. h ¶Libera me ab his qui oderunt me.) Aperte hæc de ludæis qui eū nunq̄ dilexerūt dicit. i ¶Et de profundis aquarū. Non me demergat tēpestas aq̄.) Hæc passionis tēpestas non eū in profunditate abyssi retineat ifernalis. k ¶Neq; absorbeat me profundum.) In quo dū per mortem descēdit: nō deuoreē ab eo. l ¶Neq; urgeat super me puteus os suum.) Aditus inferni siue diabolus.
m ¶Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua, secūdū multitudinem miseratio num tuarū respice me.) Hæc secūdū infirmitatē humanā postulat dicēs: Qui alios mea passione redimis: me præcurrente misericordia cōtēplare.
n ¶Nō auertas faciē tuā à puero tuo.) Vox Christi ad patrē, qui formam serui accepit, ut ait propheta: Magnū est tibi uocari puerum meum. Esa.49.b
o ¶Qm̄ tribulor uelociter exaudi me.) Vt resumā spiritū: quē tuis manibus cōmendaui. p ¶In tēde animæ meæ & libera eā ppter inimicos meos eripe me.) Vt me resurgēte ab inferis cōfundātur, unde Christus dixit: Potestatē habeo ponēdi animā meā. q ¶Tu Ioan.10.d scis improperium meum & confusionē meā &c.) Quam in assumpta sustineo carne. r ¶In cōspectu tuo sunt oēs qui tribulāt me.) Tu uides quales mihi tribulationes inferāt, & ostēdant illusiones. s ¶Improperiū expectauit cor meū & miseriā.) Improperium passionis, & miseriā: id est, cōtumeliā crucis. t ¶Sustinui q simul cōtristareē &c.) Nullus de tāta multitudine iniquorū, aut compassus est doloribus meis: aut extitit consolator.
u ¶Dederūt in escā meā fel: & in siti mea potauerunt me aceto.) Hoc iam completū esse, in euāgelijs legimus: cū sitiente dño in cruce, acetū cū felle mixtum bibere porrexerūt. Et ex hoc & ex alio testimonio intelligitur: qđ ad Christū psalmus referi debeat. x ¶Fiat mensa eorū corā ipsis.) Dicta legis & prophetarū: ad quā sæpe cōuenientes reciebātur. y ¶In laqueū & in retributiones & in scan-

E scandalum.) Vt non intelligant inibi dñm nũcia-
Ioan. 5.g tum. Nam & dñs in euangelijs dixit: Moyses uos accusat in quem speratis. De me enim ille scripsit.
a ¶Obscurentur oculi eorum ne uideant.) Diui nitatem sub fragilitate latentem. Vt nõ uideant. Hoc erat quod precaba tur, mensam eorum fieri in laqueum: ne legis scili cet sacramẽta cognosce rent. b ¶Et dorsum eo rũ semper incurua.) Vt Romanis seruiant semp. Vel sub onere legis: qđ secundũ literam ferre po tuit nemo. c ¶Effũde super eos iram tuã, & fu ror iræ tuæ cõprehendat eos. Fiat habitatio eorũ deserta &c.) Hæc omnia in euersione Hierosoly mæ sub Tito & Vespasi ano completa sunt. Vel
Matth. 23.d hoc est quod ait: Dimit tetur uobis dom⁹ uestra deserta. Recedente de Iu dæa Christo, omnes pa riter cum illo recesserũt uirtutes: d ¶Quoniã quem tu percussisti ipsi
F persecuti sũt.) De se hæc Christus ad patrẽ loqui tur, sicut in alio proph ta ex persona patris legi
Esa. 53.c mus dictũ: Propter pec cata populi percuss eũ.
Zach. 13.c Et iterum: Percutiam pa storẽ: & dispergent oues gregis. Percussus est em ut nos resurgeremus: uul neratus est, ut nos sanaret. Sed & sanguis & aqua quæ de uulnere lateris eius exijt, martyrij baptis mięq; prætulit typũ, per quod itur ad cœlũ. e ¶Et super dolorem uulnerum meorum addiderunt.) Cum uel ecclesiam uel apostolos persecuti sunt.
f ¶Appone iniquitatem super iniquitatẽ eorũ.) Sicut enim quod me non crediderũt, ad iniquita tem eis est reputatum: ita quod me persecuti sunt, iniquitati huic adijciatur. g ¶Et non intrent in iustícia tua.) Cœlorum cum iustis non capiant re gna. h ¶Deleantur de libro uiuentium, & cum iustis nõ scribantur.) Duos hic libros indicat scri ptos: uiuentium ac iustorum. Vnde animaduertẽ dum est quod ille sit uiuentium, in quo ante aduẽ tũ dei prophetæ ac patriarchæ scripti sunt. De quo
Exo. 32.g Moyses peccante populo ait: Si nõ dimittis eis no xam: dele me de libro quem scripsisti. Iustorũ ue ro dicit illum, de quo dominus ad eos qui per fidẽ
Luc. 10.d secuti sunt ait: Gaudete & exultate: qa nomina ue stra scripta sunt in cœlo. Persecutores ergo isti & à primo libro deleti sunt, & in secundo nõ sunt scri

a in scandalum. Obscũrentur oculi eorum ne
b uideant: & dorsum eorum semper incurua.
c Effunde super eos iram tuam: & furor iræ tuæ comprehendat eos. Fiat habitatio eorũ deserta: & in tabernaculis eorum nõ sit qui
d inhabitet. Quoniam quẽ tu percussisti ipsi
e persecuti sunt: & super dolorem uulnerum
f meorum addiderunt. Appone iniquitatem
g super iniquitatem eorũ: & non intrent in iu
h sticiam tuam. Deleantur de libro uiuentiũ:
i & cũ iustis non scribãtur. Ego sum pauper
k & dolens: salus tua deus suscepit me. Lau
l dabo nomen dei mei cum cantico: magnifi
m cabo eũ in laude. Et placebit deo super ui
n tulum nouellum: cornua producentẽ & un
o gulas. Videant pauperes & lætentur: quæri
p q tẽ deum & uiuet anima uestra. Quoniam
r exaudiuit pauperes dominus: & uinctos su
s os non despexit. Laudent illum cœli & ter
t ra: mare & omnia reptilia in eis. Quoniam
v deus saluam faciet Sion: & ædificabũtur ci
x uitates Iudæ. Et inhabitabunt ibi: & hære
y ditate acquirent eam. Et semen seruorum
z eius possidebit eam: & qui diligunt nomen
eius habitabunt in ea.

In finem

pti. i ¶Ego sum pauper & dolẽs.) In passione.
k ¶Et salus tua deus suscepit me.) Resurgentem. Hinc iam propheta loquitur: Ego sum pauper & dolens. Cũ enim esset diues, pro nobis pauper fa ctus est, & compeditos suos non despexit. Possu mus hoc uersiculo uti: si qñ in laudes martyrum peroramus. Quidã & de animabus hoc intelli gi putant, qđ clausæ cor poribus nõ despectæ sint à deo. l ¶Laudabo no men dei mei cum cãtico magnificabo eum in lau de.) Quod uel de diabo lo triumphauerit, uel ui cerit mundũ. m ¶Pla cebit deo.) Id est, patri.
n ¶Super uitulũ nouel lum.) Qui seipsum obtu lit genitori. o ¶Cor nua producentem.) Fortitudinem ecclesiæ dan tem. p ¶Et ungulas.) Quibus sacrilegia cõcul cet gentium ac diuellat,
q ¶Videãt pauperes & lætentur.) Quod humi liata superstitione genti lium ecclesiæ dñi extolli tur regnum. r ¶Quæ rite dñm & uiuet anima uestra.) Quæ nunc mor tua est peccatis.
s ¶Quoniam exaudiuit pau peres dñs.) Vt eos resu scitaret. t ¶Et uinctos suos nõ despexit.) Quia disruptis diaboli nexib⁹ eos regno suo asciuit.
u ¶Laudẽt illum cœli & terra: mare & omnia reptilia in eis.) Ipsi omnia ge nu flectant: cœlestium: terrestrium & infernorũ.
x ¶Quoniam deus saluam faciet Sion.) Cœlestẽ Hie rusalem, in qua electos suos pro meritis adunabit in uno corpore illius matris cœlestis. y ¶Et ædi ficabuntur ciuitates Iudæ.) Animæ sanctorũ, quæ per confessionem in templum sanctum tanq̃ ui ui lapides deferuntur. z ¶Et inhabitabũt ibi & hæreditate acquirent eam & semen seruorũ eius possidebit eam &c.) Sancti utiq; qui in eam transferuntur. Vel semen eorum: id est, qui per eos cõuersi sunt. Sed quia titulus psalmi pro his qui com mutabũtur inscribitur: oremus dominum ut nos à gentilitate conuersos, in Iudæ ciuitates ædificet, & à iugo diaboli absolutos, ut soboles diligat pro prias: Vt quos redemit per fellis amaritudinem, per aceti asperitatem, per crucis supplicia, per cla uorum uulnera, per mortis contumeliam, per glo riã resurrectionis: sic custodire dignetur in seculo, ut faciat participes sanctis suis in regno. Amen.

¶In finẽ

A a ¶In finẽ psalmus Dauid in rememoratione eo qđ saluũ fecit eũ dñs.) Iste psalmus ex persona dñi incorporati canitur, deprecantis præsidiũ patris.

Psalmus LXIX.

DEus in adiutorium meum intende: dñe &c.) Nostrum adiutori um Christus est: qui nũc patris auxilium postulat ad confutandos eos qui sibi aduersant. c ¶Cõ fundantur & reuereant qui quærunt animã meã ut auferant eam.) In hoc enim cõfunduntur, cum eum cuius animã auferre uoluerũt, resurrexisse cognoscunt. d ¶Auer tantur retrorsum & eru bescant qui uolunt mihi mala.) Non immutẽtur in resurrectione cum san ctis, sed retrorsum cõuer si erubescentes: quia quẽ ut hominẽ iudicauerũt: iudicare ut deũ cernunt.
e ¶Auertant statim eru bescentes: qui dicunt mi hi euge euge.) Irridentiũ hæc uox est, quæ ad eos
B Matth. 27.e refertur qui dicebant: Si filius dei es, descende de cruce. Et iterum: Cõfidit in deũ: liberet eũ si uult. Post impiorũ uero pœ nam, ad gloriã cõuertit beatorum. f ¶Exultẽt & lætentur in te omnes qui quærũt te.) Qui per lachrymas pœnitẽtiæ te qui misericors es, reqrũt.
g ¶Et dicant semp ma gnificetur dñs.) Accepta indulgẽtia peccatorum.
h ¶Qui diligũt salutare tuum.) Diligentes te: eo quod sis omnium uita.
i ¶Ego uero egenus sum & paup, dñs &c.) Chri stus dominus se crebro egenum & pauperem uo cat: cuius cura in paternæ pietatis amore cõsistit.
k ¶Adiutor meus & protector meus es tu deus meus ne tardaueris.) Hinc enim passionis tẽpore
Ioan. 13.c discipulo dixit: Quod facis, fac celerius: scilicet ut passionem corporis uelox resurrectionis adiuto rium præueniret. Qui uulneratus est propter pec cata nostra, & resurrexit propter iustificationẽ no stram: ipse nobis nunc auxilium in tempore tribu lationis miseratione solita largiatur, ut cũ sanctis eius exultantes: eum magnificare atq; extollere ua leamus. Amen. l ¶Psalmus Dauid filiorũ Io nadab & priorum captiuorũ.) Iste psalmus uocẽ cõtinet prophetæ: de illa redemptoris humilitate

a In finẽm psalmus Dauid in rememoratio
ne, eo quod saluũ fecit eum dñs. LXIX.
b DEus in adiutorium meum intende: do mine ad adiuuandum me festina. Cõ
c fundantur & reuereantur: qui quærunt ani
d mam meam. Auertantur retrorsum & eru
e bescant: qui uolunt mihi mala. Auertantur statim erubescentes: qui dicũt mihi euge eu
f ge. Exultẽt & lætentẽ in te omnes qui quæ
g runt te: & dicant semper magnificetur domi
h nus: qui diligunt salutare tuum. Ego uero
i egenus & pauper sum: deus adiuua me.
k Adiutor meus & liberator meus es tu: do mine ne moreris.

l Psalmus Dauid filiorum Ionadab & prio rum captiuorum. LXX.

m IN tẽ domine speraui non confundar in
n æternum: & in iustícia tua libera me & eri pe me. Inclina ad me aurem tuam, & salua
o me. Estõ mihi in deum protectorẽ: & in lo
p cum munitum ut saluũ me facias. Quoniã firmamentum meum: & refugium meũ es
q tu. Deus meus eripe me de manu peccato
r ris: & de manu contra legẽ agentis & iniqui.
s Quoniam tu es patientia mea domine: dñe
t spes mea à iuuentute mea. In te confirma
v tus sum ex utero: de uentre matris meæ tu
x es protector meus. In te cantatio mea sem
y per, tanq̃ prodigium factus sum multis: & tu ad

corporea conquerentis, ac de eius resurrectione gloriosa canentis. Psalmus LXX.

C

IN te dñe speraui nõ cõfundar in æternũ.) Orat ergo mediator noster, ut hæc confusio mortis non sit, ut cæterorũ omniũ diuturna. n ¶Et in tua iustícia libera me & eripe me. Inclina &c.) Iu stícia enim tua est ut qui fecerit uolũtatem tuam, transeat à morte in uitã: per quam & ego nũc eri pi deprecor. Vel aliter. Inclina ad me aurem tuã & salua me. Aures dñi di cũtur qñ exaudire digna tur: quia formã serui acci piens, factus est obediẽs patri usq; ad mortẽ: mor tem autẽ crucis. Propter Philip. 2.b quod & deus illum exal tauit, & dedit illi nomen quod est super omne no men. o ¶Esto mihi in deum protectorem et in locum munitũ: ut saluũ me facias.) Quia absq; te neq; refugiũ neq; mu nitio: neque protectio à quoq; præstari põt. Nun quid deus localis est? Li cet localis sit ad se ueniẽ D tibus: sed non est localis: qa ubiq; est. p ¶Quia firmamentũ meũ & refu gium meũ es tu.) Firma mentũ, cũ æqualis in eo cõsistit substantia. Refu giũ: iuxta imbecillitatem corpoream. q ¶Deus meus eripe me de manu pctõris: & de manu &c.) De potestate populi Iu daici, qui me uenturũ in lege non intellexit.

r ¶Et iniqui.) Semper malignantis. Non omnes peccatores etiã iniqui. Peccatores sunt trãsgresso res: id est, Iudæi & mali Christiani: qui uetus & no uum testamentũ trãsgrediuntur. Iniqui qui nõ cre dunt, ut Paulus ait: Qui sine lege peccauerunt, si Rom. 2.b ne lege & peribunt. s ¶Qm tu es patiẽtia mea dñe.) Quia pro tua patior uoluntate. t ¶Spes mea à iuuentute mea.) Ab initio ætatis corporeæ. Ideo spes nõ cõfunditur: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris: per spiritũ sanctum qui da tus est nobis. u ¶In te confirmatus sum ex utero.) Legis utiq;, ex quo initiaui credere. x ¶De uentre matris meæ.) Synagogæ de qua processi. y ¶Tu es protector meus dñe. In te &c.) A te, p tegar in passione, & tuũ in gẽtibus nomẽ cõcinã. z ¶Tanq̃ prodigiũ factus sum multis.) Dicebãt

E enim illi: Samaritanus es tu, & dæmoniū habes.
Ioan.8.f a ¶ Et tu dñe adiutor fortis.) Dixisti mihi: Hic est
Matth.17.a filius meus dilectus in quo mihi bene complacui:
ipsum audite. b ¶ Repleatur os meū laude tua,
ut cātem gloriā tuam tota die magnitudinē tuā.)
Vnus dies est sanctis tu-
is in hoc mundo, quem
nulla obscurat nox: i quo
& cū quibus, laudē, glo-
riam, magnificentiamq; concino tuā: quia ego in
his sum. Ego cano tibi.
Sed & nūc ipse dñs ape-
rit os nostrū: ut possim⁹
eius gloriā nunciare, atq;
laudem eius disserere.
c ¶ Ne proijcias me in
tpe senectutis, cum defi-
ciet &c.) In cōsummatio
ne utiq; ætatis istius.
d ¶ Quia dixerūt inimi
Ioan.9.c ci mei mihi.) Dicentes,
hic non est de deo, q sab-
batum non custodit.
e ¶ Et q custodiebāt ani
mam meam cōsiliū fece
rūt in unū dicētes: Deus
dereliquit eū &c.) Hæc
dixerunt impij, & erraue
F rūt: obcæcatū em est ma-
licia cor eorū. Sed & in
ipsa passione quasi dere-
Matth.27.f licto à deo dicebāt: Sine
ueniat Elias et liberet eū.
f ¶ Deus ne elōgaueris
à me: deus me⁹ &c.) Vt
alligato forte uictor re-
deā ex inferno. g ¶ Cō
fundantur & deficiāt de-
trahētes aniæ meæ, ope-
riantur &c.) Cum ego re
suscitat⁹ fuero. h ¶ Ego
aūt semper sperabo in te
dñe: & adijciam &c.) Vt
quæ tibi lex offerre præ-
cepit in sacrificijs suis ui-
sibilibus redemptus po-
pulus deportet in mori-
bus. i ¶ Os meum an
nunciabit iustitiā tuā to
ta die salutare tuū.) Re-
surgens em congregabo
ecclesiam in qua tuas concinā laudes. k ¶ Quia
non cognoui literaturā, introibo in potētias dñi.)
Cognouit ille negociationem qui magistrum uē-
Ioan.17.a didit. Nam ego te clarificaui super terrā: opus con
summaui quod dedisti mihi ut facerem. l ¶ Do
mine memorabor iustitiæ tuæ solius.) Paternæ eū
iustitiæ memorem propheta dicit, sicut & ipse in
Ioan.8.d euangelio ait: Ego quæ audiui à patre meo, hæc lo

quor. m ¶ Deus docuisti me à iuuentute mea, G
& usq; nunc pronunciabo mirabilia tua, & usq; in
senectam & senīū deus ne derelinquas me.) Nun
q̄ enim est derelictus à patre, sed semper testimo-
nium perhibuit quia uerax est. n ¶ Donec an-
nunciem brachium tuū generationi omi quæ uē
tura est. Potētiam tuam & iustitiam tuam usq; in
altissima.) Hæc omnia Christianæ generationi
annunciauit: quā suo san
guine acquisiuit, & p̄ qua
passus est quæ sequunt.
o ¶ Quæ fecisti magna,
lia deus quis similis tibi.)
Qui me misericordi, cō-
silio ad redemptionem
humanam misisti.
p ¶ Quantas ostendisti
mihi tribulationes mul
tas & malas, & cōuersus
uiuificasti me.) Multæ q̄-
dem ei tribulationes in
carnis infirmitate ostē-
sæ sunt ob salutem humani
generis, sed omnia uinci-
cit tolerauit. q ¶ Et H
de abyssis terræ iterū re-
duxisti me.) Hoc est de
profunditate inferni. Di
cant nunc Iudæi qui hūc,
psalmū in solū Dauid ca
nere uolunt: qñ de, p̄fun
do abyssi est eductus.
r ¶ Multiplicasti magni
ficentiam tuā deus, & cō
uersus cōsolatus es me.)
Cū hi qui in inferno te-
nebantur mecum redie-
runt. s ¶ Nam & ego
confitebor tibi in uasis
psalmi.) Qui de illo ui-
no nouo euāgelicæ & a-
postolicæ prædicationis
repleti: in psalmis me in-
telligunt præconatum.
t ¶ Veritatē tuā de⁹ psal
lā tibi in cithara deus san
ct⁹ Israël.) In his q te mē
te retinent. u ¶ Exulta
būt labia mea &c.) Hæc
ad clausulā psalmi propheta dicit. x ¶ Et anima
mea quā redemisti.) Ne ei mors secūda dñaretur.
y ¶ Sed & lingua mea meditabit iustitiā tuā cum
cōfusi & reueriti fuerint q quærūt &c.) Siue uitia,
siue potestates aëreæ, quæ mihi iniquas inferunt
immissiones. Nos uero depcemur dñm, ut repleto
laudibus eius ore humano: ea semper meditemur
in cordibus, quæ ei placitis uocibus proferamus.

¶ In Sa-

A a ¶ In Salomonē.) Et hic psalm⁹ p̄prie ad Chīm
refertur. Salomō quippe pacificus & pacificus est
Christus: & p̄manet cū sole & ante lunā generati-
onis generationum. Si super Salomone iste psal-
mus intelligitur: hoc penitus stare non potest. Sa
lomon quippe nec cum
sole, nec cū luna permā-
sit. Si uero uolumus itel
ligere de Christo: quærē
dū quomodo Christus
non habeat finem: cum
sol & luna & cœlum &
omniaue terascere & trā
sire dicantur. Sed iste
septuagesimus primus
psalmus quem propheta
cecinit: filium dei in mū-
dum uenturū ostendit:
eūq; post assumptæ car-
nis iniurias, liberatosq;
pauperes de manu potē
tis: cœlis redditum, à pa-
tre omne sumpsisse iudi
cium. Tale igitur sumit
exordium.

Psalmus. LXXI.

DEus iudicium tuū
regi da.) Loquitur
ergo ut diximus prophe
ta ad patrem, ut iudiciū
filio donet: non quod eū
in una deitate subsisten-
tem nō habeat, sed ut in
corpore uēturū ostēdat.
c ¶ Et iustitiam tuam
filio regis.) P p̄o qui in adoptionē filij assumptus,
p̄ baptismū in eo renanatus est. Nam congrue cō
uenit, ut populus iustitia uiuat: rex autem iudiciū
quod à patre susceperit exerceat quod sequens con-
firmat uersiculus. d ¶ Iudicare populum tuum
in iustitia.) Quem per passionem ac resurrectio
nem illius acquisisti. e ¶ Et pauperes tuos in iu
dicio.) Vt post præsentes ærumnas: consolationē
capiant sempiternam. f ¶ Suscipiant mōtes pa
cem populo & colles iustitiam tuam.) Montes
collesq; duplam habere intelligentiam, sæpe mo-
nuimus, id est, parti deificæ & aduersæ. Ergo hi q
seducente aduersario, fauentibus diuitijs, in mo
dum collium montiumq; eleuati sunt: subditi nūc
deo, illam pacem iustitiamq; suscipiant quam po-
pulus quem superius adoptiuum diximus tenet,
id est, Chīm, q est pax nra & iustitia. g ¶ Iudi-
cabit paupes &c.) Vt, p eo paupes facti: cœlesti-
b⁹ regnis locupletent. h ¶ Et saluos faciet filios
&c.) Qui per eos conuersi sunt. i ¶ Et humi-
liabit calumniatorem.) Largito iustis præmio, hu
miliat diabolum: qui nūc eis calumniator existit.
k ¶ Et permanebit cū sole.) Cū claritate pater-
na. Nam huic soli aptari ista non possunt: quia cū
hoc mundo dissoluetur. l ¶ Et ante lunā ge-

In Salomonem. LXXI.

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
x
y

DEus iudicium tuū regi dā: & iustitiam
tuam filio regis. Iudicarē populum tu-
um in iustitia, & paupēres tuos in iudicio.
Suscipiant montes pecem populo: & colles
iustitiam. Iudicābit pauperes populi & sal-
uos fāciet filios pauperum, & humiliābit ca
lumniatorem. Et p̄manebit cū sole & an-
tē lunam generationis generationum. De-
scēdet sicut pluuiā ī uellus, & sicut stillicidia
stillantia super terram. Orietur in diēbus e-
ius iustitia & abundan
tia pacis. Quod in die-
bus Augusti Cæsaris est
impletum, cū dominus
de thalamo uirginali p̄-
cessit. Nam ita his dieb⁹
omnia bella quieuerunt:
ut etiam illud impleret,
quod alius propheta ce- Esa.2.d
cinit, dicens: Conuerte-
runt gladios suos in uo-
meres, & lanceas suas in
falces. Dies aūt eius sunt D
cū cōcipitur, cū nascit cū
nutritur. Dies eius sunt:
cum opera patris ope-
ratur: cum patitur, cum
ad inferna descendit: cū resurgit: cum se discipu-
lis præbet, cum cœlos ascendit. p ¶ Donec
auferatur luna.) Eleuetur ecclesia.
q ¶ Et dominabitur à mari usque ad mare, & à
fluminibus usque ad terminos orbis terrarum.)
Totum hunc mundum sua passione acquisitum
atque subiectum Christo domino propheta testa
tur. r ¶ Coram illo procident Aethiopes.)
Peccatis tenebrosi. s ¶ Et inimici eius terram
lingent.) Iuxta illud: Te adorabunt, & pulue- Esa.49.g
rem pedum tuorum lingent. t ¶ Reges Thar
sis & insulæ munera offerent: reges Arabum &
Saba dona adducent. Et Adorabunt eum omnes
reges terræ: omnes gentes seruient ei.) Omne hic
mundiale imperium, honores & ordines, ad Chri
stum dominum accedere eiq; colla submittere: bo
norumq; morum dona deferre, propheta pronū-
ciat, quod ex magorum muneribus intelligimus
inchoatum. Ipsi enim gentium regumq; typum
tenuisse monstrantur. u ¶ Quia liberauit pau
perem à potente.) Populum fidelem à potestate
diaboli. x ¶ Et pauperem cui non erat adiu-
tor. Parcet pauperi & inopi, & animas paupe-
rum saluas faciet. Qui abiectis mundi diuitijs
pœnitentiam egerunt: parcitur his & saluabunt.

III 4 ¶ Ex usuris

ad inferna descendit: cū resurgit: cum se discipu-
lis præbet, cum cœlos ascendit. p ¶ Donec
auferatur luna.) Eleuetur ecclesia.
q ¶ Et dominabitur à mari usque ad mare, & à
fluminibus usque ad terminos orbis terrarum.)
Totum hunc mundum sua passione acquisitum
atque subiectum Christo domino propheta testa
tur. r ¶ Coram illo procident Aethiopes.)
Peccatis tenebrosi. s ¶ Et inimici eius terram
lingent.) Iuxta illud: Te adorabunt, & pulue- Esa.49.g
rem pedum tuorum lingent. t ¶ Reges Thar
sis & insulæ munera offerent: reges Arabum &
Saba dona adducent. Et Adorabunt eum omnes
reges terræ: omnes gentes seruient ei.) Omne hic
mundiale imperium, honores & ordines, ad Chri
stum dominum accedere eiq; colla submittere: bo
norumq; morum dona deferre, propheta pronū-
ciat, quod ex magorum muneribus intelligimus
inchoatum. Ipsi enim gentium regumq; typum
tenuisse monstrantur. u ¶ Quia liberauit pau
perem à potente.) Populum fidelem à potestate
diaboli. x ¶ Et pauperem cui non erat adiu-
tor. Parcet pauperi & inopi, & animas paupe-
rum saluas faciet. Qui abiectis mundi diuitijs
pœnitentiam egerunt: parcitur his & saluabunt.

III 4 ¶ Ex usuris

E a ¶ Ex usuris & iniquitatibus redimet animas eorum.) Ne de pereũtibus usuris in terra constituant thesauros: sed in cœlo collocent sacculos qui non ueterascant. Sed & usuræ peccata sunt, cũ malicia à satana accepta multiplicatur. b ¶ Et honorabile nomen eorum coram illo.) Coram deo patre. c ¶ Et uiuet.) In sanctis suis, sicut & Paulus dicebat: Iam nõ uiuo ego: uiuit autẽ in me Christus. d ¶ Et dabit ei de auro Arabiæ.) Offerent ei mentis puritatem: tãcꝫ aurum Arabicũ splendore pulcherrimo rutilans. e ¶ Et adorabũt de ipso semp.) Eo qd ab iniquitatibus liberati sunt. f ¶ Tota die benedicẽt ei.) In uno ecclesiæ corpore congregati. g ¶ Et erit firmamentum in terra.) Magnum enim terræ labenti attulit eius aduentus, passio ac resurrectio firmamẽtũ. h ¶ In summis montiũ superextolletur super Libanũ fructus eius.) Super omẽs enim altitudines seculi eleuata est gratia baptismi: per quã peccata toluntur. i ¶ Et florebũt de ciuitate.) Id est de cœlesti Hierlm. k ¶ Sicut fœnũ terræ.) Fenum duplam habet rationẽ. Est fœnum quod aresces decidit, & est fœnum floridum & uiridi coma perdurans: de quo ornantur coronæ sanctorũ. Sancti ergo per baptismum renati, florebunt de cœlesti Hierusalem bonorum operũ ornamento splendidi. Sicut fœnũ terræ. Nõ illius terræ maledictiõi subditæ: sed illius melle ac lacte manãtis. l ¶ Et erit nomẽ eius benedictũ in secula.) Ab his quos inibi trãstulit perpetualiter benedicet. m ¶ Ante solẽ permanet nomẽ eius.) Potestas scilicet nominis eius: Iuxta illud: Ante luciferũ genui te.

n ¶ Et benedicent in ipso oẽs tribus terræ: omẽs gẽtes magnificabunt eum.) Hoc em euãgelista cõmemorat, dño sic dicẽte: Prædicabitur hoc euãgeliũ in uniuerso mundo. Sed & omẽs gẽtes uenient & adorabunt corã te dñe. o ¶ Benedictus dñs deus Israël qui facit mirabilia solus.) Fecit enim in ueteri testamẽto: facit et in nouo: cũ dignanter uocat ea quæ nõ sunt, tancꝫ ea quæ sunt. p ¶ Et benedictũ nomẽ maiestatis eius in æternũ.) Iuxta illud: Ex usuris & iniquitatibus redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum corã illo. Et uiuet & dabitur ei de auro Arabiæ: & adorabunt de ipso semper: totã die benedicent ei. Erit firmamẽtum in terra in summis mõtium: superextolletur sup Libanum fructus eius, & florebũt de ciuitate sicũt fœnum terræ. Erit nomen eius benedictum in secula: ante solem permanet nomen eius. Et benedicẽtur in ipso omnes tribus terræ: omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus Israël: qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomẽ maiestatis eius in æternum, & replebitur maiestate eius omnis terra: fiat fiat. Defecerũt hymni Dauid filij Ieſſe psalmus Asaph. LXXII.

Q Vàm bonus Israël deus: his qui recto sunt corde. Mei autem penè moti sunt pedes: penè effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquis pacem peccatorũ uidens. Quia non est respectus morti eorũ & firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt, & cum hominibus nõ flagellabuntur. Idẽo tenuit eos superbia: operti sunt iniquitate & impietate sua. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum: trãsierũt in affectũ cordis. Cogitauerũt & locuti sũt neqtiã: iniqtatẽ in excelso locuti sunt. Posuerunt os suum in cœlo: & lingua eorum transiuit in terra. Idẽo conuertetur populus meus hic, & dies pleni inuenientur in eis. Et dixerunt, quomodo scit deus: & si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo: obtinuerunt diuitias. Et dixi ergo sine causa iustificaui cor meũ: et laui inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Si dicebam, narrabo sic, ecce generationem filiorum tuorum reprobaui. Existimabam ut cognoscerem: hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuariũ dei, & intelligã in nouissimis eorũ. Veruntamẽ propter dolos posuisti eis: deiecisti eos dũ alleuiarent. Quomodo facti sunt in desolationem subito, defecerunt, perierunt propter iniquitatẽ suam. Velut somnium surgentium: domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges. Quia inflammatũ est cor meũ & renes mei cõmutati sunt, & ego ad nihilũ redactus sũ & nesciui. Vt iumentũ factus sũ apud te: & ego sp tecum. Tenuisti manũ dexteram meã, & in uoluntate tua deduxisti me: & cum gloria assumpsisti me. Quid enim mihi est in cœlo: & a te quid uolui super terram? Defecit caro mea & cor meum: deus cordis mei & pars mea deus in æternum. Quia ecce qui elongant se à te peribunt: perdidisti omnem fornicantem à te. Mihi autem adhærere deo bonum est: ponere in domino deo spem meam. Vt annuntiem omnes prædicationes tuas in portis filiæ Sion.

Psalmus LXXII.

Q Vàm bonus Israël deus his qui recto sunt corde.) Bonus enim est his qui eum uiuere sũt: sicut dñs inquit: Beati mũdo corde, qm ipsi deum uidebũt.

t ¶ Mei aũt penè moti sunt pedes, penè effusi sũt gressus mei. Quia &c.) Stabilitas sanctitatis eius atqꝫ incessio ad deũ labebaẽ, eo quod æmulus impioꝝ pacis, felicitatisqꝫ fuisset. u ¶ Quia nõ est respectus morti eorũ & firmamentum in plaga eorum. Et in labore hominũ non &c.) Ab infirmitate & plagis uelociter conualescũt, nec sicut homines iusti, tribulationũ quatiunt flagellis. x ¶ Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua.) Per arrogantiã em felicitatis multiplicata iniqtate premũtur. y ¶ Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorũ) In pinguedine quoꝝ diuitiarꝫ, oblita iusticia iniqtas processit ab eis. De hac em pinguedine & Moyses ait: Impinguatus est Iacob & recalcitrauit. z ¶ Trãsierunt in affectũ cordis) Vt suã & non dei facerẽt uolũtatẽ. a ¶ Cogitauerunt & locuti sunt neqtiã: iniqtatẽ in excelso lo. &c.) Siue Iudæi, qui deum in carne positum blasphemantes, nequitiæ laqueos tendebãt in cogitationibus peruersis: siue hæretici: qui per interpretationes iniquas deo detrahunt. a ¶ Posuerunt in cœlum os suum: & lingua eorum transiuit in terra.) Per superbiam scientiæ locuti sunt contra habitatorem cœli: sed humiliatũ est usqꝫ in terram iniquum eloquium eorũ, & ptrãsijt: quia firmam non habuit statio, nem. Idcirco his prophetijs dñs de suis loquit dicens. b ¶ Ideo cõuertetur populus meus hic, & dies pleni inueniẽtur in eis.) Videntes hæc iusti qui prius in peccatoribus zelati fuerant, cernentes pacem eorum, reuertuntur ad deũ: ut plenitudinem dierum capiant æternorum, scientes, quia iniqui, nec ad dimidium accedunt.

c ¶ Et dixerunt: Quomodo scit deus, & si est scientia in excelso. Ignorant enim peccatores deum omnia posse cognoscere: nescientes miseri qa nihil ab oculis eius abscondit. d ¶ Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt diuitias.) Abũdantes diuitijs seculi, perdiderunt dona paradisi.

e ¶ Et dixi: ergo sine causa iustificaui cor meum, & laui inter innocentes manus meas.) Nunquid hæc uidens iustus frustra se iustificauit: aut in contrario innocens opus fecit? Sed hæc ex persona iusti dominus ipse dicit, sicut sequentia docent. f ¶ Et fui flagellatus tota die.) Flagellabatur em dominus sæpe dolis eorum: sed in die passionis certis contumelijs & uerberibus ictibus uerberatus est. g ¶ Et castigatio mea in matutino.) Iudas utique qui dixit: Quid uultis mihi dare: & ego indicabo eum uobis, ut apprehendatur? Ipse autem in matutino fuit flagellatus: cũ sequenti die de traditione dominica abijt, & laqueo se suspendit. h ¶ Si dicebam narrabo sic, ecce generationem filiorum tuorum præuaricatus sum.) Ordo lectionis & sensus iste est. Dum ipse me accuso in orationibus matutinis, hoc reperi ut dicerẽ: Ego si sic fuero locutus: ego si uoluero dei occulta rimari: incipio à filijs tuis alienus fieri: uelut non iustificetur quis neqꝫ iustum faciat opus. Hi qui me prædicant & per me tui effecti sunt filij in me cõsurgunt. Hinc propheta loquitur. i ¶ Existimabam ut cognoscerem: hoc labor est ante me.) Perscrutatus sum cuncta & si laborioſe: existimaui tamen cum apostolo, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in sanctis. k ¶ Donec intrem in sanctuarium dei: & intelligam in nouissimis eorum.) Intellexi etiam de his sanctis ingrediens mente in eorũ cœtum, quia & si in prima uita in paucis uexati: in nouissima tamen benedisponentur in multis. Hinc ad illos qui in diuitiarum dolo confitebant uerba uertuntur.

l ¶ Veruntamen propter dolos posuisti eos.) Quia tribulauerunt iniquis fraudibus iustos.

m ¶ Deiecisti eos dũ alleuiarentur.) In diuitijs alleuiati à te sunt dejecti. n ¶ Quomodo facti sunt in desolationem.) Interrogantis uocis hic modus est: & sequitur respondentis.

o ¶ Subito defecerunt perierunt propter iniquitatem suam.) Exposuit enim ordinem rei, iuxta illud quod Apostolus ait: Cum dixerint pax & securitas: tunc repentinus illis apparebit interitus. p ¶ Velut somnium exurgentiũ.) Sicut quis dormiens uidet in uisu thesauros magnos auri argentiqꝫ, & surgens omnia perdit: ita & hi diuitias suas post huius seculi uitam in qua uelut in somno uersati sunt. q ¶ Domine in ciuitate.) In cœlesti utique Hierusalem. Imaginem ipsorum ad nihilum rediges: Cum pulsantibus his cœlestem regiam, dices: Discedite à me operarij iniquitatis: quia non noui uos. r ¶ Quia inflammatum est cor meum.) Vt patris faciam uoluntatem. Christus dominus hæc loquitur.

s ¶ Et renes mei commutati sunt.) Ne mihi præualeret luxuria cogitationis humanæ.

t ¶ Et ego ad nihilum redactus sum & nesciui.) Et humiliatum & ignorantem se dicit, ut uerum hominem monstret. Nulla enim deus ignoratione fallitur: sed tantum peccatores nescit.

u ¶ Vt iumentum factus sum apud te. Portans in carne peccata populi tui. x ¶ Et ego semper tecum.) Ego in te & tu in me.

y ¶ Tenuisti manum dexteram meam.) Descendente me in infernum: quia sinistra diaboli aduersabatur mihi. z ¶ Et in uoluntate tua deduxisti me.) Resurgentem.

¶ Et cum

E a ¶ Et cū gloria ſuſcepiſti me.) Cœlis redeuntē.
b ¶ Quid enim mihi eſt in cœlo,& à te quid uo
lui ſuper terram.) Cum emphaſi legendum:tā grā
dia mihi in cœlis præparaſti,& ego infelix in ter
ris à te parua quærebam? Aliter. Neq; in cœlo ne
q; in terra alium præter
te quæſiui. A te enim im
pleta eſt uoluntas mea:
Rom.14.b ut mihi flectatur oīe ge
nu,cœleſtium, terreſtriū
& infernorum. Vox ſuc
cedit eccleſiæ dicentis.
c ¶ Defecit cor meum
& caro mea:deus cordis
mei,& pars mea deus in
æternum.) Poſt deū cor
dis ſui, id eſt, Chriſtum
dominum,cuius pars fa
cta eſt:tam corde q; cor
pore toto deſiderat. Nā
defectio quā ſe dicit ha
bere:non pro diminuti
one:ſed pro deſiderio ac
cipiēda eſt. d ¶ Quia
ecce qui elongant ſe à te
peribūt,perdidiſti oīes
qui fornicanī abs te.) O
mnes qui fornicantur,ſi
ne deo peccāt. Qui autē
peccat, longe eſt à deo:
F ideoq; perditioi eſt pro
ximus. e ¶ Mihi aūt
adhærere deo bonū eſt.)
Cuius ſanguine ſum re
demptus. f ¶ Ponere
in dño deo ſpem meā.)
Quia uanum eſt in ſecu
li confidere bonis.
g ¶ Vt annunciem o
mnes prædicationes tu
as in portis filiæ Sion.)
Per cōtemplationem em
ſpei quam in deū habet:
ſperat ſe induci in cœle
ſtis Hieruſalē portis: ad
capeſcendam futurā bea
titudinem cum electis eius. In quorum nos cōſor
tium non meritorū inſpector, ſed ueniæ largitor
admittat Chriſtus dominus. Amen. h ¶ Intel
lectus Aſaph.) Ideo intellectus in titulo prænota
tur:quia duplex captiuitas ſequitur,carnalis uide
licet & ſpiritualis. Pſalmus. LXXIII

VT quid deus repuliſti in finem:iratus eſt fu
ror tuus ſuper oues paſcuæ tuæ.) Immēſum
dñicæ pietatis donū eſt:qui ſic repellit ut reuocet:
iraſcitur ut emendet. k ¶ Memor eſto congre
gationis tuæ quam poſſediſti ab initio.) Eccleſia
ſticæ utiq; congregationis quam patriarcharū ſi
ue prophetarum uel uocationibus,uel ſacrificijs fi
guraſti. l ¶ Redemiſti uirgā hæreditatis tuæ.)
Virga hæreditatis dei,Chriſtus eſt,ſicut Hieremi G
æ uidenti uigilantē uirgā dicitur:Bene uides:quia Hier.1.e
uigilo ego ſuper populum meum. Et iterū:Egredi Eſa.11.a
etur uirga de radice Ieſſe:& flos de radice eius a
ſcendet & ipſum gentes deprecabunt. Hæc ergo
uirga liberata eſt à perſe
quentibus inimicis.
m ¶ Mōs Sion in quo
habitaſti in eo.) Siue in
aſſumpto corpore, ſiue
in eccleſia. Vtrunq; em
ad montem pertinet ſan
ctum. n ¶ Leua ma
nus tuas in ſuperbias eo
rum in finē.) Qui eccleſi
am tuam impugnare co
nantur o ¶ Quanta
malignatus eſt inimicus
in ſancto.) Vt hos malis
conſilijs homines perſe
cutores eoq; efficeret.
p ¶ Et gloriati ſunt qui
oderunt te.) Inſtinctu e
nim diaboli gloriantur:
cum in odiū dei, ſanctos
martyres pœnis affligūt.
q ¶ Incenderunt igni
ſanctuariū tuum in ter
ra:polluerūt tabernacu
lum nominis tui.) Facta
ſunt quidem hæc ſecun H
dum hiſtoriam:uel cum
Nabuchodonoſor eos
abduxit in Babyloniam: 4.Reg.25.c
uel cum Titus Veſpaſia
nusq; ſuccenſa ciuitate
cū templo, multitudine
gladio proſtrata,reliquū
uulgus captiuum abdu
xit. Sed & modo caueñ
dum eſt:ne quod tūc cō
tigit Hieroſolymæ,Chri
ſtianæ nunc eueniat ple
bi:ſicut ſuperius iſto uer
ſiculo quē præteriuimus
quomodo dixit: Poſue
runt ſigna ſua,& ſigna non cognouerunt ſicut in
exitu deſuper. Sic Babyloniī in arrogātiam uicto
riæ tumore ſublati,in tēplo tuo ſigna ſua poſuerī,
quomodo ſolēt ſup portarū fornices de hoſtibus
trophæa cōſtitui. Quod Symmachus planius in
terpretatus eſt,dicens:Poſuerunt ſigna ſua mani
feſte in ædito in introitu portarum. Ergo habeat
unuſquiſq; noſtrum in corde ſuo uexillum crucis:
non aduerſariī ſignum,ne eius ſecuri ſuccidatur à
gratia:ſed falce euangelica purgetur ad gloriam.
Non ſuccendatur in concupiſcentijs,ſed accenda
tur à ſpiritualibus ſacramentis. Non polluatur ui
tijs, ſed uirtutibus repleatur. Nec exiſtimet deū
aliquid non poſſe cognoſcere,ſed confiteatur ni
hil

A hil oculis eius abſcondi. Poſtremo non præbeat
conſenſum in improperijs diaboli, ſed glorificet
nomen dei ſui. a ¶ Vt quid auertis manum tu
am:& dexteram tuam de medio ſinu tuo in finē.)
Sinus dei eſt ſanctuarium eius,ſicut per alium ait
prophetam. Sicut em̄ pa
ſtor gregem ſuum fouet
& fœtus in ſinu portat:
ſic dominus plebem ſu
Eſa.40.c am uegetat. Tunc ergo
ab hoc ſinu uel inſpecti
onem uel potentiam ſu
am auertit,cum peccaue
rimus in eum. b ¶ De
us autem rex noſter an
te ſecula.) Sicut per Salo
monem exſapietia quæ
eſt Chriſtus dicit: Cōdi
Pſa.24.b dit me in initio uiarū ſua
rum, ante ſecula funda
uit me. c ¶ Operatus
eſt ſalutem in medio ter
ræ.) Siue in Iudæa quæ
medium terræ dicitur,ſi
ue in utero uirginali.
d ¶ Tu confirmaſti in
uirtute tua mare.) Secu
lum uel quæ in eo ſunt.
B e ¶ Tu confregiſti ca
pita draconis in aquis.)
Potentiam dæmoniorū
in baptiſmo ſubieciſti.
Tu cōfregiſti capita dra
conis in aquis,id eſt,dia
boli. f ¶ Et dediſti eū
&c̄) Vt uerſa uice ab his
deuorareī,ſiue cōminu
ereī p ſignū crucis,quos
priūs deuorauerat in pſe
ſuaſionibus uanis.
g ¶ Tu dirupiſti fōtes &c̄.) Apl'os uel reliquos
pdicatores. h ¶ Tu⁹ eſt dies & tua eſt nox.) Cla
ritas euāgelij uel obſcuritas legis: qa te utraq; pro
nunciant. i ¶ Tu feciſti ſole.) Hominē illum p
quem ſedentes in tenebris lucem uiderunt ma
gnam. k ¶ Et lunam.) Eccleſiā quæ in obſcuri
tatibus ſeculi lucet. l ¶ Tu feciſti omnes ter
minos terræ.) Iuſſu enim tuo cuncta creata ſunt.
m ¶ Aeſtatē & uer tu plaſmaſti ea.) Quāq; & tē
pora anni & omnia elementa mundi deus fecerit
tamen ſecundum Allegoriam uer dicimus,cū iu
ſti in hoc ſeculo bonis operibus floret. Aeſtatem
cum fructum laboris ſui percipiunt. n ¶ Me
mor eſto huius,inimicus improperauit domino:
& populus inſipiens incitauit nomen tuū.) Stant
tui martyres in agone, improperat diabolus,exa
cerbat gentilis populus. Tu dñe memor eſto eoq;
qui ob amorem nominis tui talia patiūtur.
o ¶ Ne tradas beſtijs animas confitentes tibi.)
O diabole:ò miniſtri diaboli qui nō uultis corpo
ra deuorare ſed animas. Tunc enim anima deuo C
ratur ore beſtiæ,cum cōniuentiam præbet diabo
licæ uoluntati. p ¶ Animas pauperum tuorum
ne obliuiſcaris in finem.) Et ſi ad horam ſubdun
tur tribulationibus, non pereant:ſed probati ma
nifeſti fiant. q ¶ Re
ſpice in teſtamentum tu
um quia repleti ſunt:qui
obſcurati ſunt terræ du
mis iniquitatum.) Dumi
interpretantur ſpinæ. Hi
ergo qui obſcurauerunt
perſecutionibus ſuis ter
ram tuā:repleti ſunt ſen
tibus iniquitatis. Tu uе
ro domine qui per teſta
mentum tuum ſiue uet⁹
ſiue nouum,quia utrun
que à te proceſſit,& qua
ſi unum habetur, promi
ſiſti protegere tuos:ſucci
ſis nunc ſpinis erue nos.
r ¶ Ne auertatur hu
milis factus confuſus.)
Non obliuiſcat à te,qui
in tribulationibus mul
tis atteritur. s ¶ Pau
per & inops laudabūt no
men tuum.) Cum pmiſ
ſa tua perceperint. D
t ¶ Exurge deus iudi
ca cauſam tuā.) Pro his
improperijs quæ uel tu ſu
ſtinuiſti pro nobis: uel
nunc eccleſia ſuſtinet.
u ¶ Memor eſto im
properiorum tuorum:e
orum quæ ab inſipiente
ſunt tota die.) Vt in iudi
cio confundantur.

a Vt quid auertis manum tuam & dexteram
b tuam:de medio ſinu tuo in finem. Deus au
c tem rex noſter ante ſecula:operatus eſt ſa
b lutem in medio terræ. Tu cōfirmaſti in uir
c tute tua mare:tu contribulaſti capita draco
num in aquis. Tu confregiſti capita draco
f nis:dediſti eum eſcam populis. Aethiopū.
g Tu dirupiſti fontes & torrentes: tu ſiccaſti
b fluuios Ethan. Tuus eſt dies & tua eſt nox:
k tu fabricatus es aurorā & ſolē. Tu feciſti
l m omnes terminos terræ:æſtatē & uer tu pla
n ſmaſti ea. Memor eſto huius: inimicus im
properauit domino,& populus inſipiens in
o citauit nomen tuum. Ne trādas beſtijs ani
p mas confitentes tibi, & animas paupeꝝ
q tuorum ne obliuiſcaris in finem. Reſpicē in
teſtamētum tuum:quia repleti ſunt qui ob
ſcurati ſunt terræ domibus iniquitatū. Ne
r aūertatur humilis factus confuſus: paupeꝝ
s & inops laudabunt nomen tuum. Exurge
t deus iudica cauſam tuam:mēmor eſto im
properiorum tuorum:eorum quæ ab inſi
v piente ſunt tota die. Nē obliuiſcaris uoces
y inimicorum tuorum:ſuperbia eorum qui te
5 oderunt aſcendit ſemper. In finēm ne cor
rumpas pſalmus cātici Aſaph.

Confi
x ¶ Ne obliuiſcaris &c̄.) Qui te utiq; in p̄ſenti
bus preſſuris inuocāt cōſolent̄ à te. y ¶ Super
bia eorū &c.) Niſi em̄ eorū ſuperbia aſcēdat:hi non
hūiliant̄. Sic em̄ & dñs in Apocalypſi dicit: Impi⁹ Apoc.22.c
ipie agat,& iniquus ampli⁹ faciat iniquitatē. Ecce
ego uenio cito,& merces mea mecū. Nos quoq;
ſupplices deꝑcamur dñe,ut ereptos nos ab ſpinis
iniqtatū,à ſuperbiæ ruinoſæ coturno,poſt mūdi cō
tēptū attollere digneris in cœlū. z ¶ In finē ne
corrūpas &c̄.) Aſaph interpretatur ſynagoga. In
Hebræo nō habet in finē,ſed habetur uictoria. Et
Lxx. interpretes nō ualde errauerī:ſi quidē uicto
ria pfecta eſt. Bn̄ dixit i finē ne corrūpas. Hoc uer
bū multis modis interpretat̄. Dicit & Dauid ad
aliquē de amicis ſuis:ne corrūpas eū: hoc eſt Saul
Videte qd dicat. Et i alio loco legim⁹: qm̄ bn̄dixit
Dauid dñm:qa cuſtoditę ſūt manus eius,id eſt,ne
interficiat Saul. Et nos ergo: qn̄ non interficimus
aliquē: cuſtodiunt̄ manus noſtræ. Alij dicūt quo
niam iſte Pſalmus à Dauid compoſitus eſt,& ab
Aſaph

E Aſaph cantatus eſt. Alij autem quoniam ipſe Aſaph & compoſuit & cãtauit. Ergo ſecundũ Lxx. hoc dicit. O domine qui me cuſtodiſti ut nõ mitterem manum meam ſuper Chriſtũ tuum Saul: uſq; ad finem cuſtodi me.

Pſalmus LXXIIII.

COnfitebimurtibi deus.) Hic confitebimur non pœnitentiã ſignificat, ſed gloriam.

b ¶ Et inuocabimus nomen tuum.) Nomen dei, pater eſt: Antea eñ ignorabatur. Dicit enim dominus: Pater, reuelaui nomen tuum hominibus. Oñis enim filius nomen eſt patris.

c ¶ Narrabimus mirabilia tua.) Hoc dicit eccleſia: hoc dicit multitudo credentium. Narrabimus mirabilia tua. Iſte uerſus cum prioribus iũgitur: iſte autẽ qui ſequitur, ex perſona domini dicitur. Sic eñ interpretati ſunt ueteres.

d ¶ Cum accepero tẽpus ego iuſtícias iudicabo.) Nunc enim nõ eſt iudex, ſed erit. Si enim eſſet nunc iudex, peccatores nõ erigerentur, & in ſeculo nõ obtinerent diuitias. Hoc uos ſcandalizat: quoniam iuſti fugiunt, & peccatores perſequũtur? Hoc uos ſcãdalizat: qm̃ iniqtas regnat in mũdo? Audite dñm dicentẽ: Cũ accepero tps ego iuſtícias iudicabo. Tps eñ iudicij reſeruatum eſt. In p̃ſenti nõ eſt iudiciũ, ſed certamẽ. Nõ eñ iudicat pater quẽq; ſed oñe iudiciũ dedit filio. Audiẽs aũt hoc ne ſcãdalizeris & dicas: qa minor eſt iſte q accipit ab eo q dat: ſed uide qd dicat in euangelio: Neq; eñ iudicat pater quẽq; ſed oñe iudicium dedit filio: qm̃ filius hoĩs eſt. Reddit cauſã q̃re accepit iudiciũ: qm̃ filius hoĩs eſt. Audis filiũ hoĩs: & dubitas quare accepit? In finẽ in carminibus pſalmus Aſaph, canticũ ad Aſſyrios. LXXV

NOtus in Iudæa deus: in Iſraël mag. &c.) Antequ illũinaret crux mũdũ, & anteq uideret dñs in terra: notus erat in Iudæa deus, in Iſraël aũt magnũ nomẽ eius. Qñ autẽ uenit ſaluator: in omnẽ terrã exijt ſonus eius, & in fines orbis terræ uerba eius. f ¶ Et factus eſt in pace locus eius.) Quod Hebraice dicitur in ſalem שָׁלֵם. Videtur ergo ſecundũ literam dicere Hieruſalem, quæ ante uocabat ſalẽ & poſtea Iebus, et deinde dicta eſt Hieruſalem in qua fuit rex Melchiſedeck. Legimus: Tu es ſacerdos in æternum: ſecundũ ordinẽ Melchiſedeck. Nõ dixit ſm ordinẽ Aarõ: ſed Melchiſedeck. Quid uoluit dicere: tu es ſacerdos in æternũ ſecundũ ordinem Melchiſedek? Manifeſtũ eſt quod in illo loco de Chriſto dicitur. Sed qd ait, ſecundum ordinem Melchiſedek? Aaron uictimas obtulit, Aarõ hoſtiarum ſanguinẽ fudit. Melchiſedek nihil horũ fecit, ſed tantũmodo panem & uinum obtulit. Hoc ergo fecit Melchiſedek, & propterea dicitur, ſm ordinẽ Melchiſedek. In Hebraico habet: Et factum eſt in ſalẽ um braculum eius. Videte quid dicat ſecundũ Tropologiam: non eſt umbraculũ domini, niſi ubi pax eſt. Vbi zelus atque diſcordia: ibi nõ eſt protector deus. Dicamus & ſecundum Lxx. Locus dei nõ eſt, niſi in anima quæ pacem habet. Quæ ergo anima non habet pacem, ſciat ſe non eſſe locum dei. Pacem meã do uobis: pacem meam relinquo uobis. Hæc eſt ſaluatoris hæreditas.

g ¶ Et habitatio eius in Sion. Secundum literã poſſumus dicere Hieruſalem & Sion: quoniam ibi fuit templum. Secundum Tropologiam uero & Anagogen dicimus: quia in Sion habitatio dei ſit. Sion interpretatur ſpecula. In quacunque ergo anima noticia ſcripturarum eſt atque doctrina: ibi inhabitat deus. h ¶ Ibi confregit fortitudines arcuũ. Vbi? In Hieruſalem & Sion. Hieruſalem interpretatur pax: Sion ſpecula. Videamus ego quæ ſit pax & quid ſit ſpecula. Dupliciter interpretemur: Aut humana anima in qua ſit pax dei & contemplatio: aut certe eccleſia aut certe ſcriptura ſancta. Ibi eñ pax eſt & ibi habitatio & ſpecula dei. Ibi confregit fortitudines arcuum: Illas ſagittas ardẽtes quas mittebat diabolus. i ¶ Scutum, gladium & bellum.) Bellum illud de quo dicitur in alio loco: Diſſipa gentes quæ bella uolunt. Et quid ſequitur? Sela, quod interpretantur Lxx. diapſalma & Hebraice dicitur ſemper. Videte ergo quia ſemper confringit dominus ſcutum & gladium & bellum. k ¶ Illuminans tu mirabiliter à montes

montes. In ueteri teſtamento prophetas: in nouo teſtamento apoſtolos. De iſtis mõtibus dicit: Leuaui oculos meos in montes: unde ueniet auxilium meum. In iſtis montibus & ciuitas dei poſita eſt. Nõ poteſt ciuitas abſcondi ſup montẽ poſita. Nos oẽs ſedebamus in tenebris & in umbra mortis: & illuxit nobis dñs de montibus æternis: hoc eſt de prophetis & apoſtolis. a ¶ Conturbati ſunt omnes inſipientes corde.) Hũc uerſum de infidelibus poſſumus dicere. b ¶ Dormierunt ſomnum ſuum & nihil inuenerunt.) Vere hæc uita ſomnus eſt & diuitiæ. Quando eñ uidemur eas tenere: ſtatim amittim?: ſicut illud quod ſcriptum eſt in p̃pheta. Sicut cum aliquis dormit ſitiens, ſi inuenerit aquam bibit: poſtea cum uigilauerit, ipſa ſitis manet: ita ſunt & diuitiæ in hoc mundo: dum tenemus amittimus. c ¶ Dormitauerũt qui aſcẽderũt equos.) Scd'm Tropologiam dicamus. Denicq; Pharao aſcendit equos, & dormitauit & periit. Aegyptij habebant equos, ſed perierunt. Inde & præceptum eſt in lege: ut non Hebræus habeat equos. Denicq; Salomon nõ habebat equũ de Hieruſalẽ aut de Iudæa: ſed emebat ſibi de Aegypto. Semper equi in Aegypto uenduntur. Hi in curribus & hi in equis: nos autẽ in nomine domini dei noſtri inuocabimus. Illi ergo qui aſcẽderũt equos: dormitauerunt ac perierunt. Habet & dñs noſter equos: habet & montes lucidos. Ecõtrario & diabolus habet montes tenebroſos. Sicut ergo ſunt montes lucidi & mõtes tenebroſi: ita ſunt & equi boni & equi mali. Diximus de eqs malis: dicamus & de equis bonis. Illo tempore quando ad Eliſeũ uenerunt ut eum comprehenderent: exijt puer & uidit exercitum in circuitu Aſſyriorũ: & dixit Eliſeus: Noli timere, quoniam plures nobiſcum ſunt q̃ cũ illis. Et ibi ſcriptũ eſt: Dñe aperi oculos pueri tui ut uideat. Et apertis oculis uidit puer currus & equos. Hi erant auxiliatores. Videte ergo quid dicat, currus & equos. Nemo hominum erat ſuper ipſos, ſed erant ſoli currus & equi. Hoc eſt quod uult dicere. Multitudo angelorum, ipſi & currus erant, ipſi & equi: aſcenſor autẽ erat dñs. Propterea dicit in cantico Habacuc: Et equitatio tua ſalus. Hoc ad deum dicitur. O ſi nos eſſemus equi dei, & ſuper nos dignaretur deus aſcendere. Illi ergo contrarij equi dormitauerunt, & aſcenſores eorum. d ¶ Extunc ira tua.) Ex quo tempore ira dei? Quãdo populus clamabat ad Aaron in eremo dicens: Fac nobis deos quos ſequamur. Hic eñ Moyſes qui eduxit nos de terra Aegypti, neſcimus quid ei acciderit. Eduxiſti eos de terra Aegypti: & cõtinuo te negauerũt. e ¶ De cœlo auditũ feciſti iudiciũ.) Locutus es de cœlo, audiuit omnis populus, & cõtremuit: & tamen in te non crediderunt.

f ¶ Terra tremuit & quieuit.) Iſraël autẽ nec timuit nec quieuit.

g ¶ Quoniã cogitatio hoĩs cõfitebiť tibi.) Hoc eſt quod dicit in alio loco: Ab occultis meis mũda me: & ab alienis parce ſeruo tuo. Alienis à te quos ſubmittit diabol?. Et qd ſequit? Si mei non fuerint dñati: tunc immaculatus ero. Si me nõ uicerint malæ cogitatiões, tũc ero mundus in cõſpectu tuo. Et qd ſtatim ſequit? Et emũdabor à delicto maximo. Vide qd dicat. Si me cogitatio nõ uicerit, & ad opus non perduxerit: à magno peccato liberatus ſum. Qm̃ cogitatio hominis confitebitur tibi. Nullus eſt eñ mundus in conſpectu dei, ne ſi unius quidem diei fuerit uita eius. Aſtra non ſunt munda in conſpectu dei: & aduerſus angelos ſuos peruerſum quid excogitauit. Hoc totum quare? Quoniam ſi aſtra non ſunt munda, ſi in angelis peruerſum inuenit: quanto magis in cogitatiõe hominum? Vbi ſunt illi qui dicũt, recede à me quia mũdus ſum? Quotidie quid patimur: quid ſit in cogitationibus noſtris nouimus: & erubeſcimus dicere. Multi ſunt q opera mala non fecerunt: alij ſunt qui nec locuti ſunt: cæterum qui in cogitatione non peccauerit, nullus hominum reperitur. Propterea nunc dicit: Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi.

h ¶ Terribili.) Cui? Deo. i ¶ Et ei qui aufert ſpiritum principum.) Quando uidemus aliquos potẽtes, uerbi cauſa, imperatores, præfectos, & in ſeculo iſto nimium potẽtes, dicamus & nos ad deum: Qui aufert ſpiritum principum. Spiritũ poſſumus & de anima dicere: poſſumus & de ſuperbia dicere. Intelligamus & aliter: qui aufert ſpiritum principum. Principes hic intelligimus ſanctos. Ac ſi dicat: Princeps fuit Salomõ, principes fuerunt cæteri ſancti, princeps fuit etiam & apoſtolus Iudas: & quoniam peccauerunt, deus tulit ab eis ſpiritum ſanctũ. Nemo ergo dicat: ego epiſcopus ſum, ego preſbyter ſum, aut diaconus, aut monachus: ego princeps ſum in iſto ſeculo: potẽs eſt deus tollere ſpiritum principũ. Denicq; ut ſciatis quia tollit deus ſpiritum: receſſit ſpiritus dei à Saul bonus: & ſuffocabat eum ſpiritus malignus. Sequitur: Et ſuffocabat eum ſpiritus dei malus. Ergo malum habet ſpiritũ deus? Nequaq̃: ſed ideo receſſe/

E recesserat spiritus dei,ut postea soffocaret eũ spiritus malus: Propterea spíritus dei dicit malus. Denic; sanctus Dauid sciens quia spiritus tolleret pncipum: rogat deum & dicit: Spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Terribili apud reges terræ. Et scd'm literam intelligitur. Cæterum præstet deus nobis, ut reges terræ simus. Reges terræ, ut imperemus carni nostræ. Vñ dicit & Apostolus: Non regnet peccatum in mortali uestro corpore. Et in alio loco scriptũ est: Cor regis in manu dei, Iuliani persecutoris cor in manu dei fuit. Saul cor in manu dei fuit. Manasse cor in manu dei fuit. Achab cor in manu dei fuit: & omnium impiorum regum Iuda corda in manu dñi fuerunt. Videtis quoniam scd'm literam stare nõ potest. Reges ergo sancti sunt: & istorũ cor in manu dñi est. Et nos ergo petamus deum, ut reges simus, ut imperem⁹ carni nostræ, ut subiecta sit nobis. Vnde dicit & Apostolus: Ideo castigo corpus meũ & in seruitutẽ redigo, ne forte alijs prædicãs ipse reprobus efficiar. Imperet ania nostra, seruiat corpus: & statim ueniet Christ⁹ & habitabit in nobis. Denic; quid dicit ipse in euangelio? Veniam, inquit, & stabo ante ostium & pulsabo: & si quis mihi aperuerit: intrabo & cœnabo cum eo. Quotidie stat ante ostium pectoris nostri Christus, intrare desiderat. Aperiamus ei, ingredíet in nos, & hospes noster erit & cõuiua: hoc est & nobiscũ comedet: cui est gloria in secula seculorũ. Amen.

F

a ¶ In finem pro Idithũ psalmus Asaph.) In Hebræo per Idithun: ut significet non pro eo, sed per eum psalmum fuisse cantatum. Quod autem sequitur, Asaph psalmus, in ueteribus exẽplaribus non habetur.

Psalmus LXXVI.

VOce mea ad dñm clamaui: uoce mea ad deum, & intẽdit mihi. In die tribulationis meæ deum exquisiui.) Videte quomodo in tribulatione est, & dominum & deum deprecatur: & tamẽ unus de⁹ est. Voce mea ad dominũ clamaui. Clamare eo tempore necessarium est: quando longe est ille qui clamat. Ergo iste quod dicit, hoc est, quoniam propter peccata mea longe sum à te: pterea clamo ut me exaudias. Voce mea ad dñm & intendit mihi. Ipsum est qd' dicit & in alio loco: Ad dñm cũ tribularer clamaui: & exaudiuit me. In die tribulationis meæ deum exquisiui. Difficilẽ rem dicit: Nos quando tribulamur, in terram deijcimur: nihil aliud nisi de tribulatione cogitamus. Iste uero in tribulatione cõmouetur ut deum deprecetur. Ac si aperte dicat: Filium perdidi: incensa est domus mea: ad mendicitatem ueni: nõ quæro illud quod perdidi: sed dñm quæro. Si em̃ istũ inuenero: in isto inuenio omnia. Quæríte primũ regnũ dei, & hæc omnia apponentur uobis.

G

c ¶ Manibus meis nocte contra eum: & non sum deceptus.) In Hebræo aliter habet. Manus mea nocte extenditur, & non quiescit. Manibus meis nocte contra eum. Subauditur clamaui. Videte ergo quod & opera nostra nobis tacentibus clamant ad dñm: propte rea dicítur: Factũ est uerbũ dómini in manu Aggei prophetæ. Non ei fit in ore: hoc est in fmone, sed in manu: hoc est in opere. Manib⁹ meis nocte: hoc est, clamaui, manibus clamaui: Propterea dicit & ad Moysen: Quid clamas ad me? Et certe nõ est scriptum ibi quia clamaret Moyses ad deũ: sed quoniã cor ipsi⁹ clamabat: Abba pater. Inde est quod dicit in Hieremia: Non siluit pupilla oculi mei. Videte ergo qd' & pupilla oculi nostri nõ tacet, sed quotiẽscũq; lachrymas proferimus, totiẽs clamamus ad deũ. Manibus meis nocte cõtra deum: Id est quod dicitur: In noctibus extollite manus uestras in sancta: & benedicite dominum. In nocte istius seculi & in tenebris cũ alij ad uitia properarent, ego opera mea ad te solum leuabam. Et nõ sum deceptus: Quoniam sic clamaui & opere clamaui. Nõ sum deceptus. Dupliciter intelligitur. Aut consecutus sum quod uolebam: aut certe non sum deceptus ab insidijs diaboli qui me circũuenire cupiebat. In Hebræo aũt scriptũ est: Manus mea in nocte extẽditur & nõ quiescit. Semp extẽditur manus uirtutibus, nõnũq; pctis contrahitur.

H

d ¶ Renuit cõsolari anima mea.) Quãtum in peccatis meis est, spe me nulla poteram cõsolari.

e ¶ Memor fui dei & delectatus sum.) Quantũ in peccatis meis fuit: nullã inuenire potui cõsolationẽ. Rursum cogitaui de deo: & in miscd'ia ipsius delectatus sum. In Hebraico aliter habet: Memor fui dei & cõturbatus sum. Consideraui mãsuetudinem ipsius: cõsideraui pietatem, consideraui mundiciam: & uidens meipsum immundum uehementer conturbabar.

f ¶ Exercitatus sum & defecit spũs meus.) In Hebræo melius habet. Loqbar in memetipso, & defecit spiritus meus: siue desperatione siue desiderio dei.

g ¶ Anticipauerunt uigilias oculi mei.) In Hebræo aliter habet: Prohibebam suspectum oculorum meorum: constupebam & non loquebar. Quod dicit hoc est: Considerans peccata mea, oculos ad cœlum erigere non audebam: Peccatori em̃ dicit deus: ut quid tu enarras iusticias meas? Propterea stupebam, timebam, loqui non poteram. Hoc iuxta Hebræos. Anticipauerũt uigilias oculi mei: Anteq; aliquis uigilaret, ego uigilabã. Legimus & in Daniele: Et ecce, ingt, ir: id est uigil. Non dormitauit neq; dormiet, qui custodit Israël. Ergo monachus qui non uigilat, hunc

A hunc uersum nõ potest dicere.

a ¶ Turbatus sum & nõ sum locutus.) Hoc est quod dicit Apostolus: Sol non occidat super iracundiam uestrã. Turbatus sum, quasi homo: non sum locutus, quasi Christianus. Iracundia cœpit in corde meo: sed iracũdiã in uerba nõ protuli.

b ¶ Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui.) Quantum pro peccatis meis est, desperabam: & renuerat cõsolari anima mea. Cœpi cogitare ab initio mundi, quando hominem fecit deus usq; ad annum meum: ab Adam usq; ad tẽpus meum.

c ¶ Meditatus sum nocte cũ corde meo: & scopebam spiritum meum.) Non cogitabam de iracũdia: nõ cogitabam de inimico meo: sed tota mea cogitatio de deo erat. Nox q̃ solet esse uel ad quietẽ, uel ad libidinẽ: mihi erat cogitatio de uirtutibus. Meditatus sum nocte cũ corde meo, & scopebam spiritum meum: hoc est fodiebam quasi agrum, ut ibi mitterem semẽ doctrinarum domini.

B

d ¶ Nunquid in æternũ proijciet deus?) Hæc erat tota cogitatio mea: Deus hominem fecit de terra, & promisit ei uitam æternam: quomodo ergo de paradiso eiectus est?

e ¶ Et non adijciet ei ut placeat adhuc. Aut in finem misericordiam suam abscidet à generatione in generationem?) Hoc est utrãq; generationem proijciet: & prioris populi & sequentis? Et si proiecerat Iudæorũ populum: nunquid & gentium proijciet? f ¶ Aut cõtinebit in ira misericordias suas.) Non potuit pulchrius dicere: quamuis se teneat ut non misereat: tñ uincit illũ misecd'ia sua.

g ¶ Et dixi nũc cœpi.) In Hebræo aliter habet: Et dixi, imbecillitas mea: id est hoc qd' patior, nõ est de crudelitate dei sed de peccatis meis.

h ¶ Hæc mutatio dexteræ excelsi.) Vt dñs misereatur: ut det gratiã suam uniuerso mũdo: ut nõ retineat in ira sua misericordias suas. Hæc mutatio dexteræ excelsi: Nisi dextera eius: hoc est, filius eius mutatus fuerit, & hominis corpus acceperit: nos misericordiã accipere non possumus. Et dixi nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelsi. Qui cum in forma dei esset cõstitutus, nõ rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed exinaniuit semetipsum formam serui accipiens.

i ¶ Memor fui operũ dñi.) Quæ fecerat Moysi, quæ fecerat sanctis.

k ¶ Quia memor ero ab initio mirabiliũ tuorum, & meditabor in omnibus operibus & in adinuentionibus tuis exercebor.) Tota mea cogitatio de uirtutibus tuis est. Consídero quomodo illis misertus es, & de me non despero.

l ¶ Deus in sancto uia tua.) Quicunq; ergo sanctus non est: uia dei in eo nõ est. Via dei quæ est? Ego sum uia & ueritas. Hoc saluator dicit. Via ergo dei filius est: uia autem dei non est nisi in sancto. Volumus ut Christus habitet in nobis, simus sancti. Dei em̃ uia in sancto est.

m ¶ Quis deus magnus sicut deus noster.) Sicut enim sunt dij multi: & dñi multi. Hoc loqt Aplus: Deus stetit in synagoga deorũ: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Et ad Moysen: Dedi te deum Pharaonis. Sancti dij dicuntur. Illi fm gratiã dij: tu aũt natura deus es.

n ¶ Tu es deus qui facis mirabilia) Nõ dixit qui fecisti, sed q facis mirabilia. Quotídie facit deus mirabilia, & operat & filius & spíritus sanctus. Tu es deus q facis mirabilia. Heri latro: hodie Christianus. Heri fornicator, hodie cõtinens. Heri rapiebas aliena, nũc tua porrígis.

o ¶ Notã fecisti in populis uirtutẽ tuã.) Christ⁹ dei uirtus & dei sapientia: mysteriũ quod à seculis fuerat absconditũ, nunc notum fecit in populis.

p ¶ Redemisti in brachio tuo populũ tuũ.) Dñe quis credidit auditui nostro: & brachiũ dñi cui revelatũ est? Redemisti in brachio tuo populũ tuũ: id est, in Christo.

q ¶ Filios Iacob & Ioseph.) Vtrũq; populũ, & Iudæorũ: & Christianorum. Iacob in populo Iudæorum, & Ioseph in pplo gẽtiũ. Denic; Ioseph interpretat lingua Hebræa augmentũ. Illi ergo pcesserũt, & nos adiũcti sumus: ppterea dicit filios Iacob & Ioseph.

r ¶ Viderũt te aquæ deus: uiderũt te aq̃ & timuerũt.) Interim dicamus fm literã: hæreamus terræ, pter simpliciores. Q̃n pplus trãsiuit per mare rubrũ & p Iordanẽ: creatorẽ suũ intellexerunt aquæ, & populus nõ intellexit.

s ¶ Et turbatæ sũt abyssi.) Mare uidit & fugit: Iordanis conuersus est retrorsum.

t ¶ Multitudo sonitus aquarũ: uocem dederunt nubes.) Etenim sagittæ tuæ transierunt: uox tonitrui tui in rota.

u ¶ Vocem dederunt nubes.) Hoc interpretanẽ q̃n uisus est deus in Sina monte.

x ¶ Etenim sa

E gittæ tuæ perambulabãt:uox tonitrui tui in rota.) Et hoc interpretantur de fulgoribus,& dicũt:Qñ tonitruat deus,ſimilem uocem facit rotæ. Videtis quomodo adhuc in terra hæream,& loquar ſm literam occidentem. a ¶Illuxerunt coruſcatiões tuæ orbi terræ.) Hic qd facis tu Iudææ? In mari uia tua:& ſemitæ tuæ in aquis multis.Et hoc fac, aut de mari dici aut de Iordane. Et ueſtigia tua non cognoſcentur. Hoc ſcd'm literam,quomodo intelligis? Propter ſimpliciores ſm literã diximus:reuertamur ergo ad intelligentiam ſpiritualem. Viderunt te aquæ deus. Apoc.17.d Loquamur de reuelatione Ioannis.Aquæ,inquit, multæ,populi multi ſunt. Viderunt te aquæ deus. Pſal.148.a Quæ aquæ? Et aquæ quæ ſup cœlos ſunt, laudent nomen dñi. Viderũt te aquæ deus. Mentes & animæ puræ. Viderunt te aquæ & timuerunt. Timor non fuit de odio,ſed de fide.Et turbatæ ſunt abyſſi.Dicamus aliquid ſcd'm intelligentiam ſpũalem. In principio Geneſeos ſcriptum eſt: Et ſup aquas, inquit,ferebatur ſpũs.Et deinde ſcriptum eſt: Sup abyſſos,inquit,ferebantur tenebræ. Videte ergo quid dicitur in principio Geneſeos, hoc eſt ſcd'm intelligentiam ſpũalem:Sup aquas,inquit,ferebatur ſpũs.Iam eo tempore baptiſmũ ſignificabatur. Nõ enim poterat eſſe baptiſmũ ſine ſpiritu.Super abyſſos uero tenebræ.Iſta eſt abyſſus ad quã dæmones poſtulant,ne mittantur à Ieſu. Super abyſſos ergo tenebræ.In aquis erat mundicia: in abyſſis,tenebræ.Quæ ſint abyſſi,me tacente intelligitis:qñ dæmones formidant ire in abyſſum.Vocẽ dederũt nubes.Nubes,prophetæ: quæ Iudæis tacuerunt,nobis locuti ſunt.Vocẽ dederunt nubes, etenim ſagittæ tuæ tranſierunt. Prædicatio ſermonis Chriſti in uniuerſum orbem cucurrit.Vox tonitrui tui in rota.Tonitruus proprie,grandis uox eſt.Deniq; eo tẽpore qñ deus locutus eſt: Hic eſt filius meus dilectus,in quo mihi complacui:facta eſt uox tonitrui rotæ ſimilis. Deniq; ꝓpterea ſcribit:Abyſſus abyſſum inuocat in uoce cataractarum tuarum:Hoc eſt,duo teſtamenta,nouũ & uetus.Vox tonitrui tui in rota. Vox prædicationis tuæ in rota.Propterea grandis uox dicitur: quia grandis eſt prædicatio. Vox tonitrui tui in rota: in toto orbe per circuitũ.Nõ ſolum auditur in Iudæa quod tu loqueris,ſed & auditur in ſecło. Hoc diximus generaliter.Dicamus autẽ ſpecialiter de interiori homine. Rota modico quodã ueſtigio ſtat in terra:& non ſolum ſtat,ſed quaſi percurrit: non ſtat,ſed tangit & præterit:Deniq; cum uoluitur,ad altiora tranſcẽdit.Ita & ſanctus uir,quoniã in corpore eſt,neceſſitatẽ habet aliqua de terrenis cogitare:& quando uenerit ad uictũ & ueſtitũ,& 1.Timo. 6.b cætera huiuſmodi:habẽs uictũ & ueſtitũ, his contentus eſt:& tangens terrã,ad altiora feſtinat. Ille qui currit,& ad altiora feſtinat,in illo eſt ſermo tu

a Illũxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ:cõ
b mõta eſt & cõtremuit terra. In mări uia tua
c & ſemitæ tuæ in aquis multis: & ueſtigia
tua non cognoſcentur.Deduxiſti ſicut oues
d populum tuum:in manũ Moyſi & Aaron.

Intellectus

us.Legimus & in ꝓpheta:Sancti lapides uoluuntur ſuper terram. Videte quid dixit:ſancti lapides uoluuntur ſuper terrã.Quoniã enim rotæ ſunt,ꝓpterea uoluuntur ſuper terram:& ad altiora feſtinãt.Vultis ſcire rotas plures? Legimus & rotã in rota.Legimus & in Ezechiel: Inuicem ſibi hærent rotæ. Duæ rotæ, ſũt nouum & uetus teſtamẽtum.Iſta rota in illa hæret:& illa in iſta. Tamen uidete quid dicitur & in Ezechiel:Et quocũq; inquit,ducebat ſpiritus, iluc ſequebantur & rotæ. Hoc & in Eccleſiaſte dicitur:quod in conſummatione mundi reuoluetur rota ſuper lacum. Multa ſunt quæ dicantur de rotis:ſed ad reliqua feſtinat oratio. Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ.Apoſtolica prædicatio.

G Zach. 9.d

Exech.1.

Eccẽs.12.e

b ¶Cõmota eſt & contremuit terra.) Niſi terra noſtra cõmota eſſet & cõturbata,nos Chriſtiani non eſſemus.Cõmota eſt & contremuit terra. Eſa.66.a Super nullum enim requieſcit ſpiritus domini, niſi ſuper humilem,& quietum,& trementem uerba eius. c ¶In mari uia tua.) Vbi fluctus,ubi amara aqua,ubi draco habitat:ubi piſciculi minuti hærent.In mari uia tua.Qui eras in cœlo deſcendiſti in terram.Secundum literam poſſumus dicere:Eo tpe quo eduxit Moyſes Iſrl,tu eras qui ducebas.In mari uia tua.Deinde poſſumus & ſcd'm hiſtoriam aliter dicere: maria tibi fuerũt uia. Sed illud ſemel fecit.Cæterum quotidie loquiť ad mare:Tace,obmutesce. Dominus te mitigat, ut nos per iſtud ſeculum tranſire poſſimus. In mari uia tua.Ille uenit fons uitæ,ut dulcoraret mare. Mare amarum,mare mortuũ.Propterea iuxta Ezechielem:egreditur de templo domini fons aquæ uiuæ Ezech.47. & uadit ad mare mortuum, quod nihil habebat uiuens.Nulli enim piſciculi eſſe poterant in mari mortuo:nihil uiuebat in mari mortuo. De templo domini,hoc eſt,de ſinu eius egreſſus eſt ſaluator:& dulcorauit mare mortuũ & amaras aquas. In mari uia tua:& ſemitæ tuæ in aquis multis. Propterea in mari uia tua:ut tu faceres uiam: & ſequerentur te apoſtoli tui. d ¶Et ſemitæ tuæ in aquis multis:& ueſtigia tua non cognoſcentur:deduxiſti ſicut oues populum tuum.) Bonus paſtor deduxit quaſi oues populum ſuum.

H

e ¶In manu Moyſi & Aaron.) Hoc fecit ſcd'm literam: Cæterũ quotidie facit in nobis. In manu Moyſi,id eſt,in lege. Scimus autem quoniam lex Rom.7.e ſpiritualis eſt.In lege tua ſpirituali & Aaron, hoc eſt,in ſacerdotio. In lege ſpirituali & in ſacerdotio tuo ſpirituali, nos deduxiſti populum tuum. Hoc ſcd'm literam intelligamus de Moyſe & Aaron.Eductus quidem eſt Moyſes & Aaron, ſed non in troductus in terram repromiſſionis. Succeſſit ei Ieſus. Videte quod ſcriptum eſt: Moyſes in deſerto mortuus eſt: Aaron mortuus eſt: Maria mortua eſt: & hoc eſt quod ſcriptum eſt in propheta

A propheta:Et percutiã,inquit,tres paſtores in meZach.11.b re uno. Illi mortui ſunt:neq; enim potuerant intra re in terram repromiſſionis. Viderunt tãtummodo contra terram repromiſſionis, & intrare non potuerunt. Iudæi uiderũt terrã repromiſſionis, & itrare nõ potuerũt.Mortui eñ in deſerto ſunt: & cadauera eoꝝ ſũt in ſolitudine:eorum qui mortui ſũt in deſerto. Nos filij ſub Ieſu duce uenim⁹ ad Iordanẽ,& intrauimus terram repromiſſionis: & uenimus ad Galgala: & ſecundo circunciſi ſumus ſpirituali circũciſione:& ablatum eſt à nobis opprobrium Aegypti. Nunc ipſe Ieſus dux noſter gladium tenet:& ſemper nos præcedit:& pugnat ꝓ nobis & uincit aduerſarios:& ſeptem diebus circuimus Iericho,hoc eſt,iſtum mundum. Canimus ſacerdotalibus tubis,& circuimus Iericho,hoc eſt,iſtum mundum: & cadunt muri eius:& nos ingredimur, & uictores exiſtimus. Deinde uincimus ciuitatem Ahi: uenimus poſtea ad Iebus: uenimus ad Azor:uenimus ad alias ciuitates: uincimus aduerſari os, quos ſub Moyſe uincere non potuimus. Gratias ergo agamus duci noſtro Ieſu: Illo enim duce, illo pugnante, nos uincimus. Ille impe

B rauit ſoli ut ſtaret, & ſtetit: & iſtius typo ille magnus erat:ille,imperabat, ſed dñs efficiebat.Ille uictor extitit:ille quod frequenter dixi, in ſpelunca quinq; reges interfecit:ille nos induxit in terrã re-

Ioũ.10.d promiſſionis.Illi agamus gratias:ille eſt filius Nun, quod nos legimus Naue. Ille eſt q̃ dicebať Oſee, quod nos Auſe legimus.Non enim dicitur ſecundum Hebraicam ueritatem Auſe,ſed Oſee, id eſt, ſaluator.Vere ſaluator:Saluat enim nos & eduxit de deſerto,& induxit in terram repromiſſiõis: cui ſit gloria in ſecula ſeculorum. Amen. Septuageſimuſſeptimus pſalmus. Præcipit ſcriptura diuina:quando ad diuitis prandium inuitati fuerimus,cum intelligentia mittamus manum noſtrã ad epulas.Igitur & nobis diues prandium præpoſitum ſcripturarum eſt.Venimus in pratum, ubi herbæ florent:hinc roſa rubet:inde candent lilia: diuerſi flores ſunt.Anima noſtra huc illucq; trahitur:unde flores pulchriores capiat.Si roſam colligimus,lilium relinquimus:ſi lilium tulerimus,uiolæ nobis ſuperſunt.Ita & in ſeptuageſimoſeptimo pſalmo,qui myſticus eſt,& ſacramentis plurimis inuolutus: quancunq; aſpexeris literã,flores ſunt. Flores diuerſi, & non poſſumus totos colligere. Eligamus autem omne quod poſſumus è paucis: poteſt & cætera florum dignitas contemplari.

a ¶Intellectus Aſaph.) Hoc titulo prænotatur. Ipſe nos titulus ad intelligẽtiam prouocat.Aſaph unus fuit de choro didaſcalis:ſicut fuerĩt & filij Core,& Idithun,& cæteri.Ergo de cæteris ex choro didaſcalis & iſte unus eſt propheta.Quia ergo intellectus eſt ſimplex,& in pſalmo narratur hiſtoria:neceſſitate compellimur omne quod ſcriptũ eſt,ſcd'm intelligentiam intelligere. Scriptum eſt: In terra Aegypti in campo Taneos: Interrupit mare:& eduxit eos in nube diei: & tota nocte in illuminatiõe ignis,& cætera. Videmus qa ſimplex narratur hiſtoria. Si ergo ſic intellexerimus ut ſcriptum eſt, ſine cauſa titulus prænotatus eſt:Intellectus Aſaph. Sin autem intellexerimus ut titulus prænotatur: neceſſitate cõpellimur, aliud in litera habere, aliud in ſpiritu reperire.

C

a Intellectus Aſaph. LXXVII.

b ATtendite populus meus legem meam: inclinate aurẽ ueſtram in uerba oris mei. Aperiam in parabolis os meum:& loquar propoſitiones ab initio.

Quanta

Pſalmus LXXVII.

ATtendite populus meus legẽ meam: inclinate aurem ueſtrã in uerba oris mei. Aperiam in parabolis os meum:& loquar propoſitiones ab initio.) Videtis quia bene ſupra ſcriptũ eſt: Intellectus Aſaph.Deniq; & ipſa prophetia ſic incipit:Attendite populus meus legem meam: Nõ Moyſi legem,ſed legem meam.Inclinate aurẽ ueſtram in uerba oris mei.Hoc eſt quod dicit in euãgelio:Qui habet aures audiendi,audiat. Aperiam Luc.8.a in parabolis os meum. Aperiam uobis quod Iudæis clauſum eſt.Aperiam in parabolis os meum. Et ſine parabolis,inquit,non loquebatur eis:diſci- Marc.4.d pulis autem ſuis ſecreto ſoluebat parabolas. Aperiam in parabolis os meum. Quod illis in parabolis loquor foris,uobis intrinſecus aperiam.Et loq̃r propoſitiones ab initio. Pro propoſitionibus, in Hebræo habet:in ænigmate. Ergo omne quod dicitur,ænigma eſt. Aenigma non eſt hoc quod dicitur,ſed aliud quid ſignificatur. Dicat mihi aliquis:Vim facis ſcripturæ: Cũ enim titulus habet: Intellectus Aſaph,tu mihi ex perſona Chriſti interpretaris hoc dictũ. Ex perſona Chriſti interpretemur hoc dictũ, ſi Chriſtiani ſumus. Sumus autem Chriſtiani,qui Chriſti baptiſmum accepimus:& non ſolum confitemur,ſed & profitemur, quia Chriſtiani ſumus.Debem⁹ ergo credere euãgeliſtis.Scriptum eſt in euãgelio ſcd'm Matthæũ: Matth. 13.e Cum,inquit,locutus fuiſſet in parabolis dñs noſter atq; ſaluator,& illi non intelligerent:& cætera quæ ſcripta ſunt in euãgelio. Et poſtea euãgeliſta quid intulit? Hæc omnia,inquit,facta ſunt, ut impleretur illud quod ſcriptum eſt:Aperiam in parabolis os meum:& loquar propoſitiones ab initio. Vides ergo quod euangeliſta Matthæus hoc ex perſona Chriſti intellexit. Cum enim induxiſſet dominum dicentem in parabolis,& illi non intelligerent:hoc,inquit,factum eſt, ut impleretĩ quod ſcriptum eſt:Aperiam in parabolis os meũ: & loquar propoſitiones ab initio. Videtur nobis nihil remanſiſſe quæſtionis:ſed diligẽter attendite: Studij enim mei eſt non declamare more rhetorico, ſed ſcripturarum ſenſus aperire. Deniq; & dominus atq; ſaluator quid dixit:Scrutamini ſcripturas Ioã.5.f & ibi inuenietis quomodo de me ſcriptum eſt. Et

alibi dixit Iudæis: Erratis, nescientes scripturas neq; uirtutem dei. Videte quid dicat: Erratis. Quare? Nescientes scripturas. Quoniã autem nescitis scripturas: propterea nescitis Christũ, qui est dei uirtus, & dei sapientia. Dicit ergo in Matthæo: Hæc, inquit, facta sunt, ut impleretur quod scriptũ est in Asaph propheta. Sic inuenitur in omnibus ueteribus codicib⁹: sed homines ignorãtes tulerũt illud. Deniq; multa euãgelia usq; hodie ita habent: Vt impleretur qđ scriptum est per Esaiam prophetam. Aperiam in parabolis os meũ: & loquar propositiones ab initio. Hoc Esaias nõ loquit, sed Asaph. Deniq; & impius ille Porphyri⁹ opponit aduersũ nos hoc ipsum & dicit: Euangelista uester Matthæus tã imperit⁹ fuit, ut diceret: quod scriptum est per Esaiam prophetam: Aperiam in parabolis os meum: & loquar propositiones ab initio: ergo simpliciter dicamus: quomõ illud in euangelio scriptum est, sic scriptum est in Matthæo & Ioanne, quod dominus noster hora sexta crucifixus sit. Rursum scriptũ est in Marco: quia hora tertia crucifixus sit. Hoc uidetur esse diuersum, sed non est diuersum. Error scriptorũ fuit: Et in Marco hora sexta scriptũ fuit: sed multi episemum Græcum s, putauerunt esse c: sicut & ibi error fuit scriptorum: ut pro Asaph, Esaiam scriberent. Scimus enim quia prima ecclesia de imperitis congregata fuit gentibus. Ergo cum legerẽt in euangelio: Vt impleretur quod scriptum est in Asaph propheta: ille qui primus scribebat euangelium, cœpit dicere: Quis est iste Asaph propheta? Non erat notus in populo: & hoc fecit: ut dũ errorem emẽdaret, faceret errorem. Dicamus aliquid simile: & in alio loco in euãgelio scd'm Matthæũ: quando Iudas retulit triginta argenteos: & noluerunt accipere sacerdotes, nec mittere in corbonã: quoniam erat precium sanguinis: & emerunt inde agrum figuli in sepulturam peregrinorum: Precium Christi, sepultura nostra est: & uocatur ager ille Acheldemach, qđ est ager sanguinis. Sanguinis ager non Iudæorum, sed nostra sepultura est. Nos em̃ peregrini fuimus & aduenæ: & nõ habebamus ubi reqescceremus. Ille crucifixus est et mortuus: & nos cũ illo cõsepulti sumus: Vt impleret, inquit, quod scriptum est in Hieremia propheta: Retulit, inquit, triginta argenteos, precium quod appreciatum est, & cætera. Sicut scriptum est, inquit, in Hieremia propheta: hoc in Matthæo scriptum est. Requisiuimus in Hieremia propheta: & hoc penitus inuenire non potuimus, sed inueni-

Marc. 12.c

Matth. 27.d

mus illud in Zacharia. Videtis ergo: quia & hic error fuit, sicut ibi. a ¶ Quanta audiuimus & cognouimus ea.) Hi uersiculi ab: Attendite populus meus legem meam: usq; in istum uersiculum: Loquar propositiones ab initio: ex persona Christi dicuntur: & ipse saluator loquit. Iam cæteros uersiculos usq; ad finem psalmi, ex persona apostolorum debemus accipere. Dicẽte ergo domino Inclinate aurem uestram ad uerba oris mei. O apostoli, quod, inq̃t, audistis in secreto, prædicate sup tecta. Quid dicunt apostoli? Quanta audiuimus & cognouimus ea: & patriarchæ & prophetæ locuti sunt nobis. b ¶ Et patres nostri narrauerunt nobis: non sunt occultata à filijs eorum: in generatiõe altera.) Propterea illi locuti sunt, ut nos filij eorum sciremus. c ¶ Et legem posuit in Israël: quanta mandauit patribus nostris.) Illis carnaliter locuti sunt: sed nos ea spiritualiter intelligimus. d ¶ Vt nota facerent ea filijs suis.) Hoc est, nobis. Propterea illis locutus est, ut nobis proderent.

e ¶ Filij qui nascentur & exurgent: & narrabunt filijs suis.) Pro patribus, inquit, tuis nati sunt tibi filij. Nos filij sumus illorum. Illi nobis narrauerunt, & nos narrauimus filijs nostris: filij eorum nos sumus. f ¶ Vt ponant in deo spem suam.) Vt iam non credant in idolis, sed in deo credant.

g ¶ Vt non obliuiscantur opera dei.) Vt uideant ordinem creaturæ: & ex creatura intelligant creatorem. h ¶ Et mandata eius exquirant.) Non contemnant, sicut Iudæi, sed exquirant sicut Christiani. i ¶ Nec fiãt sicut patres eorum.) Ne murmurent sicut murmurauerunt quidam in deserto, & perierũt. k ¶ Generatio praua & exasperans.) Non ego hoc loquor: prophe-ta tuus hoc loquitur de te. Generatio praua & exasperans. Generatio adultera & pessima signum quærit: & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ. Quare dixit, praua? Quia facti sunt in arcum peruersum. Arcus enim nunq̃ extenditur in eum qui se mittit, sed contra aduersarios. Ista autem generatio cum esset recta à deo condita: & haberet in manu dei quasi arcus, ut mitteret per eam sagittas, uersa est quasi arcus peruersus, blasphemans in creatorem suum.

l ¶ Generatio quæ non direxit cor suum.) Usq; hodie peruersus est Israël. m ¶ Et non est creditus cum deo spiritus eius.) Quoniã nõ recepit filium, propterea non recepit spiritum sanctũ. Deniq; spiritus sanctus, quando descẽdit in specie co-

Zach. 11.c

Psal. 44.d

1. Cor. 10.b

Matth. 16.d

lumbæ

lumbæ, non descẽdit super turbas Iudæorum, sed super unum Iesum. Si uis ergo Iudæe spiritum accipere, crede in Iesum: quoniam spiritus sanctus sedet in Iesu. a ¶ Filij Ephraim intendẽtes & mittentes arcum.) O quanta mysteria, ò quanti flores. Non dico dies, sed & totus mensis ad intelligẽtiam istius psalmi nõ potest sufficere. In singulis uerbis sensus sunt. Habemus & thesaurum in uasis istis fictilibus. Multi hoc interpretant̃ de corpore, & de spũ sancto, hoc est, habemus thesaurũ in uasis fictilibus. Est quidem & ista intelligentia: sed ista multo melior est: quoniam habemus thesaurũ pcios̃issimum in uasis fictilibus, hoc est, in uerbis rusticis scripturarum. Filij Ephraim intendẽtes & mittentes arcum conuersi sunt in die belli, & cætera. Legimus in Regum libris: quoniam sub Roboam filio Salomonis, Ieroboam filius Nabath scidit populum à reliquo populo, & decem tribus duxit in Samariam. Iudæ uero tribus & Beniamin remanserunt sub imperio Roboam: & multi de tribu Leui, qui habitabant in Hierusalem sacerdotes & leuitæ (sicut scriptum est in Paralipomenon) reuersi sunt ad templum dei, hoc est, in Hierusalem. Tres ergo tribus fuerũt, hoc est, Iuda, Iuda ipsa regalis tribus, & Beniamin: & postea Leuitæ ibi uenerãt de diuersis tribubus ad templum. Qui erant ergo in Samaria, de tribu Ephraim habebãt regem. Quo modo enim qui regnabant in Iudæa, habebant regem de tribu Iuda & genere Dauid: sic qui regnabant in Samaria, habebãt regẽ de tribu Ephraim: & reges ipsorum uocabantur Ephraim. Legamus Osee prophetam: & omnem prophetiam eius cõtra Ephraim reperiemus. Et dicitur ibi: Ephraim, inquit, factus est quasi columba insipiẽs. Vide qd dicat. Columba enim insipiens relinquit templũ, & habitat in syluis. Columba semper in domibus habitat. Ephraim uero columba mea reliquit templum: reliquit domum, & habitat in syluis: habitat in desertis. Hoc interim scd'm literam, debemus em̃ & historiam ponere. Nũc uero post literam, quasi per quosdam gradus debemus ad maiora conscendere. Dicamus ergo, filios Ephraim, omnes esse hæreticos. Et isti enim recesserunt de domo dei, & isti dimiserunt Dauid: & habitant in desertis. Et dicuntur quidem columbæ: quia legũt ipsi scripturas, sed insipienter intelligunt. Multi sunt qui dicuntur filij Ephraim, intẽdentes & mittentes arcum. Vide omnes hæreticos, qui dereliquerunt Hierusalem: qui dereliquerunt templum dei: qui habitant in Samaria. Vbi fecerunt uitulos aureos? In Bethel & in Dan. Et uide quid dicat: Fecerunt uitulos aureos in Bethel, in domo dei, ido-

a tus cum deo spiritus eius. Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum: conuersi sunt

b in die belli. Nõn custodierunt testamentum dei: & in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius: & mi-

c rabiliũm eius quæ ostendit eis. Coram pa-

d tribus eorum quæ fecit mirabilia in terra Ægypti: in campo Taneos. Interrupit mare & perduxit eos: & statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei: & tota

1. Par. 12.c

Osee. 7.c

latræ facti sunt. Et fecerunt illud in Dan, hoc est, in iudicium suum & in condemnationem. Dereliquerunt domũ domini: & nihil aliud nisi de auro cogitant. Dicat aliquis: Quare fecerunt uitulos aureos? Noster thesaurus repositus est in uasis fictilibus. Ecclesiastici em̃, rustici sunt & simplices: omnes uero hæretici, Aristotelici & Platonici sunt. Deniq; ut scias quoniam omnis eloquentia secularis, aurum dicitur: hoc est, quoniã lingua eorum quasi propter splendorem auri dicitur: Calix aureus Babylon in manu domini. Videte quid dicat: Babylõ confusionis. Ergo mundus iste, calix aureus est. De hoc calice aureo omnibus gentibus propinatur. Filij Ephraim intendentes & mittẽtes arcum. Quamcunq; uideris scripturam hæreticorũ, oẽs superstitiones habẽt. Reuersi sunt in die belli. Nesciunt eum qui dixit: Pacem meam do uobis: pacem meam relinquo uobis: sed ad uerba sunt parati. Habent uerba, sed audient illud quod scriptum est: Dissipa gentes quæ bella uolunt. Dicat aliquis, nostram esse sententiam: Videamus consequentia. b ¶ Non custodierunt testamentũ dei: & in lege eius noluerunt ambulare: & obliti sunt benefactorum eius.) Consurrexerunt contra eum, qui eos regenerauit in baptismate.

c ¶ Et mirabilium eius quæ ostendit eis.) Vide te sensum scripturarum, quomodo de filijs Ephraim uenit ad historias præteritas: ut illud quod scriptum est: Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio, parabolice dictum ostendat. d ¶ Coram patribus eorum quæ fecit mirabilia in terra Aegypti in campo Taneos: interrupit mare & perduxit eos: statuit aquas quasi in utre: & deduxit eos in nube diei.) Dicat aliquis: Vim facis scripturæ: Simpliciter enim dicitur de populo Israël: quando eductus est de terra Aegypti: & propterea secundum historiam dicitur. Et legimus decem tribus quoniam dereliquerunt deum, & idololatræ effecti sunt: & quasi secuti sunt uitulos aureos. Videamus Asaph propheta quo tempore fuerit. Vtique illo tempore, quando fuit Dauid quadraginta annis. Rursum Salomon alijs quadraginta annis. Post octoginta annos sub Roboam, postea scissæ sunt decem tribus. Vides ergo quod dicitur: non dicitur de decẽ tribubus, sed de hæreticis prophetatur. Corã patribus eorũ fecit mirabilia. Obliti ergo sunt hæretici patris sui, q fecit mirabilia in terra Aegypti, in tenebris istius secli, quõ illos liberauit. In ecclesia renati sũt: & postea ubi nati sunt, displicet eis ec-

Ioã. 14.d

Psal. 67.g

E cleſia. In terra Aegypti in campo Taneos: ubi ído
lolatria, ubi rex Aegypti, ubi equitatus Aegypti,
ubi Iamnes & Mãbres aduerſarij Moyſi, ubi ído
lolatria. Nos omnes eramus in Aegypto, & à do
mino liberati ſum⁹. Interrupit mare & eduxit eos.
Ambulabat dñs ſup ma
re, & fluctus maris miti
gauit, & nos perduxit.
Interrupit mare & edu
xit eos. Vſq; hodie ò mo
nache fidelis, quãdo edu
ceris de Aegypto: inter
rũpitur mare, & ſic edu
ceris. Statuit aquas quaſi
in utre: In Hebræo non
habet utrẽ, ſed ſicut acer
uum. Et deduxit eos in
nube diei. Ecce dominus
uenit in Aegyptũ in nu
be leui. Nubem leuem,
aut ꝓprie ſaluatoris cor
pus debemus accipere:
qa leue fuit, & nullo pec
cato prægrauatum eſt.
Aut certe nubem leuem
debemus ſanctam Ma
riã accipere: nullo ſemi
ne humano prægraua
tam. Ecce dominus ue
F nit in Aegyptum, ſeculi
iſtius: ſuper nubem leuẽ,
uirginẽ. Et deduxit eos
in nube diei. Pulchre di
xit, diei: Nubes enim illa
non fuit in tenebris, ſed
ſemper in luce. a ¶ Et tota nocte in illuminatio
ne ignis.) Et tenebræ nõ ſunt abſconſæ à te. Sicut
lux tibi: ita & nox tibi. Et tota nocte in illumina
Deut.4.d tione ignis. Dominus noſter, ignis cõſumens eſt.
Ignis conſumens. Non dixit quid conſumens, no
bis intelligentiam dereliquit. Qui ſuper funda
mentum Chriſti ædificauerunt, lignum, fœnum,
ſtipulam: dñs illis ignis conſumens eſt. Ignis du
plicem habet naturam: & lucet & urit. Si peccato
res ſumus, incendit: ſi iuſti lucet nobis. b ¶ In
terrupit petram in deſerto.) Interrupta nobis eſt
petra in eremo. Percuſſa eſt petra, & fluxerunt a
Ioã.7.c quæ. Illa petra quæ dicit: Qui ſitit, ueniat & bibat:
de cuius uentre fluxerunt flumina. c ¶ Et ada
quit eos uelut in abyſſo multa.) In deſerto, ubi aq
non erat, abundantia nobis aquarum facta eſt.
d ¶ Et eduxit aquam de petra, & eduxit tanq;
flumina aquas, & appoſuerunt adhuc peccare ei:
in ira excitauerunt excelſum in inaquoſo &c.) O
peruerſitas cordis praui, in deum male loquitur:
& qui iuſticiam eſurire debuerat, carnes requirit
Nume.20.b & holera. Nam ſicut Moyſes percuſſit in eremo
petram & produxit populo aquas: ita & dñs quẽ
Rom.4.d Paulus percuſſum ait propter peccata noſtra, im
menſos nobis protulit fontes: apl̃os ſcilicet, quos
petra monſtrauit: & per quos fluxerũt torrentes.
Torrẽtes aũt doctores accipimus: p quos torren
tes, id eſt, ſubſequẽtes eccleſiarũ doctores repleti
ſunt. Ex quorũ nos p̃dicatione, ſitim uerbi dei re
ſtinguimus. Sed & fontẽ baptiſmi nobis atq; mar
tyrij, eadẽ petra oſtẽdit.
De latere eñ eius cũ per
cuſſus eſt, ſanguis & aq̃
,pceſſit: qd̃ baptiſmũ &
martyriũ figurauit. Tor
rẽtes aũt doctores dicti:
qa priuſq; crederent, ab
imbribus & uolutabris
huius ſeculi erãt repleti.
Nunc aũt baptiſmo ablu
ti, à fonte uitæ perennis
inũdauerũt. Addit mur
muratio Iudaico, dicẽs.
e ¶ Nunqd & panẽ po
terit dare: aut parare mẽ
ſam populo ſuo?) Diffici
lẽ putat uirtutẽ dei: ut q
eduxerit aquã de ſaxo, q̃
ſi nõ poſſit manna dare
de cœlo. f ¶ Ideo audi
uit dñs & diſtulit.) Vtiq;
ſe ab eis, ne in terram re
promiſſionis intrarent.
g ¶ Et ignis accẽſus eſt
in Iacob: & ira aſcendit
in Iſrl̃.) Iacob non ſemp
ſupplantator uitiorũ in
telligit̃: nec Iſrl̃ in omni
bus uidens deũ, accipit̃.
Apl̃us aũt docet eſſe Iſra
ël em ſcd̃m carnem: de quo dicit̃: Et fornicatus eſt 1.Cor.10.d
Iſrl̃. Si enim uidiſſet mente deum, fornicatus utiq; Iudicũ.8.f
non fuiſſet. Sic de Iacob, cũ Eſau pollutum idolis
adorabat, dicens: Video faciẽ tuã tanq; faciem an Gen.33.b
geli dei: Vel cũ impinguatus recalcitrauit, nõ erat
ſupplantator uitiorũ. Ideo & hic ita intelligẽdum
eſt: quia accenſus eſt in Iacob, terrenus ignis cõcu
piſcẽtiæ, & ira in ultione diuina, ſup Iſraël carnalẽ
aſcẽdit. h ¶ Quia nõ crediderũt in deũ: nec ſpe
rauerũt in ſalutari eius.) Nec patrem, nec filiũ, qui
ſalus mundi eſt, crediderũt. i ¶ Et mandauit nu
bibus deſuper: & ianuas cœli aperuit. Et pluit illis
manna ad manducandũ.) Præſtita hæc ſunt He
bræis: ſed & modo in eccleſia prophetis & apoſto
lis præcipitur: ut nobis uerbum prædicatiõis, quo
anima ſpiritualiter paſcatur, annũciẽt. k ¶ Panẽ
cœli dedit eis: panẽ angelorũ mãducauit homo.) Ioã.6.a
Ipſe homini cibũ præbuit, q dixit: Ego ſum panis
uitæ, q de cœlo deſcendi: q manducauerit ex eo,
uiuet in æternum. Ex hoc eñ pane cœli, ſancti re
ficiunt̃ & angeli. l ¶ Cibaria miſit eis in abundã
tia.) Vt iam non literæ hordeo, ſed ſpũalis tritici
dogmate ſatient̃. m ¶ Et tranſtulit auſtrum de
cœlo: & induxit in uirtute ſua Aphricũ, & pluit ſu
per eos &c.) In uentis, flatum ſpũs ſancti demon

ſtrat. Col

A ſtrat. Collatio autẽ multitudinis, quæ pulueri uel
arenæ maris aſſimilatur, terrenũ & durũ eorũ ar
guit ſenſum. a ¶ Et ceciderũt in medio caſtro
rum eorũ: circa tabernacula eorũ: & manducaue
runt & ſaturati ſunt nimis.) Caſtra, ſynagogas di
cit. Tabernacula uero,
corda eorum in quibus
hæc defluxerunt. Quod
autẽ eos nimis indicat ſa
turatos, ingluuiem eorũ
carnalem increpat: quod
hi qui de dei p̃ceptis refi
ci debuerãt: de puluereis
ſe carnibus ſentiunt ſatia
tos. b ¶ Et deſiderium
eorum attulit eis: nõ ſunt
fraudati à deſiderio ſuo)
Immenſa pietas dñi, ut
terreno uictu eſurientes
paſcit: ſic & qui eum deſi
derauerit, cœleſti (quem
ſuperius diximus) pane
replet. Ergo hi q carnes
tantũ & non deũ deſide
rauerunt, quid in ſequen
ti pertulerint, uideamus.
c ¶ Adhuc eſca eorũ
erat in ore ipſorũ: & ira
dei aſcendit ſuper eos, &
occidit pingues eorũ.)
B Hæc de his q deũ poſt ac
ceptũ manna derelique
rũt. Nã & nũc in eccleſia
ſi quis carne & ſanguine
Chriſti reficitur, & decli
nat ad uitia: nouerit ſibi
dei iudiciũ imminere, ſi
1.Cor.11.f cut Paulus apl̃s ait: Qui
acceperit corpus & ſan
guinẽ Chriſti indigne,
iudicium ſibi ſumit & bi
bit. d ¶ Et electos Iſrl̃
impediuit.) Impediunt̃
& nunc electi eccleſiæ: ſi
ne ipſi quoq; ſacerdotes
innocenter hæc ſacramẽ
ta percipiant. e ¶ In omnibus his peccauerunt
adhuc: & nõ crediderũt in mirabilibus eius &c.)
Peccant quotidie iniqui, quoaduſq; deficiãt: & cũ
feſtinatione deficiunt: quia ſacerdotibus dei obau
dire contemnunt: ſicut & populus ille qui contra
famulum dei Moyſen murmurabat. f ¶ Cum
occideret eos quærebant eum & reuertebantur: &
diluculo ueniebant ad eum.) Flagellati in pecca
tis reuertebãtur: excuſſoq; infidelitatis ſomno, ma
turabant ut audirent uerbum dei. g ¶ Et reme
morabant quia deus adiutor eſt eorum: & deus
excelſus redemptor eorum eſt.) Nullum poſſe in
tellexerunt adiutorium ferre, niſi illum qui eos de
ſeruitute Aegypti liberauit. h ¶ Et dilexerunt
eum in ore ſuo.) Cum dicerent: Omnia quæcũq; C
præceperit Moyſes, faciemus. i ¶ Et lingua ſua
mentiti ſunt ei.) Dicẽtes Moyſi: Omnia quæcũq; Exo.24.c
dixerit dominus, faciemus. k ¶ Cor autem ipſo
rum non erat rectum cũ eo: nec fideles habiti ſunt
in teſtamento eius.) Nã
& dominus teſtimonio
utens Eſaiæ ꝓphetæ, di
cebat: Populus hic labijs Eſa.29.d
me honorat: cor autem
eius longe eſt à me.
l ¶ Ipſe autem eſt mi
ſericors, & propicius fiet
peccatis eorum: & nõ di
ſperdet eos: & abunda
uit ut auerteret iram ſuã:
& non accendit omnem
iram ſuam.) Multitudo
enim miſericordiarũ cõ
tinet eum: ut dum expe
ctat pœnitentiam, nõ pu
niat delinquentem: quia
non uult mortem pecca
toris, ſed ut conuertatur
& uiuat. m ¶ Et reme
moratus eſt qa caro ſũt.)
Scit enim quia caro ſem
per reſiſtit legi dei.
n ¶ Spiritus uadens &
non rediens.) Nouit eñ D
quia homo amiſſo ſpiri
tu, in puluerem reuertit̃.
Nam & ſpiritus ſanctus
cũ recedit à peccatorib⁹:
q̃ diu in uolutabris pec
caminum ſunt, nõ reuer
titur ad eos. o ¶ Quo
tiens exacerbauerunt eũ
in deſerto: in iram conci
tauerunt eum in inaquo
ſo.) In incredulitate utiq;
atq; ariditate cordis ſui.
p ¶ Et conuerſi ſunt &
tentauerũt deum: & ſan
ctũ Iſrl̃ exacerbauerũt.)
Erat tũc Moyſes ſanctus
Iſraël, qui deum & mente uidebat & oculis, quem
ſæpius exacerbabant. Sed & nunc exacerbant, cũ
audiunt, quod Chriſtum dominum in carne na
ſciturum annunciat. q ¶ Non ſunt recordati
manus eius: die qua redemit eos de manu tribu
lantis.) Pharaonis utiq;, qui figuraliter diabolus
dicitur. r ¶ Sicut poſuit in Aegypto ſigna ſua:
& prodigia ſua in campo Taneos.) Sicut enim
tunc in decem ſignis, id eſt plagis, Moyſes popu
lum ex Aegypto liberauit: ita & Paulus apoſto
lus, decem epiſtolis præſentis mundi tenebras op
preſſit. s ¶ Conuertit in ſanguine
flumina eorum: & imbres eorum ne biberent.)
Vana philoſophorum uerba, quæ in doctri

pluit ſuper eos ſicut puluerẽ carnes: & ſicut
a arenam maris uolatilia pennata. Et cẽcide
runt in medio caſtrorum eorũ: circa taber
nacula eorũ. Et manducauerunt & ſaturati
b ſunt nimis: & deſidẽrium eorum attulit eis:
non ſunt fraudati à deſiderio ſuo. Adhuc
c eſcæ eõrum erant in ore ipſorum: & ira dei
aſcendit ſuper eos. Et occidit pingues eorũ:
d & electos Iſraël impediuit. In omnibus his
peccauerunt adhuc: & non crediderũt in mi
rabilibus eius. Et defecerũt in uanitate dies
eorum: & anni eorum cum feſtinatione. Cũ
f occideret eos quærebant eum & reuertebán
g tur: & diluculo ueniebant ad eũ. Et remẽmo
rabant: quia deus adiutor eſt eorũ: & deus
h excelſus redẽptor eorũ eſt. Et dilexerũt eũ
i in ore ſuo: & linguã ſua mentiti ſunt ei. Cor
k aũtem eorum non erat rectum cum eo: nec
fideles habiti ſunt in teſtamento eius. Ipſe
l aũtem eſt miſericors, & propicius fiet pecca
tis eorũ: & nõ diſperdet eos. Et abũdauit ut
auerteret iram ſuam: & nõ accendit omnem
m iram ſuã. Et recõrdatus eſt, quia caro ſunt:
n o ſpũs uadens & nõ rediens. Quõtiẽs exacer
bauerunt eum in deſerto: in irã cõcitauerũt
p eum in inaquoſo. Et cõuerſi ſunt & tenta
uerunt deũ: & ſanctũ Iſrl̃ exacerbauerunt.
q Nõ ſũt recordati manꝰ eius: die q̃ redemit
r eos de manu tribulãtis. Sicũt poſuit in Ægy
pto ſigna ſua: & ꝓdigia ſua in campo Tanebw
s os. Et cõuertit in ſanguinẽ flumina eorũ: & imbres

Universidad de Sevilla Biblioteca

E nis Platonicis ecclesiæ paruulos interimebant: in ultionem diuinã illis conuersa est & in cruorem: ut qui sanguinem fundebant, id est, animas iugulauerant seducendo, sanguine deinceps potarentur. a ¶ Misit in eos cynomyiam & comedit eos.) In cynomyia Cynicorum sectam indicauit: quæ libidinẽ atq; luxuriam, summum prædicat bonum. b ¶ Et ranam & disperdidit eos.) In ranarũ uocibus, poëtarum carmina designãtur: quæ per inflationem uerbositatis, exterminationum fabulas intulerunt. c ¶ Et dedit erugini fructus eorum.) In erugine siue canicie, fornicationis forma monstratur. Nam sicut hæc lento repens conamine, crudelissime arborũ fructibus insidiatur: ita & hæc blande illiciens homines, iniquis eos atq; occultis morsibus sæuissime uorat. d ¶ Et labores eorum locustæ.) In locusta, humani generis discordiæ confutantur. Quæ cum sine rege ordinatum ducat exercitum, humanum tamẽ genus semper dissidet ac discordat. e ¶ Occidit in grandine uineas eorum & moros eorum in pruina. Tradidit grandini iumẽta eorum: & possessiones eorum igni.) In grandine castigatio diuina monstratur: in qua uel uineæ, uel arbores flagellãtur: hæ scilicet quæ pro bonis fructibus, tribulos protulerunt. Ab hac eñ grandine & iumenta occiduntur, ut eorum insipientia arguatur: qui diuinum nomen bestijs indiderũt. Ignis quoq; ad depascẽda uitia & illuminãda credentium corda mittitur, sicut dominus ait:
Luc.12.f Ignem ueni mittere in terram: & quid uolo, nisi ut accendatur? f ¶ Misit in eos iram indignationis suæ: indignationem & iram & tribulationem immissionem per angelos malos.) Vt qui diuinis plagis non arguebantur, diabolicis insidijs tunderentur. Qui autẽ sint angeli, ipse dominus in euã-
Matth.25.d gelio declarauit: Ite, inquit, in ignem: quem præparauit pater meus diabolo & angelis eius.
g ¶ Viam fecit semitæ iræ suæ: & non pepercit à morte animabus eorum: & iumenta eorum in morte conclusit.) Habet uiam diuina ira: cum in peccati ultione quis traditus, non liberat animam suam à supplicio gehennæ. Vel cum insipientia, quæ iumentis est similis, in morte sempiterna cõcluditur. h ¶ Et percussit omne primogenitum in terra eorum: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham.) Sicut hæc gesta in Aegypto referuntur: ita & dominus, principatus & potestates, siue dæmoniorum, siue uitiorum in hoc mundo sacro sancto aduentu suo deleuit: ac triumphauit in ligno crucis suæ: & ab eorum corde depulit, qui calliditati diabolicæ dediti fuerãt: qa Cham, calliditas interpretatur.
i ¶ Et abstulit sicut oues populum suum: & perduxit eos tanq; gregem in deserto.) His plagis uerberata dominus Aegypto, eduxit populum suum de suprascripta seruitute, quem sanguine suo redemerat: & collocauit eum in ecclesia, quæ prius sterilis fuerat ac deserta: de qua ait:
Esa.54.a Multi filij desertæ, magis q̃ eius quæ habet uirũ.
k ¶ Et eduxit eos in spe & non timuerunt: & inimicos eorum operuit mare.) Collocatis his in spe æternitatis, operuit mare inimicos eorum, scilicet ut cum hi ablue-
bantur baptismo, diabolus cum suis exercitibus mergeretur.
l ¶ Et induxit eos in montem sanctificationis suæ: in montem quem acquisiuit dextera eius.) In ipsam ecclesiam quam uirtute gloriosæ resurrectionis suæ acquisiuit. m ¶ Et eiecit à facie eorum gentes: & sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis: & habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israël.) Eiectis peccati gentibus à cordibus humanis, data est eis possessio terræ uiuentium: factumq; est, ut ubi quondam sortilegus hariolusq; habitauerat, nunc mente uidens deum inhabitet.
n ¶ Et tentauerunt & exacerbauerunt deum excelsum: & testimonia eius non custodierunt. Et auerterunt se & non seruauerunt pactum: quemadmodum patres eorum.) Ad Iudæos nunc sermo conuertit: quos nec uirtus, nec beneficia mollierunt diuina: sed sicut patres eorum occiderunt prophetas: ita & isti ipsum dominum persequuntur. o ¶ Conuersi sunt in arcũ prauum.) Arcus eñ

A cus enim peruersus est: qui dum contra inimicos sagittam putatur iacere, sauciat tenẽtem. Sic & Iudæi, qui in deum liberatorem suum, iniquas iaculantur uerborum sagittas. a ¶ In iram concitauerunt eum in collibus suis: & in sculptilibus suis ad æmulationẽ eum prouocauerũt.) Relicto eñ eo, seruierunt idolis ac simulacris: adorantes etiã in montibus. b ¶ Audiuit dñs et spreuit: et ad nihilũ redegit ualde Israël.) Illum qui tantum nomine, & non uisione Isrl erat. c ¶ Et repulit tabernaculum Silo tabernaculum suũ: in quo habitauit inter homines.) Vel in tabernaculis Silo sub Eli: uel in Hierusalẽ sub Salomone. Sed his repulsis, elegit potius tẽplũ regis uirginis incorruptæ, siue ecclesiæ sanctæ ex gentibus euocatæ. d ¶ Tradidit in captiuitatem uirtutem eorum: & pulchritudinem eorum in manus inimici: & conclusit in gladio populum suum & hæreditatem suam &c.) Manifeste hic excidium illud quod in Hierosolymis sub Tito, Vespasiano q̃ actum est, præconauit. Et quia tanq; acta agenda prædixit, nouerit q legit: quia apud deũ futura iam facta sũt. Sed utinam & in nobis hæc domino cooperãte fiãt: ut concupiscentia decidat, erecta potestate uirtutũ. Forma iniqui amoris corruat, erecta ecclíæ pulchritudine. Interimat populus uitioꝝ, uiuificata numerositate uirtutum. Respuat terrena hæreditas, acquirat regnũ dei. Iuuenculus, id est, incipiens peccatum, à uirtute sancti spiritus exurat: & uirgo anima collætet. Incentores uitiorũ, gladio, id est, uerbo dei trucident: ut exultent mentes ab his uiduatæ cum Christo. e ¶ Et excitatus est tãq; dormiens dñs tanq; potens crapulatus à uino: & percussit inimicos suos in posteriora: opprobriũ sempiternũ dedit eis.) Vt dormiens & quasi ebrius, haberur dñs in cordibus iniquorum. Cum autem pœnitentiam agere cœperint, excitatur. Et percussis uitijs usq; in posteriora temporũ, traditisq; in opprobrium sempiternum, uigilat in eis.
f ¶ Et repulit tabernaculum Ioseph: & tribum Ephraim non elegit: sed elegit tribum Iuda, montem Sion quem dilexit.) Non ad hoc repulit tribum Ioseph uel Ephraim, ut in æternum sperneret: sed noluit de ea suscipere carnem: eligens tribum Iuda, de qua beata Maria, procederet, ex qua nasceretur ipse: ut dilectionis suæ montem, id est, ecclesiam eleuaret.
g ¶ Et ædificauit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundauit in secula.) Ipsam ecclesiam suam singulari uirtute firmauit: ut immobilis in secula sempiterna persisteret.
h ¶ Elegit Dauid seruum suum, & sustulit eũ de gregibus ouium: & de post fœtantes accepit eum. Pascere &c.) Omnia hæc ad Christũ dominũ referenda sunt: qui à paterno cõsilio, ad redemptionẽ nostrã electus est de grege mortalium: carnem assumens, pascẽs Christianum populum: siue supplantatorem uitiorum, siue mente uidentem deum. Qui nunc ecclesiam suam suis uoluntatibus inhærentẽ, in bonitate cordis sui pascere, & in cœlesti Hierusalẽ collocare dignet. Ipsi gloria cũ æterno patre & spũ sancto, in secla seculoꝝ. Amẽ. i ¶ Psalmus Asaph.) Iste psalmꝰ uocem continet prophetæ, captiuitatem terrenæ Hierusalem deplorãtis: quæ captiuitas non tantum ad illã ciuitatẽ, quantũ ad animã: quæ sæpe ciuitas scribit, referẽda est. Psalmus LXXVIII.

Psalmus Asaph. LXXVIII.

k DEus uenerunt gentes in hæreditatem tuam: polluerũt templum sanctũ tuũ: l posuerunt Hierusalẽ in pomorũ custodiã. Posuerũt

a sunt in arcum prauum. In iram concitauerunt eum in collibus suis: & in sculptilibus suis ad æmulationem eum prouocauerunt.
b Audiuit deus & spreuit: & ad nihilum redec git ualde Israël. Et repulit tabernaculum Silo: tabernaculum suum ubi habitauit in ho
d minibus. Et trãdidit in captiuitatem uirtutem eorum: & pulchritudinem eorũ in manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum: & hæreditatẽ suam spreuit. Iuuenes eorum comedit ignis: & uirgines eorum nõ sunt lamentatæ. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: & uiduæ eorum non ploraf buntur. Et excitatus est tanq; dormiens dominus: tanq; potens crapulatus à uino. Et percussit inimicos suos in posteriora: opprog brium sempiternum dedit illis. Et repulit tabernaculum Ioseph: & tribum Ephraim nõ elegit. Sed elegit tribum Iuda: mõtem Sion
h quem dilexit. Et ædificauit sicut unicornium sanctificium suum in terra: quam fundai uit in secula. Et elegit Dauid seruum suum: & sustulit eum de gregibus ouium: depost fœtantes accepit eum. Pascere Iacob seruũ suum: & Israël hæreditatem suam. Et pauit eos in innocentia cordis sui: & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Posuerũt

tum ad illã ciuitatẽ, quantũ ad animã: quæ sæpe ciuitas scribit, referẽda est. Psalmus LXXVIII.

DEus uenerunt gentes in hæreditatẽ tuã: polluerunt tẽplũ sanctũ tuũ.) Apostolus dicit:
1.Cor.3.c Vos estis templum dei: & spũs dei habitat in uobis. Si quis templum dei uiolauerit, disperdet illũ deus. Ergo si increscentibus uitijs succumbit anima Christiana: tũc hæreditas quæ dei esse debuerat, aduersario subditur: & tunc templum spiritui sancto dedicatum, coinquinatum à gentium criminibus disperditur. l ¶ Posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam.) Sicut enim poma cum matuescere cœperint, à suis custodiuntur, maturáque facilius deuorantur: ita & aduersa-
rius

E rius noster irruentibus uitijs custodit sibi consentientem animam: donec eam ad plenum uoluntatis suæ consensum adducens, ualeat deuorare. Q̃diu enim in ea scintilla lucet fidei, acerba est dentibus inimici. a ¶ Posuerunt morticina seruorũ tuorum escas uolatilib⁹ cœli: carnes sanctorum tuorum bestijs terræ. Effuderunt sanguinẽ ipsorum tanq̃ aquam in circuitu Hierusalem: & nõ erat qui sepeliret.) Hæc q̃dem in Hierusalem ante aduentum acta sunt saluatoris: sed passionẽ infantum figurauerũt: ubi carnes eorũ bestijs atq; uolucribus, id est, persecutoribus expositæ sũt: & tanta multitudo sanguinis est effusa: ut uix omnium sepeliri corpuscula possent. Circuitus autem in Hierosolymis, plorantis ecclesiæ intelligitur luctus: iuxta illud: Rachel plorans filios suos & noluit consolari quia non sunt. b ¶ Facti sumus opprobriũ uicinis nostris &c.) Opprobriũ fiunt sancti his qui prius fratres fuerant: & tunc separati ab ecclesia, timentes deum persequuntur: Quod ad hæreticos refert. c ¶ Vsq; quo dñe iraſceris in finẽ &c.) Ne nobis iraſcaris quæsum⁹ dñe, qui te nouimus: sed in illos potius retorque furorem tuum, qui Christum tuũ ignorant.

d ¶ Quia comederũt Iacob: & locum eius desolauerunt.) Illum carnalem, qui seductus est astu inimici. e ¶ Ne memineris iniquitatũ nostrarum antiquarum: cito anticipent nos misericordiæ tuæ domine: quia pauperes facti sumus nimis.) Præueniat nos quæsum⁹ dñe misericordia, quæ est unigenitus tuus: ut ueniens, ꝓpicietur iniquitatibus nostris: & eruat nos à peccatis. Pauperes enim facti sumus in mundo propter illum.

f ¶ Adiuua nos deus salutaris noster: ꝓpter gloriam nominis tui domine libera nos: & propicius esto peccatis nostris &c.) Tũc nobis uel adiuuas, uel propiciaris: si claritas nominis tui, quæ in gentibus benedicitur: nos morte sua à morte eripiat.

g ¶ Nequando dicant gentes ubi est deus eorum: & innotescat in nationibus coram oculis nostris.) Gentes, siue nationes, potestates aduersæ sunt: quæ inualescunt aduersum nos dicẽtes: Vbi est deus uerax uester? Sicut pagani martyribus sæpe dicebant. h ¶ Vltio sanguinis seruorum tuorum qui effusus est.) Iudicium hic inuocat: quo sanguis martyrum exquiratur à domino, qui in Apocalypsi ait: Quiescite modicũ: donec impleatur numerus conseruorum uestrorum.

i ¶ Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum.) Qui te ꝑ longas lachrymas requirentes, absoluí & tecum esse desiderant. k ¶ Secũdũ magnitudinẽ brachij tui: possîde filios morificatorum.) Eos scilicet q̃ ꝑ martyrũ exempla currentes, crucifixerũt se uitijs & concupiscentijs,

l ¶ Redde uicinis nostris septuplum in sinu eorum.) Vt non iudicij pœna damnentur, sed in hoc seculo septuplam cõpositionem pœnitendo dissoluant. Sinus autem sæpe pectus hominis intelligitur, in quo anima requiescit.

m ¶ Improperium ipsorum quod exprobrauerunt tibi domine.) Tibi enim exprobrãt: quia martyres tuos in quibus habitas, cõtumelijs affligunt. n ¶ Nos autem populus tuus & oues pascuæ tuæ.) Propter innocẽtiam autem quam gerunt, oues uocantur: uel quia Christum pastorẽ habent. o ¶ Confitebimur tibi in secula in generatione & generationem.) Hoc est, à prophetis usq; in euangelia. p ¶ Annunciabimus laudem tuam.) Quia tibi est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria, in secula seculorum. Amen. q ¶ In finem pro his qui commutabuntur, testimonium Asaph.) Iste psalmus uocem continet prophetæ deprecantis, narrantisq; mirabilia dei.

a Põsuerunt morticina seruorum tuorũ escas uolatilibus cœli: carnes sanctorum tuorum bestijs terræ. Effuderũt sanguinem ipsorũ tanq̃ aquam in circuitu Hierusalem: & nõ b erat qui sepeliret. Fact̃i sumus opprobrium uicinis nostris: subsannatio & illusio his qui c in circuitu nostro sunt. Vsq; quõ dñe iraſceris in finẽ: accendetur uelut ignis zelus tuus. Effunde iram tuam in gentes quæ te nõ nouerunt: & in regna quæ nomen tuum nõ in d uocauerunt. Quia comederunt Iacob: & locum eius desolauerunt. Ne memineris iniquitatũ nostrarum antiquarum: cito anticipent nos misericordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos deus salutaris noster: & propter gloriã nois tui dñe libera nos: & ꝓpicius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Ne fort̃e dicant in gentibus ubi est deus eorum: & innotescat in na b tionibus coram oculis nostris. Vltiõ sangui i nis seruorum tuorũ qui effusus est: introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. k Secũdm magnitudinem brachij tui: possîde fi l lios mortificatorũ. Et rẽdde uicinis nostris m septuplum in sinu eorum: improperiũ ipso n rũ quod exprobrauerũt tibi dñe. Nos aũt o populus tuus & oues pascuæ tuæ: cõfitebi mur tibi in secula. In generatione & genera p tionẽ: annũnciabimus laudẽ tuam. In finẽ q prõ his q cõmutabũtur testimoniũ Asaph,

r s Q psalmus ꝓ Assyrijs. LXXIX Vi rẽgis Israël intende: qũi deducis uelut

Psalmus LXXIX.

Q Vi regis Israël, intẽde.) A deo regitur, qui mente uidet deum. Ergo hunc propheta intendere sibi deposcit. s ¶ Qui educis tãq̃ oues Ioseph

A Ioseph. Non illum Ioseph cuius typũ in alio psalmo repulit: sed illum qui triginta argenteis à discipulo uẽditus, paterna uirtute ex inferno eductus est cum grege iustorum. a ¶ Qui sedes super Cherubim. Super plenitudinem omnis scientiæ.

b ¶ Appare.) Huic mũ do te uidendum præbe. c ¶ Coram Ephraim, & Beniamin et Manasse.) Illum Ephraim Manassenq; commemorat: quos alibi fortitudinem sui capitis dicit, id est, ecclesiam uel Apostolos. Quod autẽ Beniamin i medio posuit: significat Paulum apostolum, qui de tribu beniamin descẽdit, cæteris apostolis sociandum. d ¶ Excita potentiam.) Quam Aegyptijs ac filijs Israël ostẽdisti. e ¶ Et ueni ut saluos facias nos.) Vt sicut illos eruisti de Aegypto: ita nos salues à potestate dæmonum.

f ¶ Deus cõuerte nos.) Ad te cognoscendum.

B g ¶ Et ostende faciem tuam & salui erimus.) Ostende filium tuum, ut saluemur. h ¶ Domine deus uirtutum quousq; iraſceris super orationem serui tui?) Non em iraſcitur, si iusticiam petamus sed conſcientia delicti, putat etiam ab oratiõe iraſci. i ¶ Ciba bis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura). Sæpe ob desideriũ dei siue recordationẽ peccati: lachrymæ nobis panes, potusq; fiũt. Quod autem ait: in mẽsura, illud indicat: ut in hac oratione, in qua peccatis obsoluí cupimus, uel deum uidere desideramus: uictus tenuis accipiatur, si in precatione non in multiloquio proferatur. k ¶ Posuisti nos in cõtradictionem uicinis nostris &c.) Iudæis atque hæreticis: qui in circuitu ecclesiæ obstrepunt, nosq; impugnant. l ¶ Dñe deus uirtutũ cõuerte nos ad te &c.) Illum qui dixit: Qui me uidet, uidet & patrem. m ¶ Vineam de Aegypto transtulisti: eiecisti gentes & plantasti eam &c.) Licet hæc synagogam figurauerint, ad ecclesiam referenda sunt: quæ à tenebris seculi ad cœlestem dignitatem: eiectis uitiorum gentibus, fide fauente, translata est. Cui etiam uia, id est, mãdata per quæ graderetur

a uelut ouem Ioseph. Qui sedẽs super Cheru b bim: mãnifestare coram Ephraim, & Benia c min, & Manasse. Excita potẽtiam tuã & uẽ d ni: ut saluos facias nos. Deus cõuerte nos: & e ostẽde faciem tuam, & salui erimus. Domi f ne deus uirtutum: quousq; iraſceris super o g rationem serui tui. Cibabis nos pane lachry marum, & potum dabis nobis in lachrymis h in mensura. Posuisti nos incontrãdictionẽ uicinis nostris, & inimici nostri subsannaue i runt nos. Dómine deus uirtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui eri m mus. Vineam de Aegypto transtulisti: eieci sti gentes & plantasti eam. Dux itineris fui sti in conspectu eius: & plãtasti radices eius n & impleuit terrã. Operuit mõtes umbrã e o ius, & arbusta eius cedros dei. Extẽdit pal p mites suos usque ad mare, & usq; ad flumẽ q r ꝓpagines eius. Vt quid dest̃ruxisti macerie s am eius, & uindemiãt eã omnes qui præter t grediũtur uiã. Exterminãuit eã aper de syl ua & singularis ferus depastus est eam. De u us uirtutum conuert̃ere: respicẽ de cœlo & v uide & uisita uineam istam. Et perfice eam x quam plantauit dextera tua, & super filiũm a hominis quem cõfirmãsti tibi. Incẽnsa igni b & suffossa: ab increpatione uultus tui peri c bunt. Fiat mãnus tua super uirum dexteræ d tuæ, & super filium hominis quem confir e masti tibi. Et non discẽdimus à te: uiuificabis

largita sunt: plantatis in ea doctoribus, per quos in omnem terram euangeliorum sonus nunciaretur. Ipsa quoq; à domino super Cherubim residẽte custoditur, dirigitur, ac nutritur.

n ¶ Operuit montes umbra eius: & arbusta eius cedros dei.) Cum patriarchis atq; apostolis claritatis suæ.

o ¶ Extendit palmites suos.) Non sumus uites, qui ex uinea illa frondimus. p ¶ Vsq; ad mare.) Idest, usque ad baptismum accessimus: qui prius in uanitate seculi huiꝰ fluctuabamur. Mare enim Apocalypsis baptismum signat.

q ¶ Et ad flumẽ propagines eius.) Vt qui in ea renascebantur, baptismo abluerentur. Hinc ad synagogam reuertitur.

r ¶ Vt quid destruxisti maceriam eius.) Tunc enim munitio synagogę deposita est cum ei cæcitas contigit, donec pleni tudo gentium subintraret. s ¶ Et uindemiãt eam omnes transeuntes uiam.) Spoliatur ab his, qui per huius seculi uiã, ad deum transeunt: dum Iudæos conuerti faciunt prædicando.

t ¶ Exterminauit eam aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam.) In apro atque singulari fero immanitas diaboli intelligit̃: à quo exterminata est propter incredulitatem.

u ¶ Domine deus uirtutũ conuerte nos.) Synagogam ad ecclesiã. x ¶ Respice de cœlo & uide & uisita uineã istam.) De qua superius sum locutus. y ¶ Et pfice eã quã plãtauit dextera tua.) Quam uirtus, id est, filius tuus resurrectione sua fundauit. z ¶ Et super filiũ hominis:) Filium uirginis. a ¶ Quem confirmasti tibi.) Quem deuicta morte, ad tuam dexteram collocasti.

b ¶ Incensa igni & suffossa, ab increpatione uultus tui peribunt.) Synagoga utique cum Iudæis non credentibus. c ¶ Fiat manus tua sup uirũ dexteræ tuæ.) Super populũ: quẽ dextera, id est, Christus tuus saluabit. d ¶ Et super filiũ h. &c.) Ipsum mediatorẽ saluatorẽq; nostrũ. e ¶ Non discedimus à te: uiuificabis nos.) Si tibi fide adhæreamus: tunc pane illo uitæ quem de cœlo misisti,

reficimur. a ¶ Et nomen tuum inuocabimus.) Ipsum cui dedisti nomen super omne nomen.
b ¶ Domine deus uirtutū conuerte nos,& ostē de faciem tuā & salui erimus.) Ipsum qui est imago tua:ipsum qui est facies tua:qui est illuminatio uultus tui:in quo manes & qui manet in te. Qui purificatis mentibus nostris dignetur illabi: secū nobis mūdi saluatorē ostendere: nosq; inspectione sancta saluate. Ipsi gloria & imperiū tecum, & cum spiritu sancto,& nunc & in secula seculorum. Amen.
c ¶ In finē pro torcularibus psalmus ipsi Asaph.) In lege scriptum est,tres esse solennitates,Paschæ, Pentecostes,& Scenopegiæ. Ante Scenopegias, ante dies decē ieiuniū erat, & ieiuniū erat usq; ad uespertū. Eo tpe tubis canebāt,hoc est,ieiunabāt et in ieiunio tubis canebāt: et post dies decē,Scenopegiæ erant. Diligenter attendite: Tres solennitates in lege scriptæ habētur. Primū Pascha,deinde Pentecostes,deinde Scenopegiæ. Ante Scenopegias,ieiunium: in ieiunio autē tubis canebant. Animaduertite scriptura quid significet. Tollite uelamē,qd' positū est añ oculos Moysi:& uidete qm tabernacula nō possumus fieri, nisi ante ieiunem⁹. Ipsum aūt ieiuniū nisi habuerit signū uictoriæ,qd' nostros aduersarios deterreat,non uincitur Amalech. Quoniam ergo tres sunt solēnitates:Pascha, Pentecoste, Scenopegiæ: ideo & tres psalmi habent titulos pro torcularibus: Octauus psalmus, & octogesimus,& octogesimustertius. Videtis ergo quomodo tres psalmi scripti sint in psalterio,q pro torcularibus prænotantur. Videte quid dicat octauus psalmus,& octogesimus,& octogesimus tertius,& antecq; de numero disputemus, dicam⁹ quid sibi significare uelint torcularia. Pro torcularibus. Torcularia non sunt alibi, nisi ubi uineæ & infinita uindemia. Pro torcularibus. Propterea dicit dominus atq; saluator: Torcular calcaui solus: & de gentibus uir non erat mecum. Propterea uineam de Aegypto transtulit & plantauit. Et dicit in Hieremia: Ego te plantaui uineam uerā totam, electam:quomodo conuersa es mihi in amaritudinem uitis alienæ? Et Noë uinum bibit, & inebriatus est. Dicitur & à Solomone, dicitur etiā in mysterio: Bibite amici & inebriamini. Legimus et in alio loco: quoniam Ioseph ille uir sanctus qui in typo præcessit saluatoris: qui uenditus est à fratribus suis:quem uendiderunt fratres sui,& regnauit in Aegypto. Sic dominus & saluator noster uēditus est à Iudæis, & regnauit in Aegypto istius seculi. Ille ergo Ioseph uir sanctus, ille præcipuus qui crudelitatem pietate superauit: qui ideo uenditus est in Aegyptum, ut Aegyptum pasceret,& fratres suos qui eum uendiderunt. Ille igitur Ioseph inuitauit fratres suos. Sed uidete: Et inebriatus esse in meridie, dicitur. Hoc uero secū dum literam stare non potest, ut uir sanctus inebriatus fuerit. Inebriatus est & Noë,sed uere fuerat inebriatus. Ioseph inebriatus fuit & Noë,et inebriatus est in domo sua. Videte mysteriū: Videamus ante quid significet in mysterio,& postea disputemus quid significet in sensu. Post diluuium mundi istius bibit Noë & inebriatus est in domo sua,& denudata sūt fœmora eius,& eius apparuit turpitudo: & uenit frater maior & irrisit: frater autē minor texit.

a bis nos & nōmen tuum inuocabimus. Domine deus uirtutum conuerte nos:& ostende faciem tuam & salui erimus.

c In finēm pro torcularibus psalmus ipsi Asaph,quinta sabbati.

Exulta

Hoc totum dicitur de saluatore, quoniam dicebat in cruce passionis: Pater,si possibile est,transeat à me calix iste. Bibit & inebriatus est,& denudata sunt fœmora eius,& apparuit ignominia crucis. Venit frater maior,populus Iudæorum & irrisit,& minor populus de gentibus texit ignominiam. Propterea maledictus Chanaan, seruus erit fratris sui. Ecce maledictio illa usq; hodie perseuerat. Nos minor populus, imperamus maiori populo Iudæorum. Sicut ergo dominus in passione inebriatus est,sic & sancti in ardore fidei,quotidie inebriantur in spiritusancto. Tu qui dicebas,sterna aurum colligebas,hodie projicis:nonne apud ignotos uideris insanus? Denique & apostoli quando spiritussanctus descenderat super eos et impleuerat eos,& loquebātur linguis uariis,propterea dicebantur musto pleni. Multa sunt quæ dicantur de uini mysterio,& de ebrietate. In finē pro torcularibus Asaph: Octau⁹ psalmus, & octogesimus & octogesimustertius. Null⁹ alius habere poterat torcularis numeros,nisi octau⁹,et octogesimus,& octogesimusterti⁹. Octauus dies refert rectiōis in singulari numero. Rursū i octo decadibus, octogesimus alius maior numerus. Videtis ergo quoniam hæc torcularia non præscribūtur, nisi in die resurrectionis, octaua, & octogesima. Dicat aliquis: Quare postea dicitur in octogesimotertio, torcularia. Hæc torcularia ad trinitatis mysterium pertinent. Propterea & tres sunt chori didascali. In octauo psalmo,Dauid:in octogesimo, Asaph:in octogesimotertio, filij Core. Octauus est Dauid: qui interpretatur, fortis,manu. Prima enim nostra uictoria, pugnam habet atq; luctā. Propterea dicitur fortis manu Dauid. Secunda uero,hoc est, in octogesimo Asaph. Asaph autem interpretatur, synagoga. In octauo ergo uincimus:& in octogesimo cum domino cōgregamur. In octogesimo uero tertio filiorum Core. Core interpretatur, caluaria. Ascende calue, ascende calue. Hæc dicebant etiam pueri Elisæo: quoniam passus fuerat in loco caluariæ. Multa sunt quæ dicantur: quomodo Eliseus in Bethel irrisus sit à quadragintaduobus pueris. Ista sunt torcularia,de quibus dicit & saluator: Facite uobis amicos de iniquo māmona:ut uos recipiant in æterna tabernacula.

Psalmus

Esa.63.4
P al.79.b
Hier.2.d
Gen.9.d
Cant.5.d
Gen.43.g
4.Reg.2.b
Act.2.b
Ibi dem.2.b
Luc.16.b

Psalmus LXXX.

Exultate deo adiutori nostro.) Qui nos de tenebris Aegypti liberauit. b ¶ Iubilate deo Iacob.) Supplātatori inimicorū. c ¶ Sumite psalmum & date tympanum &c̄.) Hymnū de corde puro, uel mēte, ac attenuatione peccatorū mundi. d ¶ Buccinate in neomenia tuba &c̄.) Illi canebant tuba in pascha,pentecoste, & Scenopegia. Nos modo in ecclesia licet omni tempore deo canere debeamus:sed præcipue in resurrectione,in remissione,& in domus innouatione, hoc est, cum resurgimus in Christo: cum remissionem accipimus:cum domus pectoris nostri innouata fuerit post ruinam.
e ¶ Quia præceptum in Israël est, & iudicium deo Iacob.) Ipsius enim præceptum est atq; iudicium:ut gratia saluemur & non ex nobis.
f ¶ Testimonium in Ioseph.) In Christo qui ,p nobis uenditus est. g ¶ Posuit illud cum exiret de terra Aegypti) Vel in rubo,uel in igne,uel in alijs mysterijs. h ¶ Linguam quā non nouerat,audiuit.) Populus ille gentium,in ecclesia mādata quæ prius ignorabat,accepit. i ¶ Diuertit ab oneribus dorsum eius.) Quando in Aegypto eramus extruebamus ciuitates Pharaonis, lutum & laterē portabamus, & tota anima nostra quærebat paleas. Non habebamus frumentum: non habebamus cœlestem panem qui de cœlo uenit: nec dum acceperamus manna de cœlo: necdū nobis serpens fuerat in eremo suspensus:necdum petra aquam nobis miserat:nec dum extendebamus manus & cadebat Amalech. Sedebamus in luto, & faciebamus opera Aegypti, ciuitates Pharaonis extruebamus. Diuertit ab oneribus dorsum eius. Quàm grandia ante habebamus onera: Propterea Moyses noster dicit: Venite ad me omnes qui onerati estis peccatis,& ego reficiam uos.
k ¶ Manus eius in cophino seruierunt.) Cui⁹? Israëlis. Alij sunt cophini Aegypti,& alij Iesu. Habet & Iesus cophinos suos,& duodecim cophinos de fragmentis impleuit saluator noster. O rem miram,& ingentia mysteria significantem. Quinq; milia populi uescebantur in eremo, sine paruulis & mulieribus, in loco deserto, non inueniuntur nisi tantum quinq; panes: Locus enim desertus erat. Requiro te qui tantum literam sequeris. In deserto loco non inueniuntur nisi quinq; panes: & duodecim cophini,quomodo inueniūtur? Si desertus erat locus,utiq; duodecim cophinos habere non poterat. Sed hoc totum significatur,quod populum suum dominus in deserto istius seculi eduxit de Aegypto: pauit panibus suis,& quodcunque supererat, in duodecim cophinis condidit, hoc est, in duodecim apostolis: ut qd' perierat in duodecim tribubus, saluaretur in duodecim apostolis.
l ¶ In tribulatiōe inuocasti me,& liberaui te.) Prophetæ & psalmi ideo obscuri sunt:quoniam subito cum nescis, persona mutatur. Deniq; hucusq; locutus est ,ppheta: nūc subito inducitur persona dei loquētis ad populū. In tribulatione inuocasti me & liberaui te. Quicūque in tribulatione es, securus esto,inuoca me,et exaudieris.
m ¶ Exaudiui te in abscondito tempestatis.) Tempestas illa quando te premebat,& quasi fluctib⁹ huc illucq; trahebat:ego eram in media tempestate:
n ¶ Probaui te apud aquam contradictionis.) Secundum literam de Moyse & Aaron dicitur: quod ad aquam contradictionis offenderint deum: Denique ideo nō sunt ingressi terram repromissionis. Nobis autem dicit deus: Probaui te apud aquam contradictionis. Simon probatus est ad aquam contradictionis:quia, in hypocrisi accepit baptismum. Quicunq; ergo in hypocrisi accipit baptismum,iste probatur ad aquam contradictionis o ¶ Audi populus meus & testificabor tibi.) Nobis loquitur deus. Quodcūq; populo dixit,etiam nobis loquitur. p ¶ Israël si audieris me.) Quid quæris ut audiam? Videamus qd præcipiat. q ¶ Non erit in te deus recens.) Cui deus uenter est,deus ei recens est. Quotcūq; uitia habemus,quotcunq; peccata:tot recētes habemus deos. Iratus sum:ira mihi deus est. Vidi mulierem & concupiui, libido mihi deus est. Vnusquisq; ēm quod cupit & ueneratur, hoc illi deus est. Auarus aurū deum habet. r ¶ Nec adorabis deum alienum.) Noster deus uirtus est, alio rum uitia. s ¶ Ego sum dominus deus tuus q eduxi te de terra Aegypti.) Nos sumus qui educti sumus de terra Aegypti: si tamen exiuimus:si in eremo sumus,si terrā repromissionis cupimus uidere. Si reliquimus Sodomam, non respiciamus ad Sodomam. Saluati sumus in monte:non desideremus Aegyptias carnes:non dicamus: Q bene nobis erat in Aegypto,cū manducabamus carnes in ollis,& allia,& cucumeres. Vis accipere

Matth.11.d
Num.11.b

E domini cibos? Vis comedere ipsum dominũ deũ tuum & saluatorem? Audi quid dicat. a ¶ Dilata os tuum & implebo illud. Dilatate ora uestra, ipse est & dominus & panis. Ipse hortatur nos ut comedamus, & ipse noster cibus est. Quantumcunq; dilataueris, tantũ accipies. Non est igitur in mea potestate, sed in tua est. Si uolueris, totũ me accipies: si nolueris, accipe saltem partem.

b ¶ Et non audiuit populus meus uocem meam.) Ego sto ante ostiũ & pulso. Volo ut aperias & ingrediar, & nõ uis aperire. c ¶ Et Israël nõ intẽdit mihi, & dimisi eos secundum desideria cordis eorum &c.) Infelix est qui à deo non corripitur. Si quis peccans non percutitur, iste miser est. Ideo dicit: Dimisi eos secundum desideria cordis eorum. Ideo eos dimisi: quoniam sæpe percussi, & disciplinam nõ receperunt. Rogaui, non audierunt: percussi, non senserunt dolorem. Dimitto eos in uoluntatibus suis, ut saturati uitijs suis, uel sic agãt pœnitẽtiam.

F d ¶ Si populus meus audisset me.) O clementissime pater, ò misericors deus. Rogauit, & non est auditus: quasi iratus dimittit filium lasciuientẽ. Iterum uidet perire, & dolet, quia perit. Et quid dicit? e ¶ Si populus meus audisset me: Israël si in uijs meis ambulasset &c.) Nunquid grande mihi erat liberare te de tribulatione? Nunquid non poteram maiestatem meam mittere, & erue te de periculo? Sed quia dimisi te libero arbitrio, & stadium tibi proposui: & non coronatur, nisi qui pugnauerit: propterea uictoriam tuo arbitrio derelinquo. f ¶ Inimici domini mentiti sunt ei.) In Hebraico melius habet: Inimici domini negabunt eum, hoc est, Iudæi, Inimici enim ipsius negauerunt eum. Sed isti inimici qui negaturi sunt eum, ergo perient? ergo reliquiæ non erunt? Et quomodo iurasti Abrahæ, Isaac, & Iacob: quoniam semen ipsorũ sit quasi stellæ cœli & sicut arena maris? Quare promisisti patribus, & non reddis filijs? Inimici domini negabũt eum. Sed quid dicit? g ¶ Et erit tempus eorum in seculum.) Cum introierit plenitudo gentium, tunc omnis Israël saluus fiet. In futuro credent, modo non crediderunt. Nunc dicam ad Iudæos. Solent sibi applaudere, & dicere: Et erit tempus eorum in æternum. Nos dicamus, uerũ est: crediturí enim sunt de Iudæis. Deniq; legimus in Apocalypsi Ioannis duodecim milia de singulis tribubus, hoc est, centum quadragintaquatuor milia creditura, & hoc dicitur uirginum esse. Vbi autem uirginum tantus numerus erit: non uirginum quantus erit? Et

a dilata os tuum & implebo illud. Et nõn exb audiuit populus meus uocẽ meam, & Israẽl c non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinuentid onibus suis. Si populus meus audisset me: e Israël si in uijs meis ambulasset, pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem, & super tribulantes eos misissem manum meã. f Inimici domini mentiti sunt ei, & erit tempg pus eorum in secula. Et cibauit illos ex adih pe fruméti: & de petra melle saturauit eos.

k Psalmus Asaph. LXXXI.

l DEus stetit in synagóga deorum: in medio

go & nos dicamus Iudæis: & erit tempus uestrũ in æternum, hoc est, in futuro seculo. Sed ad te qui hodie non credis, quid pertinet? Et erit tempus eorum in seculum. Inimicorum dei quale tempus erit? h ¶ Et cibauit eos de adipe frumenti.) Induxit eos in terram repromissionis: cibauit nõ manna ut in deserto, sed frumento quod cecidit, quod resurrexit. Et cibauit illos ex adipe frumenti. Videte mysterium scripturarũ. Ex adipe frumenti. Frumentum adipes habet: nunquid & intestina habuit? Sed uoluit largitatem & pinguedinẽ grãtiæ spiritualis ostendere: & ideo adipes nominauit. i ¶ Et de petra melle saturauit eos.) Ipse frumentum est: ipse petra est, qui populum Israël satiauit aqua in deserto. Spiritualiter mel le & non aqua saturauit eum: ut quicunque crediderunt & acceperunt cibum, mel sentiant in ore suo. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel & fauum ori meo. Denique & dominus noster post resurrectionem propterea fauum comedit: & de petra melle saturatus est. Ergo rem dico nouam: Ipsa petra mel comedit, ut nobis mel tribueret & dulcedinem: ut qui in lege biberant mirrham, hoc est, amaritudinem: postea in euangelio comedant mel euangelij: cui est gloria in secula seculorum: Amen.

k ¶ Psalmus Asaph.) Iste psalmus hortatur, ut si uolumus dominum habitare nobiscum: ea semper quæ illi sunt placita, faciamus.

Psalmus. LXXXI.

DEus stetit in synagoga deorum.) Multa sunt schemata. Frequenter enim sedemus, interdum stamus: interdum iacemus, interdum currimus: interdũ ambulamus: ita & deus describitur pro uarietate hominum: & status ipsius diuersus inducitur. Si sancti sumus & sumus similes Moysi, dicitur ad nos: Tu uero hic sta mecum. Hoc enim dixit deus ad Moysen. Stabat enim Moyses super petram, propterea & dominus stabat illi. Si uero prius sancti fuerimus & postea peccatores: iam non nobis stat deus, sed ambulat, hoc est, mouetur de loco suo, qui nobis ante steterat. Postquàm nos moti fuerimus, & ipse nobiscum pariter mouetur. Deniq; & Adam quàmdiu in paradiso fuit & mandatum seruauit, stabat ei deus. Postquàm uero transgressus est: audiuit uocem dei ambulantis in paradiso. Vis scire, quia ambulabat ei deus? Quid

Exod.17.

A deus? Quid ei dixit? Adam ubi es? Qui ante stãGen.3.b tem deũ non fugerat, postea ambulantem fugit. Diximus de stante: diximus de ambulante: dicamus de sedente. Quandocunq; sedens inducitur deus, dupliciter inducitur. Aut quasi rex: aut quasi iudex. Si quasi rex, uidetur sicut Esaias: Vidi dominum sedentẽ super thronum excelsum & eleuatum. Ibi quasi rex regnans inducitur. Quando uero quasi iudex inducitur: throni positi sũt & libri aperti sunt: ut in Daniele scriptũ ẽ. Quid dicitur? Throni positi sunt, & libri aperti sunt: Hoc est, dominus quasi iudex sessurus: & omniũ opera relecturus. Libri qui modo cõplicati sunt, tũc aperientur. Omne quod facimus, quod loquimur, quod cogitamus, etiam de ocioso uerbo reddituri sumus rationem. Scriptum est in libris dei. Putat aliquis libros esse in cœlo, ubi scribũtur peccata nostra? Ego libros puto conscientias nostras, quæ tunc aperientur, & uidebit unusquisq; quod fecit. Nil occultum quod non reuelabitur. Propterea throni positi sunt, & libri aperti sunt. Quanta scripta sunt in libro meo, et ne fratri quidem meo, neq; amico meo audeo confiteri. Sciũt angeli qd

B fecerim: sciũt throni: sciũt Seraphim: scit pr̃ et filius & spũs sanctus. Diximus de deo, qd' alijs stet, alijs ambulet: alijs uero sedeat: aut q̃si rex, aut quasi iudex: alijs uero dormit. Si qn̄ nos derelinqt tẽtationibus, licet simus sancti: tamen relinquimur tentationibus ut probemur: eo tempore nobis dormit dominus. Deniq; quid dicit psalmista: Exurge, ut quid dormitas domine? Et apostoli, quãdo

Marc.4.d erant in naui, & nauis fluctibus tundebatur: dormiebat eis dominus: Propterea enim nauis fluctibus tundebatur. Deniq; excitãt eum, et euigilat, et statim tẽpestas quiescit. Diximus de quatuor schematibus dei: quia alijs stet, alijs ambulet, alijs sedeat, & alijs quasi dormiat, alijs uero euigilat & consurgit. Deus stetit in synagoga deorum. Quia dij erant, propterea stabat eis deus. In qua synagoga nostra, diuersa deus habet schemata: Alijs stat, alijs sedet, alijs ambulat, alijs dormit. Cum ipse sit imutabilis, pro nostra uarietate mutatur. Vide hominis dignitatem. Deus stetit in synagoga deorũ. Largitur nobis nomen, ut largiatur & meritum.

a ¶ In medio autem deos dijudicat.) Quasi imperator in medio exercitus dijudicat. Deus deos dijudicat. Res formidabilis, res terroris plena. Si deos dijudicat: de peccatore quid facit? Duos istos uersiculos quasi propheta dixit: hoc uero qd' sequitur: b ¶ Vsq; quo iudicatis iniquitatem.) Ipse deus loquitur ad iudices, hoc est, ad principes populi. Specialiter isti uersiculi qui sequuntur, ad iudices dicuntur. Si seculi iudices, manifestum est. Si uero ecclesiæ iudices, de episcopis intelligamus atq; presbyteris. Vsquequo iudicatis iniquitatem? Qui iudicat iniquitatem, iudex iniquitatis est. Ille erat iudex iniquitatis: de quo dicitur in euangelio: qui dominum non timebat, & hominem non reuerebatur. Vsquequo iudicatis iniquitatem? Dedi uobis potestatem in gregẽ meum, & in populum dei: debetis iudices esse, non lupi. c ¶ Et facies peccatorum sumitis.) Quãdo uenerit ad uos iudicium: non cõsideratis causam: non consideratis iudicium, sed personas eorum qui habent causas. Ac si dicat: Si uenerit pauper, habens iustum negocium, & uenerit dues, habens malum negocium: uos personam aspicitis, non negocium. Hoc interim secundum unam interpretationem. Cæterum est & alia interpretatio sacratior: Solet in theatris unus homo frequenter diuersas habere personas: nunc ingreditur in mulierem, nunc in uirum, nũc in regem: & qui in regem processerat, rursum in seruo procedit. Dixi exemplum: ut de carnali uenire possimus ad spirituale. Et nos diuersas personas accipimus. Quando enim irascor, personam leonis assumo. Quãdo res alienas rapio, lupi personam assumo. Quando uero crudelis sum & interficio, as- D sumo personam crudelis. Sed quomodo qui sunt peccatores, in peccatis habent diuersas personas: sic econtrario qui sancti sunt, habent & ipsi diuersas personas, sed in bono. Quando eleemosynam facio, habeo personam quasi clementis. Qñ uero bene iudico, habeo personam boni iudicis. Quando uero iniuriam patior, & humilis sum, habeo personam humilis. Infelix est qui plures in malo habet personas. Felix est qui diuersas personas habet in bono. d ¶ Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant.) Quis? Mali iudices. Quos ego deos uocabam, uitio suo mali iudices appellati sunt. Nescierunt me neque intellexerunt iudicium meum: in tenebris ambulant. Quia dereliquerunt lucem: propterea in tenebris ambulant. Ego dixi: uos estis lux mundi: & uos declinastis à luce, & facti estis tenebræ. Quia ergo hoc fecerunt, uideamus quid sequitur. e ¶ Mouebuntur omnia fundamenta terræ.) Videte, principes mali qualem habent retributionem. Propter malos iudices, terræ fundamenta quatiuntur. Hoc interim diximus primum, secundum literam: quoniã totius orbis concussio propter malos principes uenit. Dicamus autẽ & aliter: Mouebuntur omnia fundamenta terræ. Ego malos iudices, qui fundamenta posuerunt in terram & non in cœlum, subuertã, qui debuerunt fundamentum habere Christum: quẽ posuit architectus Paulus, & noluerunt, sed in terram posuerunt fundamenta sua. 1.Cor.3.b

a mediõ autem deos dijudicat. Vsquequo iub dicatis iniq̃uitatem: & facies peccatorum sumitis. Iudicate egeno & pupillo: humilẽ & pauperem iustificate. Eripite pauperem & egenum de manu peccatoris liberate.

b Nesciẽrũt neq; intellexerũt: in tenebris amc bulãt: mouebũtur omia fundamẽta terræ.

Ego

E a ¶ Ego dixi,dij estis:& filij excelsi omnes.) Audiat Eunomius,audiat Arius: qui dicũt filiũ dei similiter esse filiũ,ut nos sumus.Q d' dij sumus:non est naturæ,sed gratiæ.Quotquot em̃ eũ receperũt, dedit eis potestatem filios dei fieri.Propterea feci hoiem,ut de hominibus dij fiãt.Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Videte quanta sit dignitas: & dij uocamur & filij. Ego feci uos deos, sicut feci Moysen Pharaonis deũ: ut postq̃ dij fueritis,digni efficiamini filij mei.Considerate scripturam diuinã: Nõ est personarum acceptio apud deum.Non dixit: ego dixi dij estis reges & principes, sed omnes quibus æqualiter corpus dedi & animam & spiritũ, æqualiter donaui & deitatem & adoptionem. Aequaliter omnes nascimur & imperatores & pauperes æqualiter & morimur. Aequalis enim conditio est. b ¶ Vos autem sicut homines moriemini.) Videtis ergo quoniam qui homo est,moritur.Deus enim non moritur. Et Adam quàmdiu seruabat præceptum, & deus fuit, non mortuus est.Postquàm uero gustauit de arbore illicita,statim mortuus est. Denique dicit ei deus: In quacunque die gustaueris,morte morieris.Melius habet in Hebræo: Vos autem sicut Adam moriemini.Sicut ille eiectus est de paradiso,sic & nos eiecti sumus. c ¶ Et sicut unus de principibus cadetis.) Quoniam dixerat, filij excelsi omnes:non potest filius esse excelsi,nisi & ipse excelsus fuerit. Ego dixi ut omnes uos excelsi sitis,ut ego excelsus sum. Vos uero sicut unus de principibus cadetis. Quoniam excelsi eramus,propterea cecidisse dicimur. Vbi sunt qui dicunt diabolum, diabolum esse factum? Vbi sunt qui dicunt malam naturã à deo creatam? Secundum Hebræum hic duo dicuntur: Vos autem sicut Adam moriemini.Sicut pater uester noluit audire præceptum domini & cecidit:ita & uos moriemini.Ergo illud de Adam dictum est.Hoc uero quod sequitur:Et sicut unus de principibus cadetis: quis est iste unus de principibus qui cecidit? Si uolueris dicere Adam,iam in superioribus uersiculis dictum est: Vos autem sicut Adam moriemini.Simulq; uidete significantiam uerbi. Vos autem sicut Adam moriemini. Quoniam Adam mortuus est, & nos morimur. Diabolus uero qui princeps fuit & cecidit, non mortuus est.Neq; enim potest angelica dignitas mortem recipere, sed tantum ruinam. Idcirco dixit:Sicut unus de principibus cadetis. Quomodo cecidit lucifer qui mane oriebatur: Et ecce & hic cecidit, & ibi cecidit. Propterea cecidit:quia semper in cœlestibus uersabatur. Iste est cui dici-

Ezech.28.c tur in Ezechiel: Tu es resignaculum similitudinis. Videte quid dicat: Resignaculum similitudinis. Non dixit : tu es signaculum similitudinis, sed resignaculum similitudinis.Signauerat te deus, & similem sibi fecerat. Tu uero postea resignasti te ad similitudinem & imaginem dei, & tu conditus es. Denicq; dicitur in ipsa prophetia: In medio Cherubim nutritus es:inter lapides ignispidis & carbunculi fuisti in paradiso dei,& cecidisti (inquit) & à monte dei uulneratus es.Iste est princeps Tyri ex eo tempore quo cecidit:siquidẽ Tyrus lingua Hebræa dicitur צור Zor,hoc est, tribulatio. Ergo & iste princeps q primo erat in cœlo:nunc factus est ꝑn

a Egõ dixi, dij estis: & filij excelsi omnes.
b Vos autem sicut homines moriemini,& sicut unus de principibus cadetis. Surgẽ deus iudica terram : quoniam tu hæreditabis in omnibus gentibus.

ceps Tyri,hoc est tribulationis istius seculi. Sicut unus de principibus cadetis . Quando dicit sicut unus, ostendit esse & alios. Legite Apocalypsim Apoc.12.d Ioannis: Draco quando de cœlo cecidit, tertiam partem stellarum secum duxit.Hucusque deus locutus est ad homines, & rursum per prophetam loquitur. d ¶ Surge deus iudica terram.) Surge:quia nauis nostra fluctibus tunditur.Surge deus,iudica terrã : quoniã mali iudices non iudicãt, sed euertunt legẽ tuam:& pecora tua lacerant.Tu surge qui uerus iudex es . Quia ergo mali iudices mortui sunt,sicut Adã,& ceciderũt sicut unus de principibus:propterea tu surge,tu iudica, tu salua creaturã tuã.Mercenarius em̃ cũ lupũ uiderit, fugit:relinquit oues:nõ potest ita dolere alieno,quomodo dolet patri & matri. Dicamus & aliter:Surge q ꝑ nobis passus es, ꝑ nobis mortuus es:surge & salua nos.Dicamus aliter:Qui uenisti hũilis & cõtẽptus:ueni q̃si iudex & uindica nos.Surge deus iudica terrã. Videte significãtiam ꝑprietatesq; sermonũ.Nõ dixit:iudica cœlũ,sed terrã . Ergo terra iudicat,nõ cœlũ.Si ergo terra iudicat,& nõ cœlũ: ergo in cœlo pctã nõ fiũt:si aũt fierẽt ĩ cœlo peccata,diceret:Surge deus iudica terrã et cœlũ.Et uide te clementiã ꝑphetiæ.Nõ dixit:interfice terrã,sed iudica & salua.Nõ dixit iudica p angelos:iudica p ministros tuos.Illi em̃ si iudicauerint, nõ possunt misereri:quia executores sunt sentẽtiæ tuæ. Tu uero si iudicaueris,poteris ipse misereri . Surge deus iudica terrã.Imperator potest suã mutare sentẽtiã, ꝑfectus non potest. Propterea te iudicẽ deprecamur:nõ cõtemnẽtes,sed precãtes.Homines etem̃ & angeli ad cõparationẽ tui crudeles sunt. Tu solus mitissimus iudex es . Vultis scire quoniã deus clemẽs est iudex,& omis homo crudelis est? Dormiẽte patrefamilias inimicus homo zizania supse- Matth.13.b minauit.Serui uolũt euellere,& dicit paterfamilias:Dimittite ut simul crescãt:ne cũ zizania de frumẽto euellitis,eradicetis simul & triticũ. e ¶ Qm̃ tu hæreditabis ĩ omibus &c.) Propterea te iudicẽ deprecamur:qa omibus gẽtibus misertus es.Quare nõ dixit:tu possidebis omes gẽtes,sed tu hæreditabis? Vbicunq; hæreditas ponitur,ibi mors ante præcessit.Propterea hæredes & cohæredes dicimur. Hæredes dixit Christi: quia pro nobis mortuus est . Cohæredes : quia nobiscum regnaturus

A rus est.Tu hæreditabis:Misisti enim seruos tuos, reuertamur ad apostolos,alium in circuncisionẽ, aliũ in gentes. Quàmdiu Moysen miseras: quàmdiu Esaiam,quàmdiu Hieremiam,quàmdiu alios prophetas:notus erat in Iudæa deus:in Israël magnũ nomen eius.In modica terra nominis dei noticia ferebatur. Misisti Petrum piscatorẽ,qui dimiserat rete: q ab opere callosam habebat manum.Non misisti oratorem,non misisti philosophum:Misisti hominem rusticanum,hominẽ piscatorẽ. Iste piscator, iste rusticanus de Hierosolyma perrexit Romam,& rusticanus cepit Romã quam eloquentes capere non potuerunt. Rursum iuit Paulus apostolus, & de Hierosolyma prædicauit usq; in Illyricũ:& prædicauit, ubi nõ erat prædicatum euãgelium:ne super alienum fundamentũ poneret ædificium.Deinde dicit,quod de urbe Roma iret ad Hispaniam.Videte Paulum persecutorem:qui in

B Iudæa fuerat persecutor, prædicat gentibus. Vbi sunt qui prædicant Alexandrum Magnũ Macedonum imperatorem, quod in breui spacio uicerit tantas gentes? Habuit exercitum:habuit & ingentes turbas,& non tale aliquid potuit,sed modi

1.Cor.11.b cum quiddam.Iste uero Paulus quondam persecutor fuit,qui dicebat:Et si imperitus sum sermone,non tamen scientia. Qui solœcismos facit in loquendo,crucẽ Christi portat, & quasi triumphãs omnes capit.Totum orbem subegit ab Oceano usq; in mare rubrum.Dicat aliquis:Hoc totum lucri causa fecerũt.Hoc enim dicit Porphyrius:Homines rusticani & pauperes,quoniam nihil habebant,magicis artibus operati sunt quædam signa.

Exo.7.b Non est autem grande facere signa.Nam fecere signa in Aegypto magi contra Moysen. Fecit & Apollonius,fecit & Apuleius. Infiniti signa fecerunt.Concedo tibi Porphyri, magicis artibus signa fecerunt,ut diuitias acciperẽt à diuitibus mulierculis,quas induxerant:hoc enim tu dicis: quare mortui sunt? quare crucifixi? Fecerunt & alij signa magicis artibus,sed pro homine mortuo nõ sunt mortui:pro homine crucifixo non sunt crucifixi.Sciunt isti hominem esse mortuum & moriũtur sine causa? Felix ergo nostra uictoria, quæ in sanguine apostolorum dedicata est. Fides nostra non probatur,nisi per illorum sanguinem.Benedicamus ergo deum:cui est gloria in secula seculorum.Amen. a ¶Canticũ Psalmi Asaph.) Iste psalmus uocem prophetæ cõtinet collaudãtis deum.Ait ergo.

Psalmus LXXXII.

DEus quis similis erit tibi?) Quia nullus est similis tui:nullum alium autorem, nisi te quærimus. c ¶Ne taceas neq; compescaris deus.) Nos tacemus,tu pro nobis loquere. Iusti uox est quæ dicit: Neq; compescaris deus. De iustitia sua securus est. d ¶Quoniam ecce inimici tui sonuerunt.) Possumus secundum Tropologiam de ecclesia interpretari & hæresibus.Possumus autem secundum literã interpretari de populo Iudæorũ:& de cæteris,quæ in circuitu expugnant Iudæam. Quoniã ecce inimici tui sonuerunt. Vocem & detractionẽ aduersariorum sonitũ uoluit appellare.Quoniam ecce inimici tui sonuerunt.Videte quid dicat: Sonuerunt,hoc est,quasi cymbalum tinniẽs: sic sonuerunt auribus meis. Sonus proprie dicit, cũ auditur tantummodo sonus,& uox non intelligitur.Ergo quod dicit hoc est. Illi quidem loquebãtur,& quasi uolebãt me arguere:cæterum ego nõ quasi uocem,sed quasi sonum audiebam. e ¶Et D qui oderunt te,extulerunt caput.) Videte quid dicat: Ergo qui eleuat caput, odit deum. Superbis enim dominus resistit: humilibus autem dat gratiam.Et qui oderunt te, extulerunt caput. Si causam habes contra aliquẽ:si tibi detrahit frater tuus,& tu es hũilis pro Christo,& ille superbus propter diabolum,tu imitaris eum qui dicit: Discite Matth.11.d à me,quia mitis sum & humilis corde. Ille autem qui erigitur,illum imitatur qui dicit: In cœlũ ascẽdam:super sydera cœli ponam thronum meum: ero similis altissimo.Et qui oderunt te, extulerunt caput. f ¶ Super populum tuum malignauerunt consilium.) Sufficit alicui, si populus dei sit. g ¶Cogitauerunt aduersus sanctos tuos.) Hoc interpretatione non indiget. Legisse, intelexisse est. h ¶Dixerunt, uenite & disperdamus eos de gente.) Et non sit gens: quia populus dei est. i ¶Et non memoretur nomen Israël ultra.) Non memoretur hic,qui sensu uideat deũ. k ¶Quoniam cogitauerunt unanimiter simul.) Infelices nos: Infelix populus dei,non potest in bono tantam habere concordiam, quantam mali habent in malo. l ¶Aduersus te testamentũ disposuerunt tabernacula Idumæorũ.) Videte nominum sacramenta. m ¶Tabernacula Idumæorum & Ismaëlitæ: Moab, Agareni, Gebal, & Amalek,alienigenæ cũ habitantibus Tyrum: etenim Assur uenit cũ illis:facti sunt &c.) Vndecim sunt qui pugnant aduersus sanctum. Quoniam ergo pugnauerunt contra sanctos, ad perfectum

E numerum:id est duodecimum,uenire non potuerunt. Tabernacula Idumæorum. Non habent domus fundamentum,sed tabernacula quæ cito pertrãseunt. Idumea dupliciter interpretatur:aut sanguinea,aut terrena. Videte ergo qui pugnant aduersus sanctos. Tabernacula Idumæorum terreni & Ismaëlitæ. Ismaëlitæ interpretantur,obedientes sibi:Hoc est, quodcũq; cor habuerit & mala cogitatio,statim faciunt. Propterea dicit in Ezechiele: Fili hominis loquere aduersus prophetas,qui sequuntur cor suũ: & quodcunq; impellit cogitatio faciunt. Nos autem non debemus sequi cogitationem nostram: nec dici Ismaëlitæ,hoc est,obedientes sibi:sed Ismael,hoc est,obedientes deo. Moab ex patre,hoc est recedentes à deo patre. Agareni, Proselyti. Qui cum deberent esse habitatores dei, Proselyti facti sunt. Gebal interpretatur, uallis uana. Ge, dicitur uallis. Baal uero interpretatur,uana. Isti ergo qui contra dei populum sunt:non sunt de monte, sed de ualle uana. Et Ammon interpretatur, populus turbidus,hoc est,qui confidunt in multitudine & non in simplicitate. Amalek interpretatur, lingẽs terram. Quicunq; enim pugnant aduersus populum dei:non comedunt cœlestem panem,sed lin-
F gunt terram sicut serpens. Alienigenæ. Vbi dicitur,alienigenæ:in Hebræo habet Philistijm. Philistijm uero interpretantur,cadentes potione,hoc est,qui inebriati sunt de calice diaboli,& inebriati ceciderunt. Cum habitantibus Tyrum. Tyrus lingua Hebræa dicitur צור zor:quod interpretat̃,tribulatio & angustia. Qui debuerant esse peregrini in isto seculo, facti sunt habitatores. Isti ergo qui expugnant populum dei,habitãt in Zor, hoc est,in angustia & tribulatione animæ suæ. Istæ ergo tantæ gentes quæ pugnant aduersus sanctum, uideamus quem habent principem: saluatorem, an diabolum. Quid sequitur? Etenim Assur uenit cũ illis. Assur Nabuchodonosor aduersarius dei, qui populum dei duxit in captiuitatem: licet uideatur gentes habere plurimas pro se dimicantes:tamen principem habent Assur,hoc est,diabolum. Facti sunt in adiutorium filijs Lot. Lot interpretatur,declinans. Dæmones ante fuerunt angeli,& postea cum diabolo ciderũt,& facti sunt satellites eius,sicut scriptum est in Apocalypsi lo-
Apoc.12.d annis: Quia draco cecidit,& traxit secum tertiam partem stellarum. Ergo quid dicit? Isti qui uenerunt cum tantis gentibus, & expugnauerunt populum tuum: & uenit cũ eis Assur, & principem habent diabolum: facti sunt in adiutorium filijs Lot,hoc est,dæmonibus. Qui à te declinauerũt, hoc operantur quod & dæmones. Videtis quia difficillima loca sunt:uidetis quia obscura sunt, & in singulis sermonibus magna sunt sacramenta, & necessitate compellimur in uerbis Hebraicis, & plenis mysterijs diutius immorari. Neque enim nunc rhetoricum locũ euentilamus, sed id quod à spiritu sancto dictum est, interpretari nitimur. Nisi enim sic interpretetur,ut diximus,quid prodest ecclesijs Christi legere tabernacula Idumæorum & Ismaëlitæ, & cætera nomina? Quoniam ergo uenerunt cõtra populum tuum, uideamus quid eis imprecetur psalmista. a ¶Facillis sicut Madian & Sisaræ: sicut Iabin
b in torrẽnte Cison. Disperierunt in Endor:facti sunt ut stercus terræ. Pone prin-
c cipes eorum sicut Oreb & Zeb & Zebee & Salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt:
G Facillis sicut Madian & Sisaræ: sicut Iabin.) Legistis in Iudicum libro: Iste est Madian quem expugnauit Gedeon. Iabin & Sisara isti sunt,quos expugnauit Debbora & Barach.
b ¶ In torrente Cison disperierunt in Endor.) Debbora & Barach interfecerunt Sisaram principem militiæ. Ergo quod dicit:uidete quid sit. Domine quantam habent superbiam: quoniam cum tanto ueniunt exercitu,quoniam Nabuchodonosor habent principem Assyriorum: quoniam facti sunt in adiutorium filijs Lot: quoniã hoc agũt quod agunt dæmones: quoniam superbia ipsorum usq; ad te eleuata est,propterea te deprecor, ut ad ignominiam suam,non à uiro uincãtur,sed à muliere. c ¶Facti sunt ut stercus terræ.) Qui? Madian & Sisara & Iabin. Isti tres facti sunt sicut stercus terræ. Madian interpretatur relinH quens iudicium. Quicunq; pugnat contra populum meum, non cogitat futurum esse iudicium. Sisara interpretatur equi uisio. Isti qui pugnãt cõtra populum tuum, non sunt de grege tuo & de pecoribus tuis,sed de equis qui insaniunt in fœminas. Isti ergo equi semper parati in prælium sunt. Sicut Iabin. Iabin interpretatur intellectus. Qui sibi in sua sapientia confidunt, & nõ in gloria dei. Facti sunt ut stercus terræ. Illi qui gloriabantur in exercitu:qui habebant principẽ Assur, & dicebãt: in cœlum ascendam:non solum in terram ceciderunt, sed in terra stercus facti sunt. d ¶Pone principes eorum.) Quorum? Qui pugnant cõtra populum tuum. e ¶Sicut Oreb & Zeb & Zebee & Salmana. Omnes principes eorum,) Legisse uos puto historiam in Iudicum libro: quoIudicũ.6.et.7 niam Gedeon qui uocatur alio nomine Hieroboal,pro populo dei pugnans:hos quatuor reges uicerit & interfecerit eos. Videte quales sunt principes Madianitarum qui reliquerunt iudicium dei. Oreb & Zeb & Zebee & Salmana. Quis putat in istis uerbis esse mysteria saluatoris? Legũt hoc philosophi & irrident. Legunt rhetores,& putant esse delyramenta. Non solum autem rhetores,sed & ludæi non habent clauem scientiæ:quoniam uelamen positũ est ante oculos eorũ. Oreb interpretatur foramen:in quo coluber ingreditur. Zeb interpretatur lupus. Videte nomina principum aduersariorum Christi. Zebee, hostia: hoc est, quos lupus suffocauerit. Et Salmana, perfecti in malicia. Videte ergo nominum sacramenta.

¶ Qui dixerũt

A a ¶Qui dixerunt:hæreditate possideamus sanctuarium dei.) Dixerunt,sed non perfecerũt: quia dominus pugnabat pro populo suo. b ¶Deus meus pone illos ut rotam.) Videte clementiã prophetæ:Non precatur contra eos, sed pro eis. Videte qd dicat: Deus meus qui deus es omnium: meus propríe deus. Deus meus pone illos ut rotã. Qui quasi fundamentum habent in malicia: non habeant fundamentum, sed uacillent: & nõ stent in malicia.
c ¶Sicut stipulam ante faciem uenti, sicut ignis qui comburit syluã.) Sicut stipulam,nõ sicut frumentum. Sed stipulã qd dicit, hoc est, si quis est in eis stipula & palea: pereat. Sicut ignis qui comburit syluam. Non dixit arbores frugíferas, sed syluam quæ non habet fruges. Si quis ergo stipula est:& nõ habet frumẽtum: si quis sylua est & non habet fruges, hic
B pereat. d ¶Sicut flãma cõburens montes.) Superbia in eis pereat. e ¶Ita persequeris illos in tempestate tua & in ira tua.) Quid? Occides eos? Non: sed f ¶Turbabis eos.) Vt saluentur.
g ¶Imple facies eorũ ignominia.) Vt cõfundantur. Quare hoc? h ¶Vt quærant nomẽ tuũ domine.) Videtis ergo quia nõ cõtra eos,sed pro salute ipsorũ deprecatur. Deniq; & in sequẽtibus uidete quid dicat. i ¶Erubescant & cõturbent in seculum seculi &c.) Pereant secundũ hoc qd mali sunt,& saluetur quod bonũ est. Deniq; uidete: qm perditio hic nõ abolitionẽ sonat sed salutẽ. Quid sequit? k ¶Et cognoscãt qa nomen tibi dns:tu solus &c.) Erigat se qui uult ut erigatur. Nos dicamus:tu solus altissimus in omni terra. Quãtũuis aliquis exaltetur:nos habeamus deũ cui excelsius nomẽ est:cui est gloria in secula seculorũ. Amen.
l ¶In finẽ pro torcularibus filijs Core psalmus.) Tres sunt psalmi qui pro torcularibus præscribuntur, octauus & octogesimus & octogesimusterti-
us. Octauus præscribitur Dauid:octogesimus uero præscribitur Asaph: octogesimus uero tertius filijs Core. Do uobis aliquã regulã,ut sciatis in scripturis quid obseruare debeatis. Quicũq; psalmus præscribitur filiorũ Core:nihil triste habet,sed semper læta significat. Qm enim Core & Dathan & Abiron fecerunt contra Moysen, & à dño puniti sunt:filij Core qui nõ sunt secuti patrem suũ: æterno gaudio benedicti sunt. Quoniam autem Core interpretatur caluaria,& manifestum est quod caluaria significet locum resurrectionis: quicunque filius Core est, filius est resurrectionis. Quicunq; autem filius resurrectionis est, nihil potest habere quod triste est. O

Psalmus LXXXIII.

Q Vã dilecta tabernacla tua dñe uirtutũ, cõcupiscit & deficit ania mea in atria dñi.) Deinde dicitur:Beati q habitant in domo tua. Videte tria esse tabernacula & atria,& ad extremum domũ. Quàm dilecta tabernacula tua dñe uirtutũ. Quæ sunt ista tabernacula? Videamus euãgeliũ an nobis aliquã significantiã præbeat. Lo-
qtur dns & dicit: Facite Luc.16.b uobis amicos de iniquo mammona,ut cũ defeceritis,recipiãt uos in æterna tabernacula. Videtis ergo quod iniquũ mammona in isto seculo desipit. Tamen considerate quod iste iniquus iusticiã præparat. Mammo-
D na in lingua Hebræa diuitiæ nuncupantur: non aurum,ut quidam putant. De iniquo mammona. Vera est & philosophi quædam sententia:Omnis diues aut iniquus,aut iniqui hæres est. Propterea dicit dns atq; saluator quod diuites difficile ingre Matth.19.c diuntur in regnũ cœlorũ. Dicat aliquis: Quomõ Zacheus ingressus est in regnũ cœlorũ qui diues fuit? Sed dedit diuitias,& statim commutauit diuitias regno cœlorum. Non dixit quicunq; diuites fuerint,non intrabunt in regna cœlorum, sed dixit,quod difficile diuites intrabunt in regna cœlorũ. Quàm dilecta tabernacula tua domine uirtutum. Alij desiderant possessiones: alij seculi isti us diuitias: alij parere in istius seculi ecclesijs, & gloriam aliquam habere apud homines:mihi hoc solum desiderium est uidere æterna tabernacula. Illa mihi dilecta sunt tabernacula, ubi congregatio uirtutum est non uitiorum. Concupiscit & deficit anima mea in atria domini: hoc est solum desiderium:hic solus amor meus,ut uideam atria tua. Videte ordinem. Primum desiderat tabernacula:tabernacula quæ non habent fundamentum: tabernacula quæ cito mutantur. Tabernaculum enim semper mutatur, & huc illúcque transfertur. Cæterum atria non sunt quidem domus, sed tamen habent aliqua fundamenta, & de atrio intramus in domũ. Iste ergo primũ tabernacula desiderat, & postea deficit & amore tabescit ut uideat atria,& cũ fuerit in atrio tũc dicit:Beati q habitãt in domo tua. n ¶Cor meũ & caro

mea

E mea exultauerunt in deum uiuum.) Difficile est ut cor & caro alicuius in commune consentiant.
Gal.5.c Si enim secundum Apostolum spiritus pugnat contra carnem, & caro contra spiritum: quomodo hic dicit, cor meũ & caro mea exultauit? Hoc nõ potest dicere: nisi ille qui in amorem dei tota mẽte defixus est. Cor meum & caro mea. Illud est q̃d dicit & in alio loco:
Psal. 62.a Sitiuit in te anima mea: quã multipliciter tibi caro mea. Ista est caro quæ desiderat dominum, de qua in alio loco dicitur: Et uidebit omnis caro salutare dei. Illa autẽ caro de qua dicitur: Omis caro fœnum, nõ desiderat dominum. Cor meũ & caro mea. Vide mihi aliquem abstinentem: qui mortem carnis suæ, lucrum putat animæ suæ. Hæc autem carnis sunt: ieiunia & iniuriæ. Denique &
1.Cor.5.b Apostolus quid dicit? Quem tradidi satanæ in interitũ carnis, ut spiritus saluus fiat. Nisi caro mortua fuerit: spiritus uiuificari non potest. Propter
1.Cor. 12.c ea dicit & Apostolus: Quando infirmor tunc fortior sum. Consideret se unusquisq; quando ieiunio lassus est & defectus: quomodo anima uigeat: quomodo nihil aliud mens nisi de deo consideret: quomodo semper dicat, quàm dilecta tabernacula tua domine uirtutum. a ¶Etenim passer inuenit sibi domum, & turtur nidum sibi ubi reponat pullos suos.) Interim simpliciter interpretemur. Videte quid dicat. Desidero domine æterna tabernacula tua: concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Sedem aliquam & nidulum animæ meæ & corpori meo habere desidero. Aues quæ libere huc atq; illuc uagantur: tamen postquàm uolauerint: habent locum & nidulos ubi requiescant: Quanto magis anima mea & caro mea debet sibi locum præparare, ubi possit requiescere? Nunc altius aliquid ascendamus. In domino cõfido: quomodo dicitis animæ meæ transmigra in montes sicut passer? Videte ergo quia nemo transmigrat in montes nisi qui passer est. Et turtur nidum sibi. Iste est turtur, de quo
Cant.2.c dicit in Cantico canticorum: Vox turturis audita est in terra nostra. Turtur nidum sibi. Turtur est animal castitatis. Turtur non habitat in humilibus, sed semper facit nidos sibi in excelsis arboribus. Sicut ergo passer & turtur aues castissimæ nidos sibi in sublimioribus faciunt: sic ergo tabernacula & atria & domus non sunt in humili ista terra, sed in excelso: hoc est, in regnis cœlorum. Denicq; uidete quid dicat. b ¶Beati qui habitant in domo tua.) In tabernaculo non habitamus sed peregrinamur. Et in atrio quàmdiu sumus nõ inhabitamus, sed peregrinamur. De atrijs enim transimus in domum. Cum autem uenerimus in domum quid dicitur? Beati qui habitant in domo tua: Domus quæ habet fundamentum. Quoniam de domo nobis exire nõ licet: de atrijs licet. In ualle lachrymarum in loco quem posuit. Vbi dicitur in ualle, necesse est ut ecõtrario intelligamus & montem. Ergo quicunque disponit ascẽsiones in corde suo, ubi positus est? In ualle lachrymarum. Consideremus quod in ualle sumus, non sumus in monte, non sumus in paradiso: nec in paradisi altitudine, sed in humilitate terræ, maledictæ terræ, maledictæ q̃ nobis tribulos & spinas generat, quæ cibus serpentis est, de qua dicitur ad Adam: Terra es & in terram ibis. Quàm diu ergo sumus in ualle lacrymarum: non debemus ridere, sed plorare. Propterea dicit & dominus: Beati flentes: quia ipsi ridebunt. Interim ergo dum sumus in ualle lacrymarum, seculum hoc, lachrymarum est non gaudij. Non debemus ridere, quoniam hoc seculum & hoc tempus lachrymarum est, illud gaudij. In ualle lachrymarum in loco quem posuit. Quid est quod dicitur: in loco quem posuit. In loco: hoc est in ualle lachrymarum. In loco quem posuit. Deus nos posuit ad certamen, ut semper in hoc pugnemus. Locus ergo iste, hoc est uallis lachrymarum, non est pacis, non est securitatis, sed certaminis atque bellorum. c ¶Beatus uir cuius est auxilium abs te.) Nos quidem desideramus tabernacula & atria & domum tuam, sed hoc ipsum ut capere possimus, non est uirtutis nostræ, sed auxilij tui. d ¶Ascensiones in corde suo disposuit.) Quis disposuit ascẽsiones in corde suo? Beatus uir cuius est auxilium à domino: ille disposuit ascensiones in corde suo. Quicunq; sanctus est, quotidie in priora extenditur, & præteritorum obliuiscitur. Propterea dicuntur & in psalterio psalmi graduum quindecim, & primus dicitur: Ad dominum cum tribularer clamaui, & in secundo: Leuaui oculos meos in montes, unde ueniet auxilium mihi. Et in tertio: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, & semper procedit & proficit & ascendit in sublimiora. Quod dicit: hoc est, ascensiones in corde suo disposuit: Felix est qui quotidie proficit: qui non considerat quid heri fecerit, sed quid hodie faciat, ut ꝓficiat. Sanctus ascensiones in corde suo ponit: peccator dissensiones. Quomodo qui sanctus est quotidie proficit, ita qui peccator est quotidie decrescit. Beatus uir qui disponit ascensiones in corde. Videte consequentiam scripturarum.

¶Etenim be

F a ¶Etenim benedictiones dabit legislator.) Dicat aliquis. In ualle lachrymarum in loco quẽ posuit: ad agonẽ: hoc est ad certamẽ: quare posuit ad agonem: quare pugnare nos uoluit? Respõdit sibi ipsi psalmista & dicit: Propterea in loco isto pugnare nos uoluit, ut possit tribuere coronas. Etenim benedictiões dabit legislator. Iste legislator: hoc est, agonitheta noster, ꝓpterea nos pugnare uoluit, ut nos possit benedicere. Videte cõsequentiam. Quæ sunt aũt benedictiões istius agonithetæ? b ¶Ibũt de uirtute in uirtutem.) Hic uincunt, ut ibi coronentur. Si hic uir fortis apparuerit: ibi robustior fit. Ibunt de uirtute in uirtutem. Ergo nisi hic habuerimus uirtutem: ibi uirtutem maiorẽ habere non possumus. Neq; enim dixit: ibunt de imbecillitate in uirtutem, sed ibunt de uirtute in uirtutem. Vis ibi esse fortis? Ante hic esto fortis. Vis ibi coronari? Hic pugna. Ibunt de uirtute in uirtutem. Possumus & aliter dicere. Christus dei uirtus & dei sapientia. Qui hic habuerit uirtutem, & ibi habebit ipsam uirtutem. Ibunt de uirtute in uirtutẽ. Quid habebunt lucri cum ierint de uirtute in uirtutem? Quid habebunt præmij? c ¶Videbitur deus deorum in Sion.) Beati mundo corde: quoniam ipsi deum uidebunt. Sufficit uictoribus: sufficit eis qui pugnauerunt facies Christi. Deum uidere, infinita corona est. Videbitur deus deorum in Sion. Quanta lætitia est: quanta felicitas ire de uirtute in uirtutẽ, & hoc ipsum habere præmium ut Christum uidere mereamur. d ¶Protector noster aspice deus & respice in faciẽ Christi tui.) Videte quid dicat: Et respice in faciẽ Christi tui. Et deprecatur homo, ut pater aspiciat in faciem filij. Sed uide quid dicat. Quoniam dixit
1.Cor.13.d Apostolus: An experimentum quæritis eius qui
Matth. 10.d in me loquitur Christus. Et rursum ipse saluator dixit: Qui uos recipit, me recipit. Ergo hoc est quod dicit: respice in nos. In nobis enim respicis filium tuum: qui habitat in nobis. e Quia melior est dies una in atrijs tuis super milia.) Videte quid dicat: Dies una. Putat aliquis sic intelligendum: Melius mihi est in regno cœlorum parum habere quàm hic totum: hoc est, in isto seculo. Est quidem & ista intelligentia non mala. Sed nos dicamus. Si possit fieri, ut aliquis una die esset in regno cœlorum, & postea præcipitaretur, recte diceret: Melius est dies una in atrijs tuis. Nunc uero quod dicit una dies: hoc est, quod dicit in regno cœlorum. Vna illa dies non habet noctem & tenebras, sed semper lux est. Qui ergo una die in regno cœlorum fuerit, semper ibi est. f ¶Elegi abiectus esse in domo dei mei magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.) Hoc est quod etiam saluator ait de Ioanne: Amen, amen dico
Matth.11.b uobis: quoniam inter natos mulierum non est maior Ioanne Baptista. Deinde dixit, quia ipse est angelus. Et deinde dixit: Qui autẽ minor est in regno cœlorum, maior est illo. Sensus ibi iste est. Ioannes inter omnes homines maior est. Et si uultis scire, ipse est angelus. Iste autem qui in terra angelus est, in cœlorũ regno nouissimus est, hoc est ab angelis minor est. Qui autẽ minimus est in regno cœlorum: hoc est, angelus: maior est ab isto, qui in terra omnibus maior est. Hoc est ergo quod nunc propheta dicit: Elegi abiectus esse in domo dei mei: hoc est minimus esse uolui in regno cœlorum, q̃m in isto seculo primus. Elegi abiectus esse in domo dei mei, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Tabernacula non habent fundamẽtum, sed pertranseunt. Tamen qui peccator est, nunquàm incolit terrã, sed inhabitat & possidet. g ¶Quia misericordiam & ueritatem diligit deus.) Duo diligit deus: misericordiam & ueritatem. Si tantum misericors esset: omnes nos ad peccata prouocaret. Si tantum ueritatem diligeret: nemo spem haberet pœnitentiæ. Propterea duo quærit, ut ex altero alterũ tẽperet. Si peccator es: audi misericordem deum & noli desperare, sed age pœnitentiã. Si uero iustus es: noli negligens esse: quia deus clemens est: quoniam deus & iustus est, & ueritatem diligit. h ¶Gratiam & gloriã dabit dñs.) Nõ dixit gloriam & gratiam dabit, sed dixit gratiã & gloriam dabit dominus. Primum donat peccata, & postea coronat. i ¶Non priuabit bonis eos qui ambulant in innocẽtia.) Melius habet in Hebræo, in perfectione. Innocentia enim non est perfecta uirtus: quoniam qui innocens est, nisi habuerit prudentiam: non est perfectæ consummatæq; uirtutis. Propterea dicit etiam in euangelio:
Matth. 10.b Estote prudentes ut serpentes, & simplices ut columbæ. k ¶Domine uirtutum.) Videte quid dicat: Domine uirtutum. Ergo quando peccata aliqua habemus in nobis: deus qui dominus uirtutum est, non est dominus noster: quia dominus non est peccatorum, sed iustorum. l ¶Beatus uir qui sperat in te.) Ille sperat in domino: qui conscientiam non habet peccatorum, qui oculos liberos ad cœlum leuat. Iste sperat qui scit non offendisse se dominum suum: cui est gloria in secula seculorum. Amen.

¶In finem

E a ¶In finem filiorum Core.) Psalmus hoc titulo prænotatur. Frequenter dixi, ubicũq; titulus est filiorum Core, nihil triste est, sed semper lætũ. Tristícia enim patris, filiorum gaudio cõsolatur. Denicq; diligenter psalmos relegite, & ubicunq; inueneritis titulũ filiorũ Core, nihil triste reperietis. Frequẽter dixi Core, qđ interpretatũ caluariæ locus: necesse est ut lætum aliquid significet. Denicq; quis est iste Core? Qui de Hiericho ascendebat in Bethel. Bethel domus dei. Diligenter animaduertite. Quicũq; in Hiericho est & uult ire ad domũ dei: necesse est ut ascendat. Ergo de Hiericho Core noster: hoc est Eliseus, ascẽdit in domũ dei in Bethel: & egrediũtur de Bethel: hoc est de domo dei: hoc est, de synagoga ubi prius fuerat domus dei, egrediuntur pueri quadragintaduo,
4. Reg. 2. d & illudũt Elisęum & Core nostrum, & dicũt: Ascẽde calue, ascende calue. Ille uenit ad domũ suam, & irridetur à paruulis Bethel. Verum Eliseus ille
F patientissimus, qui propterea uenerat in Bethel ut saluaret, respexit se aliquando: respexit & iussit de saltu exire duos ursos: & interfecerunt quadraginta duos pueros. Sic & dominus noster: hoc est noster Core, cum uenisset in Bethel & uellet ascẽdere, irrisus à paruulis, iubet exire duos ursos: hoc est, Vespasianum & Titum: & interfecerunt quadraginta duos pueros. Qui sunt isti quadraginta & duo pueri? Ab ascensu Christi usq; ad subuersionem Hierusalem, quadragínta & duo anni sunt. Diligenter aspicite, & sic inuenietis. Dedit itaq; illis locum pœnitentiæ quadraginta & duos annos post resurrectionem suam cum ad Bethel ascenderet. Sed quoniam illi irridebant: ascende calue, ascende calue: egressi sunt duo ursi & interfecerũt illos.

Psalmus LXXXIIII.

B Enedixisti domine terram tuam.) De aduentu dicitur saluatoris. Hoc proprie secundum historiam: Cæterum secundum Tropologiam, cũ dixerimus de historia, postea dicemus. Benedixisti domine terram tuam. Hoc diximus de aduẽtu saluatoris. Terra quæ te offenderat, quæ idololatrijs fuerat inquinata, te uenięte saluata est. Benedixisti domine terram tuam. Loquitur peccator postea ueniam consecutus. Benedixisti dñe terrã tuam. Licet tribulos & spinas attulerit, tamen creatura tua est, & ideo saluata est. c ¶Auertisti captiuitatem Iacob.) Eorum qui in Christo crediderunt. Auertisti captiuitatẽ Iacob. Quicunq; in peccatis est, captus tenetur. d ¶Remisisti iniquitatem plebis tuæ.) Non propter opera eorum, sed propter misericordiam tuam saluasti populũ tuũ.
e ¶Et operuisti omnia peccata eorum.) Vsq; ad finem de aduentu saluatoris psalmus est, sicut dixit: misericordia & ueritas. Veruntamen prope timentes eum salutare ipsius, ut inhabitet gloria in

a In finẽm filijs Core. Psal. LXXXIIII.

b Benedixisti domine terram tuam: auertisti captiuitatem Iacob. Remisisti ini-
c quitatem plebis tuæ: operuisti omnia pecca-
d ta eorum. Mitigasti ómnem iram tuã: auertisti ab ira indignationis tuæ. Cõuerte nos deus salutaris noster: & auerte iram tuam à nobis. Nunquid in æternum irasceris nobis: aut extendes iram tuam à generatione
g in generationem. Deus tu conuersus uiuificabis nos: & plebs tua lætabitur in te. Ostẽde
b de nobis dómine misericordiam tuam: & sa-
i lutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus:

quoniam

terra nostra. Vere enim gloria dei habitauit in terra nostra, & deinde iustícia de cœlo prospexit. Et enim dominus dabit benignitatem. Quam benignitatem? Terra nostra dedit fructum suũ. Maria terra nostra, caro nostra, dedit fructum suũ. Iustícia ante eum ambulauit. Iustum fructum dedit terra uirgo. Hoc interim dixímus secundũ historiam, nũc dicamus secundum Tropologiam. Remisisti iniquitatẽ plebis tuæ. Nemo dimittit, nisi quod debetur. Operuisti omnia peccata eorũ. Virtutibus operuisti, & propterea peccata nõ parent. Ac si diceret: Iniquitatẽ operuisti iustícia: impudicítiam, operuisti castitate: nigredinẽ operuisti candore. f ¶Mitigasti omnem irã tuam: auertisti ab ira indignationis tuæ. Conuerte nos H deus salutum nostrarum.) Videte quid dicat. Tu qđ in te fuit, auersus es ab ira, ppter clemẽtiã tuã. Conuerte nos deus. Tu auersus ab ira, nos auertisti à peccatis. Conuerte nos deus salutũ nostrarũ. Quare non dixit salutis nostræ, sed salutũ nostrarum? Si semel peccaremus: una indigeremus salute. Multa peccauimus: ppterea multis indígemus salutibus. g ¶Deus tu conuersus uiuificabis nos.) Quamdiu ergo ad nos dominus non conuertitur, mortui sumus. h ¶Ostende nobis domine misericordiam tuam: & salutare tuum da nobis.) Quod saluator descendit: misericordia dei est. Non uenisset medicus: nisi ægrotarẽt plurimi. Quoniam ægrotabant plurimi, propterea uenit medicus. Quoniã indigebamus misericordia: propterea uenit saluator. i ¶Audiam quid loquatur in me dominus deus.) Multi putant quando loquitur Moyses & dicit: hæc dicit dñs, & Esaías & cæteri & cum dicitur: factum est uerbum domini ad Esaiam siue ad Ezechiel prophetam: quoniã forinsecus sermo fiat, & per istas aures audiat propheta quod loquitur à domino: Non est ita. Denicq; & dominus noster quid loquitur ad phariſæos & Iudæos? Qui habet aures audiendi audiat. Et Luc. 8.d
Esaías ait: Dominus addidit mihi auriculã. Vide- Esa. 5.b
te quid dicat: Dominus addidit mihi auriculam. Quoniam non habebam illam auriculam quæ in corde est: addidit mihi ut dei possim audire sermones. Et nunc ergo propheta quodcunq; audit, audit in corde. Quando enim clamamus in cordi

bus nostris,

A bus nostris, abba pater: & clamor ille silentij est: & silentiũ audit à dño: sic & dñs loquitur ad cor nostrum, quod clamat abba pater. Ideo ergo nũc dicit propheta: Audiam quid loquatur in me dominus deus. Tale quid & Habacuc propheta dicit: Stabo in cõtemplatiõe, & uideam quid respondeat mihi dñs: & quid respondeam ad eum. Et audiam quid loquatur in me dominus deus. Ergo & hoc quod dicit, audiam quid loquatur in me dominus deus: loquitur in corde: loquitur in sensu. Vultis scire qualis sit clamor cordis? Vultis scire

a quoniã loquetur pacem in plebem suam.
b Et super sanctos suos: & in eos qui conuer-
c tuntur ad cor. Verũtamen prope timentes
d eũ salutare ipsius: ůt inhabitet gloria in ter-
e ra nostra. Misericordiã & ueritas obuiaue-
f runt sibi: iustícia & pax oscułatæ sunt. Vẽri-
g tas de terra orta est: & iustíciã de cœlo prospexit

quoniã clamor apud deum non uocis, sed lachrymarum est. Dícitur & in lamentationibus Hieremiæ: Nõ tacuit pupilla oculi mei. a ¶Quoniam Tren. 2. f.
loquetur pacem in plebem suam.) Proprie dicit hoc de populo Iudæorũ, qui in Christũ crediturí sunt: hoc est, de aduẽtu Christi. Dicit & de fide populi Iudaici: hoc est, de apostolis & quícunq; apostolis crediderunt. Quoniã loquet pacẽ in plebẽ suam. Pax nõ dicitur, nisi quando bellum non est.
b ¶Et super sanctos suos & in eos qui cõuertunt ad cor.) Hoc est, qui primũ sequebant carnem, & postea cõuertuntur ad cor. Vt sciatis quia pro Iu-
B dæis dicitur iste uersiculus: hoc est, de his qui crediderũt in saluatorẽ: uidete exempla quæ dixim9. Fac mihi Iudæũ legere Leuíticum, & omnia illa sacramenta quæ scripta sunt: & quomodo leprosus ingredit in synagogã: quomodo gallina tollit & obtorquetur illi collũ. Deinde dicitur de sanguine quomodo aspergat: dicitur de aqua: dicit de hyssopo: dicit etiã quomodo scindant illi uestimẽta: & sic ingreditur in synagogã ille qui leprosus fuerat. Si secundũ literã legamus, quid nobis prodest quod legímus? Si uero cõuersi fuerímus ad cor, si spíritualiter intellexerímus: uidebimus quoniã leprosus nõ potest intrare ad populũ dei, nisi scindãtur uestimenta eius, nisi quodcũq; clausum fuerit, reueletur. Denicq; uidete, quoniã iste leprosus nisi per sanguinẽ & aquã & hyssopũ nõ ingreditur synagogã. Ergo & tu qui usq; hodie leprosus fuísti, nõ apparebat lepra tua antecq; uenires ad sacerdotem. Sed quoniã uenísti ad sacerdotẽ, dissuit sacerdos uestimenta tua: & quod tectũ uidebat & sanũ esse, ostendit leprosum. Omnia peccata tua & leprã tuã posuit ante oculos tuos: & ideo te reducit in synagogam dei per sanguinem & aquã. Per sanguinem, per passionẽ Christi: & per aquã, per baptismũ. Ergo post lepram sanari non poteris, nisi per passionem Christi & per baptismũ. Et cũ hoc
Psal. 50. feceris, dicit & illud: Asperges me hyssopo & mũdabor: lauabis me & super niuẽ dealbabor. Vsque hodie in Aegypto es: cq; diu nõ uenerís ad sanguinem & ad aquam, saluarí non poteris. Vís ut exterminator qui interfecit Aegyptum, nõ te interfi

ciat? Tolle hyssopum, intinge in sanguine, aspergę postes tuos. Exterminator cũ uiderit sanguinẽ in frõte tua, accedere nõ poterit. Hoc totum quare dixi? Quia scriptũ est: & in eos qui conuertuntur ad cor. Ergo nõ poterit deus loqui pacem plebi suæ, nisi eis qui cõuertuntur ad cor. c ¶Verũtamen prope timẽtes eũ salutare ipsius.) Ostẽdo uiam salutis: do misericordiam, licet necdum cõuersus es ad cor: tamẽ expecto: do locum pœnitentiæ. Et hoc totũ qđ est: d ¶Vt inhabitet gloria in terra nostra.) Propterea te ad pœnitẽtiam uocat: ut qui leprosus eras, habeas hospitem Christum. e ¶Misericordia & ueritas obuiauerunt sibi: iustícia & pax oscułatæ sunt.) O cq; præclara amicitia. Misericordia & ueritas obuiauerũt sibi. Peccator es: audi quid dicat, misericordia. Sãctus es: audi quid dicat, & ueritas. Nec si peccator es, desperes: nec si iustus es, superbias. Dicam9 alíter. Duo sunt credentes populi: unus de gentium populo: & alius de Iudæorũ. Iudæis repromíssum est cq ueniret saluator: nobis autẽ qui extranei eramus à lege dei, nõ est repromíssum. Misericordia ígitur est in populo gentilium: ueritas in populo Iudæorũ: qa quod repromíssum est, uenit: hoc est, D
quod repromíssum est patribus, hoc compleť in filijs. Iustícia & pax oscułatæ sunt. Videte quid dicat. Iustícia & pax oscułatæ sunt. Ipsum est quod supra dixit: Misericordia & ueritas. Misericordia ipsum est quod & pax: ueritas autẽ ipsum est qđ & iustícia. Si quid eñ ad pacẽ pertinet, hoc & ad misericordíã: & si quid ad ueritatem, hoc ad iustícia. Vídete ergo quid dicat: Iustícia & pax deoscułatæ sunt: hoc est, misericordia & ueritas amicitiã fecerũt: hoc est, & gentílium populus & Iudæorũ sub uno pastore Christo est. f ¶Veritas de terra orta est.) Ego sum uia, uita & ueritas. Ille qui dixit, ego sum ueritas, de terra ort9 est. Quæ est ista ueritas quæ de terra orta est? Exiet uirga de radice Iesse, & flos de radice eius exiet. Et in alio loco: Quoniã deus operatus est salutẽ in medio terræ. Psal. 73. c
Quid dícis Manichæe, qui negas carnem habuísse saluatorem? Ecce ueritas, id est, saluator: de terra, hoc est, de Maria ortus est. g ¶Et iustícia de cœlo prospexit.) Iustum enim erat ut saluator mi sereretur populo suo. Videte quid dicat. O iusta iudicia dei, & inuestígabiles uiæ eius. Veritas de terra orta est, hoc est, saluator. Et rursum: Et iustícia de cœlo, prospexit. Iustícia ipse saluator est. Quomodo de terra orta est? Quomodo de cœlo prospexit? De terra orta est, cq homo natus est: de cœlo prospexit, quoniã deus semper in cœlis est: hoc est, natus quidem est de terra: sed ille qui de terra natus est, semp in cœlo est: hoc est, sic apparebat in terris, ut cœlũ nõ derelinqueret. Deus eñ ubicq;

est,& ubiq; prospexit: quoniam donec peccaba/
mus,auertebat oculos suos à nobis. Quod dicit,
hoc est:iustum est ut figulus misereatur operibus
suis:ut pastor misereatur gregi suo. Nos populus
eius sumus:nos creatura eius sumus. Propterea er
go de terra ort⁹ est & de
cœlo ꝓspexit: ut imple/
at iustitiã suã,& misérea/
tur operi suo. Deniq; ut
sciatis quoniã iustitia nõ
crudelitatẽ sonat, sed mi
sericordiam:uidete quid
dicat. a ¶Etenim dñs
dabit benignitatẽ.) Pro/
pterea ꝓspexit de cœlo,
ut misereaꝫ opibus suis.
b ¶Et terra nostra dabit
fructum suũ.) Veritas q
dẽ de terra orta est. Hoc
de præterito. Nũc de fu/
turo dicitur: Et terra no/
stra dabit fructũ suũ. No
lite desperare: qđ semel
natũ est ex Maria, quoti
die & in nobis nascit. Et
terra nostra dabit fructũ
suũ. Et nos possumus pa
rere Christũ si uolumus.
Et terra nostra dabit fru/
ctum suũ: de quo fiat cœ
lestis panis: de quo dici/
Ioan.6.c tur: Ego sum panis q de
cœlo descendi. Hæc qui
dẽ oĩa diximus de mi/
sericordia dñi:quoniam
propterea uenit ut salua
ret humanũ genus. Ve/
rũtamen scire debemus,
quoniã ipse iudicaturus
est uiuos & mortuos:
ipse ueniet ad iudicium.
c ¶Iustitia ante eũ am/
bulabit:& ponet in uia gressus suos.) Nolite ne/
gligentes esse. Iustitia ante eum ambulabit,& po/
net in uia gressus suos. Videte qd dicat:gressus su
os:ubi nõ sunt lapides,ubi nõ sunt spinæ & tribu/
li:ubi æqualis est uia:ubi ambulare potest, ubi nõ
potest impingere. Et nos ergo faciamus in corde
nostro uiã dñi:de qua uia laborabat & Ioãnes, &
Matt.3.d. clamabat in eremo,ut faceremus uiã dñi:ergo &
nunc dicit:Et ponet in uia gressus suos. Vbi inue/
nit uiã,ambulat. Licet ante habebamus spinas &
Esa.57.c. tribulos, licet & lapides:dicit nobis in Esaia: Et la/
pides de uia proĳcite. Hoc autẽ ꝓpterea dicit: ne
cum uoluerit deambulare in uia nostra,impingat
pedẽ suũ. Lapides q in uia sunt & ꝓhĳci iubent,pec
cata nostra sũt. Nõ ambulat in corde nostro Chri
stus,si peccatũ aliqđ fuerit:statim impingit in la/
pides. Et ponet in uia gressus suos. Faciamus uiã
& ponet in uia gressus suos Iesus: cui sit gloria &
honor in secula seculorũ. Amẽ. d ¶Oratio Da/
uid.) Iste psalmus uocẽ cõtinet nostri mediatoris
ueniẽtis ad passionẽ. In fine uero ipsius prophetæ
tenet orationem. Psalmus LXXXV.
INclina dñe aurẽ tuã &c̃.) Iuxta fragilitatẽ assũ/
pti corporis ad patrẽ fũ/
dit orationẽ. Secundum
deitatẽ uero sanctũ se di
cit,sicut quondã dixerat
ad Moysen:Sancti esto/
te:quoniã ego sanct⁹ sũ.
f ¶Saluũ fac seruũ tuum
deus meus sperantem in
te. Miserere mei domine
quoniã ad te clamaui to
ta die.) Formã serui susce
pit, quã in omni tempo/
re præsentis uitæ saluari
precat. Scit eĩ quia & si
spũs promptus est: caro
aũt infirma est. g ¶Læ/
tifica animam serui tui.)
A tribulationibus ꝑsen/
tibus mœstã. h ¶Quia
ad te dñe animã meã le/
uaui.) Ad te eam resusci
tari credens. i ¶Quia
tu dñe suauis & mitis, &
multæ misericordiæ oĩ
bus ĩnuocãtibus te.) His
qui te de puro corde in/
uocãt,mitẽ te præbes: &
copiosã misericordiã eis
indulges. k ¶Auribus
percipe dñe orationem
meã:& intẽde &c̃.) Qm
iusta peto. l ¶In die tri
bul. meæ.) Hoc est,in
die passionis. m ¶Cla/
maui ad te.) De cruce.
n ¶Quia exaudi.me.)
Vt cõmendatũ tibi resti
tueres spm̃ meũ. o ¶Nõ est similis tui &c̃.) Nõ
reperit in simulachris gentium,qui sic possit ut tu
operari. p ¶Omnes gentes quascũq; feciſti,ue/
nient & adorabũt corã te dñe:& glorificabunt no
mẽ tuũ. Quoniã magnus es tu:& faciẽs mirabilia
tu es deus solus.) Per passionẽ eĩ meam cogno/
scent magnitudinẽ uirtutis tuæ. Hinc ꝓpheta lo/
quit: q ¶Deduc me dñe in uia tua:& ingrediar
in ueritate tua.) Si eĩ me ad Christũ tuũ, qui est
uia,deducas:nulla me fallacia retinebit. r ¶Læ/
tet cor meũ ut timeat nomen tuũ.) Cũ à mœrore
facinorũ erutus fuero,tunc in te lætitia spũali gau
debo. s ¶Cõfitebor tibi dñe deus meus in toto
corde meo:& glorificabo nomẽ tuũ in æternũ: qa
misericordia tua magna est sup me.) Cur cõfiteaꝫ
nomini dñi aut honoret eũ,uerſiculus sequens ex/
ponit,dicens: t ¶Eripuisti animã meã ex infer/
no inferiori.) Nno ꝙ duo inferna sint,sed iste su/
periorem

A periorem infernum,peccatũ dixit:inferiorẽ uero,
qui est uerus infernus,in quo peccatores damnã/
tur. Laudat ergo ob hoc misericordiam dñi, ꝙ sit
erutus à supplicio inferioris inferni. a ¶Deus
iniqui insurrexerunt aduersus me:& synagoga po
tentium quæsierunt ani/
mam meã.) Vitiorũ seu
dæmoniorũ: Nõ ex per/
sona Christi hæc ꝓphe/
ta loquitur: sed intelligit
de Iudæis. b ¶Nõ pro
posuerunt deũ ante con
spectum suũ.) Obcæca/
uerat eos malicia eorũ.
c ¶Et tu domine deus
miserator & misericors:
patiens & multæ miseri/
cordiæ & uerax. Rẽspice in me
& miserere mei: da imperium tuum puero
tuo:& saluũm fac filium ancillæ tuæ. Fac me
cum signũ in bonũ,ut uideant qui oderunt
me & confundantur: quoniam tu domine
adiuuisti me & consolatus es me.
g Psalmus cantici filĳs Core. LXXXVI.
b FVndamenta eius in montibus sanctis:
i diligit dominus portas Sion,sup oĩa
k tabernacula Iacob. Glorioſa dicta sunt de
te
B f ¶Fac mecũ signum in bonũ,ut uideant qui ode
runt me & cõfundantur:quoniã tu domine adiu/
uisti me & cõsolatus es me.) Muniar crucis tuæ si
gno,quod uidentes potestates aduersæ fugiãt cõ/
fusæ,& discedant à me. Hæc enim pro nostro po/
pulo propheta rogat. Sed & nos precamur domi
ne:ut crucis tuæ signo tutati,atq; eius præsidio cu
stoditi,mereamur ab oĩbus diaboli insidĳs libe/
rari:quia tibi est honor & gloria cum æterno pa/
tre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.
g ¶Filĳs Core psalm⁹ cantici.) Inter psalmum &
canticum quid intereſt,frequenter dixi. Psalm⁹ ex
psalterio dicitur. Canticum uero ex uoce proferẽ.
Psalmus refertur ad manus,hoc est,ad opera: can
ticum ad theoriam. Psalmus LXXXVI
FVndamenta eius in montibus sanctis.) Non
prædixit cuius:& dixit, fundamenta eius in
montibus sanctis. Qui loquit, propheta est. Filĳ
sunt Core. Core quid interpretet, frequẽter dixi:
caluaria:hoc est,filĳ resurrectionis. Fundamenta
eius,siue dei,siue certe ecclesiæ. Quæ sunt aũt fun/
damẽta,nisi pater & filius & spũs sanctus? Hæc er
go fundamẽta nõ sunt in uallibus,sed sunt in mõ/
tibus,& non in montibus quibuscũq;,sed in mon
1.Cor.3.b tibus sanctis. Loquitur Paulus: Quasi sapiens ar=
chitectus fundamentũ posui:hoc est, fidem trini/
tatis. Deniq; dicit & in alio loco: Expectabant eĩ
ciuitatẽ habentẽ fundamẽta:cuius artifex & cõdi
tor deus. Fundamenta eius in montibus sanctis.
Ideo dixit,in mõtibus sanctis:qa sunt & alĳ mon/
Esa.13.a tes non sancti. Deniq; dicit in Esaia: Super montẽ
Zach.4.b. tenebrosum leuate signum. Et in alio loco dicitur:
Quis es tu mons corrupte? Dicit & in Hieremia. C
Date dño deo uestro gloriã,antequã offendant pe/ Hiere.13.c
des uestri ad montes tenebrosos. Videtis ergo qa
sunt & montes tenebrosi:& dicitur nobis à Hiere
mia,ut demus gloriã deo,antequã offendãt pedes
nostri ad mõtes tenebro
sos. Si enim pedes nostri
impegerint ad illos mõ/
tes,gloriã dño dare non
possumus. Fundamenta
eius in mõtibus sanctis.
Quos nos possumus di/
cere fundamenta? Apo/
stolos. In illis erãt funda
mẽta:ibi primum posita
est fides ecclesiæ:& ibi fũ
damenta sunt posita. Et
quia unusquisq; supædifi
cat fundamẽto:alius au/
rum,alius argentũ, alius
lapides pretiosos:diligit
dns portas Sion sup oĩa
tabernacula Iacob. Istas
portas diligit,quas uide/
mus corruisse. Istas por/
tas diligit,& istã Sion di
ligit, quæ arata est sicut
ager. Et uidete quid dicat. i ¶Diligit dominus D
portas Sion,super omnia tabernacula Iacob.) Vi
dete quid dicat: Super omnes ciuitates Iacob: hoc
est, Iudææ: istam tantum diligit ciuitatẽ. Et quomo/
do uidemus alias ex parte stare: & istam penitus
corruisse? Legamus Apocalypsim Ioannis: lega/ Apoc.21.e
mus & Esaiam: ubi ædificatur ciuitas Hierusalem: Esa.62.
& duodecim portæ ipsius dicuntur esse de lapidi/
bus pretiosis cõstructæ:& ipsa ciuitas de cœlo de/
scendit:& dicuntur muri eius aurei:& dicunt pla/
teæ eius stratæ esse smaragdo:& dicuntur singulæ
portæ ex singulis lapidibus pretiosis. Hæ sunt to/
tæ domini diuitiæ, & hoc diligit dominus quod
& homines? Prohibet nos ab auaricia, & ipse de
auaricia extruit ciuitatem? Ergo diligit dominus
portas Sion: Illas portas duodecim Sion: manife
stum est quod de apostolis scripsit. Super omnia
tabernacula Iacob: super omnes ueteres sanctos.
Hoc interim diximus secundum unum tropũ. Di
camus autem & aliter: Diligit dominus portas Si/
on. Mihi uidentur portæ Sion esse uirtutes. Sicut
enim portæ mortis sunt uitia atq; peccata: ita por/
tæ Sion uidentur mihi esse uirtutes. Deniq; dicit
in alio loco: Qui exaltas me de portis mortis. Si Psal.9.c
autem portæ mortis peccata sunt: ergo portæ Hie
rusalem uirtutes sunt. Super omnia tabernacula
Iacob. Videte quomodo Iacob,hoc est,uetus po/
pulus,non habet fundamentum, nec domũ fun/
damentis positam,sed tabernacula quæ cito per=
transeunt. k ¶Glorioſa dicta sunt de te ciuitas
dei.) Ergo hoc quod dictum est,fundamẽta eius
in montibus sanctis, possumus & de deo dicere.
Possumus autem & hoc dicere: glorioſa dicta sũt

E de te ciuitas dei. Quæ est ista ciuitas ubi dicta sũt gloriosa? In omnibus prophetis dictũ est de hac
Esa.52.a ciuitate. Esaias dicit: Exurge, exurge Hierusalẽ, induere fortitudinẽ brachij tui. Iterum ipse Esaias:
Ego ciuitas firma, ciuitas quæ nõ oppugnat. Di-
Psal.45.a cit & Dauid: Flumis impetus lætificat ciuitatem
Ibi.72.c dei. Et in alio loco: Dñe, in ciuitate tua imagines eorũ dissipabis. Et saluator gloriosa loquutus est
Matt.5.b de hac ciuitate: Non potest abscõdi ciuitas super montẽ posita. a ¶Memor ero Raab, & Babylonis scientium me.) Quoniam dixit: gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: & tamẽ ipsam ciuitatẽ ecclesiam intelligimus de gentibus cõgregatã: propterea nunc de uocatione gentiũ dicit: Memor ero Raab & Babylonis scientiũ me. Quicunq; peccator est, securus sit. Dñs memor fuit Raab. Securũ dixi, si reuertatur ad dominũ. Cæterũ securitas sine lachrymis nõ habet remediũ. Memor ero Ra-
Iosue.2. ab. Raab illius meretricis, quæ suscepit exploratores Iesu: quæ erat in Hiericho, quò uenerat Iesus: & misit duos exploratores. Hiericho mũdus iste, qui in septem diebus subuertit, uult interficere exploratores. Et cum ille cupiat interficere exploratores, sola meretrix Raab suscepit. Et suscepit eos
F nõ in inferiori loco, sed in cœnaculo. Dicamus ergo primũ secundũ quod uulgo dicit: Neq; em̃ debemus & illã interpretationem dimittere. Et suscepit eos nõ in inferiori loco, sed in cœnaculo. In domate, hoc est, in sublimitate fidei suæ: & abscondit eos in lino, hoc est, in stupa lini. Hoc interim dixi mus secundũ historiã: & uidetis quomodo de ipsa historia paulatim ad mystica ascẽdimus sacramẽta. Iesus dux, qui populũ eduxerat de Aegypto: Iesus, qui interpretat saluator, Mose mortuo & sepulto in terra Moab, in terra Arabiæ: hoc est, lege mortua, in euangeliũ cupit inducere populũ suũ. Emittit duos exploratores Hiericho. Duos exploratores: unũ in circũcisionẽ: alium in gentibus, Petrum & Paulũ. Hiericho quærit eos occidere: illa eos suscepit meretrix: ecclesia de gentibus congregata. Credit in Iesum, & quos uolebat Hiericho interficere, ipsa saluat in domate suo. Et ponit eos in domate suo, in excelsa fide sua: & abscondit eos in lini calamo. Licet meretrix sit, tamen ponit eos in lino. Linum multo labore & diligentia in candorem uenit. Scitis ipsi, quoniã linum de terra nascitur: & cum in terra natum fuerit, nigrũ est: nullam speciem habet, nullum usum. Primũ ergo tollitur de terra, frangitur: deinde torquetur: postea lauatur: deinde tunditur: deinde plectitur: & multa cura & labore uix uenit ad cãdorem. Ergo hoc dicitur, quod ista quidem meretrix susceperit exploratores in lino suo, ut illi exploratores linum ipsi? uerterent in candorẽ. Quid igitur? Dat illis consilium & sic dicit: Expectate his tribus diebus. Non erat una dies, non duo, nisi tres dies. Videte quid G
dicat. Expectate tribus diebus. Non nominat tres noctes, sed tres dies: quia illuminatũ habebat cor. Et deinde dicit post tres dies. Et quid dicit: Nolite inquit, ire per campestria, sed in montana cõscendite. Eccl'iæ em̃ fides non est in uallib?, sed in mõtibus constituta. Hiericho ergo postea subuertitur ab Iesu: & ista sola meretrix reseruat incolumis. Ergo hoc dicit: Memor ero Raab: hoc est, q̃ suscepit exploratores meos: & ego in die iudicij memor ero eius. Memor ero Raab. Raab quid interpretatur, diximus secundũ historiã: dicamus & secundũ nominis interpretationẽ. Iuxta Anagogen Raab dupliciter interpretat. Aut interpretat latitudo: aut certe interpretat superbia. Ergo uide te quid dicat. Illa quæ quondã ambulabat in lata & spaciosa uia quæ ducit ad mortẽ. Illa quæ superba erat & habebat impetũ ad ruinã, postea cõuersa est in humilitatẽ. Memor ero Raab & Babylonis. Babylon interpretat cõfusio. Videte quid dicat: Nõ solũ Raab memor ero, sed etiam Babylonis: quæcũq; anima à uitijs peccatisq; confusa est. Et Babylonis scientium me. Videte quid dicat: Licet aliquis Raab fuerit, licet Babylon fuerit: tamẽ memor ero quicũq; me scierit. Ergo si fuerim? Ra H
ab & Babylon, etiã debemus esse securi & dicere: Deus dixit: memor ero Raab & Babylonis. Sed uidete quid sequit: Scientiũ me. Fuerunt Raab & Babylon, sed postea conuersi sunt ad me. Memor ero Raab & Babylonis, scientiũ me. Illa quæ quõdam erat in latitudine peccatorũ, ascendit postea ad memoriã dei. Hucusq; quasi per ænigma locutus est: nunc uero apertius loquit ad uocationem gentiũ. Videte enim quid dicat. b ¶Ecce alienigenæ & Tyrus, & populus Aethiopũ, hi fuerũt illic. Vbi fuerunt? Vbi gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei.

¶Nunquid

a te ciuitas dei. Mẽmor ero Raab & Babylo-
b nis, scientibus me. Eccẽ alienigenæ & Tyrus, & populus Æthiopum: hi fuerunt illic.

Nunquid

A a ¶Nũquid Sion dicet homo, & homo natus est in ea.) Lxx. interpretes ita transtulerunt: Nũquid Sion dicet homo. Spreuerũt ergo multi, nec intelexerunt μήτι σιὼμ quid est: & addiderũt ϛ & legũt μήτηϛ σιὼμ ἐρεῖ ἄνθρωπος. Et hoc ꝓpterea dicunt: quoniã sequit & homo natus est in ea. Speraue-
a Nũquid Sion dicet homo, & homo natus
b est in ea: et ipse fundauit eã altissimus. Do-
c minus narrabit in scriptura populorum &
d principum: horum qui fuerunt in ea. Sicut

runt etiã ita debere dici: mater Sion dicet homo: quoniã filius natus dicit: ꝓpterea errãt in matris uocabulo. Dicamus ergo primũ secundum q̃d uulgo dicit: Neq; em̃ debemus & illã interpretationẽ dimittere. Dicamus ergo & nos: Mater Sion dicet homo, & homo natus est in ea. Isti q̃ nati fuerũt in ecclesia, alienigenæ, Tyrus & populus Aethiopum: isti sunt qui nascunt in ecclesia, credũt in ecclesiã, & nascuntur in ecclesia. Nisi em̃ baptizati fuerint, filij ecclesiæ nõ erunt. Isti uero qui baptizati sunt in ecclesia, matrẽ appellant ecclesiam. Dicamus & secundũ Hebraicã ueritatẽ: Nũquid Sion dicet homo, & homo natus est in ea. Quod dicit hoc est: quis poterit nunciare Sion? quis ei poterit nunciare hominũ: quoniã homo nascet in ea, & ipse saluabit eam? Hoc est, nullus hominum potest ei nũciare: quia Sion saluet in homine qui in ea nascitur. Et homo natus est in ea. Quis est iste
B homo? b ¶Et ipse fundauit eã altissimus.) Respondeant Ariani: quoniã dicunt altissimũ solum patrẽ esse: ecce hic de filio dicit: Et ipse fũdauit eã altissimus. Nõ dixit filius dei qui erat in principio apud patrẽ. Sed quid dixit? Homo natus est in ea & ipse fundauit eã altissimus. Si aũt altissimus dicitur, quanto magis uerbũ dei? c ¶Dñs narrabit in scriptura populorũ: & principum horũ qui fuerunt in ea.) Non dixit qui sunt in ea, sed qui fuerunt in ea. Dominus narrabit: & quomodo narrabit? Nõ uerbo, sed scriptura. In cuius scriptura? In populorũ. Non sufficit in populorũ, sed etiã principũ dicit. Et quorũ principũ? Qui sunt in ea. Nõ dixit hoc, sed qui fuerunt in ea. Videte ergo quomodo scriptura sancta sacramẽtis plena est. Legimus apostolũ Paulũ: legimus Petrũ: & legimus illum dicentẽ: An experimentũ eius quæritis qui in
1.Cor.13.d. me loquit Christus? Et quod Paulus loquit, loquitur Christus. Qui em̃ uos recipit, me recipit. Dñs
Matt.10.d ergo noster atq; saluator, narrat nobis & loquitur in scripturis principum suorũ. Dñs narrabit in scripturis populorũ: In scripturis sanctis. Quæ scriptura populis omnibus legit: hoc est, ut omnes intelligant. Quod dicit hoc est. Sicut scripserũt apostoli, sic & ipse dominus: hoc est, per euangelia sua locutus est: non ut pauci intelligerẽt, sed ut oms. Plato scripsit in scriptura, sed non scripsit populis, sed paucis. Vix enim intelligunt tres homines. Isti uero: hoc est, principes eccl'iæ & principes Christi: nõ scripserũt paucis, sed uniuerso populo. Et principum, hoc est, apostolorum & euangelistarũ: horum qui fuerunt in ea. Videte quid dicat: Qui fuerunt, non qui sunt: ut exceptis apostolis, quod- C
cunq; aliud postea dicetur, abscindatur: nõ habeat postea autoritatẽ. Quamuis ergo sanctus sit aliquis post apostolos: quamuis disertus sit, non habet autoritatẽ. Quoniã dominus narrat in scriptura populorum, & principum horum qui fuerũt in ea. d ¶Sicut lætantiũ omniũ, habitatio est in te.) Propheta loquit ad ecclesiam, & dicit ei: Sicut lætantiũ omniũ habitatio est in te. Quare nõ dixit, lætantium omniũ habitatio in te, sed dixit: sicut lætãtium omniũ. Dicitur in alio psalmo: In cõuertendo dominus captiuitatẽ Sion, facti su- Psal.125
mus sicut consolati: & non dixit, cõsolati. Sic & in isto loco dicit: Sicut lætantiũ omniũ habitatio in te. Hoc totum quare dixit? Quoniã in præsenti seculo q̃uis aliquis sanctus sit, q̃uis renunciet seculo, non habet perfectam uictoriã. Deniq; dicit in euangelio: Beati qui lugent: quoniam ipsi consola- Matt.5.
buntur. Si autem dictum est: Beati qui flent, quoniam ipsi ridebũt: manifestum est, quoniã in præsenti seculo nõ est certa lætitia: ergo lætitia nostra quasi lætitia est. Habitatio in te. Videte quid dicat, ut aliquis nunq; recedat ab ecclesia. Scire debemus quoniã quod interpretati sumus de ecclesia, potest & intelligi de anima nostra. Si em̃ Sion D
interpretatur specula, anima autẽ nostra nõ aliter nisi semper sublimiora considerat: uera ecclesia: uerum templum Christi non est, nisi anima humana. Ecclesia Christi non est alia, nisi anima credentium in Christum. Vos, inquit, estis templũ dei: et 1.Cor.3.c.
spiritus dei habitat in uobis. Fundamenta eius in montibus sanctis: hoc est, dei fundamẽta nõ sunt, nisi in mõtibus sanctis, in dogmatibus animæ credentis. Diligit dominus portas Sion. Habet Sion nostra plurimas portas: quas si aperuerimus, ingreditur ad nos sponsus & dormit nobiscum. Deniq; ipse dicit: Ecce ego sto ante ostium & pulso. Si quis mihi aperuerit, intrabo & cœnabo cũ ipso. Apoc.3.d
Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Ciuitas nõ est unũ ædificium, sed in multis ædificijs consistit. Sic & Sion nostra, nisi plures uirtutes habuerit, ciuitas dei non erit. Memor ero Raab & Babylonis scientium me. Illa quæ quondam erat in latitudine peccatorum, ascendit postea in memoriã dei. Nunquid Sion dicet homo, & homo natus est in ea. Rem uobis miram loquor, sed ueram. Sion nostra in qua aliquotiens alienigenæ sunt & Tyrus & Aethiopes: illa specula: illa meretrix: illa Raab: illa Babylon: illa quæ diuaricauit pedes suos omi
transeunti secundũ Ezechiel: illa meretrix si uolue- Ezech.16.b
rit, uirgo repente efficitur. Virgo fit, & concipit filium dei, & generat. A timore tuo domine conce- Esa.26.c
pimus: & parturiuimus, spiritũ salutis tuæ fecimus super terram. Videte ergo, quoniã illa meretrix à deo concepit & parturiuit saluatorem. Spiritũ salutis tuæ fecimus super terrã. Ergo anima nostra

illa Raab,illa meretrix:potest concipere & parere saluatorē. Et homo natus est in ea. Si uolumus, quotidie nascit̄ Christus. Per singulas uirtutes nascitur Christus. Si em̄ Christus dei uirtus & dei sapientia est:quicūq; uirtutē facit,uirtutem generat. Et ipse fundauit eā altissimus. Ipse qui nascitur in te:ipse fundamentū dat Sion tuæ. Dns narrabit in scriptura populorum. Manifestū est:quoniam quod dns loquit̄ in scriptura, nulli ita loquitur quomō Sion. Et tamē cū ista omnia fuerint: cū natus fuerit in ea Christus, nō est certa & secura uictoria, sed semp in periculo sumus. Sicut lætantium omnium habitatio est in te. Qui lętus est,ex ipsa hilaritate secur⁹ est. Qui aūt securus est,cito decipitur. Qui autē insidias reformidat,cito potest euadere,præstāte domino:cui est gloria in secula seculorum. Amen.

a ¶ Canticum psalmi filijs Core:in finē &c.) Iste psalmus passionis dominicæ continet sacramenta,ea proferēs usq; ad cō summationē, quæ idem dns passus pro mundi salute ad patrē locut⁹ est.

Psalmus LXXXVII.

DOmine deus salutis meæ,in die clamaui.) In illa claritate te cū degens quā semp habui: pœnitentiā populis prædicaui. c ¶ Et nocte corā te.) Inter tenebras Iudæorū. d ¶ Intret in conspectu tuo oratio mea:inclina aurē tuā ad precē meā.) Quā in hoc corpore positus profundo. e ¶ Quia repleta est malis anima mea.) Peccatis populi pereuntis. f ¶ Et uita mea in inferno appropinquauit.) Cū p his q peunt trador. g ¶ Aestimatus sum cū descēdentibus in lacum.) Sicut reliquos pctōres me in mortē redigere arbitrati sunt:nec resurgere crediderunt. h ¶ Factus sum sicut hō sine adiutorio.) Cum nō est libertati meæ socius in inferno:nec adiutor ad liberādum. i ¶ Inter mor. liber.) Nemo me in inferno uinxit: sed ego uinctorū catenam propria uirtute laxaui. k ¶ Sicut uulnerati &c.) Sicut satiati diuitijs seculi: & in stupris atq; obscœnitatibus sepulti à te nō memorant̄: ita & ego à corde raptus sū ludæorū.

l ¶ Et ipsi de manu tua repulsi sūt.) A uirtute tua separati. m ¶ Posuerūt me in lacu inferiori.) Cū latronibus & peccatoribus obnoxijs. n ¶ In tenebris & in umbra mortis.) Ad infernales angustias:in qbus mors sola dnabat̄. o ¶ In me trāsierūt iræ tuæ &c.) Irā & p cellā macellationis furoris tui quas in gētibus es fusurus eras,super me in duxisti,q peccata eorum suscepi:sicut alibi ait: Propter peccata populi mei pcussi eū. p ¶ Lōge fecisti notos meos à me.) Angelos uel apostolos: ut nullus præberet auxiliū. Nā & ego poterā te rogare pater, ut exhiberes mihi plusq; duodecim legiones angelorū: sed filui,ut implerēt̄ scripturæ. q ¶ Posuerunt me abo. sibi.) Non notl, sed Iudæi. r ¶ Traditus sum morti:& nō eg.) Nō sum disiunctus à paterna diuinitate: sed nec de sepulchro statim prodij:ut dilatio resurrectionis, ueritatem ostēderet mortis. s ¶ Oculi mei languerūt præ inopia.) Sensus utiq; tenuitate,cū apostoli relicto eo uel fugerūt uel negauerunt:qa eū resurgere nescierūt,sicut ille dilectus discipulus. Nōdū em̄ sciebat scripturas: quia oporteret illū à mortuis resurgere. t ¶ Clamaui ad te dne.) Dicēs:Eli eli lāma azabthani. u ¶ Tota die expandi ma. meas ad te.) Extensus in cruce.

x ¶ Nunquid mortuis facies mirabilia.) Nō illis qui uiuētes mortui sunt:sed mihi qui in te uiuo. y ¶ Aut medici suscitabūt & cōfitebunt̄ tibi.) Nō aromata medicorū,sed tu pater me resuscitas. Neq; illi,sed ego cōfitebor tibi in populis. z ¶ Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuā:& ueritatē tuā in pditiōe.) Nō te laudabit sepultus in diuitijs seculi,neq; habitās in perditione peccati. a ¶ Nunqd cognoscent̄ in tenebris &c.) Omnis em̄ q facit peccatū,odit lucē: & à corpore terrenis oppresso uitijs,iusticia tua occultatur. b ¶ Nā ego ad te dne clamaui.) In orationis arca no. c ¶ Et mane oratio mea p̄ueniet te.) Quia matutina me resurrectione clarificabis. d ¶ Vt quid dne repellis orationē meā:auertis faciē tuā à me.

me.) Vt nō transeat calix iste. a ¶ Pauper sum ego & in laboribus à iuuentute mea.) A tempore carnis assumptæ. b ¶ Exaltatus autem.) In cruce. c ¶ Humiliatus sum in sepulchro. d ¶ Et cōturbatus.) In morte. e ¶ In me transierūt iræ tuæ.) Transierūt & nō persisterunt. f ¶ Et terrores tui cōturbauerunt me.) Ipsos quos supius in gentes me effusurū, pnunciaui. g ¶ Circūdederūt me sicut aqua tota die.) Iudæi in fluctibus psecutionū. h ¶ Circūdederunt me simul.) Pharisæi cū sacerdotibus: Pilatus cū principibus & populis. i ¶ Elongasti à me amicū & pximū.) Proximus est qui facit misericordiā: qui mecū non est inuentus. k ¶ Et notos meos à miseria.) Præ cōfusione passionis: etiam ipsi apostoli elongati sūt à me. Hinc iā descendēs ad infernū: de manu alligati fortis, spolia reportans: præuenit matutina eius operatio patrē: cum mane resurgēs apparuit multis. Quē nos supplices deprecamur, ut plebē sua passione à laqueo inferni liberā: sua fortitudine roborare: ac de secū dæ mortis nexibus dignet̄ absoluere: ut expediti ac liberi, regno eius mereamur adiungi. Ipsi gloria et imperiū cū æterno patre & spū sancto in cūcta secula seculorum. Amen.

l ¶ Intellectus Aethan Israëlitæ.) Iste psalmus in multis uocibus cōtinet̄. Habet em̄ uocē patris ad filiū, filij ad patrem: ecclesiæ, ipsiusq; prophetæ, uel apostolorū. Ex prophetica ergo uoce sic inchoat ad patrem.

Psalmus LXXXVIII.

MIsericordias dni in æternū cantabo.) Illas misericordias, qbus hominē peccato mortuū dignatus es uisitare per filiū. n ¶ A generatione & generatione.) A ueteri in nouo testamēto. o ¶ Annunciabo ueritatē tuā.) Christum tuum. p ¶ In ore meo.) In quo cōfessio fit ad salutem. q ¶ Quoniā dixisti:in æternū misericordia ædificabit̄.) Semper enim miseratio tua sublimatur, & nunq; destruit̄. r ¶ In cœlis præparabit̄ ueritas tua.) In apostolis prædestinat̄. Hinc uox patris:

s ¶ Disposui testamentū meū electis meis.) Doctoribus ecclesiarū, ut acquisitos per gratiā populos, uel doceant uel informēt. t ¶ Iuraui Dauid seruo meo.) Dei quippe iuratio, promissionis est cōfirmatio. Dauid seruo meo: id est, Christo dno: qui ex genere Dauid carnē assumpsit. u ¶ Vsq; in æternū præparabo semē tuū.) In credentibus ecclesiæ. x ¶ Et ædificabo in generatione & generationē sedē tuā.) Ipsā ecclesiam, in qua ceu rex sedebis in æternum. Itez; pheta ait: y ¶ Confitebūt̄ cœli mirabilia tua dne: etenim ueritatē tuā in ecclesia sanctorum.) Apostoli enim prædicabunt Iesum Christū: & q̄ per eum operaris in congregationē sanctorum. z ¶ Quoniā quis in nubibus æquabit̄ dno.) In pphetis utiq;. a ¶ Aut quis similis erit domino in filijs dei.) Multi sūt filij dei per adoptionē: sed nullus unigenito filio uero deo potest assimilari. b ¶ Deus q glorificat̄ in cōsilio sanctorū.) Paracletus scilicet q in cōgregatiōe aplica adorādus erat, æqualis esse patri ac filio prædicat̄. Nā & dns Iesus Christ⁹ cū patre & spū sancto, una substitit omnipotentia. c ¶ Magnus & horrēdus &c.) Qui ei per innocentiam uitæ appropinqua re meruerūt. d ¶ Dne deus uirtutū quis similis tibi.) Potentia & uirtute. e ¶ Potēs es dne: & ueritas tua &c.) Hi de qbus ipse q es ueritas ais: Pater uolo ut ubi ego sū, & ipsi sint mecū. f ¶ Tu dnaris po. maris.) Huius seculi potestatib⁹. g ¶ Motū aūt fluctuū eius tu mi.) Tentatiōes quas cōmouēt seruis tuis. h ¶ Tu humiliasti sicut uul. sup.) Diabolū, q clauis crucis tuæ fauciatus, humiliatus est in spolijs. i ¶ Tu in uirtute bra. tui dispsi. inimicos.) Satellites ei⁹. k ¶ Tui sūt cœli & tua est ter.) Apli uel reliq sancti: q in terris positi, cœlestē uitā agūt. l ¶ Orbē terrarū & pleni. eius tu fundasti.) Haud dubiū est huius mūdi plenitudinē à te procreatā. Sed & illā uiuorū terram, in qua plenitudo sanctitatis te introducēte inhabitabit: tu p̄parasti electis tuis. m ¶ Aquilonē & mare tu cre.) Aqlo

E antichristus intelligit. De quo ait deus ad Hiere/
Hiere.1.c miam: Ab Aquilone pandetur malum super cun/
ctos habitatores terræ. a ¶Thabor & Hermon
in nomine tuo exultabunt tuū brachium cum po
tentia.) Hermon inquam anathema interpretat:
sicut i quadragrſimopri/
mo exposuim⁹ psalmo.
Thabor uero ueniēs lu/
men, uel ueniat lux. Igit
iste qui uel optatiue uel
prophetice aduenire ꝓ/
nunciatur lumen: uetus
intelligitur testamētum.
Ille uero qui anathema:
id est, pditionē profert:
nouū testamentū osten/
dit: in quo peccata ana/
thematizari iubentur, di
cente dño: Nisi pœniten
tiā egeritis, omnes simili
ter peribitis. Exultent er/
go ambo in nomine do/
mini: cū uel ille lumē mū
di uenire uaticinat: uel
iste eum in ipso mundo
iam lucere, signis uirtuti/
busq; demonstrat.

F b ¶Tuū brachiū cū po/
tētia.) Fortitudo tua: cū
ea qua uolueris efficacia
prævalebit. c ¶Firme/
tur manus tua.) Opera
quæ facis in mundo.
d ¶Et exaltetur dextera
tua.) Maiestas tua: uel ec
clesia in gentibus acquisi
ta. e ¶Iusticia & iudi/
ciū ꝑparatio sedis tuæ.)
Nisi qs prius iusticiā iu/
diciumq; fecerit: nō po/
test effici sedes tua.
f ¶Misericordia & ueri
tas præcedūt faciē tuā.)
Vbi em̄ misericordia ac
ueritas comitantur: illic & inspectio faciei tuæ cō/
uertitur. g ¶Beatus populus qui scit iubilatio/
nem.) Spiritualem utiq; iubilationē, per quā mun
di nequitiæ collidentur: sicut quondam ad iubila/
tionē Iesu & sacerdotū: Hiericho corruit, mundi fi
guram tenens. h ¶Domine in lumine uult⁹ tui
ambulabunt.) In illuminatione utiq; spūs sancti.
i ¶Et in nomine tuo exultabunt tota die.) In no
mine illo nouo quod benedicitur in terris: id est,
Christiano. k ¶Et in tua iusticia exultabūtur.)
Sequentes atq; custodiētes eā. l ¶Quoniā glo/
ria uirtutis eorū tu es.) In te em̄ gloriant: & nō in
alio. m ¶Et in beneplacito tuo exaltabit cornu
nostrū.) Sicut em̄ eis bn̄placita fuerunt præcepta
tua: ita tibi bn̄placitū est, ut in te exaltet uirtus eo/
rum. n ¶Qm̄ dn̄i est assumptio.) Carnis utiq;

a re tu creasti. Thabor & Hermon in nomi/
b ne tuo exultabunt: tuum brachium cū po/
c tentia. Firmētur manus tua & exaltetur de/
e xtera tua: iusticia & iudicium præparatio se
f dis tuæ. Misericordia & ueritas præcedēt fa
g ciem tuam: beatus populus qui scit iubilati/
h onem. Dn̄e in lumine uultus tui ambu/
i labūt: & in nomine tuo exultabūt tota die:
k l & in iusticia tua exaltabuntur. Quoniā glo/
m ria uirtutis eorū tu es: & in bn̄eplacito tuo
n exaltabitur cornu nostrū. Quia dn̄i est
o assumptio nostra: & sancti Isrāēl regis no/
p stri. Tunc loquutus es in uisione sanctis tu/
q r is: & dixisti, posui adiutorium in potente: &
s t exaltaui electum de plebe mea. Inueni Da/
v uid seruum meū: oleo sancto meo unxi eū.
x Manus enim mea auxiliabitur ei: & brachi/
y um meum confortabit eum. Nihil prōficiet
z inimicus in eo: & filius iniquitatis nō appo/
a net nocere ei. Et cōscindam à facie ipsius ini
b micos eius: & odientes eum in fugam cōuer
c tam. Et ueritas mea & misericordia mea cū
d ipso: & in nomine meo exaltabitur cornu
e f eius. Et ponam in mari manū eius: & in flu
g minibus dexteram eius. Ipse inuocabit me:
pater meus es tu: deus meus & susceptor sa/
b lutis meæ. Et egō primogenitum ponam il/
i lum: excelsum præ regibus terræ. In æternū
seruabo illi misericordiam meam: & testa/
mentū

o ¶Et sancti Israēl regis nostri.) Ipsius dn̄i nostri G
Iesu Christi, qui in ecclesia regnat. Hinc iterū pro/
pheta ad patrē loquit: p ¶Tunc loquutus es in
uisione sanctis tuis.) Prophetis, reliquisq; electis.
q ¶Et dixisti, posui ad.) Popl'o scilicet. r ¶In po
tētē.) Id est, sup diabolū,
q opprimeret supbiā ei⁹.
s ¶Et exaltaui ele. &c.)
Christū dn̄m. Qui ꝑpte
rea electus de ppl'o dicit
qa carnē assūpsit ex hoie
t ¶Inueni Dauid seruū
meū.) Inuenit eū: elegit
utiq;, ut ex ei⁹ genere as/
sumeret carnē. Q d' aūt
ait seruū, Apl's explanat:
Nō rapinā arbitratus est Phil.2.d
esse se æqualem deo: sed
formam serui accepit.
u ¶Oleo sctō meo unxi
eum.) Nō tristi & corru/
pto, sed pleno lætitia &
sanctitate. x ¶Manus
em̄ mea auxiliabit ei: &
brachiū meū cōfortabit
eū.) In assumpto corpe.
y ¶Nihil, pficiet inimic⁹
in eo.) Diabolus scilicet.
z ¶Et filius ini. nō appo H
net noce. ei.) Iudas tradi
tor, q merito filius iniqta
tis, id est, diaboli dicitur:
quia diabolus intrauit in
cor ei⁹, ut traderet Chri/
stū. a ¶Et cōscindā à fa
cie ipsius inimicos eius.)
Iudæos utiq; q sæpe à do
mino cōfusi tanq; cōsciss
gladijs, discedebāt à con
spectu eius. b ¶Et odiē
tes eū &c.) De dæmoni/
bus dicit iniquis: q corā
eo sæpi⁹ fugiebāt, clamā/
tes: Quid uenisti ante tē Matt.8.d
pus torquere nos? Scimus qa tu es filⁱ⁹ dei. c ¶Et
ueri. &c.) Veritas, qa ea quæ à me audiuit loqui/
tur. Misericordia, qa sanat infirmos, tā in mēte q̄
in corpe. d ¶Et in noīe meo exalta. cornu eius.)
Fortitudo ecclesiæ sanguine suo redēptæ. e ¶Et
ponā in mari manū ei⁹.) Ostēdā opa eius mūdo.
f ¶Et in flu. dex. eius.) Sup principatus & potesta
tes mūdi. g ¶Ipse inuocabit me pater me⁹ &c.)
Sæpius eū inuocasse patrē deū: in euangelijs legi/
mus: sicut illud est: Pater, clarifica me apud temet/ Ioā.17.d
ipsū. Et iterū: Pater, in manus tuas cōmēdo spiritū Luc.23.f
meū. De⁹ me⁹. Deū aūt uocat cū dicit: De⁹ de⁹ me⁹
ut qd me dereliqsti: & multa alia. h ¶Et ego pri
moge. &c.) Est em̄ dn̄s Iesus primogenit⁹ ex mor
tuis: sicut ait Apl's. Excelsus factus, cœlos ascēdēs: Col.1.e
regna mūdi cuncta subijciēs. i ¶In æternū serua

bo illi

A bo illi misericordiā meā, & testamentū meū fidele
ipsi.) In ecclesia quā per misericordiā & testamen
tum præceptorū suorum redemit, hæc in ea perpe
tualiter conseruantur. a ¶Et ponam in seculum
seculi semen eius: & thronū eius sicut dies cœli.)
Congregatio em̄ sancto
rum quæ in ecclesia est,
in qua deus tāq; in thro/
no resident: sicut sol fulge
bit i regno patris. b ¶Si
dereli. &c.) Q d' dereli/
ctores legis, iudiciorum
oblitores: ꝑphanatores
iustificationū, mandato/
rumq; transgressores, in
uirga: id est, in disciplina
dei corripiant: & miseri/
cordia diuina nō aufera
tur: illud ostendit, ut nul
lus sine spe recuperatio/
nis ab ecclesia arceat: qa
sicut seueritas diuina ter
ret, arguente iustitia: ita
pietas reparat, moderan
te clemētia. c ¶Semel
iurau i sancto meo.) In
homine illo dominico.
d ¶Si Dauid mentiar.)
B Nullo em̄ mendacio cir/
cūscribitur deus: sicut ait
Matt.5.b. euangelista: Iota unū aut
unus apex nō præteribit
à lege, donec omnia fiāt.
e ¶Semē eius in æternū
manebit.) Populus acq/
situs. f ¶Et thron⁹ ei⁹
sicut sol in cōspe. meo.)
Ipsam ecclesiā in clarita/
te futuræ beatitudinis p/
manere, iteꝝ atq; iterum
ꝓmittit. g ¶Et sicut lu
na pfecta in æternum.)
Tota lucida, tota pfecta:
nil obscuritatis cōtinens
in se. h ¶Et testis in cœ
lo fidelis.) Ipse Christus
dn̄s, q fidele testimoniū
reddidit de ope patris in mundo: in cœlos est eue/
hendus. Hinc ad patrē uox apl'ica. i ¶Tu uero
repulisti & despexisti. Q uia separamur à rege no/
stro dū patit. k ¶Distulisti Christū tuū.) Tradē
do eū inimicis. l ¶Auertisti testamentum serui
tui.) Per quod promiserat nos secum regnare.
m ¶Prophanasti in terra san. eius.) Promiseras
em̄ q nō dares sanctū tuū uidere corruptionē: &
nūc iā in sepulchro tegit. n ¶Destruxisti oēs se/
pes eius.) Verba legis & ꝓphetarum, in qbus reti
nebat. o ¶Posuisti firmamentū eius for.) Nos
qui eū audiebamus cū doceret turbas. p ¶Diri/
puerūt eū oēs trāseuntes uiā.) Transeūt em̄ illū q

a mentum meum fidele ipsi. Et pōnam in se/
culum seculi semen eius: & thronū eius sicut
b dies cœli. Si aūtem dereliquerint filij eius le
gem meā: & in iudicijs meis non ambulaue
rint. Si iusticias meas ꝓphanauerint: & mā
data mea non custodierint. Visitabo in uir/
ga iniquitates eorum: & in uerberibus pec/
cata eorum. Misericordiā autem meam nō
dispergam ab eis: neque nocebo in ueritate
mea. Neq; prophanabo testamētum meū:
& quæ procedunt de labijs meis nō faciam
c irrita. Semel iurauī in sancto meo si Dauid
e mentiar: semē eius in æternum manebit.
f Et thronus eius sicut sol in conspectu meo:
g & sicut luna perfecta in æternum: & testis in
i cœlo fidelis. Tu uero repulisti & despexisti:
k l distulisti Christum tuum. Auertisti testa/
m mentum serui tui: prophanasti in terra san/
n ctuarium eius. Destruxisti omnes sepes
o eius: posuisti firmamētum eius formidinē.
p Diripuerunt eum omnes trāseuntes uiam:
q factus est opprobrium uicinis suis. Exalta/
r s sti dexteram deprimentium eum: lætificasti
t omnes inimicos eius. Auertisti adiutorium
v gladij eius: & nōn es auxiliatus ei in bello.
x Destruxisti eum ab emundatiōe: et sedem
y s eius in terra collisisti. Minorasti dies tempo
a ris eius: perfudisti eum confusione. Vsque/
b quo domine auertis in finem: exardescet
c sicut ignis ira tua. Memorare quæ mea
b substantia: nūnquid enim uane constituⁱ/
e sti omnes filios hominum. Quis est homo

dixit: Ego sum uia & ueritas & uita.: cum uel uesti C
mēta eius diuidunt: uel corpus clauis & mucrone Ioā.19.d
cōfodiūt. q ¶Factus est oppro. ui. suis.) Iudæis
ac principib⁹ sacerdotū, q dicebāt: Vah q destrue
bas templū dei, & post triduū reædificas illud: De
scēde de cruce. r ¶Ex/
altasti dexterā depri. eū.)
Cū humilias eū i mortē.
s ¶Lætificasti oēs inimi
cos eius.) Pilatū cū gēti/
bus & Iudæis. t ¶Auer
tisti ad. gla. ei⁹.) Cū nō ꝓ
fuit Iudæis sermo p̄dica
tiōis illius. u ¶Et nō es
aux. ei in bello.) In cōfli/
ctu utiq; passiōis. x ¶De
struxisti eū ab emūd.) Si
em̄ alligata fuisset mūdi/
cia eius, nō utiq; uestimē
ta ei⁹ nostra facinora in/
quasset: sicut ipse ait: Asp
sus est sanguis eoꝝ super
uestimēta mea: & oia in/
dumēta mea inquinaui.
Nā & inter iniquos de/
putatus, & cū latronibus
crucifixus est. y ¶Et se/
dē ei⁹ in terra col.) San/
ctorū anias sup q̄s quie- D
scebat: q̄ coturbabantur
de obitu eius. z ¶Mi/
norasti dies tpis ei⁹.) Di
es illius sunt diminuti, ut
uelocius remearet ad pa
trē. a ¶Perfudi. eū cō.)
Cōfusione utiq; mortis.
Hæc dicebant apl'i, igno
rātes eū à mortuis debe/
re resurgere. Q aūt hoc
nescirēt, euāgelista cōme
morat. Nā de dilecto di/
scipl'o ait: Nōdū em̄ scie/ Ioā.20.b
bat scripturas: qa oporte
ret illū à mortuis resurge
re. Et petro q̄si delyramē
ta uisa sunt uerba resurre
ctiōis hui⁹. Thomas aūt
ait: Nisi uidero, nō credā. Ideo ergo talia loqbant
apl'i quasi exprobrātes patri: qa ignorabant eū ab
inferno redire. His igitur succedēs, ecclesia dicit:
b ¶Vsq; quo de⁹ irasceris in finē: exarde. &c.) Q
diu irasceris, ut eū à morte nō reuoces. c ¶Me/
morare dn̄e quæ sit substātia mea.) Nulla mihi est
uitæ substātia, nisi in eū quē p̄stolor reuerti de tar/
taro. d ¶Nunquid em̄ uane cōstituisti oēs filios
hominū?) Si em̄ illos nō uane, sed ueraciter in spe
resurrectionis constituisti, quanto magis filiū tuū
debes resuscitare? e ¶Quis est homo q uiuet &
nō uidebit mortē: aut qs eruet aiam suā de m. in.)
Scio quia nullus homo carneus euadit mortem,

neq;

E neq; animã suã seruabit ab inferis. Sed noui quia deus sub uelamẽto carnis latebat abscõditus: quẽ mors & infernus nõ debeant retinere. a ¶Vbi sũt misericordiæ tuæ antiquæ dñe: sicut iurasti Dauid in ueritate tua.) Si hic non resuscitatur.

b ¶Memor esto domine opprobrij seruorũ tuorũ.) Qui eũ expectant.
c ¶Quod cõtinui in sinu meo multarum gentium.) Quos congregauit q; in sinu: in una domo credulitatis. d ¶Qd exprobrauerunt inimici tui dñe.) Iudæi, pharisæi, sadducęiq;. e ¶Qd exprobrauerũt.) Quid exprobrauerũt? f ¶Cõmutationem &c̃.) Cũ se abhis cõmutãs ad gẽtes diceret: Ecce relinquet uobis dom⁹ uestra deserta.
Luc.13.g. g ¶Bñdict⁹ dñs in &c̃.) Ecce bñdictus, ecce gloriosus cũ redit ex inferis: cum se præbet discipulis, cum ecclesiæ uota & pia
m desideria restituit, dicens
Matt.ulti. F sãctis: Ecce ego uobiscũ sum omnibus dieb⁹ usq; ad consũmationẽ seculi.
Qui nos à malis actibus cõmutare dignet in bonos, ac sua pietate dignos effectos, spũ sctõ repletos, in regno suo solita misseratione constituat. Quia ipsi est gloria & imperiũ cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen. h ¶Oratio Moysi hominis dei.) Quatuor sunt psalmi qui oratione prænotant: sextus decimus, & octogesimus quintus, & octogesimus nonus, & centesimus primus. In centesimo primo dicit: Oratio pauperis cũ anxiatus fuerit & in cõspectu dei fuderit orationẽ suã. Iste, oratio Mosi hominis dei. Legimus canticũ Moysi, quod in
Exo.15. Exodo eo tẽpore quando populus mare transiuit rubrũ: & demersо Pharaone & omni eius exercitu, Maria cecinit et Moyses. Deinde legimus et in
Deut.32. Deuteronomio, quod canticum illud scripserat in Deuteronomio. Si igitur psalmi isti & cantica ista Moysi sunt, quare in proprijs uoluminibus non habent? Diximus ergo quomodo centesimus primus psalmus inscribit oratio pauperis: & alius est qui scripsit de ipso: & ille pauper qui ꝓ nobis dẽ catur, dñs est: qui cũ diues esset, pauꝑ factus est ꝓ pter nos: & cætera. Sic & hic Moyses, quoniam à principio generis humani historiam ipse scripsit: ipse enim scripsit quomodo cœlum & terra facta sint: quomodo & homo factus sit de conditione hominis. Et iste psalmus de conditione hominis loquitur: qui sit homo & quare natus sit. Qui ergo in Genesi scripsit de hominũ conditione: ipse qui uiuet & non uidebit mortem: eruet animam suam de manu inferi. Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ domine: sicut iurasti Dauid in ueritate tua. Mẽmor esto dñe opprobrij seruorum tuorum: quòd continui in sinu meo multarum gentium. Quòd exprobrauerunt inimici tui domine: quòd exprobrauerunt cõmutãtionem Christi tui. Benedictus dominus in æternum: fiat fiat.

b Oratio Moysi hominis dei. LXXXIX.

i DOminẽ refugium factus es nobis: à generatione in generationẽ. Priusquàm
k gentes fierent aut formaretur terra & orbis:
l à seculo & usq; in seculum tu es deus. Ne auertas hominem in humilitatem: & dixisti
m cõuertimini filij hominũ. Quoniam mille
n anni ante oculos tuos: tanquam dies hesterna quæ præterijt. Et custodia in nocte:
o quæ
H
dicit scriptura? Domine refugium factus es nobis: in generatione, inquit, & generationẽ. A principio mundi: ante principium mundi. Hoc illi dicunt. Et ne putes me, inquit, dicere priusq; montes fierent & formaretur terra & orbis: tu, inquit, refugium factus es nobis. Si autem refugium nostrum fuit antequàm orbis fieret: ergo ante animæ fuerunt, quàm mũdus fieret. Male distinguis hæresis. Quare calumniam facis spiritui sancto? Sic loquere, quomodo spiritus sanctus loquutus est. Sic ergo legendum est: Domine refugium factus es nobis, in generatione & generationem. Et hucusq; distinctio. Rursum aliud principium: Priusquàm montes fierent & formaretur terra & orbis: à seculo & usq; in seculum tu es deus. Tu es deus antequàm montes fierẽt: tu es deus antequàm formaretur terra & orbis.
l ¶A seculo & usq; in seculum tu es deus.) Tu es semper: tu es æternus. m ¶Et dixisti, conuertimini filij hominum.) O domine ut hoc audeam⁹ petere & dicamus: Ne auertas hominem in humilitatem: tu nobis dedisti fiduciam, dicens: Reuertimini ad me filij reuertentes: & ego sanabo contritiones uestras. Et dixisti, cõuertimini filij hominũ.
n ¶Quoniam mille anni ante oculos tuos tanq; dies una quæ præterijt nocte. o ¶Et custodia in nocte quæ pro nihilo habent eorũ anni erũt.) Debemus secũdũ historiã scire, qa nox in q̃tuor uigilias

Psalmus LXXXIX.

G
DOmine refugium factus es nobis in generatione & generationem.) Qui refugiũ quærit: aut ab æstu nimio q̃rit & calore: aut bestia illũ persequitur: aut hostes illum persequuntur ut interficiãt. Et nos igitur in æstu sumus istius seculi: & nos bestia persequit̃, de qua dicimus: Ne tradas bestijs animam confitentem tibi. Et nos hostes persequuntur: propterea subt⁹ alas tuas refugimus. In generatione & generationem. Et in præterito, & in præsenti, & in futuro. Aliter. In generatione & generationem: Et in ueteri populo Iudæorum, & in nouo Christianorum.
Psal.73.a
k ¶Priusquàm montes fierent & formaretur terra & orbis.) Subrepit in hoc loco hæresis. Si refugium factus est nobis antequàm montes fierent, & formaretur orbis: ergo animæ erant antecq; fieret orbis. Quid enim

A gilias diuidit̃. Denicq; & in euãgelio dicit̃: In quarta autem uigilia. Vna ergo uigilia tres horæ sunt. Nox ergo diuidit̃ in quatuor uigilias. Denicq; milites quatuor stationes habent, quando uigilant & excubãt & seruiũt. Videte ergo quid dicat. O breuis nostra ęternitas, Adã ille propagator noster qui uixit nongẽtis & triginta annis. Etiã ille Matusalem, qui uixit nongẽtis & sexagintaquinq; annis. Fac, ꝙ uixerit mille: ad cõparationẽ æternitatis tuæ: quod grande fuerit, breue est. Quid enim potest grande esse quod finem habet? Mille anni nostri anteq; offendere/mus, una dies apud te erat. Quid dico una dies? Vna uigilia. Vide qd dicat: Dignatus es pro nostra salute descendere: fuisti ꝓ nobis sanguine: ne patiaris perire nos: & mori in humilitate. Ipse
Ioã.12.e. dixisti: Cum exaltatus fuero, omnia trahã ad me. Exaltatus es, & exaltasti nos: noli derelinquere ut cõtrahamur. a ¶Mane sicut herba trãseat: mane floreat & pertranseat: uespere decidat, induret & arescat.) O mysteria scripturarum. Mane sicut
B Matt.6.d herba transeat. Loquitur dominus noster atq; salutator in euangelio de fœno qd̃ in una die oritur, & una die arescit. Quomodo herba quæ uiret & floret, mane uidetur quasi flos esse & uirens: cæterum sol cũ uenerit & texerit illud, ad uesperã quasi demarcescit & decidit: sic & omnis uita nostra quasi flos uidetur esse cũ uiret & arescit. Vidistis ante decem annos adolescentulum. Nihil illo pulchrius: huc illucq; currebat. Si eum nũc aspexeris, uidetur in senectute quasi mortuus. Licet uiuat senectute, tamẽ adolescentia perit. Mane sicut herba transeat, hoc est, iuuẽtus nostra: Ipsum est ẽm ba transeat, hoc est, iuuẽtus nostra: Ipsum est ẽm mane. Sicut herba transeat: mane floreat & transeat. Floremus in adolescentia: arescimus in senectute. Vespere decidat, induret & arescat. b ¶Quia defecim⁹ in ira tua: & in furore tuo turbati sum⁹.) Nongentis triginta annis antea uiuebamus, usq; ad mille ferè ueneramus. Ecce in breuẽ uitam, uita nostra cõtracta est. c ¶Posuisti iniquitates nostras in cõspectu tuo.) Nihil te cælat, hoc est, peccata nostra, nec nox cælat, nec inuolutũ tenebræ. Omnia apud te lucẽt. d ¶Seculũ nostrũ in illuminatiõe uultus tui.: Melius habeẽ in Hebraico: Vita nostra in illuminatiõe uultus tui. Quicquid agimus: quicqd in secreto nos facere putamus, patet in oculis tuis. e ¶Quoniã oẽs dies nostri defecerũt.) Cucurrit ætas: & dũ ignoramus, grauiter perimus. Et hoc ipsum qd̃ loqmur, de morte est: & nõ intelligimus. f ¶Anni nostri sicut aranea meditabunt̃.) Videte quid dicat. Quomodo aranea quasi mittit fila: & huc illucq; discurrit & texit tota die: & labor quidẽ grandis est, sed effect⁹ nullus est: sic & uita hominũ huc illucq; discurrit. Possessiones quærimus: diuitias appetimus: procreamus filios: laboramus: in regna sustollimur: & oia facimus, & non intelligimus quia araneæ telam teximus. g ¶Dies annorũ nostrorũ in ipsis septuaginta ãnis.) Vbi sũt mille anni? In septuaginta annis cõtracti sumus. Si aũt multũ octoginta. Si aũt plus uixerimus, iã non est uita, sed mors.
h ¶Si aũt in potentatib⁹ octoginta ãni.) Quẽ em inuenies octogenarium esse & sanũ? Ho d: & Græca sententia: Fortectus ipsa mo ous est.
i ¶Et amplius eorũ labor & dolor.) Quicqd plus fuerit, n: n el uita, sed dolor. Hoc interim diximus secundũ historiã. Cæterũ dicamus secundũ Anagogen. Et omnis q dem psalmus recipit Tropologiã: & poterã nunc per singulos uersiculos currere: & spiritualẽ intelligentiam in singulis uicere, sed hora excludimur. Vno tamẽ uersiculo q si gustum uobis do spiritualis intelligentiæ: ut quicquid hic tacuero, putetis hic dictum esse. Dies annorũ nostrorũ in ipsis septuaginta annis. Septuaginta anni, septẽ decades sunt: & octoginta anni, octo decades sunt. Videte ergo quomodo septimus & octauus numerus prædicatur. Et quomodo diximus: tu refugiũ factus es nobis in generatione & generationem: & in ueteri & in nouo testamento: propterea nũc & septimũ & octauum numerum ponit. Hoc dicit in Ecclesiaste: Da partem septem, & da partem
Eccl.11.d octo. Propterea & quindecim sunt graduum psalmi: hoc est, septem et octo: quindecim pariter nos ducunt ad regna cœlorum. Denique postquàm septimus graduũ psalmus expletus est, quid dicit in scriptura ipsius psalmi? Psalmus, inquit, Salomonis qui extruxerat ueterem domum. Et quid dicit: Nisi dominus ædificauerit domum: inuanũ
Psal.126.d laborauerunt qui ædificant eam. Quid ergo dicit ipse Salomon: qui præscribitur in ipso titulo? Ego ædificaui templum, sed nisi octauus numerus ædificauerit: in uanum est domus ædificata. Legimus & in euangelio Secũdum Matthæum: Beati pau-
Matt.5. peres: beati mites: beati esurientes & sitientes, & cætera: & sunt octo beatitudines. Ergo dominus noster octonario numero conclusit euangelium. Denique nusquam inuenimus octo pariter beatitudines, nisi in euangelio. Octonario numero: hoc est, in die resurrectionis. Dies

annorum

annotū nostrorū in ipsis septuaginta annis. Vultis ostendā uobis interim q̄ septimus & octauus numerus cōtinent plurima sacramēta? Legamus Ezechiel: & in una porta dicit: Et ingrediatur, inquit, per portā Orientis in templū quod ædificat. In Ezechiel in extrema parte: Et ascēdet, inquit, sacerdos primū, p septē & octo grad⁹. Et fieri poterat, ut in ea porta & septem essent gradus & octo. Sed uidete quid dicit: Orientalis porta unde lumē uenit, dominus noster est atq; saluator. Vna quidē porta est: & nemo ingreditur in eam nisi sacerdos magnus. Et quid dicit ibi? Porta hęc semper clausa erit. Nō autē aperitur nisi sacerdoti. his congit & nouū & uetus testamentū semper clausum fuit: nō est apertū nisi saluatori. Iste est em̄ qui habet clauē: qui aperit & nemo claudit: qui claudit & nemo aperit. Vna ergo porta habet septem & octo gradus. Et in ueteri quidē testamēto sacramēta sunt euangelica: & in nouo testamēto sacramēta sunt legis. Audite maiora mysteria. Eo tēpore quando Salomon: hoc est, pacificus noster (qui dicit: Pacē meā do uobis: pacē meā relinquo uobis: ipse est enim pax nostra: & pax quæ exuperat omnē sensum) ipse ædificauit templū deo. Et uide ibi scriptura quid dicat. Et erant, inquit, latomorū septuaginta milia: & eorū qui portabant octogināta milia. Videte numerū. Latomi qui lapides cædunt: qui quasi fundamenta ædificiorū præparāt: qui lapides ad ædificandū in tēplo dei de terra tollunt: in septimo numero ponunt, in prophetis, in patriarchis. Illi em̄ humanū genus quasi de terra eiicientes, in templū dni præparauerūt. Isti uero: hoc est, octoginta milia: apostolica prædicatio & euangelica: isti qui cum deo saluatore & ipso Salomone grauia gentiū peccata portabant. Hucusq; uidetur finitū esse mysteriū. Audite maiora mysteria. Et qui præerant, inquit, istis operibus & tēplo: tria milia erant. Non possunt esse maiores. Et qui præsunt operibus, nisi illi qui prædicant trinitatē? Dies annorū nostrorū in ipsis septuaginta annis. Multa sunt quæ dicantur, sed hora excludimur.

a ¶Dexterā tuā sic notā fac: & cōpeditos corde in sapiētia.) In quibusdam codicibus dicit, eruditos: in alijs dicit, cōpeditos. Aliud eruditus, aliud cōpeditus significat. Quid ergo dicit: Dexteram tuā notā fac. Quid tamdiu dexterā tuā contrahis? Deus quare auertis manū tuā in sinū tuū? in alio psalmo dicit. Quid dicit? Hoc est, in ægritudine positi sumus: in peccatis iacemus: mitte dexteram tuā & eleua nos. Quare tamdiu dexterā tuam habes in sinu tuo? Eructet cor tuū uerbū bonū: mitte dexterā tuā & libera nos. Notū nobis fac mysterium, quod absconditū fuit à generationibus. Dexteram tuā notā fac. Quid subrepis Arie? Non dixit dexterā tuam fac. Deus em̄ sine dextera sua nū q̄ fuit. Sed quid dixit? Dexterā tuam quæ semper fuit, & in sinu tuo fuit, notam fac. Quoniā illū permanentē in deitate sua nosse non possumus: assumat hominē, & sic intelligamus eū. Dexterā tuā sic notam fac: & compeditos corde in sapientia. Eos qui sapientiæ habēt compedes, hoc est, q̄ cōpediti sunt in corde p sapientiā tuā. Nō uobis sit molestum, quia obscur⁹ est locus. Prophetæ habebant sapientiā: sed ipsa sapiētia cōpediebat eos, nō poterant uolare sine Christo. Videte ergo qd dicat: Mitte dexterā tuam, hoc est, filium tuū. Notum nobis illum fac: ut & prophetæ qui quasi prophetauerunt umbrā, incipiant dominū manifestius prædicare. b ¶Cōuertere domine usq; quo.) Multū peccauimus: auertis faciem tuam: non sunt digna peccata nostra tuis uideri oc̄lis. Propterea deprecamur, cōuertere dn̄e usq; quo. Ecce iam tanta fluxerunt secula: semper te prophetæ uenturū p dicauerunt gentibus, & adhuc nō uenisti. c ¶Et dirige filios hominū.) Qui prauī sumus, à te dirigamur. Et dirige filios hominū. Propterea eos dirige, quia filij hominū sunt. Si em̄ essent filij tui, direct̄i essent. Tu enim dixisti: Ego dixi, dij estis: & filij excelsi omnes. Vos autē ut homines moriemini: & quasi unus de principibus cadetis. Et in alio loco: Non permanebit spūs meus in hominibus istis: quia caro sunt. Quoniam homines sunt, propterea caro sunt. Ergo quia filij hominū, & perdidimus esse filij dei: & praui facti sumus: propterea dirige nos, ut rursū tui efficiamur filij. d ¶Et sit splendor dni dei nostri super nos.) Dicit & Apostolus ad Hebræos: Quoniā dominus atq; saluator splendor sit gloriæ patris. Et sit splendor domini dei nostri super nos. Hoc est quod dicitur & in alio loco: Signatum est super nos lumē uultus tui domine. Signum crucis, uexillum nostrū est. Hæc interim de psalmo diximus: & ut æstimo, diutius q̄ debueramus, immorati sumus. Intelligim⁹ nos multo plura dixisse, q̄ debuimus dicere: sed non possumus domini nostri uerba reticere: nō possumus inchoatum psalmū relinquere. Non est multum, quodcunq; prodest animæ: nihil satis est, qd bonū est: si tamē bonū. Rogemus igitur dominū nostrū saluatorē, ut splendor eius luceat in cordibus nostris: ut eiiciat à nobis tenebrarū impugnationes, & sordidas cogitationes: & omnia peccata ppellat de cordibus nostris: ut illuminet nostras tenebras, ut fugiant tenebræ: & habitet splendor lucis in cordibus nostris. Templū dni, & taberna culum, & sanctasanctorū, semp lucernam habeāt ardentē: semper superluceat lucerna in domo domini.

mini. Si enim extincta fuerit lucerna, dominus in tenebris non habitat. Dicamus igitur & nos: Lucerna pedibus meis uerbum tuum domine: cui sit gloria in secula seculorum. Amen.

Iste psalmus non habet titulum, eo quod de capite uel membris cantatur. Caput in cœlo: membra in terra. Et ꝓprie intelligitur de ieiunio, & illa tentatione eremi. Præuidebat propheta, quod uenturus erat Christus in carne: ut tentaretur à diabolo.

Psalmus XC.

Qui habitat in adiutorio altissimi.) Adiutorium interpretatur, Ezras. Deniq; βοηθὸς Ezras propheta dicitur. Iste est qui reduxit populum de captiuitate Babyloniæ: & induxit in terrā repromissionis. Qui ergo habitat in Ezras, habitat in Iesu. Interim secundū Tropologiā: Qui fibi ædificauit domum sine manibus, iuxta Apostolum, illam domum quam ædificauerat dominus etiam obstetricibus in Aegypto. b ¶In protectione dei cœli commorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu, & refugium meum deus meus.) Multi enim me persequuntur hostes: propterea tu es refugium meum deus meus. c ¶Sperabo in domino: quoniam ipse liberabit me de laqueo uenantium.) Non dixit: spero, sed sperabo. Quàmdiu enim peccamus, non speramus. Si peccare desierimus, speramus. Quoniam ipse liberabit me de laqueo uenantium. Multi sunt uenatores in isto mūdo, qui animam nostram uenari conantur. Deniq; & Nemrod ille gigas, magnus in conspectu dei uenator fuit, & Esau uenator erat: quoniam peccator erat: & penitus non inuenimus in scripturis sanctis, sanctum aliquem uenatorem. Piscatores inuenimus sanctos. Quoniam ipse liberabit me de laqueo uenantium. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo uenantiū. Laqueus cōtritus est, & nos liberati sumus. Quis est iste laqueus qui contritus est? Dominus, inquit, conterat satanam sub pedibus nostris uelociter. Et Apostolus dicit: Vt liberemini à laqueo diaboli. Vides ergo quoniam iste uenator est, qui animas nostras uenari cupit ad perditionem? Multos habet diabolus laqueos: & diuersos habet laqueos. Auaricia diaboli laqueus est: ira, detractio, &c. d ¶Et à uerbo aspero.) Quàm diu in sanctitate sumus, anima nostra tranquilla est. Quādo uero de peccatis cogitare cœperit anima nostra, turbatur: & quasi quibusdam fluctibus concutitur. e ¶Scapulis suis obumbrabit tibi.) Sed hæc secundum illud Deuteronomij: Dominus quasi pullos suos alis suis protegit nos quasi aquila. Dicitur enim ibi, quasi aquila protegere pullos suos. Licet ergo possimus dicere hoc, qd deus quasi pater nos protegit, & quasi gallina protegit pullos suos, ne rapiantur ab accipitre. Tamen & aliud possumus dicere: Scapulis suis obumbrabit tibi. Exaltabitur in cruce: extēdet manus, & proteget nos.

f ¶Et sub pennis eius sperabis.) Aspiciens, inquit, manus eius crucifixas: & si te serpens momorderit, sanaberis. Licet ambules in deserto istius seculi: si te percusserit scorpio, si regulus, si aspis, si cætera uenenata animalia, securus esto de sanitate: Serpens in eremo suspensus est.

g ¶Scuto circundabit te ueritas eius.) Scutum nostrum rotundum est, hoc est, ex omni parte nos sepit. Non solum scutum est, sed & murus. Domine ut scuto bonæ uoluntatis tuæ coronasti nos. Aliquos de scuto coronat. Videte quid dicat: Domine ut scuto bonæ uoluntatis tuæ coronasti nos. Quid dicit? Proteges nos, & facies uincere: & post uictoriam coronabis. Scuto circundabit te ueritas eius. Quoniam dixerat, à uerbo aspero, & uerbum asperum possumus intelligere & hæreticorum, & philosophorum, & ludæorum: & hoc quasi uerbum asperum: non est uerum, sed mendax est. Propterea enim turbidum est, quia mendax est. Propterea turbidum est, quia conturbat animas nostras per mendacium suum. Dominus ergo qui ueritas est, & dicit: Ego sum ueritas: scuto circundat nos ueritas eius, ne ardentibus sagittis diaboli percutiamur. Propterea Christus qui est ueritas, supponit scutum suum: ut scuto ueritatis superet mendacium. h ¶Non timebis à timore nocturno.) Diabolus enim semper in tenebris est. Vt percutiat, inquit, in occultis innocentem. Vides ergo quod qui simplex est, innocens est: & semper in occultis percutitur. Non timebis à timore nocturno. Quod dicit, hoc est, licet in errore fueris, quæ nox est: tamen non timebis, quia habes scutum ueritatis. i ¶A sagitta uolante in die.) Sagitta uolans diaboli, uidetur mihi sermo esse hæreticorum & philosophorum. Et isti enim lucem scientiæ promittunt, & dicunt se habere diem: & non possunt decipere, nisi lucē promiserint. Verum lux ista quam promittunt, de ardentibus sagittis est. Et propterea dicitur: A sagitta uolante in die. k ¶A negocio perambulante in tenebris.) Sagitta quidem uolat quasi in die, sed negocium est perambulans in tenebris.

E a ¶Ab incursu & dæmonio meridiano.) Melius est dicere Græce ἀπὸ συμπτώματος. σύμπτωμα autem dicitur euentus, hoc est, quando non speramus: & aliquid noui euenerit. Aut σύμπτωμα dicitur, quando simul multi cadunt. Videte ergo quid dicat: Licet plures indocti fuerunt: tamen tu qui sanctus es, non inducaris. Do exemplum, ut simpliciores possint intelligere quod dicitur: Si ieris in ciuitatem monachus solus, & cœperis deambulare: & audieris clamorem in circo: & alii quis tibi dixerit, ueni & spectа circus est: & cœperis ei tu dicere, non licet: non possum ire: si ille tibi ostenderit infinita hominum milia: & dixerit tibi, ducenta hominum milia ibi sunt: ergo illi omnes periturí sunt, & tu solus saluus eris: tu debes intelligere: quia symptoma diaboli est, hoc est, scire debes quia plures cadunt. Et dæmonio meridiano. Dicunt quidem multi, quia sunt dæmones & meridiani, & hoc uulgo dicitur. Cæterum ego dico simpliciter: quoniam dæmoniũ eo tempore potestatem habet in nos, quãdo peccamus. Siue mane peccauerimus, dæmon ingreditur in nobis: siue uespere, siue nocte: quacunq; peccauerimus hora, dæmon ingreditur in nobis. Videtis ergo quod friuolum est, quod uulgo dicitur. Quid ergo dicit, à dæmonio meridiano? Quoniam Abraham angelos susceperat in meridie: & Ioseph fratres suos ad prandium inuitauerat in meridie: Sancti enim erant & Abraham & Ioseph, & propterea conuiuium eorum in clara luce erat, & sole perfecto: Propterea pascunt in meridie. Et ego si plenam habuero scientiam scripturarum: licet hora tertia sit, tamen pasco uos in meridie.

Denique & sponsa in Canticocanticorum dicit:
Cant.1.b Vbi pascis, inquit, ubi cubas? In meridie? Videtis quoniam sponsus non pascitur: non recumbit in hora tertia, sed in meridie. Vbi pascis: ubi cubas: ubi te inuenio? ubi delicijs frueris: ubi te possum inuenire ò sponse meus? Vis me inuenire? In meridie, in scientia perfecta: in bonis operibus: in claro lumine. Quoniam ergo habemus nos meridiem: propterea etiam diabolus transformatur in angelum lucis, & ipse simulat habere se lucem: habere se meridiem. Quando hæretici quasi mysteria aliqua promittunt: quando regna cœlorum, quando continentiam, quando ieiunia, quando sanctitatem, quando renunciationem seculi, promittunt meridiem. Sed quoniam non est Christi lumen: non est meridies, sed dæmonium meridianum. b ¶Cadent à latere tuo mille: & decem milia à dextris tuis.) Singula uerba scripturarum, singula sacramenta sunt. Ista uerba quæ rustica putantur à seculi hominibus, plena sunt sacramẽtis. Habemus enim thesaurum istum in uasis fictilibus. Thesaurũ, sensum diuinum, habemus in uerbis uilissimis. Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Ex latere cuius? Ab eius cui dictum fuerat: Scuto circundabit te ueritas eius: non timebis à timore nocturno. quis est iste? De quo supra dictum est: Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione dei cœli commorabitur. Ab eo ergo qui habitat in adiutorio domini, cadent à latere eius mille: & decem milia à dextris eius. Dextera sancti dicitur: sinistra non dicitur, sed latus. Videte enim quid dicitur: Et decem milia à dextris tuis. Et quomodo dixeras: Cadent à latere tuo mille? Quando enim dextra dicitur, & sinistra nõ nominatur: pro sinistra, H latus nominatur. Non enim poterat iustum esse, ut iustus haberet sinistram. Qui te, inquit, percusserit in dexteram maxillam, præbe ei & alteram. Non dixit, & sinistram: Non enim est sinistra quæ præbetur, sed dextera altera. Ergo simpliciter dico: quoniam iustus duas dexteras habet. Denique & ille Aioth, qui scribitur in Iudicum libro: propterea duas dexteras habere dicitur: quia iustus erat: & interfecit illum pinguissimum regem. Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Plures sunt qui insidiantur dexteræ nostræ, & non sunt plures qui insidiantur sinistræ. Propterea à latere mille cadent, & à dextris decem milia. Vbi enim maior pugna, maior uictoria. Pauci insidiantur lateri: plures insidiantur dexteræ. Iudicũ.3.b

c ¶Quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis.) Istum locum diabolus super domino interpretatus est. Eo enim tempore quo tentauit dominum: Si, inquit, filius Matth.4.c dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim de te, quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. In manibus portabũt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Diabolus nihil amplius dixit, nisi hoc: quoniam angelis suis mandauit de te, ut in manibus portent te: ne forte ad lapidem offendas pedem tuũ. Mediam partem dimisit. Hic enim dicitur: Quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. Hoc non dixit, ut custodiant te: sciebat enim contra se esse. Poterat enim dominus ei

nus ei respondere: Si custodit me dominus in omnibus uijs: ergo & à te custodior. Tacuit ergo quod sciebat contra se esse: & posuit quod pro se erat. Vere diabolus quasi diabolus, interpretatur de saluatore, quod non est de saluatore. Si enim de saluatore est tot? psalmus, sicut interpretaris ò diabole, & de ipso est quod dicitur.

a ¶Protegam eũ quoniam cognouit nomen meum.) Hoc est, ego pater protegam filium meum. Si sic interpretatur, diabole quomodo tu intelligis: uideamus si stet sensus: Protegam eum, quia cognouit nomen meum, hoc est, ego pater filium meum protegam.

b ¶Clamauit ad me, & exaudiam eũ.) Hoc est, in die crucis. c ¶Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum.) Hoc est, eum faciam resurgere.

d ¶Longitudine dierum replebo eũ.) Hoc est, in æternum uiuet. Et hoc intelligamus de filio dei. Lõgitudine dierum replebo eum. Hoc quod sequitur, quomodo stat in saluatore? e ¶Et ostendam illi salutare meũ.) Salutare dei, filius dei est. Si ergo de filio dicitur, quomodo potest stare: quia salutare dei, filius dei est? Vides ergo quoniam male interpretatus es ò diabole. Sed fac ut sic interpretetur ut tu dicis: Dixisti, quoniam angelis suis mandauit de te: ut in manibus portent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuũ. Dic quod sequitur. Quid taces? Super aspidem & basiliscũ ambulabit: & conculcabit leonem & draconem Christus dominus noster, qui uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

f ¶Psalmus cantici in die sabbati.) Iste psalmus hoc titulo prænotatur. Non potest diem sabbati agere, nisi qui sex dies transierit. Sex diebus laboramus: in septima die requiescimus. Ergo domino cantare non possumus, nisi in die sabbati. Quàm diu opera istius mũdi facimus, hoc est sex diebus, domino cantare non possumus. Denique dicitur
Leuit.23.d in Leuitico: Nõ facietis in die sabbati omne opus seruile. Quicunq; ergo in sabbato est, & in requie domini, opus seruile facere non debet, hoc est, qd ad mundum istum pertinet: sed illud debet opus facere, quod ad sabbatũ pertinet. Vultis scire quoniam in sabbato operantur sacerdotes in templo
Num.15.d domini? Non licet in sabbato cuicũq; ligna cædere. Denicq; unus qui inuentus est in eremo, lapidatus est & occisus. Deinde non licet ignem succendere: non licet etiam aliquid operis facere. Videtis autem: quoniam omnia hæc quæ in mundo alicui facere non licet in sabbato, facerdotibus solis licet. Nam & ligna cædunt, & ignem supponunt, & alia faciunt ministeria, & hostias immolant. Hoc totum quare dixi? Vt ostenderem scriptum esse in lege, debere nos cessare etiã in die sabbati ab operibus mundi, & ea facere quæ ad deum pertinent. Psalmus igitur cantici est in die sabbati: quãdo nõ operamur mũdo, & operamur deo. Videamus quid nobis sit cantandũ in sabbato, quãdo à mũdi cessamus operibus.

Psalmus XCI.

BOnum est confiteri domino, & psallere nomini tuo altissime.) Non dixit: bonũ est psallere, & postea confiteri: sed uide ordinem: Bonum est confiteri, & bonum est psallere. Primũ age pœnitentiam, & lacrymis dele peccata, & postea cãta domino: Bonum est confiteri domino. Non hominibus, sed deo. Illi cõfitere peccata, qui sanare potest. Et psallere nomini tuo altissime. h ¶Ad annunciandum mane misericordiã tuã, & ueritatem tuam per noctem.) Diligenter intelligite quod dicitur: Ad annunciandum mane misericordiam tuam, & ueritatem tuam per noctẽ.) Singuli uersiculi ad singulos referuntur. Bonũ est confiteri domino: ad annunciandum mane misericordiam tuam. Si confiteris domino, annunc ias mane misericordias domini. Et psallere nomini tuo altissime. Istum uersiculũ refer ad hunc qui sequitur: & ueritatem tuam per noctem. Quando enim confitemur domino, speramus misericordiam. Quando uero psallimus, operamur uirtutes. Ad annunciandum mane misericordiam tuã. Vbi sunt qui secundum literam scripturas intelligunt? Media die misericordiam dei annũciare nõ possumus? Et certe Christianorum & monachorum est, maxime in noctibus peccata sua confiteri. Et quomodo nunc dicit: ad annũciandum mane misericordiam tuam? Quod dicit hoc est: Nõ possumus confiteri domino, & misericordiã eius consequi: nisi cœperit in corde nostro clarũ lumẽ lucere. Nisi præcesserint tenebræ, & mane factum fuerit, misericordiam domini consequi non possumus. Tunc autem annuncias mane misericordiã domini, cum sol iusticiæ ortus in corde tuo fuerit. Et ueritatem tuam per noctem. Veritas dñi non annunciatur, nisi ad noctem: in die non potest annunciari. Non enim possunt imbecilles ferre quæ magna sunt: neq; possunt ea sustinere quæ precio sa sunt. Vnde dicitur & in alio loco de deo: Posuit Psal.17.b tenebras latibulum suum: hoc est, dñs posuit tenebras latibulum suũ. Et ueritas ergo dñi annunciat in nocte: quasi quibusdã uerborum tenebris obuoluitur. In ænigmate dicitur & in parabolis: ut uidentes nõ uideant, & audientes nõ intelligant. Le Mar.4.b

E gimus in Osee,& dicitur ad prophetam: Tu uade
Osee. 1.a & accipe tibi uxorem:uxorem fornicariam:ludæi
& gentiles rident. Quare rident? Quoniam ueri
tas in nocte posita est, non in die. Vultis scire qm̃
ueritas dei in nocte est, & quasi in tenebris, & in
Exod. 24.d pabolis posita est. Moy/
ses ascendit in montẽ Si
na:& ingressus est, inqt,
in turbinem, & caliginẽ,
& in tenebras,& ibi locu
tus est cũ dño: Neq; em̃
poterat Israël popul⁹ ui/
dere mysteria dei: qa in
caliginem dei non intra/
uerat. a ¶In decachor
do psalterio, cũ cãtico &
cithara.) Simpliciter di/
co: Quotiescunq; leuamus manus sine cogitatio/
nibus & disceptationibus, in decachordo psalli/
mus dño. In decachordo psalterio,cũ cãtico in ci/
thara. In cithara nostra,& corpus,& anima,& spi/
ritus,omnibus chordis cõposita sunt. b ¶Quia
delectasti me dñe in factura tua, & in opibus ma/
nuum tuarũ exultabo.) Christianus quodcũq; ui/
derit,semper ædificatur. Monachũ nihil destruet,
nisi peccatum. Quodcunq; aspexeris,ædificiũ tuũ
est. Vides cœlum:uides solem: uides stellas: uides
lunam:hoc ædificat te. Debes enim cogitare & di/
cere: Si sol,& luna,& cœlũ,& stellæ deo seruiunt:
quare ego nõ seruiam? Vides terrã: uides anima/
lia,& omnia quæ in terris sunt:& hoc cõfer cũ ani
mo tuo,& ædificat te,& dic animo tuo: Omnia in
suo tempore currũt. Siquidẽ uer & æstas, autum/
nus & hyems,nunq; mutantur hæc tẽpora,sed se/
cundum dispositionẽ dñi omnia seruiunt. Cœlũ
seruit,& terra seruit:& infelix ego homo non ser/
uio. Veniamus ad minuta animalia: dimitto nũc
de elephantis: dimitto de leonibus: dimitto de di/
uersis animalibus,uenio ad minuta animalia. Re/
spice apem: respice formicã: uide corpus,& inqui/
re sapientiam. Maior sapientia,q̃ corporis magni
tudo. Apes & formicæ cogitant hyemem esse uẽ/
turam,& monachus & Christianus nõ cogitãt iu
dicium esse uenturũ. Illæ cogitãt qm̃ fame pericli/
tari possunt,si nõ laboraucrint in æstate unde ui/
uant in hyeme: nos nõ cogitamus, quia sine ope/
re torquebimur in gehenna. Hoc totum quare di
xi? Quoniã nũc scriptum est: Quia delectasti me
dñe in factura tua. Quodcunq; aspexero,delectat
me. Intelligo enim factorem, & benedico deum.
Et in operibus manuum tuarũ exultabo. Video
arborem, & considero quomodo cortex arboris
est quasi tunica, qua uestitur: & quasi germen ui/
ret. Et deinde uideo quomodo flos fit: quomodo
flos cadat, & ipse flos uertatur in pomum. Video
paulatim per singulos dies,in singula tempora mi
hi naturam operari,& in meos cibos crescere. Vi/
deo quõ deus in omnibus mihi laborat,ut mihi ni
hil desit. Propterea exulto in te dñe. c ¶Quàm
magnificata sunt opera tua dñe.) In hoc loco Mar
cion & Manichæus erumpũt. Quid enim dicũt? G
Si omnia deus fecit,& in utilitatẽ hominum fecit:
quid necesse fuit cimicem facere & pulicẽ? Ego ti/
bi breuiter respondeo: ut ostẽderetur ò homo fra
gilitas tua. Qui enim cogitationẽ tuã in cœlũ po/
nis,respice,morderis à di
mice, & contremiscis.
Quid erigeris in cœlũ,et
cogitatio tua transcẽdit
in cœlum? Ecce à pulice
uulneratiis. Quàm ma/
gnificata sunt opera tua
dñe. Parua quidẽ corpo
ra,sed magna ratio. Sin/
gula habent utilitatẽs su/
as. Ego sic miror dñm in
elephantis, quomõ & in
formica: sic illum prædico in camelo,quomõ & in
culice. Vide culicẽ quomodo quasi punctum cu/
iusdam corpusculi est,& tamen uide in ipso pun/
cto corpusculi,omnia esse membra diuisa. Habet
sex pedes: habet duos oculos: habet os: habet et uẽ
trem: habet & tubã uocis: habet & alas. Si conside
raueris membra,corpus nõ inuenis, & tamen ma
gnificat deus: quia sine corpore,mẽbra sunt omnia.
d ¶Nimis profundæ factæ sunt cogitatiões tuæ.)
Quodcunq; cogitauero, inuenire non possum.
Abyssus iudicia tua. O profundum diuitiarũ sapi
entiæ & scientiæ dei. Dicam & ego cũ Ecclesiaste: H
Dixi, sapiens efficiar, & ipsa lõgius facta est à me: Eccls.7.c
longius multo q̃ erat. Et profunda quis inuenire
potest? Ecclesiastes quod dicit,hoc est: Anteq; co
gitationem meam in opere ponerẽ, nõ uidebam
magnificentiam dei. Dixi,sapiens efficiar,hoc est,
dixi,debeo quærere rationes singularum,causarũ,
& ipsa longe facta est à me,lõgius multo q̃ erat:
hoc est,sapientiam quã ante non inquirẽs, ignora
bam: postea quærere cœpi,quã inuenire nõ pote/
ram. e ¶Vir insipiens nõ cognoscit, & stultus
nõ intelligit hæc.) Quicunq; non est Christianus:
& in operibus non intelligit creatorem, iste insipi
ens est. f ¶Cum exorti fuerint peccatores sicut
fœnum.) Vidisti imperatores: uidisti præfectos:
uidisti exercitus: uidisti uictorias & triũphos: He/
ri fuit,& hodie nõ est. g ¶Et apparuerint oẽs q
operãtur iniquitatẽ,ut intereant in seculũ seculi.)
Heri apparuit quasi flos: hodie flos ipse non cõpa
ret. Heri uirebat herba: hodie siccata est. Vbi est il
la pulchritudo? Nihil bonum est, nisi quod æter/
num est. Nihil bonum est, nisi quod perpetuũ est.
Quodcunq; finem habet,nec inter bona numerã
dum est. Quid enim mihi prodest, si heri præfe/
ctus fui, & hodie fame morior? Quid enim mi/
hi prodest,si anteriori die rex fui, & hodie in car/
cere morior? Omne quod præteritum est & fi/
nem habet,nihil est. Vnusquisq; nostrũ de seculo
uenit ad hanc uitam. Alius matrem reliquit: ali/
us, filios: alius,uxorem: alius parentes. Recorde/
mur infantiæ nostræ: recordemur adolescentiæ:
recordemur quod aliquãdo habuerimus diuitias,
& unusquisq;

A & unusquisq; p uiribus suis habuit quod potuit.
Ecce transiuimus ad hanc uitam. Vbi sunt illa o/
mnia? Cogitata magis dolorem faciunt, q̃ uolu/
ptatem. Nihil est itaq; bonum,nisi quod perpetuũ
est. a ¶Tu autem altissimus in æternum dñe,
quoniã ecce inimici tui
dñe,quoniam ecce inimi
ci tui peribunt,& disper/
gẽtur omnes qui operã/
tur iniquitatem.) Si peri
bunt, quomodo disper/
gẽtur? Qui enim semel
perierit, dispergi non po
test. Debuit dicere: Ecce
dispergentur & peribũt.
Quod ergo dicit, hoc
est, inimici tui dñe peri/
bũt, cũ omnia tibi subie/
cta fuerint: omis qui ini/
micus tuus fuerit,postea
efficietur amicus: hoc est
nõ peribit homo: sed peribit inimicus. Qui inimi/
cus fuit,amicus erit:& sic peribit inimicus. Quo/
niam ecce inimici tui peribunt:& dispergentur o/
mnes qui operantur iniquitatẽ. Quomodo si san
cti simul sunt,gratiosum est: sic si peccatores simul
fuerint, quasi pessima congregatio est. Quãto em̃
plures simul fuerint,tanto peiores sunt. Deniq; eo
tempore quo turris ædificabatur contra deum,di/
spergebantur in utilitatem suam. Consensus eorũ
malus fuit: dispersio uero profuit etiam illis ipsis
qui dispersi sunt. b ¶Exaltabitur sicut unicor/
nis cornu meum.) Semper cornu in regno poni/
tur. In te inimicos nostros uentilabimus cornu.
Deniq; nullum animal in templo immolatur do/
mino, nisi quod cornu habet. Tria immolabantur
domino in templo: immolabatur taurus: immola
batur aries: immolabatur hircus. Tria immolabã/
tur,& uniuersa cornuta sunt. Nisi enim aliquis ha
buerit cornu in quo inimicos uentilet,non est di/
gnus immolari deo. Propterea & dns cornu dici/
tur,his qui credunt in eum: Et in cornibus crucis
suæ uentilauit inimicos. Ibi confudit diabolum,&
omnem eius exercitum. Christus quidem crucifi/
xus erat in corpore: sed uere crucifigebat ibi dæ/
mones. Non fuit crux,sed triumphus fuit: sed ue/
xillum fuit. Propterea conscendit crucem, ut nos
de terra in altum tolleret. Ego puto crucem salua/
toris istam esse scalam quã uidit Iacob. In ista sca
la descendebant angeli & cõscendebant. In ista sca
la,hoc est,cruce descendunt Iudæi, & cõscendunt
gẽtiles. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meũ.
Alij habebant plura cornua: ego unum solum cor
Galat. 6.d nu habeo. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce
domini: per quem mihi mundus crucifixus est, &
ego mundo. c ¶Et senectus mea in misericor/
dia uberi.) Senectus nostra oleo dei indiget. Quo
modo enim corpora nostra quando laboramus,
loquor simplicius propter simpliciores fratres,q
non possunt intelligere sublimius,quomõ corpo/
ra nostra quando laborant, non reficiuntur, nisi C
unctione olei: quomodo lumen quod in lucerna
est: nisi oleum miseris, extinguitur: sic & lumen se/
nectutis meæ, oleo & misericordia dei indiget ut
crescat. Deniq; & apostoli ascendunt in montem
Oliueti: ut quoniam lassi
erant, & indigebant lu/
cernæ ipsorum oleo do/
mini, de oleo domini il/
luminentur. Vnde dicit
& iustus: Ego autem si- Psal.127.a
cut oliua fructifera in do
mo domini. Et in alio lo
co dicit: Filij tui sicut no/
uellæ oliuarum in circui/
tu mensæ tuæ. Nullus ali
us mons erat, de quo a/
scendit dominus regna
cœlorum, nisi mons Oli
ueti? Nunquid non erat
mons sublimior in Gali/
læa Thabor? Quid necesse fuit ut dominus de
monte Oliueti conscenderet in regnum cœlorũ?
Sed uide quid te scriptura doceat: Nisi tibi & lam
padibus tuis oleum miseris, non poteris ascende/
re regna cœlorum. Debes esse in monte Oliueti:
& non in ualle oliuarum, sed in monte Oliueti.
Dicat aliquis: Quæ est ista uallis oliuarum? Ha/
bet diabolus oliuas suas: habet philosophos: ha/
bet hæreticos: habent & ipsi oleum. Et ipsi lumen D
scientiæ promittunt, sed illa oliueta in perditio/
nem deducunt. Oleum autem peccatoris non im- Psal.14.a.b
pinguet caput meum. Nos ergo rogemus domi/
num: ut senectus nostra, & omnis noster labor,
& omnes tenebræ nostræ,oleo domini illuminen
tur. Diligenter attendo in scripturis, ubi primum
legerim senectutem. Adam nongentis triginta
annis uixit,& tamen senex non dicitur. Matusa/
lem nongentis sexagintanouem annis uixit,& se/
nex non dicitur. Venio usq; ad diluuium: & post
diluuium per annos fermè tria milia, & nullũ in/
uenio qui dictus est senex. Primus Abraham se/
nex dicitur. Et certe multo minoris ætatis fuit q̃
Matusalem. Sed propterea dicitur senex: quoniã
senectus ipsius inuncta fuit oleo uberi. Denique
scriptum est ibi: Et mortuus est Abraham, nutri/ Gen.25.c
tus in senectute bona, plenus, inquit, dierũ. Pro/
pterea in senectute bona,qm̃ plenus dierũ. Omne
enim tempus uitæ ipsius dies fuerunt & non nox.
Hoc ipsum quod dictum est de Abraham, dictũ
est, & de Isaac,& de Iacob. Qui em̃ simul seruierũt
domino,recte simul senes domini nuncupantur.
d ¶Vt cedrus Libani multiplicabitur.) Lignum
bene olens,lignũ unde templi tecta cõtecta sunt.
Vt cedrus Libani multiplicabitur: lignum impu/
tribile. e ¶Plantati in domo domini, in atrijs
dei nostri florebunt.) Alibi plantamur, in regno
cœlorum florebimus. Ego uero plantaui: apollo 1.Cor.3.b
rigauit,sed dominus incrementum dedit. Planta/
tus in domo domini,hoc est,in ecclesia: non mu/

B ris,sed in dogmatibus. Regnum enim dei,inquit,
Luc.17.e intra uos est. Quicunq; plantatus fuerit in domo
domini:si hic radices miserit,ibi flores afferet. Plã
tati in domo domini:in atrijs dei nostri florebũt.
Ista sunt æterna tabernacula. Quæ sunt ista atria?
Diuersæ in cœlo mansio
nes. Simulq; uidete quid
dicat: Plantati in domo
domini: in atrijs dei no
stri florebũt. Hic domus
est:ibi atrium est. Debu
it utiq; primum dicere se
cundum ordinem,atriũ:
& sic domum. Sed uide
te quid dicat: Hic licet ui
deamur in domo esse,cũ
migrauerimus ad regna
cœlorum,ad comparati
onem angelorum,& uir
tutum cæterarum: nõ su
mus in domo,sed i atrio
sumus: in initio sumus,
non in perfectione. Nõ
enim erimus angeli, sed
quasi angeli. Nõ tibi qua
si parũ uideatur homo,si
sicut angelus fueris.

a ¶ Adhuc multiplica
bũtur in senecta uberi.)
F Felix ille qui crescit quo
tidie:qui senescit ætate:se
nescit & uirtutibus. Hæc
interim de psalterio dixi
mus:locuti sumus & de
euãgelio pauca,diximus
quoq; & de Apostolo. Oremus dominum ut o
mne quod diximus nos:& quæ audistis, opere cõ
pleamus:& uerba uertamus in opera:ut q hic plã
tati sumus in domo domini,in atrio Christi flore
amus:cui sit gloria in secula seculorum. Amen.

b ¶ Laus cantici ipsi Dauid in die ante sabbatum,
qñ fundata est terra.) Iste psalmus uocem conti
net prophetæ,uirtutem atq; magnificentiam do
mini decantantis.

Psalmus XCII.

DOminus regnauit, decorem induit.) Cum
resurgens à mortuis, sanctorum sibi chorũ
adiunxit. d ¶ Induit dominus fortitudinem.)
Quia diabolum oppressit. e ¶ Et præcinxit se
uirtute.) Quando multitudine angelica circunda
tus,remeauit ad patrem. f ¶ Etenim firmauit
orbem terræ,qui non commouebitur.) Instabilis
enim & mobilis esset adhuc,nisi sua fuisset resur
rectione firmatus. g ¶ Parata sedes tua.) In
animabus sanctis. Tu enim prælegisti eas ante
constitutionem mundi,ut essent genus electum.
h ¶ Extunc à seculo tu es.) Et à resurrectione, &
ante constitutionem mundi. i ¶ Eleuauerunt
flumina domine:eleuauerunt flumina uocem su
am.) Apostoli: quorum fluenta prædicationum,

a nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur
in senecta uberi:& bene patientes erunt ut
annuncient. Quoniam rectus dominus de
us noster:& non est iniquitas in eo.

b Laus cãntici Dauid in die ante sabbatum
quando fundata est terra. XCII.

c DOminus regnauit,decorẽ indutus est:
d indutus est dominus fortitudinem &
e præcinxit se. Etenim firmauit orbem terræ:
f qui non commouebitur. Parata sedes tua:
g ex tunc à seculo tu es. Eleuauerunt flumina
h dominẽ:eleuauerũt flumina uocem suam.
i Eleuauerunt flumina fluctus suos: à uoci
k bus aquarum multarum. Mirabiles elatio
l nes maris:mirabilis in altis dominus. Testi
m mõnia tua credibilia facta sunt nimis: do
n mum tuam decet sanctitudo domine in lõ
o gitudine dierum.

p Psalmus Dauid quarta sabbati. XCIII.

q DEus ultiõnum dominus: deus ultionũ
libere egit. Exaltare qui iudicas terrã:
redde retributionem superbis.

Vsquo

aridítates gentium irrigauerunt.' k ¶ Auoci
bus aquarum multarum.) Detrahentium popu
lorum. l ¶ Mirabiles elationes maris.) In se
culi huius fluctibus. m ¶ Mirabilis in altis do
minus.) Gloriosus residens ad dexteram patris.
n ¶ Testimonia tua do
mine credibilia facta sũt
nimis.) Per apostolos tu
os. o ¶ Domum tu
am decet sanctitudo do
mine in lõgitudine die
rum.) Ecclesiam tuã quã
exhibuisti tibi non habẽ
tem maculam aut rugã:
in qua nos digneris mũ
dos ac splendidos custo
dire:nec polluere bapti
smi gratiam:per quod in
te renati sumus ad uitã:
quia tibi est cum æterno
patre & spíritu sãcto, ho
nor & gloria in secula se
culorum. Amen.

p ¶ Psalmꝰ Dauid quar
ta sabbati.) Semper de ti
tulo díſputamus, ut ex ti
tulo intelligatur & psal
mus. Psalmꝰ Dauid quar
ta sabbati. Quarta sabba
ti, in medio sabbati est:
quasi i corde sabbati,hoc
est,in medio hebdoma
dis. Dies em̃ quarta est,
& quarta dies habet ex
utroq; latere æquales di
es. Habet em̃ ex uno latere,diẽ primũ,secundũ,ter
tium:& ex alio latere habet diẽ quintũ,sextũ,septi
mum. Videtis igitur qm̃ dies quarta,hoc est,quar
ta sabbati,ex utroq; latere duplici trinitate firmat.
Simulq; cõsiderandũ:quia quartus numerus, uir
tute decimus est. Quomodo? Si em̃ computes,&
ordinem facias:unũ,duo, tres, quatuor, decimus
numerus efficitur. Vidistis igitur qm̃ quartus nu
merus efficit decimum,& cõsiderate ex hoc: quia
quatuor euangelia in decalogo computantur, ut
quodcunq; dicebatur in decalogo,hoc compleat
in quatuor euangelijs, ut non dissentiat lex uetus
ab euangelica dignitate. Hoc interim diximus de
titulo,nunc ueniamus ad psalmum.

Psalmus XCIII.

DEus ultionum dominus,deus ultionum libe
re egit.) Quia tanto tempore latuit, & non
apparebat in populo:postea libere egit. Quia an
tea ignorabatur,postea triumphauit in cruce. De
us ultionum dominus. Si deus ultionũ dominus
est,mihi uindictam & ego retribuam, dicit do
minus:quid te cupis uindicare homo? Habes ul
torem deum. Dicit hoc & Apostolus: Si esurierit Rom.12.d
inimicus tuus, ciba illum. Si sitit, da illi potum.

Hæc em

A Hæc enim faciens carbones ignis congregabis su
per caput eius. Hoc non uidetur pietatis esse, sed
crudelitatis. Si enim bene illi facio, ut illi malefa
ciat deus:non uenit hoc de pietate,sed de crudeli
tate mentis. Quod enim dicit Apostolus: Si esuri
erit inimicus tuus,ciba il
lum:si sitit,da illi potum:
hucusq; uidetur miseri
cordia. Hoc uero quod
infert: Hæc enim faciẽs,
carbones ignis congre
gabis super caput eius:
non uidetur misericor
diæ esse, sed crudelita
tis. Videris enim pro
pterea panem dare, &
aquam dare bibere ut il
le in seculis torquea
tur. Et hoc dicit Aposto
lus,& misericordiæ præ
dicator crudelitatem do
cet? Non igitur sic accipi
endum,sed alio sensu. Si
te percutit inimicus, tu
ei præbe & alteram ma
xillam. Si tibi ille malefacit,tu illi fac bene. Si enim
hoc feceris,carbones ignis congregabis super ca
put eius. Quod dicit,hoc est,mũdabis eum à pec
cato:uincitur enim crudelitas illius patientia tua.
Si sagittam dirigas in lapidem,& lapis durus fue
rit:non solum nõ infigitur,sed resilit. Sic inimicus
tuus si te percusserit,& repercussus non fuerit: pa
tientia tua superatus,ad meliora conuertitur.

a ¶ Vsquequo peccatores domine,usq; quo pec
catores gloriabuntur?) Impatientia humana, nõ
uult dei habere patientiã. Miseri nos, qui uolum
nobis deum esse patientem,& inimicis impatien
tem. Si quãdo peccamus, patientẽ cupimus deũ:
Si quãdo aliquis in nos deliquerit,in ipsum nõ uo
lumus esse patientem deum. Vsq; quo peccatores
gloriabuntur? Non eis sufficit peccare, sed etiam
in peccatis gloriantur. Prima infelicitas est pecca
re:secũda infelicitas imò nouissima,nõ agere pœ
nitentiam. Isti ergo peccatores non solum non fle
ctunt ceruicem,sed libere post peccatum suũ glo
riantur. b ¶ Effabuntur & loquentur iniquita
tem.) Proprie hæc de hæreticis loquit. c ¶ Lo
quentur omnes qui operantur iniquitatem. Vide
te signum: Qui male loquitur necesse est ut male
Luc.6.g faciat. Ex abundantia enim cordis os loquit. Vbi
cunq; conscientia uulnerata est,ibi in ore facile pec
catur. d ¶ Populũ tuum dñe humiliauerunt.)
Semper dei populus humiliatur:dei populus op
primitur. Populũ tuũ dñe humiliauerunt. Semp
populus dei humiliat,& imitat deum qui humi
lis fuit & mitis corde. e ¶ Viduam & aduenã
interfecerunt,& pupillos occiderũt,& dixerũt:nõ
uidebit dñs.) Licet hoc manifestum sit secundũ
historiã:semper enim quicũq; præsidio indiget,fa
cile opprimit,& quãto aliquis humilior fuerit,tã

a Vsq; quo peccatores domine:usq; quo pec
b catores gloriabuntur? Effabuntur & loquẽ
c tur iniquitatem: loquentur omnes qui o
d perantur iniusticiam. Populum tuũ dñe hu
miliauerunt:& hæreditatem tuam uexaue
e runt. Viduam & aduenam interfecerunt, &
pupillos occiderunt. Et dixerunt non uide
f bit dominus:nec intelliget deus Iacob. Intel
g ligite insipientes in populo,& stulti aliquã
do sapite. Qui plantauit aurem,non audi
et:aut qui finxit oculum,non cõsiderat. Qui
h cõrripit gentes, non arguet: aut qui docet
i k hominem scientiã. Dominus scit cogitatio
nes hominum: quoniam uanæ sunt.

Beatus

to ille magis q opprimit,offendit deũ:tamẽ & ſm
Tropologiã interpretemur: Dixerã em̃ de hæreti
cis hoc dici. Viduam & aduenã interfecerunt. Vi
dua illa quæ deũ uiꝝ habere desiuit,anima est pec
catoris. Aduena est qui nõ est habitator,hoc est,q
nõ habitat. Ille qui nup
crediderat,repẽte scãda
lizatus perit. Et pupillos
occiderũt,& dixerũt: nõ
uidebit dñs. Miramur si
pupilli dicuntur, ubi ui
dua est? Sicut em̃ uidua,
anima peccatoris est,sic
pupillos illos dicit, qui
patrem amiserũt habere
deũ. Et dixerũt. Quid di
xerunt? f ¶ Nõ uide
bit dñs: nec intelliget de
us Iacob.) Hoc dicit oĩs
qui opprimit sanctos. Il
lis hoc dicentibus, uide
te spíritusſanct? quid re
spõdeat. g ¶ Intelligi
te qui insipientes estis in
populo:& stulti aliquan
do sapite:&c.) Qui figulus est ignorat uas suum?
Qui aliũ facit audire, ergo ipse non audiet? Qui
mihi dedit oculos,ergo ipe non uidet? Qui autor
est intelligentiæ meæ,ipse nõ intelligit? Iste locus
aduersus eos maxime facit, q Anthropomorphi
tæ sunt: qui dicũt deum habere mẽbra, quæ etiam
nos habemus. Verbi causa: Dicat deus habere o
culos:oculi dñi respiciũt omnia:manꝰ dei facit oĩa:
Et audiut,inquit, Adã sonũ pedũ dñi deambulã- Gen.3.b
tis in paradiso. Hæc simpliciter audiunt,& huma
nas imbecillitates ad dei magnificentiã referũt. Ego aũt dico quod deus totus oculus est:totus ma
nus est:totus pes est. Totus oculus est:quia oĩa
uidet. Totus manus est:quia oĩa operat. Totus
pes est:quia ubiq; est. Ergo uidete quid dicat: Qui
plantauit aurẽ,nõ audiet? Nõ dixit:qui plantauit
aurẽ,ergo ipse aurẽ nõ habet. Nõ dixit:ergo ipse
oculos non habet. Sed quid dixit? Qui plantauit
aurẽ,nõ audiet? & qui finxit oculos,nõ cõsiderat?
Mẽbra tulit:efficientias dedit. h ¶ Qui corri
pit gentes,nõ arguet.) Qui alios docet,ergo ipse
non nouit? i ¶ Qui docet hominẽ scientiam.)
Subauditur,ergo ipse nõ habet scientiam?
k ¶ Dominus scit cogitationes hominum:qm̃
uanæ sunt.) Legimus in poeta seculari: O curas
hominum,ò quantũ est in rebus inane. Et genti
les & philosophi istum uersiculum ad cœlum le
uant. Et quid dicunt? Nihil potuit prudentius di
ci: Ecce rusticanus noster Hebræus ante tanta
secula hoc locutus est. Et quid dixit? Dominus
scit cogitationes hominum,quoniam uanæ sunt.
Vultis scire quoniam cogitationes hominum ua
næ sunt? Pater & mater nutriunt filium:promit
tunt sibi de illo felicitatem: mittunt ad studia:
erudiunt:uenit usq; ad adolescentiam: disponunt

ut etiã mſlitet. Cũ oĩa cogitauerint p annos trigin
ta,una febricula uenit & tollit oĩes cogitationes.
Inimicum habeo:& dies iudicij eſt ad triginta di
es,diebus & noctib⁹ nihil aliud cogito,niſi qd illi reſpõdeã:In lectu⁹ meo ſum,& cogitatio mea abſenti reſpondet ĩnim. ico:Nõ eſt ibi ĩnimic⁹ & uerba reſpõdet ĩnimico Diebus & noctibus in cogitatione ſum. Cũ aũt dies iudicij uenerit : oĩa illa quæ cogitaueram,pereunt:& quodcũq; deus dixerit,hoc loquor. Propterea & dominus in euangelio ait:Quãdo ſta
Luc.12.b bitis ante iudices,nõ cogitetis quid reſpõdeatis: quia dominus dabit uobis in illa hora quid reſpõdeatis. Dominus ſcit cogitationes hominum quoniã uanæ ſunt. Vna cogitatio felix eſt,cogitare de domino.

a ¶ Beatus homo quẽ tu erudieris dñe.) Felix eſt,qui deo magiſtro utitur. b ¶ Et de lege tua docueris eũ:ut mitiges ei à diebus malis.) Vide-
F te quid dicat: Beatus homo quem tu erudieris domine,& de lege tua docueris eum:hoc eſt, ſcripturis tuis.Hoc autem quid prodeſt,ut doceatur ille de lege tua? Vt mitiges ei à diebus malis. Videtis igitur quoniam ſcientia & exercitatio & opera de ſcripturis,mitigat nobis dies malos? c ¶ Donec fodiatur peccatori fouea.) Quando tu erudieris de lege domini, unum tibi in duplex diuidit. Tibi enim dies mitigat malos : & peccatori fodit foueam. d ¶ Quis cõſurget mihi aduerſus malignantes:aut quis ſtabit mihi aduerſus eos qui operantur iniquitatẽ?) Obſcuri ſunt pſalmi:& ſemper perſonas mutant,& propterea obſcuri ſunt,et nimiæ difficultatis eſt ſcire in ſingulis uerſiculis qs loquaẽ. Quis cõſurget mihi aduerſus malignãtes: aut quis ſtabit mecum aduerſus operantes iniquitatem? Hos uerſiculos ſaluator loquitur : Ego ſanctus ſum:in cruce ſubleuatus ſũ:mortuus ſũ:reſurrexi, & ad cœlos uictor aſcendi. Quis eſt putas de ſanctis qui mecum reſurget? Ergo quod dicit, hoc eſt: Propterea reſurrexi, ut & alij mecum reſurgerent. Quis reſurget mihi ? Quando dicit quis , cæteros prouocat ad ſurgendum. Quomo
Eſa.6.a do enim legimus in Eſaia : Quem mittam ad populum iſtum, & quis ibit nobis? &c. Sicut Eſaias ipſe ſe offert:ſic & dominus prouocat nos dicens: Quis reſurget mihi aduerſus malignantes ? Quicunque reſurrexerit,mihi reſurget:de meo exercitu eſt. Aduerſus malignantes, aduerſus diabolum & exercitum eius. Aut quis ſtabit mecum?

a Beatus hõmo quem tu erudieris domine:et
b de lege tũa docueris eum. Vt mitiges ei à di
c ebus malis:donec fodiatur peccatori fouea.
Quia non repellet dominus plebem ſuã,& hæreditatem ſuam non derelinquet. Quoaduſq; iuſticia conuertatur in iudicium , & qui iuxta illam omnes qui recto ſunt corde.
b Quis conſurgẽt mihi aduerſus malignãtes: aut quis ſtabit mecum aduerſus operantes
e iniquitatẽ? Niſi qũia dominus adiuuit me: paulominus habitaſſet in inferno anima
f mea. Si dicẽbam,motus eſt pes meus:miſericordia tua domine adiuuabat me. Secun-
g dum multitudinẽm, dolorum meorum in corde meo: conſolationes tuæ lætificauerũt aiam meã. Nũquid adhæret tibi ſedes iniq
b i tatis:q̃ fingis lãborẽ in p̃cepto. Captãbũt ĩ animã

Videte ordinem: Non dixit primum , quis ſtabit & quis reſurget , ſed quis reſurget & quis ſtabit. Primum enim ſurgimus,deinde ſtamus . Aut quis ſtabit mecũ aduerſus operãtes iniquitatem? Quaſi imperator ſtet & dicat : Quis uenit in exercitu meo? e ¶ Niſi quia dominus adiuuit me : paulominus habitauit in inferno anĩa mea.) Propterea domine reſurgo: quia tu fuiſti ad inferos, & reſurrexiſti. Detẽta fuiſſet anima mea apud inferos,ſi nõ tua anima de inferis reſurrexiſſet. f ¶ *Si dicebã motus eſt pes meus.*) Conſiderans fragilitatem meã & imbecillitatem humanam , non putabam pedem meum firmo ſtare gradu : ubicunque ponebam pedem , lapſum timebam . Rurſum cogitabam nomen tuum, & firmo ſtabam pede.

g ¶ Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo:conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam.) H
1.Cor.5.b Hoc ipſum & Apoſtolus loquitur : quoniam ſecundum labores & miſerias quas in iſto ſeculo patimur , habemus mercedem apud deum in cœlis. Magnitudo tribulationum, magnitudo præmiorum eſt. Quot patimur uulnera, tot meremur & coronas . Hoc eſt quod dicit: Quotiens egi pœnitentiam, totiens me conſolatus es. Vnam fudi lachrymam : unam merui conſolationem. Decem fudi lachrymas : decem merui cõſolationes. Quantumcunque fuit pondus pœnitentiæ , tantus fuit & conſolationũ numerus. h ¶ Qui fingit laborem in præcepto .) Nemo dormiens coronatur:nemo ſecurus poſſidet regna cœlorum: nemo referto uentre,poteſt digne de ieiunijs diſputare. Vides ergo quid dicat : qui fingit laborẽ in præcepto . Omnia præcepta domini laborem habent . *Sine labore non poſſumus poſſidere re*
Matth.19.c *gna cœlorum* . Vultis ſcire quia ita eſt? Si uis,inquit,perfectus eſſe:uade uende omnia quæ poſſides,& da pauperibus , & ueni ſequere me. Qui uult,inquit,cõſequi regna cœlorum, diebus & noctibus oret,uigilet , ieiunet, iaceat in ſacco , nõ in pluma, non in Serico. Pœnitentia non amat delicias . Quia cinerem , inquit , tanquàm panem manducaui: & potum meum cum fletu miſcebã. Qui fingit laborem in præcepto. i ¶ Captabũt in animam iuſti.) Videte quomodo non uidetur eſſe conſonans. Quæ enim eſt conſequentia: qui fingit laborẽ in præcepto: captabunt in animã ſũ? Sed quod auris carnea non intelligit, auris ſpiritualis

A ritualis intelliget. Quid ergo dicit: Qui fingit laborem in præcepto. Propterea,inquit,laboramus in præceptis domini diebus ac noctibus,uigilamus, oramus,ſeiunamus : quoniam multos habemus aduerſarios,qui captant animam iuſti. Videte qd dicat: iuſti captant animam:non iniuſti . Non enim uolunt eos decipere qui decepti ſunt , ſed iuſtos. Vnde dicitur in
Abac.1.d Habacuk: Eſcæ eius electæ. a ¶ Et ſanguinẽ innocentem condemnabunt.) Solent aliqui dicere: Ille qui occiſus eſt: nõ occideretur,niſi fornicator eſſet:aut aliquod peccatum habuiſſet. Ruina illum non occupaſſet,niſi fuiſſet peccator . Naufragium illum non oppreſſiſſet, niſi peccator fuiſſet. Videte ergo quid dicat ſancta ſcriptura:Et ſanguinem innocentem condemnabunt . Q̃diu in iſto ſeculo ſumus , oĩa in cõmune patimur . Iuſtus & peccator æqualiter naufragãtur: Aequalẽ habẽt carnẽ , & æquales cõditiões carnis. Iuſt⁹ & pctõr æqliter pereũt. Similis exitus,ſed diuerſa præmia iuſtus & peccator habent. Alius ducitur ad gehennam : alius ducitur ad regna cœlorum. Et ſanguinem innocentem cõdemnabunt . Sufficit tibi ò iuſte conſcientia tua. Et ſi cõdemnatus fueris , ſit ſanguis tuus innocens:& clamabit ad dominũ. b ¶ Et factus eſt mihi dñs in refugium.) Locus iſte contra Arianos facit . Quoniam eĩ contradicunt dño ſaluatori,quod factuſ dicitur:ecce nos dicimus : Factus eſt mihi dominus in refugiũ. Nulli dubiũ,quin de patre hoc interpretemur. Si autem de patre dicitur:Dominus factus eſt mihi in refugium, hoc ſenſu intelligendũ eſt:Dominus qui ſemper erat, mihi factus eſt in refugiũ. Sic & ſaluator qui ſemper erat,mihi ſaluator factus eſt. c ¶ Laus cantici ipſi Dauid.) Iſte pſalmus uocem continet prophetæ,cohortantis homines ad deũ de toto corde tranſire.

Pſalmus. XCIIII.

VEnite exultemus dño,iubilemus &c̃.) Intelligamus qa ipſe eſt dñs,& ipſe morte ſua contulit nobis ſalutẽ. e ¶ Præoccupemus faciẽ &c̃.) Priuſq; nobis auerſa facie iraſcat̃,cõfiteamur peccata noſtra. f ¶ Et in pſalmis iubilemus ei.) Pſallentes in cordibus noſtris,deo gratias agentes. C
g ¶ Quoniã deus magnus dns .) Nullus enim æquatur magnitudini,id eſt,potentiæ eius.

a animam iuſti,& ſanguinem innocentẽ con
b demnabũt. Et factus eſt mihi dñs in refugium:& deus meus in adiutorium ſpei meæ. Et reddet illis iniquitatem ipſorũ,& in malicia eorum diſperdet eos , & diſperdet illos dominus deus noſter.

c Laus cantici ipſi Dauid. Pſal. XCIIII.

b VEnite exultemus domino : Iubilemus
e deo ſalutari noſtro. Præoccupẽmus faciem eius in confeſſione,& in pſalmis iubile
f mus ei. Quõniam deus magnus dominus,
g & rex magnus ſuper omnes deos:quoniam
i nõn repellet dominus plebem ſuam. Quia
k in manu eius ſunt omnes fines terræ,& alti
l tudines montium ipſius ſunt. Quoniã ipſi
m us eſt mare & ipſe fecit illud:& ſiccam ma-
n nus eius formauerunt. Vẽnite adoremus &
o procidamus & ploremus ante dominũ qui fecit nos:quia ipſe eſt dominus deus noſter.
p Et nos populus paſcuæ eius,& oues manus
q eius. Hodiẽ ſi uocem eius audieritis : nolite obdurare corda ueſtra. Sicut in iritatione ſecundum diem:tentationis in deſerto. Vbi tẽtauerunt me patres ueſtri probauerũt & uiderũt opera mea. Quadraginta annis offẽſus fui generationi illi:& dixi,ſemper hi errant corde . Et iſti non cognouerunt uias meas:ut iurauì in ira mea,ſi introibunt in requiem meam.

Canticum

h ¶ Et rex magnus ſup omnes deos.) Ipſe em̃ oĩa regit. i ¶ Qm̃ non repellet dñs plebẽ ſuam.) Quã proprio cruore redemit. k ¶ Quia in manu eius ſunt oẽs fines terræ.) Pugillo enim , id eſt,poteſtate,cõcludit omnẽ latitudinẽ terræ.
l ¶ Et altitudines montiũ ipſius ſunt.) Prædicationes apoſtolicæ, quas ipſe inſpirat. m ¶ Qm̃ ipſius eſt mare,& ipſe fecit illud.) Hæc & de ſeculo intelligẽda ſunt, & de iſto uero mari,ad confutationem eorum qui dicunt aquas à deo nõ eſſe creatas. Nam & Salomõ ex perſona ſapiẽtiæ (qui eſt Chriſtus) ait: Priuſq; Prouerb.8.c
produceret fontes aquarum, ego erã. n ¶ Et ſiccã manus eius formauerunt.) Siue arua , ſiue hũana corpora. o ¶ Venite adoremus:& procidam⁹ & ploremus corã domino qui fecit nos: quia ipſe eſt dominus deus noſter.) Coram illo proſterni , & ipſi peccata cũ fletu & lachrymis confiteri:iterum atq; iterq; propheta hortatur:quẽ ſciũt eſſe deũ omniũ ſeculorũ.
p ¶ Et nos ppls &c̃.) Cuiꝰ ſanguĩe uel redimimur uel alimur. q ¶ Hodie ſi uocẽ eius &c.) Euidẽtiſſime hæc pãdit Apoſtolus ad Hebræos:nec aliã interponere præſumimus expoſitionẽ. Qui ita ait: Quidam eĩ exacerHeb.3.b
bauerunt,ſed nõ omnes:qui profecti ſunt ex Aegypto per Moyſen . Quibus autem offenſus fuit quadraginta annis? nempe illis qui peccauerunt: quorũ & corpora proſtrata ſunt in deſerto . Quibus autem iurauit non introire in requiem, niſi illis qui increduli fuerunt? Et uidimus quia non potuerunt introire propter incredulitatem. Timeamus ergo:ne forte accepta pollicitatione introëundi in regnũ eius, exiſtimet̃ aliquis ex nobis deeſſe. Etenim nobis nũciatũ eſt , quẽadmodum & illis. Igitur exhibeamus nos ſanctos , ut introire mereamur per credulitatem in illam requiem, quã

ſperamus

speramus accipere. Per Christum dominum nostrum: cui est cum æterno patre & spiritusancto, honor & gloria in secula seculorum. Amen.

a ¶ Quando domus ædificabatur post captiuitatem, canticum Dauid.) Iste psalmus hoc titulo prænotatur. Totum mysterium in titulo est. Totius uitæ nostræ sacramentum & salus in titulo est. Quando domus ædificabatur post captiuitatem, b cantícum Dauid. Iudæi locũ istum sic intelligũt: Quando post Babyloniæ captiuitatem, sub Ezra & Zorobabel & Iesu filio Iosedek rursum ædificatũ est templũ, Dauid in spiritu ante quingentos ãnos sciebat rursum ædificãdum esse templũ. Hoc illi dicũt. Si hoc ita est ò Iudæe ut interpretaris, quid sibi uult quod sequitur: Cantate domino canticum nouum: & deinde: Annunciate inter gentes gloriam eius? Q d' est istud canticum nouum: quæ sunt istæ gentes? Videtis ergo quoniam secundum literam interficientem penitus stare non potest. Ergo mystice interpretandũ est: qñ domus ædificabat post captiuitatem. Multi de nobis capti sunt: multi ducti sunt in Babyloniam: multi iugum Nabuchodonosor suis portauere ceruicibus: multi missi sũt in caminum ignis, & arserunt: multi templũ perdiderũt, & in illis domus dei subuersa est. Infelix ludas quando apostolus erat, domus dei erat. Venit diabolus, & accepit buccellam, & statim intrauit satanas in illum, & domus eius subuersa est, & non est instaurata: quia non egit pœnitentiam. Si quis uero post peccatum agit pœnitentiam, isti us domus post captiuitatem reædificatur. Oremus ergo & nos dominum, primum quidem, ut non subuertatur domus nostra, ue ueniat Caldæus & Assyrius, & templũ Christi in nobis subuertat. Si autẽ subuersum fuerit quasi naufragio, secundo solatio per tabulã possumus saluari. Qñ domus ædificabatur post captiuitatem. Quotidie domus ista Christi in pœnitentibus instruitur. Deniq; non dixit: quando domus ædificata est: ne tantum uideretur fuisse præteritum: sed ædificabatur, ut quotidie hoc fieri demonstret. Hoc interim diximus de anima nostra. Cæterum possum? & aliter dicere: quando ecclesia Christi instrueba tur post ruinam. Videamus ergo post istum titulum quid sequatur.

a Canticũm Dauid quando domus ædificabatur post captiuitatem.

Psalmus. XCV.

CAntate dõmino canticum nouum: cantate domino omnis terra. Cantate dõmino & benedicite nomini eius: annunciate de die in diem salutare eius. Annunciate inter gentes gloriam eius: in omnibus populis mirabilia eius. Quonaim magnus dominus & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dij gentium dæmonia: dominus autem cœlos fecit. Confessio & pulchritudo in cõspectu eius: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius.

Psalmus. XCV.

CAntate domino canticum nouũ.) Felix pœnitentia licet rueris: tamen si egeris pœnitentiam, noua domus dei diceris. Cantate dño canticum nouum. Noua domus, nouum meretur canticum. Cantate domino canticum nouũ. Cui cantate? c ¶ Cantate domino omnis terra.) Si de templo Hierosolymæ dicitur ò Iudæe, quomodo omnis terra prouocatur ad laudem? Cantate domino omnis terra. Iste locus & Iudæum uincit & Nouatianum. Cãtate domino omnis terra. Non Hierusalem, sed omnis mundus. Hic Iudæus occiditur. Cãtate domino omnis terra. Nouatian? occiditur. Quomodo? Dicit enim Nouatian?: Sunt aliqua peccata, pro quibus debemus agere pœnitentiam. Ac si dicat: De mẽdacio, de periurio, de furto. Cæterum qui fornicatus fuerit, q homicidium fecerit: iste agere non potest pœnitẽtiam. Audi quid dicat: Cantate domino omnis terra. Omnis autem terra, & adultera est, & homicida, & omnia peccata terrena sunt. Si autem uniuersa peccata terrena sunt: qualiacunq; peccata habueris, age pœnitentiam, & saluus eris. d ¶ Cantate domino & benedicite nomini eius.) Nomen domini saluator est: ex eo quod in nobis factus est. Cantate domino. e ¶ Annunciate de die in diem salutare eius.) Quid uult dicere annunciate de die in diem salutare eius? Qui simplex est: sic intelligit: Omnibus diebus laudate dominum, hoc est, diei succedat dies: hoc est, laudasti hodie, lauda & crastino. Videtur quidem sensus esse simplex: sed mihi uidetur aliquid sacramenti latere. Annũciate de die in diem salutare eius. Nõ potest laudari saluator, nisi in die. Debuerat enim dicere: Laudate dominum die ac nocte, si de ista die diceretur. Debem? eñ dicere hoc, si secundũ literã intelligimus. Si ergo in die laudamus dñm iterum in nocte laudare non possumus? Videte ergo quid dicat: Quãdocunq; laudatis dominum, semper illũ in luce laudate: non in tenebris peccatorum, sed in luce uirtutũ. Semper in anima tua sol Christi oriatur: ut semper in te nascatur lumen nouum. Annunciate de die in diẽ salutare eius. Dicamus & aliter: Duo sunt dies, non tres, non quatuor, non quinque. Duo sunt dies, uetus testamentum, & nouum. Et in illo Christus lucet, & in isto Christus lucet. Nolite eum tantũ laudare in ueteri testamẽto, ne sitis Iudæi: Nolite eum tantũ laudare in nouo testamẽto, ne sitis Manichæi. Laudate illũ de die in diem, hoc est, in ueteri & in nouo testamẽto: quæ duo dies unam lucem faciũt. Propterea scribit & Leuit. n. 4. in Leuitico: Omne autem animal quod findit ungulam & ruminat, mundum est. Hoc est, si duas ungulas habet & ruminat, mundum est. Si ergo unam habet ungulam, non est mundum. Iudæus habet unam ungulã, & propterea immundus est. Manichæus unam habet ungulam, & propterea immundus est. Et quia unam habet ungulam, nõ ruminat cibos suos: nec id quod semel in uentrẽ miserit, rursum educit ad guttur, & ruminat illud & tenue facit: ut qd' grossum fuerat, rursum tenuemittatur in uentrem: hoc quidem pertinet ad sacramenta diuina dicere. Omne animal quod findit ungulam & ruminat mundum est. Iudæus unam ungulam habet: in unum enim tantum credit testamentum, & non ruminat. Legit enim tantummodo literam, & nihil considerat: nihil quærit intrinsecus. Ecclesiasticus uero ungulas findit & ruminat, hoc est in utrunq; credit testamẽtum: & in utroq; testamento sæpe requirit. Et quodcũque latet in litera, in spiritu profert. Hoc totũ quare dixi? Quia scriptum est: Annunciate de die in diem salutare eius. Propterea & apostoli bini mittuntur: propterea non habemus unum oculum, sed duos. Propterea duas habemus aures, propterea duas nares, propterea duo labia, propterea duas manus, duos pedes. Nihil in nobis unum habemus, nisi quod turpe est. Et corporis nostri membra, duorum testamentorum sacramenta testantur. a ¶ Afferte domino patriæ gentium: afferte domino gloriam & honorem.) Si de templo Hierosolymæ dicitur: quid sibi nũc uult, afferte domino patriæ gentium: afferte domino gloriam & honorem? Gentium multitudo, uocatio gentiũ & ecclesiæ cogregatio est. Afferte dño gloriã & honorem. Quando honoramus dominum in corpore nostro, gloriatur dominus in nobis. Afferte domino gloriã nomini eius. Gloria serui, gloria domini est. Qui uos recipit, me recipit. Felix seruus, propter quẽ dominus gloriat'.

a Afferte dõmino patriæ gentiũ: afferte domino gloriam & honorem: afferte domino
b gloriam nomini eius. Tollitẽ hostias & in
c troite in atria eius: adõrate dominum in a
d trio sancto eius. Commouẽatur à facie eius
e uniuersa terra: dicite in gentibus quia do
f minus regnauit. Etenim cõrexit orbem terræ qui non commouebitur:

b ¶ Tollite hostias & introite in atria eius. Hostiam sanctam, uiuam, placentem deo. Tollite hostias. Vos ipsi afferte hostias. Quas hostias? Vos ipsi estote hostiæ. Virginitas, holocaustũ Chri est. Vniuersa castitas, siue in uirginitate, siue in uiduitate, siue in cõtinentia, hostia Christi est. Rem nouam loquor, hostia castitatis ipsa se portat. Tollite hostias & introite in atria eius. c ¶ Adorate dominum in atrio sancto eius.) Video plura atria: uideo unum atrium. Tollite hostias & introite in atria eius. Ecce plura atria. Rursum adorate dominum in atrio sancto eius: ecce unum atrium. Videte ergo quoniam non potest de uno atrio uenire ad plura atria: sed de plurimis atrijs uenitur ad unum atrium. Vultis scire hoc ipsum mysterium? Ecce in alio loco negociator ille qui habebat plurimas margaritas: uendidit plures, ut emeret unam. Et in Michæa dicitur: State, inquit, in uijs domini: & inquirite, inquit, uiam domini. Nisi steterimus in uijs plurimis, unam uiam inuenire non possumus. Quæ sunt istæ margaritæ plures? Quæ sunt uiæ plures? Quæ sunt ista atria plura: ut inueniamus unam margaritã, & unam uiam, & unum atrium? Abraham, Isaac, & Iacob, Moyses, Iesus Naue, Esaías, Hieremías, Ezechiel, duodecim prophetæ, Dauid, Salomon fuerunt atria, hoc est, atria nostra sunt. Primum in illa intram?, & de illis atrijs postea ueniamus ad atriũ euangelij, ubi inuenitur Christus.

d ¶ Commoueatur à facie eius uniuersa terra.) Videte quid dicat: Cœlum non mouetur à facie dei: sed quicunq; terrenus est, ille respicit dominũ: & commouetur, & tremiscit. e ¶ Dicite in gentibus quia dominus regnauit.) Nisi terra commota fuerit, & à suo terreno opere recesserit, domin? non regnabit in gentibus. f ¶ Etenim correxit orbem terræ qui non cõmouebitur.) Nunc̃ corrigitur, nisi quod ante rectũ fuit, & postea deprauatum est. Sic igitur & nos, & oñe humanum genus naturaliter intelligit deum. Nullæ enim gentes sunt, quæ naturaliter non intelligant creatorẽ suum. Licet enim lapides & ligna uenerentur: tamen intelligunt aliquid maius esse quàm ipsi sunt & in errore suo indicant se habere sapiẽtiam: hoc est, nulla gens est, quæ naturaliter non intelligat deum. Deniq; gentiles idola colunt, hoc est, lapides & ligna uenerantur, & si forte rixam fecerint, & si iuramẽtũ aliquod inter illos uenerit, nõ dicũt lapides isti uidẽt, ligna uidẽt: sed deus uidet, & de? audit. Videte ergo quid dicat: Etenim correxit orbem terræ qui non commouebitur. Ideo uenit Christus & correxit genus humanum, quod ante fuerat depraùatum: ut in æternum nõ moueatur. Crux enim ipsius, columna est generis humani. In ipsa columna ædificata est domus eius. Ego crucem dico: nõ lignum, sed passionem. Cæterũ crux ista & in Britãnia est, & in India est, & in uniuerso orbe terrarũ: Deniq; quid dicit et dominus in euangelio? Nisi tuleritis crucem meam, & quotidie secuti fueritis me. Videte quid dicat: Nisi anima uestra ita ad crucem fuerit præparata, sicut mea fuit pro uobis, mei discipuli esse non potestis. Felix qui crucem, & resurrectionem, & locũ natiuitatis Christi, & locum ascensionis portat in pectore suo. Felix est qui Bethlehem habet in corde suo: in cuius corde Christus quotidie nascitur. Deniq; quid dicitur Bethlehem? Domus panis. Simus & nos domus panis eius, qui de cœlo descendit. Quotidie nobis Christus crucifigitur. Nos mundo crucifigimur: & Christus in nobis crucifigitur. Felix est, in cuius corde

Luc. 9. c

Matth. 13. f

quotidie

E quotidie Christus resurgit: si quotidie pro peccatis suis etiam leuibus agit pœnitentiam. Felix est qui de monte oliueti ascēdit ad regna cœlorum: ubi sunt oliuæ domini uberes, ubi lumen Christi nascitur: ubi sunt oliueta domini. Ego enim quasi oliua uberis ī domo domini. Accendamus ergo & nos lucernam nostrā de ista oliua, & statim cū Christo ibim⁹ ad regna cœlorum. Etenim correxit orbem terræ, qui non commouebitur: qui prius ꝑ peccatis tortuosus erat. a ¶ Iudicabit populos in æquitate.) De futuro hoc iudicio dixit: in quo iterato aduenient iudicare de uiuis & mortuis. b ¶ Lætentur cœli.) Apostoli, uel reliqui sancti. c ¶ Exultet terra.) Corpora scilicet cœlestia. d ¶ Moueatur mare & plenitudo eius: orbis terrarum & uniuersi qui habitant in eo.) Secundum utiq; ut in melius commutetur. e ¶ Gaudebunt campi & omnia quæ in eis sunt.) Animæ sanctæ, & præsertim uirgines, quæ diuersis florū suauitatibus pollent. f ¶ Tunc exultabūt omnia ligna syluarum à facie domini.) Quia nō sunt obnoxia combustioni. g ¶ Quia uenit.) Primo aduentu ad redimendū. h ¶ Quoniā uenit iudicare terram.) Iterato ad iudicandum. i ¶ Iudicabit orbem terrarum in æquitate, & populos in ueritate sua.) Vt peccatores subdat pœnis: iustos præmijs muneret æternis. Qui nobis timorē nominis sui tribuens, præstare dignetur: ut in illo tremendo iudicij tēpore non collocemur in sinistro numero: qui nos redemptos eius sanguine confitemur, ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

k ¶ Ipsi Dauid quādo terra eius restituta est ei.) Legimus in Regū & Paralipomenon libris: quoniam Dauid bellicosus uir fuit, & uniuersas gētes in circuitu subiecerit, & in suā redegerit potestatē. Hoc interim secundum literam intelligamus hoc modo: Psalmus Dauid quem cecinit domino: qñ uictis aduersarijs reddidit terræ suæ, hoc est, Iudææ pacem. Hoc secundum historiam. Cæterum si Dauid interpretatur fortis manu: Fortis autē manu nemo est, nisi ille qui uicit omnes gētes, noster Dauid, ad quem clamabant dæmones: Quid uenisti torquere nos ante tēpus fili Dauid? Iste psalmus ab eo compositus est: quando restituta est ei terra. Et egregie dixit quidā: quoniā terra ista quæ restituitur, corpora nostra sunt. Vere enim eo tē pore debemus cantare domino: quando terra nostra composita est. Dicamus autem nos & alter: Non enim nocet, si eandem rem duobus & tribus modis intelligamus. Scriptum est enim in Salomōe: Assumes, inquit, ea in tabula cordis tui

Matth.8.d

a iudicabit pōpulos in æquitate. Lætentur cœ
b li & exultet terra, commouēatur mare & ple
c nitudo eius: gaudebūt campi & omnia quæ
f in eis sunt. Tūc exultābunt omnia ligna syl
g uarū à facie domini, quiā uenit: quōniā ue
i nit iudicare terram. Iudicabit orbem terræ
in æquitate, & populos in ueritate sua.

k Psalmus ipsi Dauid quando terra eius restituta est ei. Psalmus. XCVI.

l m n DOminus regnauit, exultet terra: lætētur insulæ multæ. Nubes & caligo in circuitu

triplíciter. Non nocet diuersum aliquid dicere, cū uno spiritu dicit. Q̄n terra eius cōstituta est. Terra ista antecq̄ Dauid noster oēs uinceret: nō habebat pacem, sed ubicq̄ erat discordia. Alia gēs colebat louem, alia Mercuriū: alia Iunonem, & oēs gentes diuersa idola habebant. Vexillum crucis eleuatum est, & oīs terra constituta est.

G

Psalmus XCVI.

DOminus regnauit exultet terra.) Vniuersa terra & omnis orbis, qui dæmonibus & idolis fuerat ante subiectus, deo nostro regnante lætetur. Dñs regnauit. Dñs creator qui nos fecit, ipse regnauit. Quos qui ante subiecti eratis sub dominio diaboli, nūc subiecti estis sub domino creatore. m ¶ Lætētur insulæ multæ.) Bene dixit de animabus nostris: quæ uarijs cogitationibus, quasi uarijs hinc inde tunduntur fluctibus. Nos autem dicamus & insulas ecclesias. Deniq̄ dicitur & in alio loco: Cō uertentur ad me insulæ multæ. Vultis scire quoniam insulæ dicātur ecclesiæ? Dictum est in prophe ta ex persona domini: Loquere (inquit) habitatoribus insulæ huius. Lætentur insulæ multæ. Quomodo enim insulæ in medio mari positæ sunt, sic & ecclesiæ quasi in medio mari seculi istius positæ sunt: & ita persecutionibus, quasi diuersis tundun tur fluctibus. Verum istæ insulæ tunduntur quotidie, sed non subruūtur. In mari quidem sunt, sed habent fundamentum Christum, qui moueri nō potest. n ¶ Nubes & caligo.) Ego puto nubē istam esse, de qua dicitur in euangelio: Et operuit, inquit, eos nubes lucida: Eo tempore quando trāsformatus est dominus, & apostoli cecidērūt, operuit eos nubes lucida. Ego puto istas ēsse nubes: quibus mandauit dominus ne pluant super Israēl imbrem. Ego puto istas esse nubes, de quibus in alio loco dicitur: Veritas tua usq̄ ad nubes. Veritas domini illa, quæ dicit in euangelio: Ego sum uia, ueritas, & uita. Veritas dei, Christus est. Veritas dñi usq̄ ad nubes. Nubes apli sunt & prophetæ: istis mandatum est, ne pluant super Israēl imbrem. Ex quo enim (secundum historiam, quod scriptum est in libro Iudicum) uellus illud siccatū est: pluuia in uniuerso orbe discurrit. Quod dicit, hoc est: Israēl siccatus est, & pluuia super omnem orbem discurrit. Nubes & caligo in circuitu eius. Dominus uenit in Aegyptum super nubem leuē. Videte quid dicat, dominus uenit: Dominus atq̄ saluator in Aegyptum istam in qua nos sumus: in locum tenebrarum ubi Pharao est, dominus uenit. Non uenit, nisi in nube leui. Nubes ista leuis quæ est? Videtur mihi sancta Maria, nullo humano semine prægrauata. Ista nubes leuis uenit in mundū

H

Matth.8.d *Iudic.6.g* *Esa.19.a*

A mundum, & secum portat mundi creatorem. Et quid dicitur ibi in Esaia? Dominus uenit in Aegyptum super nubem leuem: & confringentur idola Aegypti. Venit dñs, & idola Aegypti cōmota sūt, & cōcussa atq̄ destructa. Nubes ista destruxit Serapim in Alexandria.

non imperator homo mortalis: sed nubes ista quæ uenit in Aegyptū. Nubes & caligo in circuitu eius. Diximus de nube: dicamus de caligine. Dominus in caligine est. Dominus aut in lumine est, aut in caligine. In lumine incipientibus est. Incipiētibus em simpliciter loquitur: qui uero pfecti sunt, illis mystice loquit. Deniq̄ apostolis non loquebatur q̄si turbis, sed intrinsecus loquebat. Et quid dicit? Qui habet aures audiendi, audiat. Ergo hoc qd dicit: & caligo in circuitu eius, hoc est, & mysteria

Exo.19.c

in circuitu ei⁹. Propterea dicit & in exodo. Et ois, inquit, populus stabat deorsum: Moyses autē solus ingressus est in montē Sina in caligine. Nō em

B

Psal.17.b

poterat omnis populus, dei scire mysteria, quæ solus poterat nosse Moyses. Dicitur de deo: Posuit tenebras latibulum suū. a ¶ Iustitia & iudiciū correctio sedis eius.) Quid uult dicere: correctio sedis eius? Debuit dicere: stabilitas sedis eius. Q̄n ergo dicit: correctio sedis eius, ostendit quodcūq̄ corrigitur, prauum fuisse antecq̄ corrigeretur. Iudicium ergo dei antecq̄ ueniat ad iudicandū, quasi prauum uidetur. Nunc uidet iniustum, & prauum esse iudiciū. Quādo em iniqui homines diuitantur & sancti pauperes sunt: nōne uidetur iudicandum, ut reddat unicuiq̄ ſm opera sua: eo tē pore quasi corrigetur sedes eius. Deniq̄ uultis scire quia de die iudicij dicit? b ¶ Ignis ante ipm præcedet.) Ignem istū qui sanctus est, nō timeat: qui peccator est, timeat. Ignis iste sanctos purgat:

Psal.103.a

peccatores consumit. Ignis ante ipsum præcedet. Qui facit angelos suos spiritus: & ministros suos ignē ardentem. Ego puto istos esse ignes, hoc est, angelos eius. Isti ergo angeli, hoc est, ignis eius, p̄cedent ante eū. Iste ignis quos cōsumit? Quicūq̄ est lignum, fœnū, stipula. Qui autē aurum, argentum est & lapides precioſi, mittitur quidē in ignē, sed mundior inuenitur. c ¶ Alluxerunt fulgura eius orbi terræ.) Dicunt philosophi, quod fulgura ex nubium collisione generentur. Nisi enim prius sonitus auditus fuerit, fulgura non prospiciuntur. Hoc dicit & de lapide ignario: qui nisi collisus fuerit, medius ignis nō egredit. Hoc diximus ſm historiā, & paruulis adhuc loquimur. Dixim⁹ ergo naturam rerum: ut ex natura rerum, spirituale aliquid proferamus. Lapis qui uulgo uocatur ignarius: si solus est, ignem non potest mittere: si autem cū alio lapide collisus fuerit, medius ignis excutitur. Fac mihi esse nubem Hieremiā, Esaiā, Eliam, nubem autem & Paulum & Petrū, & cæteros apostolos. Istæ ergo nubes quādo cōllisæ fuerint inter se, emittunt medium ignem & lucet orbi terræ. Alluxerūt fulgura eius orbi terræ: uidit & cōmota est terra. Apostolorū fulgura alluxerunt in toto orbe terrarū. Cōmota est. Illi loquebātur: & tonitruum uocis eorum uniuersus mundus audiebat. Duo habebant pariter: & grādem uocem, & splendida fulgura. Hæc fulgura credentes illuminabant: non credentes combure

C

a cultu eius: iūstitia & iudicium correctio se
b dis eius. Ignis antē ipsum præcedet: & inflā
c mabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt
fulgura eius orbi terræ: uidit & cōmota est
b terra. Montes sicut cera fluxerūt à facie do
e mini: à facie dñi omnis terra. Annūnciaue
f runt cœli iusticiam eius: & uiderūt omnes
g populi gloriam eius. Cōfundantur oēs
qui adorant sculptilia: qui gloriantur in si
b mulacris suis. Adorate eum omnes angeli
i eius: audiuit & lætata est Sion. Et exultaue
k rūt filiæ Iudæ: propter iudicia tua domine.
l Quōniam tu dñs altissimus super oēm ter
m ram: nimis superexaltatus es super omnes
n o deos. Q̄ui diligitis dominum, oditē malum:
p custodit dominus animas sanctorum suorum.

d ¶ Montes sicut cera fluxerunt.) Mihi uidentur isti montes esse dæmonum potestates. Siue certe montes, superbi quiq̄ homines. Ignis iste non consumit humiles, sed quicunq̄ montuosi sunt. Deniq̄ quando fulgur emittitur: difficile illos percutit, qui in ualle sunt: sed semper illos qui in monte sunt. e ¶ Annunciauerunt cœli iusticiam eius.) Isti sunt cœli, de quibus & in octauo decimo psalmo dicitur: Cœli enarrant gloriā dei. Cœli annunciant iusticiam eius: terra non annunciat. Quicunq̄ cœlum est, non timet iustum deū. Quicunq̄ de cœlis est, non timet eius annunciare iusticiam. Quicunq̄ sanctus est & cœlū est, iste iustum deum non timet. Peccator autem misericordem quærit deum. Annunciauerunt cœli iusticiam eius: euangelistæ scilicet. f ¶ Et uiderunt omnes populi gloriam eius.) Quia etiam quibus non est annūciatū de eo, intellexerunt deū in carne uenisse. g ¶ Confundantur omnes qui adorant sculptilia: qui gloriātur in simulacris suis.) Vt dum in spe uana cōfunduntur, ad illam ueram ualeant peruenire. h ¶ Adorate eum omnes angeli eius.) Annūciatores regni illius. i ¶ Audiuit & lætata est Sion.) Ecclesia quæ gloriam eius speculabatur. k ¶ Et exultauerunt filiæ Iudæ. Animæ confessorum. l ¶ Propter iudicia tua dñe.) Quia custodierūt ea. m ¶ Q̄m tu dñs altissim⁹ sup omnē terram: nimis supexaltatus es super oēs deos.) Et non solū super deos, sed etiam sup cœlos cœlorū. n ¶ Qui diligitis dñm.) Qui solus est bonus. o ¶ Odite malum.) Diabolum.

p ¶ Custodit dñs animas sanctorum suorū: de manu peccatoris liberabit eas.) Ne eis aliqd no

ceat. a ¶ Lux orta est iusto.) Christus refulget in corde eius. b ¶ Et rectis corde lætitia.) Quia quem expectabant, cernere meruerunt. c ¶ Lætamini iusti in dño: & cõfitemini memoriæ sanctitatis eius.) Qui eum in recti cordis lumine contemplamini, iugiter collaudate, uel sanctitatem eius: quia uestrum memor fuit, ut sanctificaret: uel pietatem, qua uos in regno suo assciuit. Qui nobis præstare dignet: ut ei⁹ lumine nostris cordibus oriẽte, mereamur ab eo de pſentibus eruí: cuius sumus baptismo à noxijs originalibus liberati. Ipsi gloria cum æterno patre & spũ sancto in secula seculorum. Amẽ. d ¶ Psalmus Dauid.) Iste psalmus uocem prophetæ continens: potentiam narrat dominici nominis ac uirtutis.

Psalmus. XCVII.

CAntate dño canticum nouum.) Canticum nouum, est dei filius crucifixus: quod nunq̃ auditum fuerat. Noua res, nouum habet canticũ.

F Cantate dño canticum nouum. Homo quidem est, qui passus est: sed uos cantate dño. Passus est quidem quasi homo, sed saluauit quasi deus. Cantate dño canticum nouum. Canticum nouũ, mereatur nomen nouum. Propterea dicitur & alibi: Esa. 62.d Et uocabitur, inquit, nomen nouum. Nouum nomen, nouum meretur canticum. Et in Apocalypsi dicitur: Qui uicerit, inquit, dabo ei calculum: Apoc.3.c & nomen nouum scribam super eum. Nomen nouum Christianorum est. Cantate dño. Quare? Quid enim fecit? Quare enim nouum mereatur canticum? f ¶ Quia mirabilia fecit.) Signa fecit in Iudæis: paraliticos sanauit: leprosos purgauit: mortuos suscitauit. Hoc & alij fecerũt prophetæ. Vertit panes paucos in plures: & pauit infinitũ populum. Hoc fecit & Eliseus. Quid ergo fecit nouí, ut mereatur nouum canticum? Vultis scire qd nouum fecerit deus? Quasi homo mortuus est, ut homines uiuerent. Filius dei crucifixus est, ut nos leuaret ad cœlum. Quoniam mirabilia fecit. Vultis scire quoniam mirabilia fecit? 3. Reg.17.d Filius uiduæ iacebat in cœnaculo: uenit Eliseus & contraxit se: & os ad os posuit: & manus ad manus, & pedes ad pedes. Si enim expandisset se, non reuersus esset filius uiduæ. Ideo se cõtraxit, ut uiuificaret. Cum esset in forma dei: ideo accepit formã hominis: ideo se contraxit, ut nos faceret altiores. g ¶ Saluauit sibi dextera eius.) Quod dicit, hoc est: Saluauit homines: nõ alienũ, sed suũ opus: hoc est, quod fecerat sibi, sibi ipse saluauit. Fecerat hominem in salutem, qui uitio suo perierat. Iste mortuus est, ut saluaret sibi hominem dextera sua. Dextera hic, p

a rum: de manu peccatoris liberabit eos. Lux
b orta est iusto: & rectis corde lætitia. Lætami
c ni iusti in domino: & confitemini memoriæ
d sanctificationis eius. Psalmus Dauid.

Psalmus XCVII.

e
f CAntate domino canticum nouũ: quia
g mirabilia fecit. Saluauit sibi dextera
h i eius: & brachium sanctum eius. Notum fe-
k cit dominus salutare suum: in cõspectu gẽ-
l tium reuelauit iusticiam suam. Recordatus
m est misericordiæ suæ: & ueritatis suæ domui
n Israël. Viderunt omnes termini terræ: salutare dei

uirtute ponitur: & brachium p robore. h ¶ Et brachium sanctũ eius.) Licet & brachiũ & dextera Christus dicatur: Dextera dñi fecit uirtutem: & brachium dñi cui reuelatum est: tamẽ hic de Christo dicitur. i ¶ Notum fecit dominus salutare suum.) Non dixit: ostendit, sed notum fecit. Q& dicit, hoc est: quod ante nouerant deum, & suo uitio obliti sunt. Ergo deus ueniẽs, sua gratia hoc quod perdiderant, manifestauit eis. Ergo hoc dicit: Ille quẽ nouerat Adã, quem nouerat Seth: quẽ nouerat Enoch: qui inuocauit dñm & sperauit in eum: & nouerat Noẽ: & postea oblitus fuerat humanum genus: uenit iterum in mũdum: ut homines qui postea obliti fuerant, iterum cognoscerẽt. Notum fecit dñs salutare suum. In Hebraico legitur: Notum fecit dñs Iesum suum. Vbicũq̃ enim saluator dicitur: in Hebraico, Iesus ponitur. k ¶ In conspectu gentium reuelauit iusticiam suam.) Nequaq̃ in sola Iudæa, sed in cõspectu gẽtium. Iustum enim erat, ut saluator saluaret creaturam suam. Reuelauit iusticiam suã, quæ incredulitate hominum fuerat obscurata. l ¶ Recordatus est misericordiæ suæ.) Conclusit omnia sub peccato, ut omnibus misereatur. m ¶ Et ueritatis suæ domui Israël.) Misericordiæ recordatur: ueritatem implet. Recordatus est misericordiæ suæ, hoc est, in gentium populo. Et ueritatem suam domui Israël. Hoc opere complẽs, quod patriarchis promiserat. n ¶ Viderunt omnes fines terræ salutare dei nostri.) Nõ solus Israël uidit & Iuda, sed omes fines: simulq̃ scd'm mysticum intellectum, fines terræ. Q̃diu in medio terræ sumus, deum uidere non possumus. Quãdo ergo quasi relinquimus terram, & in summitate sumus, tũc meremur uidere deum. Vultis scire quomodo fines terræ uideant deum? Ezech.1. Legimus in Ezechiele: Et rotæ, inqt, ille, quæ uoluuntur, dicebatur eis: Gelgel, quod dicitur reuolutio. Gel enim uolutio: Gelgel reuolutio. Rotæ ergo illæ audiunt reuolutio. Quoniam rota quasi paruo quodam spacio terrã tangit: & tota festinat ad cœlũ: ideo dicitur & in alio loco: Sancti lapides uoluunt̃ super terram. Et qd dicitur in Ezechiele? Zach.9.d Quocunq̃, inquit, ibat spiritus, illuc sequebantur & rotæ. Et nos sequamur spiritum sanctum, ut dicamur rotæ. Et quid dicitur ibi? Et nõ, inquit, ibant retrorsum, sed semper ibãt ante se. Simulq̃ considerate quid dicat: Non, inquit, reuertebantur, sed semper ante se ibant. Præteritorum enim obliuiscebantur, ad priora se extẽdebant. Et plena erãt, inquit, oculis. Omnia enim rotarum istarum plena erant lumine dei. Non est

istius

A istius temporis: ut de rotis, & de Cherubim, & de animalibus Ezechiel disputemus. a ¶ Iubilate deo omnis terra.) Non solum Iudæa, sed omnis terra iubilate domino. Signa mittite uictoris exercitus. b ¶ Cantate, & exultate, & psallite.) Cantate, cogitatione: psallite uerbo, hoc est, omnibus membris uestris. Psallat manus in eleemosyna: psallat pes uadẽs in opebono. c ¶ Psallite domino in cithara.) Omes chordæ uestræ uocales sint. Non potest esse cithara, si una chorda defuerit. Quid tibi pdest, si sis castus? si sis largus in eleemosyna, & inuidiosus sis? Quid tibi prodest, si sex chordas integras habueris, & unam ruptam? Si una chorda defuerit, perfectus citharæ sonus esse non poterit. d ¶ In tubis ductilibus & uoce tubæ corneæ.) Legimus in Numerorum libro, duo genera esse tubarum. Vnũ genus esse tubarum ductile ex argento: aliud esse genus tubarum cornearum. Ergo hic utrũq̃ dicitur: In tubis ductilibus & uoce tubæ corneæ. Quod dicitur, hoc est: Tuba ductilis ex argento, sermo dei est: & eloquia domini, eloquia casta: argentũ igne examinatum, purgatum septuplum. Rursum in uoce tubæ cornecæ, hic regnans inducitur uir dei. In scripturis proprie cornu, pro regno dicitur, & Luc.1.g pro potentia: sicut ibi scriptum est: Erexit cornu sa- Psal.43.b lutis nobis. Et in alio loco scriptum est: In te inimicos nostros uentilabimus cornu. Ergo uidete hic quid dicat: Duas habetote tubas, & argenteam, & corneam. Argenteam, ut habeatis sermonẽ: Corneam, ut habeatis uirtutem. Vultis scire quoniam cornu semper in bonam partẽ ponitur? Legimus in Leuitico: Nullũ animal offerat̃, nisi quodcunq̃ cornutum est. Tria genera animalium offerunt̃: bos, qui cornu habet: & aries, qui cornu habet: & hircus, qui cornu habet. Sine causa putas dicitur: ut nullum offeratur animal, nisi quod cornutum est? Et nos ergo quamdiu habemus cornu, meremur uictima esse dei. Si autem cornu nostrum fuerit excussum, quasi debiles sumus: & inter sacerdotes dei uenire non possumus.

e ¶ Moueat̃ mare & plenitudo eius.) Moueatur mare: & amaræ aquæ mutentur in dulces. Denicq̃ & Mara mutata est: & facta est in dulcem saporem. Aquam illam amaram non fecit aliud dulcem, nisi lignũ crucis, quod missum erat in eam. Mihi uidetur amarum mare, lex esse Moysi. Hoc est quod dicitur Mara, hoc est, amara. Hæc amara aqua, legis ueteris accepit lignũ crucis: & effecta est dulcis. f ¶ Flumina plaudent manu simul.) Interrogemus Iudæos, qui scd'm literã intelligũt: flumina uentrẽ habent: flumina uoces habent: flumina pedes habent: flumina manus habent? Dicat aliquis: Non est scriptum de uentre, de pedibus. Sed dico tibi: ex uno membro intelligimus & cætera. Non enim possumus intelligere manus sine pedibus, sine uentre, sine mẽbris cæteris. Flumina plaudent manu simul. Flumina quæ bibe-

a tare dei nostri. Iubilate deo omis terra: can-
b tãte & exultate & psallite. Psallitẽ dño in
c cithara: in cithara & uoce psalmi: in tubis
d ductilibus & uoce tubæ corneæ. Iubilate in
e conspectu regis domini: mõueatur mare &
plenitudo eius: orbis terrarum & qui habi-
f tant in eo. Flumina plaudent manu: simul
g mõntes exultabũt à cõspectu domini, quo-
h niam uenit iudicare terram. Iudicabit orbẽ
i terrarũ in iusticia: & populos in æquitate.
k Psalmus Dauid.

runt de fonte Iesu. Me, inquit, dereliquerũt fontem aquæ uiuæ. Flumina ipsa de fonte Christi currunt. Ille fons est: nos flumina sumus: si tamen meremur esse flumina. Christus, fons est: sancti, flumina sunt. Qui autem inferiores sunt, riuuli sunt. Alij uero torrẽtes sunt. Qui sunt torrentes? Qui ad horam habent aquas: & tentatione ueniente, siccantur. Flumina plaudent manu simul. Non est unum flumen, plura sunt flumina. Quot sancti sunt, tot & flumina sunt. Sed ista flumina non habent inter se dissensionem. Quoniã sunt flumina Christi, propterea habent inter se cõcordiã. Flumina plaudent manu simul. Plaudent, quia opera sanctorum, laus dei est. Christus non uoce laudatur, sed opere. Non audit uocẽ, sed opera. Flumina plaudent manu simul. Propterea dicit & ipse in euãgelio: Qui sitit, ueniat & bibat: & Ioã.7.f fluent, inquit, flumina de uentre eius.

g ¶ Montes exultabunt in conspectu domini.) Quid simile flumina & mõtes? Sed quoniam de pfectis sanctis dicit: non dixit, riuuli plaudent manu simul: sed flumina plaudẽt manu simul. Videte ordinem: Moueatur mare & totus orbis. Flumina plaudent manu simul. Montes nihilominus, q ad summam iusticiam peruenerunt. Dicam & aliter: Moueatur mare, quod ante fuerat immotum, moueatur in aduentu Christi. Moueatur mare, iã diximus, hoc est, lex Moysi. Flumina plaudẽt manu simul, hoc est, prophetæ. Montes exultabunt à conspectu domini, hoc est, apostoli. h ¶ Quoniam uenit iudicare terram.) Nequaq̃ uenit humilis tantum in carne, sed gloriosus uenit in maiestate sua. Quoniam uenit iudicare terram. Nõ dixit perdere, sed iudicare. Venit iudicare, ut zizaniam separet à frumento. Venit, ut piscículos malos separet à bonis. i ¶ Iudicabit orbem terrarũ in iusticia: & populos in æquitate.) Iusticia ponit̃ & æquitas. Primum iusticia ponitur, & postea æquitas, εὐθύτης proprie dicitur, quæ prauũ rectum facit. Venit ergo iudicare in sua iusticia: ut quod prauum est, in illo rectum fiat. Cui sit gloria in secula seculorum. Amen. k ¶ Psalmus Dauid.) Iste psalmus uocem continet prophetæ sacerdotis domini, commonentis ad dei omnipotentis gratiã referendam.

XCVIII.

E DOminus regnauit iraſcantur populi.) Tres pſalmi idem habent principium: nonageſimuſſecundus,& nonageſimuſſextus,& nonageſimuſoctauus. Sed cum idem habeant principium in uerſiculo,in fine diuerſi ſunt. Quando enim dicitur in nonageſimoſecūdo: Dominus regnauit decorem indutus eſt: In nonageſimo uero ſexto: Dñs regnauit,exultet terra:In nonageſimo aūt octauo:Dñs regnauit iraſcantur populi:uidetur q̄ ſi ordo ſibi eſſe cōtrarī. Debuit enim primū dicere:Dominus regnauit, iraſcātur populi: & poſtea dicere:Dominus regnauit,exultet terra:& in ultimo:Dominus regnauit decorem indutus eſt. Verum diuerſus ordo dat nobis aliquam intelligentiæ ſuſpicionē. Dñs regnauit decorē indutus eſt. Dominus regnauit, & indutus eſt patriarchis & prophetis,& populo credenti. Decorem indutus eſt:quia patriarchæ & prophetæ quaſi Chriſti ueſtimentū fuerunt. Illud eſt perizoma,quod in Hieremia ſcribitur. Illud eſt perizoma, qđ habuit circa lumbos ſuos Hieremias. Vultis ſcire quoniam ſancti quaſi perizoma,ueſtimētum dei ſunt: Propterea ipſe deus loquitur ad Hieremiā: Sicut tu, inquit,poſuiſti lumbare iſtud ad lumbos tuos: ita & ego applicaui populum meū ad me. Quomodo ergo ueſtimentum circa hominem, ſic populus circa deum. Verum quia hoc perizoma, uerū quia hic decor,quo dominus fuerat indutus, trās Euphraten expoſitus eſt in foramine petræ: & ibi computruit:& ab Aſſyrijs ductus eſt in captiuitatem:dominus quid facit? Non eſt nudus: non poteſt eſſe ſine lumbari:& nō poteſt eſſe ſine ueſte: priore populo perdito,facit ſibi ueſtem de populo gentilium. Et quid dicitur? Dominus regnauit exultet terra. Exultet terra uniuerſa,hoc eſt, credētium populus. Deniq; uultis ſcire quoniam ſecundum lumbare,de gentium populo dicitur? Dñs, inquit,regnauit exultet terra:Lætētur inſulæ multæ. Nō una inſula Iudæa,ſed inſulæ multæ:hoc eſt totus mundus. Dicat mihi aliquis:Da mihi exemplum de ſcripturis:ubi Iudæa ſola inſula dicta ſit. Oīe quod loquimur,debemus affirmare de ſcripturis ſanctis:In ore enim duorū & trium teſtiū, ſtabit omne uerbum. Non habet tantam autoritatem ſermo dicentis, quantum domini præceptū. Legimus in ꝓpheta Ezechiel:Et tu,inquit,fili hominis loquere ad habitatores inſulæ huiꝰ, hoc eſt, Iudææ. Quoniā ergo una inſula dimiſſa eſt,nunc dicitur:lætentur inſulæ multæ. Ergo lumbare dicitur in priori populo: Dominus regnauit decorē indutus eſt. In ſecundo populo de gentibus congregato: Dominus regnauit,exultet terra:lætētur inſulæ multæ. Nunc in tertio dicitur: Dominus regnauit,iraſcantur populi. Siue de gētibus, ſiue de Iudæis ſunt:quicunq; non credunt,iraſcant. Quare fremuerunt gentes:& populi meditati ſunt inania? Dominus regnauit,iraſcantur populi. Dominus paſſus eſt: dñs crucifixus eſt:dñs mortuus eſt:dominus reſurrexit:dñs ad cœlū uictor aſcendit. Dñs regnauit,iraſcātur populi. Qui ſunt iſti populi? Dicamus exemplū de euāgelio: Quidā paterfamilias fuit accipere ſibi regnum de lōge. Quid lōgius, q̄ cœlum à terra? Dereliquit terrā: iuit ad cœlos, ut acciperet ſibi regnum. Et ciues, inquit, illi qui oderant eum,miſerunt legationem dicentes:Nolumus eum regnare ſuper nos. Verū ille accepit regnū,& uenit ad ciues peſſimos. Venit ad illos, qui regem eum nolebant habere. Et nūc dicit ſpiritus ſanctus ad ciues malos. Velitis, nolitis,dominus regnauit,iraſcātur populi. O clementia ſpiritus ſancti:non dixit pereant,ſed iraſcātur. Vitium uoluit ſignificare,non pœnas. Illi iraſcūtur,& dominus deprecatur. Et quid dicit? Venite ad me oēs qui laboratis & onerati eſtis. Regnum accepi à patre,imò homo quem ſuſcepi,do quaſi deus,accipio quaſi homo. b ¶ Qui ſedes ſup Cherubim,moueatur terra.) Quàmdiu terra immobilis eſt,ſanari non poteſt. Non de terræ motu loquitur,quo uidemus terras concuti: & omne mortalium timere genus: ſed de noſtra terra loquitur. Quæ quàmdiu immota fuerit,ſanari nō poteſt. Quando uero mota fuerit & intremuerit: tunc recipiet ſanitatem. Super quē,inquit, requieſcam,niſi ſuper humilem & quietum, & trementem ſermones meos? Quoniam terra tremens cō mota eſt:propterea ille qui ſedet ſuper Cherubim incipit ſedere in terra tremente. Felix eſt qui ſoliū dei eſt. Felix eſt in quo deus ſemper ſedet. Diuerſa ſunt ſchemata. Aut enim ſedemus,aut ſtamus,aut ambulamus,aut iacemus. Infelix eſt ille cui iacet deus:iacet etenim cum iacente. Quomodo plangit cum plangente,& ridet cum ridente: ita & iacet cum iacente. Quomodo ſitit cum ſitiente, & eſurit cum eſuriente:& nudus eſt cum nudo:ſic et iacet cum iacente. Qui ergo uulneratus eſt & iacet:& ipſe quodāmodo iacere dicit cum eo. Qui aūt ambulat: & ille ambulat cū eo. Qui ambulat, uideт qdē melior eſſe ab eo q iacet:tñ necdū uenit ad eius felicitatē q ſtat. Deniq; & Adā qñ ſe abſcōdit à facie dei:ambulabat ei deus poſt meridiē. Dicat aliqs:Si Adā offēderat & de paradiſo fuerat eiectus:ergo impfecta felicitate eſt cuicūq; ambulat deus. Et ego dico:ſi Adā penitus occiſus fuiſſet,& nō ei datus fuiſſet locꝰ pœnitētiæ, iacuiſſet ei deꝰ. Nūc uero qa dat̄ ei locus pœnitētiæ,ꝓpterea ambulat ei deus. c ¶ Dñs in Sion magnus & excelſus &c.) Aſcēdens ad cœlos,excelſior eſt oībus factus:unde nos actusq; noſtros p ſingulos dies ſpeculat̄. d ¶ Cōfiteāt nomini tuo magno &c.)

Præparet

XCVIII.

a DOminus regnauit iraſcantur populi:
b qui ſedes ſuper Cherubim moueatur
c terra. Dominus in Sion magnus: & ex
d celſus ſuper omnes populos. Cōfiteantur nomini tuo magno, quoniam ter
ribile. Luc.19.b

A Præparent ſe ſancti ad confitendum nomini tuo: quod eſt ſanctum,ſiquidem tu dixiſti: Sancti eſtote:quia ego ſanctus ſum. a ¶ Et honor regis iudicium diligit.) Debet ſe prius homo diſiudicare, & proprio iudicio cōdemnare mala ſua:& ſic honoret æternū regē deū.

b ¶ Tu paraſti directiones in populis.) Sed proprio uitio deprauati ſunt. c ¶ Iudicium & iuſticiam in Iacob tu feciſti.) Non ſolum in patriarchis:ſed etiam in populo Chriſtiano:qui meruit primogenita ſenioris. d ¶ Exaltate dominum deū noſtrum.) Vt ſit excelſus in cordib⁹ ueſtris. e ¶ Et adorate ſcabellū pedū eius: quoniam ſanctum eſt.) Multæ de ſcabello opiniones ſunt:ſed hic,ꝓpheta corpus dominicum dicit:in quo maieſtas diuinitatis tanq̄ ſuper ſcabellū ſtat. Sanctum enim eum dici ſæpe docuimꝰ. Quod autem adorari debeat: eo aſcendente apoſtoli docuerunt: cum adorantes regreſſi ſunt in Hieruſalem. Sed & ad crucem dominicam:et ad animā ſanctam hæc referenda ſunt. f ¶ Moyſes & Aaron in ſacerdotibus eius.) Quanq̄ unus legis:alter ſacerdotij regulam teneat:tamen utercq; aduentum domini ſacerdotali præconio, uel in legalibus tubis,uel in ueſtis tintinnabulis nūciauit. g ¶ Et Samuel inter eos &c.) Samuel Leuitici ordinis regulā tenet:qđ Ephod illud lineū atq; cādidū figurauit:oſtendēs candidū effici poſſe:q p pœnitētiam nomen dñi inuocans:lachrymis nigredinem peccati diluerit. h ¶ Inuocabāt dominū.) Apoſtoli. i ¶ Et ipſe exaudiebat eos:in columna nubis loquebatur ad eos.) Locutus eſt dominus de nube filijs Iſraēl: ſed & deinceps aſſumptæ: in eſt apoſtolos de uelamento carnis aſſumptæ: in quo diuinitas obumbrata latebat. k ¶ Cuſtodiebant teſtamentum eius:& præceptū quod dedit illis.) Nihil de his ad irritum deduxerunt.

l ¶ Domine deus noſter tu exaudiebas eos, deus tu propicius fuiſti eis: & ulciſcens in omnes adinuentiones eorum.) Omnia enim quæ agere ſtuduerunt,ad perfectum deduxiſti: quia placita erant tibi. m ¶ Exaltate dominū deum noſtrū: & adorate in mōte ſancto eius,quoniam ſanctus dominus deus noſter.) Sanctos uos exhibete in eccleſia eius:ſicut ipſe eam exhibuit ſanctā, nō habentem maculam aut rugam. Qui nobis præſtare dignetur:ut modum ſacerdotalis ordinis cum ſanctitate perfecta tenentes:quæ ſtudemus agere de bono, ipſe perducere dignetur ad effectum.

n ¶ Pſalmus pro confeſſiōe.) Iſte pſalmus uocem prophetæ continet, qui fideles prouocat in laudibus dominicis inceſſabiliter exercere.

Pſalmus XCIX.

I Vbilate deo oīs terra:ſeruite domino in lætitia.) Qui excuſſo à ceruicibus ueſtris legis iugo:non in mœrore ueteris ſeruitutis: ſed in libertate noui hominis exultatis. p ¶ Introite in conſpectu eius in exultatione.) Non iocis turpibus diſſoluimini: ſed oīa quæcunq; facitis,in gloriam dei facite.

q ¶ Scitote qm̄ dñs ipſe eſt deꝰ:ipſe fecit nos & non ipſi nos.) Ab eo enim ſumus nō ſolū corporaliter facti,ſed etiam in nouum hominem recreati. Et hoc nō noſtro merito,ſed ſuo dono.

r ¶ Nos populus eius & oues paſcuæ eiꝰ.) Ipſe eſt paſtor bonus,qui animam ſuam pro ouibus ſuis poſuit. Nos aūt ſumus oues:qui eum ſequimur,& uocem eius audimus. s ¶ Introite portas eius in confeſſione.) Sicut enim ipſe porta eſt patris cum dicit: Per me ſi quis introierit ſaluabitur: ita & apoſtoli portæ ſunt eius per quas ad eum acceditur: quas nemo poteſt ingredi niſi ſe peccata confitendo purgauerit. t ¶ Atria eius in hymnis cōfitemini illi.) Dilatatas ei mentes cum hymnis ſpiritualibus cantiſcis deferte. u ¶ Laudate nomen eius quoniā ſuauis eſt dominus.) Nihil enim acerbum habet.

x ¶ In æternum miſericordia eius.) Quia nos redemit & iugiter ſaluat. y ¶ Et uſq; in generationem & generationem ueritas.) Qua populos iudicabit. Qui nobis præſtare dignetur,ut ab ipſo facti,ab ipſo redempti:mereamur & in lætitia ſempiterna iubilum exultationis cum gratiarūactione concinere. Ipſi gloria cum æterno patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum. Amen.

z ¶ Pſalmus ipſi Dauid.) Iſte pſalmus uocem cōtinet ꝓphetæ dei miſericordias enarrantis.

Psalmus C.

MIsericordiam & iudiciũ cantabo tibi dñe.) Misericordiam audiant peccatores qui desperant de sua salute, qui sunt in pœnitentia. Iudicium audiant contemptores, qui dicunt: Miserícors est dominus: peccemus, indulgebit nobis.

b ¶ Psallam & intelligam in uia immaculata.) Vt intelligat quis qd psallit: & sensus ipsius cõ templetur psalmũ, ut nõ uagetur mẽs eius foras: & corpore quidem uideatur psallere: mens autem sine fructu sit. In uia immaculata: ut ambulãs in hoc mũdo iuste agã: & maculam non habeã.

c ¶ Quando uenies ad me.) Quando autẽ intellectum recepero & iuste egero: tunc cũ fiducia dico ad dñm: Quando uenies ad me? Venies autẽ, de secundo eius aduentu accipiendũ est.

d ¶ Perambulabam in innocẽtia cordis mei: in medio domus meæ.) Nihil sic placet deo, ut simplicitas & innocẽtia. Deniq; spiritus sanctus in alijs uolatilibus non complacuit nisi in colũba propter simplicitatẽ: & in quadrupedibus in oue, propter mansuetudinem.

e ¶ Non proponebam ante oculos meos rem iniustã.) Nõ anteponebam aliquid dño: neq; consentiebam iniq̃tati, sed totus ad deum eram.

f ¶ Facientes præuaricationẽ odiui.) Siue pater meus erat, siue mater, siue frater, aut soror siue amicus: tamen si declinasset à timore dñi: hũc odio habebam: & omnino ad eum non accedebam. Non antepone bam propinquitatem aut amicitiam pietati dñi.

g ¶ Non adhæsit mihi cor prauum.) Non erat in me aliquid difficile aut peruersum aliquid: sed æquitas & iustícia.

h ¶ Declinantem à me malignum non cognoscebam.) Hoc est, si erat mihi amicus aut proximus, siue episcopus aut presbyter, siue in quacunq; dignitate constitutus: tamen si puertebat uias suas: sic eũ fugiebam: ut penitus eius memoriã nõ facerem.

i ¶ Detrahentẽ proximo suo: hunc psequebar.) Intantũ non oportet consentire detrahẽti, ut etiam quantũ in nobis est persequamur talẽ, ꝓuidentes in utroq; utilitatẽ: ut nec libẽter audiamus: nec illũ ꝑmittamus peccare. Tãta em̃ distantia est inter fornicantẽ & detrahentem, ut ille qui fornicatur, se tantũ occidat: ille aũt q detrahit: & se & illũ q audit demergat.

k ¶ Superbo oculo & insatiabili corde cũ hoc non edebã.) Si quis erat superbus aut auarus: cum hoc penitus nõ edebã.

l ¶ Oculi mei super fideles terræ ut sedeant mecũ.) Nõ dixit diuites aut imperatores: aut episcopos, aut presbyteros, aut diaconos, sed fideles, cũ istis sedebam. Potest hoc dicere & episcopus sanctus uir, qm̃ nõ ordinabã presbyterũ illum q mihi obsequebaꝫ, aut propinquũ meũ: sed cũ quẽ sciebam fidelẽ. Et iterũ idem potest dicere. Quoniã oẽs clericos meos & laicos fideles habebã. Potest ex persona dñi dici iste uersiculus.

m ¶ Ambulãs in uia immaculata: hic mihi ministrabat.) Quoniã non ordinabam eos qui mihi propinqui erãt, sed iustos & fideles.

n ¶ Qui loquit̃ iniqua nõ direxit in cõspectu oculorũ meorũ.) Intantũ em̃ declinabã ab eo qui detrahebat ꝓximo suo: ut nec illi crederem nec audirem talem.

o ¶ In matutino interficiebam omnes peccatores terræ.) Bn̄ dixit, peccatores terræ. Peccatores enim terreni sunt. Hoc uult dicere, quod immissiones diaboli quas mihi suggerebat, eijciebam de corde meo, & nõ suscipiebã. Cogitatiõibus em̃ malis eiectis: dæmones occidunt̃. Iudæi hunc uersum audientes & sequentes literã occidentem: & desiderantes sanguinẽ fundere, si quis præuaricatus fuerit de lege: interficiunt eum. Siquidem non sunt contenti occisione prophetarum: sed & ipsum dñm crucifixerunt.

p ¶ Vt disperderem de ciuitate dñi omnes qui operant̃ iniquitatẽ.) Vtinam & nos disperdamus de ciuitate dñi operantes iniquitatem. Ciuitas dñi, est ecclesia sanctorum: cõgregatio iustorum. Disperdam, hoc est arguam & increpem eũ qui peccat, ut pœnitentiam agat: & disperdat iniquitatem de corde suo. Non enim dixit ut abiciatur, sed ut saluetur.

q ¶ Oratio pauperis cũ anxiaret̃: & in cõspectu dñi &c.) Iste psalmus in ꝓncipio uocẽ ꝓphetæ cõtinet ex psona peccatoris: dein laus in ea dñici nominis continetur.

Psalmus CI.

DOmine exaudi orationẽ meã &c.) Quia de toto corde ꝓfert.

s ¶ Nõ auertas faciem tuam à me.) Si quis in corde mundo orat: & nõ arguitur sua conscientia: hoc potest dicere. Peccator enim non audet dicere: non auertas faciem tuam à me, sed magis dicit: Auerte faciem tuam à peccatis meis.

a ¶ In quacunq; die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacunq; die inuocauero te: uelociter exaudi me.) Pro præsentibus ꝑsuris orat, ut ab his contemplatione diuina eripiatur.

b ¶ Quia defecerunt sicut fumus dies mei.) Ac si dicat: Infantulus fui: & dum nescio, ueni in iuuenilem ætatem: & iterum in perfectam ætatem: & dum nescio senui. Et defecerunt sicut fumus dies mei. Quidã autem putant se esse sempiternos: & perseuerant in suo peccato.

c ¶ Et ossa mea sicut cremium aruerunt.) Ossa dicit ipsam fortitudinem. Si ergo quod est in me forte aruit, & infirmũ factum est: quanto magis quæ per naturã infirma est caro.

d ¶ Percussus sum ut fœnum & aruit cor meum.) Sicut & alibi scriptum est: Homo sicut fœnum dies eius. Sic enim uita hominum uiret, & cito arescit.

Psal. 102. c

e ¶ Quia oblitus sum manducare panẽ meũ.) Non dixit, non desideraui manducare: aut contempsi manducare. Intantum mihi uenit memoria peccatorum meorũ: & talem pœnitentiam egi: ut etiam obliuiscerer manducare: desiderium dei habens: & ipsum solum cõsiderãs.

f ¶ A uoce gemitus mei: adhæsit os meum carni meæ.) Discant qui agunt pœnitentiam quomodo debeant agere pœnitentiam. Ita enim exiccaui memetipsum ut sine carne essem, & pelles meæ cohærerent ossibus meis. Carnem ꝓ pelle dixit.

g ¶ Similis factus sum pellicano solitudinis.) Duo genera dicuntur esse horum uolatilium. Vnum in aquis est: & esca eius pisces sunt: & unum in solitudine: & esca eius uenenata animalia: hoc est serpentes & cocodrili & lacertæ. Dicuntur autem ista uolatilia latine onocrotali. Illi ergo similis factus sum qui est in solitudine: qui comedit uenenata animalia: hoc est esca mea, quasi uenenum erat mihi.

h ¶ Factus sum sicut nyctico rax in domicilio.) Scimus quia coruus niger est: & nihil habet in se albũ. Hyperbolice uoluit dicere: quia factus sum sicut nycticorax. Si ergo in die niger est: quanto magis in nocte? Sic ergo factus sum propter peccata mea, memetipsum considerans.

i ¶ Quia cinerem tanq̃ panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.) Si ergo in cinerẽ intingebam panem meum: & sic comedebam. Si ergo propheta hoc dicit: nos qd facimus?

k ¶ Et poculum meum cũ fletu miscebam.) Nihil mihi erat suaue neq; panis, neque poculũ: sed tantum cœlestem panem desiderabã: id est Christum.

l ¶ A facie iræ indignationis tuæ.) Et hæc omia faciebam, cõsiderans aduentum tuum & futurũ iudicium.

m ¶ Quia eleuãs allisisti me.) Hoc dicant qui aliquãdo fuerunt sancti, & ceciderũt. Exaltati enim in uirtutibus, postea ceciderunt. Siquidem sancti dicunt: quia eleuãs tenuisti me.

n ¶ Dies mei sicut umbra declinauerunt.) Si dies: quanto magis nocte? hoc est si lumen: qnto magis tenebræ.

o ¶ Et ego sicut fœnũ aruí.) Quoniã sicut fœnum: sic pertrãsit homo & siccatur.

p ¶ Tu exurgẽs miserebe ris Sion.) Ex hoc uersiculo manifestum est quod ex persona Sion dictus est iste psalmus: & non ex persona ꝓphetæ. Sion aũt est quæ in specula posita est: & ea q̃ uenirũt de longe ꝓspiciẽs. Hæc ergo Sion q̃ in alto posita est, in sublime cecidit. Ergo q stat uideat ne cadat. 1. Cor. 10. c

q ¶ Quia tẽpus miserendi eius: quia uenit tẽpus.) Aut propter pœnitẽtiã tempus est miserẽdi: aut secundũ aduentũ saluatoris significat. Cõfidat ergo q agit pœnitentiã: qm̃ uenit tẽpus saluandi. Misericors est em̃ dñs.

r ¶ Quoniam placuerũt seruis tuis lapides eius.) Lapides sancti sunt. Terra aũt: hoc est peccatores: miscdi a dñi indigent.

s ¶ Et terræ eius miserebunt̃.) Vt fructũ exhibeat sanctitatis.

t ¶ Timebunt gentes nomen dñi: & omnes reges terræ gloriã tuã.) Quæ prius idola metuebãt: & dæmoniorum nomina inuocabant: nunc nomen tuum uenerentur & timeant.

u ¶ Quia ædificabit dominus Sion.) Ecclesiam suam super fundamentum apostolorum & prophetarum.

x ¶ Et uidebitur in gloria sua.) Cum omne corpus eius glorificauerit ad similitudinem imaginis gloriæ suæ.

E a ¶Et respexit in orationem humilium, & non spreuit preces eorum.) Sed aduentu suo uisitauit mundum: qui olim desiderabatur. b ¶Scribantur hæc in generatione altera.) In nouo testamento. c ¶Et populus qui creabitur laudabit dominum.) Christianus utiq;, qui prius peccatis mortuus, in eo est recreatus. d ¶Quia ,pspexit de excelso sancto suo: dominus de cœlo in terram aspexit. Vt audiret gemitus compeditorũ: ut soluat filios interemptoꝝ.) Respexit ut misereretur. Descendit ut uincula q; bus nexi eram⁹ absolueret. e ¶Vt annunciẽt in Sion nomen domini: & laudem eius in Hierusalem.) Semper bonus nuncius, noua exhibet gaudia: sicut angelus ad Luc. 1.d Mariã: Spiritus, inquit, sanctus supueniet in te. Ibi. 2.b Et iterꝝ pastoribus: Ecce ego annuncio uobis hodie gaudiũ magnũ: quia F natus est uobis saluator. Sic & nunc in Sion uel in Hierusalem nũciatur: quia natus est in terris is qui mũdo peccatis mortuo, uitam afferret.
f ¶In cõueniendo populos in unum: & reges ut seruiãt domino.) Cõuenient in una credulitate, ut seruiant redemptori. g ¶Respondit ei in uia uirtutis suæ: paucitatem dierum meorum nuncia mihi.) Respõdit dominus Hierusalem in die uirtutis: id est, cũ ad passionem accederet: & annunciauit paucitatem die Luc. 19.g rum suorum, dicens: Quia uenient dies cum circũdaberis ab inimicis, & eradicaberis, & reliqua.
h ¶Et ne reuoces me in dimidio dierum meorum: in generatione & generationem anni tui.) Iniqui nec dimidiant dies. Iste uero orat ut non reuocetur à dimidio dierum, scilicet ut ad perfectũ ueniens uirum: perennitate temporum cum domino perfruatur. i ¶Initio tu domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt cœli.) Sicut enim in principio ista creasti: ita & nunc uel terram corporis nostri in nouum reparat hominem: uel mentes nostras cœlorum dignitate componis. Sed de prioribus cœlis ait:
k ¶Ipsi peribunt tu autem permanes.) Iuxta illud: Cœlum & terra transibunt: uerba uero mea non præteribunt. l ¶Et omnes sicut uestimentum ueterascent. Et sicut operto- G
rium mutabis eos & mutabuntur: tu autem idẽ ipse es & anni tui nõ deficient.) Hoc est, qui eras in cœlis: ipsum te ostẽdis in terris. Idem in utero uirginis: ipse in infernũ descendens. Idem resurgens à mortuis: ipse regressus es in cœlum.
m ¶Filij seruorũ tuorum habitabunt.) Quia tibi per apostolos sunt renati. n ¶Et semen eorum in seculum dirigetur.) Vel prædicatio uel uirtus eorum in omni gente distẽditur. Nos uero deprecemur dominũ ut exaudiat oratiões supplicum: mẽtibus nostris inserat lumen suum: ut eius magnificentiã enarrãtes, mereamur sanctis eius cõsortes effici in cœlestibus regnis. Cui gloria & imperium in secula seculorum. Amen.
o ¶Psalmus Dauid.) Iste psalmus maxime circa pietatẽ atq; misericordiam dei commoratur: H ait enim.

Psalmus CII.

B Enedic anima mea domino: & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius.) Dicitur & in alio loco: Et scitote, Psal. 99.a quoniam dominus ipse est deus. Et nũc dicitur: Et omnia quæ intra me sũt, nomini sancto eius. Si dixerim⁹ benedic anima mea dño: & dñs, dñs est: quod nomen hic quærit dñs? Si dñs, dominus appellatur: quid dicit: Et omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius? Aduentus filij, nomen patris est. Ante aduentum Christi sciebatur deus: pater ignorabatur. Deniq; ipse dicit in euãgelio: Pater, Ioã. 17.d reuelaui nomen tuum hominibus. Nõ possumus in singulis uersiculis immorari: quoniam longus est psalmus: sed breues sententiolas debemus singulis uersiculis coaptare: magis sensum exponentes: q; uerba texentes. q ¶Benedic anima mea domino: & noli obliuisci oẽs retributiones eius.) Multas retributiones nobis præstitit dominus: grandia nobis beneficia præstitit: quia cœlũ: quia terram: quia elementa omnia pro nobis fecit.
r ¶Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis.) Vt eas quasi nubem deleat. s ¶Qui sanat omnes infirmitates tuas.) Peccata quibus infirmaris. Multas infirmitates habet ania nostra. Quot Luc. 13.b peccata, tot infirmitates. Deniq; & illa mulier in euange

A euangelio quæ decem & octo annis habebat spiritum infirmitatis: & caput sursum erigere non poterat. Videte quid dicat: Quando aliquis habet Luc. 13.b spiritum infirmitatis, contractus est: deorsum conspicit: terram intuetur: cœlum uidere non potest.
a ¶Qui redimit de interitu uitam tuam.) Precio, inquit, redẽpti estis: nolite fieri serui hominum. Quod est maius precium quàm creatorem pro creatura sua sanguinem fundere?
b ¶Qui coronat te in misericordia & miserationibus.) Prærcurrente misericordia dat uictoriam: tribuit palmam.
c ¶Qui replet in bonis desiderium tuum.) Coniũgens te sanctis in cœlesti Hierusalem.
d ¶Renouabit ut aquilæ iuuẽtus tua.) Vt à ueteri in nouum hominẽ muteris. e ¶Faciens misericordias dominus & iudicium omnibus iniuriam patientibus.) Vt oppressis impijs, erigat B pauperes suos.
f ¶Notas fecit uias suas Moysi: filijs Israël uolũtates suas.) Ei qui legem spiritualiter intelligit: uel ei qui eum mentis oculis contemplatur.
g ¶Misericors & miserator dominus: patiẽs & multum misericors.) Quia cito flectitur ad misericordiã. h ¶Nõ in perpetuum irascetur, neq; in æternum commi nabitur. Non ſm peccata nostra fecit nobis: nec ſcd'm iniusticias nostras retribuit nobis.) Melior enim ẽꝝ merebamur indulsit. i ¶Quoniam ſcd'm altitudinem cœli à terra corroborauit misericordiã suam super timẽtes se.) Distat multum cœlũ à terra: sed diuina misericordia iugiter suos & protegit & confirmat.
k ¶Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit à nobis iniqtates nostras.) Vbi deus appro- Rom. 5.d pinquat, elongantur delicta: ut iuxta Apostolum: ubi abundat peccatum, superabundet & gratia.
l ¶Quomõ miseretur pater filiorũ, misertus est dñs timẽtibus se.) Misereẽ pater filio, cũ eũ uerberat ut emendet. Ita & dñs corripit nos interdũ ut saluos faciat: non tñ in perpetuum derelinquit ut perdat. m ¶Quoniã ipse cognouit figmentum nostrum.) Scit em̃ propheta genus humanum tã ẽꝝ testam figuli de luto formatam, in honorem filiorum assitum: ideoq; considerans ei iudicium mortis ,p delictis appropinquare, ait misericordiam deprecans.
n ¶Recordatus est quoniã puluis sumus homo sicut fœnũ dies ei⁹.) Ac si diceret: Non irascaris ut conteras: sed recordaris quod uasa figuli sumus: quæ semel confracta, reparari nõ possunt: sed protinus decidũt & arescunt. o ¶Tãꝝ flos agri sic efflorebit.) Ad tẽpus. p ¶Quoniam spiritus pertransijt in illo & non subsistit: & non cognoscit amplius locum suum.) Transeunte autẽ spiritu: omnis iocũditas uiriditatis eius traditur obliuioni. q ¶Misericordia autem domini ab æterno: & usq; in æternũ super timẽtes eũ.) Quia cũ peccatores arguit: iustis misericordiam p̃bet. r ¶Et iustícia eius in filios filiorũ his qui seruãt testamentum eius: & memores sunt mandatorũ ipsius ad faciẽdum ea.) In operibus utiq; bonis: quibus mandata dei iugiter memorantur ut cũstodiantur ab ipsis.
s ¶Dñs in cœlo parauit sedem suã, & regnum ipsius oĩbus dñabit̃.) Ascensionẽ dñicam prædicit quæ post reparationem hominis facta est: p quã Christus dñs uniuersas mũdi fines suæ dñatio- D ni subegit. t ¶Bñdicite dñm angeli eius.) Nũc ñ uerítatis. u ¶Potẽtes uirtute, faciẽtes uerbũ illi⁹.) Ilico q̃ fuerit locutus explẽtes. x ¶Ad audiendã uocẽ sermonũ eius.) Hoc est intellígere q̃ p̃cepe- rit. y ¶Benedicite dño omnes uirtutes eius ministri eius q facitis uolũtatẽ eius.) Qui uirtute illi⁹ roborati: uerbũ eccleſijs ministratis. z ¶Bñdicite dño oĩa opera eius.) Vos utiq; qui in eo uiuitis. Quia oĩe opus quod factũ est in eo, uita est.

¶In

E a ¶ In omni loco dominationis ipsius.) Nihil enim reperitur ubi non dominetur. Omnia continet & se ubiq; diffundit. b ¶ Benedic anima mea dominũ.) Hæc autem propheta non de sua tantũ anima: sed & ad nostras quoq; animas loquit̃, ut eum iugiter benedicant qui bona largitur: qui peccatis propiciatur: qui de interitu redimit: qui in bonis omne desideriũ complet: qui nunc nobis misereri dignetur ut pater filijs, delictorum molibus hic remissis: cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. c ¶ Psalmus Dauid.) Iste psalm⁹ ipsi⁹ creaturæ uocẽ continet laudantem ac benedicẽtem deum. Sed hoc ipm spiritualiter debemus ad uertere. Psalm⁹ CIII.

BEnedic anima mea domino.) Vt dum benedicis illum, tu bene dicaris ab illo. Prouocat semetipsum propheta in benedicendo deo. Benedicere aũt domino: hoc est qui laudat dominum semetipsum benedicit. e ¶ Domine deus meus.) Omnibus quidẽ es & deus & dñs, sed mihi proprie: quia non sum seruus peccati. f ¶ Magnificatus es uehementer.) Vel in me: uel in reliquis sanctis tuis. Qui omnium deus, meus specialiter deus: quia non sum seruus peccati: quia merui uocari seruus tuus. Magnificatus es uehementer. g ¶ Cõfessionem & decorem induisti.) Induisti confessionem dicẽs: Confitebor tibi domine pater cœli & terræ. Induisti decorem, illo de nube splendida respondente: Hic est filius meus dilectus in quo bene complacui: ipsum audite. Cõfessio dupliciter intelligitur. Aut in pœnitẽtia: aut in gloria dei: Hoc est gloriam induisti: quemadmodum in euangelio ipse saluator dicit: Cõfitebor tibi pater: hoc est, glorifico te: aut quia confitemur peccata nostra domino. In eo enim quod confitemur deo peccata nostra: glorificamus eum. Et decorem induisti. Videte ordinem. Primum aliquis confitetur: & sic accipit pulchritudinem & decorẽ & postea lumen. Hoc enim sequitur.

Matth. 11, d
Ibidem, 17, a

h ¶ Amictus lumine sicut uestimento.) Cõtrarius uidetur hic uersiculus illi qui ait: Posuit tenebras latibulum suũ: Vel illi qui dicit: Nubes & caligo in circuitu eius. Sed sciendum quia de occultis mysterijs ista dicuntur. Nam de istius lucis plenitudine tota terra refulget. i ¶ Extendens cœlum sicut pellem.) In modum enim libri cuiusdã siue uoluminis cœlum (cum maiestas dei uoluerit) uel extenditur uel plicatur: sicut euangelica testatur fides. k ¶ Qui tegis aquis superiora eius.) Superiora cœli iuxta Genesim: ab aquis tenguntur: quia aquas super firmamẽtũ positas dicit: quas multitudinẽ angelos; intelligimus: iuxta illud: Aquæ quæ super cœlos sunt laudent nomen domini. l ¶ Qui ponis nubem ascensum tuũ.) Dominus enim Iesus benedictis discipulis eleuatus est: & nubes suscepit illum: & intuebãtur eum euntem in cœlum.

m ¶ Qui ambulas super pennas uentorum.) Super omnem alacritatẽ uẽtorum dñs incedit. Sed & super sanctorum animas quæ ad cœlestia tendunt: & inambulat & quiescit. n ¶ Qui facis angelos tuos spũs.) Vt inspirent hominibus eius facere uoluntatem: quia carnalis homo non capit ea quæ sunt dei. o ¶ Et ministros tuos ignem urentem.) Vt in alijs lumen ueritatis infũdant: in alijs peccata cõsumãt. p ¶ Qui fũdasti terrã super stabilitatẽ &c̃.) Discordare uidenť hæc cũ illo: ubi ait: Cœlũ & terra trãsibũt. Sed hæc uisibilis terra præterit: corporis ueroterra quæ fructũ exhibet sanctitatis: mysterioq; cœlestiũ pallio circũdať. q ¶ Sup montes stabũt aq̃.) Sup excelsam superbiam insipientes populi cõmorantur.

r ¶ Ab increpatione tua fugiẽt: à uoce tonitrui tui formidabũt.) Vox eñ tua est cũ dicis: Pœnitẽtiã agite: appropinq̃bit regnũ cœlorꝫ. Tanq̃ toni truũ uero: ut hi timeant cũ minaris: cũ ais: Nisi pœnitentiã egeritis, oẽs simul peribitis. s ¶ Ascẽdũt montes.) Sancti in spũalẽ ꝓficiunt intelligẽtiam. t ¶ Et descẽdunt campi.) Populi eoꝝ doctrinis subditi: ut uirtutũ floribus repleanť. u ¶ In locũ quẽ fũdasti eis.) In cõuentũ eccl̃iasticũ. x ¶ Terminũ posuisti quẽ non transgredientur.) Catholicã utiq; fidem, quã usq; ad terminũ præsentis uitæ custodiũt. y ¶ Neq; conuertentť operire terrã.) In flagitijs q̃bus prius uixerãt. z ¶ Qui emittis fontes in cõuallibus.) Inter deserta gẽtiũ, baptismi gratiã tribuit. a ¶ Inter mediũ mõtiũ.) Id est eccl̃iarũ. b ¶ Pertrãsibũt aq̃.) Ipsius lauacri siue doctoris: irrigãdo donis cœlestib⁹ ppl'm. c ¶ Et potabũt omnes

A *Rom. 1, b* omnes bestiæ agri expectabunt onagri in siti suã.) Vt omnibus hæc gratia æqualiter ministretur: sicut ait Paulus: Sapientibus & insipientibus debitor sum. a ¶ Super ea uolucres cœli habitabunt.) Qui excelsiorem ad intelligẽdum meruerunt sensum.

b ¶ De medio petrarũ.) Id est ecclesiarũ. c ¶ Dabunt uocem suam.) Ad collaudandum deum.

d ¶ Rigans montes.) Hoc est apostolos.

e ¶ De superioribus suis.) De cœlestibus effũdens super eos spiritum sanctum. f ¶ De fructu operum tuorum satiabitur terra.) De beneficijs largitionis tuæ.

g ¶ Producens fœnum iumentis: & herbã seruituti hominũ.) Vnicuiq; scd'm propriam tribuens necessitatem.

h ¶ Vt educas panem de terra: & uinum lætificat cor hominis.) A terreni corporis agro quẽ à nobis assumpsit, mysterium proferens cœlestis panis ac poculi salutaris, quo reficiatur ecclesia.

i ¶ Vt exhilaret faciem eius in oleo.) Exhilarať enim oleo misericordiæ, iustorũ facies corã deo.

k ¶ Et panis cor hois cõfirmat.) Ipse panis ipse corda nostra cõfirmat: q descendens de cœlo uitã tribuit mundo. l ¶ Saturabuntur ligna campi.) Siue rationabiles siue irrationabiles hoies: sicut superius de bestijs atq; onagris exposuimus.

m ¶ Et cedri Libani.) Excelsiores merito sancti.

n ¶ Quas plantauit.) In unitate eccl̃esiasticæ fidei. o ¶ Illic passeres nidificabũt.) Sapiẽtes ædificant. p ¶ Herodij domus dux est eorũ.) Herodius maior est omnibus uolatilibus, qui aquilã uincit & comedit. Igitur talis homo, qui in domo dei habitat ducatũ præbeat ad uincendum diabolũ: quia aquila sæpe pro diabolo ponitur.

q ¶ Montes excelsi ceruis.) Hoc animal serpentes occidit, & ipsos comedit. Ergo bene in montibus habitat: qui interficit intelligibilem serpentem: qui sapientior erat in paradiso præ omnibus bestijs: qui decepit Euam.

r ¶ Petra refugiũ herinacijs.) Qui timidus est, refugium habet petram: petra aũt Christus est.

s ¶ Fecit lunam in tẽpore.) Aiunt qñ crescit luna, crescere fructus oẽs: & qñ minuitur, iterũ fructus minui. Ergo bene dixit: fecit lunam in tẽpore. Aut aliter intelligamus lunã eccl̃esiã. In ꝓficiendo eñ eccl̃esia, ꝓficimus & cũ ipsa: & cũ plecutione patitur & minuitur: & nos cũ illa minuimur & persecutionẽ patimur. t ¶ Sol cognouit occasum suum.) Si sol occidit: nos putamus nosmet ipsos sempiternos esse. In hoc aũt mirandum est: quomodo tantũ lumẽ & tanta claritas quæ operit uniuersum mundũ lumine suo: in momento occidit. Oremꝰ aũt ut nõ nobis occidat sol iustitiæ.

u ¶ Posuisti tenebras & facta est nox.) Et secũdũ literam ordinem habet: quoniam ideo facta est nox ut homines requiescerent ab operibus suis: & bestiæ egrederentur ad pastionem. Scd'm Tropologiam autẽ: qñ nobis occubuerit sol iustitiæ: omnia nobis tenebrosa sunt: & tũc in nos pertrãseunt bestiæ: & leorugiens, uolẽs rapere & deuorare nos. x ¶ Catuli leonum rugientes ut rapiant & quærãt à deo escã sibi.) Bene dixit à deo: quoniã sanctos cupit decipere: ac si dicat, Iudam, Dauid Salomonem, Petrum: sicut scriptũ est: escæ eius electæ.

Abacuc, 1, d

y ¶ Ortus est sol & cõgregati sunt.) Ne tristeť ille qui cecidit, sed pœnitentiam agat. Oritur illi sol iustitiæ, & fugiunt ab eo omnes bestiæ & peccata: & efficitur talis, qualis & antea fuit. Iterum enim ortus est sol iustitiæ.

z ¶ Exibit homo ad opus suum: & ad operationem suam usq; ad uesperum.) Postq̃ autem ortus fuerit sol iustitiæ: iterum eximus ad operationem nostram usq; ad uesperum: hoc est usq; ad cõsummationem. Oportet ergo nos omni tempore operari iustitiam. a ¶ Quàm magnificata sunt opera tua domine:) In excessum mentis uenit ꝓpheta. Non inueniens quomodo laudaret dominum, dixit: Quàm magnificata sunt opera tua domine. Excedunt humanum sensum tua opera.

b ¶ Omnia in sapientia fecisti.) In domino nostro Iesu Christo. Ipse enim est sapientia dei secundum Apostolum dicentem: quod in ipso creata sunt omnia. *Rom. 11, d*

c ¶ Impleta est terra possessione tua.) Et reuera omnia opera domini plena sunt sapientia. Quando enim uidemus formicam scire quando hyems uenit: & reponit sibi escam: & iterũ culicem tam minutũ, habere oculos, uentrẽ: & uniuersa membra sicut & nos habemus, & pulicem & alia. Videmus autẽ Elephantẽ tam magnã bestiam habere oculos, nares, pedes, uentrẽ sicut & nos in ipsis locis: Similiter aũt & apem: quomõ faciat

faciat mel & ceram: Nõne sunt hæc miratione dígna:& sapientia plena? a ¶ Hoc mare magnũ & spacioſum manibus.) Nõne est hoc miræ sapiẽtiæ quomodo in mari sunt reptilia: quorum non est numerus? Et pisces tam maiores q̃ minores: quomodo sint in profũdo,& inde resumunt uitam,ubi si homo cecíderit moriẽ: & ipsi si uenerint in terra moriuntur? b ¶ Illic naues pertransibunt.) Quis ex nobis est nauis fortis qui possit istud seculum fugere, & non submergatur aut offendat in petrã:sed habeat sensum qui eum gubernet, ut possit saluus fieri? c ¶ Draco iste quẽ formasti ad illudendum ei.) Iudæi dicunt, draconem magnũ fecit deus q dicitur Leuiathan: & est in mari:& quando, aiũt, recedit oceanus, draco uertitur. Nos autem dícamus:Iste est draco qui de paradiſo eiectus est:q decepit Euam: & datus est in hoc mundo ad illudendum nobis. Quãtos enim monachos & clericos præcipitauit.

d ¶ Omnia à te expectant ut des illis escã in tempore.) Quia omnia dei nutu uiuũt. e ¶ Auferes spiritũ ipsoꝝ & deficient.) Cõsũmationẽ mũdi significat: qñ præcepto dei omnia exterminantur: sicut scriptum est: Terra es & in terram ibis.

f ¶ Emitte spiritũ tuum.) In die consummatiónis. Si spũs creat:ergo deus est. Ita eñ creat, quomodo & pater. g ¶ Sit gloria dñi in seculum.) Ergo & nos qui glorificamus sempiterni erimus.

h ¶ Lætabitur dñs in operibus suis.) Lætícia est enim dñi,quando nos creatura ipsius, benedícimus eum in die resurrectionis. i ¶ Qui respicit terram & facit eam tremere.) Tremet enim terra nostra in die iudicij. Significat autem peccatores terrenos. k ¶ Qui tangit montes & fumigãt.) Si montes fumigant:quantomagis terra? Sancti fumigant:quoniam omnes per ignẽ saluabimur. Non enim haberent fumum, nisi ignis esset.

l ¶ Cantabo dño in uita mea:psallam deo meo q̃diu sum.) Quẽadmodum & alibi dixit: Dimitte me ut refrigerer priusq̃ abeam,& amplius non ero. Dimitte me paululum temporis:ut agam pœnitentiam pro peccatis meis: quoniam in inferno non est qui possit confiteri peccata sua. m ¶ Iocundum sit ei eloquium meum.) Iocundum sit ei ut merito aliquis possit laudare & benedicere deum. Optatiuo modo dixit,non imperatiuo.

n ¶ Ego uero delectabor in dño.) Beati qui post iudicium hoc dicunt. o ¶ Deficiant peccatores à terra.) Nõ dixit ut peccatores pereant, sed ipm peccatũ, ut nõ appareat. Peccato aũt nõ apparẽte:utiq; iã nõ sunt peccatores:sed omnes iusti inuenientur. p ¶ Et iniqui ita ut non sint.) Scilicet iniqui, sed iusti.

q ¶ Alleluia.) Iste psalmus maxime patrum replicat historiam:sed spiritualiter debet intelligi. Omnia enim quæ contingebant antiquitus, in figura contingebant: ut nos erudiremur.

Psalmus CIIII.

CONfitemini domino & inuocate nomen eius.) Confitemini & dícite:quoniam peccatores sumus. Tu autem misericors & miserêris nobis. Et inuocate nomen eius: Vt non fingamus idola in cordib⁹ nostris, sed dominum nostrum inuocemus: & ipse erit redemptio nostra.

s ¶ Annunciate inter gentes opera eius.) Erubescant Iudæi qui dicunt in Israël tantũ facta esse mirabília & opera eius. t ¶ Cantate ei & psallite ei.) Qui intelligit sanctas scripturas:& in lege dñi meditatur iugiter:& mens eius contemplatur cœlestia:hic canit deo. Qui autem habet in se oẽs uirtutes:hoc est,operarius est boni operis:hic quasi citharam componẽs uirtutum, psallit domino.

u ¶ Narrate omnia mirabilia eius.) In centesimo sexto psalmo dicit: Qui descendunt mare in nauibus: facientes operationem in aquis multis. Ipsi uiderunt opera domini:& mirabilia eius in p fundo. Si in naui nostra corporali transierimus il læsi:& nusq̃ nos tempestas opprimit:nec in petrã offẽderimus & frangamus nauẽ nostrã: possum⁹ narrare mirabilia dei. Et re uera grande miraculũ est,transire mundũ istum sine macula. x ¶ Laudamini in nomine sancto eius.) Prophetat enim de populo gentilium. Hoc est, ut simus & uocemur Christiani,ex noie domini nostri Iesu Christi. y ¶ Lætetur cor quærentium dominum.) Gaudeant monachi:quoniam quærentium dominum lætantur corda. Si quærentium:quanto magis eorum qui inueniunt eum? Qui enim eum inueniunt,immobiles sunt.

¶ Quærite

a. ¶ Quærite dñm & cõfirmamini.) Anteqũ quæreremus dominum,infirmi eramus. Nunc autem quærentes,firmi & fortes sumus. Si autem & inuenerimus:quanto magis perfecti erimus.

b ¶ Quærite faciem eius semper.) Hebræis qui dem scriptum est, ut ter in anno appareant corã domino. Et quæ iustícia hæc erat? qd autem grãde aliquid faciebant, ter in anno apparere in conspectu dei? Ibi ad paruulos loquebatur: hic autẽ propheta dícit credentibus in deum, semper eũ quærere, quemadmodũ & in euangelio scriptum est:sine intermissione orate. c ¶ Memento, te mirabiliũ eius quę fecit.) In Aegypto, & in mari rubro, & in deserto. d ¶ Semen Abraham serui eius.) Si quis est semen:non iam filius: secundum quod in euangelio scriptum est: Si filij Abraham essetis: opera patris uestri faceretis. Ergo quod gloriantur non sunt,& si semen sunt. Serui sunt sub timore constituti: non habẽtes perfectam charitatem quæ foras mittit timorem. Nos filij sumus Iacob, eius q supplantauit fratrem suum,et tulit primitiua ei⁹. Multi aũt uocati: pauci uero electi. e ¶ Et pertransierũt de gente &c.) Multi putãt qd' de captiuitate dícat Iudæorũ. Non est ita. De Abrahã eñ dicit: Exíjt de terra Chaldæorũ & uenit in Mesopotamiã,& de Mesopotamia in terrã repromissionis,& iterũ in Aegyptũ: f ¶ Et de regno ad populũ alterũ.) Multa regna trãsimus ut pueniamus ad terrã repromissionis. g ¶ Nõ pmisit hoiem nocere eis.) Pharaonẽ ut noceret Abrahã in Sara nec Abimelech Isaac in Rebecca. h ¶ Et corripuit pro eis reges.) Et idipsum dicit, pharaonem & Abimelech. i ¶ Nolite tãgere Christos meos,& in prophetis meis nolite malignari.) De ipis patriarchis dicit. Erubescant ergo Iudæi,qui dicũt, qm̃ si nõ aliquis ungat regali unguẽto: nõ potest Christus uocari. Hoc eñ dicũt qm̃ dñs noster nõ est Christus:quia non est unctus unguento regali. Ecce ante legem patriarchæ non uncti regali unguento, Christi dicuntur. Christi autẽ sunt qui spiritusancto unguntur. Ergo & dominus noster iuste uocatur Christus. Quod illi negant, euntes contra scripturas. k ¶ Et uocauit famem super terrã.) Sæpius euenit ut quæ putantur cõtraria essẽ:hæc prouidentia dei pro utilitate fiant. Nisi eñ fratres Ioseph zelati fuissent eum, si non uendidissent eum:quomodo descenderet in Aegyptum? Si nõ fames facta fuisset, quomõ patriarchæ descenderent in Aegyptũ, & cognoscerentur à fratre suo? Quomodo Pharao percuteretur decem plagis? Quomodo exirent de Aegypto? Quomodo i eremo de petra exirent aquæ:quomodo mysteria quæ in deserto facta sunt in figura: nos ea spiritualiter intelligeremus? Si non Iudas dominũ, p didisset:quomodo nos saluaremur? Si non Iudæi crucifixissent & increduli fuissent:quomodo nos crederemus? Ioseph ergo iuit in Aegyptũ pparare hospitiũ & alimenta fratribus suis.

l ¶ Misit ante eos uirũ.) Ipsum dicit Ioseph.

m ¶ In seruũ uenũdatus est Ioseph.) Bene natus & sanctus uir uendítur. n ¶ Humiliauerunt in compedibus pedes eius.) Quia noluit consentire dominæ Aegyptiæ. Humiliauerunt in cõpedibus pedes eius sed non potuerũt iustíciã humiliare: Sedecim eñ annorum cum esset,adamatus est à domina,& in tali ætate cõstitus,quæ magis uoluptati dedita est noluit consentire iniquitati, sed magis timuit periculũ animæ. o ¶ Ferrum pertransijt animã eius.) Ferrum ipsum dicit peccatum quod occidit animam. Aliter. Quia in periculo erat,accusatus à domina in tali crimine. Ardebat enim domina in eum,sicut scriptum est:Omnes adulterantes, sicut clibanus corda ipsorum p ¶ Donec ueniret uerbum eius.) Verbũ ipsius domini dicit:qui eũ liberauit. q ¶ Eloquiũ domini inflammauit eũ.) Nisi enim inflammatus esset spiritusancto:nõ poterat libidinem uincere. Spiritus enim domini inflammauit eũ,& extinxit ignem libidinis.

r ¶ Misit rex & soluit eum.) Secundum literam Pharao misit & soluit eum. Aliter. Si aliquis tentatur à libidine, nisi dominus apparuerit & soluerit eũ:non potest effugere peccatũ. s ¶ Misit rex & soluit eum princeps pupulorum & dimisit eũ.) Rex ac princeps, pater accipíẽ:ut illud: Rex ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

E gnus ſuper omnem terram:& illud: Dominus prin
ceps noſter:dominus iudex noſter. Ipſe ergo mi
ſit angelum ſuum qui reuoluit lapidem ab oſtio
monumenti,& diſſoluit ſudaria funeris eius. Ipſe
quoque paterna uirtute, deuicta morte,ab infer
na remiſſus eſt. Nihil hic
negligenter ſentiendum
aut putandum: quia ab
angelis ſuſcitatus eſt. Mi
noratus eſt enim paulo
minus ab angelis: cū ut
homo ſuſcepit mortem.
Nam in reſurrectione ut
deus uer⁹, angelico uſus
eſt miniſterio. Regnum
hoc ac principatus: nec
ad Pharaonem pertine
bit qui exterminator eſt,
nec ad illum qui tantum
princeps coquorum eſt.
a ¶ Conſtituit eum do
minum domus ſuæ.) Ec
cleſiæ eius ſanguine acq
ſitæ. b ¶ Et principē
omnis poſſeſſiōis ſuæ.)
Quam à diaboli abſtra
xit poteſtate. c ¶ Vt
erudiret principes ſuos ſi
cut ſemetipſum, et ſenes
eius prudētiā doceret.)
Principes ac ſeniores e
rant populorum apoſto
li,& ſui à proprietate di
cti,nō à principatu quoſ
ipſe ſacris eruditi elo
quijs. Nam & ipſos ſacer
dotum principes ac po
pulorum ſeniores ſæpiuſ
docens,eruditi in tem
plo:cum eis diuinas aperuit ſcripturas.
d ¶ Et intrauit Iſraël in Aegyptum:& Iacob in
cola fuit in terra Cham. Omis qui cœperit deum
uidere mente, uel uitia ſupplantare in tribulatio
nem deſcendit, & inter gentes aduerſas inhabi
tat. e ¶ Et auxit populū ſuū uehementer:& fir
mauit eum ſuper inimicos eius.) Quoniam in
ſeptuaginta quinq; animabus deſcenderūt in Ae
gyptum:& ſexcenta milia exierunt de Aegypto.
Vide myſterium. Qui quondam erant numero
breui:nunc aucti & firmati dicuntur. Augentur
autem & confirmantur iuſti à domino, ne eis ad
uerſæ prævaleant poteſtates.
f ¶ Conuertit cor eorum ut odirent populum
eius, & dolum facerent in ſeruis eius. Scilicet ut
contemplarentur iniquitates eorum.
g ¶ Miſit Moyſen ſeruum ſuum: Aaron quem
elegit ipſum.) Legem utiq; & ſacerdotium.
h ¶ Poſuit in eis uerba ſignorū ſuoꝝ & ꝓdigioū
in terra Cham.) Attende o Iudæe qui ſecundū li
teram dicta intelligis: Nūquid Moyſes & Aaron

a pulorum & dimiſit eum. Cōſtituit eum
b dominum domus ſuæ,& principem ōmnis
c poſſeſſiōis ſuæ. Vt erūdiret principes eius ſi
cut ſemetipſum:& ſenes eius prudentiā do
ceret. Et intrāuit Iſraël in Aegyptum, & Ia
cob accola fuit in terra Cham. Et aūxit po
pulum ſuum uehementer, & firmauit eum
f ſuper inimicos eius. Cōuertit cor eorū ut
odirent populum eius, & dolum facerēt in
g ſeruis eius: Miſit Moyſēn ſeruum ſuum, A
h aron quē elegit ipſum. Poſuit in eis uerbā
ſignorum ſuorum, & prodigiorum in terra
i Cham. Miſit tenebras & obſcurauit, & nō
k exacerbauit ſermones ſuos. Cōuertit aquas
l eorum in ſanguinem,& occidit piſces eorū.
m Edidit terrā eorum ranas:in penetrabilibus
n regum ipſorum. Dixit, & uenit cynomyia
o & cinifes in omnibus finibus eorum. Poſu
p it pluuias eorū grandinē,ignē cōburentem
q in terra ipſorum. Et percuſſit uineas eorum
r & ficulneas eorum,& contriuit omne lignū
s finium eorum. Dixit & uenit locuſta & bru
t chus:cuius nō erat numerus. Et comedit o
mne fœnū in terra eorū, & comedit omnē
fructum terræ eorum.

Et
plēt. o ¶ Dixit & uenit cynomyia.) In cynomyi
a:id eſt, canina muſca,quæ in cœno ac ſtercore uo
lutat, luxuriam indicat:quæ plerūq; cōpreſſa pul
ſulat. Sicut Petrus,inquit,apoſtolus: Canis reuer 2.Pet.2.a
ſus ad uomitū,& ſus lota à ſqualore cœni.
p ¶ Et cinifes in omnibus finibus eorū.) In cini
fe,dialecticæ artis ſtimulus intelligitur: quæ licet
paruū uideat habere ſeductionis aculeū, grauiſſi
me tn̄ ſauciat mentes humanas. q ¶ Poſuit plu
uias eorū in grandinē) Vt diuinis arguerent uer
beribus. r ¶ Ignē urentē in terra eorū.) Non il
luminantē,ſed urētē:qa ſanctus ignis iuſtos illū
nat:peccatores exurit. s ¶ Et percuſſit uineas
eorū & ficul.&c̄.) In uineis ficulneiſq; ac reliquis
lignis:oīe humanū genus oſtēdit plagis cœleſti
bus uerberatū,ob emēdationis cauſam. t ¶ Di
xit & uenit locuſta & bruchus:cuius non erat nu
merus. Et comedit &c̄.) In fœno fructuq; reliquo
terræ caſtigationem humanam docet. Datur em̄
poteſtas aduerſæ parti:ut noceat hominibus qui Apoc.9
nolūt agere pœnitentiā, ſicut Apocalypſis docet.

¶ Et percuſ

A a ¶ Et percuſſit omne primogenitum in terra
Aegypti primitias omnis laboris eorum.) Princi
palia uitia:quæ homines ceu primogenitos dilige
bant. b ¶ Et eduxit eos in argento & auro: &
non erat in tribubus eorum infirmus.) His plagis
Aegyptū, id eſt,uel hoc
ſeculum uel humanam
carnem uerberat. Sed e
ducuntur animæ in argē
to confeſſionis lucidæ,
& auro puritatis ſplendi
dæ:ſublata omni infirmi
tate peccati. c ¶ Læta
ta eſt Aegyptus in pro
fectione eorum: quia in
cubuit timor eorū ſuper
eos.) Cohabitante enim
luce, non poterant ope
ra tenebrarum exerce
re: quia omnis qui ma
le agit,odit lucem.
d ¶ Expandit nubem
in protectionem eorum
& ignem ut luceret eis p
noctem.) Nubē & ignē,
ſpiritumſanctū dicit: qui
nos & ab eſtu diei defen
dit,& in nocturnis tene
bris illuminat.
e ¶ Petierunt carnem
& uenit coturnix.) Ex
hac enim coturnice ſati
atus Iſraël nauſeat. Vnde
cauendum eſt:ne qui ſe
ſentit liberum ex Aegy
pto:illuminatum à ſpiri
tuſancto:rurſum deſideret ollas Aegypti, id eſt,
cōcupiſcētias carnis quæ ei generant fatuitatē uel
uitia. Quia nemo ponens manum in aratro & re
ſpiciēs retro,aptus eſt regno dei. f ¶ Pane cœ
li ſaturauit eos.) Sicut enim illi de cœlis fluēte mā
na refecti ſunt: ita nos hodie in eccleſia corpore
agni accepto reficimur. g ¶ Diſrupit petrā et
fluxerunt aquæ,& abierunt in ſicco flumina.) Per
cuſſus eſt em̄ ille lapis precioſus,angularis, & im
menſos nobis protulit fontes qui noſtros errores
abluunt, & ariditates irrigant. h ¶ Quoniam
memor fuit uerbi ſancti ſui quod habuit ad Abra
ham puerum ſuū.) Impleuit enim non de ſemini
bus:ſed de ſemine eius,id eſt,de Chriſto promiſſi
onem ſuam. Nam deus natus ex uirgine: ſua mor
te deuicit mortē:per quā nūc quod Abrahæ ꝓmiſ
ſum erat in ſpe:eccleſia ſuſcepit in ſpecie i ¶ Et
eduxit populū ſuū in exultatione, & electos ſuos
in lętitia.) Sēper enim uictores ac liberi,cāticū in
lætitia & exultatiōe cōcelebrāt: ſicut Moyſes, Ma
ria,uel Debbora. k ¶ Et dedit eis regiōes &c̄.)
Animas ſanctas & corpora in quibus prius pec
catū regnabat. l ¶ Vt cuſtodiāt iuſtificationes
eius &c̄.) Vt cū iuſticia uiuāt,& myſteria legis di

a Et percuſſit omne primogenitum in terra
eorum: primitias omnis laboris eorum.
b Et eduxit eos cum argento & auro,& nō e
c rat in tribubus eorum infirmus. Lætata eſt
Aegyptus in profectione eorum:quia incu
b buit timor eorū ſuper eos. Expādit nubem
in protectionem eorum, & ignem ut luce
e ret eis per noctem. Petierunt & uenit cotur
f nix,& panē cœli ſaturauit eos. Dirupit pe
g trām & fluxerūt aquæ:abierunt in ſicco flu
b mina. Quoniam memor fuit uerbi ſancti
ſui:quod habuit ad Abraham puerum ſu
i um. Et eduxit populum ſuum in exultatio
k ne,& electos ſuos in lætitia. Et dedit illis re
giones gentium,& labores populorum poſ
l ſederunt. Vt cuſtodiant iuſtificationes eius:
& legem eius requirant. alleluia
m Allelūia Pſal. CV.
n
o COnfitemini domino quoniā bonus:
quoniam in ſeculū miſericordia eius.
p Quis loquet potentiās domini:auditas fa
q ciet omnes laudes eius? Beati qui cuſtodiūt
r iudicium,& faciunt iuſticiam in omni tem
pore

ligēter intelligāt. Et nos dn̄m deprecemur,ut de
letis gētibus noxijs corā facie noſtra,ipſe dux no
ſtri fiat itineris:ut in eo iugiter exultantes:in terrā
repromiſſionis mereamur induci & in regno eius
aſciti, ualeamus cū ſanctis eius lætitia ſempiterna
gaudere: quia ipſi eſt cū
æterno patre & ſpirituſā
cto honor & gloria in ſe
cula ſeculorū. Amen.
m ¶ Alleluia al.&.) Iſte
pſalmus pœnitētes robo
rat negligētes arguit:mi
ſericordiam repromittit.
Hāc regulā debem⁹ tene
re:ubicūq; duo Alleluia
ꝓſcribūtur in pſalmo: ut
unū de fine ſciamus eſſe
ꝓris pſalmi,& alter⁹ ei⁹
qui ſequitur. Pſal. CV.
COnfitemini domi
no qm̄ bonus.) O
uos qui grauiter pecca
tis, & deſperatis de ue
ſtra ſalute,& putatis qm̄
ꝓpter magnitudinē pec
cator⁹ nō poteſtis ueniā
adipiſci:ego uobis ꝓcipi
o, hoc eſt ꝓpheto:cōfite
mini dn̄o qm̄ bonus. Grā
dia ſunt peccata ueſtra:
ſed magnus eſt dn̄s, qui
miſeretur ueſtri. Confite
mini ergo dn̄o. Pœniten
tiā agite:nolite deſpera
re de ſalute ueſtra: beni
gnus eſt dn̄s. Cōfitemini
dn̄o qui habetis grādia peccata. Nolite cōfidere i
uīra uirtute:ſed in miſericordia dn̄i. o ¶ Qm̄ in
ſeculū miſericordia eius.) Videte qd dicat in ſecu
lū. In inferno aūt quis cōfitebit dn̄o? Nemo eſt em̄
qui poſſit in inferno agere pœnitentiā. Dū eſtis in
hoc ſeculo:hortor uos agere pœnitētiā. Cōfitemi
ni ergo dn̄o:qm̄ in iſto tātū ſeculo miſericors eſt.
Hic miſereri pōt pœnitēti:quia ibi iudex eſt, non
eſt miſericors. Hic miſericors eſt:ibi iudex eſt. Hic
porrigit manū cadenti:ibi ſedet iudex. Hoc autē
totū dixi ad eos qui dicūt,qm̄ in inferno eſt pœni
tentia. p ¶ Quis loquet potētias dn̄i.) Nemo
dignus eſt pdicare potētias patris, niſi filius. Ne
mo poteſt potentiā patris loqui, niſi ille qui & ipe
potens eſt. Potentias potentis ipſe qui potens
eſt, poteſt prædicare & loqui. q ¶ Auditas fa
ciet oēs laudes eius.) Antecq̄ dn̄s noſter in euāge
lio pdicaret:laudes patris nō erāt auditæ in mun
do. Oīe qd in lege ueteri ſcribit, ſi ſpūaliter intel
ligat:hoc poteſt de patre itelligi. r ¶ Beati qui
cuſtodiūt iudiciū. &c̄). Recte Dauid id dicere po
terat,& ipſe iudiciū fecerat & iuſticiā:ſed qm̄ non
fecit in omni tpe:ꝓpterea cecinit. Quid em̄ dicit?
Beati qui cuſtodiūt iudiciū et faciūt iuſticiā in oīi

Universidad de Deusto
Biblioteca

E tẽpore. Quid enim prodest alicui uiginti annis es
Ezech.33.c se in continẽtia, & postea cadere? Secundũ quod
scriptũ est in propheta: non proderit iusticia iusti:
In quacunq; die errauerit: non eum liberabit nec
saluabit. Et peccatum peccatoris non ei nocebit:
in quacunq; die conuer-
tatur et agat pœnitentiã.
Neq; iustus debet esse se
curus, neq; peccator de-
sperare debet de sua salu
te. In utroq; enim eos; et
timor est & spes. Qui fa
cit iusticiã. Iustícia dns
noster est. Iustícia enim
dni: dns noster dicit, &
saluator. Beatus ergo q
facit iusticiã: hoc est, q fa
cit Christum. Quomo-
do ergo facimus Chm:
hoc est iusticiã? Si iuste
agamus: cõcipitur in no
bis iusticia, & paritur ex
nobis iusticia, & sumus
mater iusticiæ. Felix est
& beatus qui omi tpe &
pater & mater est iusti-
ciæ. a ¶ Memẽto no-
stri dne in bnplacito po-
puli tui.) Quod dicit be-
tus Dauid, hoc est: Scio
dne ueterem legem: Bea
titudo perfecta nõ est in
ueteri lege: sed in euan-
gelio. Scio quoniã prior
ppl'us offendit te, & nouus populus creatur qui
seruiat tibi. Scio quia ueniet filius tuus, & saluabit
omne genus humanum: & credent in eum qui e-
lecti erunt. Propterea ergo rogo quoniã ego pri-
us natus sum in ueteri lege, ut imputes mihi mer-
cedem cũ nouo populo. Videtur nostra esse sen-
tẽtia hæc. Legam9 ipsos uersiculos, & inueniemus
ipsum sensum esse quem diximus. b ¶ Visita
nos in salutari tuo.) Hoc est in filio tuo, quãdo ue
nerit. c ¶ Ad uidendum in bonitate electorũ
tuorũ.) Hoc est, da nobis partem cum apostolis.
Quoniam nos quidem antecessimus eos in tem-
pore: illi uero antecedent nos in spiritualibus: hoc
est, ut uideamus bonitatem tuam quam facturus
es cum electis tuis. d ¶ Ad lætandum in læti-
cia gentis tuæ.) Gens domini nos sumus: si tamen
gens ipsius sumus. Populo, inquit, qui nascẽ quẽ
fecit dominus. e ¶ Vt laudemur cum hæredi-
tate tua.) Hoc est, ut cũ euãgelio & nos habeam9
Ioan.8.g partem: qui in ueteri lege facti sumus. Abraham
enim pater noster uidit diem tuũ, & gauisus est.
Videamus ergo & nos & gaudeamus cum hæ-
reditate tua. f ¶ Peccauimus cum patribus no-
stris.) Filij secuti sumus patres. Hoc fecimus quod
Gal.3.d & patres nostri fecerunt. Omnes enim sub pecca-
to conclusit: ut omnibus misereret. g ¶ Iniuste
egimus: iniquitatem fecimus.) Dilegẽter animad-
uertite quid dicat: Peccauimus cum patribus no-
stris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Nun-
quid dixit impie egimus? Aliud est peccatorẽ es-
se, & iniustũ: aliud est esse impiũ. Peccator frequẽ
ter uincit infirmitate cor
poris: impius autẽ ne-
gat deum. Propterea er-
go quoniã ego non sum
impius sed peccator: p-
pterea audeo rogare p
peccatis meis. h ¶ Pa
tres nostri ĩ Aegyp. &c.)
Viderũt & nõ uiderunt.
Viderũt carnalibus ocu
lis: & spiritualibus oculis
non uiderunt. Nõ dixit
non uiderũt: sed non in-
tellexerunt. Illi enim ui-
derunt mirabília, & non
intellexerunt. Non enim
ea spirituali contempla-
bantur intuitu.
i ¶ Et non fuerunt me
mores multitudinis mi-
sericordiæ tuæ.) Quali-
ter eos de mãibus inimi
corum eripuisti. Sed ho-
die quoq; mirabília facis
domine: cum nos à te-
nebris mundi ereptos di
gnaris illuminare.
k ¶ Et iritauerunt ascẽ
dentes in mare rubrum:
& sal. &c.) Facta sunt enim hæc in Israël. Sed ani-
maduertendum est: quia quod ibi fuit umbra, in
ecclesia ueritas est completa. Igitur baptismum uel
crux Christi, pereuntibus stultícia est. Iritatur er-
go ab his deus: cum non intelligunt. Eruditi autẽ
tunc cognoscent potentiam dei. Mare autem du-
as habet intelligentias: baptismũ scilicet & seculũ.
l ¶ Increpauit mare rubrum & exiccatum est.)
Desistit coram populo dei procellosum seculum:
cũ cognouerit fontem uitæ. m ¶ Et eduxit eos
in abyssis sicut in deserto.) Tanq; si per sicca deser
ti gradiant: ita nullis sunt fluctibus occupati.
n ¶ Et saluauit eos de manu odientiũ & redemit
eos de manu ínimici.) Liberatio ac redẽptio hois:
per passionẽ Chri facta est. o ¶ Et operuit aq
tribulantes eos: unus ex eis non remansit.) Sic &
nũc in nostro baptismo fit. Abluitur homo aquis
& perit diabolus cũ satellitibus suis. p ¶ Et cre-
diderunt in uerbis eius: & laudauerũt laudẽ ei9.)
Quia uictores erant. q ¶ Cito fecerunt, obli
ti sunt operum eius.) Multi enim in ecclesia ma-
le uiuẽdo & non recte sentiendo de deo, perdũt
baptismi gratiam. r ¶ Non sustinuerunt con
silium eius.) Vt custodirent uitam quam prius
elegerant. s ¶ Et concupierunt concupiscenti
as in deserto.) In solitudine istius seculi.

& tenta-

a pore. Memẽto nostri domine in benepla-
b cito populi tui: uisita nos in salutari tuo. Ad
c uidendum in bonitate electorum tuorum:
d ad lætandum in lætícia gentis tuæ: ut laude
f ris cum hæreditate tua. Peccauimus cum pa
g tribus nostris: iniustẽ egimus, iniquitatẽ fe-
b cimus. Patres nostri in Aegypto non intel-
i lexerunt mirabília tua: non fuerunt memo-
res multitudinis misericordiæ tuæ. Et irita-
k uerunt ascendentes in mare rubrum. Et sal-
uauit eos propter nomen suum: ut notam
l faceret potentiam suam. Et increpuit mare
m rubrum & exiccatum est, & deduxit eos in
n abyssis sicut in deserto. Et saluauit eos de
manu odientium, & redemit eos de manu
o inimici. Et operuit aqua tribulãtes eos: unus
p ex eis non remansit. Et crediderunt in uer-
bis eius: & laudauerunt laudem eius. Cito
q fecerunt obliti sunt operum eius, & non su-
r stinuerunt consilium eius. Et concupierunt
concupiscentiam in deserto:

& tenta-

& sal. &c.) Facta sunt enim hæc in Israël. Sed ani-
maduertendum est: quia quod ibi fuit umbra, in
ecclesia ueritas est completa. Igitur baptismum uel
crux Christi, pereuntibus stultícia est. Iritatur er-
go ab his deus: cum non intelligunt. Eruditi autẽ
tunc cognoscent potentiam dei. Mare autem du-
as habet intelligentias: baptismũ scilicet & seculũ.
l ¶ Increpauit mare rubrum & exiccatum est.)
Desistit coram populo dei procellosum seculum:
cũ cognouerit fontem uitæ. m ¶ Et eduxit eos
in abyssis sicut in deserto.) Tanq; si per sicca deser
ti gradiant: ita nullis sunt fluctibus occupati.
n ¶ Et saluauit eos de manu odientiũ & redemit
eos de manu ínimici.) Liberatio ac redẽptio hois:
per passionẽ Chri facta est. o ¶ Et operuit aq
tribulantes eos: unus ex eis non remansit.) Sic &
nũc in nostro baptismo fit. Abluitur homo aquis
& perit diabolus cũ satellitibus suis. p ¶ Et cre-
diderunt in uerbis eius: & laudauerũt laudẽ ei9.)
Quia uictores erant. q ¶ Cito fecerunt, obli
ti sunt operum eius.) Multi enim in ecclesia ma-
le uiuẽdo & non recte sentiendo de deo, perdũt
baptismi gratiam. r ¶ Non sustinuerunt con
silium eius.) Vt custodirent uitam quam prius
elegerant. s ¶ Et concupierunt concupiscenti
as in deserto.) In solitudine istius seculi.

¶ Et tenta-

a ¶ Et tentauerunt deum in inaquoso.) Siccitas
enim eis erat quia non cognoscebant sancti spiri-
tus irrigationem, in columna nubis quæ præce-
debat eos. b ¶ Et dedit eis petitiões eorum, &
misit saturitatem in animas eorum.) Vt spirituali
cibo poculoq; reficeren-
tur. c ¶ Et iritauerũt
Moysen in castris: & A-
aron sanctum dei.) Le-
gem utiq; & sacerdotiũ
stulti iritant: cũ dei præ
cepta per eos nũciata nõ
audiunt. d ¶ Aperta
est terra & deglutiuit Da
than, & operuit super
cõgregationem Abirõ:
& exarsit ignis in syna-
goga eorum, & flamma
cõbussit peccatores.) Fa-
cta sunt hæc secũdum li-
teram. Sed & nunc eos
deuorat terra & exardet
ignis, qui terrena sapiũt
& recedunt à mandatis
dei: quos non illuminat
gratia spiritussancti: sed
accẽdit flamma peccati.
e ¶ Et fecerunt uitulũ
in Horeb, & adorauerũt
sculptile, & mutauerunt
B gloriam suam in similitu
dinem uituli comedẽtis
Exo.32.a fœnũ.) In deo enim de-
buerat esse gloria eorũ:
sed relicto eo, simulacro
muto & surdo dãtes glo
riam, dicebant: Hi sunt
dii tui Israël. Sic & nunc
si quis relicta ecclesia sor
tes phytonesq; consulit:
mutatur gloria eius, & si
milis pecudi fit: sicut quõ
dã Nabuchodonosor.
f ¶ Obliti sunt deũ qui
saluauit eos: qui fecit ma
gnalia in Aegypto.) Vt
ea plagis uerberata po-
pulum liberaret. g ¶ Et mirabília in terra Chã)
Cum derelictis gentibus, ipsos in eorũ terra plan
tauit. h ¶ Et terribília in mari rubro.) Vt Pha
raone extincto, siccũ populis præberet incessum.
i ¶ Dixit ut disperderet eos si non Moyses ele-
ctus eius stetisset in confractione in conspectu e-
ius. &c.) Attende hæc ò sacerdos: Perierat enim
populus: nisi Moyses confregisset iram omnipo-
tentis dei, & tu cum uideris populum delinquẽte:
cane tuba: annuncia eis delicta eorũ, & sta in con
fractione ad deũ, ut auertat furor eius ab eis.
k ¶ Et pro pro nihilo habuerũt terrã desiderabi
lẽ.) Quia istã transitoriã diligebãt. l ¶ Et non

a & tentauerunt deũ in inaquoso. Et dedit e-
b is petitionem ipsorũ: & misit saturitatem
c in animas eorum. Et iritauerunt Moysen
in castris: Aaron sanctum dni. Aperta est
d terra & deglutiuit Dathan, & operuit super
congregationem Abiron. Et exarsit ignis in
synagoga eorum: flamma combussit pecca
e tores. Et fecerũt uitulum in Horeb & ado
rauerunt sculptile. Et mutauerunt gloriam
suam in similitudinem uituli comedẽtis fœ
f num. Obliti sunt deum qui saluauit eos: qui
g fecit magnalia in Aegypto: mirabília in ter
h ra Cham: terribília in mari rubro. Et dixit
i ut disperderet eos: si non Moyses electus e-
ius stetisset in confractione in conspectu e-
ius. Vt auerteret irã eius ne disperderet eos
k & pro nihilo habuerunt terram desiderabi
l lem. Nõ crediderunt uerbo eius, & murmu-
m rauerunt in tabernaculis suis: non exaudie-
n runt uocem domini. Et eleuauit manum su
am super eos: ut prosterneret eos in deser-
to. Et ut dejiceret semen eorum in nationi-
bus, & dispergeret eos in regionibus. Et ini-
o ati sunt Beelphegor: & comederunt sacrifi-
p cia mortuorum. Et iritauerunt eum in ad-
q inuentionibus suis, & multiplicata est in eis
r ruina. Et stetit Phinées & placauit, & cessa-
uit quassatio. Et reputatũ est ei ad iusticiã
in generatione & generationẽ usq; in sem-
o piternum. Et iritauerunt eum ad aquas cõ-
tradictionis, & uexatus est Moyses propter
eos: quia exacerbauerunt spiritum eius.

Et di-

credidérunt in uerbis eius.) Quibus promisit re-
gna cœlorũ. m ¶ Et murmurauerũt in taber-
naculis suis: &c.) De murmuratione em apostolus 1.Cor.10.d
docet dicẽs: Nolite murmurare sicut quidam ex
ipsis murmurauerũt: & à serpẽtibus perierũt. Nõ
ergo murmuremus: ne
nos dæmones ueneno-
sis morsis saucient ac de-
palcant.
n ¶ Eleuauit manũ suã
super eos: ut prosterne-
ret eos in deserto. Et ut
dejiceret &c.) Dispersi
sunt enim Iudæi in diuer
sis partib9. Sed & ille dis-
pergítur per diuersa, qui
circũfertur omni uento
doctrinæ, & in deũ firma
non cõsistit statione.
o ¶ Et initiati sunt bel
elphegor et comed. &c.)
Qui deo se cõsecrare de-
buerant, idolo consecra-
ti sunt. Et qui panẽ uiuũ
esurire debuerãt: mortu-
orũ sacrificia comederũt.
p ¶ Et iritauerũt eum
in adinuẽtionibus suis.)
Quia peruersi erant.
q ¶ Et multiplicata est
in eis ruina.) Ruina est
cum parietes domorum
ruũt: quæ tũc multiplica-
tur cum fuerint à funda-
mẽtis euersi. Ergo isti cũ
fundamento, id est, cum
ipsa legis litera in qua se
putabant stare diruti sũt:
quia stabiliti nõ fuerunt
super petrã. r ¶ Stetit
Phinees & placauit &c.)
Superius dixit Moysen
in cõfractiõe stetisse: hic
autem Phineen exorasse
dicit. Quod diligẽter au
sculta sacerdos cui aniæ
cõmẽdatæ sunt: euagina
gladiũ: interíme fornicatores: hoc est, pfer uerbũ,
insta importune opportune, argue, increpa, obse-
cra cũ omi patiẽtia & doctria: ut tibi reputet ad iu
sticiam: Quia qui reddiderit preciosum ex uili si-
cut os meũ erit, ait dns deus. s ¶ Et iritauerũt
eum ad aquas contradictionis, & uexatus &c.)
Aquæ contractionis, aquæ baptismi accipiuntur:
ad quas diabolo contradicitur & operibus eius.
Post quas si quis se coinquinauerit uitijs, uexatur
sacerdos, pro eo quod exacerbauerit spiritũ dei p
quẽ ille prædicat: sicut Paulus dicebat: Quis uri-
tur, & ego nõ uror? De hoc etiam spíritu testaba- 2.Cor.11.g
tur dicens. Nolite contristare spiritum sanctũ dei: Ephes.4.g

E in quo signati estis in die redemptionis. a ¶ Et distinxit in labijs suis.) Vt iugiter supplicaret pro eis. b ¶ Non disperdiderunt gentes quas dixerat dominus illis.) Idololatriam uel diuersa facinora. c ¶ Et commixti sunt inter gentes & didicerunt opera eorum,& seruierunt sculptilibus eorũ & factum est illis in scandalum.) Sicut enim sacerdoti exorãti pro populo ad iusticiam reputatur: ita his qui in desiderijs phanaticis conuertebantur,in scandalum.
d ¶ Et immolauerunt filios suos et filias suas dæmonijs.) Sensus & alias suas. e ¶ Et effuderũt sanguinẽ innocentem:et sanguinem filiorum suorum & filiarum suarũ ꝙs sacrificauerunt sculptilibus Chanaan.) Tũc em̃ animæ sanguis effunditur: quando homo idolis deditus à dei cultura recesserit. f ¶ Interfecta est terra in sanguinib⁹,& cõtaminata est in operibus eorum & fornicati sunt in adinuẽtionibus suis.) Tabe em̃ iniquitatis infi-
citur:cum diuersis formi-
cationibus corpus homi
nis inquinatur. Ideo &
ira dei i impios sæuit:un-
de sequitur. g ¶ Et iratus est furore dñs in po-
pulum suum, & abomi-
natus est hæreditatẽ su-
am.) Quia reliquit eum.
Et qui quondam fuerat
plebs dei:facta est cater-
ua diaboli. h ¶ Et tradidit eos in manus gentium:& dñati sunt eorum qui oderunt eos: &c̃.) Sed dices tu ò homo:
Nõ est recta uia dñi:qui nos in tãtis malis inclinari permittit.Sed quæso perspice:quia pro suis peccatores criminibus inclinanẽ,& deus tãta pietate præditus est,ut semper dignẽ impartiri præsidiũ: sicut sequit̃. i ¶ Sæpe liberauit eos.) Semper ille liberat:& tu nõ corrigeris? Adhuc plaga illata i ianuis astat:& tu nõ emẽdaris. k ¶ Ipsi autem exacerbauerunt &c̃.) Quod habuerunt,ut relicto eo Idola sequerenẽ. l ¶ Et humiliati sunt in iniquitatibus suis.) Iam hi nõ à deo,sed à suis delictis humiliantur. Sed præcurrit solita miseratio, dicente propheta. m ¶ Et uidit cũ tribularent̃:
& audiuit orationẽ eorum.) Docet enim & te q̃d̃ si conuersus ingemueris:protinus appropinquãt celsis auribus eius,preces humilitatis tuæ.
n ¶ Memor fuit testamenti sui.) Quod cũ Abraham initium fidei nostræ pepigit. o ¶ Et pœnituit eũ ꝓm multitudinẽ misericordiæ suæ, & dedit eos in misericordias in conspectu &c̃.) Super pœnitentes enim pœnitet deus de malicia quã locutus fuerat ut faceret, & non fecit, constituens te in sinu Abrahæ patris cuius es fidẽ secutus.Ideo & propheta exultans ait. p ¶ Saluos nos fac dñe deus noster.) Ne nobis uitia dominentur. q ¶ Et cõgrega nos de nationibus.) Quia gens Hebræorum in regionibus est dispersa.
r ¶ Vt confiteamur nomini tuo sancto, & gloriemur &c.) In filio utiq; qa nomẽ filij laus tua est.
s ¶ Benedictus dñs deus Israël à sec.&c̃.) Merito benedictus in secula,per quem facta sunt secula,& nõ solũ facta sũt, sed etiã redempta. Qui & nunc nos recreare dignet̃ in salutari:id est, in Christo Iesu dño nostro cui est cũ ipso & spũsancto honor & gloria in secula seculorũ. Amen.
t ¶ Alleluia.) Iste psalmus omnẽ causam cõditionis hũanæ quã uel deliquẽdo sumpsit siue pœnitẽdo suscepit:siue multitudinẽ miserationũ dei (ut in p̃senti ait:qs sapiẽs & custodiet hæc:& tunc intelliget misericordias dñi)narrare dinoscit̃:sed & repulsionẽ Iudæoꝝ et uocationẽ gentiũ euidentissime pandit.

a Et distinxit in labijs suis:nõ disperdiderũnt
b gentes quas dixit dñs illis. Et cõmixti sunt
c inter gentes, & didicerunt opera eorum &
seruierunt sculptilibus eorum:& factum est
d illis in scandalũ.Et immolauerũt filios su-
e os,& filias suas dæmonijs.Et effudẽrũt san-
guinem innocentem:sanguinem filiotũ su-
orum & filiarum suarũ quas sacrificauerũt
f sculptilibus Chanaan.Et interfectá est ter-
ra in sanguinibus & cõtaminata est in ope-
ribus eorũ:& fornicati sunt in adinuentioni
g bus suis.Et iratus ẽst furore dominus in po
pulum suum,& abominatus est hæreditatẽ
suam.Et tradidit ẽos in manus gentium, &
h dominati sunt eorum qui oderunt eos . Et
tribulauerũt eos inimici eorum,& humilia-
i ti sunt sub manibus eorum:sæpe liberauit e-
k os. Ipsi autem exacerbauerunt ẽum in consi
l lio suo:& humiliati sunt in iniquitatibus su
m is.Et uidit cum tribularentũr,& audiuit ora
n tionem eorum.Et memor fuit tẽstamẽti sui:
o & pœnituit ẽum secundum multitudinem
misericordiæ suæ.Et dedit eos in misericor
dias , in conspectu omnium qui ceperant
p eos. Saluos fac nos dominẽ deus noster, &
q congrẽga nos de nationibus. Vt confitea-
r mur nomini sancto tuo,& gloriemur i lau-
s de tua.Benedictus dñs deus Israël:à seculo
& usq; in seculum , & dicet omnis populus
t fiat,fiat.

Alleluia. Psal. CVI.

v COnfitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in se-
culum misericordia eius. Dicant qui rẽ
F dempti

A uocatione gentiũ loquitur. Iste enim psalmus eorum habet sacramentum:qui redempti sunt in domini passione.Dicant qui redempti sunt. Ipse est enim saluator & redemptor & precium.Dicãt qui redempti sunt. Ipse redemit:ipse dat precium sanguinem suũ. Quare aũt dedit precium sanguinẽ suum? Vt redimeret nos de manu inimici. Captiui em̃ tenebamur in manu diaboli.Propterea autem ille uenit & redemit nos, ut liberaret de diaboli manu. Quos redemit de manu inimici, ut destruat inimicum & defensorẽ. Inimicus homo superseminauit zizania. Inimicus autẽ diabolus est. Inimicus est ipse & possessor.Propterea manu sua nos tenet: nõ quia diligit,sed quia odit.Quos redemit de manu inimici.Grandis maiestas,& grandis potentia sanguinis domini, qui soluit manum diaboli. Quomodo enim sunt aliqua animalia quæ stringunt aliquid intra se inclusum, quod dicunt & medici & physici,ut nisi fractum fuerit à se, non diuiditur, nec dimittit illud quod intrinsecus clausum tenet: si autem missum fuerit oleum, statim dissoluitur, & quod strictum fuerat dissipatur, & diuiditur in partes:sic & manum durissimã diaboli soluit sanguis Christi. Nolebat nos dimittere diabolus: Sanguinem suum fudit dominus quasi oleum misericordiæ, & per ipsum nos liberauit.
a ¶ De regionibus cõgregauit eos.) Vide quàm grandis sit manus diaboli. Quos redemit de manu inimici. Hos autem quos redemit de manu inimici,in cunctis regionibus tenebantur in manu inimici. De regionibus congregauit eos.In toto orbe manus diaboli possidebat nos.
b ¶ A solis ortu & occasu:ab aquilone & mari.) Videtur quidem quatuor dixisse climata : orientem,occidentem,meridiem & Boream : hæc sunt quatuor climata mundi.Sed non ita psalmus continet.Hic enim habet:A solis ortu & occasu: Ecce duo climata.Ab aquilone:hoc est,à septentrione: Ecce tria climata.Et mari. Mare utiq; in occidente est.Ergo uidete quoniam occidentem bis nominauit,& meridiem nec semel.Quare igitur tria climata nominauit,& unum noluit nuncupare?
Habac. 3.a Legimus in Habacuc:Deus ab austro ueniet. De saluatore dicitur: quoniam deus natus est in austro. A situ enim Hierusalem : Bethlehem in austro posita est. Propterea dicitur, deus ab austro ueniet.Si autem deus ab austro ueniet:quomodo
Matth.8.b nunc dicitur,à solis ortu & occasu & ab aquilone? Auster & notus tacitus est. A solis ortu & occasu.Amen,amen dico uobis:quia multi uenient ab oriente & occidente, & recumbent in sinu Abrahæ:Filij autem generationis huius longe erunt.A solis ortu & occasu:utiq; alienigenæ.Et ab aquilone.Aquilo durissimus uentus est: nomine autem dexter uocatur.Ab aquilone, inquit, exardescent mala super terram.Mare legitur in Numeris & in Exodo: & in omni scriptura sancta : & ubicunq; mare auditis, secundum climata semper intelligitur occidẽs. A situ enim Hierusalẽ mare hoc magnum quod dicitur, in occidente est. Videte igitur mysterium scripturarum. In isto loco bis occidẽs nominatur, & nec semel notus. Hoc quare dicitur? Quoniam populus Iudæorum in isto psalmo non scribitur uocandus,sed tantum gentium.Deniq; quid dicit?
c ¶ Errauerunt in solitudine in inaquoso: uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt.Esurientes & sitientes.) Et ut sciatis quia proprie de uocatione gentium scribitur & de expulsione Iudæorum: in sequentibus ipsius psalmi scriptum est: Posuit flumina in desertum : uidelicet Iudæorum. Errauerunt in solitudine in inaquoso. Diximus quæ essent aquæ,diximus quæ essent flumina. Viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt,esurientes & sitientes.Exponamus quomodo gentium populus fuerit in deserto ubi nõ erant aquæ, hoc est, in inaquoso,& quomodo uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt,esurientes & sitientes. De quibus dicitur,non inuenerunt:manifestum est quod quæsierunt uiam ciuitatis habitaculi, sed non inuenerunt. Quæsierunt ergo uiam per quam uenirent ad ciuitatem:esurientes quæsierunt & sitientes.
d ¶ Anima eorũ in ipsis defecit.) Defecerũt scruPsal.63.b tantes scrutinio. Defecerũt,quæsierunt: & nõ inuenerunt, & in esurie sua & siti,uiã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt. Esurientes & sitiẽtes. Multi fuerũt qui repromitterent istam uiã quæ deduceret ad ciuitatẽ. Promisit Socrates, promisit Plato, ꝓmisit Aristoteles. Hæmorrousa q̃ fluebat sanguine,mulLuc.8.f tos quæsiuit medicos,& à nullo sanari potuit. Viã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt. Doctrina illorũ magis famem faciebat ueritatis q̃ saturitatẽ. Hæmorrousa totã substantiã suã ꝛmpẽdit in medicos. Esurientes & sitientes, anima eorũ in ipsis defecit. Sed qm̃ perdiderat suã uniuersam substantiã:hoc est, ecclesia de gẽtibus cõgregata:quia anima eius in ipsa defecit:clamauit ad dñm cũ tribularet̃. Tactus fimbriæ dñi:clamor credentis fuit. e ¶ Et clamauerũt ad dñm cũ tribularẽtur.) Ad dñm,inquit,cum tribularer clamaui & exaudiuit me. Tũc exaudimur à domino, qñ nõ simplex uox, sed tribulatio clamat ad dñm. f ¶ Et deduxit eos in uiam rectam.) Quia uiam ciuitatis habitaculi nõ inuenerunt: propterea deduxit eos in uiam rectam.Ergo ostendit quia ante inuenerũt quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

E uías,sed prauas & nõ rectas. Et deduxit eos in uiã rectam. Via deduxit eos in uiam. Ipse dominus at q̃ saluator deduxit eos in uiam rectam: fecit eos ut in se ambularent: Ipse & ductor & uia. Et deduxit eos in uiam rectam,ut per hanc uiam: hoc est, per dominum saluatorẽ irent in ciuitatem habitationis, in ecclesiã eius quæ fundata fuerat sup ipsum:& petram, & uiã atq̃ ductorem. Simulq̃ considerandum: quia in isto psalmo tertio dicit̃. a ¶ Confiteantur domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum. Quia &c.) Eos qui inanes erãt à gratia sua, & famem uerbi patiebãtur: bonis cœlestibus satiauit. b ¶ Sedentes in tenebris & umbra mortis:uinctos in mendicitate & ferro.) Vinctũ em̃ erat genus humanũ captenis criminum,& carceri diaboli mancipatũ. Et cur hoc accidit? Vide quid sequitur.

F c ¶ Quia exacerbauerũt eloquium domini.) Quæ mandauerat, non custodientes. d ¶ Et cõsilium altissimi irritauerunt.) Quod dederat ut eligerent uitam.

e ¶ Et humiliatum est in laboribus cor eorum.) Quia non exaltabantur in operibus dei.

f ¶ Infirmati sunt,nec fuit qui adiuuaret.) Eo q̃d in deum firmi nõ essent: nec eum requirerẽt, qui uerus est medicus.

a Cõfiteantur domino misericordiæ eius: & mirabilia eius filijs hominũ. Quia satiauit animam inanem:& animam esurientem satiauit bonis. Sedentẽs in tenebris & umbra b mortis:uinctos in mẽdicitate & ferro. Q̃ia c exacerbauerunt eloquia dei:& cõsilium altissimi irritauerunt. Et hũmiliatum est in la d boribus cor eorũ: & infirmãti sunt, nec fuit e qui adiuuaret. Et clamauerũnt ad dominũ cum tribularentur:& de necessitatibus eorũ f liberauit eos. Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis: & uincula eorum dirupit. g Confiteantur domino misericordiæ eius: & h mirabilia eius filijs hominum. Q̃ia contriuit portas æreas:& uectes ferreos confregit. i Suscepit eos de uia iniquitatis eorum: propter iniusticias enim suas humiliati sunt. k Omnẽm escam abominata est anima eorum:& appropinquauerunt usq̃ ad portas mortis. Et clamauerunt ad dominum cum tribularentur:& de necessitatibus eorum liberauit eos. l Misit uerbum suum & sanauit eos:& eripuit eos de interitionibus eorum. m Confiteantur domino misericordiæ eius:& mirabilia eius filijs hominum. Et sacrificẽnt sacrificium laudis: & annũncient opera eius in exultatione. Q̃ui descendunt mare in nauibus:faciẽtes operationem in aquis multis. Ipsi uiderũt opera domini:& mirabilia eius in profundo. Dixit & stetit spiritus procellæ:& exaltãti sunt fluctus eius.

g ¶ Et clamauerunt ad dñm dum tribularentur,& de necessitatibus eorũ liberauit eos.) Defecit post originale peccatũ,humanum genus:iterata uice non obseruans legem traditam per Moysen,sed & de hac necessitate illud eripuit. h ¶ Et eduxit eos de tenebris &c.) Et ob id. i ¶ Cõfiteãtur dño misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum.) Et cur eius, uel misericordiæ confitendæ sint:uel mirabilia prædicentur,sequentia docent. k ¶ Quia contriuit portas æreas,& uectes ferreos confregit.) Visitauit enim nos oriens ex alto: & illuminauit errorũ tenebras,disrupitq̃ catenas legis, ut libero arbitrio seruiremus. l ¶ Suscepit eos de uia iniquitatis eorum.) Obseruerat igitur diabolus ualitatis eorum, dissimis seris suarum ædium æreas ualuas: ne ab eius iure egredi ualeret genus humanũ. Quæ omnia,ut diximus,sua dñs uisitatione contriuit,suscipiens eum in se. m ¶ Propter iniusticias enim suas hũiliati sunt.) Vt exaltaret̃ in eo. n ¶ Omnẽ escam abominata est anima eorũ: & appropinq̃uerũt &c.) Sed uide qualiter eos liberauerit:quia omne uerbũ uitæ, quod prophetæ prænunciauerunt,abominati sunt: & appropinquauerũt mortis. o ¶ Tũc misit uerbum suũ,& sanauit eos.) Ipsum filium,qui in principio erat uerbum:qui in euangelio sanat omnem languorem,& omnẽ infirmitatem in plebe.

p ¶ Et eripuit eos de interitionibus eorũ.) In q̃bus se ipsi demerserant.

q ¶ Cõfiteantur dño misericordiæ eius.) Q̃ibus excelsus se humiliauit: q̃bus deus homo factus est:q̃bus immortalis pro mortalium uita subditur morti. r ¶ Et mirabilia eius filijs hominũ) Quia inferni æreas portas uectesq̃ confregit:quia rediit uictor ad superos:quia remeauit ad cœlos.

s ¶ Et sacrificent sacrificiũ laudis.) Cessent hirci & ituli: quia deus sacrificium de puro corde requirit. t ¶ Et annuncient opera eius in exultatione.) Cũ gaudio cũctis choris annuncient qualiter eos sua uisitatione saluarit. u ¶ Qui descendũt mare.) Id est, seculum. x ¶ In nauibus.) In ecclesijs,quæ Christum portant,& à fluctibus huius mũdi tũdunt̃.

y ¶ Facientes operationẽ in aquis multis.) In populis. Sed & ad apostolos hæc referenda sunt.

z ¶ Ipsi uiderunt opera dñi:& mirabilia eius in profundo. In profunda eũ caligine,per eorũ prædicationem lumen ueritatis illuxit:& uiderũt,operãte dño,in tenebris densissimis clarere lumen uerissimæ trinitatis. a ¶ Dixit & stetit spiritus procellæ.) Cessauit mundana tẽtatio. Sic & in nauidormiens dñs,cum excitatus à discipulis fuisset,imperauit uẽto:& mare siluit. b ¶ Et exaltati sunt fluctus eius:) Suspensi sunt,ne nocerẽt: id est, huius diabolicæ tẽtationis motus,quos iniqui commouent

A uent super iustos. a ¶ Ascendũt usq̃ ad cœlos.) Eleuantur in superbijs suis,ad sanctorũ iniuriam. b ¶ Et descendunt usq̃ ad abyssos.) Humiliãtur in confessione. Et ut intelligas figuraliter hoc de malis hominibus dici, sequitur. c ¶ Anima eorũ in malis tabescebat.)

Fluctus enim aquarum, animam nõ habent. Sed tabescit anima: cũ uerberata plagis cœlestibus, se peccasse & sanctis iniuriam intulisse cognoscit. d ¶ Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius.) Nihil enim lætum,nihil stabile, nihil sobrium eorũ sensus habebat. e ¶ Et omnis sapientia eorũ deuorata est.) A sapientia ueri dei: sicut quondam Exod. 7.b draco Moysi deglutiuit dracones Aegyptiorũ.

f ¶ Et clamauerũt ad dominum cũ tribularẽtur, & de necessitatibus eorum liberauit eos.) Vt relinquentes luxuriosam ebrietatem, dei sapientiã sequerent̃. g ¶ Statuit procellam eius in auram.) Vt iam nõ cũ igne & grandine, sed cũ suaui sancti spiritus flamĩe adueniret. h ¶ Et siluerũt fluctus eius.) Pœnitẽtiã agentes,in tranquillitatẽ conuersi sunt. i ¶ Lætati sunt quia siluerunt.) Illis quiescentibus, hi lætantur. k ¶ Et eduxit eos in portum uolũtatis eorum.) De his quiescentibus fluctibus,apposuerunt integram uolũtatem ad eum deduci:qui mitigans fluctus,uerus est portus. Et de necessitatibus eorum liberauit eos. Ne ab his æstibus quatẽrentur. l ¶ Confiteantur domino misericordiæ eius.) Quibus protegit genus humanum.

m ¶ Et mirabilia eius filijs hominum.) Quia mirabiliter hos compescuit fluctus.

n ¶ Exaltent eum in ecclesia plebis.) In congregatione fidelium. o ¶ Et in cathedra senioru laudent illum.) Non in illa cathedra in qua scribæ & pharisæi sederunt: qui legentes legem, non intellexerunt in ea dominum nunciatum, sed in illa in qua eũ uel prophetæ uel patriarchæ, spirituali oculo contemplantes, cognouerunt in miraculis, uel oraculis cecinerunt. p ¶ Quia posuit flumina in desertum,& exitus aquarum in sitim:terram fructiferam in salsuginem: à malicia inhabitantiũm in ea.) Merito exaltandus, meri-

a Ascẽdunt usq̃ ad cœlos,& descendunt usb c q̃ ad abyssos:animã eorum in malis tabec scebat. Turbãti sunt & moti sunt sicut ebrid e us:& omnis sapiẽtia eorum deuorata est. f Et clamauerunt ad dominum cum tribulag rentur:& de necessitatibus eorũ eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram: & silueb i runt fluctus eius. Et lætãti sunt quia siluek runt:& deduxit eos in portũ uoluntatis eol rum. Cõfiteantur dño misericordiæ eius: m & mirabilia eius filijs hominum. Et exaltẽt n o eum in ecclesia plebis: & in cathedra seniop rum laudent eum. Posuit fluminã in desertum:& exitus aquarum in sitim. Terrã fruq ctiferam in salsuginem:à malicia inhabitãr tium in ea. Posuit desertum in stagna aquas rum:& terram sine aqua in exitus aquarũ. s et Et collocauit illic esurientes: & cõstituerũt v ciuitatẽ habitationis. Et seminauerũt agros & plantauerunt uineas:& fecerunt fructum x natiuitatis. Et benedixit eis & multiplicati y sunt nimis: & iumenta eorũ nõ minorauit. z Et pauci facti sunt:& uexati sunt à tribula a tione malorũ & dolore. Effusa est cõtẽptio b c super principes eorũ:& errare fecit eos in in d uio & nõ i uia. Et adiuuit pauperẽ de inopia: & posuit

to laudandus:qui in ecclesia quæ prius fuerat deserta,& odio habita,posuit apostolos: qui eam & consolarentur alloquio, & alluuio fœcundarent. Dedit & in animas sitientium suum uerbum,exitus prædicationum:& terram corporis, quæ prius spinas amaritudinis protulerat,fructibus repleuit æternis.

q ¶ Posuit desertum in stagna aquarum.) Præbens in ecclesia baptismum. r ¶ Et terram sine aqua in exitus aquarũ.) Prædicatores in nationum ariditate constituens. s ¶ Et collocauit illic esurientes.) Vt bonis cœlestibus reficerentur. t ¶ Et constituerũt ciuitatem habitationis.) Animas suas exhibuerunt ab incentiuis uitiorum tutas: in quibus fructus spiritus habitaret. u ¶ Et seminauerunt agros & plantauerunt uineas,& fecerũt fructum natiuitatis.) Ad apostolos ista referuntur, qui iecerunt semen in corda credentium, de quibus fructum æterni- D tatis accipiant, hoc est, cẽtesimum, sexagesimũ, & tricesimum.

x ¶ Et benedixit eis & multiplicati sunt nimis.) Quia quæ erant placita ei,faciebant. Sic & in manu Ioseph benedixit omnia deus,quia se à prauis cogitationibus & concupiscentijs custodiuit.

y ¶ Et iumenta eorum non minorauit.) Irrationabiles inter eos homines non sunt minorati in inferius,sed in melius reparati. Igitur explicita uocatione ac redemptione gentium, redit ad expulsionem Iudæorum dicens:

z ¶ Pauci facti sunt.) Eo quod nõ fuissent in his multiplicata opera dei. a ¶ Et uexati sunt à tribulatione malorum & dolore.) Quia insontem iniqui sunt persecuti. b ¶ Effusa est contemptio super principes eorum.) Vt qui dominum contemperant, ipsi contemnerentur. Et seduxerunt eos,uana ipsorum simulacra, utiq̃ quæ adorabant. c ¶ Et deduxit eos in inuio,& non in uia.) Seducentes eos à uia domini, deduxerũt eos in inuio satanæ. Deniq̃ deductis istis in inuio, uideamus quid fecerit deus plebi suæ. d ¶ Et adiuuit pauperem de inopia.) Populum Christianum dapibus satiauit æternis.

¶ Et posuit

E a ¶Et posuit sicut oues familias.) Vt audiētes uocem ueri pastoris, fide sequerētur. b ¶Videbūt recti & lætabuntur.) Quorum sunt prædicatione conuersi. c ¶Et omnis iniquitas opilabit os suum.) Diabolus, uel Iudæi, siue hæretici: qui in excelsum iniquitatē loqui præsumpserant.

d ¶Quis sapiens & custodiet ea, & tunc intelliget misericordias dñi?) Si enim sapienter cōsideres & spiritualiter intelligas, uidebis in hoc psalmo, quarto misericordias petitas & clemēter indultas: quas & nobis pietate profluā, dignēt quæsitas indulgere: pulsatas aperire: petitas nō negare. Ipsi gloria cum æterno patre & spiritu sācto in secula seculorū. Amē.

e ¶Canticū psalmi ipsi Dauid.) Cāticum semper refertur in sensum: psalmus uero refertur in corpora lia. Vt autem manifestius dicamus, canticum in theoriam refertur: psalmus autē in practicen, hoc est, in opera. Quoniam ergo in titulo scriptum est: Cāticum psalmi: recte & consequenter in secundo uersiculo ait: Cātabo & psallam in gloria mea.

F

Psalmus CVII.

PAratum cor meum deus, paratū cor meum.) Paratus sum non solum opere, sed etiam corde & sensu. Paratum cor meum in sensu: paratum cor meum in opere, hoc est, in practice. Quoniā non solum corde & sensu, sed & in opere paratus sum. Propterea & secundo dico. g ¶Cantabo & psallam in gloria mea.) Cantabo, hoc est, in corde meo: & psallam. Sicut psalteriū ex multis chordis compositum est, & si una chorda fuerit rupta, exterminatur psalterium, ita & in actibus nostris, si unum mandatum prætergressi fuerimus, psalterium nostrum rumpitur. Ideo dixit: Cantabo & psallam in gloria mea. In alijs codicibus legitur, in gloria tua. Sed melius est secundum Hebraicū legere, in gloria mea. Quod dicit, hoc est: Cantabo & psallam in gloria mea: Hoc domine quod tibi psallo, quod tibi canto: non tibi gratiam facio, sed mihi. In alio enim psalmo dicit: Quoniam bonorum meorum non eges. Quod ergo facio, pro me facio. Quod ergo seruio tibi, gloria mea est. Ieiunamus: Nunquid aliquid deo donamus? Pro peccatis nostris hoc facimus. Iacemus in sacco. Quid ex hoc præstamus domino? Hoc tantum illi præstamus, ut saluemus animas nostras: Ipse enim hoc desiderat. Sicut bonus & misericors me dicus: si aliquem sanauerit, gaudet quidem & ipse & ille qui sanatus est, ita & dominus noster. Psal.15.a

h ¶Exurge psalterium & cithara.) O psalterium, ò cithara, facta es & creata es, ut psallas deo: exurge & psalle, quare iaces? O monache, qui stas corpore, quare iacet anima tua, & non psallis domino? Maledictus homo qui facit opus dei negligēter. Si psalterium es, si cithara es: quare surdus es, & non glorificas deum? Hiere.48.i

i ¶Exurgā dīluculo.) Deus in tenebris benedici & laudari non potest: sed in luce benedicitur. Rem dico miram: Et si nocte surgimus, deum in luce benedicimus. Nū quàm Christiano nox est: semper Christiano sol iustitiæ oritur. Et hæc quidem secundum Iudæos dicimus. Cæterum secundum altiorem sensum, dominus est qui canit: Paratum cor meum deus, paratum cor meum. Paratus sum hic: paratus sum in futuro. Saluo & in terris: saluo & in cœlis: hoc est, & angelos saluo & homines. Exurge psalterium & cithara. Loquitur dominus suo corpori: Psalterium & cithara qui descendisti in infernum & iacuisti: exurge & lauda dominum. Et uides quid dicit: Non ipse qui mouet citharam & psalterium laudat, sed ipsa cithara & psalterium, ipsa benedicunt patrem. Ille enim deus est, & ab alijs benedicitur & laudatur. Corpus autem eius & homo quem suscepit, ipse laudat dominum. Vt autem sciatis quoniam propheta ex persona domini loquitur, & non ex memetipso hoc loquor: uidete quid sequitur. k ¶Confitebor tibi in populis domine.) Populos autem intellige Iudæos. l ¶Et psallam tibi in nationibus.) De nobis dicit. Iudæos enim illos dicit, qui primi ex Iudæis crediderunt. Et uidete ordinem: Primum laudat deum in populis, & postea laudat dominum in nationibus. Primum enim ex Iudæis crediderunt, & postea crediderunt ex gentibus. H

m ¶Quia maga est misericordia tua super cœlos.) Non est creatura quæ non indiget misericordia dei. Vniuersi misericordia dei indigemus. Gabriel, Michaël, seraphim, cherubim, potestates, dominationes: sunt quidem sanctæ, sed indigent misericordia creatoris sui. Non detraho angelis, sed creatorem prædico: Siquidem ipsi angeli libenter audiunt prædicari eorum creatorem. Et aliter possumus dicere: Quoniam misericordia tua de terra leuat ad cœlos. n ¶Et usq; ad nubes ueritas tua.) Vbi sunt Iudæi, ubi sūt similes Iudæorū: q secūdū literā tātū sunt intelligētes? Quō usq; ad nubes est ueritas dei? Filius dei dicit: Ego sum uia, ueritas, et uita, & descēdit in terris, & cū hoibus cō uersatus est: Et quō usq; ad nubes ueritas tua? Manifestus est sensus, q de aplis loquit & de sanctis, ut imbrē suū nō pluāt super Iudæos, sed sup gētes, sicut scriptū est: Mandabo nubibus meis, ne pluāt super

Exaltare

cœlis: hoc est, & angelos saluo & homines. Exurge psalterium & cithara. Loquitur dominus suo corpori: Psalterium & cithara qui descendisti in infernum & iacuisti: exurge & lauda dominum. Et uides quid dicit: Non ipse qui mouet citharam & psalterium laudat, sed ipsa cithara & psalterium, ipsa benedicunt patrem. Ille enim deus est, & ab alijs benedicitur & laudatur. Corpus autem eius & homo quem suscepit, ipse laudat dominum. Vt autem sciatis quoniam propheta ex persona domini loquitur, & non ex memetipso hoc loquor: uidete quid sequitur. k ¶Confitebor tibi in populis domine.) Populos autem intellige Iudæos. l ¶Et psallam tibi in nationibus.) De nobis dicit. Iudæos enim illos dicit, qui primi ex Iudæis crediderunt. Et uidete ordinem: Primum laudat deum in populis, & postea laudat dominum in nationibus. Primum enim ex Iudæis crediderunt, & postea crediderunt ex gentibus.

m ¶Quia maga est misericordia tua super cœlos.) Non est creatura quæ non indiget misericordia dei. Vniuersi misericordia dei indigemus. Gabriel, Michaël, seraphim, cherubim, potestates, dominationes: sunt quidem sanctæ, sed indigent misericordia creatoris sui. Non detraho angelis, sed creatorem prædico: Siquidem ipsi angeli libenter audiunt prædicari eorum creatorem. Et aliter possumus dicere: Quoniam misericordia tua de terra leuat ad cœlos. n ¶Et usq; ad nubes ueritas tua.) Vbi sunt Iudæi, ubi sūt similes Iudæorū: q secūdū literā tātū sunt intelligētes? Quō usq; ad nubes est ueritas dei? Filius dei dicit: Ego sum uia, ueritas, et uita, & descēdit in terris, & cū hoibus cō uersatus est: Et quō usq; ad nubes ueritas tua? Manifestus est sensus, q de aplis loquit & de sanctis, ut imbrē suū nō pluāt super Iudæos, sed sup gētes, sicut scriptū est: Mandabo nubibus meis, ne pluāt super Psa.5.b

A super Israēl imbrem. In istis ergo nubibus, ueritas dei est. Si autē in istis nubibus ueritas dei est, quomodo Montanus dicit, & Cataphrygæ dicūt: qđ nō est reuelatum apostolis, nobis reuelatum est?

a ¶Exaltare sup cœlos deus.) Deus non exaltatur, nisi super cœlos: non exaltatur super terram. Quando terreni sumus, non exaltamus deum. Si autē de terrenis facti fuerimus cœlestes, tūc exaltamus deū: & dominus noster quādo erat in terra, non nos exaltauit. Dicat aliquis: Temerarie loqueris. Siquidem ipse dicit in euāgelio: Qn̄ exaltatus fuero, omnia trahā ad me. Vide quid dicat. Qn̄ exaltatus fuero in cœlis, tūc omnia trahā ad me. Pius qdē est iste sensus, sed ego aliud intelligo. Qn̄ exaltatus fuero, qn̄ crucifixus fuero, tunc oēs trahā ad me. b ¶Vt liberentur dilecti tui.) O mira intelligētia. Propterea crucifigitur dns & exaltatur, ut liberentur dilecti eius. Vt liberētur, inquit, dilecti tui. Exaltare super cœlos deus. Factum est quod petiuimus. Ille exaltatus est, & nos liberati sumus. c ¶Deus locutus est in sancto suo.) Siue in templo, siue in uno quoq; sanctorū, siue in ppheta. Audit in Moyse: B auditur in apostolo. Et uerius dico: Locutus est in filio suo. Quid ergo locutus est deus? Hæc quæ sequuntur. d ¶Exaltabor & diuidā Sicimam.) Propterea, inqt, crucifigor, ut diuidā Sicimā. Sicima interpretatur in nostra lingua, humeri. Humeri aūt interpretant, opera. Sensus ergo iste est. Propterea crucifigor, ut opa mea diuidā sanctis meis: Propterea crucifigor, ut iugū meū suaue, & onus meū leue imponā sup ceruices hominū. Fecisti domine quod pollicitus es. Exaltatus es, & diuisisti Sicimam. e ¶Et cōuallem tabernaculorū dimetiar.) Vere dns & saluator noster in hanc cōuallē lachrymarum: in locū humilitatis nostræ subintrauit, hoc est, in istum mundū: in quo quantumuis quiuis sanctus fuerit: necdū cognoscit secundū qđ oportet nosse. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte ppheta mus. f ¶Meus est Galaad & meus est Manasses.) Gaudet dns noster atq; saluator, habens plures diuitias. Galaad interpretatur, trāsmigratio. Gaudet ergo qn̄ populus ex gētibus migrauit, & uenit ad eum. Manasses interpretat, ex obliuione. Videte igit quid dicit: Filius ille qui accepit substantiā, & comedit eā: & oblitus mei erat, nūc memoratus est mei. Et dicitur Manasses, hoc est, ex obliuione: quia nō est oblitus, sed remeauit ad suum patrem. g ¶Et Ephraim susceptio capitis mei.) Ephraim interpretatur, fructifer. Ephraim, inquit, susceptio capitis mei. Susceptionem posuit nūc pro corona. Quod em̄ in capite ponitur, corona est, & in scripturis diuersis nominibus uocatur. In alio loco habet: Scuto circūdabit te ueri- 90.a

Exaltare super Israēl imbrem. In istis ergo nubibus, ueritas dei est. Si autē in istis nubibus ueritas dei est, quomodo Montanus dicit, & Cataphrygæ dicūt: qđ nō est reuelatum apostolis, nobis reuelatum est?

a ¶Exaltare sup cœlos deus.) Deus non exaltatur, nisi super cœlos: non exaltatur super terram. Quando terreni sumus, non exaltamus deum. Si autē de terrenis facti fuerimus cœlestes, tūc exaltamus deū: & dominus noster quādo erat in terra, non nos exaltauit. Dicat aliquis: Temerarie loqueris. Siquidem ipse dicit in euāgelio: Qn̄ exaltatus fuero, omnia trahā ad me. Vide quid dicat. Qn̄ exaltatus fuero in cœlis, tūc omnia trahā ad me. Pius qdē est iste sensus, sed ego aliud intelligo. Qn̄ exaltatus fuero, qn̄ crucifixus fuero, tunc oēs trahā ad me. b ¶Vt liberentur dilecti tui.) O mira intelligētia. Propterea crucifigitur dns & exaltatur, ut liberentur dilecti eius. Vt liberētur, inquit, dilecti tui. Exaltare super cœlos deus. Factum est quod petiuimus. Ille exaltatus est, & nos liberati sumus. c ¶Deus locutus est in sancto suo.) Siue in templo, siue in uno quoq; sanctorū, siue in ppheta. Audit in Moyse: auditur in apostolo. Et uerius dico: Locutus est in filio suo. Quid ergo locutus est deus? Hæc quæ sequuntur. d ¶Exaltabor & diuidā Sicimam.) Propterea, inqt, crucifigor, ut diuidā Sicimā. Sicima interpretatur in nostra lingua, humeri. Humeri aūt interpretant, opera. Sensus ergo iste est. Propterea crucifigor, ut opa mea diuidā sanctis meis: Propterea crucifigor, ut iugū meū suaue, & onus meū leue imponā sup ceruices hominū. Fecisti domine quod pollicitus es. Exaltatus es, & diuisisti Sicimam. e ¶Et cōuallem tabernaculorū dimetiar.) Vere dns & saluator noster in hanc cōuallē lachrymarum: in locū humilitatis nostræ subintrauit, hoc est, in istum mundū: in quo quantumuis quiuis sanctus fuerit: necdū cognoscit secundū qđ oportet nosse. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte ppheta mus. f ¶Meus est Galaad & meus est Manasses.) Gaudet dns noster atq; saluator, habens plures diuitias. Galaad interpretatur, trāsmigratio. Gaudet ergo qn̄ populus ex gētibus migrauit, & uenit ad eum. Manasses interpretat, ex obliuione. Videte igit quid dicit: Filius ille qui accepit substantiā, & comedit eā: & oblitus mei erat, nūc memoratus est mei. Et dicitur Manasses, hoc est, ex obliuione: quia nō est oblitus, sed remeauit ad suum patrem. g ¶Et Ephraim susceptio capitis mei.) Ephraim interpretatur, fructifer. Ephraim, inquit, susceptio capitis mei. Susceptionem posuit nūc pro corona. Quod em̄ in capite ponitur, corona est, & in scripturis diuersis nominibus uocatur. In alio loco habet: Scuto circūdabit te ueri-

tas eius. Et in alio psalmo: Qui coronat te in misericordia & miserationibus. Sicut enim ibi posuit scutum pro corona, ita & hic susceptionem posuit pro corona. Videte ergo quid dicit: Factus es Galaad, factus es Manasses, hoc est, migrasti ad dominū: & post obliuionē remeasti ad patrē tuum. Esto Ephraim, esto fructifer. Habeto opera bona, & postea eris corona dñi. h ¶Iuda rex meus.) Videte in quāta gloria est, qui agit pœnitentiā. Iudas enim confessio interpretatur. i ¶Moab lebes spei meæ.) Grande mysterium, in paucis uerbis agnoscitur. Rogo uos, diligenter animaduertite: Si quidem & mihi qui loquor, & uobis qui auditis, prodest. Moab interpretatur, ex patre. Ab, dicitur pater: Mo, ex. Quis est iste ex patre? Qui perdidit patrem suum, qui reliquit suum patrem: qui non remeauit ad patrem proprium: nec est dignus uocari Manasses. Quis est iste Moab? Inimicus domini, de cuius genere usq; ad quartam generationē & decimam & usq; in seculum non intrabit in ecclesiā domini. Quis est iste Moab? Qui ex immunda commixtione nascitur in spelunca tenebrosa. Ex Lot enim & filiabus illius nati sunt duo, Moab & D Amon: & Moab maior est filius. Videte ergo quomodo in litera mysterium absconditur. In tenebris, in spelunca: non in sole, non in luce. Moab ergo diabolus interpretatur: qui oblitus est patris sui. Deniq; & Abessalon, qui persecutus est patrē suū, interpretatur diabolus. Iste ergo Moab, quomodo lebes spei domini est? Lebes interpretatur, olla. Quomodo olla spei domini est? Ergó ne credibile est: ut Moab qui interpretat, diabolus, lebes spei domini sit? Quomodo spes domini est? Dicat Apostolus: Quos tradidi satanæ, ut 1.Tim.1.d discant non blasphemare. Diabolus quasi quæstionarius domini est. Qui non recte ambulant ad deum, traduntur diabolo. Quare? Vt pereant in æternum. Et ubi clementia dei: ubi misericors pater: ubi est qui facit solem suum oriri super iustos & peccatores, & pluit super peccatores & iustos? Quod dicit, hoc est: Tradidi, inquit, peccatores diabolo, ut ab ipso cruciati, conuertantur ad me. Dicitur & in Hieremia: Quid uides tu Hiere.1.e Hieremia? Ollam succensam, inquit. Videte ergo quoniam in ista olla mittuntur carnes. Hoc scriptum est in Ezechiel: Et mitte, inquit, carnes in Ezech.24.a ollam, ut molles fiant. Vt dura cōuertantur ad deum: ut ex corde lapideo fiat cor carneum. Et ubi prius non poterat scribi propter duritiam: postea scribatur propter mollitiē. Succēdam, inquit, hāc ollam: & excoquam carnes & ossa, usq; dū amittāt omnem humorem & illuuiem. Et uidete postea quid dicatur: Et discāt, inquit, quia ego dominus.

Magna

E Magna misericordia, & magnum sacramentum. Mittuntur carnes in ollam, ut excoquantur, & discant quia dñs est. Multa sunt quæ dicãtur de Moab & olla, sed nunc longum est. a ¶In Idumæã extendam calciamentum meum.) Idumæa interpretatur, terrena & sanguinea. Misericors deus non solum cœlestia uult possidere, sed & terrestria. b ¶Mihi alieni genæ amici facti sunt.) De nobis dicit: qui ex gẽtibus credidimus.

c ¶Quis deducet me in ciuitatem munitã?) Nemo dñe. Tu es enim qui
Esa.63.a dicis: Torcular calcaui solus, & de gẽtibus uir nõ
Psal.13.a fuit mecũ. Omnes enim declinauerunt, simul inutiles facti sunt: nõ est qui faciat bonum, nõ est usq; ad unum. Quis ergo deducet me in ciuitatem munitam? Nemo dñe. Siquidem & Petrus qui promiserat pro te mori, postea te negauit. Quæ est ista ciuitas munita? Infernus, ubi includuntur impij: unde exire nõ licet. Et uere ex ista ciuitate, nisi dñs uictor nõ exijt alter. Et ue-

F re ciuitas munita est ista. Moyses de ista ciuitate exire nõ potuit. Iacob similiter intrauit in hanc ci
Gen.37.g uitatem, & nõ est reuersus. Denicq; dicit ad filios suos: Lugens descendã ad inferos. Ad inferos autẽ descendit: quia necdum erat paradisus à latrone apertus. Munita est ista ciuitas ad egrediẽdũ: aperta est aũt ad introeundũ. d ¶Quis deducet me usq; in Idumæam?) Vbi locus est pœnarũ & sanguinis. Idumæa enim interpretatur, sanguinea. Locus occisionis animarum, ubi multæ interficiũtur animæ. Nemo enim uictor descendit in infernũ, nisi tu solus dñe. e ¶Deus q repulisti nos.) Nõ dixit: qui repellis nos, sed qui aliqñ repulisti nos.

f ¶Et nõ exibis deus in uirtutibus nostris?) Hæc interrogatiue legenda sunt. Et non exibis deus in uirtutibus nostris? Qui passus es pro nobis, quare nõ adiuuas nos: sed pateris cõculcari nos à diabolo crudelissimo? Et non exibis deus in uirtutibus nostris. Videte quid dicat: Non dixit: non existi, sed non exibis deus in uirtutibus nostris. Hoc uult dicere: Quando laboramus, tũc adiuuat nos
Rom.9.c deus. Nõ est enim uolẽtis neq; currentis, sed miserentis est dei. Videte quid dicat: Nõ ait: nõ est iacẽtis neq; dormientis, sed miserẽtis est dei. Sed uide quid dicit: Nõ est uolentis neq; currentis, sed miserẽtis dei. Si nõ ergo uoluerimus & cucurrerimus, deus nobis nihil proderit. Nostrũ est uelle & currere, & postea deus misereatur. Athleta eñ dormiens perdit uictoriã. g ¶Da nobis auxiliũ de tribulatione.) Nõ dixit: da nobis auxiliũ de delicijs, sed de tribulatione. Ad dñm cũ tribularer clamaui & exaudiuit me. Nõ dixit: cũ essem in delicijs clamaui, aut dormiens clamaui. Vis exaudiri à dño? Esto in tribulatione: clama & exaudieris. Si qs ergo nõ est in tribulatione, auxiliũ dñi inuocare nõ potest. h ¶Quia uana salus hominis.) Maledictus homo qui spem habet in homine. Nõ est necesse hoc iterũ tari. Hæc sentẽtia omnibus patet. Aliquis sperauit in imperatore: sperauit in principe, in patre, aut matre: in aliquo negocio subito subtractus est spiritꝰ eius in quem ille sperauit, & euanuit salus eius. Nõ dixit: uana salus hominis, sed salus eius q sperat in homine. i ¶In deo faciemus uirtutẽ.) Nõ habeamus spem, nisi in domino tãtũ: Nõ dicamus: si illud mihi eueniat aut illud, unde habeo uiuere? Respõdeo tibi quod maius est. Si persecutio fiat, unde habes uiuere? Semper Christiano persecutio est, semp nuditas proposita est. Nemo ergo debet de uita ista desperare, nemo timeat, nemo debet dicere: Si senuero, unde habeo uiuere: si infirmus factus fuero, unde uiuo? Christũ habes & times? Si uolatilia cœli pascit, dubitas quod possit te pascere? Diabolus pascit suos homines, & Christus non pascet suos seruos? Diabolus facit iudices huius mundi diuites, & Christus nõ potest facere ut nõ mendices? Diabolus dat aurũ, & gemmas: & Christus panẽ non potest dare? Nos omnẽ solicitudinẽ proijciamus de cordibus nostris, & dicamus: In deo faciemus uirtutem. Ipse erit uirtus nostra: ipse panis noster: ipse erit rector noster. k ¶Et ipse ad nihilũ deducet inimicos nostros.) Ipse nos coronat: ipse pugnat nobiscũ: magis aũt ipe uincet in nobis. Quid enim dicimus? In deo faciemus uirtutẽ. Qñ enim fortes fuerimus, ipse ad nihilũ deducet inimicos nostros. Nõ dixit: pugnabit aut occidet, sed ad nihilũ deducet. Ideo eos ad nihilũ deducet, ut si uoluerint fortes eos faciat, & glorificet eos. Benedicamus ergo deũ: cui sit gloria in scla seculorũ. Amẽ.

a In Idumæam extẽndam calciamentũ meũ:
b mihi alienigẽnæ amici facti sunt. Quis de-
c ducẽt me in ciuitatem munitam: quis dedu-
b cẽt me usq; in Idumæam? Nónne tũ deus
f qui repulisti nos: & nón exibis deus in uir-
g tutibus nostris? Da nobis auxilium de tri-
b bulatione: quia uana salus hominis. In deo
k faciemus uirtutem: & ipse ad nihilum dedu-
cet inimicos nostros.

l In finẽm psalmus Dauid. CVIII.

m Deus laudem meam ne tacueris: quia
n os peccatoris & os dolosi sup me apertum est.

H

l ¶In finẽ psalmus Dauid.) Quod dicit, in finẽ: intelligamus nõ de præsenti dici, sed de futuro. Sic autẽ de futuro dicitur, prophetia de Christo est.

Psalmus CVIII.

Deus laudem meam ne tacueris.) Hoc est, Iudas me tradidit, Iudæi persecuti sunt, & crucifixerunt: & putauerũt me in finẽ perdere: Tu autem deus laudem meã ne tacueris. Vniuersa eccle sia per singulos dies laudat dñm, & cõpleta est oratio dñi dicentis: Deus laudẽ meã ne tacueris. Vide cuius dignitatis sunt sacerdotes. Sacerdotes loquuntur, & in sacerdotibus deus laudẽ filij sui nõ tacet. n ¶Quia os peccatoris & os dolosi super me apertũ est.) Videamus quomõ os Iudæ proditoris

A ditoris apertũ est in dñm. Venit ad dñm, ut eũ tradat: & dicit, Rabbi, hoc est, magister. Ecce os peccatoris & os dolosi. Ego eũ mea clemẽtia uolo saluare: & osculũ illi porrigo: & uolo uincere malicijam eius: & ille pmanet ad malefaciendũ, ut me tradat. Specialiter intelligiẽ de Iuda: generaliter aũt de Iudæis, in eo tempore quo dicebant: Crucifige, crucifige. Tale os peccatoris in dñm apertũ est. Vt autem uideatis q̃ de oñibus Iudæis dixit, ex cõsequentibus cognoscetis. Quid enim dicit?

a ¶Loquuti sunt aduersum me lingua
b dolosa.) & sermõibus odij circũdederũt me
c & expugnauerũt me gratis. Prõ eo ut me di-
b ligerent, detrahebant mihi: ego autem ora-
e bam. Et põsuerunt aduersum me mala pro
f bonis: & ódium pro dilectiõe mea. Cõsti-
g tue super eum peccatorem: & diabolus stet
b à dextris eius. Cũ iũdicat, exeat cõdẽnatꝰ: èt ora-

tum est. Loquuti sunt aduersum me lingua dolosa: & sermõibus odij circũdederũt me & expugnauerũt me gratis. Prõ eo ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam. Et põsuerunt aduersum me mala pro bonis: & ódium pro dilectiõe mea. Cõstitue super eum peccatorem: & diabolus stet à dextris eius. Cũ iũdicat, exeat cõdẽnatꝰ: èt oratio eius fiat in peccatum.) Pœnitentia Iudæ, peius peccatum factum est. Quomodo peius peccatum factum est pœnitentia Iudæ? Iuit, & suspendio perijt. Et q proditor domini factus est, hic & interemptor sui extitit. Pro clemẽtia domini hoc dico: quia magis ex hoc offendit dominũ, quia se suspẽdit, quàm quod dominũ

gem, & usq; in hodiernum diem seditiosum & latronẽ, qui occidit ipsos Iudæos. Barrabbas latro, qui sanguine delectatur, anteq; dominus crucifigeretur: anteq; eum crucifigerent Iudæi, inclusus erat. Negauerunt dominũ, & Barrabbas dimissus est. Ex eo enim tempore barrabbas cœpit i eos habere potestatẽ: & ille dæmon qui ejectꝰ fuerat de homine & de illa generatiõe, & perambulabat in deserto: & locũ inuenire nõ poterat: adduxit secũ alios septẽ dæmones peiores se, & intrauit in synagogã: & facta sunt nouissima homis illiꝰ peiora prioribꝰ. Denicq; & synagoga Iudæorum anteq; crucifigeret dominũ: erat quidẽ peccatrix, sed unũ tantum habebat dæmonẽ. Crucifixit dominũ: & octo simul in eã dæmones ingressi sunt. Impletũ est ergo quod dixit: Cõstitue super eum peccatorẽ: & diabolus stet à dextris eius. Quoniã à dextris eius stetit, propterea synagoga siccam habebat manũ dexterã, sicut scriptũ est in euangelio. Nos autẽ oremus ut dñs stet à dextris nostris: diabolus autẽ à sinistris. Scriptum est in Zacharia: Et ostendit mihi dñs Iesum Zach.3.d
sacerdotẽ magnũ, stantẽ coram angelo domini: &
satan stabat à dextris eius, ut pugnaret cum eo.
Si ergo à dextris diabolus stat, quomodo nũc de
Iuda dicit: & diabolus stet à dextris eius? Sed uide
te quid dicit: Stabat diabolus à dextris Iesu, ut ad
uersaretur ei, hoc est, dexteræ eius aduersari uolebat. Hic autẽ nõ dicit, quia pugnare uult: sed quia
iam uicerat Iudam. Diabolus ibi cõtra dexterã deD
fiderat pugnare: hic aũt dominatus est dexteræ Iudæ. Sed & hoc cõsiderandum. In illo tempore stabat à dextris domini, ut aduersaretur ei: quãdo Iesus habebat uestimenta sordida. Sic eñ & ibi scriptum est: Et Iesus habebat uestimenta sordida. Q̃diu habet dominus Iesus uestimenta sordida: tam
diu stat diabolus à dextris eius: q̃diu portat peccata nostra: in peccatis nostris aduersatur illi diabolus. Quãdo aũt dicit in Zacharia: Tollite uestimenta eius sordida, & induite eum mutatorijs: cõtinuo dicit Iesus ad diabolum: Increpet dominus in te satanas: increpet te qui elegit Hierusalẽ. Hoc totum ideo diximus: quia scriptum est: Et diabolus stet à dextris eius. h ¶Cum iudicatur, exeat cõdemnatus.) Non ueniat in iudicium, sed in cõdemnatiõnẽ. Vbi enim iudicium est, ibi condẽnatio: ubi autẽ cõdemnatio, iam manifesta est sententia. i ¶Et oratio eius fiat in peccatum.) Pœnitentia Iudæ, peius peccatum factum est. Quomodo peius peccatum factum est pœnitentia Iudæ? Iuit, & suspendio perijt. Et q proditor domini factus est, hic & interemptor sui extitit. Pro clemẽtia domini hoc dico: quia magis ex hoc offendit dominũ, quia se suspẽdit, quàm quod dominũ

E prodidit. Oportebat orationē ipſius eſſe in pœnitentiā, & uerſa eſt in peccatum. Vides hæreticum orantē: uides Iudæum: uides Manichæum: licet ieiunent: licet orent, tamē oratio ipſorum uertit̄ in peccatum. a ¶Fiant dies eius pauci.) Dies eius pauci facti ſunt: noctes uero creuerunt. Recept⁹ eſt em̄ in dimidio dierū ſuorum. Sol ab ipſo receſſit: & ecce tenebræ ei multiplicatæ ſūt. b ¶Et epiſcopatum eius accipiat alter.) Hoc & in Actibus apoſtolorū manifeſtius interpretatum eſt. Non ſolū autē in illo tēpore de Iuda dictū eſt: ſed uſq; hodie dicit̄, & uſq; in diem iudicij. Si ipſe Iudas apoſtolatū perdidit, cuſtodiant ſe ſacerdotes & epiſcopi: ut nō & ipſi ſuū ſacerdotiū perdāt. Si apoſtolus cecidit, facilius monachus poteſt cadere. Virtus nō perit, licet homo cadat & pereat. Tamen dñs denarios ſuos dat ſub fœnore. Si ille nō duplicauerit, accipit̄ pecunia eius: & dabit̄ habenti. Pecunia dñi, ociosa eſſe nō poteſt.

c ¶Fiant filij eius orphani: & uxor ei⁹ uidua.) Vide quia ſacramenta ſunt quæ dicunt̄. Filios Iudæ quos putas? Iudæos: Et Iudæi dicuntur non ab
F illo Iuda ſancto, ſed ab iſto proditore. Ex illo ſancto nos ſumus Iudæi ſpirituales: ex illo autē proditore, iſti ſūt Iudæi carnales. Deniq; duo ſūt apoſtoli, q uocantur Iudæ uocabulo. Vndecimus apoſtolus eſt, qui dicit̄ Iudas Iacobi. Duodecimus autem eſt, & nouiſſimus: qui uocatur Iudas Iſcariotes. Ex illo ergo Iuda Iacobi, nos dicimur Iudæi ſpirituales: ex iſto autem Iſcariote, illi dicuntur Iudæi carnales. Ille Iudas pater noſter dicit̄ Iacobi, hoc eſt, Iudas filius ſupplantatoris. Nos enim ſupplantauimus populum Iudæorū: & accepimus primitiua illorum. Illi autē ex Iſcariote dicuntur: qd̄ dubium eſt, an patrem ſignificet, an uillam eius. Cæterum quomodocūq; interpretatus fueris, merces interpretatur & preciū. Igitur Iudas qui ,pditurus erat dominū & precium accepturus, de precio nomen accepit. Licet reddiderit preciū ſacerdotibus Iudæorum, ſed tamē illi cōdemnant eum: quoniā nolūt recipere precium ſanguinis. Videte diſſenſionem phariſæorum, & infelicitatē Iudæ. Si bene emiſtis ſanguinem Ieſu, quare nō recepiſtis pecuniam ueſtram? Si aūt non uultis recipere, quoniā precium ſanguinis eſt: oſtenditis uos metipſos iniuſte & inique effudiſſe ſanguinē. Sed uide quid faciunt: Ipſam, inquit, pecuniam nō mittūt in corbonam, ſed emunt ex ipſa agrum: & appellant eū Acheldemach, qd̄ interpretatur, precium ſanguinis. Quare illum emūt? In ſepulturam peregrinorum. Nos beati quibus de precio ſanguinis domini ager emit̄. Et uxor eius uidua. Synagoga, quæ
Deut.24.c prima facta eſt uxor dei, de qua dixit: Et dedit illi libellum repudij. Et iterum: Recepi eam, & dixi illi: Conuertere ad me. Illa ergo ſynagoga repudiū accepit à ſaluatore: & facta eſt uxor Iudæ proditoris. Deniq; quid fecit? Non accepit dotem, ſed dotem marito ſuo dedit. Iterum autē ille miſerrimus Iudas qui ,pdidit dominū, nō uult accipere malam dotē: ſed reddit meretrici uxori malam dotem, quā accepit ab illa. Et quid dicit? Diſplicuiſti priori tuo marito, repudiauit te & ,piecit: & dedit tibi libellum repudij. Ego nolo te habere i uxorē. Dediſti mihi precium, & decepiſti me. Et quæ interfeciſti dominū deum tuū, interficies & me. Nō poſſum em̄ in ſcriptura inuenire, q̄ Iudas habuerit aut uxorē aut filios. d ¶Nutantes trāſferentur filij eius & mendicent.) Diligenter conſiderate: ſiquidē difficilia ſunt quæ ſequunt̄. Ex illo tēpore ex quo dñs crucifixus eſt, extunc ſemp mo uentur Iudæi, nō ſtant in ſuo loco. Deniq; dicitur & de Cain. Et exijt, inquit, Cain à facie dei: & habitauit in terra Nod. Nod aūt interpretatur commotio. Quia egreſſus fuerat à facie dei Cain: recte nō ſtetit, ſed habitauit in terra Nod, hoc eſt, in cōmotione. Ita igitur & iſti, quoniā crucifixerunt deum & dñm ſuū, nutantes transferent̄. Non em̄ ſunt in ſuis locis, ſed in toto orbe diuiſi ſunt. Men dicitatē hic dicit diuitiarū ſpūaliū. Non em̄ habēt prophetas: nō habent legē: nō habent ſacerdotiū: nō habent ſacrificium: ſed uere mendici facti ſunt.
e ¶Scrutetur fœnerator omnē ſubſtantiā eius.) Dediſti illi pecuniā dñe: dediſti illi ſicut & aliis. Ille autē quid fecit? Non ligauit in ſudario: & nō infodit terræ, & negligens fuit: ſed ubi habuit talentum & pecuniā domini, accepit precium ab inimicis dñi, & uendidit dñm ſuū. Propterea tibi dico: Domine exige ab illo fœnus pecuniæ tuæ. f ¶Et diripiant alieni labores eius.) Fœnerat̄ dñs, manifeſte exigit: & quid factū eſt? Alieni diripiēt labores eius. Siue de omnibus Iudæis generaliter intelligimus: quia uaſtati ſunt à Romanis. Siue ſpecialiter, q̄ à dæmonibus direptus eſt Iudas, & ipſe populus. g ¶Non ſit illi adiutor: nec ſit qui miſereat̄ pupillis eius. Fiāt nati eius in interitum: in gēneratiōe una deleat̄ nomē eius. O ꝓphetia, o ſacramentum prophetiæ. In generatiōe una deleat̄ nomē eius. Poſt paſſionē dñi, q̄dragintaduo anni tranſierūt: & populus ille deletus eſt. Siquidē perfecta ætas, quadrageſimo anno uenit. Poſt paſſionem ergo domini, quadrageſimo ſecūdo anno deleta eſt Hieroſolyma. Videte ergo quoniam in generatiōe una deletū eſt nomē ei⁹. Sed & in hoc clementia eſt dñi. Crucifixerūt eū: & quadragintaduos annos dedit eis ad pœnitētiam. Ego ſimpliciter dico: Propterea interfecit eos poſt quadragintaduos annos: quia ex illis q crucifixerūt dominū, nemo remanſerat ex eis. Iudas maledicit̄: ut in Iuda Iudæi maledicantur.

b ¶In memoriā redeat iniqtas patrū eius in conſpectu dñi.) Peccauerūt in deſerto, dimiſiſti eis. Nunc reputat illis quod tunc peccauerunt: quo-
B niam dominū crucifixerunt. Siue aliter interpretemur: Et reputat illis crudelitatē homicidiorū eorum, & nihil eis dimittit.
c ¶Et peccatum matris eius nō deleatur.) Quæ eſt mater Iudæ? Hieruſalē, quæ in ſanguine gaudet: quæ occidit prophetas, & ipſum dominū ſuū.
d ¶Pro eo q̄ nō eſt recordatus facere miſericordiam.) Videtis quanta clemētia dñi eſt. Videt eū cum miniſtris uenientē: uidet eum uenientē cū fuſtibus: & portrigit illi oſculum. Ille uenit ad prodēdum, & dominus oſculū dat: ut qui magiſtrū non timuit, uel clementia uinceret̄. e ¶Et perſequutus eſt hominē inopē & mēdicū.) Qui cū eſſet dues, propter nos pauper factus eſt. Dñs inopem ſe dicit & mendicum: & quis in diuitijs ſuis gloriatur? Habetis conſolationē paupes, & dñs uobiſcū pauper eſt. f ¶Et cōpunctū corde mortificare.)
Matt.26.d Quid eſt, quod dixit, cōpunctū corde mortificare? Qd̄ in euangelio dixit: Triſtis eſt anima mea uſq; ad mortē. Et iteꝝ q̄n dixit: Pater, ſi poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte. Aliter: Hoc dolebat mihi, & cōtriſtabar pro perſequentibus me: quia nolebant pœnitētiam agere. Ego in cruce pendebam: & ſanguine meo lauabā ſordes eorum: & ipſi nolebant agere pœnitentiā. Hæc erant lachrymæ, hæc cōpunctio: quoniā perſequentes me nō potui ſaluare. g ¶Libera me: quia egenus & pauper ſum ego.) Dñs ſe pauperē dicit, ut pauperes cōſolarentur. Cū hominibus pauper factus eſt: ut ſaltem nemo pauperē deſpiceret. h ¶Et cor meū conturbatū eſt intra me.) Videte quid dicat: Et cor meū cōturbatū eſt intra me. Ipſum eſt quod alibi dicit: Turbatus ſum, et non ſū loquutus. Quod turbor, hominis eſt: uincere aūt turbationē & iram, hoc magnæ uirtutis eſt. Propterea dicit & propheta: Iraſcimini, & noli peccare. Iraſci, hoim eſt: non remanere in ira, Chriſtiani eſt. i ¶Excuſſus ſū ſicut locuſtæ.) Ego quidē ueneram, ut protegerē populū meū, & dixi: Hieruſalē, Hieruſalē quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te miſſi ſunt: quoties uolui cōgregare filios tuos: ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas ſuas. Ego ueneram ut gallina ad protegendum eos: illi aūt inimiciſſima mēte ſuſceperunt me. Ego uenerам ut mater: ut illi quaſi homicidā ſuū me interfecerunt. Excuſſus ſum. Quid eſt hoc? Perſecuti ſunt me: ,piecerūt me. Perſecuti ſūt me de Nazareth. Veni in Capharnaum, perſecuti ſunt me. De Capharnaum iui in Bethſaidam: & inde me pſecuti ſunt. Veni in Hieruſalē, nolebā recedere à populo meo: & inde me perſecuti ſunt: & ſic me habebāt quaſi locuſtas. Et quid feci? Iratus ſum, defendi memetipſum: male dixi eos, & dereliqui illos? Nec unū horū feci: ſed quid feci? Oraui ,p ipſis. k ¶Genua mea infirmata ſunt à ieiunio.) Habeto cōſolationem ò monache, ieiunādo: ſiquidē & dñs hoc fecit. Ego dico q̄ qñ ieiunat monachus, fortior fit ieiunio. Et qñ infirmant̄ genua eius ieiunio, tūc maxime roborat̄.
l ¶Et caro mea immutata eſt ,ppter oleū.) Rem uideor difficilē dicere: & ſecundū literā interptor: ut ædificē audientes: Aedificat em̄ me litera. Bonū eſt ieiunare: bonū eſt fugere delicias. Anteq̄ ueniam ad ſpūalē intelligentiā, miror in litera q̄ dicit oleū ſe manducare. Longe eſt à cæteris deſideriis. Hoc totū dixi, quia dixit: Et caro mea immutata eſt ,ppter oleū. Hoc aliter interpretatus ſum. Cæterū qd̄ dicit, hoc eſt: Oleū, imago claritatis eſt: oleū quaſi eſca eſt luminis. Ita igit̄ & Iudæi acceperūt à me oleū: acceperūt uitā: acceperūt lumē. Ne qs exiſtimet, q̄ oleū dicat ,p miſericordia: in Hebræo ſignificat

A a nati eius in interitum: in gēneratiōe una deleat̄ nomē eius. Poſt paſſionē dñi, q̄dragintaduo anni tranſierūt: & populus ille deletus eſt. Poſt paſſionem ergo domini, quadrageſimo ſecūdo anno deleta eſt Hieroſolyma. Videte ergo quoniam in generatiōe una deletū eſt nomē ei⁹. Sed & in hoc clementia eſt dñi. Crucifixerūt eū: & quadragintaduos annos dedit eis ad pœnitētiam. Ego ſimpliciter dico: Propterea interfecit eos poſt quadragintaduos annos: quia ex illis q crucifixerūt dominū, nemo remanſerat ex eis. Iudas maledicit̄: ut in Iuda Iudæi maledicantur.

b ¶In memoriā redeat iniqtas patrū eius in conſpectu dñi.) Peccauerūt in deſerto, dimiſiſti eis. Nunc reputat illis quod tunc peccauerunt: quo-
B niam dominū crucifixerunt. Siue aliter interpretemur: Et reputat illis crudelitatē homicidiorū eorum, & nihil eis dimittit.
c ¶Et peccatum matris eius nō deleatur.) Quæ eſt mater Iudæ? Hieruſalē, quæ in ſanguine gaudet: quæ occidit prophetas, & ipſum dominū ſuū.
d ¶Pro eo q̄ nō eſt recordatus facere miſericordiam.) Videtis quanta clemētia dñi eſt. Videt eū cum miniſtris uenientē: uidet eum uenientē cū fuſtibus: & portrigit illi oſculum. Ille uenit ad prodēdum, & dominus oſculū dat: ut qui magiſtrū non timuit, uel clementia uinceret̄. e ¶Et perſequutus eſt hominē inopē & mēdicū.) Qui cū eſſet dues, propter nos pauper factus eſt. Dñs inopem ſe dicit & mendicum: & quis in diuitijs ſuis gloriatur? Habetis conſolationē paupes, & dñs uobiſcū pauper eſt. f ¶Et cōpunctū corde mortificare.)
Matt.26.d Quid eſt, quod dixit, cōpunctū corde mortificare? Qd̄ in euangelio dixit: Triſtis eſt anima mea uſq; ad mortē. Et iteꝝ q̄n dixit: Pater, ſi poſſibile eſt tranſeat à me calix iſte. Aliter: Hoc dolebat mihi, & cōtriſtabar pro perſequentibus me: quia nolebant pœnitētiam agere. Ego in cruce pendebam: & ſanguine meo lauabā ſordes eorum: & ipſi nolebant agere pœnitentiā. Hæc erant lachrymæ, hæc cōpunctio: quoniā perſequentes me nō potui ſaluare. g ¶Libera me: quia egenus & pauper ſum ego.) Dñs ſe pauperē dicit, ut pauperes cōſolarentur. Cū hominibus pauper factus eſt: ut ſaltem nemo pauperē deſpiceret. h ¶Et cor meū conturbatū eſt intra me.) Videte quid dicat: Et cor meū cōturbatū eſt intra me. Ipſum eſt quod alibi dicit: Turbatus ſum, et non ſū loquutus. Quod turbor, hominis eſt: uincere aūt turbationē & iram, hoc magnæ uirtutis eſt. Propterea dicit & propheta: Iraſcimini, & noli peccare. Iraſci, hoim eſt: non remanere in ira, Chriſtiani eſt. i ¶Excuſſus ſū ſicut locuſtæ.) Ego quidē ueneram, ut protegerē populū meū, & dixi: Hieruſalē, Hieruſalē quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te miſſi ſunt: quoties uolui cōgregare filios tuos: ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas ſuas. Ego ueneram ut gallina ad protegendum eos: illi aūt inimiciſſima mēte ſuſceperunt me. Ego uenerам ut mater: ut illi quaſi homicidā ſuū me interfecerunt. Excuſſus ſum. Quid eſt hoc? Perſecuti ſunt me: ,piecerūt me. Perſecuti ſūt me de Nazareth. Veni in Capharnaum, perſecuti ſunt me. De Capharnaum iui in Bethſaidam: & inde me pſecuti ſunt. Veni in Hieruſalē, nolebā recedere à populo meo: & inde me perſecuti ſunt: & ſic me habebāt quaſi locuſtas. Et quid feci? Iratus ſum, defendi memetipſum: male dixi eos, & dereliqui illos? Nec unū horū feci: ſed quid feci? Oraui ,p ipſis. k ¶Genua mea infirmata ſunt à ieiunio.) Habeto cōſolationem ò monache, ieiunādo: ſiquidē & dñs hoc fecit. Ego dico q̄ qñ ieiunat monachus, fortior fit ieiunio. Et qñ infirmant̄ genua eius ieiunio, tūc maxime roborat̄.
l ¶Et caro mea immutata eſt ,ppter oleū.) Rem uideor difficilē dicere: & ſecundū literā interptor: ut ædificē audientes: Aedificat em̄ me litera. Bonū eſt ieiunare: bonū eſt fugere delicias. Anteq̄ ueniam ad ſpūalē intelligentiā, miror in litera q̄ dicit oleū ſe manducare. Longe eſt à cæteris deſideriis. Hoc totū dixi, quia dixit: Et caro mea immutata eſt ,ppter oleū. Hoc aliter interpretatus ſum. Cæterū qd̄ dicit, hoc eſt: Oleū, imago claritatis eſt: oleū quaſi eſca eſt luminis. Ita igit̄ & Iudæi acceperūt à me oleū: acceperūt uitā: acceperūt lumē. Ne qs exiſtimet, q̄ oleū dicat ,p miſericordia: in Hebræo ſignificat

E gnificat intelligibile oleū. Immutatus est: non in gaudiū,sed in tristiciā: nō ut pulchrior inueniat, Esa.55.a sed ut fœdior appareat. Propterea dicit: Vidim⁹ eū,& nō habebat pulchritudinem. Quare? Quia caro ipsius immutata est propter oleū. Non habebat delicias corporis,sed dei spiritus. Et nos ergo qñ ieiunamus:quādo facies nostræ pallidæ sunt: quādo fœdi uidemur,cognoscamus nosmetipsos tunc pulchriores apparere Christo. Tales diligit milites Christus,qui ieiunijs uacent. Annona nostra & esca,ieiunium est. Quare? Quia in ieiunio uictoria est: & in uictoria,triumph⁹. Deniq; & 1. Cor.4.b. Apostolus:non in saturitate,sed i infirmitate gloriat. Qñ enim infirmor, 2. Cor.12.c tūc fortior sum. a ¶Et ego factus sū opprobriū illis. Vocabāt em̄ me Samaritanū,& dicebant: In Beelzebub principe dæmoniorū ejicit dæmonia. Nōne hic est fili⁹ Ioseph Ioā.8.f. fabri? Nōne fratres eius & sorores oēs apud nos Luc.11.b sunt? Et iterū: Qui soluis templū, & in tribus die- Matt.13.g bus ædificas illud. Et iterū: Videamus si uenit Helias saluare eū. Ille uocabat: Eli,eli: qd̄ est,deus meus,deus meus:& illi Heliā putabant. Videte ineruditos Iudæos. Filius dei Heliæ auxiliū petebat? Mar.15.c F b ¶Viderūt me & mouerūt capita sua.) Quare mouerunt capita sua? Quia & pedes iam mouerant. c ¶Saluū me fac secundū misericordiam tuā.) Dicit & in euangelio: Potestatē habeo ponē Ioā.10.d animā meā:& iterū resumendi eā. Et iterū: Nemo tollit eam à me. Et quomodo misericordiā petit? Ipse misericordiam petit,& ipse tribuit. Ipse ut homo rogat,& ut deus tribuit. d ¶Et sciāt quia manus tua hæc:& tu dñe fecisti eā.) Quid est qd̄ dicit: Et sciant quia manus tua hæc: & tu dñe fecisti eam? Intelligant Iudæi qm̄ ipsi nō prævaluerūt in me:sed mea & tua uoluntas facta est ut patiar: et ego uolui pati;propterea dico secundū qd̄ homo sum,deus meus,ut facerē uoluntatē tuā, uolui: & tua uoluntas erat & mea ut patiar,nō illorū. Ergo non insidiæ & fortitudo fecit:sed ego & tu uolui/mus ut patiar. Tu em̄ percussisti pastorē tuum,& oues dispersæ sunt. Hoc scriptum est in Zacharia: Percutiā pastorem, & dispergentur oues. Quod Zach.13.c ut patiar,mea uoluntas fuit & tua. Quod tu uo- Matt.18.d luisti,& ego uolui. Oportebat uenire scandalum, sed uæ per quē uenit. e ¶Maledicēt illi & tu benedices.) Vsq; hodie hoc fit: Illi maledicunt in synagoga,& dñs benedicit in ecclesia. f ¶Qui insurgūt in me,cōfundant̄: seruus aūt tuus lætabit̄.) Illi insurgunt in me:ego autē seruus tuus lætabor. Phil.2.a Quare aūt seruus tuus? Quoniā qui cū in forma dei esset,nō rapinā arbitratus est esse se æqualem deo:sed exinaniuit semetipsum,formam serui accipiens. g ¶Induant̄ q detrahunt mihi pudore.) Valde nobis prodest intelligere qd̄ dicimus. Clemētia dei in hoc apparet,in dicēdo induant̄. Non dicit,pereant:non dicit,deleant̄ in æternū. Sed qd dicit? Cōfundant̄,hoc est,intelligāt errorē suū & cōfundant̄: & deficiāt in pœnitētia. Qui induitur pudore,ppe est saluti. Si quis em̄ uere confundit̄, incipit pœnitere. Cōsidera te ò monachi: si aliqn̄,do habueritis aliquid cōtra fratrē uestrū, semper pro ipso rogare debetis dñm. Dñs crucifigitur:et p crucifigentibus rogat. Vos aūt si audieritis uerbū malū,ne teneatis irā. Sol nō occidat super ira Ephe.5.f cundiā uestrā. h ¶Et operiant̄ sicut diploide cōfusione sua.) Diplois, genus est pallij. Deniq; & in Hebraico מְעִיל,mail dicit̄. Diplois ideo, qa duplex est palliū. Propterea ego dico tibi dñe:Inimici mei sunt Iudæi:pſecuti sunt me:crucifixerunt me:fecerunt mihi omnia mala:blasphemauerunt me. Indulge illis:qm̄ ego qui passus sum,rogo pro ipsis. Et quid rogo? Erubescāt & cōfundant̄: & sic saluent̄. Nudauerūt me tunica mea,& suam perdiderūt. Da illis cōfusionē:da illis ignominiā,& habeant duplex pallium: hoc est, ne simplicem habeant cōfusionē,sed duplicē:ut magis agāt pœnitentiā. Non dicit cōtra Iudæos,sed pro ipsis dicit. Creator em̄ est & illorū & noster:nō em̄ eos omino eradicauit. Vultis scire? Petrus ex ipsis erat: & oēs apostoli ex ipsis erant. Nos in radicē ipsorum inserti sumus. Nos rami sumus,illi radix. Nō debemus maledicere radicibus: sed debemus orare p radicibus nostris. Qui inserti sumus in radicē,deprecemur dñm:ut sicut hi rami salui facti sunt, sic & radix saluet̄. Forte aliquis dicat: Tu pro Iudæis oras blasphemis? Ora dñm p ipsis. Si em̄ ipse persecutorū suorū misereť,quāto magis mei misereť? i ¶Confitebor domino nimis in ore meo.) Hoc post resurrectionē dicit̄:& de futura ecclesia cantatur. k ¶Et in medio multorum laudabo eū.) Non enim in Iudæa solum,sed in uniuerso orbe, in ecclesia laudabo te. l ¶Quia astitit à dextris pauperis.) Diabolus ad dexteram Iudæ stetit. Cæterum mihi dominus stetit ad dexterā. m ¶Vt saluam faceret à persequentibus animā meam.) Matt.26.d Animam,inquit,saluabit. Et alibi dicit: Tristis est anima mea usq; ad mortē. Qui tristis est, sensum habuit. Insensibilis enim anima,sensum non habet. Insensibilis anima non habet sensum neq; dolorem. Vbi enim dolor est & tristicia, ibi sensus est. Si ergo habuit tristiciam: si habuit dolorem, ergo habuit & sensum doloris. Si ergo uoluerint nobis dicere: propterea non dicimus eum habuisse sensum, ut non uideatur habere peccatum.

Nos

A Nos illis respōdeamus. Habuit corp⁹ sicut & nos: aut nō habuit? Si dixerint, habuit: respondeamus illis: ergo habuit & passiones corporis nostri. Intelligat unusquisq; qd̄ dico. Si autē negauerint eū habuisse passiones corporis: ergo dicimus illis q nec corp⁹ habuit. Et nos dicamus illis: Sicut corpus habuit uerum, sicut & nos:& nō habuit peccatū corporis: ita & animam uerā habuit: & peccata animæ non habuit. Nos ergo cōfiteamur uerum corpus eum habuisse & uerā animā. Si enim non suscepit dñs cuncta quæ hominis sunt,nō saluauit hominē. Si aūt suscepit corpus, animā autē non suscepit: ergo corpus saluauit,animā aūt non saluauit. Nos aūt uolumus magis saluari animam nostrā,q̄ corpus. Suscepit ergo Iesus & corpus & animā,ut utrūq; saluet:ut perfectū hominem saluet,sicut & eū cōdidit. Si ergo dicūt illi: quia ideo dñs non accepit sensum,ut nō peccaret:& hoc putant q quicunq; sensum habuerit humanū,uincere eum nō potest. Dicant nobis: Ioannes baptista habuit sensum,an nō habuit? Illo tēpore quo erat in deserto,peccauit? Vtiq; dicunt quia non peccauit. Deniq; & dñs noster dicit: Amen dico uobis: B non fuit inter natos mulierū maior Ioanne baptista. Petrus habuit sensum,an non habuit,& cæteri sancti apostoli? Si ergo apostoli uicerunt sensum humanū: dñs timuit accipere sensum, ne uinceret ab illo? Et dum uolunt glorificare dñm, detrahūt illi. Quomodo illi detrahūt? Vt uideat timere dominus,quod apostoli nō timuerūt. Nos ergo gratias agamus omnipotenti deo,& dicamus: In sensu tuo nō habuisti peccatū. Et uenit princeps huius mundi,& inuenit in te nihil. Ita ergo præstes nobis. Sicut in tuo sensu uicisti diabolum: & in sensu nostro uince diabolū: ut quēadmodū pfectos nos creasti,perfectos & salues nos. Tu em̄ es creator? tu es magister: tu es dñs: tu es & qui pro nobis passus es: qui uiuis & regnas in secula seculoꝝ. Amē.

a ¶Psalmus ipsi Dauid.) Iste psalmus uocē uatis cōtinet de Christo loquentis. Ait ergo propheta:

Psalmus CIX.

Dixit dñs dño meo: sede à dextris meis.) Dauid est qui loquit̄, propheta, uir sanct⁹, rex. Rex ergo quid dicit? Rex & ppheta quid dicit? Dixit dns dño meo. Istū locū saluator in euāgelio exposuit,dicens: Si Christus est, inquit, filius Dauid,quomodo in spū uocat eū dominū? Vides ergo quid dicat: Si filius est Dauid,quomō uos dicitis: quomodo in spū uocat eum dñm? Dicat aliqs: Matt.22.d Ergo non est filius Dauid? Hoc dicebat de pharisæis,qui simplicem filium Dauid cōfitebant̄ Christum. Ego ad Iudæum & Fotinū hoc ipsum dico: Si filius est Dauid,quomodo uocat filium suū dominū? Qui autem dominū deum cōfitetur & dei filium (uerbi gratia: Manichæus qui negat illum filium Dauid) apud illū probo q filius Dauid est. C Nobis ergo qui filius dei est, ipse est & filius Dauid. Non alius filius dei,& alius filius Dauid. Non facio duas personas in deo & homine: sed ipse q filius dei,ipse est & filius Dauid. Dixit dominus domino meo: sede à dextris meis. In Hebræo primū יהוה nomē domini, his literis scribitur: quibus de deo tantū scribitur. Secundū uerō nomen domini his literis scribitur: quibus solent homines dominum uocare: quomodo & à q busdam uocatur domi- אֲדֹנָי nus à seruo: & reges uocantur domini. Vide ergo quid dicat: Dixit dominus domino meo. Huic domino,cui præcipitur ut sedeat. Deus non sedet: assumptio corporis sedet. Huic ergo præcipit̄ ut sedeat qui homo est: qui assumptus est. Hoc aduersus Arianos dicimus,& aduersus eos qui dicunt: maior est pater qui iubet ut sedeat,q̄ ille cui iubetur. Omnia euangelia personāt de persona hominis,& nunc nō necesse est approbatio: quia omnia quæcunq; uilia uidentur, referuntur ad hominē, referuntur ad carnem. Nunc de psalmo dicamus. c ¶Virgam uirtutis tuæ emittet dominus ex Sion.) Virgam in Hebræo nō tam habet, quàm sceptrum: hoc est insigne regiæ potestatis. Virgā uirtutis tuæ emittet dominus ex Sion. Ex Sion enim egreditur lex: & uerbum domini ex Hierusalem. D d ¶Dominare in medio inimicorū tuorū.) Non dixit,interfice inimicos tuos,sed quid? Dominare in medio inimicorū tuorum. Inimicis tuis fac: ut qui alieni fuerant,tui esse incipiant. Dominare in medio inimicorū tuorū. Inimici tui,de quibus scriptū est in sexagesimoseptimo psalmo: Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Isti sunt inimici, qui in aliena erant potestate. Nunc ergo hoc precat psalmista: Inimicis tuis dominare: dignare esse dominus inimicorum tuorum. e ¶Tecū principium in die uirtutis tuæ in splendoribus sanctorum.) Verſiculus obscurus est. Videamus diē uirtutis dñi: ut cum scierimus diem, tunc sciamus q̄ sit principiū: & hoc principiū quomodo cū eo sit, & cum eo fuerit: quomodo hoc ipsum principiū in die uirtutis eius in splēdoribus sanctorum est. Hoc ergo principiū quod est cū dño in die uirtutis eius: ideo est cū domino, ut splendeant sancti. Tecum principiū in die uirtutis tuæ. In principio erat uerbum,& uerbum erat apud deum: & deus erat uerbū. Hoc erat in principio apud deum. Pater principiū,sed & filius principiū. Principiū em̄ non habet principiū. Si enim habuerit aliud principium,iam ipsum desinit esse principium. Quicquid ergo dederimus patri,hoc damus & filio. Si em̄ pater in filio,& filius in patre: & omnia patris, filij sunt: & omnia filij,patris sunt: & principiū patris,principium filij est. Ergo quod dicit, hoc est: eo tēpore quo patiebaris,& dicebas: Pater in ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

E nus tuas cõmendo ſpiritũ meũ: quaſi de hominis loquebaris affectu,non quaſi imbecillis rogabas. Tecum eñ erat principiũ:tecũ eñ erat diuinitas: ſed ꝓpterea deprecabaris auxilium:ut accepto auxilio,dares ſanctis tuis:& illi ſplenderent.Hoc qđ dicit:accipiẽs dares: nulli ſcandalũ faciat: ſecũdũ hominẽ loquit̃. Si enim hominis corpus aſſumpſit,neceſſe eſt ut & homis uerba ſuſcipiat. Homo eſt Chriſtus: & uere homo eſt:ſecũdũ aſſumptionẽ carnis dicimus. Si ergo homo eſt ſecundum corpus, uides corpus & nõ ſcandalizaris & miraris,ſi hominis uerbis loquitur? Si autem te ſcandalizat uilitas corporis,& crux, & iniuriæ, & alapæ,& flagella,& omnis iniuria crucis: ſi te hoc ſcandalizat,reuertere ad principiũ:& nõ ſcandalizaberis.Dicit eñ pater ad filium: a ¶Ex utero ante luciferũ genui te.) Miraris ſi dñs noſter atq; ſaluator qui uere hominẽ aſſumpſit,loquit̃ ſecundũ hominẽ:cum ipſe deus pater qui nõ aſſumpſit hominẽ,loquitur quaſi homo:Ex utero ante luciferum genui te? Non habeo uterũ:ſed nõ poſſum me aliter indicare patrẽ,niſi hominis uerbis locutus fuero.Ex utero ante luciferũ genui te. Ex utero,de mea ſubſtantia.Ex utero. Audi Eunomi: audi Ari.Si creatura eſt dñs:ſi factura,nunquid artifex generat opus ſuũ? Nunquid artifex filium uocat opus ſuũ? Artifex carpentarius fecit ſcamnũ: Nunquid de utero illius generauit? Nunquid dicit ei:de utero meo genui te ò ſcamnũ? Non utiq; hoc dicit.Sed quid dicit? Ego te feci manu mea. Quando autem uterus dicitur, filius ſignificatur: & filius non adoptatus. Vocãtur enim & filij adoptati. Quotquot enim receperunt eum , dedit eis poteſtatem filios dei fieri. Ibi dedit eis poteſtatẽ. Hic uero de utero generauit:de ſua natura, de ſuis uiſceribus,de ſua ſubſtãtia.Ex utero, hoc eſt, de medullis diuinitatis ſuæ. Totum quicquid pater eſt in diuinitate dedit filio,quẽ generauit.Ex utero ante luciferum genui te.Ante luciferum . Hoc ſchema,Græce dicitur σωεκδοχή,quod dicũt Grãmatici .Quando ergo dicit̃,ante luciferum, unam creaturã nominat,& omnes indicat creaturas.Quando dicit,ante luciferũ: nos ſic intelligamus,quaſi dixerit,ante lunã,ante ſolẽ,ante omnẽ creaturã.Ex utero ante luciferũ genui te. Ante luciferum.Ante iſtum luciferum qui uidet̃ in mundo,uera lux genita eſt. Vñ dicit in alio loco pſalmus:In lumine tuo uidebimus lumen. Sermo eſt ad patrem:O pater in lumine filij , uidebimus lumen ſpiritum ſanctũ.Ex utero ante luciferum genui te. b ¶Iurauit dominus & non pœnitebit eum.) Iurauit dominus.Hoc quod dicit, iurauit: non ei qui ante luciferum genitus eſt: ſed ei iurauit,qui poſt luciferum natus ex uirgine eſt.

Pſal.55.c.

c ¶Iurauit dominus & non pœnitebit eum: tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedec.) Superfluũ eſt nos de iſto uerſiculo uel le interpretari,cum ſanctus Apoſtolus ad Hebræos pleniſſime diſputauit.Ipſe enim ait:Iſte eſt Melchiſedec ,ſine patre, ſine matre,ſine generatione. Et interpretatur ibi diligẽtiſſime:quare ſine patre, ſine matre,ſine generatione . Et ab omnibus eccleſiaſticis dictum eſt: quoniam ſine patre dicitur ſecundũ carnem:ſine matre dicitur ſecundum deum. Hoc ſolum ergo interpretemur: Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedec.Hoc ſolum dicamus,quare dixerit ſecundum ordinem.Secundum ordinem:nequaq; ſacerdos eris ſecũdum uictimas Iudaicas, ſed eris ſacerdos ſecũdum ordinem Melchiſedec. Quomodo eñ Melchiſedec rex Salem obtulit panem & uinum: ſic & tu offeres corpus tuum & ſangninem, uerũ panem & uerum uinum.Iſte Melchiſedec iſta myſteria quæ habemus,dedit nobis.Ipſe eſt qui dixit: Qui manducauerit carnem meam,& biberit ſanguinem meum.Secũdum ordinem Melchiſedec tradidit nobis ſacramentum ſuũ. d ¶Dominus à dextris tuis.) Rem nouam uideo.Dicit̃ in principio:Dixit dominus domino meo,ſede à dextris meis:& nunc dicitur ad eum , dominus à dextris tuis.Si ipſe ad dexteram patris ſedet, quomõ rurſum pater ſedet ad dexteram filij? Quando eñ dicitur:Dixit dominus domino meo,ſede à dextris meis:manifeſtiſſime dicitur,quod ad dexterã patris ſedet filius. Quando autem dicitur:Dominus à dextris tuis:hoc dicitur,quod ad dexteram filij ſedeat pater.Hoc totum propterea dicit̃,ut æqualis ſit filius patri.Multa ſunt quæ dicantur. Peccatori autem diabolus ſtat à dextris.Cæterũ illa diſputatio alia eſt.Quicũq; peccator eſt,diabolus ei ſtat ad dexteram.Sed dicet aliquis:Quomodo & Ieſu filio Ioſedech in Zacharia dicitur ſtare diabolus à dextris eius:& diabolus ſtetit à dextris ſaluatoris? Videtis quia quæſtio eſt. Sed eo tẽpore qñ ſtabat diabolus ad dexteram ſaluatoris: Ieſus, inquit,habebat ueſtimenta ſordida.Noſtra peccata portabat,noſtris uitijs inuolutus :ꝓpterea diabolus ſtabat à dextris eius. e ¶Cõfregit in die iræ ſuæ reges.)Hæc omnia tradita ſunt mihi. In momento,inquit,horæ monſtrauit ei uniuerſa regna terræ.Regna mundi,diabolus monſtrat. Et quid dicit?Hæc omnia mihi tradita ſunt.Si cadens adoraueris coram me,erũt tua omnia. In die ergo belli,in die certaminis,confringet reges iræ ſuæ.
f ¶Iudicabit in nationibus.) Videte differẽtias: Reges confringuntur:iudicabit natiões. g ¶Implebit ruinas.) Dominus noſter aſcendit in crucem:& multæ ruinæ factæ ſunt: Iſte poſitus eſt in ruinã

Heb.7.d

Ioã.6.f

Matt.4.d

Zach.3.d.

piũ in die uirtutis tuæ:in ſplendoribus ſanctorum:ex utero ante luciferum genui te.Iurauit dominus & non pœnitebit eum: tũ es ſacerdos in æternum ſecũdum ordinẽ Melchiſedec. Dominus à dextris tuis : cõfregit in die iræ ſuæ reges . Iudicabit in nationibus,implebit ruinas : conquaſſabit capita in

A ruinam,& reſurrectionẽ multorũ: & in ſignũ cui contradicetur. Implebit ruinas. Non credentium, qui non crediderunt exploratoribus apoſtolis.Et Moyſes enim miſit exploratores in mundum. Et quia non credidit populus exploratoribus,ꝓpterea ceciderũt in deſerto.

Vſq; hodie corpora nõ credentiũ cadunt in deſerto iſti⁹ ſeculi. a ¶Cõquaſſabit capita in terra multorum.) Implebit ruinas non credentiũ:conquaſſabit capita eorũ qui dubij ſunt:eorum qui nõ habẽt perfectam fidem. Conquaſſabit capita in terra multorũ:nõ omniũ. Si eñ dixiſſet,omniũ:nullus de nobis ſpem haberet.Multorum dicitur,ut alij relinquant̃. b ¶De torrẽte in uia bibit.) Quis bibit de torrẽte in uia? Iſte,cui dictum eſt:Dixit dominus dño meo , ſede à dextris meis.Iſte,qui audiuit: Tu es ſacerdos in æternum ſecundũ ordinẽ Melchiſedec.Iſte,qui confringit in die iræ ſuæ reges:implebit ruinas: cõquaſſabit capita in terra multorum. Iſte quid facit aliud? De torrente in uia bibit. Videamus ante uiam,ut poſtea uideamus in uia torrentem. Via,ſeculum iſtud dicit̃,per quã ambulauit. Deniq; ſcriptum eſt in euangelio:Eſto conſentiens aduerſario tuo dum es in uia:hoc eſt, dũ ambulas in iſto ſeculo:& per uiam uadis ad eum,qui uera eſt uia. Vnde dicitur & in centeſimo decimooctauo pſalmo:Beati immaculati in uia.Beati ſunt, qui in iſta ſeculi uia immaculati ſunt:& in iſto mundo.Ergo ſacerdos ſecundũ ordinẽ Melchiſedec:quoniã uenit in uia ſeculi,& ambulauit in uia noſtra:bibit et ipſe de torrente,qui erat in ſeculo. Torrens nõ habet aquas naturales:nõ habet aquas quæ ſemper perfluunt:ſed habet aquas de tẽpeſtatibus,de pluuijs,de turbine,de procellis. Torrens nunq; eſt in montibus:ſed ſemp in uallibus,in præcipitibus locis.Alienas aquas concipit & parturit, & tumens uadit.De torrente in uia bibit. Torrens nunq; habet mundã aquam,ſed ſemp turbidã.Hoc dicitur: quoniã ſeculi iſtius aquæ ſemp turbidæ ſunt,ſemp plenæ tempeſtate. Vultis ſcire quomodo de torrẽte turbido biberit? Et ipſe dicit: Triſtis eſt aia mea uſq; ad mortem.Et dicitur in euangelio:Et cœpit, inquit,contriſtari & conturbari. Bibit ergo etiam dominus noſter de torrẽte iſtius ſeculi aquas turbidas,aquas triſtes,aquas quæ non habẽt lætitiã. Tulit calicem,& impleuit de torrente mundi: & quoniã turbidæ erant aquæ,dicit:Pater,ſi poſſibile eſt,tranſeat calix iſte à me. Bibit ergo de torrente mundi iſtius:ſed non bibit quaſi in domo ſua, ſed in uia ad alia ire feſtinans.Bibit de torrente in uia.Propterea bibit de torrente: quia in uia erat. De torrente bibit.Si dñs bibit de torrente mundi iſtius,quanto magis ſancti? Vultis ſcire quoniam ſancti de torrente bibũt.Dicit & in alio loco:Torrentem pertranſiuit anima noſtra.De torrente in uia bibit.Diximus de torrente,dicamus etiam & teſtimonium.Torrentem pertranſiuit anima noſtra. Vultis ſcire & alium torrentẽ? Elias ſanctus propheta quando perſequebatur eum Iezabel:qñ accepit cibum,& quadraginta diebus tranſiens, prexit in eremũ:Erat,inquit,in deſerto ,& bibebat de torrente Chobar. Verum audientes torrentes iſtius ſeculi,nolite deſperare.Frequenter hic torrens deficit. Videtur quidem tumeſcere:uidet̃ habere aquas multas:ſed cito deficit, ſi ſuſtineas. Et Elias bibit quidem in deſerto aquam:eo tempore quo erat in triſticia,quo erat in anguſtia. Dimiſerat Iudæam,& perrexerat in montẽ Sina: pſequebatur enim eum Iezabel:& propterea bibebat de torrente Chobar. Verum quia perſeuerauit uſq; in finem,propterea defecit aqua torrentis.Et dicitur ad eum à domino:quoniã defecerat aqua torrentis: Vade,inquit,ad uiduam in Sarepta Sydoniorũ &c̃.Ecce bibit & Elias de torrente. Sed ipſe dominus atq; ſaluator bibit & calicem de torrẽte Cedron.Sic enim ſcriptura refert:quãdo uenerũt & cõprehenderunt eum. Venerunt,inquit,& cõprehenderunt eum in torrente &c̃. Videtis q̃ humilis ſit locus torrentis,q̃ cõfragoſus. Cedron lingua Hebræa interpretat̃,tenebræ. Videtis igitur quoniã torrentes iſtius ſeculi in tenebris ſunt. Dominus ergo cum tradit̃,nõ tradit̃ rurſum in monte oliueti:non traditur in templo,ſed tradit̃ in torrente: & torrente tenebrarum, hoc eſt, Cedron. Omnes enim qui odio habent lucem,amant tenebras.De torrente in uia bibit.Quia ergo bibit dominus de torrente, & guſtauit mortem: propterea exaltauit eum pater:& dedit ei nomen , quod eſt ſuper omne nomen.Deinde nunc dicitur: De torrente in uia bibit . Et quia bibit de torrente in uia: c ¶Propterea exaltauit caput.) Et quid dicit? Cum exaltatus fuero,omnia traham ad me.Ille eſt exaltatus,& nos exaltauit. Iſtius caput exaltatum eſt:cæterum draconis capita conquaſſauit, & confracta ſunt in mari.Propterea exaltauit caput. Non dixit:propterea exaltatũ eſt caput eius, hoc eſt,ab alio exaltatus: ſed qui ſe humiliauerat, ipſe exaltauit.Ipſe enim dicit in euangelio : Poteſtatem habeo animam meam ponendi, & poteſtatem habeo reſumendi eam. Propterea exaltauit caput.Seipſum exaltauit, qui caput eſt omnium . Aut certe quod dicit: exaltauit caput , non ſeipſum exaltauit.Propterea exaltauit caput.Semper enim ille altus fuit . Sed quando dicit, exaltauit caput , noſtrum exaltauit caput: qui curui non poteramus aſpicere ad cœlum, ſed ad terram. Vultis ſcire quoniam ipſe exaltauit caput? Et illam mulierem quam ligauerat diabolus , ipſe liberauit.Exaltauit caput eius, quæ ſemper incuruata fuit,& adorauit eum. Cui ſit gloria in ſecula ſeculorum.Amen.

d ¶Alleluia.) Pſalmus iſte , primmus ſecundum ordinem ſcribitur literarum: licet multi uigeſimum quoq; quartum pſalmum , & trige-

Matt.5.d

Pſal.123.d.

3.Reg.19.b

Ioã.12.e

Matt.26.d.

Ibi.10.d

Luc.13.b.

B

C

D

3.19. b

E simum sextū scriptū putent in Hebræo secundum ordinē literarū: sed in illis uel desunt aliquæ literæ, uel supersunt: & nōnunq; quia cū unus uersus brevis sit, alius infinita longitudine maior est. Ex quo puto magis obseruatione hoc legentiū q̄ studio scriptoris effectū. Deniq; & septuaginta interpretes: quia aliqs in eis scrupulus nascebat, in translatione Hebræas literas ponere noluerunt.

Psal. CX.

CONfitebor tibi dñe i toto corde meo.) Si nō fuisset simplex David & habuisset dolum, nō dixisset: Cōfitebor tibi dñe i toto corde meo. Non labijs tantū, sed toto corde. b ¶In consilio iustorum & cōgregatione: magna opera domini.) Rectorū dicit eorum qui ante peccatores erant, nūc uero iusti. Nō est enim mirari. Videtis elephātem & camelum, similiter & muscā & culicē, eandē mobilitatē habere, & spiritū & membra. c ¶Escam dedit timentibus se.) In fame pauit Eliam: in deserto, pop'o ludæorum manna pluit: et cōpletum est quod dicitur: Escam dedit timentibus se. Hoc secundū literam. Escam autē dedit panē qui de cœlo descēdit: quo si digni sumus, pascimur. Quanti em̄ martyres fame corrupti sunt, & nūc sunt cum domino? d ¶Sanctū & terribile nomē eius.) Sanctū, sanctis: terribile, peccatoribus. e ¶Initium sapiētiæ timor dñi.) Qui non timēt dominū, nō est in eis sapientia. Aut qui nō habent sapientiā, nō habent timorē. f ¶Laudatio eius manet in seculum seculi.) Quoniā in titulo Alleluia prænotatū est, iuste in laudatiōe finit psalmus. Siquidē Alleluia interpretatur laudate dominum.

g ¶Alleluia.) Iste psalmus prouocat nos p timorē dei in æternæ domus habitatione fundari.

Psalmus CXI.

BEatus uir qui timet dñm.) Frequenter dixi, quoniā omnia quæ in psona iusti interpretātur, referunt ad Christū. Si em̄ sancti, typus & figura saluatoris sunt: si quis uere sanctus est, uerbi causa: Isaac typus dñi saluatoris est: Ioseph, Salomon, Dauid, & cæteri sancti. Ergo & iste beatus uir qui nunc describit, referr̄ quidē ad uirū iustū. Et uere de uiro iusto dicit: sed iste uir iustus, typus est uiri iusti. Beatus uir qui timet dñm. Interim dimisimus psalmū, nunc dicamus de uiro iusto: Beatus uir qui timet dñm. Psalmus centesimus undecimus, alphabeticus est. Siquidē & centesimus decimus: & ipse sub alphabeto est. Primꝰ uersiculus ex Aleph scribit: Beatus uir qui timet dñm. Secūdus ex Bet: In mandatis eius cupiet nimis. Tertius, ex Gimel: Potens in terra erit semē eius: & usq; ad uicesimā secundā literā Tau. Singulos igit̄ uersiculos, uestris orationibus differamus. Beatus uir qui timet dñm: principiū psalmi est: nōdum dicit: Beatus uir qui diligit dñm. Virorū em̄ imperitiū, est timere: perfectorū uero diligere. Siquidē perfecta dilectio, foras mittit timorem. Ergo de principio dicit, hoc est, incipiēte uiro sancto. Videamus ergo ordinē psalmi: Beatus uir qui timet dñm. Qui timet dominū, quid facit? Audit uerba dei, doctus in lege est? Nō hoc dicit. Quid dicit? i ¶In mandatis eius cupiet nimis.) Qui timet dñm: q beatus est, mandata ipsius libenter facit. In mādatis eius cupiet nimis. Vidēte quid dicat: Non dixit, mandata eius facit. Multi enim & timore faciunt, & mercedem non habent. Qui enim gehennam timet, & propterea non fornicatur: non habet tantā mercedē, quantam ille qui p{ pter dilectionem dei facit. In mandatis eius uolet, hoc est, uult nimis: hoc est, mādata eius facere desiderat. Quomodo aliquis si in æstibus sit, sitit: ita ille desiderat mandata domini. In mādatis domini uolet nimis. Anxie mandata eius non facit, sed uult: & uult non transitorie, sed nimis. Tertius uersiculus est. k ¶Potens in terra erit semen eius.) Qui mandata dei feci uoluntate, dignus sum ut fiam pater sanctorū. Breuiter dicimus, ne longius trahat oratio. l ¶Generatio rectorum benedicetur.) Præstet dominus ut & uos qui me auditis, generatio rectorū sitis. m ¶Gloria & diuitiæ in domo eius.) Gloria & diuitiæ. Putamus gloriā & diuitias seculi dici? Ideo quis facit uolūtatē dei & mandata eius, ut diuitias mundi istius consequatur? Et certe non facit mādata dei, nisi diuitias mūdi contempserit. Gloria & diuitiæ in domo eius. Gloria credentium est, sicut dicit Apostolus: Non ne uos gloria mea estis & diuitiæ? Diuitiæ, de quibus dicit ipse Aplus: q̄ diuites facti sitis in omni sciētia

CONfitebor tibi domine in toto corde meo: in cōsilio iustorum & congregatione. Magna opera domini: exquisita in omnes uoluntates eius. Confessio & magnificentia opus eius: & iustitia eius manet in seculum seculi. Memoriā fecit mirabiliū suorum misericors & miserator dominus: escā dedit timentibus se. Memor erit in seculum testamenti sui: uirtutem operum suorū annunciabit populo suo. Vt det illis hæreditatem gentium: opera manuū eius ueritas & iudicium. Fidelia omnia mandata eius, confirmata in seculū seculi: facta in ueritate & æquitate. Redemptionē misit dominus populo suo: mandauit in æternum testamentum suū. Sanctum & terribile nomen eius: initiū sapiētiæ timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio eius manet in seculum seculi.

Alleluia, reuersionis Aggæi & Zachariæ.

BEatus uir qui timet dominū: in mandatis eius uolet nimis. Pōtēs in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur. Gloriā & diuitiæ in domo eius: & iustitia

A scientia & iustitia. c ¶Et iustitia eius manet in seculū seculi.) Non dixit, iustitia manet in seculū, & finem habet: sed manet in seculū seculi. b ¶Exortū est in tenebris lumen rectis corde.) Nos quondā errabamus in tenebris: sedebamus in tenebris

Esa 58.c & umbra mortis: sed lux orta est nobis, secūdum Esaiam. c ¶Misericors & miserator & iustꝰ.) Misericors & iustus. Si peccator es, noli desperare uenia: misericors est. Si uero superbus es, & confidis tibi de clemētia dei, noli esse negligens: & iustus est. Misericors & miserator & iustus. Videte qd fecerit prudentia psalmistæ: Iustitia simplex ē: misericordia duplex est. Misericors & miserator & iustꝰ. Quia misericors est dominꝰ & miserator: & uir iustus imitetur dominū suū: sit & ipse misericors. d ¶Iocundus homo qui miseret & commodat.) Putat aliquis q̄ de auro dicat & argēto, & de pecunia? Iusti intantū nō habuerunt quod aliꝭ cōmodarent: ut ipsi cibum ab aliꝭ acciperēt. Ergo si nō habuero quod dem, iam nō sum iustꝰ? B Si non fecero eleemosynā, in iustorū numero nō habebor? Quanti sanctorū fecerunt eleemosynā, sed in sanctitate ruerunt. Perfecti nō fecerunt eleemosynas: quia nō habebant unde facerent. Eleemosynas nō facere, crimen habentis est. Cæterum qui non habet unde faciat eleemosynam, liber est. Quantumcūq; dare uoluerit, tantū dedit: quia uoto dedit. Tamē habent & sancti unde faciant eleemosynas. Dicit & Petrus: Argentum & aurū non habeo: qd' aūt habeo, hoc do tibi. In nomine dñi Iesu, surge & ambula. Quid est maius, pecuniā dare, an debilē sanū facere? Iocundus homo qui miseret & cōmodat. Quæ sunt istę eleemosynę: quid sit hoc quod cōmodat uir iustus, secundus uersiculus ostēdit. e ¶Disponit sermones suos in iudicio.) Non dixit: aurū suū, & argentum, & pecuniam disponit in iudicio, sed sermones suos disponit in iudicio. Ista est misericordia: si uir sanctꝰ doceat alios qui non sunt sancti. Disponit sermones suos in iudicio. Intelleximus ergo quæ sunt pecuniæ quæ cōmodentē. Verū hoc quod dicit, disponit sermones suos in iudicio: hoc est qd' dicitur in euangelio: ne mittamus margaritas nostras ante porcos: Hoc est, ut sciat unusquisq; cui tribuit, qd possit accipere, quid nō possit. Vnde uir sanctꝰ di

Psal. 118.b cit: In corde meo abscondi eloquia tua: ut nō peccem tibi. Non ea dedi quibus libuit. Nō sanctum tuū misi canibus: & margaritas dedi porcis. Grande igit̄ periculū est doctoris, uerba dñi porcis effundere. Multa sunt quæ dicantur de psalmo. Sed quoniā excludimur hora, benedicamus omnipotentē dñm: & q̄ habet tales pecunias, tribuat nobis habētibus. Qui uero non habet, libenter accipiat. Præstet aūt dñs & mihi, ut & ego istas habeā diuitias: ut & nō habentibus dem: & habentibus diuitias cumulē: ut beatitudinē istā, & dicens habeā & audiēs. Beatus est em̄ q in aures loquit̄ audientis. Quid em̄ mihi, pdest loqui, si alius uerba mea nō suscipiat? Quid prodest mittere uinum: si statim quod mittitur, effundatur? Vides q̄ in euāgelio aqua illa in hydriam Ioā.2.6 mittit̄, & in uinū uertit̄: & seruat̄ ne pereat. Miseretur, id est, in corde: & credit in opere. Bonū est tribuere substantiā terrenam: sed melius est in annunciandam misericordiā: id est, ut tradas in obliuionē, q tibi male fecit: hoc est, ut indulgeas q in te peccauit. Disponit sermones suos in iudicio: hoc est, iudex suimetipsius est. Dicit apud semetipsum. Dominus dixit: si dimittis, dimittet̄ tibi: si das, dabitur tibi. Quia ille q sic se iudicat hic in præsenti, deus illum coronat in futuro. f ¶Quia in æternū nō cōmouebitur.) Iste talis nō cōmouebitur: quia supra petram fundatus est. g ¶In memoria æterna erit iustus.) Ille iustus semp in memoria dei est. h ¶Ab auditu malo nō timebit.) Ab illo, discedite à me maledicti. i ¶Paratū cor eius sperare in dño.) Hoc est, sua spes semper in deo parata est. k ¶Cōfirmatū est cor eius. Anima illius in fide. l ¶Non cōmouebitur.) De ipsa fide ad infidelitatē: quia super petram fundatus est, id est, super Christum.

Act.3.d. in ¶Donec despiciat inimicos suos.) Id est, uitia & peccata, omnes hæreses, uel potestatē inimicorum despicit. n ¶Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi.) Dispersit, hoc est, partitus est. Non dixit, totum da uni homini, sed dicit: Vade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus: Quia per multos illa partitus est uel dispersit: quia plus est oratio multorū q̄ unius hominis. Iustitia eius manet in seculū seculi, hoc est, opera illius ipsa permanent. o ¶Cornu eius exaltabitur in gloria.) Hoc est, regnū ipsius exaltabitur in gloria: hoc est, cū deo erit. p ¶Peccator uidebit.) Quō uidebit, qa ꝓpheta dicit: Tollat̄ impius ne uideat gloriā dei. Tamē subsequit̄: Videāt & cōfundant̄. Et alibi: Videbunt in quē cōpunxerūt: id est, uisuri erūt illā formā serui & hois, quē dignatus est suscipe de nostra hūanitate: sed illā gloriā quā sancti habebūt: nec habebūt, nec uidebūt: & quātū uidebūt, ad illorū pœnā uidebūt. q ¶Et iratꝰ.) Hoc est, cōtra seipsos: eo q̄ nō fecerūt bona. Sera pœnitētia erit illis. Dicturi erūt: Isti sūt, quos in despectionē habuimus: ecce inter ipsos dei ser-

Zach.12.c.

uos

Universidad de Deusto
Biblioteca

B uos sunt reputati. Nihil profuerūt nobis abundā/
tiæ diuitiarū: Sol nō ortus est nobis. a ¶Denti/
bus suis fremet & tabescet.) Per stridorē dentiū,
frigus intelligit: ut illud: Ibi erit fletꝰ & stridor de
tiū. Quia & frigꝰ & calor erit ibi & nulla requies.
b ¶Desideriū peccato/
rū peribit.) Hoc est, oia
bona quæ hic in præsen/
ti habuerūt. Diligēter igi
tur audiamus uerba dei:
cui sit gloria in secula se/
culorum. Amen.
c ¶Alleluia.) Iste psal/
mus docet nos: ut depo/
sita ueteri malicia, tanq̄
modo geniti infantes in
dei laudibus gloriemur.
Ait enim: Plal. CXII
LAudate pueri dñm
laudate nomē do.)
Hic pueri prouocantur
ad laudē: de qbus in Esa/
ia saluator ait: Ecce ego
& pueri, quos mihi de/
dit dñs. Ex ore quippe in
fantiū & lactētiū, laus in
deū plena perficit. e ¶Sit nomē dñi bene.) Cui
omnis creatura benedicit. Forsitan nō fuit antea
benedictū? Fuit semp, sed tamē antea in una gen/
F te ludæorū tantūmodo illi benedicebant & crede
bant: sed modo in omnibus gentibus & credit &
benedicit. f ¶Ex hoc nunc & usq̄ in seculum.)
Ex hoc, id est, quo inceperunt homines & crede/
re & laudare. Et nūc, hoc est, in præsenti: & usq̄ in
seculū, hoc est, sine fine. Nam & antea semper fuit
benedictū. g ¶A solis ortu usq̄ ad occasum.) Id
est, ab initio natiuitatis nostræ usq̄ ad mortem.
h ¶Laudabile nomen domini.) Vt supra dixi.
i ¶Excelsus dñs super omnes gentes.) Nunquid
antea non erat excelsus? Erat in Iudæa, modo sup
omnes gentes. Dicit per prophetā: Quoniā uolu/
it reprobare Iudæos, & eligere gentes. k ¶Et su
per cœlos gloria eius.) Hoc est, super sanctos sua
gloria. l ¶Quis sicut dñs deus noster?) Ac si di
Psal. 85.b. cat: Nullus talis. Vt illud: Quis similis inter filios
deī? Et alibi dicit: Non est similis tibi in dijs dñe.
m ¶Qui in altis habitat, & humilia respicit.) In
altis, hoc est, in sanctis. Nunquid & in humilibus
nō habitat? Habitat: quia & in humilibus respicit:
ut illud: Super quē respiciā, nisi super humilem &
trementē sermones meos? Quando sunt alti san/
cti? Quando cōtemplant de cœlestibus. Et tunc
sunt humiles in terra: quando se humiliant in acti/
ua, eleuant in cōtemplatiua. Et illi qui hic in terra
sunt humiles, apud deum sunt alti. Quare non di
xit, in humilibus habitat: sed dixit, respicit? Ideo,
quia ubi respicit, ibi habitat: & ubi habitat, ibi respi
cit. n ¶Suscitans à terra inopē.) Et de capite, &
de membris intelligitur. Suscitans, hoc est, suscita/
uit deus pater Christum: qui inops & pauper pro

a b dentibus suis fremet & tabescet: desiderium
c peccatorum peribit. Alleluia. CXII.
d
LAudate pueri dominū: laudate nomen
e domini. Sit nomen domini benedictū:
f g ex hoc nunc & usq̄ in seculum. A solis ortu
h usq̄ ad occasum: laudabile nomē domini.
i Excelsus super omnes gentes dñs: & sup cœ
k l los gloria eius. Quis sicut dñs deus noster,
m qui in altis habitat: & humilia respicit in cœ
n lo & in terra. Suscitās à terra inopem: & de
o p stercore erigens pauperē. Vt cōllocet eū cū
q principibus: cū principibus populi sui. Qui
habitare facit sterilem in domo: matrem fi/
r liorum lætantem. Alleluia. CXIII.
s
IN exitu Isrl de Ægypto: domꝰ Iacob de
populo
barbaro. Facta est Iudæa sanctificatio
b eius: Israēl potestas eiꝰ. Mare uidit & fugit:
c Iordanis conuersus est retrorsū. Montes ex/
e ultauerunt ut arietes: & colles sicut agni oui/
f um. Quid est tibi mare quod fugisti: & tu
g Iordanis quia cōuersus es retrorsum? Mon
tes exultastis sicut arietes: & colles sicut agni
b ouium. A facie domini mota est terra: à fa/
i cie dei Iacob. Qui conuertit petram in sta/
k gna aquarum: & rupem in fontes aquarū.
l Non nobis domine non nobis: sed nomini
m tuo da gloriā. Super misericordia tua & ue/
n ritate tua: nē quando dicant gentes, ubi est
o deus eorum? Deus autem noster in cœlo:
p omnia quæcunque uoluit, fecit. Simulacra
gentium argentum & aurum: opera manu/
um hominum. Os habent & nō loquent:
oculos

p ¶Vt collocet eum cū principibus: cum princi/
pibus populi sui.) Collo
cauit deus pater filiū suū
in cœlestibus in dextera
sua. Et dominabit super
principes: id est, sup no/
uem ordines angelorū,
secundū illud: Princeps
militiæ, uel princeps uir/
tutū ego sum. Et insuper
sanctos, & sua membra
collocauit cū ipsis nouē
ordinibus angelorum.
q ¶Qui habitare facit
sterilē in domo: matrē fi/
liorū lætantem.) Sterilis,
hoc est, sancta ecclesia. Esa.54.a
Vnde in ꝓpheta dicit: Lætare sterilis &c. Primit
sterilis fuit sancta ecclesia: quia non generabat fili/
os, nisi paucos. Synagoga habuit uirū deū, sed ta/
men paucos genera uit. Postea ecclesia quæ ante
sterilis fuerat, in uno die uel duobus, grandes par/
tus fudit, quando genera uit octo milia. Et in pro/
pheta dicit: Qui sunt isti: aut quis genuit illos mi/ Ibi.49.f
hi? Fac mihi spacium & urbes ubi habitem. Et do/
minus dixit: Ego faciam. In omnem terram exiuit
sonus eorum: hoc est, in toto mundo. Qui habi/
tare facit sterilem in domo: hoc est, in ecclesia. Et
ipsa est sterilis: & ipsa est mater, & ipsi sūt filij: & in
semetipsa habitat. Hoc est unitas ecclesiæ, una res Rom.12.b
est, & multa membra: sed unū corpus multi sunt,
ut Paulus dicit: & ibi lætabit in semetipsa, hoc est,
in unitate.
r ¶Alleluia.) Iste psalmus uocem continet ꝓphe
tæ, ostendentis: ut quæ in eo historice narrantur,
spiritualiter dicta intelligantur.

Psalmus CXIII.

IN exitu Israēl de Aegypto: domus Iacob de
populo barbaro.) Iste psalmus secundum hi/
storiam cōmemorat, quando filij Israēl exierūt de
Aegypto. Sed plus ptinet ad sensum, quando nos
liberati fuimus de Aegypto, hoc est, de tenebris
ignorantiæ peccatorum nostrorum per baptis/
mum. Domus Iacob de populo barbaro. Liberati
fuerunt illi Israēlitici de populo barbaro: hoc est,
de illis gentibus, quæ in Aegypto habitabant. Et
ad sensum: Domus Iacob, supplantatores uitio/
rum intelliguntur. Liberati sunt isti: & nos spiri/
tualis domus Iacob liberati sumus ab illis infi/
delibus, qui in infidelitate permanserunt.
Domus Iacob. Primitus fuit uocatus Iacob,
postea

A postea Israēl. Vnde dixit: Vidi dominū facie ad
Gen.32.g facie, & salua facta est anima mea. Et dominus di
xit ad illū: Iam non uocaberis Iacob, sed Israēl erit
nomen tuū. Et nos primitus debemus esse Iacob,
hoc est, supplantatores uitiorū: ut postea possim
esse Israēl, id est, animæ
uidentes deum: & ocu/
lis cordis contēplari de/
um: secundum illud: Bea
ti mundo corde: quoniā
ipsi deum uidebunt.
a ¶Facta est Iudæa san/
ctificatio eiꝰ.) In Iudæa
primitus fuit sanctifica/
tio dei. Sed Iudæa, con/
fessio interpretat: id est,
in illis q cōfitētur fidē tri/
nitatis: & ueniunt ad ba/
ptismū, ubi est sanctifica
tio dei. b ¶Israēl pote
stas eiꝰ.) Et potestas dei
est, ut Israēl esse merea/
mur: id est, animæ uiden
tes deum, uocemur. Isra/
ēl regnauit in ea.
c ¶Mare uidit & fugit.)
Mare uidit & fugit, quā/
do Moyses cum populo
suo uenit. Et quomodo
B uidit? Id est, intellexit uoluntatem creatoris: & do
nauit locum illi populo. Aliter secūdum sensum:
Mare gentilitas: uidit, sanctos prædicatores, sup/
plantatores uitiorum: & animæ uidentes deū, fu/
gerunt: id est, nō potuerunt resistere apostolis: qa
deus in illis erat. d ¶Iordanis conuersus est re/
trorsum.) Iordanem cōuersum esse retrorsum nō
legitur in historia, nisi quando cū arca in ipsum in
trauerūt: quasi retrorsum ambulasset illa aqua, sic
stetit quasi murus: & illa alia aquā perambulauit
in mare. Quid ergo intelligitur per hoc? Iordanis
interpretatur, descensio eorum. Illi intelliguntur,
qui ueniunt ad baptismū. Quando uiderunt mar
tyres pati persecutiones multas, conuersi sunt in
mare: hoc est, in gentilitate negauerūt. Postea do/
minus per suos prædicatores uocauit illos: Con/
uertimini ad me, & ego reuertar ad uos. Et cōuer
si fuerunt postea multi ad deum. Illa aqua peram
bulauit in mare: id sunt infideles qui perambula/
uerunt in mare, id est, in mare perditionis.
e ¶Montes exultauerūt ut arietes: & colles sicut
agni ouium.) Exultauerunt sancti prædicatores,
quando uiderunt illos conuersos, q antea blasphe
mi fuerunt. Exultauerunt ut arietes: id est, princi/
pes gregum: qui generant filios, id est, sancti apo/
2.Cor.4.d stoli. Vnde unus de illis dixit: Per euangeliū ego
uos genui. Vel prædicatores, altioris meriti intelli
Gal.4.c guntur: qui modo generant filios per prædicatio/
nē eorū. Vnde Paulus dixit: Filioli mei, quos iteꝝ
parturio: donec Christus formetur in uobis.
f ¶Quid est tibi mare ꝙ fugisti: & tu Iordanis q?/
re cōuersus es retrorsum?) Propheta ꝑ semetipsū C
interrogat, & ipse respondit: ac si dicat: Quid tibi
fuit gentilitas ꝙ fugisti? Et tu Iordanis: hoc est, &
uos Christiani: quid fuit ꝙ conuersi fuistis retror/
sū? Quare? Vidistis sanctos prædicatores, id est,
montes: uidistis arietes,
hoc est, supplātatores ui
tiorum: & animas uiden
tium deum patrem, ideo
fugistis? g ¶Mōtes ex
ultastis ut arietes: & col/
les sicut agni ouiū.) Re/
petitio est. h ¶A facie
domini mota est terra: à
facie dei Iacob.) Exposu/
it hoc propheta alio lo/
co cum dixit: Vidit & cō Psal.96.a
mota est terra. Et post
paululum ait: A facie do
mini, & reliq̄. Mota est
terra, hoc est, à præsentia
dei: quia deus in suis præ
dicatoribus erat. Mota
fuit gentilitas, à facie dei
Iacob: id est, à præsentia
illius quem adorauit Ia/
cob. i ¶Qui conuertit
petram in stagna aqua/
rum.) Petra, Christus: et
secundum historiam, de petra exierunt flumina. D
Anteqū Christus ueniret in carnem, nō eruperāt
adhuc tantæ aquæ, hoc est, tanta doctrina. Postea
exierūt de Christo quatuor flumina, quatuor euā
gelia: & irrigauerunt totū mundū. k ¶Et rupē
in fontes aquarum.) Repetitio est. Rupes sunt q
& petra. Petra dicit rupis. Et rupē in fontes aqua/
rum. Doctrina multa de Christo. Mare rubrum,
qđ ideo dicit: quia sicut sanguis erat illa aqua ma/
ris, quæ figurabat baptismū. l ¶Non nobis dñe
nō nobis: sed nomini tuo da gloriā.) Dicūt illi bo/
ni Iudæi: Non nostrū meritū nos liberauit, sed tua
potestas, ut nomē tuū glorificetur in omnibus gē
tibus. Vel prædicatores noui testamenti simsliter
dicūt. Qñ faciūt uirtutes, deus p illos facit: ut no/
men illius glorificet, & laudet p ipsum. m ¶Sup
misericordia tua & ueritate tua.) Tua misericor/
dia & tua ueritas hoc facit. n ¶Ne qñ dicāt gen
tes, ubi est deus eorū?) Propter hoc facit deus ista
mirabilia, ut nō dicāt gentes ꝙ nō potuisset deus
illos saluare. Vel modo in nouo testamēto, simili/
ter facit in sanctis suis. o ¶Deus autē noster in
cœlo: omnia quæcūq̄ uoluit, fecit.) Deus in cœlo
sursum. Dicūt sancti ad illos infideles, q idola ado/
rāt: Vos uestros deos manu tangitis: & oculis ani
malibus cernitis: sed noster deus in cœlo est sursū.
In cœlo & in terra omnia quæcūq̄ uoluit, fecit. In
his qui cœlestem uitā agunt, & adhuc terrena car
ne clauduntur, impleuit uoluntates suas. p ¶Si/
mulacra gentium argentum & aurum: opera ma/
nuum hominum.) Ideo dicitur simulacrum, quia
ad si/

E ad similitudinē alicuius hominis mortui,factū sit. Argentū & aurum. Quare non dixit,lapidea,aut ærea,aut fictilia,aut lignea,sed argentea & aurea? Quia præuidebat spūs sanctus: quoniā cū exinde increpati essent,quale responsum darent. Ideo posuit aurū & argentū:quia dicerent illi:Non adoro nec ligneū deū, nec lapideum,nec æreū, sed deū aureū & argenteū. Dicis illi: *Si* aurum aut argentū adorasses, nō esset talis error. Et dicūt illi: Nō adoramus aurum nec argentū. Ille respondit:Nō aurū & argentū, sed deū meū adoro. Quæ est ista imago,& illa potestas q̄ in ipsa est? Dicis illi:Diabol⁹ ibi est. Ille dicit: Absit. Non uolo diabolum adorare. Quomodo nō adoras diabolū: quia in alio psalmo legim⁹: Oēs dīj gentiū dæmonia? Dicit ille:Nec hoc adoro. Quid ergo adoras? Ego solē, lunā, stellas adoro. Isti sūt mei dīj:illi me saluant. Dicis illi: Si sol est tuus deus, quare nō semper tibi lucet? Dicis ad alterū,qui lunā adorat:uel isti qui solem adorat:Sol integer est. Tu lunā adoras:quare crescit & decrescit tuus deus,& de nocte lucet. Quare nō semp tibi lucet? Et in mare quādo mergeris,tua luna & tuæ stellæ cur te non liberant:& semp sup tibi lucē dant? Quare addit:opera manuū hominū,argentū & aurū? De terra fodiunt illud homines, & colunt illud & colorāt:& sic euenit pulchrum. Ergo de tuis manibus facis deū tuū quē adoras. Ista ad reuincendū malos dicta sunt. a ¶Oculos habēt & nō uidebunt. Aures habēt & nō audient:nares habēt & nō odorabunt. Manus habēt & non palpabunt:pedes habēt & nō ambulabunt: non clamabūt in gutture suo.) Neq; enim est spūs in ore ipsorū. Dicis illi: Vel si bestiā adorasses,licet malū erat:sed tamē uel oculos habet,uel pedes,sed istud qd' adoras nec uidet,nec audit. Quare addit: nō clamabūt in gutture suo? Quia bestiæ clamāt uoce,sed cōfusus est clamor eorū. Nō intelligis, neq; potes p literas uel p syllabas cōprehēdere,quomō uocē hominis cōprehēdis. b ¶Similes fiāt illis qui faciūt ea:& oēs q cōfidunt in eis.) Similes,hoc est,si oculos nō emēdat,quia uidit illud aurū, illā imaginē. Sed & in anima similis efficit dū nō emēdat:quia nec uidet,nec intelligit, nec discernit, dū plus errori credit. Ideo similis dicit. Et oēs qui cōfidūt in eis. Nō solū qui faciūt,sed etiā qui cōfidunt.

a oculos habent & non uidebunt. Aures habent & non audient:nares habēt & nō odorabunt. Manus habent & non palpabunt: pedes habent & non ambulabunt:non dabunt in gutture suo. Similes illis fiāt qui faciunt ea:& omnes qui confidūt in eis. Dō
b mus Israël sperauit in domino:adiutor eo-
c rū & protector eorū est. Dōmus Aaron sperauit in domino:adiutor eorū & protector eorum est. Qui timent dominū sperauerūt in domino:adiutor eorum & protector eo-
f rum est. Dominus memor fuit nostri:& be-
g nedixit nobis. Benedixit domui Israël: benedixit domui Aaron. Benedixit omnibus qui timēt dominū:pusillis cum maioribus.
h Adijciāt dominus super uos:super uos & su-
i per filios uestros. Benedicti uos à domino:
k qui fecit cœlum & terram. Cœlum cœli domino:terram autem dedit filijs hominum.
l m Non mortui laudabūt te domine:neq; oēs
n qui descendunt in infernum. Sed nos qui uiuimus

c ¶Domus Israël sperauit in dño.) Domus Israël, duodecim tribus Israël. Aaron,tribus Leui nō speG rauit? Non sperauit in tales deos mortuos, sed in dño. Domus Israël,animarū domus uidentiū deū in dño sperāt. Et Aaron,mons fortitudinis:id est, qui fortes & alti sunt in merito,in dño sperant. d ¶Adiutor & ꝓtector eorū est.) Illi dīj nō prosunt, secundū Hieremiæ dictū:hominē nō liberāt de bello:regē nō cōstituunt: sed iste illos defendit & ꝓtegit:secūdū Danielis dictū:uere ipse est deus eorū,& ipse mutat tēpora:& amouet reges et cōstituit. e ¶Domus Aaron sperauit in dño: adiutor eorū & ꝓtector eorū est. Qui timēt dñm sperant in dño.) Exceptis istis: domus Israël & Aaron oēs q illū timēt & amant ꝓtegit illos & defendit. f ¶Dñs memor fuit nostri:& benedixit nobis.) Memor fuit qñ liberauit filios Israël. Et nos,quando quod ꝓmisit, implevit opere. Misit filiū suū, qui carnē suscepit,& nos liberauit. Hoc dico deū memorare. Et benedixit nos:hoc est,omni bñdictione spūali. g ¶Bñdixit domui Israël,bñdixit domui Aaron. Bñdixit oēs timētes dñm &c.) Id est,altiores merito & inferiores. h ¶Adijciat dñs sup uos.) Alios prædicatores. Primitus pauci fuerūt, postea multi effecti sunt in mūdo prædicatores. i ¶Bñdicti uos à dño:q fecit cœlū & terrā.) Bñdicti, hoc est,uos sancti bñdicti estis à dño. k ¶Cœlū cœli dño: terrā aūt dedit fi.ho.) Cœlū cœli,sicut dicit cantiū psalmi:& psalmus cantici. Istud cœlū subiectū est illi cœlo supiori,ubi est firmamentū:& inde habet lumen. Et terra iterū subiecta est ad illud cœlū aëreū: exinde habet pluuiā & omnē necessitatem. Secundū sensum,cœlū altius,sancti apostoli: q ab ipso Christo audierunt prædicationē,& illumination ē spūs sancti acceperūt:& exinde fuerunt edocti. Cœlū iterū successores apostolorū: quibus illi prædicauerūt:& dns illos in anima illoꝝ illuminauit. Terrā aūt dedit filijs hominū. Hi sunt illi simpliciores,qui tantū incarnationē credunt: qui lacedūt,& nutriunt ꝓ prædicationē: & ipsi qui terreni erāt,cœli efficiunt. l ¶Nō mortui laudabunt te dñe.) Hoc est,peccatores. Peccator em cum uenerit in profundū malorū,cōtemnit. m ¶Neq; oēs q descēdūt in infernū.) Hoc est,habitatores infernī. n ¶Sed nos qui uiuimus,benedicimus dominū.

Pro.18.d

A dominum.) Nos fideles qui uiuimus:id est,qui fidem & opera habēt,ipsi laudant deum. a ¶Ex hoc nunc & usq; in seculum.) Ex hoc: id est, quo incipimus intelligere. Nūc, modo. Vsq; in seculū, sine fine. b ¶Alleluia.) Iste psalmus uocem continet fidelis animæ à deo peregrinantis, quæ post longos labores ab eo suscipitur.

a uimus benedicimus domino: ex hōc nunc & usq; in seculum.

c Psalmus CXIIII.

b Alleluia. CXIIII.

c Dilexi quoniā exau-
d diet dominus uocē orationis meæ.) Non dixit diligā, sed dilexi. Nō promisit se facere,sed testatur se fecisse. Dilexi. Quare dilexi? Quoniā exaudiet dominus uocē orationis meæ. Dilexi, trāsacti temporis est: exaudiet autem futuri. Nō enim dixit quoniā dilexi quod exaudiuit me dominus, sed dilexi qd' exaudiet me dominus. d ¶Quia inclinauit aurē suam mihi.) Quoniam nos paruī sumus & humiles,& nō possumus nos extēdere & exaltare: propterea dominus inclinauit aurem suam,& dignatur exaudire nos. Denīq; qa nos homines sumus & dij non possumus fieri:deus homo factus est & inclinauit se,secundum illud quod scriptum est: Et inclinauit cœlos & descendit. e ¶Et in diebus meis inuocabo te.) Hic quæritur quomodo in diebus inuocet,& non inuocet in noctibus. Et quomodo dicit in alio loco: Media nocte surgebā ad confitendum tibi: cum sancti in nocte plus soleāt orare? Et in alio loco dicitur: In noctibus extollite manus uestras in sancta,& benedicite dominum. Quomodo dicit,& in diebus meis inuocabo? Nō dixit inuocaui,sed inuocabo in futuro. Dū enim in hoc mundo sumus,in nocte inuocamus. In futuro in die inuocamus dominum: propterea dixit in diebus meis. Peccatoribus enim nox est, mihi autem dies. f ¶Circūdederunt me dolores mortis.) Vidētur mihi dolores mortis, cogitationes esse fœdæ,quando anima cogitat & peccare desiderat:quando parturit peccata,uicina est morti. g ¶Pericula inferni inuenerunt me.) O nos infelices & miseros & lugendos: quia semper nos peccatum quærit. Si aūt semper nos quærunt peccata,nos festinemus ut nō nos inueniant. Hæc autem distantia est inter dolores mortis & pericula inferni. Dolores mortis,malæ cogitatiōes sunt:pericula inferni,opera mala sunt. Vt est autem dicā: aliud in theoria:aliud in opere, hoc est, in practica:ibi enim dolor & parturitio:hic autem periculum est uicinum morti. h ¶Tribulationem & dolorem inueni.) Nouam rem dicit. Non dicit requiem inueni:non dicit saturitatem inueni. Si aūt dixisset: inuenit me tribulatio, inuenit me dolor,

B

Ps.113.b

non erat quæstio. Nunc autem quid dicit? Tribulationem & dolorē inueni: Quasi quærens sic inuenit. Non enim inuenitur nisi quod quærit. Sanctus non quærit requiem, sed tribulationem. Nouit enim quoniā tribulatio patientiam operatur: patientia autem probationem: probatio uero spem: spes autem non cōfundit. Tale quid & in Hieremia dicitur: Tribulationem,inquit, & misériam inuocaui: Quoniā, inquit,amaro tuo uerbo ridebo: hoc est, in hoc seculo quid aliud uolo nisi tribulationem,ut in futurum requiem habeā & felicitatē? Et propterea, inqt,nūc amaritudinē sustineo,ut postea dulciora promerear. Et populus domini de Aegypto egrediēs uenit in Mara, quod interpretatur amaritudo,& de Mara in Sina,quod interpretatur tētatio. Et iterum Hieremias: Solus sedebā: quoniā amaritudine repletus eram. i ¶O dñe libera animam meam.) Proprietatem Hebraicæ linguæ Græcus & Latinus exprimere nō possunt. Pro ò in Hebræo habet נָא ana. Ana autem interpretatur rogo & deprecor. Et quod dicit,hoc est: Deprecor domine libera animam meam. Nō est em uocantis,sed deprecātis affectus. In ingenti enim periculo constitutus est. k ¶Misericors dns & iustus:& deus noster miserebit.) Erige aures peccator. Misericors est dns,sed noli esse negligens,sequitur enim:& iustus. Si multū peccator es: audi, misericors est dns:si negligēs es:audi,& iustus est. Sed uidetur quasi æquale esse,misericors dns & iustus. Verbi gratia: decem partibus est misericors, & decē partibus est iustus:& hoc propter simpliciores ita loquor. Dicat aliquis. Si pēsentur peccata mea,nonne possum tanta habere bona quanta habeo mala? Nunc autē dicitur: quod misericors est & iustus. Est misericors in peccatoribus: iustus in bonis. Incipiūt me grauare peccata mea,& uincit in sua misericordia. Propterea semel iustus posuit,& secundo misericors. Poterat & de præterito dicere. Et deus noster,inquit,miseretur: ut semper eum misericordem ostendat. l ¶Custodiens paruulos dominus.) Si quis magnus est, & se exaltat & superbus est:hunc non custodit dominus. Si quis se magnum putat,huius non miseretur dominus: sed si quis se humiliat, huius miseretur, & custodit cum dominus. Siquidem dicit: Ecce ego & pueri quos mihi dedit dominus. Et iterum:

Hier.6.& 14.

Exod.15.d

Hier.15.d

D

m ¶Humiliatus sum & saluauit me.) Dupliciter intelligimus: humiliatus sum & saluauit me. Siue peccaui & saluauit me: siue cum essem superbus humiliauit me & saluauit me.

a ¶Conuertere anima mea in requiem tuam.) Quando dicitur, conuertere in requiem tuam: ergo habuit ante requiem quã perdidit. Nemo eñ conuertitur niſi qui pergit illuc ubi prius erat. Deus enim nos bonos creauit, & noſtro arbitrio nos reliquit, & oñes cũ Adã in paradiſo poſuit. Sed qa noſtro arbitrio à beatitudine illa cecidimus, & uenimus in uallem lachrymarũ: propterea iuſtus animam ſuam hortatur, ut cõuertatur illuc unde deſcendit. Conuertere anima mea in requiem tuam. Locus eñ iſte, tribulatiõis locus eſt: terra pugnatorum eſt. Iſte locus lachrymarũ eſt: ubi non licet ſecurum ambulare. Vbicunq; enim aliquis fuerit, periculum eſt. Si in deſerto, ſcorpiones ſunt: ſi in ciuitatibus, oculus meretricis pernicies eſt hominis: Si in mari, latrones & piratæ. Hæc omnia myſtice loquor. Nec enim nunc periculum eſt ſancto uiro à latronibus interfici: ſiquidẽ martyres ſanguine ſuo uicerũt. Cõuertere anima mea in requiem tuam. b ¶Quia dominus benefecit tibi.) Quò, inquit, conuerteris ò anima? In paradiſum. Non quia digna es, ſed miſericordia dñi eſt. Vt exires de paradiſo, tuo uitio factum eſt, ut autem redeas, miſericordiæ domini fuit. Et nos dicamus animæ noſtræ: Conuertere in requiem tuam. Requies noſtra Chriſtus eſt deus noſter. Si quando fuerimus in anguſtia & cœperit nos cogitatio captiuare in peccatum, dicamus: Cõuertere anima mea in requiem tuam. c ¶Quia eripuit animam meam de morte.) Necdũ redijt in paradiſum, & iam ſe in ſecuritatẽ rediſſe dicit. Dixit, conuertere anima mea in requiem tuã, & quaſi ſecurus dicit: quia eripuit animam meã de morte. Quomodo eripuit animam meam de morte? Pro me paſſus eſt deus meus: p me crucifixus eſt deus meus, & dico: Vbi eſt mors uictoria tua: ubi eſt inferne ſtimulus tuus? d ¶Oculos meos à lachrymis.) Ploraui ut rideam: luxi ut in ſempiternum gaudeam. Qui in præſenti non plorat: in futuro lachrymabitur. Beati enim qui lugent: qa ipſi conſolabuntur. Econtrario autem dicitur: Væ uobis qui ridetis: quoniã lugebitis. e ¶Pedes meos à lapſu.) Quia non ſteterunt pedes mei ſuper petram: propterea penè moti ſunt pedes mei: penè effuſi ſunt greſſus mei. Liberati ſunt pedes mei à lapſu. Quare? quia cõuerſa eſt anima mea in requiem ſuam. f ¶Placebo coram domino in regione uiuorum.) Videor, inquit, hominibus eſſe iuſtus, quare opera bona non habeo? Videor hominibus eſſe ſanctus, quare uerba bona non habeo? Hæc Dauid dicit: hoc ſancti dicunt: hoc apoſtoli loquuntur: Peccator enim hæc nõ loquitur. Quid loquitur iuſtus? Quia uerba & opera bona non habeo: & ſanctus uideor, & laudor ab hominibus. Ego autem nouí cõſcientiam meã: Scio qualibus cogitationibus cor meum fluctuat: ſcio quantæ mihi libidines ueniunt: & uideo aliam legem repugnãtem menti meæ & captiuantem me in lege peccati: propterea dico: Miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et p pterea dico? Ab occultis meis mũda me, & ab alienis parce ſeruo tuo. Ab alienis. Non eſt meum quod parturio. Nolo cogitare mala, & cogito. Nolo cogitare malũ, & quaſi inuitus & captiuus in malam cogitationem trahor. Sed quoniam in mea poteſtate non eſt, aut cogitare aut non cogitare quæ ſunt mala: propterea dico: aliena quidẽ ſunt quæ ueniunt in cor meum. Sed quoniã quaſi neceſſitas mihi imponitur: propterea dico, ab occultis meis munda me. Aliena quidem ſunt peccata, ſed quia ſuſcipio ea: dico in alienis peccatis, parce mihi ſeruo tuo Hoc autem quare dixi? Quoniam dixit propheta: Placebo domino. Non dixit placeo, ſed placebo. Hic enim quod facio: nõ poſſum eſſe perfectus iuſtus. Propterea dicit & Apoſtolus: Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus, & nunc per ſpeculum uidemus in ænigmate. Propterea nunc longo ſermone uſi ſumus: quoniã in præſenti ſeculo perfectus iuſtus nemo eſſe poteſt, neq; Dauid, neq; apoſtoli, neq; aliquis ſanctorũ. Nemo enim mundus à peccato, nec ſi unius diei fuerit uita eius. Siquidem apoſtoli & ſancti non auſi ſunt dicere, ſancti ſumus: nec auſi ſunt dicere, placeo, ſed placebo. Qui in futurum ſolicitus eſt, de præterito quod non fecit cõfitetur. Placebo domino. Vbi placebo? In regione uiuorũ. Hæc enim regio mortuorum eſt: alia eſt terra uiuorum. Siquidem & Dauid in hac terra erat, & uere in terra repromiſſionis, dicens: Placebo domino in regione uiuorum: confitetur hanc regionem non eſſe uiuorum ſed mortuorũ. Vultis ſcire quæ eſt illa regio uiuorum? Dominus dicit in euangelio: Deus Abrahã, deus Iſaac, deus Iacob, & erant mortui. Et quid ſequitur: Deus, inquit, nõ eſt mortuorum, ſed uiuorũ. Igitur & iuſtus quid dicit? Placebo domino in regione uiuorum. In regione Abraham, Iſaac & Iacob. Hoc eſt quãdo uere fuero in ſinu Abraham, tunc placebo domino. g ¶Alleluia.) Hunc pſalmũ quinta & ſexta æditio cũ ſuperioribus copulãt: Symmachus uero & Lxx. interpretes diuidunt. Pſalmus CXV.

a Cõuertere anima mea in requiem tuam:
b quiã dominus benefecit tibi. Qũia eripuit
c animam meam de morte: ỏculos meos à la
d chrymis: pẽdes meos à lapſu. Placebo co-
f rã̃ domino in regione uiuorum.

Alleluia. CXV.

C Redidi prõpter quod locutus ſum:
b ego aũt humi-

C Redidi propter quod locutus ſum.) In Hebraico cẽteſimus decimusquartus pſalmus, & centeſimus decimusquintus, unus eſt pſalmus. Igiẽ dixit credidi, ppter qđ locutus ſum. Quid credidiſti, qđ locutus es? Pſalmus prior ita finiuit: Placebo corã dño in regione uiuorũ. Dicit ergo propheta: Credidi propter quod locutus ſum. Quid credidi? Quoniam placebo coram domino in regione uiuorum. Hoc credidi & hoc locutus ſum. Quid autem locutus ſum? a ¶Ego autem humiliatus ſum nimis.) O magna intelligentia diuini ſermonis. Credidi, inquit, quoniam placebo domino: quoniam ero angelus: quoniã ero in cœlis, & non fui ſuperbus: nõ ſum elatus, ſed humiliatus ſum nimis. Quoniam ero in regione uiuorum: miſericordiæ domini eſt. Ego autẽ noui me metipſum: qa terra ſum & cinis. Propterea dico: ego autem humiliatus ſum nimis. Quid autẽ eſt terra & cinis? b ¶Ego autẽ dixi in exceſſu meo: omnis homo mendax.) In Hebræo aliter habet. Ego dixi in exceſſu meo: omnis homo mendacũ: quod dicitur כָּזָב. Placebo domino in regione uiuorum, ſed ego ſcio memetipſum ſecundum cõditionem corporis nihil eſſe. Nõ eſt enim ueritas in ſubſtantia noſtra, ſed umbra eſt & quaſi mendacium. In ſubſtantia corporali dico, non in anima. Et quod dicit hoc eſt: Placebo domino in regione uiuorum. Sed cogitans humanam uitam & cõſiderans diuerſos errores: non inuenio ueritatẽ in hoc mundo. Siquidem ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Propterea dico: Omne qđ uidemus, omne quod intelligimus mendaciũ eſt. Quomodo igitur mendacium eſt? Mendaciũ hic dixit quaſi umbram, quaſi imaginem: quẽadmodum dicitur in alio loco: Verũtamen in imagine pertranſiet homo. Eadem intelligentia & nunc dicitur: omnis homo mẽdax: hoc eſt, omnis homo umbra. Hoc autem dicimus ſecundum Hebraicã ueritatem. Loquamur autem & ſecundũ Lxx. interpretes. Dicat enim aliquis, quid ad me quid habetur in Hebraico? ego eccleſiam ſequor. Ego dixi in exceſſu meo: omnis homo mendax. Verum dicit Dauid an mentitur? Si uerum eſt omnis homo mendax, & hoc quod dicit, omnis homo mẽdax, uerum eſt: ergo & ipſe mentitur: quia & ipſe homo eſt. Si autem & ipſe mentitur: ergo hoc qđ dixit, omnis homo mendax, non eſt uerũ. Quocunq; uerteris, in contrarium uenit. Et quoniã ipſe homo eſt: ergo ipſe mentitur, quod omnis homo mendax eſt: Ergo alio genere mẽtitur. Videtis ergo quia ſyllogiſmi ſunt philoſophorum. Deniq; ſecundum hanc ſententiam texitur ſyllogiſmus Ariſtotelis. Deniq; tu dicis: loquere ad alterum: ſi mẽtiris, & uerum dicis quod mentiris: ergo mentiris. Videte quomodo in contrarium uertitur ſententia. Quid eñ dicit. O tu qui mecũ loqueris: ſi mentiris, & uerũ dicis hoc ipſum quod mentiris: ergo mẽtiris, & in eodẽ ſermone fit, ut uerũ dicat & mẽtiatur. Propterea lectũ eſt in Apoſtolo: Videte ne quis uos decipiat per philoſophiã & uanam deceptionem hominũ ſecundũ elementa mundi. Inuenerunt enim philoſophi ſuas deceptiones expropria arte: quomodo in eodẽ ſermone & uera quis dicat & mentiatur. Nos aũt dicamus Dauid uera dixiſſe, quod omnis homo mendax. Quãdiu homines ſumus, mẽtimur: quando aũt fuerimus diſ, deſinimus mẽtiri. Vbi enim ſunt æmulationes & cõtentiones in uobis, nõ ne homines eſtis & ſecũdum hominem ambulatis. Ego dixi diſ eſtis & ſi liſ excelſi oñes. Vos aũt ſicut homines moriemini, & ſicut unus de principibus cadetis. Si qs igitur ſanctus eſt, deus effi citur: & quãdo factus fuerit deus, deſinit eſſe homo, & iam non mentitur. Quid enim dicit & Apoſtolus: Eſt aũt omnis homo mendax: deus aũt uerax. Interpretemur aliter. Credidi propter quod locutus ſum. Magiſter qñ docet diſcipulũ, niſi prior ipſe crediderit quod docet: non poteſt alterum docere. Dicit ergo ſe primum credidiſſe, & ſic aliũ docere. Ego autẽ humiliatus ſum nimis. Quando aũt adeptus ſum gratiã dei: non ſum elatus in ſuperbiam: non me inflauit noticia. Sed quid feci? Humiliatus ſum nimis. Tamen quod docui ſermone, potui & humilitate docere. Ego dixi in exceſſu meo, omnis homo mendax. Docebã, inquit, diſcipulũ meum, & cõſiderãs contemplationem cœleſtẽ & cogitans diuiniora: intellexi omne quod homo nouit eſſe mendaciũ. Quid enim ueritatis poteſt eſſe in hoc mũdo, cũ umbra ſit uita noſtra ſuper terrã? Si ergo qui docet diſcipulum confitetur, quod omnis homo mẽdax eſt: quanto magis diſcipulus non debet ſe extollere & æſtimare ſe aliquid eſſe? c ¶Quid retribuam dño pro omnibus, quæ retribuit mihi.) Quoniam dixit, placebo dño in regione uiuorũ, & hoc ipſum, credidi propter quod locutus ſum, & humiliatus ſum nimis, & dixi omnis homo mẽdacium: omnis homo umbra: omnis homo imago: pro tantis beneficijs quibus placebo dño in regione uiuorũ, quid habeo dignum quod illi retribuam? Ego terra ſum: ego cinis ſum: promiſit mihi quia placebo illi in regione uiuorũ, fecit me magiſtrũ. Credidi propter quod locutus ſum. Quid habeo dignũ, qđ illi pro tãtis beneficijs retribuã? Quodcunq; illi dedero, ipſius eſt: & magis illi redo cẽ dono. Nihil aliud habeo qđ ipſi retribuã, niſi pro ipſo ſanguinẽ fundã, niſi pro ipſo martyr exiſtam. Hæc eſt ſola retributio digna, pro ſanguine ſanguinẽ retribuere, ut liberati à ſaluatore, pro ſaluatore libenter ſanguinẽ, pfundamus. d ¶Calicem ſalutaris accipiã, & nomen dñi inuocabo.) In Hebraico ita habet. Calicem Ieſu accipiã. Hoc ipſum & angelus interpretatur. Et uocabis nomẽ eius Ieſum: ipſe enim ſaluabit populũ ſuũ. Calicẽ ergo Ieſu accipiã. Quis eſt iſte calix Ieſu? Pater ſi poſſibile eſt: tranſeat iſte calix à me. Et poteſtis, inquit, calicem meũ bibere. Et cõtinuo ſequitur. Calicẽ quidẽ meũ bibetis. Hoc aũt quare dixi? Vt intelliga-

Etelligamus calicem passionis martyriũ esse. Grandis res est martyriũ. Quomodo grandis res? Qm retribuit dño quod accepit à dño. Christus, p ipso passus est, & ille pro nomine ipsius patit̃. Qm dixímus quod martyr nihil aliud habet quod retribuat dño, & dñs computat illi pro qualitate: qm uidet seruum suum nihil aliud habere qd̃ retribuat ei. Quid enim simile est? Deus pro hominib⁹ passus est: dñs pro seruo: iustus pro pctõre. Quæ æqualitas? Sed qm nihil aliud habet seruus quod retribuat dño: deus quasi clemens pro æquali accipit martyriũ. Quasi si qs diues pauerit aliquẽ pauperẽ: euenerit autem eundem diuitẽ uenire cũ sua familia, & ueniat casu in domũ pauperis, & nõ habeat pauper qd̃ illi apponat & familiæ ipsius, & solũ illi dicat, intra in domum clientis tui, & ostendat uoluntatẽ: qm nihil aliud habet quod det & plus faciat pauper, sicut illa uidua quæ duo minuta cõtulit. Calicẽ salutaris aut Iesu accipiam. Et hoc ipsum martyriũ, inquit, nõ est meæ uirtutis, sed gratiæ dei. Propterea nõ possum eũ bibere, nisi nomẽ dñi inuocauero. Iesus uincit: in suo martyre coronatur. a ¶Pretiosa in cõspectu dñi: mors sanctorũ eius.) Respõdeãt nũc Iudæi: quõ omne corpus humanũ dicũt esse immundũ in lege. Denicq; si quis moriat apud Iudæos, siue propheta siue qualiscunq; sanctus: si quis eum tetigerit etiã sacerdos: usq; ad uesperam immundus est. Hoc secundũ literã in lege scriptũ est. Dicamus illis. Si mortui corpus immundũ est: quomodo nunc dicitur: pretiosa in cõspectu dñi mors sanctorũ eius? Si pretiosum est corpus sancti morientis: quomodo immundũ est? Ergo hic de euangelista dicitur, de martyre prædicatur.

b ¶O dñe quia ego seruus tuus.) Et iã dixi in cẽtesimo quartodecimo psalmo ubi habet: O dñe libera animam meã, quod in Hebraico habet אנה anó, quod interptatur rogo, aut deprecor. Et hic ita habet in Hebraico. Rogo dñe: quia ego seruus tuus: ego seruus tuus. Videtur humilitatis esse qd̃ dicitur. Grandis dignitatis est & meriti esse seruũ dñi, & nõ seruum peccati. Quia non habeo, inqt, dñm hominem: quia nõ habeo dñm peccatũ. Nõ enim regnat peccatum in mortali meo corpore, propterea seruus tuus sum. Grãde meritũ. Denicq; propterea dicitur de Moyse: Sed nõ sicut seruus meus Moyses. Et Abrahã & Isaac & Iacob dicuntur serui domini. Propterea & Apostolus ita incipit. Paulus seruus Iesu Christi. c ¶Dirupisti uincula mea: tibi sacrificabo hostiã laudis.) Vere magnæ felicitatis est, ire ad dñm: ut nõ habeat cõscientiã inquinatam. Quicũq; sanctus moritur sua morte, licet sit sanctus qui misericordias operatus sit: fecerit signa: dæmones eiecerit, nõ uadit ad dñm securus: horrescit eius cõscientia: qm uidet dñm. Martyr autem si & post baptismũ peccauerit: tamen secũdo baptismate martyrij ablutus, securus uadit ad dominum. Dirupisti uincula mea. Catenis aũt suorũ peccatorũ unusquisq; cõstringitur, sed in martyrio meo dirupisti uincula peccatorũ meorum, et de uinculis plicasti mihi coronam uictoriæ. Vbi enim abũdauit peccatũ: superabũdauit & gratia. Tibi sacrificabo hostiam laudis. Post martyrium ubi sacrificat? In regione uiuorũ. Sacrificabo, inqt, tibi sacrificiũ. Quale sacrificiũ? Nũquid hircũ aut uitulum? Illa ludaica erant, & transierunt. Sacrificabo tibi hostiam laudis. Hæc est laus martyrum. Sicut enim martyres laudant dominum pure in regione uiuorum, ita & monachi qui die & nocte psallunt domino, debent eandem puritatem habere martyrum, si quidem ipsi martyres sunt. Quod enim faciunt angeli in cœlis: hoc monachi faciunt in terris.

d ¶Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius.) Quæ sunt orationes martyrum? Quæ sunt orationes sanctorũ? Tenebo, inquit, & non dimittam te. Adorabo, inquit, dominum: quem in euangelio legens & inueniens crucifixum: in cœlis uideo regnãtem cum angelis. In conspectu omnis populi eius. Coram omni cœtu sanctorũ. e ¶In medio tui Hierusalem.) Ipsius cœlestis ciuitatis quæ est mater nostra: cuius iã ciues & domestici facti sumus. Per ipsum dominum nostrum Iesum Christũ qui est pax nostra. Qui nobis præstare dignetur, ut compresso bello carnali, ac charitatis suæ nobis pace largita: filijq; effecti in Hierusalem cœlesti, sanctis suis mereamur adiungi pro meritis. Ipsi gloria cũ æterno patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

f ¶Alleluia.) Iste psalmus paruus habetur numero uersuum, sed magnus est in spiritualis mysterij sacramẽto. Vocem tamen apostolicam tenet: qui iuxta normam euangelicam in quatuor uersuum numero continetur.

Psalmus CXVI.

Laudate dñm omnes gentes.) Qui relictis simulacris, accessistis ad eũ per fidẽ. Quod aũt omnes gẽtes laudaturæ atq; adoraturæ essent dominum, hoc magi ab oriente uenientes inchoauerunt, offerẽtes munera nato homini regiq; ac domino, sicut Matthæus ait euangelista. h ¶Et collaudate eum omnes populi.) Qui ex Iudæis fuerunt conuersi, quod titulus ille prænunciauit, quem super crucem dominicam Pilatus posuit, scriptum Hebraice, Græce & Latine, rex Iudæorum, sicut Ioannes euangelista testatur.

¶Qm cõfir-

a ¶Quoniam cõfirmata est super nos misericordia eius.) Apud deũ futura iam facta esse sæpe testati sumus. Ergo tunc misericordia dñi confirmata est, cum effudit super credẽtes spiritum sanctũ, iuxta promissionem quam Lucas euangelista cõmemorat, dicens: Ecce ego mitto promissionẽ patris mei in uos: uos autẽ sedete in ciuitate quo aduscq; induamini uirtute ex alto. b ¶Et ueritas dñi manet ĩ æternũ.) Permanet ueritas domini, cũ iusti in cœlesti Hierusalem tanq̃ lapides uiui ædificantur. Vel impij æterno igni & uermibus qui nunq̃ moriũtur his tradũtur. Sicut Marcus euangelista ait: Ignis eorum non extinguetur, & uermis eorum nõ morietur. Nos uero dominum supplices depcemur, ut se laudandi tribuat efficaciam, & confirmet super nos misericordiam suã: mittens in nobis spiritũ sanctum, qui exurẽs noxia, illuminet profutura. Ipsi gloria cũ æterno patre & spiritu sancto in cũcta secl̃a seculorũ. Amẽ. c ¶Alleluia.) Iste psalmus interdum uocẽ continet ecclesiæ Christi uocatione fundatæ: uel populi interempti, p Christi nomine, deũ magnificantis.

Psalmus CXVII.

Confitemini domino quoniã bonus, quoniam in seculum misericordia eius.) Confessio hæc non ad peccatorum remissionem, sed ad laudẽ pertinet deitatis. e ¶Dicat nunc domus Israël, quoniã bonus, qm in seculum &c.) Illa domus quæ prius cæcata erat delictis, nũc mente serena dei gloriã contemplat̃. f ¶Dicat nũc domus Aaron qm bonus: quoniã in seculũ &c.) Quæ ante idolis immolauerat: nũc autem altissimi illecta bonitate, sacerdotium gerit animæ suæ. g ¶Dicãt nũc qui timent dñm qm bonus: qm in seculum misericordia eius.) Vos qui prius simulacra muta & surda metuebatis: nũc omnipotentis dñi cum timoris reuerẽtia misericordiam decantate. h ¶In tribulatione inuocaui dñm, & exaudiuit me in &c.) In angustijs tribulationum exaudiuit me in latitudine gaudiorum.

a Quõniã confirmata est super nos misericordia eius: & ueritas dñi manet in æternum.

Alleluiã. CXVII.

b Confitẽmini domino quoniam bonus: quoniam in seculũ misericordia eius.

c Dicat nũnc Israël quoniam bonus: quoniã

d in seculũ misericordia eius. Dicat nũnc domus Aaron: quoniam in seculum misericordia

e eius. Dicant nũnc omnes qui timent dominum: quoniam in seculum misericordia

f eius. De tribulatione inuocaui dominũ, & exaudiuit me in latitudine dominus. Dominus mihi adiutor: nõ timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor: & ego

k despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in domino: q̃ cõfidere in homine. Bõ-

n nũ est sperare in domino: q̃ spẽrare in principibus. Omnẽs gentes circuierunt me: & in nomine domini, quia ultus sum in eos. Circũdantes circũdederunt me: & in nomine

q domini, quia ultus sum in eos. Circũdederũt me sicut apes: & exarserũnt sicut ignis in

s spinis. Et in nõmine domini: quia ultus sum

t in eos. Impũlsus euersus sum ut caderẽ: &

v dominus suscepit me. Fortitũdo mea & laus mea dominus: & factus est mihi in salutẽ.

x Vox exultationis & salutis: in tabernaculis

y iustorum. Dextẽra domini fecit uirtutem:

z dextẽra domini exaltauit me: dextera domini fecit uirtutem. Nõ mõriar sed uiuam:

a & narrabo opera domini. Castigãns castigauit

i ¶Dñs mihi adiutor est, nõ timebo quid faciat mihi homo.) Diabolus uticq; & homo & aer, sæpe in scripturis ponit̃. k ¶Dñs mihi adiutor est, & ego despiciam &c.) Vel hæreticos uel Iudæos.

l ¶Bonum est sperare in dño: q̃ sperare in homine.) In solo deo debemus sperare & nõ in homine: cui⁹ salus uana est. Nam alius propheta ait: Maledictus homo q ponit in homine spem suã.

m ¶Bonum est confidere in dño.) Qui uitã largitur æternam.

n ¶Quàm confidere in principibus.) Quorum potestas cum hoc mũdo dilabitur.

o ¶Omnes gentes circũdederũt me: & in nomine &c.) Gẽtes scilicet tribulationũ ualabãt me, sed in nomine domini restiti eis.

p ¶Circundantes circũdederunt me, & in nomine dñi &c.) Cuius eram uexillo munitus.

q ¶Circũdederunt me sicut apes.) Sicut apes fauum, ut auferrent dulcedinem quam in me Christus infuderat.

r ¶Et exarserunt sicut ignis in spinis.) Ipsi exarserũt in inuidia sua dum me exurere non ualuerunt.

s ¶Et in nomine dñi, qa ultus sum in eis.) Cũ ea quæ mihi intulerant in eos refusa sunt.

t ¶Impulsus euersus sum ut caderẽ &c.) Qui cõfidens in eũ, ipsum solũ adiutorẽ quæsiui.

u ¶Fortitudo mea & laus mea dñs, & factus &c.) Ipsi conci-

nam: ipsum uirtutẽ meã dicam: in ipso omnis laudatio mea cõfistit, q mihi in hac tribulationis morte factus est in salutẽ.

x ¶Vox exultatiõis & salutis in tabernaculis iustorum.) In cordibus uticq; martyrum reliquorũq; sanctorũ, qui facti sunt tabernaculum dei per inhabitantẽ spiritum sanctũ in eis.

y ¶Dextera dñi fecit uirtutẽ.) Vt mihi uictoriam in passione tribueret.

z ¶Dextera dñi exaltauit me.) Ab humilitate diuersarũ passionum uirtute eius eleuatus sum.

a ¶Nõ moriar, sed uiuã & narrabo &c.) Populus hæc martyrũ loquitur: quorum uictoriæ in omnibus ecclesijs concinuntur.

b ¶Castigans castigauit me dñs, & morti nõ tradidit me.) Castigat nos dñs ad emen-

B dationem in mutis uerberibus ut probet & seruet à perpetua morte. a ¶Aperite mihi portas iustitiæ & ingressus in eas cõfitebor domino.) Beatus est ille ecclesiæ uel martyrum populus: cui portæ aperiũtur iustitiæ: id est, uitæ æternæ, in quibus iugiter deum cõfiteatur & laudet. b ¶Hæc porta domini: iusti intrabunt per eã.) Dominus Iesus Christus porta est patris, per quam introit ad eum, ipso domino dicente: Ego sum hostiũ: per me si quis introierit saluabitur. Et iterum: Nemo uenit ad patrem nisi per me. Per hãc ergo portam uenitur ad patrem, sed nemo in eam ingreditur nisi iustus.

ioan. 10.b

c ¶Confitebor tibi quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutẽ.) In qua uel uulnera peccati sanasti, uel aduersus inimicum hostem, factus es in salutem. d ¶Lapidem quem reprobauerunt ædificantes.) Dominus noster Iesus Christus lapis uerus inuẽtus in legis litera: reprobatus est ab ædificãtibus Iudæis: hoc est, literæ hærẽtibus. e ¶Hic factus est in caput anguli.) In caput cõnectens duos parietes: Vnũ de circũcisione: aliũ de præputio in uno nouo homine: hoc est, in semetipso. f ¶A dño.) patre. g ¶Factus est.) Mediator noster & eius. h ¶Et est mirabilis in oculis nostris.) Nõ in illorũ qui eum reprobauerunt, sed in nostris qui eũ credendo suscepimus. i ¶Hæc est dies quam fecit dñs: exultemus &c.) Hic lapis angularis ipse est dies salutis, in quo uel à morte surreximus, uel mœrore peccati depositi, in nouitate uitæ lætamur. k ¶O dñe saluum me fac.) Ad te uenientẽ. l ¶O dñe bene prosperare.) Prosperũ facito iter illud: quo ad te post multos labores reuertar. m ¶Benedictus qui uenit in &c.) Christus dñs in nomine patris, sicut ipse ait: Ego ueni in noie patris mei &c.

ioan. 5.d

n ¶Benediximus uobis de &c.) Sancti de cœlesti Hierusalem paruulos ecclesiæ benedicunt.

o ¶Deus dñs & illuxit nobis.) Resurrectiõe em̃ sua illuminauit tenebras nostras. p ¶Cõstituite diẽ solennẽ.) Exhibete uos tẽpla & aras deo: in quibus & sacras celebretis solẽnitates. q ¶In cõdensis.) In uirtutibus multis: in qbus uel ipse dñs uel eius angeli frequentant. r ¶Vsq; ad cornu altaris.) Vsq; ad ipsum dñm qui est fortitudo animæ, quã eius altare fecisti. s ¶Deus meus es tu, & cõfitebor tibi.) Accepta remissione per cõfessionem peccaminum, nunc confiteor laudes tuas. t ¶Deus meus es tu &c. Quia à te ab humilitate sum subleuatus. u ¶Cõfitebor tibi qm̃ exaudisti me &c.) Vt me cũ sanctis tuis in cœlesti Hierusalẽ sociares. x ¶Cõfitemini dño qm̃ bonus: qm̃ in &c.) In his uerbis psalmus accipit terminũ: de quibus sumpsit exordiũ: uidelicet ut ab initio credulitatis nostræ usq; ad finẽ in deũ nostrũ fiduciã habẽtes, eius laudes perseuerãter cõfiteamur, iuxta illud dñi: Qui perseuerauerit usq; in finẽ, hic saluus erit. Qui nobis fiduciã in se sperandi largire dignet: ipsi gloria cũ æterno pre & filio & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

y ¶Alleluia.) Iste psalmus magnũ in se mysteriũ cõtinet. De quo quippiã in prologo prolocuti sumus, sed qm̃ cõtinentur in eo lex, mãdata, iustificationes, testimonia, iudicia ac uiæ: quid inter ea distet, discerni necesse est. Lex ergo q̃ per Moysen data est, in Christo spiritualiter debet intelligi: quia Apostolus cũ illã sanctã uocet: umbrã tm̃ eã futurorũ esse describit. Mandata sunt in qbus præceptorũ dominicorum custodia deputat, iuxta illud: Nõ occides: nõ mœchaberis & reliqua. Iustificationes sunt, qbus deus per suã dilectionẽ & ꝓximi: zizaniã odij ab hominũ corde iubet auelli. Testimonia sunt, in quorũ præsentia nobis obseruationũ sanctarũ ordo committitur. Sicut Moyses cœlum & terrã inuocat testes. Et Paulus ad Timotheũ: Testificor tibi, inqt, in cõspectu dei uiuentis, & in conspectu electorũ angelorũ eius, & reliqua. Iudicia autẽ sunt, cũ aut iustos splendidis honorabit meritis: aut æternis dãnabit supplicijs trãsgressores. Viæ em̃ sunt apli ac prophetæ, ꝑ quos uenit ad uerã uiã q̃ est Christus. Sic ergo inchoat psalmus. Beati immaculati, quẽ pro ꝑplixitate dictorũ in tribus homilijs explanare dño annuẽte decreuimus. Totus hic psalmus est scriptus secũdum ordinẽ literarũ, ita ut ab una litera octo uersus incipiãt, & rursum à sequẽti octo alij compleant. Et hoc similiter usq; ad finẽ texat. Iosephus aũt refert i libris ἀρχαιολογίας hũc psalmũ & Deuteronomij cãticũ uno metro eẽ cõpositũ, & putat elegiacũ metrũ in utroq; posse deprehẽdi, quod scilicet prior uersus sex pedibus cõstet: inferior uno minus in pentametrum finiatur.

Hebr. 10.d

Deut. 4.d

2. Tim. 4.d

Beati imma/

A Psalmus CXVIII. Aleph

B Eati immaculati in uia.) Ista utique in seculi uia per quam gradimur. Beati immaculati. Contra beatitudinem miseria opponitur. Beatus immortalis dicit in nostra lingua siue laudabilis uel gloriosus. Illi sunt beati, qui in uitam æternam merentur intrare: & illi sunt miseri, qui in infernum descẽdũt. Quomodo dicit immaculati: qa sine minutis peccatis homo esse non potest: sicut sanctus Ioannes dixit: Si dixerimus quia peccatũ non habemus: ipi nos seducimus & ueritas in nobis non est. Et propheta dicit: Qui ingreditur sine macula & operat iustitiã. Sine macula: hoc est, sine mortalibus crimi/nibus: Sed tamen discretionem facit inter maculam & maculam: id est, quia & si sine minutis esse non possumus: tamen in maiora incidere non debemus. b ¶In uia qui ambulant in lege domini.) In uia, in Christo ut ipse ait: Ego sum uia et ueritas. Qui ambulãt in lege dñi: hoc est in mandatis illius. Qui ambulãt id est, perseuerant. Qui ambulant in lege domini. Qui carnis concupiscentijs edomatis: etiam terrenæ honorem gloriæ calcãt. c ¶Beati qui scrutant testimonia ei9.) Vt intelligant cum peccauerint, se coram testibus deliquisse. d ¶In toto corde exquirunt eum.) & non leuiter neq; segniter. e ¶Nõ enim qui operantur iniquitatem: in uijs eius ambulauerunt.) Viæ em̃ sunt apostoli & prophetæ, per quos uenitur ad uiã illam, quæ dixit: Ego sum uia ueritas & uita, sicuti iam diximus. In hac enim uia impij nõ incedũt: quia satanæ uiam sequunt. f ¶Tu mãdasti mãdata tua domine custodiri nimis.) Non tepido corde nec dissoluto animo, sed fortiter & attente nos sua mandata edocet custodire.

B

1. ioan. 1.c

psal. 14.a

g ¶Vtinam dirigantur uiæ meæ: &c.) Nisi em̃ ab ipso dño dirigant uiæ nostræ: ad eius custodiẽdas iustificationes infirmiores erimus, ꝓpter fragilitatẽ carnis. h ¶Tũc non confundar: cũ perspexero in omnibus mandatis tuis.) Nõ alia prætermittere, & alia obseruare est congruum: sed omnia æqualiter custodire oportet: ne in futuro iudicio confundamur. i ¶Confitebor tibi dñe in directione cordis mei. Quia nõ est peruersum in parte hæreticorũ. k ¶In eo quod didici &c.) Vt te directo corde laudarẽ. l ¶Iustificationes tuas custodiã: nõ me derelinq. &c̃.) Et si ad tẽpus reliquimur, nõ tñ usq; quaq; relinq̃mur ut peam9.

Psalmus CXVIII. ℵ Aleph.

a Beati immaculati in uia: qui ambulant
b c in lege domini. Beati qui scrutantur te-
d stimonia eius: in toto corde exquirũt eum.
e Non enim qui operantur iniquitatem: in
f uijs eius ambulauerũt. Tu mandasti: man-
g data tua custodiri nimis, utinam dirigant
h uiæ meæ: ad custodiendas iustificationes
i tuas. Tunc non confundar: cũ perspexero
k in omnibus mandatis tuis. Cõfitebor tibi
l in directione cordis: in eo qd didici iudicia
iustitiæ tuæ. Iustificationes tuas custodiam:
nõ me derelinquas usquequaq;.

Beth

m In quo corrigit adolescẽtior uiam suã: in
n custodiẽdo sermones tuos. In toto cordẽ
meo exquisiui te: ne repellas me à mandatis
o tuis. In cõrde meo abscondi eloquia tua: ut
p non peccem tibi. Benedictus es domine: do-
ce me iustificatiões tuas. In labrijs meis pro-
q nũciaui omnia iudicia oris tui. In uia testi-
r moniorũm tuorum delectatus sum: sicut in
s oibus diuitijs. In mãdatis tuis exercebor:
t & cõsiderabo uias tuas. In iustificationibus
tuis meditabor: non obliuiscar sermones
tuos.

Gimel

Beth.

In quo corrigit adolescentior uiam suam: in custodiendo sermones tuos.) Hic propheta nõ modo longæuam ætatẽ corrigit: uerũetiam adolescentiam edocet erudiri, & ita custodire diuinos sermones, ut etiam si uetus culpa defleta sit: nunc ne cogitatio ad delinquendum ulla cõsentiat. n ¶In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me à mandatis tuis.) Non ex parte, sed ex toto corde deum se requisisse fatet: ne ab eius mandatis proiiciat: quia neminem proiicit q peccatores saluos facere uenit. o ¶In corde meo abscõdi eloquia tua: ut non peccẽ tibi.) In cordis abdito dei sacramenta recõdit: cum hæreticum post duas correctiones deuitat: cum sanctum dei canibus nõ exponit: Vel cum margaritas eius non proiicit coram porcis. Nihil negligenter agit in his quæ sũt dei: quia scit maledictũ esse qui fecerit opus dñi negligẽter. p ¶Benedictus es dñe, doce me iustificatiões tuas.) Quia scio uanæ gl'iæ iustificationes tuas qs pharisæus ꝓferebat in tẽplo, à te nõ ꝓcessisse. q ¶In labrijs meis pronunciaui &c̃.) Incomprehensibilia dicit Apostolus iudicia dei. Ergo Iste quæ audiuit & dicit à prophetis: ea tãtum labijs nũciauit: sed credentibus & non indignis. r ¶In uia testimonio rum t. &c̃.) Sicut enim terrenus homo in agris uineisq; delectatur: ita iste in testimonijs dei iocundatur de conscientia pura: qui contempto mundo à deo ditatus est. s ¶In mandatis tuis exercebor & considerabo uias tuas.) Exercitatio assidui tas operis est. Et iste nisi exercitatus in mandatis dei fuisset: non poterat cõsiderare uias eius: id est, apostolicas propheticasq; doctrinas. t ¶In iustificationibus tuis meditabor: non obliuiscar sermones tuos.) Ea meditor: in his exerceor, ut illa obliuioni non tradens, possim ea integre perfectẽq; implere.

Rom. 11.d

D

Universidad de Deusto
Biblioteca

B Gimel.

RETRIBUE SERVO TUO: VIVIFICA ME & CUSTODIAM SERMONES TUOS.) Constanter sibi retribui ob id quod deo seruiat deprecatur. Et quia nescit seruum se esse peccati: in ipso uiuere, quia uita est, optat: sermonesq; eius dū uita præsens uoluitur custodire. b ¶ Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.) Absterge ab oculis cordis uelamen literæ, & fac me spirituali sensu legis tuæ mirabilia contemplari. In lumine eñ tuo uidebimus lumen. Psal.35.e

c ¶ Incola ego sum in terra non abscondas me à mandatis tuis.) Sic & Apostolus ait: Dū sumꝰ in corpore pegrinamur à dño. Peregrinum se in corpore positū prophe ta dicit à cœlesti frequentia: quia scit hæc mandata in thronis & dominationibus cōtineri: quæ si bi ne occultentur implorat. d ¶ Concupiuit F ania mea desiderare iustificationes tuas in omi tempore.) Vt siue mandatum siue bībā siue aliud quid faciam, eas semper desiderem, mediter, apprehendam. e ¶ Increpasti superbos.) Vt eos ad humilitatē sanctā (quam docuisti) reduceres. Increpasti superbos. Sic fecit diabolo, & Adā qui se eleuauerūt in superbia. Vel modo per tuos doctores increpas aduersarias potestates, mēbra diaboli hæreticos uel malos homines qui contra mandata dei agunt. Increpasti illos per tuos sanctos. f ¶ Maledicti qui declinant à mandatis tuis.) Maledicti sunt illi qui à mandatis dei declinant: sed tunc pleniter maledictionē accepturi eruntmali: id est, hæretici uel reliqui: quādo dictu- Matth.25.d rus erit: Ite maledicti in ignē æternū: qui paratus est diabolo & angelis eius. g ¶ Aufer à me opprobriū.) Peccati, & iudicium. h ¶ Et contemptum.) Iudicij mortalis. i ¶ Quia testimonia tua exquisiui.) Non ociose & somnoleter: sed strēnuæ uigilanterq;. k ¶ Etenim sederunt principes &c.) Quod in hoc uersiculo, ppheta in se loquitur: futurū in apostolis reliquisq; martyribus uidet, q multa corā regibus & pūdibus dño etiā hoc prænūciāte perpessi sunt. Qui licet sint diuersis pœnis affecti: usq; ad sectionē tñ ceruicū semp G se in dei exercuerūt iustificationibus. l ¶ Nam & testimonia tua meditatio mea.) In his utiq; pressuris. m ¶ Et cōsiliū meū iustificationes tuæ.) Quia uitam pollicentur æternam. Daleth.

ADHÆSIT PAVIMENTO ANIMA MEA: VIVIFICA ME SECUNDUM VERBUM TUUM. Vias meas enunciaui & exaudisti me: doce me iustificationes tuas. Viam iustificationū tuarū instrue me: & exercebór in mirabilibus tuis. Dormitauit anima mea præ tædio, cōfirma me in uerbis tuis. Viam iniquitatis amoue à me: & de lege tua miserere mei. Viam ueritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus. Adhæsi testimoniis tuis domine: noli me confundere. Viam mandatorum tuorū cucurri:

cum dilatasti

ADHÆSIT PAVIMENTO ANIMA MEA: VIVIFICA ME SECUNDUM VERBUM TUUM.) Corpori mortali animā cōiunctam intelligo: ideo ne delictū inualescat à te peto uiuificari: sciens quia concupiscētia carnis mortē operatur. o ¶ Vias meas enunciaui tibi.) Quomodo dicit enūciaui tibi, cū alibi dicit, enuncia mihi. Nūquid deus aliquid nescit aut ignorat: qa ipe ubiq; est plēns, & oīa præuidet, & intrinsecus est: Sed quod dicit, uias meas enunciaui tibi: hoc est, ac si dicat: Tu dic prius iniquitates tuas, hoc Esa.45.d est, tua opera: quod contra mandatum dei egisti, enuncia per cōfessionem uel pœnitētiam, ut H iustificeris in sermonibus dei. p ¶ Vias meas enūciaui & exaudisti me: doce me iustificationes tuas.) Vias peccati mei confessus sum: & remisisti: nūc doctrinā indulge qua in iustificatiōibus tuis edocear. q ¶ Viam iustific. &c.) Iustificatiōes quas legis litera protulit spiritualiter capiam.

r ¶ Et exercebor in mirabilib⁹ tuis.) In aplicis cæteriscq; doctrinis ecclasticis q̄ in ea sunt figuratæ. s ¶ Dormitauit anima mea.) In huiꝰ habitaculi mortal' statiōe. t ¶ Prætædio.) Imbecillitatis corporeæ. u ¶ Cōfirma me in uerb. &c.) Vt ablato pcti somno, instāter i his uigilē: x ¶ Viā iniquit. &c.) Desideriū illud per qd' ad peccandū uenit. y ¶ Et in lege tua &c.) Apud te eñ lex hæc instituta est, ut semp miserearis. z ¶ Viā ueritatis elegi.) Chīm dei filiū, quē pūdens uēturū in mūdū audio dicere: Ego sū uia, ueritas & uita. a ¶ Iudicia tua nō sum oblitus.) Illa iudicia quæ in euāgelijs, pferēs ait: Hoc est iu- Ioan.5.d diciū, ut oīs qui credit in filiū hois habeat uitā æternā. b ¶ Adhæsi testimoniis t. &c.) Et quia his adhærēs, anteriorū facinorū indulgentiā merui: q̄so ne me patiaris de iteratiōe peccati cōfundi. c ¶ Viā mādatorū tuoꝝ cucurri.) Qñ mīta

patiebar propter uerbū ob spem futuræ beatitudinis. a ¶ Cū dilatares cor meū.) Cū in amplitudine sanctarū scripturarū mysteriū mihi beatæ trinitatis insinuares. Vel dilatares cor meū: id est, in latitudine charitatis, in spe, in fide. He.

LEGE PONE MIHI DNE &c.) Propheta in psona ecclesiæ dicit. Legē pone mihi: id est, temetipsum: quia lex Christus est. Ac si dicat: Temetipsum mihi pone: hoc est dona: c ¶ Et exquirā eam semper.) Ipsam legē: hoc est mandata uel temetipsū. d ¶ Da mihi intellectū &c.) Id est, tua mandata. Intellectum, ut nō sim sicut equus & mulus: quibus non est intellectus. Ecclesia rogat ut intelligat discretionem inter bonum & malū, inter uitam & mortē, inter literam & sensum. Vt intelligam & prædicem: & opere impleam. e ¶ Et custodiam illam in toto corde meo.) Id est, ex tota dilectiōe. B f ¶ Deduc me in semita mandatorū tuorū.) Semita minor est q̄ uia: hoc est, arta, & angusta uia: hoc est, altiora māda ta quæ ducūt ad uitā: qa lata & spaciosa est q̄ ducit ad mortē. g ¶ Quia ipsam uolui.) Vox ecclesiæ. Ac si dicat ecclesia: Nō cōcupiui aliud nec delectatus sum: nisi tua mandata. Ideo rogo ut me deducas in tua māda ta, id est, intelligere facias.

h ¶ Inclina cor meū &c.) Vox ecclesiæ: supbi nō inclinat cor intestimoniis dei, quia sperat se altiores esse & meli⁹ intelligere de pceptis dei q̄ eccl'ia. i ¶ Et nō in auariciam.) Hoc est, uanitatē: quia illi superbi nō inclinant cor in testimoniis dei: sed in uanitate uel auaricia. Inclina cor meum: dicit Matth.11.d ecclesia: id est, in humilitate, ut illud: Discite à me quia mitis sum & humilis corde. k ¶ Auerte oculos meos &c.) Auerte oculos meos, id est, sensus meos: ne uideant uanitatē: id est, defectionē. Ac si dicat: Vt in ista uanitate quæ est defectio, non habeam oculos meos: id est, sensus meos defixos. Sed quid inquit: l ¶ In uia tua uiuifica me.) Hoc est in temetipso. Vel in tuis mādatis uiuifica me, in anima. m ¶ Statue seruo tuo.) Populo Christiano n ¶ Eloquium tuū.) Tua mandata. o ¶ In timore tuo.) Id est, timore sancto. p ¶ Amputa opprobrium meum quod suspica-

a cum dilatasti cor meum. n He.

b LEGEM PONE MIHI DNE VIAM IUSTIFICATIONUM TUARUM: & exquiram eam semper. Da mihi intellectum & scrutabor legē tuam & custodiam illā in toto cordé meo. f Deduc me in semita mandatorum tuorū: g quiā ipsam uolui. Inclina cor meum in testi h monia tua: & nō in auariciam. Auerte ocu i los meos ne uideant uanitatē: in uia tua uiuifica me. Statue seruo tuo eloquium tuū k in timorē tuo. Amputa opprobriū meum l quod suspicatus sum: quiā iudicia tua iocūda. Ecce cōcupiui mandata tua: in æquitate m tua uiuifica me. n Vau.

ET UENIAT SUPER ME MISERICORDIA TUA DOMINE: salutare tuum secundum eloquiū o tuum. Et respondebo exprobrantibus mihi p uerbum: quiā speraui in sermonibus tuis. q Et ne auferas de ore meo uerbum ueritatis r usquequaque: quia in iudicijs tuis superspe s raui. Et custodiā legem tuam semper: in se culum & in seculū seculi. Et ambulabam t in latitudine: quia mādata tua exquisiui. Et u loquebar de testimonijs tuis in conspectu regum: & nō confundebar.

Et medi

a ¶ Cū dilatasti cor meum.) Ecclesia dicit. Amputa: id est, tolle, capula, seca, quod suspicatus sum ab alijs opprobrium. Opprobrium illud quod dicebant gentiles: Cultores es crucifixi: adorator es male mortui: uenerator es occisi: & dicebant: Ecce deus noster, quem uos dicitis manufactilē. Vbi est deus uester? Veniat. Quod suspicat⁹ sū. Quid suspicabantur illi? Quod fallaciam obseruaret ecclesia qñ Christū adorabat.

q ¶ Quia iudicia tua iocunda.) Id est clara: læta ad illos qui amant & desiderant: id est, nō nolentibus sed uolentibus clara & iocunda sunt.

r ¶ Ecce cōcupiui mādata tua: in æquitate tua uiuifica me.) Vnum est domine tuæ miseratiōis donū, ut eloquia sancta custodiētes, in tua æquitate uiuificemur: hoc est cum æqualē te patri spiritui; sancto fatemur.

Vau.

ET UENIAT SUPER ME MISERICORDIA TUA DOMINE.) Vt delicta remittas. t ¶ Et salutare tuū &c.) Hoc est salutare, eloquiū qd' p aliū, pmisisti prophetā, dicens: Nolo mortē peccatoris, sed ut Ezech.33.e cōuertat' & uiuat. Hoc ē, ut uenias nos redimere: sm qd' Abrahæ, pmisisti: Gen.22.d sicut dictū est: In semine tuo bndicent' oēs tribus terræ. u ¶ Et respondebo exprob. &c.) Ecclesia dicit. Ac si dicat: Si ueneris redimere nos, respondebo ad illos q mea exprobrāt de mea fide quomodo credo, & dicūt: Vbi est de⁹ uester? Ecce deus noster: uel idola illoꝝ quæ colūt. x ¶ Quia speraui in sermonibus tuis.) Cōstāter his respōdebo qui uanā dicūt spem meā quā in te habeo: quia illorū spes inanis est. y ¶ Et ne auferas de &c.) Psal.49.e Non consentiam peccātibus, ne audiā: Quare tu enarras iustitias meas? z ¶ Quia in iudicijs tuis supersperaui.) In his sperans, semper ea protuli in ecclesijs populorum. a ¶ Et custodiam legē tuā semper: in seculum seculi.) In semper, omne tēpus uitæ præsentis ostendit. In seculum seculi uero: futurum seculum monstrat. b ¶ Et ambulabam in latitudine.) Dilatatus enim sum in custodia legis tuæ. c ¶ Quia mandata tua exquisiui.) Diligenter ea perscrutans. Ad hoc exquisiui: ut credere & intelligerē. d ¶ Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu regū, & nō cōf. &c.)

Sciens

E Sciens quia qui te confitetur in seculo: confitebe/
ris eum corã patre & angelis eius. Nos uero si an/
te reges & præsides propter dñm, sicut martyres
fecerunt, stemus, siue uerbum ueritatis annuncie/
mus: siue pro iusticia decertemus: non confusi sed
constantes esse debem⁹.

a ¶ Et meditabor i mã
datis t. &c.) Vt opus me
ditatiõis dilectiõis perfi/
ceret fructũ. b ¶ Et le
uaui man⁹ meas.) Id est,
eleuaui. c ¶ Ad man/
data tua quæ dilexi.) A
peccato mũdas, & ab ef/
fusione innocentis san/
guinis alienas. d ¶ Et
exercebar in iustificatio/
nibus tuis.) Vt quæ i his
per literã indicabantur:
spiritualiter possim ad/
uertere.

Zain.

M Emor esto uer/
bi tui seruo tuo
dñe: in quo mihi spem
dedisti.) Talem me di/
gneris efficere ut idone/
us habear qui uerbi tui
memor inter pressuras
huius seculi: per spem æ/
ternorum bonorum me
rear consolari: sicut sequi
tur. f ¶ Hæc me con/
solata est in humilitate
mea: quia eloquium tuũ
uiuificauit me.) Cum in his angustijs posito: æter
næ uitæ pabulum subministrat. g ¶ Superbi ini
que agebant usq; quaq;.) Qui relicta humilitate
præceptionis diuinæ, in huius seculi uanitatibus
extollebantur. h ¶ A lege autem tua non decli
naui.) Quia illis damnationi appropinquãtibus:
erigebar in ea. i ¶ Memor fui iudiciorum tuo/
rum.) Nihil in hac uita indignum gessi: metuens
ne his condemnarer. k ¶ A seculo domine.)
Ab initio huius uitæ. l ¶ Et consolatus sum.)
Securum me sciens à iudicio mortis. Consolatus
sum, dicit ipsa ecclesia: quod deus uenit sua mem/
bra redimere. Quasi dicat: Ab initio cognoui ego
& intellexi per spiritum sanctũ, quod tu uenturus
eras in carne. m ¶ Defectio tenuit me pro pec
catoribus derelinquẽtibus legem tuam.) Vox ec/
clesiæ. Affectum miserationis ostendit, ut dole-
at super præuaricationes iniquorũ: iuxta illud A/
postoli: Ob unius membri dolorem compatiunt
omnia membra. Ideoq; non uult quẽq; peccare
sed omnes cupit uiam ueritatis agnoscere.
n ¶ Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ: in
loco &c.) Docet nos ꝓpheta in huius mũdi pere/
grinatione spiritualia cantica semel aure susceptа
incessabiliter decantare: quia cum sumus in corpo
re peregrinamur à domino. o ¶ Memor fui no
cte nominis tui dñe, & custodiui legẽ tuã.) Opor
tet enim fragilitatem humanam, ut cũ semper, im
pensius tamẽ nocturno tẽpore memoriam faciat
dominici nominis: cum aut recordatiõe diuitiarũ
premit, aut cõcupiscẽtiæ igne torqueat: & pcipue
hoc exorare: ut si legẽ dei
custodire cœpit: ne ab ea
dẽ in aliquo diuellat.
p ¶ Hæc facta est mi/
hi: quia iustificatiões tu/
as exquisiui.) Facta est
mihi hæc lex consolatio
& non scandalum: ut dili
gentius iustificationes tu
as scrutari ualerem. Nos
quoq; suppliciter exora/
mus dominum: ut nobis
iustificationes suas insi/
nuet: uias reseret: mitabi/
lia declaret: & si quid le/
gis umbraculum occul/
tet, paracleto illuminan/
te reuelet, ut si beatitudi/
nis palmam non adipi/
scimur: saltem uel pro de
lictis ueniam consequa/
mur. Per dominum no/
strum Iesum Christum,
cui est cum æterno patre
& spiritu sancto honor
& potestas & gloria in se
cula seculorum. Amen.
Homilia secunda. Iusti/

a Et mẽditabar in mandatis tuis quæ dilexi.
b Et leuaui manus meas ad mandata tua
c quæ dilexi: & exercebar in iustificationibus
tuis.

Zain.

f M Emor esto ũerbi tui seruo tuo: in quo
mihi spem dedisti. Hæc me cõsolata
est in humilitate mea: quia eloquium tuum
g uiuificauit me. Superbi inique agebãt usq;
h quaq;: à lege autem tua nõn declinaui. Me/
i mor fui iudiciorum tuorum à seculo domi
k nẽ: & cõsolatus sum. Defectio tenuit me
l pro peccatoribus dẽrelinquentibus legem
m tuam. Cantabiles mihi erant iustificatiõ/
n nes tuæ: in loco peregrinationis meæ. Me/
o mor fui nocte nominis tui domine: & custo
p diui legem tuam. Hæc facta ẽst mihi: quia
iustificationes tuas exquisiui.

Heth.

q P Ortio mea domine: dixi custodire legẽ
r tuam. Deprecatus sum faciem tuam in
s toto corde meo: miserẽre mei secundum elo
t quium tuum. Cogitaui uias meas: & conuer
v ti pedes meos in testimonia tua.

Paratus

ficationũ, mãdatorũ, legũ, uiarũq; discretionẽ iam
in superiori homilia descripsimus: nũc ad octauæ
literæ capitulum reuertamur.

Heth.

P Ortio mea dñe, dixi custodire leg. &c.) Qui
relinquit mũdi superbiam, honorũ fastigia:
diuitiarumq; iactantiam: & in cœlo collocat the/
sauros: huius portio efficitur deus: sicut Petrus ait
paralytico: Argentũ & aurũ non est mihi: sed quod Act.3.6
habeo hoc tibi do. In nomine Christi Iesu: surge
& ambula. O magnus thesaurus: ò felicitũ diuitiarũ
egregius cumulus, ut qui legem dei custodit: & cu
ius deus est portio: morbida curet infirmitatum.
r ¶ Deprecatus sum faciem tuam in toto cor/
de meo.) Bene propheta toto corde deprecatur
faciem dei: qui mundum cor se nouit habere. Bea
ti enim mundo corde: quoniam ipsi deum uide/
bunt. s ¶ Miserere mei secundum eloquium
tuum.) Per quod promisisti ut peccatorẽ in mor
te non obrueres: sed misericordia consolareris.
t ¶ Cogitaui uias meas.) Quod rectæ erant.
u ¶ Et conuerti pedes meos in testimonia tua.)
Sensus meos in tua præcepta: ut obseruare debe/
am, & opere compleam.

¶ Paratus

A a ¶ Paratus sum & non sum turbatus.) Para/
tus sum ad prædicandum: non sum turbatus ad
tribulationem sustinendam propter Christum.
b ¶ Vt custodiam mandata tua.) Non me con
turbauerunt iniqua exprobrantium iacula.
c ¶ Funes peccatorum
circũplexi sunt me, & le/
gem tuam non sum ob/
litus.) Ab improperijs
peccantium se conseptũ
propheta dicit: nec tamẽ
legis diuinæ se ait imme/
morem: sciens oportere
nos per multas tribulati
ones introire in regnum
dei. d ¶ Media no/
cte surgebam ad confitẽ
dum tibi super iudicia iu
stitiæ tuæ.) Scit enim me
dio noctis tempore uel
pericula pati, ul præmia
se assequi posse: quia si/
cut media nocte percus/
sit angelus Aegyptum:
ita media nocte sapien/
tes uirgines introducun
tur ad sponsum. Et mul
ta sunt alia de media no/
cte testimonia. Ideo hic
B eo tempore surgit cum
iudicio ac iustitia, ut qd'
poscere cõsequat.
e ¶ Particeps ego sum
omnium timentium te:
& custodientium man/
data tua.) Dauid partí/
ceps erat in regno ad o/
mnes homines qui susti/
nebant tribulationem, & modo ecclesia particeps
est ad illos qui deum timent timore sancto, & sua
mandata implent. Particeps est cũ illis in fide, spe,
charitate. f ¶ Misericordia domini plena est ter
ra.) Cum solem suũ oriri facit super bonos & ma/
los: & pluit super iustos & iniustos. g ¶ Iustifi/
cationes tuas doce me.) Ne similis fiam his qui Luc.11.g
habentes scientiæ clauem: neq; ipsi introeunt ne/
que alios introire permittunt. Misericordiam fe/
cit: quando uenit nos redimere. Inde est plena ter
ra, id est, sancta ecclesia. Iustificationes tuas doce
me. Hoc est tua mandata, ut illa intelligam & præ
dicem, & opere impleam. Teth

B Onitatem fecisti cũ seruo tuo domine.) Vox
prophetæ in persona ecclesiæ. Bonitatem feci
sti, quando in carne uenisti, & nos redemisti: quã/
do quod promisisti ad Abraham & reliquos pa/
tres adimplesti, ut illud: Et in semine tuo benedi/ Gen.22.d
centur omnes gentes. Cũ seruo tuo populo Chri/
stiano. h ¶ Secundum uerbum tuum.) Verbũ
patris filius est. Secundum uerbum tuum: ut pec/
cantem me nõ in ira punires, sed misericordia cõ/
solareris. i ¶ Bonitatem & disciplinam & scien
tiã doce me.) Vox ecclesiæ. Añ debuerat docere
scietiã, & postea disciplinã: quia nõ potest homo
bonus esse nisi scientiam habeat. Qualem bonita
tem se dicit facere? Quia dat pluuiam super terrã
& facit solem suum oriri
super bonos & malos &
pluit super iustos & iniu
stos. Et disciplinam: hoc
est, ut primitus in se de/
beat mensurare & face/
re disciplinam, & postea
in alijs. Et scientiam: hoc
est, ut discretionem habe
at, & sciat discernere in/
ter bonum & malum: in
ter uitam & mortem, in/
ter corpus & animã. Do
ce me, ut intelligam tua
mandata opere implere.
k ¶ Quia mandatis
tuis credidi.) Propterea
doce me: qa in tuis præ/
ceptis credidi, id est, ope
re impleui. l ¶ Priusq;
quàm hũiliarer ego deli
qui: Propterea eloquiũ
tuũ &c.) Præcedente de/
licto humiliamur & per
hoc erudimur, ut eloqa
diuina custodiamus.
m ¶ Bonus es tu do/
mine.) Quia nemo bo/
nus nisi tu solus.
n ¶ Et in bonitate tua
doce me iustificationes
tuas.) Eo qd' bonæ sint,
sicut & tu bonus es.

a Paratus sum & nõn sum turbatus: ut custo
b c diam mandata tua. Funes peccatorum cir/
cumplexi sunt me, & legem tuam non sum
d oblitus. Media nocte surgebam ad confitẽ
dum tibi: super iudicia iustificationis tuæ.
e Particeps ego sum omnium timentium te:
f & custodientium mandata tua. Misericór/
g dia tua domine plena est terra: iustificationes tuas doce me.

Teth.

B Onitatẽ feci sti cũ seruo tuo dñe: secũ/
dũ ũerbũ tuũ. Bonitatẽ et disciplinã &
k scientiam doce me: quia mandatis tuis cre/
l didi. Priusq; humiliarer ego deliqui: pro/
m pterea eloquium tuum custodiui. Bonus es
n tu, & in bonitate tua doce me iustificationes
o tuas. Multiplicata est super me iniquitas su
perborum: ego autem in toto corde meo
p scrutabor mandata tua. Coagulatum est si/
q cut lac cor eorum: ego uero legem tuam
r meditatus sum. Bonum mihi quia humilia
sti me: ut discam iustificationes tuas. Bo/
s num mihi lex oris tui: super milia auri & ar
genti.

Ioth

o ¶ Multiplicata est super me iniquit. &c.) Cũ
em uerbera diuina me arguerent: et superbi seculi
lacesserẽt, dicẽtes: Vbi auxiliũ, ubi spes tua: ubi est
bonitas dei tui: ego mãdata tua uehemẽtius scru/
tabar: cõsolationẽ requirẽs in eis. p ¶ Coagulatũ
est sicut lac cor eorũ.) Lac cũ natura suaue sit: cor/
ruptũ tñ uitio coagulat & acescit. Ita & superbi: id
est, hæretici dulce cor de sanctis scripturis prius ha
buerunt: sed peruertentes eas in ebrietate sensus
sui: coagulati atq; acerrimi facti sunt. q ¶ Ego
uero legem tuam meditatus sum.) Per quã super/
bos humilias, per quã humilibus gratiã præstas.
r ¶ Bonum mihi qd' humiliasti me: ut disc.&c.)
Vox ecclesiæ dicit: Bonum mihi fuit quod me hu
miliasti: quia per hoc didici tua mandata implere
in operatione. Bonũ mihi quod humiliasti me: ut
discã iustificationes tuas. Quia nõ in superbia, sed
in hũilitate discunt. s ¶ Bonũ mihi lex oris tui:
super mil. &.) Lex oris dei Christus est: qui nõ ue
nit legẽ soluere sed adimplere. Quem præuidens
ꝓpheta sup oẽs thesauros cõcupiscit: quia nõ solũ
amicos diligi: sed etiã inimicis præcipit ignosci.

Ioth

Ioth.

MAnus tuæ fecerunt me & plasmauerũt me: da mihi intellectũ ut discam mãdata tua.) Magnũ est enim ut se homo intelligat manu dei factum plasmatũq; & ad eius imaginem esse compositũ. Quod si cognouerit, scientiã poscere debet ut mandata eius intelligat atq; custodiat: ne recedens ab eis qui fuit imago dei, incipiat imago esse diaboli.

b ¶ Qui timẽt te uidebũt me et lætabũt.) Vox ecclesiæ: hoc est, ut illi q deũ timẽt uideant suum intellectũ & lætitiam habeant: quia ecclesia quando uidet alios mandata dei obseruare, magnã lætitiã habet. Postea inuicem sic lætabunt, & hic & in futuro. c ¶ Quia in uerbo tuo superspera ui.) Id est, in Christo habeo spem. d ¶ Cognoui dñe quia æquitas iudicia tua & i ueritate tua.) Aequitas tua est, ut peccatores arguas pro delictis. Veritas, ut superbos humilies à prosperitatibus suis. Ergo qa me humiliasti ut corrigeres:

e ¶ Fiat nũc misericordia tua ut cõsoletur me.) Vox prophetæ in persona ecclesiæ. Præuidebat propheta per spiritũsanctũ Christũ uenturũ esse in carne qui erat misericordia: ut nos redimeret fm qd promiserat, & me consolaretur. Adimpleuit quod promisit: quia dicit in alio loco: Miserationes multæ sunt apud deum, & nostra peccata multa sunt. Inde dicit: Miserationes tuæ multæ sunt. f ¶ Secundũ eloquiũ tuum seruo tuo.) Secundum quod promisisti, ueni redimere seruũ tuũ, populũ Christianũ, qui tibi seruit specialiter. Fiat nunc misericordia tua ut cõsoletur me: fm eloquiũ tuum seruo tuo. Promisisti enim: ut post humilitatem afflictionis: tribueres præsidium cõsolationis. g ¶ Veniant mihi miserationes tuæ &c̃.) Iam legẽ tuã meditor, sed in æternam uitã uenire nõ possũ, nisi à te inibi fuero cõmutatus. h ¶ Cõfundant superbi quia &c̃.) Confundant in peccatis suis, & cognoscant se inique gessisse aduersus iustũ. i ¶ Ego aũt exercebor in &c̃.) Ostẽdes eis quæ oporteat agere. Ego aũt. Vox ecclesiæ. Exercebor in mandatis tuis. Dũ isti supradicti sic fecerũt: ego in tuis p̃ceptis ibi me exerceo. k ¶ Cõuertantur mihi timẽtes &c̃.) Hoc est, ut me docẽte cognoscẽtes ea ad te cõuersi fiãt. l ¶ Fiat cor meũ imaculatũ in iustif. &c.) Et quia de corde procedit numerositas uitiorũ, sicut dñs ait in euangelio: ideo propheta immaculatum se fieri poscit in dei iustificationibus: ut eũ in iudicio damnationis sententia non cõfundat. Sic & nos p̃mere debemus uarias cogitationes, ne nobis, confusionem præparent cum eas desiderauerim⁹ implere. Fiat cor meum immaculatũ. Hic cor pro anima ponitur. Ac si dicat: Fiat anima mea sine peccato mortali. In iustificationibus tuis ut non confundar. Hoc est, ut non habeam confusionem æternam.

Caph.

DEfecit i salutari tuo anima mea.) In Iesu qui uenit saluum facere populum suũ à peccatis eorum. n ¶ Et in uerbum tuum supersperaui.) Quod in principio deus erat apud deum, ut ueniat ad redemptionem humanam.

o ¶ Defecerunt oculi mei in eloquium tuũ dicentes: quando consolaberis me.) Attende. Hãc suscipio consolationem te aduenire de cœlis: in defectione spiritualium oculorum. p ¶ Quia factus sum sicut uter in pruina: iustificationes tuas nõ sum oblitus.) Dominus in euangelio dixit: Nemo ponit uinum nouũ in utres ueteres: significans pectus humanum diuturnis repletũ uitijs non posse continere mandata dei. Ergo & nos si incalescamus naturali ardore ut peccemus, cũ mãdata dei accipimus, repentinus extinguitur hic calor, & erimus quasi uter in pruina refrigerato in nobis ardore peccati. q ¶ Quot sunt dies serui tui: quando facies de persequẽtibus me iudiciũ.) Pauci sunt dies huius uitæ. Tu domine cõtere in iudicio tuo satanam cum satellitibus suis: sub pedibus nostris uelociter qui nos persequuntur.

r ¶ Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua.) Audiuit multa ab hæreticis ac gẽtibus quæ non conueniunt mãdatis dei. Ideo adiungit. s ¶ Omnia mãdata eius ueritas.) Nulla enim falsitate comprehenduntur.

t ¶ Iniqui persecuti sunt me, adiuua me.) Grauia aduersus principatus & potestates sustineo bella & ideo non peto ut amoueatur hoc certamen, sed

Ioth.

a MAnus tuæ fecerunt me & plasmauerunt me: da mihi intellectum ut discã
b mandata tua. Qui timẽnt te uidebunt me
c & lætabuntur: quia in uerba tua superspe
d raui. Cognoui dñe quia æquitas iudicia tua
e a: & in ueritate tua humiliasti me. Fiat misefricordia tua ut cõsoletur me: secundum elo
g quium tuum seruo tuo. Veniant mihi miserationes tuæ & uiuam: quia lex tua medita
b tio mea est. Cõfundantur superbi: quia in
i iuste iniquitatẽ fecerũt in me: ego aũtem ex
k ercebor in mandatis tuis. Conuertantur mihi timentes te, & qui nouerunt testimonia
l tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis: ut non confundar.

ב Caph.

m DEfecit in salutari tuo anima mea, & in
n o uerbũ tuũ supersperaui. Defecerũt oculi mei in eloquiũ tuum: dicentes quando cõ
p solaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina, iustificationes tuas non sum obli
q tus. Quot sunt dies serui tui: quando faciesr de persequẽtibus me iudicium. Narrauerũt mihi iniqui fabulationes: sed nõ ut lex tua.
s Oia mãdata tua ueritas, iniqui persecuti sunt
t me ad

factus sum sicut uter in pruina: iustificationes tuas nõ sum oblitus.) Dominus in euangelio dixit: Nemo ponit uinum nouũ in utres ueteres: signi- Matt. 2. d
ficans pectus humanum diuturnis repletũ uitijs non posse continere mandata dei. Ergo & nos si incalescamus naturali ardore ut peccemus, cũ mãdata dei accipimus, repentinus extinguitur hic calor, & erimus quasi uter in pruina refrigerato in nobis ardore peccati. q ¶ Quot sunt dies serui tui: quando facies de persequentibus me iudiciũ.) Pauci sunt dies huius uitæ. Tu domine cõtere in iudicio tuo satanam cum satellitibus suis: sub pedibus nostris uelociter qui nos persequuntur.

r ¶ Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua.) Audiuit multa ab hæreticis ac gẽtibus quæ non conueniunt mãdatis dei. Ideo adiungit. s ¶ Omnia mãdata eius ueritas.) Nulla enim falsitate comprehenduntur.

t ¶ Iniqui persecuti sunt me, adiuua me.) Grauia aduersus principatus & potestates sustineo bella & ideo non peto ut amoueatur hoc certamen, sed

sed ut adiuuer: sciens neminem posse coronari nisi qui legitime certauerit. a ¶ Paulominus consummauerunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua.) Valde me corporalia uitia in terra humiliassent: nisi custodissem mandata diuina. b ¶ Scd'm miseri
a me adiuua me. Paulominus consummaue
cordiã tuã uiuifica me.) In æternam uitam: quia ego iam non mihi uiuo: uiuit autem in me Chri
runt me in terra: ego autem non dereliqui
b mandata tua. Scd'm misericordiam tuam
c stus. c ¶ Vt custodiã testimonia oris tui.) Vel ea quæ in lege mãdasti: uel illa quæ in euãgelijs protulisti. Lamed.
c uiuifica me: & custodiam testimonia oris
tui. ל Lamed.

IN æternum dñe uerbum tuum permanet in cœlo.) In homine illo cœlesti: qui relicta imagine terrena: factus est cœlum. e ¶ In generatione & generationẽ ueritas tua.) Vna generatio est legis & prophetarũ, altera euangeliorum. In his generationibus ueritas pmanet dei: quia nihil mendacij protulerũt. f ¶ Fundasti terram & permanet.) Non illam quæ cum cœlo præterit: sed illam in qua uerbum dei multiplicatur.

g ¶ Ordinatiõe tua perseuerat dies: qm̃ oia seruiunt tibi.) Qui relictis mundi tenebris, in lumine dei uiuit: ille in deũ q dies uerus est, pseuerat. Et omnia q̃ ex ordinatione eius perficit, ei deputat seruiendũ. h ¶ Nisi quod lex tua meditatio mea est: tũc forte perissem in hũilitate mea.)

IN æternum dñe: uerbum tuum perma
d net in cœlo. In generatione & generatio
f nem ueritas tua: fundasti terram & perma
g net. Ordinatione tua perseuerat dies: quo
b niam omnia seruiũt tibi. Nisi quod lex tua
i meditatio mea est: tũc forte perissem in hu
militate mea. In æternum non obliuiscar iu
stificatiões tuas: quia in ipsis uiuificasti me.
k Tuus sum ego saluum me fac: quoniam iu
l stificationes tuas exquisiui. Me expectauerunt peccatores ut perderẽt me: testimonia
m tua intellexi. Omnis cõsummationis uidi
n finem: latum mandatum tuum nimis.

מ Mem.

o QVomodo dilexi legem tuam dñe: to
p ta die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti manda
q to tuo: quia in æternũ mihi est. Super oms̃
docentes me intellexi: quia testimonia tua
r meditatio mea est. Super senes intellexi, qa
s mãdata tua q̃siui. Ab oi uia mala, phibui
pedes meos: ut custodiã uerba tua. A iudi
t cijs tuis nõ declinaui: qa tu legẽ posuisti mi
v hi. Quam dulciã faucib⁹ meis eloquia tua:
f sup mel ori meo. A mãdatis tuis intellexi:

ppterea

Dat exemplũ: ut etiã si in diuersis persecutionibus humiliemur: legem meditemur ne pereamus.

i ¶ In æternũ non obliuiscar iustificationes tuas: quia in ipsis uiuificasti me.) Transferens me post certamina multa in uitã æternã. k ¶ Tuus sum ego, saluum me fac dñe qm̃ iustificationes tuas exquisiui.) Ego tuus famulus: & tu deus meus. A te posco saluari: qa uenter nõ est mihi deus: nec sum inani gloriæ deditus: sed iustificationibus tuis.

l ¶ Me expectauerunt peccatores ut perderent me, testimonia tua intellexi.) Longo me certamine aduersæ potestates impugnant: sed ego intelligens testimonia tua, consolationem recepi ex eis.

m ¶ Omnis cõsummationis uidi finẽ.) Christũ uticq; q finis est legis: & pphetarũ consũmatio. Pro

pheta præuidit in spũ cõsummasse eũ oia quæ scripta sunt de eo in lege & pphetis & psalmis. Siqdẽ ipse in passione ait: Cõsummatũ est. n ¶ Latum mãdatũ tuũ nimis.) Spaciosum em̃ præuidit tempus illud ab eo quo se mãdauit p legẽ & pphetas uenturũ: usq; quo procederet p euãgeliũ. Mem.

QVomodo dilexi legẽ tuã dñe: tota die meditatio mea ẽ.) In hoc apparet eũ legẽ dei diligere: qa oẽ tps uitæ suæ eã cognoscit meditari. Die aũt dixit, p eo qd à splendore diuinæ lucis eluceat. p ¶ Sup inimicos meos prudentẽ me fecisti mãdato tuo: qa in æternũ mihi est.) Inimici pphetæ, ludæi sunt q spũaliter nõ intelligunt. Quibus prudẽtiorẽ ppheta se dicit: quia in his mãdatis q̃ in æternũ seruauit, uenturũ dñm præuidit. q ¶ Sup oẽs docentes me intellexi: qa testimonia tua meditatio mea est.) Docebãt tunc scribæ & pharisæi habentes scientiæ clauẽ, sed iste sup his intelligit, qui mysteriũ unguentorũ & festiuitatũ atq; holocaustomatũ, in euangelijs uidit esse cõplendũ. r ¶ Sup senes intellexi: qa mandata tua quæsiui.) Sup sacerdotes & principes cũcta legis mãdata reqro: quia in nouo testamẽto agi p̃stolor quod cerno in ueteri figuratum.

s ¶ Ab omni uia mala, phibui pedes meos: ut custodiam uerba tua.) A præcipitio cœni facinorosi me semp inhibui: ut facilius uerbũ mandatoq; custodire ualerem. t ¶ A iudicijs tuis nõ declinaui: quia tu legẽ posuisti mihi.) Legẽ mandatoq; à te suscepi: qd'si ab his declinarẽ iudicijs: in æterno iudicio cõdemnarer. u ¶ Q̃ dulcia faucib⁹ meis eloquia tua: sup mel & fauũ ori meo.) Transito melle uel alio cibo palato, nullũ ultra saporem habet: sed eloquia tua dñe: siue in ore siue in fauci bus uel in arcano abditi pectoris: semp dulcia sunt meditantibus ea. Nam sicut mel uisibile amaritudinẽ arcet nostrarũ fauciũ: ita eloquijs dñicis, amaritudines nostrorũ criminũ mitigant. x ¶ A mãdatis tuis intellexi: propterea odiui omnẽ uiã iniquitatis.) Supradictam mandatorũ dulcedinem

B hauriens, iniquæ amaritudinis uiam odiui.

Nun.

LVcerna pedibus meis uerbum tuum domine.) Si in huius seculi noctibus in nobis uerbi dei luceat lumen: non incidunt pedes nostri in laqueos funium ac præcipitia fouearũ: quæ manus artis diabolicæ in nostris offendiculis præparant. b ¶ Et lumen semitis meis.) Vt hoc lumine præeunte, dum uitæ istius semitas gradimur: in eam quæ uia uera est perducamur.

c ¶ Iurauí & statui custodire iudicia iusticiæ tuæ.) Primum iurauit ut ab hac custodia non dissoluatur. Deinde statuit: ut quæ iurauerat firmet, sciẽs nihil in dei iudicijs nisi per iusticiam propalari. d ¶ Humiliatus sum usq; quaq; domine: uiuifica me ſm uerbum tuum.) Didicit humilitatem quam Christus docuit: qui mitis est & humilis corde. Ideo nũc deprecat, ut sicut ille post humilitatem formæ seruilis exaltatus est in gloriam dei patris, ita & iste ab hac humilitate corporea in uitam transferatur æternam. e ¶ Voluntaria oris mei beneplacita fac dñe.) Vox ecclesiæ. Ac si dicat: Vota mea q̃ tibi offero, bñplacita tibi sint: id est acceptabilia & delectabilia. f ¶ Et iudicia tua doce me.) Hoc est tua mãdata, ut intelligã & impleam. g ¶ Anĩa mea in manib⁹ tuis,) Hoc est sensibus tuis: quia paratus sum ut operer. Et in alio loco dicit: Anima mea in manib⁹ meis. Quomodo dicit in manibus meis? eo quod paratus sum martyrium sustinere propter Christum.

h ¶ Posuerunt peccatores laqueos mihi.) Vide quod laqueus secus uiam ponitur: & si egressus fueris de uia, cades in laqueum. Quid sunt isti laquei, nisi tendiculæ diaboli uel suggestiones dæmonis? Vitia etiam & peccata possunt intelligi.

i ¶ Et in mandatis tuis non erraui.) Vox ecclesiæ. Non erraui à tuis mandatis, sed custodiui in operatione. k ¶ Hæreditate acquisiui testimonia tua.) Tua testimonia & tua præcepta: hoc est mea hæreditas in æternum & hic & in futurum.

l ¶ Quia exultatio cordis mei sunt.) Tua testimonia: hoc est mea exultatio: quia ecclesia in mãdatis dei delectatur & exultat. m ¶ Inclinaui cor meum.) Nõ fui superbus sed humilis: & ideo inclinaui cor meum ut te intelligerem: quia superbi non inclinant cor ad humilitatem. Ad quid inclinaui cor meum, dicit ecclesia. n ¶ Ad faciendas iustificationes tuas.) Hoc est mandata tua.

o ¶ In æternum propter retributionem.) Vitæ æternæ, ut illam mereat percipere.

propterea odiui omnem uiam iniquitatis.

Samech.

LVcerna pedibus meis uerbum tuum: & lumẽ semitis meis. Iurauí & statui: custodire iudicia iusticiæ tuæ. Hũiliatus sum usq; quaq; domine: uiuifica me ſcd'm uerbum tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: & iudiciá tua doce me. Anima mea in manibus meis semper: & legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueos mihi: & de mandatis tuis non erraui. Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum: quia exultatio cordis mei sunt. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum: propter retributionem.

Samech.

INiquos odio habui: & legem tuam dilexi. Adiutor & protector meus es tu: & in uerbum tuum supersperaui. Declinate à me maligni: & scrutabor mandata dei mei. Suscipe me secundũ eloquium tuum & uiuam: & nõn confundas me ab expectatione mea. Aduua me & saluus ero: & meditabor

INiquos odio habui & legem tuã dilexi.) Vox prophetæ in persona ecclesiæ. Quomodo dicit, iniquos odio habui: dum dominus dicit: Diligite inimicos uros, benefacite his q uos oderunt? Et alibi: Orate pro persequentibus & calumniãtibus uobis. Et hic quomodo dicit, odio habui. Sed ſm legem ueteris testamenti potest se defendere: sicut dictum est: Diliges amicum tuũ, & odio habebis inimicũ tuum. Sed modo intelligẽdum est: Odio habui: uitia & peccata. Et dilexi: hoc est illam naturã: quia nõ licet odisse creaturam dei sed peccatũ. Sicut alibi dicit: Perfecto odio oderam illos: Est odium nõ perfectũ. Quare? Quia qui odit fratrem suum homicida est. Et legem tuam dilexi: id est tuam legẽ quã tu p̃cepisti dilexi: opere impleui. q ¶ Adiutor & susceptor meus es tu.) Adiutor in p̃senti: susceptor in futuro. r ¶ Et in uerbo tuo spero.) Hoc est in Christo: qa uerbũ patris filius est. s ¶ Declinate à me maligni: & scrutabor mãdata dei mei.) Vox ꝓphetæ in pſona ecclesiæ: optãdo dicit. Declinate à me maligni. Si uolueris pfecte pœnitẽtiã agere: segregare te debes à cõsortio pctõr̃ uel omnium malorũ hominũ: & fugere in aliũ locum, ut pfecte eã agere ualeas. Declinate à me maligni: Hi sũt dæmones, uitia & peccata: uel aduersariæ potestates. Quia dũ ipi tẽdiculas tibi ꝓparãt & suggestiones pessimas: nõ potes scrutari mãdata dei, ut illa bñ intelligas. Sed si uolueris pœnitẽtiã agere: segregare te debes ab illorũ cõsortio. t ¶ Suscipe me scd'm eloquiũ tuũ.) Dauid dicit. Suscipe me à carne ſm qd' ꝓmisisti: ut de mea carne carnem acciperes & me redimeres. u ¶ Et uiuã.) Hoc est in anĩa si me redemeris & hic & in futurũ. x ¶ Et nõ cõfũdas me ab expectatiõe mea.) De hoc qd' expectaui eã salutionẽ cũ ueneris nõ cõfũdar: ut nõ habeã cõfusionẽ neq; hic, neq; in futurũ. y ¶ Adiuua me.) Auxiliũ rogat. z ¶ Et saluus ero.) In anima: si ueneris

A neris ut me adiuues. a ¶ Et meditabor in iustificationibus tuis.) Id est, in tuis mandatis.

b ¶ Semper.) Sine fine. c ¶ Spreuisti omnes discendentes.) Id est despexisti. d ¶ A iusticijs tuis.) Quare? e ¶ Quia iniusta est cogitatio eorũ.) Ideo spreuisti: quia discedunt à tuis mandatis: & cogitatio eorũ iniusta est: hæreticorum, Iudæorum uel omniũ malorum, & contra Christum & contra ecclesiã. f ¶ Præuaricantes reputaui omnes peccatores terræ.) Optando dicit propheta in persona ecclesiæ: quia ante aduẽtum Christi præuaricatores erant: qui sub debito tenebantur propter p̃uaricationẽ primi hois Adæ: et oẽs adinfernum descendebãt: etiã ipsi infãtes ad infernũ descẽdebãt: quia ꝓpter illud debitũ præuaricatores reputabantur: nisi per baptismum abluti fuissent. Et modo qui nõ sunt baptizati: ad infernũ descẽdunt. Præuaricantes reputaui. Quia non oẽs peccatores præuaricatores: sed oẽs præuaricatores peccatores.

g ¶ Ideo dilexi testimonia tua.) Ne in his præuaricator appearam.

h ¶ Cõfige timore tuo carnes meas: à iudicijs enim tuis timui.) Metuo futurũ iudiciũ: ideo cruci tuæ cõfigens oẽs cõcupiscentias carnis, tibi conuiuere, tibi cõmori, tibi cõsepeliri paratus sum, ut in futuro tibi consurgere mererar. Sed & nos dñe depcamur, ut in timore tuo confixi: lucerna sacri luminis præeunte, à peccati funibus absoluti: & tua portio facti: illam uiã incedere ualeamus: quæ nos à malorũ liberatos supplicijs: angelis faciat cohæredes. Per ipsum dñm nostrũ Iesum Christũ: cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secla seculoꝝ. Amẽ.

Homilia tertia. Salubri nos semp cõsilio & sacro eloquio beatus hortat ꝓpheta: ut iusticiã quã ille custodiuit in ope nos debeamus fideliter exequi: & indissolubiliter retinere. Qui ut segnes & inertes animos ad hæc custodiẽda facilius excitet: qd meriti ꝑ ipsius iusticiæ custodia adipiscamur, edocet dicens. Ain.

FEci iudiciũ & iusticiã: nõ tradas me calũnian-
tibus me.) Iugiter nos in hoc mortali corpore uitiorum caterua persequitur: sed si mensura iudiciorum ac iustificationũ dei in nobis maneat, ut prudenti cõsilio ea quæ his conueniunt faciamus: horũ persecutorum manibus non trademur.

k ¶ Suscipe seruũ tuũ in bono.) Quia seruire me peccato iam nescio. l ¶ Vt nõ calumnient me superbi.) Diabolus & ministri eius. m ¶ Oculi mei defecerũt in salutare tuũ.) In Iesum q Hebraice saluator dicit. n ¶ Et in eloquiũ iusticiæ tuæ.) In uerbũ illud quod erat in principio apud deũ: q iusticias legis non uenit soluere sed implere.

o ¶ Fac cum seruo tuo scd'm misericordiã tuã.) Vt ipse uota mea perficias. p ¶ Et iustificationes tuas doce me.) Vt eas sicut sæpius optaui possim aduertere.

q ¶ Seruus tuus sum ego: da mihi intellectũ ut sciã testimonia tua.) A te ea discã: & nõ ab hæreticis uel Iudæis: qa mihi nullũ tẽpus est ab exercitatiõe tuæ seruitutis ociosum. r ¶ Tẽpus faciendi dño: dissipauerunt iniqui legẽ tuã.) Iudæi utiq; qui eam spũaliter nõ intellexerunt. Sed ueniet tẽpus qñ occulta illius, dñs faciet p̃dicatio ne euangelica referari.

s ¶ Ideo dilexi mandata tua: sup aurũ & topazion.) Sicut em̃ aurũ cunctorũ metallorũ præcellit preciũ: ita topazius omniũ gẽmarũ in se cõtinẽs pulchritudinẽ, omniũ uincit honores. Ideo ꝓpheta sup hæc oĩa dei mãdata diligit: qa in his aduẽtũ dñi, qui mũdũ redẽpturus est, nũciatũ intellígit.

t ¶ Propterea ad oĩa mãdata tua dirigebar: oẽm uiam iniquã odio habui.) Nihil de uijs iniqtatis accessit: sed sicut perambulaui integre: ita omnia quæ in uijs iniquitatis morabant odiui.

Phe.

MIrabilia testimonia tua dñe &c̃.) Vidi in his aliud agi, aliud figurari. Ideoq; quia mirũ mihi est: diligẽtius perscrutatus, cũcta te declarante cognosco: sicut sequit. x ¶ Declaratio sermonũ tuorũ illuminat: & intellectũ dat paruulis.) Sermones dei sunt scripta ꝓphetarũ & legis, q̃ in euangelijs declarant: dũ uerbũ caro factũ habitat in nobis: & multis uirtutibus deũ oñdit. Sed horũ intellectus paruitati nostræ q in innocentia renati sumus tribuit: dño sic dicẽte: Cõfiteor tibi dñe pater cœli & terræ: qa abscõdisti hæc à sapiẽtibus & prudẽtibus & reuelasti ea paruulis. y ¶ Os meũ aperui

Matth. 10. d

E aperui & atraxi ſpiritum: quia mãdata tua deſide-
rabam.) Cor mundũ reſeraui, & dignum me effe-
ci deſiderio mandatorum tuorum, in quem ſpiri-
tus ſanctus diffunderetur. a ¶ Aſpice in me &
miſerere mei: ſ̃m iudiciũ diligentium nomẽ tuũ.)
Vt illo me iudicio mu-
neres quo reliquos qui
diligunt nomen tuum.
b ¶ Greſſus meos diri-
ge ſ̃m eloquium tuum.)
Et non ſcd̃m corporeas
uoluntates. c ¶ Et nõ
dominetur mei omnis
iniqtas.) Quia tuo ſum
famulatui mancipatus.
d ¶ Redime me à calu-
mniis hominũ: ut cuſto-
diam mandata tua.) Ca-
lumniæ ſunt, cum iuſtis
hominibus crimẽ impie-
tatis obijcitur. Et ex qui-
bus ſe redimi depoſcit à
deo: ut eius mandata cu-
ſtodiat. e ¶ Faciẽ tuã
illumina ſup ſeruũ tuũ.)
Cõfirma me effigie ima-
ginis gloriæ tuæ.
f ¶ Et doce me iuſtifi-
cationes tuas.) Vt quod
in illis cerno per ſpecu-
lum, certa contemplatio
ne cõſpiciam. g ¶ Exi
tus aquarum deduxerũt
oculi mei: quia nõ cuſto
dierũt legem tuam.) Ve-
ram ſemper agit pœnitẽ
tiam hic ſanctus: & non
ceſſat fluentis lachryma-
rum antiqua delicta di-
luere: ut itelligas: niſi ue-
ram pœnitentiã egeris,
tibi facile non dimitti q̃
geſſeris. Vera eſt enim
pœnitentia, iugiter fleti-
bus commiſſa diluere: &
abluta non iterare.

Zade.

IVſtus es dñe: & rectũ iudiciũ tuũ: mandaſti iuſticiam teſtimonia tua: & ueritatẽ tuã nimis.) Oĩa quæ mandante te pa-
timur, iuſta, recta, ac uera ſunt: quia aut pro pecca-
tis noſtris ingruunt: aut ꝓbati manifeſtemur, eue-
niũt. h ¶ Tabeſcere me fecit zelus domus tuæ.)
Cũ domus dei, ſpelunca latronũ efficitur à malis
habitatoribus: uel cum uidero corpora deo dica-
ta uolutabris facinorũ inquinari. i ¶ Quia obli-
ti ſũt uerba tua inimici mei.) Obliuiſcẽtes eĩ p̃ce-
pta legis, fecerũt domũ tuam ſpeluncã latronum.
k ¶ Ignitũ eloquiũ tuũ uehemẽter: & ſeruus tu-
us dilexit illud.) Quia ſicut peccatum cõſumit: ita
& peccantẽ ſi cõuertat, illuminat. l ¶ Adoleſcẽ
tior ſum ego & cõtẽptus: iuſtificationes tuas non
ſum oblitus.) Quãq̃ hæc Dauid ex ꝑſona ſua di-
cat: q adoleſcẽtior cæteris fratribus q̃ſi cõtemptus
ad oues paſcẽdas directus: dehinc in regnũ electꝰ
eſt: tamẽ hæc ad populũ
Chriſtianũ referẽda ſũt:
q prius cõtemptus, & de
domo patris eiectus, re-
colens iuſtificatiões dei:
acceptis prioris ꝑmoge-
nitis, prior effectus eſt.
m ¶ Iuſticia tua iuſti-
cia in æternũ.) Quã non
cognouit popul⁹ ille pri-
or ſemp eſſe perpetuam.
n ¶ Et lex tua ueritas.)
Illis fuit umbra: nunc eſt
eccl̃iæ ꝑpl̃o ueritas. Sed
ꝓpheta pro hac ueritate
multa perferens ait.
o ¶ Tribulatio & angu-
ſtia inuenerũt me: mãda
ta tua meditatio mea ẽ.)
Quãlibet tribulet̃ in pœ
nis, coarteẽ in uinculis:
uox ſp̃ libera dei mãdata
meditaẽ aſſidue. p ¶ Ae
qtas teſtimonia &c.) Vt
ꝓ eoꝝ intelligentia, uitã
poſſim capere ſempiter-
nam. Coph.

CLamaui i toto cor-
de meo exaudi me
dñe &c̃. mandata tua.)
Hũc clamorẽ nõ corpo-
reæ uocis, ſed mentis ſpi-
ritualis eſſe, ſæpe monui
mus: ꝑ quẽ iuſti à deo ex
audiunt̃: uel ille p̃cibus
eoꝝ pium pãdit auditũ.
r ¶ Præueni in maturi
tate & clamaui: qa in uer
bo tuo ſperaui.) Vetera
uitia pudicitia iuuenili p̃
uenit: q ꝑ maturitatẽ ui-
uacis animi, ſpem ſuam
nũq̃ à uerbis dei remo-
uit. s ¶ Præuenerũt oculi mei ad te diluculo: ut
meditarer eloquia tua.) Non eũ lux ſoporatũ re-
perit, ſed uigilantẽ ſtrenue: & circa diuina eloquia
oculoꝝ ſpũalíũ, intentiõe meditantẽ. t ¶ Vocẽ
meã exaudi dñe ſcd̃m miſericordiã &c.) Inceſſabi-
liter uocis ſpũalis emittit gemitũ: ut ab hac morta-
litate in uitam trãſferatur æternam. u ¶ Appro-
piauerunt ꝑſequentes me iniquitati: à lege aũt tua
longe facti ſũt.) Oĩs eĩ q iniq̃ ſanctis appropin-
q̃t ut noceat, elongaẽ à lege dei. x ¶ Prope es tu
dñe: et oia mãdata tua æqtas.) Nõ teneris locis, ſed
ꝑ ueritatẽ mãdatoꝝ cordibus ſanctorũ illaberis.

¶ Ab initio

a ¶ Aſpicẽ in me & miſerere mei: ſcd̃m iudiciũ
b diligentium nomen tuum. Greſſus mẽos di-
c rige ſcd̃m eloquium tuum: & nõn domine-
d tur mei omnis iniuſticia. Redimẽ me à calu-
mniis hominũ: ut cuſtodiam mandata tua.
e Faciẽm tuam illumina ſuper ſeruum tuum:
f g & doce me iuſtificationes tuas. Exitũs aqua-
rum deduxerunt oculi mei: quia non cuſto-
dierunt legem tuam. ꝛ Zade.

IVſtus es domine: & rectũ iudicium tuũ.
Mandaſti iuſticiã teſtimonia tua: & ueri-
h tatem tuam nimis. Tãbeſcere me fecit zelus
i meus: quia obliti ſũt uerba tua inimici mei.
k Ignitũ eloquiũ tuum uehementer: & ſer-
l uus tuus dilexit illud. Adoleſcẽtior ſum ego
& contemptus: iuſtificationes tuas non ſum
m oblitus. Iuſticia tua iuſticia in æternum: &
n lex tua ueritas. Tribulatio & anguſtia inue-
o nerũt me: mandata tua meditatio mea eſt.
p Aequitãs teſtimonia tua in æternũ: intelle-
ctum da mihi & uiuam. ꝟ Coph.

q CLamaui in toto corde meo exaudi me
domine: iuſtificatiões tuas requiram.
Clamaui ad te ſaluum me fac: ut cuſtodiã
r mandata tua. Præueni in maturitate & cla-
s maui: quia in uerba tua ſuꝑſperaui. Præuẽ
nerunt oculi mei ad te diluculo: ut medita-
t rer eloquia tua. Vocem meam audi domi-
ne ſcd̃m miſericordiam tuam: & ſcd̃m iudi-
v cium tuum uiuifica me. Appr̃opinquauerũt
perſequentes me iniquitati: à lege autẽ tua
x longe facti ſunt. Prõpe es tu domine: &
omnes uiæ tuæ ueritas.

Initio

IVſtus es dñe: & rectũ iudiciũ tuũ: mandaſti iuſticiam teſtimonia tua:
& ueritatẽ tuã nimis.) Oĩa quæ mandante te pa-
timur, iuſta, recta, ac uera ſunt: quia aut pro pecca-
tis noſtris ingruunt: aut ꝓbati manifeſtemur, eue-
niũt. h ¶ Tabeſcere me fecit zelus domus tuæ.)
Cũ domus dei, ſpelunca latronũ efficitur à malis
habitatoribus: uel cum uidero corpora deo dica-
ta uolutabris facinorũ inquinari. i ¶ Quia obli
ti ſũt uerba tua inimici mei.) Obliuiſcẽtes eĩ p̃ce-
pta legis, fecerũt domũ tuam ſpeluncã latronum.
k ¶ Ignitũ eloquiũ tuũ uehemẽter: & ſeruus tu-
us dilexit illud.) Quia ſicut peccatum cõſumit: ita

A a ¶ Ab initio cognoui de teſtimoniis tuis.) Ab
Adam in omnibus patriarchis ac prophetis.
b ¶ Quia in æternum fundaſti ea.) Euangelijs
in quibus & nos fundati ſumus ſupra fundamen-
tum memoratum: ſicut dixiſſe Paulum apoſto-
lum ſæpe meminimus.

Res.

VIde humilitatẽ me
am & eripe me: qa
legem tuam nõ ſum ob-
litus.) Tibi humilior: à
te eripi me deprecor, ut
exaltet: qa memor ſum
legis tuæ q̃ dixiſti: Qui
ſe humiliauerit, exaltabi
Luc.14.c tur. d ¶ Iudica iudici-
um meũ & redime me:
propter eloquium tuũ
uiuifica me.) Iudicaui
me ego nihil ſcire, niſi Ie
ſum Chriſtum: qui ad re
demptionem mundi ue
nire promiſſus eſt. Iuxta
ergo hoc iudicium, ego
à te uiuificer in eloquijs
tuis. e ¶ Longe eſt à
peccatoribus ſalus: quia
iuſtificationes tuas non
exquiſierũt.) Salus no
ſtra, Chriſtus eſt: qui à
B negligẽtibus Iudæis elõ
gatur: eo quod in iuſtifi-
cationibus legis non in-
telligunt figuratum.
f ¶ Miſerationes tuæ
multæ ſunt dñe.) Quia
de miltis periculis eruũt.
g ¶ Secundũ iudiciũ
tuũ uiuifica me.) Ne in-
ueniatur in me quod iu-
dicium mortis abſumat.
h ¶ Multi perſequun-
tur me & tribulant me: à
teſtimonijs tuis nõ decli-
naui.) Sæuiant odijs: im
pugnent iniurijs: ego à
teſtimonijs tuis erigor,
non inclinor.

a Initiõ cognoui de teſtimonijs tuis: quia in
b æternum fundaſti ea.

ꝛ Res.

c VIdẽ humilitatẽ meã & eripe me: quia
d legem tuam non ſum oblitus. Iũdica
iudiciũ meũ & redime me: propter eloquiũ
e tuum uiuifica me. Lõnge à peccatoribus ſa-
lus: quia iuſtificationes tuas non exquiſie-
f runt. Miſericõrdiæ tuæ multæ domine: ſecũ-
g dum iũdicium tuum uiuifica me. Mũlti qui
perſequuntur me & tribulant me: à teſtimo-
i nijs tuis non declinaui. Vidi præuaricantes
& tabeſcebam: quia eloquia tua non cuſto-
k dierũt. Vidẽ qm̃ mãdata tua dilexi dñe: in
l miſericordia tua uiuifica me. Principiũ uer-
m borum tuorum ueritas: in æt̃num omnia
iudicia iuſticiæ tuæ. ꝟ Sin.

n PRincipẽs perſecuti ſunt me gratis: & à
uerbis tuis formidauit cor meum. Læta
o bor ego ſuper eloquia tua: ſicut qui inuenit
p ſpolia multa. Iniquitãtẽ odio habui & abo-
minatus ſum: legem autẽ tuam dilexi. Se-
q ptiẽs in die laudẽ dixi tibi: ſuper iudicia iu-
r ſticiæ tuæ. Pax multa diligentibus legẽ tuã:
s & non eſt illis ſcandalum. Expectabam ſa-
lutare tuum domine: & mandata tua dile-
t xi. Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua:
v & dilexit ea uehementer. Seruaui mandata
tua & teſtimonia tua: quia omnes uiæ meæ
in conſpectu tuo.

ת Tau.

F APpr̃opinquet deprecatio mea in con-
ſpectu tuo dñe: iuxta eloquium tuũ da
i mihi intellectum. ¶ Vidi non ſeruantes pactum, & tabeſcebam:
Exod.24.b quia eloquia tua non cuſtodiebant.) Pactum fuit
Iſraẽli cũ deo, qd̃ dixit ad Moyſen: Omnia quæ-
cũq̃ dixerit dñs, faciemus. Sed & nũc nos paciſci
mur in baptiſmo: ut abrenunciemus diabolo &
2.Cor.11.g operibus eius. Pro trãſgreſſoribus ergo huius pa-
cti, ꝓpheta tabeſcit. Et Paulus q dicebat: Quis uri
tur, & ego nõ uror? k ¶ Vide qa mãdata tua di
lexi dñe: in tua miſericordia uiuifica me.) Dilexit
ea: non per metũ, ſed per bonæ uolũtatis affectũ.
Ideo ſe in his uiuificari depoſcit. l ¶ Principiũ
uerborũ tuorũ ueritas.) Vt nouus homo renatus
in Chriſto uiuat. m ¶ Et in æternũ omnia iudi-
cia iuſticiæ tuæ.) Vt deinceps cognoſcẽs ſe ad ima-
ginẽ ſimilitudinẽq̃ dei creatũ, nihil iudicijs ac iu-
ſticijs eius gerat indignum. Sin.

PRincipes perſecuti ſunt me gratis: & à uerbis tuis formidauit cor meum.) Formidaui à uer-
bo illo quo ait: Qui me
negauerit coram homi-
nibus, negabo & ego eũ
corã patre meo, q̃ eſt in
cœlis. Ideo perſtitit for-
tis in paſſiõe. o ¶ Læ-
tabor ego ſuper eloquia
tua: ſicut qui inuenit ſpo
lia multa.) Alligato for-
ti, & uaſis eius direptis,
lætor in illud eloquium
euãgelicum quod dicit:
Cum uos perſequentur Matth.5.c
& maledicent: & dicent
omne malum aduerſum
uos propter iuſticiã, gau
dete & exultate: qa mer-
ces ueſtra multa eſt in cœ
lis. p ¶ Iniquitatẽ odio
habui & abominatus ſũ:
legem autẽ tuã dilexi.)
Dum iniquitatem odit,
& dei iuſticiam diligit:
in maiori ſe officio extẽ-
dit, dicens: q ¶ Septies D
in die laudem dixi tibi:
ſup iudicia iuſticiæ tuæ.)
Septies deum per diem
laudat: qa mens eius in
pleno ſplendore perdu-
rans, ad illũ ſeptimũ diẽ,
id eſt ſabbatorum ſabba-
tum, qui eſt requies æter
na feſtinat. r ¶ Pax
multa diligentibus legẽ
tuã dñe: & nõ eſt illis ſcã
dalum.) Qui deũ amat,
pacẽ cũ fratribus neceſ-
ſe eſt, habeat. Nam deũ
falſo amore diligit, q ſcã-
dalizaẽ in fratre. s ¶ Ex
pectabã ſalutare tuũ dñe: & mãdata tua feci.) Ieſũ
dñm omniũ ſalutare expectãs: ea q̃ in lege & pro-
phetis mãdata fuerãt feci. t ¶ Cuſtodiuit ania
mea teſtimonia tua: & dilexit ea uehemẽter.) Cũ
ſtrenuitate cuſtodiæ, ualidã dilectionẽ appoſuit.
u ¶ Seruaui p̃cepta tua & teſtimonia tua: qa oẽs
uiæ meæ corã te dñe.) Seruat p̃cepta teſtimonia q̃;
q uias dei incedit: nec quicq̃ in actu, dicto uel co-
gitatu agit: quod diuinæ contemplationi habeaẽ
indignum. Tau.

APpropinquet oratio mea in cõſpect tuo do
mine: ſcd̃m eloquiũ tuum da mihi intelle-
ctum.)

E ctũ) Proximã tibi fieri oratione meã depcor dñe: ut à te intellectũ capiens, nihil aliud niſi qd' oportet exorem. a ¶Introeat poſtulatio mea in cõ ſpectu tuo dñe: ſcd'm eloquiũ tuũ eripe.) Vt eam per odorẽ in nocte huius uitæ dignãter aſſumẽs, ab hac corruptione concupiſcentiæ carnalis eripiaſ. b ¶Eructabũt labia mea hymnũ: cum docueris me iuſtificationes tuas.) Si per puram conſciẽtiam reſerata fuerint à te labia mea, tũc dignũ laudatiõis proferã hymnum: quem à tuis iuſtificationibus imbutus edoceor. c ¶Pronũciabit lingua mea eloquia tua: quia mandata tua æquitas.) Nihil eſt aliud in eloquijs tuis domine niſi pax, niſi æquitas, niſi uita. Hoc corde credam hoc labijs eloquar, hoc lingua pronunciem.
d ¶Fiat manꝰ tua ut ſaluet me: qm̃ mandata tua elegi.) Cũ dicit: Fiat manus tua: deſignat dominum ſaluatorem: qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſcd'm carnem: p quẽ facta ſunt uniuerſa, & reguntur. Manum hic debemus dexteram accipere. Poſtulat autem uenire ſaluatorem, per quem ſe nouerat ſaluandũ. Qd' autẽ dicit: elegi mandata, omnia ſe pericula amore dñi poſtpoſuiſſe teſtaſ. e ¶Concupiui ſalutare tuum dñe: & lex tua meditatio mea eſt.) Ipſum uidere concupiueram, quem de utero uirginali illis adhuc temporibus credebam eſſe uenturũ. Et ut ſibi hanc ſcientiam de ſcripturis diuinis prouenire monſtraret, ſequit: Et lex tua meditatio mea eſt. In prophetis em̃ concupiuerat Chriſtum dñm naſciturũ: de quo lex & prophetæ loquebantur.
f ¶Viuet anima mea & laudabit te: & iudicia tua adiuuabunt me.) Abſorpta terrenæ corruptionis infirmitate, uiuere ſe confiteẽ deo, per adiutorium iudiciorum eius. g ¶Erraui ſicut ouis quæ perierat: require ſeruum tuum: quia mandata tua non ſum oblitus.) Fuiſſe & iam non eſſe ouem errabundam dicit: reportari ſe paſtoris humeris deprecatur: ut nunc angelis de ſua inuentione gaudia tribuantur. Dñs autem non eſt miſſus, niſi ad oues quæ perierunt domus Iſraël. Quem ſupplices deprecamur: ut iudiciorum eius factores, mãdatorũ cuſtodes, teſtimoniorũq; ſcrutatores effecti: reperta perdita oue, induſtria benigni paſtoris reſtituta eccleſiaſtico ouili, ſacris eius humeris reportati, ſanctorũ angelorum mereamur cõſortijs gloriari: ipſi gloria cũ æterno patre & ſpũ ſancto in cũcta ſecula ſeculorũ. Amen. h ¶Canticũ graduũ.) Quindecim graduũ pſalmi per quos dam ꝓfectus nos ad ſummã perducũt: ut in atrijs dñi poſſimus dicere: Ecce nunc bñdicite dñm: oẽs ſerui dñi: in atrijs domus dei eius. Et qa à pleriſq; ſup his latiſſime diſputatum eſt: ſtultũ eſt parua dicere uelle ꝓ magnis.

G

a da mihi intellectum. Intrẽt poſtulatio mea in conſpectu tuo: ſcd'm eloquiũ tuum eripe
b me. Eructabunt labia mea hymnũ: cum do
c ceris me iuſtificationes tuas. Pronunciabit lingua mea eloquia tua: quia omnia man
b data tua æquitas. Fiat manus tua ut ſaluet
e me: quoniã mandata tua elegi. Concupiui ſalutare tuũ dñe: & lex tua meditatio mea
f eſt. Viuet anima mea & laudabit te: & iudi
g cia tua adiuuabũt me. Errãui ſicut ouis quæ perijt: quære ſeruũ tuũ: quia mãdata tua nõ
b ſum oblitus.

Canticum graduũ. CXIX.

i
k A D dominũ cum tribularer clamaui: & exaudiuit me. Domine libẽra animã
l meam à labijs iniquis: & à lingua doloſa.
m Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi
n ad linguam doloſam? Sagittæ põtentis acu
o tæ: cum carbonibus deſolatorijs. Heu mihi
p quia incolatus meus prolongatus eſt: hãbi
q taui cũ habitantibus Cedar: multum incola
r fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacem

H

Pſalmus CXIX.

AD dñm cũ tribularer, clamaui: & exaudiuit me.) Tres res in uno uerſiculo uelociter explicanꝰ: anguſtia, preces, exauditio: qa nemo tribulatur, niſi qui uiuere in Chriſto pie deſiderat. Oportet ergo ut nõ uocum elatione, ſed cordis humilitate proclamemus ad dñm, ſi cupimus exaudiri. k ¶Dñe libera animã meã à labijs iniquis.) A ludæis: qui Chriſtũ dñm nõ ſolũ nõ credũt, ſed etiã immũdis labijs blaſphemare non metuunt. l ¶Et à lingua doloſa.) Ab hæreticoꝝ doctrina: q nos à recta fidei linea exturbare nituntꝰ. m ¶Quid detur tibi: aut quid apponatur tibi ad linguã doloſam.) Ad ſe fideliter proclamantẽ animam, dñs interrogare pietatis affectu dignatus eſt: ut qd ei detur, aut quid apponaꝰ ad linguam doloſam. Dicunt multi hoc in loco cõmutata præpoſitione: Quid detur tibi aduerſus linguã doloſam: dicere uolũt, ut quaſi ex dei doctrina ania illa audiat. n ¶Sagittæ potentis acutæ: cũ carbonibus deſolatorijs.) Pro deſolatorijs carbonibꝰ, in Hebræo ἀγρευθίνοις habet. Deſolatorem puto et in Eſaia eſſe carbonẽ, q ad labia eius defertur: ut purget uitia quæ loquẽdo ſiue optima quæq; tacendo contraxerat. Et hic itaq; carbonem ſimilem deprecaꝰ: ut detur ei carbo de altario dei, qui in eius labijs, peccatorum ſolitudinem faciat: id eſt, à uitijs eum præſtet alienũ. o ¶Heu mihi quia incolatus meus prolõgatus eſt.) Cuius conuerſatio in cœlis eſt, peregrinatur in hoc corpore: & hæc peregrinatio longa ei uidetur: quia quod ſuſcepit per ſpem, nõ cõtemplaꝰ in ſpecie. Ideoq; quaſi triticũ inter paleas gemẽs ait: p ¶Habitaui cũ habitãtibus Cedar.) Cedar tenebræ interptanꝰ. Habitat ergo iſte cũ habitãtibꝰ tenebras, ſed nõ obſcuraꝰ à tenebris: ſicut lux lucet in tenebris, & tenebræ eã nõ cõphẽdẽrt. q ¶Multum incolæ &c.) Deſiderabã em̃ diſſolui & eſſe cũ Chriſto. r ¶Cũ his q oderũt pacẽ, erã pacificus.)

Eſa.6.b

Implens

A Implens illud Apoſtoli: Si poſſibile eſt, cum omnibus hominibus pacem habẽtes. Eſt ergo cũ odiẽtibus pacẽ pacificus: idcirco ut eis pacẽ liberius ꝓdicaret. a ¶Et cũ loquebar illis, impugnabant me gratis.) Ille annunciabat pacẽ: ſed pacis inimici nõ ſolum eam nõ recipiebant, uerũ etiam ipm prædicatorem pacis, ſuis nequitijs impugnabãt. b ¶Canticũ graduũ.) Iſte pſalmus ſecundam aſcenſionem cõtinet: cuius titulus eſt: Canticum graduum. Plures enim ſunt ſignificantes (ut iam in primo eorũ audiſtis) aſcenſum noſtrum: qui fit in corde ad deũ à conualle plorationis, id eſt, ab humilitate contributionis.

Rom. 12.d

B

Pſalmus CXX.

LEuaui oculos meos ad mõtes.) Spũales utiq; oculos extuli ad excelſa librorum, prophetarum ſcilicet ac legis.
d ¶Vnde ueniet auxilium mihi.) Vnde dominum auxiliatorẽ omniũ uenire ſuſpicio. e ¶Auxilium meum à dño qui fecit cœlum & terram.) Ab ipſo auxiliũ præſtolor: per quem pater cœlũ terrãq; locauit. Hinc iam pro fide ſua uir iſte à ſpiritu ſancto reſpõſum accepit cõſolationis. Ait enim: f ¶Non det in commotionem pedem tuum.) Non patitur remouere ſtabilitatem, qua in eo firmatus es. g ¶Neq; dormitet qui cuſtodit te.) Deus enim in ſe manentem peruigili cuſtodia protegit ac tuetur. h ¶Ecce non dormitabit neq; dormiet: qui cuſtodit Iſraël.) Sine ulla autem intermiſſione à deo cuſtoditur: qui eum ſpiritualium oculorum intentione perſpexerit.
i ¶Dominus cuſtodit te.) Ipſe qui cœlum fecit & terram: quia diꝰ qui eam non fecerunt, pereunt ex ea. k ¶Dominus protectio tua: ſuper manũ dexteræ tuæ.) Ille te protegit, ne opus tuũ dextrum, id eſt, bonum, pars impediat inimica.
l ¶Per diẽ ſol nõ uret te: neq; luna per noctẽ.) Iuſtus nec in proſperis eleuari poteſt: nec in triſtibus deiici. Quod in die & nocte, hoc & in ſole ſignificat & luna. m ¶Dominus cuſtodit te ab omni malo.) Ab omnibus inſidijs inimici.
n ¶Cuſtodiat animam tuam dominus.) Ne ei pars dominetur poteſtatis aduerſæ. o ¶Dominus cuſtodiat introitum tuum.) Per quem ingreſſus es ad cognoſcendum patrem. p ¶Et exitũ tuum ex hoc nunc & uſq; in ſeculum.) Vt cum à corpore receſſeris, ſua cuſtodia protegaris: ne in chaos illud præcipiteris, ubi diues conſpicitur ardens: ſed in ſinu Abrahæ cum Lazaro ſempiterna requie pfruaris. q ¶Cãticum graduũ.) Iſte pſalmus tertius eſt aſcẽſiõis gradus, uocẽ hois continens: cuius conuerſatio habeꝰ in cœlis.

C

Luc.16.f

Pſalmus CXXI.

LAetatus ſum in his q̃ dicta ſunt mihi.) Dicta mihi fuerãt per legem, & prophetas, atq; apl'os. Sed et ego dico ea q̃ per ſpeculũ cõtemplaueram: & nũc facie ad faciẽ uideo. Et quæ nam, inquis? s ¶In domum dñi ambulabim9.) Id eſt in cœleſtem Hieruſalem ut ciues efficiamur ſanctorũ & domeſtici dei.
t ¶Stantes erãt pedes noſtri: in atrijs tuis Hieruſalẽ.) Firmi in amplitudine ei9. Sed ne iſtã terrenã putares, audi qd ſubiecit: u ¶Hieruſalẽ q ædificaꝰ ut ciuitas.) Adhuc, inquit, nõ eſt expletum ædificiũ ciuitatis huius: ſed quotidie ædificaꝰ de lapidibus uiuis ſuper fundamẽtũ apoſtolorũ & prophetarũ ab ipſo ſũmo angl'ari lapide Chriſto Ieſu: ſicut ait Apl'us. x ¶Cuius participatio ei9 in idipſum.) In uno eccl'iæ corpore p Chriſtũ.
y ¶Illuc em̃ aſcẽderũt tribus, trib9 dñi.) Nõ peccato obnoxiæ, ſed tribus dñi: q̃ cognoſcẽtes dñm, ſequi nõ diſtulerũt: quod ad gentes eſt referendũ.
z ¶Teſtimoniũ Iſrl'.) Vt eũ condemnet: quia ille eum in multis oſtenſum miraculis non cognouit. Tribus uero gentiũ ſtatim cognitũ receperũt. Sic & regina Auſtri uel Niniuitæ, in huius teſtimoniũ iudicio ſurgent, & condemnabũt eũ. a ¶Ad cõfitendũ nomini tuo domine.) Cõfitenꝰ em̃: qa in noie tuo oẽ genu flectẽt cœleſtiũ, terreſtriũ, & infernoꝝ: & quia tu dñe Ieſu Chriſte in gl'ia es dei patris. b ¶Quia illic ſederũt ſedes in iudicio.) Sedes dei, apl'i ſunt: ſup quos dñs requieſcit. Hæ ſedes ſedebũt ſup ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrl': ſicut ipſe ait in euãgelio. c ¶Sedes ſuper domũ Dauid.) Sup eccleſiã Chriſti gubernãtes atq; monẽtes eam præceptionibus ſuis.
d ¶Rogate quæ ad pacem ſunt Hieruſalem.) Interrogate quæ ad pacem pertineant ciuitatis

D

Eph.2.d

Luc.11.d

Matth.19.d

huius,& sequimini eam: ut per dilectionē pacis, fructum consequamini æternæ beatitudinis.

a ¶ Et abūdantia diligentibus te.) Qui relictis caducis, deum super omnia diligit: ipse abundātia bonorū cœlestiū perfruitur. b ¶ Fiat pax in uirtute tua.) Dns Christus est pax nostra: q nos in uno uinculo charitatis astringit: cuius uirtus si conualescat in nobis, & ipse quoq; pectoribꝰ nostris illabit. c ¶ Et abūdantia in turribus tuis.) In his abundantiam bonorū cœlestium fieri propheta deposcit: qui super eminentes merito, tanq; turres fortissimæ hanc ciuitatem & uirtute mutiunt, & proceritate decorāt. d ¶ Propter fratres meos & proximos meos: loquebar pacē de te.) Vt scilicet & ipsi ad cōsummationem huius ædificij se perfectos exhibeant. e ¶ Propter domū dni dei mei: quæsiui bona tibi.) Prædicando pacē proximis fratribus, qui efficit eos ciuitatē regis æterni, cui hæc bona quæsiuit: ut ab uniuersitate ciuitatis, in unā eius transiret habitationem, qui ait: Pater, rogo ut ubi ego sum, & illi sint mecum. Ego in illis, & tu in me: ut uideant gloriam meam: quia dilexisti me ante constitutionē mundi. f ¶ Canticum graduū.) Iste psalmus quartū canticorum graduum pandit ascēsum: in quo uir ille fidelis, qui dudū ad montes sustollebat oculos, nunc proficiens iam in ascensu: ad ipsum cœlorū habitatorem eos erigit dicens:

Ioā.17.d

Psalmus CXXII.

AD te leuaui oculos meos: qui habitas in cœlo.) Notādum quod per singulos psalmos, quidam graduum sunt profectus. Qui in primo dixerat: Ad dominum cum tribularer clamaui: & in secundo oculos ad montes se eleuasse narrauerat: lætatus quoq; fuerat, quia sibi ingressus in domo dei fuerat repromissus: nunc ad maius profecit, ut ad ipsum deum oculos leuet. Qui habitas in cœlo. Ascendens, quò leuaturus erat oculos, ni si illuc quò tendebat, ascendere desiderabat? h ¶ Ecce sicut oculi seruorum, in manibus dominorum suorum: & sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: sic oculi nostri ad dominum deum nostrum quoadusq; misereatur nostri.) Et serui sumus, & ancillæ sumus: ille dominus & domina est. Attendat charitas uestra. Non mirum si seruis sumus, & ille dominus est: sed mirum si ancillæ sumus, & ille domina est. Sed neq; hoc mirum, qa ancillæ sumus, ecclesia em̄ sumꝰ: nec illud mirum, quia & ipse domina est: quia uirtus & sapiētia dei est. Audi ergo Apostolum dicentem: Nos autem prædicamus Christum crucifixum: Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis uero uocatis Iudæis & Græcis, Christum dei uirtutem, & dei sapientiam. Cum multis persecutionū generibus subiicimur: oportet nos semper in dei auxilio oculorum intentionem fine ullo uitio continere defixā quoadusq; nobis misericordiam largiatur.

1.Cor.1.d

i ¶ Miserere nostri domine miserere nostri: qa multū repleti sumus despectione. Quia multū repleta est anima nostra: opprobriū abundantibus & despectio superbis.

Canticum graduum. CXXIII.

NIsi quia dns erat in nobis, dicat nunc Israël: nisi quia dominus erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos: forte uiuos deglutissent nos. Cū irāsceretur furor eorum in nos: forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem pertransiuit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilē. Benedictus dominus qui non dedit nos in captionem dentibus eorū. Anima nostra sicut passer erepta est: de laqueo uenantium. Laqueus contritus est: & nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine domini: qui fecit cœlum & terram.

Canticum graduum. CXXIIII.

QVi cōfidunt in domino sicut mons Sion: non cōmouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem. Montes in circuitu eius: & dominus in circuitu populi sui: ex hoc nunc & usq; in seculum. Quia nō relinquet dominus uirgam peccatorū super sortem iustorum: ut nō extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Benefac dne: bonis & rectis corde. Declinātes autem in obligationes adducet dns cum operantibus iniquitatem: pax super Israël.

Canticum graduum. CXXV.

IN cōuertendo dns captiuitatem Sion: facti sumus sicut consolati. Tunc repletū est gaudio os nostrum: & lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes: magnificauit dominus facere cum eis.

Magnificauit

Psalmus CXXII.

AD te leuaui oculos meos: qui habitas in cœlo.) Notādum quod per singulos psalmos, quidam graduum sunt profectus. Qui in primo dixerat: Ad dominum cum tribularer clamaui: & in secundo oculos ad montes se eleuasse narrauerat: lætatus quoq; fuerat, quia sibi ingressus in domo dei fuerat repromissus: nunc ad maius profecit, ut ad ipsum deum oculos leuet. Qui habitas in cœlo. Ascendens, quò leuaturus erat oculos, ni si illuc quò tendebat, ascendere desiderabat? h ¶ Ecce sicut oculi seruorum, in manibus dominorum suorum: & sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: sic oculi nostri ad dominum deum nostrum quoadusq; misereatur nostri.) Et serui sumus, & ancillæ sumus: ille dominus & domina est. Attendat charitas uestra. Non mirum si seruis sumus, & ille dominus est: sed mirum si ancillæ sumus, & ille domina est. Sed neq; hoc mirum, qa ancillæ sumus, ecclesia em̄ sumꝰ: nec illud mirum, quia & ipse domina est: quia uirtus & sapiētia dei est. Audi ergo Apostolum dicentem: Nos autem prædicamus Christum crucifixum: Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis uero uocatis Iudæis & Græcis, Christum dei uirtutem, & dei sapientiam. Cum multis persecutionū generibus subiicimur: oportet nos semper in dei auxilio oculorum intentionem fine ullo uitio continere defixā quoadusq; nobis misericordiam largiatur.

1.Cor.1.d

i ¶ Miserere nostri domine miserere nostri: qa multū repleti sumus despectione. Quia multū repleta est anima nostra: opprobriū abundantibus & despectio superbis.) Non tantum in diuitijs dicit, sed eos q abūdant in malicia, illi despiciunt pauperes Christi. Diuites despiciunt pauperes: & superbi despiciunt humiles: & ipsi dicunt multa opprobria contra sanctam ecclesiam.

l ¶ Canticum graduum.) Iste psalmus quintus ascensionis est gradus: edocens uirum illum fidelem proficere: qui per eleuationē spiritualiū oculorum ad cœlorum habitatorem, euincens omes diabolicæ immissionis insidias, ita exordit dicēs:

Psalmus CXXIII.

NIsi quia dns erat in nobis: dicat nunc Isrl'.) Bene in nobis dominus habitat, si eum sanctæ mentis contemplatione suspicimus.

n ¶ Nisi quia dominus erat in nobis: cum exurgerēt homines in nos: forsitan uiuos deglutissent nos.) Non carnes nostras deuorare conati sunt impij: sed animas per instigationem scelerum deglutire: sed erepti sumus ab his per eū qui erat in nobis. Cui ob hoc gratiæ referendæ sunt: quia gratia eius saluati sumus. o ¶ Cum irascceretur animus eorum aduersus nos: forsitan ut aqua absorbuissent nos.) Commotiones malarum mentium, qui sanctos dei absorbere quærunt, a quis cōparantur: sed habitante in sanctis domino, deorsum defluunt & decurrunt. p ¶ Torrentem pertransiuit anima nostra.) Melius in Hebræo habet: Torrens pertransiuit super animam nostram: quod scilicet multi tentationum turbines super animam eius transierunt: nec potuerūt eam necare, iusto dicente: Nisi quia dns erat in nobis, dicat nunc Israël. a ¶ Forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem.) Verbum ὑπερσάτον apud Græcos, ambiguum est: & potest sonare, qd̄ subsistat, & qd̄ intolerabile sit: hoc est, quod nemo ferre queat. Pro quo & Aqla et Symmachus & Theodotio, & omnes interpretes pari uoce consentiunt: superbas aquas & arrogantes pro ὑπερσάτῳ transferentes. b ¶ Benedictus dominus qui nō dedit nos in capturā dentibus eorum.) Horum torrentiū dētes, numerositas est uitiorum: à quibus ne capiamur, gratia dei eruimur. c ¶ Anima nostra sicut passer erepta ē: de laqueo uenantium.) Tenduntur nobis laquei in concupiscentijs, ac diuersis diabolicæ astutiæ dolis: sed contrito satana sub pedibus nostris, sicut passer à capiente euolamus ab illis. Sic em̄ sequitur: d ¶ Laqueus contritus est: & nos liberati sumus.) Si enim dns habitet in nobis: ipse (ut diximus) hos disrumpet laqueos, ne nos impediant. e ¶ Adiutorium nostrum in nomine dni: qui fecit cœlum & terram.) Hoc est nomen quod est super omne nomen. Huius nominis adiutorio, mortis uincuntur laquei, si in illo maneamus affixi. f ¶ Canticum graduum.) Iste psalmus, sextus habetur in cāticis graduum: qui ex uoce prophetæ nos hortatur, ut relictis secularibus causis, in deum tantum omnem confidentiam habeamus, dicens:

Psalmus CXXIIII.

QVi confidunt in domino sicut mons Sion: non cōmouebitur in æternū.) Sion, ecclesia: mons autem iuxta Danielem, Christus dominus. Ergo qui in eum totam spem ponunt, non cōmouentur in perpetuum: quia conformes efficiūtur corpori gloriæ eius. h ¶ Qui habitat in Hierusalē.) In ipsa ecclesia matre nostra, quæ sursum est, libera. i ¶ Montes in circuitu eius.) Custodiæ sanctorū, angelorum, prophetarum, apostolorumq;, quæ in modū, pceritatis mōtanæ supereminent cūctis in sanctitate. k ¶ Et dns in circuitu populi sui: ex hoc nūc & usq; in seculum.) Sicut ipse polliceri dignatus est, dicēs: Ecce ego uobiscū sum usq; in consummationem seculi. l ¶ Quia non relinquet dominus uirgam peccatorū super sortem iustorum.) Pro uirga in Hebræo, sceptrū habet. Hoc est ergo quod petim̄: ne nos inducas intētationem quā sufferre non possimus.

Matth.ult.

m ¶ Vt non extendāt iusti ad iniquitatem manus suas.) Vt non cogitent: quid mihi prodest quod iustus sum, si semp persequātur me iniqui? Vt non extendant, hoc est, ut sustineant malos, & non faciant mala.

n ¶ Benefac domine bonis & rectis corde.) Qui uel boni sunt in opere, uel recti habentur in fide. o ¶ Declinantes autem in obligationes adducet dns.) Pro obligationibus, Aquila interpretatus est: Symmachus quinta ædītio. p ¶ Cū operantibus iniquitatē.) Hi q à præceptis dei declinant, adducuntur cū his qui deum ignorant: ut simili sentētia feriant. q ¶ Pax super Israël.) Christus dns est pax nostra: qui auferens macerīā inimicitiæ de medio Iudæorum ac gētium: fecit utraq; unū, quod erat ante diuisum. r ¶ Canticū graduū.) Iste psalmus septimus graduū, pfert cāticū uel ascēsum: in quo fidelis ania aduersus criminū captiuitatē in dnm exultat & dicit.

Psalmus CXXV.

IN conuertēdo dns captiuitatē Sion.) Persuaserat em̄ uniuersum mundū uetus captiuitas uitiorum: sed lucescente nobis sole iusticiæ effugata est. Sic & ecclesia quæ specialiter Sion nuncupat, apparuit. t ¶ Facti sumus sicut cōsolati.) Pro cōsolati, omnes pariter ædītiones somniantes trāstulerunt. Et pulchre somniantes. Nondum est enim plena lætitia, in captiuitate relīquis constitutis.

Dan.2.e

u ¶ Tunc repletum est gaudio os nostrū: & lingua nostra exultatione.) A spirituali & infinita lætitia. Vel os nostrum, uel lingua repletur: quia nō sufficit tantas explicare laudes pro gratia qua saluamur. x ¶ Tunc dicent inter gentes: magnificauit dominus facere cum illis.) Si enim relictis transitorijs, spem collocemus in sempiternis: tūc dicitur quia magnos nos fecit dominus captiuitate depulsa: & sicut quondā gentes timore terræ de Israēlitico populo loquebantur dicētes: Sic,

Iosue.2.b

cauit

cauit deus aquas maris & Iordanis ad ingressum filiorum Israël. In hoc ergo gaudio confitemur.
a ¶ Quia magnificauit dns facere nobiscum: facti sumus lætantes.) Seruiebamus prius Pharaoni, id est, exterminatori in duris operibus: nūc autem seruimus regi cœlesti: cuius iugū suaue est, & onus leue. b ¶ Conuerte domine captiuitatem nostram.) Communem se captiuitatem habere cum reliquo populo, ppheta fatetur: quia compatitur unum membrum cæteris membris.
c ¶ Sicut torrēs in austro.) Sicut enim flante austro, soluūtur glacies: & impletis torrentibus, omnis horror cum impetu suo defluit: sic flante spiritu sancto, soluunt peccata nostra: scilicet ut accepta remissiōe, fiat nobis illud quod scriptū est: Sicut glacies in sereno, soluūtur peccata tua.
d ¶ Qui seminant in lachrymis: in gaudio metent: euntes ibant & flebant, mittentes semina sua.) Sancti igitur dei seminauerūt in lachrymis confessionis: & in diuersis cruciatibus, in gētibus uerbum dei: euntes & flentes super duritiam cordis eorum: quod in futuro cum manipulorū fructibus portabunt, dicente ad eos domino: Amen dico uobis: quia flebitis uos & lamentabitis: mundus autem gaudebit, sed tristicia uestra in gaudiū conuertetur. Igitur & nos in tribulatione clamantes: eleuemus mentis oculos ad auxiliatorē deū, ut eruat nos à sæuis dentibus inuidorū: auferat à nobis sceptrum dominationis iniquæ: ut solita miseratione largita, dum à captiuitate uitiorum absoluimur: cœlestis Hierusalem ædificio, tanq̄ uiui lapides connectamur. e ¶ Canticum graduum Salomonis.) Ideo psalmus iste Salomonis titulo prænotatur: ut ipse fabricator templi, doceat se nō ualere ædificationem eius cōsummare sine domini auxilio.

Psalmus CXXVI.

NIsi dominus ædificauerit domum: inuanum laborant qui ædificant eam.) Nos sumus secūdum Apostolum, dei templum: qui nisi per dominum nostrum Iesum Christum ædificemur su-
2. Cor. 6. d per fundamenta apostolorum & prophetarum, inanis erit philosophorum & reliquorum secularium doctorum ædificatio.
g ¶ Nisi dominus custodierit ciuitatem: inuanum laborauerunt qui custodiunt eam.) Fidelis anima, ciuitas accipitur æterni regis: quæ ciuibus bonis, id est, honestis moribus frequentat: quam nullius potest tueri custodia, nisi illius qui nō dormitans protegit Israël. h ¶ Vanum est uobis ante lucem surgere.) Qui ante lucem surgit, nocturnas tenebras palpat. Sic & qui relicto euangelij lumine ad superius dictum dogma transierit, in tenebris cōmoratur: nec potest dominicæ resurrectionis perfrui claritate. i ¶ Surgite postq̄ sederitis, qui manducatis panē doloris.) Qui in humiliatione quieuerit, eleuamini: uos qui in peccatis uel natos eē uel uiuere meministis: & ad deum transire desideratis. Vel qui manducatis panem doloris. Pro dolore, Theodotio & quinta æditio idola interpretati sunt: Sexta uero, errorē. Sensus itaq; iuxta simplicem intelligētiam iste est: Sine causa diluculo ad templū currit is: & deū adorare uos creditis qui idola pariter adoratis: & immūdo uescimini pane. k ¶ Cū dederit dilectis suis somnum.) Quasi aliquis interrogasset, quando hoc sit factum: ei dicitur: Cum dederit dilectis suis somnum. Dilecti, sancti sunt: qui post somnum præsentis uitæ, hic dormitare uidētur, ut in resurrectione ad uitam æternam mereantur peruenire. l ¶ Ecce hæreditas domini filij merces fructus uentris.) Cum sancti ab hoc seculo accepto quietis somno discesserint, tunc fient hæreditas domini: quia iam non subiacent tentationibus. Sed & ipse dominus natus ex uirgine, factus est fructus uentris. Cuius assumpta humanitas, hanc accepit mercedem: ut gentes uocatæ in filijs, sint hæreditas eius. Dedit eis, inquit, potestatem filios dei fieri qui credunt in nomine eius.
m ¶ Sicut sagittæ in manu potentis: ita filij excussorum.) Excussos, expeditos, & accinctos ad prælium uocat: quod uerbum & in Esdræ libris, septuaginta interpretes transtulerunt.
n ¶ Beatus uir qui impleuit desiderium suū ex illis.) Pro desiderio in Hebræo, pharetram habet. Vt quia sagittas præmiserat in comparationē sanctorum, consequenter pharetram sagittis inferat explendam. o ¶ Non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.) Porta, ianua siue ostium: ipse est qui ait: Ego sum ostium: Ioā. 10. b per me si quis introierit, saluabitur. Ergo qui de filijs

Canticum

dilectis suis somnum.) Quasi aliquis interrogasset, quando hoc sit factum: ei dicitur: Cum dederit dilectis suis somnum. Dilecti, sancti sunt: qui post somnum præsentis uitæ, hic dormitare uidētur, ut in resurrectione ad uitam æternam mereantur peruenire. l ¶ Ecce hæreditas domini filij merces fructus uentris.) Cum sancti ab hoc seculo accepto quietis somno discesserint, tunc fient hæreditas domini: quia iam non subiacent tentationibus. Sed & ipse dominus natus ex uirgine, factus est fructus uentris. Cuius assumpta humanitas, hanc accepit mercedem: ut gentes uocatæ in filijs, sint hæreditas eius. Dedit eis, inquit, potestatem filios dei fieri qui credunt in nomine eius.
m ¶ Sicut sagittæ in manu potentis: ita filij excussorum.) Excussos, expeditos, & accinctos ad prælium uocat: quod uerbum & in Esdræ libris, septuaginta interpretes transtulerunt.
n ¶ Beatus uir qui impleuit desiderium suū ex illis.) Pro desiderio in Hebræo, pharetram habet. Vt quia sagittas præmiserat in comparationē sanctorum, consequenter pharetram sagittis inferat explendam. o ¶ Non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.) Porta, ianua siue ostium: ipse est qui ait: Ego sum ostium: Ioā. 10. b per me si quis introierit, saluabitur. Ergo qui de filijs

filijs excussorum fixus in Christo est, non confundetur in die iudicij: cū exprobrauerit inimicis legis dei inobedientiam, & peruersitatem uel oēm maliciam ipsorum. a ¶ Canticum graduum.) Iste psalmus in nono ascensionis gradu uel cantico, timorem dilectionemq̄ dominicam insinuat, dicens.

Psalmus CXXVII.

BEati omnes qui timent dnm: qui ambulant in uijs eius.) Qui cum timore iungētes se dei dilectioni, exercent in his quæ ppheta, apostoli, euangelistæ prædicauerunt. c ¶ Labores fructuum tuorum manducabis: beatus es & bene tibi erit.) Labores fructuum sunt, cum homo exercetur in mundo: ut ad æternitatis fructum possit accedere. Nam laboriose per has dei uias incedit, sicut ipse ait: Arta & ærumnosa uia est q̄ ducit ad uitam. Sed hic labor æternis fructibus adimpletur, cum homo pane illo cœlesti locupletat. Hoc enim desiderio & ille compungebatur q̄ Luc. 14. c dicebat: Beatus qui manducauerit panem in regno dei. d ¶ Vxor tua sicut uitis abundans: in lateribus domus tuæ.) Vxor iuxta Salomonē, sapientia accipitur: quæ Prouer. 7. d in animæ emundatæ domo tāq̄ speciosa uitis adducta, in lateribus operum nostrorum extendit.
e ¶ Filij tui sicut nouellæ oliuarū: in circuitu mēsæ tuæ.) Actus bonorum in circuitu doctrinæ cœlestis assistentes, cum pinguedine pacis, & obumbratione uirtutis. f ¶ Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominum.) His utiq̄ locupletatur diuitijs. g ¶ Benedicat te dns ex Sion.) Qui in ecclesia regnat. h ¶ Et uideas quæ bona sunt Hierusalem omnibus diebus uitæ tuæ.) In illa cœlesti matre: de qua in alijs exposuimus psalmis: in qua uitæ perpetuæ bona uisuri sunt sancti. i ¶ Et uideas filios filiorum tuorū.) Retributionem captātes operum bonorum. k ¶ Pacem super Isrl.) Pax nostra, Iesus Christus iugiter super mentem se uidentem aspiciat. l ¶ Canticum graduum.) Iste psalmus decimum nobis profert uel canticū uel ascensum, qui ex uoce prophetica inchoans, docet incessanter resistere nequitijs impugnantibus, ne nos expugnent.

Psalmus CXXVIII.

SAepe expugnauerunt me à iuuentute mea.) Dicit se impugnari ab initio ætatis suæ uir iste: sed à quibus impugnetur, siletur intelligatur quia pugna à diabolo mittit. Poteris uel de probatione Iob, uel ex traditiōe Christi, à Iuda facilius hoc aduertere. n ¶ Dicat nūc Israël: sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: etenī nō potuerūt mihi.) Ergo qui Israël est ille potest dicere: qa impugnatur omnibus diebus uitæ suæ. Sed non ei prævalet hæc pugna: qa dns pugnat pro eo.
o ¶ Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerūt iniquitatē sibi.) Iugiter ad deum curreti, & ad ampliora tendenti fabricantur à tergo nequitiarum machinæ: qa in aspectu exponi nō possunt. Sed cum ad effectum non peruenīunt, sibijpsi prolongant: ob id inuidendo, peccatum ultionemq̄ diuinam in se prouocant. Sequitur enim: p ¶ Dominus iustus cōcidet cer uices peccatorum.) Pro ceruicib⁹ in Hebræo habet, uincula uel catenas: ut sit sensus: Illi q me suis insidijs hincinde uallauerant, etiam uinctum tenebant: sed auxiliāte domino, omnes nexus soluti sunt. q ¶ Confundantur & conuertantur retrorsum omnes q oderunt Sion.) Ecclesiam, quæ est corpus Christi: cuius nos membra sumus. r ¶ Fiant sicut fœnum ædificiorum: quod priusquàm euellatur, arescit.) Nō hæc de ædificijs in petra locatis dicuntur, sed his quæ quasi citius ruitura super arenam ponuntur: quod ad opera carnis respicit: in quibus non modo nullum granum bonitatis inuenitur: uerumetiam anteq̄ ad incrementum aliquod ueniant exiccantur. s ¶ De quo non impleuit manum suam qui metet.) Qui retributionem dignā operis sui mercedem non recepit.
t ¶ Nec sinum suum qui manipulos colliget.) Qui per conscientiæ puritatem: & si minus habet, uolūtatem tamen bonam adhibuit. Ideoq̄ à deo tanq̄ si multum dedisset, manipulos refert: sicut uidua de duobus minutis.
u ¶ Et non dixerunt qui præteribant: benedictio domini super uos.) Non eos benedixerunt sancti dei: qui pro nihilo habentes hunc mūdum, pertransierunt ad cœlestia & æterna.

¶ Benedi-

E a ¶Benedíximus uobis in nomine dñi.) Vt relictis infructuosis aridísq; operibus, ea seratis, q̄ & messorum manum: & colligētium manipulos, repleant sinum. b ¶Canticum graduum.) Iste psalmus undecimū nobis ascensionis gradū pandit, & canticum: qui fidelis animæ conatū ad altiora tendentem profe/rens: dum se in profūdo quasi immersum quæritur, nos ad intelligenda cœlestia prouocat dicēs.

Psalmus CXXIX.

DE profūdis clamaui ad te dñe: domine exaudi orationē meam.) De profundis clamat, qui scit altitudinem diuitiarū sapientiæ dei: q̄ persecutiones patitur: q̄ eum misericordi suspirio deprecatur. d ¶Fiant aures tuæ intendentes: in orationem serui tui.) Non hic carnalem aurē prōpheta postulat: sciēs deū incorporeum esse: sed uirtutē qua suos exaudire dignatur, expo/scit. e ¶Si iniquitates obseruaueris dñe: domine qs sustinebit.) Si em transgrediens leges tuas generis humani fragilitas ultione tua protinus feriatur, quis euadere poterit? f ¶Quia apud te propiciatio est.) Tu enim nos reconciliabis patri per crucem. g ¶Et propter legem tuam sustinui te dñe.) Lex spiritualis est, & cōtinēs uerba uitæ: quam sustinere debemus, ne peccantes in eam per legem dijudicemur. h ¶Sustinuit anima mea dñm &c̄. A custodia matutina usq; ad noctem.) Ab illa matutina hora qua in uineā dominicam est locatus, spem suam in illam defixit horam: qua denariū mercedis accipiat. A uigilia matutina. i ¶Speret Israël in dñm.) Ab eo quod ei lumen ueritatis illuxit, indeficienter cœlestia cōtemplet. k ¶Quia apud dñm misericordia.) Cum pro nobis homo fieri dignatus est. l ¶Et copiosa apud deum est redemptio.) Cum non auro neq; argento, sed precioso nos sanguine redemit. m ¶Et ipse redimet Israël ex omnibus iniquitatibus eorū.) Ipse enim filius introëunte plenitudine gentium, reliquum Israël, remissa iniquitate saluabit. n ¶Canticum graduum.) Iste psalmus duodecimus in hac ascēsione, uel cantici, uel gradus habetur: qui nos ex persona prophetæ humilitatē quam Christus in carne gestaturus erat, edocet dicens.

Psalmus CXXX.

DOmine non est exaltatum cor meum.) Sed in contritione & humiliatione eius obtuli tibi sacrificium acceptabile. p ¶Neq; elati sunt oculi mei.) Vt transitoria concupíscerent & caduca. q ¶Neq; ambulaui in magnis: neq; in mirabilibus tuis super me.) Quæ magna mirabilia uidebantur hominibus, in his non incessi, ne me opprimerēt. r ¶Si nō humiliter sentiebam: sed exaltaui animam meā.) Humilis quidem est cor de, sed excelsus est sensu. Humiliter sentiebam in seculo: sed animam meā exaltaui in cœlo. s ¶Sicut qui ablactatus est à matre sua: ita retribues in animam meam.) Nihil in se puerile sentit: qa cíbum lactis excedens, ad perfectū peruenit uirum: illo nunc pane qui de cœlis aduenit, alí exorat. t ¶Speret Israël in domino: ex hoc nunc & usq; in seculum.) Docet ut nullo fine temporis, spes nostra claudat: ut per spem præsentis uitæ, bona futuri seculi capiamus. u ¶Canticum graduum.) Iste psalmus habetur in canticis tredecímus graduum: qui per ascensionem profectuū, de aduentu filij dei ex uoce prophetica nos edocet dicens.

Psalmus CXXXI.

MEmento dñe Dauid: & omnis mansuetudinis eius. Sicut iurauit domino uotū

a benedixmus uobis in nomine domini.

b Cāticum graduum. Psalmus CXXIX.

c DE prōfundis clamaui ad te dñe: domi/

d ne exaudi uocem meam. Fiant aures

tuæ intendentes: in uocē dep̄cationis meæ.

e Si iniquitatēs obseruaueris dñe: domine

f quis sustinebit. Qúia apud te propiciatio

g est: & prōpter legem tuam sustinui te dñe.

h Sustinuit anima mea in uerbo eius: spera/

i uit anima mea in dño. A custodia matuti/

k na usq; ad noctem: sperēt Israël in domi/

l no. Qúia apud dominū misericordia: & co/

m piósa apud eum redēptio. Et ipse rēdimet

Israël: ex omnibus iniquitatibus eius.

n Canticum graduum. CXXX.

o DOmine nōn est exaltatum cor meum:

p nēq; elati sunt oculi mei. Neq; ambū/

q laui in magnis: neq; in mirabilibus sup me.

r Si non hūmiliter sentiebā: sed exaltaui ani/

s mam meam. Sicūt ablactatus est super ma/

t trem suā: ita retributio in anima mea. Spē/

ret Israël in domino: ex hoc nunc & usq; in

v seculum. Canticum graduum. CXXXI.

x y MEmēto dñe Dauid: & omnis mān/

z suetudinis eius. Sicūt iurauit domino

uotū

H

R

Rom.7.c

1.Pe.1.c

IN PSALMVM CXXXI. 121

A a ¶Si introíro in tabernaculum domus meæ: si ascendero in lectum strati mei: si dedero somnum oculis meis: aut palpebris meis dormitationem: & requiem temporibus meis: donec inueniā locū dño: tabernaculum deo Iacob.) Tabernaculū domus, cœlestem sedē indicat: in strato uero lecti, i oculorū somno, in dormitatiōe palpebrarū, uel in tēporum requie, æternam quietē (quæ nunq̄ abrumpitur) demonstrauit. In quibus non se rediturum pollicetur: nisi prius in homine dignū deo patri locum uel ecclesiæ cōgregationē sua resurrectione construeret. b ¶Ecce audiui/mus eam i ephrata.) Regio Bethlehem usq; hodie appellatur Ephrata. Huius rei & aliæ scriptu/ræ testes sunt. Ephrata ipsa est Bethlehem. Vbi primum ecclesia est aucta: id est, in qua Christus dñs carnem assumpsit. In hac & Rachel Israël dilecta quiescit, quę typum gessit ecclesiæ.

B c ¶Inuenimus eam in campis syluæ.) In gentibus, quæ prius diaboli erant cubilia: nunc autem campi, dominum colentes fructiferi. d ¶Introíbimus in tabernaculū dei.) Nos qui in una domo ecclesiæ, per dñm aggregamur. e ¶Adorabimus in loco ubi steterūt pedes eius.) In quo prædicationes apostolicæ audiuntur: quæ ut pedes sustinent totum corpus ecclesiæ. f ¶Exurge domine in requiem tuā.) Iam expleſti iuramētum, reddidisti uotum: iam inuenisti locum deo: iam produxisti ex latere tuo ecclesiā: exurge nunc ab inferis, reuertere in tabernaculum: abiens in requiem: de quibus superius es locutus. Et non solū tu, sed: g ¶Tu & arca sanctificatiōis tuæ.) Corpus scilicet assumptum: quo diuinitas tegebatur. A quo uerba uitę: à quo cœlestis panis: à quo uia, ueritas, & uita nobis ostensa est. h ¶Sacerdotes tui induantur iustícia.) Vt iustíciæ lorica induti, non saucientur à iaculis inimici. i ¶Et sancti tui exultent.) In cœlestibus bonis. k ¶Propter Dauid seruū tuum nō auert. &c.) Propter illū qui ex semine Dauid, formam seruilem suscepit: nō auertatur claritas imaginis tuæ à sanctis, in quibus

a uotum uouit deo Iacob. Si introíero in tabernaculum domus meæ: si ascendero in lectum strati mei. Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem. Et requiē temporibus meis donec inueniā lo/

b cum dño: tabernaculū deo Iacob. Ecce audi/

c uimus eam in Ephrata: inúenimus eam in

d campis syluæ. Introibimus in tabernaculū

e eius: adorabimus in loco ubi steterunt pe/

f des eius. Exurge dñe in requiem tuám: tu &

g arca sanctificationis tuæ. Sacerdotes tui in/

h duantur iustícia: & sancti túi exultent. Pro/

k pter Dauid seruum tuum: non auertas faciē

l Christi tui. Iurauit dóminus Dauid uerita/

m tem & non frustrabitur eum: dē fructu uen

n tris tui ponam super sedem tuam. Si custō/

dierint filij tui testamentum meum, & testimonia mea hæc quæ docebo eos. Et filij eorum usq; in seculum: sedebunt super sedem

o tuam. Quóniam elegit dominus Sion: ele/

p git eam in habitationem sibi. Hæc rēquies

mea in seculum seculi: hic habitabo quoniā

q elegi eam. Viduām eius benedicens benedi/

cam, pauperes eius saturabo panibus. Sa/

r cerdotes eius induam salutari, & sancti eius

s exultatione exultabunt. Illūc producam

t cornu Dauid: păraui lucernam Christo meo.

Inimicos

ipse Christus inhabitat, sed illūinet eos. l ¶Iurauit dñs Dauid, ueritatē, & nō frust. &c.) Deo homini pater iurat ueritatē quā non euacuat: sed adimplet dicens. m ¶De fructu uentris tui: ponā super sedē tuā.) Nos sumus fructus uentris ei⁹, quos spíritualiter tanq̄ ex utero generauit: Quos si sequētia custodiamus, sedebimus super sedē ei⁹ & nō solum nos, uerum etiā et filij nostri. Ait em.

n ¶Si custodierint filij tui testamentū meū, & testimonia mea hæc quæ docebo eos: & filij eorū usq; in seculū seculi: sedebunt super sedē meam.) Si testamentū eius custodiamus, sedere nos faci/et in cœlestibus: sicut ait Apostolus: Sedebunt super sedē eius. Sed & ipsi sedebunt super sedē eius quibus dictū est: Sedebi/tis sup duodecim sedes, iudicantes duodecim tribus Israël. Sedebunt & filij nostri, hoc est, remorabuntur opera bona (quæ ob amorem illius operati sumus) in conspectu eius. o ¶Quoniā elegit dñs Sion: præelegit &c.) Concordātē sibi cateruā ecclesiasticā, uel sanctificatas sacramētis cœlestibus tibi anias.

p ¶Hæc requies mea in seculū seculi: Hic habitabo &.) Animā quæ ei per resurrectionis gloriā & emūdationē peccati, domus ac requies facta

eſt. q ¶Viduā eius benedicens benedic. &c̄.) Pro uidua, id est [illegible], & Hebræa uolumina, & ipsi septuaginta, θήρα, habent: sed propter nouitatem uerbi & unius litęræ demutationem, paulatim obtinuit, ut pro θήρα legeretur χήρα: maxime quia in sequenti uersiculo pauperes sequebātur. θήρα Symmachus & Aquila cibaria interpretati sunt.

r ¶Sacerdotes eius induā salutari, & sancti eius exultatiōe exultabunt.) Ipse enim nos uel iustícia, uel salutare induit: cū nos conformes corpori suo efficit: qui est iustícia salusq; nostra, præparās nobis tabernacula sempiterna. s ¶Illuc producam cornu Dauid.) Regnū Christi, quod in illis ostenditur: quibus dictum est: Beati pauperes spíritu: quoniā ipsorum est regnum cœlorum.

t ¶Paraui lucernā Christo meo.) Ioannes baptista siue præcursor dñi & saluatoris nostri, à deo

E patre dicitur præparata lucerna: qui eum in huius mundi tenebras uenturum annũciauit. Sic enim
Ioan.5.f & ipse dñs uocitat eum, dicens: Ille erat lucerna ardens, & reliqua. a ¶ Inimicos eius induam confusione.) Iudæos non credentes cũ uiderint dñm in maiestate sua.

b ¶ Super ipsum autẽ florebit sanctificatio mea.) Pro sanctificatione, נזר neser i hebræo habetur: quod Aquila consecratum interpretatur: & significat laminam ex auro, quæ in fronte pontificis ligabatur: sculptũ habens nomen domini.

a Inimicos eiũs induam confusione: super ipsum aũtem efflorebit sanctificatio mea.

Canticum graduum. CXXXII.

c Ecce q̃p bonum & quàm iocundũ: habitare fratres in unum. Sicut unguẽtum in capite: quod descendit in barbam, barbam Aaron.

Quod unguentorum tuorum curremus. Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron. Pulchre dixit: in capite quod descendit in barbam Aaron. Barba uirilitatis indiciũ est. Multi enim & uirum hoc signo natura distinguit. barba igitur uirilitatis indicium est. Caput ergo diuinitas dicitur, hoc est, deitas. Barba uero uirũ indicat. Vt (inquit) perueniamus in uirum perfectum, qui est Christus. Vide ergo quid dicat: Sicut unguentum, sicut benedictio unguenti de capite: hoc est, de diuinitatis sermone descendit in barbam, descendit in uirum perfectum, qui est Christus: postea descendit ipsum unguentum in oram uestimẽti eius: Sic benedictio & ros mõtis Hermon descendit in montem Sion. Vnguentum uero hic pro benedictione ponitur. Dilexisti Psal.44.b iusticiam, inquit, & odisti iniquitatem: propterea unxit te deus, deus tuus oleo exultationis præ participibus tuis. Videte quid dicat: Dilexisti, inquit, iusticiam, & odisti iniquitatem. Non sufficit diligere iusticiam, sed econtrario odisse iniquitatem. Videte quid dicat: Et odisti iniquitatem. Pro his uirtutibus quid accepit? Propterea unxit te deus, deus tuus oleo exultationis præ participibus tuis. Hoc ad Christũ dicitur: Ideo tu unctus es, ut cæteros ungeres. Vnctus es oleo exultationis præ participibus tuis, hoc est, plusquàm apostoli tui. Tu enim unguenti habuisti fontem: illi stillas habuerunt. Sicut unguẽtum in capite. Præstet & nobis dominus hoc unguẽtum diuinitatis: quod uenit in barbam, hoc est, in uirum perfectum Aarõ: in Aaron sacerdotem. Aaron autem interpretatur, montanus. Videtis quoniam iste sacerdos nõ est de uallibus, sed de montibus est. Barba, inquit, Aaron. Quod unguentum in capite, uenit in barbam: à uerbo deo uenit ad hominem, quem est dignatus assumere. Et quid nobis prodest barba ista uncta, & uir iste pfectus? Videamus quos profectus habeat. Quod descendit in oram uestimenti eius. Nos si uestimentum Christi sumus, nuditatem eius nostra uestimus fide. Ecce nudus pependit in cruce: scandalum Iudæis, gentibus stulticia, & tamen nostra fide & sermone, & cõfessione uestitur. Noe in domo sua nudus iacuit Gen.9.c

Canticum graduum. CXXXII.

Ecce q̃p bonum & quàm iocundum habitare fratres in unum.) Duo dicit: bonum & iocũdum. Bonum est martyrium, sed nõ est iocundũ: habet enim supplicia & pœnas, & semper in cruciatibus dolor est, & utiq; in dolore non est iocunditas. Ecce quàm bonum & quàm iocũdum. Rursum uoluptas iocunda est: Ac si dicat: Cibum dulcem comedere uidetur iocundum esse, compellit enim ad libidinem. Hic ergo duo posuit & quod sibi uidebatur esse contrariũ, bonũ scilicet & iocũdum, uno sermone cõiunxit. Ecce quàm bonum & quàm iocũdum, habitare fratres in unum. Fratres mente, non corpore. Esau & Iacob fratres fuerunt, & quia simul habitabant, fuit eis causa discordiæ. Ergo quod dixit hic, fratres: non fratres dicit corpore, sed fratres spirituales. Fratres de quibus loquebatur & saluator, & dicebat ad mulieres: Ite
Matth.28.c nunciate fratribus meis. Ecce quàm bonum & q̃p iocundum, habitare fratres in unum. Proprie psalmus iste cœnobijs & monasterijs conuenit. Licet enim & de ecclesijs intelligatur: sed ibi propositi diuersitate non uidetur esse tanta cõcordia. Quæ est enim ibi fraternitas? Vtiq; alius ad domũ ire festinat: alius ad circũ, alius in ecclesia de usuris cogitat. In monasterijs autem, sicut unum propositum, unus & animus est. Ecce quàm bonum & q̃p iocundum habitare fratres in unum. Vere bonũ, uere iocundum. Vnum fratrem dimisimus: & ecce quantos inuenimus. Frater meus secularis (qđ de me loquor, de singulis loquor) nõ tantum me amat, quàm substantiam meam. Cæterum fratres spirituales: qui sua utiq; negligunt, alia non quærunt. Sicut & legimus in actibus apostolorum:
Act.4.f Quoniam multitudinis credentium erat cor unum & anima una. Et erant, inquit, illis omnia cõmunia. Recte erant eis omnia communia, qui unum Christum possidebant. Multa diximus, sed ad reliqua festinemus. d ¶ Sicut unguentum in capite: quod descendit in barbam, barbam Aaron.) O si esset tempus: ut de singulis disputaremus dies nobis sufficere non poterat. Legimus in Exodo, quomodo cõficiatur unguentum sacer
Exo.25.d. & 30.c dotale. Deinde legimus quomodo aliud unguen-

A cuit, & apparuit ignominia eius: maior filius irrisit, & minor texit. Et hoc totum quare dico? Vt ostendam uestimentum nos esse Christi. Rem dico uobis nouam: imò non nouam, sed de scripturis. Nos uestimentum Christi sumus: & cum illũ nostra confessione uestierimus, rursum ipsum Christum induimus. Di
Gal.3.d cit enim & Apostolus, qđ uestimentum nostrum, Christus sit. Quando enim baptizamur, Christo induimur & uestimur. Vultis scire quomodo uestiamus dominum? Le
Hier.13.d gimus in Hieremia: Accipe, inquit, tibi lumbare, & uade, inquit, ad Euphraten, & pone illud in foramine petræ. Et feci, inquit, quod præceperat mihi dominus. Et post dies aliquos reuersus sum ad Euphraten, & ecce, inquit, putruerat lumbare, quod nulli usui esset utile. Et locutus est, inquit, dominus ad me: diligenter animaduertite: Sicut, inquit, tu lumbare habuisti circa lumbos tuos: ita & ego habui populum istum circa me, dicit dominus. Hoc totum quare dixi? Vt ostenderem credentes uestimentum esse Christi. Quod descendit in oram uestimẽti eius: quòd descendit in barbam, barbam Aaron. Non est huius temporis de sacerdotalibus dicere uestimentis. Siquidem pontifex octo habet species uestimentorum. Longũ est nunc dicere de ephod, de tunica. Longum est
B dicere de rationali, de manifestationibus, de catenulis, de zona, de fœmoralibus, de fimbrijs, de resti, de tintinnabulis, quibus uirtutibus sacerdos debeat ingredi templũ domini, & in sanctasanctorum. Et nos ergo si uolumus de uestimento isto esse sacerdotali: aut superhumerale sumus, quod interpretatur, ephod: ut habeamus bona opera: et in humeris nostris Christi mandata portemus: aut certe tunica debemus esse interior: quæ tunica stricta est & adhæret corpori: non est laxa: nõ fundit, sed hæret tota ad corpus. Vides ergo quoniam quicunq; interior est & interior tunica, uicinius iungitur corpori. Si quis uero rationale est quod dicitur λογεῖον: iste nõ est, nisi in pectore cõstitutus. Animaduerte scripturæ ordinem: Quicũque rationale est, λογεῖον & ratio est, & in pectore constitutus est. Cæterum fieri potest ut aliquis habeat prudentiam: ut habeat λόγον: ut habeat sermonem. Quicunq; ergo uere sacerdos est, debet habere δηλώσεις, hoc est, manifestationes, hoc est, ut quodcunque mente conceperit, proferat, & omnes doceat. Et hæc omnia frustra sunt, si castitas aucta & ornata non fuerit. Ideo zona est & cingit lumbos: stringit & mortificat. Deinde dicitur, quod habeat fœmoralia: ut quodcunq; in nobis ignominiosum est & sordidum, quasi hoc cingulo mundetur & mortificetur. Deinde dicitur, quod debeamus habere poderem, quod ornet quasi pedes nostros. In ipso podere diuersi flores sunt: sunt ibi malagranata: sunt ibi etiam fimbriæ. Ego puto quod illa mulier sanguine fluens, istam fimbriam tetigerit, & sanata est. C
Deinde & hæc considerate: quoniã ad extremos pedes, inter malagranata erant & tintinnulæ: & non ingrediebatur pontifex in sanctasanctorum, nisi illa tintinnabula personarent. Tintinnabula & illa malagranata, diuersitates uirtutum sunt quæ habent singulæ uoces suas, & egressus ipse sctisanctorũ uocalis est. Siue enim mãducemus, siue bibamus, omnia in nomine domini facimus. Minora promisimus, & maiora diximus.

Quod descendit in oram uestimenti eius: si
a cut rõs Hermon qui descendit in montem Sion. Quoniam illic mãdauit dominus benedictionẽ

a ¶ Sicut ros Hermon qui descendit in montẽ Sion.) Ros Hermon: Legimus in quodam libro Apocrypho, eo tempore quo descendebant filij dei ad filias hominum, descendisse illos in montem Hermon, & ibi iniisse pactum, quomodo uenirent ad filias hominum, & sibi eas sociarent. Manifestissimus liber est, & inter Apocryphos computatur, & ueteres interpretes de ipso locuti sunt: nonnulla autem nos diximus: non in autoritatem, sed in commemorationem. Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion: Legi in cuiusdam libro de isto libro apocrypho, suam hæresim confirmantis. Quid enim dicit? Filij, inquit, dei qui de cœlis descendebant, uenerunt in Hermon, & concupierunt filias hominum: Angeli, inquit, sunt de cœlestibus descendentes, & animæ quæ desideraverunt corpora. Siquidem corpora filiæ hominum sunt. Vidistis quomodo Manichæi dogma consurgit? Sicut enim Manichæi dicunt animas desiderasse corpora humana, & sociatas esse uoluptati corporum: sic & isti qui dicunt angelos desiderasse corpora, hoc est, filias hominum: nonne uobis uidentur idipsum dicere quod & Manichæi? Lõgum est nunc contra illos dicere: sed tantummodo indicare uolui: de quo uolumine quasi per occasionem istius, suum dogma confirmant, Hermon in lingua nostra interpretatur ἀνάθημα, hoc est, condemnatio. Ros ergo domini ante fuit in populo Iudæorum, qui postea anathematizatus est, & benedictio illa quæ ante descendebat in populo anathematizato: postea descendit in montem Sion, hoc est, in ecclesiam. Nos si tamen de ecclesia sumus, ecclesiam autem dico dogmatum ueritatem, Christi confessionem, nos in ædificium sumus. Et quanti sancti in deserto sunt, quanti de nobis non sunt in ecclesia, & illi qui nõ sunt de ecclesia, uersantur in ecclesia Christi. Si ergo sumus in ecclesia: si habemus fidem ecclesiæ, fidem apostolorum, fidem Christi, dogmatum ueritates, montes sumus Sion. Nolumus esse de Sion ualles, sed montes Sion. Habet eẽ Sion ualles suas, habet & campum. Quicũque peccator est, uallis est Sion: non est mons Sion. Dicat aliquis: De tuo sensu loqueris. Vocemus testem Elaiam: eo tempore quo peccauerat Sion: post multas uisiones, ubi dicitur: uisio cõtra

E Idumæam: uisio contra Moab: uisio cõtra Edom & filios Amon, in ultimo ponitur: uisio uallis Sion. Quoniam enim de fidei sublimitate descenderat: propterea de monte in uallem corruit. Nos ergo primum fugiamus uallem Sion: ueniamus ad campum: de cãpo ueniamus ad colles: de collibus ueniamus ad montes. Christum sequamur i mõtibus. Siquidẽ fratruelis noster quasi caprea, & hinnulus ceruorum transilit colles, & salit per montes. Vnde & secundum ascensus ueritatem non ascendit in cœlum post resurrectionem de ualle, sed de monte. Nos nisi in uirtutibus montes fuerimus, ad cœlum non possumus ascendere. Illic enim, hoc est, in montibus Sion, in uirtutibus, in fide, in confessione, in dogmatum ueritate, illic est benedictio.

a ¶ Et uitam usque in æternum.) Vita nostra, Christus est. Qui confitetur Christum, uitam accipiet in secula seculorum. Amen.

Psalmus CXXXIII.

ECce nunc benedicite domino: omnes serui domini.) Extremus psalmus cantici gradu/um. Primus graduum psalmus fuerat: Ad dominũ cum tribularer clamaui, & exaudiuit me. In secundo conscenderat: Leuaui oculos meos in montes. In tertio: Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi. In quarto: Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in cœlo. Videte quomodo paulatim ascendit per gradus, & ad sublimiora peruenit. Longum est, si uelimus singulorum psalmorum horum graduum principia dicere. Venit ad tertiumdecimum psalmum imò uenit ad duodecimum: & post omnem uirtutem, humilitatem posuit. Frustra enim habemus uirtutes, si non ipsæ uirtutes humilitate domini coronẽtur. Quid enim dixit? Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei. Quoniam ergo humilem se monstrauerat, Christi aduentum postulat. Et quid dicit? Memento domine Dauid: & omnis mansuetudinis eius. Et rursum in alio loco: Propter Dauid seruum tuum: non auertas faciem Christi tui. Quoniam accepit Christum, post fidem Christi ecclesiam congregat. Et quid dicit? Ecce quàm bonum & quàm iocundum: habitare fratres in unum. Ecclesia domini congregata est. Nouissimus psalmus quid dicit? Ecce nunc benedicite dominum: omnes serui domini. Quoniam bonum est & iocundum habitare fratres in unum: & estis pariter congregati: ecce nunc benedicite dominum. Nunc benedicite dominum post aduentum Christi: quia congregati estis in eo. Nunc benedicite in ultimo graduum psalmo: quia in summitate uirtutum congregati estis. Antequàm ergo peruenire/tis ad quintumdecimum gradum, hoc est, ad **excelsum, non poteratis benedicere domino.**

Ergo nunc dico uobis: Ecce nunc benedicite G
domino. Quando dicitur, ecce: quodammodo res digito demonstratur. Ecce nunc benedicite domino. Qui benedicite domino? Omnes serui domini: qui non estis serui peccati, sed serui domini. Putamus parum esse quod dicitur: Ego seruus domini sum? Summa uirtus est hoc mereri. Quomodo? Quasi dignitatem uendicat, qui dicit: Ego seruus imperatoris sum, & nemo audet accedere ad seruum imperatoris: sic infinita dignitas se dicere esse seruum domini. Vnde & Apostolus de seruitute domini gloriatur, & scribit in principio epistolarum suarum: Paulus serui Christi. Et de Moyse dicitur: Et non sicut Moyses famulus meus: cui locutus sum facie ad faciem. Videte quid dicat: Cæteris locutus sum in uisione & in ænigmate: sed non sicut Moysi famulo meo, cui locutus sum facie ad faciẽ. Ponamus exẽplum: Dicamus esse aliquẽ dominum ditissimum. Iste habet familiam: habet & seruos qui sibi ministrẽt. Nunquid tantam habẽt fiduciam serui qui in uillis sunt: quantã illi qui quotidie ministrant? Illis magna dignitas est, qui faciem uident domini & ministrant ei. Denicq; cæteri serui, qui faciem non uident domini sui: si uoluerint aliquid impetrare conseruos petũt. Hoc totũ quare dixi? Dominus noster Iesus habet & ipse multam familiam: habet quasi ad faciẽ suam, qui sibi ministrant: habet alios in agris. Monachos & uirgines ego puto illos esse, qui ad faciẽ ministrãt domino suo: leculares autem qui sunt quasi in agro, de familia sua. Deniq; illi qui sunt in agris, istos postulant ut rogent dominum, si quid necessarium habent. Quantam habent ergo dignitatem, qui quotidie uident faciem domini: tantam habent pœnam, qui negligunt ministerium domini. Solent enim mali serui quando sunt in agris, magis timere dominum: quia non uident. Si autem quotie cœperint uidere, contemnunt, & familiaritas superbiam facit. Et nos igitur non debemus de consuetudine contemnere bonitatem dei nostri. Benedicite ergo dominum omnes serui domini: qui non estis serui peccati, sed serui domini. Omnes serui domini, qui solum dominum habetis deum. Omnes serui domini, quibus ira nõ imperat: in quibus libido non regnat: in quibus alia peccata non regnant: quibus non dominantur uitia, illi dominantur à domino. Omnes serui domini. Videtur hucusq; stetisse. Sed uidete augmentum. Non sufficit solum seruos esse domini, nisi & ipsi serui stent. Alij enim sunt qui stãt: alij qui cadũt: alij qui sedent: alij qui iacent. Ergo qui cadunt, qui sedent, qui iacent, illi non possunt laudare dominum. Vos laudate qui statis. Sed dicat aliquis: Stant & alij. Multæ sunt ecclesiæ: multæ sunt congregationes. Qui ergo stant?

Ariani

A Ariani stant? Nominant Christum & Eunomiani, & cæteræ hæreses: ergo stant? Ne uideretur ergo illis dare licentiam laudandi dominum, uidete quid dicat. a ¶ Qui statis in domo domini.) Vt secundum quod ait Apostolus: Donec, inquit, uenio, ut scias quomodo disponas domum dei, quæ est ecclesia. Ecclesia non paretibus cõsistit, sed in dogmatum ueritate. Ecclesia ibi est, ubi fides uera est. Cæterum ante annos quindecim aut uiginti, parietes omnes hic ecclesiarum, hæretici possidebant. Ante uiginti enim annos, omnes ecclesias has hæretici possidebant. Ecclesia autem uera illic erat, ubi uera fides erat. Ergo uos benedicite domino, qui estis serui domini. Non est pulchra laudatio in ore peccatoris. Ergo uos laudate, qui estis serui domini: & qui estis serui, & statis. Qui statis? Statuit, inquit, supra petram pedes meos. Et ad Moysen: Tu uero hic sta mecum. Deus stetit in synagoga deorum. Et qui statis non ubicunque, sed in domo dei, in atrijs domus dei nostri. In Hebraicis uoluminibus non habetur, sed in sequenti psalmo est. Quomodo enim sequitur in ipso psalmo? Laudate nomen domini, laudate serui dominum. Qui statis in domo domini: in atrijs domus dei nostri. Quoniam ergo iste psalmus habet: Qui statis in domo domini, in atrijs domus dei nostri: Propterea quidam putauit & in ipso psalmo qui præcessit: Qui statis in domo domini debere addere: in atrijs domus dei nostri. Quid autem significet, in atrijs domus dei nostri: & quæ sit differentia domus & atriorum: in sequenti psalmo cum lectus fuerit, differetur.

a Qui statis in domo domini: in atrijs domus dei nostri. In noctibus extollite manus uestras in sancta:

& benedicite dominum.

b ¶ In noctibus extollite manus uestras in sancta.) Mundus iste in maligno positus est: & non est nobis pugna aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus rectores tenebrarum istarum. Vnde dicit & Apostolus: Nox præcessit: dies autem appropinquauit. Ergo hoc seculum, nox est. Seculum uero futurum, dies est. Vnde dicit & Apostolus: Sicut in die, inquit, honeste ambulemus. Quomodo uicturi sumus in die, hoc est, in futuro seculo: sic nunc uiuamus. In noctibus extollite manus uestras in sancta. Velimus, nolimus, in noctibus sumus. Quàmdiu in isto seculo sumus, in noctibus sumus. Nox tenebras habet. Noctes autem istarum tenebrarum, peccata sunt hominum. Videte ergo quid dicat: In noctibus extollite manus uestras in sancta. Dum (inquit) estis in isto seculo, & in istis noctibus, leuate manus uestras. Nolite demittere, sed leuate. Leuate cũ Moyse. Si leuaueritis manus uestras, uincit Amalech. Si autem demiseritis, superatur Iesus. Simulq; considerate mysterium: Si nos leuamus manus, uincit Iesus. Si leuauerimus manus nostras in bonis operibus, per bona opera nostra Christus superat diabolum. Manus autem interpretantur in operibus. Vnde scribitur: Factus est sermo domini in manu Aggei. Sermo factus est in manu Hieremiæ prophetæ. Vtique sermo dei non fit in manu, sed in ore fit. Sed uidete scripturæ mysteria: Deus nõ uenit ad sermonẽ sine opere bono. Cæterum & homicida Christum confitetur: & nõ uenit ad illum dominus: quia manus ipsius eas leuauit in cruce. In noctibus extollite manus uestras in sancta. Quare uoluit addere & dicere, in sancta? Et hæretici uidentur leuare manus: & gentiles uidẽtur leuare manus, & Iudæi uidentur leuare manus: Faciunt enim & ipsi eleemosynas: si uiderint pauperem manũ porrigunt. Quando Iudæus dederit eleemosynã: nónne tibi uidetur leuare manum? Leuat quidem manum, sed non leuat in sancta: quia Christum non confitetur. Vos autem qui estis in domo dñi qui statis in domo dñi, in atrijs domus dei nostri: q estis serui domini, quibus dixerat: Ecce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in unum: sic leuate manus, ut in sancto leuetis: hoc est, ut confiteamini Christum: & quicquid facitis, pro Christo faciatis. Virtutes pro qualitate facientis, diuersæ sunt. Ac si dicat: Facit eleemosynam Christianus: facit & gentilis: facit & Iudæus: facit & alius Christianus uir sanctus. Inuenies aliquos de Christianis ideo dar eleemosynam, ut laudent à populis. Si quãdo pauper rogat buccellam, huc illucq; circunspiciunt, & nisi testem uiderint, pecuniam non dant. Si solus fuerit, manus contrahit: non dat libenter. O tu Christiane, rogat te pauper ut des ei pecuniam: quare non das in occulto, sed das in publico? Si testem deum quæris. humanos oculos quid requiris? Eleemosyna tua apud imperitos uidetur esse eleemosyna: cæterum apud deum iniuria est. Iniuriam enim facis fratri tuo. Vis enim uidentibus alijs mendicũ ostendere. Quãdo ergo damus: non demus quasi de nostro, sed de dono Christi. Non debemus dare quasi mendico, sed quasi fratri. Nos damus carnalia: ille dat spiritualia: plus dat pauper, quàm accipit. Nos damus panem, qui in ipsa die consumitur: ille pro pane reddet nobis regna cœlorum. Ergo hoc dico: ut quod facimus, faciamus in sancto: aut quod facimus, Christi causa faciamus. Cæterum multi sunt gentiles qui faci-

E unt eleemosynam. Si uiderint aliquem præcisam manum habere: si uiderint pedem habere cancro sum & putridum, statim animus illis dolet. Vincit humana aïa naturali misericordia. Et quid dicit? Ecce ego si talis essem, quid miser facerē? Et fieri pōt ut talis sim, quis mihi dabit? Et ego debeo ergo huic dare: ut & mihi det aliquis, si talis fuero. Iste quidē dat pauperi panem: sed in paupere sui misereturnon illius. Ista misericordia, non Christi misericordia: sed sui misericordia est. Omne ergo quod facimus, Christi causa faciamus. Faciamus in sancto. Siue manducamus, siue bibimus, omnia in nomine Christi faciamus. Scripturas legimus: psalmos ediscimus: euangelia tenemus: prōphetas edisserimus. Non debemus hoc ita facere ut gloriemur apud fratres, sed ut Christo placeamus: ut sermo ipsius in ore nostro resonet. Solent & uiri: solent & monachi: solent & mulierculæ hoc inter se habere certamen: ut plures ediscāt scripturas, & in eo se putant esse meliores, si plures edidicerint. Ille plus edidicit, qui plus facit. Cæterum si quod tu ediscis, ego facio: magis mea opera scripturas tenent, quàm tuus sermo qui uane resonat. In noctibus extollite manus uestras in sancta. Leuate manus in crucem: leuate uexillum. In noctibus leuate manus uestras in sancta. Et cum leuaueritis in sancta, & feceritis quæ sancta sunt, quasi medicamentum bonorum operum uestrorum Christus sit.

a ¶ Et benedicite domino.) Vnde & apostolus dicit: In omni loco leuantes manus immaculatas & benedicite domino. Quodcunque facitis, referte ad dominum. Manus leuentur: os Christū resonet. Et in noctibus leuate manus uestras. Da pauperibus eleemosynā, & bn̄dic dn̄o: gratias age dn̄o: quia tibi dederit, unde des fratri. Magis tu agito gratias Christo quādo dederis: quā frater qui à te acceperit, tibi agat gratias. Grande nobis beneficium præstant pauperes. Peccata quæ iam aliter lauare non possumus, extinguit eleemosyna. Quid scriptum est? Sicut aqua extinguit ignem: sic eleemosyna extinguit peccata. Hoc præstat eleemosyna, quod & baptisma. Quomodo baptisma nobis peccata dimittit: ita & eleemosyna nobis peccata dimittit. Sicut aqua extinguit ignem: sic eleemosyna extinguit peccata. Peccatis enim gehennæ ignes præparati sunt. Hos autem extinguit eleemosyna.

b ¶ Benedicat te dominus ex Sion: qui fecit cœlum & terram.) Tu benedicis dominum: & dominus te benedicit. Ex Sion, de specula, de ecclesia, de ueris dogmatibus, de fide pia. Benedicat te dominus ex Sion. Istum uersiculum spiritus sanctus loquitur: siue certe propheta in spiritu loquitur. Et quid dicit? O tu qui per quindecim gradus ad ultimū conscendisti: qui fecisti hæc: & hæc: qui benedicis dominū: qui in noctibus extollis manus tuas, &c. & benedicis domino, recipe & tu mercedem. Benedicat te dominus ex Sion. Quod dedisti, recipe. Tu dedisti eleemosynam: tu fecisti uirtutes: à deo præmium & benedictionem consequeris. Benedicat te dominus ex Sion. Sion de cœlesti Hierusalem in matre primitiuorum, ubi sunt futura gaudia: ubi sunt archangeli, ubi uirtutes cæteræ, ubi apostoli, ubi prophetæ, ubi sancti martyres, ubi sequuntur angelorum multitudines & sanctorum, quocunque agnus uadit. Denique uidit & Ioannes ciuitatem sanctam de cœlo depositā, gemmis extructā duodecim habere portas. Tota aurea erat: muros habebat aureos: habebat & plateas de diuersis gemmis. In hac ciuitate Christus regnat: in hac ciuitate habitantes ipsi sunt & habitatores & portæ, ipsi & domus sunt & habitatores. Vultis scire quoniā domus sunt? Christus habitat in eis: Christus deambulat in eis. Inhabitabo, inquit, in eis & deambulabo. Vide anima sancta quàm grandis sit: Christum capit, quem cœlum non capit. Vide quid dicat: Inhabitabo, inquit. Sed fieri potest, ut aliquis anguste inhabitet. Inhabitabo & deambulabo in eis. Vbicunque deambulat, utique lata domus est. Vbi deambulat? Vos estis, inquit, templum dei. & spiritussanctus habitat in uobis. Præparemus templum nostrum, ut Christus ueniat & habitet in nobis: ut anima nostra Sion sit, sit specula, ut sit in summitatibus constituta: ut sit sursum, non deorsum. Legimus in Zacharia propheta: Et angelus, inquit, qui loquebatur in me, dixit ad me: Si angelus loquebatur in propheta, quanto magis habitat in nobis? Ipse nos habet & domos & confabulatores. Benedicat te dominus ex Sion qui fecit cœlum & terram. Si sanctus es, audi quod dicit, qui fecit cœlum. Si peccator es, qui fecit terram. Et cœlum fecit & terram. Interim dicamus secundum literam. Hoc dicit ad distinctionem idolorum. Dij, inquit, qui non fecerunt cœlum & terram, pereant de terra. Dominus autem cœlos fecit. Ad distinctionem hoc dicit idolorum. Hoc interim secundum literam: Cæterum secundum intelligentiam spiritualem: quomodo dicitur peccatori: Terra es, & in terram ibis: sic & sancto dicitur, cœlum es: & in cœlum ibis. Hoc totum quare dixi? Vt sanctos cœlum probarem. Cœli enarrant gloriam dei: & opera manuū eius annunciat firmamē tum. Et aquæ quæ super cœlos sunt, laudent nomen domini. Cœli cœlorum domino: qui fecit cœlum & terram. Licet terreni simus: licet ambulemus in terra: tamen conuersatio nostra in cœlis est. Ibi habemus municipationes nostras. Qui fecit cœlū & terrā. Licet peccator es, noli desperare, dominus omnia potest. Multi de terra, cœli fiunt, & multi de cœlo, terra. Infœlix Iudas cœlum

ex Sion: qui fecit cœlum & terram.

Alleluia

Apoc.21.d

Leuit.26.b
2.Cor.6.d

Zach.1.e

Psal.18.a

A lum fuit, & factus est terra. Paulus apostolus eo tempore quo persequebatur ecclesiam, terra erat. Confessus est, & cœlum factus est. Nec qui cœlū est, debet esse securus: nec qui terra est, debet desperare de uita. Iacob eo tempore quando fugiebat in Mesopotamiā fratrem suum uenit ad Luzam, & ibi, inquit, posuit lapidē ad caput. Sub capite ipsi⁹ lapis, erat Christus. Nunquàm sibi posuit lapidem ad caput: nisi eo tēpore, quando persecutorem fugit. Quàm diu erat in domo patris sui & habebat refrigeria carnis, lapidem non habebat ad caput. Recessit de domo nudus: recessit in uirga, & statim in ipa nocte inuenit lapidem, & posuit ad caput suum. Qui talem habebat puluillum in quo refrigerabat: uidete uisionē eius. Vidit, inquit, scalam de terra pertingentē ad cœlum: & uidit, inquit, angelos descendentes & ascendentes. Vidit angelos de cœlo uenire ad terram, & alios de terra ad cœlos ascendere. Vultis scire quia lapis ille qui erat ad caput Iacob, Christus erat lapis angularis? Lapis quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. Lapis ille qui scriptus est in Regnorum libro, Abenezer. Lapis iste, Christus est. Abenezer autem interpretatur, lapis adiutorij. Consurrexit, inquit, Iacob mane. Et quid dixit? Hæc, inquit, domus dei est. Et quid fecit? Tulit, inquit, oleum & unxit lapidem. Nisi mysteria intellexerimus scripturarum: cuius rationis erat, ut ungeret lapidē oleo? Benedicat te dominus ex Sion: qui fecit cœlum & terram. Denis quinis cantica graduum psalmis in benedictione concludens: ex uoce prophetica nos admonet dicens.

Gen.35.a

B

F

H

Psalmus CXXXIIII.

LAudate nomen domini.) Quod per fidem cognouistis esse super omne nomen.

b ¶ Laudate serui dominum.) Qui peccati famuli esse desistis. c ¶ Qui statis in domo domini: in atrijs domus dei nostri.) Qui immobiliter in eo plantati estis. d ¶ Laudate dominum, quia benignus est dominus.) Cito enim pœnitentibus ueniam præstat: spem etiam nostram, sua adimplens benignitate. e ¶ Psallite nomini eius quia suaue est.) Non enim processit ab eo aspera hæreticorū peruersitas: sed per ipsam suauitatem à squalore gentilitatis eruti sumus. f ¶ Quoniam Iacob elegit sibi dominus.) Eum scilicet qui supplantato populo arripuit benedictionem eius. g ¶ Israël in possessionem sibi.) Qui post multas luctas, deum mente meruit uidere.

C

D

Alleluia. CXXXIIII.

a Laudatē nomen domini: laudate serui
b dn̄m. Qui stātis in domo domi
c ni: in atrijs domus dei nostri. Laudatē do
e minum quia bonus dominus: psallitē nomi
f ni eius quoniam suaue est. Quōniam Ia
g cob elegit sibi dominus: Isrāel in possessio
h nem sibi. Q̄m ego cognoui quod magnus
i est dominus: & deus noster præ omnibus
k dijs. Omnia quæcunq; uoluit dominus, fe
cit in cœlo & in terra, & in mari, & in omni
l bus abyssis. Educens nubes ab extremo ter
m næ: fulgura in pluuiam fecit. Qui prōducit
n uentos de thesauris suis: qui percussit pri
o mogenita Ægypti ab homine usq; ad pe
p cus. Et misit signa & prodigia in medio tui
q Ægypti: in Pharaonem & in omnes seruos
r eius. Qui percussit gentes multas: & occidit
s reges fortes. Seon regem Amorræorum, &
t Og rēgem Basan: & omnia regna Cha
v naan. Et dedit terram eorum hæreditatem:
r hæreditatem Israël populo suo.

Dn̄e nomen tuum in æternum: dn̄e memoriale tuum in generationem & generationem.

Quoniam iudicabit dominus populum suum: & in seruis suis deprecabitur.

Simulacra gentium argentum & aurum: opera manuum hominum.

Os habent & non loquentur: oculos habent & non uidebunt.

Aures habent & non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum.

Similes illis fiant qui faciunt ea: & omnes qui confidunt in eis.

Domus Israël benedicite dominum: domus Aaron benedicite dominum.

Domus Leui benedicite dominum: qui timetis dominum benedicite dominum.

Benedictus dominus ex Sion: qui habitat in Hierusalem.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia eius.

Confitemini deo deorum: quoniam in æternum misericordia eius.

Confitemini domino dominorum: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui fecit cœlos in intellectu: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui firmauit terram super aquas: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui fecit luminaria magna: quoniam in æternum misericordia eius.

Solem in potestatem diei: quoniam in æternum misericordia eius.

Lunam & stellas in potestatem noctis: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui percussit Ægyptum cum primogenitis eorum: quoniam in æternum misericordia eius.

Et eduxit Israël de medio eorum: quoniam in æternum misericordia eius.

In manu potenti & brachio excelso: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui diuisit mare rubrum in diuisiones: quoniam in æternum misericordia eius.

Et traduxit Israël per medium eius: quoniam in æternum misericordia eius.

Et excussit Pharaonem & uirtutem eius in mari rubro: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui traduxit populum suum per desertum: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui percussit reges magnos: quoniam in æternum misericordia eius.

Et occidit reges fortes: quoniam in æternum misericordia eius.

Sehon regem Amorræorum: quoniam in æternum misericordia eius.

Et Og regem Basan: quoniam in æternum misericordia eius.

Et dedit terram eorum hæreditatem: quoniam in æternum misericordia eius.

Hæreditatem Israël seruo suo: quoniam in æternum misericordia eius.

Quoniam in humilitate nostra memor fuit nostri dominus: quoniam in æternum misericordia eius.

Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in æternum misericordia eius.

Qui dat escam omni carni: quoniam in æternum misericordia eius.

Confitemini deo cœli: quoniam in æternum misericordia eius.

E a ¶Domine nomen tuum in æternum.) Illo in perpetuum permanente, hoc nobis sit hæreditas sempiterna. b ¶Domine memoriale tuum in seculum seculi.) Vt quod legis ueteris umbra præfigurauit: in altero seculo, id est, in euãgelijs agnoscatur. c ¶Quia iudicauit dominus populum suum.) Iudæos non credentes: qui nunc iam iudicati sunt, cum nõ crediderint. d ¶Et in seruis suis consolabitur.) In credentibus utiq;.

e ¶Simulacra gẽtium argentum & aurum: opera manuum hominum: os habent & non loquẽtur: oculos habent &c.) Gentilium execranda cõmemorat irridens: quia cum nullius membri uegetationem habeant: auri argentiq; metallo, illos nobilitare uoluerint. Ideoq; adiecit. f ¶Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui cõfidũt in eis.) Illi confundãtur in his qui credũt: nos uero consolemur, qui ad imaginẽ dei facti ipsum adoramus.

g ¶Domus Israël benedicite dominum.) Congregationes sanctorum: deum oculis mentis inspicientes. h ¶Domus Aaron benedicite dominum.) Ministrorũ ordo perfectus.

i ¶Qui timetis dominũ benedicite dominũ.) Vt sicut maiestatem metuitis, ita cũ charitate laudetis. k ¶Benedictus dominus deus ex Sion: qui habitat in Hierusalem.) Ipse dominus noster Iesus Christus: cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorũ. Amen.

l ¶Alleluia.) Iste psalmus, dñi misericordias in diuersis necessitatibus humano generi præstitas pandit, dicens:

Psalmus CXXXV.

CONfitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.) Confitemini peccata uestra, & laudate eum qui per misericordiam in se manenti indulget. m ¶Confitemini deo deorum: quoniam in seculum misericordia eius.) Illi qui credentibus in se dedit potestatem filios dei fieri. n ¶Confitemini domino dominorum: quoniam in seculum misericordia eius.) Hoc refertur ad filium: & deo deorum, ad patrem. Patri ergo & filio cõfitemur. Pater em in filio & filius in patre. o ¶Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in seculũ misericordia eius.) Prius dixit confitemini deo deorum, & iterum, domino dominorum: Et quoniam dixit duas personas: nunc dicit, q facit mirabilia magna solus, ut nõ dicat duos deos. Scriptũ est em: Vnus est deus ex quo omnia, & unus dominus Iesus per quem omnia, & nos per ipsum. p ¶Qui fecit cœlos in intellectu: quoniã in &c.) Isti sunt cœli qui enarrant gloriã dei: qui uestiti sunt imagine cœlesti. Et sunt cœli, qui nõ sunt uestiti imagine terreni, in itellectu, in sapientia. Christus em dei uirtus & dei sapientia. Sicut & in Prouerbijs dicit ipsa sapientia: Quãdo faciebat cœlos, cum ipso erã, & cætera. Prou.8.c

q ¶Qui firmauit terrã super aquas: qm in &c.) Licet dicatur terra super aquas pendere: hoc est, inani pondere: tamẽ terram nostrã fundauit, & firmauit in baptismate. Non dixit sustollit, aut exaltauit, aut in cœlos fecit ascendere. Baptisma enim peccata dimittit, & quasi de carcere liberat: regna autem cœlorũ nõ potest donare. Si nõ em aliquis per operã & fidẽ intrauerit: non potest securus esse. r ¶Qui fecit luminaria magna: quoniam in seculum misericordia eius.) Secundum literam de stellis dicit. Licet paruas eas conspiciamus, sed tamen magnæ sunt. Sicut enim nos si ascendamus in montem excelsum, & uideamus in subiecta ualle hominẽ: uidetur nobis quasi paruum quiddam, ita & stellæ magnæ sunt: ex altitudine autẽ paruæ nobis uidentur. Stella enim quæ uidetur in Britannia, ubiq; & ipsa apparet. Hoc autem dicit ad eos quibus dixit: Vos estis lux mũdi. s ¶Lunam & stellas in potestatem noctis: quoniam in seculum misericordia eius.) Ecclesiã uel doctores eius, sub nocte ueteris legis posuit: scilicet ut quod illa nunciauit in litera: spiritualiter adimpleant & obseruent. t ¶Qui percussit Aegyptum cum primogenitis eorum, & eduxit Israël de medio eius: in manu forti & brachio extento: quoniã in sec. &c.) In uirtute potentiæ suæ uer-

F

G

H

A berato mundo, eduxit nos ab operibus eius.

a ¶Qui diuisit mare rubrũ in diuisiones, & trãsiecit Israël per medium eius: quoniam in seculum misericordia eius.) In multis enim gradibus scanditur per huius seculi fluctus, ut ad eũ possit quẽmente tuetur accedere.

b ¶Et excussit Pharaonem & exercitũ eius in mari rubro: quoniam in seculũ misericordia ei⁹.) Si Israël simus: deus pugnat pro nobis, & nos tacebimus & prosternit diabolum cum satellitibus suis: ne nobis nocere ualeant. c ¶Qui trãsduxit populum suũ per desertum: quoniam in seculum misericordia eius.) Semper populus dei per deserta huius mũdi transducitur quoadusque in terram repromissionis introducatur.

Qui eduxit aquam de petra rupis: quoniam in seculum misericordia eius. A Christo domino qui est stabilis petra, uel baptismum processit: uel poculũ æternæ uitæ manauit. d ¶Qui percussit gẽtes multas, & occidit reges fortes. Seon regem Amorræorum, & Og regem Basan, & omnia regna Chanaan occidit: quoniam in seculum misericordia eius.) Omnia regna peccati à Christo percussa dicit. Qui percussit reges magnos. Primum percussit Pharaonem qui intelligitur diabolus, & sic exercitum eius, sicut in superiori psalmo exposuimus.

e ¶Et dedit terrã eorũ hæreditatẽ: hæreditatem Israël populo suo: quoniã in seculũ misericordia eius.) Christiano utiq;. f ¶Quia in humilitate nostra memor fuit nostri dominus: quoniam in seculum misericordia eius.) Vt nos uisitaret aduentu suo. g ¶Et redemit nos de manu inimicorum nostrorum: quoniam in seculum misericordia eius.) Fundens in precio nostro sanguinem suum. h ¶Qui dat escam omni carni: quoniam in seculum misericordia eius.) Præbens se panem uiuum & uitam dantem huic mundo.

i ¶Confitemini deo cœli: quoniam in seculum misericordia eius.) Laudem ei debitam reddite: qui uos à terrenis in æterna commutat.

k ¶Confitemini domino dominorum: quoniam in seculum misericordia eius.) Qui uos uel iudices, uel dominos mundi constituit. Ipse dominus noster Iesus Christus, cui est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen. C

l ¶Psalmus Dauid propter Hieremiam.) Iste psalmus ex uoce prophetica prolatus, docet mentes hominum à peccatis capi: in exemplum illius terrenæ Hierusalem quæ à gentibus educta in captiuitatem deflebat. Dicant ergo animæ, quæ post multos errores conuertuntur ad dominũ.

Psalmus CXXXVI.

SVper flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus: dum recordaremur Sion.) Si non aliqs ægrotat, nescit quãtum ualet sanitas. Et iterum: claudus nescit quãtum ualet qui sanus est pedibus. Similiter & cæcus uidentem. Hoc totum quare dictum est? Quoniam psalmus dicit: Super flumina Babylonis, illic sedimus & fleuimus dum recordaremur Sion. Babylon confusio interpretatur. Ergo Babylon hic mundus. Peccator ergo qui cecidit de paradiso: uenit in uallem lachrymarũ: hoc est, in Babylonẽ, in istũ mundum. Magis autem propheta ex persona eius qui cecidit dicit: Super flumina Babylonis. Flumen autem Babylonis, quando uidet aliquem pulchrum ad horam, & ægrotans perdiderit pulchritudinem & marcescat flos ipsius: hic sicut flumen transit, & aquæ succedentes sibi uenientes & recedentes pereunt, & iterum aliæ oriuntur & ipsæ pereunt, ita & in hoc mundo quo ad momẽtum aut aliquod tempus, aut ditamur aut fortes sumus, aut pulchri sumus, & post modicum transit sicut aqua & perit. Ibi ergo sedimus & fleuimus dum recordaremur Sion. Licet quidem uitio nostro cecidimus de paradiso: tamen reminiscimur prioris felicitatis & non obliuiscimur. Et ille qui de Hierosolymis descendit in Hiericho, quæ interpretatur luna: hoc est, quæ semper mutatur, hæc autem intelligitur præsens mundus, in latrones incidit, & Samaritanus tulit eum, & oleo & uino curat, miscens austeritatem cum misericordia.

B

D

m ¶Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus: dũ recordaremur tui Sion.

In salicibus

¶ In salicibus

E a ¶In salicibus in medio eius suspendimus orga na nostra.) Salix talem naturam habet: Est quidē lignum infructuosum,& dicitur quod si quis ex il la accipiat potionem aut manducet,filios non fa cit. Ibi ergo suspendimus organa nostra. Organū autem hominis corpus est. Sicut enim organum ex multis fistulis compo situm est,una autem mo dulatione melos mittit, ita & organum nostrū habemus tactū:per ipm: hoc est, per opera, me los,canticum & hymnū referimus deo. Similiter & per auditum,& per o doratum, & per gustū, & per usum, & per has omnes uirtutes quasi de uno organo hymnū & canticum referimus do mino. Dicitur iterum sa lix radicem non habere. Sed si ramus abscinditur & plantatur secus aquā, statim uirescit. Ita autem & peccator, licet pecca uerit, licet ceciderit: ta mē si sit secus aquas: hoc F est,si legit sanctas scriptu k ras, & audit uerbum di l uinum à sancto uiro, ui ret eius anima & in pœ nitentiam conuertitur. b ¶Quia illic interro gauerunt nos qui captiuos duxerūt nos uerba cā ticorum.) Dæmones qui deceperunt nos & capti uos duxerunt.nunc quasi deridentes nos & glo riantes dicunt nobis:Reddite nobis uerbum de si de uestra:quemadmodum quando eratis in Hie rusalem hymnum dicebatis deo. Respondent qui peccauerunt & decepti sunt & dicūt. c ¶Quo modo cantabimus canticum domini in terra alie na.) In peccatis constituti qui cecidimus de Hie rusalem in Babylonem? Ergo non potest aliquis si non sit sanctus laudare dominum. Peccator em nō debet cantare domino, sed lugere peccata sua. d ¶Si oblitus fuero tui Hierusalē: obliuioni de tur dextera mea.) Ergo quia peccauit & cecidit, reminiscitur prioris conuersationis & Hierusalē: proponitq; sibi quod nisi semper tui memor ero & semper in mente habeam:obliuioni detur dex tera mea:hoc est,opera mea. Nō dixit sinistra sed dextera. Sinistra enim semper in obliuione est. Vis ergo semper in memoria domini esse? Dex teræ opera fac. e ¶Adhæreat lingua mea fau cibus meis:si non meminero tui.) Hoc est,nō ha beam neq; opera neq; sermonem: si non iugiter memoria tui uersetur in corde meo. f ¶Me mor esto domine filiorum Edom: in die Hieruſa lem.) Edom interpretatur terrena & sanguinea.

a In salicibus:in medio eius suspendimus or
b gana nostra.Quia illic interrogauerūt nos qui captiuos duxerunt nos: uerba cantio num.Et qui abduxerunt nos,hymnum can
c tate nobis de canticis Sion.Quomodo can tabimus canticum domini in terra aliena?
b Si oblitus fuero tui Hierusalem: obliuioni
c detur dextera mea.Adhæreat lingua mea faucibus meis,si non meminero tui. Si non proposuero Hierusalem: in principio læti
f ciæ meæ. Memor esto domine filiorum Edom:in die Hierusalem. Qui dicunt exi nanite exinanite:usq; ad fundamentum in
g ea.Filia Babylonis misera:beatus qui retri
b buet tibi retributionem tuam quam retri
i buisti nobis. Beatus qui tenebit & allidet paruulos tuos ad petram.

Psalmus ipsi Dauid CXXXVII.

k Onfitebor tibi dne in toto corde meo:
l quoniā audisti omnia uerba oris mei.

In conspectu

Quis ergo est nisi diabolus? Vide ergo quid di cat. Hoc ex persona Adam dicitur. Domine me mento quemadmodū me decepit & traxit me ser pens diabolus,qui intelligitur Nabuchodonosor, & eiecit me de paradiso:Memento & retribue ei, & patiatur pœnam quā ipse sua malicia mihi in duxit:trahens me,addu xit in Babylonē & in Assyrios. g ¶Filia Baby lonis mi.&c.) Filia Babylonis anima est,quæ sem per in motione est & in confusione, & nō habēs statum,sed est in uitijs & peccatis, quæ uere misera est. h ¶Beatus q re tribuet tibi retributionē t.&c.) Beatus est q retri buet ei quod ipsa fecit. Verbi gratia. Eiecit me de paradiso: ego illā per abstinentiam reduco ibi dē. Decepit me per for nicationem: ego per ca stitatem reduco illam in Hierusalem, & ex uitijs in uirtutem. Ergo nō ut inimicus facio, sed ut a micus. i ¶Beatus qui H tenebit & allidet paruu los tuos ad petram.) Pac uuli dicuntur cogitatio nes. Ac si dicat: Vidi mulierem,concupiui eā: sta tim si non abscidero concupiscentiam illam, & si cut pedem tenuero & allisero ad petrā donec par ua est concupiscentia,non potest postea abscindi quando creuerit. Beatus ergo est qui statim absci dit & allidit ad petram. Petra autem est Christus.

Psalmus CXXXVII.

C Onfitebor tibi domine in toto corde meo.) Qualia sunt uulnera, tale & emplastrum. Quemadmodum enim corpus habet diuersa uul nera,ita & anima habet suas passiones & sua uul nera, & aduersus peccatum: talem & pœniten tiam debemus agere. Si quis pro omnibus pecca tis suis confitetur:iste in toto corde confitetur do mino. Ac si dixisset. Fornicatus est aliquis,confite tur pro fornicatione. Sed quoniam est, aut ava rus,aut iracundus,aut detractor, aut blasphemus & plurima uitia habet: iste non confitetur in toto corde. Si quis autem pro omnibus uitijs & passi onibus animæ suæ agit pœnitētiam,iste potest di cere: Confitebor tibi domine in toto corde meo. l ¶Quoniam audisti uerba oris mei.) Iste uer siculus in Hebraico non habetur. Cæterum quod dicit:hoc est. Propterea confitebor tibi in toto cor de meo:hoc est, pro omnibus uitijs meis & pec catis,quoniam non pro uno uitio confessus sum tibi & exaudisti me.

¶In conspectu

A a ¶¶In conspectu an gelorum psallam tibi.) Vide profectionem pœ nitentis:quia post cōfes sionem & pœnitentiam cū angelis meretur psalle re. Qui autē psallit, iam non agit pœnitentiā,sed gratias agit & benedicit. b ¶Adorabo ad tem plum sanctum tuum.) Si hoc est templum quod nunc uidetur desertū, in quo oportet adorare:er go nō debent Iudæi ado rare quoniā euersum est templum. Templum au tem dicit sanctā & cœle stem Hierusalem. c ¶Super misericordia tua & ueritate tua.) Pec cator audiat misericor diam:iustus aūt & super bus audiat ueritatem. d ¶Multiplicabis in ani ma mea uirtutē.) Multi plicabis, hoc est, multis solicitudinibus subiacētē animā. e ¶Cōfiteant B tibi dne oēs reges terræ.) Reges terræ sunt isti qui regnāt pctō. Ergo ipsi cō fiteantur qui regnāt pec cato. Nec em de regibus huius mundi scriptū est: Cor regis in manu dei. Putas cor Iuliani impiis simi in manu dei fuit? Absit. Aut Neronis, aut Maximiani & Decij per secutorū? Absit. Sed de illis dicit qui regnāt pec cato,qa isti q uincūt uitia & passiones animæ & re gnāt peccato: cor eorum in manu dei est. f ¶Quia audierūt om nia uerba oris tui.) Quia custodierūt mādata tua. g ¶Et cātent in uijs do mini.) Philosophi huius seculi non cantauerūt in uijs domini, sed nos can tamus in uijs domini: hoc est in Moyse & in E saia, & in Hieremia, & de uijs istis uenimus ad illam uiā quæ dicit: ego sum uia.

Psal. CXXXVIII.

a In cōspectu angelorum psallam tibi:ado
b rabō ad templum sanctum tuum & con
c fitebor nomini tuo. Súper misericordia tua & ueritate tua: quoniam magnificasti su per omne nomen sanctum tuum. In qua
b cunq; die inuocauero te exaudi me: multi
c plicabis in anima mea uirtutem. Cōfite
f antur tibi domine omnes reges terræ: quia
g audierunt omnia uerba oris tui. Et cā tent in uijs domini: quoniam magna est gloria domini. Quoniam excelsus domi nus & humilia respicit, & alta à longe co gnoscit. Si ambulauero in medio tribula tionis uiuificabis me, & super iram inimi corum meorum extendisti manum tuam, & saluum me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me: domine misericordia tua in seculum, & opera manuum tuarum ne despicias.

In finē psalmus Dauid. CXXXVIII.

D Omine probasti me & cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam & re surrectionem meam. Intellexisti cogitatio nes meas de longe: semitam meam & fu niculum meum inuestigasti. Et omnes uias meas præuidisti: quia non est sermo in lin gua mea. Ecce domine tu cognouisti omnia nouissima & antiqua: tu formasti me & b posuisti super me manum tuam. Mirā bilis facta est scientia tua ex me: confor i tata est & non potero ad eam. Quo ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si k ascēndero in cœlū tu illic es: si descēdero ad infernū ades. Si sumpsero pēnas meas dilu culo:& habitauero in extremis maris. Etem illuc manus tua deducet me: & tenebit me l dextera tua. Et dixi forsitan tenebræ concul cabūt me,& nox illuminatio mea in delicijs m meis. Quia tenebræ non obscurabuntur à te: & nox sicut dies illuminabitur: sicut te nebræ eius ita & lumen eius. Quia tu pos n sedisti renes meos: suscēpisti me de utero matris meæ. Confitebor tibi quoniam ter ribiliter magnificatus es, mirabilia opera tua: & anima mea cognoscet nimis. Non est occultatum os meum à te quod fecisti in occulto,& substātia mea in inferioribus ter o ræ. Imperfectum meum uiderunt oculi tui:

& in libro

Domie probasti me C &c. Mirabilis facta est scientia tua ex me.) Manifestius hoc Sym machus interptatus est: Prætergreditur me scien tia tua:id est,nō possum tua scire secreta,& in pro fundū sapiētiæ tuæ mens mea nō potest introire. i ¶Quò ibo à spiritu tuo: aut à facie tua quò fugiā.) Quomō aūt tuā possum cōprehēdere no ticiā,cū i te sint omnia,ni hilq; sit quod te fugiat, & ubiq; sit spiritus tuus? Ex quo intelligimus deū esse qui totus ubiq; sit. k ¶Si ascendero in cœ lū tu ibi es:si descendero ad ifernū ades &c.) Nul la altitudo te altior: nul lum profundū te profun dius:oriens & occidēs in tua continentur manu. l ¶Et dixi ergo tenebræ cōculcabunt me, & nox lux mea i delicijs meis.) In hebræo sensus iste est. D Et dixi forsitan tenebræ cōculcabunt me: ecōtra rio autem nox ipsa apud te lumen fuit: quia nihil cælare te potest. Quod Symmachus melius in terpretatus est dicēs: Et nox lux circū me sedet. Sed & sequentes uersicu li,hoc idem significant. m ¶Quia tenebræ nō obscurabunt à te,& nox quasi dies illuminabitur, sicut tenebræ eius ita & lumen eius.) Id est, tam clara sunt omnia, quæ à te putantur occulta, ut manifestiora sint luce. n ¶Suscepisti me de uentre matris meæ.) Quinta ædītio ita tran stulit. Conflasti me de uentre matris meæ. o ¶Imperfectum meū uiderunt oculi tui.) Im perfectū hic pro incōpo sito posuit,quod etiā ele menta hominis antequā formentur in utero, co gnoscat deus.

¶Et in libro

E a ¶Et in libro tuo omnes scribentur.) Et quod nullus absq; uolũtate nascatur dei: nec quisq; eius noticiam subterfugiat. b ¶Dies formabũtur, & nemo in eis.) Hunc locũ Symmachus ita transtulit: dies quibus formati sunt, ne una quidem ex eis deest. Et est sensus: O, mne tempus ætatis cui iam ab exordio uitæ ísti, us sunt curricula deputa ta, certo fine decurrit: nec una dies aut plus aut minus est q̃ tu conditor esse uoluisti. Secundum Lxx. autem interpretes & altiorem intelligentiã sensus est. Tu omnes in die formas: tu cũctos uis esse filios dei, sed nullus est in hominibus qui nõ peccato obnoxius fiat, et per hoc filius noctis esse incipiat: nec quisq; eorũ luce ipsius diei toto uitæ suæ tempore digna perficiat. Vnde & Apostolus ad eos qui filij noctis essent cessauerant loquitur: 1.Tessal.5.a Nos autem fratres nõ sumus filij noctis, sed filij F dei.

Psalmus CXXXIX.

ERipe me domie ab homine malo.) Nõ intantum potest nos decipere diabolus: quãtum per organũ hominis: ab hoc deprecatur prophe, ta liberari. d ¶Qui cogitauerunt iniquitates in corde.) De hæreticis dicit. e ¶Venenũ aspi dum sub labijs eorum.) Quoniam uidentur ami citiæ uerba habere, sed plena sunt ueneno mortifero. f ¶Iuxta iter scandalum posuerũt mihi.) Hoc est de scripturis proferentes testimonia, quæ quasi uidebantur rationem aliquam habere: tentabant me decipere. g ¶Dixi domino deus meus es tu.) Si nõ es sanctus, non potes hũc uersiculum dicere. Cui non regnat peccatum hic dicit: Pars mea dominus. h ¶Non tradas me domine desiderio meo pec catori. Dicit scriptura: Quod si quis uiderit mulierem ad concupiscendum, iam mœchatus est eam in corde suo. Ergo dicit propheta: Ne de concupiscentia mea tradas me diabolo, sed bene mihi habet in opere iudicare, & non in cogitatione. G Matth.5.d

i ¶Caput circuitus eorum: labor labiorũ ipsorum operiet eos.) Quẽ admodum serpens quando uiderit aliquem uenientem ad percutiẽdum: circulum facit totius corporis sui, & in medio cælat caput: ubi scit habere se uitam, ita & isti hæretici per sermonem philosophorum, & Aristotelis & cæterorum uidẽtur se abscondere & quasi protegere & defendere. Sed ecclesiasticus uir quasi in uirga: hoc est in cruce solui t circulum, & inuenit caput latens, & ibi eum percutit: hoc est, testimoniũ profert de scripturis. k ¶Habitabũt recti cũ uultu tuo.) Vultus dei quid est nisi Christus? Qui non rapinam arbi, H tratus est esse se æqualem deo.

Psalmus CXL.

DOmine clamaui ad te & exaudi me:) Moyses stabat cũ populo, & Pharao sequebatur post tergum eius, & undiq; angustia illi erat. In illo tempore lachryma, tus est ad deum. Et continuo deus ad eum: Quid clamas ad me? Dum cũ silentio orabat, auditus est. Scriptura autem nõ meminit quod locutus sit, sed tantum quod lachrymatus sit. Et sãguis martyrũ semper clamat ad dominum, & exaudi tur. Et dominus locutus est ad Cain: Sanguis fra tris tui clamat ad me. Et in Apocalypsi Ioannis, animæ iustorum sub altari dicebãt ad dñm: Vsq; quo dñe nõ nos defendis? Simul autem consideremus qa animæ iustorum, altaria sunt dñi. Gen.4.b Apoc.6.c

¶Intende

a & in libro tuo omnes scribentur: dies formabũtur & nemo in eis. Mihi autem nimis honorati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc sum tecũ. Si occideris deus peccatores: uiri sanguinũ declinate à me. Quia dicitis in cogitatione: accipiant in uanitate ciuitates suas. Nonne qui oderunt te domine oderam: & super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderã illos: inimici facti sunt mihi. Proba me deus & scito cor meum: interroga me & cognosce semitas meas. Et uide si uia iniquitatis in me est: & deduc me in uia æterna.

In finem psalmus Dauid. CXXXIX.

c ERipẽ me domine ab homine malo: à d uiro iniquo eripe me. Qui cogitauerũt iniquitates in corde: tota die constituebant prælia. Acuerunt linguas suas sicut serpe, e tes: uenenũm aspidum sub labijs eorũ. Custodi me domine de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitauerunt supplãtare gressus meos: absconderũt superbi laqueum mihi. Et funes extenderũt f in laqueum, iuxta iter scandalum posuerũt g mihi. Dixi dominõ deus meus es tu: exaudi domine uocẽ deprecationis meæ. Domine domine uirtus salutis meæ: obumbrasti h super caput meum in die belli. Non trãdas me domine à desiderio meo peccatori: cogitauerunt contra me: ne derelinquas me ne i forte exaltentur. Caput circuitus eorũ labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones in ignẽ deijcies eos: in miserijs non subsistent. Vir linguosus non dirigetur in terra: uirum iniustum mala capiẽt in interitu. Cognoui quia faciet dominus iudicium inopis, & uindictam pauperum. Veruntamen iusti confitebuntur nomini k tuo: & habitabũt recti cum uultu tuo.

Psalmus Dauid CXL.

l DOminẽ clamaui ad te exaudi me: intende

A a ¶Intende uoci meæ cũ clamauero ad te.) Hoc est, uide & considera ò dñe quid peto: quoniã nõ peto corporali desiderio, aut aurũ aut tale aliquid huiusmodi sed ut misericordiã tuam cõsequar Propter ea dicit intende: hoc est, diligenter audi: quia nihil alienum peto.

b ¶Dirigat̃ oratio mea sicut incensum in cõspectu tuo.) Hoc est rectà ad te perueniat oratio mea, nõ habens aliquas sordes, aut uitia, aut cogitationes diabolicas. Incensum autem oratiões sanctorum sunt. Hoc au Apo.8.a tẽ cognoscimus de Apocalypsi: quando uiginti q̃tuor seniores tenebant thuribula, & dicebãt: Hę sunt orationes sanctoꝝ.

c ¶Eleuatio manuũ mearum sacrificium uespertinum.) Eleuatio manuũ, dominũ demõstrat. Et in eleuatione manuũ creatorem uidemus. Vide aũt quia nõ dixit extensio manuũ mearum. Extensio eẽ non est eleuatio. Sed extendit aliquis & post tergum, & in latus: hoc est, in uitia: quemadmodũ Hiere.15.b dicit dñs: Et quando extẽderitis ad me manus uestras, non exaudiã uos. Sacrificiũ uespertinũ, undecima hora: id est in euangelio, leuo manus meas. Et iterũ Apostolus: Leuate manus uestras ad B orationes. Et Moyses quãdo leuabat manus, uincebat Iesus: quando aũt deponebat, uincebat̃. Si intelligo scripturas secundũ historiã & secundum literã: Moyses deorsum habet manus. Si aũt spiritualiter, eleuat manus suas in altum. d ¶Pone domine custodiã ori meo.) Mors & uita in manibus linguæ. Et iterum: Amẽ dico uobis: quoniã de omni ocioso uerbo quod locuti fueritis, reddetis rationẽ in die iudicij. Hoc ergo postulat ꝓpheta, ut omne quod loquit̃, non sit ociosum, sed sanctũ & dignũ deo. e ¶Et ostium circũstantiæ labijs meis.) Ostium circũstantiæ quasi murũ in circuitu totius domus postulat, ut in nullo uincat̃. Dicit eẽ Hieremias: Mors intrauit per feneHiere,9.f. stras. Fenestras aũt habem⁹ quinq;: hoc est, uisum, auditũ, gustũ, odoratũ, & tactum. Si ergo uidero mulierem ad concupiscendũ eam, iam mœchatus sum eam in corde meo; & intrauit mors per fenestram meã: hoc est, per uisum. Si tibia aut organũ, aut calamus quasi dissoluat me, mors intrauit per auditũ meũ. Si aũt aliquid molle tangã: & soluar corporis mollitie: mors intrauit per tactũ meum, & cætera similiter. Ergo deprecat̃ propheta ostiũ circũstantiæ: hoc est, ut muniat̃ tota eius domus, ut non habeat aduersarius unde ingrediat̃ & do1.Pet.5.b. minet̃ homibus. Dicit̃ eẽ in epistola sancti Petri: Aduersarius noster diabolus sicut leo rugiens circuit quærẽs quẽ deuoret. Diabolus nõ pugnat cito cotra aliquẽ ꝓ grandia uitia, sed ꝓ parua, ut possit quomodocũq; intrare, & dominari homini, & postea eũ in maiora uitia impellit. Nõ ꝓ fornicatiC onẽ, non ꝓ auaritiã: sed ꝓ minora uitia ingreditur.

f ¶Nõ declines cor meũ in uerba maliciæ ad excusandas excusationes in peccatis.) O infelicissimũ humanũ genus, qui peccata excusamus, dicentes: uictus sũ à natura: cũ in potestate nostra sit & peccare & dño adiuuante nõ peccare. Semp excusamus nosmetipsos & dicimus: Ego nolebã peccare: caro me uicit. Illa mulier uenit ad me, ipsa misit, ipsa me tetigit, ipsa mihi illud dixit, ipsa me uocauit: & ꝓ quo debueramus pœnitentiã agere & dicere: Domine peccaui: excusam⁹, & iungim⁹ peccata peccatis. Aequale corpus habemus omnes, diuersos aũt labores. Non est ꝓsonarũ acceptor deus. Vis ergo scire q̃ æquale habemus & nos & sancti corpus? Paulus apostolus dicit: Video aũt aliã legẽ repugnãtẽ leRom. 7.d. gi mẽtis meæ, & captiuantẽ me in lege peccati. Et iterũ post hæc: Propterea castigo corpus meũ, & 1.Cor.9.d in seruitutẽ subijcio, ne alijs prædicans ipse reprobus inueniar. Et iterũ. Miser ego homo, quis me liRom. 7.d berabit de corpore mortis huius? Diuersos ergo labores habemus. Et quantũ quis laborat, tantum & præmiũ accipiet. g ¶Et cũ homibus operãtibus iniq̃tatẽ.) Ex cõmuni subaudit̃: non declines D cor meũ cũ homibus opantibus iniq̃tatẽ. h ¶Et nõ cõmunicabo cũ electis eorũ.) Sicut dñs habet electos sanctos, ita & diabol⁹ habet electos suos. Intellige mihi principes hæreticorũ: & nõ dubitabis de electis eorũ. Si eẽ dixisset electos, & nõ cũ subdistinctione eorũ, exclusisset electos dei. Communicabo dupliciter intelligit̃: aut cõsentiã, aut secundus fiam: hoc est, immũdus. Scitis eẽ scripturã, duo immũda uocare. Dicit Apostolus: Vt con Ephe.2.c. dat utrũq;: hoc est, duos homines in unũ nouum hominẽ. Duos, interiorẽ & exteriorẽ: hoc est, immundũ faciã sanctũ. Et iterũ: Noë in arca, munda Gene.7.d septena introduxit secũ: immũda aũt duo & duo.

i ¶Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me.) Quẽ diligit dñs, corripit: castigat autẽ oẽm filium quẽ recipit. Beatus est qui corripit̃: nõ retribuet dñs bis in idipsum. Magna est ira dei q̃ non nobis irascit̃. Referuat eẽ nos sicut uitulũ in occisionẽ. Ad Hierusalẽ eẽ dicit: Multa sunt pec Hiere.5.d cata tua, & multæ iniquitates: propterea non ira Ezech.16.e scor tibi: hoc est, quãdo adultera eras tantum, zelabam te quasi diligens te: quãdo aũt multos habuisti amatores, cõtempsi te: & nõ irascor tibi. Quem admodũ uir zelat uxorem suam quando eam diligit: si aũt nõ zelat, odit eã: & nõ cõsequit̃ illius sermones qui dicit: Visitabo in uirga iniquitates eo/ Psal.88.d rũ. Et iterũ: Et nõ uisitabo filias eorũ q̃ fornicatæ Osee.4.e. fuerint. Corripiet me iustus in misericordia & increpabit

E crepabit me. Pone hic magistrū aliquē, aut patrē, aut medicū. Si uiderit medicus in corpore carnes putridas: & dicat quid ad me pertinent: scias quia crudelis est. Si aūt præcidat & cauteriū imponat, misericors est: quia sanat hominē. Similiter & magister si dimittit puerum & non in eo exigit discíplinā, odit eum. Si autē exigat & medicus curet, quæ putaī esse asperitas clementia est. Achab arguitur à dño de Naboth quando occidit eū: & accepit uineam eius: & effudit sanguinē iustū. Elías ꝓpheta missus est ad eū qui dixit: Occidisti & possedisti: statim cōscientia percussus submisit ceruicē & oculos: & hoc impius & rex & indutꝰ purpura. Et postea dicit scriptura: ꝙ audiens induit cilicium subtus purpuram. Et uidens deus dixit: Quia reueritus est me Achab: non inducam mala in eū. Vide ergo quantū ualuit ciliciū & ieiuniū: et modica lachryma quantū sanguinē lauit. Ita ergo oportet uestiri cilicio & ieiunare, ut nemo uideat. Corripiet dupliciter intelligīt: aut arguet, aut docebit. a ¶ Oleū peccatoris nō impinguet caput meū.) Populus meus qui uos beatificant seducūt uos. Laus hæreticorū & oleum ipsorū quo ungūt capita hominū: & repromittunt eis regna cœlorꝝ, impinguat eis caput. Omne aūt pingue reprehendit scriptura, sicut dicit: Et manducauit Iacob & saturatus est & calcitrauit: dilectus incrassatus est: impinguatus, dilatatus est. Māna aūt angelorum tenue est. b ¶ Quoniā adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum.) Hoc dicit. Ipsi quidem sapiebant: ego autē pro ipsis orabam ut conuertantur. c ¶ Absorpti sunt iuncti petræ iudices eorū.) Sicut alibi dicit: Beatus qui tenebit & allidet paruulos suos ad petram. Petra aūt erat Christꝰ. Paruuli autē minores & paruæ cogitationes anteꝯ crescant. Et nunc ipsi hæretici licet per Aristotelē & Platonē uideanī simplicitatē ecclesiæ cōtemnere: tamen quando uenerint ad scripturas, statim absorbebunī à petra: hoc est, à Christo, & conuertētur ad eū. Absorptio em̄ pro uictoria dicitur: sicut Apostolus dicit: Absorpta est mors in uictoria. Vbi est mors uictoria tua? Vbi inferne stimulus tuus? Victoriam autē dicit ipsam absorptionem, quā uictoriā habebat in absorbendo. d ¶ Audient uerba mea quoniā potuerunt.) Ipse dñs dicit: Quia ad me uenerūt, uicti sunt & delectati sunt meis uerbis: & cōuersi sunt ad me & sunt in ecclesia mea. e ¶ Sicut crassitudo terræ.) Omne crassum uicinū est terræ. Et ania quæ peccat, terræ hæret. Dominus enim ex initio omnia tenuia fecit. Suo ergo uitio unusquisqꝫ incrassatur & deducit in terram. Demus exemplū: sicut uulnus in corpore tumens plenū est & crassum: & quando uenerit medicus secat ipsum & sanat & tenue facit, & tūc redigitur in suam naturam quomodo & creatum est. Ideo dicit: Sicut crassitudo terræ erupta est super terram & saluatur.

a oleum autē peccatoris nō impinguet caput
b meū. Quoniā adhuc & oratio mea in bene
c placitis eorū: absorpti sunt iuncti petræ iu-
d dices eorum. Audient uerba mea quoniam
e potuerunt: sicut crassitudo terræ erupta est
f super terram. Dissipáta sunt ossa nostra secus infernum, quia ad te domine dñe oculi mei: in te speraui, nō auferas animā meam.
g Custodi me à laqueo quem statuerunt mi-
h hi: & à scandalis operantium iniquitatem.
i Cadent in retiaculo eius peccatores: singu-
k lariter sum ego donec transeam.

Intellectus

F

f ¶ Dissipata sunt ossa nostra secus infernum.) In uigesimoprimo psalmo dicit: Dissipata sunt uniuersa ossa mea. Si secundū literā intelligim⁹ nō stat. Siquidem crucifixus est tantū. Quādo uideris Arium, Eunomiū extra ecclesiam: intellige dissipata esse ossa domini secus infernū. Os qđ forte est, ipsi maiores sūt qui uidenī aliquid esse: per multiloquium ipsoꝝ & per philosophiā & cōtentionē inducuntur ab hæreticis. g ¶ Custodi me à laqueo quē statuerunt mihi.) Semper nobis laqueos tendūt aut hæretici aut dæmones. Vitia enim uicina sunt uirtutibus. Laqueū mihi posuerūt in eleemosyna, si extendero manū meā ut uideant homines: & quasi bonū faciens, uenio in uitiū & in peccatū. Si autē dedero tunicam fratri ut alter uideat, laqueū mihi posuerunt. Semp ceruis tenduntī retia: & laquei eis ponuntur, ubi uestigia eorū deprehenderit uenator. Ceruus autē accipitur in sancto: quia altus est: & cornua grandia habet, & interficit serpētes. Propterea dicit alibi: Qui perficit pedes meos tā ꝯ ceruorum. Talis em̄ dicitur esse uirtutis, ut spiritu narium suarum protrahere serpētes de cauernis: & sic comedere ualeat. Ipsi ergo serpentes ponunt nobis scandala: hoc est, dæmones in ipsis uestigiis nostris ubi gradimur: In uirtutibus, in eleemosyna, ut corā hominibus faciamus propter uanam gloriā. In ieiunio, in oratione, in uestiēdo ciliciū: & ostendere hominibus. Qui em̄ uestiī cilicio, debet lugere sua peccata: non gloriari & ostēdere hominibus. h ¶ Et à scandalis operātium iniquitatē.) Hoc est, ut non offendā. i ¶ Cadēt in retiaculo eius peccatores.) Supius dixit, custodi me à laqueo quē statuerūt mihi, de multis: nūc autē de uno: Cadent in retiaculo eius peccatores. Quēadmodū dñs mittit rete, & cōprehēdit multitudinē piscium: & habet apostolos piscatores colligentes & afferētes ad eū, hoc ipsos qui p eos credunt: ita & diabolus habet dæmones qui ei subiecti sunt: qui & decipiunt homines & afferunt illi.
k ¶ Singulariter sum ego donec transeā.) Dicit Hieremias: Solus sedebā, amaritudine em̄ repletꝰ erā. Hoc est, in pœnitētia, solus ego hos dolos caueo. Et Moses dicit: Transiens uidebo hanc uisionē magnam. Si nō transierit: hoc est, omnia uitia nō potest uidere magnā uisionem. Magna aūt uisio

A fio: quia rubus ardebat, & non incendebaī: Ardebant spinæ: hoc est, peccata. Hoc igne mundaī & Esa.6.b Esaias: iste est em̄ carbo qui tetigit labia eius: qui erat sup altare. Huius carbonis meminit & ꝓphe- psal.119.b ta Dauid: Sagittæ potētis acutæ, cū carbonibus desolatorijs. Iste carbo desolator est, solitudinē facit, & peccatorē purgat.
a ¶ Intellectus Dauid cū esset in spelunca ora-
b tio.) Præscribīt iste titulus secundū historiā qui dē quando fugiebat Dauid à facie Saul in deserto Engaddi in spelunca absconsus. Et ingressus est ignorans Saul, quasi sua causa. Sed qm̄ habet in p
f g scriptiōe: Intellectus Dauid: debem⁹ spūaliter intelligere psalmū. Accipīt quidē in dño uerus Dauid, & intelligīt Saul in diabolo. Spelunca autē in hoc mundo: & quod diabolus nō immittit in hunc mundū aliquid boni: sed stercus, & si qđ putridum est. Spelunca autem intelligitur iste mundus: quia perfectū lumē nō habet quantū ad cōparationē futuri, sed qua
r e si lumen aliquod illuxit dñs ueniens in hunc mūdū. Propterea dicit Apo
t v stolus: Qui est lumē gloriæ eius. Ergo sicut Dauid introiuit in spelunca absconsus se à Saul: ita & dñs ingressus est in hūc mundū, & psecutionē passus est. Psal. CXLI.

B

VOce mea ad dominū clamaui: uoce mea ad dñm deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationē meā.) Omia hæc in humilitate corporea loquitur ut se uerum hominē, sicut sæpe diximus, manifestet. c ¶ Tribulationē meam ante ipsum ꝓnuncio: in deficiendo in me spiritū meū.) Neꝯ tribulatio præsens, neꝯ defectio spūs impedit: sed iugiter spūalis uocis oratione clamare non desinit. d ¶ Et tu cognouisti semitas meas.) Doctrinas quas doceo. e ¶ In uia hac qua ambulabam absconderunt supbi laqueos mihi.) Sæpius ei à Iudæis absconditos tentationū laqueos in uia præsentis uitæ, & in aliꝭ declarauimus psalmis.
f ¶ Considerabā à dextris.) Vt de sinistra ad dexterā adducerenī. g ¶ Et uidebā quia nō erat qui cognosceret me.) Deum carne cōtectū. h ¶ Perīt fuga à me.) Perīt fuga eius cum delatus à Iudæis, sæpius ultro iterū obtulit, nec est agnitus ab eis. i ¶ Et nō est q quærat animā meā.) Corpus accipiūt ad crucifigendū: animā aūt nō requirunt: id est, nō attingūt. k ¶ Clamaui ad te dñe.) De cruce. l ¶ Dixi tu es spes mea.) Cōmendans in manibus tuis spiritum meū. m ¶ Portio mea in terra uiuentiū.) In sanctis q in eā trāsferuntī, sicut & latroni ait: Amē dico tibi: qa hodie mecū eris i paradiso. n ¶ Intende in orationē meā: qa humiliatꝰ sum nimis. Libera me à psequētibus me: qa cōfor. &c.) A patre se educi de inferni claustris postulat: ut resurrectio eius, paterni nomis honor sit. Quæ confessio à quibus sit cōfitenda ostēdit, dicēs: o ¶ Me expectant iusti.) Apostoli uel reliqui sancti, quorū expectationi cū resurrexero satisfacio. p ¶ Donec retribuas mihi.) Claritatē illā quā habui priusqꝫ mundus fieret apud te. Et nos humiliter deprecamur, ac petimus, ut suscepta uoce clamoris nostri: eductos ex inferni carcere, illuc nos iubeas trāsferri de morte: ubi pēdenti latroni præparasti locū lucidū ac quietē: qatibi est honor & gloria cū patre & spū sancto in secula seculorū. Amen.

Luc.23.f

Ioā.17.d

C

D

q ¶ Psalmus Dauid qn̄ psequebaī &c.) Iste psalmus uocē cōtinet illius q
,p humana redēptiōe seipsum exinaniuit, accipiēs formā serui, ut nos erueret à seruitute.

Psalmus Dauid quando persequebatur eum filius suus Absalon. CXLII.

DOminē exaudi orationem meam: áuribus pcipe obsecrationē meā i ueritate
r s tua: exāudi me in tua iusticia. Et nōn intres
t v in iudicium cum seruo tuo: quiā non iustificabīt

a Intellectus Dauid cum esset in spelunca oratio. CXLI.

b VOcē mea ad dominum clamaui: uoce mea ad dominū deꝑcatus sum. Effun
c do in conspectu eius orationē meā: & tribū lationem meam ante ipsum pronuncio. In
d deficiendo ex me spiritum meum: & tū cognouisti semitas meas. In uiā hac qua am
e f g bulabam, absconderunt superbi laqueū mihi. Cōsiderabam ad dexteram & uidebā:
b & non erat qui cognosceret me. Perīt fuga
i à me: & nōn est qui requirat animam meā.
k l Clamaui ad te domine, dixi tū es spes mea:
m portio mea in terra uiuentium. Intēnde ad
n deprecationem meā: quia humiliatus sum nimis. Libera me à persequētibus me: quia confortati sunt super me. Educ de custodia animam meam ad cōfitendū nomini tuo:
o p mē expectant iusti donēc retribuas mihi.

Psalmus Dauid quando persequebatur eum filius suus Absalon. CXLII.

DOminē exaudi orationem meam: áuribus pcipe obsecrationē meā i ueritate
r s tua: exāudi me in tua iusticia. Et nōn intres
t v in iudicium cum seruo tuo: quiā non iustificabīt

a Intellectus Dauid cum esset in spelunca oratio. CXLI.

b VOcē mea ad dominum clamaui: uoce mea ad dominū deꝑcatus sum. Effun
c do in conspectu eius orationē meā: & tribū lationem meam ante ipsum pronuncio. In
d deficiendo ex me spiritum meum: & tū cognouisti semitas meas. In uiā hac qua am
e f g bulabam, absconderunt superbi laqueū mihi. Cōsiderabam ad dexteram & uidebā:
b & non erat qui cognosceret me. Perīt fuga
i à me: & nōn est qui requirat animam meā.
k l Clamaui ad te domine, dixi tū es spes mea:
m portio mea in terra uiuentium. Intēnde ad
n deprecationem meā: quia humiliatus sum nimis. Libera me à persequētibus me: quia confortati sunt super me. Educ de custodia animam meam ad cōfitendū nomini tuo:
o p mē expectant iusti donēc retribuas mihi.

Psalmus Dauid quando persequebatur eum filius suus Absalon. CXLII.

DOminē exaudi orationem meam: áuribus pcipe obsecrationē meā i ueritate
r s tua: exāudi me in tua iusticia. Et nōn intres
t v in iudicium cum seruo tuo: quiā non iustificabīt

E Deus Abrahã,deus Isaac,deus Iacob:deus uiuen
Ioã.25.b. tium & nõ mortuorũ.Ergo nec ipsi patriarchæ iu
stificabuntur in cõspectu dei. Stellæ eñ non sunt
mundæ in conspectu eius. a ¶Quia persequu
tus est inimicus animã meam.) Hoc interpretati
one nõ indiget.Nulli du
bium quin diabolus.
b ¶Humiliauit in terra uitam meã.) Hoc est qđ
dicit. Ante alas habebã
& uolabã:nũc aũt perse
cutus est inimicꝰ animã
meã:& apprehendit & li
gauit mihi pedes & ma
nus,quẽadmodũ uolati
le ab homine cõprehen
dĩ,ut quasi uideaĩ mor
tuũ esse:quia nõ habet li
cẽtiã alaꝝ suaꝝ ut uolet.
Ita &me,inquit, inimicꝰ
ligauit cõscientia pctõꝝ
meorum. c ¶Colloca
uit me in obscuris sicut
mortuos seculi.) Si sicut
mortuos seculi, adhuc
necdũ mortuus: quia in
pœnitentia stat. Si quis
aũt peccans nõ agit pœ
nitentiã,hic mortuus est
F seculi:& nõ sicut mortu
us,sed perfecte mortuꝰ.
Hoc ergo putauit inimi
cus:quia non ago pœni
tentiã pro peccatis, quæ
ipse mihi suggessit ut fa
ciam. d ¶Et anxiatus
est super me spiritus me
us.) Tu dic prius pecca
ta tua & saluꝰ eris.Et ite
rum:Si solum suspiraue
ris pro peccatis tuis, sal
uus eris. e ¶In me tur
batũ est cor meũ.) Pro
pter cõscientiam meam,
quia peccaui. f ¶Me
mor fui dierũ antiquorũ.) Dierum meorũ priorũ
memor fui quando habebã cõfidentiã: nunc autẽ
mihi nox est. g ¶Expandi manus meas ad te.)
Ligatus ab inimico,nihil aliud possum facere ni
si pœnitentiã agere: & manus meas leuare ad te.
h ¶Anima mea sicut terra sine aqua tibi.) Sicut
terra sine aqua sitit & quærit imbrem:ita & anima
mea desiderat & sitit te deum suũ. i ¶Velociter
exaudi me dñe,defecit spũs meus.) Anima mea
defecit,& caro mea defecit:spũs tantũ remansit in
me,& ipse defecit. Sed uelociter exaudi me dñe,
& miserere mei. k ¶Notã fac mihi uiã in q̃am
bulẽ.) Christũ tuũ notũ fac mihi,qui dixit:ego sũ
uia. l ¶Spũs tuus bonus deducet me in terrã re
ctã.) Hic impĩssimi Ariani ꝓponunt nobis & di
cũt:Magister bone, qd faciã boni ut saluus fiam? G
Luc.18.d. Qui dicit:Quid me dicis bonũ? Nemo est bonus
nisi unus deus. Ergo si filius non est bonus, sed pa
ter:maior est pater filio. Ergo secũdũ tuũ sensũ im
pissime Ariane,qs maior, filius an spũs sanctus?
Vticꝫ dicis filius. Hic er
go dicit:Spũs tuus bonꝰ
deducet me in terram re
ctã. Ergo si spũs bonꝰ est
qui minor est,sicut tu di
cis:multo magis filiꝰ bo
nus est,quẽ tu maiorem
dicis.In euãgelio autem
ita habet:Et accedẽs unꝰ Matt.19.b
de scribis tẽtãs eũ ait:ma
gister bone,& ait: Quid
me dicis bonũ,& nõ cõfi
teris? Sicut si aliqs tentãs
eꝫm suũ,quẽ cõtẽnit,di
cat illi:episcope: & ille re
spõdet:tibi nõ sũ epus:re
cede à me.Alibi aũt non
legistis:Bonꝰ pastor po Ioã.10.b
nit aiam suã,p ouibus su
is? Quid aũt melius filio
q carnẽ induit ꝓpter nos
& passus est: & descẽdẽs
de sua maiestate,nouem
mẽses in utero uirginis i
sanguine fuit, in cunabu H
lis fuit:passus est per mo
mẽta crescere:& uerbera
ri & collaphizari & cru
cifigi? Quid hoc meliꝰ?
¶Propter eos q ignorãt
latinã linguã, licet multa
de euãgelio dixerimꝰ, tñ
debemus & de psalterio
q̃dã dicere:ut alĩs satura
tis, alĩ ieiuni nõ redeãt.
Qm̃ aũt lõgꝰ est psalmꝰ:
& si uoluerimus in singu
lis uersiculis imorari, di
es ꝓterit: debemus breui
ter ad singula quæqꝫ sen
sus magis q̃ꝫ uerba replicare. Psal. CXLIII.

m BEnedictus dominus deus meus qui do
cet manus meas ad prælium:& digitos
n meos ad bellum.Misericordiã mea & refu
giũ meũ:susceptor meus & liberator meus.
Protector

A bus appellatur deus.Quot beneficia,tot nomina.
a ¶Qui subdis populũ meũ sub me.) Hoc potest
ex persona Christi dici:hoc est, ex assumpto ho
mine.Potest aũt ex persona apostolorũ dici, quia
dicit:Qui subdis populũ meũ sub me. Dicit hoc
& sanctꝰ pater in mona
sterio, & gratias referẽs
deo dicit:Benedictꝰ do
minus deus meus,q sub
dis populũ meũ sub me.
Non enim mihi subiicit:
sed tibi subiicit. Ideo mi
hi seruit ut seruiat tibi.
b ¶Domine qd est ho
mo quia inotuisti ei: aut
filius hominis quia repu
tas eũ.) Hoc ipsum & in
octauo psalmo dicitur:
Quid est homo ꝙ me
mor es eius:aut filius ho
minis quoniã uisitas eũ?
Domine quid est homo quia innotuisti ei? De fra
gilitate corporis & humana conditione loquitur.
Et quid dicit? Si carnem aspicias,quid est homo?
Si spiritum,grande quiddam est homo. Non de
spiciamus carnẽ:sed carnis opera contemnamus.
Non despiciamus carnem,quæ cum Christo re
1.Cor.15.f. gnat in cœlo. Caro & sanguis regnum dei nõ pos
sidebunt. Non caro & sanguis, sed carnis opera.
B Caro & sanguis regnum dei non possidebunt, &
quomodo in Christo regnant:& quomodo sede
mus cũ Christo in cœlestibus? Domine quid est
homo quia innotuisti ei,aut filiꝰ hominis quia re
putas eum.Gratias agit deo:& quod dicit hoc est.
Quantũ ad humanã conditionẽ:homo nihil est.
Vanitas uanitatum & omnia uanitas,dixit Eccle
siastes.Si omnia uanitas,ergo & cœlũ,ergo & an
geli.Si cœlũ & angeli uanitas:homo quanta uani
tas? Et si uanitas angeli,si cœlũ uanitas:deus ergo
quare uanitatẽ operatus est? Vanitas ad cõpara
tionem dei:cæterum per se non uanitas.Domine
quid est homo quia innotuisti ei? Grandis homi
nis felicitas:scire creatorem suum.Hoc à bestijs di
stamus:quia nos intelligimus creatorem nostrũ:il
la non intelligunt.Sed & ipse status corporis suũ
quærit artificem.Cætera animalia terram respici
unt:& ubi uenter,ibi & oculi.Cæterum oculi no
stri ad cœlum erecti sunt:ut & si mens fuerit obcæ
cata,tamen inuictis oculis cœlum uideamus.
c ¶Homo uanitati similis factus est: dies eius si
cut umbra prætereunt.) Vere dies nostri q̃si um
bra.Fui infantulus:fui puer: fui adolescẽtulus: fui
iuuenis:fui uir:hoc est,fui ætatis perfectæ:fui me
diæ.Dum nescio,senex sum.Senectuti mors sub
repit.Mutor quotidie,& nihil me esse non sentio.
Ne uno quidem momento horæ stamus in statu
nostro.sed semper aut crescimus aut decrescimus.
Ergo homo per momẽta mutatur:& dum nescit,
interit.Ego senex, recordor infantulus quid fue
rim,quid fecerim,quomodo luserim, quomodo
huc illucꝫ discurrerim:nunc me uideo nimio põ C
dere prægrauatum.Dies eius sicut umbra præte
reunt.Vita nostra umbra esse uidetur:& substan
tiam non habet.Quod autem substantiam nõ ha
bet,cito perit.Quia ergo homo tã miserabilis est:
quia sic est infirmus, qđ
inde precamur:quid ro
gamus:quid hic dicit ꝓ
pheta:quid est quod pre
catur? d ¶Domine in
clina cœlos tuos & de
scende.) Non poteris ser
uare istam hominis usi
tatem nisi ipse eam indu
eris.Domine inclina cœ
los tuos et descẽde.Ouis
tua erronea sanari non
poterit:nisi tuis humeris
reportetur. e ¶Tange
montes & fumigabũt.)
Amen amẽ dico uobis:
si habueritis fidem ut granũ sinapis:poteritis dice
re monti huic,transi & transferetur. Ibi de lunati
co dicebatur:de illo mõte,qui ab illis transferri nõ
poterat.Scriptum est in Hieremia:Date domino Hier.13.d
deo nostro gloriam antequam offendãt pedes ue
stri ad montes tenebrosos.Hoc totum quare dixi
mus? Quoniam & nunc sequitur: Tange montes
& fumigabunt.Montes qui regnant: montes qui
erecti sunt per superbiam:qui dicũt,mea sunt flu
mina,& ego feci ea. Tange mõtes & fumigabũt.
Non dixit inflammabuntur,sed fumigabunt. Ha
beant montes pœnæ indicium:non fulgoris,non
splendoris. f ¶Fulgura coruscationes & dissipa
bis eos.) Vide quid dicat.Non dixit, delebis eos,
sed dissipabis eos.Legimus in Genesi:eo tempore
quo fabricabant turrem dixit deus: Venite descẽ Gene.11.e.
damus & confundamus linguas eorũ, ne aliquan
do in se consensum habeant,sed dispergant. Pro
dest illis. g ¶Emitte manũ tuam de alto.) Dñe
quis credidit auditui nostro,& brachiũ dñi cui re
uelatũ est? Emitte manũ tuã de alto. Dñe inclina
cœlos tuos & descẽde.Hoc ad filium dicit:Inclina
cœlos tuos & descẽde.Et quomodo dixit: emitte
manũ tuã de alto? Si descendit, quomodo manũ
mittit de alto? Sed licet in terra sit,tamen de cœlo
mittit manũ:non eñ recedit de cœlo. h ¶Eripe
me & libera me de aquis multis.) Quoniã descẽ
disti,quoniam inclinasti cœlos,& misisti manum
tuam de alto:& humanam carnem dignatus es as
sumere:& multi crediderunt in te: pro una aqua
plures aquæ esse cœperũt: Videas dispersas in to
to orbe esse hæreses diuersas. Eripe me & libera
me de aquis multis:& præsta mihi fontẽ uiuentẽ.
Vnus est eñ deus:una fides:unũ baptisma. Libe
ra me de aquis multis. Ille enim aquæ multæ non
generant filios tuos,sed filios alienos. Vnde sequi
tur: i ¶Libera me de aquis multis: & de manu
filiorum alienorum.) Non sunt enim tui filij q na
scuntur in multis aquis:sed alieni filij sunt.

a ¶Quorum os loquutū est uanitatem.) Scientiam sibi repromittunt: & erigunt os contra creatorem suū. Posuerūt in cœlo os suū. Quorum os loquutum est uanitatem. Scientia illorum, uanitatis sciētia est. b ¶Et dextera eorum dextera iniquitatis.) Vtrunq; condemnatur, & os & manus, & scientia & opera. Quorum os loquutum est uanitatē: hoc est, sciētiam. Et dextera eorū dextera iniquitatis. Dextera in opere. Dexteram se habere dicunt: sed toti sinistri sunt. Dextera iniquitatis est, & non est æquitatis. Vñ & tali sinistræ dicit: Stet diabolus à dextris eus. Qui talem habet dexteram, & iniquitatis dexterā: stat diabolus a dextris eius.

c ¶Deus canticum nouum cantabo tibi.) Nouus homo, nouum canticum. Deus canticum nouum cantabo tibi. Cantate domino canticū nouū. Quàm pulchre non dixit canto, sed cantabo. In futuro repromisit: in præsenti enim scit certamen esse, non canticū. Nū quàm cantat exercitus nisi quando uicerit. Ergo quoniam in præsenti pugno: non mihi uacat cantare. Cum uicero, tunc cantabo. d ¶In psalterio decachordo psallam tibi.) Tunc extēdam utrāq; manū & uitalibus tibi chordis canā. Oratio mea, psalterium tuum est. e ¶Qui das salutem regibus.) Quibus regibus? Cor regis in manu dei: q regnant in corpore suo: qui subjciunt corpus suū, & seruituti redigunt: ne aliis prædicātes, ipsi reprobi inueniantur. Isti sunt reges de quibus dicit sapientia in Prouerbijs: Dat regnū regibus. f ¶Eripe me & libera me de manu filiorum alienorum.) Versiculi qui supra dicti sunt, iterum repetuntur.

g ¶Quorum os loquutū est uanitatē: & dextera eorum dextera iniquitatis. Quorū filij sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua.) De manu filiorum alienorum. Hæreticorum filij, uideamus quales sint. Quorum filij sicut nouellæ plantatiões in iuuentute sua. De manu filiorum alienorum. Diligenter animaduertite quid dicitur de hæreticis.

h ¶Filiæ eorum compositæ: circumornatæ ut similitudo templi. Cellaria eorum plena: eructātia ex hoc in illud. Oues eorum fœtosæ abundātes in egressibus suis: boues eorum crassi. Non est ruina maceriæ, neq; transitus: neq; clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hæc sunt.) Illi hoc dixerunt. Ego quid dico? i ¶Beatus populus cuius dominus deus eius.) Singula igitur uestris orationibus breuiter disseremus. Quorum filij sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua. Plātatio eorum nō est uetus, sed nouella est. Non est em̄ de ueteri lege: nō est de pphetis: nō est de apostolis, sed de nouis magistris est. Filiæ eorum sicut nouellæ plantationes in iuuentute sua. In iuuentute sua: semp iuuenes sūt. Licet multæ sint hæreses ueteres, tamen quotidie mutanť: & nouæ quotidie inueniunť. Nouæ sūt ipsæ hereses, licet ueteres sint: tamē cum quotidie doctrinas suas innouāt, nouæ sunt. Non em̄ sunt ueterum magistrorū errore contenti, sed quotidie ipsi noua reperiunt: quorum filij sicut nouellæ plantatiões in iuuentute sua. De ecclesia qd dicit: de timētibus dnm̄: Beati oēs qui timent dnm̄: qui ambulāt in uijs eius. Quid dicit de illis? Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mēsæ tuæ. Circa mensam Christi sunt illi filij: non longe sunt à mensa Christi. Ibi nō dicit filiæ, sed tantūmodo filij. Cæterū hæretici habent & filias, habent & fragiliorē sexū, uoluptates, delicias. Filiæ eorum compositæ. Sermo cōpositus est, & sensus sordidus. In scripturis sanctis cogitationes semp filij dicunť: uerba, filiæ. Vide ergo quid dicit: Cogitationes eorum: hoc est, filij noui sunt. Verba uero eorū: hoc est, hæreticorum, quæ habēt de sapiētia seculari, cōposita sunt: habēt em̄ uerba cōposita, laudatū sermonē. Filiæ eorū cōpositæ. Vident quidē esse cōpositæ: sed quia filiæ sūt & nō filij, uires nō habēt. Circūornatæ ut similitudo tēpli. Pulchre dixit, similitudo tēpli. Nō habēt uerā ecclesiā, sed similitudinē ecclesiæ. Cellaria eorū plena: eructantia ex hoc in illud. Parati sunt ad cōtendendū. Si illos tenueris in uno testimonio, ad aliud transeūt. Si in scripturis tenueris, ad Aristotelē fugiūt. Si Aristotelē tenueris, in Platonem transeūt. Cellaria eorū plena: eructantia ex hoc in illud. Cellariū proprie dicit qd̄ diuitias cōpositas habet. Hæretici cellaria habēt. Habēt em̄ pparata uerba quibus cōtendant. Cæterū ecclesiastici simplices sunt: nihil habent præparatū. Aperiūt os & replet à dño: secundū quod dicit: Aperi os tuum & implebo illud. Et, nolite cogitare quid respondeatis illis: dabit em̄ uobis pater uester in illa hora quid dicatis. Vidētis quoniā nō habemus cellaria præparata: sed diuitiæ nostræ subditæ sunt. Dicit aliquis: Da testimoniū quomodo sancti cellaria non habent. Respicite, inquit, aues cœli, quoniā nō habent cellaria neq; horrea: & pater uester cœlestis pascit illas. Aues isti specialiter monachi sunt:

A sunt: non habent cellaria: non habent apothecas: sed habent apothecarum & cellariorum dominū ipsum Christum. Non habent horrea, sed horreorum dominū. Non habent diuitias diaboli, sed habent paupertatem Christi. Diabolus quid dicit? Matt.4.d. Hæc omnia mea sunt: si procidēs adoraueris me, dabo tibi ea. Christus quid dicit ad suos? Qui nō uendiderit omnia sua quæ habet, & dederit pauperibus, nō potest esse meus discipulus. Ille regna & diuitias pollicetur ut occidat: hic paupertatem pollicetur ut saluet. Nihil grāde facimus si nostra relinquamus. Christus patrē reliquit & regna cœlorum propter nos. Nemo putet me blasphemare: quia dixi, patrem reliquit. Secundum dispensationem loquor, secundū quod mittitur: secūdum quod dicitur: Pater qui me misit, maior me est. Deus non mittitur: deus non subjcitur seruituti: sed dispensatio mittitur. Si deus ubiq; est, & omnia in deo sunt, quomodo deus ad aliquid mittitur, cum deus sit omnia? Christus igitur pro nobis pauper factus est. Hoc totum quare diximus? Quia nūc lectum est: Cellaria eorū plena: eructantia ex hoc in illud. Pulchre dixit eructantia: de saturitate nimia. Illi eructant de saturitate & pereunt: nos de ieiunio ut saluemur. Oues eorum fœtosæ. Multos habent filios. Multus enim numerus hæreticorū est. Oues eorum fœtosæ. Vnde dicitur & in Osee Osee.9.c propheta: Domine da illis. Quid dabis illis? Vulua sterilem, & ubera arentia. Hoc de quibus dicitur? De hæreticorum magistris: qui sibi in numero discipulorum applaudunt. Oues eorum fœtosæ abundantes in egressibus suis. Non dixit in ingressibus suis, sed in egressibus. Non enim ingrediuntur in ecclesiam, sed egrediuntur de ecclesia: 1.Ioā.2.c. id est, ex nobis exierunt, sed non fuerūt ex nobis. Si enim fuissent ex nobis, mansissent utiq; nobiscum. Abundantes in egressibus suis. Quotidie egrediuntur de ecclesia: abundantes in egressibus suis. De ecclesia quid dicitur? Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Boues eorum crassi. Vidit & Gene.48.d. Pharao in somnio boues crassos. Israëlitici populi tenues sunt, Aegyptij crassi. Videtis enim magistros hæreticorum nihil aliud facere, nisi studere diuitijs. Diuitijs studeant, & pauperem Christū cōtēnūt. Boues eorū crassi. Pulchre dixit, boues crassi: quorum deus uenter est, & gloria in cōfusione eorum. Non est ruina maceriæ, neque transitus. Nonne uobis uidetur obscurum esse quod dicit: Non est ruina maceriæ, neq; trāsitus: neq; clamor in plateis eorum? Difficile hæreticos inuenies imperitos. Omnes enim magistri instructi sunt scientia seculari. Non habent rete apostolicum, sed catenulas dialecticas. Non est ruina maceriæ, neque transitus. Si quando sunt in disputationibus, quādo tecum cœperint disputare, sic uerba eorū breuia sunt: sic artifici sermone cōclusa, ut euadere inde difficile sit. Cum enim te ligauerint syllogismis suis & te clauserint, & quasi maceriem syllogismū tibi texuerint & ædificauerint, non potes conuertere: nō potes transire: teneris inclusus. Nō est ruina maceriæ, neq; transitus. Cūq; ibi te tenuerint q̄si quodam gyro inclusum: tunc non eris in angusta uia, quæ ducit ad uitam: sed in lata, quæ ducit ad mortem. Neq; clamor in plateis eorum. Clamor Iesu reuocat ad se & dicit: Qui sitit, ueniat & Ioā.7.f bibat. Clamor Iesu in uia angusta est: in plateis hæreticorum non est. Beatum dixerunt populū cui hæc sunt. Multi nescientes: beatos tales putāt. Cæterum nobis simplicitas Christiana est: nolumus eloquentiam Platonicam: sed uolumus simplicitatem apostolicā. Piscator iste rete tenet, lutosos habet pedes: & manus ex opere callosas habet. Beatus populus cuius est dominus deus eius. Beatus est populus qui pro omnibus diuitijs Christū habet. Illi habent filios & filias, & cellaria, & oues fœtosas, boues crassos & nitidos atq; formosos. Cæterum nos nō habemus multitudinem: sed scim9 illud dictū in euangelio: Vbicūq; fuerint duo aut Matt.18.c tres congregati in nomine meo: ibi in medio eorū sum. Ne timeas grex paruule: quia cōplacuit deo habitare in te. Ne dicant monachi: Ecce tātæ multitudines, ciuitates plenæ sunt, omnis orbis: nemo ergo saluatur, nisi qui in monasterijs est? Ecce tantæ multitudines: nos ergo soli saluamur? Quādo ergo hæc cogitaueris, audi: Ne timeas grex paruule, quia complacuit patri habitare in te. Et nunc lectum est in euangelio: q̄ una anima saluaf: ut duo Mar.5.b. mília porcorum pereant. Hoc totum quare dico? Quoniā pretiosior est unius sancti anima, q̄ infinitæ multitudines peccatorū. De toto mūdo duo decim elegit apostolos: de duodecim unus recessit: remanserunt undecim. Venit crux: decē fugerunt: remansit unus Petrus: unus cū uno. Et ipse unus fugit, atq; utinā fugisset & nō negasset. Ergo dicamus, uniuersum genus humanū periit. Quoniam perierat, propterea dominus crucifixus ait: Torcular calcaui solus, & de gentibus non est uir Esa.63.a. mecū. Eo tempore completus est psalmus: Saluū Psal.11.a me fac domine, quoniā defecit sanctus. Non est qui faciat bonū, non est usq; ad unū. Ille qui, prmi serat, dicens: Si me necesse est mori, aut ire in carcerem, nō te negabo: negauit. Hoc totū quare dico? Quia monachus nō debet aspicere ad multitudinē peccatorum, sed ad conuersationē & pauMar.14.d. citatē sanctorū. Vniuersa Iudæa ducebatur in captiuitatem. Venerat Nabuchodonosor, tanta hominū milia ducebantur captiua in Babylonē. Solus Hieremias erat qui confitebatur deum: & ipse Hiere.15.d mittebatur in lacum luti: & tamen precios̄ior erat unius illius anima q̄ omis populi. Vultis scire qd faciat unus homo? Iesus filius Naue cum uniuersa terra habitaretur, solus erat. Vtiq; erant infinitæ multitudines, & ille solus erat. Solus imperat soli & lunæ, & stat: homo iubet & cœlum audit. Audit illum cœlum: quia ipse audiebat dominū. Hieremias erat in captiuitate: erant autem & multæ multitudines. Et quid dicit? Solus sedebam, quia amaritudine repletus sum. Quomodo solus in ciuitate eras? Sed ideo solus: quia propositi mei socium non habebam.

a ¶Laudatio ipſi Dauid.) Iſte pſalmus ex uoce prophetica dei cõtinet laudem: ſicut ipſe ad eum eloquens ait: Pſalmus CXLIIII.

EXaltabo te deus meus rex & benedicam nomini tuo in æternũ & in ſeculũ ſeculi.) Exaltat deum: quia ſcit æqualem patri: regẽ, quia noluit iudicem mundi.

c ¶Per ſingulos dies benedicam te: & laudabo nomẽ tuũ in ſeculũ, & in ſeculũ ſeculi.) Et ob hoc maxime laudat: quia cõformẽ ſperat ſe fieri nomini illius: id eſt, Chriſto domino, in ſeculo futuro. d ¶Magnus dominus & laudabilis nimis: & magnitudinis eius nõ eſt finis.) Quia ſine fine magnus, ſine fine laudabilis. e ¶Generatio.) Quam fides protulit.

f ¶Et progenies.) Quã Chriſti paſſio ꝓcurauit.

g ¶Laudabunt opera tua: & potentiã tuã pronunciabunt.) Cũ uel à te facta ſunt, uel à te protegunt. h ¶Magnificentiã maieſtatis tuæ: & ſanctitatem tuã loquẽtur.) Tu nos ſanctos eſſe uis, dicẽs: Sancti eſtote, quoniã ego ſanctꝰ ſum. Hoc & nos cæteris loquimur.

i ¶Et mirabilia tua narrabunt.) Quæ quotidie in eccleſia operaris.

k ¶Virtutẽ terribiliũ tuorum dicẽt: & magnitudinẽ tuã loquent.) Virtus eſt terribilis, cũ in impios ulciſcit, ut in Pharaonem. Magnitudo eſt, cum iuſti eruunt: ut Iſrl.

l ¶Memoriã abundantiæ ſuauitatis tuæ eructabunt.) Quia eos fouere dignaris. m ¶Et iuſticia tua exultabũt.) Quia in impios ulciſceris.

n ¶Miſericors & miſerator dñs: patiẽs & multũ miſericors.) Et ſanctus in omnibus opibus ſuis: quia qđ factũ eſt in eo, uita eſt. o ¶Suauis dñs uniuerſis, & miſerationes eius ſup oĩa opa eius.) Miſeratione em̃ ſua omne opus qđ facit & protegit. p ¶Cõfiteant̃ tibi dñe oĩa opa tua: & ſancti tui benedicant tibi.) Vt per ſanctos qui te iugiter benedicunt, intelligaris omniũ eſſe creator & cõditor. q ¶Gloriã regni tui dicent.) Vt ab omnibus deſideret̃. r ¶Et potentiã tuã loquentur.) Vt ab omnibus timeat̃. s ¶Vt notã faciant filijs hominũ potentiã tuã: & gloriã magnificentiæ regni tui.) Ne excuſatio pignorantiam adhibeat̃. t ¶Regnũ tuũ domine regnũ omniũ ſeculorũ.) Omnia em̃ ſecula regni tui dominatione uoluũtur. u ¶Et dñatio tua in omni generatione & progenie.) Eccleſiaſtica generatione in progenie futuri ſeculi dilatata.

x ¶Fidelis dñs in oĩbus uerbis ſuis.) Cum oĩa quæ per prophetas locutus eſt adimpleuit.

y ¶Et ſanctus in omnibus operibus ſuis.) Vt ſicut ille ſanctus eſt, ita & nos qui opa eius ſumus, ſancti efficiamur in eo.

z ¶Alleuat dñs oẽs qui corruunt.) Ne in æterna ruina merganꝰ. a ¶Et erigit oẽs eliſos.) Quos corporeæ uoluptatis p̃ci pitauit ſtimulus, ſi pœnitentiã agant. b ¶Oculi omniũ in te ſperãt domine: & tu das eis eſcam in tẽpore opportuno.) Sanctorũ interior aſpectus in illo futuro retributionis ſuſcipit̃ tẽpore. c ¶Aperis tu manũ tuã & imples omne animal benedictione.) Quod maledictiones & impropria mundi ꝓ nomine tuo ſuſtinuit. d ¶Iuſtꝰ dñs in omnibus uijs ſuis & ſanctus in oĩbꝰ operibus ſuis.) Sicut iam ſuperius dictũ eſt. e ¶Prope eſt dñs oĩbus inuocantibus eũ in ueritate.) Ipſe quid ait: Ego ſũ deꝰ de prope, & nõ deus de longe. f ¶Volũtatẽ timentium ſe faciet, & preces eorum exaudiet: & ſaluos faciet eos.) Dũ eos eruit uel ab inſtigatiõe diaboli, uel ab ardore peccati. g ¶Cuſtodit dñs diligẽtes ſe: & oẽs peccatores diſperdet.) Illos diligit, q dilectionẽ eiꝰ mũdanis dilectiõibus prætulerunt. Illos uero diſperdit, qui amori eius amorem ſeculi præpoſuerunt.

¶Laudẽ

a Laudatio ipſi Dauid. CXLIIII.

b EXaltabo te deus meus rex: & benedicã nomini tuo in ſeculũ: & in ſeculũ ſeculi.

c Per ſingulos dies benedicam tibi: & laudabo nomẽ tuũ in ſeculũ: & in ſeculum ſeculi.

d Magnus dñs & laudabilis nimis: & magnitudinis eius non eſt finis. Generatio & gẽ

e f neratio laudabunt opera tua: & potentiam

g tuam pronunciabunt. Magnificentiam glo

h riæ ſanctitatis tuæ loquent̃: & mirabilia tua

i narrabunt. Et uirtutũ tem terribilium tuorum

k dicent: & magnitudinẽ tuam narrabũt. Mẽ

l moriam abundantiæ ſuauitatis tuæ eructa

m n bunt: & iuſticiã tua exultabunt. Miſerator

& miſericors dominus: patiens & multũ mi

o ſericors. Suauis dominus uniuerſis: & miſe

p rationes eius ſuper omnia opera eius. Cõfiteantur tibi domine omnia opera tua: &

q ſancti tui benedicãt tibi. Gloriam regni tui

r s dicent: & põtentiam tuã loquentur. Vt nõtam faciant filijs hominũ potentiã tuam: &

t gloriam magnificentiæ regni tui. Regnum

v tuũ regnum omniũ ſeculorũ: & dominatio

x tua in omni generatione & generatiõe. Fidẽ

y lis dominus in omnibus uerbis ſuis: ẽt ſan

z ctus in omnibus operibus ſuis. Alleuat do

a minus omnes qui corruunt: & erigit omnes

b eliſos. Oculi omniũ in te ſperant domine:

& tu das eſcam illorum in tempore oppor

c tuno. Aperis tu manum tuã: & imples oĩe

d animal benedictione. Iuſtus dñs in omni

e bus uijs ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Prope eſt dominus omnibus inuocantibus eum: omnibus inuocantibus eum

f in ueritate. Voluntatem timentiũ ſe faciet:

& deprecationẽ eorũ exaudiet, & ſaluos fa

g ciet eos. Cuſtodit dominus omnes diligentes

Hiere. 25. e

A a ¶Laudem dñi loquet̃ os meũ.) Nunc & in futuro retributiõis tẽpore. b ¶Et benedicat oĩs caro nomini ſancto eius in æternũ & in ſeculũ ſeculi.) Quod ait: Omnis caro: nõ ad inſenſibilia referendũ eſt: ſed ad omne corpus eccleſiæ qđ noſ

a tes ſe: & omnes peccatores diſperdet. Lãu

b dationem domini loquetur os meũ: & bẽ

nedicat omnis caro nomini ſancto eius in ſeculum: & in ſeculum ſeculi.

Alleluia Aggæi & Zachariæ. CXLV.

c LAudã anima mea dominum: lãudabo

d dominũ in uita mea: pſallãm deo meo

e ẽ diu fuero. Nõlite cõfidere in principibus:

f neq; in filijs hominũ, in quibus non eſt ſa

g lus. Exibit ſpiritꝰ eius & reuertetur in ter

b rã ſuã: in illã die peribũt oẽs cogitatiões eo

i k rũ. Beatus cuiꝰ deus Iacob adiutor eiꝰ: ſpẽs

l eius in dño deo ipſiꝰ: qui fecit cœlũ & terrã, mare

sumus: qui deum laudare, benedicere, extollere, ac prædicare debemus: per quẽ uiuimus, ꝓ quẽ alimur ac ſumus. Cui eſt cũ æterno patre & ſpiritu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

¶Iſte pſalmus ex nomine duorũ prophetarum præſcriptus ex unius uoce loquitur, dicens:

Pſalmus CXLV.

LAuda anima mea dñm.) Pſalmus iſte titulum habet Aggæi & Zachariæ. Sed hoc primũ ſcire debemus qđ in Hebraico nõ habet̃, ſed in ſeptuaginta interpretibus. Dicamus autẽ & de ædítiõe uulgata Aggæi & Zachariæ. Quia inſtauratio hic dicit̃ Hieruſalẽ: Regnauit dñs in ſecula deus tuus Sion in generatione & generationem: quaſi de inſtauratione Hieruſalẽ dici putant, quæ facta eſt ſub Aggæo & Zacharia. Lauda anima mea dñm. Non dixit, lauda corpus: ſed lauda anima: nõ quo corpus damnauerit, ſed carnis opera cõdemnauit. Lauda anima mea dñm. Anima ipſa ſe hortat̃: Quomodo ſi dicat Dauid: Lauda Dauid dñm: ſic & ipſa anima dicit ad ſe: Lauda ania mea dñm: laudabo dominũ in uita mea. Vide qd dicat: Ipſa ſe hortat̃ & ipſa reſpondet. Quid dicit? Dicit mihi, lauda anima mea dñm. Ego ipſa reſpõ deo: d ¶Laudabo dñm in uita mea.) Modo laudare nõ poſſum, peccatis premor. Quotienſcũq; labia in laudes dei aperio: totiens illa cõgluti nat cõſcientia peccatorum. Laudabo dñm in uita mea. Pulchre dixit, laudabo: non laudo. Quãdo cũ domino meo fuero, tunc laudabo dominũ in uita mea. Nũc in morte ſum, laudare nõ poſſum. Laudabo dñm in uita mea. Vita noſtra Chriſtus eſt. Dominũ laudemus in uita. e ¶Pſallam deo meo ẽ diu fuero.) Vide quid dicat: Quãdo iuſte aliquid agimus, ſumus: quando uero peccamus, eſſe deſiſtimus. Multa ſunt quæ dicantur: ſed ad finem feſtinat oratio. f ¶Nolite cõfidere in principibus: nec in filijs hominũ in quibus non eſt ſalus.) Hoc generaliter ad omnes dicit: Nolite confidere in principibus. Nõ in imperatore, nõ in prẽfectis, nõ in iudicibus ſeculi. Nolite confidere in principibus. Qui ſunt principes? Filij hominum. Qui ſunt filij hominum? Quibus non eſt ſalus.

g ¶Exibit ſpiritus eius & reuertetur in terrã ſuã.) Cum autem regreſſus fuerit in terram ſuam, quid

B

C

D

Luc. 12. e

fiet? h ¶In illa die peribunt omnes cogitationes corum.) Omnis principũ cõfidentia periet: & peribunt omnes cogitationes eorum. Nolite cõfidere in principibus. Hodie fuit, cras non eſt. Hodie illũ præcedit exercitus, & ſero in ſepulchro iacet. Poſt tantam magnitudinem, tantam claritatem, nulla intercedũt tempora: in eodem momento Chriſti eſt operatio. In filijs hominũ in qbus non eſt ſalus. Qui ſunt principes? Filij hominũ. Si ipſi homines nihil ſunt, quid ſunt filij eorũ? Exibit ſpiritus. Cuius? Hominis. Exibit ſpiritus. Hic ſpiritũ pro anima ponit. Pater, in manus tuas cõmẽdo ſpiritũ meũ. Exibit ſpiritus eius & reuertet̃ in terram ſuam. Non ſpiritus reuertetur in terram ſuam: non enim eſt ſpiritus de terra, ſed egreditur ſpiritus: & homo reuertetur in terram ſuam. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Nos ipſi qui nunc ſumus principes quanta quotidie cogitam? & dicimus: die craſtina illud faciã, deſtruã horrea mea: & rurſum: die craſtina ædificabo illa. Dicitur mihi: Stulte, hac nocte rapiet̃ anima tua: quæ autem præparaſti, cuius erũt? Hoc de illis dicit qui cõfidunt in principibus. Cæterũ de ſancto quid dicit? i ¶Beatus cuius deus Iacob adiutor eius.) Hi in curribus & hi in equis, nos autẽ in nomine domini inuocabimus. Illi plures habent adiutores, ſed principes ſunt: ſed homines ſunt, ſed corruunt. Nos unũ habemus qui ſaluare poteſt.

k ¶Spes eius in domino deo ipſius.) Videamus tres pueri quid dicant in fornace Babyloniæ: quãdo uocat eos Nabuchodonoſor rex. Non neceſſe eſt nos de hoc uerbo reſpondere tibi. Poteſt quidem nos deus liberare de fornace ardenti. Sed ſi nõ liberauerit: ſcito rex quia imaginẽ quã conſtituiſti nõ adoramus. Videte fidem. Credimus, inquit, quod liberare poteſt. Sed ſi forte peccata noſtra prohibuerint: tamen credimus & in eum qui non uult liberare. Non em̃ credimus in hac uita, ſed in futura. Non propterea credimus in illum, ne hic ardeamus, ſed ne per iſta incendia ad alia tranſeamus. Incende igitur, præpara caminũ: iſte ardor, iſta combuſtio noſtra purgatio eſt. Beatus cuius deus Iacob adiutor eius. Videte ſignificantiam uerborum. Adiutor eius: & non poterat ibi ullum ſignum facere propter incredulitatem eorum. Deus adiutor noſter eſt. Volentes & laborantes liberat, & collaborat: dormientes & tacentes & nolentes non liberat. Spes eius in domino deo ipſius. Egregie dixit ſpes: Et ſi in præſenti non liberat, tamẽ ſpes de futuro eſt. l ¶Qui fecit cœ

lum

E lū & terram.) Iste deus qui fecit cœlum & terram.
a ¶Mare & omnia quæ in eis sunt.) Ad cōparationem cœli & terræ & maris nos homines secundum cōditionē carnis sic sumus quasi formicæ & pulices. Qui ergo cœlū fecit & terrā, hominem nō potest liberare quem
a b mare & oīa quæ in eis sunt. Q̄ui custodit
c ueritatem in seculū.) Si nos opprimit mēdaciū, non cōtristemur. Custo/
d dit dominus ueritatē in seculū. Nescio quis cōtra nos mentitus est: & ma/gis illi creditur mētienti, quàm nobis uerū dicen/tibus. Non debemus de
e sperare. Custodit dominus ueritatem in seculum. Pulchre dixit, custodit. Custodit illam & habet in thesauro suo: reddet nobis quod seruauit. Qui cu/stodit ueritatē in seculū, Christus est ueritas. Veri
f tatē loquamur: & ueritas nobis seruat ueritatem.
c ¶Facit iudiciū iniuriā patientibus.) Etiā si tardauerit, nō desperes. Veniēs ueniet & saluabit. Facit iudicium iniuriā patientibus. Hoc solum sit in nostra cōscientia: quia iuste patimur. Hoc habe/mus in cōsciētia: quia nos propter peccata nostra patimur, & non facimus illud pro quo arguimur.
d ¶Dat escam esurientibus.) Et secundū literam
F ædificat: & si simpliciter intelligatur, ædificat audi/entem. Respicite uolatilia cœli: qa nō serunt, neq; metūt: & pater uester cœlestis pascit illa. Dat escā esurientibus. Esurientibus dat, nō eructuantibus. Qui ergo nō habet monachus, cōfidenter accipi/at. Qui habet & eructuās est, nō accipiat. Scis qa esuris: scis quia nō habes: si esurieris & non habes: magis das beneficiū, si accipias qđ tribuit tibi. Si aūt habes & nō esuris, nō debes cibū esurientium tollere, & accipere saturatus. Accipe qđ in uentrē mittas, nō quod in sacculū: accipe tunicā quæ cor/pus tegat, nō quæ arcas impleat. Dat escā esurien/tibus. Hoc secundū literā. Dicamus & aliter. Esuri amus Christū & ipse nobis dat cœlestē panē. Pa/nem nostrū quotidianū da nobis hodie. Hoc qui dicunt esuriunt. Qui panem desiderant, esuriunt. Qui dicit panē nostrū quotidianum da nobis ho die: utiq; esuriens loquit. Dat escam esurientibus. Putat aliquis quod panem cœlestem de mysterijs dicat. Et hoc quidē accipim⁹: quia uera caro Chri/sti est. Cæterū dicamus & aliter. Panis Christi & caro eius sermo diuinus est & doctrina cœlestis. Quicūq; panē istum acceperit & saturatus fuerit, quid fiet? Quid? e ¶Dns soluit compeditos.)
Si animā nostrā iste panis refecerit: hoc est, sermo diuinus & doctrina cœlestis: statim pedes nostri qui colligati fuerant soluunt. Dominus soluit cō/
Ioā.11.f peditos. Et Lazar⁹ ligatus erat & dixit: soluite eū.
Luc.13.d Dns soluit cōpeditos. Et filia Abrahā decē & octo annos incuruata fuerat & uincta: soluit, & in cœlū respicit. Videte quid ibi dicit in euāgelio: Ecce, in/
quit, quædā erat mulier quæ spiritū infirmitatis ha G
bebat decē & octo annis: & nō poterat, inquit, ele/uare ceruicē. Quoniā spiritum infirmitatis habe/bat, ceruicē sursum leuare nō poterat. Dns soluit cōpeditos. Ipsi sunt cōpedes quę & opera: siquidē eadē peccata, quæ ceruices nostras excipiūt, & ligant pedes. Quicūq; cōpedit⁹ est, currere nō po/test. Quicūq; cōpeditus est, in stadio Christi currere non potest. Prægra/uant em̄ pedes compedibus & premunt̄ in terra, & configunt̄ in terra.
Dns soluit compeditos. Regnabit
Videte ordinē. Dat escā esurientibus. Primū esurimus: deinde accipim⁹ cibū. Cū aūt saturati fuerimus, soluunt̄ pedes nostri, qui cōpediti fuerant. Cū aūt ambulare cœperint libere, quid sequitur?
f ¶Dns illuminat cæcos.) Videte quid dicat: Si de cæcis istis loquereť, debuit dicere: Dns illumi/nat cæcos. Sed nō dixit hoc: sed secūdū Hebraicā & Græcā ueritatē quid dixit? Dominus sapientes facit cæcos. Si de istis oculis loquereť carnis, debu/it dicere: Dns illuminat cæcos. Nūc uero dicit̄, do/minus sapientes facit cæcos. Si cæci, inquit, essetis, peccatū nō haberetis. Cor nostrū obcæcatū est te/nebris peccatorū. Insipientia & stultitia, tenebræ H
nō oculorū, sed morū sunt. Cum ergo esuriētes re/fecti fuerimus, & pedes nostri liberati fuerint: tūc incipient & oculi cordis nostri uidere lumen qđ aliquando perdiderunt & habere sapientiā. Si effe/ctus fuerit sapiens, quid sequit̄?
g ¶Dns erigit elisos.) Et si iacebas: securus esto, dns porrigit manū.
h ¶Dns diligit iustos.) Res duas uideo: diligit & custodit. Qui diligit, quasi suum diligit. Qui aūt custodit, eū custodit qui in periculo constitutus est. Dns diligit iustos. Quicūq; iustus est & p/fectus, ab illo diligit̄. Quicūq; aūt peregrinus est, & uenit ad seruitutē dni, ille seruat̄.
i ¶Dns custodit aduenas: pupillū & uiduā suscipiet.) Et se/cundū literā prodest, pupillū & uiduam suscipiet. O martyr qui teneris ut pro me fundas sanguinē: noli de filijs esse solicitus: noli de uxore: me habēt ꝑ te. Dicamus & secundū spiritū: Pupillū & uidu/am suscipiet. Pupillum suscipiet qui patrem deum perdiderat per peccata. Et uiduam suscipiet. Vi/duam, hoc est, eam animam quæ Christum uirū perdiderat. Sed uide quid dicat pupillum & uidu/am. Non dixit custodiet: non dixit saluabit, sed su/scipiet: si reuertatur ad patrem, si redeat ad mari/tum.
k ¶Et uiam peccatorum disperdet.) Non dixit, peccatores disperdet, sed secūdum primum psalmum: & iter impiorum peribit. Si iustorum uia Christus est, peccatorum uia diabolus est. Et uiam peccatorum disperdet. Omnium ergo peccatorum uia diabolus est, illum perdit: cæte/rū nos saluabit qui ambulabamus per eam, & am/
bulare

A bulare desiuimus.
a ¶Regnabit dns in secula.) Quando uia peccatorū perierit, tunc regnabit dominus in secula. Non dixit in seculū, sed in secula. Quamdiu uia nō perit, Christ⁹ nō regnat in nobis. Quamdiu uia peccatorū non perit, Christus non regnat in nobis. Q̄
a b Regnabit dominus in secula, deus tuus Si/on: in generatione & generationem.

diu pedes nostri ambu/lant in uia diaboli, Chri/stus nō regnat in nobis. Iracor sine causa fratri meo: in uia diaboli am/bulo: Christ⁹ nō regnat i/me. Detraho fratri meo: in uia diaboli ambulo: Christ⁹ nō regnat in me. In quocunq; peccato am/bulauero, in uia diaboli ambulo: Christus nō re/gnat in me. Mēs mea ua/na est, & in diuersa distrahit̄. In uno loco sum, & mens mea per totum orbē uagatur. Angelos mū/dus capit: reges capit, exercitus capit, monachum unū non capit. Hoc totū quare dico? Propter eos qui in toto orbe uaganť, & in uno loco sedere nō possunt.
b ¶Deus tuus Sion in generatione & generationē.) Deus tuus Sion. Frequēter dixim⁹ Sion speculam aut eccle siam interpretari, aut ani/mā cōtemplantē deum. Deus tuus Sion in gene/
B ratione & generationē. In prima generatione Iu/dæorum, in secunda ex gentibus. In omnibus scri/pturis, & in omnibus psalmis generatio & gene/ratio dicit̄: ut duos populos significet. Dicere aūt & aliter possumus: Regnauit dns in secula deus tuus Sion: in generatione ista, & in generatiōe uē/tura. Regnet Christus in nobis, nō regnet pecca/tū in corpore nostro. Cor regis in manu dei. Sim⁹ reges, imperemus corpori nostro, et subijciamus illud: & cor nostrum sit in manu dei. Cui sit gloria in secula seculorum. Amen.

¶Psalmus iste ut cœlestis ciuitatis laudemus ædi/ficatorē, nos admonet, dicēs: Psal. CXLVI.

LAudate dominū, quoniā bonus est psalm⁹.) Iste psalmus Alleluia titulo prænotat̄. Solēt hi qui Hebræam ignorant linguam, quando uide/rint in psalmorum titulo esse præpositū Alleluia, quærere quid significet. Psalmus igitur iste non so/lum in titulo, sed & in exordio psalmi habet Alle/luia. Vbi autem dicitur: Laudaté dominū: in He/bræo dicitur Alleluia. Deus enim apud Hebræos decem habet nomina: dicitur Sabaoth יְהוָה צְבָאוֹת: di/citur Saddai שַׁדַּי: dicitur Eloim אֱלֹהִים: dicit̄ El אֵל: dicit̄ etiā Ia יָהּ: dicit̄ Aeheieh אֶהְיֶה. Inter cæ/tera autem nomina unū est nomen quod dicitur Ia יָהּ. Ia autem interpretatur inuisibilis. Vbi ergo dicitur laudate, in Hebræo dicitur allelu הַלְלוּ. Sic dicitur hic allelu ia: quomodo si diceret allelu sa/baoth, allelu saddai, allelu eloim: sic & nūc dicitur allelu ia. Deniq; Theodotio, qui unus est de inter pretibus, uolens interpretationis ediscere uerita/tem, ait: ἀλληλουϊᾶτε θεόν. Hoc totū quare diximus? Vt sciamus in isto psalmo alleluia esse præpositū: lau/date dnm. Hæc interpretatio est. Cum egressi fue/rimus considerabitur in cordibus nostris. Cæterū sermo dilatabitur: Laudate dominū quoniam bo/num psalmus. Non dixit bonus psalmus, sed abso/lute bonū psalmus: hoc est, bona res est psallere. Psallere autem nō uoce, sed corde. Quanti bonā uocem habēt: & quoniā peccatores sūt, male psal/lunt. Bene psallit qui can/tat in corde, qui cantat Christo in conscientia.
d ¶Deo nostro sit iocū/da laudatio.) Iocunda sit laudatio nō uoce, sed cō/scientia. Deniq; & Noë Gene.8.d
obtulit hostias & odora/tus est dns odorem suauitatis. Multa sunt quæ di/cantur, sed nos breuiter debemus summa quæq; ꝑ stringere, ut sensum magis indicemus quàm uer/ba lautiora.
e ¶Ædificās Hierusalē dns dispersiones Israël cōgregabit.) Quomodo ædificet Hie/rusalē: quomodo congreget, iā dictū est. Quoniā igit̄ de istis duobus uersiculis dissertū est: & super alienū fundamentū nō debemus ædificare: ad reli/qua transeamus. Videamus igit̄ quomodo ædifi/cet Hierusalē. In reliquis em̄ ꝓpheticus sermo de/ D
scripsit.
f ¶Qui sanat cōtritos corde.) Cor con Psal.50.d
tritum & humiliatum deus non spernit.
g ¶Et alligans contritiones eorum.) Tu cor tu/um contere, & dominus colligit contritiones tu/as. Samaritanus ille, qui descendebat de Hieruſa/ Luc.10.f
lem in Hiericho: quando uidit uulneratum iacen/tem in itinere, colligauit uulnera eius. Iste est de quo & nunc dicitur: Et alligans contritiones illo/rum. Hoc dicitur de his qui agunt pœnitentiam. Cæterum de his qui non agunt pœnitentiam di/citur: Non est malagma imponere, neque oleum, neque alligaturas.
h ¶Qui numerat multitu/dinem stellarum.) Quæ cōsequentia iuxta literā: & alligat contritiones eorum: qui numerat multi tudinem stellarum? Sed quando sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum: illos qui an/te cōtriti fuerant, & postea sanati, uertit in stellas. Qui numerat multitudinem stellarū. Multi enim fuerant qui peccauerūt: multi sunt qui curati sunt. Qui numerat multitudinem stellarum. Non nu/merat uulneratos, sed eos numerat qui iam in stel las uersi sunt. Non numerat deus, nisi qui nume/ro eius digni sunt.
i ¶Et omnibus eis nomina uocās.) Quia de Lucifero dicit, & de Orione quē uidemus in cœlo. Et hoc qdē potest intelligi: Mi/rabilis deus q fecit cœlū & terrā, & omnia quæ in eis sunt. Cæterū sic intelligamus: ut nobis ꝑsit qđ quotidie fit. Et omnibus eis nomina uocans. Vul/tis scire quomodo de contritis stellę fiant? Scriptū est in Genesi: quia eduxerit deus Abrahā & osten Gene.15.b
derit ei stellas, & dixerit ei: Sic erit semen tuum. Et
omnibus

E omnibus eis nomina uocans. De Abram uocat Abrahã. Abram dicebatur in Chaldæa: & in cœlo uocatur Abrahã. Eo tẽpore quando factus stella est, uocaꝫ Abrahã. Qui antea erat Saulus: postea uocaꝫ in cœlo Paulus. Ioãnes & Iacobus filij tonitrui. Tonitruũ utiq; in cœlo est. Numerãtur itaq; stellæ: numerantur infiniti sancti: & Christ⁹ unus non potest numerari. a ¶Magnus dominus noster & magna uirtus eius: & sapientiæ eius non est numerus.) Magna uirtus, Christus dei uirtus & dei sapiẽtia. Et sapientiæ eius non est numerus. Christus sapiẽtia est. Et una sapiẽtia nõ potest numerari.

b ¶Suscipiens mansuetos dominus.) Quæ sunt istæ stellæ? Suscipiens mansuetos dominus. Mansueti uertuntur in stellas. Iusti autẽ fulgebũt quasi
Dan.12.d. stellæ cœli: Daniel loquitur. c ¶Humilians autẽ peccatores usq; ad terram.) Videte differentiam rerum. Angeli in terrã corruunt: homines ad cœlos uadunt. Suscipiens mansuetos dominus. Mãsuetudo ad cœlum uocat: superbia in terrã detrahit. Humilians autem peccatores usq; ad terram.
F d ¶Præcinite domino in confessione.) Hoc impleuit Dauid, qui nobis iustitiæ exemplũ præbuerat: præbuit & pœnitẽtiæ. Docuit eñ nos quomodo debeamus agere pœnitentiã, ipse agens. Videte sanctum prophetã: quia nõ solũ iustitia eius nobis profuit, sed & peccatum. e ¶Psallite deo nostro i cithara.) Nulla uirtutũ chorda rupta sit. Tota uirtutum chorda concinat: Psallite deo nostro in cithara. Cithara multas chordas habet: si una rupta fuerit, sonus reddi nõ potest. Sic & sanctus uir, cuius sanctus sit, si una uirtus defuerit: uocalẽ sonũ reddere nõ potest. f ¶Qui operit cœlum nubibus.) Cœlũ hoc qd̃ cernimus, nubibus operiri nõ potest. Sed aliud est cœlũ & aliæ sunt nubes. Et ueritas tua usq; ad nubes. Ergo ueritas dei usq; ad istas nubes quæ uento flante cito dissoluunt? Veritas dei Christus est. Ego sum uia & uita & ueritas: ego ueritas Christi in his nubib⁹ est: quæ nõ habent in se substantiæ ueritatẽ? Fieri ergo potest, ut ibi sit ueritas, ubi uentus dissipandi potestatem habet? Mandabo, inquit, nubibus ne pluãt super eos imbrẽ: hoc est, super populũ Iudæorũ. Nubes prophetæ sunt. Mandauit illis dñs ne pluerent super Israël imbrẽ. Ad nos ꝓphetiæ sermo cõuersus est. Nubes istæ si sibi collisæ fuerint, tonitruũ faciunt & fulgura: Qui operit cœlũ nubibus. Quare dixit qui operit cœlũ nubibus, si nubes prophetæ sunt & apostoli? Quomodo aũt apostolis & prophetis cœlum tegitur? Cœlum mysteria sunt diuina. Quoniam igit̃ mysteria quæcũq; diuina sunt cœlũ appellant̃: quicũq; dignus fuerit: istũ nubes protegũt. Si quis indignus est sacramẽta accipere, non potest tegi à nubibus. g ¶Qui parat terræ pluuiã.) Indiget pluuia terra nostra: & nisi pluuiã acceperit, id est, doctrinarũ fontẽ: fructũ non afferet. Terra cũ humecta fuerit istiusmodi doctrinarũ fonte: quid sequitur:

a mina uocans. Mãgnus dominus noster & magna uirtus eius: & sapientiæ eius non est
b numerus. Sũscipiens mansuetos dominus:
c hũmilians autem peccatores usq; ad terrã.
d e Præcinitẽ dño in confessione: psallitẽ deo
f nostro in cithara. Qũi operit cœlum nubi-
g b bus: & pãrat terræ pluuiam. Qũi producit
i in montibus fœnum, & herbam seruituti
k hominum. Qũi dat iumentis escam ipsorũ:
& pullis coruorum inuocantibus eum.

Non

h ¶Qui ꝓducit in montibus fœnum.) Si de solo fœno loqueret̃: utiq; fœnũ magis in conuallibus nascit̃ q̃ in montuosis. Vbicũq; eñ pluuia amplior fuerit, ibi magis fœnũ nascit̃. De montibus defluũt aquæ in conualli
bus: & magis herba nascit̃. i ¶Et dat iumẽtis escã ipsorum.) Scriptura ista quã legimus, quã tractamus, quam habemus in manibus: montes sancti dicuntur in scripturis. Mons uocaꝫ Abrahã: mons uocatur Isaac: mons Hieremias: montes sancti, ꝓphetæ. Montes isti habent & frumẽta, habent & fœnũ. Si homo es: accipis ab ipsis frumentũ: si pecus es, fœnũ accipis. Homines & iumẽta saluos facies dñe. Secundũ fidem Psal.35.b
tuã saluaris. Qui producit in mõtibus fœnum & dat iumentis escam ipsorũ. Si homo es, in scripturis sanctis accipis spiritualẽ intelligentiã: si iumẽtũ es, secundũ literã more Iudaico. Rẽ magnã uideo. Deus qui tantis præconijs collaudatus est deducit̃ ad uiliora, & dicit̃. k ¶Et pullis coruorũ inuocantibus eũ.) Si de auibus cœli diceret, magis aquilas nominasset aut uultures. Et pullis coruorũ inuocantibus eũ. Nulla alia auis nuncupaꝫ: nisi pullus coruorũ: & nõ ipsi corui, sed pulli coruorũ. Non saluaꝫ corpus, sed pullus qui de eo natus est. Nos pulli coruorũ sumus. De parentibus eñ idololatriæ nascimur. Legimus in Salomone: Pro.30.c.
quoniã oculus qui irridet patrẽ, & sermonem matris, effodiãt eũ corui de cõuallibus. Nõ dixit pulli coruorũ, sed ipsi corui. Qui eñ coruus est, saluari nõ potest. Coruus de arca dimittit̃ & nõ reuertit̃. In diluuio cũ cæteris est: post diluuiũ in infelicitatẽ proijcit̃: hoc est, eo tẽpore quando tranquillitas est nõ potest esse in arca dei. Si quando diluuium est, coruus in medio est. Trãquillitas redit: & coruus fugit. Qui sunt isti corui? Qui sunt pulli coruorũ? Ego puto coruos nigri coloris, qui semp pesequunt̃ cadauera mortuorũ: qui semp uoce rauciſſima rixas cõparant, dæmones esse: & quicunq; dæmonibus seruierint: iuxta coruos & ipsi colorẽ coruorũ accipiũt. Igit̃ nostri parẽtes, sicut iam diximus, qui idolis seruiebant & dæmonibus, corui erãt. Nõ eñ inueniunt̃ nisi ubi illuuies & spurcitia & cadauera mortuorũ fuerint. Nos uero q̃ de coruis nati sumus, nõ cadauera expectamus, sed rorẽ. Pulli eñ coruorũ dicunt̃ de rore uiuere. Sic eñ philosophi dicũt, q̃ de rore uiuant pulli coruorũ. Vultis & aliud scire mysteriũ de coruis? Elias

interpretaꝫ

A interpretatur deus dominus. Elias hoc est dominus noster atq; saluator à Iudæis persecutionẽ patitur, & à coruis, id est, gentium populo pascitur. Et pullis coruorum inuocãtibus eum. Si inuocas eum, pullus es: si taces, coruus es. Et pullis coruorum inuocantibus eum.

Legimus in propheta: Et omnis qui inuocauerit nomẽ domini, saluus erit. Igit̃ si de coruis simpliciter accipim⁹: ergo & corui salui erũt? Rõde Iudææ, tõde qui Iudaicã literam tãtum sequeris: dicis istos coruos uere coruos esse. Non interpretaris spiritualiter, sed carnaliter: dicis enim scriptum esse de coruis. Si ergo de pullis coruorum scriptũ est, & hic dictũ est: & pullis coruorum inuocantibus eum. Et scriptum est; omnis qui inuocauerit nomẽ domini saluus erit: ergo & pulli coruorum salui erunt in resurrectione. Nos ergo pulli coruorum inuocamus atq; saluamur. Deniq; & Paulus apostolus scripsit ad sanctorum ecclesiam, scripsit ad eos qui inuocant nomen domini. a ¶Non in fortitudine equi uoluntatem habebit.) Breuitatem promisimus: & ne
B cessitate compulsi sumus latius disputare, mentiti sumus, sed mendacium utilissimum est. Vtinam Herodes mentitus esset & peiurasset. Et nos igitur minora promisimus, & orantibus uobis maiora præbuimus. Hora compellit ut taceam: magnitudo mysteriorum compellit ut loquar. Nõ in fortitudine equi uoluntatem habebit. Audio equum hinnientem, & non possumus præterire. Scriptũ
Psal.32.d est in psalterio: Fallax equus ad salutem. Et alio loco: Equum & ascensorem deiecit in mare. Præcipitur & Israël: ne equos nutriant. Deniq; Salomon
3.Reg.10.c quia quadrigas adducebat ex Aegypto: uoluptate superatus est. Non in fortitudine equi uoluntatem habebit. Equum & ascensorem deiecit in mare. Equi insanientes in fœminas facti sunt mihi: unusquisq; in uxorem proximi sui hinniebat: lo-
Hiere.5.c quitur Hieremias: Ergo super tales equos: deus
Exo.15.d non habet uoluntatem. Diximus de equo: equum & ascensorem deiecit in mare. Diximus qui sunt equi: dicamus qui sunt eqtes. Ego puto equos homines esse peccatores, & equites dæmones qui eqtant in eis. Si quando ergo uiderimus aliquem fratrem persequẽtem & inimicum esse, sciamus quia ille equus est. Cæterum eques diabolus est, qui sua lancea nos percutit. Iste currit & ille percutit. Sed & ipse equus calcaribus ducitur, confoditur & inuitus insanit. b ¶Nec in tibijs uiri beneplacitum erit ei.) Videte quid dicat. Non dixit in capite uiri: non dixit in manibus uiri, sed in tibijs quæ deorsum sunt. Nec in tibijs uiri beneplacitum erit ei. Tibiæ hic sicut & fœmora, semper in libidine accipiũtur. Deniq; & in Ezechiel deus uidetur à lumbis usq; sursum, electreus: à lumbis usq; deor Ezech.11.g
sum igneus. Si quis sursum est, huic aureus est: si qs deorsum, huic gehẽna præparata est. Nec in tibijs uiri beneplacitum est ei. Dicamus secundum literam. Quoniam dixerat non in fortitudine equi uolũtatẽ habebit, & quasi bellatorem uirũ descripserat: uidet̃ mihi hic ubi dixit, non in tibijs: nõ uocare tibias, sed σκυκνήμια, δαε. Videmus ergo qd̃ cunq; tibias tegerit non placere deo, sed illud qd̃ sursum est. Non placet deo in fortitudine, non placet ĩ tibijs uiri, placet autẽ in timore suo. Virtus non placet, timor placet. Bellãtem destruit: rogantem eleuat: humiles exaltat, superbos deiecit.
c ¶Beneplacitum est deo super timentes eum.) Vnus timor plures timores proijcit. Melius est unum timere, ut plures non timeas, quàm plures timere ut unũ non timeas. d ¶Et in eis qui sperant super misericordia eius.) Sperant nõ in operibus suis, sed in misericordia iudicis. Laudate dominum quoniam bonum est psalmus: quoniã qui
D sperãt super misericordia eius, sola saluatione sanãtur. Cui est gloria in secula seculorum. Amen.

a Nõn in fortitudine equi uoluntatem habe
b bit: nẽq; in tibijs uiri beneplacitum erit ei.
c Benẽplacitum est domino super timentes
b eum: & in eis qui sperant super misericor-
dia eius.

Alleluia Aggei & Zachariæ. CXLVII.

c LAũda Hierusalem dominũ: lauda de-
f Lum tuum Sion. Quõniam confortauit
g seras portarum tuarum: benẽdixit filijs tu-
b is in te. Qui posuit fines tuos pacem: & adi-
i pẽ frumenti saciat te.

Qui emittit

Psalmus CXLVII.

LAuda Hierusalem dominum: lauda deũ tuũ Sion.) Modo audiuimus sanctum prophetam prædicantem propter præuaricationem legis populum Iudaicum esse desertum, & quomodo nũc dicitur: Lauda Hierusalem dominum: lauda deũ tuũ Sion? Deinde quid sequitur? f ¶Quoniam confortauit seras portarum tuarum.) Ergo de ista Hierusalẽ loquitur, de ista Sion: lauda deum tuum Sion. Quare? Quoniam confortauit seras portarum tuarum. Non sunt portæ & quomodo seræ saluæ sunt? g ¶Benedixit filios tuos in te.) Quomodo benedixit, qui dixit: relinquetur uobis domus uestra deserta. h ¶Qui posuit fines tuos pacem.) Vbi pax posita est, quæ bello subuersa est? i ¶Et adipe frumenti saciat te.) Frumentum adipes habet? O Iudæ respõde. Frumentum adipem habet? Si ergo frumentum adipes non habet, & compelleris necessitate spiritualiter intelligere, secundum istum uersiculum & cætera intelligenda sunt. Lauda Hierusalem dominum. Hierusalem uisio pacis. Lauda deum tuum Sion. Sion specula interpretatur. Videtis ergo q̃d dicat. Lauda Hierusalem dominum. Vbicunq; uisio pacis est: ubicunq; cõtemplatio dei: ibi laus dei fit. Laudat ergo ecclesia dominum quando cœpit in illum credere & habere pacem, & cœperit uidere pacem: hoc est, Hierusalem uisionem pacis. Qui prius eras seruus idolorum: factus es ser-

B uus dei. Lauda ergo deum tuum. Quando uero cœperis iam habere scientiam & esse specula: hoc est, Sion: lauda dominum: hoc est, tu lauda Hierusalem, tu lauda Sion: tu ecclesiastica: tu anima: tu ecclesia. Non laudent hæretici: non laudent synagogæ, sed tu lauda. Quare? Quoniam confortauit seras portarum tuarum. Diligit dominus portas Sion: super omnia tabernacula Iacob. Portas Sion diximus prophetas. Quoniam ergo portas Sion nouimus prophetas dici: uideamus q̄ sint seræ portarum. Vere enim ecclesiæ portæ prophetæ sunt. Sine prophetis ecclesiam ingredi non possumus. Manichæus intrare uoluit sine portis, & non intrauit. Marcion non recipit uetus testamentum, & sine portis ueteris testamenti in euangelium intrare non potuit. Nos ergo recipimus portas prophetas, & per portas ingredimur. Sed uideamus quæ sint seræ portarum. Multi latro-
Ioan. 10.b nes, multi fures cupiũt intrare per portas. Omnes qui ante me uenerunt, fures fuerunt & latrones. O si & mihi concederet dominus ut sera essem de portis Sion. Si quis hæreticorum per illas in euangelij dispositionem uellet intrare: ego starem in
B portis, & prohiberem illum. Quoniam confortauit seras portarum tuarum. Da mihi aliquem ecclesiasticum uirum scripturis cœlestibus eruditũ: si uiderit uenire Eunomium, uenire Ariũ, uelle tollere aliqd de prophetis cõtra nos: nónne stat quasi sera: nónne uincit quasi sera? Quoniam confortauit seras portarum tuarum. Pulchre dixit, cõfortauit: ut quando uideris uirum ecclesiasticum disputantem: non putes illum esse qui disputat, sed qui confortat ecclesiasticum. Et adipe frumenti satiat te. Nisi, inquit, granum tritici ceciderit, ipsum solum saluum erit. Si autem ipsum ceciderit, multos saluos facit. Dominus noster granum tritici in terram cecidit, & nos multiplicauit. Sed istud granum frumenti pinguissimum est, medullã habet: adipem habet. Et adipe frumenti satiat te. Felix est qui in frumento isto adipem intelligit. Legimus sanctas scripturas. Ego corpus Iesu, euangeliũ puto: sanctas scripturas, puto doctrinã eius. Et quando dicit: qui non comederit carnem meam, & biberit sanguinem meum: licet & in mysterio possit intelligi: tamen uerius corpus Christi, & sanguis eius: sermo scripturarum est, doctrina diuina est. Si quando imus ad mysterium: qui fidelis est, intelligit: si in maculam ceciderit, periclitatur. Si q̄n audimus sermonem dei, & sermo dei, & caro Christi, & sanguis eius in auribus nostris fundit̃, & nos aliud cogitamus: in quãtum periculum incurrimus? Et adipe frumẽti satiat te. Pinguissimus sermo diuinus est. Oẽs habet in se delicias. Quicquid uolueris, ex sermone diuino nasci̇t̃, sicut tradunt Iudæi: quoniã manna quando comedebant, secundum uoluntatem uniuscuiusq; sic sapiebat in ore. Ac si dixisset: Qui manna comedebat: si desiderabat mala, si pirum, si uuam, si panẽ, si carnes, secundum qualitatem & uoluntatem comedẽtis, ita & sapor in manna erat. Sic & in carne Christi, qui est sermo doctrinæ: hoc est, scripturarum sanctarum interpretatio, sicut uolumus, ita & cibũ accipimus. Si sanctus es, inuenis refrigeriũ. Si peccator es, inuenis tormentum. Et adipe frumẽti satiat te. Non dimittit aliquas reliqas. Benedixit filios tuos in te. Quotquot aũt receperũt eũ, dedit eis potestatẽ filios dei fieri. Qui posuit fines tuos pacem. In alio psalmo legimus: Et factus est in pace locus eius. Pacẽ meã do uobis: pacẽ meã relinquo uobis: nõ sicut mundus habet pacẽ. Si quidẽ mũdi pax, nostrũ bellũ est. Meam pacẽ do uobis. Bellũ habetote cũ mundo, & meã pacẽ habebitis.

Psal. 75.a

Ioan. 14.d

Qui posuit fines tuos pacẽ. Qui ergo non est in pace cũ fratre, iste nõ est in finibus Hierusalẽ. Dicat aliquis: Quid facio? Nõ uult mihi reconciliari frater: ergo extra fines sum Hierusalẽ? Quantũ, inquit, ex uobis est, cũ omnibus hominibus pacem habẽtes. Cũ his qui oderũt pacẽ, erã pacificus. Tu habeto pacẽ, si alius irascit̃. Ille bellũ habet, & per bellum illius tibi pax nascitur. Vultis scire quomõ & bellũ pax sit? Infelix Iudas ueniebat ad proditionem, & dñs ei pacis osculum porrigit: ille osculo bellũ creat. a ¶Qui emittit eloquiũ suũ terræ:) Rũde Iudæe: Si de frumento dicebat, & adipe frumẽti satiat te: quõ nunc dicit: Qui emittit eloquiũ suũ terræ? In principio erat uerbũ. Hoc uerbũ in carne mittitur. Et uerbũ caro factũ est, & habitauit in nobis. Qui emittit eloquiũ suũ terræ. Eo tpe completũ est: Terra dedit fructũ suũ. Qui emittit eloquium suũ terræ. De prædicatione loquit̃ euãgelica, & de doctrina apostolorũ. Deniq; sequit̃.

G

a Qui emittit eloquium suum terræ: uelociter currit sermo eius. Qui dat niuem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit. Mittit
b crystallum suum sicut buccellas: antẽ faciem frigoris eius quis sustinebit? Emittet uerbum suum & liquefaciet ea:

flabit spiritus

H

b ¶Velociter currit sermo eius.) In omni enim terra auditus est sermo eius, & in orbe terrarum, apostolica doctrina. Vnus homo pauper & iã senex prædicauit ab Hierusalẽ usq; ad Illyricũ, & uelociter currit sermo eius. Quoniã ergo uenerat de Hierusalem usq; Illyricũ: & uelociter cucurrit sermo eius: deinde sequitur & dicit ipse sermo q̄ prædixerat, de Hierusalem usq; ad Illyricũ: Volo autẽ ire & ad Hispanias. Hoc loquitur apostolus Paulus: Videte uelocitatẽ sermonis: Nõ est contentus ad orientem, ad occidentem currere desiderat.

Roma. 15.a

c ¶Qui dat niuẽ sicut lanã: nebulã sicut ci. &c.) Videtis quanta sit difficultas, q̄ obscura sunt quæ dicuntur. d ¶Ante faciem frigoris eius quis sustinebit?) Cuius? Nihil dicitur. Deinde dicitur.

e ¶Emittit eloquium suum & liquefaciet ea.) De illo de quo dixerat: Emittit eloquium suum terræ. Emittit uerbum suum. Quis emittit? Deus pater. Emittit uerbum suum. Quis emittit? Deus pater. Et uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum.

Diximus

A Diximus patrem: diximus filium: non possumus in duplo numero credere, nisi compleat̃ trinitas.

a ¶Flauit spiritus eius & fluent aquæ.) Videtis quoniam ubi pater & uerbum dei, statim & spiritus sanctus est. Videamus ergo ab initio quod dicitur: Et adipe frumenti satiat te: emittit eloquium suum terræ, uelociter currit sermo eius. Repente qd sequitur? Qui dat niuem sicut lanam. Sermo domini qui uelociter currit: sic datur quasi nix, & ipsa nix est quasi lana. Videte misericordiam domini. Cibus domini, nobis in uestimentum uertitur. Dixerat Ioannes de dño saluatore: Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi. Et in alio loco Esaias: Quasi ouis ad uictimam ductus est. De isto igitur agno, & de ista oue, lana ista est quasi nix. Dicit Esaias: Si fuerint peccata uestra quasi coccinum, quasi niuẽ dealbabo. Asperges me domine hyssopo & mũdabor: lauabis me & super niuẽ dealbabor. Qui dat niuem sicut lanã. Tolle domine sordes meas: tolle quodcunq; uitij est. Niuem tuam & puritatẽ tuã tribue mentibus Christianis. Nisi tu nobis niuem dederis mundiciarum tuarum, uestimentum tuũ habere non possumus. Christus uestimentum nostrum est. Si uolumus Christi habere uestimentũ, mundi simus quasi nix. Nebulam quasi cinerem spargit. Male interpretatus est Latinus nebulam. Quod enim ὁμίχλαν dicitur in Græco: in Hebraico habet כְּפֹר, id est, pruinam. Deniq; ita sequit̃.

Ioan. 1.d
Esa. 53.c
Esa. 1.c

B Pruinam sicut cinerem spargit. Docet nos, & facit nobis uestimentum quasi niuem, & cũ nos uestierit uestimento suo, tunc nobis tribuit alimẽta. Pruinam sicut cinerem spargit. Vide quid dicat: sicut cinerem. Vis esse mundus, age pœnitentiam. Panem meum sicut cinerem manducaui, & potũ meum cum fletu miscebam. Nõne uides quomodo pruinam suam sicut cinerem spargit? Grandis rerum mutatio. De cinere nix fit. De pœnitentia, mundus efficitur. Mittit crystallum suũ sicut buccellas. Quomodo panes franguntur, & buccellæ fiunt: sic & crystallus frangitur, & in buccellas uertitur. Crystallus naturam hanc habet, sicut aquæ quando cõgelantur: quod nos glaciem dicimus. Inter crystallum ergo & aquam hoc interest, hoc est, inter aquam & glaciem: quoniam aqua latissime funditur: cæterum crystallus quasi compingitur in se, & in unam formam redigitur. Si quando aqua congelascit, crystallum efficit. Quoniã ergo nos in totum uerbi carnes capere non possumus: franguntur, ut per partes illas capiamus. Res sunt obscuræ, & interpretationis difficultas non nobis concedit latius loqui. Ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Cuius? Alij dicunt crystalli, alij domini. Mihi autem uidetur de deo dici. Ante faciẽ frigoris eius quis sustinebit? Quæ tormenta dicũtur in scripturis sanctis peccatori præparata? Nihil gehenna calidius est, & tamen ipsa frigida est. Gehenna ex igne est. Sed si quis à charitate refriguerit, mittitur in gehennæ ignem. Scriptum est: Quoniam in nouissimis diebus refrigescet charitas multorum. Quicunq; ergo sic infriguerit, iste mittitur in ignem. Dominus nobis præstet: ne qñ frigus ingrediatur corda nostra: non peccamus, nisi ante refriguerit charitas. Deniq; quid loquitur Apostolus? Spiritu feruẽtes. Et deus noster ignis est. Si ergo deus noster ignis est: propterea ignis est, ut frigus diaboli eiiciat. Aquilo uentus frigidissimus, nomine autẽ dexter uocatur. Pulchre dixit, uocatur. Assumpsit enim sibi nomen, cũ sinister sit. Si cuius ergo anima refrixerit, ut aquilo uentus frigidissimus est. Quando autem calor charitatis in corde nostro refrigescit? Si peccauerit, si refrixerit, si mortuus fuerit: diligenter attendite quæ dico: si refrixerit, si mortuus fuerit. Refrigescere autem mortuorum est: calere uiuẽtium. Si quis ergo refrixerit, & mortuus fuerit, mittet deus uerbum suum, & liquefaciet eum Dominus præstet, ut & nostrum frigus liquefiat, ut crystallum illud soluatur & molle fiat. Emittet uerbum suum & liquefaciet ea. Da mihi peccatorem quem dominus non respicit: non habere calorem, sed totum esse frigidum & mortuũ: Si ad sermonem dei compunctus fuerit, & cœperit agere pœnitentiam, & durissimum cor illius emollitum fuerit: eo tempore completur: Emittet uerbum suum & liquefaciet ea. Emittit pater: uerbum mittitur: ungit spiritus sanctus. Flauit spiritus eius, spiritu feruentes. Frigus nõ expellitur, nisi calore spiritus sancti. Vbi sunt Eunomiani, ubi Ariani, ubi Macedoniani, qui dicunt spiritum sanctum non numerari cum patre & filio? Deus pater mittit: uerbum mittitur, & tamen plena sanitas non est, nisi spiritus sanctus flauerit. Flauit spiritus eius & fluent aquæ. Aquæ quæ ante duræ erant, molles fient. Qui ante iustiçiam audire uel dare nõ poterat, iste nunc discipulus est. Quoniam autẽ multa locuti sumus, & quæ sequuntur, manifesta sunt: oremus dominum, ut nostra duritia molleſcat, & nostra peccata purgent̃, ut efficiamur quasi ignis, ut & frigus diaboli quodcunq; est, in cordibus nostris expellatur, & caleamus spiritu sancto. Est qppe & malus calor. Omnes adulterantes quasi clibanus corda eorum. Sed ille calor, calore spiritus sancti expellitur. Cui sit gloria in secula seculorum. Amen.

Rom. 12.c

C

a flauit spiritus eius & fluent aquæ. Qui annunciat uerbum suum Iacob: iusticias & iudicia sua Israël. Non fecit taliter omni nationi: & iudicia sua non manifestauit eis.

b Allelúia Aggei & Zachariæ. CXLVIII.

Laudate do-

D

b ¶Iste psalmus duo alleluia habet in titulo, & hoc multi putant, quoniã in titulo sint psalmi posita. Scire autem debemus, quoniam unum alleluia de fine superioris psalmi est. Aliud alleluia initium sequentis psalmi est. Et hanc regulam debemus accipere & scire: quoniam omnes psalmi qui in principio habent alleluia, & in fine habeant.

Multi autem putant, quoniã alterius psalmi principium sit. Non est ita, sed ille psalmus qui in principio habet alleluia, ipse & in fine habet. Hoc totum quare dixi? Vt sciatis quare in isto psalmo, duo alleluia præposita sunt.

Psalmus CXLVIII.

a LAudate dominum de cœlis: laudate
b eum in excelsis. Laudate eum omnes
c angeli eius: laudate eum omnes uirtutes e-
b ius. Laudate eum sol & luna: laudate eum
e omnes stellæ & lumen. Laudate eum cœli
f cœlorum: & aquæ quæ super cœlos sunt,
g laudent nomen domini. Quia ipse dixit &
b facta sunt: ipse mandauit & creata sunt. Sta
tuit ea in seculum & in seculum seculi: præ-
ceptum posuit & non præteribit.

Laudate dominum de cœlis. Qui estis in cœlis: qui estis in excelsis, laudate eum in excelsis. Excelsi laudate excelsum. Non dixit: humilibus & deorsum positis, laudate, sed uos qui in sublimi estis. b ¶Laudate eum omnes angeli eius.) Vides in quo gradu sunt angeli? Primum throni dicuntur. Throni, sedes. Non putemus cathedras esse, in quibus deus sedeat: sed uirtutes aliquas in cœlestibus in quibus deus sedeat semper, quasi in quadriga sua. Laudate eum omnes angeli eius. Qui angelus est, laudat: qui dæmon est, laudare non potest. c ¶Laudate eum omnes uirtutes eius.) Quia ad laudes dei angelos prouocauimus, & homo cunctarum uirtutum nomen scire non potest, generaliter dico: Laudate eum omnes uirtutes eius. Hucusq; de inuisibilibus: laudate eum qui estis inuisibiles. Inuisibilia humanus oculus non potest intueri. Nunc uenit ad creaturas quas oculis cernimus. d ¶Laudate eum sol & luna.) Videte gentiles: uidete Manichæi: Sol laudat, non laudatur. Laudate eum sol & luna. Vos solem deum dicitis: Ecce post quãta laudat. Laudate dominum de cœlis: laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius: laudate eũ omnes uirtutes eius. Deus uester in quinto gradu laudans ponitur. Laudate eum sol & luna. Nõ dixit: luna & sol, sed sol & luna: Quod maius in lumine est, prius laudat. Videte ordinem uisibiliũ. Laudate eum sol: post solem, luna: post lunam, omnes stellæ. Non tantum lucifer: non tantum maiores stellæ, sed minores pariter laudent dominũ. Dicat aliquis: Quomodo sol & luna & stellæ laudant deum? In eo quod à suo officio & seruitio non recedunt. Seruitium ipsorum, laus dei est. Grandem honorem habes humana anima. Sol & luna & stellæ pro te currunt: pro te seruiunt. Angeli, throni, dominationes non habent solem necessarium, non lunam, non stellas. Super solem enim & lunã sunt in cœlestibus. Sol enim & luna & stellæ propter nos sunt: nobis seruiunt. Dicit & Apostolus: quod ipsa creatura congemiscit & parturit in liberatione seruorum dei. Quando autem filij dei assumpti fuerint, & ipsa creatura de hoc seruitio liberatur. Dicat aliquis: Quomodo sol seruit & liberatur? Quomodo luna? Quomodo stellæ liberantur? Sol liberat, ne ludæos uideat: nec gentiles, nec blasphemãtes dominum suum. Videt parricidas, uidet homicidas: & tamen seruit imperio eius qui iussit. Solem em suum oriri facit super iustos & impios.

e ¶Laudate eũ omnes stellæ & lumen.) Dicat aliquis: Quod est lumen sine sole, sine stellis, sine luna? Dicere possumus inter noctem & diem, uel inter diem & noctẽ, qd absq; sole lucet: licet multi putent ipsum splendorem solis esse. Dicit igitur: Laudate eũ omnes stellæ & lumen. Vt quomodo de inuisibilibus dixerat, laudate eum omnes uirtutes eius: sic & de uisibilibus dicat, laudate eum omne quod lucet.

f ¶Laudate eum cœli cœlorum.) Plures cœlos dicimus. Deniq; Apostolus usq; ad tertium cœlũ raptum se esse dicit. Videte igitur quantus fulgor est, ut cœlũ cœli sit. Et cætera quæ sequuntur, dixit de uisibilibus. g ¶Quia ipse dixit, & facta sunt.) Dei iussisse, fecisse est: eius imperium fabrica est. Quia ipse dixit, & facta sunt, secundũ illud qd in Genesi scriptũ est: Et dixit deus, & fecit deus. Hoc est, dixit deus pater: fecit filius. Dicat aliquis: Ergo maior est ille qui iubet, & minor est iste cui iubet. Dicunt hoc Ariani, dicunt hoc Eunomiani, & dicunt Macedoniani. Respondeo tibi secundũ sensum tuũ: O hæretice dicis: maior est pater qui iubeat, & minor est filius in eo quod iubeat ab illo. Si hoc secundũ sensum humanũ accipis, responde mihi: qd est maius, iubere, an facere? Dico: fiat domus, & alius facit domũ. Dicere nihil grãde est, facere difficile. Maior ergo ille qui facit, q̃ qui præcipit. Sed & hoc impiũ est: Nõ enim filius maior est patre. Sicut em̃ hoc impiũ est de filio contra patrẽ credere, sic & illud impiũ est de patre cõtra filium credere. Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt. Vna natura iubet & facit. Deus iubet & deus facit. Iubet pictor, ut pingat pictor: & pictor pingit, quod pingi præceperat.

h ¶Statuit ea in seculũ & in seculũ seculi: præceptum posuit &c.) Grandis est hominis honor, & grandis infelicitas. Sol tibi currit: elementa tibi seruiunt, & tu ignoras creatorem tuum. Præceptũ posuit & non præteribit. Præceptum soli posuit. Ecce per tantos annos præceptum dei nunquàm præterijt. Intantum non præterijt, ut cursus eius ex humana obseruatione comprehensus sit.

Præceptũ

Præceptum posuit & non præteribit. Lunæ præceptum posuit, ut per trigínta dies crescat atq; decrescat. Nunquid cursus suos aliquando mutat? In cœlo præceptum dei seruatur, & in terra nõ seruatur. Mari præceptum posuit, ut littora sua non egrediatur. Venit Oceanus tumens fluctibus, & in se redit, & præceptum dei meminit. Totus mũdus deo seruit, & præceptũ eius meminit, & homo solus non meminit. Ideo dicimus & in oratione dominica: Fiat uolũtas tua sicut in cœlo & in terra. Sicut in cœlo angeli tibi seruiunt, & creatura seruit, ita seruiat & homo. O infelix hominum genus. Descẽdit ad te deus: quoniam tu ad cœlum non uis ascendere. Non tibi sufficit quod non suscipis, sed occidis: crucifigis, blasphemas, flagellas: Nõ tibi sufficit quod occidis, sed nec pœnitentiam agis quod occideris. Dixit de inuisibilibus: dixit & de uisibilibus, sed de uisibilibus cœlestibus: nunc etiam de terra. Videte ordinem laudantis. Primum laudant inuisibilia, deinde uisibilia. Et ipsa uisibilia diuiduntur in duo: in cœlestia & terrestria. Dixit de cœlestibus, nunc dicit de terrestribus. a ¶Laudate dominum de terra.) Quoniam laudauerunt angeli, laudauit cœlum: laudet & terra. Videamus de terra qui prius laudent. b ¶Dracones & omnes abyssi, ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt uerbum eius: montes & omnes colles, ligna fructifera, & omnes cedri: bestiæ, & uniuersa pecora, serpentes & uolucres pennatæ.) Post tanta quid dicitur? Post dracones, post serpentes, post ignem, post grandinem, post bestias, & uniuersa pecora: ò homo, qui tibi grandis uideris, de te dicitur, & non de simplici homine: sed de his hominibus, qui inter homines maiores sunt. c ¶Reges terræ & omnes populi: principes & omnes iudices terræ. Deinde quid sequitur? d ¶Iuuenes & uirgines, senes cum iunioribus laudent nomen domini.) Et cætera quæ sequuntur. O quanta in istis mysteria continẽtur. Laudauerunt cœlestia: laudauerũt inuisibilia: nũc ad terrena descendit, & ad laudationem dei, primum dracones & abyssi concitantur. Vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia. Qui primum draco eras, qui habebas uenena serpentis. O tu qui primum abyssus eras, & tenebræ super abysso ferebantur. Videte quid dicat: Vbi dracones, ubi uenena, ubi abyssus, ubi tenebræ? Ne desperes igitur. O tu qui draco eras: qui tenebrosus eras, & deum laudare non audebas: age pœnitentiam, & statim cõuerteris. Licet in Hebræo nõ habeat dracones, sed habet תַּנִּינִים Thanínim, qd interpretatur, cete. Dicit aũt cete infinitæ esse magnitudinis. Deniq; ipse cete in abyssis esse dicit. Dicamus ergo primũ secũdũ literã: Videte qd dicat: Laudate ea quæ in mari sunt: & laudate ea q̃ extra mare sunt. Dracones & omnes abyssi. A parte totum synecdochicos. Deinde sequitur: Ignis. Videte concordantem discordiam aquæ & ignis: simul laudãt deum. Dracones & omnes abyssi. Vniuersa quæ nascũtur ex aqua, nascuntur ex igne: hoc est, ex humore & calore: nec ignis solus generare potest sine humore: nec humor sine igne. Nihil est tam contrariũ, quàm humor calori, & calor humori. Tamẽ uoluntate dei hæc quæ inter se diuersa sunt, in nostra natiuitate concordant. Grando, nix, glacies, & spiritus procellarum, quæ faciunt uerbum eius. Multa sunt quæ dicantur, & in singulis immorari non possumus. Grãdo, nix, glacies, & spiritus procellarum. Omnia quæ uidemus in mundo, nobis seruiunt. Serpentes, abyssi, ignis, grando, nix, spiritus procellarum uidentur sine ratione esse, sed nobis seruiunt. Die hesterna tempestas fuit, uidebatur nobis esse contrarium: erat frigus: erat humor: erant pluuiæ. Hoc quod ad horam nobis uidetur esse contrarium, pro nobis est, fructũ enim nobis parit. Vide enim quid dicit: Illa & illa quæ faciunt uerbum eius. Erubesce homo. Serpentes, abyssi, nix, pluuiæ, tempestas, uerbum dei faciunt, & tu non facis. Montes & omnes colles. Nec montes mutantur in colles: nec ualles in montes, seruant naturã suam. Ligna fructifera & omnes cedri. Lignum uides quasi siccum amissis foliis: æstas cum uenerit, tibi mittit germen: tibi fructus parturit. Lignum tibi fructum parit, & tu deo fructus non paris. Et omnes cedri. Imitare cedrum. Cedri nituntur ad alta: quasi ad cœlum ire festinant. Et tu imitare ligna irrationabilia. Bestiæ & uniuersa pecora. Non mutant naturam suam. Omnia stant in ordine suo, absq; solo homine, cui omnia subiecta sunt. Serpentes & uolucres pennatæ. Neq; ea quæ in cœlo sunt, ad terram ueniunt, sed ibi deo seruiunt. Dicat aliquis, secundum historiam loqueris: non dicis Allegorice. Si secundum historiam dicis: quare primũ abyssi, & nix, & grando, deinde ligna fructifera, & cætera irrationabilia laudant deum, & ad extremum, homo? Legamus Genesim, & secundum ordinem natiuitatis & creaturarum, ita uidebimus cuncta laudare. Ibi enim scriptum est, primum eas animantes factas esse, quæ in aqua sunt. deinde ea facta quæ in terra sunt: deinde facta uolatilia, & postea hominem unum fecit. Igitur sicut primum factum est: sic laudat dominum. Sed alius sensus est: O homo, uniuersa ista quæ dixi, cuius causa facta

a Laudate dominum de terra: dracones &
b omnes abyssi. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt uerbũ eius.
Montes & omnes colles: ligna fructifera &
omnes cedri. Bestiæ & uniuersa pecora: ser-
c pentes & uolucres pennatæ. Regès terræ
& omnes populi: principes & omnes iudi-
d ces terræ. Iuuenes & uirgines, senes cum iunioribus laudent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius solius.

Confessio

B cta sunt? Bestiæ, serpentes, ligna fructifera, uolucres pennatæ: hæc uniuersa in eo laudant deum: quia non mutant naturam suam. Reges terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ. Iuuenes & uirgines, senes cum iunioribus laudent nomen domini: qa exaltatum est nomen eius solius. Omnis ætas, omnis sexus, omnisque potestas illum laudet: cui pater euacuatis potestatibus, dedit nomẽ excelsum: nec quisquàm sibi quo utiꝫ, reuocet, sed ei de quo & sequitur:

a ¶ Confessio eius super cœlum & terram: & b exaltauit cornu populi sui. Hymnus omnibus c sanctis eius: filijs Israël populo appropinquanti sibi.

Alleluia. CXLIX.

d CAntatẽ domino canticum nouum: laus eius in ecclesia sanctorum. Lætẽtur Israël in eo qui fecit eum: & filij Sion e exultẽt in rege suo. Laudent nomen f eius in choro: in tympano & psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est domino in g populo suo: & exaltauit mansuetos in salutẽ. Exultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum: & gladij ancipites in manibus eorum. Ad faciendam uindictam in nationibus: increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Vt faciat in eis iudicium conscriptum: gloria hæc est omnibus sanctis eius.

Allelu

a ¶ Confessio eius super cœlum & terram.) Quia iuxta Apostolũ: omnia ei confitentur: nõ solum cœlestia ac terrena, uerumetiam & infernа. b ¶ Et exaltauit cornu populi sui.) Ecclesiastici utique.

c ¶ Hymnus omnibus sanctis eius filijs Israël populo appropinquanti sibi.) His deputatur cœlestis hymnus: qui in eo sancti effecti sunt, qui eum mente conspiciunt: qui eius fidei appropinquant, quos ab eo peruersitas iniqua non separat: qui nos dignetur tradere in regnum deo patri & conformes efficere claritati corporis sui, ut iam non ei locali & transitorio cantu, sed perpetuo & immobili cœlestis stationis hymno, iugi modulatione canamus: quia ipsi est cum æterno patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen.

Psalmus CXLIX.

Iste psalmus lectus est, qui habet in principio:

CAntate domino canticum nouum.) Quia & nonagesimusquintus psalmus & nonagesimusseptimus, eadem habent principia. Nonagesimusquintus psalmus hoc titulo prænotatur: Psalmus Dauid: quando domus ædificabatur post captiuitatem, id est, post pœnitentiam, domus Christi ædificatur. Quoniam igitur dixit primo: Cantate domino canticum nouum, & nouus populus cantat canticum nouum & benedixit: nos ad reliqua curramus.

e ¶ Lætetur Israël in eo qui fecit ipsum.) Ille lætetur, qui sensu uidet deum. Israël enim hic interpretatur, sensu uidens deum.

f ¶ Et filij Sion exultent in rege suo.) Filij ecclesiæ, filij noui populi, exultent in rege suo, in Christo, qui regnat in eis. Videtis quomodo leuiter summa quæque perstringimus. g ¶ Laudent nomen eius in choro.) Vbicunque chorus est, ibi diuersæ uoces in unum canticum congeruntur. Quomodo enim diuersæ chordæ, unam uocem efficiunt cantici, sic & diuersæ uoces, hoc est, cum simul fuerint congregatæ, chorum domini efficiunt. Laudent nomen eius in choro. Vbi dissensio est, ubi inuidia: ibi chorus non est.

h ¶ Laudent nomen eius in choro: in tympano & psalterio psallant ei.) Chorus iste cãticum habet, & tympanum & psalterium habet. Crucifigamus corpora nostra Christo, & tali tympano canamus deo.

In tympano & psalterio psallant ei. Tympanum non habet carnem, sed pellem: Et nos quàmdiu carnei sumus, non sumus tympanum. Tympanum nõ est, nisi quod non habeat carnes: nisi quod tenditur. Tympanum non potest esse cõtractum, sed extensum. Et nos peccata non contrahant, sed iusticia dilatet. Ad reliqua percurramus. In tympano & psalterio psallant ei. Quod in choro dicimus, hoc dicamus in psalterio. Psalterium proprie genus organi est musici, quod est quasi cithara. Similitudinem habet citharæ, sed non est cithara. Inter psalterium & citharam, hoc interest. Cithara deorsum percutitur: cæterum psalterium sursum percutitur, quod uerbo uulgari dicitur polyphtongum. Hoc est ergo psalterium. Hic ergo præcipitur nobis, ut in cantico nouo canamus deo: non deorsum de cithara, sed desursum, hoc est, in psalterio. i ¶ Quia beneplacitum est domino in populo suo: & exaltauit mansuetos in salutem.) Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. Si ergo ibi dicitur: beati mites, hoc est, mansueti: quoniam possidebunt terram. Et hic dicitur: exaltauit mansuetos in salutem, & isti mansueti hæreditate possidebunt terram: ergo ista terra non est deorsum, sed desursum est. Quid enim dicit? Exaltauit mansuetos in salutem. Si enim mansueti istam terram possiderent, quæ deorsum est: non diceret, exaltauit.

k ¶ Exultabunt sancti in gloria.) In qua gloria? exurge gloria mea: exurge psalterium & cithara: exurgam diluculo. In qua gloria? Necdum enim erat spiritus datus: quia Iesus nec dum erat glorificatus, hoc est, non erat crucifixus. Exultabunt sancti in gloria. Hoc ergo dico: exultabunt sancti in cruce. Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Ecce uoce Apostoli prophetia completa est. Galat.6.d

l ¶ Exultent sancti in gloria: lætentur in cubilibus suis. Lauabo per singulas noctes lectum meũ lachrymis

A lachrymis meis stratum meum rigabo. Illud peccatoris est: illud pœnitẽtis est. Hoc uero qd dicit: lætabuntur in cubilibus suis, ad sanctos pertinet, ad iustos pertinet. Quis de nobis in cubili suo lætatur? Quis non pugnat cum carne sua? Ego cum

a tur in cubilibus suis. Exultationes dei

b in gutture eorum: & gladij ancipites in

c manibus eorum. Ad faciẽdam uindictam

d in nationibus: increpationes in põpulis. Ad

Psal.6.b e alligandos reges eorum in compedibus, &

f nobiles eorũm in manicis ferreis. Vt faciãt

g in eis iudicium conscriptum: gloria hæc est

b omnibus sanctis eius.

Allelu

è lectulo meo uigilauero, nõ lætor, sed pugno: non regnum cœlorũ suspiro, sed cum carne pugno. Incendium carnis rigo lachrymis, & extinguo. Propterea dicitur: Lauabo per singulas noctes lectũ meum: lachrymis meis stratum meũ rigabo. Lectulus meus q ardet libidine, extinguit lachrymis. Felices isti, de quibus dicitur: Lætabuntur in cubilibus suis.

a ¶ Exultationes dei in gutture eorum.) Vtiq; qui clamat: non in gutture clamat, sed in labijs. Et quomodo dicit: Exultationes dei in gutture eorũ? Clamantes in cordibus nostris, abba pater: Vox quæ clamat ad deum: nõ est labiorum, sed cordis est. Deniq; dicit dominus ad Moysen: Quid clamas ad me? Certe Moyses nihil dixerat. Exod.14.d

b ¶ Et gladij ancipites in manibus eorũ.) Istud, qui exultant in cubilibus suis: de sanctis dicit: de perfectis uiris dicitur: quid habent aliud? Et gladios ancipites in manibus suis. Gladij sanctorum ancipites sunt. Legim9 in Apocalypsi Ioãnis, quæ in ecclesijs legitur & recipitur. Neq; em̃ inter apocryphas scripturas habetur, sed iter ecclesiasticas. Apoc.1.d Dicitur ergo ibi de domino saluatore: Et gladius, inquit, ex utraq; parte acutus egrediebatur de ore eius. Vides ergo quod isti sancti gladios istos ancipites quos habent in manibus, de ore domini susceperunt? Dominus ergo gladios de ore suo donat sanctis suis. Gladium ancipitem, hoc est, sermonem doctrinæ suæ. Gladium ancipitem, & secundum historiam, & ſm allegoriã, & ſm literam, & ſm spiritũ. Gladius iste anceps, duo capita habet: & de præsenti seculo loquitur, & de futuro. Et hic occidit aduersarios, & in cœlo aperit regna cœlorum. Gladios istos quare habent sancti? c ¶ Ad faciendam uindictam (inquit) in nationibus.) O si & ego gladium istũ ancipitem habere possem, ut uindictam facere possem in nationibus: gentes possem interficere: Arium possem: Eunomiũ possem: Manichæum possem: uniuersas hæreses possem. Et uidete quid dicat: Ad faciendam uindictã in nationibus. Vt occidantur & pereant? Nõ hoc dicit. d ¶ Increpationes in populis.) Increpat, ut saluentur populi. Saluentur, qui inducti sunt a malis magistris. Non autem possunt populi liberari, nisi magistri obligati fuerint. Vnde sequitur.

e ¶ Ad alligandos reges eorum in compedibus.) Vis populum liberare? magistros liga. Ad alligandos reges. Non uocauit magistros, sed reges. Regnant enim in peccatis & miserijs eorum. C Ad alligandos reges eorum in compedibus: Bene dixit, in compedibus: ne magistri multum currerent: ne multos deciperent, sed colligentur & stent. f ¶ Et nobiles eorum in manicis ferreis.) Nobiles eorum uidcas inter hereticos dicere: Iste uir doctus est: ille signa facit: iste dæmones eiecit. Sãcti domini: quia habent gladios ancipites, hoc est, duorum capitum: & de ueteri & de nouo testamẽto, ligãt illos magistros: & præpediunt pedes ipsorum, ne possint currere. Et nobiles eorum in manicis ferreis. Ligant, non occidunt: non interficiunt, sed ligant. Vinciunt manus, & captiuos ducunt ad ecclesiam uinculis ferreis. Catenæ istæ non fiunt, nisi de testimonijs scripturarum: dum testimonium iungo testimonio. Si uis ut non rũpantur istæ catenæ: non sint simplices, sed hincin de contextæ: Funiculus enim triplex non rumpitur. Hoc autem totum quare fit?

g ¶ Vt faciant in eis iudicium conscriptum.) Quid est iudicium conscriptum? Vt qui primũ negauerant deum, reuertantur postea ad pœnitentiam. Iudicium conscriptum, ut captiuos suos soluant: ut quos ligauerant, & quos ab ecclesia duxerant, in ecclesia postea dissoluant. Vt faciãt in eis iudicium conscriptum. Verbis simpliciori, bus loquor, hoc est, ut sic eos iudicent: quomodo in scripturis sanctis digestum est.

h ¶ Gloria hæc est omnibus sanctis eius.) Vere non gloria est, ubi est aurum: ubi est argentũ: ubi gemmæ: ubi uestimenta sunt Serica. Quicunque habet istos gladios, quid habet aliud necessarium? Vide quid dicit: Gloria hæc est omnibus sanctis eius. Rogemus deum, ut hanc habeamus gloriam: ut gladius de ore nostri saluatoris egrediẽs, armet nostras manus. Qui hanc romphæam habet, seculi gladium non timet. Rem uobis dico nouam: Frequenter gladius istius seculi concedit illum gladium. Frequenter euenit, ut seculi gladius donet nobis illum gladium. Si enim istum timuerimus, illum non accipiemus. Gratias igitur agamus ei qui habet istum gladium: & benedicamus eum in secula seculorum. Amen.

¶ Iste psalmus tertij quinquagenarij continet sacramentum: id est, quod primus per baptismũ & pœnitentiam ad innocentiæ nos regenerat bonum: secundus, post iudicium fructum innocentiæ comprehendit: tertius, expleta diuinæ ciuitatis ædificatione: & consummata omnium sanctorum spe, ad æternam gratulationem laudatio nemq; nos exhortatur. Ait enim:

Psalmus CL.

LAudate dominum in sanctis eius .) Qui eos post celebratum iudicium,in æternitatis gloria collocabit. b ¶ Laudate eum in firmamento uirtutis eius.) Eo quod omni infirmitate sublata,firmamētum his æternæ uirtutis inuexerit.

c ¶ Laudate eū in uirtutibus eius.) Pro eo qđ mortē immortalitate potentialiter consumēs,incōmutabilis uitæ eis tribuerit gloriam: quā nec oculus uidit : nec auris audiuit:nec in cor hominis ascendit. d ¶ Laudate eum secūdum multitudinem magnitudinis eius.) Quia multipharioo honore distinctas cœlestium corporum deputat mansiones: sicut dominus ait:Apud patrem meum multæ mansiones sunt. e ¶ Laudate eum in sono tubæ.) In quo bello occisi uicerunt: conterente domino satanā sub pedibus eorum. f ¶ Laudate eum in psalterio & cithara.) Eo quod eis uel de cœlo canticum legis implere præstiterit:ul' post mortificatam carnem,quæ cithara accipitur,in se uiuificauerit.

g ¶ Laudate eū in tympano & choro.) In tympano,quod mortificatum corpus,sit immortalitate donatum.In choro,quod choris sit angelicis sociatum. h ¶ Laudate eum in chordis & organo.) Quod per ciborum abstinentiam retortis uisceribus,cōcupiscentijsq; euictis carnalibus,digni inuēti sūt regno dei,ad cōcinēdas diuinas laudes. i ¶ Laudate eum in cymbalis bene sonantibus: laudate eum in cymbalis bene tinnientibus.) Impletur hæc laus in cymbalis bene sonantibus exultantibusq;,eo qđ corruptione carnis sanguinisq; depulsa,conformati ad imaginem creatoris, omi plenitudine spei completa:sicut sol resplendeāt in regno dei patris omnipotentis. k ¶ Omnis spiritus laudat dominum.) In hoc ergo regno non caro,non sanguis, non corruptio,sed homo iam spiritualis totus effectus,deum in spiritu (qui spiritus est)laudare non desinat. Qui nobis præstare dignetur:ut in hoc seculo factores legis effecti: in huius uitæ agone probati, & fideles inuenti,spiritualibus ditati fructibus,his mereamur adiūgi cōcinentibus. Ipsi gloria & imperium cum æterno patre & spiritusancto,& in cuncta secula seculorum . Amen.

¶Secunda expositio super psalmum centesimum decimumnonum.

VEniamus ad psalmum , qui post cētesimum decimūoctauū psalmū lectus est. Cētesimus decimusoctauus psalmus (ut frequēter diximus) literatus est , hoc est,alphabetites est : Ab aleph enim incipit usq; ad extremam literam Hebræā: quæ Hebraice dicitur Tau. Et singuli uersus,à singulis literis incipiunt. Vigintiduæ sunt literæ Hebraicæ, & octoni uersus à singulis literis incipiunt. Verbi causa:ab à litera quæ dicit aleph , octo uersus incipiūt. Rursum cum illi finiti fuerint:à secunda litera quæ dicitur beth,alij octo uersus incipiunt. Et in tertio illis finitis, ab altera quæ uocatur gimel,alij octo uersus incipiunt.Ergo centesimus decimusoctauus psalmus alphabetites est. Si uolumus legere epistolam non possumus legere,nisi prius sciamus literas. Sic igitur & nos non possumus scripturas cognoscere,nisi primum alphabetum nouerimus. Cētesimus ego decimus octauus psalmus alphabetites moralis est: & instruit uitā nostrā. Et quia nunc non est temporis de uniuerso psalmo dicere:dicamus nunc de primo graduum psalmo, qui sic incipit.

Alleluia. Psal. CL.

a LAudate dominum in sanctis eius:laudate eum in firmamentō uirtutis eius.
b c Laudatē eum in uirtutibus eius:laudatē eū
c secundum multitudinem magnitudinis e
e ius. Laudatē eum in sono tubæ :laudate eū
f g in psalterio & cithara. Laudatē eum in tym
h pano & choro:laudatē eū in chordis & or
i gano. Laudate eum in cymbalis bene sonātibus:laudate eum in cymbalis iubilatiōis:
k omnis spiritus laudet dominum.

Psalmus CXIX.

1 AD dominum cum tribularer clamaui: & exaudiuit me.) Propterea autem uocant gradum psalmi,ut frequenter diximus:quoniā gradibus quibusdā ad maiora cōscēdimus. Nunc nō est temporis de omnibus psalmis graduum disputare,& dicere:quomodo p singulos psalmos gradus fiant,ut ad summa ueniamus . Interim dicamus nunc de primo gradu relinquentes mysterium:quare decimusquintus gradus dicatur: eandē enim rem frequenter dicere,tædium est audientibus. Vnde & Apostolus quindecim dies se testatā fecisse apud Petrum in Hierosolyma:ut conferret utrunq; testamentū,& septenarium & octonariū. Multa sunt quæ dicātur. Ad dīm cū tribularer clamaui: & exaudiuit me . Quicunq; adhuc in imo gradu est, respicit altissimum gradū decimūquintum. Quicūq; in quintodecimo fuerit , iam iuxta templum est:& istud tēplum:cuius nūc ruinas uidemus,offendit dominū suum. Et quid dixit dominus? Surgite abeamus hinc.Et quid dicit in alio loco? Relinquetur uobis domus uestra deserta. Dīs egressus est,& templum corruit . Hoc igitur templum in circuitu quindecim gradus habet.Signa aliqua uidem⁹:numerate:& uidebitis ita esse ut dicimus.Leuitæ igitur & sacerdotes, unusquisque ſm ordinem stabat in gradibus.Verbi causa: Qui pōtifex erat,stabat in primo gradu , hoc est, in quintodecimo gradu sursum . In secundo uero gradu stabant sacerdotes , & in ipsis sacerdotibus erat diuersitas.In tertio rursum minores stabant. In quarto rursum stabant leuitæ: Et inter leuitas erat multa diuersitas:quicunq; erat extremus, ille in

Ioan.14.d

Gal.1.d

Ioan.14.d

Luc.13.g

in nouissimo gradu erat.Considerate quoniā terrenum hoc templum,cœlestis tēpli figura est: Stella enim à stella differt in claritate: ita & resurrecti,o mortuorum.Felix qui in quintodecimo gradu in cœlesti Hierusalem,& in templo esse meruerit. Tamē quia illud grande est,& illud puto esse apostolorum , martyrumq; sanctorum:nos oremus, ut saltem in ultimo gradu templi domini esse mereamur.In diuersis quidem stāt gradibus:sed unum psalmum in laudes domini canūt.Diuersa loca sunt:sed una laus domini.Hoc quod diximus de cœlesti Hierusalem, nunc interim in isto seculo cōstituti,puto diebus omnibus exerceri . Alius nostrum in primo gradu est,non desperet secundum:qui in secūdo gradu est,nō desperet tertium.Felices martyres,quorum multi de nouissimo gradu,in primum gradū ascendere meruerunt.Qui uiuit in isto seculo,nō potest statim de primo ad summum cōscendere. Non debemus igitur contenti esse primo gradu, semper debemus ad maiora conari.Nec qui in nouissimo est desperet primū : nec qui in primo est, debet esse securus : potest enim cadere in ultimū. Ego puto illud esse quod significat etiā Iacob scala:quando fugit Iacob Esau fratrem suum. Et uenit , inquit , in Bethel,& dormiuit ibi,& posuit lapidem ad caput suum. Videte ἀσκητὰὶ nostrum, fugiebat hominem crudelissimum : fugiebat fratrem,& auxiliū inuenit in lapide . Lapis ille Christus est:lapis hic his qui persecutione patiūtur,auxilium est. Cæterum Iudæis incredulis,lapis offensionis,& petra scandali. Et uidit , inquit,ibi Iacob scalam erectam de terra usq; ad cœlum: & in cœlo,inquit,dominum. Et uidit,inquit,angelos ascendentes & descendētes. Videte quid dicat: Vidit angelos conscendentes: Vidit Paulum conscēdentem. Vidit angelos descendētes: Iudas proditor corruebat. Vidit angelos ascēdentes : sanctos homines de terra ad cœlum pergentes. Vidit angelos descendentes:diabolum & dæmones , cum exercitu suo de cœlo præcipitatos. Grādis est difficultas de terris ad cœlestia conscendere.Facilius ruimus,quàm conscendimus:facile ruimus in ascendendo:grandis labor est:grandis sudor est.Si fuero in primo gradu , quantum mihi restat usq; ad cœlū? Si fuero in secūdo,si in tertio,si in quarto,si in decimo,quid mihi prodest,nisi ad summū peruenero? Fac mihi istam scalam quindecim habere gradus : ueni usque ad quartumdecimum,nisi quintumdecimum tenuero : quid mihi prodest quod ad quartumdecimum ueni? Et si ad quintū decimum uenero & corruero,maior ascensus,maior ruina est . Simulq; considera sacramentū:quia grandis labor est , & grandis sudor , de terris ad cœlum conscendere . Vultis scire qui sunt isti gradus? Qui est primus gradus? Ego puto primum gradum esse ieiunium : adhuc enim iuxta terram est : recedimus de terra , conscendimus : tamen adhuc de terrenis & corporalibus cogitamus.Dicat aliquis:quid mihi prodest ieiunium:ego quæro,ut anima mea pura sit apud dominum:quanti non ieiunant,& sancti sunt: Ego non hoc dico.

Si Paulus apostolus castigabat corpus suum , & seruituti subijciebat:ne aliijs prædicans,ipse reprobus inueniret. Si dicit:ui deo autem aliam legem resistentem legi mentis meæ:& ducentem me in captiuitatē. Et postea dicit:Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Si ille insidias corporis timet , nos securi sumus? Si ille dicit:Quando infirmor , tunc fortior sum:infirmitas corporis,sanitas animæ est. Hoc totum quare dico? Quia abstinētia primus gradus est,& non statim putemus:quod si ieiunauerimus, conscendamus ad regna cœlorum. Ieiunia nos nō ducūt ad regna cœlorum: sed sine ieiuniijs nō conscendimus ad regna cœlorū. Sola nō prosunt,cum alijs prosunt.Hoc totū quare dixi? Quia quasi fundamentum est : & ascēdentibus ad maiora.Secūdus uero gradus est:seculo renūciare:nihil de seculo quærere:terrena contemnere. Aliquis dicat:Et hoc facere secundus est? Ego dico secūdum. Nihil est terrena dimittere:uitia animæ dimittere , grāde est.Si enim ieiunauero,hoc est,si fuero in primo gradu: si dimisero possessiones meas,hoc est,si fuero in secundo gradu, quid mihi prodest si rixosus sum:si iracundus sum:si detractor sum:si inuidus sum.Nihil grande est terrena dimittere:maiora sunt uitia quæ dimittēda sūt. sed dicat aliquis:difficile est: grāde est:durum est. Et ideo grande est:quia difficile est: Athleta non coronatur,nisi legitime certauerit.Nulli faciat desperationem:arduus ascensus est,difficilis est:desperatio nascitur.Noli desperare ò homo:in quintodecimo gradu dīs supra est:intuet̄ te:dat auxiliū.Si in primo gradu es,& uidetur tibi grāde esse inter primū & quintumdecimum:noli respicere gradum,sed cœlum aspice . Et uide quid dicat: non dixit:Vidi dominū stantē in quintodecimo gradu:nos enim ad stantē & erectum dīm peruenire nō poteramus.Sed uide quid dicat:Vidi dominū innitentem super scalā . Vide quid dicat de eo qui stabat:incuruauit se,& humiliauit se:ut nos possemus ascendere.Dīs incuruus est propter te: humiliauit se: securus ascende . Iste igitur qui nūc in primo gradu est : non est in tribulatione : iam enim recessit de tribulatione : iam in primo gradu posuit pedem . Non enim dicit:nunc tribulor: nunc clamo : sed quia in primo gradu est : refert quid passus est.Et quid dicit? Ad dominum cum tribularer clamaui:& exaudiuit me.Anteq; in primo gradu pedem ponerem, tribulabar : quia nō poteram terrena dimittere . Ad dominum cum tribularer clamaui:& exaudiuit me . Videtur iste uersiculus nihil habere intrisecus. Versiculus paruus est:sed tres sensus habet i se pariter cōglutinatos . Quid em̄ dicit? Cum tribularer,ecce unum:

clamaui

Universidad de Deusto
Biblioteca

E clamaui, & post clamorem quid? & audiuit me. In uno uersu prior tribulatio, clamatio, exauditio. Non dixit: Quando securus eram, quando lætus eram, clamaui: sed quando tribulabar, clamaui. Petitis, inquit, & non exaudimini: quia negligenter petitis. Ad dominum cum tribularer, clamaui, & exaudiuit me. quid me exaudiuit? Fecit me stare in primo gradu: uerum ad comparationem quintidecimi gradus, quid est esse in primo gradu? Dimisi terrena, necdū ad alta cōscēdi: ergo nō debeo esse securus: in cæteris gradib⁹ debeo auxiliū dei postulare. a ¶ Dñe libera a. &c.) Dicit hoc de oībus hæresib⁹. Dicit de Iudæis: dicit de Arianis: dicit de Manichæis: dicit de cæteris hæresibus. Qū dicit Arianus, pater maior, filio minor: quid dicemus nos? Dñe libera animā meā à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Qñ dicit Manichæus, & similis Manichæotū dñs nō resurrexit i corporis ueritate: & ut scias nō fuisse uerū corpus, clausis ingressus est ostijs: nos qd dicemus? Dñe libera animā meā à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Maiora uulnera sunt linguæ, q̄ gladij. Gladius interficit corpus, animā nō interficit. Lingua aīam interficit: lingua mala res est, malū magnū: modicū quidē membrū: sed magna exulcerat. Quanta mala habeat lingua, legite epistolā sancti Iacobi.

Iacob.3. F Lingua nihil mediū habet: aut grāde malū est, aut grāde bonū. Grāde bonū, si Christū deū cōfitetur. Grande malū, si Christū deū negat. Ergo ne putet aliquis & dicat interim, opere nō peccaui: si peccaui, lingua peccaui. Quod est maius peccatū, q̄ blasphemia in deū? & tū lingua peccat. Diabolus cum de cœlo cecidit: quia furtū fecit? quia homicidiū fecit? quia adulteriū cōmisit? Et hæc quidem mala sunt: sed diabolus nō propter hoc cecidit, sed propter linguā suā cecidit. Quid em̄ dixit?

Esa.14.a In cœlum ascendam, super sydera cœli ponam thronū meū: & ero similis altissimo. Non ergo putēt monachi se debere esse securos, & dicāt interim: Grādia crimina non facimus in monasterio: non adulteror: nō furtū facio: nō homicidiū facio: non parricidium facio: & cætera quæ grandia uitia sunt. Grande scelus est, qñ detraho fratri meo: lingua mea fratrem interficio. Qui em̄ odit fratrē suū, homicida est. Videte quid dicat Salomon: In manu linguæ,

Prouerb.18.d mors & uita. Videte quid dicat: In manu linguæ. Vides quantū malū sit lingua, & manum habet. Quid em̄ dicit? In manu linguæ. Grande uitiū est detrahere fratribus, tacere non posse: circuire cellas: alijs detrahere. Ego peccator sum: Iste peccator est: qd ad te? Teipsū cōsidera ne cadas. Quid in alterius ruina exultas? Nūquid si ego cecidero, tu stabis? Licet ruina mea sit: ruina fratris, timor tuus esse debet: nō exultatio. Ille cecidit: lætaris, an tristis es? Responde mihi: Frater cecidit: aut lætus es, aut tristis? Si lætus es, ut quid in alterius ruina lætus es? Si autem tristis es, quid circuis, quid alijs G narras? tristitiam tuam deus uideat, & ipse frater sentiat, nō fratrū aures audiāt. Domine libera animā meam à labijs iniquis, & à lingua dolosa.

b ¶ Quid det tibi aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?) Spiritussanctus respondet prophetæ dicēti: Domine libera animam meā à labijs iniquis, & à lingua dolosa: quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguā dolosam? Respondet ei & dicit, tu qui dicis: domine libera animam meā à labijs iniquis, & à lingua dolosa: quid tibi uis dari? Et postquàm datum tibi fuerit, quid tibi rursum apponi uis ad linguam dolosam? Videte quid dicat: Non dixit, contra linguam dolosam, sed ad linguam dolosam. Si dixisset, cōtra linguam dolosam: uideretur de aduersario dicere. Videte quid sit sacramentum prophetæ: imò sancti in primo gradu cōstituti. Dico simplicius propter simpliciores. Quid dicit? Domine libera animam meā à labijs iniquis, & à lingua dolosa. Verbi causa, à labijs aduersarij mei, qui mihi detrahit. Sed dominus aliud respondet: Et quid dixit? Nō dixit, quid detur tibi, aut quid apponatur tibi contra linguam dolosam: hoc est, non dixit quid desideras tibi fieri contra aduersarium tuū. Sed quid H dixit? Quid detur tibi, aut quid apponaī tibi ad linguam dolosam. Non dixit cōtra linguā, sed ad linguam. Videte quid dicat, ad linguā dolosam: ad tuam linguam, non aduersarij. Si enim aduersarius tibi detrahit, nihil tibi nocet, tu te interficis si alij detrahas. Verbi gratia: Si detrahat mihi frater, mihi quid nocuit? Si dicat me homicidā, si dicat me adulterum, si sceleratum, si mendacem, mihi quid nocuit? E duobus enim unum est: aut uerum dicit, aut mentitur. Si uerum dicit, non mihi illud nocet quod ille dixit: sed quia uere ego feci. Si autem mentitur, mendacium ipsius non mihi nocet: sed interficit animā loquentem. Infelices sumus: miseri sumus. Quando aliquē habemus inimicum: dum putamus quod contra ipsum faciamus, contra nos facimus. Detrahimus illi: huc il lucēq̄ circuimus: omnibus dicimus de eo: putamus quod illi noceamus? Illi non nocemus, sed nostras interficimus animas quod mentimur. Os enim quod mentitur, occidit animam. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguā dolosam? Quasi bonus medicus, qui dicit: ad hanc infirmitatem, ad hoc uulnus: quid tibi uis imponi: quod tibi uis emplastrum imponi? Quomodo si dicat aliquis ad uulneratum aliquem: quid detur tibi: aut quid apponatur tibi ad uulnus quo doles? Interrogat dominus: non quod ignoret, sed quod iste qui rogabat, sciat quomodo rogare debeat. c ¶ Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatorijs.) Sagittæ potētis acutæ. Nūc respōdet ad dominum, quid petat. Quia dixerat dñs

A dominus: quid detur tibi, aut quid apponatur tibi? Nunc iste dicit, quid petat: Domine hoc peto: sagittas potentis acutas, cum carbonibus desolatorijs. Videte quid dicat. Venenū linguæ meæ, & detractionē meā, nulla res potest foras proijcere: nisi sagittæ tuæ quæ solitudinem faciūt linguæ meæ.

Lingua mea tumet: uenenū habet intrinsecus: nisi sagittis tuis compuncta fuerit & percussa: uenenum non egreditur. Debemus exemplum dare: si quādo in corpore uulnus est, & in ipso uulnere iā putridæ carnes sunt, & cācer est, & fuerit pus intrinsecus: nisi apertum fuerit, nō egreditur pus: Et si egressum fuerit pus: nisi cauteriatum fuerit, rursum renascitur pus. Vide igitur quid dicat: Quia tumet lingua mea, & pus habet: & uenenum habet: primum sagittis tuis uulnera, ut pus possit exire: deinde carbones tuos & ignē pone: ut quicquid malum fuerit, exoquat & desertum faciat. Vide igitur quid dicat: Sagittæ potētis acutæ cum carbonibus desolatorijs. Vtinam detur nobis iste carbo desolatorius. Vtinam & nos dicamus: Nonne cor nostrum erat ardens in uia, cum aperiret nobis Iesus scripturas? Esa.47.b Dicit & Esaias ad Babylonem: Habes carbones ignis, sedebis super eos: hi erunt tibi in adB iutorium. Et apostoli antequàm acciperent spiritumsanctum, habebant in lingua sua adhuc aliquos tumores humanos: propterea spiritussanctus descendit in specie ignis in linguas eorum: ut quicquid puris habebant, spiritussanctus decoqueret. Dicamus & aliud exemplum: Esaias cum uidisset dominum sedentem super thronum Esa.6.b excelsum & eleuatum, quid dicit? Væ mihi misero, quia compunctus sum: quia labia immunda habeo, & in medio populi immunda labia habētis, ego sedeo. Vide, quid dicit? Væ mihi miser o: quia immunda labia habeo. Et postea quid dicitur? Quoniam labia habebat immunda, propterea mittitur unus de Seraphim, & tollit carbonem ignis de altari, & tangit labia ipsius & linguam, & purgat eam. Et quid dicit? Ecce hoc tetigi labia tua: & mundaui linguam tuam. Et statim quid dicit? Quem mittam ad populum istū, & quis ibit? O mysteria scripturarum, quàmdiu habebat linguam dolosam & labia immunda: nō ei dicitur, quem mittam, & quis ibit? mundantur labia ipsius, & statim mittitur ad loquendum. Ergo qui labia immunda habet, non potest prophetare: non potest mitti in obsequium dei. Cum carbonibus desolatorijs. Vtinam præstetur nobis & ista solitudo: ut quodcūq̄ malum est, tollat de lingua nostra: ut ubi spinæ sūt: ubi uepres sunt: ubi urticæ sunt: mittatur ignis domini: & uniuersa exurat, & fiat solitudo Christi.

a ¶ Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est.) Hoc sanctus dicit, qui corpus non desiderat: qui terram non quærit: qui cœlū cupit. Heu C mihi quia incolatus meus prolōgatus est. Quādo ægrotamus: qñ febricitamus: quando suspicamur nos mori: quando iactamus brachia: quādo timemus: quando commeatum petimus: istum uersiculum non possumus dicere: Iste sanus erat: nō ægrotabat: & quid dicebat? Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Quàmdiu enim sumus i tabernaculo corporis huius, peregrinamur à domino. Heu mihi quia incolatus meus prolōgatus est. Incolatus meus: Non dixit, habitatio mea, sed incolatus meus: in seculo enim præsenti non habemus habitationem, sed peregrinationem. Vnde & Apostolus dicit: Quasi aduenæ et peregrini. Aduena ego 1.Pe.2.b sum & pegrinus. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Quod dicit, hoc est: Infelix ego, quàmdiu sum in isto corpore? Quis nostrū hoc potest dicere? Si octogenarij fuerimus, timemus mori: & si centenarij sumus, & ægrotamus, tamen commeatum & spacium postulamus. Hoc totū quare facimus? Quia peccatorum nos conscientia remordet. Scimus enim: quia si recedamus de corpore, non imus ad Christū, sed ad gehennam. Apostolus quid dicit? Cupio dissolui & esse cū Phil.1.c Christo. Da mihi securitatem: quia post mortem D futurus sum cum Christo, etiam nūc mori cupio. Ergo iste quia sanctus est, propterea dicit: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est.

b ¶ Habitaui cum habitantibus Cedar.) Cedar in lingua nostra interpretat, tenebræ. Vide ergo quid dicat: In quo loco sumus: in quali mundo sumus? Habitaui cum habitantibus Cedar. Diu fui in tenebris: diu uixi in tenebris: diu fui in corpore mortis huius. c ¶ Multū incola fuit ania mea.) Vide sanctus quid dicat: Et si decem annos uixi, multū incola fuit anima mea. Quæ em̄ beatitudo est, ad cōparationē cœlestiū esse in terrenis? Multa sunt quæ dicanē: sed iam ad finē festinat oratio.

d ¶ Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis.) Infelices nos, linguam nostram continere non possumus: non possumus non detrahere: si nos aliquis offenderit, quasi uultum ostendimus pacatum, cæterum cor habet uenenum. Monachi dicimur, & licet non simus, quales esse debemus, tamen dicimur. Hora tertia oramus: hora sexta oramus: nona, lucernarium facimus: media nocte consurgimus: deinde gallicinio oramus. Videte quibus horis semper ad obsequium dei suscitamur. Videte quid dicat: hora tertia, sexta, nona, lucernarium, medio noctis, gallicinio, mane primo. Hoc totum facimus, & non consideramus: quia si inimicitias habet anima nostra contra fratrem, sine causa oramus. In e- Matth.5.c uangelio cū quid dicitur? Si offers munus tuū ad altare

E altare,& recordatus fueris ibi,qđ aliquid frater tu
us habet aduersus te. Videte quid dicat: Non di/
xit:si habes aliquid contra fratrem tuum,sed si ali
quid frater tuus habet contra te. Rem quasi iniu/
stam uidet nobis imponere:si enim dixisset,si ha/
bes aliquid contra fratrem tuũ,in nostra erat po/
testate quod habebamus. Nunc uero quid dicit?
Si recordatus fueris, qđ aliquid habet frater tuus
aduersus te. Respondeo ei: Domine non est hoc
in mea potestate,si frater meus habet aliquid con
tra me:ego nihil habeo contra eum. Si ille habet
contra me,ad me quid pertinet? Et quare non uis
suscipere munus meũ,& dicis: si offers munus tuũ
ad altare & ibi recordatus fueris,quod frater tuus
aliquid habet contra te:dimitte munus tuũ,& ua/
de prius reconciliare fratri tuo:& sic offeras mu/
nus tuũ. Ecce ego nihil habeo:si ille habet,ad me
quid pertinet? Respondet tibi dñs:Et quid dicit?
Male serue,intelligo animũ tuũ:Nihil habes con/
tra fratrem tuum? nihil habes? amas illum? Qua/
re ergo saluari eũ non uis? Si amas illũ,uade roga
eum,ne ille contra te habeat ut saluari possit. Sed
ostendis quia non diligis eum:quia saluari eũ nõ
uis:uade roga eũ:mitte te ei ad pedes eius, dicbus
& noctibus de precare, dicito: munus meũ dimi/
si ad altare, propter te uictimas offerre non pos/
sum. Ille cõpungit:& quid dicit? Si iste qui me ro/
gat,non offert munus suũ:ego qui rogatus sum et
Rom.12.d non ignosco,quid facturus sum? Propterea dicit
& Apostolus:ut inimicis nostris manducare de/
F mus & bibere. Et quid dicit? Hæc enim,inquit,fa/
ciens:carbones ignis congregas super caput eius.
Dicat aliquis:hoc inimici faciũt:ideo bene faciunt
aduersario:ut carbones ignis congregent super
caput eius. Sed aliud dicit:si tibi ille male fecerit,
& tu ei bene feceris:carbones ignis congregas su/
per caput eius:hoc est,mundas uitia eius:& exco
quis malicias eius,ut ad pœnitentiam conuerta/
tur. Videte ergo quid dicat hic sanctus propheta:
Cum his qui oderunt pacẽ, eram pacificus. Non
dixit:qui uolebant pacem, sed qui oderunt pacẽ.
Illi oderant pacem: & ego amabam eos qui ode/
Rom.12.d rant pacẽ. Ideo dicit & Apostolus: Quantum ex
uobis est,cum omnibus hominibus pacem habẽ/
tes. Rogemus fratrem:Si inimicus noster est, ro/
gemus & bis,& ter,& septies. Tamẽ & si peccaue/
rit frater meus,quotiens dimittã illi,septies? Dico
tibi:non septies,sed septuagies septies,hoc est,qua
dringẽties nonagies. Si uoluerimus cõputare de
maneusq; ad uesperã,tãta peccata facere nõ possu
mus,quadringẽta nonaginta. Tñ quid dicit dñs?
Si septuagies septies peccauerit in die, & conuer/
sus rogauerit te,dimitte ei. Sed dicis:non ex toto
corde conuertit,mentit. Nos dimittamus deo iu/
diciũ,rogat me,deprecat:non dicit hoc uere,deus
nouit:Ego uocẽ audio:Christus cor intelligit: ego
suscipio quod audio:suscipiat Christus quod no/
uit. Deinde uide mercedẽ tuã:mentitur ille,tu ue/
rũ suscipis:illius interfectio est,tua salus est. Hoc
totũ quare locutus sum? Quoniã in monasteriis
& maxime in cœnobijs,solent esse ista uitia. Non G
erubescimus:non dolemus:dimisimus matres:di/
misimus patres:dimisimus fratres: dimisimus so/
rores:dimisimus uxores:dimisimus filios: dimisi/
mus patrias nostras:dimisimus domos:dimisim9
cellulas nostras: dimisimus cellas, in quibus nati
sumus & nutriti: & dimisimus seruulos, cum qui/
bus nutriti sumus:uenimus in monasteriũ:& pro/
pterea hæc dimisimus omnia:ut propter rem fri/
uolã rixã cũ fratribus faciamus in monasterio? Di
misimus possessionẽ:dimisimus patriã:dimisimus
seculũ,& propter calamũ,rixã facimus in mona/
sterio? Si uerbum amarũ audiero,ferre non pos/
sum:æstuat in corde meo:scribit in medullis meis
diebus decem aut quindecim:non potest tolli de
corde meo:loquor fratri meo qui mihi iniuriã fe/
cerat:& pacẽ labijs promitto,& corde uenenũ te/
neo. Frequenter & oculi,& uultus mentis indiciũ
sunt. Quãdo cor nostrũ uulneratum est cõtra ali/
quem:non possumus eũ aspicere rectis oculis:uul
tus ipse & oculi,quasi speculũ animæ nostræ sunt.
Quid dicit scriptura:Et non poterãt loqui ei qcq̃
pacificũ:nõ poterat lingua mẽtiri, quod cor intus
nõ continebat. Hoc igitur dico & uobisipsis & mi
hi:neq; enim ad hoc prædico: ut quasi me securũ
faciã:occasio istius uersiculi cõpulit nosita dicere.
Grande malũ est lingua. Dñe libera animã meã à
labijs iniquis,& à lingua dolosa. Non ab alterius
lingua,sed à mea lingua libera. Nihil mihi nocet
lingua alterius:mea lingua mihi inimica est. Dñe
libera animã meã:Me libera à lingua mea:lingua H
mea gladius est:interficit animã meam. Puto qđ
inimico meo nocẽã,& nescio quod meipsum occi
do. Pugnant aduersarij,qñ loquor illis,& ego pa/
cifica loquor. Illi habeant inimicalẽ animũ,nos ue
ro habeamus pacificalẽ animum: siquidẽ scriptũ
est & in paralipomenon:Et egressi sunt, inquit,fi/
lij Israel ad pugnãdũ mẽte pacifica. Aliquis uadit
ad pugnã,& mentẽ pacificã habet:sed Christiano
rum arma,pax est:pax Christi,quæ exuperat oẽm
sensum. Beati pacifici:non solũ qui pacẽ faciũt in/
ter rixantes,sed qui in seipsis pacẽ faciũt. Beati pa/
cifici. Si alij rixã faciũt,& ego medius intercedam:
& faciã inter eos pacẽ,& ipse nõ habeam pacẽ in
mente mea:quid mihi prodest quod illi pacẽ fece
runt? Beati pacifici:qm̃ filij dei uocabuntur. Beati
pacifici qui loquunt̃ his qui oderãt pacẽ, pacifica.
Beati pacifici. Christus pax est: Si enim Salomon
interpretat̃, Christus:Salomon autem interpreta
tur,pacificus: ergo Christus deus noster,pax est.
Vadens ad cœlum:nobis uexillum dimisit dicẽs:
Pacẽ meam do uobis,pacem meã relinquo uobis. Ioan.14.d
Seruemus qđ Christus donauit:habeamus pacẽ:
Seruemus pacẽ & illa nos seruat in Christo Iesu:
cui sit gloria in secula seculorum. Amen.

Commentariorum in psal/
terium finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca